T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (ESKİ TÜRK DİLİ)

ANABİLİM DALI

BRITISH LIBRARY OR 9515'TEKİ TÜRKÇE KUR'AN TERCÜMESİ

(GİRİŞ-METİN-NOTLAR-DİZİN)

Doktora Tezi

Ali GÜL

Ankara-2014

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (ESKİ TÜRK DİLİ)

ANABİLİM DALI

BRITISH LIBRARY OR 9515'TEKİ TÜRKÇE KUR'AN TERCÜMESİ

(GİRİŞ-METİN-NOTLAR-DİZİN)

Doktora Tezi

Ali GÜL

Tez Danışmanı

Prof.Dr. Aysu ATA

Ankara-2014

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (ESKİ TÜRK DİLİ)

ANABİLİM DALI

BRITISH LIBRARY OR 9515'TEKİ TÜRKÇE KUR'AN TERCÜMESİ

(GİRİŞ-METİN-NOTLAR-DİZİN)

Doktora Tezi

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Aysu ATA

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	İmzası
Prof. Dr. Aysu ATA	.....
Prof. Dr. Ülkü ÇELİK ŞAVK	.....
Prof. Dr. Önal KAYA	.....
Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN	.....
Doç. Dr. Paşa YAVUZARSLAN	.....

Tez Sınavı Tarihi: 3 Temmuz 2014

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (……/……/2014)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Ali GÜL

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ……...5
METİNDE KULLANILAN ÇEVRİYAZI İŞARETLERİ……9
KISALTMALAR ……...10
GİRİŞ ……11
Kur'an Tercümeleri …….. 11
Eski Anadolu Türkçesinde Kur'an Tercümeleri ……....12
Çalışmaya Esas Nüshanın Özellikleri ……13
Tercüme Yöntemi ve Özellikleri ……...13
Nüshadan Bahsedenler ve Nüsha Üzerine Yapılan Çalışmalar …….19
Eserin Dil Tarihimiz Açısından Önemi …….....25
METİN ……...26
Meryem ……26 Ṭāhā ……33 Enbiyā ……44 Ḥacc ……53
Mu'minūn ……62 Nūr ……70 Furḳān ……79 Şu'arā ……86
Neml ……97 Ḳaṣaṣ ……106 'Ankebūt ……116 Rūm ……123
Loḳman ……129 Secde ……133 Aḥzāb ……136 Sebe ……144
Melāike (Fātır) ……150
NOTLAR ……..152
TÜRKÇE DİZİN ……...……...180
ÖZEL ADLAR DİZİNİ ……....734
ARAPÇA DİZİN ……....738
FARSÇA DİZİN ……...837
KAYNAKÇA ……...932
ÖZET ……...935
SUMMARY ……..……...936

ÖN SÖZ

Türk dili tarihi çalışmalarında dinî metinler önemli bir yer tutar. Bilindiği üzere Eski Uygur Türkçesi dönemine ait yazmalar arasında Maniheizm ve Budizm öğretilerine ilişkin metinler çok önemli bir yere sahiptir. Türklerin İslâmiyeti kabulünden sonra da Kur'an tercümeleri ve diğer dinî tasavvufî metinler özel bir yer edinmiştir. İlk Türkçe Kur'an tercümeleri genellikle satır arası, kelime kelime tercümelerdir. Bu kelime kelime tercümeler özellikle leksikolojik incelemeler bakımından önemlidir. Bu tezde de Farsça ve Türkçe bir satır arası Kur'an tercümesi konu edilmiştir.

British Library (Londra) OR 9515 numarada kayıtlı 250 varaklık satır arası Kur'an tercümesini esas alan bu çalışma **Giriş**, **Metin**, **Notlar** ve **Dizin** olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümü *Kur'an Tercümeleri, Eski Anadolu Türkçesinde Kur'an Tercümeleri, Çalışmaya Esas Nüshanın Özellikleri, Çeviri Yöntemi ve Özellikleri, Nüshadan Bahsedenler ve Nüsha Üzerine Yapılan Çalışmalar* ile *Eserin Dil Tarihimiz Açısından Önemi* alt başlıklarından oluşmaktadır. Bu bölümde ilk Türkçe Kur'an tercümeleri hakkında kısaca bilgi verilmiş, ardından yine kısaca Eski Anadolu Türkçesinde Kur'an tercümeleri konusuna değinilmiştir. Teze esas teşkil eden tercümenin özellikleri ve çeviri yönteminden bahsedildikten sonra da bu tercüme üzerine yapılmış çalışmalar konu edilmiştir. Bu bölümde daha çok E. Karabacak'ın *Türkçe, Arapça, Farsça Satır Arası Kur'an Tercümesi British Museum OR 9515* (Öncü Kitap, Ankara, 2006) adlı eseri üzerinde durulmuştur.

Metin bölümü varak, satır, sure ve ayet numaraları verilerek oluşturulmuştur. Metin bölümünde dipnotlar çoğunlukla yazıma ilişkin özellikleri göstermek için kullanılmış, ayrıca çeviriye ilişkin yanlışlık ve/veya tutarsızlıklar da dipnotlarda belirtilmiştir. Metin kurulurken herhangi bir tamamlamaya gidilmemiş olmakla beraber okunaksız bölümler köşeli parantez içinde yazılmıştır.

İncelediğimiz metnin en dikkat çekici özelliklerinden birinin, belki de birincisinin, damak n'sinin yazımında görülen çeşitlilik olduğu söylenebilir. Metinde damak n'sini göstermek için dokuz farklı harf/harf çifti kullanılmıştır. Biz bunların

metinde fark edilebilmesi için sadece *ŋ* ve/veya *n͡g* işaretlerini kullanmanın yetersiz olacağını düşünerek Arap harfli metne tümüyle sadık kalmaya çaba harcayıp bu ses için kullanılan her harf için ayrı bir işaret kullandık, dipnottaysa kelimenin damak n'sinin alışıldık bir biçimiyle (n͡g ve ya ŋ ile) yazılmış şeklini gösterdik. Örneğin 92b1'de اَقْسُوزْدَا sözcüğünün transkripsiyonunu *aḳsuzda* şeklinde yaptık ve bu kelimede *ḳ* harfinin aslında *ŋ* yerine kullanıldığını belirtmek için de dipnotta *aŋsuzda* yazımını gösterdik. Bunu yaparken amacımız, söz konusu farklılığın bir ses değişikliğinden ziyade yazıma ilişkin bir karışıklık olduğu yönündeki düşüncemizi görünür kılmaktı. Ayrıca, özellikle metin bölümünde çok fazla dipnot yer aldığı için, dipnotları her bölümde yeniden başlattık.

Notlar bölümünde, tercümenin Türkoloji çalışmalarındaki önemini ortaya koyacak özellikleri üzerinde durulmuştur. *Hapax* durumundaki kelimelerin açıklanması, metnin önemli dil ve yazım özelliklerine ilişkin tanıklar bu bölümün temel malzemesini oluşturmaktadır.

Dizin bölümü Türkçe Dizin, Arapça Dizin ve Farsça Dizin olmak üzere üç alt bölüm içermektedir. Türkçe dizin alfabetik sırayla, tercümede geçen tüm kelimeleri ve bunların ekli şekillerini içermektedir. İlk olarak madde başı olan kelime alıntıysa bu durum parantez içinde belirtilmiş daha sonra da anlamı verilmiştir. Kelimenin çeşitli anlamları varsa bunlar maddeler hâlinde (1., 2., 3. …) belirtildikten sonra parantez içinde Arapça ve Farsça karşılıkları gösterilmiş ve ardından her Arapça ve Farsça karşılık için metinde geçen örnek cümle varak, satır, sure ve ayet numarasıyla verilmiştir. Dizin bölümünün hacim olarak makul bir boyutta olabilmesi için örnek cümleler çoğu kez baştan, ortadan veya sondan kesilerek alıntılanmş ve cümlede kesilen bölümleri göstermek amacıyla üç nokta (…) kullanılmıştır. Eğer örnek cümle içinde madde başı olan kelime birden çok defa geçiyorsa esas alınan kelime kalın dizilmiştir. Arapça tek kelimeyle karşılanan, ama Türkçede birleşik olan kelimeler alt maddelerde değerlendirilmiştir.

Madde başı olan kelime Arapça ya da Farsçadan alıntı bir sözcüğe gelen Türkçe bir ekle türetilmişse bu da parantez içinde örneğin, **(Ar. + T.)** şeklinde gösterilmiştir. Kelime birden fazla şekilde yazılmışsa **"krş."** kısaltmasıyla sözcüğün diğer yazımları da gösterilmiştir. Maddelerin sonunda bir başka maddeye göndermede bulunulacaksa

“=>” işareti kullanılmıştır. Ünlüyle başlayan bir ek aldığında son ünsüzü tonlulaşan kelimelerde bu tonlulaşma olayı eğik çizgi **“/”** ile gösterilmiştir (Örn: **ādemīlıḳ/ġ:**). Madde başı olan kelime ünlüyle başlayan bir ek aldığında orta hece düşmesi oluyorsa düşen ünlü **( )** içinde gösterilmiştir (Örn. **gönĝ(ü)l:**). Yazımında çeşitlilik olan kimi kelimelerde bu çeşitlilik yine madde başında eğik çizgi kullanılarak gösterilmiştir (Örn. **bulı/ut/d:**).

Kelimelerin ekli şekilleri sıralanırken fiillerde ve isimlerde bir tasnife gidilmiş; fiillerde önce haber ve dilek kipi ekleri, ardından fiilimsi ekleri vd. sıralanmıştır. İsimlerdeyse önce iyelik, sonra durum ekleri gösterilmiştir. Ayrıca birbiriyle karıştırılmaması için belirtme durumu eki olan -i ekinden sonra (bel.), teklik üçüncü şahıs iyelik eki -i’den sonra ise (iye.) kısaltmaları kullanılmıştır.

Metinde damak n’sinin yazımına ilişkin bir çeşitlilik olduğunu yukarıda belirtmiştik. Dizin bölümünde bu çeşitliliği vurgulamak amacıyla aynı kelimede damak n’sinin farklı yazıldığı örnekleri farklı birer madde başı olarak aldık. Örneğin metinde “anmak, zikretmek, hatılamak” anlamındaki fiil ***aḳ-, aĸ-, an-*** ve ***anġ-*** olarak dört farklı şekilde geçmekte. Dizinde bu dört şeklin herbirini ayrı bir madde başı olarak gösterdik ve hepsinden sonra diğerlerine göndermede bulunduk. Ayrıca bu kelimelerde damak n’si kullanıldığını belirtmek amacıyla sözcüğün **n̂g** ve **ŋ** ile yazılmış hâlini de “**aḳ- [aŋ-]:** anmak, zikretmek, hatırlamak. **krş. an-, anġ-, aĸ-**” örneğinde olduğu gibi [ ] içinde gösterdik. Kelimelerin ekli şekillerinde de benzer bir çeşitlilik olduğu için aynı ekte damak n’sinin farklı gösterildiği şekilleri de birbirinden ayırdık ve yine [ ] içinde ekin **n̂g** veya **ŋ** ile yazılmış hâlini gösterdik. Örneğin, **ḳıl-** maddesi altında çokluk 2. şahıs emir ekinin kullanıldığı yerleri gösterirken şöyle bir yöntem kulandık: “ḳ.-un [-uŋ] 199b2=30:31; ḳıluḳ 226b4=33:33”

Arapça Dizin, Kur’an’da geçen kelimelerin tercümedeki Türkçe ve Farsça karşılıklarını gösteren bir fihrist niteliğindedir. A. Topaloğlu’nun *XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur’an Tercümesi, II. Sözlük* (Kültür Bakanlığı Yayınları: 300, İstanbul, 1978) çalışmasının örnek alındığı dizinde Arapça kelimeler, kök harfleri esas alınarak Arap alfabesindeki harf sırasına göre düzenlenmiştir. Arapça kelimeler koyu harflerle dizilmiş, ardından sırasıyla kelimenin Türkçe ve Farsça karşılıkları

yazılmıştır. Tercümede aynı Arapça kelimenin birden çok karşılığı varsa bunlar alfabetik sırayla verilmiştir.

Farsça Dizin, transkripsiyonu yapılan Farsça kelimelerin alfabetik sıralanışına göre yapılmıştır. Koyu harflerle dizilen Farsça kelimenin ardından önce Türkçe sonra da Arapça karşılığı yazılmıştır. Hem Arapça hem de Farsça dizinde aynı kelime ve karşılıklar için tek tanık vermekle yetinilmiştir.

Tez çalışmam boyunca benden desteğini esirgemeyen herkese, ama özellikle hocam Prof. Dr. Aysu ATA'ya şükranlarımı sunmak isterim. Ayrıca eşim Seray OLÇAY GÜL ve kızım Deniz GÜL'e teşekkürü de bir borç biliyorum. İlgi, anlayış ve destekleri için kendilerine minnettarım.

METİNDE KULLANILAN ÇEVRİYAZI İŞARETLERİ

ا	a, e	ص	ṣ
آ	ā	ض	ż
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	s̱	غ	ġ, ŋ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	ḳ, ŋ
ح	ḥ	ڤ	ĸ [ŋ]
خ	ḫ	ك	g, k, ŋ
د	d	ل	l
ذ	ẕ	م	m
ر	r	ن	n, ŋ
ز	z	و	v; u, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	lā
ش	ş	ى	y; ı, i

Metinde damak n'sini (n͡g) göstermek için kullanılan harf çiftleri şunlardır: **نغ ,نڤ ,نق ,نك**

KISALTMALAR

a.g.e.: Adı geçen eser

a.g.m.: Adı geçen makale

Ar.: Arapça

bel.: Belirtme durumu eki

bkz.: Bakınız

c.: Cilt

CC: Codex Cumanicus

DLT: Divanü Lûgat-it-Türk

DTCFD: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi

Ed.: Editör

Far.: Farsça

iye.: İyelik eki

Kİ: Kitâb al-İdrâk li-lisân al-Atrâk

krş.: Karşılaştırınız

m.: Metinde

ö.: Ölümü

Örn.: Örnek

s.: Sayfa

Sog.: Soğdca

T.: Türkçe

TA: Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî

TDAY: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TİEM: Türk ve İslam Eserleri Müzesi

TKAE: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü

TZ: Ettuhfet-üz-Zekiyye Fil-Lûgat-it-Türkiyye

vd.: ve diğer

Yay.: Yayınları

GİRİŞ

Kur'an Tercümeleri

Diğer birçok inanç sistemi gibi tamamı Ortadoğu'da ortaya çıkan üç semavî din de sadece ortaya çıktıkları bölgede ve toplumda değil, çok daha geniş bir coğrafyada etkili olmuş, farklı milletlere ve kültürlere yayılmıştır. İslamiyet'i kabul eden toplumlar bu dinin kutsal kitabını kendi dillerine tercüme etmişlerdir. Kur'an ilk olarak Farsçaya tercüme edilmiştir. Önce Fatiha gibi bazı kısa surelerin tercüme edilmesiyle başlayan tercüme faaliyetleri, Kur'an'ın tümünün Samanîler devrinde (875-999) Buhara'da Farsçaya tercüme edilmesiyle önemli bir aşamaya gelmiştir. 961-976 yılları arasında hüküm süren Samanî Mansûr ibn Nûh'un buyruğuyla yapılan bu tercümede *Taberî tefsiri* esas alınmıştır. X. yüzyıldan itibaren zaman içinde Kur'an tüm doğu ve batı dillerine çevrilmiştir. Daha önce yapılmış çalışmalarda Kur'an tercümeleriyle ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur[1].

Türkler, semavî dinlerin sonuncusu olan İslâm'ı ilk kabul eden topluluklardan biridir. İslâm'a VIII. yüzyıldan itibaren kitlesel olarak intisap etmeye başlayan, X. yüzyıldan itibaren de İslâm'ı devletin resmî dini hâline getiren Türkler, İslâm'ın kutsal kitabı olan Kur'an'ı anlayıp özümseyebilmek için kendi dillerine tercüme etmişlerdir. Kur'an'ın Türkçeye ilk tercümesinin ne zaman, nerede ve kim tarafından yapıldığına dair kesin bilgi ve bulgulara sahip olunmamakla beraber ilk Farsça tercümenin ilk Türkçe tercüme için örnek oluşturduğu düşünülmektedir. Z. V. Togan'a göre ilk Türkçe tercüme, ilk Farsça tercümeyle aynı zamanda ve Farsça tercümeyi yapan heyette yer alan bir İsbicaplı Argu Türkü tarafından yapılmıştır[2]. Togan'dan farklı olarak F. Köprülü ve A. İnan ilk Türkçe tercümenin XI. yüzyılın ilk yarısında yapıldığını savunmuşlardır[3].

Karahanlı döneminden itibaren yapılmış Kur'an tercümelerinin dil, yazı tipi, kâğıt çeşidi ve yapısı vb. çeşitli özelliklerinin incelenmesiyle Kur'an'ın Türkçeye ilk tercümeleri hakkında daha kesin bilgilere ulaşmamız mümkün olacaktır. Eldeki

---

[1] A. Ata, *Türkçe İlk Kur'an Tercümesi (Rylands Nüshası) Karahanlı Türkçesi (Giriş-Metin-Notlar-Dizin),* Ankara, 2004, s. IX-XII.
[2] Z.V. Togan, "Londra ve Tahran'daki İslamî Yazmalardan Bazılarına Dair" *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi III, 1959-1960*, s. 135.
[3] A. İnan, *Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Tercümeleri Üzerine Bir İnceleme,* Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1961, s. 8.

verilere dayanarak en eski Türkçe Kur'an tercümesinin "Rylands Nüshası" olarak bilinen tercüme olduğunu söyleyebiliriz. Doğu Türkçesiyle yapılmış tercümelerle ilgili ayrıntılı bilgiye Prof. Dr. A. Ata'nın yukarıda bahsi geçen "Rylands Nüshası" üzerine yaptığı çalışmadan ulaşılabilir[4].

Eski Anadolu Türkçesinde Kur'an Tercümeleri

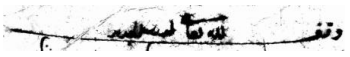
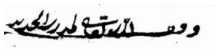
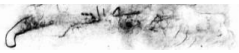
Kur'an'ın Eski Anadolu Türkçesine ilk tercümesinin ne zaman, nerede, kim tarafından yapıldığına dair herhangi bir bilgiye sahip değiliz, kaldı ki Anadolu'nun Türkleştiği ve Anadolu'da yeni bir Türkçenin filizlendiği dönemdeki karışıklıklar ve yıkımlar da göz önüne alındığında bu bilgiye kesin olarak ulaşmamız zor görünmektedir. Anadolu sahasındaki ilk tercümelerin beylikler döneminde yapıldığını, bu tercümelerin de Kur'an'ın tamamını değil, belli bölümlerini içerdiğini söyleyebiliriz. Bu ilk tercümeler uzun tefsirli ya da satır arası tercümeler değil, genellikle Fâtiha, Yâsin, Tebâreke ve İhlâs gibi bazı kısa surelerin tefsirli tercümeleridir. Bu tefsirli sure tercümelerinin hemen hepsinin Orhan Gazi dönemi bilginlerinden olan Mustafa bin Muhammed tarafından yapıldığı kabul edilmektedir. Mustafa Özkan metin örnekleri de içeren bir makaleyle bahse konu tefsirli sure tercümeleri hakkında bilgi vermiştir[5].

Anadolu'da Kur'an'ın uzun tefsirlerle Türkçeye tercüme edildiği de görülür. Bu tefsirlerin Ebu'l-Leys es-Semerkandî'nin (ö. 383/993) tefsirini esas aldığını ya da doğrudan onun tefsirinin tercümeleri olduğunu söylemek mümkündür[6]. Mûsa el-İznikî (ö. 883/1430) ve İbni Arabşah (ö. 854/1450) Semerkandî tefsirini tercüme etmişlerdir. Ayrıca bir de müellifi bilinmeyen ve Zajaczkowski'ye göre 1404 yılında kaleme alınmış olan *Cevâhirü'l-asdâf* tefsiri vardır[7]. Bunlar dışında Anadolu sahasında çok sayıda satır arası Kur'an tercümesi de yapılmış ve bunlar bilim insanları tarafından incelenmiş ya da hâlen incelenmektedir.

---

[4] A. Ata, 2004, s. XI-XXIX.
[5] M. Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Kur'an Tercümeleri Üzerine" *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, *39*, *2008,* s. 115-159.
[6] A. İnan, 1961, s.15.
[7] A. Zajaczkowski, *Etudes sur la langue vieille-osmanlie. II. Chapitres choisis de la traduction turque-anatolienne du Quran*, Krakow, 1937, s.8.

Çalışmaya Esas Nüshanın Özellikleri

Tezimize konu olan Kur'an tercümesi British Library'de OR 9515 numarasıyla kayıtlı olup baştan ve sondan eksiktir. Yazma, 1924 yılında Londralı bir tüccardan satın alınarak British Museum kolleksiyonuna katılmış, daha sonra da British Library bünyesinde muhafaza edilmiştir. Yazmanın 16 ya da 17. yüzyılda Mustafa adlı biri tarafından Yeni Medrese'ye bağışlandığı, metnin muhtelif yerlerindeki kenar yazılarından anlaşılıyor: (2b), (19b), (174a), (183a). Toplam 250 varaktan oluşan yazma, Meryem suresi 4. ayetten başlamış, Fâtır suresi 12. ayetle son bulmuştur. Büyük ihtimalle 5 ciltlik bir tercümenin ikinci ya da üçüncü cildi olan ve maalesef bizim elimizde sadece bir mikrofilm kaydı bulunan bu yazmayla ilgili en temel bilgileri G.M. Meredith-Owens'ın kaleme aldığı bir makaleden elde ettik[8]. Metni bilim dünyasına ilk olarak ayrıntısıyla tanıtan Meredith-Owens'tan öğrendiğimiz kadarıyla her sayfasında on beş satır olan bu yazmada 33x23 cm ebatlarında bej renkli, sert ve parlak bir kâğıt kullanılmıştır. Arapça kısım sülüsle, Türkçe ve Farsça kısımlar ise nesihle yazılmıştır. Farsça kısımdan daha küçük harflerle, işlek bir yazıyla ve kırmızı mürekkeple yazılmış olan Türkçe kısım, Arapça ve Farsça kısımlara göre okunaksızdır. Nüshaya şöyle bir bakıldığında bile yazmanın ilk hâlinin aslında Arapça-Farsça bir tercüme olduğu, Türkçe tercümenin yazmaya sonradan eklendiği anlaşılmaktadır. Sayfalarında herhangi bir süslemenin bulunmaması bu yazmanın bir medrese ya da tekke için istinsah edildiğini düşündürmektedir.

Tercüme Yöntemi ve Özellikleri

Tercüme "satır arası" ya da "satır altı" olarak da ifade edilen kelime kelime tercüme yöntemiyle oluşturulmuştur. Arapça metindeki her sözcüğün altında o sözcüğün Farsça karşılığı, Farsça sözcüğün altında da Türkçe karşılığı yazılıdır. Yine Meredith-Owens'a göre Farsça tercüme en geç 12. yüzyılın ortalarında, Türkçe tercüme ise 1400'den önce ya da 15. yüzyılın ilk yarısının çok erken bir döneminde

[8] G.M. Meredith-Owens, "Notes on an Old Ottoman Translation of the Kur'ān" *Oriens, 10/2, 1957*, s. 258-276.

yapılmıştır[9]. Yazmaya şöyle bir göz atıldığında bile Türkçe kısmın Farsça satırların altına sonradan eklendiği rahatlıkla anlaşılmaktadır. Türkçe tercüme çok büyük oranda Farsça kısma uygunluk göstermekte, Arapçadan Farsçaya tercüme yapılırken bir yanlışlık yapılmışsa bu yanlışlık aynı şekilde Türkçe kısımda da görülmektedir. Ayrıca Farsça kısımda boş bırakılan yerler Türkçe kısımda da boş bırakılmıştır. Bu durumdan hareketle tercümanın Arapçayı -en azından yeterince- bilmediği anlaşılmaktadır.

Yukarıda Türkçe tercümenin Arapçadan değil de Farsçadan yapıldığını söylemiştik, bu duruma delil olabilecek çok sayıda örnek bulunmakta. Bu örneklerin tümünü sıralamak yerine çok belirgin olan birkaç tanesini burada incelemeye çalışacağım:

26a2=20:72 "görmeyevüz" (Ar. īṯār, Far. dīden) Arapça sözcük "seçmek, tercih etmek" anlamında olmasına rağmen yanlış okunmuş olmalı ki hem Farsçaya hem de Türkçeye yanlış tercüme edilmiş.

43a2=21:33 "gemü" (Ar. felek, Far. keştī) Arapça metindeki *felek* sözcüğü yanlış bir şekilde *fülk* okunmuş ve Farsçaya *keştī*, Türkçeye de *gemü* olarak tercüme edilmiş.

53b5=21:104 "yazmaḳlıḳ" (Ar. ṭayy, Far. nuvişten) Farsçadan Türkçeye tercüme yapılırken bazen Farsça sözcükler de yanlış okunmuş ve Türkçeye yanlış tercüme edilmiş. Örneğin burada Farsça "sarmak, dürmek" anlamındaki *nuvişten* sözcüğü "yazmak" anlamındaki *neveşten* sanılarak *yazmaḳlıḳ* şeklinde tercüme edilmiş.

113b5=25:48 "perākende" (Ar. nūşren, Far. perāgende) Arapça metinde sözcük *buşren* (müjdeleyici) yerine yanlışlıkla *nuşren* (dağılmış, yayılmış) yazıldığı için hem Farsçaya hem de Türkçeye yanlış tercüme edilmiştir.

159b1=28:17 ve **177a3=28:86 "āşkāre"** (Ar. ẓahīr, Far. āşkāre) Her iki ayette de "arka çıkan, yardımcı olan" anlamlarındaki Arapça *ẓahīr* sözcüğü yanlış olarak *ẓāhir* okunmuş ve tercüme de hem Farsçaya hem de Türkçeye buna uygun olarak yapılmış.

[9] G.M. Meredith-Owens, a.g.m., s. 259.

205b1=30:55 "yalan söylediler" (Ar. efk, Far. durūġ goften) Yukarıdaki örneğe benzer şekilde burada da "döndürmek" anlamındaki Arapça *efk* sözcüğü yanlış olarak *ifk* okunduğu için tercüme de yanlış yapılmış.

223b5=33:20 "ırakḳ" (Ar. el-bādī, Far. dūr) Arapça metindeki sözcük bedevi anlamındaki *bādī* iken yanlış olarak *beʿīd* okunmuş ve hem Farsçaya hem de Türkçeye buna uygun olarak tercüme edilmiş. Metnin tamamında bunlara benzer çok sayıda örnek bulunmakta olup bu tercüme yanlışları dipnotlarda gösterilmiştir.

British Library OR 9515'te kayıtlı satırarası Kur'an tercümesinde dikkat çeken bir diğer özellik *hurūf-ı mukattaa* ya da *mukataât-ı süver* adı verilen "elif, lam, mim, ta, sin, ha" gibi harflerin de Türkçe ve Farsça tercümelerinin yapılmış olmasıdır. Kur'an tercümelerinde genelde çevrilmeden, olduğu gibi bırakılan bu harflerle ilgili İslâm bilginleri çeşitli görüşler öne sürmüşlerdir[10]. Kur'an'da 29 surede geçen bu harfler, çalışmamıza konu olan eksik Kur'an tercümesinde yer alan sekiz surede (20, 26, 27, 28, 29, 30, 31 ve 32. sureler) şu şekilde çevrilmiştir:

طه : *İy Muḥammed* 16b2=20:1

طسم : *Tan͡grı anda bar ṭūl ve senā ve mülk* 118a5=26:1

: *Ḳısm ḳılur Çalap, ṭūl ve senā kim* 155b4=28:1

طس : *Ant içer ṭūl senāya Çalap* 137b4:27:1

الم : *Benven Tan͡grı bilür* 177b4=29:1

: *Benven Tan͡grı ʿālim* 193a3=30:1, 206b3=31:1, 214a3=32:1

Bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla *Mukataât-ı süver*'in Türkçeye çevrildiği iki Kur'an tercümesi daha bulunmaktadır, bunlar daha önce de bahsi geçen ve *Rylands Nüshası* olarak bilinen eksik tercüme ve Muhammed bin Hamza'nın tamamı elimizde bulunan tercümesidir.

Rylands Nüshası olarak bilinen Karahanlı Türkçesi Kur'an tercümesinde 13, 14, 15, 19, 20, 28, 29, 38, 40, 41, 43, 44, 45, 46 ve 50. surelerin başında mukataât-ı süver'in Türkçe tercümelerinin yapıldığını görüyoruz. İlk ayeti الم olan surelerden dördü (2, 30, 31, 32. sureler) bu tercümede zaten mevcut değildir, birinin (3. sure) ise baştan eksik olduğunu görüyoruz. Geriye sadece 29. sure (Ankebut) kalmaktadır ve

[10] O. Keskioğlu, *Kur'an-ı Kerim Bilgileri*, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1989, s. 68-72.

bu surenin ilk ayeti olan الم Rylands Nüshası'nda "*Bu sūre ḥaḳḳı.*"[11] olarak tercüme edilmiştir.

İlk ayetinde الر harflerinin yer aldığı beş sureden (10, 11, 12, 14 ve 15. sureler) ikisi (10 ve 11. sureler) Rylands Nüshası'nda yer almamakta, biri de (12. sure) baştan eksik olarak yer almaktadır. Geriye kalan diğer iki surede ise bu harfler Türkçeye *"Men Taŋrı körer men*"[12] (14 - İbrahim suresi) ve *"Taŋrı bilür*"[13] (15 - Hicr suresi) şeklinde tercüme edilmiştir.

İlk ayetinde حم harfleri bulunan altı sure (40, 41, 43, 44, 45, 46. sureler) bulunmaktadır. Rylands Nüshası'nda bu harfler her surede farklı şekilde tercüme edilmiştir: "*Bir and erür*"[14] (40 - Mü'min suresi), "*Bir and*"[15] (41 - Fussilet suresi), "*Taḳdīr ḳılındı bar yoḳnı*"[16] (43 - Zuhruf suresi), "*Taḳdīr ḳılındı bar u yoḳ*"[17] (44 - Duhan suresi), "*Tüzün ilk idi ḥaḳḳı*"[18] (45 - Casiye suresi), " "*Meniŋ ḥükmümde*"[19] (46 - Ahkaf suresi).

Rylands Nüshası'nda Türkçeye tercümesi yapılan diğer *mukataât-ı süver* harfleri şunlardır:

المر "*Men men Taŋrı bilür men körer men.*"[20] 13 - Raʿd suresi

كهيعص "*Bu ḥurūflar ḥaḳḳı.*"[21] 19 - Meryem suresi

طه "*Bu sūre ḥaḳḳı.*"[22] 20 - Taha suresi

طسم "*Bir ḳısm erür.*"[23] 28 - Kasas suresi

ص "*Çın aydı Taŋrı.*"[24] 38 - Sad suresi

ق "*Ḳāf taġı yana ajun tegreki and.*"[25] 50 - Kaf suresi

[11] A. Ata, 2004, s. 79.
[12] A. Ata, a.g.e., s. 46.
[13] A. Ata, a.g.e., s. 47.
[14] A. Ata, 2004, s. 109.
[15] A. Ata, a.g.e., s. 115.
[16] A. Ata, a.g.e., s. 121.
[17] A. Ata, a.g.e., s. 126.
[18] A. Ata, a.g.e., s. 129.
[19] A. Ata, a.g.e., s. 132.
[20] A. Ata, a.g.e., s. 46.
[21] A. Ata, a.g.e., s. 59.
[22] A. Ata, a.g.e., s. 65.
[23] A. Ata, a.g.e., s. 73.
[24] A. Ata, a.g.e., s. 98.
[25] A. Ata, a.g.e., s. 140.

Muhammed bin Hamza ise bu harfler için bazı tefsirlerdeki yorumları ve Arapça ifadeleri de verip bunların Türkçeye tercümelerini yapmıştır. Ayrıca Muhammed bin Hamza, aynı harf dizisi birden çok surenin başında geçiyorsa genellikle, harflerin geçtiği ilk sureden sonra sadece (varsa) Arapça ifadeyi vermiş ve Türkçe tercümeyi yazmamıştır. 15. yüzyıl başlarında yapılmış olan bu Kur'an tercümesinde m*ukataât-ı süver* tercümeleri şu şekilde yapılmıştır:

الم : "انا الله اعلم *yaʿni benven Tanrı bilürin. Yā "elif" Allāh'dur, "lām" Latîf'dur, "mîm" Mecîd'dür; yā "elif" Allāh'dur, "lām" Cebreyil'dür, "mîm" Muhammed'dür.*"[26] (2 - Bakara suresi)

الم : انا الله اعلم *yaʿnî benven Tanrı bilürin.*[27] (3 - Âl-i İmrân suresi)

الم : "*Benven bilür Tanrı.*"[28] (29 - Ankebut suresi). Buradan sonra üç surede daha (30, 31 ve 32. sureler) **الم** harfleri yer almasına rağmen bunların tercümesi yapılmamıştır.

الر : "انا الله ارى *yaʿnî benven Tanrı görürin. Benven Allah Rahman yâ*"[29] (10 - Yunus suresi) **الر** harfleri dört surede (11, 12, 14, 15. sureler) daha geçmekte olup Muhammed bin Hamza bu dört yerde sadece Arapça "انا الله الرحهمن" ibaresine yer vermiş ve Türkçe tercüme yapmamıştır.

Altı surede geçen **حم** için de yine sadece iki yerde (40 ve 41. sureler) tercüme yapılmış, diğer dört surede (43, 44, 45 ve 46. sureler) tercüme yapılmamıştır:

حم : "*Hükm olındı ol kim olasıdur.*"[30] 40 - Mü'min suresi

حم : "*<<Hâ>> hilmüm hakkı, <<Mîm>> Muhammed hakkı.*"[31] 41 - Fussilet suresi

Muhammed bin Hamza'nın tercümesindeki diğer *mukattaât-ı süver* tercümeleri şunlardır:

المص : "*Ben Tanrı bilürin, dakı bellü eylerin yaʿnî* انا الله اعلم و افصل"[32] 7 - A'râf suresi

كهيعص : "*Kâfî, Hâdî, Hakîm, Alîm, Sâdık.*"[33] 19 - Meryem suresi

طه : "*İy er!*"[34] 20 - Taha suresi

---

[26] A. Topaloğlu, *Muhammed bin Hamza. XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi I.* Kültür Bakanlığı Yayınları: 227, İstanbul, 1976, s. 2.
[27] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 37.
[28] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 320.
[29] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 155.
[30] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 383.
[31] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 390.
[32] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 112.
[33] A. Topaloğlu, 1976, s. 240.
[34] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 248.

يس : "*İy âdamî! yaʿnî Muhammed.*"[35] 36 - Yasin suresi

ص : "*Toğru söyledi Tanrı yâ Peygambar.*"[36] 38 - Sad suresi

حم عسق : "*Hilm, Mecd, İlm, Senâ, Kudrat yaʿni bu sıfatlar hakkı içün.*"[37] 42- Şûrâ suresi

ق : "*مر الا قفی yaʿnî tamâm oldı iş -yâ tağ adı-*"[38] 50 - Kaf suresi

ن : "*Balık hakkı-y-ıçun yaʿnî yiri götüren -yâ divit hakkı-y-ıçun-.*"[39] 68 - Kalem suresi

Muhammed bin Hamza 26 ve 28. surelerin başında yer alan **طسم** ve 27. surenin başındaki **طس** harfleri için ise sadece "*Sûrâ adı.*" demekle yetinmiştir. 13. surenin (Ra'd) başında yer alan **المر** harfleri için de sadece Arapça "*انا الله الرحمن*" ibaresi yer almaktadır.

Her üç metinde de yer alan *mukattaât-ı süver* tercümlerine topluca bakıldığında tezimize konu olan nüshadaki tercümelerle Muhammed bin Hamza'nın eserindeki tercümelerin benzerlik gösterdiği söylenebilir. Rylands nüshasıyla diğer iki tercüme arasında ise benzerlikler çok daha sınırlıdır.

143a4=27:30'da ayet içinde geçen "Bi'smi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm"in Farsçaya tercümesi yapılmış olmasına rağmen Türkçe tercümesi yapılmamıştır. Ayrıca sure başlarında yer alan "Bi'smi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm" ifadesi de aynı şekilde Farsçaya tercüme edilmiş, ama Türkçeye tercüme edilmemiştir. Başı ve sonu eksik olan yazmanın en başında bu ifadenin tercümesinin Türkçe kısımda da yer aldığını, sonraki surelerde ise mütercim tarafından, daha önceden geçmiş olması sebebiyle, atlanmış olduğunu düşünmek mümkündür.

143a5=27:31'de de ayetin Farsçaya tercümesi yapılmış olmasına rağmen Türkçe tercümesi yapılmamıştır. Bir önceki ayetin sonunda "Bi'smi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm", fadesinin yer aldığını ve bunun Türkçeye tercüme edilmediğini yukarıda belirtmiştik. Burada tercüme yapılmamasının sebebini tahmin etmek biraz

[35] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 356.
[36] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 370
[37] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 395.
[38] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 427.
[39] A. Topaloğlu, a.g.e., s. 481.

daha güç görünmekte. Mütercim sayfa sonuna gelen bu ayeti, bir önceki ayetin sonunu da tercüme etmediği için gözden kaçırmış olabilir.

Nüshadan Bahsedenler ve Nüsha Üzerine Yapılan Çalışmalar

Bu başlık altında öncelikle bir hususu belirtmek gerekiyor: Nüshadan bahsedenler ve nüsha üzerine çalışanlar bu eseri "British Museum" yer bilgisiyle anmaktadır, bense bu tezde nüsha için yer bilgisi olarak "British Library"yi veriyorum. Bunun sebebi de bizim bu nüshaya British Library'den ulaşmış olmamızdır. Elimizdeki mikrofilm British Library damgalıdır, ayrıca British Museum'la yaptığım yazışmalar sonucunda yazma eserlerin British Museum'dan British Library'ye nakledildiği bilgisini de teyit ettirdiğim için nüshayı "British Library OR 9515" olarak andım.

İncelediğimiz Kur'an tercümesinden bahsedilen az sayıda kaynak bulunmakta. Metni bilim dünyasına ilk olarak Meredith-Owens'ın tanıttığını yukarıda belirtmiştik. Meredith-Owens makalesinde önce nüshanın temel fiziksel özelliklerinden bahsetmiş, Türkçe ve Farsça tercümelerin çeşitli özellikleri üzerinden metnin istinsah tarihi hakkındaki görüşlerini paylaşmıştır. Meredith-Owens'a göre Türkçe tercüme 1400 yılından önce ya da 15. yüzyılın çok erken bir döneminde yapılmıştır. Türkçe tercümeyi; *1. Yazım ve Ses Uyumu, 2. İsimler, Zamirler, İşaret Zamirleri ve Soru Zamirleri, 3. Fiiller, 4. Diğer Dil Parçaları, 5. Yardımcı Fiiller ve Ek Eylem, 6. Sözlük* (sadece 31 maddelik kısa bir kelime listesi) olmak üzere altı başlık altında titiz bir şekilde inceleyen Meredith-Owens, ayrıca bu makalede yazmanın bir sayfasının tıpkıbasıma da yer vermiştir[40].

Tercüme hakkında birkaç cümleyi aşan ve yine Meredith-Owens'ın yukarıda andığımız makalesinden yola çıkan iki yorum Abdülkadir İnan ve Zeki Velidi Togan'a aittir. İnan, Meredith-Owens'ın yazmayla ilgili verdiği bazı bilgilerden bahsettikten sonra bu nüshanın "Orta Asya Türkçesiyle yapılan tercümelerle eski Osmanlıca tercümeleri bağlayan bir halka" olduğunu söyler[41]. Togan ise yazmayla ilgili daha kapsamlı bir değerlendirme yapıp yazmayı "eski Oğuz şivesinde Kuran-ı

[40] G.M. Meredith-Owens, 1957.
[41] A. İnan, "Kur'an'ın Eski Türkçe ve Oğuz-Osmanlıca Çevirileri Üzerine Notlar", *TDAY-Belleten, 1960,* s. 79-94.

Kerim tercümesi" olarak anarken Meredith-Owens'ın bunu eski Osmanlı zannettiğini söyler. Togan'a göre kağıt ve yazısına bakıldığında bu nüshayı 14. yüzyıla ait saymak gerekir. Ayrıca bu nüsha ile *Türk ve İslam Eserleri Müzesi* 73 ve 74 numaralarda kayıtlı nüshaları, *Anonim Tefsir* olarak bilinen nüshayı ve Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa Camii'nde 2 numarada kayıtlı bulunan nüshayı çok küçük birer bölümlerini alarak da olsa karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda TİEM 74'ün bu nüshadan alınmış ve yenileştirilmiş olduğunu belirten Togan, incelediğimiz Kur'an tercümesinin bilinen Oğuzca tercümeler içinde en eskisi olduğunu söyler[42]. Togan'ın makalesinde bu nüshanın numarası OR 9517 olarak verilmiş olup bu durum maddi bir hata olarak kabul edilmelidir.

Nüsha üzerine bugüne dek yapılmış en hacimli çalışma ise Esra Karabacak'a aittir[43]. Karabacak'ın eserinde *Üzerinde Çalışılan Nüsha I. Tavsifi, II. Sahası ve Dili, III. Üslubu* başlıklarından oluşan kısa bir *Giriş* bölümünün ardından *I. Metin*, *II Dizin-Sözlük* ve *III. Tıpkıbasım* bölümleri yer almaktadır. Toplamı 529 sayfadan oluşan bu çalışmada metnin yazım ve dil özelliklerine ilişkin, giriş kısmı dışında herhangi bir incelemeye yer verilmemiştir. Karabacak bu nüshanın, dil ve imlâ özellikleri göz önüne alındığında, bir Eski Anadolu Türkçesi metni olduğunu ve 13. yüzyılın hemen başında yazıldığını söyler[44].

Çalışmamızın "Notlar" kısmında geniş yer tutan konulardan biri, bu metinde damak n'sinin yazımında görülen sıra dışı durumdur. Belki de metnin en ilgi çekici özelliği olan bu durum hakkında Karabacak'ın eserinde çok kısa ve yetersiz açıklama yapılmış, *Metin* bölümünde de bu yazım özelliğine dikkat çekmek için herhangi bir tasarrufta bulunulmamıştır. Karabacak, damak n'si için metinde ك, نك, ڭ ve ڤ harflerinin kullanıldığını belirtmekle beraber konuyu bir paragrafla sınırlı tutarak ayrıntıya girmemiştir.

Damak n'sinin metindeki farklı kullanımları göz önüne alınmadığından Karabacak'ın çalışmasında çeşitli okuma yanlışları görülmektedir. Örneğin 6a4=19:36'da *ṭapduḳ* olarak okunan yer aslında *ṭapu ḳıluḳ* (ṭapu ḳıluŋ)'dur. Yine

[42] Z.V. Togan, 1959-1960, s. 133 vd.
[43] E. Karabacak, *Türkçe, Arapça, Farsça Satır Arası Kur'an Tercümesi British Museum OR 9515*, Öncü Kitap, Ankara, 2006.
[44] E. Karabacak, a.g.e., s. 4.

25b3=20:71'de *inanduḳuz mı* (inanduŋuz mı) okunması gerekirken *inandı ḳavmi* şeklinde okunan bir bölüm yer almaktadır. 31b5=20:103'te ise Karabacak tarafından *ḳalmaḳsız* olarak okunan sözcüğün aslı *ḳalmaĸ (ḳalmaŋ) siz'*dir. 11b3=19:67'de de *aḳmazlar* yerine *aĸmazlar* (aŋmazlar) okunması gerekir. Bu sözcük Karabacak tarafından dizinde *aḳ-* maddesinde gösterilmiş ve anlamı da "akmak" olarak verilmiştir. Metnin devamında benzer birçok örnek yer almaktadır.

Karabacak'ın eserindeki *Metin* bölümüyle bizim çalışmamız arasında çok sayıda okuma farklılığı bulunmaktadır. Bu okuma farklılıkları her iki çalışmanın dizinlerini de doğal olarak farklılaştırmıştır. Her iki çalışmadaki metinleri burada baştan sona karşılaştırmak mümkün olmadığından sadece Meryem ve Tâhâ surelerinden (1b1-37b1) getireceğim örneklerle okuma farklılıklarına ilişkin bir fikir vermeye çalışacağım.

Esra Karabacak'ın çalışmasında farklı okunan sözcüklerden başlamanın uygun olacağını düşünüyorum. Örneğin metinde "seçmek, seçkin kılmak" ve "üflemek, üfürmek" anlamlarında kullanılan iki farklı *ür-* fiili bulunmakla beraber bunlar Karabacak'ın çalışmasında hep *ur-* olarak okunmuş ve "vurmak" olarak anlamlandırılmıştır. Bir diğer ilgi çekici sözcük de "böyle, böylece, bunun gibi" anlamı taşıyan *andayuḳ'*tur. Bu sözcük metinde 15 defa geçmekte olup Karabacak tarafından her seferinde *anda yoḳ*; benzer şekilde "böyle, bu şekilde" anlamında olan ve metinde sadece bir defa (103a2=24:58) geçen *böyleyuḳ* sözcüğü de *böyle yol* şeklinde okunmuştur. Aşağıda yer alan listede ilk sırada Karabacak'ın okumaları, ardından da bizim okumalarımız sıralanmıştır.

1a4=19:5 *ḳalmış* → nā-zād
1b3=19:8 nirden → nivirden
2a1=19:9 *benden* → bundan
2a5=19:11 ḳılıng → oḳıḳ (oḳıŋ)
3b3=19:20 *gözi yaşlu* → yavuz işlü
3b4=19:21 ana söz → atasuz
4b1=19:25 *gendü üsdüŋe* → kendüsüŋe
4b3:19:26 gözlersin → göresin
6a2=19:35 *ol* → işi
7a5=19:43 *ol* → uy
8a2=19:47 *barmaġum* → bar benüm
9b3=19:57 *yigrek* → yüksek
10b2=19:60 *eylemeyeler* → ḳılmayalar
10b5=19:62 *anun* → uçmaḳ
11a5=19:65 *issi* → ikisi
11a5=19:65 *ṭapularında* → ṭapu ḳıl
12b3=19:73 *inandılar* → uydılar
13a2 *yaḳar* → ya ḳatı

13b2=19:76 *dutmaġa* → dönmege
14b4=19:86 *tā* → yirine
15b4=19:96 *iyilik* → eylük
16a2=19:98 *anlara* → ilerü
16b2=20:2 *nicesin* → renciyesin
16b3=20:3 *yā zekāt* → yādigār
17b5=20:12 *Şuvā* → Ṭuvā (Özel isim)
19b5=20:35 *görünür idi* → göz nūrı
20b5=20:40 *dopladuŋ* → depeledüŋ
21a5=20:43 *iki göz* → ikiŋüz
21b2=20:45 *becid* → bi-ḥadd
26b5=20:76 *ortasu yarur* → erişi barur

Karabacak'ın çalışmasında sözcüklerin yanlış okunması dışında hiç okunmadığı yerler de mevcut. Örneğin 2b ve 3a metne hiç alınmamıştır. 14a5'e kadar okunmayan sözcükler şunlar:

1b1=19:6 begenilmiş
5a5=19:30 benven, birdi
5b5=19:33 bini
7b5=19:46 bu işden
10a1=19:58 yol
11b2=19:66 ādemīler
12b2=19:73 anlar kim
12b4=19:74 kim
13a1=19:75 ṭarta
13a5=19:76 ṭoġru yol
14a3=19:81 ʿizzeti
14a3=19:82 butlar
14a4=19:83 İy
14a5=19:83 kāfirlere

Karabacak birçok yerde ekleri de yanlış okumuş, hatta bazen hiç okunmamıştır. Eklerin yanlış okunduğunu tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır:

1a2=19:5 *ḳorḳarıdum* → ḳorḳarvan
5a1=19:27 *getürdiler* → getürdüŋ
6a4=19:36 *ṭapduḳ* → ṭapu ḳıluḳ (ḳıluŋ)
6b5=19:40 *bizven* → bizüz
8a1=19:47 *dilerüz* → dilerven
9b5=19:58 *götürdi* →götürdük
10a1=19:58 *gösterdi* → gösterdük
10a2=19:58 *āyetleri* → āyetlerini
11a4=19:65 *gökleri* → göklerüŋ
11a5=19:65 *yiri* → yirüŋ
11b2=19:66 *çıḳaruz* → çıḳavuz
12a1=19:69 *çıḳaruz* → çıḳaravuz
12b5=19:74 *görmeye* → görmege
13a4=19:76 *arturur* → artura
13b2=19:77 *gördüm* → gördüŋ mi
13b4=19:78 *görünmedi* → görünmezi
14a4=19:82 *ṭapınmaġı* → ṭapmaġı
14b1=19:83 *depredilesi* → depredinilesi
14b2=19:85 *ṭurur ol* → ṭururavuz
14b3=19:86 *sürerüz* → sürevüz
15a2=19:90 *dileye* → diler
15a4=19:91 *taŋ͡grıya* → taŋ͡grınun

Eklerin hiç okunmadığı yerlerin de olduğunu söylemiştik. Birkaç örnek vermek gerekirse onları da şöyle sıralayabiliriz:

1b4=19:8 *ḳocalıḳ* → ḳocalıḳdan
2a2=19:10 *āyet* → āyetüm
5a4=19:29 *eyitdi* → eyitdiler
7b4=19:46 *İbrahīm* → İbrahīm'e

8b4=19:51 *Mūsā* → Mūsā'yı 9a5=19:55 *namāz* → namāzı, *zekāt* → zekātı
14b3=19:86 *ṭamu* → ṭamudın

Tenvinlerin de çoğu yerde okunmadığı görülüyor. Sonunda +dAn/+dIn ile okunması gereken sözcükler +dA ile okunduğundan dizinde de buna bağlı farklılıklar göze çarpıyor: *duʿānda* → *duʿāḳdan* (duʿāŋdan) 1a2=19:4 ve devamındaki birçok yerde bu durumu görmek mümkün. Örneğin 4a2=19:23'te *andan* okunması gereken sözcük *anda* okunmuş ve dizinde de *ol* maddesinin altında yer almış. Halbuki buradaki *andan* sözcüğünün ayrı bir madde başı olarak ve "sonra, böylece" anlamı verilerek dizinde yer alması gerekirdi.

Yazmada *soŋ, soŋra, sor-, su* gibi sözcükler *sin* (س) ile yazılmış olmasına rağmen Karabacak'ın çalışmasında bu sözcüklerin transkripsiyonu *sad* (ص - ṣ) ile yapılmıştır. Ayrıca orijinal metinde sadece bir defa *sad* (ص) ile yazılan, geçtiği diğer iki yerde *sin* (س) ile yazılan *saġır* sözcüğünün transkripsiyonu yine her üçünde de *sad* (ص - ṣ) ile yapılmıştır.

Karabacak'ın eserinde metin oluşturulurken bazı yerlerde sözcüklerin yerlerinin değiştirildiğini de görüyoruz: 6b1=19:37 *gün kim* → kim gün, 7b4=19:46 *yüz mi döndürür kim* → yüzüŋ döndürdüŋ mi.

Ayrıca Karabacak metni kurarken ayetlerin anlamsal bütünlüğünü bozabilecek tasarruflara da gitmiştir. Örneğin 1b1-2'de yer alan 19:7 ayeti Karabacak'ın çalışmasında şu şekilde aktarılmıştır:

> *7. İy Zekeriyyā biz muştılayavuz saña oġulan, (2) anuñ adı Yaḥyā. Bola eylemedük anġa ilerüden ataş kimseyi.*[45]

Burada "… *anuñ adı Yaḥyā. Bola…*" kısmının yanlış anlaşılıp metne öyle geçirildiği barizdir. Doğrusunun "*anuŋ adı Yaḥyā bola.*" olması gerekir. Bir başka örnek için bu defa 22a4-5'te yer alan 20:49'a bakalım. Karabacak bu ayeti metne şu şekilde geçirmiş:

> *49. Eyit: Firʿavn kim durur (5) sizüñ Tangrıñuz iy Mūsā.*[46]

Ayetin meali şöyledir: "Firavun: Rabbiniz de kimmiş, ey Musa? dedi."[47] Mealden de anlaşılacağı üzere Karabacak metni oluştururken anlama dikkat etmemiştir. Biz ilgili

[45] E. Karabacak, 2006, s. 9.
[46] E. Karabacak, a.g.e., s.20.

ayeti metnimize şu şekilde aldık: *Eyitdi Firʿavn: "Kim durur sizüŋ Taŋ͡grıḳuz iy Mūsā?"* Metnin geri kalan kısmında da çok sayıda benzer örnek bulunmaktadır.

Karabacak'ın çalışmasında ayetlerin yanlış yerde başlanıp bitirildiği örneklere de sıkça rastlıyoruz. Bir ayetin son sözcüğünün aslında bir sonraki ayetin ilk sözcüğü olduğu ya da bir ayetin ilk sözcüğünün gerçekte bir önceki ayetin son sözcüğü olduğu örneklerden birkaçını burada gösterebiliriz: 19:47-48 Karabacak'ın çalışmasında şu şekilde yer alıyor:

> *47. İbrāhīm eyitdi: [8a] Selām bolsun sanġa! Yarlıġanmaḳ dilerüz sanġa Tangrıdan. Ben (2) kim barmaġum birle şefḳat irelüm.*
>
> *48. Sizden ve daḳı andan kim ṭaparsız (3) Tangrıñdan daşra Ṭapam gendü Tangrıma (4) kim bolmayam ṭapmaḳda Çalabuma şaḳī.*[48]

Ayetlerin mealine baktığımızda yukarıdaki hatayı daha açık görebiliriz:

> *47. İbrahim: Selâm sana (esen kal) dedi, Rabbimden senin için mağfiret dileyeceğim. Çünkü O bana karşı çok lütufkârdır.*
>
> *48. Sizden de, Allah'ın dışında taptığınız şeylerden de uzaklaşıyor ve Rabbime yalvarıyorum. Umulur ki (senin için) Rabbime dua etmemle bedbaht (emeği boşa gitmiş) olmam.*[49]

Karabacak'ın 19:47'nin sonunda okuduğu/yazdığı *irelüm* sözcüğü hem yanlış okunmuştur hem de yanlış yerdedir. O sözcük *irelüm* değil *ayrılam* okunmalı ve 19:48'in başında yer almalıdır. Biz metnin ilgili kısmını şu şekilde kurduk:

> *47) İbrahīm eyitdi: [8a1] "Selām bolsun sanġa! Yarlıġanmaḳ dilerven sanġa Taŋ͡grıdan ben. (2) Kim bar benüm birle şefḳat.*
>
> *48) Ayrılam sizden ve daḳı andan kim ṭaparsız (3) Taŋ͡grıdan daşra. Ṭapam kendü Taŋ͡grıma (4) kim bolmayam ṭapmaḳda çalabıma şaḳī.*

Yukarıdaki örneğe benzer şekilde, 20:10'nun sonundaki *çün geldi* ifadesi 20:11'in, 20:21'in sonundaki *ilerü* sözcüğü 20:22'nin ve 20:53'ün sonunda yer alan *yiñ* sözcüğü de 20:54'ün başında olmalıdır. Metnin devamında da benzer örnekler bulunmaktadır.

---

[47] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Taha.htm
[48] E. Karabacak, 2006, s. 12.
[49] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Meryem.htm

Ayrıca Esra Karabacak çalışmasında sadece Türkçe dizine yer vermiş, Arapça ve Farsça dizini çıkarmamıştır. Buna karşın *Metin* kısmında Farsça tercümeye de yer vermiştir. Görüldüğü üzere Karabacak'ın çalışmasıyla bizim tez çalışmamızda aynı metin konu edilmekle beraber farklılıklar hem çok sayıda hem de önemlidir.

Eserin Dil Tarihimiz Açısından Önemi

İncelediğimiz metnin istinsah tarihi bilinmemekle beraber, dil ve yazım özelliklerinden yola çıkılarak Türkçe tercümenin 14. yüzyılda yapıldığını söylemek en doğrusu olacaktır. Metnin "karışık dilli" yapısı bu konudaki en önemli delil kabul edilebilir. Bu durumda elimizdeki metnin Eski Anadolu Türkçesinin en eski Kur'an tercümesi olması ihtimali bir hayli fazladır.

Gerek Togan ve gerekse İnan'ın görüşlerine yukarıda yer vermiş ve her ikisinin de elimizdeki tercümeyi Orta Asya Türkçesiyle Anadolu Türkçesini birbirine bağlayan bir halka olarak gördüğünü söylemiştik. Metin dikkatle incelendiğinde bu görüşlerdeki haklılık payının ne denli yüksek olduğu görülecektir. Anadolu Türkçesinin ilk metinlerinden biri olduğu düşünülen bu metnin incelenmesi dil tarihimiz konusunda bundan sonra yapılacak çalışmalar için de önemli veriler ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

METİN

19- Sūretü Meryem

4) **[1a1]** "...Ve daḳı girdi banġa[1] ḳocalıḳ. Ve degülidüm (2) senüŋ duʿāḳdan[2] iy Çalap hergiz bed-baḫt.

5) Ve benven kim ḳorḳarvan (3) mīrāṣ almışlardan binden soḳra[3]. Ve barıdı benüm ʿavratum (4) oġlandan nā-zād. Bir banġa[4] senüŋ yaḳınınḳdan[5].

6) Mīrāṣ ilete (5) ..... **[1b1]** [be]genilmiş.

7) İy Zekeriyā! Biz muştılayavuz saḳa[6] oġula[n]. (2) Anun[7] adı Yaḥyā bola. Eylemedük anġa[8] ilerüden aṭaş kimseyi.

8) (3) Didi: "İy Çalap! Nivirden bola banġa[9] bu oġul? Ve bar benüm ʿavratum (4) ḳarı ve ben degdüm ḳocalıḳdan aḳ saçlu."

9) (5) Didi: "Böyle Zekeriyā." Didi Çalabuḳ[10] kim: "Ol bize āsān durur. **[2a1]** Dürüstlik birle, yaratdum sini bundan ilerü hīç yoḳ erken."

10) (2) Eyitdi: "İy Çalap! Eyle bini āyet." Eyitdi: "Senüŋ āyetün[11] ol durur, (3) söz söylemeyesin ādemīlere üç dün ve daḳı üç gün ṭoġru."

11) (4) Daşra çıḳdı kendü ḳavmına miḥrābdan ḳıġırdı (5) bunlardın yanġa[12] kim: "Tesbīḥ oḳıḳ[13] irte daḳı [gice]."

12) [İy Yaḥyā]! **[2b1]** Ṭut bu kitābı ḳuvvet birle. Birdük anġa[14] peyġāmberlıġı ve ḥükmi oġlanlıḳda.

13) (2) Şefḳatlulıḳ bizüm yaḳınumuzdan, arılıḳ. Ve perhīzlü idi.

14) (3) Şefḳatlu anasına ve atasına ve degülidi mütekebbir ve bed-baḫt.

15) (4) Selām bolsun anġa[15] ol gün kim ṭoġdı ve ol gün kim öle (5) ve daḳı ol gün kim gerü dirülir gürdan.

---

[1] baŋ͡ga
[2] duʿāŋdan
[3] soŋra
[4] baŋ͡ga
[5] yaḳınıŋ͡gdan
[6] saŋa
[7] anuŋ
[8] aŋ͡ga
[9] baŋ͡ga
[10] Çalabuŋ
[11] āyetüŋ
[12] yaŋ͡ga
[13] oḳıŋ
[14] aŋ͡ga
[15] aŋ͡ga

16) Ve yād ḳıl yā Muḥammed bu kitābda **[3a1]** Meryem'i kim buraḳdı kendüsini kendü ḳavmından yıraḳ bir yire (2) kim güne[şdin yanġa].

17) Dutdı ḳavmından dışra ḥicāb. (3) Biz biribidük Meryem'din yanġa[16] Cebrāyil. Beŋzedi Cebr[āyil] anġa[17] (4) bir ere dostoġru.

18) Andan Meryem eyitdi: "Ben [sıġınuru]m Taŋ͡grıya (5) sinden, eger sen perhīzkār bolur[ısaŋ]."

19) Cebrāyil [eytidi: "Ben] **[3b1]** resūlven Taŋ͡grıḳdan[18], birevüz sanġa[19] ḳul yaʿni oġul arı."

20) (2) Meryem eyitdi: "Ḳanda bola banġa[20] oġul (3) kim banġa[21] sürinmedi ve yaḳın bolmadı ādemī? Ve degülidüm yavuz işlü."

21) Cebrāyil eyitdi: (4) "Böyle." didi Taŋ͡grıḳ[22] kim, "Atasuz banġa[23] āsān durur." (5) Ve eyleyevüz oġlanını ḥüccet yaʿni peyġāmber ḫalāyıḳa ve baḫşiş bola bizden. **[4a1]** Ve ol iş tamām boldı[24].

22) Meryem yükin götürdi, ıssuzlıḳdın yanġa[25] (2) bir yire ıraḳ bardı.

23) Andan Meryem'e oġlan aġrısı geldi (3) [ḫur]ma aġacı dibinde, eyitdi: "Kāşkā ben öleyidüm ilerü (4) bundan ve bola idüm unıdılmış."

24) Nidā ḳıldı Meryem'e (5) ol kim altındayıdı yaʿni ʿīsā peygāmber: "Ġuṣṣa dutma! Dürüstlik birle, senüŋ Taŋ͡grıḳ[26] [yaratdı] **[4b1]** altında pınġar[27] aḳar."

25) Depret kendüsüŋe ḫurma buṭaġını, (2) ine sanġa[28] ḫurma yaş tāze.

26) Yi anı (3) ve iç ve rūşen dut gözi! Andan soḳra[29] kim göresin (4) ādemīlerden kimerse, eyit kim: "Ben neẕr ḳıldum Taŋ͡grıya (5) orıç dutmaḳ. Söz söylemezven bu gün hīç kimseye."

27) Geldi Meryem **[5a1]** ʿīsā peyġāmberi götürip kendü ḳavmı arasına. Eyitdiler ḳavmı: "İy Meryem! Doġrulıḳ birle getürdüŋ (2) nesene ulu zişt."

---

[16] yaŋ͡ga
[17] aŋ͡ga
[18] Taŋ͡grıŋdan
[19] saŋ͡ga
[20] baŋ͡ga
[21] baŋ͡ga
[22] Taŋ͡grıŋ
[23] baŋ͡ga
[24] Mükerrer yazım.
[25] yaŋ͡ga
[26] Taŋ͡grıŋ
[27] pıŋ͡gar
[28] saŋ͡ga
[29] soŋra

28) Daḳı eyitdiler: “İy Hārūn ḳız ḳarındaşı! Degülidi (3) senüŋ ataĸ[30] yavuz er ve degülidi senüŋ anaĸ[31] yavuz [işlü].”

29) (4) İşāret ḳıldı Meryem kim bu oġlana soralar. Ḳavmı eyitdiler: “Nice söz söyleyevüz anġa[32] kim bola (5) bişikde kiçi oġlan?”

30) ʿīsā söyledi bunlara eyitdi: “Benven [Taŋ͡grı] ḳulı. Birdi banġa[33] **[5b1]** kitāb ve eyledi bini peyġāmber.”

31) “Ve eyledi bini ḳutlu (2) ḳanda idüm bolam. Vaṣiyet ḳıldı banġa[34] namāz [ḳılma]ġa ve zekāt birmege (3) mādām kim diri bolam.”

32) “Ve mihrubān ḳıldı bini anama ve ḳılmadı [bini] (4) tekebbür [ḳılıcı].”

33) “Selām bolsun banġa[35] ol gün kim ṭoġdum, (5) ol gün kim ölem ve ol gün kim bini gerü baʿṣ ḳılalar.”

34) Budur ʿīsā **[6a1]** Meryem oġlı. Taŋ͡grı ḳavli kim anda gümāna düşmişsiz.

35) (2) Bolmaya Taŋ͡grıdan kim duta hīç oġlan. Arıdur işi (3) çün işleye işi ol bola kim diye kim durur [bol]a.

36) (4) Daḳı eyitdi ʿīsā kim: “Benüm Taŋ͡grım sizüŋ Taŋ͡grıḳuz[36] durur. Ṭapu ḳıluḳ[37] anġa[38]. Bu durur (5) yol ṭoġru.”

37) Muḫtelif boldılar bölükler **[6b1]** [aralarında]. Kim vāy ol kişilere kim kāfir boldılar ol ḥażretgāhda kim gün durur (2) ulu.

38) Ne işide bunlar ve ne göre ol gün kim geleler. Lākin (3) ẓālimler, bu gün yolsuzlıḳda ḳatı dururlar.

39) Ḳorḳıt bunları (4) ḥasret güni birle kim ödene iş ve bunlar ġāfil durur (5) ve bunlar īmān [getürmeyeler].

40) Bizüz biz mīrāṯ alınuruz yiri ve daḳı ol kim **[7a1]** yirde durur ve bizdin yanġa[39] bola gerü dönmek.

41) Ve yād ḳıl bu kitābda yā Muḥammed (2) İbrahīm peyġāmberi! Kim ol idi ṭoġru sözlü peyġāmber.

---

[30] ataŋ
[31] anaŋ
[32] aŋ͡ga
[33] baŋ͡ga
[34] baŋ͡ga
[35] baŋ͡ga
[36] Taŋrıŋuz
[37] ḳıluŋ
[38] aŋ͡ga
[39] yaŋ͡ga

42) Kim eyitdi atasına: (3) “İy ata! N’üçün ṭapu ḳılursın ol neseneye kim işitmeye ve görmeye ve assı ḳıl[maya] (4) sinden neseneye?”

43) “İy ata, benven kim geldi baṅġa[40] ʿilm[den] (5) ol kim gelmedi saṅġa[41]. Uy baṅġa[42], yol gösterem saṅġa[43] ṭoġru yol.”

44) “İy ata, **[7b1]** ṭapu ḳılma dīve! Kim dīv durur (2) Taṅ͡grıya ʿāṣī.”

45) “İy ata, ben ḳorḳarvan kim dege saṅġa[44] (3) ʿaẕāb Taṅ͡grıdan. Andan bolasın dīve (4) iş.”

46) Eyitdi atası İbrahīm’e: “Yüzüŋ döndürdüŋ mi Taṅ͡grılarumuzdan iy İbrahīm? (5) Eger gerü dönmeziseŋ bu işden sengsār ḳılam sini ve ıraḳ ḳalasın binden.”

47) İbrahīm eyitdi: **[8a1]** “Selām bolsun saṅġa[45]! Yarlıġanmaḳ dilerven saṅġa[46] Taṅ͡grıdan ben. (2) Kim bar benüm birle şefḳat.

48) Ayrılam sizden ve daḳı andan kim ṭaparsız (3) Taṅ͡grıdan daşra. Ṭapam kendü Taṅ͡grıma (4) kim bolmayam ṭapmaḳda çalabıma şaḳī.

49) Ḳaçan kim ayrıldı bulardan (5) ve daḳı bunlar ṭapduḳlarından [ta]ṅ͡grısından daşra bağışla[duḳ] **[8b1]** aṅġa[47] İsḥaḳ’ı ve Yaʿḳūb’ı. Dükelini ḳılduḳ (2) peyġāmber.

50) Birdük bunlara raḥmetümüzden ve eyledük (3) bunlara dil ṭoġru söyler daḳı yücelik.

51) Ve yād ḳıl iy Muḥammed (4) Ḳur’ān’da Mūsā’yı kim ol barıdı ṭoġru sözlü ve barıdı (5) peyġāmber, ḫaber birici.

52) Oḳıduḳ anı bucaġından Ṭūr ṭaġınun[48] **[9a1]** [saġ yanından. Ve] yaḳın ḳılduḳ anı rāza.

53) Ve birdük aṅġa[49] (2) raḥmetümüzden ḳarındaşı Hārūn peyġāmberi.

54) Ve yād ḳıl iy Muḥammed (3) Ḳurʾān’da İsmāʾil’i ol idi (4) vaʿde ve barıdı ol peyġāmber, ḫaber ḳılıcı.

55) Ve barıdı ol (5) buyururıdı kendü ḳavmına namāzı ḳılmaḳ, zekātı birmek. Ve barıdı **[9b1]** Taṅ͡grısı ḳatında begenilmiş[50].

---

[40] baṅ͡ga
[41] saṅ͡ga
[42] baṅ͡ga
[43] saṅ͡ga
[44] saṅ͡ga
[45] saṅ͡ga
[46] saṅ͡ga
[47] aṅ͡ga
[48] ṭaġınuŋ
[49] aṅ͡ga

56) Ve daḳı ẕikr eyle Ḳurʾān'da (2) İdrīs'i. Kim ol idi ṭoġru sözlü peyġāmber.

57) Ve çıḳarduḳ anı (3) maḳāma kim yüksek durur.

58) Bunlar durur ol kişiler kim niʿmet birdi Taṅ͡grı bunlara (4) peyġāmberlerden. Ādem oġlanlarından. Ve daḳı anlardan kim (5) götürdük Nūḥ peyġāmber birle ve İbrahīm peyġāmber oġlanlarından **[10a1]** ve İsrāʾīl. Ve anlardan kim yol gösterdük ve ürdük. (2) Ḳaçan kim oḳıyalar bunlara āyetlerini Taṅ͡grınun[51] düşeler, (3) sücūd ḳılalar ve aġlayalar.

59) ..... żāyī [ḳıldılar] (4) namāzı ve uydılar nefs ārzūlarına. Tiz bola (5) düşeler yolsuz yire.

60) Meger ol kişiler tevbe ḳıla[lar] ve uydı[lar] **[10b1]** eyü. Bunlar durur kim gireler uçmaḳa. (2) Ve ẓulm ḳılmayalar bunlara nesene.

61) Uçmaḳ orta ol kim vaʿde ḳıldı (3) Taṅ͡grı kendü ḳullarına ġaybdan. Kim ol idi [anun vaʿde]si (4) gelmiş.

62) İşitmeyeler anda hīç laġv söz meger selām ḳılmaḳ (5) ve bunlarun[52] bola rūzī uçmaḳ içinde irte ve gice.

63) **[11a1]** Bu durur uçmaḳ ṣıfatı kim mīrāṯ ileteler bizüm ḳullarumuzdan anġa[53] kim (2) bola perhīzlü.

64) Ve indürmeyevüz meger kim Taṅ͡grınḳ[54] buyruḳı. (3) Anġa[55] bola ol kim bizüm ileyümüzde durur ve ol kim ardumuzda durur ve ol kim arasında durur (4) oldur. Ve olmaduḳ[56] senüŋ Taṅ͡grık[57] unıdıcı.

65) Taṅ͡grı göklerüŋ (5) ve yirüŋ ve ol kim ikisi arasında durur. Ṭapu ḳıl anġa ve ṣabr ḳıl **[11b1]** anuк[58] ʿibādetine. Hīç bilür misin aка[59] adaş?

66) Eyideler (2) ādemīler: "Ol vaḳtın kim biz ölevüz tiz bola kim biz daşra çıḳavuz (3) diri?"

67) Ya daḳı aкmazlar[60] mı ādemīler kim biz yaratduḳ bunları (4) ilkin ve yoḳıdı nesene?

---

[50] m. بَكِلْنُمِشْ
[51] Taṅ͡grınuŋ
[52] bunlaruŋ
[53] aṅ͡ga
[54] Taṅ͡grınṅ͡g
[55] aṅ͡ga
[56] olmaduŋ
[57] Taṅ͡grıŋ
[58] anuŋ
[59] aŋa
[60] aŋmazlar

68) Taŋ͡grı içün kim ṭururavuz ve ḳoparavuz bunları (5) ve şeyṭānları. Pes ḫāżır ḳılavuz bunları ṭamu yöresinde [12a1] dizleri üstine düşmiş.

69) Andan çıḳaravuz degme gürūhdan (2) ḳanḳısı bunlardan bolsa ḳatıraḳ Taŋ͡grıya buyruḳın dutmaz.

70) Pes biz (3) yigrek bilürüz ol kişileri kim bunlar lāyıḳ durur anġa[61] bolmaġa.

71) Ve yoḳ durur (4) sizden kim girmeyeler anda. Bar senün[62] Taŋ͡grıŋ͡ga (5) ant yetürülmiş.

72) Pes ḳurtaravuz ol kişileri kim [saḳınur bo]lalar. [Ve ḳo]ya[vuz] [12b1] ẓālimleri, ṭamuda dizi üsdine düşmiş.

73) Ḳaçan kim oḳıyasın bunlara (2) bizüm ḥüccetlerümüzi belüre, eydeler anlar kim kāfir boldılar ol kişiler kim (3) uydılar. "Ḳanḳısı bu iki gürūhdan yigrek durur maḳāmda ve eyürek (4) hem-nişīnler?"

74) Ve nice helāk ḳılduḳ bunlardan ilerü gürūhlardan kim (5) bunlar yigrek idi māl bile ve daḳı görmege.

75) Eyit yā Muḥammed: "Ol kişi kim bola [13a1] ḍalālet içinde ṭarta anı Çalap ṭartmaḳlıḳ (2) anġa[63] degin kim göreler anı kim vaʿde ḳılalar bunlara ya ḳatı ʿaẕāb (3) veyā ḳıyāmet." Pes bilsünler kim [kim] durur ol (4) yavuzıraḳ bola mekānında ve süstrek bola süyi.

76) Ve artura (5) Taŋ͡grı anları kim yol buldılar ṭoġru yol ..... [13b1] eylükler yigrek Taŋ͡grı ḳatında müzdi ve yigrek (2) yir durur gerü dönmege.

77) Gördüŋ mi anı kim kāfir boldı bizüm ḥüccetlerümüzile? (3) Eyitdi: "Dürüstlıḳ birle eyleye banġa[64] māl ve oġlanlar."

78) Göre (4) görünmezi ya ṭuta Taŋ͡grı ḳatında ʿahd.

79) (5) Ḥaḳḳā kim yazmaduḳ anı kim eyide ve ṭartavuz anı [14a1] ʿaẕābdan ṭartmaḳlıḳ.

80) Ve arturavuz anı kim diye. Ve gele bize (2) yaluġuz[65].

81) Ve ṭutdılar Taŋ͡grıdan artuḳ (3) taŋ͡grılar tā bolalar bunlara ʿizzeti.

82) Ḥaḳḳā kim kāfir boldılar butlar bile (4) kāfirler ṭapmaġı birle. Ve bolalar bunlara żıdd.

---

[61] aŋ͡ga
[62] senüŋ
[63] aŋ͡ga
[64] baŋ͡ga
[65] yaluŋuz

83) İy (5) görmez misin kim biz aşaġa biribiyevüz şeyṭānları [kāfirlere] **[14b1]** depretdi bunları depredinilesi?

84) İvme bunlara. Kim biz eylerüz bunlara (2) eylemeklik.

85) Ol gün kim ṭururavuz muttaḳīleri Taṅgrıdın yanġa[66] (3) bölük bölük.

86) Ve sürevüz kāfirleri ṭamudın yanġa[67] (4) yirine iletesi[68].

87) Ol gün kimseye şefāʿat bolmaya meger ol[69] kişi kim (5) dutdı Taṅgrı ḳatında ʿahdi.

88) **[15a1]** Eyitdiler: "Dutdı Taṅgrı oġlan."

89) Dürüstlıḳ birle getürdiler (2) nesene düşvār.

90) Diler kim gökler kim yarıla (3) andan ve yarıla yir ve düşe (4) ṭaġlar sınmaḳlıḳ birle.

91) Kim oḳıyalar kim Taṅgrınun[70] (5) oġlan.

92) Lāyıḳ degül Taṅgrıya kim duta **[15b1]** oġlan.

93) Yoḳ durur dükeli andan kim göklerde ve yirde durur (2) meger[71] gele Taṅgrıya ḳul.

94) Ṭoġrulıḳ birle, sayalar bunları (3) ve saġışı bunlarun[72] getürdi.

95) Dükeli bunlar geleler anġa[73] ḳıyāmet güninde (4) yaluġuz[74].

96) Ol kişiler kim īmān getürdiler ve eylediler eylükler. (5) Eyleye bunları Taṅgrı dost.

97) **[16a1]** Āsān ḳılduḳ aka[75] senün[76] dilüŋ bile. Kim beşāret biresin anġa[77] perhīzlülere (2) ve ḳorḳıdasın anun[78] birle kim ol gürūhı ḳatı bola.

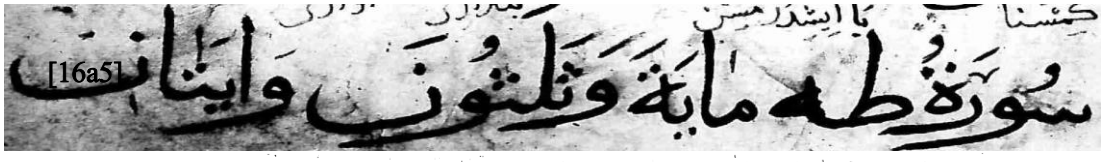
98) Ve nice kim helāk ḳılduḳ bunlardan ilerü (3) gürūhlardan. Hīç deprenür mi bunlardan hīç (4) kimsene, ya işidür misin bunları āvāzı?

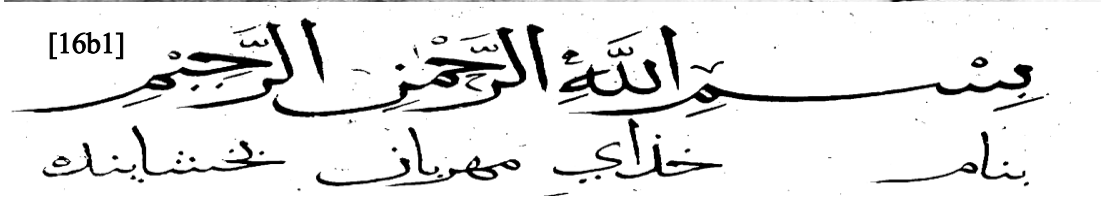
[66] yaṅga
[67] yaṅga
[68] Tercüme yanlış. "yirine iletesi" (Ar. virden 'susamış olarak', Far. bāz burdenī) Arapçadan Farsçaya tercüme yapılırken sözcük yanlış tercüme edilmiş, Türkçe tercüme de Farsça tercümeye göre yapılmış.
[69] m. أل
[70] Taṅgrınuŋ
[71] Farsça tercümede aynı yerde yer alan sözcük (کنه) "meger"den sonra yanlışlıkla yazılmış.
[72] bunlaruŋ
[73] aṅga
[74] yaluŋuz
[75] aŋa
[76] senüŋ
[77] aṅga
[78] anuŋ

20 - Sūretü Ṭāhā

[16a5]

[16b1]

1) (2) İy Muḥammed!

2) Biribimedük sanġa[1] bu Ḳurʾān'ı, kim sen renciyesin;

3) (3) meger yādigār bolġa anġa[2] kim ḳorḳa.

4) Biribindi aḳa[3] kim (4) yaratdı yiri ve gökleri yüksek.

5) (5) Tan͡grı ʿarşda daḳı müstevlī durur.

6) Anun[4] durur ol kim **[17a1]** göklerde durur ve daḳı ol kim yirde durur ve daḳı ne kim (2) ikisi arasında durur ve ne kim taḥt-ı ṣerāya degin.

7) Ve eger āşkārā ḳılasın (3) ḳavl birle, ol bilür gizlüyi ve ör[tilü].

8) Tan͡grıdur (4) kim yoḳ durur hīç Tan͡grı meger anġa[5] adlar eyü.

9) Hīç (5) anun[6] geldi mi sanġa[7] ḥadīṣi Mūsā'nuĸ[8]?

10) Kim gördü odı, [eyitdi] **[17b1]** kendü ḳavmına: "Duruḳ[9], ben gördüm od. Meger kim (2) getü[rem] size ol başdan göyünmiş. Ya bulam (3) odda yol ṭoġru.

11) Çün geldi anda, nidā ḳıldılar: "İy Mūsā!"

12) (4) "Benüm, ben senüŋ Taḳrıŋ[10]. Daşra çıḳar naʿlınuḳı;[11] kim sen ol derede kim (5) [ar]ıdılmış durur, adı Ṭuvā durur."

13) "Ve ben ürdüm sini, işitgil **[18a1]** anı kim vaḥy ḳılalar sanġa[12]."

14) "Kim benven Tan͡grı. Kim yoḳ durur hīç [tan͡grı] illā ben. (2) Ṭapḳıl banġa[13] ve namāz ḳıl, yād ḳılmaġum."

---

[1] san͡ga
[2] an͡ga
[3] aŋa
[4] anuŋ
[5] an͡ga
[6] anuŋ
[7] san͡ga
[8] Mūsā'nuŋ
[9] duruŋ
[10] Taŋrıŋ
[11] naʿlınuŋı
[12] san͡ga

15) (3) “Kim ḳıyāmet güni gelesi durur. Dileridüm kim örtilü dutam anı, (4) tā ʿ ivaż ḳılalar her nefsi anġa[14] kim ḳılġa.”

16) “Yıġmayalar mı sini (5) andan, ol kişi kim uymadı anġa[15] ve kendü nefsine uydı, [pes helāk boldı].”

17) **[18b1]** “Ve nedür kim saġ elüŋdedür iy Mūsā?”

18) Eyitdi: “Bu benüm ʿ aṣām durur, (2) tekye iderüm anġa[16] ve yapraḳ aġaçdan düşürürven anun[17] bile ḳoyınlarum üçün. (3) Ve daḳı benüm çoḳ işlerüm bola.”

19) Ve eyitdi: “Buraḳ anı (4) iy Mūsā!”

20) Buraḳdı anı, pes anda ol yılan bolıp yüridi.

21) Eyitdi: (5) “Dut anı ve ḳorḳma. Biz gerü döndürevüz anı ʿ ādet **[19a1]** ilerüleyin.”

22) “İlerü dut elüŋ, ... (2) çıḳa daşra aḳ, kirsüz; daḳı ḫüccet.”

23) (3) “Göstereyim sanġa[18] bizüm [ḫüccetlerümüzden uluraḳ].”

24) “Barġıl (4) Firʿ avn’dın yanġa[19], kim ol yolsuz durur.”

25) Eyitdi Mūsā: “İy [Çalap]! (5) Açġıl benüm göŋ͡ğlümi.”

26) “Āsān ḳılġıl banġa[20] işümi.”

27) **[19b1]** “Ve götür bu ʿ uḳde benüm dilümden;

28) kim anḳlayalar[21] sözümi.”

29) (2) “Eyle banġa[22] vezīr benüm kişilerümden

30) Hārūn (3) ḳarındaşumı.”

31) “Muḥkem ḳıl anun[23] birle bāzūmı.”

32) “Ve ortaḳ eyle anı (4) benüm işlerümde.”

33) “Kim biz tesbīḥ oḳıyavuz çoḳ.”

34) (5) “Ve ẕikrüŋi ḳılavuz çoḳ.”

35) “Kim sensin bize, ikimüze göz nūrı.”

36 **[20a1]** Eyitdi: “Birdük sanġa[24] diledügüŋi iy Mūsā!”

37) Ḥaḳīḳat kim (2) [minnet] ḳılduḳ sanġa[25] bir kez daḳı.

---

[13] baŋ͡ga
[14] aŋ͡ga
[15] aŋ͡ga
[16] aŋ͡ga
[17] anuŋ
[18] saŋ͡ga
[19] yaŋ͡ga
[20] baŋ͡ga
[21] aŋ͡glayalar
[22] baŋ͡ga
[23] anuŋ
[24] saŋ͡ga

38) Kim vaḥy ḳılduḳ (3) anaḳdın[26] yanġa[27] ol kim vaḥy [idi ḳılınmış].

39) [Buraḳ anı] (4) tābūtda buraḳ anı deñgize ya buraḳa anı (5) deñgiz ḳıraḳına duta anı [benüm düşmanum] **[20b1]** ve anun[28] düşmanı. Buraḳdum sanġa[29] dostlıḳ benden (2) tā iş işleyeler senün[30] birle ben göreriken.

40) Kim gitdi ḳız ḳarındaşuḳ[31] (3) ve eydür: "Hīç yol gösterem size, ol kişi kim ḳabūl ḳıla anı?" (4) Gerü döndürdük sini anaкdın[32] yanġa[33] kim aydın bola senüŋ bile anun[34] gözi (5) ve ġuṣṣalanmaya. Ve sen depeledüŋ bir teni, ḳurtarduḳ sini **[21a1]** ġuṣṣadan ve sınaduḳ sini sınamaḳlıḳ. Ḳalduḳ[35] yıllar (2) şehrler ..... arasında. Andan geldüŋ taḳdīr birle (3) iy Mūsā!

41) Ürdüm sini kendü sözüm birle.

42) Eyitdüm: "Bar (4) sen ve daḳı ḳarındaşuḳ[36] benüm ḥüccetlerüm birle ve süst bolmaк[37], bini yād [ḳılmaḳdan]."

43) (5) Baruк[38] ikiŋüz Firʿavn dapa kim [ol yolsuz durur].

44) [Eyidüŋ] **[21b1]** anġa[39] yumşaḳ söz bile kim meger ol ögit duta ya ḳorḳa.

45) Eyitdiler: (2) "İy Çalap! Biz ḳorḳalum mı kim bi-ḥadd bolurısa bizdin yanġa[40] eger (3) [yolsuz] bolurısa."

46) Çalap eyitdi: "Ḳorḳmaк[41] kim ben sizüŋ bile-em (4) işidem ve görem."

47) Gelesiz anġa[42], eyidüŋ: "Biz peyġāmberlerüz (5) senün[43] ve bizüm Çalabımızuḳ[44]. Biribir biz birle Yaʿḳūb peyġāmber oġlanlarını, **[22a1]** ʿaẕāb ḳılma bunlara! Ḥaḳīḳat geldük sanġa[45] muʿcizāt birle Tanḳrıḳdan[46]. (2) Selām ol kişiye olsun kim inandı ṭoġru yola."

---

[25] sañga
[26] anaŋdın
[27] yañga
[28] anuŋ
[29] saña
[30] senüŋ
[31] ḳarındaşuŋ
[32] anaŋdın
[33] yañga
[34] anuŋ
[35] ḳalduŋ
[36] ḳarındaşuŋ
[37] bolmaŋ
[38] baruŋ
[39] añga
[40] yañga
[41] ḳorḳmaŋ
[42] añga
[43] senüŋ
[44] Çalabımızuŋ
[45] saña

48) Bizüz (3) vaḥy ḳıldılar bize kim ʿaẕāb ol kimerseye (4) durur kim yalan birle dutmaz.

49) Eyitdi Firʿavn: “Kim durur (5) sizüŋ Taŋ̂grıḳuz[47] iy Mūsā?”

50) Eyitdi: “Bizüm Taŋ̂grımuz [ol durur] kim birdi **[22b1]** dükeli neseyi, yaradur daḳı yol gösterdi.”

51) Eyitdi Firʿavn: “Ne durur (2) ḫaber ol ḳavmdan kim ilerü idi?”

52) Eyitdi Mūsā: “Bilmeklik anı, (3) Taŋ̂grım ḳatında durur ve kitābında kim hīç eksük ḳılmaya Çalabum ve daḳı (4) unıtmaya.”

53) Ol kim eyledi size yiri (5) ya[ta]caḳ ve yüritdi sizi anda yollar ve biribidi **[23a1]** gökden su. Daşra çıḳarduḳ ol cüftlere (2) biten neseneler perākende.

54) Yiŋ ve otaruḳ[48] yılḳılaruḳuz[49]! (3) Kim anda ḫüccetler durur uslulara.

55) Ol yir ṭopraḳından (4) yaratduḳ sizi, yine yire ḳoyavuz sizi ve ol yirden (5) gerü çıḳaravuz sizi bir kez daḳı.

56) Ḥaḳīḳat gösterdük [anġa] **[23b1]** bizüm ḫüccetlerümüz dükeli yalan dutdı ve boyın birmedi.

57) Eyitdi Firʿavn: “Geldüŋ bize (2) kim çıḳarasın bizi yirimüzden cādūlıḳ birle iy Mūsā!”

58) (3) “Getürevüz sanġa[50] cādūlıḳ ancılayın eylegil aramuzda ve araḳuzda[51] (4) vaʿde kim ḫilāf ḳılmayasın anı biz ve ne sen bir yirde (5) ṭoġru.”

59) Eyitdi: “Vaʿde ḳılduġuḳuz[52] sizüŋ āsāyiş güni durur, kim **[24a1]** dirileler [ādemīler] ḳuşluḳın.”

60) Döndi Firʿavn birle ve dirdi (2) kendü ḫīletini andan geldi.

61) Eyitdi bunlara Mūsā: “Vāy size! (3) Dimeŋ Taŋ̂grıya yalan, göyündürür sizi (4) ʿaẕāb bile. Ḥaḳīḳat ziyānlu bola ol kim yalan söyledi.”

62) Pes ….. (5) bunlarun[53] işini bunlarun[54] arasında ve gizlediler yine[55].

---

[46] Taŋ̂grıŋdan
[47] Taŋ̂grıŋuz
[48] otaruŋ
[49] yılḳılaruŋuz
[50] saŋ̂ga
[51] araŋuzda
[52] ḳılduġuŋuz
[53] bunlaruŋ
[54] bunlaruŋ
[55] Tercüme yanlış. “yine” (Ar. necvā ‘fısıltı’, Far. bāz) Arapçadan Farsçaya tercüme yapılırken sözcük yanlış tercüme edilmiş, Türkçe tercüme de Farsça tercümeye göre yapılmış.

63) [Eyitdiler] kim: **[24b1]** “Bunlar cādūlardur. Dilerler kim çıḳaralar sizi (2) yiriŋüzden cādūlıḳ birle. Bunlar iletdi sizüŋ yoluḳuzı[56] (3) ululaṙ.

64) “Dirdiler bunlarun[57] ḫīleti, pes gel[üŋ] (4) [bölük] bölük. Ve ḳurtıldı bu gün ol kim yiŋdi.

65) Eyitdiler: (5) “İy Mūsā! Kim sen bolasın kim buraḳasın veyā biz ilkin **[25a1]** kimsene kim buraġa.”

66) Mūsā eyitdi: “Siz buraġuĸ[58] ol kim ol ipleri (2) ve [dayaḳ]ları. Eyle görindi Mūsā’ya bunlarun[59] cādūlıḳından kim bunlar (3) yürirleridi.

67) Yine dutdı kendü teninde ḳorḳu Mūsā.

68) (4) Çalap buyurdı kim: “Ḳorḳma kim sen yu[ḳa]rusın.”

69) “Ve bu[raḳ] (5) ol kim saġ elüŋde durur yaʿni ʿaṣā, yiye anı bunlar eylediler. Kim ol kim **[25b1]** eylediler ḫīlet cādūlıḳ, ḳurtılmaya cādū ḳanda (2) geldi.

70) Düşdiler cādūlar, secde ḳılıp eyitdiler: “īmān getürdük (3) Hārūn ve Mūsā Taŋ̄grısına.”

71) Eyitdi Firʿavn: “İnanduḳuz[60] mı anġa[61] andan ilerü kim (4) destūr bireler size? Kim ol durur sizüŋ uluraḳuĸuz[62], ol kim ögretdi size (5) cādūlıḳı kesem elleriŋüzi ve ayaklaruḳuzı[63] ḫilāfınca. **[26a1]** Ve asa ḳoyam sizi budaḳlara ḫurma aġacınun[64] kim bileler (2) ḳanḳımuz ḳatıraḳ ʿaẕāb ḳılur, bāḳī [degül].”

72) Eyitdiler kim: “Görmeyevüz[65] sini (3) ol işe kim geldi bize görinenlerden ve ol kim (4) yaratdı bizi işle anı kim sen eyleyesin kim anı kim sen eyleyesin (5) bu dirlik, bu dünyā.”

73) “Ve biz ī[mān ḳıl]duḳ Taŋ̄grıya, [bağışlaya] **[26b1]** bize yazuḳumuzı. Ve anı kim düşvārlıḳ birle dutduḳ[66] bizi anġa[67] cādūlıḳ ḳılmaḳdan. (2) Taŋ̄grı yigrek durur ve bāḳīraḳ durur.”

---

[56] yoluŋuzı
[57] bunlaruŋ
[58] buraġuŋ
[59] bunlaruŋ
[60] inanduŋuz
[61] aŋ̄ga
[62] uluraḳuŋuz
[63] ayaklaruŋuzı
[64] aġacınuŋ
[65] Tercüme yanlış. “görmeyevüz” (Ar. īṯār ‘tercih etmek, üstün tutmak’, Far. dīden) Arapçadan Farsçaya tercüme yapılırken sözcük yanlış tercüme edilmiş, Türkçe tercüme de Farsça tercümeye göre yapılmış.
[66] dutduŋ
[67] aŋ̄ga

74) “Oldur kim anġa[68] gele yazuḳlu Çalabısına (3) kim anġa[69] bola ṭamu. Ölmeye anda ve dirilmeye.

75) Ve her kim (4) anġa[70] gele īmān getürip ṭoġru eylemiş bola eylükler, bunlar (5) anlara bola ṭuraḳlar yüksek.

76) Bostānlar uçmaḳda erişi barur **[27a1]** anun[71] altında arḳlar hemīşe bola ol [anda]. Ve anġa[72] (2) ʿivaẕ, ol kişinüŋ kim arı iş işledi.

77) Ve ṭoġrulıḳ birle biz vaḥy ḳılduḳ Mūsā dapa (3) kim: “[İlet gice] benüm ḳullaruma. Ur bunları [yol deñgizde] (4) ḳuru. Ḳorḳmayasın su ḳarışmaḳdan ve ḳorḳuḳ[73] yoḳ durur.”

78) Ardınca geldi (5) Firʿavn süyi birle. Örtdi [bunları] deñgizden su **[27b1]** örtdi bunları.

79) Azdı Firʿavn ve anun[74] ḳavmı, yoḳ (2) yol.

80) İy Yaʿḳūb peyġāmber oġulları! Ḥaḳīḳat kim [ḳurtarduḳ] (3) düşmandan sizi [ve vaʿde ḳılduḳ size ṭaġuŋ] (4) saġ köşesini ve biz [biribidük] size terencübīn ve bıldırcın biryān.

81) (5) [Alıp yiŋüz] arılıḳlar, ol kim rūzī birdük size. Buyruḳı sımaḳuz[75] **[28a1]** ol arada kim ine size benüm ḫışmum ve her kim gele (2) anġa[76] benüm ḫışmum, işi yavuz bola.

82) Ve ben yarlıġayıcıvan (3) anġa[77] kim tevbe ḳıldı ve īmān getürdi ve [eylük] ḳıldı. Pes ḳatıġraḳ yol buldı.

83) (4) Ve ne ivdürdi sini ḳavmuḳdan[78] iy Mūsā?

84) Eyitdi: “Bun[lar] (5) gelürler ardumca ve ben ivdüm sendin yanġa[79]. Yā Rab [benden] ḫoşnūd bolasın!”

85) **[28b1]** Eyitdi: “Biz sınaduḳ ḳavmuḳı[80] iy Mūsā, sinden sonḳra[81]. (2) Yoldan çıḳardı [a]nları Sāmirī.”

---

[68] añga
[69] añga
[70] añga
[71] anuŋ
[72] añga
[73] ḳorḳuŋ
[74] anuŋ
[75] sımaŋuz
[76] añgā
[77] añga
[78] ḳavmuŋdan
[79] yañga
[80] ḳavmuŋı

86) Gerü döndi Mūsā (3) kendü ḳavmına ḫışm birle ġuṣṣalu eyitdi: “İy benüm ḳavmum! (4) Size vaʿde ḳılmadı mı Çalap Tañgrı eyü vaʿde? (5) Rūzgār uzandı mı size ʿahduḳuza[82] ya dilersiz kim **[29a1]** ine size ḫışm Tañgrıdan, ḫilāf ḳılduḳuz[83] (2) benüm vaʿdemi?”

87) Eyitdiler: “Ḫilāf ḳılmaduḳ vaʿdeki[84] (3) kendüsü[müzden] lā[kin] biz götürdük aġır [nesene ol] (4) ḳavm bezeginden yaʿni altun ve gümüşden buraḳduḳ anı andayuḳ (5) buraḳdı Sāmirī.”

88) Çıḳardı anları [bir buzaġu tenlü], **[29b1]** anun[85] barıdı āvāzı. eyitdiler: “Bu durur sizüŋ Tañgrıŋuz, Mūsā Tañgrısı. (2) Unıtdı.”

89) “Kim görmeyeler mi kim gerü dönmediler bunlara (3) ḳavl [birle] ve bunlar mālik bolmaya mażarrat ve assı bolmaya?”

90) Ve ḥaḳīḳat (4) eyitdi bunlara Hārūn ilerü: “İy ḳavmum ol kim (5) anun[86] bile size fitne boldı, lākin Tañgrıŋuz şefḳatlu durur. Banġa uyuḳ[87]!” didi **[30a1]** ve: “Mūṭīʿ boluḳ[88] benüm buyruḳuma.”

91) Eyitdiler: “..... Ol buzaġuya (2) anġa[89] degin kim gerü gele bize Mūsā.”

92) Eyitdi: (3) “İy Hārūn! Ne yıġdı sini kim gördüŋ bunları kim yoldan çıḳdılar?”

93) “N’üçün (4) benüm ardumca gelmedüŋ, ʿāṣīlıḳ ḳılduḳ[90] buyruḳuma?”

94) Eyitdi: “İy anam oġlı! (5) Dutma saḳalumı ve başumı kim ḳorḳdum **[30b1]** kim eydeyidüŋ sen: Ayırduḳ[91] Yaʿḳūb oġlanlarını (2) ve saḳlamaduḳ[92] benüm sözüm.”

95) Eyitdi: “Ne boldı idi sanġa[93] iy Sāmirī?”

96) (3) “Gördüm anı kim görmediler anı, anun[94] üçün dutdum bir avuç (4) Cebrāyil ayaḳı ṭoprāḳını. Andan buraḳdum anı. Andayuḳ anġa[95] dutdı (5) bini nefsüm.

---

[81] soñgra
[82] ʿahduŋuza
[83] ḳılduŋuz
[84] vaʿdeŋi
[85] anuŋ
[86] anuŋ
[87] bañga uyuŋ
[88] boluŋ
[89] añga
[90] ḳılduŋ
[91] ayırduŋ
[92] saḳlamaduŋ
[93] saña
[94] anuŋ
[95] añgā

97) Eyitdi: “Bar! Sanġadur[96] dirligüŋde **[31a1]** kim diyesin: “Gelmeŋüz![97]” Kim sanġa[98] vaʿ degāh durur kim ḫilāf ḳılmayasın. (2) Ve baḳ Taŋ͡grık[99] dapa kim sen gerü durduḳ[100] mı anġa[101] ṭapu ḳılmaḳdan? (3) Göyündürelüm anı [ya]na perākende ḳılalum anı deŋ͡gizde perākende.”

98) Kim (4) sizüŋ Taŋ͡grıŋuz ol Taŋ͡grı durur, ol kim yoḳdur Taŋ͡grı meger ol ve kiŋ͡gdür anun[102] (5) dükeli neseye bilü.

99) Andayuḳ [birevüz ḫaberlerden sanġa] ..... **[31b1]** [bunlar] ilerü geçdi. Ve birdük sanġa[103] bizüm yaḳınumuzdan yādigār.

100) (2) Her kim yüz döndürürise andan ol ḳıyāmet güni (3) yazuḳında.

101) Hemīşe bola anda, soralar[104] bunlara ḳıyāmet güni (4) götürmeklik.

102) Ol gün kim üreler Ṣūr’ı ve ḳoparavuz yavuz işlüleri (5) ol gün egri gözlü.

103) Gizleyeler sözi ortalarında: “Ḳalmaĸ[105] siz **[32a1]** meger on gün.”

104) Biz yigrek bilürüz anı kim diyeler, ḳaçan kim (2) eyide yol dut bunlara yola: “Eglenmedüŋüz siz meger bir gün.”

105) (3) Ve daḳı soralar sanġa[106] ṭaġlardan, eyit: “Savurdı anı (4) benüm Taŋ͡grım. Bilmez misin?”

106) Buraḳa anı yazı yazı, ṣaf ṣaf.

107) (5) Göremeyesin anda egri [ve ne] yoḳış.

108) [Ol gün uyalar] **[32b1]** oḳıyana, egrilik yoḳ anġa[107]. Ve gidereler ve indüreler ünleri (2) Taŋ͡grıya, işitmeyesin meger aĸlu[108] ün.

109) Ol gün kim assı ḳılmaya (3) şefāʿat ḳılmaḳ meger anġa[109] kim buyura Taŋ͡grı ve rāżī bo[ldı] (4) ol sözler.

110) Kim bile anı kim bunlarun[110] ḳatında bola ve daḳı anı kim bunlar [ardlarındadur]. (5) Bilüleri yetmeye anġa[111] ʿilm birle.

---

[96] saŋ͡gadur
[97] Tercüme yanlış. “gelmeŋüz” (Ar. misās ‘dokunmak’, Far. āmeden) çevirisi Farsça tercümeyle uyumlu.
[98] saŋ͡ga
[99] Taŋ͡grıŋ
[100] durduŋ
[101] aŋ͡ga
[102] anuŋ
[103] saŋ͡ga
[104] “soralar” (Ar. sūʾ ‘kötü, fena’, Far. bed) tercümesi yanlış. Burada Türkçe tercüme ne Arapça ne de Farsça sözcükle uyuşuyor.
[105] ḳalmaŋ
[106] saŋ͡ga
[107] aŋ͡ga
[108] aŋlu
[109] aŋ͡ga

111) Ve boyın duta yüzler diriye örü durıp. **[33a1]** [Ziyānlu] bola [ol kime]rse kim ẓulm getürdi.

112) Ve her kim işleye (2) [ey]lüklerden, ol mü'min bola, ḳorḳmasun ẓulmden (3) ve güzāfdan daḳı ḳorḳmasun.

113) Ve andayuḳ biribidük Ḳurʾān'ı ʿArab tilinçe (4) ve belürtdük anda ḳorḳular meger kim bunlar perhīz ḳılalar (5) ve yi͡ngileyeler bunlara ẓikrimi.

114) Ulu durur Ta͡ngrı pādşāh **[33b1]** ṭoġrulıḳ birle. Ve ivme Ḳurʾān, ilerü kim (2) ödeyeler sanġa[112] buyruḳı ve eyit: "Yā Rab! Artur banġa[113] (3) ʿilm."

115) Ṭoġru, ʿahd ḳılduḳ biz Ādem'din yanġa[114] bundan ilerü, unıtdı (4) ve bulmaduḳ aḳa[115] ḳaṣdī.

116) Ve ol vaḳtın kim buyurduḳ feriştelere kim: "Secde ḳılun[116] (5) Ādem Peyġāmbere!" Secde ḳıldılar İblīs'den ayruḳı.

117) Eyitdük: "İy **[34a1]** Ādem! Bardur bu İblīs düşman sanġa[117] ve daḳı ḥelāluḳa[118]. (2) Çıḳarmasun sizi uçmaḳdan, bed-baḫt bolasız.

118) Kim sanġadur[119] (3) kim ḳarın açmaya ve yalukлıḳ[120] bolmaya.

119) Ve ölüm[121] bolmaya (4) uçmaḳda ve ıssı bolmaya.

120) Vesvese ḳıldı İblīs anġa[122] (5) eyitdi: "İy Ādem! Yol gösterem sanġa[123] şol a[ġacı] kim hemīşe bola **[34b1]** kim pādşāhlıḳ çürimeye."

121) Yidiler ol buġdaydan, belürdi bunlara yaʿni açıldı dükeli tenleri (2) ve örtündiler kendü tenleri örtdiler uçmaḳ yapraḳı birle. (3) Ve [azdı sözinden] Çalabısınuŋ, yolsuz boldı.

122) Andan ürdi anı (4) Ta͡ngrısı ve tevbe birdi anġa[124] ve yol gösterdi.

---

[110] bunlaruŋ
[111] an͡ga
[112] san͡ga
[113] ban͡ga
[114] yan͡ga
[115] an͡ga
[116] ḳıluŋ
[117] san͡ga
[118] helāluŋa
[119] san͡gadur
[120] yaluŋlıḳ
[121] "ölüm" (Ar. ẓameʾ 'susamak', Far. -) tercümesi yanlış.
[122] an͡ga
[123] san͡ga
[124] an͡ga

123) Buyurdı kim inün[125] andan (5) dükeli, bir nice sizden bir niceye düşman durur. Pes eger gelmeye size **[35a1]** benden ṭoġru yol her kim mütābaʿat ḳıldı benüm yoluma ḍalālete düşmeye (2) ve bed-baḫt bolmaya.

124) Ve her kim yüzini çevürse bizüm ẕikrümüzden (3) anġa[126] bola dirilik ṭar bola ve ḳoparavuz anı (4) ḳıyāmet güninde gözsüz.

125) Eyitdi: "Yā Rab! N'üçün ḳoparduĸ[127] bini (5) gözsüz, ben ol dünyāda gözlü idüm."

126) Eyitdi: "Öyle geldi sanġa[128] **[35b1]** ḥüccetlerümüz unutduĸ[129] ancılayın bu gün ḳoyalar sanġa[130] unıtmaḳlıḳ."

127) (2) Ve ancılayın ʿivaż ḳılavuz anġa[131] kim güzaf iş işledi īmān getürmedi āyetlere (3) Çalabısınun[132] ve ʿaẕāb-ı āḫiret ḳatıraḳ durur ve bāḳīraḳ.

128) Yol göstermeyem (4) anlara kim niceleri helāk ḳılduḳ bunlardan ilerü gürūhları kim yürirleridi (5) yirlerinden kim anda ḥüccetlerdür uslulara.

129) **[36a1]** Ve eger söz degül mi kim ilerü dutdı Çalabuĸdan[133] barıdun[134] (2) lāzım ve vaʿdeye belgülü.

130) Ṣabr ḳıl iy Muḥammed anġa[135] kim eydür (3) ve tesbīḥ [ḳıl] şükrüne Taŋ̄grınun[136] gün ṭoġumundan ilerü [ve daḳı gün] (4) ṭulınmaḳdan ilerü ve daḳı gice vaḳtlarında tesbīḥ ḳıl ve daḳı gündüz ḳıranlarında[137] (5) meger kim sen ḫoşnūd bolasın.

131) Ve ṭartma gözlerüŋi ol yanġa[138] kim **[36b1]** berḫūrdārlıḳ birdi anun[139] birle cüftlere bunlardan dirlik görki [dirlik] bu dünyānun[140] (2) kim sınaduḳ bunları anda. Taŋ̄grınuĸ[141] birdügi rūzī yigrek durur, bāḳīraḳ durur.

---

[125] inüŋ
[126] aŋ̄ga
[127] ḳoparduŋ
[128] saŋ̄ga
[129] unutduŋ
[130] saŋ̄ga
[131] aŋ̄ga
[132] Çalabısınuŋ
[133] Çalabuŋdan
[134] barıduŋ
[135] aŋ̄ga
[136] Taŋ̄grınuŋ
[137] ḳıraŋlarına
[138] yaŋ̄ga
[139] anuŋ
[140] dünyānuŋ
[141] Taŋ̄grınuŋ

132) (3) Ve kendü ḳavmuḳa[142] buyur namāz ḳılmaġa ve ṣabr ḳıl ol neseneye. Kim (4) biz dilemeyevüz sinden rūzī, biz rūzī birevüz sanġa[143]. Soŋ eylük (5) muttaḳīlerün[144] durur.

133) Ve eyitdiler: “N’üçün getürmedüŋ bize ḥüccet anun[145] Tan͡grısından? **[37a1]** Ya belürmedi ol kim ilerüki kitāblardan idi.”

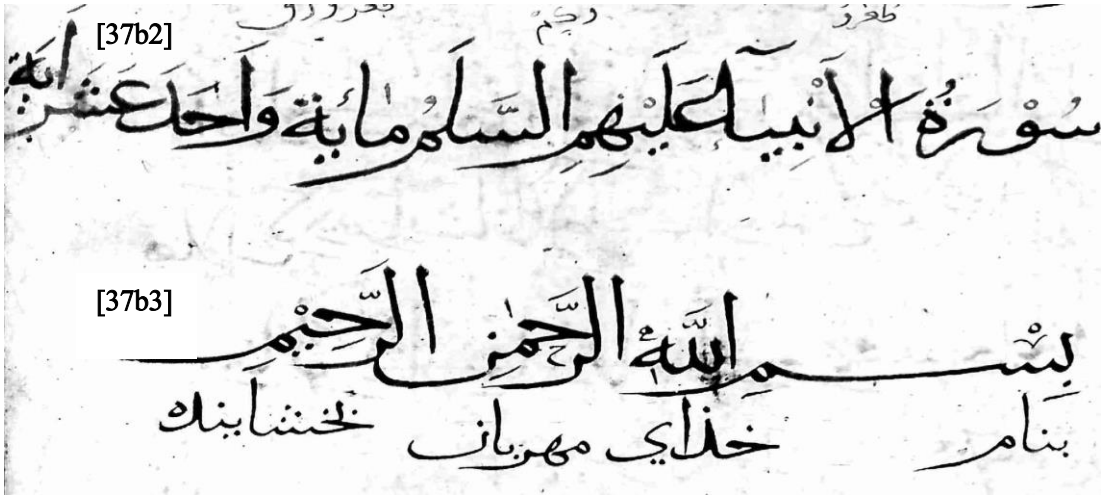
134) Eger biz (2) helāk ḳılduḳ bunları ʿaẕāb birle andan ilerü kim eydeleridi: (3) “Çalabumuz n’üçün biribimedüŋ bize peyġāmber kim inana idük ḥüccetlerüŋe (4) bundan ilerü kim ḫ̆ār bolduḳ ve rüsvā bolduḳ.”

135) Eyit iy Muḥammed: “Dükeli (5) ümīdlüvüz ümīd dutduḳ imdi bilüŋ kim yol [ḳavmı] **[37b1]** ṭoġru ve kim ṭoġruraḳ.”

[142] ḳavmuŋa
[143] san͡ga
[144] muttaḳīlerüŋ
[145] anuŋ

21 - Sūretü Enbiyā

[37b2]

1) (4) Yaḳın geldi ādemīlere ḳıyāmet güni. Bunlar ġafletdedür, (5) yüz döndürmişlerdür.
2) Gelmedi mi bunlara hīç ögit Çalabılarından **[38a1]** yeñgi, meger işideler anı ve bunlar oynarlarıdı.
3) Oyına meşġūl bolurıdı (2) göñgülleri ve gizlerleridi rāzlarını. Ol kişiler kim ẓulm ḳıldılar: "Hīç bar mı (3) bu meger er bola sizüŋ bigi, gele size cādūlıḳ birle (4) ve siz görürsiz?"
4) Eyit: "Benim Çalabım bilür söylemek gökde (5) ve yirde. Ve oldur işidici ve bilici."
5) Bel kim eyitdiler **[38b1]** kim: "Bu yaḳlış[1] düşler durur ve bühtān ḳıldılar kim ol şāʿir durur yaʿni peyġāmber. (2) Ve getürsün bize ḥüccet şöyle kim biribidiler ilerükiler."
6) (3) Uymadı bunlarun[2] öŋinde hīç köy, helāk ḳılduḳ anı. İmdi siz (4) uyar mısız?
7) Ve biribimedük mi sinden ilerü meger erenler, (5) vaḥy ḳılındı bunlardın yaṅġa[3]? Sordı çalaplarından kitābuḳ[4], eger bar mısız **[39a1]** bilmeyeler?
8) Ve eylemedük bunları ten (2) illā yiyeler ṭaʿām. Ve yoḳıdı bunlar hemīşe.
9) (3) Pes ṭoġru ḳılduḳ bunları vaʿde. Ḳurtarduḳ bunları ve anı kim dileyevüz. (4) Ve helāk ḳılduḳ güzāf işlüleri.

[1] yaŋlış
[2] bunlaruŋ
[3] yaṅga
[4] kitābuŋ

10) Ṭoġrulıḳ birle kim biribidük sizdin yanġa[5] (5) Ḳurʾān, anda bola size ögit. Aḳlayamaz[6] mısız?
11) Ve nice **[39b1]** sıduḳ degme köyden barıdı ẓālim ve yaratduḳ biz (2) ol ḳavmdan soкra[7] ayruḳları.
12) Çün aḳladılar[8] ʿuḳūbetümüzi, (3) andan bunlar anun[9] üçün ayaḳlarını vururlarıdı.
13) Ayaḳuкuzı[10] urmaк[11] ve gerü dönüŋ (4) ol yanġa[12] kim berḫūrdārlıḳ durur. Ve sizüŋ yiriŋüz tā meger size (5) soralar.
14) Eyitdiler: "İy vāy bize! Biz barıduḳ ẓālimler."
15) **[40a1]** Pes hemīşe ol idi bunlarun[13] daʿvāsı kim ḳılduḳ bunları (2) biçilmiş, solmışlar.
16) Yaratmaduḳ mı gögi (3) ve yiri ve daḳı ol iki arasındaḳı, oynayu.
17) Eger dilermissevüz (4) kim ṭutavuz şādī, ṭutayıduḳ ol bize yaḳın, kim baruz biz (5) işleyici.
18) Bel kim uravuz ḥaḳḳı bāṭıla, sıya bāṭılı **[40b1]** ol sındı. Vāy size anun[14] üçün kim eydürsiz.
19) Ve anundur[15] ol kim göklerde durur ve yirde. Ve ol kim yaḳındur anġa[16], (3) buyruḳdan çıḳmayalar anuк[17] ḳullıġından ve ṭoymayalar[18].
20) (4) Tesbīḥ ḳılalar gice ve gündüzle, süst bolmayalar.
21) Bel (5) ṭutdılar Çalaplarını yirden, kim bunlar kimse yaradalar.
22) **[41a1]** Eger bolsa [gökde] ve yirde çalaplar Taŋ͡grıdan artuḳ, fesād bolayıdı. Arı durur (2) ʿarş Taŋ͡grısı, andan kim aḳa[19] vaṣf ḳılalar.
23) Sormayalar mı andan, aкa[20] kim (3) işleye ve bunlara soralar.
24) Ya dutdılar mı daşradın andan ayruḳ (4) taŋ͡grılar? Eyit: "Getürüŋ sizüŋ delīlüŋüzi. Bu Ḳurʾān ol kişinüŋ şerefi durur kim benüm birle durur (5) ve ol

[5] yaŋ͡ga
[6] aŋlayamaz
[7] soŋra
[8] aŋladılar
[9] anuŋ
[10] ayaḳuŋuzı
[11] urmaŋ
[12] yaŋ͡ga
[13] bunlaruŋ
[14] anuŋ
[15] anuŋdur
[16] aŋ͡ga
[17] anuŋ
[18] "ṭoymayalar" (Ar. istiḥsār 'yorulmak', Far. sīr şoden) tercümesi yanlış.
[19] aŋa
[20] aŋa

kişinüŋ şerefi durur kim benden ilerü durur.” Bel artuḳları bilmeyeler ḥaḳḳı. [41b1] Bunlar yüz döndürenlerden durur.

25) Biribimedük mi sinden ilerü hīç (2) peyġāmberi meger kim vaḥy ḳıldılar anġa[21] kim ol durur: “Yoḳ durur hīç çalap meger ben. Ṭapu ḳıluḳ[22] banġa[23].”

26) (3) Ve eyitdiler: “Dutdı Çalap oġlan.” Arı durur ol, bel (4) ḳullar ululadılar.

27) Artuḳlıḳ ḳılmayalar anġa[24] söz birle. (5) Bunlar anun[25] buyruġı birle iş işleyeler.

28) Çalap bile ol kim bunlarun[26] öŋinde durur ve ol kim [42a1] bunlarun[27] ardında durur. Ve şefāʿat ḳılmayalar meger [kim] anı begene ve bunlara (2) anun[28] ḳorḳusından ḳorḳar bolalar.

29) Ve her kim eyidse bunlardan: (3) “Ben çalapvan Taŋ͡grıdan ayruḳ.” Andayuḳ cezā birevüz anġa[29] ṭamuyı. (4) Ancılayın cezā birevüz ẓālimlere.

30) Veyā görmeyeler mi (5) ol kişiler kim kāfir boldılar, kim gökler ve yir [42b1] barıdı bunlar biri birine ḳonmış, pāre pāre ḳılduḳ anı; eyledük sudan dükeli (2) nesene diri, kim uymayalar.

31) Ve eyledük yirde (3) ṭaġlar kim dönmeye anlaruĸ[30] bile; eyledük andan (4) yollar gitmek; tā meger anlar yol bulalar.

32) (5) Ve eyledük gökleri örtü saḳlanmış ve anlar [43a1] bizüm ḥüccetlerümüzden yüz döndürmişler durur.

33) Oldur ol kim yaratdı giceyi (2) ve daḳı gündüzi ve güneşi ve daḳı ayı; dükeli gemüde[31] durur, (3) tesbīḥ ḳılurlar Çalaba.

34) Ve ḳılmaduḳ hīç kimseneyi senden ilerü hemīşe. (4) Pes eger sen ölüriseŋ bunlar bolalar hemīşe.

35) Her ten kim ṭada (5) ölümi ve sınayavuz sizi yavuzlıḳ birle ve daḳı eylük birle sınamaḳlıḳ. Bizdin yanġa[32] [43b1] gerü döndiler.

---

[21] aŋ͡ga
[22] ḳıluŋ
[23] baŋ͡ga
[24] aŋ͡ga
[25] anuŋ
[26] bunlaruŋ
[27] bunlaruŋ
[28] anuŋ
[29] aŋ͡ga
[30] anlaruŋ
[31] “gemü” (Ar. felek, Far. keştī) Arapça metindeki *felek* sözcüğü *fülk* okunmuş ve Farsçaya *keştī*, Türkçeye de *gemü* olarak çevrilmiş.
[32] yaŋ͡ga

36) Ḳaçan görseler sini ol kişiler kim kāfir boldılar (2) dutmayalar sini meger peşīmānlıḳ birle: “İmdi bu durur kim yād ḳıla (3) sizüŋ çalaplaruḳuz[33]!” Bunlar yād ḳılmaḳ birle bunlarun[34] çalabını kāfir durur.

37) (4) Yaratdılar ādemīleri ivmek birle. Gösderem size benüm delāilüm. Benüm birle (5) ivmeŋüz.

38) Ve eydürler: “Ḳaçan bola bu vaʿde, **[44a1]** eger barısaḳuz[35] ṭoġru sözlüler?”

39) Eger bileleridi ol kişiler kim kāfir boldılar, (2) ol vaḳt kim yazuḳ ḳılalar ḳısamazlarıdı yüzlerinden odı, yoḳ kim (3) arḳalarından ve yoḳ kim bunlara yārī bireler.

40) Kim gele bunlarun[36] bile aкsuzda[37] (4) bunlarun[38] yöresine kim bunla[r] anı ḳuvvetleri bolmaya yıġmaya ve daḳı bunlara (5) vaʿde vireler.

41) Ve daḳı peşīmān bolalar peyġāmberlere kim sinden ilerü, **[44b1]** yitdi ol kişiye kim efsūs ḳıldılar bunlardan ol kim barıdı anġa[39] (2) efsūs ḳılıcılar.

42) Eyit: “Kim saḳlaya sizi gice gündüzle (3) Çalapdan?” Bel bunlar aкmaḳdan[40] Çalabı yüz döndürdileridi.

43) (4) Bunlarun[41] biledür Tanḳrılar[42] yıġalar bunları bizden daşra. Güçleri yitmeye (5) kendüsine yārī ḳılmaġa ve bizden daḳı yol bulmayalar.

44) Bel vaʿde birdük **[45a1]** bunlara ve daḳı atalarına kim uzun boldı bunlara ʿömrleri. İmdi (2) görmezler mi kim biz getürevüz yiri eksimekligi (3) ḳıraкlarından[43]? İmdi ġalebe ḳılanlara yaʿni kāfirlere.

45) Eyit yā Muḥammed kim: “Ḳorḳıdam sizi (4) Ḳurʾān birle.” Ve işitmeye oḳımaġı aḳlucaḳ[44] ḳaçan kim ḳorḳıdalar bunları.

46) (5) Ve ḳaçan kim dege bunlara yalıк[45] ʿazābda Tanḳrınuḳ[46], andan eydeler: **[45b1]** “Vāy bize, bizidük ẓālim!”

---

[33] çalaplaruŋuz
[34] bunlaruŋ
[35] barısaŋuz
[36] bunlaruŋ
[37] aŋsuzda
[38] bunlaruŋ
[39] a͡ŋġa
[40] aŋmaḳdan
[41] bunlaruŋ
[42] Ta͡ŋġrılar
[43] ḳıraŋlarından
[44] aŋlucaḳ
[45] yalıŋ
[46] Ta͡ŋġrınuŋ

47) Ve ḳoyalum terāzūyı (2) ṭoġru, ḳıyāmet güni üçün; kim güç ḳılmayalar ol tene hīç. (3) Ve eger [bolu]rısa bir ḫardal dānesi aġırı müzdden ve yazuḳdan, getürevüz anı. (4) Ve yeter [bize] saġış ḳılmaḳ.

48) Ve ṭoġrulıḳ birle, birdük Mūsā peyġāmbere ve ḳarındaşı Hārūn'a (5) Tevrīt kitābını ve aydınlıḳ ve ögüt ṣāliḥlere ve yazuḳdan saḳınanlara[47].

49) Ol kişiler kim **[46a1]** ḳorḳalar tanḳrılarından[48] görinmeziken, bunlar durur ḳıyāmet güninden (2) ḳorḳıcı.

50) Ve bu Ḳurʾān ögit durur ve ḳutlu durur kim biribidük anı. (3) İmdi siz Ḳurʾān'a münkir misiz?

51) Ve ṭoġrulıḳ birle, birdük İbrahīm peyġāmbere (4) ṭoġru yol bundan ilerü. Ve biz anġa[49] ʿālimlerüz.

52) Kim ol (5) eyitdi atasına daḳı atası ḳavmına: "Nedür bu butlar kim siz **[46b1]** anlara ṭapu ḳılursız?"

53) Bunlar eyitdiler: "Bulduḳ atalarumuzı buta ṭapu ḳılıcılar."

54) (2) İbrahīm eyitdi bunlara: "Siz ve daḳı atalaruḳuz[50] yolı yavu[51] ḳılmışsız."

55) (3) Bunlar eyitdi: "İbrahīm bize ṭoġrulıḳ birle mi geldüŋ ya oyın mı eylersin?"

56) (4) İbrahīm eyitdi bunlara: "Sizüŋ tanḳrıḳuz[52], gökler ve daḳı yir tanḳrısı[53] durur. Ol kim (5) yaratdı bunları ve ben anġa[54] ṭanuḳvan." didi.

57) **[47a1]** Va'llāhi didi kim: "Size ḥīlet ḳılur sizüŋ ṣanemlerüḳüz[55], andan soḳra[56] kim dönesiz (2) arḳakuz[57] dön[dürip]."

58) Andan ṣanemleri pāre pāre ḳıldı İbrahīm, bir ulu ṣanemden ayruḳ; meger kim bunlar (3) anġa[58] gerü döneler.

59) Bunlar eyitdiler: "Kim sıdı ve bunı kim işledi bizüm [tan͡ğrıla]rumuz birle? (4) Kim ol kişi ẓālim durur."

60) Eyitdiler: "İşitdük bir yigit kim eydüridi bunlara, (5) anġa[59] İbrahīm dirler."

---

[47] m. ساقلانلارا
[48] tan͡ğrılarından
[49] an͡ğa
[50] atalaruŋuz
[51] m. یاؤی
[52] tan͡ğrıŋuz
[53] tan͡ğrısı
[54] an͡ğa
[55] ṣanemlerüŋüz
[56] soŋra
[57] arḳaŋuz
[58] an͡ğa
[59] an͡ğa

61) Eyitdiler kim: “Getürüŋ dükeli ḫalāyıḳ görüriken! **[47b1]** Meger kim bunlar ṭanuḳlıḳ bireler.”

62) Andan eyitdiler İbraḥīm’e: “Sen mi ḳılduḳ[60] bunun[61] bigi (2) bizüm tanḳrılarumuza[62] iy İbraḥīm?”

63) Eyitdi: “Bu işi eyledi ol ululları uşbu. (3) Soruḳ[63] bunlara eger bolurlarısa söz söyleyiciler.”

64) Gerü döndiler kendü (4) tenlerine eyitdiler: “Siz kendüsüŋüz ẓālimlersiz.”

65) Andan başları ḳoyu görü geldiler (5) ululları ḳatına ve eyitdiler kim: “Ḥaḳīḳat bilür misin kim bu ṣanemler söz söylemeyeler?”

66) **[48a1]** Andan İbraḥīm eyitdi bunlara: “Ṭapu ḳılursız Tanḳrıdan[64] artuḳ ol kim size assı ḳılmaya, (2) hīç neseneye zi[yān] daḳı ḳ[ılmay]a.”

67) “İmdi ol size bolsun ve daḳı anı kim ṭapu ḳılursız daşra (3) Tanḳrıdan[65] kim ussuĸuz[66] yoḳ durur.”

68) Bunlar eyitdiler: “Göyündürüŋ İbraḥīm peyġāmberi [ve] meded ḳılun[67] tanḳrılaruḳuza[68] (4) eger eyleyici bolurısaḳuz[69].”

69) Taŋ͡grı buyurdı: “İy od! Ṭur, sovuḳ bol ve selāmet du[ṭ] (5) İbraḥīm peyġāmberi.”

70) Ve kāfirler dilerleridi kim anġa[70] ziyān degüreleridi. [Çalap ey]ledi bunları ziyā[nlu]lar.

71) **[48b1]** Taŋ͡grı ḳurtardı İbraḥīm ve daḳı Lūṭ peyġāmberi yirdin yanġa[71] kim bereket birdi anda (2) dünyādakilere.

72) Ve birdük dir Çalap İbraḥīm’e İsḥaḳ’ı ve Yaʿḳūb’ı artuḳ. (3) Dükelini[72] ḳılduḳ ṣāliḥler.

73) Daḳı ḳılduḳ bunları imāmlar, (4) yol gösdereler bizüm buyruġumuzıla. Ve vaḥy ḳılduḳ bunlara işlemeklik eylükleri (5) ve namāz ḳılmaḳ ve birmek ẕekātı. Ve barıdı bunlar bize ṭapu ḳılıcılar.

---

[60] ḳılduŋ
[61] bunuŋ
[62] taŋ͡grılarumuza
[63] soruŋ
[64] Taŋ͡grıdan
[65] Taŋ͡grıdan
[66] ussuŋuz
[67] ḳıluŋ
[68] taŋ͡grılaruŋuza
[69] bolurısaŋuz
[70] aŋ͡ga
[71] yaŋ͡ga
[72] Mükerrer yazım.

74) **[49a1]** Lūṭ peyġāmbere birdük ḥikmet ve ʿilm. Ve ḳurtarduḳ anı ol köyden, (2) ol kim barıdılar işlerler[idi] yavuzlıḳlar, kim bunlar barıdı yavuz yollu [ḳavm] (3) yazuḳlular.

75) Ve güvürdük Lūṭ peyġāmberi kendü raḥmetümüz içine kim ol idi (4) eyülerden.

76) Ve daḳı Nūḥ peyġāmber kim bize nidā ḳıldı ilerü, (5) icābet ḳılduḳ ve anı ḳurtarduḳ ve daḳı ḳavmını daḳı, ḳatı ve ulu ġuṣṣadan.

77) **[49b1]** Yiŋdürdük anı ol bölükden kim yalan dutdılar bizüm ḥüccetlerümüz bile. Bunları (2) barıdı bölük yavuz, ġarḳ ḳılduḳ bunları dükelini.

78) Dāvud (3) ve Süleyman ḥākimlik ḳılurlarıdı ekinlere kim otarurlarıdı anda (4) ḳavm ḳoyınlarını. Barıduḳ biz bunlaruк[73] ḥükmine ṭanuḳ.

79) Fehm birdük (5) Süleymān'a ve dükeline birdük ḥikmet ve bilü ve muṣaḫḫar ḳılduḳ **[50a1]** Dāvud'a ṭaġları, tesbīḥ ḳılurlarıdı ve ḳuşlar daḳı. Ve böyle ḳılurıduḳ.

80) (2) Ve ögretdük anġa[74] zırh eylemek size kim saḳlaya sizi (3) yavuzlıḳdan. Hīç iy sipāsuкuz[75] bar mı?

81) Süleymān buyruḳı ḳılduḳ yile, (4) ḳatı eser yil barurıdı anun[76] buyruḳı birle yirdin yanġa[77] kim ḳutlu ḳılduḳ (5) anda. Barıduḳ biz dükeli neseyi bilici.

82) Dīvlerden barıdı **[50b1]** kim deñgize batarlarıdı anun[78] üçün ve ḳılurlarıdı işler andan dışra. (2) Ve baruz biz bulara saḳlayıcılar.

83) Ve daḳı Eyyūb peyġāmber nidā ḳıldı Çalabısına kim: (3) "Banġa[79] żarar verici degdi ve sensin baġışlayıcı baġışlayıcılara."

84) İcābet ḳılduḳ (4) anġa[80], giderdük ol kim anda idi rencden ve birdük anġa[81] ehlini ve daḳı andayuḳ (5) bunlarun[82] birle baḫşāyiş bizüm ḳatumuzdan ve pend durur bize ṭapu ḳılanlara.

85) **[51a1]** İsmaʿīl ve İdrīs ve [Zü'l-kifl] dükeli idi (2) ṣabrlular.

86) Güvürdük bunları bizüm raḥmetümüze, kim bunlar dükeli (3) eyülerden idi.

---

[73] bunlaruŋ
[74] añga
[75] sipāsuŋuz
[76] anuŋ
[77] yañga
[78] anuŋ
[79] bañga
[80] añga
[81] añga
[82] bunlaruŋ

87) Ve daḳı Ẕeʾn-Nūn kim iletdi ḫışmına eyle geldi kim (4) aḳa[83] ḳudretümüz bolmaya. Nidā ḳıldı ḳaraḳulıḳlardan[84] kim: “Yoḳ durur ḥīç Taṅgrı meger sen. (5) Arısın sen, ben barıdum ẓālim.” diyip tevbe ḳıldı.

88) [Anġa icābet ḳılduḳ.] **[51b1]** Ḳurtarduḳ anı ġuṣṣadan. Andayuḳ ḳurtaravuz müʾminleri.

89) (2) Zekeriyā peyġāmber kim nidā ḳıldı Çalabısına: “Yā Rab! El götür banġa[85] yaluḳuz[86] (3) ve sensin yigrek mīrāṯ iletici.”

90) İcābet ḳılduḳ anġa[87]. Birdük anġa[88] (4) Yaḥyā’yı, eyü ḳılduḳ anġa[89] ʿavratını kim bunlar iverleridi (5) eylüklerde ve dilerler bizi ümīd birle ve ḳorḳu birle. Bunlar bizüm **[52a1]** buyruḳumuzda durur.

91) Ve olʿavrat kim saḳladı kendü fercini yaʿni Meryem. Ürdük (2) anġa[90] bizüm yilümüzden[91]. Eyledük biz anı ve daḳı oġlını ḫüccet (3) ḫalāyıḳa.

92) Kim bar bu gürūh sizüŋ gürūh bir bu. (4) Ben sizüŋ Taṅgrıḳuz[92]. Ṭapu ḳıluḳ[93] banġa[94].

93) Ve kesdiler bunlarun[95] işini (5) aralarında. Dükeli bizdin yanġa[96] gerü döneler.

94) Her kim işleye **[52b1]** eylükler, ol müʾmin bola. Olmaya küfrān ḳılmaḳ anġa[97] (2) ve bizüz aḳa[98] yazıcılar.

95) Ve ḥarām bola ol köye kim helāk ḳılduḳ anı (3) kim bunlar gerü dönmeyeler.

96) Ḳaçan kim açıla Yeʾcūc (4) ve Meʾcūc ve bunlar degme bucaḳdan daşra çıḳalar.

97) (5) Yaḳın geldi ḳıyāmet güni, andan daşra çıḳalar gözler **[53a1]** ol kişiler kim kāfir boldı. Ve diyeler kim: “Vāy bize kim ġafletde idüḳ bundan. (2) Bel kim barıduḳ ẓālimler.”

98) Siz ve anı kim ṭapu ḳılursız (3) Taṅgrıdan artuḳ, odun ṭamunuḳ[99] siz bolasız. Anda giresiz.

---

[83] aŋa
[84] ḳaraŋulıḳlardan
[85] baṅga
[86] yaluŋuz
[87] aṅga
[88] aṅga
[89] aṅga
[90] aṅga
[91] “yilümüzden” (Ar. rūḥ ‘ruh’, Far. bād) tercümesi yanlış.
[92] Taṅgrıŋuz
[93] ḳıluŋ
[94] baṅga
[95] bunlaruŋ
[96] yaṅga
[97] aṅga
[98] aŋa

99) (4) Barıdı bu butlar sizüŋ taŋ͡grılaruḳuz[100], ol kim gireler ṭamuya ve dükeli anda hemīşe ebed ḳalalar.

100) (5) Bunlara ṭamuda zārī ḳılmaḳ durur. Ve bunlar anda sözi eyü işitmeyeler.

101) Kim ol kişiler kim **[53b1]** ilerülik dutdılar bunlara bizden eylük, bunlar durur andan ıraḳ ḳılınmışlar.

102) (2) İşitmeyeler anun[101] ünini. Ve bunlar, andan kim ārzū ḳıldı (3) tenleri, muḫalled bolalar.

103) Ġuṣṣalu ḳılmaya bunları ḳorḳu uluraḳ. (4) İlerü geleler bunlara ferişteler: "Bu durur gün sizüŋ kim (5) barıduḳuz[102] vaʿde ḳılınmış."

104) Ol gün[103] dürevüz gökleri nite kim yazmaḳlıḳ[104] **[54a1]** nāme yazılmış. Nite kim yaratduḳ ilkin yaratmaḳlıḳ ikileyin ḳılavuz anı. (2) Vaʿde durur bize. Biz baruz işleyiciler.

105) Ṭoġrulıḳ birle kim, yazduḳ (3) Zebūr kitābında vaḥyden soḳra[105] Dāvud kim yir uçmaġuḳ[106] mīrāṯ ileteler anı, (4) ḳullar eyüler.

106) Kim bunda degürmek durur (5) bir ḳavma kim ṭapucı durur.

107) Ve biribimedük sini iy Muḥammed meger baḫşāyiş ʿālemdaḳılara.

108) **[54b1]** Eyit: "Benven kim vaḥy ḳılalar banġa[107] kim sizüŋ çalabuḳuz[108] Çalap durur bir. Hīç bar mısız (2) müsülmānlar?"

109) Pes dönerlerise, eyit bunlara: "Bildürdüm size benüm berāberümde ve ben kim (3) bilürüm kim yaḳındur ya ıraḳ ol kim vaʿde eyleyeler size."

110) Oldur kim bilür (4) āşkārāsını sözüŋ ve bilür anı kim gizleyesiz.

111) Ve ben kim bilem, (5) meger sınayalar sizi. Ve berḫurdārlıḳ vaḳte degin.

112) Eyit: "İy Çalabım! Ḥükm ḳıl **[55a1]** ṭoġrulıḳ birle. Çalabumuz mihrlü, yārī andan dileyeler anġa[109] kim vaṣf eyleyeler."

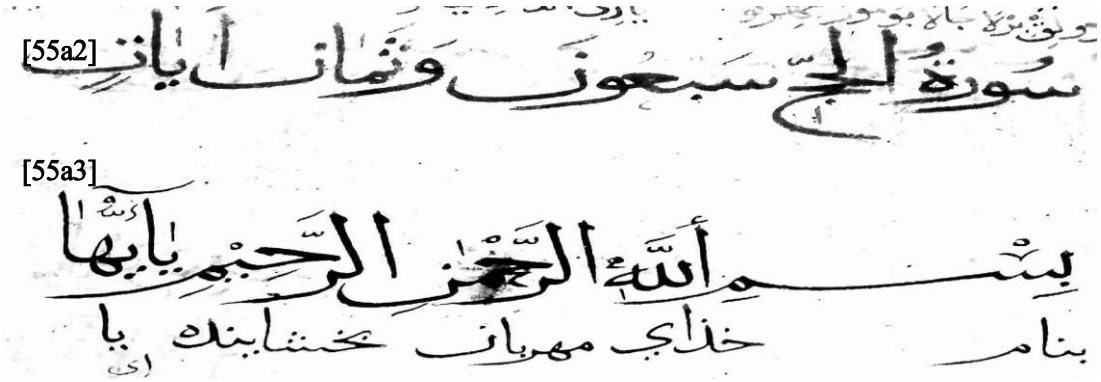
---

[99] ṭamunuŋ
[100] taŋ͡grılaruŋuz
[101] anuŋ
[102] barıduŋuz
[103] "Gün" yerine yanlış olarak "kim" yazılmış.
[104] Farsça "sarmak, dürmek" anlamındaki *nuvişten* sözcüğü "yazmak" anlamındaki *neveşten* sanılarak *yazmaḳlıḳ* şeklinde tercüme edilmiş.
[105] soŋra
[106] uçmaġuŋ
[107] baŋ͡ga
[108] Çalabuŋuz
[109] aŋ͡ga

22 - Sūretü Ḥacc

[55a2]

[55a3]

1) (3) İy (4) ḫalāyıḳ! Ḳorḳun[1] Çalabıḳuzdan[2] kim deprenmekligi ḳıyāmet güninün[3] nesene (5) ulu durur.
2) Ol gün kim göresin anı, meşġūl ḳılam dükeli süt birici **[55b1]** andan kim süt birdi idi, ḳoya dükeli yüklüler yükini. (2) Göresin ādemīleri esrük, bunlar bolmayalar esrük. (3) Lakin Tanḳrı[4] ʿaẕābı ḳatı bola.
3) Ādemīlerden bir nicesi (4) ḫuṣūmet ḳıla Çalaba bilüsüzlikden ve uyalar her şeyṭān (5) [sitenbe].
4) Yazılıp durur: "Ol şeyṭān kim ol durur her kim dostlıḳ duta, ol yolsuz ḳıla anı **[56a1]** ve daḳı yol göstere anġa[5] ṭamu ʿazāb dapa."
5) İy ādemīler! Eger (2) bolurısaḳuz[6] gümānlu girü dirü[lmege] .... biz yaratduḳ sizi (3) topraḳdan andan nuṭfe sonra bir pāre ḳandan, sonra (4) et pāresi ḳıldı bellüsüz ṣūreti kim belgilü ḳılavuz sizi. Ve biz ḳurtaravuz[7] (5) ana raḥminde anı kim dileyevüz vaʿde irince ..... Andan çıḳaravuz sizi **[56b1]** ṭıfl oġlan andan degesüz belāġat ḥalına ve sizden kimse bola kim öle (2) ve sizden kimesne bola kim ḳopalar tā yavlaḳ ḳarıya kim bilmeye (3) bilülik ardınca nesene. Ve göresin yiri ḳu[ru]mış (4) pes ḳaçan birmeyevüz anġa[8] su deprene ve çıḳa ve bite (5) dükeli çiftden eyü.
6) Ol durur kim anġa[9] Çalap anġa[10] durur **[57a1]** ḥaḳ. Ve ol dirgürür ölüyi ve oldur dükeli neseneye ḳuvvetlü.

---

[1] ḳorḳuŋ
[2] Çalabıŋuzdan
[3] güninüŋ
[4] Taŋ͡grı
[5] aŋ͡ga
[6] bolurısaŋuz
[7] "ḳurtaravuz" (Ar. iḳrār 'durdurmak, tutmak', Far. rehāniden) tercümesi yanlış.
[8] aŋ͡ga
[9] aŋ͡ga

7) (2) Kim ḳıyāmet ḳopası durur olmaya hīç [gü]mān anġa[11]. Kim Taṅgrı (3) dirgüre anı kim sinlerde durur.
8) Ve ādemīlerden kimse bar durur kim ḫuṣūmet ḳılar (4) Taṅgrıya bilüsüzlikden ve ṭoġru yolı daḳı ve rūşen Ḳurʾān'ı daḳı bilmeye.
9) (5) İkileyin helāk ḳılıcı bola kim yolsuz bola Taṅgrı yolından. Anġadur[12] bunda **[57b1]** bu dünyāda ḫ̌ārlıḳ ve ṭatduravuz anġa[13] ḳıyāmet güninde ʿazāb (2) göyündürici.
10) Ol durur anġa[14] kim ilerü ḳıldı idi ellerüŋ. Taṅgrı degül (3) ẓulm ḳılıcı ḳullarına.
11) Ve ādemīlerden kimse bar durur kim ṭapu ḳıla Taṅgrıya (4) bir dürlü. Eger degerise anġa[15] şādī, diŋlene aḳa[16]. Ve eger degse anġa[17] (5) belā, gerü döne kendü yüzin ṣabr ḳılmaya ol ṣaḥış ziyān ḳılıcı bu dünyāda, ol dünyāda bola. **[58a1]** Ol durur ol ziyānlu belgülü.
12) Dileyeler Taṅgrıdan daşra (2) ol kim ziyān ḳılmaya anġa[18] ve assı daḳı etmeye anġa[19]. Ol bola ol yolsuz (3) ıraḳ.
13) Ve duʿā oḳıya anı kim ziyānı anuĸ[20] yaḳındıraḳ bola assısından (4) çün yavuz durur dönilmiş mevlāsı ve çün yavuz durur dutıcı ḫudāvend.
14) Taṅgrı (5) güvüre ol kişileri kim īmān getürdiler ve eyü [iş]ler ḳıldılar **[58b1]** uçmaḳlar kim aḳa anun[21] altında ırmaḳlar. Taṅgrı eyleye anı (2) kim dileye.
15) Her kim bolsa gümānlu kim yārī ḳılmaya anġa[22] Taṅgrı bu dünyāda (3) ve ol dünyāda ṭarta gökden yanġa[23]. Pes ilete. (4) Baḳa hīç nesene iletür anun[24] ḫīleti anġa[25] anı kim ḫışm duta.
16) Ve daḳı ancılayın (5) biribidük āyātlar belgülü kim Taṅgrı yol göstere anġa[26] kim dileye.

---

[10] aṅga
[11] aṅga
[12] aṅgadur
[13] aṅga
[14] aṅgā
[15] aṅgā
[16] aŋa
[17] aṅga
[18] aṅga
[19] aṅga
[20] anuŋ
[21] anuŋ
[22] aṅga
[23] yaṅga
[24] anuŋ
[25] aṅga
[26] aṅga

17) **[59a1]** Anlar kim īmān getürdiler ve anlar kim cuḥūdlardur ve ṣābīlerdür (2) ve Naṣrānīlerdür ve Mecūṣī kitābsuzdur ve anlar kim şirk getürdiler (3) Taṅgrı ḥākimlik ḳılmaġa bunlarun[27] arasında ḳıyāmet güni. Taṅgrı (4) dükeli neseye ṭanuḳ durur.

18) Görmez misin kim Taṅgrıya secde ḳılur ol kim (5) göklerdedür ve ol kim yirdedür ve [gün] ve ay ve yılduzlar **[59b1]** ve ṭaġlar ve aġaç[lar] ve yılḳılar ve ādemīlerün[28] artuḳı. (2) Çoḳ oldur kim vācib boldı anġa[29] ʿazāb. Her kim ḫ̌ārlıḳ eylerise Taṅgrı bolmaya (3) anġa[30] hīç aġırlayıcı. Kim Taṅgrı eyleye anı kim dilegi bola.

19) Bu iki (4) ḫaṣmlar ḫuṣūmet ḳılurlar bunlarun[31] Taṅgrılarına anlar kim kāfir boldılar. (5) Kesildi bunlarun[32] ṭonları oddan ve dökilür yuḳarudın **[60a1]** başları ḥamīm suyı ḳoyalar anġa[33].

20) Ḳoyalar anġa[34] ol kim ḳarınlarında bola ve daḳı derileri.

21) (2) Bunlara bola ʿamūdlar demürden.

22) Ol vaḳtın kim dileyeler kim ṭaşra çıḳalar (3) andan ġuṣṣadan gerü döndüreler bunları anda ve *gūyend:* "Ṭaduḳ[35] ʿazāb göyündürici."

23) (4) Kim Taṅgrı güvüre anı kim īmān getürdi ve eyü ʿamel ḳıldı uçmaḳlara (5) kim aḳa anun[36] altında arḳlar, bezeyeler bunları anda bilezükler bile **[60b1]** altundan ve incüden ve ṭonları anda ḥarīrden bola.

24) Ve yol gösterdiler bunlara (2) yigrek yöne ḳavlden ve yol gösterdiler bunlara ögilmiş yoldın yanġa[37] (3) ögilmiş.

25) Ol kim kāfir boldılar yıġalar bunları (4) Taṅgrı yolından ve Mekke mescīdinden, anı kim eyledük biz anı (5) ādemīleri berāber bola durmış anda dostlıġa gelmiş ırāḳdan. Ve her kim dilerise **[61a1]** anda kim azdurmaḳ ẓulm birle, ṭatduravuz anġa[38] ʿazāb derdlü.

---

[27] bunlaruŋ
[28] ādemilerüŋ
[29] aṅga
[30] aṅga
[31] bunlaruŋ
[32] bunlaruŋ
[33] aṅga
[34] aṅga
[35] ṭaduŋ
[36] anuŋ
[37] yaṅga
[38] aṅga

26) Ve ḳaçan kim (2) eyledük İbrahīm'e maḳām ev kim şirk getürmeyeler banġa[39] (3) nesene ve arı ḳıl benüm evümi ṭavāf ḳılanlar üçün ve ḳıyāma ṭuranlara ve rükūʿ (4) ve sücūd ḳılanlara.

27) Ve oḳı ādemīleri, ḥacca gelsünler sanġa[40] yaya (5) ve dükeli ince billü bile gelsünler dükeli yoldan ıraḳ.

28) **[61b1]** Kim ḥāżır geleler bunlara assılu yire ve ẕikr ḳılalar Çalap adını (2) ol belgülü günlerde anı kim Taŋrı rūzī ḳıldı bunlara sözden (3) yılḳılardan. Yiŋ ol ṭaʿāmdan ve daḳı ṣadaḳa birüŋ nevmīd[e] (4) faḳīre.

29) Pes ödeyeler kendülerin arı ḳılmaḳ ve tamām ḳılalar neẕrleri (5) ve ṭavāf ḳılalar azādlıḳ evine, yaʿni Kaʿbe.

30) Bu durur, her kim ulu tutarısa **[62a1]** ḥurumātı Taŋrınuḳ[41], ol bola yigrek anġa[42] ve Taŋrı ḳatında ḥelāl ḳılduḳ (2) size yılḳıları meger anı kim oḳıdılar size. Saḳlanuḳ[43] (3) arısızraḳ butlardan ve saḳlanuḳ[44] yalan söyleyenden.

31) (4) Arılar boluĸ[45] Taŋrıya ve şirk getürmeŋ Çalaba. Ve her kim henbāz dutarısa Taŋrıya (5) eyle bola kim düşe gökden, ḳapa anı ḳuş **[62b1]** yiye anı, anġa[46] bolsun yil ol yirde kim göyündürecek[47] bola yaʿni ṭamu.

32) Oldur her kim (2) ulu duta buyruḳlarını Taŋrınun[48] ol bola perhīzlü göŋlü.

33) (3) Size anda assılar durur vaʿdedin yanġa[49] adanmış durur. Pes bola dönmeklik (4) Mekke yanġa[50].

34) Ve her ümmete eyledük (5) ḳurban ḳılacak yir kim aḳalar[51] Taŋrı adını. Andan kim rūzi ḳıldı bunlara **[63a1]** dili baġlu yılḳılardan. Kim sizüŋ Taŋrıḳuz Tanġrıdur[52] biregü. Anġa[53] boyın birüŋ, (2) beşāret birüŋ ārām dutanlara.

---

[39] baŋa
[40] saŋa
[41] Taŋrınuŋ
[42] aŋa
[43] saḳlanuŋ
[44] saḳlanuŋ
[45] boluŋ
[46] aŋa
[47] "göyündürecek" (Ar. sahīḳ 'uzak', Far. sūzāngāh) tercümesi yanlış.
[48] Taŋrınuŋ
[49] yaŋa
[50] yaŋa
[51] aŋalar
[52] Taŋrıŋuz Taŋrıdur
[53] aŋa

35) Anlara kim ḳaçan ẕikr ḳılalar Tanġrı[54] ḳorḳa bunlarun[55] (3) gön͡gülleri ve ṣābirler daḳı anġa[56] kim bunlara rūzi ḳıldı namāza muḳīm bolmaḳ (4) ve anı kim rūzi ḳılduḳ bunlara, ṣadaḳa eylediler.

36) Ve ḳurbān ḳılduḳ ve eyledük (5) size nişānları Tan͡grıḳuzun[57]. Anda eyülik. Yād ḳıluŋ adı **[63b1]** Tan͡grınun[58] ol ṣaf ḳılanlar. Ḳaçan yire düşse eyegülerini yiŋüz (2) andan ve ṭaʿām birüŋ dilemeyiciye ve dileyiciye. Buncılayın (3) musaḫḫar ḳılduḳ size ve meger kim siz şükr edesiz.

37) Degmeye Tan͡grıya (4) etleri ve daḳı ḳanları ve līkīn dege anġa[59] perhīzkārlıḳ sizden. (5) Buncılayın musaḫḫar ḳılduḳ anı size kim ululıġa ẕikr ḳılasız Çalabı anġa[60] kim **[64a1]** yol gösterdi size, beşāret bir eyü işlülere.

38) Kim Tan͡grı defʿ ḳılur (2) anlardan kim īmān getürdiler. Çalap dost dutmaz ḫıyānet ḳılıcı sipāssuzı.

39) (3) Ḫaber birdiler anlara kim muḳātele ḳılalar anun[61] bile kim ẓulm ḳılalar. Kim Tan͡grı (4) bunlara yārī ḳılmaġa ḳādir durur.

40) Anlar kim daşra çıḳardılar maḳāmlarından (5) ḥaḳsuz meger kim dirler: "Tan͡grımuz Çalap durur." Ve ger ne **[64b1]** Tan͡grı yıġmaḳı bola idi ādemīleri biri birinden vīrān ḳılarıdı ṣavmaʿaları (2) ve kiliseleri ve mezgitleri ẕikr ḳılalar anda adı (3) Çalabuḳ[62] çoḳ. Kim yārī ḳılalar Tan͡grı kime yārī ḳılurısa. Kim Tan͡grı (4) ḳuvvetlü ve mānendsüz durur.

41) Anlara kim cāh birdük yirde ayaḳda dutsunlar (5) namāzı ve birsünler zekātı ve ḳılsunlar emri maʿrūf ve yıġsunlar **[65a1]** yavuzlıġı. Tan͡grınundur[63] işlerün[64] soḳı[65].

42) Eger yalan dirlerise sanḳa[66] iy Muḥammed (2) yalan dutdılar sinden ilerü Nūḥ ve ʿAdn ve Ṣemūd.

43) (3) Ve İbrahīm ve Lūṭ.

---

[54] Tan͡grı
[55] bunlaruŋ
[56] an͡ga
[57] Tan͡grıŋuzuŋ
[58] Tan͡grınuŋ
[59] an͡ga
[60] an͡ga
[61] anuŋ
[62] Çalabuŋ
[63] Tan͡grınuŋdur
[64] işlerüŋ
[65] soŋı
[66] san͡ga

44) Ve aṣḥāb-ı Medyen ve yalan didiler Mūsā'ya (4) sınaduḳ kāfirleri. Pes dutdum bunları, nice idi banġa[67] münkir bolmak.

45) (5) Nice bunun[68] bigi köyi helāk ḳılduḳ, anlar ẓālimleridi ve ol **[65b1]** düşmiş idi saḳflarından ve ḳuyu ḳonmış ve köşk (2) yüksek.

46) Barmaḳuz[69] yirde bola (3) bunlarun[70] ḫāṭırları ṭuyalar anı ya ḳulaḳları işideler anı. (4) Kim ol kör ḳılmaya mı gözleri velākin kör ḳıla gön̂gülleri ol kim (5) gögüslerde durur.

47) İvmek isderler senden ʿazāb ve ḳılmaya **[66a1]** ḫilāf Çalap vaʿdeʾi kim bir gün Tan̂grı ḳatında bin̂g (2) yıl bola anda kim sarsız.

48) Ve nice bunun[71] bigi köyi kim helāk ḳılduḳ[72] (3) anġa[73] ve ol ẓālim durur. Pes dutdum anı, anun[74] gerü dönişi bu yanġadur[75].

49) Eyit iy Muḥammed: (4) "İy erenler! Kim benven size ḳorḳıdıcı yavlaḳ."

50) Ol kişiler kim īmān getürdiler (5) ve işlediler eylükler, bunlaradur yarlıġanmaḳ ve rūzī çoḳ.

51) **[66b1]** Anlar kim baralar[76] bizüm nişānlarumuzda süst ḳılanlar, bunlardur (2) ṭamu ḳavmı.

52) Ve biribimedük senden ilerü hīç (3) peyġāmber meger kim oḳıdı dīvligi buraḳmaḳ oḳımaḳda. (4) Pes nesḫ ḳıla Çalap anı kim buraḳa dīv. Pes ḳavī ḳıla (5) Çalap nişānlarını. Tan̂grı bilür, ḥakīm durur.

53) Kim eyleye anı kim buraḳa **[67a1]** şeyṭān fitnedür anlara kim içlerinde sayrulıḳ bar (2) ve ḳatı boldı gön̂gülleri. Kim ẓālimlerdür bunlar (3) şaḳīdür ve ıraḳ.

54) Bile anlar kim birdiler ʿilm (4) ol durur ḥaḳ ve ṭoġru Tan̂grıkdan[77] īmān getüreler anġa[78] ve buyruḳını duta (5) gön̂güllerinde. Kim Tan̂grı yol gösterici durur anlar kim gönindiler **[67b1]** ṭoġru yola.

55) Hemīşe anlara kim kāfir boldılar (2) şeklüdür andan kim bunlara gele ḳıyāmet nāgāh (3) ya gele bunlara ʿazāb gün kim ṭoġmaz.

---

[67] ban̂ga
[68] bunuŋ
[69] barmaŋuz
[70] bunlaruŋ
[71] bunuŋ
[72] "helāk ḳılduḳ" (Ar. imlāʾ 'mühlet vermek', Far. helāk kerden) tercümesi yanlış.
[73] an̂ga
[74] anuŋ
[75] yan̂gadur
[76] "baralar" (Ar. seʿy 'uğraşmak, çabalamak', Far. reften) tercümesi yanlış.
[77] Tan̂grıŋdan
[78] an̂ga

56) Pādişāhlıḳ ol gün Çalabuḳdur[79] (4) ḥākimlıḳ ḳıla aralarında anlar kim uydılar ve ḳıldılar eylükler (5) uçmaḳlarda niʿmetlü.

57) Ve anlar kim kāfir boldılar, yalan dutdılar [68a1] ḫüccetlerümüzi, bunlardur ṭamu ehli bunlara bola ʿazāb ḫ̬ār ḳılıcı.

58) (2) Anlar kim peyġāmber bile Mekke'den gitdiler, yaʿni hicret ḳıldılar Taṅgrı yolında ya depelendiler (3) ya kendüler öldi, rūzī bire bunlara Taṅgrı eyü rūzī. Kim anun[80] Taṅgrısı (4) ol durur yigrek rūzi biricilerden.

59) Güvüre bunları yirlere kim rāżı bo[la an]ġa. (5) Kim Taṅgrı bilürirek durur ve ḥalīmdür.

60) Oldur. Her kim ʿuḳūbet ḳılsa ancılayın kim [68b1] ardına düşdiler ve andan artuḳlıḳ ḳılalar ve yārī ḳıla anġa[81] Taṅgrı. Kim Çalap ʿafv ḳılıcı (2) ve yarlıḳayıcı durur.

61) Anġa[82] kim Taṅgrı güvüre düni güne ve güvüre (3) güni düne kim Taṅgrı işidicidür ve görici durur.

62) (4) Kim ḥaḳ Taṅgrı durur anı kim eydürür Taṅgrıdan ayruḳ (5) ol bāṭıl durur. Kim ol Çalap dükelinden yüksek ve ulu durur.

63) Görmez misin [69a1] kim Taṅgrı anġa[83] biribidi gökden suyı kim ola yir (2) yaşıl bolmış? Kim Taṅgrı laṭīf ve bilici durur.

64) Anun[84] durur ne kim göklerde durur (3) ve daḳı yirde. Kim Çalap muḥtācsuz durur ve ögülmiş.

65) (4) Görmez misin kim Çalap sizüŋ buyruḳuza muṭīʿ ḳıldı anı kim yirde durur ve gemüyi kim (5) varur deṅizde Taṅgrı emri birle ve dutar gögi ḳomaz kim [69b1] düşe yire meger anun[85] buyruḳı birle? Ādemīlere mihrlü durur, (2) baġışlayıcı durur.

66) Ve oldur kim diri ḳıldı sizi, pes öldüre sizi, yine dirüre sizi. (3) Kim ādemīler sipāssuz durur.

[79] Çalabuŋdur
[80] anuŋ
[81] aṅga
[82] aṅga
[83] aṅga
[84] anuŋ
[85] anuŋ

67) Her ümmete eyledük ḥacc maḳāmı. (4) Kim bunlar ḥacc ḳılalar anda. Kim senün birle ḫuṣūmet ḳılmayalar işde. Oḳı iy Muḥammed (5) Taŋrıdın dapa. Kim sensin iy Muḥammed ṭoġru yolda.

68) Ve eger ḫuṣūmet ḳılurlarısa sanġa[86] [70a1] eyit: "Taŋrı bilürirek durur anġa[87] kim işlersiz."

69) Taŋrı ḳażīlıḳ ḳıla sizüŋ araḳuzda[88] (2) ḳıyāmet güni ol nesenede kim ḫilāf ḳılduḳuz[89].

70) Bilmez misin kim Taŋrı (3) bilür anı kim gökde ve yirde durur? Kim bar ol Ḳurʾān'da. (4) Kim ol Taŋrıya āsān durur.

71) Ve ṭapu ḳılurlar daşra (5) Taŋrıdan anı kim aşaġa biribidi anġa[90] ḥüccet, yoḳ durur bunlara andan hīç ʿilm. [70b1] Kim yoḳ durur ẓālimlere hīç yārī ḳılıcı.

72) Ḳaçan kim oḳıyasın bunlara (2) ḥüccetlerümüzi āşkārā bilesin yüzlerinde anlarun[91] kim kāfir bolmışlar. (3) Yavuz ʿalāmet kim bunlar dilerler kim düşeler anlarun[92] birle kim dilerler (4) bunlara ḥüccetlerümüzi. Eyit iy Muḥammed: "Ḫaber ḳılam size yavuzıraḳ sizüŋ od durur (5) vaʿde ḳıldı Çalap anlara kim kāfir boldılar. Yavuz maḳām durur."

73) İy [71a1] ādemīler! Size meṣel urduḳuz[93], işidük[94] anı. Anlar kim (2) eydür siz Taŋrıdan daşra yaratmadılar siŋeki ve eger (3) dirileler anġa[95] ve eger ḳaparısa bunlardan siŋek nesene, gerü (4) alımayalar anı siŋekden. Żaʿīf durur isdeyenler ve daḳı isdedükleri.

74) (5) [Bi]lmediler Taŋrınun[96] ḥaḳḳı ḳadrini. Kim Taŋrı ḳuvvetlü ve beŋ[zers]üz durur.

75) [71b1] Taŋrı ürdi ferişţelerden peyġāmberleri, ādemīlerden. (2) Taŋrı işidici durur ve görici.

76) Bilür anı kim bunlarun[97] öŋlerinde durur (3) ve daḳı ardlarında ve Çalapdın dapa durur işler dönmegi.

---

[86] saŋga
[87] aŋga
[88] araŋuzda
[89] ḳılduŋuz
[90] aŋga
[91] anlaruŋ
[92] anlaruŋ
[93] urduŋuz
[94] işidüŋ
[95] aŋga
[96] Taŋrınuŋ

77) İy (4) anlar kim müʾminlersiz! Rükūʿ ve sücūd ḳılukᴋ[98] ve ṭapu ḳıluḳ[99] (5) Çalaba ve eyülük ḳıluᴋ[100] meger kim rāhat bolasız.

78) Ġāzīlıḳ ḳılun[101] [72a1] Taŋ͡grıdın yanġa[102] lāyıḳ ġāzīlıḳ. Kim ol ürdi sizi ve ḳılmaya (2) size dīnde hīç ṭarlıḳ. Ataḳuz[103] İbrahīm şerīʿati. (3) Ol ad ḳodı size "müsülmānlar" ilerü ve bu rūzgārda (4) bola peyġāmber ṭanuḳ size ve siz boluᴋ[104] ṭanuḳlar (5) ādemīlere. Dururuᴋ[105] namāzı ve birüŋ zekātı ve yapışuŋ [72b1] Taŋ͡grıya. Ol çalabıkuz[106] durur. Yigrek çalap durur ve yigrek yārīci.

[97] bunlaruŋ
[98] ḳıluŋ
[99] ḳıluŋ. Bir sonraki satırın başında mükerrer yazım.
[100] ḳıluŋ
[101] ḳıluŋ
[102] yaŋ͡ga
[103] ataŋuz
[104] boluŋ
[105] dururuŋ
[106] Çalabıŋuz

23 - Sūretü Mu'minûn

[72b2]

[72b3]

1) (4) Ḳurtıldılar müʾminler.
2) Anlar kim bunlar namāzlarında (5) ḳavī meşġūl bolalar.
3) Ve anlar kim bunlar fużūllıḳdan dönmişler.
4) **[73a1]** Ve anlar kim bunlar zekāt biriciler durur.
5) Ve anlar kim [bun]lar (2) kendü ferclerini saḳlayalar.
6) Meger kendü ʿavratlarına veyā (3) anġa[1] kim satun almaḳ birle mālik bolalar. Kim bunlar melāmet bolmayalar.
7) Her kim isdeye (4) bunlardan ayruḳ bunlar durur ḥadden geçiciler.
8) Ve anlar kim (5) emānet içinde ve daḳı ʿahdde saḳlayalar.
9) Ve anlar kim bunlar **[73b1]** namāzlarını saḳlayalar.
10) Anlar durur mīrāṣ ileticiler.
11) Anlar kim (2) mīrāṣ bulalar uçmaḳı ṭolu aġaçlu, anlar durur anda muḫalled.
12) Ve ḥaḳīḳat (3) yaratduḳ ādemīler sulāleden, balçıḳdan.
13) Andan (4) eyledük anı püşt suyı, berkitdük muḥkem.
14) Andan yaratduḳ (5) nuṭfe suyını anda yapışmış ḳan bigi, andan çeynenmiş et bigi ḳılduḳ. **[74a1]** Andan ol pāre et içinde sünükler anun[2] ..... (2) andan yaratduḳ anı [yaradılışı] ayruḳ. Bereketlü durur Tanкrı[3], eyü (3) yaradıcı.
15) Andan size anun[4] ardınca öldüreler.
16) Andan sizi (4) ḳıyāmet güninde gerü yaradalar.
17) Ṭoġrulıḳ birle, yaratduḳ üsdünüzde (5) yidi ḳat gök ve degülüz biz kendü yaratmaġumuzdan ġāfil bolmış.

[1] an͡ga
[2] anuŋ
[3] Tan͡grı
[4] anuŋ

18) **[74b1]** İndürdük gökden su endāzelü, duraḳ birdük anġa[5] yirde (2) ve biz iletmeklige ḳādirüz.

19) Yaratduḳ biz sizi (3) andan kim uçmaḳlar durur, ḥurmadan ve üzümlerden size bola anda yimişler (4) çoḳ ve andan yiyesiz.

20) Ve aġaç daşra çıḳa ṭaġdan kim (5) Ṭūr-ı Sīnā dirler, bite anda zeytūn yaġı ve daḳı yiyesi yiyiciler üçün.

21) **[75a1]** Ve sizüŋ bola yılḳılardan ʿibret. İçirevüz size andan kim bunlarun[6] ḳarınlarında durur (2) ve sizüŋ bola anda menfaʿatler çoḳ ve andan yiyesiz.

22) Ve andan bola (3) ve andan gemü ṭolmış.

23) Dürüstlik birle, biribidük Nūḥ'ı anun[7] ḳavmına (4) eyitdi: "İy ḳavm! Ṭapu ḳılukᴋ[8] Taŋ͡grıya. Yoḳ durur sizüŋ hīç taŋ͡grıŋuz andan artuḳ. (5) Ḳorḳmaz mısız?"

24) Eyitdiler ol bölük kim kāfir boldılar anun[9] ḳavmından: "Degül **[75b1]** bu meger ādemī sizüŋ bigi. Diler kim sizden artuḳlıḳ isdeye (2) ve eger dilerise Taŋ͡grı indüre ferişteler. İşitmedük biz bunı (3) atalarumuzdan ilerüki."

25) Bolmaya ol meger er kim anun[10] birle dīv bola. (4) Göz dutuᴋ[11] anġa[12] tā ol vaḳte degin.

26) Eyitdi Nūḥ: "Yā Rab! Yārī ḳıl banġa[13] anda kim (5) beni yalan ḳılurlar."

27) Vaḥy ḳılduḳ Nūḥ'a kim: "Eylegil gemü bizüm naẓarumuzda **[76a1]** ve vaḥyümüzde." Andan ḳaçan kim geldi buyruḳumuz kim su çıḳa tennūrdan: "Yüri ve ḳoy gemüye (2) her çiftden iki ve kendü ehlüŋi meger anı kim (3) ilerülıḳ dutdı ve işitmedi ḳavli bunlardan ve ḫuṣūmet ḳılma benüm birle anlaruᴋ[14] üçün kim (4) ẓulm ḳıldılar kim bunlar ġarḳ bolasılar durur."

28) Andan ḳaçan kim ṭoġru durasın sen ve ol kim (5) senün[15] birle durur gemüde. Eyitsünler: "Sipās Taŋ͡grıya, ol kim ḳurtardı bizi **[76b1]** ḳavmdan ẓālimler."

29) Eyit: "Yā Rab! İndür bini indürmeklige (2) ḳutlu, kim sensin yigrek indürici."

30) Ol kim anda durur (3) ḫüccetlerden, kim baruz biz sınayıcı.

---

[5] aŋ͡ga
[6] bunlaruŋ
[7] anuŋ
[8] ḳıluŋ
[9] anuŋ
[10] anuŋ
[11] dutuŋ
[12] aŋ͡ga
[13] baŋ͡ga
[14] anlaruŋ
[15] senüŋ

31) Andan yaratduḳ (4) ardlarınca bir ḳavm daḳı.

32) Biribidük bunlara peyġāmber girü bunlardan (5) kim ṭapu ḳılalar Taŋ͡grıya. Yoḳ durur sizüŋ taŋ͡grıḳuz[16] andan artuḳ. Perhīz ḳılmaz mısız?

33) [77a1] Ve eyitdiler ol bölük ḳavmından, anlar kim kāfir boldılar, yalan eyitdiler (2) āḫiret bar diyü, niʿmet issi eyledük bunları bu dünyā dirliginden: (3) “Degüldür meger ādemīlıḳ sizüŋ bigi. Yirler andan kim yirsiz (4) andan ve içer andan kim içersiz.”

34) Eger siz buyruḳ ṭutasız (5) ādemīlıġı sizün[17] bigi, siz andan ziyānlusız.

35) Vaʿ[de mi ḳıl]a size [77b1] kim siz ḳaçan kim ölesiz ve bolasız ṭopraḳ ve süŋ͡gük kim sizi daşra çıḳaralar.

36) (2) Heyhāt heyhāt! Vaʿde ḳılalar sizüŋ birle.

37) Degül durur bu meger dirlik (3) bu dünyānun[18]. Ölevüz ve dirilevüz ve degülüz biz ḳoparılmışlar.

38) Ve degül durur ol (4) meger er kim eyde Taŋ͡grıya yalan, degülüz biz anġa[19] uyanlardan.

39) (5) Eyitdi: “İy Çalap! Meded ḳıl banġa[20] anun[21] üçün kim beni yalan ḳılurlar.”

40) Eyitdi: “Az bola kim [78a1] siz bolasız peşimānlar.”

41) Dutdı bunları ün ḥaḳ birle. Eyledük bunları (2) ıraḳ bolsunlar ẓālimler.

42) Andan yaratduḳ bunlarun[22] ardınca (3) ayruḳ gürūhlar.

43) Bizden ötmeyeler ḳavmdan kendülere vaʿdelenmişler (4) ve soĸa[23] ḳalmayalar.

44) Andan biribidük peyġāmberler biri biri ardınca. Ḳanḳısı kim (5) geldi bir ḳavma peyġāmberi yalan didiler. Mütābaʿat [ḳılduḳ] bir nicesine bunlardan [78b1] bir nicesini ve ḳılduḳ bunları sözler. Iraḳlıḳ bolsun ol ḳavma kim (2) kim uymayalar.

45) Andan biribidük Mūsā’yı ve ḳarındaşı Hārūn’ı (3) ḥüccetlerümüz bile aydın ḥüccet.

46) Firʿavn’dın yanġa[24] ve ḳavmına (4) boyın birmediler. Barıdı bunlar ḳavm ulular.

---

[16] Taŋ͡grıŋuz
[17] sizüŋ
[18] dünyānuŋ
[19] aŋ͡ga
[20] baŋ͡ga
[21] anuŋ
[22] bunlaruŋ
[23] soŋa
[24] yaŋ͡ga

47) Eyitdiler: “Uyalım mı (5) iki ere kim bizüm bigi durur ve daḳı ḳavmumuz kim ṭapucılarumuz durur.”

48) Yalansız didiler bunlara, **[79a1]** barur bunlar helāk bolanlar.

49) Dürüstlıḳ birle, birdük Mūsā’ya kitāb (2) tā kim bunlar yol bulalar.

50) Ve eyledük Meryem oġlını ve anasını (3) nişān ve getürdük bunları Rabvet deresine kim ṭuracaḳ ve pınġar[25] durur.

51) (4) İy peyġāmberler! Yiŋüz eyülerden ve ʿamel ḳıluḳ[26] (5) ṣāliḥ. Benven anġa[27] kim siz işleyesiz ʿālimven.

52) Kim bar durur bu ümmetüŋüz **[79b1]** ümmet durur yegāne ve benven sizüŋ Çalabuḳuz[28], saḳlanun[29].

53) Kesdiler işlerin (2) aralarında her bölük anġa[30] kim yaḳınlarında idi bunlarun[31], şāddı bunlar.

54) Buraḳ bunları (3) yolsuzlıḳlarında tā vaḳt gelince, yaʿni ḳıyāmet.

55) Bunlar sanalar kim biz meded ḳılavuz bunlara anġa[32] (4) māldan ve ʿıyalden.

56) İvdürelüm bunları ḫayrāta kim bilmeyeler.

57) (5) Anlar kim Çalabıları ḳorḳısından ḳorḳulu bolalar.

58) Ve anlar kim **[80a1]** bunlar Taŋ͡grı ḫüccetlerine īmān getüreler.

59) Ve anlar kim Çalabılarına (2) [hen]bāz dutmayalar.

60) Ve anlar kim bireler anı kim bunlara bireler ve göŋülleri (3) [ḳor]ḳulu bola bunlar Çalabıları dapa döneler.

61) Bunlar durur kim iverler (4) eyülüklere ve bunlar durur kim anlara öteler.

62) Ḳomayavuz biz hīç tene yük (5) meger ol ḳadar kim götüre. Bizüm ḳatumuzdan kitāb bar durur kim söz söyleye ḥaḳḳı **[80b1]** ve bunlara ẓulm ḳılmayalar.

63) Bel göŋ͡gülleri örtüde durur bundan. (2) Bunlara işleri andan ayruḳ bunlar durur anġa[33] ʿāmiller.

64) (3) Tā anġa[34] degin kim dutavuz bunlarun[35] niʿmet issi ʿaẕāba. Andan (4) bunlar amān dileyeler.

---

[25] pıŋ͡gar
[26] ḳıluŋ
[27] aŋ͡ga
[28] Çalabuŋuz
[29] saḳlanuŋ
[30] aŋ͡ga
[31] bunlaruŋ
[32] aŋ͡ga
[33] aŋ͡ga

65) Amān dilemeŋ bu gün kim size bizden bolmaya yārī ḳılmaḳ.

66) (5) Dürüstlıḳ birle kim bizüm ḥüccetlerümüz oḳıyalar size, barıduĸuz arduḳuzca[36] kim girü ṭartasız.

67) [81a1] Ululıḳ itdileridi anġa[37] söz anlar erdi ve fuḥş söylerleridi.

68) Endīşe ḳılmazlarıdı (2) sözlerinden. Ya geldi mi bunlara ol kim gelmedi idi bunlara ataları dükelilerden?

69) Ya bilmezler mi (3) peyġāmberlerini? Bunlar anı bilmezlerden durur.

70) Ya eydürler mi anġa[38] kim delülik durur. (4) Bel geldi bunlara ḥaḳ birle ve çoḳı bunlarun[39] ḥaḳḳı dilemezler durur.

71) Eger mutābaʿat ḳıla idi (5) ḥaḳḳa ārzūlarına fesād gele idi gökler ve yir ve ol kim [81b1] anda bola. Bel birdük bunlara, bunlar anlarun[40] naṣīḥatlerinden yüz çevirenler durur.

72) Veyā (2) dileyesin bunlardan daşra çıḫarılmış Taŋ͡grı çıḳarduḳı yigrek durur ve ol yigrek (3) rūzī birenlerden.

73) Ve sen iy Muḥammed! Oḳırsın bunları ṭoġru yoldın yanġa[41].

74) (4) Kim anlar kim īmān getürmediler ol cihānda ṭoġru yoldan (5) gerü dönmişlerden durur.

75) Ve eger baġışlayavuz bunlara ve iletevüz anı kim bunlara bola ziyāndan [82a1] baralar yolsızlıḳda bunlar gezeler.

76) Ve dürüstlıḳ birle, duttuḳ biz bunları (2) ʿazābda boyın birmediler Çalabılarına ve zārī ḳıldılar.

77) (3) Ol vaḳta degin kim açduḳ bunlara ʿazāb ḳapusını ḳatı, andan (4) bunlar anda nevmīdler durur.

78) Ve Taŋ͡grıdur ol kim yaratdı sizi (5) işitmekligi ve [g]örmekliġi ve göŋ͡gül[leri]. Az durur ol kim şükr ḳılalar.

79) [82b1] Ve ol Taŋ͡grı durur kim yaratdı sizi yirde ve andın yanġa[42] durur gerü barmaḳ.

---

[34] aŋ͡ga
[35] bunlaruŋ
[36] barıduŋuz arduŋuzca
[37] aŋ͡ga
[38] aŋ͡ga
[39] bunlaruŋ
[40] anlaruŋ
[41] yaŋ͡ga
[42] yaŋ͡ga

80) (2) Ve ol durur kim diri ḳıla ve öldüre ve anundur[43] degzinmek (3) dünüŋ ve günüŋ. Bilmez misiz?

81) Bel eydeler (4) nice kim eytdilerise ilerükiler.

82) Eyitdiler: "Ḳaçan kim ölevüz biz (5) ve bolavuz ṭopraḳ ve süŋük, bizi ḳoparalar."

83) Doġrulıḳ birle kim **[83a1]** vaʿde ḳıldılar bize, biz ve atalarumuza bu ilerüden. Yoḳ durur bu (2) meger masal durur ilerükilerün[44].

84) Eyit: "Kimüŋ durur yir ve ol kim (3) anda durur eger bilüriseŋüz."

85) Eydeler kim: "Taŋ͡grınun[45] durur." (4) Eyit kim: "Ögit dutmaya mısız?"

86) Eyit: "Kim durur taŋ͡grısı göklerüŋ (5) yidisinüŋ ve ʿarşuḳ[46] ulu?"

87) Ve diyeler kim: **[83b1]** "Taŋ͡grınun[47] durur." Eyit: "N'üçün ḳorḳmazsız?"

88) Eyit: "Kim durur ol kim anun[48] elinde durur dükeli melekūt (2) nesene ve ol feryāda dege ve feryād gerekmez anġa[49] eger (3) bilüriseŋüz."

89) Ve eydürler: "Taŋ͡grıya." Eyit: "Ḳandan .....?"

90) (4) Bel birdük bunlara rāstlıḳ birle ve bunlar durur yalancı.

91) Dutmadı (5) Taŋ͡grı hīç oġlan ve yoḳıdı anun[50] birle hīç taŋ͡grı. Ol vaḳtın kim gide **[84a1]** her taŋ͡grı anı kim yaratdı ve yükseldi bir nicesi bunlardan bir nicesine. (2) Arı durur Taŋ͡grı andan kim diyeler.

92) Bilür gizülüyi, (3) āşkāreyi ve ulu durur andan kim anġa[51] henbāz dutalar.

93) (4) Eyit: "İy Çalap! Eger gösteresin banġa[52] ol kim vaʿde ḳılalar bunlara."

94) "Çalabum! İşleme (5) banġa[53] ḳavm içinde ẓālimlerden."

95) Ve biz ol kim gösterevüz sanġa[54] **[84b1]** anı kim vaʿde ḳılavuz bunlara ḳādirüz.

96) Yıġḳıl andan kim ol (2) eyürek bola, biz bilüreküz anġa[55] kim diyeler.

97) (3) Ve eyit: "Yā Rab! Sıġındum sanġa[56] vesveselerinden dīvlerün[57]."

98) (4) "Ve sıġındum sanġa[58] Rab kim ḥāżır geleler banġa[59]."

---

[43] anuŋdur
[44] ilerükilerüŋ
[45] Taŋ͡grınuŋ
[46] ʿarşuŋ
[47] Taŋ͡grınuŋ
[48] anuŋ
[49] aŋ͡ga
[50] anuŋ
[51] aŋ͡ga
[52] baŋ͡ga
[53] baŋ͡ga
[54] saŋ͡ga
[55] aŋ͡ga
[56] saŋ͡ga
[57] divlerüŋ

99) Anġa[60] degin kim geleler (5) biriŋüze sizden ölüm, eyde: “Yā Rab! Gerü döndür bini.”

100) Meger kim ben [85a1] iş işleyem eyü anda kim el götürdüm[61] ḥaḳḳā kim ol söz durur kim ol (2) eydür bunlarun[62] ardınca ḥicāb bola ḳıyāmet günine degin.

101) (3) Ḳaçan kim üreler Ṣūr’ı, olmaya nesebler bunlarun[63] arasında ol gün kim (4) sormayalar biri birine.

102) Kimüŋ kim aġır bola terāzūda müzdi anlar durur anlar (5) ḳurtılanlar.

103) Ve kimüŋ kim yiyni bolsa müzdi terāzūda anlar durur anlar kim [85b1] ziyān[64] bolur tenlerine ṭamuda hemīşe muḫalled bolalar.

104) (2) Düşeler[65] yüzleri ḳoyu oda ve bunlar anda çirkin yüzlüler bolalar.

105) (3) Bolmaya mı kim āyetlerümüzi oḳıyalar size barıdıḳuz[66] anġa[67] kim yalan diridüŋüz.

106) (4) Eyitdiler: “Rabbenā ġālib boldı bize bed-baḫtlıḳ ve ḳavm ıduḳ (5) yolından azmışlar.”

107) “Ḫudāvendā bizi ṭaşra çıḳar bu ṭamudan bundan soḳra[68] eger yine yazuḳ ḳılurısavuz [86a1] ẓālimler bolavuz.”

108) Eyitdi: “Baruḳ[69] içerü ıraḳ ve söz söylemeŋüz banġa[70].”

109) (2) Barıdı ḳavm ḳullarumdan eydeler: “Çalabumuz! (3) īmān getürdük biz. Yarlıġa bizi ve bağışla bize. Ve sensin yigreki bağışlayıcılarun[71].

110) (4) Ṭutduḳuz[72] bunları efsūs kim unıdalar sizi benüm ẕikrimi (5) ve siz bunlara güleridüŋüz.

111) Ben ʿivaż ḳılam bunlara bu gün anġa[73] kim [86b1] ṣabr ḳıldılar kim bunlar durur kim ḳurtılmışlardan durur.

112) Eyitdi: “Nice müddet yatduḳuz[74] yirden (2) yıllar saġışında?”

---

[58] saŋ͡ga
[59] baŋ͡ga
[60] aŋ͡ga
[61] “el götürdüm” (Ar. terk ‘bırakmak, terk etmek’, Far. dest dāşten) tercümesi yanlış. Tercüme Farsçayla uyumlu.
[62] bunlaruŋ
[63] bunlaruŋ
[64] m. اِزْيَان
[65] “düşeler” (Ar. lefḥ ‘yalamak, sıyırmak’, Far. üftāden) tercümesi yanlış. Tercüme Farsçaya uyumlu.
[66] barıdıŋuz
[67] aŋ͡ga
[68] soŋra
[69] baruŋ
[70] baŋ͡ga
[71] bağışlayıcılaruŋ
[72] ṭutduŋuz
[73] aŋ͡ga

113) Eyitdiler: “Ḳalduḳ yirde ya bir gün veyā günün[75] bir nicesi (3) sor saġışçılardan.”

114) Eyitdi: “Ḳalduḳuz[76] meger azçuḳ eger (4) siz bilüriseŋüz.”

115) “Sanur mısız kim yaratduḳ sizi (5) oyıncaḳ ve size bizdin yanġa[77] dönip gelmek yoḳ durur?”

116) Ulu durur Taŋ͡grı, **[87a1]** pādşāh durur ḥaḳ. Yoḳ durur hīç andan artuḳ. Çalabı durur ulu ʿarşuŋ.

117) Ve her kim (2) oḳıya Taŋ͡grı birle ayruḳ Taŋ͡grı olmaya anun[78] ḥücceti ol (3) ḥesābı anun[79] Çalap ḳatında. Kim ol ḳurtarmaya kāfirleri.

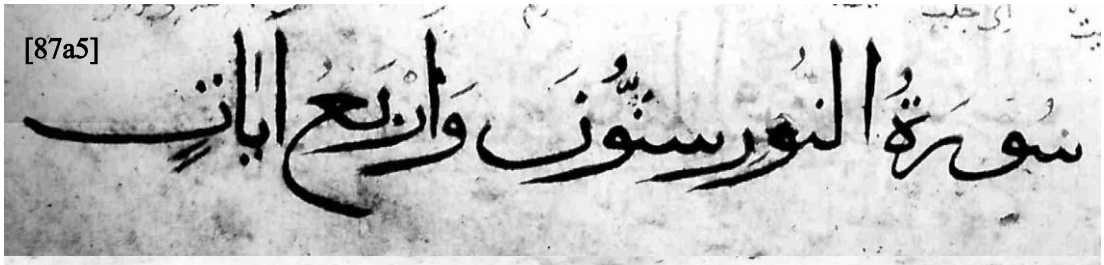
118) (4) Eyit: “İy Çalap! Yarlıġa ve baġışla kim sensin yigrekleri baġışlayıcılarun[80].”

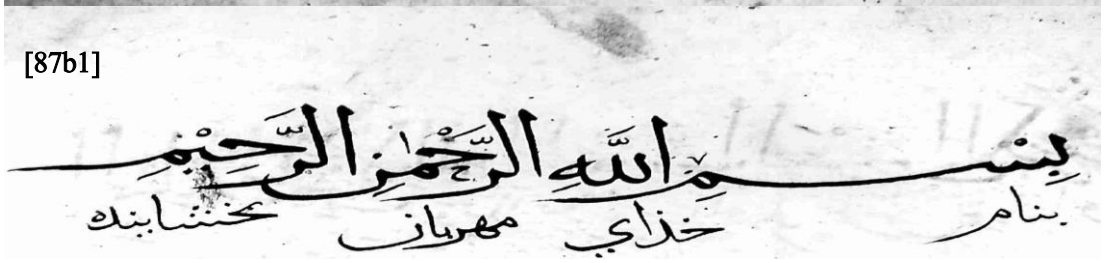
[74] yatduŋuz
[75] günüŋ
[76] ḳalduŋuz
[77] yaŋ͡ga
[78] anuŋ
[79] anuŋ
[80] baġışlayıcılaruŋ

24 - Sūretü Nūr

[87a5]

[87b1]

1) (2) Sūret durur kim biribidük anı ve vācib ḳılduḳ anı ve aşaġa biribidük anda (3) ḥüccetler belgülü kim meger siz ögit dutasız.

2) Zīnā[1] ḳılan ʿavrata (4) ve zīnā ḳılan ere tāziyāne uruḳ[2] ḥar[3] her birine bunlardan yüz (5) tāziyāne. Dutmasun sizi bunlarun[4] içün mihr Taṅrı dīninde **[88a1]** eger bolurısaḳuz[5] īmān getürmiş Taṅrıya ve soḳ[6] güne. (2) Ve ḥāżır bolsunlar bunlarun[7] ʿazābına ḫalāyıḳ müʾminlerden.

3) (3) Zānī kişi ʿavrata nikāḥ ḳılmaya meger kim zānī ʿavrat. Ya kāfir ʿavrat zānī ʿavrat daḳı (4) nikāḥ birle almaya meger zānī er bola ya kāfir. Ḥarām ḳılındı (5) müʾminlere.

4) Ve daḳı anlar kim töḥmet iderler [mestūre] ʿavratlara **[88b1]** eger getürmeseler dört ṭanuḳ tāziyāne vurun[8] anlara seksen kez (2) tāziyāne. Ḳabūl ḳılman[9] bunlardan ṭanuḳlıḳ hergiz. Bunlar durur (3) fāsıḳlar.

5) Meger anlar kim tevbe ḳıldılar andan soḳra[10] (4) ve eyülük ḳıldılar. Kim Çalap yarlıġayıcı ve bağışlayıcı durur.

---

[1] m. زنى Bir sonraki satırda ise aynı sözcük زنا şeklinde yazılmış.
[2] uruŋ
[3] "Her" yerine yanlış olarak yazılmış; ama silinmemiş.
[4] bunlaruŋ
[5] bolurısaŋuz
[6] soŋ
[7] bunlaruŋ
[8] vuruŋ
[9] ḳılmaŋ
[10] soŋra

6) Ve anlar kim töḫmet ḳılurlar (5) kendü ʿavratına ve olmaya bunlarun[11] ṭanuḳları meger kendü nefsleri [89a1] birinün[12] ṭanuḳlıḳı dört yirine. Ant bola Taŋ̄grıya, kim ol durur (2) ṭoġru ḳavllü.

7) Bişinci ant: “Taŋ̄grı laʿneti anġa[13] kim (3) eger bolurısa yalancılardan.”

8) Yıġalar andan ʿazāb (4) eger ṭanuḳlıḳ dört ṭanuḳlar Taŋ̄grıya kim ol yalancılardan durur.

9) (5) Bişinci, Taŋ̄grı ġażabında bolsun ol kim e[ge]r bolsa [89b1] ṭoġru sözlülerden.

10) Ve eger bolmasa Taŋ̄grı fażlı size ve daḳı raḥmeti (2) kim Taŋ̄grı tevbe birici ve ḥakīm durur.

11) İy anlar kim geldiler yalan söylemekde (3) düşmanlıḳ sizden. Sanmaġuz[14] anı yavuzıraḳ durur size. Bel, ol yigrek bola (4) size. Her ere bola bunlardan anı kim eyledi yazuḳdan (5) ve ol kim gerü döndi ulula[rı] bunlardan anġa[15] bola ulu ʿazab.

12) Eger bolmasa [90a1] ḳaçan kim işideyidi anı gümān ileteleridi müʾmin erenler ve daḳı müʾmine ʿavratlar (2) kim nefslerine eylük diyeler: “Bu yalan durur āşkārā.”

13) Ne üçün (3) getürdiler anġa[16] dört ṭanuḳ. Ḳaçan kim getüremediler (4) ṭanuḳlar bunlar, Taŋ̄grı ḳatında anlar yalancı durur.

14) (5) Eger bolmasa Taŋ̄grı fażlı size ve daḳı raḥmeti bu dünyā [90b1] ve ol dünyā degeyidi size anda kim oldılarıdı anda ʿazāb (2) ulu.

15) Andan eydürleridi anı sizün[17] dillerüŋüzden ve eydüridüŋüz aġızlarukuz[18] birle (3) ol kim yoḳ durur sizüŋ ʿilmüŋüz. Ve sanalarıdı kim ol āsān durur ve ol (4) Taŋ̄grı ḳatında ulu durur.

16) Ve ne üçün işitmeseŋüz anı eyitdüŋüz: (5) “Bolmaya bize kim söz söyleyevüz buna arısın sen Çalap bu bühtān durur [91a1] ulu.”

17) Ögit bire size Çalap kim gerü dönüŋ ancılayın hemīşe, eger (2) müʾminler bolurısaḳuz[19].

18) Ve belürde size Taŋ̄grı ḫüccetler, kim Taŋ̄grı (3) ʿālimdür ve ḥakīmdür.

---

[11] bunlaruŋ
[12] birinüŋ
[13] aŋ̄ga
[14] sanmaŋuz
[15] aŋ̄ga
[16] aŋ̄ga
[17] sizüŋ
[18] aġızlaruŋuz
[19] bolurısaŋuz

19) Anlar kim severleridi kim āşkārā bola (4) zişt söz, anlara kim uydı bunlara durur derdlü ʿazāb bu dünyāda (5) ve ol dünyāda. Taŋrı bilür kim siz bilmezsiz.

20) Ve eger bolmasa **[91b1]** Taŋrı fażlı bola idi size ve daḳı raḥmeti kim Taŋrı mihrübān durur (2) ve baġışlayıcı durur.

21) İy anlar kim müʾminlerdür, uymaḳ[20] sūyına (3) şeyṭānun[21]! Ve her kim uyarısa anun[22] sūyına şeyṭānun[23] (4) kim ol buyurur yavuz işlere ve yaramaza. Ve eger bolmasa idi Taŋrı fażlı bola idi (5) size ve anun[24] raḥmeti ḳurtılmaya idi sizden hīç birüŋüz hergiz. **[92a1]** Lākin Taŋrı arı eyleye anı kim dileye. Ve Çalap işidici ve bilici durur.

22) (2) Ve eger yıġmaya idi[25] fażl issi çalap sizden niʿmet çoġını (3) ḳaçan bireleridi ḫısımlıḳ birle ve yoḳsullara (4) ve muhācirlere Taŋrı yolında ve ʿafv ḳılun[26] ve andan geçüŋ. (5) Kim sevmez misiz kim yarlıġaya Taŋrı sizi? Ve Taŋrı üküş yarlıġayıcı durur ve baġışlayıcı.

23)**[92b1]** Anlar kim töḫmet ḳılurlar arı ʿavratlara aḳsuzda[27] yazuḳdan (2) ʿavratlar nefrīn ḳıldılar bu cihānda ve ol cihānda. Bunlara bola (3) ulu ʿazāb.

24) Ol gün kim ṭanuḳlıḳ bire bunlara kendü dilleri (4) ve daḳı elleri ve ayaḳları anġa[28] kim barıdılar ve işlerleridi.

25) Ol gün (5) tamām ḳıla bunları Taŋrı dīnlerini rāstlıḳ birle. Bileler kim Taŋrı **[93a1]** ol durur ḥaḳḳu'l-mübīn.

26) Yavuz ʿavratlar yavlaḳ erenleredür, nā-bekār erenler (2) nā-bekār ʿavratlarun[29] ve [eyü ʿavratlar] eyü erenleredür ve arı erenler (3) arı ʿavratlaradur. Bunlardur bīzār itmişler andan kim eydürler. Bunlara bola maġfiret (4) ve müzd ulu.

27) İy anlar kim müʾminlersiz! Girmeŋüz eve (5) kendü evüŋüzden ayruḳ meger kim destūr dileyesiz ve girdiŋüzde selām ḳıluḳ[30] **[93b1]** ḳavmına. Oldur yigrek size kim meger siz ögit dutarısaḳuz[31].

---

[20] uymaŋ
[21] şeyṭānuŋ
[22] anuŋ
[23] şeyṭānuŋ
[24] anuŋ
[25] "yıġmaya idi" (Ar. iʾtilāʾ 'yemin etmek', Far. bāz giriften) tercümesi yanlış. Tercüme Farsçayla uyumlu.
[26] ḳıluŋ
[27] aŋsuzda
[28] aŋga
[29] ʿavratlaruŋ
[30] ḳıluŋ
[31] dutarısaŋuz

28) Eger (2) bulmasaḳ[32] anda hīç kimerse, girme anda buyurmayınca (3) size. Ve eger eydürlerise size kim: “Gerü dönüŋ!” Gerü dönüŋ. Ol arıraḳ bola (4) size kim Taŋ̄rı anġa[33] kim işlersiz ʿālim durur.

29) Olmaya size ṭarlıḳ (5) kim giresiz evlere andan artuḳ kim diŋlenesiz kim kimsene anda bola sizüŋ metāʿġuz[34]. **[94a1]** Taŋ̄rı bilür anı kim āşkāre ḳılalar ve anı kim örtülü iyleyeler.

30) Eyit müʾminlere (2) aşaġa ḳoysunlar gözlerinden ve saḳlasunlar ferclerini. (3) Oldur eyürek bunlara kim Taŋ̄rı āgāh durur anġa[35] kim işleyeler.

31) (4) Ve eyit iy Muḥammed müʾmine ʿavratlara, egsesünler gözlerinden (5) ve saḳlasunlar ferclerini. Āşkārā ḳılmasunlar bezeklerini **[94b1]** meger anı kim āşkārā bola ol ve örtsünler bürüncüklerini (2) yaḳalarına, āşkārā itmesünler bezeklerini bunlar meger kim erenlerine (3) ya atalarına ya erenleri atasına ya oġlanlarına veyā (4) erenleri oġlanlarına ya ḳarındaşlarına ya ḳarındaşları oġlanlarına ya (5) ḳız ḳarındaşları oġlanlarına ya bunlarun[36] ʿavratlarına ya kendülerün[37] ḳulına ve ḳaravaşlarına **[95a1]** ya ṭapuçılarına ḥācetlü kişilerden ayruḳ erenlerden (2) ya ṭıfl oġlancuḳlardan ayruḳ kim bülūġ ḥāline daḳı [degm]edük bolalar. (3) Ve urmayalar ʿavratlarını ayaḳları birle ya bileler anı kim örtilü bola (4) bezeklerinden. Ve tevbe idüŋ Çalapdın yanġa[38] dükeli iy müʾminler (5) kim meger siz ḳurtılasız.

32) Ve ʿavratlıġa aluḳ[39] ve ʿavrat birüŋ sizden **[95b1]** ve eyüler ḳullaruḳuzdan[40] ve ḳaravaşlaruḳuzdan[41]. Eger bolurlarısa (2) yoḳsul bayıda bunları Taŋ̄rı kendü faẓlından kim Taŋ̄rı çoḳ ʿaṭālu durur (3) ve bilicidür.

33) Ve arınsunlar anlar kim ümīdleri yoḳdur (4) nikāḥ ḳılmaḳa kim muḥtācsuz ḳıla bunları Taŋ̄rı kendü faẓlından. Ve anlar kim (5) isderler mukāteb ḳılmaġa memlüklerini satuḳuz[42] bunları kendülere **[96a1]** eger bildüŋüzise bunlardan hīç eylük ve birüŋ bunlara Taŋ̄rı ḥaḳḳından mal andan kim (2) Taŋ̄rı [bir]di size.

---

[32] bulmasaŋ
[33] aŋ̄ġa
[34] metāʿŋuz
[35] aŋ̄ġa
[36] bunlaruŋ
[37] kendülerüŋ
[38] yaŋ̄ġa
[39] aluŋ
[40] ḳullaruŋuzdan
[41] ḳaravaşlaruŋuzdan
[42] satuŋuz

Düşvār dutmaĸuz[43] ḳaravaşlaruḳuzı[44] murādsuzlıġa ve eger (3) dil[erlerise] arı dutmaḳlıġa kim isdeyesiz ḳumaşlarun, dirliklerün bu dünyānun[45] (4) ve her kim yavuz dutarısa bunları, Taṅgrı bunları yavuz ṭutmaḳlıḳdan soḳra[46] ġafūr durur, (5) bağışlayıcı durur.

34) Dürüstlik birle, biribidük sizdin yanġa[47] ḥüccetler rūşen ve meṣel **[96b1]** anlardan kim geçdiler sizden ilerü, ögit bola mutteḳīlere.

35) (2) Taṅgrı aydın ḳılıcı durur gökleri ve yiri. Meṣeli nūrınun[48] (3) gündüz[49] bigi kim andan bola çerāġ, ol çerāġ (4) şīşede bola, ol şīşe eyle bola kim yılduz yıldıraġan (5) kim yanduralar aġaçdan bereketlü, zeytūn aġacından hemīşe güneyde bolmaya **[97a1]** ve hemīşe gölgede[50] daḳı bolmaya. Diler kim anun[51] zeyti yıldıraya eger degmez bolurısa anġa[52] (2) od nūrı bolurısa nūrı, Taṅgrı yolını göstere kendü nūrında anı kim dileye. (3) Vurur Taṅgrı meṣeller ādemīlere. Taṅgrı dükeli (4) neseneye bilici durur.

36) Ve evlerde kim Taṅgrı buyurdı kim götüreler ve ẕikr ḳılalar (5) ol arada Taṅgrı adını. Tesbīḥ ḳılsunlar Çalaba anda irte ve gice.

37) **[97b1]** Erenler kim meşġūl ḳılmaya anları bāzirgānlıḳ ve almaḳ ve satmaḳ Taṅgrı ẕikrinden (2) ve namāz ḳılmaḳ ve zekāt birmek. Bunlar ḳorḳarlar ol günde (3) kim döndüre anda göṅgülleri ve gözleri.

38) Kim ʿivaz ḳıla bunlara Taṅgrı (4) yigrek andan kim bunlar eyledileridi ve daḳı artura Taṅgrınun[53] faẓlından, (5) rūzī bire anı kim dileye ḥesābsuz.

39) Anlar kim kāfir boldılar, **[98a1]** işleri gürāb bigi durur [düz]de yazıda. Sana anı susamışlar kim gümān ileteler (2) su durur. Ḳaçan kim anda ireler su bulmaya anġa[54] ve bula Taṅgrı (3) anun[55] ḳatında tamām ḳıldı anı anun[56] işi. Taṅgrı tīz ḥesāblu durur.

---

[43] dutmaŋuz
[44] ḳaravaşlaruŋuzı
[45] dünyānuŋ
[46] soŋra
[47] yaṅġa
[48] nūrınuŋ
[49] "gündüz" (Ar. mişkāt 'kandil', Far. rūz) tercümesi yanlış. Tercüme Farsçayla uyumlu.
[50] "gölgede" (Ar. ġarb 'batı', Far. sāye) tercümesi yanlış. Tercüme Farsçayla uyumlu.
[51] anuŋ
[52] aṅġa
[53] Taṅgrınuŋ
[54] aṅġa
[55] anuŋ
[56] anuŋ

40) (4) Veyā ḳaraḳulıḳlar[57] bigi deñgizde derin[58]. Geye anı yaʿni örte bir mevc (5) üstinde mevc. Anun[59] üstinde bulıt ḳarangular bir niceye **[98b1]** bir nice üsdinde. Ḳaçan kim çıḳara elini göremeye anı. (2) Her kime Taŋrı nūr eylemese bolmaya anun[60] hīç nūrı.

41) (3) Göresin kim Taŋrıya tesbīḥ ḳıla anga[61] anlar kim göklerde durur ve daḳı yirde (4) ve ḳuşlar ṣaf ḳılıp her biri, bilür kendü namāzını ve tesbīḥini (5) ve Taŋrı bilür anı kim işleyeler.

42) Taŋrınundur[62] pādşāhlıḳı göklerün[63] **[99a1]** ve yirüŋ ve Taŋrıdan yangadur[64] dükeline gerü barmaḳ.

43) Görmez misin kim Taŋrı sürer (2) bulıdı. Pes dirşürür ara[sı]nı, andan eyler anı biri biri üsdine. Andan göresin (3) yaġmur daşra çıḳar anun[65] ara[sından] ve aşaġa biribidi gökden, (4) ṭaġlardan kim anda bola ṭoludan, degüre anga[66] kim dileye (5) ve döndüre andan kim dileye. Anun[67] yıldırım aydınlıġı kim gözler ……..

44) **[99b1]** Döndüre Taŋrı düni gündüze kim anda ʿibret durur (2) uslulara.

45) Taŋrı yaratdı her cānvārı deprenen sudan. (3) Bunlardan bar durur kimi ḳarnı üsdine sürine ve bar durur kimi yüriye (4) iki ayaḳı üsdine ve anlardan bar durur kimi yürir dörd ayaḳı üsdine. (5) Yaratdı Taŋrı ol kim diler. Kim Taŋrı dükeli neseye ḳādir durur.

46) **[100a1]** Dürüst, aşaġa biribidük ḥüccetler rūşen. Taŋrı yol göstere anga[68] kim dileye (2) ṭoġru yola.

47) Ve eydeler: “īmān getürürüz Taŋrıya ve peyġāmbere (3) muṭīʿ bolduḳ.” Andan gerü döndi bir ḳavm bunlardan andan soкra[69]. Degül durur (4) anlar müʾminler.

48) Ḳaçan kim oḳıyalar anları Taŋrıya ve peyġāmberine (5) kim ḥükm ḳıla aralarında çün bir gürūh bunlardan yüzleri döndürenlerden idi.

---

[57] ḳaraŋulıḳlar
[58] deriŋ
[59] anuŋ
[60] anuŋ
[61] aŋga
[62] Taŋrınuŋdur
[63] göklerüŋ
[64] yaŋgadur
[65] anuŋ
[66] aŋga
[67] anuŋ
[68] aŋga
[69] soŋra

49) Ve eger bolurısa **[100b1]** anlara ḥaḳ, gele andın yanġa[70] boyın dutanlar.

50) Gön͡güllerinde sayrulıḳ durur (2) gümānlu idiler ya ḳorḳalar kim cevr ḳıla Tan͡grı bunlara ve peyġāmberine. (3) Bel bunlar durur, bunlar ẓālimler durur.

51) Bola ḳavllerü müʾminlerün[71] (4) ḳaçan kim oḳıyalar bunları Tan͡grıdın yanġa[72] ve peyġāmberine kim ḥākimlıḳ ḳıla aralarında kim diyeler: (5) "İşitdük ve buyruḳı ṭutduḳ." Ve bunlardur ḳurtılanlardan.

52) Ve her kim **[101a1]** Tan͡grı buyruḳında bola ve daḳı peyġāmberinün[73] ve ḳorḳa Tanкrıdan[74] ve perhīz ḳılalar, anlardur (2) ḳurtılanlar.

53) Ve and içdiler Tan͡grıya, ḳatıraḳ andları bunlarun[75]. (3) Eger buyurasın anlara daşra çıḳalar eyid: "And içmeŋ buyruḳ ṭutmaḳ bilmek durur. (4) Kim Tan͡grı bilür anı kim işlersiz."

54) Eyit: "Buyruḳ ṭutuк[76] Taкrınun[77] ve muʿtīʿ bolun[78] (5) peyġāmbere." Eger dönmiş bolsaġuz[79] peyġāmberden anı kim götürdi, size bola **[101b1]** anı kim götürdüŋüz ve eger muʿtīʿ bolurısaḳuz[80] anġa[81], ṭoġru yol bulasız. Bolmaya (2) peyġāmbere meger degürmekligi belgülü.

55) Vaʿde ḳıldı Tan͡grı anlara (3) kim kirtindiler sizden ve ḳıldılar eylükler: ḫalīfe ḳıla bunları (4) yirde, nice kim ḫalīfe ḳıldı anları kim [ilerü] bunlar barıdı. (5) Ve berküde anları dīnlerini ol kim begendi bunları ve bedel ḳıla anları **[102a1]** ḳorḳularından soкra[82] emīnlik. Ṭapu ḳılsunlar banġa[83], şerīk dutmasunlar banġa[84] (2) nesene. Her kim kāfir boldı anun[85] ardınca, bunlardur bunlar (3) fāsıḳlar.

56) Ve ayaḳa dutun[86] namāzı ve birüŋ zekātı. (4) Muʿtīʿ boluк[87] peyġāmbere meger kim size raḥmet ḳılalar.

---

[70] yan͡ga
[71] müʾminlerüŋ
[72] yan͡ga
[73] peyġāmberinüŋ
[74] Tan͡grıdan
[75] bunlaruŋ
[76] ṭutuŋ
[77] Taŋrınuŋ
[78] boluŋ
[79] bolsaŋuz
[80] bolurısaŋuz
[81] an͡ga
[82] soŋra
[83] ban͡ga
[84] ban͡ga
[85] anuŋ
[86] dutuŋ
[87] boluŋ

57) (5) Sanmaḳuz[88] anlar kim kāfir boldılar ʿācizler yirde. [102b1] Maḳāmları bola od yavuz yir.

58) Sizlere kim müʾminlersiz, (2) destūr dileyeler sizden anlara kim māliksiz ḳul ḳaravaşdan, anlar kim (3) resīde bolmadılar düş bile sizden üç kez: (4) irte namāzından öŋdin ve ol vaḳt kim ḳoyasız ṭonlaruḳuzı[89] öyle vaḳtından, (5) yatsu namāzından soкra[90]; üç ʿavret durur sizüŋ olmaya [103a1] size ve daḳı bunlara. Bunlarun[91] ardınca gezeler (2) size bir niceŋüz bir niceŋüze. Böyleyuḳ beyān ḳıla Çalap (3) size ḥüccetleri ve Taŋ̄grı ʿālim ve ḥakīm durur.

59) Ḳaçan kim yite (4) uşaḳ oġlanlar sizden düş görmekligi birle gerek kim destūr dileyeler nite kim destūr dilediler (5) anlar kim ilerüdeyidi bunlardan. Andayuḳ beyān ḳıla Çalap size ḥüccetleri kendünün[92]. [103b1] Taŋ̄grı ʿālim ve ḥakīm durur.

60) Oturıcılar ʿavratlardan anlar kim (2) ümīdleri yoḳ durur nikāḥa. Yoḳ durur bunlara ṭarlıḳ kim (3) buraḳalar ṭonlarını andan artuḳ kim çıḳmışdur ziynet üçün. Ve eger (4) arılıḳ ḳılurlarısa yig bola bunlara, Taŋ̄grı işidür ve bilür.

61) (5) Yoḳ durur gözsüze ṭarlıḳ ve daḳı aḳsaḳa [104a1] ṭarlıḳ ve daḳı sayruya ṭarlıḳ ve daḳı tenlerüŋüze (2) kim yiyeler sizüŋ evlerüŋüzden ya atalaruŋuz evlerinden ya analaruŋuz (3) evlerinden ya ḳarındaşuġuz[93] evlerinden ya ḳız ḳarındaşlaruḳuz[94] evlerinden (4) ya ʿammlaruŋuz evlerinden ya ʿammatilerüŋüz evlerinden ya ṭayılaruŋuz (5) evlerinden ya ṭayazaḳuz[95] evlerinden ya kilīdleri ……. [104b1] ya dostlaruḳuz[96]. Bolmaya size ṭarlıḳ kim yiyesiz dükeli bile (2) ya ayru ayru. Ḳaçan kim giresiz evlere, selām ḳılun[97] kendüsüŋüze (3) ve dürūd Taŋ̄grı ḳatından ve bereket ve arılıḳ. Ancılayın (4) beyān ḳıla Taŋ̄grı size āyetler meger kim siz aкlayasız[98].

[88] sanmaŋuz
[89] ṭonlaruŋuzı
[90] soŋra
[91] bunlaruŋ
[92] kendünüŋ
[93] ḳarındaşuŋuz
[94] ḳarındaşlaruŋuz
[95] ṭayazaŋuz
[96] dostlaruŋuz
[97] ḳılun
[98] aŋlayasız

62) Kim müʾminler (5) anlar kim īmān getürdiler Taṅgrıya ve peyġāmberine ve ḳaçan kim barıdı bunlar anun[99] birle **[105a1]** bir işde bile gitmeyeler destūr dilemeyince andan. Kim anlar kim (2) destūr dileyeler sinden bunlar durur anlar kim kirtindiler Taṅgrıya ve peyġāmbere. (3) Ḳaçan kim destūr dileyeler sinden bir nice işleri üçün, destūr bir anlara (4) kim dilerise bunlara. Yarlıġamaḳ dile bunlara Taṅgrıdan kim Taṅgrı yarlıġayıcıdur ve (5) baġışlayıcı.

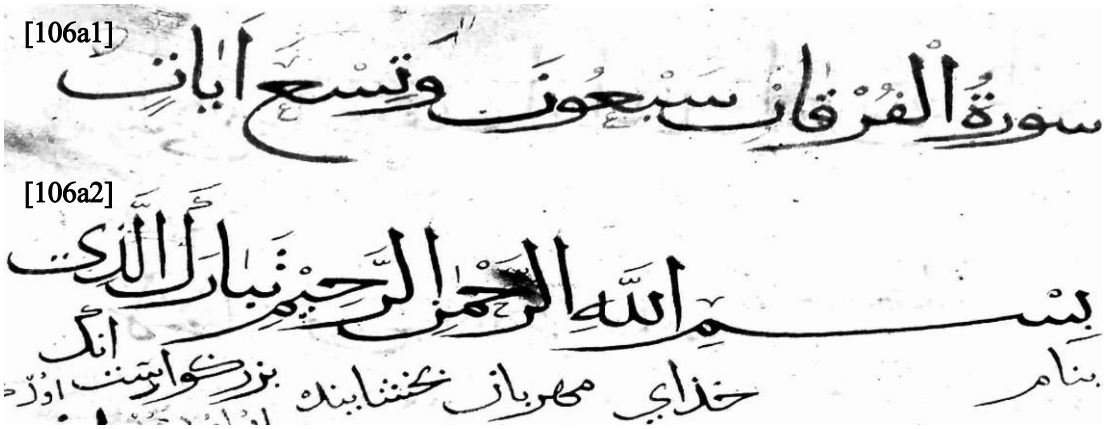
63) Eylemeŋüz peyġāmber daʿveti araḳuzda[100], nice kim oḳırsız **[105b1]** bir niceŋüz bir niceŋüzi bilür Taṅgrı anları kim daşra çıḳalar (2) sizden ḳaçmaḳlıḳ birle. Sıġınduya saḳlansunlar anlar kim muḫālefet ḳılalar anun[101] buyruḳından (3) kim dege anlara fitne ya dege anlarda ʿaẕāb aġırdur.

64) Meger (4) Taṅgrınundur[102] ol kim göklerde ve daḳı yirde. Bilür Çalap anı kim siz ne ḳılursız. (5) Ol gün kim gerü döndüre anları kendüdin dapa, bildüre anlara anı kim işlediler. Kim Çalap dükeli neseye ʿālim durur.

[99] anuŋ
[100] araŋuzda
[101] anuŋ
[102] Taṅgrınuŋdur

25 - Sūretü Furḳān

[106a1]

[106a2]

1) (2) Uludur ol kim (3) aşaġa biribidi Ḳur’ān’ı kendü ḳulına kim bola ḫalāyıḳa ḳorḳıdıcı.

2) (4) Ol kim anun[1] durur pādşāhlıḳ göklerün[2] ve yirün[3] ve bolmadı anun[4] (5) oġlanı ve yoḳ durur anġa[5] ortaḳ pādşāhlıḳda ve yaratdı dükeli **[106b1]** neseneyi. Endāze ḳıldı endāze ḳılmaḳ.

3) Ve dutdılar andan ayruḳ Tañrılar, (2) bunlar yaratmadılar nesene ve bunlar kendüler yaradıldı kim ḳudretleri yoḳ durur (3) tenlerine, ziyāna ve assıya ve daḳı ḳudretleri yoḳ durur öldürmege (4) ve dirürmege ve soкra[6] nüşūr ḳoparmaġa.

4) Eyitdiler anlar kim kāfir boldılar: “Degüldür bu (5) meger yalan kim anı düzdi. Anġa[7] yārī ḳıldı anġā[8] ol ḳavm ayruḳuḳ[9].” Dürüstlik birle, **[107a1]** geldiler ẓulm birle ve yalan birle.

5) Ve eyitdiler: “Geçmişler maṣalı durur, (2) yazalar anı, imlā ḳılalar anġa[10] irte daḳı gice.”

6) Eyit iy Muḥammed: “Aşaġa biribidi (3) ol kim bile sırrı göklerde ve yirde. Kim ol bar durur (4) yarlıġayıcı, baġışlayıcı.”

7) Ve eyitdiler: “Ne bolmış bu peyġāmber kim ol yir (5) ṭaʿām ve yürir bāzārlarda? Ne üçün biribimediler **[107b1]** anun[11] dapa ferişte? Kim bola anun[12] birle ḳorḳıdıcı.”

---

[1] anuŋ
[2] göklerüŋ
[3] yirüŋ
[4] anuŋ
[5] añga
[6] soŋra
[7] añga
[8] añga
[9] ayruḳuŋ
[10] añga

8) “Ya buraḳa andın yanġa[13] (2) ḥazīne kim bola anġa[14] uçmaḳ ve bostān kim ol yiye andan.” Ve eyitdiler (3) ẓālimler: “Mutābaʿat ḳılmaḳ[15] meger kim er durur cādūlıḳ ḳılmış.”

9) (4) Gör, nice vurdılar sanġa[16] meṯeller? Pes yolsız boldılar. (5) Başarımadılar yolı barmaḳa.

10) Uludur ol kim eger dilese **[108a1]** eyleye sanġa[17] yigrek andan, bostānlar kim aḳa anun[18] altından (2) ırmaḳlar ve daḳı eyleye sanġa[19] köşkler.

11) Bel kim yalan dutdılar (3) ḳıyāmeti. Vaʿde ḳılduḳ ol yalan diyene ḳıyāmeti (4) oṭ, yaʿni ṭamuda.

12) Ol v[aḳt] göre bunlar ıraḳ yirde işideler (5) anı ḫışm yimek ve zārī ḳılmaḳ.

13) Ḳaçan kim düşeler ol ṭar yire **[108b1]** baġlanmışlar, oḳıyalar anda vāveylā oḳımaḳ.

14) Bu gün zārī ḳılmaḳ[20] (2) biri ve çoḳ zārī ḳılalar.

15) Eyit: “Ol kim yig (3) ya uçmaḳ muḫalled ol kim vaʿde ḳıldı muttaḳīlere?” Bola bunlara ʿivaż (4) ve ṭuraḳ[21].

16) Bunlaruĸ[22] anda anı kim dileyeler muḫalled bar durur. (5) Senüŋ Taŋ̄grıḳa[23] vaʿde dilenmiş.

17) Ol gün kim ḥaşr ḳılavuz anları ve anları kim ṭaparlar **[109a1]** Taŋ̄grıdan ayruḳa. Eyide: “Siz yolsuz barırsız ḳullarum, bunlar (2) anlarun[24] birle yavu ḳıldılar yolı.”

18) Eyitdiler: “Arısın sen, bolmaya (3) bize kim dutavuz sinden daşra hīç taŋ̄grı. Lākin berḫ̄ūrdārlıḳ birdük[25] anlara (4) ve ataları, unıtdılar idi aĸdılar[26] barıdı anlar bir ḳavm helāk bolmış.”

---

[11] anuŋ
[12] anuŋ
[13] yaŋ̄ga
[14] aŋ̄ga
[15] ḳılmaŋ
[16] saŋ̄ga
[17] saŋ̄ga
[18] anuŋ
[19] saŋa
[20] ḳılmaŋ
[21] m. طوارق
[22] bunlaruŋ
[23] Taŋ̄grıŋa
[24] anlaruŋ
[25] birdüŋ
[26] aŋdılar

19) (5) Anı kim yalan ḳılduĸuz[27] siz anı kim dirsiz. Ḳudret birilmedi **[109b1]** gerü döndürmege ya meded ḳılmaġa. Her kim ẓulm itdi sizden, ṭatduravuz anġa[28] ʿaẕāb (2) ulu.

20) Ve biribimedük kim[29] sinden ilerü peyġāmberlerden meger (3) kim anlar yirleridi ṭaʿām ve yürirleridi bāzārlarda. (4) Ve eyledük bir niceŋüzi bir niceŋüze fitne. Hem ṣabr ḳılun. (5) Kim bar durur Tañgrıĸ[30], görür.

21) Eyitdiler anlarun[31] kim ümīdleri bar **[110a1]** dīdārumuza: "Ne üçün biribimediler bize ferişteler ya görevüz Tañgrımuzı?" (2) Ululıḳ isdediler nefslerinde, buyruḳsuz boldılar, (3) ulu buyruḳsuz.

22) Ol gün kim göreler ferişteleri, olmaya beşāret (4) ol gün kāfirlere ve eyideler: "Ḥicāb bolsun ḥicāb bolmış."

23) (5) İlerü getürelüm andın yanġa[32] kim işlediler idi ʿamel, eyledük anı hebā **[110b1]** perākende.

24) Uçmaḳ ḳavmı ol gün yigrek bola duraḳ ve eyürek (2) diñglenecek.

25) Ol gün kim yarıla gök bulıt birle biribiyeler ferişteleri (3) aşaġa biribimek.

26) Pādşāhlıḳ ol gün lāyıḳ Tañgrıya durur ve bardur (4) ol gün kāfirlere düşvār.

27) Ol gün ısıra kāfir (5) iki elini ve eyide: "İy kāşkī ben ..... peyġāmber birle yol."

28) **[111a1]** Ve daḳı diye: "Vāy banġa[33]! Kāşke ben dutmaya idim fülānı dost."

29) Ḥaḳīḳat kim yolsuz ḳıldı bizi (2) Ḳurʾān'dan. Andan soĸra[34] kim geldi banġa[35]. Barıdı dīv ādemīyi (3) maḫẕūl ḳılıcı.

30) Eyitdi peyġāmber: "Yā Rab! Kim benüm ḳavmum dutdılar (4) bu Ḳurʾān'ı kesilmiş."

31) Ancılayın eyledük degme (5) peyġāmbere düşman kāfirlerden. Ṭap bola Tañgrıdın yol gösterici **[111b1]** ve yārī birici.

32) Eyitdiler anlar kim kāfir boldılar: "Ne üçün biribimediler anġa[36] (2) Ḳurʾān dükelini bir kez?" Andayuḳ kim ḳatı duta ıduḳ anun[37] bile (3) göŋlüŋi ve oḳıyavuz anı görklü ün birle.

---

[27] ḳılduŋuz
[28] añga
[29] m. كيم
[30] Tañgrıŋ
[31] anlaruŋ
[32] yañga
[33] bañga
[34] soŋra
[35] bañga

33) Getürmeye[ler sanġa] meṣel (4) meger kim getürevüz sanġa[38] ḥaḳ birle ve eyürek tefsīr birle.

34) Anlar kim (5) ḥaşr ḳılalar yüzleri üstine ṭamudın yanġa[39]. Ve bunlar durur [112a1] yavuz yirden yavu ḳılmışıraḳ yol.

35) Dürüst, birdük Mūsā'ya kitāb (2) ve eyledük anun[40] [bir]le ḳarındaşı Ḥārūn'ı vezīr.

36) Eyitdük: (3) "Baruĸ[41] gürūha, anlar kim yalan didiler āyetlerümüzi." Helāk ḳılduḳ anları.

37) (4) Nūḥ ḳavmı ḳaçan kim yala[n] dutdılar peyġāmberleri, ġarḳ ḳılduḳ anları, (5) eyledük ādemīlere ḥüccet ve vaʿde birdük [ẓālimlere] ʿaẕāb [112b1] derdlü.

38) ʿĀdīler ve Semūdīler, Çāhvirān ḳavmı ve daḳı ḳavmlar (2) arada çoḳ.

39) Dükelini urduḳ anġa[42] meṣeller, dükelini (3) helāk ḳılduḳ .....

40) Geldiler ol köye ol kim yaġar anda (4) yavuz yaġmur. Göremediler anı. Bel kim ümīdleri yoḳıdı (5) nüşūra.

41) Ḳaçan kim göreler sini, ṭutmayalar sanġa[43] meger efsūs: [113a1] "Bu mıdur ol kim biribidi peyġāmber Tan͡grı?"

42) "Dileridi kim yolsuz ḳıla idi bizi (2) tan͡grı[larumu]zdan. Eger ol bolmasa idi kim ṣabr ḳılmaduḳ anġa[44]." Tiz bola kim bileler (3) ol vaḳtın kim göreler ʿaẕāb kim durur yolını yavu ḳılmışıraḳ.

43) Görür misin (4) anı kim dutdı kendü takrısını[45] kendü hevāsını? Hem ol bola tan͡grısını saḳlayıcı.

44) (5) Ya sanasın kim artuḳı bunlardan işidürler ya bilürler. Ben͡gzer bunlar [113b1] yılḳılara, bel daḳı yolını yavu ḳılmışıraḳ yolı.

45) Görür misin Tan͡grı[ndan] yanġa[46] nice (2) ṭartar gölgeyi? Ve eger dilese ḳıla idi anı depre[nmez]. Pes eyledük güneşi (3) anġa[47] yol gösterici.

46) Pes ṭartduḳ anı bizdin yanġa[48] āsān.

---

[36] an͡ga
[37] anuŋ
[38] san͡ga
[39] yan͡ga
[40] anuŋ
[41] baruŋ
[42] an͡ga
[43] san͡ga
[44] an͡ga
[45] Taŋrısını
[46] yan͡ga
[47] an͡ga

47) Ol durur (4) ol kim eyledi size giceyi örtü ve uyḳuyı ārām[49] maḳāmı, ve eyledi (5) gündüzi ṭaġılmaḳ üçün.

48) Oldur ol kim biribidi yilleri perākende[50] **[114a1]** kendü yaġmurı ileyince ve aşaġa biribidük gökden arı su.

49) Tā dirgürevüz (2) anun[51] birle şehri kim ölmiş bola ve su birevüz. Andan anı kim yaratduḳ yılḳılar ve ādemīler (3) [çoḳ].

50) Ṭoġ[rulıḳ] birle peydā ḳılduḳ bunlaruĸ[52] arasından kim ögit dutalar. Dilemediler çoḳı (4) ādemīlerün[53] meger nā-sipās.

51) Ve eger dilese idük biribiye idük degme bir köye (5) peyġāmber.

52) Kāfirler muṭīʿ degül, ġāzīlıḳ ḳıl bunlarun[54] bile ġāzīlıḳ bigi **[114b1]** ulu.

53) Ol durur ol kim suvardı iki deŋ͡gizi. Bu ḫoşdur (2) gey ṭatlu ve bu acı gey acı. Eyledi arasında ikisinün[55] bend (3) yıġılmış.

54) Ol Çalapdur ol kim yaratdı sudan ādemī, eyledi anı (4) gelin güyegü. Bar senüŋ Taŋ͡grınıĸ[56] ḳudretlü.

55) Ṭaparlar (5) Taŋ͡grıdan daşra anġa[57] kim assı ḳılmadı ve ziyān ḳılmadı. Bar durur **[115a1]** kāfir Taŋ͡grısına iş.

56) Ve biribimedük sini meger kim (2) beşāret birici ve ḳorḳudıcı.

57) Eyit: "Dilemezven sizden anġa[58] hīç kirā (3) illā anġa[59] kim dileye kim duta Taŋ͡grısındın yanġa yol."

58) Tevekkül ḳıl Çalaba (4) kim diridür ol kim ölmeye. Tesbīḥ ḳıl anun[60] sipāsına. Yeter aĸa[61] yazuḳlara (5) ḳullarınuĸ[62] āgāh durur.

59) Ol durur kim yaratdı gökleri ve yiri **[115b1]** ve ikisi arasındaḳı altı günde. Andan berkitdi ʿarşa (2) mihrbān Taŋ͡grınun[63]. Sor andan Cebrāyil'e[64].

---

[48] yaŋ͡ga
[49] m. ارم
[50] "perākende" (Ar. nūşren, Far. perāgende) Arapça metinde "buşren" yerine yanlışlıkla "nuşren" yazıldığı için hem Farsça hem de Türkçe tercüme yanlış yapılmış.
[51] anuŋ
[52] bunlaruŋ
[53] ādemilerüŋ
[54] bunlaruŋ
[55] ikisinüŋ
[56] Taŋ͡grıŋ͡g
[57] aŋ͡ga
[58] aŋ͡ga
[59] aŋ͡ga
[60] anuŋ
[61] aŋa
[62] ḳullarınuŋ
[63] Taŋ͡grınuŋ

60) Ḳaçan eyideler anlara: “Secde ḳılukᴋ[65] (3) Taṉg͡rıya.” Eyideler: “Ne bolur Raḥman kim secde ḳılalum anı kim buyurdukᴋ[66] bize?” (4) Arturalar ḳaçmaḳı.

61) Bereketlüdür ol kim eyledi gökde burūc (5) ve daḳı eyledi anda çerāġ ve ay yaḫdulu.

62) Oldur ol kim **[116a1]** eyledi dünin ve gündüzin ḫalīfe anı kim dileye ögit duta ya (2) dilese şükr ḳılmaḳ.

63) Taṉg͡rı ḳul[la]rı anlardur kim yüriyeler (3) yir yüzinde aṉg͡lu. Ḳaçan kim söz söyleyeler anlara cāhiller, (4) eyideler: “Selām bolsun!”

64) Anlara kim dünle Çalabılarına secdeye duralar (5) ṭuranlar.

65) Ve anlar kim eyideler: “Yā Rab! Döndür bizden ʿaẕāb **[116b1]** ṭamunukᴋ[67] kim ʿaẕābı anun[68] bola ziyānlu.”

66) “Kim ol yavuz yir (2) ve ṭuraḳ durur.”

67) Anlar kim ḳaçan direler dünyāligi, isrāf ḳılmayalar ve baḫillıḳ itmeyeler. (3) Bola anun[69] arası toġru.

68) Anlar kim dimeyeler (4) kim: “Ayruḳ taṉg͡rı bar Taṉg͡rıdan ayruḳ.” Ve depelemeyeler hīç nefsi kim ḥarām ḳıldı (5) Taṉg͡rı meger ḥaḳ bola ve daḳı zinā ḳılmayalar ve her kim işleye anı **[117a1]** düşe yazuḳ işe.

69) Arturalar anġa[70] ʿaẕāb ḳıyāmet güninde. (2) Ebed ḳala ṭamuda ḫ̌ār bolmış.

70) Meger ol kim tevbe ḳıldı ve Taṉg͡rıya kirtindi ve işledi (3) eyü ʿamel, bunlar durur kim bedel ḳıla Taṉg͡rı yazuḳlarını (4) ṣevāba. Bar durur Taṉg͡rı yarlıġayıcı ve baġışlayıcı.

71) Her kim tevbe ḳılıp (5) eyü ʿamel ḳıldı ise ol bola tevbelü Çalapdın yanġa[71].

72) Anlar kim **[117b1]** ṭanuḳlıḳ birmeyeler yalan. Ḳaçan kim geçeler laġv işe (2) geçeler kendüler anun[72] üçün ululayalar.

73) Anlar kim ḳaçan anġalar[73] bunları, Taṉg͡rıları āyetleri birle (3) düşmeyeler anġa[74] ṣaġırlar, gözsüzler.

---

[64] “Cebrayil’e” (Ar. ḫabīren, Far. Cebrīl) tercümesi yanlış. Arapça sözcük yanlış okunmuş ve önce Farsça, ardından Türkçe tercüme bu yanlış okumaya göre yapılmış.
[65] ḳıluŋ
[66] buyurduŋ
[67] ṭamunuŋ
[68] anuŋ
[69] anuŋ
[70] aṉg͡a
[71] yaṉg͡a
[72] anuŋ
[73] aṉg͡alar

74) Ve anlar kim diyeler: (4) “Taŋ͡grımuz, bir bize bizüm menkūḥelerümüzden ve oġlanlarumuzdan aydınlıḳ gözümüze (5) ve eyle bizi muttaḳīlerden imām.”

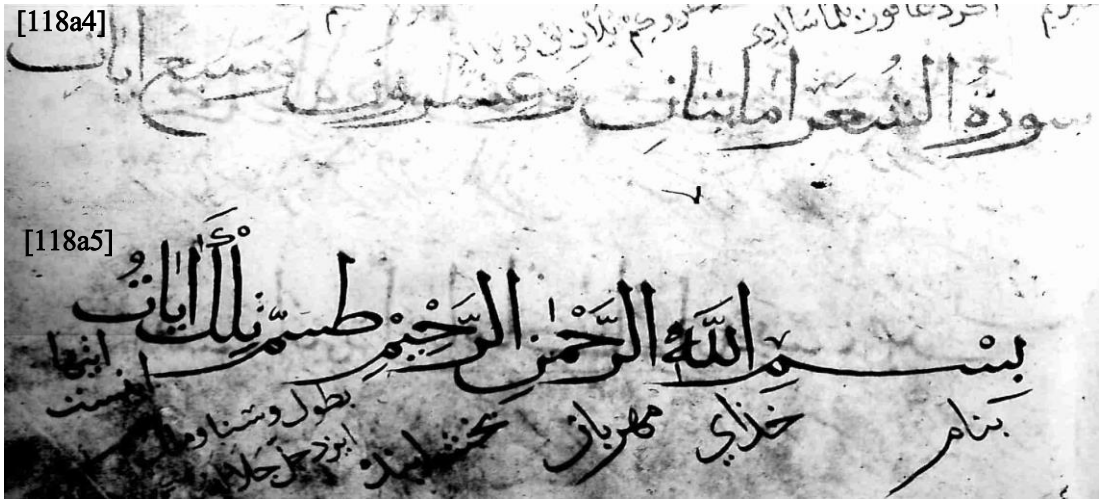
75) Bunlar durur kim ʿ ivaż bireler bunlara [118a1] uçmaḳ köşki ṣabr itdükleri üçün. Sataşalar anda taḥiyyete selāma.

76) (2) Ebede bola anda. Eyü boldı duraḳ ve ārāmgāh.

77) Eyit: “Ne ḳayġurur sizden (3) Taŋ͡grım, eger duʿ āĸuz[75] bolmasa idi? Doġru kim yalanlıḳ bola idi. Tiz bola kim bola giriftārlıḳ.”

[74] aŋ͡ga
[75] duʿ āŋuz

26 - Sūretü Şuʿarā

1) (5) Taŋ͡grı anda bar ṭūl ve senā [ve mülk].

2) [Bu durur āyetler] **[118b1]** kitāb muʿayyen.

3) Meger kim sen kendüsüŋi öldüricisin eger bolmasaĸ[1] müʾmin.

4) (2) Eger dilesevüz aşaġa biribiyevüz bunlara gökden āyet, kim bola boyınları (3) anġa[2] muṭīʿ.

5) Ve gelmedi bunlara hīç ögit Taŋ͡grıdan (4) yiŋ͡gi, meger kim bunlar andan yüzlerin döndürmişler.

6) Ḥaḳīḳat kim yalan dutduḳuz[3]. (5) Tiz bola kim gele anlara ḫaberler, anġa[4] kim efsūs ḳılurlarıdı.

7) **[119a1]** Görmeyeler mi yirdin yanġa[5] nice bitürdük anda degme (2) ulu çiftleşmişden?

8) Kim anġa[6] ḥüccet bolġa ve bolmadılar (3) artuḳı müʾmin.

9) Kim Taŋ͡grıĸ[7] senüŋ beŋdeşsüz baġışlayıcıdur.

10) (4) Ḳaçan kim oḳıdı Taŋ͡grı Mūsā'yı kim: "Gel ẓālim ḳavma!"

11) (5) "Firʿavn ḳavmı kim perhīz ḳılmazlar."

12) Eyitdi: "Yā Rab! Ben **[119b1]** ḳorḳarvan kim banġa[8] yalancı diyeler."

13) "Ve göŋ͡glüm ṭar bola (2) ve ṭoġru barmaya dilüm. Biribi Hārūn dapa."

---

[1] bolmasuŋ
[2] aŋ͡ga
[3] dutduŋuz
[4] aŋ͡ga
[5] yaŋ͡ga
[6] aŋ͡ga
[7] Taŋ͡grıŋ
[8] baŋ͡ga

14) “Bunlar durur (3) benüm suçum bolmış. Ḳorḳarvan kim beni depeleyeler.”

15) Eyitdi Çalap: “Ḥaḳḳā kim baruḳuz[9] (4) bizüm ḥüccetlerümiz bile, biz sizüŋ birle işidürvüz.”

16) Gelüŋüz Firʿavn’a. (5) Eyidüŋ: “Biz ʿālemler Taŋ͡grısınun[10] peyġāmberivüz.”

17) “Biribi bizüm birle **[120a1]** Yaʿḳūb oġlanlarını.”

18) Eyitdi: “Beslemedük mi sini bizde ḫurd oġlan ve ḳalduĸ[11] (2) bizüm ḳatumuzda yıllar.”

19) Ve eyledüŋ işlerüŋi anı kim (3) eyledüŋ. Senüŋ sipāsuĸ[12] yoḳ.

20) Mūsā eyitdi: “İşledüm anı (4) ol vaḳtın kim ben gümrāh idüm.”

21) “Andan ḳaçdum sizden ḳaçan kim (5) ḳorḳdum sizden. Birdi banġa[13] benüm Taŋ͡grım ḥikmet ve eyledi beni **[120b1]** peyġāmberlerden.”

22) “Ve budur niʿmet kim minnet ḳodı anun[14] birle banġa[15] kim (2) ḳullanduĸ[16] Yaʿḳūb oġlanlarını.”

23) Andan eyitdi Firʿavn kim: “Ne bolur Taŋ͡grı (3) ʿālemlerün[17]?”

24) Andan eyitdi Mūsā kim: “Taŋ͡grı göklerüŋ ve yirüŋ ve ol kim (4) ol iki arasındaḳınun[18] Çalabı durur. Eger şeklü degülseŋüz.”

25) Eyitdi ol kim anuĸ[19] sizüŋ[20] yöreŋüzden (5) “İşitmez misiz?”

26) Eyitdi: “Sizüŋ Taŋ͡grıḳuz[21] ve atalaruḳuz[22] Taŋ͡grısı ilerükiler.”

27) **[121a1]** Eyitdi: “Peyġāmberüĸüz[23] kim size biribidiler, delüdür.”

28) Eyitdi Mūsā: (2) “Taŋ͡grı maşrıḳun[24] ve maġrıbuĸ[25] ve daḳı ne kim [bar ol iki ara] eger (3) us birle aŋlasaḳuz[26].”

29) Eyitdi Firʿavn: “Eger benden artuḳ taŋ͡grı dutarısan[27] (4) sini zindāna ḳoyam.”

---

[9] baruŋuz
[10] Taŋ͡grısınuŋ
[11] ḳalduŋ
[12] sipāsuŋ
[13] baŋ͡ga
[14] anuŋ
[15] baŋ͡ga
[16] ḳullanduŋ
[17] ʿālemlerüŋ
[18] arasındaḳınuŋ
[19] anuŋ
[20] Metinde bu sözcüğün üstü çizilmiş.
[21] Taŋ͡grıŋuz
[22] atalaruŋuz
[23] peyġāmberüŋüz
[24] maşrıḳuŋ
[25] maġrıbuŋ
[26] aŋlasaŋuz
[27] dutarısaŋ

30) Eyitdi Mūsā: “Eger getürürisem sana muʿayyen?”

31) Firʿavn eyitdi: (5) “Getür anı, eger ṭoġru sözlülerdeniseŋ.”

32) Mūsā buraḳdı ʿaṣāsını **[121b1]** andan ol evran boldı bellü.

33) Ve elini kendü ḳoynından çıḳardı, aġarmışıdı (2) naẓar ḳılanlara.

34) Eyitdi Firʿavn yöresindekilere: “Bu bilür cāḏū.”

35) (3) “Diler kim daşra çıḳara sizi yiriŋüzden cāḏūlıḳı birle. Ne (4) buyurursız?”

36) Eyitdiler: “Dutḳıl Mūsā’yı ve daḳı ḳarındaşını ve biribigil şehrlerde (5) gezdürgil[28]!”

37) “Getüreler her bilür cāḏūyı.”

38) Dirildiler cāḏūlar vaʿde ḳılmışlar **[122a1]** bir maʿlūm gün.

39) Eyitdiler ādemīlere: “Hīç siz dirilenler.”

40) (2) Meger biz mutābaʿat ḳılavuz cāḏūlar eger bolurlarısa anlar ġālib bizden.

41) (3) Ḳaçan kim geldiler cāḏūlar, eyitdiler Firʿavn’a: “Bola mı sizden ücret bize (4) eger biz ġālib bolurısavuz?”

42) “Evet.” didi. “Siz bolasız (5) benüm muḳarrebüm eylenmiş.”

43) Eyitdi bunlara Mūsā: “Buraḳun[29] siz anı kim buraḳursız.”

44) **[122b1]** Buraḳdılar iplerini ve aġaçlarını. Andan eyitdiler: “Firʿavn ululıġı üçün (2) bizüz ġālib.”

45) Andan buraḳdı Mūsā ʿaṣāsını. Andan (3) yutdı anı kim anlar yalan söylerleridi.

46) Andan dükeli cāḏūlar secdeye bardılar.

47) Ve eyitdiler: (4) “īmān getürdük ʿālem Taŋ͡grısına!”

48) “Mūsā Taŋ͡grısına ve daḳı Hārūn’un[30].”

49) Eyitdi: (5) “ īmān getürdüŋüz mi anġa[31]? Anun[32] ḳatında buyuram size. Oldur uluĸuz[33] kim ögretdi size **[123a1]** cāḏūlıḳ. Tiz bola kim bilesiz kesem ellerüŋüzi ve ayaḳlaruĸuzı[34] (2) ḫilāfınca birbirinüŋ ve asa ḳoyavum dükelüŋüzi.”

50) Eyitdiler: “Olmaya ziyān (3) kim biz Tanḳrıdın[35] yanġa[36] dönenlerdenüz.”

---

[28] “gezdürgil” (Ar. ḥāşir, Far. ḥaşr konende) tercümesi yanlış. Türkçe tercüme ne Arapça ne de Farsça metne uyuyor.
[29] buraḳuŋ
[30] Hārūn’uŋ
[31] aŋ͡ga
[32] anuŋ
[33] uluŋuz
[34] ayaḳlaruŋuzı
[35] Taŋ͡grıdın
[36] yaŋ͡ga

51) “Ṭamaʿ eyle dutaruz kim yarlıġaya bizi (4) Taŋ͡grı yazuḳlarumuzı kim biz ilkin īmān getürenlerdenüz[37].”

52) Ve daḳı vaḥy ḳılduḳ (5) Mūsā’dın yanġa[38] kim dünle ilet ḳullarumuzı. Andan siz ardınca gelesiz.

53) [123b1] Andan biribidi Firʿavn şehrlere ḳāṣidler.

54) Kim bunlar (2) azacuḳ gürūh durur.

55) Ve anlara ḫışm ḳılduḳ.

56) Ve biz (3) ḳavmuz saḳlanıcı.

57) Çıḳarduḳ anları bostānlardan ve pınġarlardan[39].

58) (4) Ve ḫazīnelerden ve ulu yirden.

59) Andayuḳ mīrāṯ birdük oġlanlarından (5) Yaʿḳūb’uḳ[40].

60) Ardlarınca bardılar gün ṭoġariken.

61) Ḳaçan kim biri birini gördiler ol iki gürūh. [124a1] Eyitdi Mūsā yārānı kim: “Bizi bileler.”

62) Eyitdi Mūsā kim: “Ḥaḳḳā! (2) Kim benüm birle durur Taŋ͡grım, yol göstere banġa[41]!”

63) Andan vaḥy ḳılduḳ Mūsā’dın yanġa[42] kim: (3) “Ur ʿaṣāŋı deŋ͡gize!” İki pāre boldı, degme (4) pāresi ulu ṭaġ bigi.”

64) Ve yaḳın eyledük anda ayruḳları.

65) (5) Ve ḳurtarduḳ Mūsā’yı ve daḳı bile ol anları dükelini.

66) Andan [124b1] ve ġarḳa ḳılduḳ ayruḳları.

67) Kim anda idi bu ḫüccet birle ve artuḳı (2) anlarun[43] īmān getürmeyenler idi.

68) Kim Taŋ͡grıŋ durur beŋdeşsüz (3) ve bağışlayıcı.

69) Ve oḳı bunlara İbrahīm peyġāmber ḫaberini.

70) Kim eyitdi kendü atasına (4) ve daḳı ḳavmına kim: “Ne neseneye ṭaparsız?”

71) Eyitdiler kim: “Ṭaparuz ṣanemlere. (5) Boluruz anlara ṭapıcılardan.”

72) Eyitdi: “Hīç işideler mi sizden eger [125a1] oḳıyasız.”

73) “Assı ideler mi size ve ziyān ḳılalar mı?”

---

[37] m. كتوران لَر دَاوُز
[38] yaŋ͡gā
[39] pıŋ͡garlardan
[40] Yaʿḳūb’uŋ
[41] baŋ͡ga
[42] yaŋ͡ga
[43] anlaruŋ

74) Eyitdiler: (2) “Bulduḳ atalarumuzı böyle ḳılurlarıdı.”

75) Eyitdi: “Görür misiz anı kim (3) ṭaparıdıḳuz[44] siz.”

76) “Ve sizüŋ ilerüki atalaruḳuz[45]?”

77) (4) Kim anlar düşmandur baṅġa[46] meger kim ʿālem Taṅ͡grısı.

78) Ol kim bizi yaratdı (5) ol yol göstere bize.

79) Ve ol kim ṭaʿām bire bize ve su bire bize.

80) [125b1] Ḳaçan kim sayru bolam ol saġlıḳ bire.

81) Ve ol kim öldüre bizi (2) gerü dirgüre bizi.

82) Ve ol kim ṭamaʿ iderüm kim yarlıġaya bizüm (3) yazuḳlarumuzı ḳıyāmet güninde.

83) Çalap! Bir bize ḥikmet (4) ve ulaşdur bizi ṣāliḥlere.

84) Ve eylegil dilümüzi (5) doġru soḳında[47].

85) Ve eylegil bini mīrāṯ iletenlerden [126a1] niʿmetlü uçmaḳı.

86) Ve yarlıġa atamı kim ol yolsuzlardan durur.

87) (2) Ve rüsvā ḳılma bini ol gün kim ḳopalar.

88) Ol gün kim māl assı etmeye (3) ve oġlanlar daḳı.

89) Meger ol kim gele Taṅ͡grıya selāmet birle.

90) Ve yaḳın eylediler (4) uçmaḳı muttaḳīlere.

91) Ve çıḳaralar ṭamuya gümrāhları.

92) (5) Ve eyideler anlara: “Ḳanı ol kim ṭapu ḳılurıduḳuz[48]?”

93) “Taṅ͡grıdan ayruḳ [126b1] hīç meded ḳılalar mı size, ya meded dileyeler?”

94) Sernigūn ḳılalar anları (2) ṭamuda ve daḳı yolsuzları.

95) Ve İblis süyini dükelini.

96) (3) Eydeler anlar, anda ḫuṣūmet ḳılalar.

97) Kim Taṅ͡grıya kim barıduḳ (4) yolsuzlıḳda muʿayyen.

98) Kim berāber ḳılavuz sizi ʿālemler Taṅ͡grısına.

99) (5) Ḳılmadı yolsuz bizi illā kāfirler.

100) Yoḳ durur hīç bizi şefāʿat idici.

101) [127a1] Ve daḳı dostlıḳ üçün dost.

---

[44] ṭaparıdıŋuz
[45] atalaruŋuz
[46] baṅ͡ga
[47] soŋında
[48] ḳılurıduŋuz

102) Eger bir kez biz gerü barayıduḳ, bolayıduḳ (2) müʾminlerden.

103) Kim ol arada ḥüccet bar durur. Ve degülidi (3) artuḳı anlarun[49] müʾminler.

104) Kim Taṅ͡grıŋ durur beŋdeşsüz, (4) yarlıġayıcı.

105) Ve daḳı yalana dutdılar Nūḥ ḳavmı peyġāmberleri.

106) Kim eyitdi (5) anlara ḳarındaşları Nūḥ kim: “Perhīz ḳılmaz mısız?”

107) “Kim benven size peyġāmber emīn.”

108) [127b1] “Ḳorḳuĸ[50] Taṅ͡grıdan ve banġa[51] muṭīʿ boluĸ[52]!”

109) “Dilemedüm sizden (2) anun[53] üçün hīç kirā. Yoḳ durur benüm müzdüm meger ʿālem Taṅ͡grısından.”

110) (3) “Ḳorḳuḳuz[54] Taṅ͡grıdan ve banġa[55] muṭīʿ boluḳ[56]!”

111) Eyitdiler: “īmān getürürmiz sanġa[57] (4) mutābaʿat ḳıldı sanġa[58] erāẕileler.”

112) Eyitdi: “Ve nedür ʿilm benüm, anġa[59] kim (5) siz eylersiz?”

113) “Yoḳdur saġışlar meger Taṅ͡grıma [128a1] eger bilüriseŋüz.”

114) “Ve degülven ben müʾminler sürdügi.”

115) “Degülven ben (2) meger ḳorḳıdıcı āşkārā.”

116) Eyitdiler: “Eger gerü durmasaḳ[60] iy Nūḥ, bolasın (3) sengsār bolanlardan!”

117) Nūḥ eyitdi: “İy Çalap! Benüm ḳavmum yalan eylerler beni.”

118) (4) “Açḳıl benüm birle bularuĸ[61] arasında açmaḳlıḳ ve ḳurtar bini ve her kim banġa[62] (5) uyanları.”

119) Çalap eyitdi: “Ḳurtarduḳ anı ve daḳı her kim anun[63] bile durur gemüde [128b1] ṭolmış.”

120) “Andan ġarḳ ḳılduḳ gerü ḳalanları.”

121) Anda (2) idi ḥüccet ve artuḳları müʾminlerden degülleridi.

122) Kim (3) Taṅ͡grıĸ[64] ol durur kim ʿazīzdür, bağışlayıcı.

---

[49] anlaruŋ
[50] ḳorḳuŋ
[51] baṅ͡ga
[52] boluŋ
[53] anuŋ
[54] ḳorḳuŋuz
[55] baṅ͡ga
[56] boluŋ
[57] saṅ͡ga
[58] saṅ͡ga
[59] aṅ͡ga
[60] durmasaŋ
[61] bularuŋ
[62] baṅ͡ga
[63] anuŋ

123) Ve daḳı yalan didiler ʿĀd ḳavmı peyġāmberleri.

124) (4) Kim eyitdi anlara ḳarındaşları Hūd kim: “Ḳorḳmaz[65] mısız?”

125) “Kim benven size (5) peyġāmber emīn.”

126) “Ḳorḳuḳuz[66] Taṅgrıdan ve muʾṭī boluḳ[67] banġa[68]!”

127) “Ve dilemedüm sizden **[129a1]** anġa[69] hīç müzd kim yoḳ durur müzdüm meger Taṅgrıdan ʿālemlerün[70].”

128) (2) “Köşklerden dükeli yüksege nişān oynar mısız?”

129) Ve dutar mısız (3) kūşeleri meger kim siz muḫalled bolasız.

130) Ḳaçan kim ṭutasız (4) ḳatı tutuḳ[71] siz cabbārlarsız.

131) Ḳorḳun[72] Taṅgrıdan ve muʾṭīʿ boluĸ[73] banġa[74].

132) Ve ḳorḳuĸ[75] (5) andan kim meded itdi anda kim bilürsiz.

133) Meded ḳıldı size yılḳılardan **[129b1]** ve oġlanlardan.

134) Ve bostānlardan ve pınġarlardan[76].

135) Kim ben ḳorḳarum kim size gele (2) ulu gün ʿaẕābından.

136) Eyitdiler: “Bize berāber durur eger ögit bire (3) ya birmeye ögit birenler.”

137) Yoḳ durur bu meger (4) ilkden yaratmaḳdan.

138) Ve biz ʿaẕāb eylenmişüz.

139) Anġa[77] inanmadılar, (5) helāk ḳılduḳ anları kim anda āyet durur ve bunlarun[78] **[130a1]** artuḳı īmān getürmedileridi.

140) Kim Taṅgrıŋ ʿazīzdür (2) ve raḥīm durur.

141) Ṣemūd ḳavmı inanmadılar peyġāmberlere.

142) Kim eyitdi anlara (3) peyġāmberleri Ṣāliḥ kim: “Ḳorḳmaz mısız?”

143) “Kim ben sizüŋ peyġāmberüŋüzven (4) ṭoġru.”

144) “Ḳorḳuĸ[79] Taṅgrıdan ve muʾṭīʿ boluĸ[80] banġa[81]!”

---

[64] Taṅgrıŋ
[65] m. قورماز
[66] ḳorḳuŋuz
[67] boluŋ
[68] baṅga
[69] aṅga
[70] ʿālemlerüŋ
[71] tutuŋ
[72] ḳorḳuŋ
[73] boluŋ
[74] baṅga
[75] ḳorḳuŋ
[76] pınġarlardan
[77] aṅga
[78] bunlaruŋ

145) “Dilemedüm sizden (5) anun[82] üçün hīç müzd, benüm müzdüm ciḥān Taŋ͡grısından durur.”

146) [130b1] “Terk mi edersiz anı kim bunda īmin bolasız?”

147) “Bostānlaruḳuzda[83] ve pınġarlaruḳuzda[84].”

148) (2) “Ve ekinlerde ve ḫurma aġaçlarında kim buṭaḳları biri birine ulaşmış bola.”

149) “Ve daḳı yonasız (3) ṭaġlarda evler şādīlıḳ birle.”

150) “Ḳorḳuḳ[85] Taŋ͡grıdan ve muʾṭīʿ boluḳ[86] banġa[87]!”

151) (4) “Ve muʾṭīʿ bolmaḳ[88] güzāf işlülere.”

152) “Anlar kim fesād ḳılurlar (5) yirde ve ṣalāḥ işlemezler.”

153) Eyitdiler anġa[89] kim: “Sensin [131a1] cāḏūlardan.”

154) “Degülsin sen bize beŋ͡gdeş kim getür ḥüccet eger barısa (2) kim ṭoġru sözlülerdensin.”

155) Eyitdi: “Bu dişi devedür kim anı (3) ol sizüŋ suvaduĸuz[90] durur ol maʿlūm gün.”

156) Sürinmeŋ anġa[91] (4) yavuzlıḳ birle duta sizi ulu gün ʿaẕāb.

157) Ardına düşdiler (5) ve peşīmān boldılar.

158) Dutdı anları ʿaẕāb [131b1] kim anda ḥüccet durur. Ve anlarun[92] artuḳı īmān getürmedileridi.

159) (2) Kim Taŋ͡grın[93] ʿazīz ve ġafūr durur.

160) İnanmadılar (3) Lūṭ ḳavmı peyġāmberlere.

161) Kim eyitdi anlara ḳarındaşları (4) Lūṭ: “Ḳorḳmaz mısız?”

162) “Benven size peyġāmber emīn.”

163) (5) “Ḳorḳuĸ[94] Taŋ͡grıdan ve muʾṭīʿ boluḳ[95] banġa[96]!”

---

[79] ḳorḳuŋ
[80] boluŋ
[81] baŋ͡ga
[82] anuŋ
[83] bostānlaruŋuzda
[84] pıŋ͡garlaruŋuzda
[85] ḳorḳuŋ
[86] boluŋ
[87] baŋ͡ga
[88] bolmaŋ
[89] aŋ͡ga
[90] suvaduŋuz
[91] aŋ͡ga
[92] anlaruŋ
[93] Taŋ͡grıŋ
[94] ḳorḳuŋ
[95] boluŋ

164) “Ve dilemedüm sizden **[132a1]** anġa[97] hīç müzd kim benüm müzdüm ʿālem Tan͡grısından durur.

165) (2) Kim irkeklere yaḳınlıḳ eylersiz cihānda?

166) El dartuĸ[98] (3) andan kim yaratdı sizi Tan͡grı cüftler[üŋüzden] bel kim siz (4) ḳavm ḥadden geçmişlerdensiz.

167) Eyitdi: “İy Lūṭ! Eger gerü dönmeziseĸ[99] bolasın (5) daşra çıḫaranlardan[100].”

168) Lūṭ eyitdi: “Benven sizüŋ işüŋüzi düşman dutanlardan.”

169) **[132b1]** Andan eyitdi: “İy Çalap! Ḳurtar bini ve daḳı ehlüm ol işlerden kim iylerler.”

170) Ḳurtarduḳ anı (2) ve ehlini dükelini.

171) Meger kim bir ḳarı ʿavrat ḳalanlardan.

172) (3) Andan ayruḳlarını helāḳ ḳılduḳ.

173) Ve yaġdurduḳ anlara yaġmur. (4) Nite kim yavuz durur ḳorḳularuŋ yaġmurı.

174) Kim anda bola ḥüccet (5) ve degül idi artuḳı anlarun[101] īmānlu.

175) Kim Tan͡grıĸ[102] durur **[133a1]** ʿazīz ve ġafūr.

176) Ve daḳı yalansın didiler aṣḥāb-ı bīşe (2) peyġāmberlere.

177) Kim eyitdi anlara [Şuʿayb] kim: “Ḳorḳmaz mısız kim?”

178) (3) “Benven size emīn peyġāmber.”

179) “Ḳorḳuĸ[103] Tan͡grıdan ve muʾṭīʿ boluĸ[104] banġa[105]!”

180) (4) “Ve dilemedüm sizden müzd anġa[106]. Kim hīç müzd yoḳ benüm müzdüm meger (5) ciḥān Tan͡grısından.”

181) “Ṭoġru ḳıluḳ[107] ölçüyi ve bolmaĸ[108] ziyān idicilerden.”

182) **[133b1]** “Ve ṭartuḳ[109] ṭoġru terāzū birle.”

183) (2) “Ve eksimeŋüz ādemīlerün[110] nesenelerini ve yürimeŋüz (3) yir yüzinde yavuz işde.”

---

[96] ban͡ga
[97] an͡ga
[98] dartuŋ
[99] dönmeziseŋ
[100] m. دَشْرَا جِخِرَانْ لَرِدَنْ
[101] anlaruŋ
[102] Tan͡grıŋ
[103] ḳorḳuŋ
[104] boluŋ
[105] ban͡ga
[106] an͡ga
[107] ḳıluŋ
[108] bolmaŋ
[109] ṭarṭuŋ

184) “Ve ḳorḳuкuz[111] andan kim (4) yaratdı sizi daḳı sizden ilerüki ḫalāyıḳ.”

185) Eyitdiler: “Kim sensin (5) cāḏūlardan.”

186) “Degülsin sen illā bizüm bigi ādemī. [134a1] Kim görürüz biz sini yalancı.”

187) “Tü[şür] (2) bize bir pāre gökden eger barısaк[112] (3) gerçek sözlülerden.”

188) Eyitdi: “Taⁿgrım yigrek bilür anı kim (4) işlersiz.”

189) Yalansın didiler anġa[113]. Andan dutdı anları ʿaẕāb ẓulle güni (5) yaʿni gölge kim ol ulu gün ʿaẕābı idi.

190) Kim [134b1] anda ḥüccet bar durur ve degül idi artuḳları anlarun[114] müʾminlerden.

191) (2) Kim Taⁿgrık[115] durur miṣlsüz, yarlıġayıcı.

192) Ve anı aşaġa biribidi (3) cihānīler Çalabısı.

193) Andan indi Cebrāyil emīn

194) (4) göŋlüŋe kim bolasın ḳorḳıdıcılardan.

195) Dili birle (5) ʿArābī mübeyyen.

196) Ve ol bar durur ilerüki yazularda.

197) Ya [135a1] bolmadı mı anlara ḥüccet kim bileler anı ʿālimleri Yaʿḳūb oġlanlarınun[116].

198) (2) Ve eger anġa[117] biribiye anı bir niceye āʿcemīlerden.

199) Oḳıyalarıdı (3) anlara bolmayalarıdı anġa[118] īmān getürenlerden.

200) Andayuḳ güvürdük anları (4) göⁿgüllerine kāfirlerüŋ.

201) īmān getürmediler anġa[119], anġa[120] degin kim göreleridi (5) derdlü ʿaẕāb.

202) Kim gele anlara anḳsuzda[121], anlar bilmez[ler].

203) [135b1] Pes eyideler kim: “Hīç bize vaʿde bola mı?”

204) Kim bizüm ʿaẕābumuza (2) iverler.

205) Görür misin kim berḫūrdārlıḳ birdük anlara yıllar.

206) (3) Andan soкra[122] geldi anlara ol kim vaʿde ḳılındı idi anlara.

---

[110] ādemīlerüŋ
[111] ḳorḳuŋuz
[112] barısaŋ
[113] aⁿga
[114] anlaruŋ
[115] Taⁿgrıŋ
[116] oġlanlarınuŋ
[117] aⁿga
[118] aⁿga
[119] aⁿga
[120] aⁿga
[121] aⁿgsuzda

207) Assı ḳılmadı anlara (4) eyle kim barıdı vaʿde itmişler.

208) Ve helāk ḳılmaduḳ hīç köyi (5) kim anlarun[123] ögit birle ḳorḳıdıcıları yoḳıdı.

209) Ve degülidük ẓālimlerden.

210) [136a1] Ve biribimedük anġa Şeyṭān.

211) Ve lāyıḳ degül anlara kim (2) ve bolmayalar.

212) Anlar işitmege ıraḳ bolmışlardan.

213) (3) Oḳımaḳuz[124] Taṅgrıkuz[125] birle ayruḳ taṅgrıyı kim olmayasız (4) ʿaẕāb görenlerden.

214) Ve ḳorḳıd ḳabīlekı[126] ve yaḳınları.

215) (5) Ve dir ḳanatlaruḳı[127] anlar kim uydılar sanġa[128] müʾminlerden.

216) [136b1] Eger buyruḳukı[129] dutmazlarısa eyit: “Ben bīzārvan andan kim siz işlersiz.”

217) (2) Tevekkül ḳıl Taṅgrıya beŋdeşsüz ve raḥīm.

218) Ol kim görür sini (3) ḳaçan kim ṭurasın.

219) Ve ḳançaru döndügüŋi secde içinde.

220) (4) Kim ol durur işidici ve görici.

221) Ḫaber ḳılam size anġa[130] (5) kim biribidiler iblisleri.

222) Biribiline dükeli [137a1] yalancı ve yazuḳ işleyene.

223) Buraḳdılar işitmegi artuḳları yalancılar.

224) (2) Ve şāʿirler anlarun[131] ḳatından baralar yolsuzlar.

225) Görmeye misin kim anlar (3) dükeli dürlüden işlerleridi[132].

226) Ve anı kim eydürleridi (4) işlemezleridi.

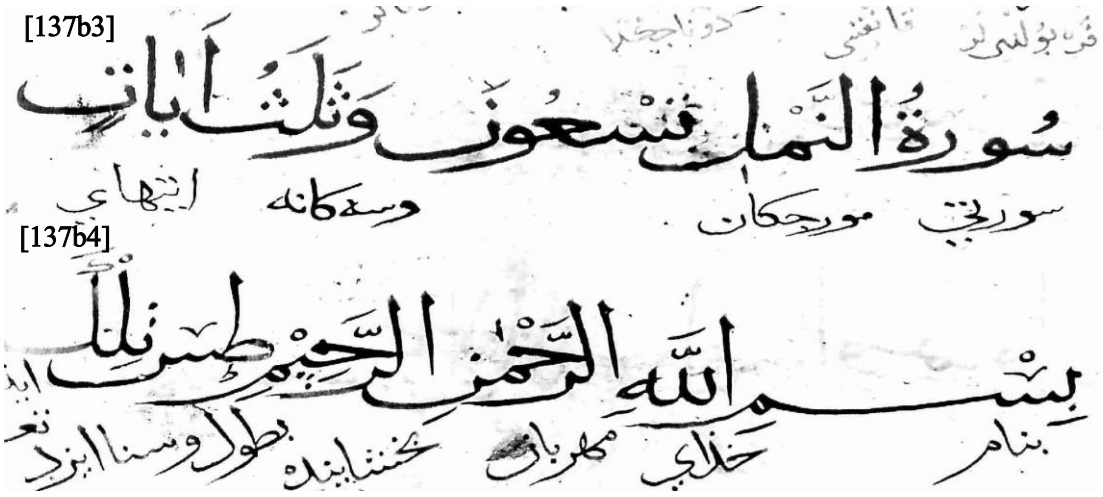
227) Meger anlar kim īmān getürdiler ve işlediler (5) eylükler ve yād ḳıldılar Taṅgrıyı çoḳ [137b1] ve yārī itdiler andan soḳra[133] kim ẓulm ḳıldılar. Ve bileler anlar kim (2) kāfir boldılar ḳanḳısı dönecekden döneler.

---

[122] soŋra
[123] anlaruŋ
[124] oḳımaŋuz
[125] Taṅgrıŋuz
[126] ḳabileŋi
[127] ḳanatlaruŋı
[128] saṅga
[129] buyruḳuŋı
[130] aṅga
[131] anlaruŋ
[132] “işlerleridi” (Ar. heym ‘hayal aleminde olmak, şaşkın şaşkın dolaşmak’, Far. kerden) hem Farsça hem de Türkçe kısımda Arapçadan yanlış tercüme yapılmış.
[133] soŋra

27 - Sūretü Neml

[137b3]

[137b4]

1) (4) Ant içer ṭūl senāya Çalap. Kim bu durur (5) Ḳurʾān āyetleri ve ḥaḳ kitāb.

2) Ṭoġru yol ve beşāret **[138a1]** müʾminlere.

3) Anlar kim ayaḳda dutalar namāzı ve bireler (2) zekāt ve anlar, ol cihānda anlar şeksüz.

4) Anlar kim (3) uymadılar ol dünyāda bezedük anlarun[1] işlerini kim anlar (4) eylerleridi[2].

5) Bunlardur, anlar kim anlara bola idi yavuz ʿaẕāb. (5) Ve anlar durur āḫiretde bunlar ziyānlulardur.

6) Ve sensin kim **[138b1]** buraḳdılar Ḳurʾān'ı sanġa[3] Taṅgrı ḳatından, kim beṅgdeşsüz ve ʿālim durur.

7) Ḳaçan kim (2) eyitdi Mūsā kendü ḳavmına: "Ben gördüm odı (3) meger ben getürem size andan ḫaber ya getürem size yanmış dutılmış (4) meger kim siz yavu ḳılduḳuz[4]."

8) Ḳaçan kim geldi andan ḳıġırdı kim (5) bereketdedür ol kim oddadur ve ol kim anun[5] yöresinde durur. **[139a1]** Kim arı durur Taṅgrı [ʿālem]ler Çalabı.

9) İy Mūsa! Kim oldur (2) kim benven Çalap bī-nazīr, ḥikmetlü.

10) Ve buraḳ ʿaṣāṇı sen (3) ḳaçan kim gördi anı deprenür eyle kim bola ol yılan ve döndi (4) yön girü ve görü baḳmadı Çalaba. Buyurdı: "İy Mūsā! Ḳorḳma, benven (5) kim ḳorḳmayalar benüm ḳatumda peyġāmberler."

---

[1] anlaruŋ
[2] "eylerleridi" (Ar. ʿameh 'başı dönmek, bocalamak', Far. kerden) hem Farsça hem de Türkçe kısımda Arapçadan yanlış tercüme yapılmış.
[3] saṅga
[4] ḳılduŋuz
[5] anuŋ

11) Meger anlar kim ẓulm ḳıl[dılar] **[139b1]** andan bedel ḳıldı eylügi yavuzlıḳ ardınca ben yarlıġayıcıvam ve bağışlayıcı.

12) (2) Ḳoyḳıl elüŋi kendü yaḳaḳa[6] çıḳa aḳ yaḳanḳdan[7] (3) yavuzlıḳsuz, doḳuz āyet içinde Firʿavn ve daḳı ḳavmına. (4) Kim anlar idi yavuz ḳavmlardan.

13) Ḳaçan kim geldi anlara (5) āyetlerümüz belgülü, eyitdiler: "Bu cāḏū durur belgülü."

14) Ve inkār ḳıldılar **[140a1]** anġa[8] ve bileler anı tenleri birle ẓulm ve ululıġı (2) gör kim nice bolısar soḳı[9] müfsīdlerün[10].

15) (3) Ḳaçan kim birdük Dāvud'a ve Süleymān'a ʿilmi. Eyitdiler kim: (4) "Şükr Taṅgrıya! Ol kim arturdı bizi çoḳlardan kendü ḳullarından (5) kim müʾminler durur."

16) Ve mīrāṯ iletdi Süleymān Dāvud'dan ve eyitdi: "İy anlar kim **[140b1]** ögretdiler bize ḳuşlar dilini ve birdiler bize (2) dükeli neseneden kim bar durur bu Çalap fażlı kim belürdi."

17) (3) Ve dirşüreler Süleymān'ı ve süyini perīden (4) ve daḳı ādemīden ve ḳuş ve anları direler.

18) Anġa[11] degin (5) geldiler dereye kim ḳarınca bolurıdı anda. Eyitdi bir ḳarınca: "İy **[141a1]** ḳarıncalar! Girüŋ inüŋüz içine kim basmaya (2) Süleymān ve daḳı süyi ve anlar bilmezler."

19) (3) Güldi ḳahḳaha birle ol ḳarınca sözine ve eyitdi: "İy Çalap! (4) Tevfīḳ bir banġa[12] kim şükr ḳılam senüŋ niʿmetüŋe anı kim birdüŋ (5) banġa[13] ve daḳı anam ve atama ve daḳı ʿamel-i ṣāliḥ işlemek **[141b1]** kim begenesin anı ve güvür bini raḥmetüŋ birle ḳullarun[14] arasına (2) ṣāliḥler."

20) Ve isdedi ḳuşları ve eyitdi: "Ne boldı banġa[15] (3) kim göremezven hüdhüdi meger ol bundan ġāib durur."

21) (4) ʿAẕāb ḳılam anġa[16] ḳatı ʿaẕāb, yoḳsa depeleyem anı meger kim (5) getüre banġa[17] ḥüccet belgülü.

---

[6] yaḳaŋa
[7] yaḳaṅgdan
[8] aṅga
[9] soŋı
[10] müfsīdlerüŋ
[11] aṅga
[12] baṅga
[13] baṅga
[14] ḳullaruŋ
[15] baṅga

22) Küydi yıraḳ vaḳt **[142a1]** hüdhüd ve eyitdi: “Buldum anı kim bulmazsın anı ve getü[rdüm] sanġa[18] (2) Sebe şehri[nde]n ḫaber yaḳīn.”

23) Kim ben b[uldum] bir ʿavratı (3) kim anlarun[19] meliki durur ve birdiler degme neseneden ve ol ʿavratun[20] b[ar] durur (4) taḫt ulu.

24) Buldum anı ve ḳavmını sücūd ḳılurlar (5) güneşe Taŋ̄grıdan ayruḳ ve bezemiş anları dīv **[142b1]** işlerinden yıġdı anları yollarından anlar ṭoġru yol bulmayalar.

25) (2) N’üçün secde ḳılmayalar Taŋ̄grıya ol kim daşra çıḳara gizülüyi (3) göklerden ve yirden ve bile anı kim gizleyesiz (4) ve anı daḳı kim āşkāre ḳılursız.

26) Taŋ̄grı durur kim yoḳdur Tanġrı[21] meger ol kim ʿarş-ı ʿaẓīmüŋ (5) Taŋ̄grısı durur.

27) Eyitdi: “Göreyim kim ṭoġru mı eydürsen ya bar mısın **[143a1]** yalancılardan?”

28) Süleymān eyitdi hüdhüde: “İlet benüm nāmemi, buraḳ anlardın yanġa[22] (2) andan gerü dön anlardan gör kim nite dönerler?”

29) Eyitdi Belḳıs: (3) “İy benüm ḳavmum buraḳmışlar banġa[23] nāme ulu.”

30) “Yazıludur anda (4) bu āyetler ve ..... [24]

31) (5) .....

32) Eyitdi: **[143b1]** “İy ḳavm! Cevāb birüŋ banġa[25] benüm işümden kim degülidüm ben kesici (2) işi tā ḥāżır bola idi benüm birle.”

33) Eyitdiler: “Biz ḳuvvetlü-(3)-lerdenüz ve çalışıcı yavlaḳ ve ḥükm senüŋ durur. (4) Gör kim nice buyurasın?”

34) Eyitdi Belḳıs kim: “Pādşāhlar (5) ḳaçan kim gireler bir köye fesāda getüreler anı ve eyleyeler **[144a1]** ʿazīzlerini ol maḳāmuḳ[26] ḫ̆ār ve buncılayın işleyeler.”

35) (2) Kim ben biribidüm anlardın yanġa[27] hediye imdi baḳarvan (3) nice gerü döneler biribidügüm.

---

[16] aŋ̄ga
[17] baŋ̄ga
[18] saŋ̄ga
[19] anlaruŋ
[20] ʿavratuŋ
[21] Taŋ̄grı
[22] yaŋ̄ga
[23] baŋ̄ga
[24] Burada “Besmele”nin çevirisi yapılmamış.
[25] baŋ̄ga
[26] maḳāmuŋ
[27] yaŋ̄ga

36) Ḳaçan kim geldi Süleymān eyitdi: (4) “Meded ḳılısar mısız māl evümüze ol kim birdi bize Taṅ͡grı andan yigrek andan kim (5) birmiş size anı kim siz hediyeŋüz birle şād bolursız.”

37) Gerü dön **[144b1]** anlardın yaṅ͡ga[28] getürevüz anlara çoḳ süyi kim bolmaya ṭāḳatları aṅ͡ga[29] (2) ve çıḳaravuz anları andan ḫ̆ār ve anları ḫ̆ār ḳılavuz.

38) (3) Eyitdi Süleymān kim: “İy ḳavm! Ḳanḳıḳuz[30] getüre baṅ͡ga[31] Belḳıs taḫtını (4) andan ilerü kim baṅ͡ga[32] geldiler müsülmānlar?”

39) Eyitdi ʿİfrīt (5) perīlerden: “Ben getürem saṅ͡ga[33] aṅ͡ga[34] kim ilerü kim durasın maḳāmuḳdan[35] **[145a1]** ve benüm aṅ͡ga[36] gücüm yavlaḳ niyāz.”

40) Eyitdi ol kim anun[37] yaḳınında idi (2) bilü kitābdan kim: “Ben getürem saṅ͡ga[38] anı andan ilerü kim (3) gözi açıp gerü b[aḳıp].” Ḳaçan kim gördi ol ḳarārı kim dutdı anun[39] ḳatında (4) eyitdi: “Bu kendü Taṅ͡grım faẓlından durur kim sınaya bini kim şükr ḳılurvan (5) ya sipāssuzlıḳ mı ḳılurvan? Her kim şükr ḳılur erse kim şükr ḳıla kendü nefsine **[145b1]** ve her kim kāfir bola kim Taṅ͡grım bī-niyāz ve ulu durur.”

41) Eyitdi: “Döndürdi (2) Belḳıs ḥālinden taḫtını görevüz kim yolını oṅ͡garur[40] mı ya bola mı (3) anlardan kim yolların yavu ḳılalar?”

42) Ḳaçan kim geldi anda eyitmiş kim: “Böyle mi idi (4) senüŋ taḫtun[41]?” Eyitdi Belḳıs: “Eyidesin kim ol durur ve birildi bize ʿilm (5) andan ilerü ve barıduḳ müsülmān.”

43) Ve yıġdı Belḳısı andan kim barıdı **[146a1]** ve ṭapu ḳılurıdı Taṅ͡grıdan daşra kim Belḳıs barıdı (2) kāfirler gürūhundan.

44) Eyideler Belḳıs’a: “Gir içerü köşke ḳaçan kim (3) gördi anı sandı kim anı süpürdi ve yalın[42] ḳıldı sāḳı (4) yularından. Eyitdi Süleymān aṅ͡ga[43] kim: “Ol döşek kim

---

[28] yaṅ͡ga
[29] aṅ͡ga
[30] ḳanḳıŋuz
[31] baṅ͡ga
[32] baṅ͡ga
[33] saṅ͡ga
[34] aṅ͡ga
[35] maḳāmuŋdan
[36] aṅ͡ga
[37] anuŋ
[38] saṅ͡ga
[39] anuŋ
[40] oṅ͡garur
[41] taḫtuŋ
[42] yalıŋ

döşedük sırçadan.” (5) Eyitdi Belḳıs kim: “Yā Rab! Ben ẓulm ḳıldum kendü tenüme ve müsülmān boldum [146b1] Süleymān birle Tañgrıya cihāndaḳılar Çalabına.”

45) Ve daḳı ḥaḳ biribidük (2) Ṣemūd ḳavmına ḳarındaşları Ṣāliḥ peyġāmber kim: “Ṭapu ḳıluк[44] (3) Tañgrıya.” Andan anlar iki gürūh boldılar biri birle ṭartışdılar.

46) Eyitdi: “İy (4) ḳavm! Ne üçün iversiz yavuzlıġa eyülikden ilerü? (5) Ne üçün yarlıġanmaḳ dilemezsiz Tañgrıdan meger kim size raḥmet ḳıla?”

47) Eyitdiler: [147a1] “Sanġa[45] mı uyalum veyā anġa[46] mı kim senün[47] bile d[urur]?” Eyitdi: “Yavuz fāl dutduġuġuz[48] Tañgrı ḳatı durur. (2) Kim siz fitne ḳılıcı ḳavm imiş siz.”

48) “Ve sizüŋ şehrüŋüzde barıdı (3) doḳuz kişi kim fesād iderleridi yirde (4) ve eyü degülleridi.”

49) Eyitdiler kim: “And içdük Tañgrıya kim dünle basavuz anı (5) ve ḳavmını. Andan diyevüz biz anun[49] işine ḥāżır degülidük biz helāk bolmaḳ [147b1] anun[50] ḳavm ve biz ṭoġru sözlüvüz.”

50) Ve mekr ḳılalar mekr (2) ve biz daḳı mekr ḳılduḳ mekr kim anlar bilimediler.

51) Görgil (3) kim nice bo[ldı] soкı[51] bunlarun[52] mekrinüŋ kim helāk ḳılduḳ anla[rı] (4) ve daḳı ḳavmlarını dükelini.

52) Ol evleri ḫarāb bolmış (5) anuк[53] üçün kim ẓulm ḳıldılar. Kim anda ḥüccet durur ḳavma kim bileler.

53) [148a1] Ve ḳurtarduḳ anları kim īmān getürdiler ve perhīzkārlarıdı.

54) Ve Lūṭ peyġāmber (2) kim eyitdi ḳavmına: “Gelür misiz zişt iş ve siz (3) görürsiz?”

55) “Siz [barır] mısız erenlere (4) şehvet birle ʿavratlardan daşra? Meger siz ḳavmsız (5) cāhil.”

---

[43] añga
[44] ḳıluŋ
[45] sañga
[46] añga
[47] senüŋ
[48] dutduġuŋuz
[49] anuŋ
[50] anuŋ
[51] soŋı
[52] bunlaruŋ
[53] anuŋ

56) Yoḳıdı cevābı ḳavmınun[54] meger kim **[148b1]** eyideler kim: “Daşra çıḳarun[55] Lūṭ ḳavmını sizün[56] köyüŋüzden (2) kim anlar erenler idi arılıḳ ḳılurlarıdı.”

57) Ḳurtarduḳ anı ve daḳı ḳavmını (3) meger ʿavratını endāze ḳılduḳ anı ʿazābda ḳalanlardan.

58) (4) Ve yaġdurduḳ anlara yavuz yaġmur yavuz bola yaġmurları ḳorḳı (5) eyleyenlerüŋ.

59) Eyit: “Şükr Taŋrıya ve selām bolsun andan kendü ḳullarına **[149a1]** anları kim ürdi. Taŋrı mı yigrek durur andan kim [or]ta[ḳ] dutalar Çalaba.”

60) (2) Ol vaḳtdan kim yaratdı gökleri ve yiri ve aşaġa biribidi (3) size gökden suyı bitürdük biz anun[57] birle bostānları (4) görklü ve ḫūb, bolmaya size kim bitüre (5) anun[58] aġacını. Kim taŋrı durur Taŋrı. Kim anlar ḳavm durur kim dutarlar.

61) **[149b1]** Ya kim eyledi yiri ḳarār dutacaḳ ve eyledi arasını (2) anun[59] ırmaḳlar ve anı eyledi ṭaġlar ve eyledi (3) iki deŋiz arasında bend. Kim taŋrı, Taŋrı birle bel kim artuḳları (4) bilmezler.

62) Ol kim icābet ḳıla bī-çāreye ḳaçan kim (5) oḳıya anı ve gidere yavuzlıġı ve ziyānı ve eyleye sizi ḫalīfeler **[150a1]** yire. Kim taŋrı durur Taŋrı birle, az bola ol kim göŋlinden gidermeye.

63) Anġa[60] kim (2) yol göstere size ḳaraḳulıḳlarda[61] isüzlikde ve deŋizde ve kim (3) biribiye yilleri degme yanġadın[62] yaġmur bile kendü raḥmeti içinde. (4) Taŋrı durur kim Taŋrı uluraḳ durur Taŋrı andan kim anġa[63] şirk[64] dutalar.

64) (5) Anı kim yarada ḫalḳı andan gerü döndüre anı ol kim [rū]zī birür size **[150b1]** gökden ve yirden? Taŋrı durur Taŋrı birle. Eyit: “Getürüŋ (2) ḥüccetlerüŋüzi, eger bolurısaḳuz[65] ṭoġru sözlü.”

65) Eyit kim: “Bilmeye anı kim (3) göklerde ve yirde ġaybı meger Taŋrı. (4) Ve bilmeyeler kim nivirden nivirden ḳoparalar anları.”

---

[54] ḳavmınuŋ
[55] çıḳaruŋ
[56] sizüŋ
[57] anuŋ
[58] anuŋ
[59] anuŋ
[60] aŋa
[61] ḳaraŋulıḳlarda
[62] yaŋadın
[63] aŋa
[64] m. شريك
[65] barısaŋuz

66) Bel kim ḳaldı (5) bunlarun[66] ʿilmi ol ciḥānda! Bel anlar gümānda durur andan, bel anlar **[151a1]** gözsüzlerden durur.

67) Ve eyitdiler anlara kim kā[fir] boldılar: "Andan [s]oḳra[67] kim (2) bolavuz ṭopraḳ ve atalarumuz bile gerü çıḳaralar."

68) "Ḥaḳīḳat (3) vaʿde ḳıldılar bize bunı, bize ve atalarumuza ilerü, yoḳ durur bu (4) meger yazular ilerükilerün[68]."

69) Eyit: "Yüriŋ yir yüzinde, (5) baḳuḳ[69] nice bola soḳı[70] yazuḳlularuĸ[71]?"

70) [Ḳıl]maḳ[72] **[151b1]** ġuṣṣa anlara ve bolmaĸ[73] ṭarlıḳda anun[74] üçün kim (2) mekr ḳılalar.

71) Ve eyideler kim: "Bola bu vaʿde, eger (3) barısaḳuz[75] ṭoġru sözlülerden."

72) Eyit: "Tiz bola kim bola (4) gele size bir nicesi ol kim iversiz."

73) (5) Kim senüŋ Taŋ͡grıŋ fażlı çoḳ durur ādemīlere **[152a1]** lākin anlarun[76] artuḳı şükr ḳılmayalar.

74) Kim (2) Taŋ͡grıĸ[77] bile anı kim gizleyeler göŋ͡güllerinde ve anı daḳı kim (3) āşkārā ḳılalar.

75) Ve yoḳ durur hīç gökde (4) ve yirde, illā dükeli Levḥ-i Maḥfūẓ'da bar durur.

76) Kim bu (5) Ḳurʾān oḳırlar, Yaʿḳūb oġlanlarına artuḳ **[152b1]** anı kim anlar anda ḫilāf ḳıldılar.

77) Ve ol yol gösterici durur (2) ve raḥmet müʾminlere.

78) Kim Taŋ͡grınḳ[78] ödeye aralarından (3) kendü ḥükmi birle ve ol durur miṣlsüz, ʿālim.

79) Tevekkül ḳıl (4) Taŋ͡grıya kim sensin ṭoġrulıḳda belgülü.

80) Kim sen (5) işitdürimeyesin ölülere ve işitmeye saġır oḳımaḳı **[153a1]** ḳaçan kim döneler ilerüden.

---

[66] bunlaruŋ
[67] soŋra
[68] ilerükilerüŋ
[69] baḳuŋ
[70] soŋı
[71] yazuḳlularuŋ
[72] ḳılmaŋ
[73] bolmaŋ
[74] anuŋ
[75] barısaŋuz
[76] anlaruŋ
[77] Taŋ͡grıŋ
[78] Taŋ͡grıŋ

81) Degülsin sen iy Muḥammed yol gösterici (2) körlere anlarun[79] gümrāhlıḳlarından! Kim işitdürmeyesin meger anı kim (3) īmān getüre āyetlerümüze anlar müsülmān durur.

82) Ve ḳaçan kim düşe (4) söz anlara, çıḳaravuz biz anları deprenür yirden. (5) Söz söyleye anlara kim ādemīler barıdı ḥüccetlerümüze yaḳīn bolmaduḳlar.

83) [153b1] Ve ol gün kim ḥaşr ḳılavuz degme gürūhdan gürūh andan kim (2) yalan ḳılalar ḥüccetlerümüzi anlara yıġalar.

84) Anġa[80] degin kim (3) geldiler eyitdi: “Yalan didiŋüz siz ḥüccetlerümi ve bilimediler (4) anġa[81] ʿilm immā ol kim barsız işlersüz.”

85) Ve düşdi (5) söz anlara, anun[82] üçün kim ẓulm ḳıldılar. Anlar söz söylemeyeler.

86) [154a1] [Gör]mezler mi kim biz eyledük giceyi diŋleneler anda (2) ve güni görmege? Kim anda ḥüccetler durur bir ḳavma (3) kim īmān getürdiler.

87) Ve ol gün kim[83] üreler Ṣūr’dan, ḳorḳa (4) anlar kim göklerde durur ve daḳı yirde durur, meger ol kim (5) Tañgrı dileye. Ve dükelini kim getüreler ḫˇārlıḳ birle.

88) Ve göresin [154b1] ṭaġlar, sanasın kim anı baġlanıp ṭoкdı[84] ve ol barur tuman (2) bulut yüridügi gibi. Tañgrı ṣunʿı durur, ol kim muḥkem ḳıldı her neseneyi. (3) Kim bilür anı kim işlerler.

89) Her kim geldi eylük birle, (4) bola anġa[85] yigrek bola andan ve anlar ḳorḳudan ḳıyāmet güninüŋ īmin bolalar.

90) (5) Ve her kim geldi yavuzlıḳ birle yüzleri ḳoyu başları negūsār[86] bolıp yüzleri [155a1] odda. Cezā birildi mi size meger ol kim işlediŋüz.

91) Kim banġa[87] buyurdılar (2) kim ṭapu ḳılam [Çalabısı]na. Ol kim ḥarām ḳıldı anı. (3) Anun[88] durur dükeli nesene ve buyurdum kim bolam (4) müsülmānlardan.

92) Ve oḳıyavan Ḳurʾān’ı. Her kim yol buldı (5) kim yol buldı anun[89] nefsi. Ve her kim yolından azdı eyit: “Benven [155b1] ḳorḳıdıcılardan.”

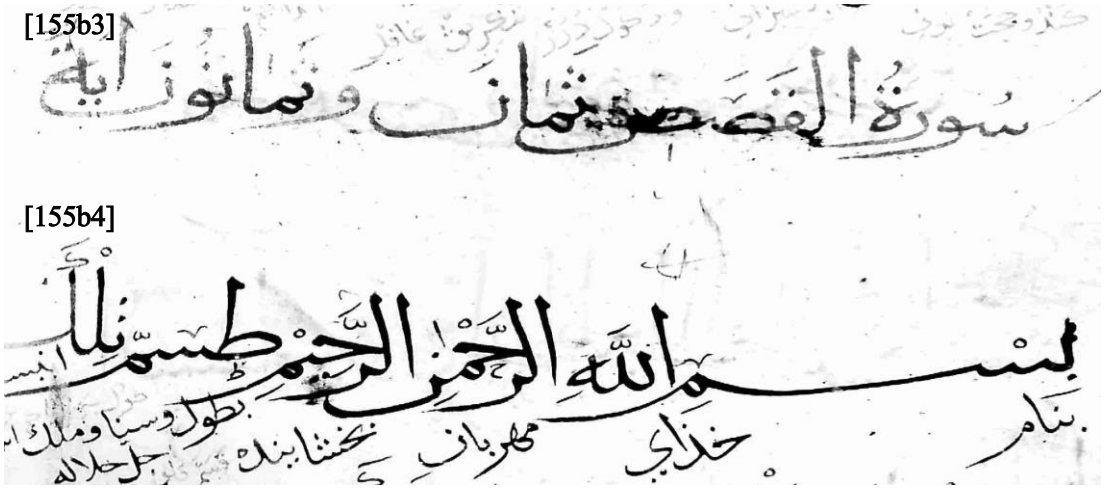
[79] anlaruŋ
[80] añga
[81] añga
[82] anuŋ
[83] Mükerrer yazım.
[84] toŋdı
[85] añga
[86] Far. *nigūnsār*
[87] bañga
[88] anuŋ
[89] anuŋ

93) Ve eyit: “Şükr Taŋ͡grıya kim göstere [size] (2) kendü ḥüccetlerini kim bilesiz anı.” Ve degül durur Taŋ͡grık[90] ġāfil andan kim işlersiz.”

[90] Taŋ͡grıŋ

28 - Sūretü Ḳaṣaṣ

[155b3]

[155b4]

1) (4) Ḳısm ḳılur Çalap, ṭūl ve senā kim.

2) Bu durur (5) [kit]āb belgülü.

3) Oḳıyavuz sanġa[1] Mūsā ḫaberinden **[156a1]** ve Firʿavn, ṭoġrulıḳ birle, ḳavma kim [ī]mān getüreler.

4) Kim Firʿavn (2) ululıḳ ḳıldı yirde [ve] eyledi yir ehlini bölükler. (3) Żaʿīf dutarıdı bir nice ṭāʾifeyi anlardan, boġazların kesdi oġlanlarınun[2] (4) ve diri ḳıla ʿavratları. Kim ol idi müfsīdlerden.

5) (5) Ve dilerüz kim minnet ḳoyavuz anlara kim żaʿīf [dutdılar] anları **[156b1]** yirde, ḳılavuz anları imāmlar ve daḳı ḳılavuz anları (2) mīrāṯ [ile]tici.

6) Ve maḳām eyleyevüz anlara yirde ve gösterem (3) Firʿavn'ı ve daḳı Hāmān'ı ve daḳı süyini, anlardan (4) ol kim barıdı anlardan ḳorḳulu.

7) Ve daḳı vaḥy ḳılduḳ Mūsā anasına (5) kim: "Emzür, ḳaçan kim ḳorḳasın anda **[157a1]** [buraḳ anı] deñ͡gize ve ḳorḳma ve ġuṣṣa [ḳılm]a kim biz (2) gerü getürevüz anı sindin yanġa[3] ve eyleyevüz anı peyġāmberlerden."

8) (3) Dutdı [a]nı Firʿavn ḳavmı kim bola anlara düşmanlıḳ ve ġuṣṣa. Kim (4) Firʿavn ve Hāmān ve anlarun[4] süyi, barıdı anlar (5) yazuḳlulardan.

9) Eyitdi ʿavratı Firʿavn'uŋ: "Göz aydını durur **[157b1]** banġa[5] ve daḳı sanġa[6]. [De]pelemeŋ anı kim tiz bola kim menfaʿat dege bize, ya anı dutavuz (2) oġullıġa." Ve anlar bilmeyeler.

---

[1] sañ͡ga
[2] oġlanlarınuŋ
[3] yañ͡ga
[4] anlaruŋ
[5] bañ͡ga

10) Ve barıdı göŋli (3) Mūsā anasınun[7] fārigˇ. Dileridi kim āşkārā ḳıla anı, eger biz (4) baġlamasavuz anun[8] göŋline kim bola müʾminlerden.

11) (5) Ve eyitdi ḳız ḳarındaşına kim: “Ardınca bar!” Andan gördi anı kūşede **[158a1]** ve anlar bilmedi.

12) Ve ḥarām ḳılduḳ anġa[9] kişi südini[10] (2) ilerü. Eyitdi kim: “Yol gösterem mi size bir ḫānedāna (3) kim [ḳa]būl ḳılalar anı sizden? Ve anlar bunı eyü [duta]lar.”

13) Gerü birdük anı (4) anasına kim gözi rūşen bola ve ġuṣṣalu gelmeye kim bile kim (5) Tan͡grı vaʿdesi ḥaḳ durur. Velīkin anlarun[11] artuḳı [bilmez] durur.

14) **[158b1]** Ḳaçan kim reşīd bola ve rāst bola, birdük anġa[12] peyġāmberlıḳ ḥükmi (2) veʿilmi. Ve ancılayınʿivaż birevüz eyüʿamellülere.

15) Ve girdi Mūsā (3) Mıṣr şehrine ġaflet vaḳtında anun[13] ḳavmından. Ve buldı (4) anda iki er kim biri biri birle urışurlarıdı. Biri kendü ḳavmından idi (5) ve daḳı biri düşmanlarından idi. Meded isdedi ol kim kendü **[159a1]** ḳavmından idi anun[14] üçün [kim] düşmanlarından idi. Çapla vurdı anġa[15] Mūsā, (2) ḳażā ḳıldı anġa[16]. Eyitdi Mūsā: “Bu ʿamel dīvüŋ durur. (3) Kim ol düşman durur, yavu ḳılıcı[17] belgülü.”

16) Eyitdi: “Ḫudāvendā! Ben ẓulm ḳıldum (4) kendü nefsüme, yarlıġa bini!” didi. Çalap yarlıġadı anı kim ol durur yarlıġayıcı (5) ve bağışlayıcı.

17) Eyitdi: “Bar Ḫudāyā, anġa[18] kim niʿmet birdüŋ banġa[19], **[159b1]** bolmayam āşkāre[20] yazuḳlulardan.”

18) İrteye degin boldı Mıṣr şehrinde (2) ḳorḳulu müteraḳḳib. Andan soḳra[21] ol kim yārī ḳıldı anġa[22] giçen gün, (3) meded diledi andan, eyitdi anġa[23] Mūsā kim: “Sensin yavu barmış belgülü.”

---

[6] san͡ga
[7] anasınuŋ
[8] anuŋ
[9] an͡ga
[10] “kişi südi” (Ar. murżiʿat ‘süt anne’, Far. şīr-i kes) tercümesi Farsçadan yapılmış ve Arapça metinle uyumsuz.
[11] anlaruŋ
[12] an͡ga
[13] anuŋ
[14] anuŋ
[15] an͡ga
[16] an͡ga
[17] m. قولجى
[18] an͡ga
[19] ban͡ga
[20] “āşkāre” (Ar. ẓahīr ‘arka çıkan, yardımcı olan’, Far. āşkāre) tercümesi yanlış. Arapça sözcük “ẓahīr” yanlış olarak “ẓāhir” okunmuş ve tercüme bu şekilde yapılmış.
[21] soŋra

19) (4) Ḳaçan kim diledi kim ṭuta anı kim ol anun[24] düşmanı idi (5) ikisine, eyitdi: “İy Mūsā! Diler misin kim öldüresin bini nite kim **[160a1]** [öl]dürdüŋ [kişi] dünki gün? Meger dilersin kim bol[asın] (2) cabbār yir yü[zinde]. Ve dilemezisen kim [bola]sın (3) ṣāliḥlerden.”

20) Andan geldi bir er şehr kūşesinden (4) yügürü, eyitdi: “İy Mūsā! Gürūhlara buyurmışlar kim sini (5) öldüreler. Çıḳ git bu şehrden kim benven sanġa[25] naṣīḥat ḳıl[ıcı]lardan.”

21) **[160b1]** Mıṣır’dan çıḳdı ḳorḳaraḳ. Eytidi: “İy Çalap! Ḳurtar bini (2) ẓālim ḳavmdan.”

22) Ḳaçan kim Mūsā yüz dutdı Medyen’e, eyitdi: (3) “Tiz bola kim Tan͡grı yol göstere banġa[26], ṭoġru yol.”

23) Ḳaçan kim (4) girdi Medyen ḳapusına, buldı anda bir gürūh ādemīlerden kim (5) su birürleridi ve buldı anlardan ayruḳ iki ʿavrat **[161a1]** ḳoyınları sürerler. Eyitdi: “Ne durur size?” Eyitdiler: “Su birimeyevüz (2) t[ā] çobānlar [dö]ne ..... bundan. Ve atamuz ḳoca durur ulu.”

24) (3) Mūsā su birdi anlara, andan gerü döndi gölgedin yanġa[27]. Eyitdi: “Yā Rab! (4) Benven ol kim aşaġa biribidüŋ bendin yanġa[28] eylükden yoḫsul.”

25) Geldi Mūsā’ya (5) biri ol iki ḳızdan, barurıdı utanu. Eyitdi ol ḳız Mūsā’ya kim: **[161b1]** “Atam sini oḳır kim ʿivaż ḳıla sanġa[29] su birdügüŋ üçün bize.” (2) Ḳaçan kim geldi Mūsā Şuʿayb ḳatına ve eyitdi kendü ḳıṣṣasını. Şuʿayb eyitdi: (3) “Ḳorḳmaġıl[30] kim ḳurtılduḳ[31] ol ẓālim ḳavmlardan.”

26) Andan eyitdi (4) biri bu iki ḳızdan: “İy ata! Ücretine dut kim yigrek durur ol kim (5) ücrete dutduŋ kim ḳavī ve emīn durur.”

27) “Kim ben eyle dilerven kim **[162a1]** ʿavratlıġa sanġa[32] birem [birini bu iki] ḳızumdan ben, anun[33] üçün kim (2) müzdūrum bolasın sekiz yıl. Eger tamām

---

[22] an͡ga
[23] an͡ga
[24] anuŋ
[25] san͡ga
[26] ban͡ga
[27] yan͡ga
[28] yan͡ga
[29] san͡ga
[30] m. قورماغيل
[31] ḳurtılduŋ
[32] san͡ga
[33] anuŋ

ederisen on yıla (3) ol senün[34] ḳatuкdan[35] bola. Ve dilemezüm kim ḳatı dutam senüŋ birle. (4) Kim bulasın bini eger dilese Taŋ̄grı ṣāliḥlerden.”

28) (5) Eyitdi: “Oldur benüm birle senüŋ araḳda[36] her ḳanḳısını iki vaʿdeden ödedüm sanġa[37] [162b1] kim bolmaya ḥadden geçmek banġa[38]. Taŋ̄grı bu ḳavlümüze[39] kim ḳılduḳ saḳlayıcıdur.”

29) (2) Ḳaçan kim ödedi Mūsā ol vaʿdesini ve iletdi kendü ʿavratını, (3) gördi Ṭūr ṭaġı kūşesinde od yanar. Eyitdi Mūsā, ehline: (4) “Siz durun[40] bunda kim ben gördüm od, baram getürem size (5) andan ḫaber ya bir ḳadar oddan getürem meger kim siz [163a1] kim ısınasız.”

30) Anda barıcaḳ ün geldi bir deredin yanġa[41] kim (2) bereket[lü] maḳām idi aġaçdan kim: “İy Mūsā! (3) Benven ben Taŋ̄grı kim ʿālemler Taŋ̄grısıvan.”

31) “Kim buraḳ[42] ʿaṣāḳı[43] sen!” (4) Ḳaçan kim gördi anı kim deprenür ancılayın kim bola yılan, gerü döner (5) gerü durmadı. “İy Mūsā! İlerü gel ve ḳorḳma kim sensin [163b1] sen īminlerdensin.”

32) “Güvür elüŋi yaḳaḳ[44] içine kim gerü çıḳa (2) aḳ bolmış, yavuzlıḳsuz ve götür sindin yanġa[45] ḳanaduḳı[46] (3) ḳorḳudan. Kim ol iki bardur iki ḥüccet senüŋ Taŋ̄grıḳdan[47] (4) Firʿavn’dın yanġa[48] ve ḳavmına kim ol ḳavm barıdı (5) fāsıḳlar.”

33) Eyitdi: “İy Çalap! Ben öldürdüm anlardan birini. [164a1] Ḳorḳarvan kim bini öldüreler.”

34) “Ve ḳarındaşum Hārūn (2) faṣīḥraḳ durur binden dili. Biribi anı Firʿavn’a benüm birle kim bola kim ṭoġru getüre bini, yaʿni inana. (3) Ḳorḳarvan ben yalan diyeler banġa[49].”

---

[34] senüŋ
[35] ḳatuŋdan
[36] araŋda
[37] saŋ̄ga
[38] baŋ̄ga
[39] m. قاولمزا
[40] duruŋ
[41] yaŋ̄ga
[42] Bu sözcükten sonra bir de “buraḳma” yazılmış ve üstü çizilmiş.
[43] ʿaṣāŋı
[44] yaḳaŋ
[45] yaŋ̄ga
[46] ḳanaduŋı
[47] Taŋ̄grıŋdan
[48] yaŋ̄ga
[49] baŋ̄ga

35) Eyitdi kim: “Berkidevüz (4) senüŋ bāzūкı[50] ḳarındaşuк[51] birle ve eyleyevüz size ḥüccet (5) kim iremeyeler siz ikiye bizüm ḥüccetümüzden. Siz iki ve her kim [164b1] uyarısa size ġālib bolasız.”

36) Ḳaçan kim bardı anlara Mūsā (2) bizüm ḥüccetlerümüz bile, eyitdiler: “Bolmaya bu meger cāḏū (3) yaʿni yalancı ve iftirā ḳılıcı. Ve işitmedük biz bu eyitdügini ilerüki atalarumuzdan.”

37) (4) Eyitdi Mūsā kim: “Çalabum yigrek bile, ol kim geldi ṭoġru yola (5) anun[52] ḳatından ve anġa[53] kim bola anġa[54] ʿāḳıbet ol sarāy. [165a1] Kim ḳurtarmaya ẓālimleri.”

38) Eyitdi Firʿavn: “İy sizler kim (2) ḳavm, ben bilmedüm size hīç [taⁿg]rı benden ayruḳ. Çıḳar (3) bini iy Hāmān balçıḳdan. Eylegil banġa[55] köşk (4) meger kim ben bulam Mūsā Taⁿgrı[sını]. Ben eyle sanurvan kim ol (5) yalancılardan durur.”

39) Ve ululandı ol kendüsi ve daḳı süyi [165b1] yirde ḥaḳsuz. Sandılar kim anlar bizdin yanġa[56] (2) döndürmeyeler.

40) Dutduḳ Firʿavn’ı ve daḳı süyini, buraḳduḳ anları (3) deⁿgize. Görgil kim nice bolur ʿāḳıbeti ẓālimlerün[57]!

41) (4) Ve eyledük anları bölükler, oḳıyalar anları oddın yanġa[58]. (5) Ḳıyāmet güninde meded ḳılmayalar anlara.

42) Anlardan soкra[59] eyledük [166a1] bu dünyāda nefrīn, ḳıyāmet günine degin anlardur (2) ḳabīḥ yüz[lüle]r.

43) Ḥaḳ, birdük Mū[sā’ya] kitābı (3) andan soкra[60] kim helāk ḳılduḳ bölükler kim ilerü barıdı (4) ḫalāyıḳ görüriken ve yol göster ve raḥmet ḳıl kim meger anlar (5) ögit dutalar.

44) Ve degülidüŋ ol yanġa[61] kim gün batar yaʿni [maġrip] [166b1] kim eyledük Mūsā’dın yanġa[62] işi. Ve degülidüŋ (2) ḥāżır olmışlardan.

---

[50] bāzūŋı
[51] ḳarındaşuŋ
[52] anuŋ
[53] aⁿga
[54] aⁿga
[55] baⁿga
[56] yaⁿga
[57] ẓālimlerüŋ
[58] yaⁿga
[59] soŋra
[60] soŋra
[61] yaⁿga
[62] yaⁿga

45) Lākin biz yaratduḳ ḳavmlar, (3) uzandı anlara rūzgār. Ve degülidüŋ hemīşe (4) Medyen ehlinden, oḳıdılar anlara ḥüccetlerümüzi lākin[63] biz (5) biribidük idi.

46) Sen Ṭūr ṭaġı kūşesinde degülidüĸ[64] kim **[167a1]** oḳıduḳ. Lākin baḫşāyiş Taṅ̄grıĸdan[65] kim ḳorḳıdavuz (2) ol ḳavmı, gelmedi anlara [hīç] ḳorḳıdıcı bundan ayru[ḳ] kim anlar (3) ögit dutalar.

47) Ve eger anlara degmezise muṣībet (4) ol neseneyi kim ilerü ṭutmış elleri durur, eydeler kim: "Taṅ̄grımuz ne üçün biribimedi (5) bizdin yanġa[66] peyġāmber kim kirtine idük senüŋ āyetlerüĸe[67] ve bolayıduḳ **[167b1]** müʾminlerden[68]."

48) Ḳaçan kim geldi anlara ḥaḳ bizüm ḳatumuzdan eyitdi[ler] (2) kim: "Birmeseleridi anlar kim birdiler Mūsā'[ya]?" Kim bolmasa idiler (3) kāfir anġa[69] kim birdük Mūsā'ya bundan ilerü eyitdiler: (4) "Cāḏūlar durur hem-püşt bolıp." ve eyitdiler kim: "Biz dükelüne kāfirüz."

49) (5) Eyit: "Getürüŋ kitāb Taṅ̄grı ḳatından kim ol bola yol bulmışıraḳ **[168a1]** ol ikiden. Uyalum eger [ṭo]ġr[u] sözlülerden bol[urısaŋuz]."

50) Eger birmez[lerise] (2) sanġa[70] cevāb, bilgil kim nefsleri hevāsına uyarlar. (3) Daḳı yavu ḳılmışıraḳ yolını anlarıdı kim mütābaʿat ḳıl[dılar] kendü hevāları[na] (4) Taṅ̄grıdan. Kim Taṅ̄grı gösdermez yolı ẓālimlere.

51) (5) Ḥaḳīḳat ki degürdük anlara sözi, anun[71] üçün kim ögit dutalar.

52) **[168b1]** Anlar kim birdük bunlara kitāb andan ilerü kim, anlar (2) anġa[72] īmān getürdiler.

53) Ḳaçan kim oḳıyalar anlara, eyitdiler: "Uyduḳ (3) anġa[73] kim ol ḥaḳ durur Çalabumuzdan kim barıduḳ andan ilerü (4) müsülmānlar."

54) Anlar durur kim bireler anlara müzd ikileyin (5) anun[74] üçün kim ṣabr ḳıldılar ve buraḳalar ḥasenatdan ötürü yavuzlıġı **[169a1]** ve [a]nd[an] kim rūzī ḳılduḳ anlara nafaḳa ḳılalar.

---

[63] m. لٰكِن
[64] degülidüŋ
[65] Taṅ̄grıŋdan
[66] yaṅ̄ga
[67] āyetlerüŋe
[68] Bir sonraki sayfada mükerrer yazım.
[69] aṅ̄ga
[70] saṅ̄ga
[71] anuŋ
[72] aṅ̄ga
[73] aṅ̄ga
[74] anuŋ

55) Ve ḳaçan kim işideler (2) laġv sözi yüzler[ini döndür]eler ve eyideler: “Bize bizüm ʿamelümüz (3) ve size sizüĸ[75] ʿamelüĸüz[76]. Selām bolsun size. İsdemezüz (4) cāhillere.”

56) Sen yol göstermeyesin anı kim seversin, lākin (5) Taŋ͡grı yol göstere anġa[77] kim dileye. Ve oldur ʿālim yol bulanlara.

57) **[169b1]** Ve eyitdiler: “Eger kirtinürisevüz ṭoġru yola senün[78] birle, ḳapalar bizi (2) yirümüzden.” Ya mümkin bolmaya anlara imīn (3) dirile andın yanġa[79] yimişler dükeli dürlü urūz bizüm ḳatumuzdan. (4) Lākin artuḳı anlarun[80] bilmeyeler.

58) Ve niçe helāk ḳılduḳ (5) köyler ġafletlıḳ ḳıldılar dirliklerinden. Bu durur **[170a1]** maḳāmları di[ŋ͡glenmedi] anlarun[81] ardınca (2) meger azacuḳ kim barıduḳ biz mīrāṣ alıcı[lar].

59) (3) Ve bolmaya Taŋ͡grıĸ[82] [hel]āk ḳılıcı köyi kim biribiye (4) aṣlında peyġāmber ve oḳıya anlara bizüm āyetlerümüzi. Ve degülidük (5) helāk ḳılıcı köyi meger kim anun[83] ḳavmı ẓālimler idi.

60) Ve ol kim **[170b1]** ve birdiler size neseneden ḳaçan kim berḫ̲ūrdārlıḳ bu dünyā dirliginün[84] (2) daḳı bezegi. Ve ol kim Taŋ͡grıya yaḳın durur, yigrek ve bāḳīraḳ idügin (3) bilmez misiz?

61) Daḳı ol kişiye kim vaʿde ḳılmışuz eyü vaʿde (4) ol göre anı, andayuḳ kim bola kim berḫ̲ūrdārlıḳ birdük anġa[85] dirlik metāʿını (5) bu dünyānuŋ. Ol bola ḳıyāmet güninde ḥāżır ḳılınmışlardan.

62) **[171a1]** Ve ol [gün] kim oḳıya[la]r anları eyde: “Ḳanı ol kim henbāz ḳılurıduḳuz[86] bize? (2) Ol kim eyle [eyidür]idüŋüz?”

63) Eyitdiler anlara kim vācib boldı (3) bunlara: “Çalabum ḳavli bunlar idi anlar kim (4) yolsuz ḳılavuz anları, eyle kim yolsuz ḳıldılar bizi bīzārlıḳ ḳılduḳ sanġa[87] degül idiler (5) kim bize ṭaparlarıdı.”

---

[75] sizüŋ
[76] ʿamelüŋüz
[77] aŋ͡ga
[78] senüŋ
[79] yaŋ͡ga
[80] anlaruŋ
[81] anlaruŋ
[82] Taŋ͡grıŋ
[83] anuŋ
[84] dirliginüŋ
[85] aŋ͡ga
[86] ḳılurıduŋuz

64) Ve eydeler: “Oḳık[88] henbāzlarukuzı[89].” **[171b1]** Oḳıyalar anı, cevāb birmeye anlara ve andan göreler ʿaẕābı. (2) Eger anlar yol bulmışlarmıssa.

65) Ol gün kim oḳıya (3) anları, eyide kim: “Ne cevāb didiŋüz peyġāmberlere?”

66) Örtile (4) anlara ḫaberler ol gün kim anlar biri birini sormayalar.

67) (5) Ammā ol kim tevbe ḳıldı ve īmān getürip eyü ʿamel ḳıla, **[172a1]** tiz bola kim ḳurtılmışlardan bo[la].

68) Ve Taŋ̄grık[90] (2) yarada anı kim dileye ve iḫtiyār ḳıla anı kim olmaya anlara (3) ürmeklik. Arı durur Taŋ̄grı, andan ulu durur kim anġa[91] şerīk dutalar.

69) (4) Ve Taŋ̄grıḳ[92] bilür anı kim gizleyeler göŋ̄güllerinde ve daḳı anı kim āşkārā ḳılalar.

70) (5) Ve oldur Taŋ̄grı kim yoḳ durur hīç taŋ̄grı meger ol. Anundur[93] şükr bu dünyāda **[172b1]** ve ol dünyāda. Ve anun[94] durur ḫākimlik ve dükeli barmaḳı andın yanġa[95] durur.

71) Eyit: (2) “Görür [mi]siz? Eger işleye Taŋ̄grı size düni (3) hemīşe, kim gündüz bolmaya ḳıyāmet günine degin, kim durur taŋ̄grı (4) Çalapdan ayruḳ kim getüre size aydınlıḳ? İşitmez misiz?”

72) Eyit: (5) “Görür misiz? Eger eylerise Taŋ̄grı [si]ze gündüz **[173a1]** hemīşe kim dün bolmaya ḳıyāmet günine degin, kim durur taŋ̄grı (2) Çalapdan ayruḳ kim getüre size düni kim āsāyiş bulasız anda? (3) Görmez misiz?”

73) Anun[96] raḥmetinden durur kim eyledi (4) size dün ve gündüz kim āsāyiş dutasız andan (5) ve ne kim gerek isdeyesiz anun[97] faẓlından. Meger kim siz şükr ḳılasız.

74) **[173b1]** Ol gün kim oḳıya anları eyide: “Ḳandasız ortaḳlarum (2) ol kim barıduḳuz[98], eydürid[üŋüz]?”

75) Ve çıḳaravuz ṭaşra (3) her ḳavmdan ṭanuḳ. Eyidevüz: “Getürüŋ ḫüccetüŋüzi.” (4) Bileler kim ḥaḳ Taŋ̄grınun[99] durur ve gümrāh boldı anlardan ol kim (5) iftirā ḳılurlarıdı.

---

[87] saŋ̄ga
[88] oḳıŋ
[89] henbāzlaruŋuzı
[90] Taŋ̄grıŋ
[91] aŋ̄ga
[92] Taŋ̄grıŋ
[93] anuŋdur
[94] anuŋ
[95] yaŋ̄ga
[96] anuŋ
[97] anuŋ
[98] barıduŋuz

76) Ḳārūn idi **[174a1]** Mūsā ḳavmından kim artuḳlıḳ isderidi anlara ve birdük anġa[100] (2) ḫazīnelerden, anı kim kilīdleri aġır idi sürmege (3) ūliyyü'l-ḳuvvet[101] ḳuvvet issileri. Ḳaçan kim eyitdi ḳavmı anġa[102]: "Şādī ḳılma! (4) Taṅgrı sevmez şādī ḳılanları."

77) Ve isde anı kim birdi sanġa[103] (5) Taṅgrı ol dünyā sarāyını ve unıtma kendü naṣībıḳı[104] **[174b1]** bu dünyādan. Ve eylük ḳıl eyle kim eylük ḳıldı Taṅgrı sanġa[105] (2) ve isdeme fesādı işlemek yirde. Kim Taṅgrı sevmez (3) müfsīdleri.

78) Eyitdi: "Ol mālı kim birdiler bize ʿilm birle (4) benüm ḳatumda." Ya bilmez durur kim Taṅgrı helāk ḳıldı (5) andan ilerü ol ḳavmlardan anı kim ḳatıraḳ idi ḳuvvetde **[175a1]** ve ḳavmuĸ[106] artuḳını? Ve sormayalar kim hīç yazuḳlarından (2) kāfirlere.

79) Daşra çıḳdı kendü ḳavmına kendü bezegi birle. (3) Eyitdi anlara kim dilerleridi bu dünyā dirligini kim: (4) "Kāşkī bola idi bize nice kim birdiler Ḳārūn'a. Kim anun[107] (5) çoḳ ḥaẓẓı barıdı."

80) Ve eyitdiler anlar kim birdiler ʿilm: **[175b1]** "Vāy size! Taṅgrı yigrek durur anġa[108] kim uyarsız ve daḳı (2) eyü ʿamel ve görmeyeler anı meger ṣābirler."

81) (3) İndürdük biz yir altına Ḳārūn'ı ve evini ve mālını. Kim yoḳdur anun[109] (4) hīç ḳavmı kim yārī ḳılalarıdı anġa[110] Taṅgrıdan artuḳ ve daḳı (5) yoḳıdı yārī ḳılınıcılar.

82) Ve barıdı anlar kim **[176a1]** ārzū etdiler [yiri]ni dünki gün, eydürler kim: "Vāy anġa[111]! (2) Taṅgrı döşeye anun[112] rūzını dileye ḳullarından (3) ve taḳdīr ḳıla. Eger bolmaya idi kim minnet ḳılur Çalap bize, aşaġa ilete yir (4) bizi. Vāy durur kim ol ḳurtarmaya kāfirleri."

---

[99] Taṅgrınuŋ
[100] aṅga
[101] Arapça kısımdaki tamlamanın aynısı yazılmış.
[102] aṅga
[103] saṅga
[104] naṣibıŋı
[105] saṅga
[106] ḳavmuŋ
[107] anuŋ
[108] aṅga
[109] anuŋ
[110] aṅga
[111] aṅga
[112] anuŋ

83) Bu durur sarāy-ı (5) āḫiret, eyleyevüz anları kim dilemeyeler ululıġı [176b1] yir yüzinde ve daḳı fesād ḳılmaḳı. Ve soḳı[113] eyü bolmaḳ mutteḳīlerüŋ durur.

84) (2) Her kim gelürise eylük birle anġa[114] bola eylük andan yigrek ve her kim gelürise (3) yavuzlıḳ anġa[115] cezāsın ḳılmayalar kim anlar kim işlediler yavuzlıḳlar (4) meger ol kim barıdı anı işlediler.

85) Ol kim vācib ḳıldı sanġa[116] (5) Ḳurʾān'ı, gerü döndüre sini gerü dönecek yire. Taṉg͡rım bilürirek durur anı kim [177a1] geldi ṭoġru yola ve ol kim gümrāhlıḳda durur muʾayyen.

86) (2) Ve degülidüŋ sen kim ümīdüĸ[117] barıdı kim buraḳalar sindin yanġa[118] kitāb (3) meger raḥmet Taṉg͡rıŋdan. Kim bolmayasın āşkāre[119] (4) kāfirlere.

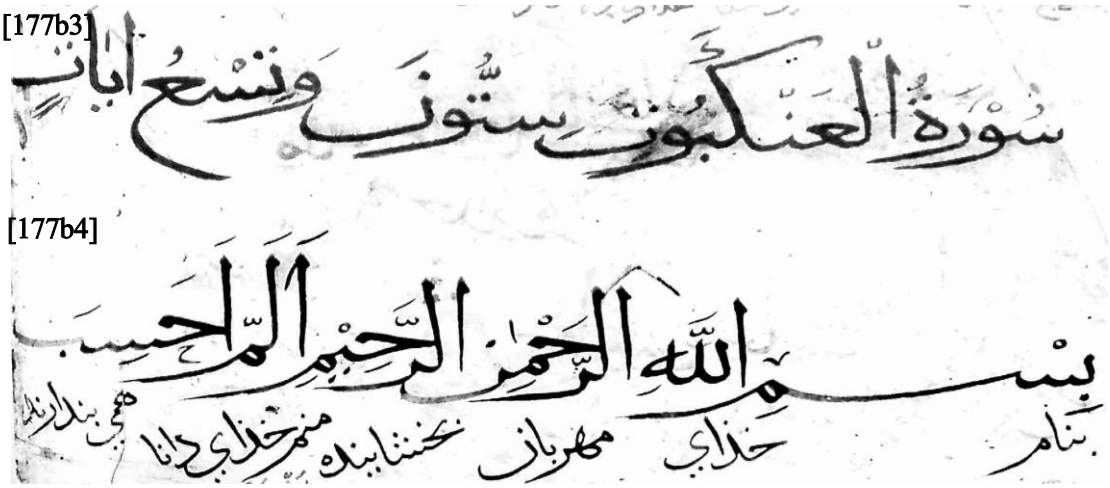
87) Kim sini yıġmayalar Taṉg͡rı āyetlerinden (5) andan soĸra[120] kim biribindi sindin yanġa[121]. Oḳı Çalabıĸdın[122] yanġa[123] [177b1] ve bolmaḳıl kāfirlerden.

88) Ve oḳıma Taṉg͡rı birle ayruḳ taṉg͡rı. (2) Yoḳ durur hīç taṉg͡rı meger ol. Dükeli nesene helāk bola meger anun[124] dīdārı. Anun[125] durur ḥükm ve gerü döne andın yanġa[126].

[113] soŋı
[114] aṉg͡a
[115] aṉg͡a
[116] saṉg͡a
[117] ümidüŋ
[118] yaṉg͡a
[119] "āşkāre" (Ar. ẓahīr 'arka çıkan, yardımcı olan', Far. āşkāre) tercümesi yanlış. Arapça sözcük "ẓahīr" yanlış olarak "ẓāhir" okunmuş ve tercüme bu şekilde yapılmış.
[120] soŋra
[121] yaṉg͡a
[122] Çalabıŋdın
[123] yaṉg͡a
[124] anuŋ
[125] anuŋ
[126] yaṉg͡a

29 - Sūretü ʿAnkebūt

[177b3]

[177b4]

1) (4) Benven Taŋ͡grı bilür.

2) Sanalar (5) ādemīler kim terk ḳılalar anları andan ötürü kim eydeler: “īmān getürdük.” Ve anları **[178a1]** sınamadın.

3) Ṭoġru kim sınaduḳ anları [kim] bunlardan ilerü idi. (2) Tā ayıra Çalap anları kim ṭoġru söylediler ve daḳı ayıra (3) anı kim yalancılar durur.

4) Sanalar anlar kim işlerler (4) yavuzlıḳlar kim ilerü geçeler bizden? Çün yavuz durur anı kim ḥükm iderler!

5) (5) Her kimüŋ ümīdi barısa Taŋ͡grı dīdārına kim ire idi Taŋ͡grı [vaʿdesi] **[178b1]** gele. Kim ol durur işidici ve ʿālim.

6) Her kim ġazā ḳıldı, (2) ġazā ḳıla kendü nefsi üçün; kim Çalap muḥtācsuz durur (3) dünyādakilerden.

7) Anlar kim īmān getürip işlediler (4) eylükler; örtevüz anlardan yazuḳlarını ve ʿivaż birevüz anlara, (5) yigrek nice kim barıdı ve işledileridi.

8) Ve vaṣiyyet ḳılduḳ **[179a1]** [ā]demīler[e] kim ata ve anayı eylük ḳılalar. Eger senüŋ birle cehd ḳılalar (2) kim şirk getüresin baŋ͡ġa[1], anda kim yoḳ durur senüŋ anda ʿilmüŋ, muṭīʿ bolma anlara! (3) Kim soḳı[2] baŋ͡ġa[3] gelmek durur, ḫaber ḳılam size anı kim barıdukuz[4] işleridüŋüz.

9) (4) Anlar kim müʾmin boldılar ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar, güvürevüz (5) anları ṣāliḥlere.

---

[1] baŋ͡ga
[2] soŋı
[3] baŋ͡ga
[4] barıduŋuz

10) Ādemīlerden bar durur kim[5] [179b1] eyide: “īmān getürdük Tañgrıya!” Ḳaçan kim çoḳ ṭapu ḳıl diyeler Tañgrıya (2) fitne ḳıla ādemīlere, Tañgrı ʿaẕābı bigi. Ḳaçan kim (3) gele meded Tañgrıḳdan[6], eyideler: “Biz sizüŋ bilevüz.” (4) Tañgrı yigrek bilür anı kim göñgüllerinde durur ʿālemdaḳılaruŋ.

11) (5) Ayırmayınca Çalap anları kim müʾmin boldılar ve daḳı ayıra münāfıḳları.

12) [180a1] Ve eyitdiler anlar kim kāfir boldılar anlara kim īmān getürdi: “Tabīʿ boluḳ[7] (2) bizüm yolumuza kim götürevüz kim yazuḳlaruḳuzı[8].” Ve degül durur anlar götürici (3) yazuḳlardan anlarun[9] hīç nesene. Kim anlar yalancılar durur.

13) Götürsünler (4) aġırlıḳlarını ve aġırlıḳı kim anlaruк[10] aġırlıḳı bile durur. Ve sorsunlar anlardan kim (5) ḳıyāmet güni anı kim yalan söylerleridi.

14) Kim ṭoġru, biribidük [180b1] Nūḥ’ı kendü ḳavmına. Ḳaldı ara yirlerinde biñg yıldan (2) elli eksük yıl. Andan ṭutdı anları ṭūfān kim anlar (3) ẓālimleridi.

15) Ḳurtarduḳ Nūḥ’ı, gemüsini ḳavmı birle ve eyledük (4) ol gemüyi ʿalāmet dünyālara.

16) Ve İbrahīm ḳaçan eyitdi ḳavmına kim: (5) “Ṭapu ḳıluŋ Tañgrıya ve ḳorḳuк[11] andan kim ḫayruḳuz[12] anda durur. Eger siz [181a1] bilüriseŋüz.”

17) “Anı kim ṭapa[r]sız Tañgrıdan daşra butlara (2) kim eydeler yalan. Anlar [ṭa]parlar ayruḳa (3) Tañgrıdan, mālik ḳılmayalar size rūzi. Pes isdeŋ Tañgrı ḳatında (4) rūzi ve ṭapuḳ[13] anġa[14] ve şükr ḳıluḳ[15] anġa[16] kim andın yanġa[17] (5) gerü döndüreler sizi.”

18) “Eger yalan diyeler yalan söylediler ol ḳavm kim [181b1] sizden ilerü. Bolmaya peyġāmbere meger kim degül [a]çuḳ yetürü[r]idi.”

19) Görmez-(2)-ler mi nice başlaya Tañgrı yaratmaḳı andan gerü iki? (3) Kim bar durur ol Tañgrıya āsān.

---

[5] Sonraki satırın başında mükerrer yazım.
[6] Tañgrıŋdan
[7] boluŋ
[8] yazuḳlaruŋuzı
[9] anlaruŋ
[10] anlaruŋ
[11] ḳorḳuŋ
[12] ḫayruŋuz
[13] tapuŋ
[14] añga
[15] ḳıluŋ
[16] añga
[17] yañga

20) Eyit: “Yür[iŋ] (4) yir yüzinde ve görüŋ nice āġāz itdi yaratmaḳa kim Taŋ͡grı (5) yaradur yaratmaḳ ikiledin. Kim Taŋ͡grı dükeli neseneye ḳādirdür.”

21) [182a1] ʿAẕāb bire anġa[18] [kim di]leye ve bağışlaya anġa[19] kim dileye ve andın yanġa[20] (2) gerü döndüreler sizi.

22) Ve degülsiz ʿāciz [ḳılıcı] yirde (3) ve daḳı gö[kde] ve yoḳ durur size Taŋ͡grıdan dışra hīç (4) çalap ve yārī ḳılıcı.

23) Anlar kim kāfir boldılar Taŋ͡grı āyetlerine (5) ve dīdārına, anlar durur kim nevmīd boldılar Taŋ͡grı raḥmetinden ve anlar durur kim [182b1] ʿaẕāb görenler elīm.

24) Ḳavmınuḳ[21] cevābı yoḳıdı (2) meger [kim] eyitdiler: “Öldürüŋ anı ya göyündü[rüŋ] İbra[hīm’i].” Ḳurtardı anı (3) Taŋ͡grı oddan kim anda ḥüccetler durur ol ḳavma (4) kim müʾmin bolalar.

25) Ve eyitdi anı kim: “Dutduḳuz[22] siz Taŋ͡grıdan ayruḳ (5) butları dostlıḳ ortaḳuzda[23] bu dünyā dirligince bola?” Andan [183a1] ḳıyāmet güninde kāfir bola bir niceŋüz bir niceŋüze ve nefrīn ḳıla (2) bir niceŋüz bir niceŋüze ve yiriŋüz od[dur] ve yoḳ durur (3) size hīç yārī ḳılıcı.

26) īmān [get]ürdi Lūṭ ve eyitdi: “Kim ben hicret ḳılıcıvan (4) kendü Çalabımdın yanġa[24] kim ol durur miṣālsüz ve ḥakīm.”

27) Ve birdük İbrahīm’e (5) İsḥaḳ ve daḳı Yaʿḳūb’ı ve eyledük oġlanlarına [183b1] peyġāmberlıḳ ve kitāb. Ve birdük anġa[25] ṣevābını bu dünyāda (2) ve oldur ol dünyāda eyülerden.

28) Lūṭ peyġāmber (3) kim eyitdi ḳavmına: “Siz kim işlersiz zişt iş (4) kim artuḳ bolmadı sizüŋ birle hīç kimse dünyādan.”

29) (5) “Kim siz gelürsiz erenler bile ve kesersiz [184a1] yolı ve gelürsiz dirnege kim yavuz iş.” (2) Bolmaya cevāb anun[26] ḳavmı meger eyitdiler kim: “Getür bize (3) Taŋ͡grınun[27] ʿaẕābını eger bolurısaḳ[28] kim ṭoġru sözlülerden.

---

[18] aŋ͡ga
[19] aŋ͡ga
[20] yaŋ͡ga
[21] ḳavminuŋ
[22] dutduŋuz
[23] ortaŋuzda
[24] yaŋ͡ga
[25] aŋ͡ga
[26] anuŋ
[27] Taŋ͡grınuŋ
[28] bolurısaŋ

30) (4) Eyitdi: “Yā Rab! Yārī ḳıl banġa[29] yavuz işlü ḳavmumdan.”

31) (5) Ḳaçan kim geldi peyġāmberlerümüz İbrahīm’e beşāret ḳılıp eyitdiler: **[184b1]** “Kim biz helāk ḳılısarvuz bu köy ḳavmını kim anun[30] ehli (2) ẓālimler durur.”

32) Eyitdi: “Lūṭ peyġāmber andadur.” Eyitdiler: (3) “Biz yigrek bilürüz anı kim anda ḳurtaravuz anı ve daḳı ehlini ʿavratından (4) artuḳ. Kim ol ʿaẕābda ḳalanlardan durur.”

33) Ḳaçan kim (5) geldiler peyġāmberlerümüz, Lūṭ ġuṣṣalu boldı anlar geldügine ṭar boldı ṭāḳatları. **[185a1]** Eyitdiler [L]ū[ṭ]’a: “Ḳorḳma ve ġuṣṣa d[utm]a kim biz ḳurtaravuz sini ve daḳı ehlini (2) meger ʿavr[atın] ol ʿaẕābda ḳalanlardan.”

34) Biz anġa[31] biribidük (3) bu köy ehline ʿaẕāb gökden anġa[32] kim (4) fısḳa meşġūller idi.

35) Ṭoġru kim terk ḳılduḳ biz anda ḥüccet (5) belgülü ḳavma kim usları bar durur.

36) Medyen’din yanġa[33] ḳarındaşları **[185b1]** Şuʿayb eyitdi: “İy ḳavm! Ṭapu ḳıluḳ[34] Tan͡grıya ve ümīd dutar[ısaŋuz] (2) ḳıyāmet günine ve yürimeŋ yirde fesād ḳıl[anlar].”

37) (3) Anġa[35] yalancı didiler anġa[36]. Dutdı bunları ʿaẕāb kim boldılar (4) evlü evinde öldiler.

38) ʿAd ḳavmı ve daḳı Ṣemūd ḳavmı kim (5) beyān ḳıldılar size yirlerinden. Ve daḳı bezedi anları Şeyṭān **[186a1]** işler[ini] yıġdı anları yoldan ve barıdı anlar (2) [görürler].

39) Ḳārūn’a ve Firʿavn’a (3) ve Hāmān’a geldi anlara Mūsā ḥüccetler birle, (4) anġa[37] kirtinmediler yir yüzinde ve degülleridi (5) artuḳ eyleyiciler.

40) Dükeli dutduḳ anuḳ[38] yazuḳı üçün anlardan kimerse barıdı kim **[186b1]** biribidük anġa[39] āvāz[40] ve anlardan kimse barıdı kim dutdı anı (2) ol āvāz. Ve daḳı anlardan kimse barıdı kim anı indürdük yire (3) ve daḳı bir nicelerini ġarḳa ḳılduḳ ve Tan͡grı anlara ẓulm ḳılmadı (4) lākin kendü nefsleri ẓālim idi.

---

[29] ban͡ga
[30] anuŋ
[31] an͡ga
[32] an͡ga
[33] yan͡ga
[34] ḳıluŋ
[35] an͡ga
[36] an͡ga
[37] an͡ga
[38] anuŋ
[39] an͡ga
[40] “āvāz” (Ar. ḥāṣib ‘hortum, kasırga’, Far. āvāz) tercümesi yanlış. Tercüme Arapça metinle uyumsuz.

41) Anlar kim (5) dutdılar Taŋgrıdan artuḳ taŋgrı örümcük meṣeline **[187a1]** kim gördiler kim evlerüκ[41] süsti örümcük evi durur, (2) eger bilürlerise.

42) Kim Taŋgrı bilür anı [kim] oḳırlar (3) andan artuḳ neseneden ve ol durur mānendsüz, ḥakīm.

43) (4) Bu durur ol meṣel kim ururuz anı ādemīlere ve bilimeyeler anı (5) meger ʿālimler.

44) Yaratdı Taŋgrı gökleri ve yiri **[187b1]** ḥaḳ birle kim anda bola ḥüccet müʾminlere.

45) Oḳı anı kim vaḥy ḳılalar (2) sindin yanġa[42] kitābdan ve namāz ḳıl. Kim namāz (3) yıġar yavuz işden ve daḳı münkerden. Ve yād ḳılmaḳ Taŋgrıyı uluraḳ durur. (4) Kim Taŋgrı bilür ne kim işleyesiz.

46) Ṭartışmaκ[43] kitāb (5) issileri birle meger andan kim ol eyürek bola meger anlarun[44] birle kim ẓulm ḳıldılar **[188a1]** anlardan. [Ve] eyi[düŋ]: "īmān getürdük anġa[45] kim aşaġa biribindi bizdin yanġa[46] ve indi (2) sizdin yanġa[47]. Ve bizüm taŋgrımuz ve sizüŋ taŋgrıḳuz[48] bir durur. Ve bizüz anġa[49] boyın dutanlar."

47) (3) Ve andayuḳ biribidük sindin yanġa[50] kitāb. Anlar kim birdük anlara (4) kitābı kim kirtineler anġa[51] ve anlardan[52] bola kim kirtine anġa[53] (5) inkār itmeyeler ḥüccetlerümüze meger kāfirler.

48) Degül midüŋ sen kim oḳıduḳ[54] **[188b1]** andan ilerü hīç kitāb ve yazmaduḳ[55] mı sen anı saġ elüŋ birle? Andan (2) gümānlu boldılar yavuzlar.

49) Kim, ol ḥüccetlerdür belgülü göŋgüllerde (3) anlara kim birdiler ʿilm. Münkir bolmayalar ḥüccetlerümüze meger ẓālimler.

50) (4) Eyitdiler kim: "Ne üçün biribimediler anġa[56] ḥüccetler Taŋgrısından?" Eyit: "Kim (5) āyetler Taŋgrı ḳatında durur ve benven ben ḳorḳıdıcı belgülü."

---

[41] evlerüŋ
[42] yaŋga
[43] ṭartışmaŋ
[44] anlaruŋ
[45] aŋga
[46] yaŋga
[47] yaŋga
[48] taŋgruŋuz
[49] aŋga
[50] yaŋga
[51] aŋga
[52] Mükerrer yazım.
[53] aŋga
[54] oḳıduŋ
[55] yazmaduŋ

51) Yetmez mi anlara **[189a1]** kim [biz] biribidü[k] sanġa[57] kitāb oḳıdılar anı anlar üze. Kim anda (2) raḥmet bardur ve ögit durur ol ḳavma kim īmān getüreler.

52) Eyit: "Ṭap durur Tan͡grıya (3) benüm bile sizüŋ araḳuzda[58] kim ṭanuḳlıḳ bile anı kim göklerde durur (4) ve daḳı yirde." Ve anlar kim uydılar bāṭıla, kāfir boldılar. (5) Tan͡grı üçün anlar durur ziyānlular.

53) Ve iveler **[189b1]** ʿaẕāba. Ve ammā vaʿde olmış durur gele anlara ʿaẕāb (2) ve gele anlara nāgāh ve anlar bilmeyeler.

54) (3) İveler sanġa[59] ʿaẕāba kim ṭamu (4) çevüre dutmış durur kāfirleri.

55) Ol gün kim örte anları (5) ʿaẕāb üstlerinden ve daḳı ayaḳları altından **[190a1]** eyidevüz: "Ṭaduḳ[60] anı kim barsız kim işlersiz."

56) İy benüm ḳullarum (2) anlar kim [īmān] getürdi kim yir kin͡g durur. Ḳanda kim bolasız, (3) banġa[61] ṭapu ḳıluḳ[62].

57) Kim her ten ṭadısar ölüm acısını. (4) Andan bizdin yanġa[63] gerü döndüreler.

58) Anlar kim īmān getürdiler ve ʿamel-i (5) ṣāliḥ ḳıldılar, maḳām eyleyevüz anlara uçmaḳdan köşkler kim aḳa **[190b1]** anun[64] altından arḳlar, muḫalled bola anda. Çün ṣevāb eyü durur (2) eyü ʿamellülere.

59) Anlar kim ṣabr ḳıldılar ve Tan͡grılarına (3) tevekkül ideler.

60) Ve nice bola deprenür cānavardan kim götürmeye (4) kendü rūzını. Tan͡grı rūzi bire anġa[65] ve size daḳı. (5) Ol durur işidici ve ʿalīm.

61) Ve eger sorasın anlara kim **[191a1]** "Kim yaratdı gökleri ve yiri? Ve musaḫḫar ḳıldı (2) Güneş'i ve daḳı Ay'ı?" Eyideler kim: "Tan͡grı." Pes nice döndüreler.

62) (3) Tan͡grı birür rūzi anġa[66] kim dileye kendü ḳullarından (4) ve taḳdīr ḳıla anġa[67]. Kim Tan͡grı dükeli neseye ʿālim durur.

63) Ve eger (5) soralar anlar kim: "Kim aşaġa biribir gökden suyı, kim diri ḳıldı anun[68] birle **[191b1]** yiri öldüginden soḳra[69]?" Eyideler kim: "Tan͡grı." Eyit iy Muḥammed: (2) "Şükr Tan͡grıya durur." Kim artuḳları anlarun[70] ussı yoḳ durur.

---

[56] an͡ga
[57] san͡ga
[58] araŋuzda
[59] san͡ga
[60] ṭaduŋ
[61] ban͡ga
[62] ḳıluŋ
[63] yan͡ga
[64] anuŋ
[65] an͡ga
[66] an͡ga
[67] an͡ga

64) Ve degül durur (3) bu dünyā dirligi meger sevinmek ve oyın. (4) Ve aḫīret sarāyı eyle bola kim muḫalled diri bolalar. Eger bolurlarısa (5) bilürler.

65) Ḳaçan kim bineler gemü üstine oḳıyalar [192a1] Taṅ͡grı iḫlāṣı birle kim dīn anun[71] durur. Ḳaçan kim ḳurtardı anları ḳurudın yanġa[72] (2) andan soкra[73] şirk [ge]türeler Çalaba.

66) Kim kāfir bolalar anġa[74] kim birdük anlara (3) ve berḫ͡ūrdārlıḳ ideler. Tiz bola kim bileler.

67) Görmeyeler mi (4) kim biz eyledük īmin ḥarem ve ḳapalar ādemīler (5) yörelerinden. Andan bāṭıla uyalar ve Çalap niʿmetine [192b1] kāfir bolalar.

68) Kim ẓālimler andan kim iftirā ḳıldılar (2) Taṅ͡grıya yalan ya ḥaḳḳa yalan didiler ḳaçan kim geldi anġa[75]? (3) Yoḳ mıdur ṭamuda maḳāmı kāfirlerün[76]?

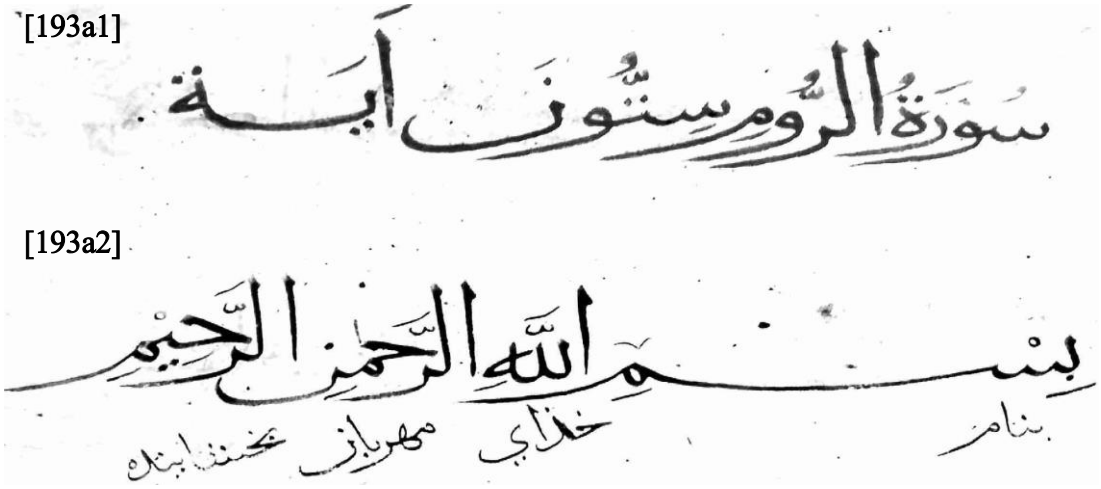
69) (4) Ve anlar kim cihād ḳıldılar bize, yol gösterem anlara yolumuzı. (5) Kim Taṅ͡grı eyü ʿamellülerle durur.

---

[68] anuŋ
[69] soŋra
[70] anlaruŋ
[71] anuŋ
[72] yaṅ͡ga
[73] soŋra
[74] aṅ͡ga
[75] aṅ͡ga
[76] kāfirlerüŋ

30 - Suretü Rūm

[193a1]

1) (3) Benven Tañgrı ʿālim.

2) Ġālib boldılar Rūmlara.

3) Yaḳınraḳ yirde ve anlar (4) ġāliblıḳları ardınca ġālib bolalar.

4) Andan soкra[1] nice yıl (5) buyruḳ Tañgrınun[2] durur ilerüdaḳı ve soḳradaḳı[3]. Ve ol gün kim **[193b1]** şādīlıḳ ḳılalar müʾminler.

5) Yārī ḳılduḳına Tañgrınuḳ[4], yārī ḳıla anġa[5] kim (2) dileye. Ve ol durur mānendsüz, bağışlayıcı.

6) Vaʿde ḳıldı Tañgrı (3) anı ḫilāf ḳılmaya Tañgrı kendü vaʿdesini lākin ādemīlerüк[6] artuḳı (4) bilmeyeler.

7) Bileler āşkāre dirligi (5) bu dünyānuŋ ve anlar ol dünyādan ġāfil durur.

8) **[194a1]** Endīşe ḳılmayalar [mı ke]ndüler[inden]? Yaratmadı mı Tañgrı gökleri (2) ve yiri ve daḳı ikisi arasını meger ṭoġrulıḳ birle kim vaʿde (3) bellü ḳılındı. Kim çoḳı ādemīlerüк[7] Tañgrıları (4) liḳāsına kāfir durur.

9) Ya barmayalar mı yirde, (5) göreler nice bolur soḳı[8] anlarun[9] kim **[194b1]** bunlarun[10] öŋinde idiler? Ḳatıraḳ ve bunlardan ḳuvvetlü ve ḫarāb ḳıldılar (2) yiri ve ʿimāret ḳıldılar anı andan çoḳ kim ʿimāret ḳıldılar anı (3) geldi anlara

[1] soŋra
[2] Tañgrınuŋ
[3] soŋradaḳı
[4] Tañgrınuŋ
[5] añga
[6] ādemīlerüŋ
[7] ādemīlerüŋ
[8] soŋı
[9] anlaruŋ
[10] bunlaruŋ

peyġāmberleri ḥüccetler bile. Eyle kim Taṅ͡grı (4) ẓulm ḳılmaya anlara, lākin anlar kendü nefslerine ẓulm ḳıldılar.

10) (5) Andan bola ʿāḳıbeti anlarun[11] kim yavuzlıḳ ḳıldılar yavuzlıḳ [195a1] yalan didiler Taṅ͡grı āyetlerini ve anġa[12] efsūs ḳılalar.

11) (2) Taṅ͡grı yarada ḫalḳı, andan ikiledin eyleye anı. Andan andın yanġa[13] (3) gerü baralar.

12) Ol gün kim dura ḳıyāmet, (4) nevmīd bolalar kāfirler.

13) Ve bolmaya anlara hīç (5) ortaḳlar kim şefāʿat ḳıla anla[r] barıdı ortaḳları birle [195b1] kāfir bolmışlar.

14) Ve ol gün kim ṭura ḳıyāmet, ol gün ayrılalar biri birinden.

15) (2) Meger anlar kim īmān getürdiler ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar, (3) anlar görklü çemen üsdinde şādī ḳılalar.

16) Ve anlar kim (4) kāfir boldılar ve yalan didiler āyātlarumuzı ve āḫiret güninde dīdarını Çalabuĸ[14]. (5) Anlar durur ʿaẕābda ḫāżır bolınmışlardan.

17) Arı durur [196a1] Taṅ͡grı ol vaḳt kim gice ḳılasız ve ol vaḳt kim ṣubḥ ḳılasız.

18) (2) Anġa[15] durur sipās ve şükr göklerde ve yirde (3) ve gice ve öyle vaḳtında.

19) Kim çıḳara (4) diri ölüden ve daşra çıḳara ölüyi (5) diriden ve dirgüre yiri öldüginden soĸra[16] [196b1] ve andayuḳ ṭaşra çıḳara sizi.

20) Anuĸ[17] āyetlerinden durur kim yaratdı sizi (2) ṭoprāḳdan, andan siz ādemīsiz ṭaġılmış.

21) (3) Anun[18] āyetlerinden durur kim yaratdı sizi kendü tenüŋüzden (4) cüftler kim andın yanġa[19] ḳarār dutdı ve eyledi araḳuzda[20] (5) dostlıḳ ve raḥmet. Bola ol ḥüccetlerde bir nice ḳavma [197a1] endīşe ḳılalar.

22) Ve anun[21] āyetlerinden durur kim yaratdı gökleri (2) ve yiri ve çevürmegi dürlü dillerüŋüzi (3) ve levnlerüŋüzi kim anda ḥüccetler ve ʿibretler bola ʿālemīlere[22].

---

[11] anlaruŋ
[12] aṅ͡ga
[13] yaṅ͡ga
[14] Çalabuŋ
[15] aṅ͡ga
[16] soŋra
[17] anuŋ
[18] anuŋ
[19] yaṅ͡ga
[20] araŋuzda
[21] anuŋ
[22] "ālemī" (Ar. ʿālimīn 'alimler, bilginler', Far. cehāniyān) tercümesi yanlış. Farsçaya tercüme yapılırken Arapça "ālimīn" sözcüğü "ālemīn" okunmuş, Türkçe tercüme de Farsçadaki bu karşılık esas alınarak yapılmış.

23) (4) Ve anun[23] ḥüccetinden durur dünin uyıduġuḳuz[24] ve günin (5) rūzi isdeyür bolduġuḳuz[25] kendü faẕlından. Kim anda [197b1] ḥüccetlerdür bir ḳavma kim işideler.

24) Anun[26] āyetleründendür (2) kim göstere size yıldırım ḳorḳu ve daḳı ümīd üçün ve aşaġa biribiye (3) gökden su kim dirgüre anun[27] birle yiri öldüginden soḳra[28]. (4) Kim anda ḥüccetler durur ol ḳavma kim usları bar durur.

25) (5) Ve anun[29] āyetleründendür kim gök örü durmışdur ve yir [198a1] anun[30] buyruḳı. Ḳaçan kim oḳıya sizi [oḳı]maḳlıḳ yirden anda kim (2) siz daşra çıḳuḳ[31].

26) Anun[32] durur ol kim göklerdedür (3) ve daḳı yirde dükeli bar durur anun[33] ḥükminde.

27) Ve oldur kim (4) yaratdı ḫalḳı ikiledin girü yarada ve ol āsān durur anġa[34] (5) ve anundur[35] dāstān ulu göklerde ve yirde [198b1] ve oldur mānendsüz, ḥakīm.

28) Urdı size meṣel (2) kendü nefsüŋüzden kim bola size anġa[36] kim mālik bola (3) ellerüŋüz ortaḳlar anı kim rūzi birdük size (4) kim siz bolasız anda berāber, ḳorḳarsız anlardan nite kim ḳorḳarsız (5) biri biriŋüzden. Andayuḳ belgülü ḳılavuz āyetleri bir ḳavma kim [199a1] us[ları] barısa.

29) Bel kim uydılar anlara kim ārzūları ẓulm ḳıldı (2) cāhillıḳ birle kim yol göstere anġa[37] kim Taŋrı anı yolsuz ḳıldı (3) ve bolmaya anlara hīç meded ḳılıcı.

30) Ṭoġru dut yüzüŋi (4) arı dīne kim Taŋrı oldur kim yaratdı (5) ādemīleri anġa[38]. Bedel bolmaḳ yoḳ durur Taŋrı yaratduḳına. Oldur [199b1] arı dīn velākin ādemīlerün[39] artuḳı bilmeyeler.

31) (2) Gerü dönmişlerden bolalar andın yanġa[40] ḳorḳuḳuz[41] andan ve ḳılun[42] namāzı (3) ve bolmaḳuz[43] kāfirlerden.

---

[23] anuŋ
[24] uyıduġuŋuz
[25] bolduġuŋuz
[26] anuŋ
[27] anuŋ
[28] soŋra
[29] anuŋ
[30] anuŋ
[31] çıḳuŋ
[32] anuŋ
[33] anuŋ
[34] aŋa
[35] anuŋdur
[36] aŋa
[37] aŋa
[38] aŋa
[39] ādemīlerüŋ

32) Ve anlar kim (4) ayrıldılar kendü dīninden bölükleridi. Her bir bölük eyle kim (5) bar durur rāżı ve şād durur.

33) Ḳaçan kim dege ādemīye [zi]yān **[200a1]** oḳıyalar Taṅ͡grılarını gerü dönmişler andın yanġa[44]. Ḳaçan kim ṭatdura anlara andan (2) baḫşāyiş andan bir ḳavm anlardan Çalabılarına şirk ḳılalar.

34) (3) Kim kāfir bolalar anġa[45] kim birdük anlara. Berḫūrdārlıḳ ḳıluḳ[46] kim tiz bola (4) kim bilesiz.

35) Kim aşaġa biribidük anlara ḥüccetler kim ol (5) söz söyleye anı kim anlar şirk getürüridi.

36) **[200b1]** Ḳaçan kim ṭatduravuz ādemīlere raḥmeti, şād bolalar anġa[47]. (2) Ve eger degse anlara yavuzlıḳ anġa[48] kim ilerü ellerinden gelmiş idi, (3) andan anlar nevmīd bolalar.

37) Görmeyeler mi kim Taṅ͡grı (4) çoḳ bire rūzi anġa[49] kim dileye ve taḳdīr ḳıla kim anda (5) ḥüccetler durur ol ḳavma kim īmān getürdiler.

38) Birgil ḫāṣımlaruḳuza[50] **[201a1]** Taṅ͡grı ḥaḳḳı ve daḳı yoḳsula ve daḳı yol erine. Kim ol (2) yigrek bola anlara kim dileyeler kim Taṅ͡grı dīdārını göreler. (3) Ve anlar durur ḳurtılmışlar.

39) Ve anı kim birdük size (4) artuḳ nesene kim arta māllarından ādemīlerüŋ, artmaya (5) Taṅ͡grı ḳatında ve anı kim birdüŋüz zekātdan isdeyisersiz **[201b1]** Taṅ͡grı ḫoşnūdlıġı anlar durur anlar artmışlar.

40) (2) Taṅ͡grı ol durur kim yaratdı sizi, andan rūzi birdi size, andan (3) öldüre sizi, andan gerü dirgüre sizi. Hīç bar mıdur sizüŋ enbāzlaruḳuzdan[51] (4) kim bunun[52] bigi işleye sizüŋ üçün hīç neseden? Arı durur (5) ve andan yüksek durur kim anġa[53] şirk getüreler.

---

[40] yaṅ͡ga
[41] ḳorḳuŋuz
[42] ḳıluŋ
[43] bolmaŋuz
[44] yaṅ͡ga
[45] aṅ͡ga
[46] ḳıluŋ
[47] aṅ͡ga
[48] aṅ͡ga
[49] aṅ͡ga
[50] ḫāṣımlaruŋuza
[51] enbāzlaruŋuzdan
[52] bunuŋ
[53] aṅ͡ga

41) Āşkārā boldı fesād **[202a1]** ḳuru yirde ve daḳı deñ͡gizde [ādemī]lerün[54] ʿamelleri. (2) Kim ṭatduravuz anlara bir [nicesini] anı kim durur ʿamellerinden meger kim anlar (3) gerü döneler.

42) Eyit iy Muḥammed: "Yüriŋ yir yüzinde (4) ve görüŋ kim nice bolur soḳı[55] anlarun[56] kim sizden (5) ilerü barıdı anlarun[57] artuḳı kāfir durur."

43) Ṭoġru ṭut yüzüŋi **[202b1]** arı dīne ilerüden kim gele ol gün kim (2) bolmaya anġa[58] Tañ͡grıdan. Ol gün kim sinleden gerü çıḳalar.

44) (3) Her kim kāfir boldı küfri gerü anġa[59] bola ve her kim ʿamel-i (4) ṣāliḥ ḳıldı kendü nefslerine bola diŋlenecek eylediler.

45) Kim anı ʿivaż ḳılalar (5) anlara kim müʾmin durur ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳılurlar kendü **[203a1]** faẓlından. Kim ol [sevmez] kāfirleri.

46) Ve anun[60] āyetlerindendür (2) kim biribi[di] yilleri perākende[61] kim ṭatdura size (3) kendü raḥmetinden ve yügireyidi gemü anun[62] emri birle. (4) Kim isdeyesiz anun[63] faẓlından anun[64] üçün şükr ḳılasız.

47) (5) Ṭoġrulıḳ birle, biribidük sinden ilerü peyġāmberlere kendüleri ḳavmına **[203b1]** geldiler anlara ḥüccetler birle. Kim intiḳām bireler anlara kim kāfir boldılar (2) ve bize vācib idi yārī ḳılmaḳ müʾminlere.

48) Kim Tañ͡grı (3) biribidi yilleri kim getüre bulıdı andan döşeye anı (4) gökde nice dilerise ve pāre pāre ḳıla anı göresin kim (5) yaġmur daşra [çıḳ]ar arasından andan degüre andan **[204a1]** anġa[65] kim dileye kendü ḳullarından andan anlar beşāret bireler.

49) (2) Kim[66] ilerü barıdı ḳavm kim aşaġa biribidiler anlara andan ilerü kim (3) degmeye[67] ol.

---

[54] ādemilerüŋ
[55] soŋı
[56] anlaruŋ
[57] anlaruŋ
[58] añ͡ga
[59] añ͡ga
[60] anuŋ
[61] "perākende" (Ar. mubeşşir 'müjdeci', Far. perāgende) tercümesi yanlış. Türkçe tercümenin Farsça tercümeye dayandığı ve Arapça metinle ilgisiz olduğu açıkça görülüyor.
[62] anuŋ
[63] anuŋ
[64] anuŋ
[65] añ͡ga
[66] m. كو
[67] "degmeye" (Ar. mublis 'ümidini kesmiş, ümitsiz', Far. resīden) tercümesi yanlış. Türkçe tercüme Arapça metinle uyuşmuyor.

50) Baḳ gör nişāndın yanġa[68] kim Taṅ͡grı raḥmeti durur. (4) Nice dirgürdi yiri öldüginden soкra[69] kim ancılayın (5) dirgüre ölüleri? Kim ol dükeli neseye ḳādir durur.

51) [204b1] Ve eger biribise idük ol yili kim göreleridi kim saru bolmış ẓāl bolıp (2) andan soḳra[70] kāfir bolalar.

52) Kim sen işitdürimeyesin ölüleri (3) ve işitdürimeyesin saġıra oḳımaḳı ḳaçan kim döndürdiler arḳalarını.

53) (4) Degül misin sen yol gösterici gözsüzlere anlarun[71] ḍalāletlerinden (5) ve işitdürimeyesin meger anġa[72] kim īmān getüre āyetlerümüze anlar müsülmānlar durur.

54) [205a1] Taṅ͡grı ol durur kim yaratdı sizi żaʿīflıḳdan andan eyledi (2) süst[lıḳ] ardınca ḳuvvetlü andan eyledi ardınca (3) ḳuvvetün żaʿīflıḳ ve ḳocalıḳ. Yarada anı kim dileye ve ol durur (4) ʿālim ve ḳādir.

55) Ve ol gün kim dura ḳıyāmet (5) and içeler yazuḳlular kim: “Dünyāda bir sāʿatden artuḳ bolmaduḳ.” [205b1] Ancılayın yalan söylediler[73].

56) Ve eyitdi anlara kim birdiler (2) ʿilm ve daḳı īmān: “Ṭoġru ḳaldılar Taṅ͡grı kitābında ol güne degin (3) ḳıyāmet bola budur ḳıyāmet güni velākin siz (4) bilmedüŋüz.”

57) Bu gün assı itmeye anlara kim ẓulm ḳıldılar (5) ʿözr getürmek anlar anları o͟ḫoşnūd itmeyeler.

58) Ṭoġru [206a1] urduḳ ādemīlere bu Ḳurʾān’da dürlü (2) meṣel ve eger getüresiz anlara āyet, eydeler anlar kim kāfir boldılar: (3) “Siz mubṭillersiz.” diyeler.

59) Ancılayın mühr ḳıla Taṅ͡grı (4) anlaruк[74] gön͡gline kim bilmeyeler.

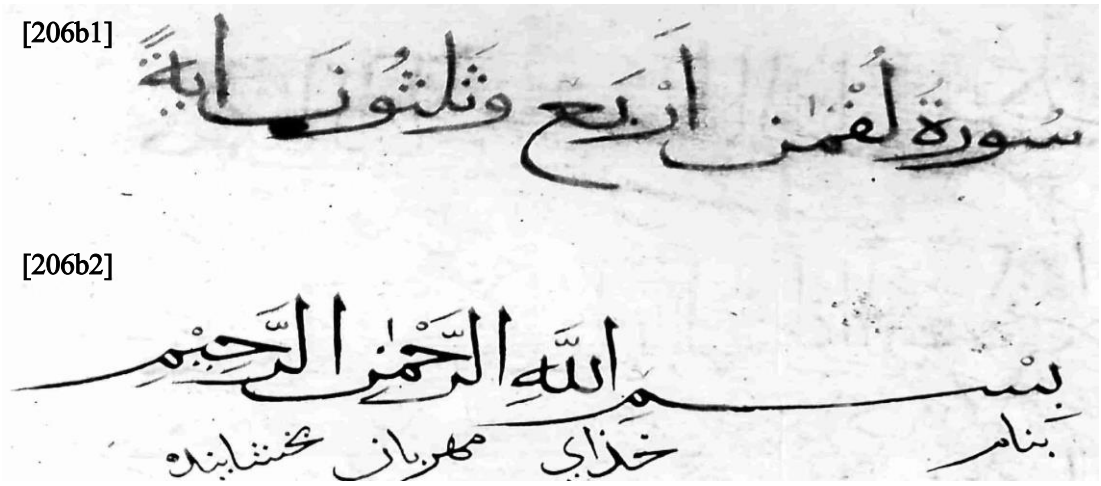
60) Ṣabr ḳıl kim (5) Taṅ͡grı vaʿdesi ḥaḳ durur. Yiyni ṭutmayalar sini anlar kim yaḳīnleri yoḳ durur.

---

[68] yaṅ͡ga
[69] soŋra
[70] soŋra
[71] anlaruŋ
[72] aṅ͡ga
[73] “yalan söylediler” (Ar. efk ‘döndürmek’, Far. durūġ goften) tercümesi yanlış. Arapça *efk* sözcüğü yanlış olarak *ifk* okunduğu için hem Farsça hem de Türkçe tercüme yanlış yapılmış.
[74] anlaruŋ

31 - Sūretü Loḳman

[206b1]

[206b2]

بسم الله الرحمن الرحيم

بنام خداى مهربان بخشاينده

1) (3) Benven Taṅg̃rı ʿālim.

2) Bu durur kitāb āyetleri muḥkem ḳılınmış,

3) yol gösterici ve raḥmet (4) eyülere.

4) Anlar kim ḳılalar namāzı, (5) ve bireler zekātı, anlar ol dünyāda anla[r] yaḳīn bolanlar durur.

5) **[207a1]** Anlar durur ṭoġru yolda Çalaplarından ve anlar durur (2) ḳurtılmışlar.

6) Ve ādemīlerden kimse bar kim satun ala (3) yaramaz sözi kim aza Takrı[1] yolından (4) cāhilliḳ birle Taṅg̃rı yolını efsūs ḳıldı. Anlar durur kim ʿaẕāb (5) ḫ̬ˇārlıḳ birle göreler.

7) Ḳaçan kim oḳıyasın anġa[2] āyetimüzi gerü döne **[207b1]** tekebbürden, anun[3] içün kim işitmeye eyle kim anun[4] ḳulaġında (2) saġırlıḳdur. Beşāret bir kim anġa[5] ʿaẕāb elīm bola.

8) Anlar kim īmān getürdiler (3) ve ṣāliḥ ʿamel ḳıldılar, anlarun[6] durur uçmaḳlar niʿmetlü.

9) (4) Muḫalled bolalar anda kim Taṅg̃rı vaʿdesi ḥaḳ durur ve ol ʿazīz (5) ve ḥakīm durur.

10) Yaratdı gökleri direksüz kim görürsin **[208a1]** ve buraḳdı yirde ṭaġlar ..... (2) ve ṭaġıtdı anda cānavarlar. Aşaġa biribidi gökden (3) su, bitürdük anda dükelü cüftden ulu.

---

[1] Taṅg̃rı
[2] aṅg̃a
[3] anuŋ
[4] anuŋ
[5] aṅg̃a
[6] anlaruŋ

11) (4) Bu durur Taŋ͡grı yaratduḳı. Gösterün banġa[7] ne yaratdı anlar kim (5) andan ayruḳ durur! Bel kim ẓālimlerdür yolından azmışlardur belgülü!

12) [208b1] Ṭoġru, birdük Loḳman'a ḥikmeti kim şükr ḳıl Taŋ͡grıya ve her kim (2) şükr ḳıla kendü nefsine şükr ḳıla ve her kim kāfir bolurısa (3) Taŋ͡grı bī-niyāz durur ve ögülmiş.

13) Ḳaçan eyitdi Loḳman oġlına (4) ögüt birip kim: "İy oġul, şirk dutma Taŋ͡grıya kim şirk dutmaḳ (5) ʿaẓīm ẓulm durur."

14) Ve vaṣiyyet ḳılduḳ ādemīlere anası ve atasını [209a1] kim götüre anı [ana]sı żaʿīflıḳlarında ve emzürür[8] (2) iki yıl kim "Şükr ḳıla banġa[9] ve anasına ve atasına. (3) Kim bendin yanġadur[10] soḳı[11] gelmeki."

15) Eger cehd ḳılalar sanġa[12] kim (4) henbāz dutasın banġa[13], anı kim sen anı bilmezsin muṭīʿ bolma anlara. (5) Diril anlarun[14] birle bu dünyāda eyilük birle ve uyḳıl [209b1] anun[15] yolına. Kim gerü döne yine banġa[16] kim bendin yanġadur[17] sizüŋ döneceğüŋüz. (2) Ḫaber ḳılam size anı kim işlersiz.

16) İy oġlum, eger (3) bolurısa ḫardal dānesi aġırı bolurısa (4) ṭaşda ya göklerde ya yirde getüre anı. (5) Taŋ͡grı kim Çalap laṭīfdür ve bilür.

17) İy oġlum namāz ḳıl! [210a1] Emr-i maʿrūf buyur ve yıġ yavuz işleri. Ve ṣabr ḳıl (2) anġa[18] kim gele sanġa[19] kim bu, işlerüŋ yigreki durur.

18) (3) Yüz döndürme ādemīlerden, yürime yir yüzünde (4) yavuz işde yaʿni kibr kim Taŋ͡grı sevmez kibr ḳılanı.

19) (5) Aḳlu[20] bolġıl yürimekde. Aʁlu[21] dut [210b1] ünüŋ kim ünlerüŋ zişti eşekler üni durur.

---

[7] baŋ͡ga
[8] "emzürür" (Ar. fiṣāl 'sütten kesilmek', Far. şīr bāz gerden) tercümesi yanlış. Arapçadan Farsçaya tercüme yapılırken anlam yanlış verilmiş, bu yanlışlık aynı şekilde Türkçe tercümeye de yansımış.
[9] baŋ͡ga
[10] yaŋ͡gadur
[11] soŋı
[12] saŋ͡ga
[13] baŋ͡ga
[14] anlaruŋ
[15] anuŋ
[16] baŋ͡ga
[17] yaŋ͡gadur
[18] aŋ͡ga
[19] saŋ͡ga
[20] aŋlu
[21] aŋlu

20) (2) Görmez misin kim Taŋ͡grı musaḫḫar ḳıldı size anı kim göklerde durur (3) ve daḳı anı kim yirde durur ve tamām ḳıldı size niʿmetini (4) āşkārı ve örtülüyi. Ādemīlerden kim ṭartışurlar (5) bilüsüz ṭoġru yol yoḳ ve rūşen kitāb yoḳ.

21) **[211a1]** Ve eger eyderlerise anlara kim: "Mūʾṭīʿ boluḳ[22] anġa[23] kim Taŋ͡grı biribidi." Eyideler: "Uyavuz anġa[24] kim (2) nice bulduḳısa atalarumuzı." Eger dīv oḳırısa anları (3) ṭamu ʿazābına.

22) Her kim ısmarlarısa yüzini Taŋ͡grı dapa, (4) ol muḥsīn bolġa. Ḥaḳīḳat yapışdı berkirek gūşeye kim Taŋ͡grıdın yanġa[25] durur (5) işlerüŋ soкı[26].

23) Her kim kāfir boldı sen ġuṣṣa yime bizdin yanġa[27] ol kāfir bolduḳı üçün **[211b1]** kim döndüklerinde bildürevüz anlara anı kim ḳıldılar. Taŋ͡grı bilür anı kim (2) göŋ͡güllerdedür.

24) Az eylük birevüz anlara, soḳra[28] bī-çāre ḳılavuz anları ʿazābdın yanġa[29] (3) yavlaḳ.

25) Eger sorarısaк[30] anlara "Kim yaratdı gökleri ve yiri?" (4) eyideler kim: "Taŋ͡grı." Eyit: "Şükr Taŋ͡grıya!" kim anlarun[31] artuḳı bilmezler.

26) (5) Kim Taŋ͡grı[nun]dur ne kim göklerde ve yirde barısa kim Taŋ͡grı muḫtācsuz ve ögilmişdür.

27) **[212a1]** Ve ne [kim] yirde bardur aġaçlardan ḳalem bola ve deŋ͡giz (2) artura anı ardına yidi deŋ͡giz yitmeye Taŋ͡grı (3) kelimelerine, kim Taŋ͡grı mānendsüzdür.

28) Degülidi siz yaradılduġuḳuz[32] ve ḳopduġuḳuz[33] (4) meger nefs-i yegāne kim Çalap işidür ve görür.

29) Görmez misin kim (5) Taŋ͡grı güvüre düni, giceyi gündüze ve güvüre gündüzi **[212b1]** düne ve musaḫḫar ḳıldı Güneş'i ve Ay'ı ve ne kim yüririse (2) ḳıyāmet günine degin. Kim Taŋ͡grı ne kim işlersiz bilür.

30) Oldur kim (3) Taŋ͡grı ol durur ṭoġru ve anı kim oḳırsız andan daşra (4) bāṭıldur ve Taŋ͡grı oldur yüce ve ulu.

---

[22] boluŋ
[23] aŋ͡ga
[24] aŋ͡ga
[25] yaŋ͡ga
[26] soŋı
[27] yaŋ͡ga
[28] soŋra
[29] yaŋ͡ga
[30] sorarısaŋ
[31] anlaruŋ
[32] yaradılduġuŋuz
[33] ḳopduġuŋuz

31) Görmez misin (5) gemüyi kim yürir deñgiz yüzinde Tañgrı niʿmeti birle kim gösterde size [213a1] āyetler kim anda ol ḥüccet bola ṣābirlere, şükr ḳılıcılar.

32) (2) Ḳaçan kim gele anlara mevc gölge bigi oḳıyalar Çalabı iḫlāṣ birle (3) kim dīn anun[34] durur. Ḳaçan kim ḳurtara anları ḳurudın yaṅġa[35] miyāncılar bolalar (4) ve münkir bolmayalar āyetlerümüze meger kim sipāssuz bola.

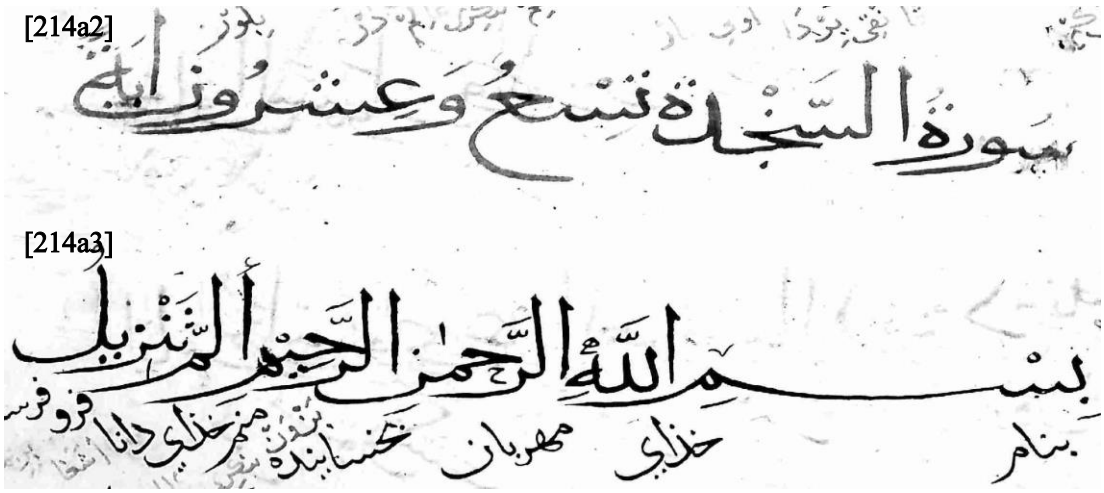
33) İy ādemīler! (5) Ḳorḳuĸ[36] Tañgrıḳuzdan[37], ḳorḳuḳ[38] ol günden kim ḥaḳḳın isdeye ata kendü ʿıyālinden [213b1] ve ʿıyāl daḳı bolmaya kim fidā ḳıla atası üçün nesene. Kim Tañgrı (2) vaʿdesi ḥaḳ durur. Aldamasun sizi bu dünyā dirligi ve aldamasun sizi (3) Tañgrıdan ġurra bolmaḳ.

34) Kim Tañgrı ḳatındadur ʿilmi ḳıyāmetüĸ[39]. (4) Kim aşaġa biribir yaġmurı ve daḳı bilür anı kim raḥimler içindedür (5) ve nefs bilmez kim ne eyleye irte ve anı daḳı bilmez [214a1] nefs kim ḳanḳı yirde öliser. Kim Tañgrı ʿālimdür, bilür.

[34] anuŋ
[35] yaṅġa
[36] ḳorḳuŋ
[37] Tañgrıŋuzdan
[38] ḳorḳuŋ
[39] ḳıyāmetüŋ

32 - Sūretü Secde

[214a2]

[214a3]

1) (3) Benven Taṅgrı ʿālim.

2) Aşaġa biribimek (4) Ḳurʾān'ı yoḳ durur gümān anda ʿālemler Çalabından.

3) Eydürler mi kim (5) yalan eyitdi? Kim ol ḥaḳ durur Çalabuḳdan[1] kim ḳorḳıdasın ḳavmı kim gelmedi anlara **[214b1]** hīç ḳorḳıdıcı sinden ilerü, meger kim yola geleler.

4) Taṅgrı ol durur kim (2) yaratdı gökleri ve daḳı yiri ve ne kim ikisi arasında barısa altı (3) günde ve müstevlī durur ʿarşa. Yoḳ durur sizüŋ andan daşra (4) hīç taṅgrı ve şefāʿat idici. Ögit dutmaz mısız kim?

5) Tedbīr ḳıla (5) gök işini yirdin yaṅġa[2]. Andan yuḳaru çıḳa andın yaṅġa[3] **[215a1]** ol gün kim anun[4] miḳdārı biṅg [yıl] anun[5] bigi sarsız.

6) Ol durur ʿālim (2) gizülüye ve āşkāreye, mānendsüz Taṅgrı raḥīm.

7) Ol kim eyledi (3) dükeli nesene yaratmaḳı, ol ilkden yaratdı ādemīleri balçıḳdan.

8) (4) Andan eyledi oġlanlarını anun[6] yumşaḳ balçıḳdan ve sudan ḫˇār.

9) Ardınca (5) ṭoġru ḳıldı anı, andan aṅġa[7] cān birdi ve eyledi sizi **[215b1]** işidür ve görür ve az göṅgül bar kim aṅġa[8] şükr ḳılur.

10) (2) Ve eyitdiler: "Ḳaçan kim biz eksilevüz yirden gerü ikiledin yaradıla mıvuz?" Bel kim (3) anlar Çalap dīdārına kāfir bolmışlardur.

---

[1] Çalabuŋdan
[2] yaṅga
[3] yaṅga
[4] anuŋ
[5] anuŋ
[6] anuŋ
[7] aṅga
[8] aṅga

11) Eyit: “Cānuḳuzı[9] ala ʿAzrāil ol kim (4) sizüŋ üstüŋüze ḳodılar. Andan Taŋ͡grıḳuzdın[10] yanġa[11] döndüreler sizi.”

12) Andan göresin kim (5) kāfirler yüzleri ve başları aşaġa düşmiş taŋ͡grıları ḳatında müʾmin eyide: “İy Çalap! Gördük [216a1] ve işitdük. Gerü ḳoġıl bizi kim eyü ʿamel ḳılavuz. Kim biz yaḳīn olmışlar[uz].”

13) Ve eger (2) dilese idük bire idük dükeli nefse ṭoġru yol. Lākin vācib boldı biz[üm] ḳavlümüzde (3) kim: “Ṭolduravan ṭamuyı perīlerden ve daḳı ādemīlerden dükeli.”

14) Dadasız siz (4) anı kim unıtduḳuz[12] bu günüŋüzi biz unıdavuz ṭaduḳ[13] (5) ʿaẕābı muḫalled, anun[14] üçün kim işleridüŋüz.

15) Her kim kirtinürise bizüm āy[et]lerümüze [216b1] anlara kim ögit biricek secde ḳılalar ve tesbīḥ oḳıyalar (2) Taŋ͡grıları şükrine ve anlar ululıḳ isdemeyeler.

16) Iraḳ bola anlarun[15] eyegüleri (3) döşekler[den] yaʿni ṭamudan. Oḳıyalar Taŋ͡grılarını ḳorḳu birle ve daḳı ümīd birle ve anı kim (4) rūzi ḳılduḳ anlara nafaḳa ḳılalar.

17) Hīç nefs bilmeye anı kim gizilü durur anlarun[16] (5) gözleri aydını ʿivaż bola işledükleri ʿamele.

18) Ol kim bolurısa [217a1] müʾmin, fāsıḳ birle berāber bolmaya.

19) Anlar kim müʾmin boldılar (2) ve ʿamel-i ṣā[liḥ] ḳıldılar anlara uçmaḳda ṭuraḳları bostanlar bola, indüreler şöyle (3) kim ʿamel ḳılurlarıdı.

20) Ve anlar kim kāfir boldılar maḳāmları od durur. (4) Ḳaçan kim dileyeler kim ṭaşra çıḳalar andan, gerü döndüreler anda (5) ve eyideler anlara kim: “Ṭaduḳ[17] od ʿaẕābını şöyle kim yalan dirüdüŋüz.”

21) [217b1] Ve ṭatduravuz anlara yiyni ʿaẕāb ulu ʿaẕābdan (2) ayruḳ, meger kim anlar gerü döneler.

22) Ẓulm ḳılanlar ögit bireler anġa[18] (3) Çalabısı āyeti birle yüzin döndürdi andan. Biz kāfirlerden kīne çekicivüz.

---

[9] cānuŋuzı
[10] Taŋ͡grıŋuzdın
[11] yaŋ͡ga
[12] unıtduŋuz
[13] ṭaduŋ
[14] anuŋ
[15] anlaruŋ
[16] anlaruŋ
[17] ṭaduŋ

23) (4) Ṭoġru, birdük Mūsā'ya kitāb. Gümā[n] bolmasun Taⁿ͡grı (5) dīdārından. Anı yol gösterici eyledük Yaʿḳūb oġlanlarına.

24) Ve eyledük [218a1] anlardan imām[lar] kim yol göstere bizüm ḥükmümüz birle, ṣabr ḳılıp bolurlarısa (2) āyetler[ümüze] şeksüz.

25) [Kim Taⁿ͡grıŋ] seçe anlarun[19] arasından (3) ḳıyāmet gü[ni] ol neden kim muḫālefet ḳılurlar[ıdı].

26) Ve yol göstermeye (4) anlara, kim helāk ḳılduḳ anlardan ilerü ḳavmlardan yürirler (5) evlerinde. Kim anda āyet[lerdür], işitmeyeler.

27) Ya [218b1] göreler kim biz sürerüz suyı yirdin yanġa[20] ḳurı, çıḳaravuz (2) andan ekini yiyeler andan yılḳıları ve kendüler (3) görmez misiz?

28) Ve eyideler kim: "Bu fetḥ müʾminlere bola eger (4) ṭoġru sözlüler [bo]lırısa."

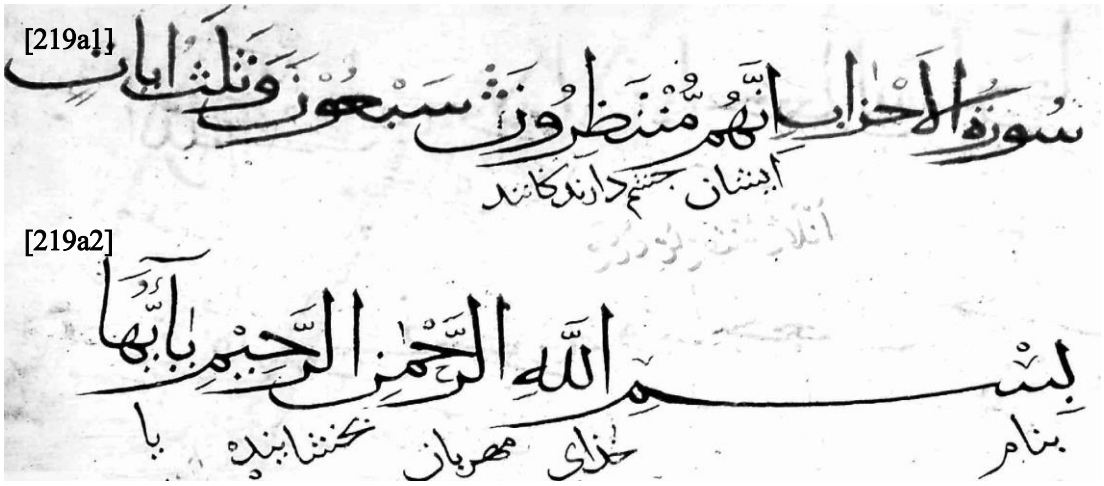
29) Eyit: "Fetḥ güni müʾminlerüĸ[21] assı ḳılmaya anlara kim kāfir boldılar (5) īmān getürmekleri anlara vaʿde birmeyeler."

30) Yüz döndür anlardan ve muntaẓır bol. Kim [219a1] anlar muntaẓırlar durur.

[18] aⁿ͡ga
[19] anlaruŋ
[20] yaⁿ͡ga
[21] müʾminlerüŋ

33 - Sūretü Aḥzāb

[219a1]

1) (2) İy (3) peyġāmber! Ḳorḳ Taṅgrıdan ve muṭīʿ bolma kāfirlere ve daḳı münāfıḳlara (4) kim Taṅgrı ʿālimdür, ḥakīmdür.

2) Ve muṭīʿ bol anġa[1] kim vaḥy ḳılur sanġa[2] (5) Taṅgrıdan. Kim Taṅgrıĸ[3] anı kim işlersiz bilür ve ḫabīrdür.

3) Tevekkül ḳıl **[219b1]** Taṅgrıya kim ol yiter sanġa[4] saḳlayıcı.

4) Eylemedi Taṅgrı bir eri (2) iki göṅgüllü anuĸ[5] içinde ve eylemedi cüftlerüŋüzi (3) ol kim ẓihāra and içersiz anlardan analaruḳuza[6] ve eylemedi (4) oġullıḳa alduġuḳuz[7] kendü oġluḳuz[8] bigi. Oldur söz aġızlaruḳuzda[9]. Taṅgrı (5) ṭoġruyı eydür kim oldur kirtü yolı gösterici.

5) Oḳınḳ[10] anları **[220a1]** ataları birle ol [ṭoġ]ru bola Taṅgrı ḳatında. Eger bilmeziseŋüz atalarını (2) ḳarındaşlaruŋuzdur ve mevlāḳuzdur[11] dīn içinde. Bolmaya size (3) ṭarlıḳ ḫaṭā bile işledüŋüz. Ve anı kim ḳaṣd birle işleyesiz. (4) Bola kim Taṅgrı ʿafv ḳılıcı ve baġışlayıcıdur.

6) Peyġāmber lāyıḳraḳdur mü'minlere (5) kendü nefslerinden ve cüftlerinden ve analarından ve ḫāsımlarından **[220b1]** biri [bir nice]ye. Taṅgrı kitābında

---

[1] aṅga
[2] saṅga
[3] Taṅgrıŋ
[4] saṅga
[5] anuŋ
[6] analaruŋuza
[7] alduġuŋuz
[8] oġluŋuz
[9] aġızlaruŋuzda
[10] oḳıṅg
[11] mevliŋüzdür

müʾminlerden (2) ve muhācirlerden meger kim işleyesiz dostlaruḳuz[12] bile (3) eylük kim bardur ol levḥ-i Maḥfūẓ'da yazulu.

7) Ḳaçan kim (4) ṭutduḳ peyġāmberlerden ḫaberlerini sinden yā Muḥammed ve Nūḥ'dan (5) [ve İbrahīm'den] ve Mūsā'dan ve ʿīsā Meryem oġlından. Dutduḳ biz **[221a1]** anlardan ʿahd ḳatı.

8) Kim soralar ṭoġru sözlülere (2) ṭoġru söyledüklerini ve eyleye kāfirlere ʿaẕāb derd[lü].

9) (3) Anlar kim müʾminlersiz, aḳuḳuz[13] Taŋrı niʿmetini size kim (4) geldi. Size süler biribidük biz anlara yili eyle sü kim (5) göremezleridi anı. Taŋrı ne kim ḳılurısaḳuz[14] görür durur.

10) **[221b1]** Kim geldiler size üsdüŋüzden ve altuḳuzdan[15] (2) görmekler döndi ve göŋüller boġaza geldi (3) daḳı endīşe ḳılursız Taŋrıdan endīşeler.

11) Anda kim sınayalar müʾminleri (4) ve depredeler anları ḳatı.

12) Ve eydeler münāfıḳlar (5) ve anlar kim göŋüllerinde renc bar: "Vaʿd ḳılmaya Taŋrı **[222a1]** ve peyġā[mberi] meger a[ldamaḳ]."

13) Ve daḳı bir gürūh eyitdi anlardan: (2) "İy Medīne ehli! Bu yir durmaḳa yaramaz yirdür, gerü dönüŋ!" Ve destūr dileyeler (3) bir gürūh anlardan [pe]yġāmbere eydeler kim: "Evlerümüz ʿavretdür." (4) Yoḳ durur ʿavret, dilemek meger ḳaçmaḳ.

14) Ve eger gireler (5) anlara ḳıraḳlarında fitne dileyeler bireleridi anlara **[222b1]** ve ḳalmayalarıdı meger azçuḳ.

15) Ve ṭoġru ʿahd ḳıldılar (2) Taŋrı birle ilerü kim gerü dönmeyeler barıdı Taŋrı ʿahdi (3) sorılmış.

16) Eyit iy Muḥammed: "Assı ḳılmaya size ḳaçmaḳ kim ḳaçasız (4) ölümden ya depelemekden ve ol vaḳt fāide ḳılmaya meger azçuḳ."

17) (5) Eyit: "Kimdür ol kim saḳlar sizi Taŋrıdan eger dilerise size **[223a1]** yavuzlıḳ, ya dilerise [si]ze raḥmet?" Bulmayalar anlar (2) Taŋrıdan ayruḳ dost ve meded ḳılıcı.

18) Bile Taŋrı buyruḳsuz (3) sizden ve eydiciler ḳarındaşlarından kim "Bizdin yanġa[16] gelüŋ." diyeler. Gelmeyeler (4) savaş bile meger azı.

---

[12] dostlaruŋuz
[13] m. اَقْ اوقوْزْ
[14] ḳılurısaŋuz
[15] altuŋuzdan

19) Kim baḫīllerdür size, ḳaçan kim bola (5) ḳorḳu vaḳtı, göresin anları kim sanġa[17] baḳalar döne gözleri eyle kim **[223b1]** örteler anġa[18] ölümden. Ḳaçan kim gide ḳorḳu uralar sizi (2) diller bile tiz tiz baḫillerdür eylüge. Anlardur kim (3) kirtinmediler, ḥarāb ḳıldı Taṅgrı ʿamellerini. Bardur ol Taṅgrıya (4) āsān.

20) Sanalar kim ḥandaḳ süleri gitmeyeler. Veyā geleler (5) süler dilerler kim anlar bolalar ıraḳlar[19] ʿArab arasında **[224a1]** soralar ḫaberlerüŋüzi ve eger araḳuzdamıssa[20] muḳātele ḳılmayalarıdı (2) meger azacuḳ.

21) Ṭoġru, bar durur size Taṅgrı peyġāmberlerinden eyü ḫū[b] (3) anun[21] kim ümīdi bola Taṅgrıya ve ḳıyāmet günine ve aḳa[22] Taṅgrıyı (4) çoḳ.

22) Ḳaçan kim gördiler müʾminleri ol süler eyitdiler: “Budur ol kim (5) vaʿde ḳıldı bize Taṅgrı ve peyġāmberi. Ve ṭoġru eyitdi Taṅgrı ve daḳı peyġāmberi.” **[224b1]** Ve artmadı anlara meger īmān ve teslīm.

23) Müʾminlerden (2) erenler ṭoġru ḳıldılar ʿahdlerini Taṅgrı anġa[23]. Anlardan barıdı (3) kim tamām itdiler ecelini ve anlardan barıdı kim bedel itmediler.

24) (4) Kim ʿivaż ḳıla Taṅgrı ṭoġru söyleyenlere ṭoġrulıḳları üçün (5) ve ʿaẕāb ḳıla münāfıḳlara eger dilerise ya tevbe bire anlara. Kim **[225a1]** Taṅgrı ġafūr ve raḥīm durur.

25) Ve redd ḳıldı Taṅgrı anları kim kāfir boldılar (2) anlar ve [bulmadılar] hīç eylüge, yitürdi Taṅgrı müʾminlere (3) savaş ḳılmaḳı. Kim Taṅgrı ḳavī durur, mānendi yoḳ.

26) İndürdi anlara kim (4) meded ṭutıvir[di]leridi kitāb ehlinden ḫişārlarından (5) ve buraḳdı göṅgüllerinde ḳorḳu. Ḳavmı kim depeleridüŋüz ve esīr ḳıluruduḳuz[24] **[225b1]** ḳavma.

27) Kim mīrāṯ birdi size yirlerini ve evlerini ve māllarını ve yiri kim (2) ayaḳa ṭutmaduḳuz[25] anı. Taṅgrı dükeli neseneye ḳādirdür.

---

[16] yaṅga
[17] saṅga
[18] aṅga
[19] “ıraḳ” (Ar. el-bādī ‘bedevi’, Far. dūr) Arapça metindeki sözcük yanlış olarak *beʿīd* okunmuş ve hem Farsçaya hem de Türkçeye buna uygun olarak tercüme edilmiş.
[20] araŋuzdamıssa
[21] anuŋ
[22] aŋa
[23] aṅga
[24] ḳıluruduŋuz
[25] ṭutmaduŋuz

28) (3) İy peyġāmber! Eyit ʿavratlaruḳa[26]: “Eger dileriseŋüz bu dünyā dirligini (4) ve ārāyişini, gelüŋ kim sizi mutaʿ ḳılavum[27] sizi kimse eyleyelüm (5) eyü.”

29) Ve eger Tanḳrı[28] ve [pey]ġāmberini ve āḫiret [226a1] sarāyını kim Taŋrı eyledi eyü işlülerüŋüze çoḳ ṣevāb.

30) (2) İy peyġāmber ʿavratları! Her kimden sizden belgülü ziştlıḳ gelürise anġa[29] (3) iki anca ʿaẕāb bola. Kim Taŋrıya ol āsān durur.

31) (4) Ve her kim sizden Taŋrı buyruḳını ve daḳı peyġāmberün[30] dutarısa ve ṣāliḥ ʿamel ḳılurısa (5) birevüz anġa[31] ikileyin ṣevāb ve eyledük anġa[32] eyü rūzi.

32) [226b1] İy peyġāmber ʿavratları! Degülsiz siz ayruḳ ʿavratlardan. Eger ḳorḳarısaḳuz[33] ḳılmaḳuz[34] (2) yumşaḳlıḳ ḳavl birle kim ṭamaʿ ḳıla ol kim göŋlinde sayrulıḳ bar (3) ve eyidüŋ eyü söz.

33) Ve oturuḳ[35] kendü evüŋüzde (4) ve daşra çıḳmaḳ[36] cāhiller çıḳmaḳı ilerükileyin. Ve ḳıluḳ[37] (5) namāzı ve birüŋ zekātı ve muṭīʿ boluḳ[38] Taŋrıya ve daḳı peyġāmberine. [227a1] Kim Taŋrı diler kim gidere sizden pelīdi iy peyġāmber ḫānedānı, (2) arıda sizi.

34) Aḳlaḳuz[39] anı [kim] oḳırlar evlerüŋüzde (3) Taŋrınun[40] āyetlerinden ve ḥikmetden kim Taŋrı laṭīf ve ḫabīr durur.

35) (4) Kim müsülmān erenleri ve daḳı müsülmān ʿavratlar[41] ve müʾmin erenler ve müʾmin ʿavratlar (5) ve muṭīʿ erenler ve muṭīʿ ʿavratlar ve ṭoġru sözlü erenler ve ṭoġru sözlü ʿavratlar, [227b1] ṣābir erenler ve ṣābir ʿavratlar ve muṭīʿ erenler ve muṭīʿ (2) ʿavratlar ve ṣadaḳa birici erenler ve ṣadaḳa birici ʿavratlar ve oruç dutucı erenler (3) ve oruç dutucı ʿavratlar ve ferc saḳlar erenler ve saḳlanur ʿavratlar (4) ve Taŋrı çok ẕikr ḳılan erenler ve ʿavratlar, vaʿde ḳıldı Taŋrı anlara yarlıġamaḳ (5) ve çoḳ ṣevāb.

---

[26] ʿavratlaruŋa
[27] m. قِل اوم
[28] Taŋrı
[29] aŋġa
[30] peyġāmberüŋ
[31] aŋġa
[32] aŋġa
[33] ḳorḳarısaŋuz
[34] ḳılmaŋuz
[35] oturuŋ
[36] çıḳmaŋ
[37] ḳıluŋ
[38] boluŋ
[39] aŋlaŋuz
[40] Taŋrınuŋ
[41] m. مُسُلْمانْ لَرْ عَوْرت

36) Ve bolmaya müʾmine ve müʾmineye ḳaçan kim **[228a1]** buyruḳ bola [Taŋrıdan] ve peyġāmberinden işi kim bola anlaruĸ[42] iḫtiyārı (2) anlarun[43] buyruḳından. Her kim [Taŋrı]nuḳ[44] ve peyġāmber emri dutmazısa ḥaḳīḳat kim ol yavu bardı (3) belgülü.

37) Ve eyitdi anı kim niʿmet birdi Tanḳrı[45] ve sen daḳı niʿmet birdüŋ anġa[46]: (4) "Saḳlaya sanġa[47] senüŋ cüftüŋ, ḳorḳ Taŋrıdan." Ve gizlersün kendü teninde (5) anı kim Taŋrı āşkārā ḳıla anı ve ādemīlerden ḳorḳarsın. Taŋrıdan ḳormaḳ evlāter durur. **[228b1]** [Ḳa]çan kim ödeye Zeyd andan ṭalāḳ birdi, ʿavratlıġa sanġa[48] birdüm kim bolmaya (2) müʾminlere ṭarlıḳ ʿavratlardan oġlan eylendükleri, ḳaçan kim (3) ṭoyalar anlardan ṭalāḳ bireler. Taŋrı buyruḳı bolmış durur.

38) (4) Bolmaya peyġāmbere hīç ṭarlıḳ andan kim farż ḳıldı Taŋrı anı. (5) Taŋrı sünneti durur anlara kim ilerü geçdiler. Kim Taŋrı emri **[229a1]** ḳaderlenmiş.

39) Anlar kim de[g]üreler Taŋrı buyr[uḳlarını] (2) ve ḳorḳa[lar] andan ve ḳorḳmayalar [ki]mseden meger Taŋrıdan. Yiter anġa[49] (3) Taŋrı ḥesāb ḳılıcı.

40) Muḥammed kimsenüŋ atası degül erenlerüŋüzden, (4) lākin Taŋrı peyġāmberi durur ve peyġāmberler mühri durur. Ve bar durur Taŋrı dükeli (5) neseye bilür.

41) İy müʾminler! Yād ḳıluḳ[50] Taŋrıyı **[229b1]** çoḳ.

42) Ve tesbīḥ ḳıl anġa[51] irte ve gice.

43) Oldur ol kim selām birür (2) size ve daḳı ferişteleri kim çıḳaralar sizi ḳaraḳulıḳlardan[52] (3) aydınlıġa. Kim bardur müʾminlere raḥīm.

44) Şükrleri anlarun[53] (4) ol gün kim göreler anı selām bola ve eyledi anlara çoḳ ṣevāb.

45) (5) İy peyġāmber! Biz biribidük sini ṭanuḳ ve beşāret birici **[230a1]** ve ḳorḳıd[ıcı].

46) Ve oḳı[yıcı] Taŋrı[dan yanġa] anun[54] buyruḳı bir[le] ve aydın çer[āġ].

---

[42] anlaruŋ
[43] anlaruŋ
[44] Taŋrınuŋ
[45] Taŋrı
[46] aŋga
[47] saŋga
[48] saŋga
[49] aŋga
[50] ḳıluŋ
[51] aŋga
[52] ḳaraŋulıḳlardan
[53] anlaruŋ
[54] anuŋ

47) (2) Beşāret bir müʾminlere anda anlara Taŋrı faẓlıḳdan[55] (3) ulu bola.

48) Ve muṭīʿ bolma kāfirlere ve münāfiḳlara! Ve ḳoġıl (4) anlarun[56] āzārını ve tevekkül ḳıl Taŋrıya. Kim yiter Taŋrı saḳlayıcı.

49) (5) İy müʾminler! Ḳaçan kim nikāḥ ḳılasız müʾmine ʿavrat[ları], ṭalāḳ birüriseŋüz **[230b1]** andan ilerü kim ḳavışasız, bolmaya sizüŋ anlara hīç ʿiddet (2) kim sayasız anı. Mutaʿ ḳılun[57] anları ve eylük birle gönderüŋ.

50) (3) İy peyġāmber! Biz helāl ḳılduḳ sanġa[58] ʿavratlaruŋı (4) anı kim birdüŋ kābīnlerini ve daḳı ol kim mālik bolduḳuz[59], (5) yaʿni ḳul ḳaravaş, birdi Taŋrı sanġa[60] ve daḳı ata ḳarındaşı ḳızlaruŋ[61] ve ʿavratuŋ **[231a1]** ve daḳı ana ḳarındaşı ḳızlarınuŋ[62] ve ʿavratınuŋ ve daḳı anlar kim hicret ḳıldılar senün[63] bile. (2) Müʾmine ʿavrat daḳı kim kendüsini bağışladı peyġāmbere, eger (3) dilese peyġāmber kim nikāḥına güvüre anı ḫāliṣ durur sanġa[64] ayruḳ (4) müʾminlerden ayruḳ. Bildük anı kim vācib ḳılduḳ anlara erlik ʿavratlıḳ içinde (5) ve daḳı mülki yemīnden kim bolmaya sanġa[65] ṭarlıḳ. **[231b1]** Kim Taŋrı ġafūr, raḥīmdür.

51) Kim dutasın anı kim dileyesin anlardan (2) ve yana dutasın sanġa[66] anı kim dileyesin ve anı kim isdeyesin kim andan ayrılasın (3) ṭarlıḳ bolmaya sanġa[67]. Oldur yaḳınraḳ kim rūşen ḳılasın gözlerini (4) ve ġuṣṣa dutmayalar ve rāżı bolalar anġa[68] kim birdük[69] anlara. Kim Taŋrı (5) bilür anı kim sizüŋ göŋlüŋüzdedür. Kim Taŋrı ʿālim ve ḥalīm durur.

52) **[232a1]** Ḥelāl bolmaya sanġa[70] ʿavratlar, andan soкra[71] veyā bedel ḳılmaḳ bunlara hīç (2) cüftler ve eger ʿaceb gelürise sanġa[72] eyülikleri anlarun[73], meger [ol] kim māliksiz anġa[74] (3) yemīn birle. Taŋrı dükeli neseye saḳlayıcı durur.

---

[55] faẓlıŋdan
[56] anlaruŋ
[57] ḳıluŋ
[58] saŋga
[59] bolduŋuz
[60] saŋga
[61] m. قزی لروگ
[62] m. قزی لری نوگ
[63] senüŋ
[64] saŋga
[65] saŋga
[66] saŋga
[67] saŋga
[68] aŋga
[69] birdüŋ
[70] saŋga
[71] soŋra
[72] saŋga
[73] anlaruŋ

53) İy sizler kim (4) müʾminlersiz! Girmeŋ peyġāmber evlerine size buyurmayınca, (5) ṭaʿāma görmedin, oḳırlar girüŋ. **[232b1]** Ḳaçan kim ṭaʿāmı yiyesiz ṭaġıluḳ[75]. Ve oturmaḳ[76] söze (2) kim oldur size rence ḳılmaḳ kim peyġāmberi utanur sizden. (3) Taŋ͡grı utanmaz ḥaḳdan. Ḳaçan kim isdeyesiz anlardan metāʿ, (4) ḥicāb ardından dileŋ anlardan. Oldur size arıraḳ göŋ͡güllerüŋüze (5) ve göŋ͡güllerine ve bolmaya kim sizi rence ḳıla Taŋ͡grı peyġāmberi **[233a1]** ve daḳı ʿavrat eylenmeŋ [anun] ʿavratlarını andan soкra[77] andan, kim ol size (2) bola Taŋ͡grı ḳatında ulu.

54) Eger āşkārā ḳılsaḳuz[78] neseneyi (3) veyā gizleseŋüz kim Taŋ͡grı d[ükeli] neseyi bilür ve ʿālimdür.

55) Ṭarlıḳ bolmaya (4) anlara atalarından ve daḳı oġullarından ve daḳı ḳarındaşlarından (5) ve ḳarındaşı oġlanlarından ve ʿavratlarından ve ḳul ḳaravaşlarından **[233b1]** elleri. Ḳorḳuк[79] Taŋ͡grıdan kim Taŋ͡grı dükeli neseye (2) ṭanuḳ durur.

56) Kim Taŋ͡grı ve ferişteleri ṣalavāt birürler (3) peyġāmbere. İy müʾminler! Ṣalavāt getürüŋ anġa[80] ve selām ḳıluḳ[81].

57) (4) Anlar kim rence ḳılurlar Taŋ͡grıyı ve peyġāmbere. (5) [La]ʿnet ḳıldı anlara Taŋ͡grı bu ciḥānda ve ol ciḥānda ve eyledi anlara ʿaẕāb **[234a1]** ḫ̆ār idici.

58) Anlar [kim] rence [ḳılur]lar müʾmin erenleri ve müʾmine ʿavratları, (2) a[nd]a[n] ayr[uḳ] kim ḳa[zġ]a[ndılar], ḥaḳīḳat kim getürdiler bühtān ve yazuḳ (3) āşkārā.

59) İy peyġāmber! Eyit ʿavratlaruŋ͡ga ve ḳızlaruŋa (4) ve müʾminler ʿavratlarına kim örtsünler kendülere çādırlarını. (5) Oldur yaḳınraḳ kim bileler kim r[ence] getürmeyeler. Bar du[rur Taŋ͡grı] **[234b1]** ġafūr ve raḥīmdür.

60) Eger münāfiḳlar gerü durmayalar ve daḳı anlar kim (2) göŋ͡güllerinde sayrulıḳ bar ve anlar daḳı kim yalan söylerler Medīne'de, (3) gümānluraḳdur anlara ḳonşılıḳ[82] ḳılmasunlar senüŋ birle meger azçuḳ.

61) (4) Melʿūnlar ḳanda kim bulalar anları, ṭutalar ve depeleyeler.

---

[74] aŋ͡ga. Bir sonraki satırın başında mükerrer yazım.
[75] ṭaġıluŋ
[76] oturmaŋ
[77] soŋra
[78] ḳılsaŋuz
[79] ḳorḳuŋ
[80] aŋ͡ga
[81] ḳıluŋ
[82] ḳoŋşılıḳ

62) (5) Taŋ͡grı sünneti bu durur anlara kim ilerü geçdileridi. Bulmayasın **[235a1]** Taŋ͡grı sünne[tini] bedel ḳılmaḳ.

63) Sorar sanġa[83] ādemīler ḳıyāmetden (2) eyit: "[Anun[84] bilüsi] Taŋ͡grı [ḳatındadur]. Ve ne bilesin sen kim ḳıyāmet (3) bola yaḳın."

64) Kim Taŋ͡grı nefrīn ḳıldı kāfirlere ve eyledi anlara (4) ṭamuyı.

65) Muḫalled bolalar anda hemīşe. Bulmayalar dost (5) ve daḳı meded ḳılıcı.

66) Ol gün kim eylerleridi yüzlerine oda eyideler kim: **[235b1]** "İy kāşkā biz muṭīʿ bolmış bola ıduḳ Taŋ͡grıya ve daḳı peyġāmbere!"

67) Ve eyitdiler: "Çalabumuz! (2) Biz uyduḳ ulularumuza ve serverlerümüze, çıḳardılar bizi yoldan."

68) (3) "İy Çalabumuz! Bir anlara ikiledin ʿaẕāb ve laʿnet ḳıl anlara (4) ulu."

69) İy anlar kim īmān getürdüŋüz! Anlarun[85] bigi bolmaḳ[86] kim rence ḳıldılar (5) Mūsā'yı. Bīzār ḳıldı anı Taŋ͡grı and[an kim] didiler ve barıdı Taŋ͡grı ḳatında ḥürmetlü.

70) **[236a1]** İy müʾminler! Ḳorḳuĸ[87] Taŋ͡grıdan ve söyleŋ eyü söz.

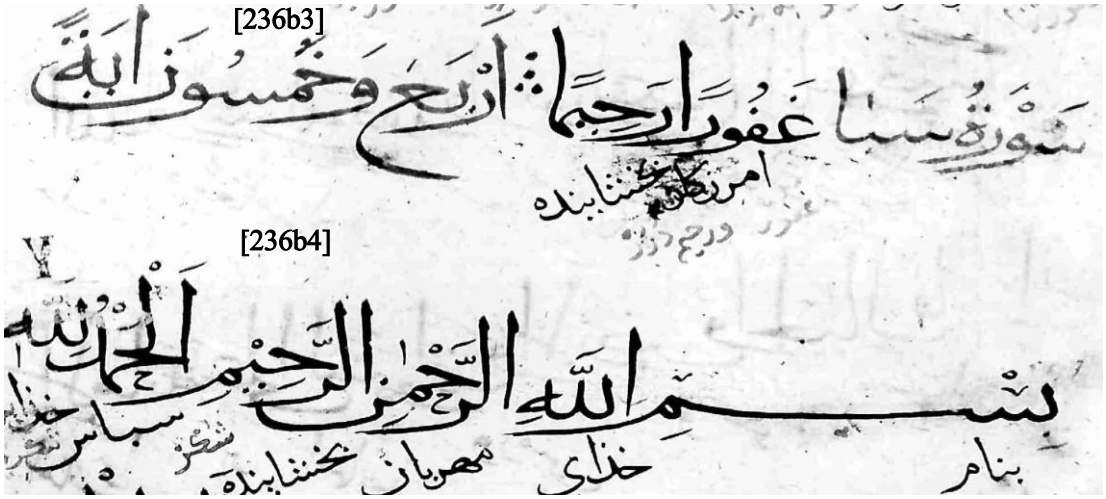
71) (2) Eyü eyleye sizüŋ ʿamel[lerüŋüzi] ve yarlıġaya yazuḳlaruḳuzı[88]. Her kim muṭīʿ boldı (3) Taŋ͡grıya ve peyġāmberine, ḳurtıldı ḳur[tılmaḳ] ʿaẓīm.

72) Biz ʿarż ḳılduḳ (4) emāneti göklere ve yire ve ṭaġlara, dilemediler kim (5) götüreler anı ve ḳorḳdılar andan. Ve götürdi anı ādemīler. Kim ol **[236b1]** ẓālim ve cāḥil.

73) Kim ʿaẕāb ḳıla Taŋ͡grı münāfıḳlaruŋ erine ve ʿavratına ve daḳı müşriklerüŋ (2) erine ve ʿavratına ve tevbe bire müʾminlerüŋ erine ve ʿavratına. Kim Taŋ͡grı (3) ġafūr ve raḥīm durur.

[83] saŋ͡ga
[84] anuŋ
[85] anlaruŋ
[86] bolmaŋ
[87] ḳorḳuŋ
[88] yazuḳlaruŋuzı

34 - Suretü Sebe

1) Şükr Taŋrıyadur, (5) ol kim anundur[1] ne kim göklerde bar ve ne kim yirde bar ve şükr anġadur[2] **[237a1]** ol dünyāda. Kim ol ḥakīm ve bilür durur.

2) Bilür anı kim girür (2) yire ve daḳı ne kim çıḳar yirden ve daḳı anı kim aşaġa biribir gökden (3) ve anı kim yuḳaru çıḳar göge. Ol durur raḥīm ve ġafūr.

3) Ve eyitdiler anlar kim (4) kāfir boldılar: “Gelmeye bize ḳıyāmet.” Eyit: “Evet, gele. Taŋrım getüre size (5) kim ġaybı bilici durur. Gizlenmeye andan bir ẕerre ağırı göklerde **[237b1]** ve daḳı yirde ve andan uşaḳ ve andan uluraḳ meger kim (2) Ḳurʾān içinde.”

4) Kim ʿivaż ḳıla anlara kim īmān getürdiler ve ʿamel-i (3) ṣāliḥ ḳıldılar. Anlardur kim anlara bola yarlıġamaḳ ve daḳı çoḳ rūzī.

5) (4) Anlar kim bardılar āyetlerümüze ʿāciz eyleyü, anlardur kim anlara bola (5) ʿa[ẕā]b ve ricz derdlü.

6) Göresin anlar kim birdiler anlara **[238a1]** ʿilm ol kim aşaġa biribir sanġa[3] Taŋrıḳdan[4] kim oldur yol gösterici (2) Taŋrı yolından yanġa[5] kim miṯli yoḳ ve ögilmişdür.

7) Ve eyitdiler anlar kim kāfir boldılar: (3) “Yol gösterelim mü size bir ere kim ḫaber ḳıla size kim nice kesilip pāre bolasız (4) pāre bolmış, siz yaradılmışda bolasız yiŋi.”

---

[1] anuŋdur
[2] aŋadur
[3] saŋa
[4] Taŋrıŋdan
[5] yaŋa

8) Kim iftirā ḳıldı Tañgrıya (5) yalan ya anun[6] birle delülik durur? Anlar kim īmān getürdiler āḫirete, [238b1] ʿaẕābda ve yolın yavu ḳılıp ıraḳ bola.

9) Görmez misiz kim andın yanġa[7] kim bizüm ḳatumuzda (2) yönleri ve daḳı ardlarıncadur gökden ve yir. Eger dileyevüz güvürevüz (3) anları yir altına ya buraḳavuz anlara bir pāre gökden. Kim anda (4) āyet her ḳula kim bize gerü döndi.

10) Ve birdük biz Dāvud'a (5) biz[den] faẓl. İy ṭaġlar anġa[8] ve daḳı ḳuşlar ve yumşaḳ ḳılduḳ anġa[9] [239a1] demüri.

11) Kim eyler zırhlar tamām endāzelü ve endāzelü ḥalḳa. Ve eyleŋüz (2) eylükler, kim ben anı kim siz işlersiz görürven.

12) Süleymān'a musaḫḫar ḳılduḳ yili (3) irte bolınca bir [aylı]ḳ yol ve daḳı gice bolınca bir aylıḳ yol. Sürdük biz anı erimiş pirinç pınġarı[10]. (4) Ve daḳı perīlerden bola kim iş işleye anun[11] ḳatında Tañgrısı buyruḳı birle ve her kim (5) daşra çıḳa anlardan bizüm buyruḳumuzdan, ṭatduravuz aḳa[12] od ʿaẕābından göyündüren.

13) [239b1] Eyleyeler anġa[13] anı kim dileye miḥrāblardan ve butlardan ve çanaḳlar (2) degmesi ḥavżca ve çömlekler ṭaġlarca. İşleŋüz Dāvud ehli birle (3) şükr az durur bizüm ḳullarumuzdan şükr ḳılıcı.

14) Ḳaçan kim ḥükm ḳılduḳ biz (4) anġa[14] ölüm, göstermedi anlara yol ölmekligini meger deprenür yirüŋ, (5) kim yiridi anun[15] ʿaṣāsından, ḳaçan kim düşdi göründi ādemīlere perīlerden, eger bolalarıdı [240a1] bileleridi ġaybı ḳalalarıdı ʿaẕābdan ḫ̌ār ḳılıcı.

15) Ḥaḳīḳat (2) barıdı Sebe şehrinde maḳāmlarında āyet, iki bostan saġdın yanġa[16] (3) ve daḳı soldın yanġa[17]. Yiŋüz Çalabıḳuz[18] rūzından ve şükr ḳıluḳ[19] anġa[20]. (4) Arı şehr ve Çalap ġafūr.

---

[6] anuŋ
[7] yañga
[8] añga
[9] añga
[10] pıñgarı
[11] anuŋ
[12] aŋa
[13] añga
[14] añga
[15] anuŋ
[16] yañga
[17] yañga
[18] Çalabıŋuz

16) Yüz döndürdiler biribidük (5) anlara sīl suyını yaġmurdan. Bedel ḳılduḳ biz ol bostanları iki būs[tān] **[240b1]** yiyici .....[21] ve daḳı nesene sidrden az bola.

17) Ol kim (2) ʿivaż ḳılduḳ anlara kim kāfir [boldı]lar, dükeline ʿivaż bola meger şükr ḳılmayanlara.

18) (3) Eyledük anlarun[22] bile köyler arasında kim berekāt ḳılduḳ anda (4) āşkāre köyler ve endāze ḳılduḳ biz anda kārvān yolını. Barun[23] anda (5) dünler ve günler īmin.

19) Eyitdiler kim: "İy Çalap! Iraḳ eyle [sefe]rümüz arasını." **[241a1]** Ve ẓulm ḳıldılar kendü nefslerine. Eyledük anları sözler ve pāre pāre ḳılduḳ anları (2) dükeli ʿuḳūbet ṭatış[24]. Kim anda ʿibret bola dükeli usluya ve ṣaburluya.

20) (3) [Ve r]āst ḳıldı İblīs anlara kendü endīşesini. Kim uydılarıdı anġa[25] meger bir gürūh (4) kim uymadılar müʾminlerden.

21) Ve bolmaya anun[26] bunlara hīç ḥükmi. Meger kim (5) ayıravuz anı kim īmān getüre āḫirete andan kim ol bola andan şeklü. **[241b1]** Taṉgrıĸ[27] dükeli neseye saḳlayıcı durur.

22) Oḳıḳ[28] anları kim eyidürleridi kim (2) Taṉgrıdan ayruḳ mālik bolmazlar ẕerreceye göklerde (3) ve daḳı yirde. Ve bolmaya anlara anda hīç şirk ve bolmaya bunuĸ[29] anlardan (4) meded idici.

23) Ve assı itmeye şefāʿat it[mek] anun[30] ḳatında meger anı kim buyura (5) anġa[31]. Ḳaçan kim gidereler ḳorḳuyı göṉgüllerden eyitdiler kim: "Nedür ol eyitdi Taṉgrıḳuz[32]?" **[242a1]** Eyitdiler: "Ḥaḳdur. Oldur yüksek ve uluraḳ."

24) Eyit: "Kim rūzi birür size (2) göklerden ve yirden?" Eyit: "Taṉgrı." Ve ben s[iz]üŋ bir[le] (3) ṭoġru yolda mıvuz ya egri yolda?

---

[19] ḳıluŋ
[20] aṉga
[21] Farsça kısıımda çeviri olmasına rağmen Türkçe çeviri yapılmamış.
[22] anlaruŋ
[23] baruŋ
[24] "ṭatış" (Ar. mumezzaḳ 'parça parça, darmadağınık', Far. çeşīden) tercümesi yanlış. Türkçe tercüme Farsça metinden yapıldığı için Arapça sözcükle uyumsuzluk var.
[25] aṉga
[26] anuŋ
[27] Taṉgrıŋ
[28] oḳıŋ
[29] bunuŋ
[30] anuŋ
[31] aṉga
[32] Taṉgrıŋuz

25) Eyit iy Muḥammed: “Sormayalar size andan kim (4) biz yazuḳ ḳılalum[33] ve sormayalar bize andan kim siz ʿamel ḳılursız.”

26) Eyit: “Bir yire dire dükelümüzi (5) Taṅ͡grımuz, andan ḥākimlıḳ ḳıla aramuzda ḥaḳ birle. Ol durur ḥākim ve ʿālim.”

27) [242b1] Eyit: “Gösderüŋ banġa[34] anlar kim baġladuḳuz[35] anġa[36] ortaḳlar.” Ḥāşā! Bel kim oldur (2) Taṅ͡grı, mānendsüz ve ḥakīm.

28) Biribimedük sini iy Muḥammed meger kim dükeline (3) ādemīlerün[37] beşāret ḳılıcı ve ḳorḳıdıcı, lākin artuḳı ādemīlerüĸ[38] (4) bilmeyeler.

29) Ve eyideler: “Ḳaçan bola bu vaʿde eger siz (5) ṭoġru sözlü bolurısaḳuz[39].”

30) Eyit: “Sizedür vaʿde yiri ol gün kim ol sāʿatden gerü bolmayasız [243a1] ve ilerü daḳı geçemeyesiz.”

31) Ve eyitdiler anlar kim (2) kāfir boldılar: “Uymayavuz bu Ḳurʾān’a ve daḳı aḳa[40] daḳı kim (3) anda durur.” Eger göresin iy Muḥammed kim ẓā[lim]ler mevḳūflardan bolalar (4) Taṅ͡grıları ḳatında! Gerü[41] döndüre bir nicelerini bir nicesine söz eyideler anlar kim (5) żaʿīfleridi ve anlar kim ululıḳ ḳıldı, “Siz degülidüŋüz biz müʾminler.”

32) [243b1] Eyitdiler anlar kim ululıḳ ḳılurlarıdı, anlara żaʿīflıḳ ḳılurlarıdı kim: “Biz mi (2) yıġduḳ sizi ṭoġru yoldan, nite kim geldi size? Bel sizdüŋüz (3) mücrimler.”

33) Ve eyitdiler anlar kim żaʿīfleridi, anlara kim (4) ululıḳ ḳılurlarıdı: “Bel kim mekr ḳılurıduḳuz[42] dünin ve günin. Buyururıduḳuz[43] bize (5) kim kāfir bolavuz Taṅ͡grı üçün eyleyevüz anı hemtālar.” Ve gizlediler peşimānligi [244a1] ḳaçan kim gördiler ʿaẕābı. Eyledük ġullar anlarun[44] (2) boyınlarına kim kāfir boldılar. Hīç ʿivaż ḳılalar mı anlara meger anı kim işlediler.

34) (3) Ve biribimedük köye hīç ḳorḳıtıcı meger eyitdi ḫudāvendlerümüz (4) anġa[45] kim: “Biribindüŋüz anġa[46] kāfirüz.”

---

[33] m. قلِ لوُم Ayrıca krş. 225b4
[34] baṅ͡ga
[35] baġladuŋuz
[36] aṅ͡ga
[37] ādemīlerüŋ
[38] ādemilerüŋ
[39] bolurısaŋuz
[40] aŋa
[41] m. كُرُو
[42] ḳılurıduŋuz
[43] buyururıduŋuz
[44] anlaruŋ
[45] aṅ͡ga

35) Ve eyitdiler kim: “Biz çoḳuz (5) māl birle ve oġlanlar birle ve degülüz biz ʿaẕāb ḳılası.”

36) Eyit kim: “Taṅ͡grım [244b1] döşeye rūzi anġa[47] kim dileye ve taḳdīr ḳıla. Velākin çoḳı (2) ādemīlerüŋ bilmeyeler.”

37) Ve bolmaya māllaruḳuz[48] ve daḳı oġlanlaruḳuz[49] (3) anġa[50] kim yaḳın ḳıla sizi bize yaḳınlıḳ meger anġa[51] kim müʾmin bola ve eyü (4) ʿamel ḳıla. Anlardur kim anlara durur ʿivaż, bel kim iki anca kim işlediler ve anlardur (5) uçmaḳ köşklerinde īmīn bolalar.

38) Ve anlar kim bardılar bizüm āyetlerümüzde [245a1] ʿācizlıḳ birle, anlardur kim ʿaẕāba ḥāżır bolanlar.

39) Eyit: “Kim: (2) benüm Taṅ͡grım döşeye rūzī aḳa[52] kim dileye ḳullarından ve taḳdīr ḳıla (3) anġa[53]. Anı kim nafaḳa ḳılasız neseneden, ʿivażını gerü bire. Ve oldur [yigre]ki (4) rūzī birenlerüŋ.”

40) Ol gün kim ḥaşr ḳılavuz anları dükelini, andan eyidevüz feriştelere kim: (5) “Bunlar mıdur kim size ṭapu ḳılur[ları]dı?”

41) Eyitdiler kim: “Arı[sın sen] çalabumuz [245b1] anlardan daşra. Bel anlar ṭaparlarıdı perīlere, artuḳı anlarun[54] anlara (2) uyanlar durur.”

42) Bu gün yoḳ durur ḥākimlıḳ biri biriŋüze assıdan (3) ve daḳı ziyāndan. Eyitelüm anlara kim ẓulm ḳıldılar: “Ṭaduḳ[55] od ʿaẕābını (4) ol kim anġa[56] yalan dirüdüŋüz.”

43) Ḳaçan kim oḳıyalar anlara āyetümüzi (5) belgülü bolmış, “Degüldür meger er kim diler gerü ilete sizi [246a1] aḳa[57] kim ṭaparlar[ıdı] atalaruḳuz[58].” Ve eyitdiler: “Degüldür bu meger yalan ve iftirā.” (2) Ve eyitdiler anlar kim kāfir boldılar ḥaḳḳı kim geldi anlara: “Degül durur bu meger (3) cāḏūlıḳ.”

---

[46] aṅ͡ga
[47] aṅ͡ga
[48] māllaruŋuz
[49] oġlanlaruŋuz
[50] aṅ͡ga
[51] aṅ͡ga
[52] aŋa
[53] aṅ͡ga
[54] anlaruŋ
[55] ṭaduŋ
[56] aṅ͡ga
[57] aŋa
[58] atalaruŋuz

44) Bir[me]dük anlara hīç [kitāb] kim oḳıyalar anı (4) ve biribimedük sinden ilerü hīç peyġā[mber].

45) Kim yalan didiler [anlar kim] anlardan ilerü idi. (5) Degmediler onda birine kim birdük anlara. Yalan didiler peyġāmberlerümüze. Nice [246b1] bola cezāları?"

46) Eyit: "Kim ben ögit birem size bir neseye kim ṭuruḳuz[59] (2) Tan͡grıya ikelü ve yaluḳuz[60], andan endīşe idüŋ. Kim peyġāmber (3) hīç delülikde degül, meger kim sizi ḳorḳıdur kim elüŋüzde ḳatı ʿaẕāb bar."

47) (4) Eyit: "Anı kim diledüm sizden ücretden ol size bolsun. Yoḳdur benüm müzdüm meger (5) Tan͡grıdan. Kim oldur dükeli neseye ṭanuḳ."

48) Eyit: "Çalabum [247a1] ṭoġrulıḳ birle buraḳur, ġaybları bilür."

49) Eyit: "Ḥaḳ geldi, (2) görinmeye bāṭıl ikiledin, gerü gelmeye."

50) Eyit: "Eger yolsuz boldum (3) kim yolsuz bolam kendü nefsümdür ve eger yol buldum, anġa[61] kim vaḥy ḳıldı banġa[62] (4) Çalabum. Kim ol işidür müʾminler ḳatında."

51) Ve eger göresin kim anları zārī iderler nesene ellerinden, (5) dutalar anları yaḳın yirden.

52) Eyitdiler kim: "īmān getürdük anġa[63]." Kim [247b1] ḳandan bola anlara ḳaplayu ṭu[t]maḳ ıraḳ yirden?"

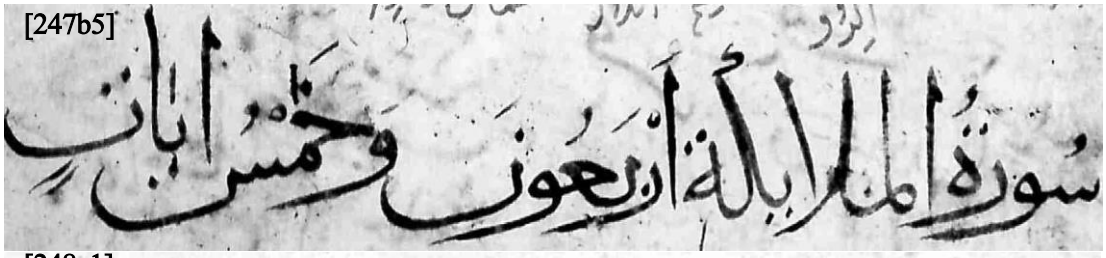
53) Ḥaḳīḳat (2) kāfir boldılar anġa[64] ilerüden ve buraḳurlar gizleyü ıraḳ (3) yirden.

54) Ve yıġılındı anlarun[65] birle ārzūları arasında, nite kim eylendi (4) ḳalanlarına ilerü. Kim anlar gümānlularıdı gümānlu.

[59] ṭuruŋuz
[60] yaluŋuz
[61] an͡ga
[62] ban͡ga
[63] an͡ga
[64] an͡ga
[65] anlaruŋ

35 - Sūretü Melāike (Fātır)

[247b5]

[248a1]

1) (1) Şükr Taŋ̄grıya (2) yaradıcıdur gökleri ve yiri ve eyleyicidür ferişteleri ve peyġāmberleri (3) ḳanad issileri ikeġu, üçegü, dördegü. Artura (4) yaratmaḳda anı kim dileye. Taŋ̄grı dükeli neseye ḳādirdür.

2) Anı kim aça (5) Çalap ādemīlere raḥmetden, kimse yıġamaya anı. Ve anı kim **[248b1]** ol yıġa, kimse anı ḳoymaya andan soḳra[1]. Kim ol mānendsüzdür (2) ve ḥakīm.

3) İy ādemīler! Anuḳ[2] ol Taŋ̄grı niʿmetini size. (3) Bar mıdur hīç yaradıcı Taŋ̄grıdan ayruḳ kim rūzi bire size gökden (4) ve yirden? Yoḳdur taŋ̄grı meger ol. Yalan söylemeyeler[3].

4) Kim (5) yalan diyeler sanġa[4] kim yalan didiler peyġāmberlere sinden ilerü. Taŋ̄grıdın yanġadur[5] **[249a1]** işler yöni.

5) İy ādemīler! Taŋ̄grı vaʿdesi ḥaḳ durur. (2) Aldamasun sizi bu dünyā di[rligi]. ..... Taŋ̄grıya .....

6) (3) Kim dīv size düşmandur, anı düşman dutuĸ[6]. Kim oḳır (4) kendü gürūhını kim bolalar od isleri.

7) Anlar kim (5) kāfir bolalar, anlaradur ḳatı ʿaẕāb. Anlar kim müʾmin boldılar ve ḳıldılar ʿameli **[249b1]** eyülikler, anlara bola maġfiret ve çoḳ s̱evāb.

---

[1] soŋra
[2] anuŋ
[3] "yalan söylemeyeler" (Ar. efk 'döndürülmek', Far. durūġ goften) tercümesi yanlış. Arapça metindeki *efk* sözcüğü Farsçaya tercüme edilirken yanlış olarak *ifk* okunmuş ve tercüme de buna göre yapılmıuş. Türkçe metinde de Farsça tercüme esas alındığından aynı şekilde yanlış bir anlamlandırma yapılmış.
[4] saŋ̄ga
[5] yaŋ̄gadur
[6] dutuŋ

8) Anı kim bezediler (2) anı, kim yavuz ʿamel barıdı eyü gördi. Kim Tan͡grı ḳıla anı kim (3) dileye yol göstere anı kim dileye. Gidermegil nefsüŋi (4) anlara ġuṣṣalardan. Kim Tan͡grı bilür anı kim işlerler.

9) Ve Tan͡grı (5) biribidi yilleri, andan ṭaġıtdı bulıdı. Sürdük anı **[250a1]** ölmiş şehrdin yanġa[7], dirgürdük ol yiri ölüminden soḳra[8]. (2) Böyle bola nüşūr.

10) Her kim dilerise ululıḳ, Tan͡grıyadur (3) ululıḳlar dükeli. Andın yanġa[9] çıḳa arı söz ve eyü ʿamel (4) çıḳara kendüdin yanġa[10]. Anlar kim yavuzlıḳ mekri ḳılalar, anlara bola (5) ḳatı ʿaẕāb. Kendü mekrleri birle helāk bo[lur].

11) Kim Tan͡grı **[250b1]** yaratdı sizi ṭopraḳdan andan nuṭfe suyından. Andan eyledi ..... [sizi] (2) cüftler. Hīç ʿavrat ḥāmile bolmaya ve oġlan eylemeye meger (3) anun[11] [ʿilmi] birle. Ve çoḳ dirilmeye dirilici ve eksütmeye (4) anun[12] [ʿömr]ünden meger Levḥ-i Maḥfūz'da bola. Kim ol Tanġrıya[13] āsān durur.

12) (5) ..... iki den͡giz ..... yavlaḳ ṭatlu .....

[7] yan͡ga
[8] soŋra
[9] yan͡ga
[10] yan͡ga
[11] anuŋ
[12] anuŋ
[13] Tan͡grıya

NOTLAR

1a3=19:5 soḳra (Ar. verāʾ, Far. pes) ‘sonra’

Buradaki sözcüğün yazımında olduğu gibi metnin tamamında da damak n’sinin durumu dikkat çekicidir. Metindeki en ilginç yazım özelliği hiç şüphesiz damak n’sinin yazımında görülen alışılmadık çeşitliliktir.

Türkçenin asli sesleri arasında yer alan ve Köktürk Yazıtlarından bu yana gelişimini takip edebildiğimiz damak n’si (eski ve yaygın bir yanlış olarak bu ses için “nazal n” terimi de kullanılır) için yazıtlarda ڭ harfi, Uygur metinlerinde ise ﻧگ birleşiği kullanılmıştır. Türkçenin yazımı için Arap alfabesi kullanılmaya başlandıktan sonra ise damak n’si için Doğu Türkçesinde نڭ , Batı Türkçesindeyse ڭ ve ك kullanımının yaygın olduğu görülür.

British Library OR 9515’te kayıtlı bulunan satır arası Kur’an tercümesinin Türkçe kısmında dikkat çeken en önemli özelliklerden biri damak n’sinin bu metinde 9 farklı şekilde gösterilmiş olmasıdır[1]. İstinsah tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 14. yüzyıla ait olduğunu tahmin ettiğimiz metindeki bu durum özel bir incelemeyi ve metin içi tasnifi gerektirmektedir. Damak n’si için metinde kullanılan şekiller şunlardır: A- ڭ, B- ق, C- ڤ, D- غ, E- ن, F- نك, G- نق, H- نڤ, I- نغ.

İlk dikkati çeken nokta damak n’si sesi için hem bir tek harfin hem de iki harften oluşan birleşiklerin kullanılmış olmasıdır. Yukarıda da belirttiğimiz üzere bu ayrım hem Köktürk harfli metinlerle Uygur harfli metinler arasında hem de Doğu ve Batı Türkçeleri arasında vardır; ama genel itibariyle bu kadar geniş bir çeşitlilik mevcut değildir. Bu dokuz şeklin kullanım yerleri ve sıklıkları bize daha fazla fikir verebilir.

Aşağıda damak n’si için kullanılan her işaret, kullanıldığı yerler de göz önüne alınarak tasnif edilmiş ve tüm kullanımlar sıralanmıştır. Sözcüklerin transkripsiyonu yapılırken damak n’si için farklı bir yol izlenmiş ve kullanılan harflere göre her grup için ayrı işaret/işaretler kullanılmıştır. Esasında metindeki bu yazım özelliğinin daha

[1] G.M. Meredith-Owens, 1957. Yazmayı bilim dünyasına ilk defa ayrıntılı şekilde tanıtan Meredith-Owens, metinde damak n’si için نك ve نڭ kullanımlarını ayrı ayrı zikrederek bu sayıyı ona çıkarmaktadır. Maalesef biz bu yazmanın siyah beyaz ve bir hayli silik bir dijital kopyası üzerinde çalışma imkânı bulabildik. Metnin orijinalinde Türkçe kısmın kırmızı mürekkeple yazılmış olması, siyah beyaz dijital kopyanın okunmasında bir hayli sıkıntı çıkardı. Fiziki şartlara ilişkin bu zorluktan dolayı kef üzerindeki üç noktanın varlığı/yokluğu üzerinden bir tasnife gitmek mümkün olmadı ve her ikisini bir arada değerlendirdik.

iyi vurgulanabilmesi açısından sözcüklerin transliterasyonla gösterilmesi de tercih edilebilirdi; ama bu defa da okuyucular için ek açıklamalar yapmak gerekecekti. Bu sorunu bertaraf edebilmek için sözcüklerin transkripsiyonunu yaparken damak n'si için böylesi bir farklı yöntem izlenmiştir.

A) Damak n'sinin ڭ ile Yazıldığı Sözcükler

Bu, esasında damak n'sinin yazımı için -özellikle de Batı Türkçesinde- beklendik bir şekildir. İncelediğimiz metinde bu işaretin genelde ön ünlülü sözcüklerde ve ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerde kullanıldığı görülmektedir.

1- Kök veya gövdede: Aşağıdaki listeden de görüleceği üzere bu şekil sadece iki örnekte (*aŋla-* 121a3*, soŋ* 36b4) art ünlülü sözcüklerde kullanılmış olup diğer tüm kullanımları ön ünlülü sözcüklerdedir: *beŋdeşsüz* (119a3, 124b2, 127a3, 136b2), *beŋze-* (3a3), *beŋzersüz* (71a5), *deŋiz* (149b3), *diŋlen-* (57b4, 93b5, 154a1, 170a1), *göŋül* (111b3, 134b4, 157b2, 157b4), *öŋ* (38b3, 71b2, 194b1), *öŋdin* (102b4), *siŋek* (71a2-3-4), *süŋük* (74a1, 82b5), *yiŋ-* (24b4), *yiŋdür-* (49b1).

2- Teklik 2. şahıs iyelik ekinde: Burada da yine genelde ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerde kullanımın yoğun olduğu görülüyor: *birdügüŋ* (161b1), *diledügüŋ* (20a1), *dilüŋ* (16a1), *dirligüŋ* (30b5), *döndügüŋ* (136b3), *elüŋ* (18b1, 19a1, 25a5, 139b2, 163b1, 188b1), *ellerüŋ* (57b2), *göŋlüŋ* (111b3, 134b4), *gözlerüŋ* (36a5), *ʿilmüŋ* (179a2), *işlerüŋ* (120a2), *kendüsüŋ* (118b1), *sözüŋ* (54b4), *ünüŋ* (210b1), *yüzüŋ* (7b4, 199a3, 202a5); *ḳızlaruŋ* (230b5, 234a3), *Taḳrıŋ* (17b4), *Taŋ͡grıŋ* (124b2, 127a3, 130a1, 151b5, 177a3).

3- Teklik 2. şahsın görülen geçmiş zaman, şart, hikâye birleşiği ve şart birleşiği çekiminde: Sadece bir örnekte (*dutduŋ*) art ünlülü bir sözcüğe ulanan ekte kullanılmıştır. Diğer tüm kullanımlar ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir: *birdüŋ* (141a4, 159a5, 228a3, 230b4), *biribidüŋ* (161a4), *degülidüŋ* (166a5, 166b1-3, 177a2), *depeledüŋ* (20b5), *döndürdüŋ* (7b4), *dönmeziseŋ* (7b5), *dutduŋ* (161b5), *eydeyidüŋ* (30b1), *eyledüŋ* (120a2-3), *geldüŋ* (21a2, 23b1, 46b3), *gelmedüŋ* (30a4), *getürdüŋ* (5a1), *getürmedüŋ* (36b5), *gördüŋ* (30a3), *öldürdüŋ* (160a1), *ölüriseŋ* (43a4), *sözlülerdeniseŋ* (121a5).

4- Çokluk 2. şahıs iyelik ekinde: Birkaç kullanım dışında çoğunlukla ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerde kullanılmıştır: *analaruŋuz* (104a2), *atalaruŋuz* (104a2),

biriŋüz (84b5, 198b5, 245b2) - *birüŋüz* (91b5), *dillerüŋüz* (90b2, 197a2), *dönecegüŋüz* (209b1), *dükelüŋüz* (123a2), *elüŋüz* (246b3), *elleriŋüz* (25b5) - *ellerüŋüz* (123a1, 198b3), *erenlerüŋüz* (229a3), *evüŋüz* (93a5, 226b3), *evlerüŋüz* (104a2, 227a2), *gön͡güllüŋüz* (231b5), *gön͡güllerüŋüz* (232b4), *günüŋüz* (216a4), *ikiŋüz* (21a5), *inüŋüz* (141a1), *eyü işlülerüŋüz* (226a1), *işüŋüz* (132a5), *ḳarındaşlaruŋuz* (220a2), *kendüsüŋüz* (47b4, 104b2), *köyüŋüz* (148b1), *niceŋüz* (103a2, 105b1, 109b4, 183a1-2), *şehrüŋüz* (147a2), *Tan͡grıŋuz* (29b1-5, 31a4, 75a4), *ṭayılaruŋuz* (104a4), *tenüŋüz* (196b3), *tenlerüŋüz* (104a1), *üsdüŋüz* (74a4, 221b1), *üstüŋüz* (215b4), *yiriŋüz* (24b2, 39b4, 121b3, 183a2), *yöreŋüz* (120b4).

5- Çokluk 2. şahsın görülen geçmiş zaman, şart, hikâye birleşiği ve şart birleşiği çekiminde: Tüm kullanımlar ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir: *bildüŋüz* (96a1), *bilmedüŋüz* (205b4), *bilüriseŋüz* (83a3, 83b3, 86b4, 128a1, 181a1), *bilmeziseŋüz* (220a1), *birdüŋüz* (201a5), *biribindüŋüz* (244a4), *birüriseŋüz* (230a5), *degülidüŋüz* (243a5), *degülseŋüz* (120b4), *depeleridüŋüz* (225a5), *didiŋüz* (153b3, 171b3), *dileriseŋüz* (225b3), *diridüŋüz* (85b3) - *dirüdüŋüz* (217a5, 245b4), *eglenmedüŋüz* (32a2), *eydüridüŋüz* (90b2), *eyitdüŋüz* (90b4), *getürdüŋüz* (122b5, 235b4), *girdiŋüz* (93a5), *gizleseŋüz* (233a3), *götürdüŋüz* (101b1), *güleridüŋüz* (86a5), *işitmeseŋüz* (90b4), *işlediŋüz* (155a1) - *işledüŋüz* (220a3), *işleridüŋüz* (179a3, 216a5), *sizdüŋüz* (243b2).

6- Çokluk 2. şahıs emir çekiminde: Sadece iki örnekte (*ḳıluŋ, yapışuŋ*) art ünlülü sözcüklere ulanan eklerde kullanılmıştır. Diğer tüm kullanımlar ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir: *bilüŋ* (37a5), *birüŋ* (61b3, 63a1-2, 63b2, 72a5, 95a5, 96a1, 102a3, 143b1, 226b5), *birüŋüz* (91b5), *depelemeŋ* (157b1), *dileŋ* (232b4), *dilemeŋ* (80b4), *dimeŋ* (24a3), *gerü dönüŋ* (39b3, 91a1, 93b3, 222a2), *eksimeŋüz* (133b2), *eyidüŋ* (21a5, 21b4, 119b5, 226b3), *eyleŋüz* (239a1), *eylemeŋüz* (105a5), *eylenmeŋ* (233a1), *geçüŋ* (92a4), *gelüŋ* (223a3, 225b4), *gelüŋüz* (119b4), *gelmeŋüz* (31a1), *getürüŋ* (41a4, 47a5, 150b1, 167b5, 173b3, 233b3), *getürmeŋ* (62a4), *girüŋ* (141a1, 232a5), *girmeŋ* (232a4), *girmeŋüz* (93a4), *gönderüŋ* (230b2), *görüŋ* (181b4, 202a4), *gösderüŋ* (242b1), *göyündürüŋ* (48a3), *içmeŋ* (101a3), *inüŋüz* (141a1), *isdeŋ* (181a3), *işleŋüz* (239b2), *ivmeŋüz* (43b5), *ḳıluŋ* (63a5, 180b5), *öldürüŋ* (182b2), *söyleŋ* (236a1), *söylemeŋüz* (86a1), *sürinmeŋ* (131a3), *yapışuŋ* (72a5), *yiŋ* (23a2,

61b3), *yiŋüz* (27b5, 63b1, 79a4, 240a3), *yüriŋ* (151a4, 202a4), *yürimeŋ* (185b2), *yürimeŋüz* (133b2).

7- İlgi durumu ekinde: Üç yerde (*çalabısınuŋ*, *ḳızlarınuŋ, ḳorḳulularuŋ*) art ünlülü sözcüklere ulanan eklerde, geri kalanların tamamında ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir:

birbirinüŋ (123a2), *birenlerüŋ* (245a4), *çalabısınuŋ* (34b3), *dünüŋ* (82b3), *eyleyenlerüŋ* (148b5), *göklerüŋ* (11a4, 83a5, 120b3), *günüŋ* (82b3, 216a4), *güninüŋ* (154b4), *işlerüŋ* (210a2, 211a5), *ḳızlarınuŋ* (231a1), *kimsenüŋ* (229a3), *kimüŋ* (83a2, 85a4-5, 178a5), *kişinüŋ* (27a2, 41a4-5), *ḳorḳulularuŋ* (132b4), *senüŋ* (10a2 vd. 26 defa), *sizüŋ* (6a4 vd. 55 defa), *ünlerüŋ* (210b1), *yidisinüŋ* (83a5), *yirüŋ* (11a5, 99a1, 120b3, 239b4).

B) Damak n'sinin ق ile Gösterildiği Sözcükler

Tamamı art ünlülü sözcüklerde ve bunlara ulanan eklerdedir.

1- Kökte veya gövdede: *aḳ-* (aŋ- 62b5, 221a3, 224a3), *aḳla-* (aŋla- 39a5, 39b2), *aḳlu* (aŋlu 210a5), *aḳlucaḳ* (aŋlucaḳ 45a4), *aḳsuzda* (aŋsuzda 92b1), *ḳaraḳulıḳ* (ḳaraŋulıḳ 51a4, 98a4, 150a2, 229b2), *soḳ* (soŋ 65a1, 88a1, 125b5, 140a2, 176b1, 179a3, 194a5, 209a3), *soḳra* (soŋra 1a3 vd. 17 defa), *Taḳrı* (Taŋrı 17b4), *yaluḳuz* (yaluŋuz 51b2, 246b2), *yaḳlış* (yaŋlış 38b1).

2- Teklik 2. şahıs iyelik ekinde: *anaḳ* (anaŋ 20a3), *araḳ* (araŋ 162a5), *çalabuḳ* (çalabuŋ 1b5, 64b3, 67b3, 214a5), *Taŋ͡grıḳ* (Taŋ͡grıŋ 3b1-4, 4a5, 108b5, 163b3, 172a4, 179b3, 238a1), *Tanḳrıḳ* (Taŋ͡grıŋ 22a1), *ḳanaduḳ* (ḳanaduŋ 163b2), *ḳanatlaruḳ* (ḳanatlaruŋ 136a5), *ḳarındaşuḳ* (ḳarındaşuŋ 20b2, 21a4), *yaḳaḳ* (yaḳaŋ 139b2, 163b1).

3- Teklik 2. şahsın görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde: *ayırduḳ* (ayırduŋ 30b1), *bulmasaḳ* (bulmasaŋ 93b2), *durduḳ* (durduŋ 31a3), *durmasaḳ* (durmasaŋ 128a2), *dutduḳ* (dutduŋ 26b1), *oḳıduḳ* (oḳıduŋ 188a5), *saḳlamaduḳ* (saḳlamaduŋ 30b2), *ḳalduḳ* (ḳalduŋ 21a1), *ḳılduḳ* (ḳılduŋ 30a4, 47b1), *ḳurtılduḳ* (ḳurtılduŋ 161b3), *yazmaduḳ* (yazmaduŋ 188b1).

4- Çokluk 2. şahıs iyelik ekinde: *aġızlaruḳuz* (aġızlaruŋuz 219b4), *alduġuḳuz* (alduġuŋuz 219b4), *altuḳuz* (altuŋuz 221b1), *analaruḳuz* (analaruŋuz 219b3), *araḳuz*

(araŋuz 23b3, 70a1, 105a5, 189a3, 196b4, 224a1), *arduḳuz* (arduŋuz 80b5), *ataḳuz* (ataŋuz 72a2), *atalaruḳuz* (atalaruŋuz 46b2, 120b5, 125a3, 246a1), *ayaḳlaruḳuz* (ayaḳlaruŋuz 25b5), *bolduġuḳuz* (bolduġuŋuz 197a5), *çalabıḳuz* (çalabıŋuz 55a4, 240a3)- *çalabuḳuz* (çalabuŋuz 54b1, 79b1), *çalaplaruḳuz* (çalaplaruŋuz 43b3), *ḳanḳıḳuz* (ḳanḳıŋuz 144b3), *ḳaravaşlaruḳuz* (ḳaravaşlaruŋuz 95b1, 96a2), *ḳılduġuḳuz* (ḳılduġuŋuz 23b5), *ḳız ḳarındaşlaruḳuz* (ḳız ḳarındaşlaruŋuz 104a3), *ḳopduġuḳuz* (ḳopduġuŋuz 212a3), *ḳullaruḳuz* (ḳullaruŋuz 95b1), *oġluḳuz* (oġluŋuz 219b4), *oġlanlaruḳuz* (oġlanlaruŋuz 244b2), *ortaḳuz* (ortaŋuz 182b5), *pıŋġarlaruḳuz* (pıŋ͡garlaruŋuz 130b1), *Taŋ͡grıḳuz* (Taŋ͡grıŋuz 6a4, 22a5, 52a4, 63a1-5, 76b5, 120b5, 188a2, 213a5, 215b4, 241b5), *Tanḳrıḳuz* (Taŋ͡grıŋuz 46b4), *Tanḳrılaruḳuz* (Taŋ͡grılaruŋuz 48a3), *ṭayazaḳuz* (ṭayazaŋuz 104a5), *ṭonlaruḳuz* (ṭonlaruŋuz 102b4), *uyıduġuḳuz* (uyıduġuŋuz 197a4), *yaradılduġuḳuz* (yaradılduġuŋuz 212a3), *yazuḳlaruḳuz* (yazuḳlaruŋuz 180a2, 136a2), *yılḳılaruḳuz* (yılḳılaruŋuz 23a2), *yoluḳuz* (yoluŋuz 24b2).

5- Çokluk 2. şahsın görülen geçmiş zaman, şart, hikâye birleşiği ve şart birleşiği çekiminde: *aŋlasaḳuz* (aŋlasaŋuz 121a3), *baġladuḳuz* (baġladuŋuz 242b1), *barıduḳuz* (barıduŋuz 53b5, 173b2), *barısaḳuz* (barısaŋuz 44a1, 151b3), *bolduḳuz* (bolduŋuz 230b4), *bolurısaḳuz* (bolurısaŋuz 48a4, 56a2, 88a1, 91a2, 101b1, 150b2, 242b5), *buyururıduḳuz* (buyururıduŋuz 243b4), *dutarısaḳuz* (dutarısaŋuz 93b1), *dutduḳuz* (dutduŋuz 118b4, 182b4), *inanduḳuz* (inanduŋuz 25b3), *ḳalduḳuz* (ḳalduŋuz 86b3), *ḳılduḳuz* (ḳılduŋuz 29a1, 70a2, 138b4), *ḳılsaḳuz* (ḳılsaŋuz 233a2), *ḳılurıduḳuz* - *ḳıluruduḳuz* (ḳılurıduŋuz 126a5, 171a1, 225a5, 243b4), *ḳılurısaḳuz* (ḳılurısaŋuz 221a5), *unıtduḳuz* (unıtduŋuz 216a4), *ḳorḳarısaḳuz* (ḳorḳarısaŋuz 226b1), *ṭaparıdıḳuz* (ṭaparıdıŋuz 125a3), *ṭutduḳuz* (ṭutduŋuz 86a4), *ṭutmaduḳuz* (ṭutmaduŋuz 225b2), *urduḳuz* (urduŋuz 71a1), *yatduḳuz* (yatduŋuz 86b1).

6- Çokluk 2. şahıs emir çekiminde: *aluḳ* (aluŋ 95a5), *anuḳ* (anuŋ "anın, yâd edin" 248b2) *aklaḳuz* (aŋlaŋuz 227a2), *baḳuḳ* (baḳuŋ 151a5), *baruḳuz* (baruŋuz 119b3), *barmaḳuz* (barmaŋuz 65b2), *boluḳ* (boluŋ 30a1, 127b3, 128b5, 130b3, 131b5, 180a1, 211a1), *bolmaḳ* (bolmaŋ 130b4, 235b4), *bolmaḳuz* (bolmaŋuz 199b3), *çıḳuḳ* (çıḳuŋ 198a2), *duruḳ* (duruŋ 17b1), *ḳıluḳ* (ḳıluŋ 6a4 vd. 14 defa), *ḳılmaḳ* (ḳılmaŋ 107b3, 108b1), *ḳılmaḳuz* (ḳılmaŋuz 226b1), *ḳorḳuḳ* (ḳorḳuŋ 130b3, 213a5), *ḳorḳuḳuz* (ḳorḳuŋuz 127b3, 128b5, 199b2), *otaruḳ* (otaruŋ 23a2), *oturuḳ* (oturuŋ

226b3), *oturmaḳ* (oturmaŋ 232b1), *oḳıḳ* (oḳıŋ 2a5, 241b1), *oḳımaḳuz* (oḳımaŋuz 136a3), *saḳlanuḳ* (saḳlanuŋ 62a2-3), *sanmaḳuz* (sanmaŋuz 102a5), *satuḳuz* (satuŋuz 95b5), *sımaḳuz* (sımaŋuz 27b5), *soruḳ* (soruŋ 47b3), *ṭaduḳ* (ṭaduŋ 60a3, 190a1, 216a4, 217a5, 245b3), *ṭaġıluḳ* (ṭaġıluŋ 232b1), *ṭapuḳ* (ṭapuŋ 181a4), *ṭartuḳ* (ṭartuŋ 133b1), *ṭuruḳuz* (ṭuruŋuz 246b1), *tutuḳ* (tutuŋ 129a4), *uruḳ* (uruŋ 87b4), *uyuḳ* (uyuŋ 29b5), *uymaḳ* (uymaŋ 91b2).

7- Yönelme durumunda: Sadece "sen" ve "o" zamirlerinin yönelme durumunda görülür: *saḳa* (saŋa 1b1), *aḳa* (aŋa 16b3 vd. 13 defa).

8- İlgi durumu ekinde: *ayruḳuḳ* (ayruḳuŋ 106b5), *çalabımızuḳ* (çalabımızuŋ 21b5), *ṭamunuḳ* (ṭamunuŋ 53a3), *Taŋ͡grınuḳ* (Taŋ͡grınuŋ 62a1, 193b1), *Tanḳrınuḳ* (Taŋ͡grınuŋ 45a5), *uçmaġuḳ* (uçmaġuŋ 54a3).

C) Damak n'sinin ڤ ile Gösterildiği Sözcükler

Bu harf de genellikle art ünlülü sözcüklerde ve art ünlülü sözcüklere ulanan eklerde kullanılmıştır. Türkçe ve ön ünlülü olduğu hâlde ulanan eklerde damak n'si için ڤ kullanılan sözcükler *degülidük, dönmezisek, işidük, evlerük* ve *sizük*'dür.

1- Kökte veya gövdede: Tamamı art ünlülü sözcüklerdir: *ak-* (aŋ- 11b3, 109a4), *akla-* (aŋla- 227a2, 104b4), *akmaḳ* (aŋmaḳ 44b3), *aklu* (aŋlu 210a5), *aksuzda* (aŋsuzda 44a3), *ḳırak* (ḳıraŋ 45a3), *sok* (soŋ 78a4, 147b3, 151a5, 202a4, 211a5), *sokra* (soŋra 39b2 vd. 16 defa), *Takrı* (Taŋrı 101a4, 113a4, 207a3), *tok-* (toŋ- 154b1), *yalık* (yalıŋ 45a5), *yaluklıḳ* (yaluŋlıḳ 34a3).

2- Teklik 2. şahıs iyelik ekinde: Tamamı art ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir: *anak* (anaŋ 5a3, 20b4), *atak* (ataŋ 5a3), *buyruḳuk* (buyruḳuŋ 136b1), *çalabık* (çalabıŋ 177a5) - *çalabuk* (çalabuŋ 36a1, 195b4), *ḳarındaşuk* (ḳarındaşuŋ 164a4), *ḳatuk* (ḳatuŋ 162a3), *Taŋ͡grık* (Taŋ͡grıŋ 11a4 vd. 15 defa).

3- Teklik 2. şahsın görülen geçmiş zaman, şart ve birleşik şart çekiminde: Çoğunlukla art ünlülü sözcüklere ulanan eklerde görülür: *barısak* (barısaŋ 134a2), *bolurısak* (bolurısaŋ 184a3), *bolmasak* (bolmasaŋ 118b1), *buyurduk* (buyurduŋ 115b3), *ḳalduk* (ḳalduŋ 120a1), *ḳoparduk* (ḳoparduŋ 35a4), *ḳullanduk* (ḳullanduŋ 120b2), *sorarısak* (sorarısaŋ 211b3), *unutduk* (unutduŋ 35b1); *degülidük* (degülidüŋ 166b5), *dönmezisek* (dönmeziseŋ 132a4).

4- Çokluk 2. şahıs iyelik ekinde: Tamamı art ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir: *aġızlarukuz* (ağızlarunuz 90b2), *arḳakuz* (arḳanuz 47a2), *ayaḳukuz* (ayaḳunuz 39b3), *ayaḳlarukuz* (ayaḳlarunuz 123a1), *çalabıkuz* (çalabınuz 72b1), *Tan͡grıkuz* (Tan͡grınuz 136a3), *ulukuz* (uluŋuz 122b5), *uluraḳukuz* (uluraḳunuz 25b4), *ussukuz* (ussunuz 48a3).

5- Çokluk 2. şahsın görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde: Tamamı art ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir: *barıdukuz* (barıdunuz 80b5, 179a3), *ḳıldukuz* (ḳıldunuz 109a5), *suvadukuz* (suvadunuz 131a3).

6- Çokluk 2. şahıs emir çekiminde: Sadece *işidük* örneğinde ön ünlülü bir sözcüğe ulanan ekte kullanıldığı görülmektedir. Diğer tüm kullanımları art ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir: *baruk* (baruŋ 21a5, 86a1, 122a3), *boluk* (boluŋ 62a4, 72a4, 102a4, 127b1, 129a4, 130a4, 133a3, 226b5), *bolmak* (bolmaŋ 21a4, 133a5, 151b1), *buraġuk* (buraġuŋ 25a1), *çıḳmak* (çıkmaŋ 226b4), *dartuk* (dartuŋ 132a2), *dururuk* (dururuŋ 72a5), *dutuk* (dutuŋ 75b4, 249a3), *dutmakuz* (dutmaŋuz 96a2), *işidük* (işidüŋ 71a1), *ḳalmak* (ḳalmaŋ 31b5), *ḳıluk* (ḳıluŋ 71b4-5, 75a4, 115b2, 146b2, 185b1), *ḳorḳuk* (ḳorḳuŋ 127b1, 129a4, 130a4, 131b5, 133a3, 180b5, 213a5, 233b1, 236a1), *ḳorḳukuz* (ḳorḳunuz 133b3), *ḳorḳmak* (ḳorḳmaŋ 21b3), *oḳık* (oḳıŋ 171a5), *ṭartışmak* (ṭartışmaŋ 187b4), *ṭutuk* (ṭutuŋ 101a4), *urmak* (urmaŋ 39b3).

7- Yönelme durumunda: Sadece "o" zamirinin yönelme durumunda kullanılmıştır: *aka* (aŋa 11b1, 16a1, 41a2, 115a4).

8- İlgi durumu ekinde: Çoğunlukla art ünlülü sözcüklere ulanan eklerde görülür. Ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerdeki az sayıdaki kullanım kalın dizilmiştir: *anuk* (anuŋ 11b1, 40b3, 58a3, 120b4, 147b5, 186a5, 196b1, 219b2), *anlaruk* (anlaruŋ 42b3, 76a3, 180a4, 206a4, 228a1), *bunuk* (bunuŋ 241b3), *bularuk* (bularuŋ 128a4), *bunlaruk* (bunlaruŋ 49b4, 108b4, 114a3), ***evlerük*** (evlerüŋ 187a1), *ḳullarınuk* (ḳullarınuŋ 115a5), ***sizük*** (sizüŋ 169a3), *ṭamunuk* (ṭamunuŋ 116b1), *Tan͡grınuk* (Tan͡grınuŋ 36b2), *yazuḳlularuk* (yazuḳlularuŋ 151a5).

D) Damak n'sinin ȵ ile Gösterildiği Sözcükler

Tamamı art ünlülü sözcüklerde ve art ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir.

1- Kökte: *yaluġuz* (yaluŋuz 14a2, 15b4).

2- Çokluk 2. şahıs iyelik ekinde: *dutduġuġuz* (dutduğuŋuz 147a1), *ḳarındaşuġuz* (ḳarındaşuŋuz 104a3).

3- Çokluk 2. şahsın şart çekiminde: *bolsaġuz* (bolsaŋuz 101a5).

4- Çokluk 2. şahıs emir çekiminde: *sanmaġuz* (sanmaŋuz 89b3).

E) Damak n'sinin ڭ ile Gösterildiği Sözcükler

Bu yazım genelde art ünlülü sözcüklerde ve art ünlülü sözcüklere ulanan eklerde görülmekle beraber, özellikle ilgi durumundaki ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerde de sıkça kullanılmıştır.

1- Kökte veya gövdede: Yalnızca iki örneği vardır: *ḳonşılıḳ* (ḳoŋşılıḳ 234b3), *yalın* (yalıŋ 146a3).

2- Teklik 2. şahsın görülen geçmiş zaman ve birleşik şart çekiminde: Yalnızca iki örneği vardır: *barıdun* (barıduŋ 36a1), *dutarısan* (dutarısaŋ 121a3).

3- Çokluk 2. şahıs emir çekiminde: Sadece *inün* örneğinde ön ünlülü bir eylemin emir çekiminde görülür, diğer tüm kullanımları art ünlülü eylemlerdedir: *barun* (baruŋ 240b4), *bolun* (boluŋ 101a4), *buraḳun* (buraḳuŋ 122a5), *durun* (duruŋ 162b4), *dutun* (dutuŋ 102a3), ***inün*** (inüŋ 34b4), *saḳlanun* (saḳlanuŋ 79b1), *ḳılun* (ḳıluŋ 33b4, 48a3, 71b5, 92a4, 104b2, 109b4, 199b2, 230b3), *ḳorḳun* (ḳorḳuŋ 55a3, 129a4), *vurun* (vuruŋ 88b1).

4- İlgi durumu ekinde: İlgi durumunda bu şeklin yoğun olarak kullanılmasının en önemli sebeplerinden biri, ekin ünlüyle biten sözcüklerden sonra -nXŋ şeklinde gelmesi ve ek başındaki n'nin sondaki ŋ'yi değiştirmesi olabilir: *anun* (anuŋ 1b2 vd. 138 defa), *aġacınun* (aġacınuŋ 26a1), *birinün* (birinüŋ 89a1), *bunun* (bunuŋ 47b1, 65a5, 66a2, 201b4 Hepsi de *bunun bigi* öbeği içerisinde), *dirliginün* (dirliginüŋ 170b1), *güninün* (güninüŋ 55a4), *ikisinün* (ikisinüŋ 114b2), *oġlanlarunun* (oġlanlarunuŋ 135a1, 156a3), *ṭaġınun* (ṭaġınuŋ 8b5), *Taŋ͡grınun* (Taŋ͡grınuŋ 10a2 vd. 17 defa), *Takrınun* (Taŋrınuŋ 101a4); *anlarun* (anlaruŋ 70b2 vd. 43 defa), *bunlarun* (bunlaruŋ 10b5 vd. 41 defa), *göklerün* (göklerüŋ 98b5, 106a4), *ilerükilerün* (ilerükilerüŋ 83a2, 151a4), *işlerün* (işlerüŋ 65a1), *ḳullarun* (ḳullaruŋ 141b1), *sizün* (sizüŋ 77a5, 90b2, 48b1), *taŋ͡grıḳuzun* (taŋ͡grıŋuzuŋ 63a5), *yirün* (yirüŋ 106a4).

Aynı zamanda n ile biten sözcüklerden sonra ekin sonundaki ŋ'nin n ile yazıldığı da düşünülebilir: *günün* (günüŋ 86b2), *senün* (senüŋ 12a4 vd. 10 defa).

F) Damak n'sinin نك ile Gösterildiği Sözcükler

Doğu Türkçesinde damak n'sini göstermek için kullanılan bu birleşik, konumuz olan metinde genelde ön ünlülü sözcüklerde ve ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerde kullanılmıştır.

1- Kökte veya gövdede: *a͡ŋglu* (116a3), *be͡ŋgdeş* (131a1), *be͡ŋgdeşsüz* (138b1), *be͡ŋgzer* (113a5), *bi͡ŋg* (66a1, 180b1, 215a1), *de͡ŋgiz* (20a4 vd. 18 defa), *di͡ŋglenecek* (110b2), *gö͡ŋgül* (38a2 vd. 2O'den fazla), *ki͡ŋg* (31a4, 190a2), *sü͡ŋgük* (77b1), *ye͡ŋgi* (38a1) - *yi͡ŋgi* (118b4, 238a4), *yi͡ŋgi-* (33a5); *Ta͡ŋgrı* (3a4 vd. 600'den fazla).

2- Teklik 2. şahsın görülen geçmiş zaman çekiminde: *gördü͡ŋg* (13b2)

G) Damak n'sinin نق ile Gösterildiği Sözcükler

Tamamı art ünlülü sözcüklerde ve art ünlülü sözcüklere ulanan eklerdedir.

1- Kökte ve ya gövdede: *anḳla-* (a͡ŋgla- 19b1), *anḳsuzda* (a͡ŋgsuzda 135a5), *sonḳra* (so͡ŋgra 28b1), *Tanḳrı* (Ta͡ŋgrı 22a1, 44b4, 45a5, 46a1, 46b4, 47b2, 48a1, 48a3, 55b3, 123a3, 225b5, 228a3).

2- Teklik 2. şahıs iyelik ekinde: *yaḳanḳ* (yaḳa͡ŋg 139b2), *yaḳınınḳ* (yaḳını͡ŋg 1a4), *Ta͡ŋgrınḳ* (Ta͡ŋgrı͡ŋg 11a2, 152b2).

3- Çokluk 2. şahıs emir çekiminde: *oḳınḳ* (oḳı͡ŋg 219b5)

4- Yönelme durumunda: *sanḳa* (sa͡ŋga 65a1)

H) Damak n'sinin نڤ ile gösterildiği sözcükler

Sadece iki yerde kullanılmıştır.

1- Kökte: *Tanкrı* (Ta͡ŋgrı 74a2, 101a1)

2- Teklik 2. şahıs iyelik ekinde: *Ta͡ŋgrınк* (Ta͡ŋgrı͡ŋg 114b4)

I) Damak n'sinin نغ ile Gösterildiği Sözcükler

Bu birleşik genelde "ben, sen, o" zamirlerinin yönelme durumunda görülür. Az sayıda örnekte de sözcük kökünde yer almaktadır. Çoğunluğu aşağıdaki ikinci grupta olmak üzere bu kullanım 500'den fazladır.

1- Kökte veya gövdede: *onġar-* (on͡gar- 145b2), *pınġar* (pın͡gar 4b1, 79a3, 123b3, 129b1, 130b1, 239a3), *Tanġrı* (Tan͡grı 63a1-2, 142b4, 250b4).

2- Yönelme durumunda: *anġa* (an͡ga 1b2 vd. 250 defadan fazla), *banġa* (ban͡ga 1a1 vd. 74 defa), *sanġa* (san͡ga 3b1 vd. 79 defa), *yanġa* (yan͡ga 2a4 vd. 100'den fazla).

Yukarıda damak n'sinin kullanıldığı tüm sözcükler, kullanılan harflere ve kullanım yerlerine göre tasnif edilmiştir. Fark edileceği üzere aynı sözcüğün farklı şekillerde yazıldığı birçok örnek bulunmaktadır. Bu sözcükleri de bir arada göstermek yerinde olacaktır. Aşağıdaki listede sözcüklerin farklı şekilleri ile beraber, parantez içinde, bunların metinde kaç defa geçtiği gösterilmiştir.

Kökte

Taḳrı (1) Takrı (3) Tan͡grı (600+) Tanḳrı (14) Tankrı (2) Tanġrı (4)

aŋla- (1)	aḳla- (2)	akla- (2)	anḳla- (1)
aḳlu, aḳlucaḳ (1-1)	aklu (1)	an͡glu (1)	
aḳsuzda (1)	aksuzda (1)	anḳsuzda (1)	
beŋdeşsüz (4)	ben͡gdeş-ben͡gdeşsüz (1-1)		
beŋze-, beŋzersüz (1-1)	ben͡gzer (1)		
soḳra (17)	sokra (16)	sonḳra (1)	
soŋ (1)	soḳ (8)	sok (5)	
yaluḳuz (2)	yaluġuz (2)		
aḳ- (3)	ak- (2) "an-"		
deŋiz (1)	den͡giz (18)		
diŋlen- (4)	din͡glenecek (1)		
göŋül (4)	gön͡gül (20+)		
süŋük (2)	sün͡gük (1)		
yalık (1)	yalın (1)		

Teklik 2. şahıs iyelik ekinde

Tan͡grıŋ-Taḳrıŋ (5-1) Tan͡grıḳ-Tanḳrıḳ (8-1) Tan͡grık (15)

Tan͡grınḳ (2)	Tan͡grınk (1)
çalabuḳ (4)	çalabık-çalabuk (1-2)
anaḳ (1)	anak (2)

ķarındaşuķ (2)	ķarındaşuĸ (1)
yaķaķ (2)	yaķanķ (1)

Teklik 2. şahsın görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde

dutduŋ (1)	dutduķ (1)
ķalduķ (1)	ķalduĸ (1)
degülidüŋ (4)	degülidüĸ (1)
gördüŋ (1)	gördün͡g (1)
dönmeziseŋ (1)	dönmeziseĸ (1)

Çokluk 2. şahıs iyelik ekinde

Tan͡grıŋuz (4)	Tan͡grıĸuz (1)	Tan͡grıķuz-Tanķrıķuz (11-1)
aġızlaruķuz (1)	aġızlaruĸuz (1)	
analaruŋuz (1)	analaruķuz (1)	
atalaruŋuz (1)	atalaruķuz (4)	
ayaķlaruķuz(1)	ayaķlaruĸuz (1)	
çalabıķuz-çalabuķuz-çalaplaruķuz (2-2-1)	çalabıĸuz (1)	
ķarındaşlaruŋuz (1)	ķız ķarındaşlaruķuz (1)	

Çokluk 2. şahsın görülen geçmiş zaman çekiminde

barıdıķuz (2)	barıduĸuz (2)
ķılduķuz (3)	ķılduĸuz (1)

Çokluk 2. şahıs emir çekiminde

ķıluŋ (2)	ķıluķ (14)	ķıluĸ (6)	ķılun (8)
boluķ (7)	boluĸ (8)	bolun (1)	
ķorķuķ (2)	ķorķuĸ (9)	ķorķun (2)	
oķıķ (2)	oķıĸ (1)	oķınķ (1)	
baruĸ (3)	barun (1)		
bolmaķ (2)	bolmaĸ (3)		
buraġuĸ (1)	buraķun (1)		
duruķ (1)	durun (1)		
dutuĸ (2)	dutun (1)		
saķlanuķ (2)	saķlanun (1)		

ḳorḳuḳuz (3)	ḳorḳuкuz (1)
sanmaḳuz (1)	sanmaġuz (1)
tutuḳ (1)	ṭutuк (1)
uruḳ (1)	vurun (1)

İlgi durumu ekinde

Taŋ̄grınun-Takrınun (17-1)	Taŋ̄grınuḳ-Tanḳrınuḳ (2-1)	Taŋ̄grınuк (1)
sizüŋ (55)	sizük (1)	sizün (3)
anlaruк (5)	anlarun (43)	
anuк (8)	anun (138)	
bularuк-bunlaruк (1-3)	bunlarun (41)	
bunuк (1)	bunun (4)	
göklerüŋ (3)	göklerün (2)	
güninüŋ (1)	güninün (1)	
günüŋ (2)	günün (1)	
işlerüŋ (2)	işlerün (1)	
kāfirlerüŋ (1)	kāfirlerün (1)	
senüŋ (27)	senün (10)	
ṭamunuḳ (1)	ṭamunuк (1)	
yirüŋ (4)	yirün (1)	

Yönelme durumu ekinde

aḳa (13)	aка (4)	anġa (250+)
saḳa (1)	sanḳa (1)	sanġa (79)

British Library OR 9515'te kayıtlı bulunan satır arası Kur'an tercümesinin Türkçe çevirisinde damak n'si için kullanılan harfleri ve harf çiftlerini, bunların hangi sözcüklerde ve görevlerde kaç defa kullanıldıklarını, metin içinde farklı yazımları olan sözcükleri yukarıda göstermiş bulunuyoruz. Elde ettiğimiz veriler ışığında şu çıkarımlarda bulunmak mümkün görünmektedir:

Damak n'sini göstermek için kullanılan 9 harf/harf çiftinden sadece iki tanesi (ڭ ve نك) genel olarak ön ünlülü sözcüklerde ve ön ünlülü sözcüklere ulanan eklerde, diğerleri ya tamamen ya da çoğunlukla art ünlülü sözcüklerde ve bunlara ulanan eklerde kullanılmıştır.

ڭ bu metinde damak n'sini göstermek için en sık kullanılmış harflerden birisidir ve ön ünlülü sözcüklerde kullanılmıştır.

Art ünlülü sözcüklerde damak n'sini göstermek için temel olarak ق ve ڤ kullanılmıştır. Bu iki harf hem sözcük köklerinde hem de damak n'si içeren tüm ekli şekillerle kullanılmıştır. Yukarıdaki listede de görüleceği üzere birden fazla yazımı olan sözcüklerde yine bu iki harf sık sık birbirleri yerine kullanılmıştır. Ayrıca damak n'sini gösteren bu harflerin metindeki sayılarına baktığımızda ق'ın ڤ'den daha fazla olduğunu görmekteyiz.

ن ve نغ kullanımıyla ilgili olarak da dikkat çekici bir hususu belirtmek gerekiyor: Gerek ن gerekse نغ adeta tek bir şekil için metinde kullanılmışlardır. ن neredeyse tamamen sadece ilgi, نغ ise yönelme durumunda kullanılmıştır. Her ikisinin de kullanıldığı başka yerler varsa da bu iki kullanımları diğerlerini önemsiz kılacak kadar baskındır.

نق ve özellikle de نڤ çok az kullanılmıştır. Her ikisi de sadece art ünlülü sözcüklerde ve ق ile ڤ'ın birer varyantı olarak yer almışlardır. Hatta نڤ sadece "*Tanкrı*" ve "*Tan͡grınк*" kelimelerinde kullanılması sebebiyle göz ardı bile edilebilecek bir kullanım sıklığına sahiptir.

Yine damak n'si için hep art ünlülü sözcüklerde ve nadiren kullanılan bir harf de غ'dır. Bu harfin de ق ve ڤ için kullanılan bir varyant olduğu söylenebilir.

Tüm bu verilerden yola çıkarak bu metinde damak n'sinin farklı yazımlarıyla ilgili, sadece art ve ön ünlülü sözcüklerde farklı harf veya harf çiftlerinin kullanıldığını, bunda bile sistemli ve düzenli bir durumun bulunmadığını söyleyebiliriz. Büyük ihtimalle bu alışılmadık durum ya mütercimin/müstensihin kişisel yazım alışkanlığından ya da belli bir saha veya döneme özgü bir yazım alışkanlığından kaynaklanmaktadır. Mütercimin/müstensihin kimliğini de yazdığı başka bir metni de bilmediğimiz için kişisel yazım alışkanlığını belirleyenin ne olduğuna ilişkin herhangi bir çıkarımda bulunmamız mümkün değil. Bu durumda benzer bir yazım şekline rastlanabilecek metinleri tarayarak bir bölge veya dönem tespiti yapmaya çalışmak daha doğru olacaktır.

Damak n'sinin yazımı ile ilgili benzer bir durum Harezm-Altın Ordu Türkçesinin devamı sayılması gereken Memlük Kıpçak sahası metinlerinde görülür.

Omeljan Pritsak, *Kıpçakça* adlı makalesinde (Pritsak 1988) damak n'sinin yazımıyla ilgili şöyle söyler:

> *Nazal n (an-nūn al maġmūna), yani ŋ (krş. Kāşgarī: "bu sesin (ŋ) Türk olmayanlar için telâffuzu çok zordur")'nin verilişi çok çeşitlidir. T de dört şekilde yazılmıştır: ن n, ayrıca نك nk, veya غ ġ (art damaklılarda) ve ڭ (ön damaklılarda). AH bunun için ⁝ (altında üç nokta olan nun -yazarın notu-) işaretini kullanır, yahut "nazal n" (an-nūn at-ḫaişūmīya) diye yazarak gösterir. BM ن n yahut üzerine kāf (ön damaklılarda) konmuş nūn ve üzerine kāf (artdamaklılarda) konmuş nūn + ġayın'la yazar. TZ ve MS tamamıyla نك nk ile yazar. Q da hece sonunda غ ġ, kelime sonunda نك nk ve kelime içinde نك nk (ince ünlülerden sonra) ve نغ nġ (kalın ünlülerden sonra) ile yazılır: bazı kelimelerde ŋ yerine n kullanılır.*[2]

Ali Fehmi Karamanlıoğlu da *Kıpçak Türkçesi Grameri* adlı eserinde damak n'sinin yazımına ilişkin bilgiler vermiş, bu sesin Memlük Kıpçak sahası metinlerinde نك, ڭ, ن, غ, نغ gibi farklı şekillerde yazıldığını belirtmiştir:

> *Arap harfli eserlerde T ve TZ hariç, bu ses çok defa belirtilmemiştir. Nun (ن) ile yazılması n sesi ile karışmasına yol açmaktadır. n͡g sesinin belirtilmesi de eserler arasında bir birlik göstermemektedir. T'da yalnız nun ile gösterildiği (özellikle eklerde), kalın sıradaki sözlerde yalnız ġ (غ) (msl. ṣoġra T81, 26 vd.) görülmekle birlikte, çok defa n͡g (nun ve kef) ve üç noktalı kef ile yazılarak belirtilmiştir. (msl. n͡g ile en͡gse انكسا T55, 19; tengiz تنكز T69,4/7 vb. ڭ ile köŋül كوڭل T100,21; altıŋızda التڭزدا T53 vb.).*
>
> *EH'da n͡g genellikle nun ile yazılmaktadır (msl. Tenri EH40; tansık EH65 vb.). Bazen nun'un altına, kef'in üstüne konan üç nokta ile ifade edilmiştir (msl. köŋül كونل EH85; ṭanladı طنلدى EH65 vb.). Nadiren n͡g ile yazılmış ve alta yine üç nokta konmuştur (msl. ön͡g انڭ , son͡g E136). Eklerde daima nun ile yazılır ve bir işaret görülmez.*

[2] O. Pritsak, "Kıpçakça" *Tarihi Türk Şiveleri* (Çev. M. Akalın) TKAE Yay., Ankara, 1988, s. 115.
Pritsak'ın kullandığı kısaltmalar şu şekildedir: T: Tercümān-ı Türkī ve ʿArabī, AH: Kitābü'l-İdrāk li-Lisāni'l-Etrāk, BM: Bülġatü'l-Müştāḳ fi Lūġati't-Türk ve'l-Ḳıfçaḳ TZ: Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lüġati't-Türkiye MS: Eş-Ṣuḍuru'd-Ḏehebiyye ve'l-Ḳıṭaʿı'l-Aḥmediyye fi'l-Lüġati't-Türkiyye Q: El-Ḳavānīnü'l-Külliye li-Zabti'l-Lüġati't-Türkiyye.

BM'da n͡g yazılışı karışıktır. Kalın sıradaki sözlerde nġ (نغ) ile yazıldığı görüldüğü gibi (msl. anġla- BM70b, 71a; banġla- BM32b) aynı yerde yalnız nun ile yazıldığı da vardır (banla- BM 32b). İki kef ile yazıldığı da görülür (taŋar- تككردى BM35a). Eklerde ise nun ile yazılışı hakimdir.

KK'de kelime köklerinde ince sıradaki sözlerde n͡g ile yazılmıştır. Hatta kef'in üstüne bir de üç nokta konulmaktadır (msl. teŋ͡giz تنگز KK58). Kalın sıradaki sözlerde ise, bazen nġ (donġuz KK62), bazen yalnız ġ yazılır (msl. soġra KK37). Eklerde ise hep nun ile yazılır fakat çok kere nun'un üstünde küçük bir kef vardır (msl. keldin كلدن aldın الضن KK18, ḳulun قلن KK46).

Diğer eserlere oranla belirgin bir imlâ ayrılığı gösteren (özellikle ünlülerde) TZ'de n͡g ünsüzü de düzenli bir şekilde n͡g ile yazılmaktadır (msl. Taŋ͡grı TZ3b10, 41b6, 96a13; teŋ͡giz TZ7a13; teŋ͡g TZ22b1, 89a12 vb.).[3]

Yukarıda adı geçen eserlerin tıpkıbasımlarını[4] incelediğimde bazı metinlerde farklı yazımlar olduğunu da fark ettim. Örneğin *Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî*'de yukarıda sayılanlar dışında damak n'si için **نغ** ve **ق** kullanıldığını da gördüm: *ṭonġuz* "domuz" 12a9, *yalıḳız* "yalnız" 27b10. Aynı şekilde *Et-Tuhfet-üz-Zekiyye Fil-Lûgat-it-Türkiyye*'de de **ن**, **غ**, **نغ**, **نكغ** şeklinde yazımlara rastladım: *ḳalın* "kalın" 9a2, *ḳonş* "komşu" 11b12, *tansıḳ* "acayip" 23b13, *yana* "yön, cihet" 12a1, *yaġıl-* "yanıl-" 27a3, *yalıġız* 62a1, *yalınġız* "yalnız" 38b1, *ḳaranġı* "karanlık" 6b12, *daŋ͡ġguz* "domuz" 14b2. Son örnek özellikle dikkat çekicidir.

Bunların dışında, Memlük Kıpçak sahasıyla ilgili olarak 14. yüzyılda yazılan bir başka metinde de damak n'sinin yazımında benzer bir karışıklık göze çarpar. Yemen'de hüküm sürmüş olan Resulî hanedanının altıncı sultanı olan El-Malik El-

[3] A.F. Karamanlıoğlu, *Kıpçak Türkçesi Grameri,* TDK Yay., Ankara, 1994, s. 6-7. Karamanlıoğlu'nun eserinde yer alan kısaltmalar: T- Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî, TZ-Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lûgati't-Türkiyye, EH- Kitābü'l-İdrāk li-Lisāni'l-Etrāk, BM- Bülġatü'l-Müştāḳ fi Lūġati't-Türk ve'l-Ḳıfçaḳ KK - El-Ḳavānīnü'l-Külliye li-Zabti'l-Luġati't-Türkiyye.

[4] A. Caferoğlu, *Abû-Hayyân. Kitâb al-İdrâk li-lisân al-Atrâk*, İstanbul, 1931.
B. Atalay, *Ettuhfet-üz-Zekiyye Fil-Lûgat-it-Türkiyye*, İstanbul, 1945.
R. Toparlı, M.S. Çögenli ve N.H. Yanık, *El-Kavânînü'l-Külliyye Li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye*, TDK Yay., Ankara, 1999.
R. Toparlı, M.S. Çögenli ve N.H. Yanık, *Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî,* TDK Yay., Ankara, 2000.

Efdal El-ʿAbbas bin ʿAli (1363-1377) için yazılan ve tıpkıbasımı da yapılmış olan[5] Arapça bir antoloji içinde yer alan 20 sayfalık, çok dilli (Arapça-Türkçe-Farsça-Grekçe-Ermenice-Moğolca) bir sözlük olan "*Rasûlid Hexaglot*"ta da damak n'sinin yazımıyla ilgili dikkat çekici örnekler bulunmaktadır.[6]

Damak n'sinin genelde **نك** ile (تنكري *Teŋ͡gri* 186a1, انكغل *aŋ͡gġıl* 187b8, اي تنكز *itti*ŋ͡*giz* 188a8, ايتنك *itti*ŋ͡ 188a16, بنكا *baŋ͡ga*, سنكا *saŋ͡ga*, كمنك *kimi*ŋ͡ 188b18, سينكوك *siŋ͡gük* 199a23 vd.) yazıldığı *Rasûlid Hexaglot*'ta **نغ** (انغا *aŋġa* 188b23, تنغري *Taŋġrı* 198a1, قرنغو ve قرانغو *ḳaraŋġu* 192b9-198a25, دنغز *deŋġiz* 193a20, تنغوز *toŋġuz* 199c18, ينغاق *yaŋġaḳ* 198b22, سنغك *siŋġek* 200b11), **غ** (يلغوز *yalġuz* 204a1) ve **ن** (سنوك *sünük* 190b2, قرنو *ḳaranu* 191a27, طنز *ṭonuz* 195b13, كونلوكى *könlüŋi* 198c27, يالين *yalın* 203b10, سون *son* 211b11) yazımı da görülür. Aynı sözcüğün farklı şekillerde yazılmış olması bu metinde de dikkat çekmektedir.

Benzer bir yazım özelliğinin ilk Budist Türkçe metinlerden olan *MaitrSengim*'de de var olduğunu görüyoruz. Ağca'nın Eski Türkçe metinlerdeki /ŋ/~/g/ değişkenliği üzerine yazdığı makaleden öğrendiğimiz kadarıyla *MaitrSengim*'de damak n'sini göstermek için çeşitli şekiller kullanılmıştır, bunlar makalede */ŋ/, /g/, ince sıradan /K/, kalın sıradan /Q/* ve */NK/* olarak sıralanmıştır. Ağca, makalenin genelinde olduğu gibi *MaitrSengim* için de bu durumun yazıma ilişkin bir özellik olmadığını, bir ses değişikliğine işaret ettiğini savunmuştur[7].

Yukarıda ele aldığımız metinlerindeki bu yazım özellikleri ile konumuz olan Kur'an tercümesindeki yazım özellikleri benzer görünse de damak n'sinin Uygur ve Memlük Kıpçak sahası metinlerindeki farklı yazımlarının sayısının, bizim konumuz olan yazmadakinden daha az olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca Karamanlıoğlu ve Pritsak'ın verdiği bilgiler, adı geçen Memlük Kıpçak sahası eserlerinde damak n'sinin farklı yazımlarının sistemli olduğuna da işaret etmektedir. *Rasûlid Hexaglot*'ta ise sistemli bir yazım alışkanlığından bahsetmek zordur. Buna karşılık hem *Rasûlid Hexaglot*'un hem de Karamanlıoğlu, Pritsak ve Ağca'nın verdiği bilgilerin konumuz olan metne ilişkin çıkarımlarımızda bize fayda sağlayacağı

[5] D.M. Varisco (Ed.), *The manuscript of al-Malik al-Afdal al-ʿAbbas b. ʿAli b. Daud b. Yusuf b. ʿUmar b. ʿAli İbn Rasul, A Medieval Arabic Anthology from the Yemen,* E.J.W. Gibb Memorial Trust, 1998.
[6] P. Golden (Ed.), *The Rasûlid Hexaglot: Fourteenth Century Vocabularies in Arabic, Persian, Turkic, Greek, Armenian and Mongol,* Handbook of Oriental Studies, section 8: Central Asia, 4, Brill, Leiden-Boston-Köln, 2000.
[7] F. Ağca, "Eski Türkçe Metinlerde /ŋ/~/g/ Değişkenliği Üzerine" *Türkbilig 23*, *2012*, s 74-77.

kesindir. Şöyle ki: Damak n'sinin yazımında karşılaşılan bu ilginç durumun bir benzerini bizim tespit edebildiğimiz eserler Ağca'nın makalesi vesilesiyle hakkında bilgi sahibi olduğumuz Eski Uygur Türkçesine ait bir metin olan *MaitrSengim*, Memlük Kıpçak sahası özelliklerini yansıtan *Rasûlid Hexaglot* ve yukarıda Pritsak'tan alıntıyla gösterdiğimiz, Karamanlıoğlu'nun eserinde de bahsi geçen diğer metinlerdir. Konumuz olan Kur'an tercümesinin Türkçe kısmının genel dil özellikleri Eski Anadolu Türkçesiyle uyumludur; fakat yukarıdaki veriler, metnin olası istinsah tarihi ve yeri göz önüne alındığında yazımda bariz bir Memlük Kıpçak sahası etkisi olduğu söylenebilir.

Ele aldığımız metinde damak n'sinin yazımında görülen bu farklılığın bir ses değişikliğine işaret etmediği, yazıma ilişkin bir karışıklık (kusurlu yazım ya da müstensihin yazım alışkanlığı) olduğu kanaatindeyim. Metinde aynı sözcük için farklı şekillerin kullanılmış olması da bu çıkarımda bulunmama yardımcı oluyor. Bu metinde damak n'sinin ses değerine ilişkin olarak sadece bir hususu belirtmek isterim: Metinden yaptığımız tüm alıntılardan ve damak n'si için kullanılan harf ve harf çiftlerinin tasnifinden de anlaşılacağı üzere sadece damak n'sinin ön ve art ünlülerle kullanımı birbirinden ayrılmıştır. Damak n'si için kullanılan tüm işaretler aslında bir tek sesin ön ve art ünlülerle kullanımını göstermektedir. Daha önce de belirttiğim gibi ڭ ve نك neredeyse hep ön ünlülü sözcüklerde ve bunlara ulanan eklerde, diğer işaretler ise art ünlülü sözcüklerde ve bunlara ulanan eklerde kullanılmıştır. Dolayısıyla metinde hangi işaretlerle yazılmış ve metinde transkripsiyonu nasıl yapılmış olursa olsun bu harflerin işaret ettiği seslerin aynı olduğunu düşünüyorum. Örneğin "son" sözcüğü için üç farklı yazım olduğunu görmekteyiz: *soŋ*, *soḳ* ve *soĸ*. Bana göre bu üç sözcüğün sonunda farklı harfler olsa da hepsi fonetik olarak "soŋ" kabul edilmelidir. Transkripsiyonda farklı harflerin kullanılması, metnin bu ilgi çekici yazım özelliğinin vurgulanması ve dikkat çekmesi amacıyla tercih edilmiştir.

Damak n'sinin yazımında görülen bu çeşitlilik sebebiyle tercümenin Anadolu sahasında okunmak üzere, Eski Anadolu Türkçesine hâkim; ama kendi coğrafyasının yazım alışkanlıklarını da terk etmemiş olan bir Kıpçak Türk'ü tarafından yapılmış olması ihtimalinin son derece yüksek olduğunu düşünüyorum.

1b3=19:8 ve 150b4=27:65 nivirden (Ar. ennā, Far. ez kucā) ‘nasıl, nereden, ne zaman’.

Metinde iki yerde geçen bu sözcük “nasıl, nereden, ne zaman” anlamlarında kullanılmış olup bileşik bir sözcük olduğu açıktır. Başka bir metinde rastlayamadığımız bu sözcüğün yapısının *negü + yirden > nivirden* şeklinde olduğunu düşünüyorum.

2a1=19:9 er- (Ar. - , Far. -) ‘cevher fiil, ek fiil, imek fiili’.

Eski Türkçedeki *er-* ek fiilinin Eski Anadolu Türkçesinde *i-* olduğunu ve hatta bazı durumlarda bu şeklin de kaybolduğunu biliyoruz. Metinde sadece iki yerde *i-* fiili için *er-* şekli kullanılmış: *yoḳ erken* (‘iken’ 2a1=19:9), *şükr ḳılur erse* (‘ise’ 145a5=27:40). Sadece iki örnekte bile olsa ek fiilin bu eskicil biçiminin kullanılmış olması metnin karışık dilli yapısına ilişkin bir fikir edinmek bakımından önemlidir.

2a5=19:11 bunlardın yanġa (Ar. ileyhim, Far. sūy-ı īşān) ‘bunlardan yana, bunlardan tarafa’.

Eski Anadolu Türkçesinde ayrılma durumu eki -dAn’dır; ama incelediğimiz bu metinde, hemen hepsi *-dIn yanġa* kalıbı içinde olmak üzere, doksan iki yerde çıkma durumu eki olarak -dIn’ı da görüyoruz. Metinde ayrılma durumu için ağırlıklı olarak -dAn eki kullanılmış olmasına rağmen -dIn ekine de bu kadar çok yerde rastlamak ilgi çekici bir durumdur. -dIn şeklindeki ayrılma durumu eki Eski Uygur Türkçesinden itibaren Harezm-Altın Ordu, Çağatay ve Memlük Kıpçak sahası metinlerinde görülürken Anadolu sahasında az sayıdaki istisna dışında -dAn şekli görülür. Metinde -dAn yanında -dIn çıkma durumu ekinin de bu denli sık kullanılmış olması metnin dilinin olası bir geçiş devresine tekabül ettiğine kanıt sayılabilir.

3a4=19:17 dostoġru (Ar. seviyy, Far. rāst) ‘dosdoğru’.

Metinde rastladığımız ilgi çekici bir diğer sözcük *dostoġru*’dur. Sadece tek bir yerde geçen bu sözcüğün pekiştirilmiş bir sıfat olduğu açıktır. Günümüz Türkçesinde de aynı şekilde pekiştirme sıfatları kullanılmaktadır: *dümdüz, sapsarı, tertemiz, yusyuvarlak* vb. Metinde karşılaştığımız sözcükteki ilgi çekici durumsa sözcüğün

kendisi *t* ünsüzü ile başlamasına rağmen pekiştirmenin *d* ünsüzüyle yapılmış olmasıdır. Bu örneğin, metnin yazımında görülen tutarsızlığın ve karışıklığın güzel bir kanıtı olduğunu düşünüyorum.

4a2=19:22 bardı (Ar. intibāẕ, Far. āmeden) 'vardı, gitti'

Eski Türkçedeki üç sözcüğün başındaki b-'ler Eski anadolu Türkçesinin daha ilk zamanlarından itibaren v-'ye dönüşmüştür: *bar-* > *var-*, *bar* > *var*, *bir-* > *vir-*. Teze konu olan Kur'an tercümesinde sadece iki yerde bu sözcüklerin v-'li kullanımlarına rastlıyoruz: *varur* (69a5=22:65), *vireler* (44a5=21:40). Metnin geri kalanında bahsi geçen üç sözcüğü ve *biribi-* fiilini devamlı olarak b-'li şekilleriyle görüyoruz. Bu durum da metnin karışık dilli yapısının bir diğer göstergesidir.

13a4=19:75 süyi (Ar. cund, Far. sipāh) 'askeri, ordusu'

Eski Anadolu Türkçesinde teklik 3. şahsın iyelik çekimi ünsüzlerden sonra -I, ünlülerden sonra ise -sI ekiyle yapılır. Günümüz Türkiye Türkçesinde de durum tıpkı Eski Anadolu Türkçesindeki gibidir. İncelediğimiz metinde tek bir sözcükte de olsa teklik 3. şahıs iyelik ekinin ünlüyle biten bir sözcüğe -yi şeklinde ulandığını görüyoruz. Metinde 27a5=20:78, 141a2=27:18, 157a4=28:8 ve 165a5=28:39'da *sü* sözcüğüne gelen teklik 3. şahıs iyelik eki -yi'dir.

18a3=20:15 gelesi durur (Ar. ʿātiyetün, Far. āmedī est) 'gelecektir'

Gelecek zaman çekimi iki yerde Eski Anadolu Türkçesinde nadir olarak görülen *-AsI durur* şekli ile yapılmıştır. Bu çekimde, *-AsI* gelecek zaman sıfat-fiil eki üzerine *durur* bildirme şekli gelmiştir. Metindeki her iki kullanımın da "kıyamet" sözcüğüyle beraber olması dikkat çekici: *"Kim ḳıyāmet güni gelesi durur."* 18a3=20:15 (Kıyamet günü mutlaka gelecektir.[8]) *Kim ḳıyāmet ḳopası durur olmaya hīç gümān anġa.* 57a2=22:7 (Kıyamet vakti de gelecektir; bunda şüphe yoktur.[9]) Bu çekimin kullanıldığı iki örnekte de "kesin gelecek zaman" anlamı olması dikkat çekicidir. Ayrıca her iki yerde de Farsça çeviride yer alan **است**, gelecek zaman bildiren *-AsI* ekinden sonra *durur* bildiricisinin kullanılmış olmasının sebebi olabilir.

Eski Anadolu Türkçesinin en işlek gelecek zaman eki olan ve bu dönem için ayırt edici bir öneme sahip *-IsAr* eki ise sadece altı yerde karşımıza çıkar: *bolısar*

[8] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Taha.htm
[9] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Hac.htm

(140a2=27:14), *meded ḳılısar mısız* (144a4=27:36), *helāk ḳılısarvuz* (184b1=29:31), *ṭadısar* (190a3=29:57), *isdeyisersiz* (201a5=30:39), *öliser* (214a1=31:34).

Metinde gelecek zaman çekimi için yukarıda gösterdiğimiz *-IsAr* ve *-AsI durur* şekilleri dışında genel olarak, geniş zaman ve şimdiki zaman çekimiyle istek kipi için de yaygın olarak kullanılan, *-(y)A* eki kullanılmıştır.

21b3=20:46 bile-em (Ar. meʿa kumā , Far. bā-şomā-em) '(sizin) ileyim' Metinde 1. tekil şahıs eki olarak *-(U)m*, *-vAn* ve *-vam* kullanılmış olmakla beraber, sadece bir örnekte şahıs ekinin *-em* olarak geçtiğini görmekteyiz: "Ḳorḳmaḳ kim ben sizüŋ bile-em." (*Korkmayın, çünkü ben sizinle beraberim*[10]) 21b3=20:46

Bu metin için beklenmedik olan bu şeklin varlığının sebebini Farsça çeviride aramak gerektiğine inanıyorum. Farsça çeviri **با شما ام** şeklinde yapılmış. Büyük ihtimalle Türkçe çeviriyi yapan da bu yazımı takip ederken şahıs ekini *-em* olarak yazmış (**بِلاَ اَمْ**). Metnin başka bir yerinde *bile* sözcüğüne eklenmiş bir 1. tekil şahıs eki görmüyoruz; ama *bile* sözcüğünün 1. çoğul şahıs eki almış bir hâline 179b3=29:10'da rastlamaktayız: "Biz sizüŋ bilevüz." (*…biz de sizinle beraberdik*[11]). Metinde şahıs eklerinin hangi şekillerde kullanıldığı da göz önüne alındığında *bile-em* yerine "bileven" ya da "bilevem" şekillerinin kullanılmış olması gerektiğini görürüz. 1. tekil şahıs eki olarak tek bir örnekte *-vam* (*'yarlıġayıcıvam'* 139b1=27:11) kullanıldığını da dikkate alırsak *bile-em* yazımının Farsça çevirideki yazımdan kaynaklandığını ve aslında Türkçe çeviride bu sözcüğün *bileven* ya da *bilevem* olması gerektiğini düşünüyorum.

27a3=20:77 ur- (Ar. żarb, Far. zeden) 'vurmak'.

İncelediğimiz Kur'an tercümesinde vurmak fiili hem *ur-* (27a3=20:77, 39b3=21:13, 40a5=21:18, 71a1=22:73, 87b4=24:2, 95a2=24:31, 112b2=25:39, 124a3=26:63, 187a4=29:43, 198b1=30:28, 206a1=30:58, 223b1=33:19) hem de *vur-* (39b3=21:12, 88b1=24:4, 97a3=24:35, 107b4=25:9, 159a1=28:15) şekilleriyle geçmektedir. Görüldüğü üzere *vur-* şekli daha azdır. Eski Anadolu Türkçesinde zaten beklenen şekil de *ur-*'dur.

[10] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Taha.htm
[11] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Ankebut.htm

28a3=20:82 ḳatıġraḳ (Ar. - , Far. -) ‘daha güçlü, daha kuvvetli’.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde çok heceli sözcüklerin sonunda -g > -ø değişimi olduğunu biliyoruz: *arıġ* > *arı~aru*, *ḳatıġ* > *ḳatı*, *ölüg* > *ölü* vb. İncelediğimiz metinde de bu durum gözlenmekle beraber bir sözcükte sondaki ***-g*’nın** düşmediğini görüyoruz: ***ḳatıġraḳ.*** Anadolu sahasına ait bu metinde görülen Doğu Türkçesi özelliklerinden biri de işte bu *ḳatıġraḳ* sözcüğünde karşımıza çıkmaktadır. Sözcüğün *ḳatıraḳ* biçimi de metinde, üstelik birden fazla yerde, yer almaktadır.

Metinde -g > -ø değişiminin gerçekleşmediği başka bir örnek tespit edemedik; ama tek bir örnekte de olsa bu değişimin gerçekleşmememiş olması dikkate değerdir.

43a4=21:35 ṭad- (Ar. ẕāʾiḳ, Far. çeşīden) ‘tatmak’

Eski Anadolu Türkçesi döneminde t-/d- meselesi karışıktır ve genelde müstensihe göre değişmektedir. Aynı metin içinde bir sözcüğün hem t-’li hem d-’li şekilleri görülebilir. İncelediğimiz metinde de benzerî bir durumla karşılaşırız:

dad- (216a3=32:14) ~ *ṭad-* (43a4=21:35, 60a3=22:22, 190a1=29:55, 190a3=29:57, 216a4=32:14, 217a5=32:20, 245b3=34:42),

dart- (132a2=26:166) ~ *ṭart-* (13a1=19:75, 13b5=19:79, 36a5=20:131, 58b3=22:15, 80b5=23:66, 113b2=25:45, 113b3=25:46, 133b1=26:182),

daşra (2a4=19:11 vd. 40 yerde) ~ *ṭaşra* (60a2=22:22, 85b5=23:107, 173b2=28:75, 196b1=30:19, 217a4=32:20),

dil (8b3=19:50 vd. 12 yerde) ~ *til* (33a3=20:113),

doġru (118a3=25:77, 125b5=26:84) ~ *ṭoġru* (2a1=19:10 vd. 78 yerde),

doġrulıḳ (5a1=19:27, 82b5=23:83) ~ *ṭoġrulıḳ* (15b2=19:94 vd. 17 yerde),

dur- (1b5=19:9 vd. 500’den fazla) ~ *ṭur-* (48a4=21:69, 136b3=26:218, 195b1=30:14, 246b1=34:46),

duraḳ (74b1=23:18, 110b1=25:24, 118a2=25:76) ~ *ṭuraḳ* (26b5=20:75,108b4=25:15, 116b2=25:66, 217a2=32:19),

durur- (72a5=22:78) ~ *ṭurur-* (11b4=19:68, 14b2=19:85),

dut- (3a2=19:17 vd. 100'den fazla yerde) ~ *ṭut-* (2b1=19:12 vd. 25 yerde),

düş- (10a2=19:58 vd. 22 yerde) ~ *tüşür-* (134a1=26:187).

Yukarıda, incelediğimiz metinde aynı sözcüklerin d-'li ve t-'li kullanımları sıralanmıştır. Görüldüğü üzere d-'li şekiller t-'li şekillerden daha fazla kullanılmıştır. Bugün d-'li olduğu hâlde incelediğimiz metinde sadece t-'li şekilleri bulunan sözcükler ise şunlardır: *ṭaġ* (8b5=19:52 vd. 17 yerde), *ṭaġıl-* (113b5=25:47, 196b2=30:20, 232b1=33:53), *ṭaġıt-* (208a2=31:10, 249b5=35:9), *ṭar* (108a5=25:13, 119b1=26:13, 184b5=29:33), *ṭarlıḳ* (72a2=22:78 vd. 12 yerde), *ṭayı* (104a4=24:61), *ṭoġ-* (2b4=19:15, 67b3=22:55, 123b5=26:60), *ṭon* (59b5=22:19, 60b1=22:23, 102b4=24:58, 103b3=24:60), *ṭoŋ-* (154b1=27:88), *ṭoy-* (40b3=21:20, 228b3=33:37), *ṭuman* (154b1=27:88), *ṭuy-* (65b3=22:46).

55b5=22:4 yazılıp durur (Ar. kutibe, Far. neveşte āmeden) 'yazılmış'.

-Up zarf-fiil eki ile durur bildirme şeklinin birleşmesinden meydana gelen (-Up durur) duyulan geçmiş zaman çekimi metinde sadece bir tek yerde geçer: *Yazılıp durur: "Ol şeyṭān kim ol durur her kim dostlıḳ duta, ol yolsuz ḳıla anı ve daḳı yol göstere anġa ṭamu ʿazāb dapa."* 55b5=22:4 (Onun hakkında şöyle yazılmıştır: Kim onu yoldaş edinirse bilsin ki (şeytan) kendisini saptıracak ve alevli ateşin azabına sürükleyecektir.[12]) -Up zarf-fiil eki üzerine 1 ve 2. tekil ve çoğul şahıslarda şahıs zamiri, 3. şahısta bildirme eki getirilerek yapılan duyulan geçmiş zaman çekimine Harezm-Altın Ordu[13] ve Çağatay[14] Türkçelerinde de rastlıyoruz.

63a1=22:34 biregü (Ar. vāḥid, Far. yegāne) 'tek, bir, biricik'.

Sayılara ulanarak topluluk sayı sıfatları türeten +AGU ekine Orhon Türkçesi döneminden itibaren rastlarız[15]. Karahanlı[16] ve Harezm-Altın Ordu[17] dönemlerinde de işlek olan bu ek Çağatayca'da +Av şeklini almıştır[18]. Memlük Kıpçak sahası

[12] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Hac.htm
[13] A. Ata, *Harezm-Altın Ordu Türkçesi*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 36, İstanbul, 2002, s.74.
[14] J. Eckmann, *Çağatayca El Kitabı* (Çev. G. Karaağaç), Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s. 129.
[15] T. Tekin, *Orhon Türkçesi Grameri,* Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 9, İstanbul, 2003, s.132.
[16] N. Hacıeminoğlu, *Karahanlı Türkçesi Grameri,* TDK Yay., Ankara, 2003, s. 51.
[17] A. Ata, 2002, s.68.
[18] J. Eckmann, 2003, s.40.

metinlerindeyse hem +AGU hem +AVU hem de +Av şekilleri görülür[19]. Eski Anadolu Türkçesinde bu eki taşıyan *biregü* sözcüğü görülmesine rağmen incelediğimiz metinde +AGU ekinin ulandığı diğer sözcükler Anadolu sahasında görülmez. Üçü de aynı satırda yer alan bu sözcükler şunlardır: *ikeġu*, *üçegü*, *dördegü* (248a3=25:1).

81b2=23:72 daşra çıḫarılmış (Ar. ḫarc, Far. bīrūn kerde) 'dışarı çıkarılmış'.

Metinde hece başında ḳ > ḫ değişimini gördüğümüz iki örnek bulunmaktadır. Her iki örnek de *daşra çıḫ-* fiilindedir: *daşra çıḫarılmış* (81b2=23:72), *daşra çıḫıranlar* (132a5=26:167). Eski Anadolu Türkçesi döneminde bu değişiklik mutlak değildir. Aynı metin içinde hem ḳ'lı hem de ḫ'lı kullanımlar bir arada görülebilir. Metinde gördüğümüz bu ḳ > ḫ değişimi Azeri Türkçesinde de karşımıza çıkar.

103a2=24:58 böyleyuḳ (Ar. keẕālik, Far. hem-çünīn) 'böyle, bu şekilde'. *Böyleyuḳ beyān ḳıla Çalap size ḫüccetleri ve Taŋ͡grı ʿālim ve ḥakīm durur.* 24:58 (İşte Allah âyetleri size böyle açıklar. Allah, (her şeyi) bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.)[20]

Tercümede sadece bir kez geçen *böyleyuḳ* sözcüğünün yapısı açıktır: *bu + eyle + oḳ.* Bu sözcük *andayuḳ* sözcüğüne analoji olarak türetilmiş olmalı. Daha önce hiçbir metinde geçtiğine şahit olmadığımız bu sözcük *hapax* durumundadır. "böyleyuḳ"a benzer bir başka sözcük olan "beylek"e ise Behcetü'l-Hadâik'ta rastlıyoruz[21]. "beylek" sözcüğünde de *bu* + *eyle* + *ok* birleşimi olduğunu, "böyleyuḳ"tan farklı olarak sondaki "oḳ"un önce büyük ünlü uyumuna uyarak "ök"e dönüştüğünü, ardından da ünlü geçişmesi sonucu "ök"ün ünlüsünün düşerek kendinden öceki sözcükle birleştiğini söylemek mümkün görünmektedir.

111a3=25:30 ḳavmum (Ar. ḳavmī, Far. gürūh-ı men) 'kavmim, halkım'.

m. **قَفْم اُمْ** Metinde eklerin sözcükten ayrı yazıldığı birçok örnek bulunmaktadır. Eski Uygurca metinlerde de görülen "ekleri kelimeden ayrı yazabilme" imlası Orta Asya'daki Arap harfli metinlerde de devam etmiştir. Eski Anadolu Türkçesinde de

[19] A. F. Karamanlıoğlu, 1994, s. 6-7.
[20] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Nur.htm
[21] M. Canpolat, *Behcetü'l-Hadâik Fi Mev'izetü'l-Halâik: Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1965.

aynı imla geleneğinin izlerine yer yer rastlanmaktadır. İncelediğimiz metin de bu imla geleneğinin örneklenebileceği kullanımlar içermektedir.

111b1=25:32 n'üçün (Ar. - , Far. çerā) 'niçin'

m. **نَى جُونْ** Sözcük her ne kadar **نَى جُونْ** şeklinde yazılmış olsa da *nun* üzerinde bir *üstün* olduğu açıkça görülmektedir. Metnin başka yerlerinde ise **نَا اوجۇن** yazımının bulunduğunu görmekteyiz. Çalışmamızda bu iki farklı yazımı ayırmak için **نَى جُونْ** yazımı *n'üçün*, **نَا اوجۇن** yazımı ise *ne üçün* şeklinde gösterilmiştir.

116a3=25:63 aŋ͡glu (Ar. hevn, Far. āsān) 'yavaş, sakin, vakarlı, alçak gönüllü'. *Taŋ͡grı ḳulları anlardur kim yüriyeler yir yüzinde aŋ͡glu.* "Rahmân'ın (has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevazu ile yürürler."[22]

210a5=31:19 aḳlu [aŋlu] bol- (Ar. ḳaṣd, Far. miyānçī būden) 'ifrat ve tefritten uzak bulunmak, mutedil olmak'. *Aḳlu bolġıl yürimekde.* "Yürüyüşünde tabiî ol…"[23]

210a5=31:19 aĸlu [aŋlu] dut- (Ar. ġażāżaᵗ, Far. furū dāşten) 'alçaltmak, hafifletmek, kısmak'. *Aĸlu dut ünüŋ kim ünlerüŋ zişti eşekler üni durur.* "…sesini alçalt. Unutma ki, seslerin en çirkini merkeplerin sesidir."[24]

32b2=20:108 aĸlu [aŋlu] ün (Ar. hems, Far. āvāz-ı nerm) 'fısıltı, alçak ses'. *Ve gidereler ve indüreler ünleri Taŋ͡grıya, işitmeyesin meger aĸlu ün.* "Artık, çok esirgeyici Allah hürmetine sesler kısılmıştır. Bu yüzden, fısıltıdan başka bir ses işitemezsin."[25]

45a4=21:45 aḳlucaḳ [aŋlucaḳ] (Ar. ṣumm, Far. ker) 'sağır, kulak vermeyen'. *Ḳorḳıdam sizi Ḳur'ān birle ve işitmeye oḳımaġı aḳlucaḳ ḳaçan kim ḳorḳıdalar bunları.* "De ki: Ben, sadece, vahiy ile sizi ikaz ediyorum. Fakat, sağır olanlar, ikaz edildikleri zaman bu çağrıyı duymazlar."[26]

aŋ͡glu, aḳlu, aĸlu ve *aḳlucaḳ* biçimlerinde karşımıza çıkan bu sözcüğe *Tarama Sözlüğü*'nde "yavaş, sakin, hafif" anlamlarıyla *aŋul* ve *aŋıl*[27]; Memlük Kıpçak sahası

[22] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Furkan.htm
[23] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Lokman.htm
[24] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Lokman.htm
[25] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Taha.htm
[26] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Enbiya.htm
[27] *Yeni Tarama Sözlüğü,* TDK Yay., Ankara, 1983, s. 10.

metinlerinden olan Kİ'de "anlayışlı" anlamında *aŋlu* [28], TZ'de ise "zeyrek, anlayışlı" anlamında *aŋ͡ğlı* [29] şekillerinde rastlıyoruz.

Ve işitmeye oḳımaġı aḳlucaḳ ḳaçan kim ḳorḳıdalar bunları. (45a4=21:45) cümlesinde geçen *aḳlucaḳ [aŋlucaḳ]* sözcüğünde ise anlama ilişkin bir farklılık göze çarpmaktadır. Çalışmamıza konu olan Kur'an tercümesinde bu sözcük "sağır, kulak vermeyen" anlamında kullanılmıştır. Tarama Sözlüğü'nde *aŋılca* "yavaşça, hafif", *aŋılcacuḳ, aŋılcaġaz* ve *aŋulcaġız* "yavaşçacık", *aŋılcaḳ* ve *aŋulcaḳ* ise "yavaşça" anlamlarıyla yer almaktadır[30]. Sağır anlamına gelen bir "aŋlucaḳ / aŋulcaḳ" sözcüğüne ya da bu sözcüğe benzer bir şekle başka bir metinde rastlayamadık.

119a2=26:8 **bolġa** (Ar. - , Far. hest) 'ola, var'

Kim anġa ḥüccet bolġa ve bolmadılar artuḳı mü'min. "Şüphesiz bunlarda (Allah'ın kudretine) bir nişâne vardır; ama çoğu iman etmezler."[31]

Bu sözcük hem ilk sesin b- olması ile hem de ikinci hecede ek başındaki ġ- ile dikkat çekmektedir. Bilindiği üzere Eski Anadolu Türkçesi döneminde *bol-* fiilinin başındaki b- düşerek fiil *ol-* şeklini almıştır. Tezimize konu olan bu Kur'an tercümesinde hem *bol-* hem de *ol-* şekillerine rastlamaktayız. Fakat dizinde de görüleceği üzere ağırlıklı olarak *bol-* kullanılmış, *ol-* ise metinde çok daha az yer almıştır. Bu durum metnin *karışık dilli eserler* arasına yerleştirilmesinin tartışılması bakımından önemlidir.

Aynı zamanda Eski Anadolu Türkçesinde ikinci ve daha sonraki hecelerin başında bulunan *g* ve *ġ*'lar erimiştir: *alġan* > *alan*, *emgek* > *emek vb.* Metnimizdeyse *bolġa* şekli üç yerde geçmektedir: 119a2=26:8, 211a4=31:22, 16b3=20:3. Bunlar dışında *bol-* fiilinin istek çekimi *-a* eki ile yapılmıştır. Ayrıca metinde *ḳazġan-* "kazanmak" (234a2=33:58), *dirgür-* "diriltmek, canlandırmak" (57a1=22:6 vd. 10 yerde) ve *yıldıraġan* "parlak, ışıklı" (96b4=24:35) sözcüklerine de rastlamaktayız. Bu durum da eserin karışık dilli yapısına örnek olarak gösterilebilir.

[28] A. Caferoğlu, 1931, s. 4.
[29] B. Atalay, 1945, s. 140.
[30] *Yeni Tarama Sözlüğü*, 1983, s. 10.
[31] http://www.diyanetvakfi.org.tr/meal/Suara.htm

159a1=28:15 çapla vur- (Ar. vek”z, Far. dest zeden) ‘yumruk atmak, yumruklamak’.

DLT’de hem *şap şap*[32] hem de *çap çap*[33] yansıma sözcüklerinin yanı sıra, “kamçılamak” anlamında *çapın-*[34] ve “saldırmak, vurdurmak” anlamlarında *çapıt-*[35] fiillerine rastlıyoruz. Tarama Sözlüğü’nde *şapla [şabla]* sözcüğünü “sille, tokat, şamar”, *şabla urmak, şaplama urmak* fiillerini ise “tokat atmak, şamar vurmak”[36] anlamlarıyla buluyoruz; fakat sözcüğün ç-’li bir şekli mevcut değil. Memlük Kıpçak sahası metinlerinden olan TA’da ise hem *çapla-* “elin ayası ile vurmak”[37] hem de *şapla-* “tokat atmak”[38] fiilleri bulunuyor. CC’de *çaplatmaḳ* “tokat vurma, şaplak indirme”[39] fiiline rastlıyoruz. TZ’de ise *şapla-* fiili, “tokat vurmak”[40] anlamıyla karşımıza çıkıyor. Halen Türkiye Türkçesinde ve Anadolu ağızlarında “tokat, sille” anlamında *şaplak* sözcüğü kullanılmaktadır, ama aynı anlamda bir *çapla* ya da *çaplak* sözcüğüne rastlayamadık. Görüldüğü üzere “yumruk, tokat” ve “yumruk, tokat atmak” anlamlarında kullanılan yansıma kökenli bu sözcüğün ç-‘li biçimleri Doğu Türkçesinde ve Memlük Kıpçak sahası metinlerinde görülmektedir. Anadolu sahasına ait olduğunu iddia ettiğimiz bu metinde *çapla* sözcüğünün bulunması dikkate değerdir.

Ayrıca yansıma sözcüklerden sonra gelen +lA eki genelde isimden fiil (çatla-, patla-, çınla- vb.) türeten bir ek olmakla beraber, *çapla vur-* örneğinde bu ekin isimden isim türettiğini görmekteyiz. Fakat benzer bir kullanıma başka bir sözcükte rastlamış değiliz.

181b5=29:20 ikiledin (Ar. - , Far. dīger pāre) ‘tekrar, yeniden, ikinci defa’.

Bugün Türkiye Türkçesinde “sabahleyin, akşamleyin” gibi birkaç sözcükte karşımıza çıkan +leyin ekine incelediğimiz metinde de rastlamaktayız. Fakat dikkat çekici olan bu ekin “iki” sözcüğüne sadece +leyin şeklinde değil, aynı zamanda +ledin şeklinde de ulanmış olmasıdır. İncelediğimiz Kur’an tercümesinde “iki defa,

[32] B. Atalay, 2006, s.556.
[33] B. Atalay, a.g.e., s. 135.
[34] B. Atalay, a.g.e., s. 135.
[35] B. Atalay, a.g.e., s. 136.
[36] *Yeni Tarama Sözlüğü*, 1983, s.197.
[37] R. Toparlı, M.S. Çögenli ve N.H. Yanık, 2000, s. 99.
[38] R. Toparlı, M.S. Çögenli ve N.H. Yanık, a.g.e., s. 141.
[39] G. Kuun, *Codex Cumanicus Bibliothecae ad Templum Divi Marci Venetiarum. Primum ex İntegro Edidit, Prolegomenis, Notis et Compluribus Glossariis İnstruxit,* Budapest, 1880, s.180.
[40] B. Atalay, 1945, s. 246.

ikinci defa, tekrar" anlamlarında altı yerde *ikiledin* (181b5=29:20, 195a2=30:11, 198a4=30:27, 235b3=33:68, 247a2=34:49), dört yerde ise *ikileyin* (54a1=21:104, 57a5=22:9, 168b4=28:54, 226a5=33:31) sözcüğü geçmektedir. İki sözcük arasında herhangi bir anlam farkı olmadığı da açıkça görülmektedir. Aynı işlevde bir +ledin ekine bu metin dışında sadece 14. yüzyıl Anadolu Türkçesinin önemli eserlerinden *Süheyl ü Nevbahar*'da rastlayabildim[41]. Son derece ilgi çekici olan +ledin şekline ilişkin görüşlerimizi aktarmadan önce +lAyIn ekine ilişkin bazı görüşlere kısaca göz gezdirmek faydalı olacaktır:

+lAyIn eki daha eski metinlerdeki +lAyU ekinin bir varyantı olarak kabul edilir. Von Gabain +lAyU ekinden "+lA-'nın zarf-fiil şekli" olarak *munılayu* "böyle, bunun gibi" örneğini vererek söz ederken[42] *ikileyü* sözcüğüne de "Sayılardan Türetilmiş Olanlar" başlığında yer verir[43]. Eraslan ise +lAyU eki için "Benzerlik ifadesi taşıyan, zarf mahiyetinde kelimeler teşkil eden ve seyrek kullanılan birleşik bir ektir (+lA-y-U)" dedikten sonra *bulıtçulayu, ikileyü, munılayu* vb. örnekler verir[44]. Eski anadolu Türkçesinde ise ekin -leyin (*ikileyin* sözcüğü de vardır) şekline rastlanmaktadır[45]. Banguoğlu bu eki "İsimden üreme isimler" başlığı altında "-leyin zarfları" adıyla ele alarak "iki bilelik (vasıta, araç) hali ekinin üst üste gelmesiyle erkenden oluşmuş birleşik bir ek" olarak tanımlarken[46] +ledin ekini -lat/lad+ araç eki şekline dayandırır[47]. Timurtaş, eki "instrumental eki -n'yi ihtiva eden ve teşbih bildiren" eklerden biri olarak -cılayın eki ile beraber ele alır[48]. Çağatay ve Ergin ise birleşik ek olarak tavsif ettikleri bu ekin isimden fiil yapan +lA- ile -I zarf-fiil ekinin birleşerek bir tek ek hâline gelmesi ve bunlar üzerine de -n araç durumu ekinin ulanmasıyla oluştuğunu savunurlar[49]. Korkmaz, +lAyIn ekinin -n'li bir zarf-fiil ekinden kaynaşmış olduğunu, +la- fiil türetme eki ile ilgisi kalmayan ve zarf-fiil

[41] C. Dilçin, *Süheyl ü Nevbahar: İnceleme-Metin-Sözlük*, Ankara, 1991.
[42] A. Von Gabain, *Eski Türkçenin Grameri,* (Çev. M. Akalın), TDK Yay., Ankara, 1988, s. 49.
[43] A. Von Gabain, a.g.e., s. 76.
[44] K. Eraslan, *Eski Uygur Türkçesi Grameri,* TDK Yay., Ankara, 2012, s. 99.
[45] G. Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler,* TDK Yay., 2011, s. 117.
[46] T. Banguoğlu, *Türkçenin Grameri* (9. Baskı), TDK Yay., 2011, s. 191.
[47] T. Banguoğlu, *Altosmanische Sprachstudien zu Süheyl-ü Nevbahār*, Breslau, 1938, s. 80.
[48] F. K. Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2012, s.75.
[49] S. Çağatay, "Uygurca ve Eski Osmanlıcada İnstrumental +°n", *DTCFD, I/3, 1943*, s.104.
M. Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yay., İstanbul, 2000, s.173.

türetme özelliğini kaybeden ekin artık benzetme ve eşitlik görevleri ile kullanılan veya türlü zarflar türeten müstakil bir ek hâline geldiğini söyler[50].

Bana göre Zeynep Korkmaz'ın açıklaması doğrudur ve bu ek isimden fiil türeten +lA- eki üzerine gelen -I zarf-fiil ekinin ardından ulanan bir -n ekinden oluşmaktadır. +lAyIn eki +lAyU ekinin genişletilmiş biçimidir. Eklerin genişletilmiş biçimlerine ilişkin benzer bir durum çok daha işlek olan -(X)p / -(X)pAn eklerinde de görülmektedir. Sonuç itibariyle bana göre -lAyIn ekinin yapısı şu şekilde çözümlenmelidir: +lA- (isimden fiil yapan ek) + y (kaynaştırma ünsüzü) + U (zarf-fiil eki) +n (kendinden önceki zarf-fiil ekini genişleten ikinci bir zarf-fiil eki). Burada bir ek yığılması olduğu görülmektedir. Tüm açıklamalarda ortak olan nokta ekteki *y*'nin koruyucu ünsüz (kaynaştırma ünsüzü) olduğudur. Bu noktada incelediğimiz metindeki ekin +leyin ve +ledin olarak iki şekilli olmasının sebebi izaha muhtaçtır. Ünlüyle biten bir fiile ünlüyle başlayan bir zarf-fiil eki getirildiğinde araya bir koruyucu ünsüz girdiğini ve bunun da *y* ünsüzü olduğunu biliyoruz: *başla-y-ıp, başla-y-arak, başla-y-ınca vb.* Konumuz olan metinde +leyin ile bir ve aynı ek olduğu açık olan +ledin şeklinde neden kaynaştırma ünsüzü olarak /d/ kullanıldığını ise bir başka ek üzerindeki fikirlerle açıklayabiliriz, bu da -mAdAn ekidir.

Zeynep Korkmaz -madan/-meden ekine ilişkin makalesinde bu ekin -mAtI, -mAdI, -mAtIn, -mAdIn, -mAy, -mAyU ve -mAyIn şekilleri olduğuna da işaret ederek -mA olumsuzluk eki ile -I ve -n zarf-fiil eklerini birbirine bağlayan t, d ve y sesleri üzerinde durur[51]. Ana Türkçeden Eski Türkçeye geçen dişlerarası sızıcı *ḍ* sesinin yalnız kelime kökünde değil, türetme eklerinde ve yardımcı seslerde de dikkate alınması gerektiğini belirten Korkmaz, koruyucu ünsüz olan *y*'nin bu sesten gelişmiş olduğunu söyleyerek DLT'den çeşitli örnekler (*körmedip, edlemedip, bolmadıp* vb.) getirerek savını güçlendirir. İncelediğimiz Kur'an tercümesinde geçen *ikiledin* sözcüğü de belli ki eskicil bir özellik taşımakta ve Eski Türkçe döneminden sonra dişlerarası sızıcı *ḍ* sesinin sadece söz içi ve sonunda değil, aynı zamanda yardımcı seslerde de *y*'ye dönüştüğünü gösteren bir örnek teşkil etmektedir.

[50] Z. Korkmaz, *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları,* TDK Yay., Ankara, 2011, s.71.
[51] Z. Korkmaz, "Türkiye Türkçesindeki -madan / -meden < -maḍın / -meḍin Zarf-Fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine", *Türkoloji Dergisi, II/1, 1965*, s. 259-269.

TÜRKÇE DİZİN

A

ʿaceb (Ar.): ilginç, hoş.

ʿaceb gel-: hoşa gitmek, hoşlanmak.

(Ar. iʿcāb, Far. şikift āmeden) *Ve eger ʿaceb gelürise sanġa eyülikleri anlarun, meger ol kim māliksiz anġa yemīn birle.* 232a2=33:52

āʿcemī (Ar.): yabancı, Arap olmayan.

(Ar. aʿcemiyy, Far. āʿcemī/yān) *Ve eger anġa biribiye anı bir niceye āʿcemīlerden.* 135a2=26:198

acı: 1. acı.

(Ar. ucāc, Far. şūr) *Bu ḫoşdur gey ṭatlu ve bu acı gey* ***acı.*** 114b2=25:53

2. tuzlu.

(Ar. milḥ, Far. şūr) *Bu ḫoşdur gey ṭatlu ve bu* ***acı*** *gey acı.* 114b2=25:53

=> ölüm acısı 190a3=29:57

ʿāciz (Ar.): acze düşüren, aciz bırakan.

(Ar. muʿciz/īn, Far. ʿāciz/ān) *Sanmaḳuz anlar kim kāfir boldılar ʿācizler yirde.* 102a5=24:57

ʿāciz eyle-: geçersiz kılmak, boşa çıkarmak.

(Ar. muʿāciz, Far. ʿāciz konān) *Anlar kim bardılar āyetlerümüze ʿāciz eyleyü, anlardur kim anlara bola ʿaẕāb ve ricz derdlü.* 237b4=34:5

ʿāciz ḳılıcı: aciz bırakan.

(Ar. muʿciz, Far. ʿāciz konān) *Ve degülsiz ʿāciz ḳılıcı yirde ve daḳı gökde ve yoḳ durur size Taṅrıdan dışra hīç çalap ve yārī ḳılıcı.* 182a2=29:22

ʿācizlıḳ (Ar. + T.): acziyet, acizlik, güçsüzlük.

(Ar. muʿciz, Far. ʿāciz konende) *Ve anlar kim bardılar bizüm āyetlerümüzde ʿācizlıḳ birle anlardur kim ʿaẕāba ḥāżır bolanlar.* 245a1=34:38

aç-: 1. açmak, kapalı olan bir şeyi açmak.

(Ar. fetḥ, Far. güşāden) *Anı kim aça Çalap ādemīlere raḥmetden, kimse yıġamaya anı.* 248a4=35:2

a.-duḳ 82a3=23:77

2. ferahlık vermek.

(Ar. şerḥ, Far. güşāden) *İy Çalap! Açġıl benüm göñ͡glümi.* 19a5=20:25

3. fethetmek, hakim olmak, hükmetmek.

(Ar. feṯḥ, Far. güşāden) *Açḳıl benüm birle bularuḳ arasında açmaḳlıḳ ve ḳurtar bini ve her kim bangа uyanları.* 128a4=26:118

=> göz aç- 145a3=27:40

aç-: acıkmak.

=> ḳarın aç- 34a3=20:118

açıl-: açılmak, görünmek.

(Ar. feṯḥ, Far. guşāde şoden) *Ḳaçan kim açıla Yeʾcūc ve Meʾcūc ve bunlar degme bucaḳdan daşra çıḳalar.* 52b3=21:96

(Ar. - , Far. -) *Yidiler ol buġdaydan, belürdi bunlara yaʿni açıldı dükeli tenleri.* 34b1=20:121

açmaḳlıḳ: hükmetme, karar, hüküm.

(Ar. feṯḥ, Far. güşāden) *Açḳıl benüm birle bularuḳ arasında açmaḳlıḳ ve ḳurtar bini ve her kim bangа uyanları.* 128a4=26:118

açuḳ: belli, apaçık.

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *Bolmaya peyġāmbere meger kim degül açuḳ yetürüridi.* 181b1=29:18

ad: isim, ad.

(Ar. ism/esmāʾ, Far. nām/hā) *Anun adı Yaḥyā bola.* 1b2=19:7

a.-lar 17a4=20:8

a.-ı (iye.) 64b2=22:40

a.-ını 61b1=22:28, 62b5=22:34, 63a5=22:36, 97a5=24:36

(Ar. - , Far. nām) *Daşra çıḳar naʿlınuḳı; kim sen ol derede kim arıdılmış durur, adı Ṭuvā durur.* 17b5=20:12

ad ḳo-: ad koymak, isimlendirmek.

(Ar. tesmiyeᵗ, Far. nām kerden) *Ol ad ḳodı size "müsülmānlar" ilerü ve bu rūzgārda bola peyġāmber ṭanuḳ size ve siz boluḳ ṭanuḳlar ādemīlere.* 72a2=22:78

adan-: tayin ve takdir edilmek.

adanmış: tayin ve takdir edilmiş, belli.

(Ar. musemmā, Far. nām-zede) *Size anda assılar durur vaʿdedin yanġa adanmış durur.* 62b3=22:33

adaş: adaş. **krş. aṭaş**

(Ar. semiyy, Far. hem-nām) *Hīç bilür misin aĸa adaş?* 11b1=19:65

ādemī (Ar.): insan, kimse, beşer.

(Ar. beşer, Far. merdum/ān) *Degül bu meger ādemī sizüŋ bigi.* 75b1=23:24

ā. 3b3=19:20, 114b3=25:54, 133b5=26:186

ā.-siz 196b2=30:20

ā.-lerden 4b4=19:26

(Ar. ins, Far. merdum) *Ve dirşüreler Süleymān'ı … ādemīden.* 140b4=27:17

ā.-lere 37b4=21:1

(Ar. insān, Far. merdum) *Barıdı dīv ādemīyi maḫẕūl ḳılıcı.* 111a2=25:29

ā.-ler 11b3=19:67, 11b2=19:66, 69b3=22:66, 73b3=23:12, 236a5=33:72

ā.-leri 43b4=21:37, 215a3=32:7

ā.-lere 179a1=29:8, 208b5=31:14

(Ar. nās, Far. merdum/ān) *Ḳaçan kim dege ādemīye ziyān oḳıyalar Taŋ̂rılarını gerü dönmişler andın yanġa.* 199b5=30:33

ā.-ler 24a1=20:59, 56a1=22:5, 71a1=22:73, 114a2=25:49, 153a5=27:82, 177b5=29:2, 192a4=29:67, 213a4=31:33, 235a1=33:63, 248b2=35:3, 249a1=35:5

ā.-leri 55b2=22:2, 60b5=22:25, 61a4=22:27, 64b1=22:40, 199a5=30:30

ā.-lere 2a3=19:10, 69b1=22:65, 72a5=22:78, 97a3=24:35, 112a5=25:37, 122a1=26:39, 151b5=27:73, 179b2=29:10, 187a4=29:43, 200b1=30:36, 206a1=30:58, 248a5=35:2

ā.-lerden 55b3=22:2, 57a3=22:8, 57b3=22:11, 71b1=22:75, 160b4=28:23, 179a5=29:10, 207a2=31:6, 210a3=31:18, 210b4=31:20, 216a3=32:13, 228a5=33:37

ā.-lerüŋ 201a4=30:39, 244b2=34:36; ādemīlerün 59b1=22:18, 114a4=25:50, 133b2=26:183, 199b1=30:30, 202a1=30:41, 242b3=34:28; ādemīlerük 193b3=30:6, 194a3=30:8, 242b3=34:28

(Ar. - , Far. ādemī/yān) *Ḳaçan kim düşdi göründi ādemīlere perīlerden.* 239b5=34:14

ādemīlıḳ/ġ (Far. + T.): insan, insanlık.

(Ar. beşer, Far. merdumī) *Degüldür meger ādemīlıḳ sizüŋ bigi.* 77a3=23:33

ādemīlıġı 77a5=23:33

ʿādet (Ar.): durum, vaziyet, hāl.

(Ar. sīreᵗ, Far. ʿādet) *Biz gerü döndürevüz anı ʿādet ilerüleyin.* 18b5=20:21

ʿafv (Ar.): af.

ʿafv ḳıl-: affetmek, bağışlamak.

(Ar. ʿafv, Far. ʿafv kerden) *Ve ʿafv ḳılun (ḳıluŋ) ve andan geçüŋ.* 92a4=24:22

ʿafv ḳılıcı: affeden, çok bağışlayıcı, affedici; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ʿafuvv, Far. der güzārende) *Kim Çalap ʿafv ḳılıcı ve yarlıḳayıcı durur.* 68b1=22:60

(Ar. ġafūr, Far. āmurzkār) *Bola kim Taŋ͡grı ʿafv ḳılıcı ve bağışlayıcıdur.* 220a4=33:5

aġaç: 1. ağaç.

(Ar. şecereᵗ, Far. dıraḫt/ān) *Ve aġaç daşra çıḳa ṭaġdan kim Ṭūr-ı Sīnā dirler, bite anda zeytūn yaġı ve daḳı yiyesi yiyiciler üçün.* 74b4=23:20

a.-ı (bel.) 34a5=20:120

a.-dan 96b5=24:35, 163a2=28:30

a.-ını 149a5=27:60

a.-lar 59b1=22:18

a.-lardan 212a1=31:27

(Ar. - , Far. dıraḫt) *Bu benüm ʿaṣām durur. Tekye iderüm anġa ve yapraḳ aġaçdan düşürürven anun bile ḳoyınlarum üçün.* 18b2=20:18

2. değnek, asâ.

(Ar. ʿaṣā, Far. çūb) *Buraḳdılar iplerini ve aġaçlarını.* 122b1=26:44

=> ḫurmā aġacı 4a3=19:23, 26a1=20:71, 130b2=26:148; ṭolu aġaçlu uçmaḳ 73b2=23:11; zeytūn aġacı 96b5=24:35

āgāh (Far.): her şeyi bilen, her şeyden haberdar olan; esma-yı hüsnadan.

(Ar. ḫabīr, Far. āgāh) *Oldur eyürek bunlara kim Taŋ͡grı āgāh durur aŋ͡a kim işleyeler.* 94a3=24:30

ā. 115a5=25:58

aġar-: beyazlaşmak, ağarmak.

(Ar. ebyaż, Far. sepīd būden) *Ve elini kendü ḳoynından çıḳardı, aġarmışıdı naẓar ḳılanlara.* 121b1=26:33

āġāz (Far.): başlama.

āġāz it-: başlamak, ilk olarak yapmak.

(Ar. bedʾ, Far. āġāz kerden) *Yüriŋ yir yüzinde ve görüŋ nice āġāz itdi yaratmaḳa kim Taŋ͡grı yaradur yaratmaḳ ikiledin.* 181b4=29:20

aġır: 1. ağır, hafif karşıtı; ağrlık

(Ar. miṣḳāl, Far. hem-seng) *Ve eger bolurısa bir ḫardal dānesi aġırı müzdden ve yazuḳdan, getürevüz anı ve yeter bize saġış ḳılmaḳ.* 45b3=21:47

a.-ı 209b3=31:16, 237a5=34:3

2. şiddetli, elem verici.

(Ar. elīm, Far. derd-nāk) *… dege anlarda ʿaẓāb aġırdur.* 105b3=24:63

3. zorlayıcı, çok yorucu.

(Ar. nevʾ, Far. girān) *Ve birdük aŋ͡a ḫazīnelerden, anı kim kilīdleri aġır idi sürmege ūlī el ḳuvveti ḳuvvet issileri.* 174a2=28:76

aġır bol-: ağır gelmek, ağır basmak.

(Ar. ṣiḳal, Far. girān şoden) *Kimüŋ kim aġır bola terāzūda müzdi anlar durur anlar ḳurtılanlar.* 85a4=23:102

aġır nesene: yük, günah yükü.

(Ar. vizr, Far. girān) *Ḫilāf ḳılmaduḳ vaʿdeki kendüsümüzden lākin biz götürdük aġır nesene ol ḳavm bezeginden.* 29a3=20:87

ağırlayıcı: ağırlayan, hürmet eden.

ağırlayıcı bol-: yüceltmek, şerefli kılmak.

(Ar. kerīm, Far. kirāmī būden) *Her kim ḫ ̌orlıḳ eylerise Tañgrı bolmaya anġa hīç aġırlayıcı.* 59b3=22:18

aġırlıḳ: yük, günah.

(Ar. ṯiḳl/eṯḳāl, Far. girānī/hā) *Götürsünler aġırlıḳlarını ve aġırlıḳı kim anlaruḳ aġırlıḳı bile durur.* 180a4=29:13

a.-larını 180a4=29:13

aġız: ağız.

(Ar. femm/efvām, Far. dehān/hā) *Oldur söz aġızlaruḳuzda (aġızlaruŋuzda).* 219b4=33:4

aġla-: ağlamak.

(Ar. bukiyy, Far. giryān) *Ḳaçan kim oḳıyalar bunlara āyetlerini Tañgrınun düşeler, sücūd ḳılalar ve aġlayalar.* 10a3=19:58

aġrı: ağrı, sancı

=> oġlan aġrısı 4a2=19:23

ʿahd (Ar.): ahd, söz, anlaşma, yemin.

(Ar. ʿahd, Far. peymān) *Göre görünmezi ya ṭuta Tañgrı ḳatında ʿahd.* 13b4=19:78

(Ar. ʿahd, Far. ʿahd) *Ol gün kimseye şefāʿat bolmaya meger ol kişi kim dutdı Tañgrı ḳatında ʿahdi.* 14b5=19:87

ʿa.-i (iye.) 222b2=33:15

ʿa.-de 73a5=23:8

(Ar. ʿahd, Far. rūzgār) *Rūzgār uzandı mı size ʿahduḳuza (ʿahduŋuza) ya dilersiz kim ine size ḫışm Tañgrıdan, ḫilāf ḳılduḳuz benüm vaʿdemi?* 28b5=20:86

(Ar. mīṯāḳ, Far. ʿahd) *Dutduḳ biz anlardan ʿahd ḳatı.* 221a1=33:7

(Ar. ʿahd, Far. -) *Müʾminlerden erenler ṭoġru ḳıldılar ʿahdlerini Tañgrı anġa.* 224b2=33:23

ʿahd ḳıl-: anlaşma yapmak, söz vermek.

(Ar. ʿahd, Far. ʿahd kerden) *Ṭoġru, ʿahd ḳılduḳ biz Ādem'din yanġa bundan ilerü, unıtdı ve bulmaduḳ aḳa ḳaṣdī.* 33b3=20:115

ʿa.-dılar 222b1=33:15

āḫiret (Ar.): ahiret, öbür dünya.

(Ar. āḫireṯ, Far. ān cehān) *Ve eyitdiler ol bölük ḳavmından, anlar kim kāfir boldılar, yalan eyitdiler āḫiret bar diyü...* 77a2=23:33

ā. 35b3=20:127

ā.-e 238a5=34:8, 241a5=34:21

ā.-de 138a5=27:5

=> sarāy-ı āḫiret 176a4-5=28:83

āḫiret güni: öbür dünya, ahiret.

(Ar. āḫireṯ, Far. ān cehān) *Ve anlar kim kāfir boldılar ve yalan didiler āyātlerümüzi ve āḫiret güninde dīdarını Çalabuḳ...* 195b4=30:16

āḫiret sarāyı: ahiret yurdu.

(Ar. dāru'l-āḫireṯ, Far. sarāy-ı ān cehān) *Ve aḫīret sarāyı eyle bola kim muḫalled diri bolalar.* 191b4=29:64

a.-nı 225b5=33:29

aḳ: beyaz, ak.

(Ar. beyżāʾ, Far. sepīd) *Ḳoyḳıl elüŋi kendü yaḳaḳa çıḳa aḳ yaḳanḳdan yavuzlıḳsuz, doḳuz āyet içinde Firʿavn ve daḳı ḳavmına.* 139b2=27:12

a. 19a2=20:22, 163b2=28:32

aḳ saçlu: ihtiyar, yaşlı.

(Ar. ʿitiyy, Far. sepīd) *Ve bar benüm ʿavratum ḳarı ve ben degdüm ḳocalıḳdan aḳ saçlu.* 1b4=19:8

aḳ-: akmak.

(Ar. cereyān, Far. reften) *Maḳām eyleyevüz anlara uçmaḳdan köşkler kim aḳa anun altından arḳlar, muḫalled bola anda.* 190a5=29:58

a.-a 58b1=22:14, 60a5=22:23, 108a1=25:10

(Ar. - , Far. reften) *Senüŋ Taŋ͡grıḳ yaratdı altunda bınġar aḳar.* 4b1=19:24

aḳ- [aŋ-]: anmak, zikretmek, hatırlamak. **krş. an-, anġ-, aĸ-**

(Ar. ẕikr, Far. yād kerden) *Ṭoġru, … aḳa (aŋa) Taŋ͡grıyı çoḳ.* 224a3=33:21

a.-uḳuz [-uŋuz] 221a3=33:9

a.-alar 62b5=22:34

aĸ- [aŋ-]: anmak, zikretmek, hatırlamak. **krş. aḳ-, an-, anġ-**

(Ar. ẕikr, Far. yād kerden) *Ya daḳı aĸmazlar (aŋmazlar) mı ādemīler kim biz yaratduḳ bunları ilkin ve yoḳıdı nesene?* 11b3=19:67

a.-dılar 109a4=25:18

a.-maḳ 44b3=21:42

ʿāḳıbet (Ar.): akibet, son.

(Ar. ʿāḳıbeᵗ, Far. serāncām) *Çalabum yigrek bile, ol kim geldi ṭoġru yola anun ḳatından ve anġa kim bola anġa ʿāḳıbet ol sarāy.* 164b5=28:37

ʿā.-i (iye.) 165b3=28:40, 194b5=30:10

aḳla- [aŋla-]: 1. ibret almak, akletmek, anlamak. **krş. anla-, anḳla-, aĸla-**

(Ar. ʿāḳl, Far. ḫıred dāşten) *Ṭoġrulıḳ birle kim biribidük sizdin yanġa Ḳur'ān, anda bola size ögit. Aḳlayamaz (Aŋlayamaz) mısız?* 39a5=21:10

2. müşahade etmek, görmek.

(Ar. iḥsās, Far. çeşmīden) *Çün aḳladılar (aŋladılar) ʿuḳūbetümüzi, andan bunlar anun üçün ayaḳlarını vururlarıdı.* 39b2=21:12

aĸla- [aŋla-]: 1. ibret almak, akletmek, anlamak. **krş. anla-, aḳla-, anḳla-**

(Ar. ʿaḳl, Far. ḫıred giriften) *Ancılayın beyān ḳıla Taŋ͡grı size āyetler meger kim siz aĸlayasız (aŋlayasız).* 104b4=24:61

2. zikretmek, anmak, hatırlamak.

(Ar. ẕikr, Far. yād kerden) *Aĸlaḳuz (aŋlaŋuz) anı kim oḳırlar evlerüŋüzde Taŋ͡grınun āyetlerinden ve ḥikmetden kim Taŋ͡grı laṭīf ve ḫabīr durur.* 227a2=33:34

aḳlu [aŋlu]: mütevazi, mutedil. **krş. aŋ͡glu, aĸlu**

aḳlu (aŋlu) bol-: ifrat ve tefritten uzak bulunmak, mutedil olmak.

(Ar. ḳaṣd, Far. miyānçī būden) *Aḳlu (aŋlu) bolġıl yürimekde.* 210a5=31:19

aḳlucaḳ [aŋlucaḳ]: sağır, kulak vermeyen.

(Ar. ṣumm, Far. ker) *Ḳorḳıdam sizi Ḳur'ān birle ve işitmeye oḳımaġı aḳlucaḳ (aŋlucaḳ) ḳaçan kim ḳorḳıdalar bunları.* 45a4=21:45

aкlu [aŋlu]: alçak, hafif. **krş. aḳlu, a͡ŋ͡glu**

aкlu [aŋlu] dut-: alçaltmak, hafifletmek, kısmak.

(Ar. ġażāża^{t}, Far. furū dāşten) *Aкlu (aŋlu) dut ünüŋ kim ünlerüŋ zişti eşekler üni durur.* 210a5=31:19

aкlu ün: fısıltı, alçak ses.

(Ar. hems, Far. āvāz-ı nerm) *Ve gidereler ve indüreler ünleri Ta͡ŋ͡grıya, işitmeyesin meger aкlu ün.* 32b2=20:108

aḳsaḳ: topal.

(Ar. a^{ʿ}rec, Far. lenk) *Yoḳ durur gözsüze ṭarlıḳ ve daḳı aḳsaḳa ṭarlıḳ...* 103b5=24:61

aḳsuzda [aŋsuzda]: aniden, ansızın, birdenbire. **krş. anḳsuzda, aкsuzda**

(Ar. - , Far. nāgāh) *Anlar kim töḫmet ḳılurlar arı ʿavratlara aḳsuzda (aŋsuzda) yazuḳdan ʿavratlar nefrīn ḳıldılar bu cihānda ve ol cihānda.* 92b1=24:23

aкsuzda [aŋsuzda]: aniden, ansızın, birdenbire. **krş. aḳsuzda, anḳsuzda**

(Ar. baġteten, Far. nāgāh) *Kim gele bunlarun bile aкsuzda (aŋsuzda) bunlarun yöresine.* 44a3=21:40

al-: almak.

(Ar. - , Far. -) *Alıp yiyiŋüz arılıḳlar, ol kim rūzī birdük size.* 27b5=20:81

=> ʿavratlıġa al- 95a5=24:32; cān al- 215b3=32:11; gerü al- 71a3=22:73; mīrāṣ al- 6b5=19:40; nikāḥ birle al- 88a4=24:3; oġullıḳa al- 219b4=33:4; satun al- 207a2=31:6

=> mīrāṣ alıcı 170a2=28:58

=> mīrāṣ almışlar 1a2=19:5

ʿalāmet (Ar.): 1. belirti, nişan, işaret.

(Ar. - , Far. -) *Yavuz ʿalāmet kim bunlar dilerler kim düşeler anlarun birle kim dilerler bunlara ḥüccetlerümüzi.* 70b3=22:72

2. ibret.

(Ar. āyet, Far. ʿalāmet) *Ḳurtarduḳ Nūḥ'ı, gemüsini ḳavmı birle ve eyledük ol gemüyi ʿalāmet dünyālara.* 180b4=29:15

alda-: aldatmak, kandırmak.

(Ar. ġurūr, Far. ferīften) *Aldamasun sizi bu dünyā dirligi ve aldamasun sizi Taŋ͡grıdan ġurra bolmaḳ.* 213b2=31:33

a.-masun 249a2=35:5

a.-maḳ 222a1=33:12

ʿālem (Ar.): âlem, kainat, bütün mahlukat.

(Ar. ʿālem/īn, Far. cehān/iyān) *īmān getürdük ʿālem Taŋ͡grısına!* 122b4=26:47

ʿā. 125a4=26:77, 127b2=26:109, 132a1=26:164

ʿā.-daḳılara 54a5=21:107

ʿā.-daḳılaruŋ 179b4=29:10

ʿā.-ler 119b5=26:16, 126b4=26:98, 139a1=27:8, 163a3=28:30, 214a4=32:2

ʿā.-lerün [-lerüŋ] 120b3=26:23, 129a1=26:127

ʿālemī (Ar.): dünyalı, varlık.

(Ar. ʿālim/īn, Far. cehāniyān) *…kim anda ḥüccetler ve ʿibretler bola ʿālemīlere.* 197a3=30:22

ʿālim (Ar.): **1.** bilgin, alim.

(Ar. ʿālim/ʿulemā, Far. dānā/n) *Ve biz anġa ʿālimlerüz.* 4604=21:51

ʿā.-ven 79a5=23:51

ʿā.-ler 187a5=29:43

ʿā.-leri 135a1=26:197

2. en iyi bilen.

(Ar. aʿlem, Far. dānā-ter) *Ve oldur ʿālim yol bulanlara.* 169a5=28:56

3. bilen, her şeyi bilen; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ʿalīm, Far. dānā) *Ol arıraḳ bola size kim Taŋ͡grı anġa kim işlersiz ʿālim durur.* 93b4=24:28

ʿā. 103a3=24:58, 103b1=24:59, 105b5=24:64, 138b1=27:6, 152b3=27:78, 178b1=29:5, 190b5=29:60, 191a4=29:62, 205a4=30:54, 215a1=32:6, 231b5=33:51, 242a5=34:26

ʿā.-dür 214a1=31:34, 219a4=33:1, 233a3=33:54

=> benven Tan͡grı ʿālim 193a3=30:1, 206b3=31:1, 214a3=32:1

almaḳ: alma, satın alma.

almaḳ ve satmaḳ: alışveriş.

(Ar. beyʿ, Far. ḫarīden ve furuḫten) *Erenler kim meşġūl ḳılmaya anları bāzirgānlıḳ ve almaḳ ve satmaḳ Tan͡grı ẕikrinden...* 97b1=24:37

=> satun almaḳ 73a3=23:6

alt: alt, alt taraf, aşağı.

(Ar. esfel, Far. furū-terīn) *Kim geldiler size üsdüŋüzden ve altuḳuzdan...* 221b1=33:10

(Ar. taḥt, Far. zīr) *Nidā ḳıldı Meryem'e ol kim altındayıdı.* 4a5=19:24

a.-ında 4b1=19:24, 27a1=20:76, 58b1=22:14, 60a5=22:23

a.-ından 108a1=25:10, 189b5=29:55, 190b1=29:58

=> yir altı 238b3=34:9; yir altına indür- 175b3=28:81

altı: altı, 6.

(Ar. sitteᵗ, Far. şeş) *Ol durur kim yaratdı gökleri ve yiri ve ikisi arasındaḳı altı günde.* 115b1=25:59

a. 214b2=32:4

altun: altın

(Ar. ẕeheb, Far. zer) *Bezeyeler bunları anda bilezükler bile altundan ve incüden ve ṭonları anda ḥarīrden bola.* 60b1=22:23

altun ve gümüş: Mal mülk anlamında ikileme.

(Ar. - , Far. -) *Ḫilāf ḳılmaduḳ vaʿdeki kendüsümüzden lākin biz götürdük aġır nesene ol ḳavm bezeginden yaʿni altun ve gümüşden buraḳduḳ anı...* 29a4=20:87

amān (Ar.): bağış, bağışlama.

amān dile-: yalvarış, yalvararak imdat dilemek.

(Ar. ceʾr, Far. zinhār ẖˇāsten) *Andan bunlar amān dileyeler.* 80b4=23:64

a.-meŋ 80b4=23:65

ʿamel (Ar.): amel, iş.

(Ar. ʿamel, Far. kerdār) *Andın yanġa çıḳa arı söz ve eyü ʿamel çıḳara kendüdin yanġa.* 250a3=35:10

ʿa. 110a5=25:23, 117a3=25:70, 117a5=25:71, 159a2=28:15, 175b2=28:80, 249b2=35:8

ʿa.-ümüz 169a2=28:55

ʿa.-üĸüz (-üŋüz) 169a3=28:55

ʿa.lerüŋüzi 236a2=33:71

ʿa.-leri 202a1=30:41

ʿa.-lerini 223b3=33:19

ʿa.-lerinden 202a2=30:41

=> eyü ʿamel 60a4=22:23, 244b3-4=34:37; işledük ʿamel 216b5=32:17; ṣāliḥ ʿamel 207b3=31:8, 226a4=33:31

=> eyü ʿamellü 158b2=28:14, 190b2=29:58, 192b5=29:69

ʿamel-i ṣāliḥ (Ar.): faydalı iş, salih amel.

(Ar. ʿamilü'l-ṣāliḥ/āt, Far. nīkī/hā) *Anlar kim īmān getürdiler ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar, maḳām eyleyevüz anlara uçmaḳdan köşkler...* 190a4-5=29:58

ʿa. 202b3-4=30:44

(Ar. ṣāliḥ/āt, Far. nīkī/hā) *Kim ʿivaż ḳıla anlara kim īmān getürdiler ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar.* 237b2-3=34:4

ʿa. 141a5=27:19, 179a4=29:9, 190a5=29:58, 195b2=30:15, 202b5=30:45, 217a2=32:19

ʿamel ḳıl-: yapmak, etmek, işlemek.

(Ar. ʿamel, Far. kerden) *Sormayalar size andan kim biz yazuḳ ḳılalum ve sormayalar bize andan kim siz ʿamel ḳılursız.* 242a4=34:25

ʿa.-dılar 179a4=29:9, 249a5=35:7

ʿa.-urlarıdı 217a3=32:19

ʿa.-uḳ [-uŋ] 79a4=23:51

(Ar. ʿamel, Far. kār kerden) *Ammā ol kim tevbe ḳıldı ve īmān getürip eyü ʿamel ḳıla, tiz bola kim ḳurtılmışlardan bola.* 171b5=28:67

ʿāmil (Ar.): amel eden, yapan.

(Ar. ʿāmil, Far. konende) *Bunlara işleri andan ayruḳ bunlar durur anġa ʿāmiller.* 80b2=23:63

ʿamm (Ar.): amca.

(Ar. ʿamm, Far. ʿamm) .... *ḳız ḳarındaşlaruḳuz evlerinden ya ʿammlaruŋuz evlerinden ya ʿammatilerüŋüz evlerinden* .... 104a4=24:61

ammā (Ar.): ama, fakat; eğer.

(Ar. emmā, Far. emmā) *Ammā ol kim tevbe ḳıldı ve īmān getürip eyü ʿamel ḳıla, tiz bola kim ḳurtılmışlardan bola.* 171b5=28:67

(Ar. lev-lā, Far. ger) *Ve ammā vaʿde olmış durur gele anlara ʿaẕāb ve gele anlara nāgāh ve anlar bilmeyeler.* 189b1=29:53

ʿammati (Ar.): hala, babanın kız kardeşi.

(Ar. ʿammeᵗ, Far. ʿammet/ān) *ya ʿammlaruŋuz evlerinden ya ʿammatilerüŋüz evlerinden ya ṭayılaruŋuz evlerinden* 104a4=24:61

ʿamūd (Far.): kamçı.

(Ar. miḳmaʿaᵗ, Far. ʿamūd) *Bunlara bola ʿamūdlar demürden.* 60a2=22:21

an- [aŋ-]: anmak, zikretmek, hatırlamak. **krş. aḳ-, anġ-, aĸ-**

(Ar. ẕikr, Far. yād kerden) *Anuḳ (aŋuŋ) ol Taŋ͡grı niʿmetini.* 248b2=35:3

ana: anne.

(Ar. ümm/ümmehāt, Far. māder/ān) *Degülidi senüŋ anaĸ yavuz.* 5a3=19:28

a.-m 30a4=20:94

a.-ḳdın [-ŋdın] 20a3=20:38, anaĸdın 20b4=20:40

a.-sı 209a1=31:14

a.-sını 79a2=23:50

a.-sına 156b4=28:7, 158a4=28:13

a.-sınun [-sınuŋ] 157b3=28:10

a.-laruŋuz 104a2=24:61

a.-laruḳuza [-laruŋuza] 219b3=33:4

a.-larından 220a5=33:6

(Ar. vālideᵗ, Far. māder) *Ve mihrubān ḳıldı bini anama...* 5b3=19:32

=> ata ve ana 179a1=29:8

ana ata: anne-baba, ebeveyn.

(Ar. vālideyn, Far. māder u peder) *Tevfīḳ bir baṅġa kim şükr ḳılam senüŋ niʿmetüŋe anı kim birdüŋ baṅġa ve daḳı anam ve atama...* 141a5=27:19

anası ve atasına 208b5=31:14

anasına ve atasına 2b3=19:14, 209a2=31:14

ana raḥmi: rahim, döl yatağı.

(Ar. raḥim, Far. raḥim) ... *belgilü ḳılavuz sizi ve biz ḳurtaravuz ana raḥminde anı kim dileyevüz vaʿde irince* ... 56a5=22:5

ana ḳarındaşı: dayı.

(Ar. ḫāl, Far. ḫāl) *Birdi Tañ͡grı saṅġa … ana ḳarındaşı ḳızlarınuŋ ve ʿavratınuŋ ve daḳı anlar kim hicret ḳıldılar senüŋ bile.* 231a1=33:50

anca: o kadar.

=> iki anca 226a3=33:30, 244b4=34:37

ancılayın: onun gibi, böylece, böyle, gibi.

(Ar. keẕālik, Far. hem-çünān/hem-çünīn) *Öyle geldi saṅġa ḫüccetlerümüz unutduĸ ancılayın bu gün ḳoyalar saṅġa unıtmaḳlıḳ.* 35b1=20:126

a. 35b2=20:127, 42a4=21:29, 58b4=22:16, 104b3=24:61, 111a4=25:31, 158b2=28:14, 205b1=30:55, 206a3=30:59

(Ar. ẕālike, Far. hem-çünān) *Nice dirgürdi yiri öldüginden soĸra kim ancılayın dirgüre ölüleri.* 204a4=30:50

(Ar. miṯlu-hā, Far. hem-çünān) *Getürevüz saṅġa cādūlıḳ ancılayın eylegil aramuzda ve araḳuzda vaʿde kim ḫilāf ḳılmayasın anı...* 23b3=20:58

ancılayın kim: nitekim, gibi, sanki.

(Ar. miṯle-mā, Far. be-hem-çünān ki) *Her kim ʿuḳūbet ḳılsa ancılayın kim ardına düşdiler ve andan artuḳlıḳ ḳılalar ve yārī ḳıla aṅġa Tañ͡grı.* 68a5=22:60

(Ar. ke-enne, Far. çünān ki) *Ḳaçan kim gördi anı kim deprenür ancılayın kim bola yılan, gerü döner gerü durmadı.* 163a4=28:31

and: and, yemin. **krş. ant**

(Ar. yemīn/eymān, Far. sevgend/ān) *Ve and içdiler Tañgrıya, ḳatıraḳ* ***andları*** *bunlarun...* 101a2=24:53

and iç-: and içmek, yemin etmek.

(Ar. iḳsām, Far. sevgend ḫorden) *Ve ol gün kim dura ḳıyāmet and içeler yazuḳlular kim: "Dünyāda bir sāʿatden artuḳ bolmaduḳ."* 205a5=30:55

a.-diler 101a2=24:53

a.-meŋ 101a3=24:53

(Ar. teḳāsüm, Far. sevgend ḫorden) *And içdük Tañgrıya kim dünle basavuz anı ve ḳavmını.* 147a4=27:49

=> ẓıhāra and iç- 219b3=33:4

andan: 1. sonra, böylece, ve.

(Ar. ṯumme, Far. pes) *Andan Tañgrıḳuzdın yanġa döndüreler sizi.* 215b4=32:11

a. 12a1=19:69, 21a2=20:40, 24a2=20:60, 34b3=20:122, 47b4=21:65, 56a3=22:5, 56a5=22:5, 56b1=22:5, 68b1=22:60, 73b3=23:13, 73b4=23:14, 74a2=23:14, 74a3=23:15, 74a3=23:16, 76b3=23:31, 78a2=23:42, 78a4=23:44, 78b2=23:45, 99a2=24:43, 100a3=24:47, 115b1=25:59, 124a5=26:66, 128b1=26:120, 132b3=26:172, 139b1=27:11, 143a2=27:28, 147a5=27:49, 150a5=27:64, 161a3=28:24, 181b2=29:19, 182b5=29:25, 190a4=29:57, 194b5=30:10, 195a2=30:11, 196b2=30:20, 201b2=30:40, 201b3=30:40, 205a2=30:54, 214b5=32:5, 215a4=32:8, 242a5=34:26, 245a4=34:40, 246b2=34:46, 250b1=35:11

(Ar. fe, Far. pes) *Ve Tañgrı biribidi yilleri, andan ṭaġıtdı bulıdı.* 249b5=35:9

a. 30b4=20:96, 73b5=23:14, 76a1=23:27, 192a5=29:67, 203b5=30:48

(Ar. ve, Far. ve) *Andan eyitdiler: "Firʿavn ululıġı üçün bizüz ġālib."* 122b1=26:44

a. 92a4=24:22, 160a3=28:20, 172a3=28:68, 215a5=32:9, 215b4=32:12

(Ar. fe, Far. -) *Andan ṣanemleri pāre pāre ḳıldı İbrahīm, bir ulu ṣanemden ayruḳ; meger kim bunlar anġa gerü döneler.* 47a2=21:58

a. 4a2=19:23, 7b3=19:45, 74a1=23:14, 99a2=24:43, 180b2=29:14, 203b3=30:48

(Ar. - , Far. -) *Ve ḳaçan kim dege bunlara yalıḳ ʿaẕābda Tanḳrınuḳ, andan eydeler: "Vāy bize, bizidük ẓālim!"* 45a5=21:46

a. 3a4=19:18, 47b1=21:62, 48a1=21:66, 120b2=26:23, 120b3=26:24, 132b1=26:169, 134b3=26:193, 161b3=28:26, 171b1=28:64

2. sonra, o zaman, olduğu zaman; o takdirde, böylece.

(Ar. [fe] iẕā, Far. ān ki [ān]) *Yaḳın geldi ḳıyāmet güni, andan daşra çıḳalar gözler ol kişiler kim kāfir boldı.* 52b5=21:97

a. 39b3=21:12, 77a5=23:34, 82a3=23:77, 80b3=23:64, 146b3=27:45, 200a2=30:33, 200b3=30:36, 204a1=30:48

(Ar. iẕen, Far. ān ki) *Andan gümānlu boldılar yavuzlar.* 188b1=29:48

(Ar. fe, Far. hemī) *Andan gördi anı kūşede ve anlar bilmedi.* 157b5=28:11

(Ar. fe, Far. -) *Andan ḳaçdum sizden ḳaçan kim ḳorḳdum sizden.* 120a4=26:21

a. 122b2=26:45, 123b1=26:53, 124a4=26:63, 134a4=26:189

(Ar. fe, Far. ān ki) *Mūsā buraḳdı ʿaṣāsını andan ol evrān boldı bellü.* 121b1=26:32

a. 122b2=26:45

3. muhakkak ki.

(Ar. inne, Far. ki) *Andan siz ardınca gelesiz.* 123a5=26:52,

4. ebediyen, daima.

(Ar. ebeden, Far. hergiz) *Ve daḳı ʿavrat eylenmeŋ anun ʿavratlarını andan soḳra* ***andan,*** *kim ol size bola Taŋ͡grı ḳatında ulu.* 233a1=33:53

andayuḳ: böyle, böylece, bunun gibi; benzer.

(Ar. keẕālik, Far. hem-çünān/hem-çünīn) *Andayuḳ aŋ͡ga dutdı bini nefsüm.* 30b4=20:96

a. 29a4=20:87, 31a5=20:99, 33a3=20:113, 42a3=21:29, 51b1=21:88, 103a5=24:59, 111b2=25:32, 123b4=26:59, 135a3=26:200, 188a3=29:47, 196b1=30:19, 198b5=30:28

(Ar. miṯl, Far. hem-çünān) *… birdük aŋ͡ga ehlini ve daḳı andayuḳ bunlarun birle baḫşāyiş bizüm ḳatumuzdan ve pend durur bize ṭapu ḳılanlara.* 50b4=21:84

(Ar. ke, Far. hem-çünān) *Daḳı ol kişiye kim vaʿde ḳılmışuz … andayuḳ kim bola kim berḫūrdārlıḳ birdük anġa dirlik metāʿını bu dünyānuŋ.* 170b4=28:61

anġ- [a͡ng-]: anmak, zikretmek, hatırlamak. **krş. an-, aĸ-, aḳ-**

(Ar. zikr, Far. yād kerden) *Anlar kim ḳaçan anġalar (a͡ngalar) bunları, Ta͡ngrıları āyetleri birle düşmeyeler anġa ṣaġırlar, gözsüzler.* 117b2=25:73

aŋla-: anlamak, idrak etmek. **krş. aḳla-, anḳla-, aĸla-**

=> us birle aŋla- 121a3=26:28

anḳla- [a͡ngla-]: anlamak, idrak etmek. **krş. aḳla-, aŋla-, aĸla-**

(Ar. fıḳh, Far. ender yāften) *Ve götür bu ʿuḳde benüm dilümden; kim anḳlayalar (a͡nglayalar) sözümi.* 19b1=20:28

anḳsuzda [a͡ngsuzda]: ansızın, birden. **krş. aĸsuzda**

(Ar. baġteten, Far. nāgāh) *Kim gele anlara anḳsuzda (a͡ngsuzda), anlar bilmezler.* 135a5=26:202

a͡nglu: vakarlı, alçak gönüllü, yavaş, sakin. **krş. aḳlu, aĸlu**

(Ar. hevn, Far. āsān) *Ta͡ngrı ḳulları anlardur kim yüriyeler yir yüzinde a͡nglu.* 116a3=25:63

ant: Ant, yemin. **krş. and**

ant buyurılmış: hükmedilmiş, karara bağlanmış.

(Ar. maḳżiyy, Far. güzārde) *Bar senüŋ Ta͡ngrıŋ͡nga ant buyurılmış.* 12a5=19:71

ant iç-: ant içmek, yemin etmek.

ant içer ṭūl senāya Çalap: Hurūf-ı mukatta'dan Ta-Sin için kullanılmış.

(Ar. ṭa sin, Far. be-ṭūl ve senā īzed teʿālī) a. 137b4=27:1

ara: 1. ara, arasında, -a; orta, iç.

(Ar. - , Far. sūy) *Geldi Meryem ʿīsā peyġāmberi götürip kendü ḳavmı arasına.* 5a1=19:27

(Ar. beyn, Far. miyān) *ʿĀdīler ve Semūdīler, Çāhvirān ḳavmı ve daḳı ḳavmlar arada çoḳ.* 112b2=25:38

a. 121a2=26:28

a.-ḳda [-ŋda] 162a5=28:28

a.-sı 116b3=25:67

a.-sını 99a2=24:43, 194a2=30:8, 240b5=34:19

a.-sında 11a3=19:64, 11a5=19:65, 17a2=20:6, 24a5=20:62, 59a3=22:17, 85a3=23:101, 114b2=25:53, 128a4=26:118, 149b3=27:61, 214b2=32:4, 240b3=34:18, 247b3=34:54

a.-sındaḳı 40a3=21:16, 115b1=25:59

a.-sındaḳınun [-sındaḳınuŋ] 120b4=26:24

a.-sından 114a3=25:50, 218a2=32:25

a.-muzda 23b3=20:58, 242a5=34:26

a.-ḳuzda [-ŋuzda] 23b3=20:58, 70a1=22:69, 105a5=24:63, 189a3=29:52, 196b4=30:21

a.-larında 6b1=19:37, 52a5=21:93, 67b4=22:56, 79b2=23:53, 100a5=24:48, 100b4=24:51

a.-larından 152b2=27:78

(Ar. fī, Far. miyān) *Veyā geleler süler dilerler kim anlar bolalar ıraḳlar ʿArab arasında soralar ḫaberlerüŋüzi...* 223b5=33:20

a.-sında 21a2=20:40

a.-ḳuzdamıssa [ŋuzdamıssa] 224a1=33:20

(Ar. fi-, Far. ender) *Güvür bini raḥmetüŋ birle ḳullarun arasına ṣāliḥler.* 141b1=27:19

a.-da 28a1=20.81

(Ar. ḫilāl, Far. miyān) *Ya kim eyledi yiri ḳarār dutacaḳ ve eyledi arasını anun ırmaḳlar ve anı eyledi ṭaġlar...* 149b1=27:61

a.-sından 203b5=30:48

2. iki şey arasındaki mesafe.

(Ar. ḫilāl, Far. miyān) *Andan göresin yaġmur daşra çıḳar anun arasından ve aşaġa biribidi gökden...* 99a3=24:43

=> ol ara 28a1=20:81, 97a5=24:36, 127a2=26:103

ara yir: ara, iç.

(Ar. fi-, Far. ender miyān) *Ḳaldı ara yirlerinde biŋg yıldan elli eksük yıl.* 180b1=29:14

ʿarab (ar.): Arap.

ʿarab tili: Arapça.

(Ar. ʿarabiyy, Far. tāzī) *Biribidük Ḳurʾān'ı ʿArab tilinçe.* 33a3=20:113

ʿarabī (ar.): Arapça.

(Ar. ʿarabiyy, Far. tāzī) *Dili birle ʿArābī mübeyyen.* 134b5=26:195

ārām (Far.): durma, yerleşme, karar kılma.

ārām maḳāmı: dinlenme zamanı.

(Ar. subāt, Far. ārāmgāh) *Ol durur ol kim eyledi size giceyi örtü ve uyḳuyı ārām maḳāmı, ve eyledi gündüzi ṭaġılmaḳ üçün.* 113b4=25:47

ārām dut-: itaat etmek, teslim olmak.

ārām dutan: itaatkar, teslim olmuş, emre amade.

(Ar. muḫbit, Far. ārāmīd/gān) *Anġa boyın birüŋ, beşāret birüŋ ārām dutanlara.* 63a2=22:34

ārāmgāh (Far.): dinlenme yeri.

(Ar. maḳām, Far. cāygāh-ı ārām) *Eyü boldı duraḳ ve ārāmgāh.* 118a2=25:76

ārāyiş (Far.): süs, zinet.

(Ar. zīneᵗ, Far. ārāyiş) *Eger dileriseŋüz bu dünyā dirligini ve ārāyişini, gelüŋ kim sizi mutaʿ ḳılavum sizi kimse eyleyelüm eyü.* 225b4=33:28

ard: son, art, arka

(Ar. ḫalf, Far. pes) *Ol kim bizüm … ardumuzda durur.* 11a3=19:64

a.-ında 42a1=21:28

a.-larında 71b3=22:76

a.-larındadur 32b4=20:110

(Ar. eṯer, Far. pey) *Bunlar gelürler ardumca…* 28a5=20:84

(Ar. verāʾ, Far. pes) *Ḳaçan kim isdeyesiz anlardan metāʿ, ḥicāb ardından dileŋ anlardan.* 232b4=33:53

(Ar. baʿd, Far. pes) *Ve ne kim yirde bardur aġaçlardan ḳalem bola ve deñgiz artura anı ardına yidi deñgiz yitmeye Tañgrı kelimelerine…* 212a2=31:27

ardına düş-: 1. eziyet etmek.

(Ar. muʿākabeṯ, Far. ber pey şoden) *Her kim ʿuḳūbet ḳılsa ancılayın kim ardına düşdiler ve andan artuḳlıḳ ḳılalar ve yārī ḳıla anġa Taṅ͡grı.* 68b1=22:60

2. ardına düşmek, öldürmek.

(Ar. ʿaḳr, Far. pey kerden) *Ardına düşdiler ve peşīmān boldılar.*131a4=26:157

ardınca: ardı sıra, sonra

(Ar. min verāʾi-him, Far. pes) *...kim ol söz durur kim ol eydür bunlarun ardınca ḥicāb bola ḳıyāmet günine degin.* 85a2=23:100

(Ar. baʿd, Far. pes) *Taṅ͡grı ol durur kim yaratdı sizi żaʿīflıḳdan andan eyledi süstlıḳ ardınca ḳuvvetlü...* 205a2=30:54

a. 56b3=22:5, 74a3=23:15, 78a2=23:42, 102a2=24:55, 103a1=24:58, 139b1=27:11, 170a1=28:58, 193a4=30:3

ardlarınca 76b4=23:31

(Ar. ṣumme, Far. pes) *Ardınca ṭoġru ḳıldı anı, andan anġa cān birdi ve eyledi sizi işidür ve görür ve az gön͡gül bar kim anġa şükr ḳılur.* 215a4=32:9

(Ar. ḫalf, Far. pes) *Görmez misiz kim andın yanġa kim bizüm ḳatumuzda yönleri ve daḳı ardlarıncadur gökden ve yir.* 238b2=34:9

=> biri biri ardınca 78a4=23:44

ardınca bar-: ardınca gitmek, takip etmek; tabi olmak.

(Ar. tebaʿ, Far. pīş şoden) *Ardlarınca bardılar gün ṭoġariken.* 123b5=26:60

(Ar. ḳaṣaṣ, Far. ez pes reften) *Ve eyitdi ḳız ḳarındaşına kim: "Ardınca bar!"* 157b5=28:11

ardınca gel-: peşinden gelmek, takip etmek.

(Ar. ittibāʿ, Far. āmeden) *Ardınca geldi Firʿavn süyi birle.* 27a4=20:78

(Ar. ittibāʿ, Far. pes āmeden) *N'üçün benüm ardumca gelmedüŋ, ʿāṣīliḳ ḳılduḳ buyruḳuma?* 30a4=20:93

(Ar. tebaʿ, Far. pīş āmeden) *Andan siz ardınca gelesiz.* 123a5=26:52

arduḳuzca [arduŋuzca]: topuğu üzerinde, gerisin geriye.

(Ar. ʿalā iʿḳāb, Far. ber-pāşne) *Dürüstlıḳ birle kim bizüm ḥüccetlerümüz oḳıyalar size, barıdukuz arduḳuzca kim girü ṭartasız.* 80b5=23:66

arı: 1. sübhan, temiz, ihlas sahibi, (her türlü kötülükten) münezzeh.

(Ar. ḥanīf, Far. pākize/gān) *Ṭoġru dut yüzüŋi arı dīne kim Tañgrı oldur kim yaratdı ādemīleri anġa.* 199a4=30:30

a.-lar 62a4=22:31

(Ar. zekiyy, Far. pākīze) *Birevüz sanġa ḳul yaʿni oġul arı.* 3b1=19:19

(Ar. subḥān, Far. pākī) *Arıdur işi çün eyleye işi ol bola kim diye kim durur bola.* 6a2=19:35

a. 41a1=21:22, 41b3=21:26, 84a2=23:91, 139a1=27:8, 172a3=28:68, 195b5=30:17, 201b4=30:40

a.-sın 51a5=21:87, 109a2=25:18, 245a5=34:41

(Ar. ṭahūr, Far. pāk konende) *Oldur ol kim biribidi yilleri perākende kendü yaġmurı ileyince ve aşaġa biribidük gökden arı su.* 114a1=25:48

2. hoş, güzel.

(Ar. ṭayyibeᵗ, Far. pākīze) *Arı şehr ve Çalap ġafūr.* 240a4=34:15

(Ar. ṭayyib, Far. pākīze) *Andın yanġa çıḳa arı söz ve eyü ʿamel çıḳara kendüdin yanġa.* 250a3=35:10

3. doğru, dosdoğru.

(Ar. ḳayyim, Far. pākīze) *Ṭoġru ṭut yüzüŋi arı dīne ilerüden kim gele ol gün kim bolmaya anġa Tañgrıdan.* 202b1=30:43

a. 199b1=30:30

arı ʿavrat: iffetli kadın.

(Ar. muḥṣaneᵗ, Far. zenān-ı pākīze) *Anlar kim töḫmet ḳılurlar arı ʿavratlara aḳsuzda yazuḳdan ʿavratlar nefrīn ḳıldılar bu cihānda ve ol cihānda.* 92b1=24:23

(Ar. ṭayyibeᵗ, Far. zenān-ı pāk) *Yavuz ʿavratlar yavlaḳ erenleredür … ve arı erenler arı ʿavratlaradur.* 93a3=24:26

arı dutmaḳlıḳ: namuslu olma, iffetini koruma.

(Ar. teḥaṣṣun, Far. pākīze dāşten) *Düşvār dutmaḳuz ḳaravaşlaruḳuzı murādsuzlıġa ve eger dilerlerise arı dutmaḳlıġa...* 96a3=24:33

arı eren: namuslu erkek.

(Ar. ṭayyib, Far. merd/ān-ı pāk) *Yavuz ʿavratlar yavlaḳ erenleredür … ve arı erenler arı ʿavratlaradur.* 93a2=24:26

arı eyle-: günahtan temizlemek, korumak.

(Ar. tezkiyeᵗ, Far. pākīze kerden) *Lākin Taŋ̂grı arı eyleye anı kim dileye.* 92a1=24:21

arı iş işle-: arınmak, temiz ve doğru hareket etmek.

(Ar. tezekkī, Far. pākī kerden) *Ve anġa ʿivaẓ, ol kişinüŋ kim arı iş işledi.* 27a2=20:76

arı ḳıl-: temizlemek, temiz tutmak.

(Ar. taṭhīr, Far. pākīze kerden) *…ve arı ḳıl benüm evümi ṭavāf ḳılanlar üçün ve ḳıyāma ṭuranlara ve rükūʿ ve sücūd ḳılanlara.* 61a3=22:26

arı ḳılmaḳ: kirden arınma, temizlenme.

(Ar. tefeṣ, Far. pāk kerden) *Pes ödeyeler kendülerin arı ḳılmaḳ ve tamām ḳılalar neẕrleri ve ṭavāf ḳılalar azādlıḳ evine, yaʿni Kaʿbe.* 61b4=22:29

arıraḳ: daha temiz, daha iyi

(Ar. ezkā, Far. pākīze-ter) *Ol arıraḳ bola size kim Taŋ̂grı anġa kim işlersiz ʿālim durur.* 93b3=24:28

(Ar. aṭhār, Far. pākīze-ter) *Oldur size arıraḳ göŋ̂güllerüŋüze ve göŋ̂güllerine ve bolmaya kim sizi rence ḳıla Taŋ̂grı peyġāmberi.* 232b4=33:53

arılıḳ: temizlik, arılık, paklık; temiz, iyi, helal.

(Ar. ṭayyib/ṭayyibāt, Far. pākī/hā) *Alıp yiyiŋüz arılıḳlar, ol kim rūzī birdük size.* 27b5=20:81

(Ar. ṭayyib, Far. pākīze) *Ḳaçan kim giresiz evlere, selām ḳılun kendüsüŋüze ve dürūd Taŋ̂grı ḳatından ve bereket ve arılıḳ.* 104b3=24:61

(Ar. zekāt, Far. pākīze) *Şefḳatlulıḳ bizüm yaḳınumuzdan, arılıḳ.* 2b2=19:12

arılıḳ ḳıl-: 1. sakınmayı istemek, haramdan kaçınmak.

(Ar. istiʿfāf, Far. pākīze kerden) *Ve eger arılıḳ ḳılurlarısa yig bola bunlara, Taŋ̂grı işidür ve bilür.*103b4=24:60

2. temizlenmek, arınmak.

(Ar. teṭahhur, Far. pākī kerden) *Daşra çıḳarun Lūṭ ḳavmını sizün köyüŋüzden kim anlar erenler idi arılıḳ ḳılurlarıdı.* 148b2=27:56

arın-: iffetini korumak, haramdan kaçınmak.

(Ar. istiʿfāf, Far. pākī kerden) *Ve arınsunlar anlar...* 95b3=24:33

arısız: pis, kirli.

arısızraḳ: pis, daha pis, pislik.

(Ar. rics, Far. pelīd-ter) *Saḳlanuḳ arısızraḳ butlardan...* 62a3=22:30

arıt-: temizlemek.

(Ar. taṭhīr, Far. pākīze kerden) *Kim Taŋ͡grı diler kim … arıda sizi.* 227a2=33:33

arıdıl-: temizlenmek, kutsanmak.

arıdılmış: kutsal, mukaddes.

(Ar. muḳaddes, Far. pāk kerde) *Daşra çıḳar naʿlınuḳı; kim sen ol derede kim arıdılmış durur, adı Ṭuvā durur.* 17b5=20:12

arḳ: ırmak, nehir.

(Ar. nehr/enhār, Far. cūy/hā) *Anlar kim īmān getürdiler … maḳām eyleyevüz anlara uçmaḳdan köşkler kim aḳa anun altından arḳlar.* 190b1=29:58

a.-lar 27a1=20:76, 60a5=22:23

arḳa: arka, art; sırt

(Ar. ẓahr, Far. püşt) *Eger bileleridi ol kişiler kim kāfir boldılar, ol vaḳt kim yazuḳ ḳılalar ḳısamazlarıdı yüzlerinden odı, yoḳ kim arḳalarından...* 44a3=21:39

arḳa döndür-: arkasını dönmek, sırtını dönmek, dönüp gitmek.

(Ar. mudbir, Far. püşt bāz gerden) *Size ḥīlet ḳılur sizüŋ ṣanemlerüḳüz, andan soḳra kim dönesiz arḳaḳuz döndürip.* 47a2=21:57

(Ar. mudbir, Far. ber gerdīden püşt) *Kim sen işitdürimeyesin ölüleri ve işitdürimeyesin saġıra oḳımaḳı ḳaçan kim döndürdiler arḳalarını.* 204b3=30:52

ʿarş (Ar.): Arş.

(Ar. ʿarş, Far. ʿarş) *Taŋ͡grı ʿarşda daḳı müstevlī durur.* 16b5=20:5

ʿa. 41a2=21:22, 142b4=27:26

ʿa.-a 115b1=25:59, 214b3=32:4

ʿa.-uŋ 87a1=23:116; ʿarşuḳ 83a5=23:86

art-: artmak, çoğalmak.

(Ar. rabv, Far. efzūden) *Ve anı kim birdük size artuḳ nesene kim arta māllarından ādemīlerüŋ artmaya Taŋ͡grı ḳatında...* 201a4=30:39

(Ar. ziyādeᵗ, Far. efzūden) *Ve artmadı anlara meger īmān ve teslīm.* 224b1=33:22

artmış: bolluk ve bereket sahibi, bolluğa eren.

(Ar. muż^{ʿ}if/ūn, Far. efzūn kerde/gān) *Ve anı kim birdüŋüz zekātdan isdeyisersiz Taŋ͡grı ḫoşnūdlıġı anlar durur anlar artmışlar.* 201b1=30:39

artuḳ: 1. başka, -den başka, diğer, ayrı.

(Ar. illā, Far. meger) *Eger bolsa gökde ve yirde çalaplar Taŋ͡grıdan artuḳ, fesād bolayıdı.* 41a1=21:22

a. 87a1=23:116, 184b4=29:32

(Ar. dūn, Far. bīrūn) *Ve ṭutdılar Taŋ͡grıdan artuḳ taŋ͡grılar...* 14a2=19:81

a. 48a1=21:66, 53a3=21:98, 175b4=28:81, 186b5=29:41

(Ar. ġayr, Far. cüz) *Yoḳ durur sizüŋ hīç taŋ͡grıŋuz andan artuḳ.* 75a4=23:23

a. 76b5=23:32, 93b5=24:29, 121a3=26:29, 205a5=30:55

2. ilave, ek, fazla, nafile.

(Ar. nāfileᵗ, Far. efzūnī) *Ve birdük der Çalap İbrahīm'e İsḥaḳ'ı ve Yaʿḳūb'ı artuḳ.* 48b2=21:72

3. çok, daha çok, birçoğu, çoğu.

(Ar. ekṯer, Far. bīş-ter) *Bel artuḳları bilmeyeler ḥaḳḳı.* 41a5=21:24

a. 152a5=27:76

a.-ı (iye.) 113a5=25:44, 119a3=26:8, 124b1=26:67, 127a3=26:103, 130a1=26:139, 131b1=26:158, 132b5=26:174, 152a1=27:73, 158a5=28:13, 169b4=28:57, 193b3=30:6, 199b1=30:30, 202a5=30:42, 211b4=31:25, 242b3=34:28, 245b1=34:41

a.-ını 175a1=28:78

a.-ları 128b2=26:121, 134b1=26:190, 137a1=26:223, 149b3=27:61, 191b2=29:63

(Ar. keṯīr, Far. bisyār) *Görmez misin kim Taŋ͡grıya secde ḳılur ol kim göklerdedür ve ol kim yirdedür ve gün ve ay … ve ādemīlerün artuḳı.* 59b1=22:18

=> andan artuḳ kim 103b3=24:60

artuḳ bol-: öne geçmek, önden gitmek, sebkat etmek.

(Ar. sebḳ, Far. pīş kerden) *Siz kim işlersiz zişt iş kim artuḳ bolmadı sizüŋ birle hīç kimse dünyādan.* 183b4=29:28

artuḳ eyleyici: geçip giden, savuşan, kaybolan.

(Ar. sābiḳ/īn, Far. pīş konende/gān) *Anġa kirtinmediler yir yüzinde ve degülleridi artuḳ eyleyiciler.* 186a5=29:39

artuḳ nesene: fazlalık.

(Ar. ribā, Far. efzūnī) *Ve anı kim birdük size artuḳ nesene kim arta māllarından ādemīlerüŋ, artmaya Taŋrı ḳatında.* 201a4=30:39

artuḳlıḳ: Üstünlük.

artuḳlıḳ isde-: 1. üstünlük sağlamak, üstün ve meziyetli olmak.

(Ar. tefażżul, Far. efzūn ǧˇāsten) *Diler kim sizden artuḳlıḳ isdeye ve eger dilerise Taŋrı indüre ferişteler.* 75b1=23:24

2. zulmetmek, haksızlık etmek.

(Ar. beġy, Far. efzūnī hesten) *Ḳārūn idi Mūsā ḳavmından kim artuḳlıḳ isderidi anlara ve birdük anġa ḫazīnelerden* 174a1=28:76

artuḳlıḳ ḳıl-: 1. öne geçmek, önden gitmek.

(Ar. sebḳ, Far. pīş kerden) *Artuḳlıḳ ḳılmayalar anġa söz birle.* 41b4=21:27

2. zulmetmek.

(Ar. beġy, Far. efzūn custen) *Her kim ʿuḳūbet ḳılsa ancılayın kim ardına düşdiler ve andan artuḳlıḳ ḳılalar ve yārī ḳıla anġa Taŋrı.* 68b1=22:60

artur-: 1. artırmak, çoğaltmak.

(Ar. ziyādeᵗ, Far. efzūden) *Yā Rab! Artur banġa ʿilm.* 33b2=20:114

a.-a 13a4=19:76, 97b4=24:38, 248a3=35:1

a.-alar 115b4=25:60

(Ar. mużāʿafeᵗ, Far. efzūden) *Arturalar anġa ʿaẕāb ḳıyāmet güninde.* 117a1=25:69

2. miras almak, sahiplenmek.

(Ar. virṯ, Far. mīrāṯ dāden) *Ve arturavuz anı kim diye.* 14a1=19:80

3. üstün kılmak.

(Ar. tefżīl, Far. fażl kerden) *Ol kim arturdı bizi çoḳlardan...* 140a4=27:15

4. eklemek, katmak, çoğaltmak.

(Ar. medd, Far. efzūden) *Ve ne kim yirde bardur aġaçlardan ḳalem bola ve deŋiz artura anı ardına yidi deŋiz yitmeye Taŋrı kelimelerine...* 212a2=31:27

ʿarż (Ar.): sunma, bildirme.

ʿarż ḳıl-: sunmak, teklif etmek.

(Ar. ʿarż, Far. ʿarża kerden) *Biz ʿarż ḳılduḳ emāneti göklere ve yire ve ṭaġlara, dilemediler kim götüreler anı ve ḳorḳdılar andan.* 236a3=33:72

ārzū (Far.): arzu, istek.

(Ar. hevā/ehvā, Far. ārzū/hā) *Bel kim uydılar anlara kim ārzūları ẓulm ḳıldı cāhillıḳ birle kim yol göstere anġa kim Tan͡grı anı yolsuz ḳıldı...* 199a1=30:29

a.-larına 81a5=23:71

(Ar. iştihāʾ, Far. ārzū konende) *Ve yıġılındı anlarun birle ārzūları arasında, nite kim eylendi ḳalanlarına ilerü.* 247b3=34:54

=> nefs ārzūsı 10a4=19:59

ārzū et-: arzu etmek, dilemek, temenni etmek.

(Ar. temennī, Far. ārzū kerden) *Ve barıdı anlar kim ārzū etdiler yirini dünki gün, eydürler kim: "Vāy anġa!"* 176a1=28:82

ārzū ḳıl-: arzulamak, istemek.

(Ar. iştihāʾ, Far. ārzū kerden) *Ve bunlar, andan kim ārzū ḳıldı tenleri, muḫalled bolalar.* 53b2=21:102

as-: asmak.

asa ḳoy-: asmak, asıp bırakmak.

(Ar. taṣlīb, Far. ber āviḫten) *Ve asa ḳoyam sizi budaḳlara ḫurma aġacınun kim bileler ḳanḳımuz ḳatıraḳ ʿaẕāb ḳılur, bāḳī degül.* 26a1=20:71

a.-avum 123a2=26:49

ʿaṣā (Ar.): asa, değnek, baston.

(Ar. ʿaṣā, Far. ʿaṣā) *Eyitdi: "Bu benüm ʿaṣām durur."* 18b1=20:18

ʿa.-ŋı 124a3=26:63, 139a2=27:10; ʿaṣāḳı 163a3=28:31

ʿa.-sını 121a5=26:32, 122b2=26:45

(Ar. minseʾet, Far. ʿaṣā) *Ḳaçan kim … yiridi anun ʿaṣāsından...* 239b5=34:14

(Ar. - , Far. -) *Ve buraḳ ol kim saġ elüŋde durur yaʿni ʿaṣā...* 25a5=20:69

āsān (Far.): kolay, pek kolay, çok kolay.

(Ar. ehven, Far. āsān) *Ol āsān durur anġa...* 198a4=30:27

(Ar. heyyin, Far. āsān) *Ol bize āsān durur.* 1b5=19:9

ā. 3b4=19:21

(Ar. yesīr, Far. āsān) *Kim ol Tan͡grıya āsān durur.* 70a4=22:70

ā. 113b3=25:46, 181b3=29:19, 223b4=33:19, 226a3=33:30, 250b4=35:11

āsān ḳıl-: kolaylaştırmak.

(Ar. teysīr, Far. āsān kerden) *Āsān ḳılduḳ aka senün dilüŋ bile.* 16a1=19:97

ā.-ġıl 19a5=20:26

āsāyiş (Far.): rahat, huzur, güvenlik.

āsāyiş bul-: dinlenmek, sükun bulmak.

(Ar. sukūn, Far. ārāmīden) *Kim durur tan͡grı Çalapdan ayruḳ kim getüre size düni kim āsāyiş bulasız anda?* 173a2=28:72

āsāyiş dut-: dinlenmek, sükun bulmak.

(Ar. sukūn, Far. ārāmīden) *Anun raḥmetinden durur kim eyledi size dün ve gündüz kim āsāyiş dutasız andan.* 173a4=28:73

āsāyiş güni: bayram

(Ar. yevmü'l-zīnet, Far. rūz-ı ārāyiş) *Vaʿde ḳılduġuḳuz sizüŋ āsāyiş güni durur, kim dirileler ādemīler ḳuşluḳın.* 23b5=20:59

aṣḥāb (Ar.): halk; ehil, yaran.

(Ar. aṣḥāb, Far. ḫudāvend) *Ve daḳı yalansın didiler aṣḥāb-ı bīşe peyġāmberlere.* 133a1=26:176

(Ar. ṣāḥib, Far. yārān) *Ve aṣḥāb-ı Medyen ve yalan didiler...* 65a3=22:44

aṣl (Ar.): daha büyük, en büyük, esas, ana.

(Ar. ümm, Far. aṣl) *Ve bolmaya Tan͡grıḳ helāk ḳılıcı köyi kim biribiye aṣlında peyġāmber ve oḳıya anlara bizüm āyetlerümüzi.* 170a4=28:59

ʿāṣī (Ar.): asi, isyan eden.

(Ar. ʿaṣiyy, Far. nā-fermān) *Kim dīv durur Tan͡grıya ʿāṣī.* 7b2=19:44

ʿāṣīlıḳ (Ar. + T.): asilik, isyankârlık

ʿāsīlıḳ ḳıl-: asi olmak, azmak, uymamak.

(Ar. ʿişyān, Far. bī-fermānī kerden) *N'üçün … ʿāṣīlıḳ ḳılduḳ buyruḳuma?* 30a4=20:93

assı: Fayda, yarar.

(Ar. menfaʿat, Far. menfaʿat/hā) *Size anda assılar durur.* 62b3=22:33

(Ar. nefʿ, Far. sūd) *Kim görmeyeler mi kim gerü dönmediler bunlara ḳavl birle ve bunlar mālik bolmaya mażarrat ve assı bolmaya?* 29b3=20:89

a.-ya 106b3=25:3

a.-dan 245b2=34:42

a.-sından 58a3=22:13

assı it-: faydalandırmak, menfaat sağlamak.

(Ar. nefʿ, Far. menfaʿat kerden) *Assı ideler mi size ve ziyān ḳılalar mı?* 125a1=26:73

a.-meye 205b4=30:57

(Ar. nefʿ, Far. sūd kerden) *Ol gün kim māl assı etmeye ve oġlanlar daḳı.* 126a2=26:88

a. 241b4=34:23

assı ḳıl-: fayda sağlamak, yararlı olmak.

(Ar. iġnāʾ, Far. sūd kerden) *N'üçün ṭapu ḳılursın ol neseneye kim işitmeye ve görmeye ve assı ḳılmaya sinden neseneye?* 7a3=19:42

a.-madı 135b3=26:207

(Ar. nefʿ, Far. sūd dāşten) *Ol gün kim assı ḳılmaya şefāʿat ḳılmaḳ meger anġa kim buyura Tanġrı ve rāżī boldı ol sözler.* 32b2=20:109

(Ar. nefʿ, Far. sūd kerden) *Ṭapu ḳılursız Tanḳrıdan artuḳ ol kim size assı ḳılmaya, hīç neseneye zi[yān] daḳı ḳılmaya.* 48a1=21:66

a.-madı 114b5=25:55

a.-maya 218b4=32:29

(Ar. nefʿ, Far. menfaʿat kerden) *Assı ḳılmaya size ḳaçmaḳ kim ḳaçasız ölümden ya depelemekden ve ol vaḳt fāide ḳılmaya meger azçuḳ.* 222b3=33:16

assılu: faydalı, yararlı

assılu yir: fayda, menfaat, yarar.

(Ar. menfaʿat, Far. sūdgāh/hā) *Kim ḥāżır geleler bunlara assılu yire ve ẕikr ḳılalar Çalap adını ol belgülü günlerde…* 61b1=22:28

aşaġa: aşağı.

=> yir aşaġa ilet- 176a3=28:82

aşaġa biribi-: indirmek, göndermek.

(Ar. irsāl, Far. furū firistāden) *İy görmez misin kim biz aşaġa biribiyevüz şeyṭānları kāfirlere depretdi bunları depridinilesi?* 14a5=19:83

(Ar. inzāl, Far. furū firistāden) *Kim aşaġa biribir gökden suyı, kim diri ḳıldı anun birle yiri öldüginden soḳra?* 191a5=29:63

a.-r 213b4=31:34, 237a2=34:2, 238a1=34:6

a.-düŋ 161a4=28:24

a.-di 70a5=22:71, 99a3=24:43, 106a3=25:1, 107a2=25:6, 134b2=26:192, 149a2=27:60, 208a2=31:10

a.-dük 87b2=24:1, 100a1=24:46, 114a1=25:48, 200a4=30:35

a.-diler 204a2=30:49

a.-ye 197b2=30:24

a.-yevüz 118b2=26:4

aşaġa biribimek: indirme, inzal etme.

(Ar. tenzīl, Far. furū firistāden) *Ol gün kim yarıla gök bulıt birle biribiyeler ferişteleri aşaġa biribimek.* 110b3=25:25

a. 214a3=32:2

aşaġa biribin-: indirilmek, gönderilmek.

(Ar. inzāl m., Far. furū firistāde āmeden) *īmān getürdük anġa kim aşaġa biribindi bizdin yanġa ve indi sizdin yanġa.* 188a1=29:46

aşaġa düşmiş: eğilmiş, eğik, (başı, boynu) bükük.

(Ar. nākıs, Far. furū efgende bāşed) *Andan göresin kim kāfirler yüzleri ve başları aşaġa düşmiş tan͡grıları ḳatında…* 215b5=32:12

aşaġa ḳoy-: indirmek.

(Ar. ġażāżaᵗ, Far. furū giriften) *Eyit müʾminlere aşaġa ḳoysunlar gözlerinden ve saḳlasunlar ferclerini.* 94a2=24:30

āşkār (Far.): görünen, açık olan. **krş. āşkārā, āşkāre**

(Ar. ẓāhir, Far. āşkārā) *… ve tamām ḳıldı size niʿmetini āşkārı ve örtülüyi.* 210b4=31:20

āşkārā (Far.): aşikar, belirgin, açık; görünen. **krş. āşkār, āşkāre**

(Ar. beyyīn, Far. hüveydā) *Ḳaçan kim oḳıyasın bunlara ḥüccetlerümüzi āşkārā bilesin yüzlerinde anlarun kim kāfir bolmışlar.* 70b2=22:72

(Ar. cehr, Far. āşkārā) *Oldur kim bilür āşkārāsını sözüŋ...* 54b4=21:110

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *Degülven ben meger ḳorḳıdıcı āşkārā.* 128a2=26:115,

ā. 234a3=33:58

āşkārā bol-: zahir olmak, meydana çıkmak.

(Ar. ẓuhūr, Far. āşkārā būden) *Āşkārā ḳılmasunlar bezeklerini meger anı kim āşkārā bola ol...* 94b1=24:31

(Ar. ẓuhūr, Far. āşkārā şoden) *Āşkārā boldı fesād ḳuru yirde ve daḳı deñgizde ādemīlerün ʿamelleri.* 201b5=30:41

āşkārā it-: açmak, görünür kılmak.

(Ar. ibdāʾ, Far. peydā kerden) *...āşkārā itmesünler bezeklerini bunlar meger kim erenlerine ya atalarına...* 94b2=24:31

āşkārā ḳıl-: açıklamak, belirgin hale getirmek, açığa çıkarmak.

(Ar. cehr, Far. āşkārā kerden) *Ve eger āşkārā ḳılasın ḳavl birle, ol bilür gizlüyi ve örtilü.* 17a2=20:7

(Ar. ibdāʾ, Far. peydā kerden) *Āşkārā ḳılmasunlar bezeklerini...* 94a5=24:31

(Ar. ibdāʾ, Far. āşkārā kerden) *Ve gizlersün kendü teninde anı kim Tañrı āşkārā ḳıla anı ve ādemīlerden ḳorḳarsın.* 228a5=33:37

ā.-a 157b3=28:10

ā.-saḳuz (-saŋuz) 233a2=33:54

(Ar. iʿlān, Far. āşkārā kerden) *Ve Tañrıḳ bilür anı kim gizleyeler göñüllerinde ve daḳı anı kim āşkārā ḳılalar.* 172a4=28:69

ā.-alar 152a2=27:74

āşkāre (Far.): aşikar, belirgin; görünen. **krş. āşkār, āşkārā**

(Ar. şehādeᵗ, Far. āşkāre) *Bilür gizülüyi āşkāreyi...* 84a3=23:92

(Ar. şehādeᵗ, Far. āşkārā) *Ol durur ʿālim gizlüye ve āşkāreye...* 215a2=32:6

(Ar. ẓāhir, Far. āşkāre) *Bileler āşkāre dirligi bu dünyānuŋ...* 193b4=30:7

ā. 240b4=34:18

(Ar. ẓahīr "arka çıkan, yardımcı olan", Far. āşkāre) *Bar Ḫudāyā, anġa kim niʿmet birdüŋ banġa, bolmayam āşkāre yazuḳlulardan.* 159b1=28:17

ā. 177a3=28:86

āşkāre ḳıl-: açığa vurmak, açıklamak; açıkça yapmak.

(Ar. ibdāʾ, Far. āşkāre kerden) *Tan͡grı bilür anı kim āşkāre ḳılalar...* 94a1=24:29

(Ar. iʿlān, Far. āşkāre kerden) *...ve bile anı kim gizleyesiz ve anı daḳı kim āşkāre ḳılursız.* 142b4=27:25

ata: 1. baba.

(Ar. ebū/ābāʾ, Far. peder/ān) *Degülidi senüŋ atak yavuz er.* 5a2=19:28

a. 7a3=19:42, 7a4=19:43, 7a5=19:44, 7b2=19:45, 161b4=28:26

a.-m 161b1=28:24

a.-mı 126a1=26:86

a.-sı 229a3=33:40

a.-sına 7a2=19:42, 46a5=21:52, 94b3=24:31, 124b3=26:70

a.-muz 161a2=28:23

a.-ḳuz [-ŋuz] 72a2=22:78

a.-larumuz 151a2=27:67

a.-larumuzı 46b1=21:53

a.-laruŋuz 104a2=24:61; atalaruḳuz 46b2=21:54

a.-ları 109a4=25:18, 220a1=33:5

a.-larını 220a1=33:5

a.-larına 45a1=21:44, 94b3=24:31

a.-larından 233a4=33:55

(Ar. vālid, Far. peder) *Ḳorḳuk … ḥaḳḳın isdeye ata kendü ʿıyālinden ve ʿıyāl daḳı bolmaya kim fidā ḳıla atası üçün nesene.* 213a5=31:33

a.-sı 213b1=31:33

(Ar. - , Far. -) *Eyitdi atası İbrahīm'e: "Yüzüŋ döndürdüŋ mi Tan͡grılarumuzdan iy İbrahīm?* 7b4=19:46

a.-sı 46a5=21:52

a.-suz 3b4=19:21

2. ata, baba, ecdad.

(Ar. ebū/ābāʾ, Far. peder/ān) *Ya geldi mi bunlara ol kim gelmedi idi bunlara ataları dükelilerden?* 81a2=23:68

a.-larumuzı 125a2=26:74, 211a2=31:21

a.-larumuza 83a1=23:83, 151a3=27:68

a.-larumuzdan 75b3=23:24, 164b3=28:36

a.-laruḳuz [-laruŋuz] 120b5=26:26, 125a3=26:76, 246a1=34:43

ata ḳarındaşı: amca.

(Ar. ʿamm, Far. ʿam) *Birdi Taŋ̂rı saŋ̇a ve daḳı ata ḳarındaşı ḳızlaruŋ ve ʿavratuŋ … ve daḳı anlar kim hicret ḳıldılar senüŋ bile.* 230b5=33:50

ata ve ana: ebeveyn, anne-baba.

(Ar. vālidān, Far. māder ü peder) *Ve vaṣiyyet ḳılduḳ ādemīlere kim ata ve anayı eylük ḳılalar.*179a1=29:8

=> ana ata 2b3=19:14, 141a5=27:19, 208b5=31:14, 209a2=31:14

ʿaṭāʾ (Ar.): bağışlama, ihsan.

ʿaṭālu: bağışlayıcı.

=> çoḳ ʿaṭālu 95b2=24:32

aṭaş: adaş. **krş. adaş**

(Ar. semiyy, Far. hem-nām) *Eylemedük aŋ̇a ilerüden aṭaş kimseyi.* 1b2=19:7

āvāz (Far.): 1. ses, gürültü.

(Ar. rikz, Far. āvāz) *Hīç deprenür mi bunlardan hīç kimsene, ya işidür misin bunları āvāzı?* 16a4=19:98

(Ar. ḥāṣib, Far. āvāz) *Dükeli dutduḳ anuḳ yazuḳı üçün anlardan kimerse barıdı kim biribidük aŋ̇a **āvāz**...* 186b1=29:40

(Ar. ṣayḥat, Far. āvāz) *Anlardan kimse barıdı kim dutdı anı ol āvāz.*186b2=29:40

(Ar. ḫuvār, Far. āvāz) *Çıḳardı anları bir buzaġu tenlü, anun barıdı āvāzı...* 29b1=20:88

ʿavrat (Ar.): 1. eş, zevce.

(Ar. zevc/ezvāc, Far. cüft) *Birdük aŋ̇a Yaḥyā'yı, eyü ḳılduḳ aŋ̇a ʿavratını kim bunlar iverleridi eylüklerde ve dilerler bizi ümīd birle ve ḳorḳu birle.* 51b4=21:90

(Ar. zevc/ezvāc, Far. zen/ān) ʿAvrat eylenmeŋ anun ʿavratlarını andan soĸra. 233a1=33:53

ʿa.-laruŋı 230b3=33:50

ʿa.-laruŋ͡ga 234a3=33:59, ʿavratlaruḳa 225b3=33:28

ʿa.-larına 73a2=23:6

(Ar. imraʾeᵗ, Far. zen) *Ve barıdı benüm ʿavratum oġlandan nā-zād.* 1a3=19:5

ʿa.-um 1b3=19:8

ʿa.-ı (iye.) 157a5=28:9

ʿa.-ını 148b3=27:57, 185a2=29:33

ʿa.-ından 184b3=29:32

ʿa.-ı (bel.) 142a2=27:23

(Ar. ehl, Far. ehl) *Ḳaçan kim ödedi Mūsā ol vaʿdesini ve iletdi kendü ʿavratını, gördi Ṭūr ṭaġı kūşesinde od yanar.* 162b2=28:29

(Ar. nisāʾ, Far. zen/ān) *İy peyġāmber ʿavratları!* 226a2=33:30

ʿa.-ları 226b1=33:32

(Ar. - , Far. -) *Birdi Taŋ͡grı sanġa ve daḳı ata ḳarındaşı ḳızlaruŋ ve ʿavratuŋ ve daḳı ana ḳarındaşı ḳızlarınuŋ ve ʿavratınuŋ...* 230b5=33:50

ʿa.-ınuŋ 231a1=33:50

2. kadın.

(Ar. imraʾeᵗ, Far. zen) *Ḳaçan kim girdi Medyen ḳapusına, buldı anda bir gürūh … ve buldı anlardan ayruḳ iki ʿavrat ḳoyınları sürerler.* 160b5=28:23

ʿa. 231a2=33:50

(Ar. nisāʾ, Far. zen/ān) *Ḥelāl bolmaya sanġa ʿavratlar...* 232a1=33:52

ʿa.-lardan 103b1=24:60, 148a4=27:55, 226b1=33:32

ʿa.-ları 156a4=28:4

ʿa.-larına 94b5=24:31, 234a4=33:59

ʿa.-larından 233a5=33:55

(Ar. müʾmineᵗ/müʾmināt, Far. müʾmin/ān) *Anlar kim töḫmet ḳılurlar arı ʿavratlara aḳsuzda yazuḳdan ʿavratlar nefrīn ḳıldılar...* 92b2=24:23

(Ar. unṯā, Far. māde) *Hīç ʿavrat ḥāmile bolmaya ve oġlan eylemeye meger anun ʿilmi birle.* 250b2=35:11

(Ar. - , Far. zen/ān) *Ve ol ʿavrat kim saḳladı kendü fercini yaʿni Meryem.* 52a1=21:91

ʿa.-a 88a3=24:3

ʿa.-un [-uŋ] 142a3=27:23

ʿa.-lar 227b4=33:35

ʿa.-larını 95a3=24:31

ʿavrat bir-: eş olarak vermek, nikahlamak.

(Ar. - , Far. zen dāden) *Ve ʿavratlıġa aluḳ ve ʿavrat birüŋ sizden.* 95a5=24:32

ʿavrat eylen-: nikahlanmak, evlenmek.

(Ar. nikāḥ, Far. be-zenī kerden) *...ve daḫı ʿavrat eylenmeŋ anun ʿavratlarını andan soḳra, andan kim ol size bola Taŋ͡grı ḳatında ulu.* 233a1=33:53

=> arı ʿavrat 92b1=24:23, 93a3=24:26; eyü ʿavrat 93a2=24:26; kāfir ʿavrat 88a3=24:3; ḳarı ʿavrat 132b2=26:171; mestūre ʿavrat 88a5=24:4; muṭīʿ ʿavrat 227a5=33:35, 227b1-2=33:35; müʾmin ʿavrat 227a4=33:35; müʾmine ʿavrat 94a4=24:31, 230a5=33:49, 234a1=33:58; müʾminlerüŋ ʿavratı 236b2=33:73; münāfıḳlaruŋ ʿavratı 236b1=33:73; müsülmān ʿavrat 227a4=33:35; müşriklerüŋ ʿavratı 236b2=33:73; nā-bekār ʿavrat 93a2=24:26; oruç dutucı ʿavrat 227b3=33:35; ṣābir ʿavrat 227b1=33:35; ṣadaḳa birici ʿavrat 227b2=33:35; saḳlanur ʿavrat 227b3=33:35; ṭoġru sözlü ʿavrat 227a5=33:35; yavuz ʿavrat 93a1=24:26; zānī ʿavrat 88a3=24:3; zīnā ḳılan ʿavrat 87b3=24:2

ʿavratlıḳ/ġ (Ar.+T.): eşlik, hanımlık.

(Ar. zevc/ezvāc, Far. cüft/ān) *Bildük anı kim vācib ḳılduḳ anlara erlik ʿavratlıḳ içinde ve daḫı mülki yemīnden kim bolmaya sanġa ṭarlıḳ.* 231a4=33:50

ʿavratlıġa al-: nikahlamak, eş olarak almak.

(Ar. inkāḥ, Far. be-zenī kerden) *Ve ʿavratlıġa aluḳ (aluŋ) ve ʿavrat birüŋ sizden ve eyüler ḳullaruḳuzdan ve ḳaravaşlaruḳuzdan.* 95a5=24:32

ʿavratlıġa bir-: nikahlamak, evlendirmek, eş olarak vermek.

(Ar. inkāḥ, Far. be-zenī dāden) *Kim ben eyle dilerven kim ʿavratlıġa sanġa birem birini bu iki ḳızumdan...* 162a1=28:27

(Ar. tezvīc, Far. be-zenī dāden) *Ḳaçan kim ödeye Zeyd andan ṭalāḳ birdi, ʿavratlıġa sanġa birdüm...* 228b1=33:37

ʿavret (Ar.): açık, korumasız, sakınılması gereken.

(Ar. ʿavreṯ, Far. ʿavret) *Yoḳ durur ʿavret, dilemek meger ḳaçmaḳ.* 222a4=33:13

ʿa. 102b5=24:58

avuç: avuç.

(Ar. ḳabżeṯ, Far. müşt) *Gördüm anı kim görmediler anı, anun üçün dutdum bir avuç Cebrāyil ayaḳı ṭopraḳını.* 30b3=20:96

ay (I): Ay, Dünya'nın uydusu

(Ar. ḳamer, Far. māh) *Oldur ol kim yaratdı giceyi ve daḳı gündüzi ve güneşi ve daḳı ayı; dükeli gemüde durur, tesbīḥ ḳılurlar Çalaba.* 43a2=21:33

a. 115b5=25:61

a.-ı 191a2=29:61, 212b1=31:29

ay (II): ay, zaman birimi.

=> bir aylıḳ yol 239a3=34:12

ayaḳ: ayak.

(Ar. ricl/ercāl, Far. pāy/hā) *Kim ol durur sizüŋ uluraḳuĸuz, ol kim ögretdi size cādūlıḳı kesem elleriŋüzi ve ayaklaruḳuzı ḫilāfınca.* 25b5=20:71

a.-ı (iye.) 99b4=24:45

a.-laruĸuzı [-laruŋuzı] 123a1=26:49

a.-ları 92b4=24:24, 95a3=24:31, 189b5=29:55

(Ar. - , pāy/ān) *Gördüm anı kim görmediler anı, anun üçün dutdum bir avuç Cebrāyil ayaḳı ṭopraḳını.* 30b4=20:96

a.-ı 99b4=24:45

ayaḳ ur-: kaçmak. **krş. ayaḳ vur-**

(Ar. rakż, Far. leged hemī zeden) *Ayaḳuĸuzı urmaĸ (urmaŋ) ve gerü dönüŋ ol yaṅġa kim berḫūrdārlıḳ durur.* 39b3=21:13

ayaḳ vur-: kaçmak. **krş. ayaḳ ur-**

(Ar. rakż, Far. leged hemī zeden) *Çün aḳladılar ʿuḳūbetümüzi, andan bunlar anun üçün ayaḳlarını vururlarıdı.* 39b3=21:12

ayaḳa dut-: namaz kılmak.

(Ar. iḳāmeᵗ, Far. be-pāy dāşten) *Ve ayaḳa dutun namāzı ve birüŋ zekātı.* 102a3=24:56

ayaḳa ṭut-: ayak basmak, gitmek, bulunmak.

(Ar. vaṭʾ, Far. be-pāy supurden) *Kim mīrāş birdi size yirlerini ve evlerini ve māllarını ve yiri kim ayaḳa ṭutmaduḳuz (ṭutmaduŋuz) anı.* 225b2=33:27

ayaḳda dut-: yerine getirmek, ifa etmek; (namaz) kılmak.

(Ar. iḳāmeᵗ, Far. be-pāy dāşten) *Anlar kim ayaḳda dutalar namāzı.* 138a1=27:3

a.-sunlar 64b4=22:41

āyāt (Ar.): ayetler.

(Ar. āyet/āyāt, Far. ḥüccet/hā) *Ve daḳı ancılayın biribidük āyātlar belgülü kim Taŋ̂grı yol göstere aŋ̇a kim dileye.* 58b5=22:16

(Ar. āyet/āyāt, Far. nişān/hā) *Ve anlar kim kāfir boldılar ve yalan didiler āyātlarumuzı.* 195b4=30:16

aydın: 1. apaçık, belli, aşikar.

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *Andan biribidük Mūsā'yı ve ḳarındaşı Hārūn'ı ḥüccetlerümüz bile aydın ḥüccet.* 78b3=23:45

2. ışık saçan, nurlar saçan.

(Ar. munīr, Far. rūşen) *Ve oḳıyıcı Taŋ̂grıdan yaŋ̇a anun buyruḳı birle ve aydın çerāġ.* 230a1=33:46

aydın bol-: parlamak, ışıldamak.

(Ar. ḳarr, Far. rūşen şoden) *Gerü döndürdük sini anaḳdın yaŋ̇a kim aydın bola senüŋ bile anun gözi ve ġuṣṣalanmaya.* 20b4=20:40

aydın ḳılıcı: aydınlatıcı, ışık, nur.

(Ar. nūr, Far. rūşen konende) *Taŋ̂grı aydın ḳılıcı durur...* 96b2=24:35

=> göz aydını 157a5=28:9, 216b5=32:17

aydınlıḳ: aydınlık, ışık, nur.

(Ar. żiyāʾ, Far. rūşenāyī) *Birdük Mūsā peyġāmbere ve ḳarındaşı Hārūn'a Tevrīt kitābını ve aydınlıḳ ve ögüt ṣāliḥlere ve yazuḳdan saḳınanlara.* 45b5=21:48

a. 172b4=28:71

(Ar. senā, Far. rūşen) *Anun yıldırım aydınlıġı kim gözler....* 99a5=24:43

(Ar. ḳurrat, Far. rūşen) *Tan͡grımuz, bir bize bizüm menkūḥelerümüzden ve oġlanlarumuzdan aydınlıḳ gözümüze ve eyle bizi muttaḳīlerden imām.* 117b4=25:74

(Ar. nūr, Far. rūşen) *Oldur ol kim selām birür size ve daḳı ferişteleri kim çıḳaralar sizi ḳaraḳulıḳlardan aydınlıġa.* 229b3=33:43

āyet (Ar.): 1. delil, işaret.

(Ar. āyet, Far. āyet) *İy Çalap! Eyle bini āyet.* 2a2=19:10

ā.-ün [-üŋ] 2a2=19:10

ā.-lerümüz 139b5=27:13

2. ayet

(Ar. āyet/āyāt, Far. āyet/hā)

ā.-i (iye.) 217b3=32:22

ā.-imüzi 207a5=31:7

ā.-ümüzi 245b4=34:43

ā.-ler 104b4=24:61, 118a5=26:2, 188b5=29:50, 213a1=31:31

ā.-leri 117b2=25:73, 137b5=27:1, 198b5=30:28, 206b3=31:2

ā.-lere 35b2=20:127

ā.-lerümüzi 85b3=23:105, 112a3=25:36, 170a4=28:59

ā.-lerümüze 153a3=27:81, 237b4=34:5, 204b5=30:53, 213a4=31:32, 216a5=32:15, 218a2=32:24

ā.-lerümüzde 244b5=34:38

ā.-lerüĸe [-lerüŋe] 167a5=28:47

ā.-lerini 10a2=19:58, 195a1=30:10

ā.-lerine 182a4=29:23

ā.-lerinden 177a4=28:87, 196b1=30:20, 196b3=30:21, 197a1=30:22, 227a3=33:34

ā.-lerindendür 203a1=30:46

ā.-leründendür 197b1=30:24, 197b5=30:25, 203a1=30:46

(Ar. āyet, Far. ḫüccet) *Ṭoġru urduḳ ādemīlere bu Ḳur'ān'da dürlü meṣel ve eger getüresiz anlara āyet, eydeler … "Siz mubṭillersiz." diyeler.* 206a2=30:58

ā.-lerdür 218a5=32:26

(Ar. - , Far. -) *Yazıludur anda bu āyetler ve...* 143a4=27:30

3. mucize, ibret.

(Ar. āyet, Far. āyet) *Eger dilesevüz aşaġa biribiyevüz bunlara gökden āyet, kim bola boyınları anġa muṭīʿ.* 118b2=26:4

ā. 129b5=26:139, 139b3=27:12, 240a2=34:15

(Ar. āyet, Far. bende) *Kim anda āyet her ḳula kim bize gerü döndi.* 238b4=34:9

ayır-: 1. ayrılık çıkarmak.

(Ar. tefrīḳ, Far. cudā kerden) *Ayırduḳ Yaʿḳūb oġlanlarını ve saḳlamaduḳ benüm sözüm.* 30b1=20:94

2. bilmek, bir şeyi başka bir şeyden ayırmak.

(Ar. ʿilm, Far. cudā kerden) *Tā ayıra Çalap anları kim ṭoġru söylediler ve daḳı ayıra anı kim yalancılar durur.* 178a2=29:3

a.-a 179b5=29:11

a.-avuz 241a5=34:21

a.-mayınca 179b5=29:11

ayrıl-: 1. ayrılmak, uzaklaşmak, terk etmek.

(Ar. iʿtizāl, Far. cudā şoden) *Ayrılam sizden ve daḳı andan kim ṭaparsız Taŋ͡grıdan daşra.* 8a2=19:48

a.-dı 8a4=19:49

a.-asın 231b2=33:51

(Ar. tefrīḳ, Far. cudā şoden) *Ve anlar kim ayrıldılar kendü dīninden bölükleridi.* 199b4=30:32

(Ar. teferruḳ, Far. cudā şoden) *Ve ol gün kim ṭura ḳıyāmet, ol gün ayrılalar biri birinden.* 195b1=30:14

ayru: ayrı.

(Ar. eştāten, Far. perāgende) *Bolmaya size ṭarlıḳ kim yiyesiz dükeli bile ya ayru ayru.* 104b2=24:61

ayruḳ: 1. başka, hariç, -den başka

(Ar. illā, Far. meger) *Secde ḳıldılar İblīs'den ayruḳı.* 33b5=20:116

a. 47a2=21:58

(Ar. dūn, Far. bīrūn) *Ya dutdılar mı daşradın andan ayruḳ taŋ͡grılar?* 41a3=21:24

a. 42a3=21:29, 68b4=22:62, 80b2=23:63, 106b1=25:3, 126a5=26:93, 142a5=27:24, 160b5=28:23, 182b4=29:25, 208a5=31:11, 217b2=32:21, 223a2=33:17, 241b2=34:22

a.-a 109a1=25:17, 181a2=29:17

(Ar. verāʾ, Far. pes) *Her kim isdeye bunlardan ayruḳ bunlar durur ḥadden geçiciler.* 73a4=23:7

(Ar. - , Far. -) *...eger dilese peyġāmber kim nikāḥına güvüre anı ḫāliṣ durur sanġa ayruḳ müʾminlerden* **ayruḳ.** 231a4=33:50

2. başka, diğer

(Ar. aḥadun, Far. çün yekī) *Degülsiz siz ayruḳ ʿavratlardan.* 226b1=33:32

(Ar. āḫar, Far. dīger) *...ve yaratduḳ biz ol ḳavmdan soкra ayruḳları.* 39b2=21:11

a. 74a2=23:14, 78a3=23:42, 87a2=23:117, 116b4=25:68, 136a3=26:213, 177b1=28:88

a.-uḳ [-uŋ] 106b5=25:4

a.-ları 124a4=26:64, 124b1=26:66

a.-larını 132b3=26:172

(Ar. ġayr, Far. cüz) *Girmeŋüz eve kendü evüŋüzden ayruḳ...* 93a5=24:27,

a. 95a1=24:31, 165a2=28:38, 172b4=28:71, 173a2=28:72, 248b3=35:3

(Ar. dūne, Far. furūd) *Müʾmine ʿavrat daḳı … ḫāliṣ durur sanġa* **ayruḳ** *müʾminlerden ayruḳ.* 231a3=33:50

(Ar. meʿa, Far. bā) *Ayruḳ tan͡grı bar Tan͡grıdan ayruḳ.* 116b4=25:68

(Ar. - , Far. -) *... ṭıfl oġlancuḳlardan ayruḳ kim bülūġ ḫāline daḳı degmedük bolalar.* 95a2=24:31

=> andan ayruḳ kim 234a2=33:58 ; bundan ayruḳ 167a2=28:46

az: az.

(Ar. ḳalīl, Far. endek[ī]) *Az eylük birevüz anlara...* 211b2=31:24

a. 77b5=23:40, 82a5=23:78, 150a1=27:62, 215b1=32:9, 239b3=34:13, 240b1=34:16

a.-ı 223a4=33:18

azacuḳ: az, azıcık, küçücük. **krş. azçuḳ**

(Ar. ḳalīl, Far. endekī) *Kim bunlar azacuḳ gürūh durur.* 123b2=26:54

a. 170a2=28:58, 224a2=33:20

azçuḳ: azıcık, az. **krş. azacuḳ**

(Ar. ḳalīl, Far. endekī) *Assı ḳılmaya size ḳaçmaḳ kim ḳaçasız ölümden ya depelemekden ve ol vaḳt fāide ḳılmaya meger azçuḳ.* 222b4=33:16

a. 86b3=23:114, 234b3=33:60

(Ar. yesīr, Far. endekī) *Ve eger gireler anlara ḳıraḳlarında fitne dileyeler bireleridi anlara ve ḳalmayalarıdı meger azçuḳ.* 222b1=33:14

az-: azmak, yoldan çıkmak, sapıtmak, isyan etmek.

(Ar. ʿişyān, Far. bī-fermān şoden) *Ve azdı sözinden Çalabısınuŋ.* 34b3=20:121

(Ar. żalāl, Far. güm şoden) *Azdı Firʿavn ve anun ḳavmı, yoḳ yol.* 27b1=20:79

(Ar. iżlāl, Far. bī-rāh şoden) *Ve ādemīlerden kimse bar kim satun ala yaramaz sözi kim aza Takrı yolından cāhilliḳ birle Taŋ͡grı yolını efsūs ḳıldı.* 207a3=31:6

=> yolından az- 155a5=27:92

azmış: sapkın, azgın, yoldan çıkmış.

=> yolından azmış 85b5=23:106, 208a5=31:11

ʿaẕāb (Ar.): azap, eziyet, ceza, işkence.

(Ar. ricz, Far. ʿaẕāb) *Biz aŋa biribidük bu köy ehline ʿaẕāb gökden aŋa kim fisḳa meşġūller idi.* 185a3=29:34

(Ar. ʿaẕāb, Far. ʿaẕāb) *İy ata, ben ḳorḳarvan kim dege saŋa ʿaẕāb Taŋ͡grıdan.* 7b3=19:45,

ʿa. 13a2=19:75, 22a3=22:48, 24a4=20:61, 37a2=20:134, 35b3=20:127, 56a1=22:4, 57b1=22:9, 59b2=22:18, 60a3=22:22, 61a1=22:25, 65b5=22:47, 67b3=22:55, 68a1=22:57, 82a3=23:77, 92b3=24:23, 105b3=24:63, 109b1=25:19, 112a5=25:37, 113a3=25:42, 116a5=25:65, 117a1=25:69, 131a4=26:156, 131a5=26:158, 134a4=26:189, 135a5=26:201, 138a4=27:5, 141b4=27:21, 182b1=29:23, 189b1=29:53, 189b5=29:55, 207a4=31:6, 207b2=31:7, 217b1=32:21, 221a2=33:8, 226a3=33:30, 233b5=33:57, 235b3=33:68, 237b5=34:5, 249a5=35:7, 250a5=35:10

ʿa.-ı (iye.) 55b3=22:2, 116b1=25:65, 134a5=26:189, 179b2=29:10,

ʿa.-ını 184a3=29:29, 217a5=32:20, 245b3=34:42

ʿa.-ına 88a2=24:2, 211a3=31:21

ʿa.-ından 129b2=26:135, 239a5=34:12

ʿa.-umuza 135b1=26:204

ʿa.-ı (bel.) 171b1=28:64, 216a5=32:14, 244a1=34:33

ʿa.-a 80b3=23:64, 189b1=29:53, 189b3=29:54, 245a1=34:38

ʿa.-da 82a2=23:76, 195b5=30:16, 238b1=34:8

ʿa.-dan 14a1=19:79, 217b1=32:21, 240a1=34:14;ʿa.-dın 211b2=31:24

(Ar. recf, Far. ʿaẕāb) *Dutdı bunları ʿaẕāb...* 185b3=29:37

(Ar. ʿaẕāb, Far. ʿuḳūbet) *Kim peyġāmber hīç delülikde degül, meger kim sizi ḳorḳıdur kim önüŋüzde ḳatı ʿaẕāb bar.* 246b3=34:46

ʿaẕāb bir-: azap etmek.

(Ar. ʿaẕāb, Far. aẕāb kerden) *ʿAẕāb bire anġa kim dileye...* 182a1=29:21

ʿaẕāb eylenmiş: azap edilmiş, azaba uğramış.

(Ar. muʿaẕẕeb, Far. ʿaẕāb kerde) *Ve biz ʿaẕāb eylenmişüz.* 129b4=26:138

ʿaẕāb gören: azaba uğrayan.

(Ar. muʿaẕẕeb/īn, Far. ʿaẕāb kerde/gān) *Oḳımaḳuz Taŋ͡grıkuz birle ayruḳ taŋ͡grıyı kim olmayasız ʿaẕāb görenlerden.* 136a4=26:213

ʿaẕābda ḳalan: geride kalıp helak edilen.

(Ar. ġābir, Far. ʿaẕāb mānende/gān) *Ḳurtarduḳ anı ve daḳı ḳavmını meger ʿavratını endāze ḳılduḳ anı ʿaẕābda ḳalanlardan.* 148b3=27:57

ā.-lardan 184b4=29:32, 185a1=29:33

ʿaẕāb ḳıl-: azap etmek, eziyet etmek, ceza vermek.

(Ar. ʿaẕāb, Far. ʿuḳūbet) *Ve asa ḳoyam sizi budaḳlara ḫurma aġacınun kim bileler ḳanḳımuz ḳatıraḳ ʿaẕāb ḳılur, bāḳī degül.* 26a2=20:717

(Ar. ʿaẕāb, Far. ʿaẕāb kerden) *ʿAẕāb ḳılam anġa ḳatı ʿaẕāb...* 141b4=27:21

ʿa.-a 224b5=33:24, 236b1=33:73

(Ar. taʿẕīb, Far. ʿaẕāb kerden) *Biribir biz birle Yaʿḳūb peyġāmber oġlanlarını, ʿaẕāb ḳılma bunlara!* 22a1=20:47

ʿaẕāb ḳılası: azap edilecek.

(Ar. muʿaẕẕeb, Far. ʿaẕāb kerde/gān) *Biz çoḳuz māl birle ve oġlanlar birle ve degülüz biz ʿaẕāb ḳılası.* 244a5=34:35

azādlıḳ (Far. + T.): hürriyet, özgürlük.

azādlıḳ evi: Beyt-i Atik, eski (ilk) ev, Kâbe.

(Ar. Beytü'l-ʿAtīḳ, Far. ḫāne) *Ve ṭavāf ḳılalar azādlıḳ evine...* 61b5=22:29

āzār (Far.): azar, eziyet, incitme.

(Ar. eẕā, Far. āzār) *Ve ḳoġıl anlarun āzārını ve tevekkül ḳıl Tañgrıya.* 230a4=33:48

azdurmaḳ: azdırma, Tanrı yolundan çıkarma.

(Ar. ilḥād, Far. cesbīden) *Her kim dilerise anda kim azdurmaḳ ẓulm birle, ṭatduravuz anġa ʿazāb derdlü.* 61a1=22:25

ʿaẓīm (Ar.): büyük, yüce.

(Ar. ʿaẓīm, Far. buzurg) *Her kim muṭīʿ boldı Tañgrıya ve peyġāmberine, ḳurtıldı ḳurtılmaḳ ʿaẓīm.* 236a3=33:71

(Ar. ʿaẓīm, Far. buzurgvār) *İy oġul, şirk dutma Tañgrıya kim şirk dutmaḳ ʿaẓīm ẓulm durur.* 208b5=31:13

ʿa.-üŋ 142b4=27:26

ʿazīz (Ar.): 1. yüce, aziz, benzersiz; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Kim Tañgrıḳ durur ʿazīz ve ġafūr.* 133a1=26:175

ʿa. 207b4=31:9

ʿa.-dür 128b3=26:122, 130a1=26:140, 131b2=26:159

2. izzet sahibi, ileri gelen.

(Ar. ʿazīz, Far. ʿazīz-ter) *Pādşāhlar ḳaçan kim gireler bir köye fesāda getüreler anı ve eyleyeler ʿazīzlerini ol maḳāmuḳ ḫor ve buncılayın işleyeler.* 144a1=27:34

ʿazrāil (Ar.): ölüm meleği, Azrail.

(Ar. melekü'l-mevt, Far. ʿAzrāyil) *Cānuḳuzı ala ʿAzrāil ol kim sizüŋ üstüŋüze ḳodılar.* 215b3=32:11

B

bağışla-: 1. bağışlamak, merhamet etmek, affetmek.

(Ar. ġufrān, Far. āmurzīden) *Ve biz īmān ḳılduḳ Tañgrıya, bağışlaya bize yazuḳumuzı.* 26a5=20:73

(Ar. raḥmeᵗ, Far. baḫşūden) *Yarlıġa bizi ve bağışla bize.* 86a3=23:109

b. 87a4=23:118

b.-ya 182a1=29:21

b.-yavuz 81b5=23:75

2.bağışlamak, hibe etmek, bahş etmek.

(Ar. vehb, Far. dāden) *… bağışladuḳ anġa İsḥaḳ'ı ve Yaʿḳūb'ı.* 8a5=19:49

(Ar. vehb, Far. baḫşīden) *Mü'mine ʿavrat daḳı kim kendüsini bağışladı peyġāmbere, eger dilese peyġāmber kim nikāḥına güvüre anı ...* 231a2=33:50

bağışlayıcı: bağışlayıcı, merhametli, esma-yı hüsnadan.

(Ar. er-rāḥim, Far. baḫşāyende/gān) *Ādemīlere … bağışlayıcı durur.* 69b2=22:65

b. 88b4=24:5, 92a5=24:22, 96a5=24:33, 105a4=24:62, 107a4=25:6, 117a4=25:70, 124b3=26:68, 128b3=26:122, 139b1=27:11, 159a5=28:16, 159a5=28:16, 193b2=30:5

b.-dur 119a3=26:9, 220a4=33:5

b.-lara 50b3=21:83

b.-larun [-laruŋ] 86a3=23:109, 87a4=23:118

(Ar. erḥam, Far. baḫşāyende) *Banġa żarar verici degdi ve sensin* ***bağışlayıcı*** *bağışlayıcılara.* 50b3=21:83

bağla-: bağlamak, pekiştirmek, sağlamlaştırmak.

(Ar. rabṭ, Far. besten) *Dileridi kim āşkārā ḳıla anı, eger biz bağlamasavuz anun göŋline kim bola mü'minlerden.* 157b4=28:10

(Ar. ilḥāḳ, Far. ender besten) *Gösderüŋ banġa anlar kim bağladuḳuz anġa ortaḳlar.* 242b1=34:27

bağlan-: bağlanmak.

bağlanıp toĸ- [bağlanıp toŋ-]: sabit, hareketsiz olarak durmak.

(Ar. cāmid, Far. beste fuşurden) *Ve göresin ṭaġlar, sanasın kim anı bağlanıp ṭoĸdı ve ol barur tuman bulut yüridügi gibi.* 154b1=27:88

bağlanmış: bağlı, bağlanmış.

(Ar. muḳarren, Far. bestegān) *Ḳaçan kim düşeler ol ṭar yire bağlanmışlar, oḳıyalar anda vāveylā oḳımaḳ.* 108b1=25:13

bağlu: bağlı.

=> dili bağlu yılḳı 63a1=22:34

baḫīl (Far.): cimri, hasis, muhteris.

(Ar. şaḥīḥ/şeḥḥa, Far. baḫīl/ān) *Kim baḫīllerdür size, ḳaçan kim bola ḳorḳu vaḳtı...* 223a4=33:19

b.-lerdür 223b2=33:19

baḫillıḳ: cimrilik, ihtiraslılık.

baḫillıḳ it-: cimrilik etmek.

(Ar. ḳatr, Far. baḫīlī kerden) *Anlar kim ḳaçan direler dünyāligi, isrāf ḳılmayalar ve baḫillıḳ itmeyeler.* 116b2=25:67

baḫşāyiş (Far.) rahmet, bağışlama, merhamet.

(Ar. raḥmet, Far. baḫşāyiş) *Ḳaçan kim ṭatdura anlara andan baḫşāyiş andan bir ḳavım anlardan Çalabılarına şirk ḳılalar.* 200a2=30:33

b. 50b5=21:84, 54a5=21:107, 167a1=28:46

baḫşīş (Far.): bağış, hediye.

(Ar. raḥmeᵗ, Far. baḫşīş) *Ve eyleyevüz oġlanını ḥüccet yaʿni peyġāmber ḫalāyıḳa ve baḫşiş bola bizden.* 3b5=19:21

baḳ-: bakmak, görmek, görüp ibret almak.

(Ar. naẓar, Far. nigeristen) *Ve baḳ Tañgrıḳ dapa kim sen gerü durduḳ mı anġa ṭapu ḳılmaḳdan?* 31a2=20:97

b. 204a3=30:50

b.-a 58b4=22:15

b.-alar 223a5=33:19

b.-arvan 144a2=27:35

b.-uḳ [-uŋ] 151a5=27:69

=> gerü baḳ- 145a3=27:40; görü baḳ- 139a4=27:10

bāḳī (Ar.): ebedi, kalıcı, sonsuz.

(Ar. bāḳī, Far. bāḳī) *Ve asa ḳoyam sizi budaḳlara ḫurma aġacınun kim bileler ḳanḳımuz ḳatıraḳ ʿaẕāb ḳılur, bāḳī degül.* 26a2=20:71

bāḳīraḳ: daha kalıcı.

(Ar. ebḳā, Far. bāḳī-ter) *Taṅ͡grınuḳ birdügi rūzī yigrek durur, bāḳīraḳ durur.* 36b2=20:131

b. 26b2=20:73, 170b2=28:60

(Ar. ebḳā, Far. mānde-ter) *ʿAẕāb-ı āḫiret ḳatıraḳ durur ve bāḳīraḳ.* 35b3=20:127

balçıḳ: çamur, balçık.

(Ar. ṭīn, Far. gil) *Çıḳar bini iy Hāmān balçıḳdan.* 165a3=28:38

b.-dan 73b3=23:12, 215a3=32:7

=> yumşaḳ balçıḳ 215a4=32:8

bar: var, oldu, -dIr, imek fiili.

(Ar. kevn, Far. būden) *Ve barıdı benüm ʿavratum oġlandan nā-zād.* 1a3=19:5

b. 1b3=19:8, 38b5=21:7, 142b5=27:27, 224a2=33:21, 229a4=33:40

b.-ıdum 51a5=21:87

b.-ıdun (-ıduŋ) 36a1=20:129

b.-ıdı 1a3=19:5, 8b4=19:51, 9a4=19:54-55, 39b1=21:11, 42b1=21:30, 44b1=21:41, 48b5=21:73, 49a2=21:74, 49b2=21:77, 53a4=21:99, 78b4=23:46, 79a1=23:48, 86a2=23:109, 104b5=24:62, 135b4=26:207, 145b5=27:43, 146a1=27:43, 147a2=27:48, 153a5=27:82, 156b4=28:6, 157a4=28:8, 163b4=28:32, 176b4=28:84, 178b5=29:7, 186a1=29:38, 195a5=30:13, 202a5=30:42, 204a2=30:49, 222b2=33:15, 235b5=33:69, 240a2=34:15

b.-ıduḳ 39b5=21:14, 49b4=21:78, 50a5=21:81, 53a2=21:97, 126b3=26:97, 145b5=27:42, 168b3=28:53

b.-ıduḳuz [-ıduŋuz] 53b5=21:103, 85b3=23:105, 173b2=28:74; barıduḳuz 80b5=23:66, 179a3=29:8

b.-ıdılar 49a2=21:74, 92b4=24:24

b.-ısaḳuz [-ısaŋuz] 44a1=21:38

(Ar. kevn, Far. est/hest/end) *Kim bar benüm birle baṅ͡ga şefḳat.* 8a2=19:47

b. 12a4=19:71, 114b5=25:55, 117a4=25:70, 234a5=33:59

b.-uz 40a4=21:17, 50b2=21:82, 54a2=21:104,76b3=23:30

b.-dur 110b3=25:26, 114b4=25:54, 220b3=33:6, 223b3=33:19, 229b3=33:43

b.-sız 153b4=27:84, 190a1=29:55

b.-ıduḳ 170a2=28:58

b.-ısa 131a1=26:154

b.-ısaĸ [-ısaŋ] 134a2=26:187

b.-ısaḳuz [-ısaŋuz] 151b3=27:71

(Ar. kevn, Far. dāşten) *Kim bar durur Taŋ͡grıĸ, görür.* 109b5=25:21

b.-ıdı 111a2=25:29, 177a2=28:86

b.-ısa 178a5=29:5

(Ar. - , Far. dāşten) *Ṭoġru kim terk ḳılduḳ biz anda ḥüccet belgülü ḳavma kim usları bar durur.* 185a5=29:35

(Ar. işbāḥ, Far. būden) *Ve barıdı göŋli Mūsā anasınun fārig̱.* 157b2=28:10

b.-ıdı 175b5=28:82

(Ar. - , Far. est/hest) *Bardur bu İblīs düşman sanġa.* 34a1=20:117

b. 38a2=21:3, 50a3=21:80, 52a3=21:92, 54b1=21:108, 57a3=22:8, 57b3=22:11, 67a1=22:53, 70a3=22:70, 152a4=27:75, 198a3=30:26, 201b3=30:40, 207a2=31:6, 221b5=33:12, 226b2=33:32, 234b2=33:60, 248b3=35:3

b.-dur 163b3=28:32, 189a2=29:51, 212a1=31:27

b.-ıdı 175a5=28:79

b.-ısa 211b5=31:26, 214b2=32:4

(Ar. - , Far. būden) *Çıḳardı anları bir buzaġu tenlü, anun barıdı āvāzı.* 29b1=20:88

b. 199b5=30:32

b.-ıdı 50a5=21:81, 101b4=24:55, 186a5=29:40, 186b1=29:40, 186b2=29:40, 224b2=33:23, 224b3=33:23

(Ar. kevn, Far. -) *Kim ol bar durur yarlıġayıcı, bağışlayıcı.* 107a3=25:6

b. 108b4=25:16, 109b5=25:20

(Ar. - , Far. -) *Ādemīlerden bar durur kim eyide: "īmān getürdük Taŋ͡grıya!"* 179a5=29:10

b.77a2=23:33, 79a5=23:52, 80a5=23:62, 99b3=24:45, 99b4=24:45, 116b4=25:68, 121a2=26:28, 127a2=26:103, 134b1=26:190, 134b5=26:196, 140b2=27:16, 142a3=27:23, 181b3=29:19, 215b1=32:9, 236b5=34:1, 246b3=34:46

b.-ıdı 166a3=28:43, 249b2=35:8

=> ussı/usları bar 197b4=30:24, 199a1=30:28; tan͡grı anda bar ṭūl ve senā ve mülk 118a5=26:1

bar-: 1. varmak, gitmek, yürümek, uzaklaşmak.

(Ar. intibāẕ, Far. āmeden) *Meryem yükin götürdi, ıssuzlıḳdın yanġa bir yire ıraḳ bardı.* 4a2=19:22

(Ar. ityān, Far. āmeden) *Siz barır mısız erenlere şehvet birle ʿavratlardan daşra?* 148a3=27:55

b.-ıcaḳ 163a1=28:30

(Ar. mecīʾ, Far. āmeden) *Ḳaçan kim bardı anlara Mūsā bizüm ḥüccetlerümüz bile, eyitdiler: "Bolmaya bu meger cāḏū yaʿni yalancı ve iftirā ḳılıcı."* 164b1=28:36

(Ar. ẕehāb, Far. reften) *Bar! Sanġadur dirligüŋde kim diyesin: "Gelmeŋüz!"* 30b5=20:97

b.-ġıl 19a3=20:24

b.-uĸ [-uŋ] 21a5=20:43, 112a3=25:36

(Ar. meşy, Far. reften) *Geldi Mūsā'ya biri ol iki ḳızdan, barurıdı utanu.* 161a5=28:24

(Ar. ẕehāb, Far. şoden) *Ḥaḳḳā kim baruḳuz (baruŋuz) bizüm ḥüccetlerümiz bile, biz sizüŋ birle işidürvüz.* 119b3=26:15

(Ar. seʿy, Far. reften) *Anlar kim baralar bizüm nişānlarumuzda süst ḳılanlar, bunlardur ṭamu ḳavmı.* 66b1=22:51

(Ar. - , Far. -) *Siz durun bunda kim ben gördüm od, baram getürem size andan ḫaber ya bir ḳadar oddan getürem meger kim siz kim ısınasız.* 162b4=28:29

2. esmek, geçip gitmek.

(Ar. cereyān, Far. reften) *Süleymān buyruḳı ḳılduḳ yile, ḳatı eser yil barurıdı anun buyruḳı birle yirdin yanġa kim ḳutlu ḳılduḳ anda.* 50a4=21:81

3. gezmek, dolaşmak.

(Ar. seyr, Far. reften) *Ya barmayalar mı yirde, göreler nice bolur soḳı anlarun kim bunlarun öŋinde idiler?* 194a4=30:9

b.-un [-uŋ] 240b4=34:18

b.-maḳuz [-maŋuz] 65b2=22:46

4. inat ve ısrar etmek, bir şey yapmaya devam etmek.

(Ar. lecāc, Far. ender reften) *…baralar yolsızlıḳda bunlar gezeler.* 82a1=23:75

5. tabi olmak.

(Ar. ittibāʿ, Far. reften) *Ve şāʿirler anlarun ḳatından baralar yolsuzlar.* 137a2=26:224

6. hareket etmek, geçip gitmek.

(Ar. merr, Far. reften) *...ol barur tuman bulut yüridügi gibi.* 154b1=27:88

7. uğraşmak, çabalamak, gayret göstermek.

(Ar. seyʿ, Far. reften) *Ve anlar kim bardılar bizüm āyetlerümüzde ʿācizlıḳ birle, anlardur kim ʿaẕāba ḥāżır bolanlar.* 244b5=34:38

b.-dılar 237b4=34:5

=> ardınca bar- 123b5=26:60, 157b5=28:11; erişi bar- 26b5=20:76; gerü bar- 195a3=30:11; görü bar- 127a1=26:102; ıraḳ bar- 86a1=23:108; secdeye bar- 122b3=26:47; ṭoġru bar- 119b2=26:13; yavu bar- 228a2=33:36; yolsuz bar- 109a1=25:17

barmaḳ: dönme, geri dönme.

(Ar. recʿ, Far. bāz geşt) *Ve anun durur ḥākimlik ve dükeli barmaḳı andın yanġa durur.* 172b1=28:70

=> gerü barmaḳ 82b1=23:79, 99a1=24:42; yolı barmaḳ 107b5=25:9

barmış:

=> yavu barmış 159b3=28:18

bas-: basmak, çiğneyip ezmek.

(Ar. ḥaṭm, Far. kūbīden) *İy ḳarıncalar! Girüŋ inüŋüz içine kim basmaya Süleymān ve daḳı süyi ve anlar bilmezler.* 141a1=27:18

=> dünle bas- 147a4=27:49

baʿṣ (Ar.): yeniden dirilme, diriltme

baʿṣ ḳıl-: yeniden diriltmek, diriltmek.

(Ar. baʿṣ, Far. ber engīhten) *Selām bolsun banġa ol gün kim ṭoġdum, ol gün kim ölem ve ol gün kim bini gerü baʿṣ ḳılalar.* 5b5=19:33

baş: baş, kafa

(Ar. reʾs/ruʾus, Far. ser/hā) *İy anam oġlı! Dutma saḳalumı ve başumı kim ḳorḳdum..* 30a5=20:94

b.-ları 60a1=22:19, 215b5=32:12

(Ar. - , Far. ser) *Meger kim getürem size ol başdan göyünmiş.* 17b2=20:10

(Ar. - , Far. -) *Ve her kim geldi yavuzlıḳ birle yüzleri ḳoyu başları negūsār bolıp yüzleri odda.* 154b5=27:90

başı ḳoyu: baş aşağı, gerisin geri.

(Ar. ʿalā ruʾūsi, Far. ber ser) *Andan başları ḳoyu gerü geldiler ululları ḳatına…* 47b4=21:65

başar-: başarmak, gücü yetmek.

(Ar. istiṭāʿat, Far. tevānisten) *Başarımadılar yolı barmaḳa.* 107b5=25:9

başla-: başlamak, ilk olarak yapmak.

(Ar. ibdāʾ, Far. āġāz kerden) *Görmezler mi nice başlaya Tañrı yaratmaḳı andan gerü iki kim?* 181b2=29:19

bat-: batmak, (denize) dalmak.

(Ar. ġavṣ, Far. furū şoden) *Dīvlerden barıdı kim deñgize batarlarıdı anun üçün ve ḳılurlarıdı işler andan dışra.* 50b1=21:82

=> gün batar 166a5=28:44

bāṭıl (Ar.): hak olmayan, yanlış, batıl.

(Ar. bāṭıl, Far. bāṭıl) *Ḥaḳ geldi, görinmeye bāṭıl ikiledin, gerü gelmeye.* 247a2=34:49

b. 40a5=21:18, 68b5=22:62

b.-a 192a5=29:67

b.-dur 212b4=31:30

(Ar. bāṭıl, Far. tebāhkārī) *Ve anlar kim uydılar bāṭıla, kāfir boldılar.* 189a4=29:52

(Ar. - , Far. -) *Bel kim uravuz ḥaḳḳı bāṭıla, sıya bāṭılı ol sındı.* 40a5=21:18

bayıt-: zenginleştirmek, zengin etmek, ihtiyaçsız kılmak.

(Ar. iġnāʾ, Far. bī-niyāz kerden) *Eger bolurlarısa yoḳsul bayıda bunları Tañgrı kendü faẓlından kim Tañgrı çoḳ ʿaṭālu durur ve bilicidür.* 95b2=24:32

bāzār (Far.): çarşı, pazar.

(Ar. sūḳ/esvāḳ, Far. bāzār/hā) *Ve biribimedük kim sinden ilerü peyġāmberlerden meger kim anlar yirleridi ṭaʿām ve yürirleridi bāzārlarda.* 109b3=25:20

b.-larda 107a5=25:7

bāzirgānlıḳ (Far. + T.): alışveriş, ticaret.

(Ar. ticāre[t], Far. bāzirgānī) *Erenler kim meşġūl ḳılmaya anları bāzirgānlıḳ ve almaḳ ve satmaḳ Tañgrı ẕikrinden ve namāz ḳılmaḳ ve zekāt birmek.* 97b1=24:37

bāzū (Far.): pazı, (mec.) güç, kuvvet.

(Ar. ezr, Far. bāzū) *Muḥkem ḳıl anun birle bāzūmı.* 19b3=20:31

(Ar. ʿażud, Far. bāzū) *Berkidevüz senüŋ bāzūkı (bāzūŋı) ḳarındaşuḳ birle ve eyleyevüz size ḥüccet kim iremeyeler siz ikiye bizüm ḥüccetümüzden.* 164a4=28:35

bed-baḫt (Far.): 1. ümitsiz, talihsiz.

(Ar. şaḳiyy, Far. bed-baḫt) *Degülidüm senüŋ duʿāḳdan iy Çalap hergiz bed-baḫt.* 1a1=19:4

2. asi, isyan eden.

(Ar. ʿaṣiyy, Far. bed-baḫt) *Şefḳatlu anasına ve atasına ve degülidi mütekebbir ve bed-baḫt.* 2b3=19:14

bed-baḫt bol-: bedbaht, ümitsiz olmak; eziyet çekmek.

(Ar. şeḳāʾ, Far. bed-baḫt şoden) *Çıḳarmasun sizi uçmaḳdan, bedbaḫt bolasız.* 34a2=20:117

b.-maya 35a2=20:123

bed-baḫtlıḳ (Far. + T.): talihsizlik, bedbahtlık.

(Ar. şiḳvat, Far. bed-baḫtī) *Rabbenā ġālib boldı bize bed-baḫtlıḳ ve ḳavm ıduḳ yolından azmışlar.* 85b4=23:106

bedel (Ar.): karşılık.

bedel bolmaḳ: değiştirme, değişiklik.

(Ar. tebdīl, Far. gerdānīden) *Bedel bolmaḳ yoḳ durur Tañgrı yaratduḳına.* 199a5=30:30

bedel it-: değiştirmek, tahrif etmek.

(Ar. tebdīl, Far. bedel kerden) *Anlardan barıdı kim tamām itdiler ecelini ve anlardan barıdı kim bedel itmediler.* 224b3=33:23

bedel ḳıl-: değiştirmek, bir şeyin yerine başka bir şey koymak.

(Ar. tebdīl, Far. bedel kerden) *Ve berküde anları dīnlerini ol kim begendi bunları ve bedel ḳıla anları ḳorḳularından soḳra emīnlik.* 101b5=24:55

b.-dı 139b1=27:11

b.-duḳ 240a5=34:16

b.-maḳ 235a1=33:62

(Ar. tebeddül, Far. bedel kerden) *Meger ol kim tevbe ḳıldı … bunlar durur kim bedel ḳıla Tañgrı yazuḳlarını ṣevāba.* 117a3=25:70

b. -maḳ 232a1=33:52

begen-: beğenmek, hoşnut olmak.

(Ar. irtiżā', Far. pesendīden) *Ve şefā'at ḳılmayalar meger kim anı begene ve bunlara anun ḳorḳusından ḳorḳar bolalar.* 42a1=21:28

b.-di 101b5=24:55

(Ar. riżvān, Far. pesendīden) *...ve daḳı 'amel-i ṣāliḥ işlemek kim begenesin anı ve güvür bini raḥmetüŋ birle ḳullarun arasına ṣāliḥler.* 141b1=27:19

begenil-: beğenilmek, seçilmek.

begenilmiş: seçilmiş, seçkin, hoşnut ve razı olunmuş.

(Ar. merżiyy, Far. pesendīde) *Ve barıdı Tañgrısı ḳatında begenilmiş.* 9b1=19:55

(Ar. rażiyy, Far. pesendīde) *.....begenilmiş.* 1b1=19:6

bel (Ar.): 1. hayır, bilakis!

(Ar. bel, Far. ne ki) *Bel birdük bunlara rāstlıḳ birle ve bunlar durur yalancı.* 83b4=23:90

b. 41a5=21:24, 41b3=21:26, 44b3=21:42, 44b5=21:44, 80b1=23:63, 81a4=23:70, 81b1=23:71, 82b3=23:81, 100b3=24:50, 113b1=25:44, 150b5=27:66, 243b2=34:32, 245b1=34:41

2. yoksa, yahut.

(Ar. em, Far. yā hemī) *Bel ṭutdılar Çalaplarını yirden, kim bunlar kimse yaradalar.* 40b4=21:21

bel kim: hayır hayır! doğrusu...

(Ar. bel, Far. ne ki) *Bel kim mekr ḳılurıduḳuz dünin ve günin.* 243b4=34:33

b. 38a5=21:5, 40a5=21.18, 53a2=21:97, 108a2=25:11, 112b4=25:40, 132a3=26:166, 149b3=27:61, 150b4=27:66, 199a1=30:29, 208a5=31:11, 215b2=32:10, 242b1=34:27

(Ar. - , Far. -) *Anlardur kim anlara durur ʿivaż, bel kim iki anca kim işlediler ve anlardur uçmaḳ köşklerinde īmīn bolalar.* 244b4=34:37

belā (Ar.): kötülük, bela.

(Ar. fitneᵗ, Far. belā) *Eger degerise anġa şādī, diŋlene aḳa ve eger degse anġa belā gerü döne kendü yüzin.* 57b5=22:11

belāġat (Ar.): erişkinlik, yetişkinlik.

belāġat ḥalı: ergenlik çağı, gençlik.

(Ar. eşudd, Far. belāġatgāh) *...andan çıḳaravuz sizi ṭıfl oġlan andan degesüz belāġat ḥalına...* 56b1=22:5

belgi/ülü: 1. belli olmuş, adlandırılmış, tayin ve takdir edilmiş.

(Ar. musemmā, Far. nām-zede) *Ve eger söz degül mi kim ilerü dutdı Çalabuḳdan barıdun lāzım ve vaʿdeye belgülü.* 36a2=20:129

2. belli, görünür, apaçık, açıkça.

(Ar. beyyin, Far. hüveydā) *Ve daḳı ancılayın biribidük āyātlar belgülü kim Taŋ̂grı yol göstere anġa kim dileye.* 58b5=22:16

b. (belgülü) 87b3=24:1, 185a5=29:35, 188b2=29:49

(Ar. mübeyyin, Far. hüveydā) *Her kimden sizden belgülü ziştlıḳ gelürise anġa iki anca ʿaẕāb bola.* 226a2=33:30

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *Sensin yavu barmış belgülü.* 159b3=28:18

b. (belgülü) 58a1=22:11, 101b2=24:54, 139b5=27:13, 141b5=27:21, 152b4=27:79, 155b5=28:2, 159a3=28:15, 188b5=29:50, 208a5=31:11, 228a3=33:36

(Ar. mubṣir, Far. hüveydā) *Ḳaçan kim geldi anlara āyetlerümüz* ***belgülü,*** *eyitdiler: "Bu cāḏū durur belgülü."* 139b5=27:13

3. belli, bilinen.

(Ar. maʿlūm, Far. dānişte) *Kim ḥāżır geleler bunlara assılu yire ve ẕikr ḳılalar Çalap adını ol belgülü günlerde.* 61b2=22:28

belgülü bolmış: apaçık hâle gelmiş, belli.

(Ar. beyyin, Far. peydā kerde) *Ḳaçan kim oḳıyalar anlara āyetümüzi belgülü bolmış.* 245b5=34:43

belgi/ülü ḳıl-: açıklamak, delil göstermek.

(Ar. tebyīn, Far. pedīd kerden) *...sonra et pāresi ḳıldı bellüsüz ṣūreti kim belgilü ḳılavuz sizi...* 56a4=22:5

(Ar. tefṣīl, Far. peydā kerden) *Andayuḳ belgülü ḳılavuz āyetleri bir ḳavma kim usları barısa.* 198b5=30:28

bellü: belli, apaçık.

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *Mūsā buraḳdı ʿaṣāsını andan ol evrān boldı bellü.* 121b1=26:32

bellü ḳılın-: tayin ve takdir edilmek, belli edilmek.

(Ar. musemmā, Far. nām-zede) *Yaratmadı mı Tañrı gökleri ve yiri ve daḳı ikisi arasını meger ṭoġrulıḳ birle kim vaʿde bellü ḳılındı.* 194a3=30:8

bellüsüz: belirsiz.

bellüsüz ṣūret: belirsiz şekil, yaratılışı tamamlanmamış.

(Ar. ġayri muḫalleḳat, Far. nā-ṣūret nigāşte) *... sonra et pāresi ḳıldı bellüsüz ṣūreti kim belgilü ḳılavuz sizi ...* 56a4=22:5

belür-: 1. görünmek, belli olmak, açığa çıkmak.

(Ar. beyyineᵗ, Far. peydā) *Ḳaçan kim oḳıyasın bunlara bizüm ḥüccetlerümüzi belüre, eydeler anlar kim kāfir boldılar ol kişiler kim uydılar.* 12b2=19:73

(Ar. bedāʾ, Far. pedīd āmeden) *Yidiler ol buġdaydan, belürdi bunlara yaʿni açıldı dükeli tenleri...* 34b1=20:121

2. gelmek.

(Ar. ityān, Far. āmeden) *Ya belürmedi ol kim ilerüki kitāblardan idi.* 37a1=20:133

belürdi: açıkça görünen, belli olan.

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *İy anlar kim ögretdiler bize ḳuşlar dilini ve birdiler bize dükeli neseneden kim bar durur bu Çalap faẓlı kim belürdi.* 140b2=27:16

belürt-: belirtmek, beyan etmek, açıklamak.

(Ar. taṣrīf, Far. pedīd kerden) *Ve andayuḳ biribidük Ḳurʾān'ı ʿArap tilinçe ve belürtdük anda ḳorḳular meger kim bunlar perhīz ḳılalar...* 33a4=20:113

ben: ben, 1. tekil şahıs zamiri **krş. bin**

(Ar. enā, Far. men) *Yā Rab! N'üçün ḳoparduḳ bini gözsüz,* ***ben*** *ol dünyāda gözlü idüm.* 35a5=20:125

b. 41b2=21:25, 46b5=21:56, 52a4=21:92, 120a4=26:20, 128a1=26:114, 128a1=26:115, 144b5=27:39, 145a2=27:40, 163a3=28:30, 188b5=29:50

banġa [ban͡ga] 50b3=21:83

b.-üm 119b3=26:14

b.-ven 79b1=23:52, 139a2=27:9, 155a5=27:92

(Ar. [in]nī, Far. men) *Meryem eyitdi: "Ben sıġınurum Tan͡grıya."* 3a4=19:18

b. 3a5=19:19, 4a3=19:23, 4b4=19:26, 7b2=19:45, 17b1=20:10, 17b4=20:12, 17b5=20:13, 21b3=20:46, 28a2=20:82, 42a3=21:29, 51a5=21:87, 86a5=23:111, 110b5=25:27, 111a1=25:28, 119a5=26:12, 129b1=26:135, 130a3=26:143, 136b1=26:216, 138b2=27:7, 139b1=27:11, 142a2=27:23, 144a2=27:35, 146a5=27:44, 159a3=28:16, 161b5=28:27, 162a1=28:27, 162b4=28:29, 163b5=28:33, 165a4=28:38, 183a3=29:26, 239a2=34:11, 246b1=34:46

b.-i 75b5=23:26, 77b5=23:39, 119b3=26:14, 120a5=26:21, 128a3=26:117, 164a2=28:34

banġa [ban͡ga] 1b3=19:8, 3b3=19:20, 5a5=19:30, 5b2=19:31, 5b4=19:33, 7a4=19:43, 18a2=20:14, 19a5=20:26, 19b2=20:29, 29b5=20:90, 51b2=21:89, 52a4=21:92, 75b4=23:26, 77b5=23:39, 84a4=23:93, 84a5=23:94,

84b4=23:98, 86a1=23:108, 102a1=24:55, 111a2=25:29, 119b1=26:12, 124a2=26:62, 127b1=26:108, 127b3=26:110, 128b5=26:126, 129a4=26:131, 130a4=26:144, 130b3=26:150, 131b5=26:163, 133a3=26:179, 141a4=27:19, 141b5=27:21, 143b1=27:32, 144b3=27:38, 144b4=27:38, 157b1=28:9, 159a5=28:17, 160b3=28:22, 162b1=28:28, 184a4=29:30, 208a4=31:11

b.-den 20b1=20:39, 35a1=20:123

b.-din 161a4=28:24

b.-üm 8a2=19:47, 17b4=20:12, 18b1=20:18, 18b3=20:18, 19a5=20:25, 19b1=20:27, 19b2=20:29, 19b4=20:32, 20a5=20:39, 30a4=20:93, 43b4=21:37, 76a3=23:27, 143b2=27:32, 145a1=27:39, 162a5=28:28, 164a2=28:34, 174b4=28:78, 189a3=29:52, 190a1=29:56

b.-ven 1a2=19:5, 5a5=19:30, 7a4=19:43, 18a1=20:14, 66a4=22:49, 79a5=23:51, 127a5=26:107, 128b4=26:125, 131b4=26:162, 132a5=26:168, 133a3=26:178, 139a4=27:10, 160a5=28:20, 161a4=28:24, 163a3=28:30, 188b5=29:50

(Ar. aleyye, Far. men) *Cebrāyil eyitdi: "Böyle." didi Tan͡grıḳ kim, "Atasuz banġa āsān durur."* 3b4=19:21

banġa [ban͡ga] 141a5=27:19, 141b2=27:20, 143a3=27:29, 179a3=29:8, 190a3=29:56, 209b1=31:15, 242b1=34:27, 247a3=34:50

b.-din 209a3=31:14, 209b1=31:15

(Ar. ennā, Far. mā) Dürüstlıḳ birle eyleye banġa māl ve oġlanlar. 13b3=19:77

(Ar. [in]nī, Far. –) *Kim benven* Tan͡grı. 18a1=20:14

banġa [ban͡ga] 7a5=19:43, 164a3=28:34

(Ar. - , Far. men) *İy sizler kim ḳavm, ben bilmedüm size hīç Tan͡grı benden ayruḳ.* 165a2=28:38,

b. 1b4=19:8, 8a1=19:47, 20b2=20:39, 28a5=20:84, 54b2=21:109, 54b4=21:111, 84b5=23:100, 138b3=27:7, 143b1=27:32, 165a4=28:38

banġa [ban͡ga] 1a1=19:4; 1a4=19:5, 3b2=19:20, 33b2=20:114, 41b2=21:25, 54b1=21:108, 61a2=22:26, 65a4=22:44, 111a1=25:28, 120a5=26:21, 120b1=26:22, 125a4=26:77, 128a4=26:118, 155a1=27:91, 165a3=28:38, 179a2=29:8, 209a2=31:14, 209a4=31:15

b.-den 41a5=21:24, 121a3=26:29, 165a2=28:38

b.-üm 1a3=19:5, 1b3=19:8, 6a4=19:36, 21a4=20:42, 27a3=20:77, 28a1=20:81, 28a2=20:81, 28b3=20:86, 29a2=20:86, 30a1=20:90, 30b2=20:94, 32a4=20:105, 35a1=20:123, 38a4=21:4, 41a4=21:24, 43b4=21:37, 54b2=21:109, 61a3=22:26, 86a4=23:110, 111a3=25:30, 120a5=26:21, 124a2=26:62, 127b2=26:109, 127b4=26:112, 128a3=26:117, 128a4=26:118, 130a5=26:145, 132a1=26:164, 133a4=26:180, 139a5=27:10, 143a1=27:28, 143a3=27:29, 143b1=27:32, 245a2=34:39, 246b4=34:47

b.-ven 54b1=21:108

(Ar. innā, Far. men) *Ve ben sizüŋ birle ṭoġru yolda mıvuz ya egri yolda?* 242a2=34:24

(Ar. - , Far. -) *Ḳorḳarvan ben yalan diyeler baṅġa.* 164a3=28:34

b.-den 28a5=20:84

b.-üm 122a5=26:42

benven Taṅ͡ġrı ʿālim: Hurūf-ı mukattaa'dan "elif-lâm-mîm" için kullanılmış.

(Ar. elif-lām-mīm, Far. menem ḫudāy dānā) b. 193a3=30:1, 206b3=31:1, 214a3=32:1

benven Taṅ͡ġrı bilür: Hurūf-ı mukattaa'dan "elif-lâm-mîm" için kullanılmış.

(Ar. elif-lām-mīm, Far. menem ḫudāy dānā) b. 177b4=29:1

bend (Far.): engel.

(Ar. berzaḫ, Far. bend) *Eyledi arasında ikisinün bend yıġılmış.* 114b2=25:53

(Ar. ḥacīz, Far. bend) *...eyledi iki deŋiz arasında bend.* 149b3=27:61

beṅ͡ġdeş: benzer.

(Ar. miṯl, Far. mānend) *Degülsin sen bize beṅ͡ġdeş kim getür ḥüccet eger barısa kim ṭoġru sözlülerdensin.* 131a1=26:154

beṅ͡ġdeşsüz: Hakîm, hüküm ve hikmet sahibi olan; esma-yı hüsnadan. **krş. beŋdeşsüz**

(Ar. ḥakīm, Far. bī-hemtā) *Ve sensin kim buraḳdılar Ḳurʾān'ı saṅġa Taṅ͡ġrı ḳatından, kim beṅ͡ġdeşsüz ve ʿālim durur.* 138b1=27:6

beŋdeşsüz: Eşsiz, büyük kudret sahibi; esma-yı hüsnadan. **krş. beṅ͡ġdeşsüz**

(Ar. el-ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Kim Taṅ͡ġrık senüŋ beŋdeşsüz bağışlayıcıdur.* 119a3=26:9

b. 124b2=26:68, 127a3=26:104, 136b2=26:217

beŋ͡gze-: benzemek. **krş. beŋze-**

(Ar. ke, Far. çün) *Beŋ͡gzer bunlar yılḳılara.* 113a5=25:44

beŋze-: benzemek. **krş. beŋ͡gze-**

(Ar. temeṣṣul, Far. mānend kerden) *Beŋzedi Cebrāyil aṅġa bir ere dostoġru.* 3a3=19:17

beŋzersüz: benzersiz, yüce; esma-yı hüsnadan.

(Ar. ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Kim Taṅ͡grı ḳuvvetlü ve beŋzersüz durur.* 71a5=22:74

berāber (Far.): beraber, eşit; bir, aynı.

(Ar. sevāʾ, Far. berāber) *Bildürdüm size benüm berāberümde...* 54b2=21:109

(Ar. sevāʾ, Far. yeksān) *Bize berāber durur eger ögit bire ya birmeye ögit birenler.* 129b2=26:136

b. 198b4=30:28

berāber bol-: eşit olmak, aynı olmak.

(Ar. istivāʾ, Far. berāber būden) *...anı kim eyledük biz anı ādemīleri berāber bola durmış anda dostlıġa gelmiş ıraḳdan.* 60b5=22:25

b.-maya 217a1=32:18

berāber ḳıl-: ortak tutmak, şirk koşmak.

(Ar. tesviyet, Far. berāber kerden) *Kim berāber ḳılavuz sizi ʿālemler Taṅ͡grısına.* 126b4=26:98

bereket (Ar.): 1. nimet, bolluk, bereket.

(Ar. berekat, Far. bereket) *Ḳaçan kim giresiz evlere, selām ḳılun kendüsüŋüze ve dürūd Taṅ͡grı ḳatından ve bereket ve arılıḳ.* 104b3=24:61

2. kutlu, mübarek.

(Ar. berekat, Far. bereket) *Ḳaçan kim geldi andan ḳıġırdı kim bereketdedür ol kim oddadur ve ol kim anun yöresinde durur.* 138b5=27:8

bereket bir-: bereketlendirmek, bereket vermek

(Ar. mubārekat, Far. bereket kerden) *Taṅ͡grı ḳurtardı İbrahīm ve daḳı Lūṭ peyġāmberi yirdin yanġa kim bereket birdi anda dünyādakilere.* 48b1=21:71

berekāt ḳıl-: bereket vermek, bereketlendirmek.

(Ar. mubārakeᵗ, Far. bereket kerden) *Eyledük anlarun bile köyler arasında kim berekāt ḳılduḳ anda āşkāre köyler...* 240b3=34:18

bereketlü: 1. bereketli, uğurlu.

(Ar. mubārek, Far. be-bereket) *Ol çerāġ şīşede bola, ol şīşe eyle bola kim yılduz yıldıraġan kim yanduralar aġaçdan bereketlü...* 96b5=24:35

b. 163a2=28:30

(Ar. tebāreke, Far. be-bereket) *Bereketlü durur Tanкrı, eyü yaradıcı.* 74a2=23:14

b.-dür 115b4=25:61

berḫūrdārlıḳ (Far.+T.): fayda, menfaat, rahatlık, geçim metaı.

(Ar. itrāf, Far. ber ḫˇurdārī) *Ayaḳuкuzı urmaк ve gerü dönüŋ ol yanġa kim berḫūrdārlıḳ durur.* 39b4=21:13

(Ar. metaᶜ, Far. ber ḫˇurdārī) *Ve ol kim ve birdiler size neseneden ḳaçan kim berḫūrdārlıḳ bu dünyā dirliginün daḳı bezegi.* 170b1=28:60

b. 54b5=21:111

berḫūrdārlıḳ bir-: fayda sağlamak, nimet vermek, metalandırmak.

(Ar. temtīᶜ, Far. ber ḫˇurdārī dāden) *Ve ṭartma gözlerüŋi ol yanġa kim berḫūrdārlıḳ birdi anun birle cüftlere.* 36b1=20:131

b.-dük 135b2=26:205, 170b4=28:61

(Ar. metāᶜ, Far. ber ḫˇurdārī dāden) *Lākin berḫūrdārlıḳ birdük anlara ve ataları, unıtdılar idi aкdılar barıdı anlar bir ḳavm helāk bolmış.* 109a3=25:18

berḫūrdārlıḳ it-: istifade etmek, faydalanmak.

(Ar. temettuᶜ, Far. berḫūrdārī kerden) *Kim kāfir bolalar anġa kim birdük anlara ve berḫūrdārlıḳ ideler.* 192a3=29:66

berḫūrdārlıḳ ḳıl-: istifade etmek, faydalanmak.

(Ar. temettuᶜ, Far. berḫūrdārī kerden) *Berḫūrdārlıḳ ḳıluḳ (ḳıluŋ) kim tiz bola kim bilesiz.* 200a3=30:34

berk: sağlam, güçlü.

berkirek: en sağlam, en kuvvetli.

(Ar. vuṣḳā, Far. üstüvār-terīn) *Her kim ısmarlarısa yüzini Tan͡grı dapa, ol muḥsīn bolġa ḥaḳīḳat yapışdı berkirek gūşeye.* 211a4=31:22

berkit/d-: sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek, desteklemek. **krş. berküt/d-**

(Ar. mekīn, Far. üstüvār kerden) *Andan eyledük anı püşt suyı, berkitdük muḥkem.* 73b4=23:13

(Ar. istivāʾ, Far. üstüvār kerden) *Andan berkitdi ʿarşa mihrbān Taṅgrınun.* 115b1=25:59

(Ar. şedd, Far. saḫt kerden) *Berkidevüz senüŋ bāzūkı ḳarındaşuḳ birle ve eyleyevüz size ḥüccet kim iremeyeler siz ikiye bizüm ḥüccetümüzden.* 164a3=28:35

berküt/d-: sağlamlaştırmak. **krş. berkit-**

(Ar. temkīn, Far. üstüvār kerden) *Ve berküde anları dīnlerini ol kim begendi bunları ve bedel ḳıla anları ḳorḳularından soḳra emīnlik.* 101b5=24:55

besle-: beslemek, büyütmek, yetiştirmek, terbiye etmek.

(Ar. terbiyeᵗ, Far. perverden) *Beslemedük mi sini bizde ḫurd oġlan ve ḳalduḳ bizüm ḳatumuzda yıllar.* 120a1=26:18

beşāret (Ar.): müjde, muştu, müjdeleme.

(Ar. buşrā, Far. müjde) *Ol gün kim göreler ferişteleri, olmaya beşāret ol gün kāfirlere ve eyideler: "Ḥicāb bolsun ḥicāb bolmış."* 110a3=25:22

b. 137b5=27:2

beşāret bir-: müjde vermek, müjdelemek.

(Ar. tebşīr, Far. müjde dāden) *Buncılayın musaḫḫar ḳılduḳ anı size kim ululıġa ẕikr ḳılasız Çalabı anġa kim yol gösterdi size, beşāret bir eyü işlülere.* 64a1=22:37

b. 207b2=31:7, 230a2=33:47

b.-esin 16a1=19:97

b.-üŋ 63a2=22:34

(Ar. istibşār, Far. müjde dāden) *... andan anġa kim dileye kendü ḳullarından andan anlar beşāret bireler.* 204a1=30:48

beşāret birici: müjdeleyici, müjdeleyen.

(Ar. mubeşşir, Far. müjde dehende) *Ve biribimedük sini meger kim beşāret birici ve ḳorḳudıcı.* 115a2=25:56

b. 229b5=33:45

beşāret ḳıl-: müjdelemek.

(Ar. tebşīr, Far. müjde kerden) *İbrahīm'e beşāret ḳılıp eyitdiler…* 184a5=29:31

beşāret ḳılıcı: müjdeci. (Ar. beşīr, Far. müjde dehende) *Biribimedük sini iy Muḥammed meger kim dükeline ādemīlerün beşāret ḳılıcı ve ḳorḳıdıcı.* 242b3=34:28

beyān (Ar.): bildirim, açıklama.

beyān ḳıl-: açıklamak, izah etmek.

(Ar. tebyīn, Far. pedīd kerden) *Beyān ḳıla Çalap size ḥüccetleri...* 103a2=24:58

b.-dılar 185b5=29:38

b.-a 103a5=24:59, 104b4=24:61

beze-: süslemek, bezemek, güzel göstermek.

(Ar. tezyīn, Far. ārāsten) *Ve daḳı bezedi anları Şeyṭān...* 185b5=29:38

b.-dük 138a3=27:4

b.-diler 249b1=35:8

b.-miş 142a5=27:24

(Ar. taḥliyet, Far. pīrāye kerden) *Kim Tañgrı güvüre anı … uçmaḳlara kim aḳa anun altında arḳlar, bezeyeler bunları anda bilezükler bile altundan...* 60a5=22:23

bezek/g: süs, ziynet eşyası, mücevher.

(Ar. zīnet, Far. ārāyiş) *Ḫilāf ḳılmaduḳ vaʿdeki kendüsümüzden lākin biz götürdük aġır nesene ol ḳavım bezeginden.* 29a4=20:87

bezegi 170b2=28:60, 175a2=28:79

b.-lerini 94a5=24:31, 94b2=24:31

b.-lerinden 95a4=24:31

bıldırcın: bıldırcın.

(Ar. selvā, Far. semāne) *Biz biribidük size terencübīn ve bıldırcın biryān.* 27b4=20:80

biç-: biçmek, hasat etmek.

biçilmiş: biçilmiş, hasat edilmiş (ekin).

(Ar. ḥaṣīd, Far. durūde) *Pes hemīşe ol idi bunlarun daʿvīsi kim ḳılduḳ bunları biçilmiş, solmışlar.* 40a2=21:15

bī-çāre (Far.): çaresiz, sıkıntılı.

(Ar. mużṭarr, Far. bī-çāre) *Ol kim icābet ḳıla bī-çāreye...* 149b4=27:62

bī-çāre ḳıl-: icbar etmek, zorlamak.

(Ar. iżṭirār, Far. bī-çāre kerden) *Az eylük birevüz anlara, soḳra bī-çāre ḳılavuz anları ʿaẕābdın yanġa yavlaḳ.* 211b2=31:24

bigi: gibi. **krş. gibi**

(Ar. miṯl, Far. hem-çün) *Hīç bar mı bu meger er bola sizüŋ bigi…* 38a3=21:3

b. 75b1=23:24, 77a3=23:33, 77a5=23:34, 78b5=23:47

(Ar. miṯl, Far. mānend) *Degülsin sen illā bizüm bigi ādemī.* 133b5=26:186

(Ar. ke, Far. çün) *İşleri gürāb bigi durur düzde yazıda.* 98a1=24:39

b. 96b3=24:35, 98a4=24:40, 124a4=26:63, 179b2=29:10, 213a2=31:32, 235b4=33:69

(Ar. - , Far. çün) *...ve eylemedi oġullıḳa alduġuḳuz kendü oġluḳuz bigi.* 219b4=33:4

(Ar. - , Far. hemī) *Andan yuḳaru çıḳa andın yanġa ol gün kim anun miḳdārı biŋ͡g yıl anun bigi sarsız.* 215a1=32:5

(Ar. - , Far. -) *Nice bunun bigi köyi helāk ḳılduḳ.* 65a5=22:45

b. 66a2=22:48, 73b5=23:14

=> bunun [bunuŋ] bigi 47b1=21:62, 201b4=30:40

bī-ḥadd (Far+Ar): hadsiz, aşırı.

bī-ḥadd bol-: aşırı davranışlarda bulunmak, ifrata kaçmak.

(Ar. furūṭ, Far. ifrāṭ kerden) *Biz ḳorḳalum mı kim bi-ḥadd bolurısa bizdin yanġa eger yolsuz bolurısa.* 21b2=20:45

bil: bel.

=> ince billü 61a5=22:27

bil-: 1. bilmek, öğrenmek, tanımak.

(Ar. ʿilm, Far. dānisten/dānişten) *Ol bilür gizlüyi ve örtilü.* 17a3=20:7

b.-dük 231a4=33:50

b.-düŋüzise 96a1=24:33

b.-medüm 165a2=28:38

b.-medüŋüz 205b4=30:56

b.-ür misin 11b1=19:65, 47b5=21:65

b.-ür 38a4=21:4, 54b3=21:110, 54b4=21:110, 70a3=22:70, 71b2=22:76, 94a1=24:29, 98b4=24:41, 98b5=24:41, 103b4=24:60, 105b1=24:63, 105b4=24:64, 172a4=28:69, 187a2=29:42, 187b4=29:45, 213b4=31:34, 231b5=33:51, 237a1=34:2

b.-ürsiz 129a5=26:132

b.-üriseŋüz 83a3=23:84, 83b3=23:88, 181a1=29:16

b.-ürler 191b5=29:64

b.-ürlerise 187a2=29:41

b.-mezsin 209a4=31:15

b.-mez misin 70a2=22:70

b.-mez 158a5=28:13, 174b4=28:78

b.-meziseŋüz 220a1=33:5

b.-mezler 149b4=27:61, 211b4=31:25

b.-e 41b5=21:28, 67a3=22:54, 107a3=25:6, 142b3=27:25, 152a2=27:74, 158a4=28:13, 189a3=29:52, 223a2=33:18

b.-esiz 123a1=26:49, 200a4=30:34

b.-eler 26a1=20:71, 92b5=24:25, 95a3=24:31, 113a2=25:42, 135a1=26:197, 137b1=26:227, 147b5=27:52, 173b4=28:75, 192a3=29:66, 193b4=30:7

b.-eleridi 44a1=21:39, 240a1=34:14

b.-meye 56b2=22:5, 150b2=27:65, 216b4=32:17

b.-meyeler 39a1=21:7, 41a5=21:24, 169b4=28:57, 193b4=30:6, 199b1=30:30, 206a4=30:59, 242b4=34:28, 244b2=34:36

b.-gil 168a2=28:50

b.-üŋ 37a5=20:135

b.-sünler 13a3=19:75

(Ar. dery, Far. dānişten) *Ve ben kim bilem, meger sınayalar sizi.* 54b4=21:111

b.-ürüm 54b3=21:109

b.-mez 213b5=31:34

(Ar. - , Far. dānisten) *Savurdı anı benüm Taŋ͡grım. Bilmez misin?* 32a4=20:105

(Ar. - , Far. -) *Ve ādemīlerden kimse bar durur kim ḫuṣūmet ḳılar Taŋ͡grıya bilüsüzlikden ve ṭoġru yolı daḳı ve rūşen Ḳur'ān'ı daḳı bilmeye.* 57a4=22:8

2. tanımak, bilmek.

(Ar. ʿirfān, Far. şināḫten) *Ḳaçan kim oḳıyasın bunlara ḥüccetlerümüzi āşkārā bilesin yüzlerinde anlarun kim kāfir bolmışlar.* 70b2=22:72

b.-mezler mi 81a2=23:69

b.-eler 234a5=33:59

(Ar. ʿirfān, Far. dānisten) *Şükr Taŋ̂rıya kim göstere size kendü ḥüccetlerini kim bilesiz anı.* 155b2=27:93

(Ar. ḳadr, Far. dānisten) *Bilmediler Taŋ̂rınun ḥaḳḳı ḳadrini.* 71a5=22:74

(Ar. idrāk, Far. ender yāften) *Eyitdi Mūsā yārānı kim: "Bizi bileler."* 124a1=26:61

(Ar. idrāk, Far. dānisten) *Ve ne bilesin sen kim ḳıyāmet bola yaḳın.* 235a2=33:63

3. aklını kullanmak, akıl etmek düşünüp ibret almak.

(Ar. ʿaḳl, Far. dānisten) *Ve ol kim Taŋ̂rıya yaḳın durur, yigrek ve bāḳīraḳ idügin bilmez misiz?* 170b3=28:60

b.-mez misiz 82b3=23:80

(Ar. ʿaḳl, Far. ender yāften) *Bu durur ol meṯel kim ururuz anı ādemīlere ve bilimeyeler anı meger ʿālimler.* 187a4=29:43

4. anlamak, idrak etmek, farkına varmak.

(Ar. şuʿūr, Far. dānisten) *Andan gördi anı kūşede ve anlar bilmedi.* 158a1=28:11

b.-üriseŋüz 128a1=26:113

b.-imediler 147b2=27:50

b.-mezler 135a5=26:202, 141a2=27:18

b.-meyeler 79b4=23:56, 150b4=27:65, 157b2=28:9, 189b2=29:53

(Ar. ʿaḳl, Far. dānisten) *Ya sanasın kim artuḳı bunlardan işidürler ya bilürler.* 113a5=25:44

(Ar. iḫāṭat, Far. resīden) *Yalan didiŋüz siz ḥüccetlerümi ve bilimediler anġa ʿilm immā ol kim barsız işlersüz?* 153b3=27:84

5. yakinen bilmek, inanmak.

(Ar. istiḳān, Far. be-dürüst dāşten) *Ve inkār ḳıldılar anġa ve bileler anı tenleri birle ẓulm ve ululıġı gör kim nice bolısar soḳı müfsīdlerün.* 140a1=27:14

=> yigrek bil- 12a3=19:70, 32a1=20:104, 134a3=26:188, 164b4=28:37, 179b4=29:10, 184b3=29:32

bilici: bilen; her şeyi hakkıyla bilen; esma-yı hüsnadan.

(Ar. ʿalīm/īn, Far. dānā/n) *Tañgrı dükeli neseneye bilici durur.* 97a4=24:35

b. 38a5=21:4, 50a5=21:81, 92a1=24:21

b.-dür 95b3=24:32

(Ar. ʿalīm/īn, Far. dānende) *Tañgrım getüre size kim ġaybı bilici durur.* 237a5=34:3

(Ar. el-ḫabīr, Far. āgāh) *Kim Tañgrı laṭīf ve bilici durur.* 69a2=22:63

bilmek: bilinen, takdir edilen.

(Ar. maʿrūf, Far. şināḫte) *And içmeŋ buyruḳ ṭutmaḳ bilmek durur.* 101a3=24:53

bilmeklik: bilme, bilgi.

(Ar. ʿilm, Far. dāniş) *Bilmeklik anı, Tañgrım ḳatında durur ve kitābında kim hīç eksük ḳılmaya Çalabum ve daḳı unıtmaya.* 22b2=20:52

bilmez: inkar eden, tanımayan.

(Ar. munkir, Far. nā-şināḫte) *Bunlar anı bilmezlerden durur.* 81a3=23:69

bilür: bilgin, alim; (en iyi) bilen, her şeyi hakkıyla bilen, her şeyden haberdar olan; esma-yı hüsnadan.

(Ar. ʿalīm, Far. dānā) *Tañgrı bilür, ḥakīm durur.* 66b5=22:52

b. 84a2=23:92, 121b1=26:34, 121b5=26:37, 211b1=31:23, 229a5=33:40, 233a3=33:54, 249b4=35:8

(Ar. ʿalīm, Far. dānīd hesten) *Ḳalduḳuz meger azçuḳ eger siz bilüriseŋüz.* 86b4=23:114

(Ar. ʿallām, Far. dānā) *Çalabum ṭoġrulıḳ birle buraḳur, ġaybları bilür.* 247a1=34:48

(Ar. ḫabīr, Far. āgāh) *Kim Tañgrı bilür anı kim işlersiz.* 101a4=24:53

b. 154b3=27:88, 209b5=31:16, 212b2=31:29, 214a1=31:34, 237a1=34:1

(Ar. - , Far. -) *Kim Tañgrık anı kim işlersiz bilür ve ḫabīrdür.* 219a5=33:2

=> benven Tañgrı bilür 177b4=29:1

bilürirek: daha iyi bilen, en iyi bilen; her şeyi hakkıyla bilen; esma-yı hüsnadan.

(Ar. ʿalīm, Far. dānā) *Kim Taŋ̑rı bilürirek durur ve ḥalīmdür.* 68a5=22:59

(Ar. aʿlem, Far. dānā-ter) *Taŋ̑rı bilürirek durur anġa kim işlersiz.* 70a1=22:68

b. 176b5=28:85

b.-üz 84b2=23:96

bildür-: bildirmek, açıklamak, anlatmak.

(Ar. inbāʾ, Far. āgāh kerden) *Ol gün kim gerü döndüre anları kendüdin dapa, bildüre anlara anı kim işlediler.* 105b5=24:64

b.-evüz 211b1=31:23

(Ar. īẕān, Far. āgāh kerden) *Bildürdüm size benüm berāberümde ve ben kim bilürüm kim yaḳındur ya ıraḳ ol kim vaʿde eyleyeler size.* 54b2=21:109

bile: ile **krş. birle**

(Ar. bi-, Far. be-) *Ḥaḳḳā kim kāfir boldılar butlar bile kāfirler ṭapmaġı birle.* 14a3=19:82

b. 16a1=19:97, 18b2=20:18, 24a4=20:61, 29b5=20:90, 49b1=21:77, 64a3=22:39, 78b3=23:45, 111b2=25:32, 114a5=25:52, 119b4=26:15, 147a1=27:47, 164b2=28:36, 194b3=30:9, 223b2=33:19

(Ar. meʿa, Far. be-/bā) *Ḳorḳmaḳ kim ben sizüŋ bile-em.* 21b3=20:46

b. 124a5=26:65, 128a5=26:119, 180a4=29:13, 231a1=33:50

b.-vüz 179b3=29:10

(Ar. beyne, Far. miyān) *Eyledük anlarun bile köyler arasında kim berekāt ḳılduḳ anda āşkāre köyler ve endāze ḳılduḳ biz anda kārvān yolını.* 240b3=34:18

(Ar. - , Far. be-) *Gelmeyeler savaş bile meger azı.* 223a4=33:18

b. 44a3=21:40, 102b3=24:58, 183b5=29:29

(Ar. - , Far. ve) *Ṭap durur Taŋ̑rıya benüm bile sizüŋ araḳuzda...* 189a3=29:52

(Ar. - , Far. be-hem) *Bolmaya size ṭarlıḳ kim yiyesiz dükeli bile ya ayru ayru.* 104b1=24:61

b. 105a1=24:62

(Ar. - , Far. bā) *Ve oḳı ādemīleri, ḥacca gelsünler sanġa yaya ve dükeli ince billü bile gelsünler dükeli yoldan ıraḳ.* 61a5=22:27

b.220b2=33:6

(Ar. - , Far. -) *Ve nice helāk ḳılduḳ bunlardan ilerü gürūhlardan kim bunlar yigrek idi māl bile ve daḳı görmege.* 12b5=19:74

b. 20b4=20:40, 21b1=20:44, 42b3=21:31, 44b4=21:43, 60a5=22:23, 68a2=22:58, 150a3=27:63, 151a2=27:67

=> ḫaṭā bile işle- 220a3=33:5

bilezük: bilezik.

(Ar. isvār/esviret, Far. destverenc/hā) *Bezeyeler bunları anda bilezükler bile altundan ve incüden ve ṭonları anda ḥarīrden bola.* 60a5=22:23

bilü: bilgi, ilim.

(Ar. ʿilm, Far. dāniş) *Kim sizüŋ Taŋ͡grıŋuz ol Taŋ͡grı durur, ol kim yoḳdur Taŋ͡grı meger ol ve kiŋ͡gdür anun dükeli neseye bilü.* 31a5=20:98

b. 49b5=21:79, 145a2=27:40

b.-si 235a2=33:63

bilüsi yet-: haberdar olmak, bilgisiyle kuşatmak.

(Ar. iḥāṭat, Far. der resīden) *Bilüleri yetmeye anġa ʿilm birle.* 32b5=20:110

bilülik: bilgi, ilim.

(Ar. ʿilm, Far. dāniş) *...ve sizden kimesne bola kim ḳopalar tā yavlaḳ ḳarıya kim bilmeye bilülik ardınca nesene...* 56b3=22:5

bilüsüz: bilmeden, bilmeyerek.

(Ar. bi-ġayri ʿilm, Far. be-cüz dāniş) *Ādemīlerden kim ṭartışurlar bilüsüz ṭoġru yol yoḳ ve rūşen kitāb yoḳ.* 210b5=31:20

bilüsüzlik: bilgisizlik.

(Ar. bi-ġayri ʿilm, Far. be-cüz dānisten) *Ādemīlerden bir nicesi ḫuṣūmet ḳıla Çalaba bilüsüzlikden ve uyalar her şeyṭān sitenbe.* 55b4=22:3

b.-den 57a4=22:8

bin-: binmek.

(Ar. rekb, Far. ber nişīnden) *Ḳaçan kim bineler gemü üstine oḳıyalar Taŋ͡grı iḫlāṣı birle kim dīn anun durur.* 191b5=29:65

bin: ben, 1. tekil şahıs zamiri. **krş. ben**

(Ar. [in]nī, Far. men) *Ve benven kim ḳorḳarvan mīrāṣ almışlardan binden soḳra.* 1a3=19:5

b.-i 2a2=19:10, 5b1=19:30-31, 5b3=19:32, 35a4=20:125, 76b1=23:29, 84b5=23:99, 125b5=26:85, 126a2=26:87, 128a4=26:118, 132b1=26:169, 141b1=27:19, 145a4=27:40, 159b5=28:19, 160b1=28:21, 162a4=28:27, 164a1=28:33

b.-den 1a3=19:5, 7b5=19:46, 164a2=28:34

(Ar. - , Far. men) *Selām bolsun baṅġa ol gün kim ṭoġdum, ol gün kim ölem ve ol gün kim bini gerü baʿṣ ḳılalar.* 5b5=19:33

b.-i 21a4=20:42, 30b5=20:96, 159a4=28:16, 165a3=28:38

biṅ̂g: bin, 1000.

(Ar. elf, Far. hezār) *Taṅ̂grı ḳatında biṅ̂g yıl bola anda kim sarsız.* 66a1=22:47

b. 180b1=29:14, 215a1=32:5

bī-naẓīr (Far.): aziz, yüce, benzersiz.

(Ar. el-ʿazīz, Far. bī-hemtā) *İy Mūsa! Kim oldur kim benven Çalap bī-nazīr, ḥikmetlü.* 139a2=27:97

bī-niyāz (Far.): her bakımdan sınırsızca zengin, esma-yı hüsnadan.

(Ar. ġaniyy, Far. bī-niyāz) *Her kim şükr ḳılur erse kim şükr ḳıla kendü nefsine ve her kim kāfir bola kim Taṅ̂grım bī-niyāz ve ulu durur.* 145b1=27:40

b. 208b3=31:12

bir: 1. bir (1); belgisiz sıfat/zamir "bir".

(Ar. - , Far. yek) *Ḥaḳīḳat kim minnet ḳılduḳ sanġa bir kez daḳı.* 20a2=20:37

b. 23a5=20:55, 205a5=30:55

(Ar. - , Far. ī) *Ve sen depeledüŋ bir teni, ḳurtarduḳ sini ġuṣṣadan ve sınaduḳ sini sınamaḳlıḳ.* 20b5=20:40

b. 109a4=25:18, 114a4=25:51, 142a2=27:23, 143b5=27:34, 158a2=28:12, 197b1=30:23, 219b1=33:4

(Ar. - , Far. -) *Ve yād ḳıl yā Muḥammed bu kitābda Meryem'i kim buraḳdı kendüsini kendü ḳavmından yıraḳ bir yire.* 3a1=19.16

b. 3a4=19:17, 4a2=19:22, 23b4=20:58, 29a5=20:88, 30b3=20:96, 32a2=20:104, 45b3=21:47, 54a5=21:106, 47a2=21:58, 47a4=21:60, 76b4=23:31, 78a5=23:44, 86b2=23:113, 98a4=24:40, 100a3=24:47, 100a5=24:28, 105a1=24:62, 122a1=26:38, 132b2=26:171, 134a2=26:187, 140b5=27:18, 154a2=27:86, 160a3=28:20, 160b4=28:23, 163a1=28:30, 198b5=30:28, 200a2=30:33, 237a5=34:3, 238a3=34:7, 238b3=34:9, 242a4=34:26

2. tek, bir, aynı.

(Ar. vāḥid, Far. yek) *Ve bizüm taŋ͡grımuz ve sizüŋ taŋ͡grıḳuz bir durur.* 188a2=29:46

b.-i 108b2=25:14

b.-ine 87a4=24:2

(Ar. vāḥid, Far. yegāne) *Kim bar bu gürūh sizüŋ gürūh bir bu.* 52a3=21:92

b. 54b1=21:108,

(Ar. aḥad, Far. yek) *Geldi Mūsā'ya biri ol iki ḳızdan, barurıdı utanu.* 161a5=28:24

b.-i 161b4=28:26

b.-ini 162a1=28:27

=> her bir 199b4=30:32; onda bir 246a5=34:45; hiç bir 91b5=24:21

bir aylıḳ yol: yolculuğu bir ay süren yol.

(Ar. şehr, Far. yek māhī rāh) *Süleymān'a musaḫḫar ḳılduḳ yili irte bolınca bir aylıḳ yol ve daḳı gice bolınca bir aylıḳ yol.* 239a3=34:12

bir dürlü: bir türlü

(Ar. ḥarf, Far. yek gūne) *Ve ādemīlerden kimse bar durur kim ṭapu ḳıla Taŋ͡grıya bir dürlü.* 57b4=22:11

bir gün: bir gün.

(Ar. yevm, Far. rūzī) *İvmek isderler senden ʿazāb ve ḳılmaya ḫilāf Çalap vaʿdeʾi kim bir gün Taŋ͡grı ḳatında biŋ͡g yıl bola anda kim sarsız.* 66a1=22:47

bir gürūh: bir bölük, bir grup.

(Ar. ṭāʾifeᵗ, Far. gürūhī) *Ve daḳı bir gürūh eyitdi anlardan: "İy Medīne ehli! Bu yir durmaḳa yaramaz yirdür, gerü dönüŋ!"* 222a1=33:13

(Ar. ferīḳ, Far. gürūhī) *Kim uydılarıdı anġa meger bir gürūh kim uymadılar müʾminlerden.* 241a3=34:20

b. 222a3=33:13

bir ḳadar: bir parça.

(Ar. cüzʾ, Far. -) *"Siz durun bunda kim ben gördüm od, baram getürem size andan ḫaber ya bir ḳadar oddan getürem meger kim siz kim ısınasız."* 162b5=28:29

bir kez: 1. bir defada, tek seferde.

(Ar. vāḥideten, Far. yek bār) *Ne üçün biribimediler anġa Ḳurʾān dükelini bir kez?* 111b2=25:32

2. bir kez, bir defa daha.

(Ar. kerrat, Far. -) *Eger bir kez biz gerü barayıduḳ, bolayıduḳ müʾminlerden.* 127a1=26:102

bir nese: tek, bir tane.

(Ar. vāḥid, Far. yek çīz) *Kim ben ögit birem size bir neseye kim ṭuruḳuz Taŋ̂grıya ikelü ve yaluḳuz, andan endīşe idüŋ.* 246b1=34:46

bir nice: bir kısım, bazı, bazısı.

(Ar. baʿż, Far. berḫī) *Buyurdı kim inün andan dükeli bir nice sizden bir niceye düşman durur.* 34b5=20:123

b. 105a3=24:62, 98b1=24:40

b.-si 86b2=23:113, 151b4=27:72

b.-sini 78b1=23:44, 202a2=30:41

b.-sine 78a5=23:44, 243a4=34:31

b.-ye 98a5=24:40, 220b1=33:6

b.-ŋüz 103a2=24:58, 105b1=24:63, 183a1=29:25, 183a2=29:25

b.-ŋüzi 105b1=24:63, 109b4=25:20

b.-ŋüze 103a2=24:58, 109b4=25:20, 183a1=29:25, 183a2=29:25

b.-lerini 243a4=34:31

(Ar. baʿż, Far. baʿżı) *Ve eger anġa biribiye anı bir niceye āʿcemīlerden.* 135a2=26:198

(Ar. merr, Far. kes) *Ādemīlerden bir nicesi ḫuṣūmet ḳıla Çalaba bilüsüzlikden ve uyalar her şeyṭān sitenbe.* 55b3=22:3

(Ar. baʿż, Far. yekī) *Ol vaḳtın kim gide her taŋ̂grı anı kim yaratdı ve yükseldi* ***bir nicesi*** *bunlardan bir nicesine.* 84a1=23:91

(Ar. baʿż, Far. ber dīgerī) *Ol vaḳtın kim gide her taŋ̄grı anı kim yaratdı ve yükseldi bir nicesi bunlardan* ***bir nicesine.*** 84a1=23:91

(Ar. - , Far. -) *Żaʿīf dutarıdı bir nice ṭāʾifeyi anlardan, boġazların kesdi oġlanlarınun ve diri ḳıla ʿavratları.* 156a3=28:4

b. 196b5=30:21

b.-lerini 186b3=29:40

bir pāre ḳan: kan pıhtısı, bir parça kan.

(Ar. ʿaleḳat, Far. ḫūn-ı pāre) *...biz yaratduḳ sizi toprakdan andan nuṭfe sonra bir pāre ḳandan.* 56a3=22:5

bir-: 1. vermek, bağışlamak, hibe etmek.

(Ar. vehb, Far. baḫşīden) *Bir baŋ̇a senüŋ yaḳınınḳdan.* 1a4=19:5

(Ar. vehb, Far. dāden) *Birevüz saŋ̇a ḳul yaʿni oġul arı.* 3b1=19:19

b. 117b4=25:74, 125b3=26:83

b.-dük 8b2=19:50, 9a1=19:53, 48b2=21:72, 51b3=21:90, 183a4=29:27

(Ar. īt̄āʾ, Far. dāden) *Birdük aŋ̇a peyġāmberliġı ve ḥükmi oġlanlıḳda.* 2b1=19:12

b. 235b3=33:68

b.-düŋ 230b4=33:50, (birdük) 231b4=33:51

b.-di 5a5=19:30, 96a2=24:33, 120a5=26:21, 144a4=27:36, 174a3=28:76

b.-dük 20a1=20:36, 31b1=20:99, 45b4=21:48, 46a3=21:51, 49a1=21:74, 49b5=21:79, 50b4=21:84, 79a1=23:49, 81b1=23:71, 83b4=23:90, 112a1=25:35, 140a3=27:15, 158b1=28:14, 166a2=28:43, 167b3=28:48, 168b1=28:52, 174a1=28:76, 183b1=29:27, 188a3=29:47, 192a2=29:66, 200a3=30:34, 201a3=30:39, 208b1=31:12, 217b4=32:23, 238b4=34:10, 246a5=34:45

b.-düŋüz 201a5=30:39

b.-diler 67a3=22:54, 140b1=27:16, 142a3=27:23, 167b2=28:48, 170b1=28:60, 174b3=28:78, 175a4=28:79, 175a5=28:80, 188b3=29:49, 205b1=30:56, 237b5=34:6

b.-medük 246a3=34:44

b.-miş 144a5=27:36

b.-gil 200b5=30:38

b.-üŋ 72a5=22:78, 96a1=24:33, 102a3=24:56, 226b5=33:33

b.-sünler 64b5=22:41

b.-evüz 226a5=33:31

b.-eler 80a2=23:60, 138a1=27:3, 168b4=28:54, 206b5=31:4

b.-eleridi 222a5=33:14

b.-e idük 216a2=32:13

b.-meseleridi 167b2=28:48

b.-mek 48b5=21:73, 97b2=24:37

(Ar. iʿṭāʾ, Far. dāden) *Bizüm Taŋ͡grımuz ol durur kim birdi dükeli neseyi, yaradur daḳı yol gösterdi.* 22a5=20:50

b.-eleridi 92a3=24:22

(Ar. - , Far. dāden) *Vaṣiyet ḳıldı baŋ͡a namāz ḳılmaġa ve zekāt birmege mādām kim diri bolam.* 5b2=19:31

(Ar. - , Far. -) *Taŋ͡grınuĸ birdügi rūzī yigrek durur, bāḳīraḳ durur.* 36b2=20:131

b.-mek 9a5=19:55

(Ar. kevn, Far. būden) *Bize berāber durur eger ögit bire ya birmeye ögit birenler.* 129b3=26:136

2. vermek, indirmek.

(Ar. inzāl, Far. firistāden) *Ve göresin yiri ḳurumış pes ḳaçan birmeyevüz aŋ͡a su deprene ve çıḳa ve bite dükeli çiftden eyü.* 56b4=22:5

3. lutfetmek, nimet vermek.

(Ar. inʿām, Far. niʿmet kerden) *Anı kim birdüŋ baŋ͡a ve daḳı anam ve atama.* 141a4=27:19

4. bol bol vermek, ihsan etmek.

(Ar. besṭ, Far. güsterānden) *Taŋ͡grı birür rūzi aŋ͡a kim dileye kendü ḳullarından ve taḳdīr ḳıla aŋ͡a.* 191a3=29:62

5. ganimet olarak vermek.

(Ar. ifāʾ, Far. ġanīmet dāden) *... birdi Taŋ͡grı saŋ͡a ve daḳı ata ḳarındaşı ḳızlaruŋ ve ʿavratuŋ … daḳı anlar kim hicret ḳıldılar senüŋ bile.* 230b5=33:50

=> ʿavrat bir- 95a5=24:32; ʿavratlıġa bir- 162a1=28:27, 228b1=33:37; ʿaẕāb bir- 182a1=29:21; bereket bir- 48b1=21:71; berḫūrdārlıḳ bir- 36b1=20:131, 135b2=26:205, 170b4=28:61; beşāret bir- 16a1=19:97, 63a2=22:34, 64a1=22:37, 204a1=30:48, 207b2=31:7, 230a2=33:47; boyın bir- 23b1=20:56, 63a1=22:34, 78b4=23:46, 82a2=23:76; cāh bir- 64b4=22:41; cān bir- 215a5=32:9; cevāb bir- 143b1=27:32, 168a1-2=28:50, 171b1=28:64; cezā bir- 42a3=21:29, 155a1=27:90; çoḳ bir- 200b4=30:37; destūr bir- 25b4=20:71, 105a3=24:62; duraḳ bir- 74b1=23:18; eylük bir- 211b2=31:24; fehm bir- 49b4=21:79; gerü bir- 158a3=28:13; ḫaber bir- 31a5=20:99, 64a3=22:39; intiḳām bir- 203b1=30:47; ʿivaż bir- 158b2=28:14, 117b5=25:75, 178b4=29:7; ʿivaż gerü bir- 245a3=34:39; mīrāṯ bir- 225b1=33:27, 123b4=26:59; niʿmet bir- 9b3=19:58, 228a3=33:37, 159a5=28:17; ögit bir- 246b1=34:46, 129b2=26:136, 217b2=32:22, 216b1=32:15; ögüt bir- 208b4=31:13; rūzī bir- 201b2=30:40, 27b5=20.81, 198b3=30:28, 150a5=27:64, 242a1=34:24, 68a3=22:58, 97b5=24:38, 190b4=29:60, 248b3=35:3, 36b4=20:132; ṣadaḳa bir- 61b3=22:28; saġlıḳ bir- 125b1=26:80; ṣalavāt bir- 233b2=33:56; selām bir- 229b1=33:43; su bir- 114a2=25:49, 125a5=26:79, 160b5=28:23, 161a1=28:23, 161a3=28:24, 161b1=28:24; süt bir- 55b1=22.22; ṭaʿām bir- 63b2=22:36, 125a5=26:79; ṭalāḳ bir- 228b1-3=33:37, 230a5=33:49; ṭanuḳlıḳ bir- 47b1=21:61, 92b3=24:24, 117b1=25:72; tevbe bir- 34b4=20:122, 224b5=33:24, 236b2=33:73; tevfiḳ bir- 141a4=27:19; vaʿde bir- 44b5=21:44, 112a5=25:37, 218b5=32:29; yārī bir- 44a3=21:39

biren: veren.

=> ögit biren 129b3=26:136; rūzī biren 81b3=23:72, 245a4=34:39

biregü: tek, bir, biricik.

(Ar. vāḥid, Far. yegāne) *Kim sizüŋ Taŋ͡grıḳuz Tanġrıdur biregü.* 63a1=22:34

biri: kimisi, biri, bazısı.

(Ar. baʿż, Far. berḫī) *Ve ger ne Taŋ͡grı yıġmaḳı bola idi ādemīleri biri birinden vīrān ḳılarıdı ṣavmaʿaları ve kiliseleri...* 64b1=22:40

b. 220b1=33:6, 245b2=34:42

b.-ŋüze 245b2=34:42

(Ar. aḥad, Far. yekī) *Anġa degin kim geleler biriŋüze sizden ölüm, eyde: "Yā Rab! Gerü döndür bini."* 84b5=23:99

(Ar. haẕā, Far. īn) ***Biri*** *kendü ḳavmından idi ve daḳı biri düşmanlarından idi.* 158b4=28:15

(Ar. haẕā, Far. ān dīger) *Biri kendü ḳavmından idi ve daḳı* ***biri*** *düşmanlarından idi.* 158b5=28:15

(Ar. nefs, Far. ten) *Ben öldürdüm anlardan birini.* 163b5=28:33

=> her biri 98b4=24:41

biri biri: birbiri.

(Ar. - , Far. yek dīger) *Ḳaçan kim üreler Ṣūr'ı, olmaya nesebler bunlarun arasında ol gün kim sormayalar biri birine.* 85a4=23:101

b.-ŋüzden 198b5=30:28

(Ar. - , Far. -) *Ve ol gün kim ṭura ḳıyāmet, ol gün ayrılalar biri birinden.* 195b1=30:14

biri biri ardınca: arka arkaya, peş peşe.

(Ar. tetrā, Far. yek dīger) *Andan biribidük peyġāmberler biri biri ardınca.* 78a4=23:44

biri biri birle urış-: çarpışmak, mücadele etmek.

(Ar. iḳtilāl, Far. kārzār hemī kerden) *Ve buldı anda iki er kim biri biri birle urışurlarıdı.* 158b4=28:15

biri biri üsdine: birbiri üstüne binmiş, kat kat olmuş, tabaka tabaka.

(Ar. rukāmen, Far. berhem nihāde) *Pes dirşürür arasını, andan eyler anı biri biri üsdine.* 99a2=24:43

biri birine ḳonmış: bitişik.

(Ar. ratḳ, Far. berhem nihāde) *...kim gökler ve yir barıdı bunlar biri birine ḳonmış...* 42b1=21:30

biri birine ulaşmış: iç içe girmiş, kat kat olmuş.

(Ar. heżīm, Far. ber-hem nihāde) *Ve ekinlerde ve ḫurma aġaçlarında kim buṭaḳları biri birine ulaşmış bola.* 130b2=26:148

biri birini gör-: birbirini görmek.

(Ar. terāʾī, Far. yek dīger dīden) *Ḳaçan kim biri birini gördiler ol iki gürūh.* 123b5=26:61

biri birini sor-: birbirine sormak, birbirini sorumlu tutmak.

(Ar. tesāʾul, Far. yek dīger pursīden) *Örtile anlara ḫaberler ol gün kim anlar biri birini sormayalar.* 171b4=28:66

biri birle: birbiriyle.

(Ar. - , Far. -) *Andan anlar iki gürūh boldılar biri birle ṭartışdılar.* 146b3=27:45

biribi-: göndermek, vermek, indirmek.

(Ar. inzāl, Far. firistāden) *Biribimedük sanġa bu Ḳurʾān'ı, kim sen renciyesin...* 16b2=20:2

b.-dük 27b4=20:80, 33a3=20:113, 46a2=21:50

b.-mediler 107a5=25:7, 110a1=25:21, 111b1=25:32

(Ar. inzāl, Far. furū firistāden) *Ol kim eyledi size yiri yatacaḳ ve yaratdı sizi anda yollar ve biribidi gökden su.* 22b5=20:53

b.-di 69a1=22:63, 113b5=25:48, 211a1=31:21

b.-dük 39a4=21:10, 58b5=22:16, 87b2=24:1, 96a5=24:34, 185a2=29:34, 188a3=29:47, 189a1=29:51

b.-diler 136b5=26:221

b.-medük 136a1=26:210

b.-mediler 188b4=29:50

b.-ye 135a2=26:198

b.-yeler 110b2=25:25

(Ar. irsāl, Far. firistāden) *Biribi anı Firʿavn'a benüm birle kim bola kim ṭoġru getüre bini, yaʿni inana.* 164a2=28:34

b. 3a3=19:18, 119b2=26:13, 119b5=26:17

b.-düm 144a2=27:35

b.-di 123b1=26:53, 203a2=30:46, 203b3=30:48, 249b5=35:9

b.-dük 75a3=23:23, 76b4=23:32, 78a4=23:44, 78b2=23:45, 146b1=27:45, 166b5=28:45, 180a5=29:14, 186b1=29:40, 203a5=30:47, 221a4=33:9, 229b5=33:45, 240a4=34:16

b.-diler 38b2=21:5, 121a1=26:27

b.-medüŋ 37a3=20:134

b.-medi 167a4=28:47

b.-medük 54a5=21:107, 66b2=22:52, 109b2=25:20, 115a1=25:56, 242b2=34:28, 244a3=34:34, 246a4=34:44

b.-medük mi 38b4=21:7, 41b1=21:25

b.-r 21b5=20:47

b.-ye 150a3=27:63

b.-se idük 204b1=30:51

(Ar. baʿs, Far. firistāden) *Bu mıdur ol kim biribidi peyġāmber Tañgrı?* 113a1=25:41

b.-gil 121b4=26:36

b.-ye 114a4=25:51, 170a3=28:59

=> aşaġa biribi- 14a5=19:83, 70a5=22:71, 87b2=24:1, 99a3=24:43, 100a1=24:46, 106a3=25:1, 107a2=25:6, 110b3=25:25, 114a1=25:48, 118b2=26:4, 134b2=26:192, 149a2=27:60, 161a4=28:24, 191a5=29:63, 197b2=30:24, 200a4=30:35, 204a2=30:49, 208a2=31:10, 213b4=31:34, 214a3=32:2, 237a2=34:2, 238a1=34:6

biribidük: gönderilen, elçi.

(Ar. mürsel/ūn, Far. firistāde/gān) *Kim ben biribidüm anlardın yanġa hediye imdi baḳarvan nice gerü döneler biribidügüm.* 144a3=27:35

biribil-: indirilmek.

(Ar. tenezzul, Far. furū firistāde şoden) *Biribiline dükeli yalancı ve yazuḳ işleyene.* 136b5=26:222

biribin-: Verilmek, indirilmek.

(Ar. tenzīl, Far. firistāden) *Biribindi aḳa kim yaratdı yiri ve gökleri yüksek.* 16b3=20:4

(Ar. inzāl m., Far. furū firistāden) *Kim sini yıġmayalar Tañgrı āyetlerinden andan soкra kim biribindi sindin yanġa.* 177a5=28:87

(Ar. irsāl m., Far. firistāde āmeden) *Biribindüŋüz anġa kāfirüz.* 244a4=34:34

=> aşaġa biribin- 188a1=29:46

birici: veren, yerine getiren, ifa eden.

(Ar. fāʿil, Far. konende/gān) *Ve anlar kim bunlar zekāt biriciler durur.* 73a1=23:4

=> beşāret birici 115a2=25:56, 229b5=33:45; ẖaber birici 8b5=19:51, rūzī birici 68a4=22:58; ṣadaḳa birici eren 227b2=33:35; süt birici 55a5=22:2; yārī birici 111b1=25:31

biril-: verilmek.

(Ar. ītāʾ, Far. dāden) *Eyidesin kim ol durur ve birildi bize ʿilm andan ilerü ve barıduḳ müsülmān.* 145b4=27:42

=> ḳudret biril- 109a5=25:19

birle: 1. ile, birlikte, beraber. **krş. bile**

(Ar. bi-, Far. be-) *İy Çalabım! Ḥükm ḳıl ṭoġrulıḳ birle.* 55a1=21:112,

b. 2b1=19:12, 8a2=19:47, 14a4=19:82, 16a2=19:97, 19b3=20:31, 21a4=20:42, 22a1=20:47, 23b2=20:57, 24b2=20:63, 27a5=20:78, 36b1=20:131, 37a2=20:134, 41b4=21:27, 43a5=21:35, 43b3=21:36, 45a4=21:45, 46b3=21:55, 47a3=21:59, 50a4=21:81, 61a1=22:25, 69a5=22:65, 69b1=22:65, 70b3=22:72, 75b3=23:25, 78a1=23:41, 81a4=23:70, 83b4=23:90, 95a3=24:31, 110b2=25:25, 111b4=25:33, 114a2=25:49, 117b2=25:73, 121b3=26:35, 126a3=26:89, 131a4=26:156, 133b1=26:182, 134b4=26:195, 141b1=27:19, 144a5=27:36, 149a3=27:60, 152b3=27:78, 154b3=27:89, 154b5=27:90, 156a1=28:3, 164a4=28:35, 176b2=28:84, 183b4=29:28, 186a3=29:39, 187b1=29:44, 187b5=29:46, 188b1=29:48, 191a5=29:63, 194a2=30:8, 195a5=30:13, 197b3=30:24, 199a2=30:29, 203a3=30:46, 203b1=30:47, 207a4=31:6, 212b5=31:31, 217b3=32:22, 218a1=32:24, 226b2=33:32, 230a1=33:46, 238a5=34:8, 239a4=34:12, 242a5=34:26, 250b3=35:11

(Ar. le-, Far. be-) *Dürüstlik birle yaratdum sini bundan ilerü hīç yoḳ erken.* 2a1=19:9

b. 4a5=19:24, 5a1=19:27, 220a1=33:5

(Ar. meʿa, Far. be) *Biribir biz birle Yaʿḳūb peyġāmber oġlanlarını, ʿaẕāb ḳılma bunlara!* 21b5=20:47

b. 41a4=21:24, 50b5=21:84, 76a5=23:28, 83b5=23:91, 87a2=23:117, 104b5=24:62, 107b1=25:7, 110b5=25:27, 112a2=25:35, 119b4=26:15, 119b5=26:17, 124a2=26:62, 146b1=27:44, 149b3=27:61, 150a1=27:62, 150b1=27:64, 164a2=28:34, 169b1=28:57, 177b1=28:88

(Ar. bi- , Far. -) *Ve eger āşkārā ḳılasın ḳavl birle, ol bilür gizlüyi ve örtilü.* 17a3=20:7

b. 187b5=29:46

(Ar. - , Far. be-/bā) *Buraḳdum sanġa dostlıḳ benden tā iş işleyeler senün birle ben göreriken.* 20b2=20:39,

b. 15a4=19:90, 38a3=21:3, 43b4=21:37, 51b5=21:90, 69b4=22:67, 76a3=23:27, 92b5=24:25, 107a1=25:4, 109a2=25:17, 120b1=26:22, 143b2=27:32, 179a1=29:8, 209a5=31:15, 209a5=31:15, 216b3=32:16, 222b2=33:15, 234b3=33:60, 239b2=34:13, 242a2=34:24, 244a5=34:35, 250a5=35:10

(Ar. meʿa, Far. -) *Ve daḳı anlardan kim götürdük Nūḥ peyġāmber birle ve İbrahīm peyġāmber oġlanlarından ve İsrāʾīl.* 9b5=19:58

b. 136a3=26:213

(Ar. - , Far. -) *Ḳorḳıt bunları ḳıyāmet güni birle kim ödene iş ve bunlar ġāfil durur.* 6b4=19:39

b. 21a2=20:40, 21a3=20:41, 24a1=20:60, 29b3=20:89, 32b5=20:110, 34b2=20:121, 43a5=21:35, 43b2=21:36, 43b4=21:37, 73a3=23:6, 77b2=23:36, 92a3=24:22, 124b1=26:67, 128a4=26:118, 130b3=26:149, 140a1=27:14, 141a3=27:19, 148a4=27:55, 162a3=28:27, 180b3=29:15, 217a1=32:18, 230b2=33:49, 232a3=33:52, 245a1=34:38, 247b3=34:54

(Ar. ve, Far. ve) *Oldur benüm birle senüŋ araḳda her ḳanḳısını iki vaʿdeden ödedüm sanġa kim bolmaya ḥadden geçmek banġa.* 162a5=28:28

(Ar. fi, Far. ender) *Daşra çıḳdı kendü ḳavmına kendü bezegi birle.* 175a2=28:79

2. üzerine, üzerinde.

(Ar. ʿalā, Far. ber) *Ol mālı kim birdiler bize ʿilm birle benüm ḳatumda.* 174b3=28:78

=> biri birle 146b3=27:45; biri biri birle urış- 158b4=28:15; doġrulıḳ birle 5a1=19:27, 82b5=23:83; dürüstlıḳ birle 13b3=19:77, 15a1=19:89, 82a1=23:76, 96a5=24:34; dürüstlik birle 75a3=23:23, 79a1=23:49, 106b5=25:4; dürüstlıḳ birle kim 80b5=23:66; düş görmekligi birle 103a4=24:59; düşvārlıḳ birle dut- 26b1=20:73; görklü ün birle 111b3=25:32; ḫˇārlıḳ birle 154a5=27:87; ḫˇārlıḳ birle gör- 207a5=31:6; ḫaṭā bile işle- 220a3=33:5; ḫışm birle 28b3=20:86; iḫlāş birle 192a1=29:65, 213a2=31:32; ḳaçmaḳlıḳ birle 105b2=24:63, ḳaṣd birle işle-

220a3=33:5; nikāḥ birle al- 88a4=24:3; ögit birle ḳorḳıdıcı 135b5=26:208; ṭoġrulıḳ birle 15b2=19:94, 27a2=20:77, 33b1=20:114, 39a4=21:10, 45b4=21:48, 46a3=21:51, 54a2=21:105, 74a4=23:17, 114a3=25:50, 203a5=30:47, 247a1=34:48; us birle aŋla- 121a3=26:28

biryān (Far.): kebap.

(Ar. - , Far. biryān) *Ve biz biribidük size terencübīn ve bıldırcın biryān.* 27b4=20:80

bīşe (Far.): orman, sık ormanlık yer.

(Ar. eyke^{t}, Far. bīşe) *Ve daḳı yalansın didiler aṣḥāb-ı bīşe peyġāmberlere.* 133a1=26:176

biş: beş, 5.

bişinci: beşinci.

(Ar. ḫāmise, Far. pencom) *Bişinci ant: "Taŋ͡grı laʿneti anġa kim eger bolurısa yalancılardan."* 89a2=24:7

bişik: beşik.

(Ar. mehd, Far. gāhvāre) *Nice söz söyleyevüz anġa kim bola bişikde kiçi oġlan?* 5a5=19:29

bit-: bitmek, yetişmek.

(Ar. inbāt, Far. pervīden) *Ve göresin … bite dükeli çiftden eyü.* 56b4=22:5

(Ar. inbāt, Far. rūyānīden) *Ve aġaç daşra çıḳa ṭaġdan kim Ṭūr-ı Sīnā dirler, bite anda zeytūn yaġı ve daḳı yiyesi yiyiciler üçün.* 74b5=23:20

biten nesene: bitki, nebat, ot.

(Ar. nebāt, Far. rusthāy) *Daşra çıḳarduḳ ol cüftlere biten neseneler perākende.* 23a2=20:53

bitür-: yerden bitirmek, yetiştirmek.

(Ar. inbāt, Far. rūyānīden) *Ol vaḳtdan kim yaratdı gökleri ve yiri ve aşaġa biribidi size gökden suyı bitürdük biz anun birle bostānları görklü ve ḫūb, bolmaya size kim bitüre anun aġacını.* 149a4=27:60

b.-dük 119a1=26:7, 149a3=27:60, 208a3=31:10

biz: biz, 1. çoğul şahıs zamiri.

(Ar. innā, Far. mā) *İy Zekeriyā! Biz muştılayavuz saḳa oġulan.* 1b1=19:7

b. 6b5=19:40, 11b3=19:67, 21b4=20:47, 28b1=20:85, 37a1=20:134, 39b5=21:14, 54a2=21:104, 119b4=26:15, 119b5=26:16, 123a3=26:50, 123b2=26:56, 147b1=27:49, 167b4=28:48, 179b3=29:10, 184b1=29:31, 185a1=29:33, 185a2=29:34, 216a1=32:12, 216a4=32:14, 217b3=32:22, 229b5=33:45, 230b3=33:50, 235b2=33:67, 236a3=33:72

b.-i 124a1=26:61

b.- den 3b5=19:21

b.-üz 6b5=19:40, 22a2=20:47, 52b2=21:94, 122b2=26:44

(Ar. –nā, Far. mā) *Biz biribidük Meryem'din yanġa Cebrāyil.* 3a3=19:17,

b. 14a5=19:83, 21b2=20:45, 21b5=20:45, 24b5=20:65, 26a5=20:73, 27a2=20:77, 29a3=20:87, 33b3=20:115, 39b1=21:11, 40a4=21:17, 45a2=21:44, 49b4=21:78, 50a5=21:81, 50b2=21:82, 52a2=21:91, 56a2=22:5, 60b4=22:25, 74a5=23:17, 74b2=23:18, 74b2=23:19, 75b2=23:24, 76b3=23:30, 82a1=23:76, 82b4=23:82, 84a5=23:95, 86a3=23:109, 122a2=26:40, 123a4=26:51, 127a1=26:102, 134a1=26:186, 147b2=27:50, 149a3=27:60, 153a4=27:82, 154a1=27:86, 157a1=28:7, 157b3=28:10, 164b3=28:36, 166b2=28:45, 166b4=28:45, 185a4=29:35, 189a1=29:51, 192a4=29:67, 215b2=32:10, 218b1=32:27, 220b5=33:7, 221a4=33:9, 235b1=33:66, 238b4=34:10, 239a3=34:12, 239b3=34:14, 240a5=34:16, 240b4=34:18, 242a4=34:25

b.-i 26a4=20:72, 26b1=20:73, 51b5=21:90, 76a5=23:28, 85b5=23:107, 86a3=23:109, 111a1=25:29, 113a1=25:42, 117b5=25:74, 123a3=26:51, 126b5=26:99, 126b5=26:100, 140a4=27:15, 171a4=28:63, 176a4=28:82, 216a1=32:12, 235b2=33:67

b.-e 14a1=19:80, 19b5=20:35, 22a3=20:48, 23b1=20:57, 26a3=20:72, 26b1=20:73, 30a2=20:91, 36b5=20:133, 37a3=20:134, 38b2=21:5, 39b5=21:14, 40a4=21:17, 45b1=21:46, 45b4=21:47, 46b3=21:55, 48b5=21:73, 53a1=21:97, 54a2=21:104, 83a1=23:83, 85b4=23.106, 86a3=23:109, 109a3=25:18, 110a1=25:21, 115b3=25:60, 117b4=25:74, 122a3=26:41, 129b2=26:136, 131a1=26:154, 134a2=26:187, 140b1=27:16, 145b4=27:42, 157b1=28:9, 161b1=28:24,

169a2=28:55, 171a5=28:63, 175a4=28:79, 176a3=28:82, 184a2=29:29, 192b4=29:69, 203b2=30:47, 224a5=33:22, 237a4=34:3, 243b4=34:33, 244b3=34:37

b.-de 120a1=26:18

b.-den 44b4=21:43, 44b5=21:43, 53b1=21:101, 80b4=23:65, 116a5=25:65, 178a4=29:4, 238b5=34:10; **b.-din** 7a1=19:40, 21b2=20:45, 43a5=21:35, 52a5=21:39, 86b5=23:115, 113b3=25:46, 165b1=28:39, 167a5=28:47, 188a1=29:46, 190a4=29:57, 211a5=31:23, 223a3=33:18

b.-üm 2b2=19:13, 11a1=19:63, 11a3=19:64, 12b2=19:73, 13b2=19:77, 19a3=20:23, 22a5=20:50, 23b1=20:56, 31b1=20:99, 47a3=21:59, 47b2=21:62, 48b4=21:73, 49b1=21:77, 50b5=21:84, 51a2=21:86, 51b5=21:90, 52a2=21:91, 66b1=22:51, 75b5=23:27, 78b5=23:47, 80a5=23:62, 117b4=25:74, 119b4=26:15, 119b5=26:17, 120a2=26:18, 133b5=26:186, 135b1=26:204, 164a5=28:35, 164b2=28:36, 167b1=28:48, 169a2=28:55, 169b3=28:57, 170a4=28:59, 180a2=29:12, 188a2=29:46, 216a5=32:15, 218a1=32:24, 239a5=34:12, 244b5=34:38

b.-idük 45b1=21:46

(Ar. nahnu, Far. mā) *Pes biz yigrek bilürüz ol kişileri kim bunlar lāyıḳ durur anġa bolmaġa.* 12a2=19:70

b. 23b3=20:58, 32a1=20:104, 36b4=20:132, 77b3=23:37, 77b4=23:38, 83a1=23:83, 84b2=23:96, 122a4=26:41, 129b4=26:138, 143b2=27:33, 170a2=28:58, 184b3=29:32, 243b1=34:32, 244a4=34:35, 244a5=34:35

b.-e 135b1=26:203, 151a3=27:68

b.-üz 188a2=29:46

(Ar. –nā, Far. -) *Ve biz biribidük size terencübīn ve bıldırcın biryān.* 27b4=20:80

b. 46a4=21:51, 147a5=27:49

(Ar. - , Far. mā) *Ol vaḳtın kim biz ölevüz tiz bola kim biz daşra çıḳavuz diri?* 11b2=19:66

b. 14b1=19:84, 19b4=20:33, 36b4=20:132, 56a4=22:5, 79b3=23:55, 80a4=23:62, 147a5=27:49

b.-i 82b5=23:82, 169b1=28:57

b.-e 49a4=21:76, 151a3=27:68, 174b3=28:78, 238b4=34:9, 242a4=34:25

(Ar. huve, Far. mā) *Ve eyledük gökleri örtü saḳlanmış ve anlar bizüm ḫüccetlerümüzden yüz döndürmişler durur.* 43a1=21:32

(Ar. enā, Far. men) *Ve her kim yüzini çevürse bizüm ẕikrümüzden anġa bola dirilik ṭar bola ve ḳoparavuz anı ḳıyāmet güninde gözsüz.* 35a2=20:124

(Ar. aleyye, Far. men) *Ol bize āsān durur.* 1b5=19:9

(Ar. -nī, Far. men) *Ol kim bizi yaratdı ol yol göstere bize.* 125a4=26:78

b.-i 125b1=26:81, 125b4=26:83

b.-e 125a5=26:78, 125a5=26:79, 144a4=27:36

b.-üm 216a2=32:13

(Ar. - , Far. men) *Çalap! Bir bize ḫikmet.* 125b3=26:83

b.-üm 80b5=23:66, 125b2=26:82, 239b3=34:13

(Ar. - , Far. -) *Biz gerü döndürevüz anı ʿādet ilerüleyin.* 18b5=20:21

b.-e 50b5=21:84, 171a1=28:62

b.-den 78a3=23:43, 122a2=26:40

b.-üm 21b5=20:47, 238b1=34:9

bīzār (Far.): uzak, ilgisini kesmiş.

(Ar. berīʾ, Far. bīzār) *Ben bīzārvan andan kim siz işlersiz.* 136b1=26:216

bīzār itmiş: temizlenmiş, arınmış.

(Ar. muberrā, Far. bizār kerde/gān) *Bunlardur bīzār itmişler...* 93a3=24:26

bīzār ḳıl-: temize çıkarmak, suçsuzluğunu ortaya çıkarmak.

(Ar. tebriʾet, Far. bīzār kerden) *Bīzār ḳıldı anı Tan͡grı.* 235b5=33:69

bīzārlıḳ (Far. + T.): uzak, ilgisiz.

bīzārlıḳ ḳıl-: uzaklaşmak, ilgiyi kesmek.

(Ar. teberruʾ, Far. bīzār kerden) *Çalabum ḳavli bunlar idi anlar kim yolsuz ḳılavuz anları, eyle kim yolsuz ḳıldılar bizi bīzārlıḳ ḳılduḳ sanġa...* 171a4=28:63

boġaz: gırtlak, boğaz, boyun.

(Ar. ḥancerat, Far. gulūgāh) *Ve gön͡güller boġaza geldi...* 221b2=33:10

boġaz kes-: boğazını kesmek, boğazlamak, (hayvan) kesmek.

(Ar. teẕbīh, Far. gulū burīden) *Boġazların kesdi oġlanlarınun…* 156a3=28:4

bol-: 1. olmak, var olmak; yardımcı fiil.

(Ar. kevn, Far. būden) *Nivirden bola banġa bu oġul?* 1b3=19:8

b. 48a4=21:68

b.-dı 147b3=27:51

b.-madı mı 135a1=26:197

b.-madılar 119a2=26:8

b.-ur 165b3=28:40, 194a5=30:9, 202a4=30:42

b.-urısa 45b3=21:47, 100a5=24:49, 209b3=31:16, 216b5=32:18

b.-urlarısa 95b1=24:32, 122a2=26:40, 191b4=29:64, 218a1=32:24

b.-ısar 140a2=27:14

b.-am 155a3=27:91

b.-asın 7b3=19:45, 24b5=20:65, 128a2=26:116, 132a4=26:167, 134b4=26:194, 160a1=28:19, 160a2=28:19

b.-a 3b2=19:20, 4a4=19:23, 5a4=19:29, 5b2=19:31, 6a3=19:35, 11a2=19:63, 12b5=19:75, 65b2=22:46, 72a4=22:78, 100b3=24:51, 106a3=25:1, 107b1=25:7, 107b2=25:8, 108b3=25:15, 113a4=25:43, 116b1=25:65, 116b3=25:67, 118a3=25:77, 151a5=27:69, 151b3=27:72, 157a3=28:8, 157b4=28:10, 164b5=28:37, 167b5=28:49, 172a1=28:67, 194b5=30:10, 217a2=32:19, 220a4=33:5, 228a1=33:36, 233a2=33:53, 235a3=33:63, 246b1=34:45

b.-a mı 145b2=27:41

b.-avuz 82b5=23:82, 151a2=27:67

b.-asız 77b1=23:35

b.-alar 14a3=19:81, 14a4=19:82, 249a4=35:6

b.-ayıduḳ 127a1=26:102, 167a5=28:47

b.-alarıdı 239b5=34:14

b.-mayam 8a4=19:48, 159b1=28:17

b.-mayasın 177a3=28:86

b.-maya 6a2=19:35, 109a2=25:18, 149a4=27:60, 170a3=28:59, 184a2=29:29, 195a4=30:13, 227b5=33:36, 228b1=33:37, 228b4=33:38, 231a5=33:50, 232b5=33:53, 241a4=34:21

b.-maya mı 85b3=23:105

b.-mayalarıdı 135a3=26:199

b.-uĸ [-uŋ] 72a4=22:78

b.-maḳıl 177b1=28:87

b.-masun 217b4=32:23

b.-maḳ [-maŋ] 235b4=33:69; bolmaĸ 133a5=26:181, 151b1=27:70

b.-maḳuz [-maŋuz] 199b3=30:31

b.-sa 41a1=21:22, 58b2=22:15

b.-masaĸ 118b1=26:3

(Ar. kevn, Far. hest/est/end) *Soruḳ bunlara eger bolurlarısa söz söyleyiciler.* 47b3=21:63

b.-urısaĸ [-urısaŋ] 184a3=29:29

b.-urısaŋuz 168a1=28:49; bolurısaḳuz 48a4=21:68, 56a2=22:5, 88a1=24:2, 150b2=27:64, 242b5=34:29

b.-a 218b3=32:28, 226a3=33:30

(Ar. ittiḫāẕ, Far. giriften) *Ol kim anun durur pādşāhlıḳ göklerün ve yirün ve bolmadı anun oġlanı….* 106a4=25:2

(Ar. - , Far. şoden) *Andan anlar iki gürūh boldılar.* 146b3=27:45

b.-ınca 239a3=34:12

(Ar. - , Far. hest/est/end) *Ben sıġınurum Taŋ͡grıya sinden, eger sen perhīzkār bolurısaŋ.* 3a5=19:18

b.-mış 119b3=26:14

b.-a 11a3=19:64, 18b3=20:18, 75a2=23:21, 77b5=23:40, 150a1=27:62, 188a4=29:47, 213a1=31:31, 241a2=34:19, 250b4=35:11

b.-ġa 119a2=26:8

b.-a idi 138a4=27:5

b.-alar 79b5=23:57

b.-maya 34a3=20:119, 75b3=23:25

b.-mayalar 136a2=26:211

b.-ıp 18b4=20:20

(Ar. - , Far. būden) *Selām bolsun anġa!* 2b4=19:15

b.-dı 30b2=20:95, 141b2=27:20

b.-mış 107a4=25:7

b.-ur 120b2=26:23

b.-urısa 97a2=24:35

b.-am 5b3=19:31

b.-a 7a1=19:40, 13a4=19:75, 26b3=20:74, 26b4=20:75, 26b5=20:75, 32b4=20:110, 35a3=20:124, 39a5=21:10, 43b5=21:38, 52b2=21:95, 55b3=22:2, 56b1=22:5, 57a5=22:9, 58a2=22:12, 60a1=22:20, 60a2=22:21, 60b1=22:23, 62a1=22:30, 62a5=22:31, 62b2=22:32, 62b3=22:33, 64b1=22:40, 68a1=22:57, 74b3=23:19, 75a2=23:22, 80a3=23:60, 81b1=23:71, 81b5=23:75, 92b2=24:23, 93a3=24:26, 93b3=24:28, 93b5=24:29, 96b1=24:34, 96b3=24:35, 96b4=24:35, 99a4=24:43, 101a5=24:54, 103b4=24:60, 110b1=25:24, 117a5=25:71, 118b5=26:6, 132b4=26:174, 139a3=27:10, 151b2=27:71, 154b4=27:89, 163a4=28:31, 164a2=28:34, 170b4=28:61, 170b5=28:61, 176b2=28:84, 196b5=30:21, 197a3=30:22, 198b2=30:28, 201a2=30:38, 202b3=30:44, 212a1=31:27, 237b3=34:4, 237b4=34:5, 239a4=34:12, 241a5=34:21, 242b4=34:29, 247b1=34:52, 249b1=35:7, 250a2=35:9, 250a4=35:10

b.-a idi 91b4=24:21

b.-a mı 122a3=26:41

b.-asız 122a4=26:42, 198b4=30:28, 238a4=34:7

b.-alar 43a4=21:34, 42a2=21:28, 85b2=23:104, 199b2=30:31, 223b5=33:20

b.-maya 80b4=23:65, 96b5=24:35, 97a1=24:35, 98b2=24:40, 101b1=24:54, 104b1=24:61, 144b1=27:37, 162b1=28:28, 176a3=28:82, 181b1=29:18, 199a3=30:29, 202b2=30:43, 213b1=31:33, 220a2=33:5, 230b1=33:49, 231b3=33:51, 233a3=33:55, 241b3=34:22, 244b2=34:37

b.-mayalar 73a3=23:6

b.-sun 5b4=19:33, 8a1=19:47, 48a2=21:67, 116a4=25:63, 246b4=34:47

b.-uĸ [-uŋ] 62a4=22:31

b.-sa 12a2=19:69

b.-masa idi 91b4=24:21, 113a2=25:42, 118a3=25:77

(Ar. ẓall, Far. būden) *Eger dilesevüz aşaġa biribiyevüz bunlara gökden āyet, kim bola boyınları anġa muṭīʿ.* 118b2=26:4

b.-uruz 124b5=26:71

(Ar. aṣbaḥtum, Far. būden) *Dutdı bunları ʿaẕāb kim boldılar evlü evinde öldiler.* 185b3=29:37

(Ar. - , Far. -) *Anun adı Yaḥyā bola.* 1b2=19:7

b.-dı 121b1=26:32

b.-urıdı 140b5=27:18

b.-mış 163b2=28:32

b.-urısa 218b4=32:28

b.-a 1b2=19:7, 3b5=19:21, 10b5=19:62, 13a4=19:75, 38a3=21:3, 52b1=21:94, 57b5=22:11, 58a3=22:13, 59b3=22:18, 62b1=22:31, 66a2=22:47, 75a1=23:21, 84b2=23:96, 88a4=24:3, 102b1=24:57, 114a2=25:49, 130b2=26:148, 154b4=27:89, 162a3=28:27, 175a4=28:79, 182b5=29:25, 187b5=29:46, 190b3=29:60, 202b4=30:44, 207b2=31:7, 220a1=33:5, 230a3=33:47, 238b1=34:8, 240b1=34:16

b.-sun 62b1=22:31

b.-avuz 86a1=23:107

b.-asız 53a3=21:98, 130b1=26:146

b.-alar 95a2=24:31, 244b5=34:37

b.-maya 51a4=21:87, 164b2=28:36, 172b3=28:71, 173a1=28:72

=> kāfir bol- 6b1=19:37; muḫtelif bol- 6a5=19:37; tamām bol- 4a1=19:21

2. durmak, eğlenmek, kalmak.

(Ar. lebṣ, Far. būden) *Dünyāda bir sāʿatden artuḳ bolmaduḳ.* 205a5=30:55

3. girmek, maruz kalmak

(Ar. ṣiliyy, Far. der şoden) *Pes biz yigrek bilürüz ol kişileri kim bunlar lāyıḳ durur anġa bolmaġa.* 12a3=19:70

4. gelmek.

(Ar. mecīʾ, Far. būden) *Kim baḫīllerdür size, ḳaçan kim bola ḳorḳu vaḳtı, göresin anları...* 223a4=33:19

(Ar. - , Far. bāz āmeden) *Süleymān'a musaḫḫar ḳılduḳ yili irte bolınca bir aylıḳ yol ve daḳı gice bolınca bir aylıḳ yol.* 239a3=34:12

=> aġır bol- 85a4=23:102; aġırlayıcı bol- 59b3=22:18; aḳlu (aŋlu) bol- 210a5=31:19; artuḳ bol- 183b4=29:28; āşkārā bol- 94b1=24:31, 201b5=30:41; aydın bol- 20b4=20:40; bed-baḫt bol- 34a2=20:117, 35a2=20:123; berāber bol-

60b5=22:25, 217a1=32:18; bī-ḥadd bol- 21b2=20:45; buyruḳ bol- 228a1=33:36; buyruḳında bol- 101a1=24:52; buyruḳsuz bol- 110a2=25:21; degmez bol- 97a1=24:35; dīv bol- 75b3=23:25; dönmiş bol- 101a5=24:54; ebede bol- 118a2=25:76; eyü bol- 118a2=25:76; fesād bol- 41a1=21:22; fitne bol- 29b5=20:90; ġālib bol- 85b4=23:106, 122a4=26:41, 164b1=28:35, 193a3=30:2, 193a4=30:3; ġarḳ bol- 76a4=23:27; gerü bol- 242b5=34:30; ġuṣṣalu bol- 184b5=29:33; gümānlu bol- 188b2=29:48; gümrāh bol- 173b4=28:75; ḥāmile bol- 250b2=35:11; ḫ̌ār bol- 37a4=20:134; ḥāżır bol- 88a2=24:2, 143b2=27:32; helāk bol- 18a5=20:16, 177b2=28:88, 250a5=35:10; ḥelāl bol- 232a1=33:52; hemīşe bol- 27a1=20:76, 31b3=20:101, 34a5=20:120; hemīşe muḫalled bol- 85b1=23:103; hem-püşt bol- 167b4=28:48; ḥicāb bol- 85a2=23:100, 110a4=25:22; ḫoşnūd bol- 28a5=20:84, 36a5=20:130; ırak̟ bol- 78a2=23:41, 216b2=32:16; ırak̟lık̟ bol- 78b1=23:44; iki pāre bol- 124a3=26:63; īmin bol- 130b1=26:146, 154b4=27:89; irteye degin bol- 159b1=28:18; ʿivaż bol- 216b5=32:17, 240b2=34:17; kāfir bol- 6b1=19:37, 12b2=19:73, 13b2=19:77, 14a3=19:82, 42a5=21:30, 43b1=21:36, 44a1=21:39, 53a1=21:97, 59b4=22:19, 60b3=22:25, 67b1=22:55, 67b5=22:57, 70b2=22:72, 70b5=22:72, 75a5=23:24, 77a1=23:33, 97b5=24:39, 102a2=24:55, 102a5=24:57, 106b4=25:4, 111b1=25:32, 137b2=26:227, 145a5=27:40, 151a1=27:67, 167b2=28:48, 180a1=29:12, 182a4=29:23, 183a1=29:25, 189a4=29:52, 192a2=29:66, 192b1=29:67, 195b4=30:16, 200a3=30:34, 202b3=30:44, 203b1=30:47, 204b2=30:51, 206a2=30:58, 208b2=31:12, 211a5=31:23, 217a3=32:20, 218b4=32:29, 225a1=33:25, 237a4=34:3, 238a2=34:7, 240b2=34:17, 243a2=34:31, 243b5=34:33, 244a2=34:33, 246a2=34:43, 247b2=34:53, 249a5=35:7; ḳatı bol- 16a2=19:97, 67a2=22:53; ḳavī meşġūl bol- 72b5=23:2; kesilip pāre bol- 238a3=34:7; ḳıyāmet bol- 205b3=30:56; ḳuvveti bol- 44a4=21:40; mālik bol- 29b3=20:89, 73a3=23:6, 198b2=30:28, 230b4=33:50, 241b2=34:22; mevḳūf bol- 243a3=34:31; miyāncı bol- 213a3=31:32; muḫalled bol- 53b3=21:102, 129a3=26:129, 190b1=29:58, 207b4=31:9, 235a4=33:65; muḫalled diri bol- 191b4=29:64; muḥsin bol- 211a4=31:22; muḫtelif bol- 6a5=19:37; muntaẓır bol- 218b5=32:30; muṭīʿ bol- 30a1=20:90, 100a3=24:47, 101a4=24:54, 101b1=24:54, 102a4=24:56, 127b1=26:108, 127b3=26:110, 128b5=26:126, 129a4=26:131, 130a4=26:144, 130b3=26:150, 130b4=26:151, 131b5=26:163, 133a3=26:179,

179a2=29:8, 209a4=31:15, 211a1=31:21, 219a3=33:1, 219a4=33:2, 226b5=33:33, 230a3=33:48, 236a2=33:71; muṭīʿ bolmış bol- 235b1=33:66; müʾmin bol- 33a2=20:112, 179a4=29:9, 179b5=29:11, 182b4=29:24, 217a1=32:19, 244b3=34:37, 249a5=35:7; mümkin bol- 169b2=28:57; münkir bol- 65a4=22:44, 188b3=29:49, 213a4=31:32; müsülmān bol- 146a5=27:44; müzdūr bol- 162a2=28:27; nevmīd bol- 182a5=29:23, 195a4=30:12, 200b3=30:36; nigūsār bol- 154b5=27:90; oyına meşġūl bol- 38a1=21:3; peşīmān bol- 44a5=21:41, 78a1=23:40, 131a5=26:157; rāhat bol- 71b5=22:77; rāst bol- 158b1=28:14; rāżı bol- 32b3=20:109, 68a4=22:59, 231b4=33:51; resīde bol- 102b3=24:58; reşīd bol- 158b1=28:14; rūşen bol- 158a4=28:13; rüsvā bol- 37a4=20:134; rūzī isdeyür bol- 197a5=30:23; saḳınur bol- 12a5=19:72; sayru bol- 125b1=26:80; selām bol- 2b4=19:15, 5b4=19:33, 8a1=19:47, 116a4=25:63, 148b5=27:59, 169a3=28:55, 229b4=33:44; sipāssuz bol- 213a4=31:32; süst bol- 21a4=20:42, 40b4=21:20; şād bol- 144a5=27:36, 200b1=30:36; şefāʿat bol- 14b4=19:87; tabīʿ bol- 180a1=29:12; tamām bol- 4a1=19:21; ṭap bol- 111a5=25:31; ṭar bol- 119b1=26:13, 184b5=29:33; tiz bol- 10a4=19:59, 11b2=19:66; tiz bola kim 113a2=25:42, 118a3=25:77, 123a1=26:49, 151b3=27:72, 157b1=28:9, 160b3=28:22, 172a1=28:67, 192a3=29:66, 200a3=30:34; uzun bol- 45a1=21:44; ümīdi bol- 224a3=33:21; vaʿde bol- 135b1=26:203; yādigār bol- 16b3=20:3; yaḳın bol- 3b3=19:20; yalanlıḳ bol- 118a3=25:77; yaluĸlıḳ [yaluŋlıḳ] bol- 34a3=20:118; yavuz bol- 28a2=20:81, 148b4=27:58; yiyni bol- 85a5=23:103; yolsız bol- 107b4=25:9; yolsuz bol- 21b3=20:45, 34b3=20:121, 57a5=22:9, 247a2=34:50, 247a3=34:50; ẓāl bol- 204b1=30:51; ziyānlu bol- 24a4=20:61, 33a1=20:111; ziyān bol- 85b1=23:103; örtilü bol- 95a3=24:31; vācib bol- 59b2=22:18, 171a2=28:63, 216a2=32:13

=> bedel bolmaḳ 199a5=30:30; eyü bolmaḳ 176b1=28:83; ġurra bolmak 213b3=31:33; helāk bolmaḳ 147a5=27:49; namāza muḳīm bolmaḳ 63a3=22:35

bolan: olan.

=> ḥāżır bolan 245a1=34:38; helāk bolan 79a1=23:48; sengsār bolan 128a3=26:116; yaḳīn bolan 206b5=31:4

bolası:

=> ġarḳ bolası 76a4=23:27

bolınmış:

=> ḥāżır bolınmış 195b5=30:16

bolmaduḳ:

=> yaḳīn bolmaduḳ 153a5=27:82

bolmış: tamamlanmış, yerine getirilmiş, olmuş.

(Ar. mefʿūl, Far. kerde) *Tan͡grı buyruḳı bolmış durur.* 228b3=33:37

=> belgülü bolmış 245b5=34:43; ġāfil bolmış 74a5=23:17; ḫˇār bolmış 117a2=25:69; ḫarāb bolmış 147b4=27:52; helāk bolmış 109a4=25:18; ḥicāb bolmış 110a4=25:22; ırаḳ bolmış 136a2=26:212; kāfir bolmış 195b1=30:13, 215b3=32:10; pāre bolmış 238a4=34:7; saru bolmış 204b1=30:51; yaşıl bolmış 69a2=22:63

bolur:

=> ne bolur 115b3=25:60

bostān (Far.): cennet; bağ, bahçe.

(Ar. cenneᵗ, Far. būstān/hā) *Bostānlar uçmaḳda erişi barur…* 26b5=20:76

b.-lar 108a1=25:10

b.-lardan 123b3=26:57, 129b1=26:134

b.-laruḳuzda [-laruŋuzda] 130b1=26:147

(Ar. ḥadīḳat, Far. būstān/hā) *Ol vaḳtdan kim yaratdı gökleri ve yiri ve aşaġa biribidi size gökden suyı bitürdük biz anun birle bostānları görklü...* 149a3=27:60

(Ar. - , Far. būstān/hā) *Ya buraḳa andın yanġa ḥazīne kim bola anġa uçmaḳ ve bostān kim ol yiye andan.* 107b2=25:8

boyın: boyun.

(Ar. ʿunuḳ/āʿnāḳ, Far. gerdan/hā) *Eger dilesevüz aşaġa biribiyevüz bunlara gökden āyet, kim bola boyınları anġa muṭīʿ.* 118b2=26:4

b.-larına 244a2=34:33

boyın bir-: boyun eğmek, itaat etmek, teslim olmak, razı olmak.

(Ar. ibāʾ, Far. ser-bāz zeden) *Ḥakīḳat gösterdük anġa bizüm ḫüccetlerümüz dükeli yalan dutdı ve boyın birmedi.* 23b1=20:56

b.-üŋ 63a1=22:34

(Ar. istikān, Far. gerden nihāden) *Ve dürüstlıḳ birle, duttuḳ biz bunları ʿaẕābda boyın birmediler Çalabılarına ve zārī ḳıldılar.* 82a2=23:76

(Ar. istikbār, Far. gerdenkeşī kerden) *Firʿavn'dın yanġa ve ḳavmına boyın birmediler.* 78b4=23:46

boyın dut-: boyun eğmek.

(Ar. ʿunuvv, Far. gerden nihāden) *Ve boyın duta yüzler diriye örü durıp.* 32b5=20:111

boyın dutan: itaatkar, teslim olmuş, emre amade.

(Ar. muẕʿin/īn, Far. gerden dāde/gān) *Ve eger bolurısa anlara ḥaḳ, gele andın yanġa boyın dutanlar.* 100b1=24:49

(Ar. müslim/ūn, Far. gerden nihāde/gān) *Ve bizüz anġa boyın dutanlar.* 188a2=29:46

bölük: 1. kavim, halk, topluluk, grup, kısım.

(Ar. ḳavm, Far. gürūh) *Bunları barıdı bölük yavuz...* 49b2=21:77

b.-den 49b1=21:77

(Ar. ḥizb, Far. gürūh) *Muḫtelif boldılar bölükler aralarında.* 6a5=19:37

b. 79b2=23:53, 199b4=30:32

(Ar. meleʾ, Far. gürūh) *Eyitdiler ol bölük kim kāfir boldılar anun ḳavmından: "Degül bu meger ādemī sizüŋ bigi.* 75a5=23:24,

b. 77a1=23:33

(Ar. şīʿat, Far. gürūh/ān) *Ve anlar kim ayrıldılar kendü dīninden bölükleridi.* 199b4=30:32

b.-ler 156a2=28:4

2. öncü, önder.

(Ar. imām/eʾimme, Far. gürūh/ān) *Ve eyledük anları bölükler...* 165b4=28:41

3. nesil.

(Ar. ḳarn/ḳurūn, Far. gürūh/ān) *Ḥaḳ, birdük Mūsā'ya kitābı andan soḳra kim helāk ḳılduḳ bölükler...* 166a3=28:43

bölük bölük: sıra sıra, saf saf.

(Ar. ṣaff, Far. gürūh gürūh) *Dirdiler bunlarun ḥīleti, pes gelüŋ bölük bölük.* 24b4=20:64

(Ar. vāfid, Far. gürūh gürūh) *Ol gün kim ṭururavuz muttaḳīleri Taŋ̄grıdın yanġa bölük bölük.* 14b3=19:85

böyle: böyle, bu şekilde.

(Ar. keẕālik, Far. hem-çünān/hem-çünīn) *Didi: "Böyle Zekeriyā."* 1b5=19:9

b. 3b4=19:21, 125a2=26:74, 250a2=35:9

(Ar. hākezā, Far. hem çünīn) *Ḳaçan kim geldi anda eyitmiş kim: "Böyle mi idi senüŋ taḫtun?"* 145b3=27:42

(Ar. - , Far. -) *Ve böyle ḳılurıduḳ.* 50a1=21:79

böyleyuḳ: böyle, bu şekilde.

(Ar. keẕālik, Far. hem-çünīn) *Böyleyuḳ beyān ḳıla Çalap size ḥüccetleri ve Taŋ͡grı ʿālim ve ḥakīm durur.* 103a2=24:58

bu: bu, işte bu.

(Ar. hāẕā, Far. īn) *Kāşkā ben öleyidüm ilerü bundan ve bola idim unıdılmış.* 4a4=19:23

b. 6a4=19:36, 29b1=20:88, 34a1=20:117, 38a3=21:3, 41a4=21:24, 43b2=21:36, 43b5=21:38, 46a2=21:50, 46a5=21:52, 53b4=21:103, 59b3=22:19, 72a3=22:78, 75b1=23:24, 83a1=23:83, 106b4=25:4, 107a4=25:7, 111a4=25:30, 114b1=25:53, 114b2=25:53, 129b3=26:137, 139b5=27:13, 140b2=27:16, 145a4=27:40, 151a3=27:68, 151b2=27:71, 152a4=27:76, 159a2=28:15, 164b2=28:36, 164b3=28:36, 206a1=30:58, 208a4=31:11, 216a4=32:14, 218b3=32:28, 242b4=34:29, 243a2=34:31, 246a1=34:43, 246a2=34:43

b.-nı 75b2=23:24, 151a3=27:68

b.-nda 54a4=21:106

b.-ndan 53a1=21:97, 80b1=23:63

b.-dur 205b3=30:56, 224a4=33:22

bu mıdur 113a1=25:41

(Ar. haẕā, Far. vey) Eyitdi Firʿavn yöresindekilere: "Bu bilür cāḏū." 121b2=26:34

(Ar. haẕihi, Far. īn) *Görmeyevüz sini ol işe kim geldi bize görinenlerden … anı kim sen eyleyesin bu dirlik, bu dünyā.* 26a5=20:72

b. 52a3=21:92, 79a5=23:52, 131a2=26:155, 166a1=28:42, 184b1=29:31, 185a3=29:34

(Ar. tilke, Far. īn) *Bu durur uçmaḳ ṣıfatı kim mīrāṯ ileteler bizüm ḳullarumuzdan anġa kim bola perhīzlü.* 11a1=19:63

b. 118a5=26:2, 137b4=27:1, 155b4=28:2, 169b5=28:58, 176a4=28:83, 187a4=29:43, 206b3=31:2

b.-dur 120b1=26:22

(Ar. ẕālike, Far. ān) *Budur ʿīsā Meryem oġlı.* 5b5=19:34

b. 61b5=22:30, 210a2=31:17

(Ar. huve, Far. vey) *Ve anlar bunı eyü dutalar.* 158a3=28:12

b.-nuĸ [-nuŋ] 241b3=34:22

(Ar. hiye, Far. īn) *Bu benüm ʿaṣām durur.* 18b1=20:18

b. 77b2=23:37

(Ar. - , Far. ān) *Andan eyitdi biri bu iki ḳızdan: "İy ata!.."* 161b4=28:26

(Ar. - , Far. īn) *Eyitdi: "İy Çalap! Nivirden bola baṅġa bu oġul?"* 1b3=19:8

b. 2b1=19:12, 7a1=19:41, 57b5=22:11, 162a1=28:27

b.-nda 57a5=22:9

b.-nun [-nuŋ] 65a5=22:45, 66a2=22:48

(Ar. - , Far. -) *Bu yaḳlış düşler durur ve bühtān ḳıldılar kim ol şāʿir durur yaʿni peyġāmber.* 38b1=21:5,

b. 52a3=21:92, 85b5=23:107, 124b1=26:67, 162b1=28:28, 222a2=33:13, 234b5=33:62

b.-nda 162b4=28:29

b.-ndan 141b3=27:20, 161a2=28:23

(Ar. haūlāi, Far. īn/ān) *Ḥaḳīḳat bilür misin kim bu ṣanemler söz söylemeyeler?* 47b5=21:65

bular: bunlar, onlar. **Bkz. bunlar**

(Ar. -hum, Far. īşān) *Ve barur ıduḳ biz bulara saḳlayıcılar.* 50b2=21:82

b.-dan 8a4=19:49

b.-uĸ 128a4=26:118

bunda: bunda, burada.

(Ar. hāhunā, Far. īncā) *Terk mi edersiz anı kim bunda īmin bolasız?* 130b1=26:146

bundan ayruḳ: bundan başka, senden önce.

(Ar. min ḳabli, Far. ez pīş) *Lākin baḫşāyiş Taṅ͡grıĸdan kim ḳorḳıdavuz ol ḳavmı gelmedi anlara hīç ḳorḳıdıcı bundan ayruḳ kim anlar ögit dutalar.* 167a2=28:46

bundan ilerü: bundan önce.

(Ar. min ḳabli, Far. ez pīş) *Dürüstlik birle, yaratdum sini bundan ilerü hīç yoḳ erken.* 2a1=19:9

b. 33b3=20:115, 46a4=21:51, 167b3=28:48

bundan soḳra [soŋra]: bundan sonra, böylece.

(Ar. fe, Far. ez ānca pes) *Ḫudāvendā bizi ṭaşra çıḳar bu ṭamudan bundan soḳra eger yine yazuḳ ḳılurısavuz ẓālimler bolavuz.* 85b5=23:107

bunun [bunuŋ] bigi: bunun gibi, böyle.

(Ar. haẕā, Far. īn çünīn) *Sen mi ḳılduḳ bunun bigi bizüm tanḳrılarumuza iy İbrahīm?* 47b1=21:62

(Ar. ẕalike, Far. çünīn) *Hīç bar mıdur sizüŋ enbāzlaruḳuzdan kim bunun bigi işleye sizüŋ üçün...* 201b4=30:40

bunlar: bunlar, onlar.

(Ar. –hum/-him, Far. īşān) *Ne işide bunlar ve ne göre ol gün kim geleler.* 6b2=19:38

b. 6b3=19:39, 6b4=19:39, 6b5=19:39, 12a3=19:70, 12b5=19:74, 15b3=19:94, 28a4=20:84, 29b3=20:89, 32b4=20:110, 33a4=20:113, 37b4=21:1, 38a1=21:2, 39b3=21:12, 40b5=21:21, 41b1=21:24, 41b5=21:27, 43a4=21:34, 43b3=21:36, 44a3=21:39, 44a4=21:40, 44b3=21:42, 46a1=21:49, 47a2=21:58, 47b1=21:61, 49a2=21:74, 51a2=21:86, 51b4=21:90, 52b3=21:95, 52b4=21:96, 53a5=21:100, 53b2=21:102, 69b4=22:67, 72b4=23:2, 72b5=23:3, 73a1=23:4, 73a1=23:5, 73a3=23:6, 73a5=23:9, 76a4=23:27, 79a2=23:49, 80a1=23:58, 80a3=23:60, 80a4=23:6, 80b2=23:63, 80b3=23:64, 81a4=23:70, 81b1=23:71, 82a1=23:75, 82a4=23:77, 83b4=23:90, 85b2=23:104, 86b1=23:111, 97b4=24:38, 100b3=24:50, 101b4=24:55, 102a2=24:55, 106b2=25:3, 108a4=25:12, 112a5=25:44, 119b2=26:14, 138a5=27:5

b.-ı 11b4=19:68, 11b5=19:68, 14b1=19:83, 15b2=19:94, 15b5=19:96, 16a4=19:98, 27a3=20:77, 27a5=20:78, 27b1=20:78, 30a3=20:92, 36b2=20:131, 37a2=20:134, 39a1=21:8, 39a3=21:9, 40a1=21:15, 44b4=21:43, 48a5=21:70, 48b3=21:73, 49b1=21:77, 49b2=21:77, 51a2=21:86, 53b3=21:103, 65a4=22:44, 68a4=22:59, 77a2=23:33, 78a1=23:41, 78b1=23:44, 79a3=23:50, 79b2=23:54,

79b4=23:56, 81b3=23:73, 82a1=23:76, 86a4=23:110, 92b5=24:25, 95b2=24:32, 95b5=24:33, 101b3=24:55, 101b5=24:55, 185b3=29:37

b.-a 8b2=19:50, 8b3=19:50, 9b3=19:58, 10a2=19:58, 12b1=19:73, 14a3=19:81, 14a4=19:82, 14b1=19:84, 22a1=20:47, 24a2=20:61, 29b2=20:89, 29b4=20:90, 31b3=20:101, 32a2=20:104, 33a5=20:113, 34b1=20:121, 37b5=21:2, 41a3=21:23, 42a1=21:28, 44a4=21:40, 45a1=21:44, 45a5=21:46, 47a4=21:60, 47b3=21:63, 48b4=21:73, 53a5=21:100, 53b1=21:101, 53b4=21:103, 60a2=22:21, 61b2=22:28, 62b5=22:34, 63a3=22:35, 63a4=22:35, 64a4=22:39, 67b2=22:55, 67b3=22:55, 68a1=22:57, 68a3=22:58, 70a5=22:71, 70b1=22:72, 70b4=22:72, 76b4=23:32, 78b5=23:48, 79b3=23:55, 80a2=23:60, 80b1=23:62, 80b2=23:63, 81a2=23:68, 81a4=23:70, 81b1=23:71, 81b5=23:75, 82a3=23:77, 83b4=23:90, 84b1=23:95, 86a5=23:110, 86a5=23:111, 92b2=24:23, 92b3=24:24, 93a3=24:26, 94a3=24:30, 96a1=24:33, 97b3=24:38, 100b2=24:50, 103a1=24:58, 105a4=24:62, 108b3=25:15, 118b2=26:4, 118b3=26:5, 124b3=26:69, 122a5=26:43, 168b1=28:52, 171a3=28:63, 241a4=34:21

b.-adur 66a5=22:50

b.-dan 12a2=19:69, 12b4=19:74, 16a2=19:98, 16a3=19:98, 35b4=20:128, 36b1=20:131, 42a2=21:29, 44b1=21:41, 71a3=22:73, 76a3=23:27, 76b4=23:32, 78a5=23:44, 81b2=23:72, 84a1=23:91, 87b4=24:2, 88b2=24:4, 96a1=24:33, 99b3=24:45, 100a3=24:47, 100a5=24:48, 103a5=24:59, 113a5=25:44, 178a1=29:3, 194b1=30:9

b.-dın 2a5=19:11, 38b5=21:7

b.-un [-uŋ] 10b5=19:62, 15b3=19:94, 24a5=20:62, 25a2=20:66, 32b4=20:110, 38b3=21:6, 41b5=21:28, 42a1=21:28, 43b3=21:36, 44a3=21:40, 44a4=21:40, 44b4=21:43, 50b5=21:84, 52a4=21:93, 59a3=22:17, 59b4=22:19, 59b5=22:19, 63a2=22:35, 65b3=22:46, 71b2=22:76, 78a2=23:42, 79b2=23:53, 80b3=23:64, 81a4=23:70, 85a2=23:100, 85a3=23:101, 87b5=24:2, 88a2=24:2, 101a2=24:53, 129b5=26:139, 147b3=27:51, 150b5=27:66, 194b1=30:9; bunlaruĸ 108b4=25:16, 114a3=25:50, 114a5=25:52

(Ar. ẕālike, Far. ān) *Her kim isdeye bunlardan ayruḳ bunlar durur ḥadden geçiciler.* 73a4=23:7

(Ar. hunne/hinne, Far. īşān) *Ol kim yaratdı bunları.* 46b5=21:56

b. 94b2=24:31

b.-ı 96a4=24:33

b.-a 103b2=24:60, 103b4=24:60, 232a1=33:52

b.-un [-uŋ] 94b5=24:31, 103a1=24:58

(Ar. ulāike, Far. īşān) *Bunlar durur ol kişiler kim niʿmet birdi Tan͡grı bunlara peyġāmberlerden.* 9b3=19:58

b. 10b1=19:60, 26b4=20:75, 53b1=21:101, 73a4=23:7, 80a3=23:61, 88b2=24:4, 100b3=24:50, 105a1=24:62, 111b5=25:34, 117a3=25:70, 117b5=25:75

b.-dur 66b1=22:51, 68a1=22:57, 93a3=24:26, 100b5=24:51, 102a2=24:55, 138a4=27:5

(Ar. haūlāi, Far. īşān) *Bel vaʿde birdük bunlara ve daḳı atalarına kim uzun boldı bunlara ʿömrleri.* 45a1=21:44

(Ar. haūlāi, Far. īnān) *Siz yolsuz barırsız ḳullarum, bunlar anlarun birle yavu ḳıldılar yolı.* 109a1=25:17

b. 123b1=26:54, 171a3=28:63, 245a5=34:40

(Ar. tilke, Far. īşān) *Pes hemīşe ol idi bunlarun daʿvīsi kim ḳılduḳ bunları biçilmiş, solmışlar.* 40a1=21:15

(Ar. -hum/-him, Far. -) *Ḳaçan kim ayrıldı bunlardan ve daḳı bunlar ṭapduḳlarından tan͡grısından daşra bağışladuḳ anġa İsḥaḳ'ı ve Yaʿḳūb'ı.* 8a4=19:49

b.-uĸ [-uŋ] 49b4=21:78

(Ar. - , Far. īşān) *Bunlar iletti sizüŋ yoluḳuzı ulular.* 24b2=20:63

b. 70b3=22:72

b.-ı 45a4=21:45, 60a3=22:22, 60a5=22:23, 100b4=24:51, 117b2=25:73

b.-a 10b2=19:60, 13a2=19:75, 60b1=22:24, 60b2=22:24, 84a4=23:93, 117b5=25:75

(Ar. haẕā, Far īnān) *Bunlar cādūlardur.* 24b1=20:63

(Ar. huve, Far. vey) *Ya daḳı aĸmazlar mı ādemīler kim biz yaratduḳ bunları ilkin ve yoḳıdı nesene?* 11b3=19:67

(Ar. huve, Far. ān) *Eyle görindi Mūsā'ya bunlarun cādūlıḳından kim bunlar yürirleridi.* 25a2=20:66

b. 47b2=21:63

(Ar. mā, Far. ānçi) *Andayuḳ birevüz ḫaberlerden sanġa ..... bunlar ilerü geçdi.* 31b1=20:99

(Ar. - , Far. -) *ʿsā söyledi bunlara eyitdi: "Benven Tañgrı ḳulı".* 5a5=19:30

b. 8a5=19:49, 25a5=20:69, 39a2=21:8, 42b1=21:30, 46b1=21:53, 46b3=21:55, 47a3=21:59, 48a3=21:68, 48b5=21:73, 51b5=21:90, 78b4=23:46, 79a1=23:48, 79b2=23:53, 79b3=23:55, 97b2=24:37, 104b5=24:62, 106b2=25:3, 118b4=26:5

b.-ı 60b3=22:25

b.-a 46b2=21:54, 46b4=21:56, 48a1=21:66, 54b2=21:109, 61b1=22:28

b.-dın 2a5=19:11

b.-un [-uŋ] 24b3=20:64, 75a1=23:21

(Ar. - , Far. ān) *Kim ẓālimlerdür bunlar şaḳīdür ve ıraḳ.* 67a2=22:53

(Ar. huve, Far. īşān) *...kim muḥtācsuz ḳıla bunları Tañgrı kendü faẓlından.* 95b4=24:33

2. bu, işaret sıfatı.

(Ar. ileyhi, Far. ū) *İşāret ḳıldı Meryem kim bu oġlana soralar.* 5a4=19:29

(Ar. - , Far. īn) *Ve yād ḳıl yā Muḥammed bu kitābda Meryem'i.* 2b5=19:16

b. 12b3=19:73, 16b2=20:2, 19b1=20:27, 57b1=22:9, 58b2=22:15

(Ar. - , Far. -) *Eger gerü dönmeziseŋ bu işden sengsār ḳılam sini ve ıraḳ ḳalasın binden.* 7b5=19:46

b. 66a3=22:48, 143a4=27:30, 160a5=28:20

bu cihān: bu dünya, dünya.

(Ar. ed-dünyā, Far. īn cehān) *Laʿnet ḳıldı anlara Tañgrı bu ciḥānda ve ol ciḥānda ve eyledi anlara ʿaẕāb ḫˇor idici.* 233b5=33:57

b.-da 92b2=24:23

b.-un [-uŋ] 96a3=24:33

bu dünyā: bu dünya, dünya hayatı.

(Ar. ḥayātu'd-dünyā, Far. īn cehān) *Daḳı ol kişiye kim vaʿde ḳılmışuz eyü vaʿde … kim berḫūrdārlıḳ birdük anġa dirlik metāʿını bu dünyānuŋ.* 170b5=28:61

(Ar. ed-dünyā, Far. īn cehān) *Ve isde anı kim birdi sanġa Tañgrı ol dünyā sarāyını ve unıtma kendü naṣībiḳi bu dünyādan.* 174b1=28:77

b. 36b1=20:131

b.-da 183b1=29:27, 209a5=31:15

(Ar. ūlā, Far. in cehān) *Anundur şükr bu dünyāda ve ol dünyāda.* 172a5=28:70

bu dünyā dirligi: dünya hayatı.

(Ar. ḥayātuʾd-dünyā, Far. zindegān-ı īn cehān) *Ve degül durur bu dünyā dirligi meger sevinmek ve oyın.* 191b3=29:64

b. 213b2=31:33, 249a2=35:5

b.-ni 175a3=28:79, 225b3=33:28

b.-nden 77a2=23:37

b.-nün 170b1=28:60

b.-nce 182b5=29:25

dirligi bu dünyānuŋ 193b4-5=30:7; dirligi bu dünyānun 77b2=23:37

bu gün: bugün.

(Ar. el-yevm, Far. imrūz) *Söz söylemezven bu gün hīç kimseye.* 4b5=19:26

b. 6b3=19:38, 24b4=20:64, 35b1=20:126, 80b4=23:65, 86a5=23:111, 108b1=25:14, 245b2=34:42

(Ar. yevm, Far. imrūz) *Bu gün assı itmeye anlara kim ẓulm ḳıldılar ʿözr getürmek anlar anları ḫoşnūd itmeyeler.* 205b4=30:57

bucaḳ: Yan, yan taraf, taraf, kenar, köşe.

(Ar. cānib, Far. kūşe) *Oḳıduḳ anı bucaġından Ṭūr ṭaġınun saġ yanından.* 8b5=19:52

(Ar. ḥadeb, Far. kūşe) *Ḳaçan kim açıla Yeʾcūc ve Meʾcūc ve bunlar degme bucaḳdan daşra çıḳalar.* 52b4=21:96

budaḳ: dal, ağaç dalı.

(Ar. cizʿ, Far. şāḫ-şāḫhā) *Ve asa ḳoyam sizi budaḳlara ḫurma aġacınun.* 26a1=20:71

buġday: yiyecek, meyve.

(Ar. - , Far. -) *Yidiler ol buġdaydan, belürdi bunlara yaʿni açıldı dükeli tenleri ve örtündiler kendü tenleri örtdiler uçmaḳ yapraḳı birle.* 34b1=20:121

bul-: 1. bulmak, ele geçirmek; rastlamak, görmek.

(Ar. vucd, Far. yāften) *Ya bulam odda yol ṭoġru.* 17b2=20:10

b.-dum 142a2=27:23, 142a4=27:24

b.-dı 158b3=28:15, 160b4=28:23, 160b5=28:23

b.-duḳ 46b1=21:53, 125a2=26:74

b.-duḳısa 211a2=31:21

b.-maduḳ 33b4=20:115

b.-asın 162a4=28:27

b.-a 98a2=24:39

b.-mayasın 234b5=33:62

b.-maya 98a2=24:39

b.-mayalar 223a1=33:17, 235a4=33:65

b.-masaḳ (-masaŋ) 93b2=24:28

(Ar. ṣeḳaf, Far. yāften) *Melʿūnlar ḳanda kim bulalar anları, ṭutalar ve depeleyeler.* 234b4=33:61

2. bilmek, öğrenmek.

(Ar. iḫāṭat, Far. yāften) *Buldum anı kim bulmazsın anı ve getü[rdüm] sanġa Sebe şehrinden ḫaber yaḳīn.* 142a1=27:22

3. göz atmak, bakmak.

(Ar. iṭṭilāʿ, Far. ber resīden) *Eylegil banġa köşk meger kim ben bulam Mūsā Tan͡grısını.*165a4=28:38

4. ermek, ulaşmak, nail olmak.

(Ar. neyl, Far. resīden) *Ve redd ḳıldı Tan͡grı anları kim kāfir boldılar anlar ve bulmadılar hīç eylüge, yitürdi Tan͡grı mü'minlere savaş ḳılmaḳı.* 225a2=33:25

=> āsāyiş bul- 173a2=28:72; mīrāṣ bul- 73b2=23:11; yol bul- 13a5=19:76, 28a3=20:82, 42b4=21:31, 44b5=21:43,79a2=23:49, 155a4=27:92, 155a5=27:92, 247a3=34:50

bulan: bulan.

=> yol bulan 169a5=28:56

bulmış: bulmuş.

=> yol bulmış 171b2=28:64

=> yol bulmışıraḳ 167b5=28:49

bulı/ut/d: bulut.

(Ar. seḥāb, Far. mīġ) *Anun üstinde bulıt ḳarangular bir niceye bir nice üsdinde.* 98a5=24:40

b.-ı (bulıdı) 203b3=30:48, 249b5=35:9; (buludı) 99a2=24:43

(Ar. ġamām, Far. mīġ) *Ol gün kim yarıla gök bulıt birle biribiyeler ferişteleri aşaġa biribimek.* 110b2=25:25

=> tuman bulut 154b1-2=27:88

buncılayın: işte böyle, böylece.

(Ar. keẕālik, Far. hem-çünīn) *Buncılayın musaḫḫar ḳılduḳ size ve meger kim siz şükr edesiz.* 63b2=22:36

b. 63b5=22:37

(Ar. keẕālik, Far. çünīn) *Pādşāhlar ḳaçan kim gireler bir köye fesāda getüreler anı ve eyleyeler ʿazīzlerini ol maḳāmuḳ ḫor ve buncılayın işleyeler.* 144a1=27:34

buraḳ/ġ-: 1. bırakmak, uzaklaşmak.

(Ar. intibāẕ, Far. endāḫten) *Ve yād ḳıl yā Muḥammed bu kitābda Meryem'i kim buraḳdı kendüsini kendü ḳavmından yıraḳ bir yire.* 3a1=19:16

2. bırakmak, vermek, atmak, düşürmek.

(Ar. ilḳāʾ, Far. efgenden) *Buraḳ anı iy Mūsā!* 18b3=20:19

b. 25a4=20:69, 139a2=27:10, 143a1=27:28, 157a1=28:7, 163a3=28:31

b.-dum 20b1=20:39

b.-dı 18b4=20:20, 29a5=20:87, 121a5=26:32, 122b2=26:45, 208a1=31:10

b.-dılar 122b1=26:44, 137a1=26:223, 138b1=27:6

b.-mışlar 143a3=27:29

b.-ursız 122a5=26:43

b.-asın 24b5=20:65

b.-a 20a4=20:39, 66b4=22:52, 66b5=22:53, 107b1=25:8; (buraġa) 25a1=20:65

b.-alar 177a2=28:86

b.-un [-uŋ] 122a5=26:43; buraġuĸ 25a1=20:66

(Ar. ḳaẕf, Far. endāḫten) *Buraḳ anı tābūtda buraḳ anı deñgize ya buraḳa anı deñgiz ḳıraḳına duta anı benüm düşmanum ve anun düşmanı.* 20a3=20:39

b.-duḳ 29a4=20:87

b.-urlar 247b2=34:53

(Ar. ḳaẕf, Far. ferā endāḫten) *Çalabum ṭoġrulıḳ birle buraḳur, ġaybları bilür.* 247a1=34:48

(Ar. ḳaẕf, Far. efgenden) *İndürdi anlara kim meded ṭutıvirdileridi kitāb ehlinden ḥişārlarından ve buraḳdı göñgüllerinde ḳorḳu.* 225a5=33:26

(Ar. nebẕ, Far. efgenden) *Andan buraḳdum anı.* 30b4=20:96

(Ar. nebẕ, Far. endāḫten) *Dutduḳ Fir'avn'ı ve daḫı süyini, buraḳduḳ anları deñgize.* 165b2=28:40

(Ar. isḳāṭ, Far. efgenden) *Eger dileyevüz güvürevüz anları yir altına ya buraḳavuz anlara bir pāre gökden.* 238b3=34:9

3. bırakmak, terk etmek.

(Ar. ẕerv, Far. mānden) *Buraḳa anı yazı yazı, ṣaf ṣaf.* 32a4=20:106

b. 79b2=23:54

4. (elbise) çıkarmak.

(Ar. vaż', Far. nihāden) *Yoḳ durur bunlara ṭarlıḳ kim buraḳalar ṭonlarını andan artuḳ kim çıḳmışdur ziynet üçün.* 103b3=24:60

5. uzaklaştırmak, savmak.

(Ar. der', Far. bāz dāşten) *Anlar … buraḳalar ḥasenatdan ötürü yavuzlıġı.* 168b5=28:54

buraḳmaḳ: gönderme, ilka etme.

(Ar. ilḳā', Far. efgenden) *Ve biribimedük senden ilerü hīç peyġāmber meger kim oḳıdı dīvligi buraḳmaḳ oḳımaḳda.* 66b3=22:52

burūc (Ar.): burçlar, yıldız burçları.

(Ar. burc/burūc, Far. burc/hā) *Bereketlüdür ol kim eyledi gökde burūc ve daḫı eyledi anda çerāġ ve ay yaḫdulu.* 115b4=25:61

bostān (Far. *būstān*): 1. bahçe.

(Ar. cenne', Far. būstān) *Ḥaḳīḳat barıdı Sebe şehrinde maḳāmlarında āyet, iki bostan saġdın yanġa ve daḫı soldın yanġa.* 240a2=34:15

b. 240a5=34:16

b.-ları 240a5=34:16

2. cennet.

(Ar. - , Far. -) *Anlar kim mü'min boldılar ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar anlara uçmaḳda ṭuraḳları bostanlar bola, indüreler şöyle kim ʿamel ḳılurlarıdı.* 217a2=32:19

but (Far.): Put, heykel.

(Ar. timṯāl/temāṯīl, Far. tendīs/hā) *Nedür bu butlar kim siz anlara ṭapu ḳılursız?* 46a5=21:52

b.-lardan 239b1=34:13

(Ar. vaṯen/evṯān, Far. but/ān) *Dutduḳuz siz Tañrıdan ayruḳ butları dostlıḳ ortaḳuzda bu dünyā dirligince bola?* 182b5=29:25

b.-lara 181a1=29:17

b.-lardan 62a3=22:30

(Ar. - , Far. but/ān) *Ḥaḳḳā kim kāfir boldılar butlar bile kāfirler ṭapmaġı birle.* 14a3=19:82

b.-lar 53a4=21:99

(Ar. - , Far. -) *Bulduḳ atalarumuzı buta ṭapu ḳılıcılar.* 46b1=21:53

buṭaḳ/ġ: ağaç özdeği, gövde, budak.

(Ar. ciz‘ , Far. tāpāl) *Depret kendüsüne ḫurma buṭaġını.* 4b1=19:25

(Ar. ṭal‘ , Far. şāḫ) *Ve ekinlerde ve ḫurma aġaçlarında kim buṭaḳları biri birine ulaşmış bola.* 130b2=26:148

buyruḳ/ġ: 1. emir, buyruk; izin.

(Ar. emr, Far. fermān) *Andan soḳra nice yıl buyruḳ Tañrınun durur ilerüdaḳı ve soḳradaḳı.* 193a5=30:4

b.-uma 30a1=20:90, 30a4=20:93

buyruġı (iye.) 11a2=19:64, 41b5=21:27, 50a4=21:81, 198a1=30:25, 228b3=33:37

b.-ından 105b2=24:63, 228a2=33:36

b.-umuz 76a1=23:27

b.-umuzdan 239a5=34:12

b.-umuzıla (buyruġumuzıla) 48b4=21:73

(Ar. - , Far. fermān) *Bunlar bizüm buyruḳumuzda durur.* 52a1=21:90

b.-ı 50a3=21:81

(Ar. iẕn, Far. fermān) *Ve oḳıyıcı Tañgrıdan yanġa anun buyruḳı birle ve aydın çerāġ.* 230a1=33:46

b.-ı 69b1=22:65, 239a4=34:12

(Ar. şeʿāʾir, Far. nişān/hā) *Oldur her kim ulu duta buyruḳlarını Tañgrınun ol bola perhīzlü göñglü.* 62b2=22:32

2. vahiy, emir.

(Ar. vaḥy, Far. vaḥy) *Ve ivme Ḳurʾān, ilerü kim ödeyeler sanġa buyruḳı ve eyit: "Yā Rab! Artur banġa ʿilm."* 33b2=20:114

3. haber.

(Ar. risāleᵗ/risālāt, Far. peyġām/hā) *Anlar kim degüreler Tañgrı buyruḳlarını ve ḳorḳalar andan ve ḳorḳmayalar kimseden meger Tañgrıdan.* 229a1=33:39

buyruḳ bol-: hüküm vermek, hükmetmek, takdir etmek, karar vermek.

(Ar. ḳażāʾ, Far. güẕārden) *Ve bolmaya müʾmine ve müʾmineye ḳaçan kim buyruḳ bola Tañgrıdan ve peyġāmberinden...* 228a1=33:36

buyruḳ dut-: 1. emrini yerine getirmek, itminan duymak.

(Ar. iḫbāt, Far. fermān ber-dāşten) *Bile anlar kim birdiler ʿilm ol durur ḥaḳ ve ṭoġru Tañgrıkdan īmān getüreler anġa ve buyruḳını duta göñgüllerinde.* 67a4=22:54

2. itaat etmek, boyun eğmek.

(Ar. ḳunūt, Far. fermān burden) *Ve her kim sizden Tañgrı buyruḳını ve daḳı peyġāmberün dutarısa … birevüz anġa ikileyin ṣevāb...* 226a4=33:31

buyruḳ dutma-: isyan etmek, asi olmak.

(Ar. ʿiṣyān, Far. nā-fermān şoden) *Eger buyruḳukı (buyruḳuŋı) dutmazlarısa eyit: "Ben bīzārvan andan kim siz işlersiz."* 136b1=26:216

buyruḳ dutmaz: asi, azgınlık eden, büyüklük taslayan.

(Ar. ʿitiyy, Far. nā-fermān şoden) *Andan çıḳaravuz degme gürūhdan ḳanḳısı bunlardan bolsa ḳatıraḳ Tañgrıya buyruḳın dutmaz.* 12a2=19:69

buyruḳ sı-: itaat etmemek, azgınlık yapmak.

(Ar. ṭuġyān, Far. nā-fermān şoden) *Buyruḳı sımaḳuz ol arada kim ine size benüm ḫışmum.* 27b5=20:81

buyruḳ ṭut-: itaat etmek, boyun eğmek.

(Ar. iṭāʿat, Far. fermān burden) *Eger siz buyruḳ ṭutasız ādemīlıġı sizün bigi, siz andan ziyānlusız.* 77a4=23:34

b.-uĸ [-uŋ] 101a4=24:54

(Ar. iṭāʿat, Far. fermān ber dāşten) *İşitdük ve buyruḳı ṭutduḳ.* 100b5=24:51

buyruḳ ṭutmaḳ: boyun eğme, itaat.

(Ar. ṭāʿat, Far. fermān ber-dārī) *And içmeŋ buyruḳ ṭutmaḳ bilmek durur.* 101a3=24:53

buyruḳa muṭīʿ ḳıl-: emrine vermek, istifadesine sunmak, rām etmek.

(Ar. tesẖīr, Far. fermān ber-dār kerden) *Görmez misin kim Çalap sizüŋ buyruḳuza muṭīʿ ḳıldı anı kim yirde durur...* 69a4=22:65

buyruḳdan çıḳ-: itaat etmemek, kibirlenmek.

(Ar. istikbār, Far. gerdenkeşī kerden) *Ve ol kim yaḳındur anġa, buyruḳdan çıḳmayalar anuĸ ḳullıġından ve ṭoymayalar.* 40b3=21:19

buyruḳında bol-: emrine uymak, itaat etmek.

(Ar. iṭāʿat, Far. fermān burden) *Ve her kim Taŋ̄rı buyruḳında bola … anlardur ḳurtılanlar.* 101a1=24:52

buyruḳsuz: 1. haddi aşmış, aşırı, azgın.

(Ar. ʿutuvv, Far. nā-fermān) *Ululıḳ isdediler nefslerinde, buyruḳsuz boldılar, ulu buyruḳsuz.* 110a3=25:21

2. geri bırakan, mani olan.

(Ar. muʿavviḳ, Far. nā-fermān) *Bile Taŋ̄rı buyruḳsuz sizden ve eydiciler ḳarındaşlarından kim "Bizdin yanġa gelüŋ." diyeler.* 223a2=33:18

buyruḳsuz bol-: ileri gitmek, azmak, haddi aşmak.

(Ar. ʿutuvv, Far. nā-fermān kerden) *Ululıḳ isdediler nefslerinde, buyruḳsuz boldılar, ulu buyruḳsuz.* 110a2=25:21

buyur-: 1. buyurmak, emretmek.

(Ar. emr, Far. fermūden) *Ve kendü ḳavmuḳa buyur namāz ḳılmaġa.*36b3=20:132

b. 210a1=31:17

b.-dum 155a3=27:91

b.-duĸ [-duŋ] 115b3=25:60

b.-dılar 155a1=27:91

b.-ur 91b4=24:21

b.-ursız 121b4=26:35

b.-urıdı 9a5=19:55

b.-urıduḳuz [-urıduŋuz] 243b4=34:33

b.-mışlar 160a4=28:20

b.-asın 101a3=24:53, 143b4=27:33

2. izin vermek.

(Ar. iẕn, Far. fermūden) *Ol gün kim assı ḳılmaya şefāʿat ḳılmaḳ meger anġa kim buyura Tañgrı ve rāżī boldı ol sözler.* 32b3=20.109

b.-dı 97a4=24:36

b.-am 122b5=26:49

b.-a 241b4=34:23

b.-mayınca 93b2=24:28, 232a4=33:53

3. söylemek, demek, emretmek.

(Ar. ḳavl, Far. goften) *Çalap buyurdı kim: "Ḳorḳma..."* 25a4=20:68,

b.-dı 34b4=20:123, 48a4=21:69

b.-duḳ 33b4=20:116

(Ar. - , Far. -) *Buyurdı: "İy Mūsā! Ḳorḳma…"*139a4=27:10

buyurılmış: bildirilmiş, tebliğ edilmiş.

=> ant buyurılmış 12a5=19:71

buzaġu: buzağı.

(Ar. ʿicl, Far. gevsāle) *Çıḳardı anları bir buzaġu tenlü...* 29a5=20:88

(Ar. - , Far. gevsāle) *Eyitdiler: "..... Ol buzaġuya anġa degin kim gerü gele bize Mūsā."*30a1=20:91

bühtān (Ar.): yalan, iftira.

(Ar. buhtān, Far. buhtān) *...ḥaḳīḳat kim getürdiler bühtān ve yazuḳ āşkārā.* 234a2=33:58

bühtān ḳıl-: yalan söylemek, iftira etmek.

(Ar. iftirāʾ, Far. durūġ goften) *Bu yaḳlış düşler durur ve bühtān ḳıldılar kim ol şāʿir durur yaʿni peyġāmber.* 38b1=21:5

bülūġ (Ar.): ergenleşme.

bülūġ ḥāli: ergenlik.

(Ar. - , Far. -) *... ya ṭapuçılarına ḥācetlü kişilerden ayruḳ erenlerden ya ṭıfl oġlancuḳlardan ayruḳ kim bülūġ ḥāline daḳı degmedük bolalar.* 95a2=24:31

bürüncük: baş örtüsü.

(Ar. ḫimār/ḫumur, Far. mıḳnaʿ/hā) *Āşkārā ḳılmasunlar bezeklerini meger anı kim āşkārā bola ol ve örtsünler bürüncüklerini yaḳalarına...* 94b1=24:31

C

cabbār (Ar.): zorba, zor kullanan.

(Ar. cabbār/īn, Far. cabbār/ān) *Ḳaçan kim ṭutasız ḳatı tutuḳ siz cabbārlarsız.* 129a4=26:130

(Ar. cabbār, Far. gerdenkeşī) *Meger dilersin kim, bolasın cabbār yir yüzinde.* 160a2=28:19

cādū (Far.): 1. büyücü, sihirbaz.

(Ar. sāḥir/sāhirān, Far. cādū/vān) *Kim ol kim eylediler ḥīlet cādūlıḳ, ḳurtılmaya cādū ḳanda geldi.* 25b1=20:69

c. 121b2=26:34

c.-yı 121b5=26:37

c.-lar 25b2=20:70, 121b5=26:38, 122a2=26:40, 122a3=26:41, 122b3=26:46, 167b4=28:48

c.-lardur 24b1=20:63

2. büyülenmiş.

(Ar. museḥḥar/īn, Far. cādū kerde/gān) *Sensin cāḏūlardan.* 131a1=26:153

(Ar. museḥḥar/īn, Far. cādūvī kon/ān) *Kim sensin cāḏūlardan.* 133b5=26:185

3. sihir, büyü.

(Ar. siḥr, Far. cādū) *Bolmaya bu meger cāḏū...* 164b2=28:36

(Ar. siḥr, Far. cādūvī) *Bu cāḏū durur belgülü.* 139b5=27:13

cādūlıḳ (Far. + T.): büyücülük, sihirbazlık.

(Ar. siḥr, Far. cādūvī) *Geldüŋ bize kim çıḳarasın yirimüzden cādūlıḳ birle iy Mūsā!* 23b2=20:57

c. 23b3=20:58, 24b2=20:63, 38a3=21:3, 123a1=26:49, 246a3=34:43

c.-ı 25b5=20:71, 121b3=26:35

c.-ından 25a2=20:66

(Ar. sāḥir, Far. cādūvī) *Kim ol kim eylediler ḥīlet cādūlıḳ, ḳurtılmaya cādū ḳanda geldi.* 25b1=20:69

cādūlıḳ ḳılmaḳ: sihir ve büyücülük yapma.

(Ar. siḥr, Far. cādūvī kerden) *Ve anı kim düşvārlıḳ birle dutduḳ bizi anġa cādūlıḳ ḳılmaḳdan.* 26b1=20:73

cādūlıḳ ḳılmış: büyülenmiş, cadılık yapmış.

(Ar. mesḥūr, Far. cādūvī kerde) *Mutābaʿat ḳılmaḳ meger kim er durur cādūlıḳ ḳılmış.* 107b3=25:8

cāh (Ar.): yer, makam, mevki.

cāh bir-: yerleştirmek.

(Ar. temkīn, Far. cāy dāden) *Anlara kim cāh birdük yirde ayaḳda dutsunlar namāzı ve birsünler zekātı … yıġsunlar yavuzlıġı.* 64b4=22:41

cāhil (Ar.): cahil.

(Ar. cāhil/īn/ūn, Far. nādān/ān) *Meger siz ḳavmsız cāhil.* 148a4=27:55,

c. 236b1=33:72

c.-ler 116a3=25:63

c.-lere 169a4=28:55

(Ar. cāhiliyyeᵗ, Far. cāhil/īn) *Ve oturuḳ kendü evüŋüzde ve daşra çıḳmaḳ cāhiller çıḳmaḳı ilerükileyin.* 226b4=33:33

cāhillıḳ (Ar. + T.): bilgisizlik, cehalet.

(Ar. ġayri ʿilm, Far. cüz dāniş) *Bel kim uydılar anlara kim ārzūları ẓulm ḳıldı cāhillıḳ birle kim yol göstere anġa kim Taŋ͡grı anı yolsuz ḳıldı...* 199a2=30:29

c. 207a4=31:6

cān (Far.): ruh, can.

cān al-: ruhunu kabzetmek, öldürmek.

(Ar. tevaffī, Far. cān ber giriften) *Cānuḳuzı ala ʿAzrāil ol kim sizüŋ üstüŋüze ḳodılar.* 215b3=32:11

cān bir-: can vermek, ruh üflemek.

(Ar. nefḫ rūḥ, Far. demīden rūḥ) *Ardınca ṭoġru ḳıldı anı, andan anġa cān birdi ve eyledi sizi işidür ve görür ve az gö͡ŋgül bar kim anġa şükr ḳılur.* 215a5=32:9

cānavar (Far.): canlı varlık, yaratık, hayvan.

(Ar. dābbeᵗ, Far. cumende) *Yaratdı gökleri direksüz kim görürsin ve buraḳdı yirde ṭaġlar ..... ve ṭaġıtdı anda cānavarlar.* 208a2=31:10

c.-ı 99b2=24:45

=> deprenür cānavar 190b3=29:60

cehd (Ar.): uğraşma, çalışma, çabalama

cehd ḳıl-: mücadele etmek, münakaşa etmek.

(Ar. mucāhedeᵗ, Far. cehd kerden) *Eger cehd ḳılalar sanġa kim henbāz dutasın banġa, anı kim sen anı bilmezsin muṭīʿ bolma anlara.* 209a3=31:15

c.-alar 179a1=29:8

cevāb (Ar.): cevap, yanıt.

(Ar. cevāb, Far. cevāb) *Yoḳıdı cevābı ḳavmınun meger kim eyideler kim: "Daşra çıḳarun Lūṭ ḳavmını sizün köyüŋüzden…"* 148a5=27:56

c. 184a2=29:29

c.-ı 182b1=29:24

cevāb bir-: cevap vermek, görüş bildirmek.

(Ar. iftāʾ, Far. cevāb dāden) *İy ḳavm! Cevāb birüŋ banġa benüm işümden kim degülidüm ben kesici işi tā ḥāżır bola idi benüm birle.* 143b1=27:32

(Ar. isticābeᵗ, Far. icābet kerden) *Eger birmezlerise sanġa cevāb, bilgil kim nefsleri hevāsına uyarlar.* 168a1-2=28:50

c.-meye 171b1=28:64

cevāb di-: cevap vermek.

(Ar. icābeᵗ, Far. cevāb kerden) *Ne cevāb didiŋüz peyġāmberlere?* 171b3=28:65

cevr (Ar.): haksızlık, eziyet, ezâ, cefâ.

cevr ḳıl-: haksızlık etmek.

(Ar. ḥayf, Far. cevr kerden) *Göŋ͡güllerinde sayrulıḳ durur gümānlu idiler ya ḳorḳalar kim cevr ḳıla Taŋ͡grı bunlara ve peyġāmberine.* 100b2=24:50

cezā (Ar.): ceza, karşılık.

(Ar. nekīr, Far. ʿuḳūbet) *Nice bola cezāları?* 246b1=34:45

cezā bir-: cezalandırmak

(Ar. cezāʾ, Far. pādāş kerden) *Cezā birildi mi size meger ol kim işlediŋüz.* 155a1=27:90

c.-evüz 42a3=21:29

ceza ḳıl-: cezalandırmak.

(Ar. cezāʾ, Far. pādāş kerden) *Her kim gelürise yavuzlıḳ anġa cezāsın ḳılmayalar kim anlar kim işlediler yavuzlıḳlar...* 176b3=28:84

cihād (Ar.): cihat, din uğruna savaşma.

cihād ḳıl-: cihat etmek, din uğruna savaşmak.

(Ar. mucāhedeᵗ, Far. cihād kerden) *Ve anlar kim cihād ḳıldılar bize, yol gösterem anlara yolumuzı.* 192b4=29:69

cihān (Far.): âlem, mahlukat.

(Ar. ʿālem, Far. cehān) *Dilemedüm sizden anun üçün hīç müzd, benüm müzdüm ciḥān Tañgrısından durur.* 130a5=26:145

c. 133a5=26:180

c.-da 132a2=26:165

=> bu cihān 92b2=24:23, 96a3=24:33, 233b5=33:57; ol cihān 81b4=23:74, 92b2=24:23, 138a2=27:3, 150b5=27:66, 233b5=33:57

cihāndaḳılar (Far. + T.): varlıkların tümü, âlem.

(Ar. ʿālemīn, Far. cihāniyān) *Yā Rab! Ben ẓulm ḳıldum kendü tenüme ve müsülmān boldum Süleymān birle Tañgrıya cihāndaḳılar Çalabına.* 146b1=27:44

cihānī (Far.): varlıkların tümü, âlem.

(Ar. ʿālemīn, Far. cihānī) *Ve anı aşaġa biribidi cihānīler Çalabısı.* 134b3=26:192

cuḥūd (Far.): yahudi.

(Ar. Yahudiyy, Far. Cuḥūd) *Anlar kim īmān getürdiler ve anlar kim cuḥūdlardur ve ṣābīlerdür ve Naṣrānīlerdür ve Mecūṣī kitābsuzdur.* 59a1=22:17

cüft (Far.): 1 çift, çeşit, tür.

(Ar. zevc-ezvāc, Far. cüft-cüftān) *Daşra çıḳarduḳ ol cüftlere biten neseneler perākende.* 23a1=20:53

c.-den 208a3=31:10

2. eş.

(Ar. zevc-ezvāc, Far. cüft/ān) *Saḳlaya sanġa senüŋ cüftüŋ, ḳorḳ Tañgrıdan.* 228a4=33:37

c.-ler 196b4=30:21, 232a2=33:52, 250b2=35:11

c.-lere 36b1=20:131

c.-lerinden 220a5=33:6

c.-lerüŋüzi 219b2=33:4

c.-lerüŋüzden 132a3=26:166

Ç

çādır (Far.): kadınların dış giysisi.

(Ar. cilbāb/celābīb, Far. çāder/hā) *Eyit ʿavratlarun͡ga ve ḳızlaruŋa ve müʾminler ʿavratlarına kim örtsünler kendülere çādırlarını.* 234a4=33:59

çalabı: Allah, Tanrı. **krş. çalap/b**

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāvend) *Ve azdı sözinden Çalabısınuŋ.* 34b3=20:121

Ç.-sı 134b3=26:192, 217b3=32:22

Ç.-sına 50b2=21:83, 51b2=21:89, 155a2=27:91

ç.-ḳuzdan [-ŋuzdan] 55a4=22:1

Ç.-ları 79b5=23:57

Ç.-larına 80a1=23:59, 82a2=23:76, 116a4=25:64, 200a2=30:33

Ç.-larından 37b5=21:2

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāy) *Ve ancılayın ʿivaż ḳılavuz anġa kim güzaf iş işledi īmān getürmedi āyetlere Çalabısınuŋ...* 35b3=20:127

(Ar. Raḥman, Far. Ḫudāy) *Oldur kim anġa gele yazuḳlu Çalabısına kim anġa bola ṭamu.* 26b2=20:74

çalap/b: 1. Allah, Tanrı. **krş. çalabı**

(Ar. Allāh, Far. Ḫudāy) *Kim ḥāżır geleler bunlara assılu yire ve ẕikr ḳılalar Çalap adını ol belgülü günlerde...* 61b1=22:28

ç. 56b5=22:6, 64a2=22:38, 64a5=22:40, 66a1=22:47, 66b4=22:52, 66b5=22:52, 68b1=22:60, 68b5=22:62, 69a3=22:64, 69a4=22:65, 70b5=22:72, 88b4=24:5, 92a1=24:21, 103a2=24:58, 103a5=24:59, 139a2=27:9, 176a3=28:82, 178a2=29:3, 178b2=29:6, 179b5=29:11, 192a5=29:67, 209b5=31:16, 212a4=31:28, 248a5=35:2

ç.-uḳ [-uŋ] 64b3=22:40

ç.-uḳdur [-uŋdur] 67b3=22:56

ç.-ı (bel.) 63b5=22:37, 213a2=31:32

ç.-a 55b4=22:3

ç.-dan 172b4=28:71, 173a2=28:72

ç.-dın 71b3=22:76, 95a4=24:31, 117a5=25:71

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāvend) *Didi Çalabuḳ kim: "Ol bize āsān durur."* 1b5=19:9

ç. 21b2=20:45, 163b5=28:33, 215b3=32:10, 215b5=32:12, 240a4=34:15, 240b5=34:19

ç.-ım 38a4=21:4; Çalabum 22b3=20:52, 84a4=23:94, 164b4=28:37, 171a3=28:63, 246b5=34:48, 247a4=34:50

ç.-ıma 8a4=19:48

ç. -uŋ 1b5=19:9

ç.-uŋdan 36a1=20:129

ç.-ı (iye.) 87a1=23:116, 139a1=27:8

ç.-ına 146b1=27:44

ç.-ından 214a4=32:2

ç.-umuz 37a3=20:134, 55a1=21:112, 86a2=23:109, 235b1=33:67, 235b3=33:68

ç.-umuzdan 168b3=28:53

ç.-uḳuz [-uŋuz] 79b1=23:52, 240a3=34:15

ç.-larından 207a1=31:5

ç.-ı (bel.) 44b3=21:42

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāy) *Ve her kim oḳıya Tan͡grı birle ayruḳ Tan͡grı olmaya anun ḥücceti ol ḥesābı anun Çalap ḳatında.* 87a3=23:117

ç.-ımdın 183a4=29:26

ç.-ıkdın [-ıŋdın] 177a5=28:87

ç.-uḳdan [-uŋdan] 214a5=32:3

ç.-a 71b5=22:77

(Ar. Raḥman, Far. Ḫudāy) *Ol kişi kim bola ḍalālet içinde ṭarta anı Çalap ṭartmaḳlıḳ...* 13a1=19:75

ç. 41b3=21:26

ç.-ını 43b3=21:36

ç.-ımızuŋ 21b5=20:47

ç.-dan 44b3=21:42

(Ar. Rabb, Far. Rabb) *Ve degülidüm senüŋ duʿāḳdan iy Çalap hergiz bed-baḫt.* 1a2=19:4

ç. 1b3=19:8, 2a2=19:10, 19a4=20:25, 77b5=23:39, 84a4=23=93, 87a4=23:118, 125b3=26:83, 128a3=26:117, 132b1=26:169, 141a3=27:19, 160b1=28:21

ç.-ım 54b5=21:112

(Ar. Allāh, Far. Allāh) *Kim Çalap dükeli neseye ʿālim durur.* 105b5=24:64

(Ar. - , Far. Ḫudāy) *Tevekkül ḳıl Çalaba...* 115a3=25:58

(Ar. huve, Far. vey) *Tesbīḥ ḳılsunlar Çalaba anda irte ve gice.* 97a5=24:36

(Ar. - , Far. -) *Çalap eyitdi: "Ḳorḳmaĸ..."* 21b3=20:46

ç. 25a4=20:68, 41b5=21:28, 48a5=21:70, 48b2=21:72, 92a2=24:22, 105b4=24:64, 119b3=26:15, 128a5=26:119, 140b2=27:16, 159a4=28:16

ç.-ı (iye.) 120b4=26:24

ç.-uĸ [-uŋ] 195b4=30:16

ç.-a 43a3=21:33, 62a4=22:31, 139a4=27:10, 149a1=27:59, 192a2=29:65

ç.-dur 114b3=25:54

2. ilah, tanrı.

(Ar. ilāh, Far. ḫudāy) *Yoḳ durur hīç çalap meger ben.* 41b2=21:25

ç. 54b1=21:108

ç.-lar 40a1=21:22,

ç.-larını 40b5=21:21,

ç.-laruḳuz [-laruŋuz] 43b3=21:36

ç.-van 42a3=21:29

(Ar. ilāh, Far. ḫudāvend) *Sizüŋ çalabuḳuz Çalap durur bir.* 54b1=21:108

3. sahip

(Ar. ehl, Far. ḫudāvend/ān) *Sordı çalaplarından kitābuḳ...* 38b5=21:7

4. dost, yardımcı

(Ar. mevlā, Far. ḫudāvend) *Ol çalabıĸuz (çalabıŋuz) durur.* 72b1=22:78

(Ar. veliyy, Far. ḫudāvend) *Yoḳ durur size Tañ͡grıdan dışra hīç çalap ve yārī ḳılıcı.* 182a4=29:22

ç.-umuz 245a5=34:41

=> ant içer ṭūl senāya Çalap 137b4=27:1; ḳısm ḳılur Çalap ṭūl ve senā kim 155b4=28:1

çalap taŋ͡grı: Allah, Tanrı anlamında ikileme.

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāvend) *Size vaʿde ḳılmadu mı Çalap Taŋ͡grı eyü vaʿde?* 28b4=20:86

çalış-: mücadele etmek, hücum etmek.

çalışıcı yavlaḳ: şiddetli hücum, şiddetle hücum eden.

(Ar. beʾs, Far. ḥarb-ı saḫt) *Biz ḳuvvetlülerdenüz ve çalışıcı yavlaḳ ve ḥükm senüŋ durur.* 143b3=27:33

çanaḳ: büyük kâse, çanak.

(Ar. cefneᵗ/cifān, Far. kāse/hā) *Eyleyeler anġa anı kim dileye miḥrāblardan ve butlardan ve çanaḳlar degmesi ḥavżca ve çömlekler ṭaġlarca.* 239b1=34:13

çapla: tokat, yumruk.

çapla vur-: yumruk atmak, yumruklamak.

(Ar. vekz, Far. dest zeden) *Çapla vurdı anġa Mūsā...* 159a1=28:15

çek-: çekmek.

=> kīne çekici 217b3=32:22

çemen (Far.): çayır çimen, bahçe.

=> görklü çemen 195b3=30:15

çerāġ (Far.): kandil, çıra.

(Ar. miṣbāḥ, Far. çerāġ) *Meṯel nūrınun gündüz bigi kim andan bola çerāġ, ol çerāġ şīşede bola...* 96b3=24:35

(Ar. sirāc, Far. çerāġ) *Bereketlüdür ol kim eyledi gökde burūc ve daḳı eyledi anda çerāġ ve ay yaḫdulu.* 115b5=25:61,

ç. 230a1=33:46

çevür-: çevirmek, kuşatmak.

çevüre dutmış: kuşatan, ihata eden.

(Ar. muḥīṭ, Far. gird ender āmede) *İveler sanġa ʿaẕāba kim ṭamu çevüre dutmış durur kāfirleri.* 189b4=29:54

=> yüz çevür- 35a2=20:124

çevüren: çeviren, döndüren.

=> yüz çevüren 81b1=23:71

çevürmek: değiştirme, çevirme.

çevürmegi dürlü: muhtelif, çeşitli, farklı.

(Ar. iḫtilāf, Far. gerdāniş) *Ve anun āyetlerinden durur kim yaratdı gökleri ve yiri ve çevürmegi dürlü dillerüŋüzi ve levnlerüŋüzi...* 197a2=30:22

çeynen-: çiğnenmek.

çeynenmiş et: bir çiğnem et, mudga, cenin.

(Ar. mużġat, Far. ḫūn beste - güşt pāre) *Andan yaratduḳ nuṭfe suyını anda yapışmış ḳan bigi, andan çeynenmiş et bigi ḳılduḳ.* 73b5=23:14

çıḫarılmış: çıkarılmak. **krş. çıḳar-**

=> daşra çıḫarılmış 81b2=23:72

çıḫaran: çıkaran. **krş. çıḳar-**

=> daşra çıḫaran 132a5=26:167

çıḳ-: 1. çıkmak.

(Ar. ḫurūc, Far. birūn ameden) *Daşra çıḳdı kendü ḳavmına miḥrābdan ḳıġırdı bunlardın yanġa kim: Tesbīḥ oḳıḳ irte daḳı gice.* 2a4=19:11

ç.-dı 2a4=19:11, 160b1=28:21

ç.-a 19a2=20:22, 139b2=27:12

(Ar. ḫurūc, Far. birūn şoden) *Çıḳ git bu şehrden kim benven sanġa naṣīḥat ḳılıcılardan.* 160a5=28:20

ç.-ar 237a2=34:2

2. çıkmak, çoğalmak, artmak.

(Ar. rabv, Far. ber āmeden) *Ve göresin yiri ḳurumış pes ḳaçan birmeyevüz anġa su deprene ve çıḳa ve bite dükeli çiftden eyü.* 56b4=22:5

3. açığa çıkmak, görünmek.

(Ar. muteberric, Far. birūn şoden) *Yoḳ durur bunlara ṭarlıḳ kim buraḳalar ṭonlarını andan artuḳ kim çıḳmışdur ziynet üçün.* 103b3=24:60

4. ağmak, yükselmek, çıkmak.

(Ar. ṣuʿūd, Far. ber şoden) *Andın yanġa çıḳa arı söz...* 250a3=35:10

=> buyruḳdan çıḳ- 40b3=21:19; daşra çıḳ- 11b2=19:66, 52b4=21:96, 52b5=21:97, 74b4=23:20, 99a3=24:43, 101a3=24:53, 105b1=24:63, 175a2=28:79, 198a2=30:25, 203b5=30:48, 226b4=33:33, 239a5=34:12; gerü çıḳ- 163b1=28:32, 202b2=30:43; su çıḳ- 76a1=23:27; ṭaşra çıḳ- 60a2=22:22, 217a4=32:20; yoldan çıḳ- 30a3=20:92; yuḳaru çıḳ- 214b5=32:5, 237a3=34:2

çıḳmaḳ: süslenip sokağa çıkma.

(Ar. teberruc, Far. bīrūn şoden) *Ve oturuḳ kendü evüŋüzde ve daşra çıḳmaḳ cāhiller çıḳmaḳı ilerükileyin.* 226b4=33:33

çıḳar-: 1. çıkarmak, yükseltmek. **krş. çıḫaran, çıḫarılmış**

(Ar. iḫrāc, Far. birūn āverden) *Ve ḳaçan kim düşe söz anlara, çıḳaravuz biz anları deprenür yirden.* 153a4=27:82,

ç.-avuz 218b1=32:27

ç.-alar 229b2=33:43

(Ar. refʿ, Far. ber āverden) *Ve çıḳarduḳ anı maḳāma kim yüksek durur.* 9b2=19:57

(Ar. refʿ, Far. ber şoden) *Andın yanġa çıḳa arı söz ve eyü ʿamel çıḳara kendüdin yanġa.* 250a4=35:10

2. ayırmak, ortaya çıkarmak, çekmek.

(Ar. nezʿ, Far. bīrūn āverden) *Andan çıḳaravuz degme gürūhdan ḳanḳısı bunlardan bolsa ḳatıraḳ Taŋ̄grıya buyruḳın dutmaz.* 12a1=19:69

(Ar. nezʿ, Far. bīrūn keşīden) *Ve elini kendü ḳoynından çıḳardı, aġarmışıdı naẓar ḳılanlara.* 121b1=26:33

(Ar. iḫrāc, Far. birūn āverden) *Çıḳardı anları bir buzaġu tenlü, anun barıdı āvāzı. eyitdiler: "Bu durur sizüŋ Taŋ̄grıŋuz, Mūsā Taŋ̄grısı."* 29a5=20:88

ç.-a 196a3=30:19

3. (bir yerden) dışarı çıkarmak, uzaklaştırmak, sürmek.

(Ar. iḫrāc, Far. bīrūn kerden) *Geldüŋ bize kim çıḳarasın yirimüzden cādūlıḳ birle iy Mūsā!* 23b2=20:57

ç.-duḳ 123b3=26:57

ç.-a 98b1=24:40

ç.-avuz 144b2=27:37

ç.-salar 24b1=20:63

ç.-masun 34a2=20:117

(Ar. iḫrāc, Far. bīrūn āverden) *Andan çıḳaravuz sizi ṭıfl oġlan andan degesüz belāġat ḥalına ve sizden kimse bola kim öle...* 56a5=22:5

4. göstermek.

(Ar. ibrāz, Far. bīrūn āverden) *Ve çıḳaralar ṭamuya gümrāhları.* 126a4=26:91

5. yakmak, ateş yakmak.

(Ar. īḳād, Far. ber āverden) *Çıḳar bini iy Hāmān balçıḳdan.* 165a2=28:38

6. yoldan çıkarmak, azdırmak.

(Ar. iżlāl, Far. bī-rāh kerden) *Çalabumuz! Biz uyduḳ ulularumuza ve serverlerümüze, çıḳardılar bizi yoldan.* 235b2=33:67

=> daşra çıḳar- 17b4=20:12, 23a1=20:53, 64a4=22:40, 77b1=23:35, 121b3=26:35, 142b2=27:25, 148b1=27:56, 196a4=30:19; gerü çıḳar- 23a5=20:55, 151a2=27:67; ṭaşra çıḳar- 85b5=23:107, 173b2=28:75, 196b1=30:19; yoldan çıḳar- 28b2=20:85

çıḳarduḳ: çıkarılan, çıkarılmış; mükafaat.

(Ar. ḫarāc, Far. bīrūn kerde) *Tañgrı çıḳarduḳı yigrek durur...* 81b2=23:72

çift (Far.): çift, tür, cins; eş.

(Ar. zevc, Far. cüft) *Ve göresin yiri ḳurumış pes ḳaçan birmeyevüz anġa su deprene ve çıḳa ve bite dükeli çiftden eyü.* 56b5=22:5

ç.-den 76a2=23:27

çiftleş- (Far. + T.): çiftleşmek, eşleşmek.

çiftleşmiş: çift, çiftleşmiş.

(Ar. zevc, Far. cüftī) *Görmeyeler mi yirdin yanġa nice bitürdük anda degme ulu çiftleşmişden?* 119a2=26:7

çirkin (Far.): çirkin.

çirkin yüzlü: yüzü çirkin, yüzü yanmış.

(Ar. kāliḥ, Far. turuş rūy/ān) *Düşeler yüzleri ḳoyu oda ve bunlar anda çirkin yüzlüler bolalar.* 85b2=23:104

çobān (Far. *şubān*): çoban.

(Ar. rāʿi/riʿā, Far. şubān/ān) *Su birimeyevüz tā çobānlar döne...* 161a2=28:23

çoḳ: 1. çok, fazla

(Ar. ekṯer, Far. pīşter) *Ḳatıraḳ ve bunlardan ḳuvvetlü ve ḫarāb ḳıldılar yiri ve ʿimāret ḳıldılar anı andan çoḳ kim ʿimāret ḳıldılar anı...* 194b2=30:9

ç.-ı 114a3=25:50, 244b1=34:36

ç.-uz 244a4=34:35

(Ar. keṯīr, Far. bisyār) *Kim biz tesbīḥ oḳıyavuz çoḳ.* 19b4=20:33

ç. 19b5=20:34, 59b2=22:18, 64b3=22:40, 74b4=23:19, 75a2=23:21, 108b2=25:14, 112b2=25:38, 114a3=25:49, 137a5=26:227, 224a4=33:21, 227b4=33:35, 229b1=33:41

ç.-ı 81a4=23:70, 194a3=30:8

ç.-lardan 140a4=27:15

(Ar. ʿaẓīm, Far. buzurg) *Kim anun çoḳ ḥaẓẓı barıdı.* 175a5=28:79

ç. 226a1=33:29

(Ar. kerīm, Far. buzurgvār) *Ol kişiler kim īmān getürdiler ve işlediler eylükler, bunlaradur yarlıġanmaḳ ve rūzī çoḳ.* 66a5=22:50

ç. 229b4=33:44, 237b3=34:4

(Ar. - , Far. -) *Gerü dön anlardın yanġa getürevüz anlara çoḳ süyi kim bolmaya ṭāḳatları anġa ve çıḳaravuz anları andan ḫ̆or ve anları ḫ̆or ḳılavuz.* 144b1=27:37

2. başka, diğer.

(Ar. uḫrā, Far. dīger) *Ve daḳı benüm çoḳ işlerüm bola.* 18b3=20:18

3. büyük.

(Ar. ʿaẓīm, Far. buzurgvār) *...vaʿde ḳıldı Tañ͡grı anlara yarlıġamaḳ ve çoḳ ṣevāb.* 227b5=33:35

(Ar. kebīr, Far. buzurgvār) *Anlar kim müʾmin boldılar ve ḳıldılar ʿameli eyülikler, anlara bola maġfiret ve çoḳ ṣevāb.* 249b1=35:7

=> faẓlı çoḳ 151b5=27:73; niʿmet çoġı 92a2=24:22

çoḳ ʿaṭālu: her şeye gücü yeten, nimeti çok olan; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-vāsiʿ, Far. ferāḫ ʿaṭā) *Tañ͡grı çoḳ ʿaṭālu durur ve bilicidür.* 95b2=24:32

çoḳ bir-: çoğaltmak, çok vermek, bol bol ihsan etmek.

(Ar. besṭ, Far. güsterānden) *Görmeyeler mi kim Tañ͡grı çoḳ bire rūzi anġa kim dileye ve taḳdīr ḳıla.* 200b4=30:37

çoḳ diril-: uzun ömür verilmek, çok yaşamak.

(Ar. taʿmīr m., Far. bisyār zindegānī kerden) *Ve çoḳ dirilmeye dirilici ve eksütmeye anun ʿömründen meger Levḥ-i Maḥfūẕ'da bola.* 250b3=35:11

çoḳ ṭapu ḳıl-: eziyet etmek.

(Ar. īẕāʾ m., Far. rence numūden) *Ḳaçan kim çoḳ ṭapu ḳıl diyeler Tañrıya fitne ḳıla ādemīlere, Tañrı ʿaẕābı bigi.* 179b1=29:10

çömlek: çömlek, güveç.

(Ar. ḳıdr, Far. dīg/hā) *Eyleyeler anġa anı kim dileye miḥrāblardan ve butlardan ve çanaḳlar degmesi ḥavżca ve çömlekler ṭaġlarca.* 239b2=34:13

çün (Far.): 1. -dığı zaman, ne zaman (ki), -dığı için, böylece.

(Ar. iẕā, Far. çün) *Arıdur işi çün eyleye işi ol bola kim diye kim durur bola.* 6a3=19:35

ç. 100a5=24:48

(Ar. fe-lemmā, Far. çün) *Çün geldi anda, nidā ḳıldılar: "İy Mūsā!"* 17b3=20:11

(Ar. fe, Far. çün) *Çün aḳladılar ʿuḳūbetümüzi, andan bunlar anun üçün ayaḳlarını vururlarıdı.* 39b2=21:12

2. çünkü, zira.

(Ar. - , Far. çün) *Ve duʿā oḳıya anı kim ziyānı anuḳ yaḳındıraḳ bola assısından çün yavuz durur dönilmiş mevlāsı ve çün yavuz durur dutıcı ḫudāvend.* 58a4=22:13

çün eyü: ne iyi, ne kadar iyi.

(Ar. niʿme, Far. çün nīkū) *Çün ṣevāb eyü durur eyü ʿamellülere.* 190b1=29:58

çün yavuz: ne kötü, ne kadar kötü.

(Ar. sāʾe, Far. çün bed) *Çün yavuz durur anı kim ḥükm iderler!* 178a4=29:4

çüri-: bitmek, sona ermek, çürümek.

(Ar. bilā, Far. pūsiden) *İy Ādem! Yol gösterem sanġa şol aġacı kim hemīşe bola kim pādşāhlıḳ çürimeye.* 34b1=20:120 □

D

dat/d-: tatmak. **krş. ṭat/d-**

(Ar. ẕevḳ, Far. çeşīden) *Dadasız siz anı kim unıtduḳuz bu günüŋüzi biz unıdavuz ṭaduḳ ʿaẕābı muḫalled, anun üçün kim işleridüŋüz.* 216a3=32:14

daḳı: 1. de, dahi, daha, ve.

(Ar. ve, Far. ve) *Tesbīḥ oḳıḳ irte daḳı gice.* 2a5=19:11

d. 46a5=21:52, 48a2=21:66, 48b3=21:73, 170b2=28:60

(Ar. ve, Far. ve ki) *Daḳı yavu ḳılmışıraḳ yolını anlarıdı kim mütābaʿat ḳıldılar kendü hevālarına Taŋ̂grıdan.* 168a3=28:50

(Ar. ve, Far. [ve] hemī) *Ya daḳı akmazlar mı ādemīler kim biz yaratduḳ bunları ilkin ve yoḳıdı nesene?* 11b3=19:67

d. 221b3=33:10

(Ar. ve-lā, Far. ve ne) *Ol gün kim māl assı etmeye ve oġlanlar daḳı.* 126a3=26:88

(Ar. uḫrā/āḫar, Far. dīger) *Ḥaḳīḳat kim minnet ḳılduḳ sanġa bir kez daḳı.* 20a2=20:37

d. 23a5=20:55, 76b4=23:31

(Ar. - , Far. ān çi) *Ayrılam sizden ve daḳı andan kim ṭaparsız Taŋ̂grıdan daşra.* 8a2=19:48

d. 8a5=19:49

(Ar. - , Far. hemī) *Ve daḳı soralar sanġa ṭaġlardan…* 32a3=20:105

d. 170b3=28:61

(Ar. - , Far. ne) *Bilmeklik anı, Taŋ̂grım ḳatında durur ve kitābında kim hīç eksük ḳılmaya Çalabum ve daḳı unıtmaya.* 22b3=20:52

(Ar. - , Far -) *Senüŋ āyetün ol durur, söz söylemeyesin ādemīlere üç dün ve daḳı üç gün ṭoġru.* 2a3=19:10

d. 1a1=19:4, 2b5=19:15, 5a2=19:28, 6a4=19:36, 6b5=19:40, 8b3=19:50, 9b1=19:56, 9b4=19:58, 12b5=19:74, 16b5=20:5, 17a1=20:6, 18b3=20:18, 19a2=20:22, 21a4=20:42, 32b4=20:110, 33a3=20:112, 40a3=21:16, 44b5=21:43, 49a5=21:76, 50a1=21:79, 57a4=22:8, 63a3=22:35, 88a3=24:3, 95a2=24:31, 97a1=24:35, 113b1=25:44, 142b4=27:25, 147b2=27:50, 152a2=27:74, 190b4=29:60, 213b1=31:33, 213b5=31:34, 228a3=33:37, 231a2=33:50

2. sonra

(Ar. ṣumme, Far. pes) *Bizüm Taŋ͡grımuz ol durur kim birdi dükeli neseyi, yaradur daḳı yol gösterdi.* 22b1=20:50

ḍalālet (Ar.): azgınlık, yoldan çıkma, sapkınlık.

(Ar. żalāleᵗ, Far. gümrāhī) *Ol kişi kim bola ḍalālet içinde ṭarta anı Çalap ṭartmaḳlıḳ anġa degin kim göreler anı...* 13a1=19:75

(Ar. żalāleᵗ, Far. bī-rāhī) *Degül misin sen yol gösterici gözsüzlere anlarun ḍalāletlerinden...* 204b4=30:53

ḍalālete düş-: doğru yoldan çıkmak, azmak.

(Ar. żalāl, Far. güm şoden) *Pes eger gelmeye size benden ṭoġru yol her kim mütābaʿat ḳıldı benüm yoluma ḍalālete düşmeye ve bedbaḫt bolmaya.* 35a1=20:123

dāne (Far.): tane, tohum tanesi.

(Ar. ḥabbeᵗ, Far. dāne) *Ve eger bolurısa bir ḫardal dānesi aġırı müzdden ve yazuḳdan, getürevüz anı.* 45b3=21:47

d.-si 209b3=31:16

dapa: -a/e, -e doğru, taraf, yön.

(Ar. ilā, Far. sūy) *Baruḳ ikiŋüz Firʿavn dapa kim ol yolsuz durur.* 21a5=20:43

d. 27a2=20:77, 31a2=20:97, 56a1=22:4, 69b5=22:67, 71b3=22:76, 80a3=23:60, 105b5=24:64, 107b1=25:7, 119b2=26:13

(Ar. ilā, Far. be-) *Her kim ısmarlarısa yüzini Taŋ͡grı dapa, ol muḥsīn bolġa...* 211a3=31:22

dart-: tartmak. **krş. ṭart-**

=> el dart- 132a2=26:166

dāstān (Far.): vasıf, sıfat.

(Ar. meṯel, Far. dāstān) *Ve anundur dāstān ulu göklerde ve yirde.* 198a5=30:27

daşra: 1. başka, -den başka, ayrı. **krş. dışra, ṭaşra**

(Ar. dūn, Far. bīrūn) *Ayrılam sizden … kim ṭaparsız Taŋ͡grıdan daşra.* 8a2=19:48

d. 8a5=19:49, 44b4=21:43, 48a2=21:67, 58a1=22:12, 70a4=22:71, 71a2=22:73, 109a3=25:18, 114b5=25:55, 146a1=27:43, 148a4=27:55, 181a1=29:17, 212b3=31:30, 214b3=32:4, 245b1=34:41

2. dışarı

(Ar. - , Far. -) *Daşra çıḳdı kendü ḳavmına miḥrābdan ḳıġırdı bunlardın yanġa kim: Tesbīḥ oḳıḳ irte daḳı gice.* 2a4=19:11

d. 19a2=20:22

d.-dın 41a3=21:24

daşra çıḫaran: ihraç edilen, çıkarılan.

(Ar. muḫrac/īn, Far. bīrūn kerde/gān) *İy Lūṭ! Eger gerü dönmezisek bolasın daşra çıḫaranlardan.* 132a5=26:167

daşra çıḫarılmış: dışarı çıkarılmış.

(Ar. ḫarc, Far. bīrūn kerde) *Veyā dileyesin bunlardan daşra çıḫarılmış Tañgrı çıḳarduḳı yigrek durur ve ol yigrek rūzī birenlerden.* 81b2=23:72

daşra çıḳ-: 1. çıkmak, dışarı çıkmak. **krş. ṭaşra çıḳ-**

(Ar. ḫurūc, Far. birūn āmeden) *Daşra çıḳdı kendü ḳavmına kendü bezegi birle.* 175a2=28:79

d.-avuz 11b2=19:66

d.-ar 99a3=24:43, 203b5=30:48

d.-alar 101a3=24:53

d.-uḳ [-uŋ] 198a2=30:25

2. dışarı çıkmak, boşanıp saldırmak.

(Ar. nesl, Far. bīrūn āmeden) *Ḳaçan kim açıla Yeʾcūc ve Meʾcūc ve bunlar degme bucaḳdan daşra çıḳalar.* 52b4=21:96

3. (göz için) dehşetten açılmak, belermek.

(Ar. şāḫiṣ, Far. bīrūn āmeden) *Yaḳın geldi ḳıyāmet güni, andan daşra çıḳalar gözler ol kişiler kim kāfir boldı.* 52b5=21:97

4. bitmek, yetişmek.

(Ar. ḫurūc, Far. bīrūn āmeden) *Ve aġaç daşra çıḳa ṭaġdan...* 74b4=23:20

5. gizlice ayrılmak, sıvışmak.

(Ar. tesellul, Far. bīrūn şoden) *Eylemeŋüz peyġāmber daʿveti araḳuzda … bilür Tañgrı anları kim daşra çıḳalar sizden ḳaçmaḳlıḳ birle.* 105b1=24:63

6. süslenip sokağa çıkmak.

(Ar. teberruc, Far. bīrūn şoden) *Ve oturuḳ kendü evüŋüzde ve daşra çıḳmaḳ cāhiller çıḳmaḳı ilerükileyin.* 226b4=33:33

7. yoldan çıkmak, sapıtmak, itaat etmemek.

(Ar. zeyġ, Far. bīrūn āmeden) *...ve her kim daşra çıḳa anlardan bizüm buyruḳumuzdan, ṭatduravuz aḳa od ʿaẕābından köyündüren.* 239a5=34:12

daşra çıḳar-: 1. dışarı çıkarmak, çıkarmak. **krş. ṭaşra çıḳar-**

(Ar. iḫrāc, Far. birūn āverden) *Daşra çıḳarduḳ ol cüftlere biten neseneler perākende.* 23a1=20:53

d.-a 142b2=27:25, 196a4=30:19

d.-alar 77b1=23:35

(Ar. iḫrāc, Far. bīrūn kerden) *Diler kim daşra çıḳara sizi yiriŋüzden cāḏūlıḳı birle.* 121b3=26:35

d.-dılar 64a4=22:40

d.-un [-uŋ] 148b1=27:56

2. (ayakkabı, kıyafet) çıkarmak.

(Ar. ḫalʿ, Far. bīrūn kerden) *Daşra çıḳar naʿlınuḳı.* 17b4=20:12

daʿvā (Ar.): dua, feryat.

(Ar. daʿvā, Far. daʿvā) *Pes hemīşe ol idi bunlarun daʿvāsı kim ḳılduḳ bunları biçilmiş, solmışlar.* 40a1=21:15

daʿvet (Ar.): çağırma, seslenme.

(Ar. duʿāʾ, Far. ḫᵛānden) *Eylemeŋüz peyġāmber daʿveti araḳuzda, nice kim oḳırsız bir niceŋüz bir niceŋüzi...* 105a5=24:63

dayaḳ: asa, değnek.

(Ar. ʿaṣā, Far. çūb) *Siz buraġuḳ ol kim ol ipleri ve dayaḳları.* 25a2=20:66

defʿ (Ar.): öteye itme, savma, kovma.

defʿ ḳıl-: def etmek, uzaklaştırmak, önlemek.

(Ar. mudāfaʿat, Far. bāz dāşten) *Kim Tañgrı defʿ ḳılur anlardan kim īmān getürdiler.* 64a1=22:38

deg-: 1. ulaşmak, erişmek.

(Ar. bulūġ, Far. resīden) *Ben degdüm ḳocalıḳdan aḳ saçlu.* 1b4=19:8

d.-mediler 246a5=34:45

d.-esüz 56b1=22:5

(Ar. neyl, Far. resīden) *Degmeye Tan͡grıya etleri ve daḳı ḳanları...* 63b4=22:37

d.-meye 63b3=22:37

2. dokunmak, değmek, temas etmek, isabet etmek.

(Ar. mess, Far. resīden) *İy ata, ben ḳorḳarvan kim dege sanġa ʿaẕāb Tan͡grıdan.* 7b2=19:45

d.-di 50b3=21:83

d.-e 45a5=21:46, 199b5=30:33

(Ar. iṣābeᵗ, Far. resīden) *Sıġınduya saḳlansunlar anlar kim muḫālefet ḳılalar anun buyruḳından kim dege anlara fitne ya dege anlarda ʿaẕāb aġırdur.* 105b3=24:63

d.-se 57b4=22:11, 200b2=30:36

d.-erise 57b4=22:11

d.-mezise 167a3=28:47

(Ar. mublis, Far. resīden) *Kim ilerü barıdı ḳavm kim aşaġa biribidiler anlara andan ilerü kim degmeye ol.* 204a3=30:49

=> feryāda deg- 83b2=23:88; menfaʿat deg- 157b1=28:9

degmedük: ulaşmamış, erişmemiş.

(Ar. - , Far. -) *... ya ṭıfl oġlancuḳlardan ayruḳ kim bülūġ ḥāline daḳı degmedük bolalar.* 95a2=24:31

degmez bol-: temas etmemek, dokunmamak.

(Ar. mess, Far. ne-resīden) *Diler kim anun zeyti yıldıraya eger degmez bolurısa anġa od nūrı bolurısa nūrı…* 97a1=24:35

degin: değin, -e dek.

(Ar. ilā, Far. tā) *Tan͡grı güvüre düni giceyi gündüze … ve musaḫḫar ḳıldı Güneş'i ve Ay'ı ve ne kim yüririse ḳıyāmet günine degin.* 212b2=31:29

d. 54b5=21:111, 85a2=23:100, 172b3=28:71, 173a1=28:72, 205b2=30:56

(Ar. - , Far. -) *Anun durur ol kim göklerde durur ve daḳı ol kim yirde durur ve daḳı ne kim ikisi arasında durur ve ne kim taḫt-ı ş̱erāya degin.* 17a2=20:6

d. 75b4=23:25, 166a1=28:42

=> anġa [an͡ga] degin 140b4=27:18; anġa [an͡ga] degin kim 13a2=19:75, 30a2=20:91, 80b3=23:64, 84b4=23:99, 135a4=26:201, 153b2=27:84; ol vaḳta degin kim 82a3=23:77

degme: 1. bütün, her, hep, hepsi.

(Ar. küll, Far. her) *Andan çıḳaravuz degme gürūhdan ḳanḳısı bunlardan bolsa ḳatıraḳ Tan͡grıya buyruḳın dutmaz.* 12a1=19:69

d. 52b4=21:96, 111a4=25:31, 114a4=25:51, 119a1=26:7, 124a3=26:63, 142a3=27:23, 153b1=27:83

(Ar. - , Far. her) *Ve nice sıduḳ degme köyden barıdı ẓālim ve yaratduḳ biz ol ḳavımdan soḳra ayruḳları.* 39b1=21:11

(Ar. - , Far. -) *Anġa kim yol göstere size ḳaraḳulıḳlarda isüzlikde ve den͡gizde ve kim biribiye yilleri degme yanġadın yaġmur bile...* 150a3=27:63

2. gibi, benzer.

(Ar. ke, Far. çend) *Eyleyeler anġa anı kim dileye miḥrāblardan ve butlardan ve çanaḳlar degmesi ḥavżca ve çömlekler ṭaġlarca.* 239b2=34:13

degül: 1. değil, yok.

(Ar. lā, Far. ne-) *Siz degülidüŋüz biz mü'minler.* 243a5=34:31

d.-idüm 1a1=19:4, 3b3=19:20

d.-idi 2b3=19:14, 5a2=19:28, 5a3=19:28

d.-idük 147a5=27:49

d.-leridi 147a4=27:48

d. mi 36a1=20:129

(Ar. mā, Far. ne-/nīst) *Lāyıḳ degül Tan͡grıya kim duta oġlan.* 15a5=19:92

d. 75a5=23:24, 100a3=24:47, 136a1=26:211, 155b2=27:93, 171a4=28:63, 180a2=29:12, 181b1=29:18, 191b2=29:64, 204b4=30:53, 229a3=33:40

d.-ven 128a1=26:114

d.-sin 131a1=26:154, 133b5=26:186, 153a1=27:81

d.-dür 77a3=23:33, 245b5=34:43, 246a1=34:43

d.-üz 74a5=23:17, 77b3=23:37, 77b4=23:38, 244a5=34:35

d.-siz 182a2=29:22

d.-idüm 143b1=27:32

d.-idi 127a2=26:103, 132b5=26:174, 134b1=26:190, 212a3=31:28

d.-idük 135b5=26:209

d.-leridi 128b2=26:121

(Ar. mā, Far. ne-būden) *Ve degülidük helāk ḳılıcı köyi meger kim anun ḳavmı ẓālimler idi.* 170a4=28:59

d.-idüŋ 166a5=28:44, 166b1=28:44, 166b3=28:45, 177a2=28:86; degülidüĸ 166b5=28:46

(Ar. mā kevn, Far. ne-būden) *Degül midüŋ sen kim oḳıduḳ andan ilerü hīç kitāb ve yazmaduḳ mı sen anı saġ elüŋ birle?* 188a5=29:48

d.-leridi 186a4=29:39

(Ar. leyse, Far. ne-/nīst) *Taŋ͡grı degül ẓulm ḳılıcı ḳullarına.* 57b2=22:10

d.-siz 226b1=33:32

(Ar. in, Far. ne-/nīst) *Degüldür bu meger yalan ve iftirā.* 246a2=34:43

d.-ven 128a1=16:115

d.-dür 106b4=25:4

(Ar. - , Far. ne-/nīst) *Ölevüz ve dirilevüz ve degülüz biz ḳoparılmışlar.* 77b3=23:38

d. 77b2=23:37, 246b3=34:46

=> muṭīʿ degül 114a5=25:52; şeklü degül 120b4=26:24

degür-: 1. isabet ettirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

(Ar. iṣābeᵗ, Far. resānīden) *Andan göresin yaġmur daşra çıḳar anun arasından ve … degüre anġa kim dileye ve döndüre andan kim dileye.* 99a4=24:43

d.-e 203b5=30:48

(Ar. tevṣīl, Far. peyvesten) *Ḥaḳīḳat kim degürdük anlara sözi...* 168a5=28:51

(Ar. iblāġ, Far. resānīden) *Anlar kim degüreler Taŋ͡grı buyruḳlarını ve ḳorḳalar andan ve ḳorḳmayalar kimseden meger Taŋ͡grıdan.* 229a1=33:39

=> ziyān degür- 48a5=21:70

degürmek: yetme, kafi gelme, kifayet.

(Ar. belāġ, Far. resānīden) *Kim bunda degürmek durur bir ḳavma kim ṭapucı durur.* 54a4=21:106

degürmeklik/g: bildirme, tebliğ.

(Ar. belāġ, Far. resānīden) *Bolmaya peyġāmbere meger degürmekligi belgülü.* 101b2=24:54

degzinmek: birbirini takip etme, peş peşe gelme.

(Ar. iḫtilāf, Far. gerdiş) *Ve ol durur kim diri ḳıla ve öldüre ve anundur degzinmek dünüŋ ve günüŋ.* 82b2=23:80

delāil (Ar.): deliller, ayetler.

(Ar. āyāt, Far. ḥüccethā) *Gösderem size benüm delāilüm.* 43b4=21:37

delīl (Ar.): delil.

(Ar. burhān, Far. ḥüccet) *Getürüŋ sizüŋ delīlüŋüzi.* 41a4=21:24

delü: deli, mecnun.

(Ar. mecnūn, Far. dīvāne) *Peyġāmberüĸüz kim size biribidiler, delüdür.* 121a1=26:27

delülik: delilik.

(Ar. cinne[t], Far. dīvānegī) *Kim iftirā ḳıldı Taŋ͡grıya yalan ya anun birle delülik durur?* 238a5=34:8

d. 81a3=23:70

d.-de 246b3=34:46

demür: demir.

(Ar. ḥadīd, Far. āhen) *İy ṭaġlar … yumşaḳ ḳılduḳ anġa demüri.* 239a1=34:10

d.-den 60a2=22:21

deŋ͡giz: deniz. **krş. deŋiz**

(Ar. yemm, Far. deryā) *Göyündürelüm anı yana perākende ḳılalum anı deŋ͡gizde perākende.* 31a3=20:97

d.-e 20a4=20:39, 20a5=20:39, 157a1=28:7

d.-de 165b3=28:40

d.-den 27a5=20:78

(Ar. baḥr, Far. deryā) *Ve ne kim yirde bardur aġaçlardan ḳalem bola ve deñgiz artura anı ardına yidi deñgiz yitmeye Tañgrı kelimelerine.* 212a1=31:27

d. 212a2=31:27, 212b5=31:31, 250b5=35:12

d.-i 114b1=25:53

d.-e 124a3=26:63

d.-de 27a3=20:77, 69a5=22:65, 98a4=24:40, 150a2=27:63, 202a1=30:41

(Ar. - , Far. deryā) *Dīvlerden barıdı kim deñgize batarlarıdı anun üçün ve ḳılurlarıdı işler andan dışra.* 50b1=21:82

deŋiz: deniz. **krş. deñgiz**

(Ar. baḥr, Far. deryā) *Ya kim eyledi yiri ḳarār dutacaḳ ve eyledi arasını anun ırmaḳlar ve anı eyledi ṭaġlar ve eyledi iki deŋiz arasında bend.* 149b3=27:61

depele-: öldürmek, kesmek.

(Ar. ḳatl, Far. kuşten) *Ve sen depeledüŋ bir teni, ḳurtarduḳ sini ġuṣṣadan ve sınaduḳ sini sınamaḳlıḳ.* 20b5=20:40

d.-ridüŋüz 225a5=33:26

d.-yeler 119b3=26:14, 234b4=33:61

d.-meyeler 116b4=25:68

d.-meŋ 157b1=28:9

d.-mek 222b4=33:16

(Ar. ẕebḥ, Far kuşten) *ʿAẕāb ḳılam anġa ḳatı ʿaẕāb, yoḳsa depeleyem anı meger kim getüre banġa ḥüccet belgülü.* 141b4=27:21

depelen-: öldürülmek.

(Ar. ḳatl, Far. kuşte şoden) *Anlar kim peyġāmber bile Mekke'den gitdiler, yaʿni hicret ḳıldılar Tañgrı yolında ya depelendiler ya kendüler öldi.* 68a2=22:58

depren-: 1. farkına varmak, görmek.

(Ar. iḥsās, Far. cunbānīden) *Hīç deprenür mi bunlardan hīç kimsene, ya işidür misin bunları āvāzı?* 16a3=19:98

2. kımıldamak, hareket etmek.

(Ar. ihtizāz, Far. cunbiden) *Ve göresin yiri ḳurumış pes ḳaçan birmeyevüz anġa su deprene ve çıḳa ve bite dükeli çiftden eyü.* 56b4=22:5

d.-ür 139a3=27:10, 163a4=28:31

deprenen: hareket eden, kımıldayan.

(Ar. - , Far. -) *Tan͡grı yaratdı her cānvārı deprenen sudan.* 99b2=24:45

deprenmeklik: sarsılma, şiddetli sarsıntı.

(Ar. zelzele, Far. çunbiş) *İy ḫalāyıḳ! Ḳorḳun Çalabıḳuzdan kim deprenmekligi ḳıyāmet güninün nesene ulu durur.* 55a4=22:1

deprenmez: hareketsiz, sabit.

(Ar. sākin, Far. ārāmīde) *Ve eger dilese ḳıla idi anı deprenmez.* 113b2=25:45

deprenür: canlı, yaratık, dabbe.

(Ar. dābbeᵗ, Far. cumende) *Ve ḳaçan kim düşe söz anlara, çıḳaravuz biz anları deprenür yirden.* 153a4=27:82

d. 239b4=34:14

deprenür cānavar: canlı, hayvan.

(Ar. dābbeᵗ, Far. cumende) *Ve nice bola deprenür cānavardan kim götürmeye kendü rūzını.* 190b3=29:60

depret/d-: **1.** silkelemek, sallamak, sarsmak.

(Ar. hezz, Far. cunbānīden) *Depret kendüsüne ḫurma buṭaġını, ine sanġa ḫurma yaş tāze.* 4b1=19:25

(Ar. zilzāl, Far. cunbānīden) *Anda kim sınayalar mü'minleri ve depredeler anları ḳatı.* 221b4=33:11

2. harekete geçirmek, fitlemek, kışkırtmak.

(Ar. ezz, Far. cunbānīden) *İy görmez misin kim biz aşaġa biribiyevüz şeyṭānları kāfirlere depretdi bunları depridinilesi?* 14b1=19:83

depredinilesi: tahrik ederek, kışkırtarak

(Ar. ezz, Far. cunbānīden) *İy görmez misin kim biz aşaġa biribiyevüz şeyṭānları kāfirlere depretdi bunları depredinilesi?* 14b1=19:83

derdlü (Far. + T.): dertli, elim, acı.

(Ar. elīm, Far. derd-nāk) *Ve… ṭatduravuz anġa ʿazāb derdlü.* 61a1=22:25,

d. 112b1=25:37, 135a5=26:201, 221a2=33:8, 237b5=34:5

dere: dere, vadi.

(Ar. vādī, Far. vādī) *Daşra çıḳar naʿlınuḳı; kim sen ol derede kim arıdılmış durur, adı Ṭuvā durur.* 17b4=20:12

d.-den 163a1=28:30

(Ar. vādī, Far. rūd) *Anġa degin geldiler dereye kim ḳarınca bolurıdı anda.* 140b5=27:18

=> Rabvet deresi 79a3=23:50

deri: deri, cilt.

(Ar. cild/culūd, Far. pūst/hā) *Ḳoyalar anġa ol kim ḳarınlarında bola ve daḳı derileri.* 60a1=22:20

derin: derin.

(Ar. luciyy, Far. jerf) *Veyā ḳaraḳulıḳlar bigi deñgizde derin.* 98a4=24:40

destūr (Far.): izin, müsade.

destūr bir-: izin vermek, müsade etmek.

(Ar. iẕn, Far. destūr dāden) *Ḳaçan kim destūr dileyeler sinden bir nice işleri üçün, destūr bir anlara kim dilerise bunlara.* 105a3=24:62

d.-eler 25b4=20:71

destūr dile-: izin istemek.

(Ar. istiʾẕān, Far. destūr ḫˇāsten) *Sizlere kim müʾminlersiz, destūr dileyeler sizden anlara kim māliksiz ḳul ḳaravaşdan.* 102b2=24:58

d.-diler 103a4=24:59

d.-yeler 103a4=24:59, 105a2=24:62, 105a3=24:62, 222a2=33:13

d.-meyince 105a1=24:62

(Ar. istiʾnās, Far. destūr ḫˇāsten) *Girmeŋüz eve kendü evüŋüzden ayruḳ meger kim destūr dileyesiz ve girdiŋüzde selām ḳıluḳ ḳavmına.* 93a5=24:27

deve: deve.

=> dişi deve 131a2=26:155

dışra: dışarı, başka. **krş. daşra, taşra**

(Ar. dūn, Far. bīrūn) *Dutdı ḳavmından dışra ḥicāb.* 3a2=19:17

d. 50b1=21:82, 182a3=29:22

di-: 1. söylemek, demek.

(Ar. ḳavl, Far. goften) *Biz yigrek bilürüz anı kim diyeler…* 32a1=20:104

d.-di 1b3=19:8, 1b5=19:9, 1b5=19:9, 3b4=19:21, 122a4=26:42

d.-diler 235b5=33:69

d.-rsiz 109a5=25:19

d.-rler 47a5=21:60, 64a5=22:40

d.-yesin 31a1=20:97

d.-ye 6a3=19:35, 14a1=19:80

d.-yevüz 147a5=27:49

d.-yeler 100b4=24:51, 117b3=25:74

(Ar. duʿāʾ, Far. ḫᵾānden) *Anlar kim dimeyeler kim: "Ayruḳ tañgrı bar Tañgrıdan ayruḳ."* 116b3=25:68

(Ar. vaṣf, Far. goften) *Arı durur Tañgrı andan kim diyeler.* 84a2=23:91

d.-yeler 84b2=23:96

(Ar. - , Far. -) *"Bañga uyuḳ!" didi.* 29b5=20:90

d.-di 46b5=21:56, 47a1=21:57, 159a4=28:16

d.-diler 78b5=23:48

d.-r 48b2=21:72

d.-rler 74b5=23:20

d.-ye 111a1=25:28

d.-yeler 53a1=21:97, 83a5=23:87, 179b1=29:10, 206a3=30:58

d.-yip 51a5=21:87

d.-yü 77a2=23:33

2. iftira etmek, yalan söylemek.

(Ar. iftirāʾ, Far. goften) *Dimeŋ Tañgrıya yalan.* 24a3=20:61

=> cevāb di- 171b3=28:65; yalan di- 65a1=22:42, 65a3=22:44, 78a5=23:44, 85b3=23:105, 112a3=25:36, 128b3=26:123, 133a1=26:176, 134a4=26:189, 153b3=27:84, 164a3=28:34, 181a5=29:18, 192b2=29:68, 195a1=30:10,

195b4=30:16, 217a5=32:20, 245b4=34:42, 246a4=34:45, 246a5=34:45, 248b5=35:4; yalancı di- 119b1=26:12, 185b3=29:37

=> yalan diyen 108a3=25:11

dīdār (Far.): 1. görme, kavuşma, ulaşma.

(Ar. liḳā', Far. dīdār) *Gümān bolmasun Taŋ͡grı dīdārından.* 217b5=32:23

d.-ını 195b4=30:16

d.-ına 178a5=29:5, 182a5=29:23, 215b3=32:10

d.-umuza 110a1=25:21

2. zât, varlık.

(Ar. vech, Far. dīdār) *Dükeli nesene helāk bola meger anun dīdārı.* 177b2=28:88

3. karşılık, mükafat, rıza.

(Ar. vech, Far. dīdār) *Kim ol yigrek bola anlara kim dileyeler kim Taŋ͡grı dīdārını göreler.* 201a2=30:38

dil: 1. dil, lisan. **krş. til**

(Ar. lisān, Far. zebān) *Birdük bunlara raḥmetümüzden ve eyledük bunlara dil ṭoġru söyler daḳı yücelik.* 8b3=19:50

d.-üm 119b2=26:13

d.-ümden 19b1=20:27

d.-üŋ 16a1=19:97

d.-i (iye.) 134b4=26:195, 164a2=28:34

d.-ümüzi 125b4=26:84

d.-lerüŋüzi 197a2=30:22

d.-leri 92b3=24:24

2. konuşma organı, dil.

(Ar. lisān/elsine, Far. zebān/hā) *Ḳaçan kim gide ḳorḳu uralar sizi diller bile tiz tiz baḫillerdür eylüge.* 223b2=33:19

=> ḳuşlar dili 140b1=27:16

dili baġlu yılḳı: dilsiz hayvan, dört ayaklı davar.

(Ar. behīmet'ül-enʿām, Far. zebān pustgān-ı çehar pāyān) *Ve … rūzi ḳıldı bunlara dili baġlu yılḳılardan.* 63a1=22:34

dile-: 1. istemek, dilemek, dua etmek, arzu etmek.

(Ar. şeyʾ, Far. ḫˇāsten) *Artura yaratmaḳda anı kim dileye.* 248a4=35:1

d.-r 99b5=24:45

d.-rise 75b2=23:24, 105a4=24:62, 203b4=30:48, 224b5=33:24

d.-yesin 231b1=33:51, 231b2=33:51

d.-ye 92a1=24:21, 97a2=24:35, 97b5=24:38, 99a4=24:43, 99a5=24:43, 100a1=24:46, 115a3=25:57, 154a5=27:87, 169a5=28:56, 172a2=28:68, 176a2=28:82, 182a1=29:21, 191a3=29:62, 193b2=30:5, 200b4=30:37, 204a1=30:48, 205a3=30:54, 239b1=34:13, 244b1=34:36, 245a2=34:39, 249b3=35:8

d.-yevüz 39a3=21:9, 56a5=22:5, 238b2=34:9

d.-yeler 108b4=25:16

d.-se 107b5=25:10, 113b2=25:45, 114a4=25:51, 162a4=28:27

d.-sevüz 118b2=26:4

d.-se idük 216a2=32:13

(Ar. yekādū, Far. ḫˇāsten) *Diler kim gökler kim yarıla andan...* 15a2=19:90

d.-r 97a1=24:35

d.-ridüm 18a3=20:15

d.-ridi 113a1=25:42

(Ar. suʾāl, Far. ḫˇāsten) *Kim biz dilemeyevüz sinden rūzī.* 36b4=20:132

d.-düm 246b4=34:47

d.-medüm 127b1=26:109, 128b5=26:127, 130a4=26:145, 131b5=26:164, 133a4=26:180

d.-mezven 115a2=25:57

d.-dügüŋi 20a1=20:36

d.-ŋ 232b4=33:53

d.-yesin 81b2=23:72

d.-yeler 222a5=33:14

(Ar. duʿāʾ, Far. ḫˇānden) *Birdük anġa Yaḥyā'yı, eyü ḳılduḳ anġa ʿavratını kim bunlar iverleridi eylüklerde ve dilerler bizi ümīd birle ve ḳorḳu birle.* 51b5=21:90

d.-yeler 58a1=22:12

(Ar. irādeᵗ, Far. ḫˇāsten) *Rūzgār uzandı mı size ʿahduḳuza ya dilersiz kim ine size ḫışm Taŋ͡grıdan, ḫilāf ḳılduḳuz benüm vaʿdemi?* 28b5=20:86

d.-di 159b4=28:19

d.-rven 161b5=28:27

d.-rsin 160a1=28:19

d.-r 75b1=23:24, 121b3=26:35, 159b5=28:19, 227a1=33:33, 245b5=34:43

d.-rüz 156a5=28:5

d.-rler 24b1=20:63

d.-rleridi 48a5=21:70, 175a3=28:79

d.-rlerise 96a3=24:33

d.-rise 60b5=22:25, 222b5=33:17, 223a1=33:17, 250a2=35:10

d.-riseŋüz 225b3=33:28

d.-mezüm 162a3=28:27

d.-mezisen 160a2=28:19

d.-ye 58b2=22:14, 58b5=22:16, 116a1=25:62

d.-yeler 60a2=22:22, 201a2=30:38, 217a4=32:20

d.-meyeler 176a5=28:83

d.-se 116a2=25:62, 231a3=33:50

d.-rmissevüz 40a4=21:17

d.-mek 222a4=33:13

(Ar. - , Far. ḫˇāsten) *Dileridi kim āşkārā ḳıla anı.* 157b3=28:10

d.-rler 70b3=22:72

(Ar. vudd, Far. ḫāsten) *Veyā geleler süler dilerler kim anlar bolalar ıraḳlar ʿArab arasında soralar ḫaberlerüŋüzi.* 223b5=33:20

2. okumak.

(Ar. tilāveᵗ, Far. ḫˇānden) *Yavuz ʿalāmet kim bunlar dilerler kim düşeler anlarun birle kim dilerler bunlara ḫüccetlerümüzi.* 70b3=22:72

3. razı olmak, tasvip etmek.

(Ar. ibāʾ, Far. ḫˇāsten) *Dilemediler çoḳı ādemīlerün meger nā-sipās.* 114a3=25:50

=> amān dile- 80b4=23:64**;** destūr dile- 93a5=24:27, 102b2=24:58, 103a4=24:59, 105a1=24:62, 105a2=24:62, 105a3=24:62, 222a2=33:13; meded dile- 126b1=26:93; yārī dile- 55a1=21:112; yarlıġamaḳ dile- 105a4=24:62; yarlıġanmaḳ dile- 8a1=19:47, 146b5=27:46

dileme-: çekinmek, kabul etmemek.

(Ar. ibāʾ, Far. ne-ḫˇāsten) *Biz ʿarż ḳılduḳ emāneti göklere ve yire ve ṭaġlara, dilemediler kim götüreler anı ve ḳorḳdılar andan.* 236a4=33:72

dilemez: hoşlanmayan, sevmeyen.

(Ar. kārih, Far. nā-ḫˇāhen) *Bel geldi bunlara ḥaḳ birle ve çoḳı bunlarun ḥaḳḳı dilemezler durur.* 81a4=23:70

dileyici: isteyen, talep eden, ihtiyaç sahibi.

(Ar. muʿterr, Far. ḫˇāhende) *Ḳaçan yere düşse eyegülerini yiŋüz andan ve ṭaʿām birüŋ dilemeyiciye ve dileyiciye.* 63b2=22:36

dilemeyici: istemeyen, kanaatkar olan, azla yetinen.

(Ar. ḳāniʿ, Far. nā-ḫˇāhende) *Ḳaçan yere düşse eyegülerini yiŋüz andan ve ṭaʿām birüŋ dilemeyiciye ve dileyiciye.* 63b2=22:36

dilen-: arzu edilmek, istenmek.

(Ar. mesʾūl, Far. pursīde) *Senüŋ Taŋ͡grıḳa vaʿde dilenmiş.* 108b5=25:16

dilek: istek, dilek.

(Ar. şeyʾ, Far. ḫˇāsten) *Kim Taŋ͡grı eyleye anı kim dilegi bola.* 59b3=22:18

dīn (Ar.): din, hüküm, ceza, bedel, karşılık.

(Ar. dīn, Far. dīn) *Ḳaçan kim bineler gemü üstine oḳıyalar Taŋ͡grı iḫlāṣı birle kim dīn anun durur.* 192a1=29:65

d. 199b1=30:30, 213a3=31:32, 220a2=33:5

d.-inden 199b4=30:32

d.-lerini 92b5=24:25, 101b5=24:55

d.-i (bel.) 87b5=24:2

d.-e 199a4=30:30, 202b1=30:43

d.-de 72a2=22:78

diŋlen-: dinlenmek, huzura kavuşmak, sukunet bulmak, tatmin olmak.

(Ar. iṭmiʾnān, Far. ārāmīden) *Eger degerise anġa şādī, diŋlene aḳa ve eger degse anġa belā gerü döne kendü yüzin...* 57b4=22:11

(Ar. sukūn, Far. ārāmīden) *Görmezler mi kim biz eyledük giceyi diŋleneler anda ve güni görmege?* 154a1=27:86

d.-medi 170a1=28:58

(Ar. - , ārām giriften) *Olmaya size ṭarlıḳ kim giresiz evlere andan artuḳ kim diŋlenesiz kim kimsene anda bola sizüŋ metāʿġuz.* 93b5=24:29

diŋ͡glenecek: dinlenme yeri.

(Ar. meḳīl, Far. ārāmgāh) *Uçmaḳ ḳavmı ol gün yigrek bola duraḳ ve eyürek diŋ͡glenecek.* 110b2=25:24

diŋlenecek eyle-: hazırlık yapmak, hazırlamak.

(Ar. mehd, Far. ārāmgāh sāḫten) *Her kim kāfir boldı küfri gerü anġa bola ve her kim ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldı kendü nefslerine bola diŋlenecek eylediler.* 202b4=30:44

dip: (ağaç için) dip.

(Ar. cizʿ, Far. -) *Andan Meryem'e oġlan aġrısı geldi ḫurma aġacı dibinde.* 4a3=19:23

dir-: 1. dermek, toplamak, haşretmek.

(Ar. cemʿ, Far. gird kerden) Dirdiler bunlarun ḥīleti. 24b3=20:64

(Ar. cemʿ, Far. be-hem kerden) *Döndi Firʿavn birle ve dirdi kendü ḥīletini andan geldi.* 24a1=20:60

(Ar. cemʿ, Far. ferāhem kerden) *Bir yire dire dükelümüzi Taŋ͡grımuz, andan ḥākimlıḳ ḳıla aramuzda ḥaḳ birle.* 242a4=34:26

(Ar. ḫafż, Far. ferāhem kerden) *Ve dir ḳanatlaruḳı.* 136a5=26:215

2. düzenlemek.

(Ar. vezn, Far. bāz giriften) *Ve dirşüreler Süleymān'ı ve süyini perīden ve daḳı ādemīden ve ḳuş ve anları direler.* 140b4=27:17

=> dünyāligi dir- 116b2=25:67

direk: direk.

(Ar. ʿamed, Far. sütūn) Yaratdı gökleri direksüz kim görürsin ve buraḳdı yirde ṭaġlar. 207b5=31:10

dirgür-: diriltmek, haşr etmek, canlandırmak. **krş. dirür-**

(Ar. iḥyāʾ, Far. zinde kerden) *Nice dirgürdi yiri öldüginden soкra kim ancılayın dirgüre ölüleri?* 204a5=30:50

d.-di 204a4=30:50

d.-dük 250a1=35:9

d.-ür 57a1=22:6

d.-e 196a5=30:19, 197b3=30:24

d.-evüz 114a1=25:49

(Ar. baʿṣ, Far. ber engīḫten) *Kim Tan͡grı dirgüre anı kim sinlerde durur.* 57a3=22:7

=> gerü dirgür- 125b2=26:81, 201b3=30:40

diri: 1. diri, canlı.

(Ar. ḥayy, Far. zinde) *Vaṣiyet ḳıldı banġa namāz ḳılmaġa ve zekāt birmege mādām kim diri bolam.* 5b3=19:31

d. 11b3=19:66, 42b2=21:30, 196a4=30:19

d.-ye 32b5=20:111

d.-den 196a5=30:19

2. daima diri ve hayatta olan. esma-yı hüsnadan.

(Ar. ḥayy, Far. zinde) *Tevekkül ḳıl Çalaba kim diridür ol kim ölmeye.* 115a4=25:58

diri bol-: diri olmak, canlı olmak.

=> muḫalled diri bol- 191b4=29:64

diri ḳıl-: 1. yaratmak, canlandırmak, hayat vermek.

(Ar. iḥyāʾ, Far. zinde kerden) *Ve ol durur kim diri ḳıla ve öldüre.* 82b2=23:80

d.-dı 69b2=22:66, 191a5=29:63

2. öldürmemek, sağ bırakmak.

(Ar. istiḥyāʾ, Far. zinde mānden) *Żaʿīf dutarıdı bir nice ṭāʾifeyi anlardan, boġazların kesdi oġlanlarınun ve diri ḳıla ʿavratları.* 156a4=28:4

diril-: 1. toplanılmak, haşredilmek.

(Ar. ḥaşr, Far. be-hem şoden) *Vaʿde ḳılduġuḳuz sizüŋ āsāyiş güni durur, kim dirileler ādemīler ḳuşluḳın.* 24a1=20:59

(Ar. ceby, Far. ferāhem āmeden) *Ya mümkin bolmaya anlara imīn dirile andın yanġa yimişler dükeli dürlü urūz bizüm ḳatumuzdan.* 169b3=28:57

2. yaşamak, ömür sürmek.

(Ar. ḥayevān, Far. zīden) *Ölmeye anda ve dirilmeye.* 26b3=20:74

d.-evüz 77b3=23:37

3. toplanmak, bir araya gelmek/getirilmek.

(Ar. ictimāʿ, Far. be-hem şoden) *Anlar kim eydür siz Taŋ̑grıdan daşra yaratmadılar siŋeki ve eger dirileler aŋ̇a...* 71a3=22:73

(Ar. cemʿ, Far. cemʿ şoden) *Dirildiler cāḏ̲ūlar vaʿde ḳılmışlar bir maʿlūm gün.* 121b5=26:38

4. görüşmek, iyi geçinmek.

(Ar. muṣāḥabeᵗ, Far. şoḥbet kerden) *Diril anlarun birle bu dünyāda eyilük birle ve uyḳıl anun yolına.* 209a5=31:15

=> çoḳ diril- 250b3=35:11

dirilen: toplanan, bir araya gelen.

(Ar. muctemiʿ/ūn, Far. cemʿ şode/gān) *Eyitdiler ādem̄ilere: "Hīç siz dirilenler."* 122a1=26:39

dirilici: uzun ömürlü.

(Ar. muʿammer, Far. zindegān̄ī konende) *Ve çoḳ dirilmeye dirilici ve eksütmeye anun ʿömründen meger Levḥ-i Maḥfūz'da bola.* 250b3=35:11

dirilik: hayat, yaşantı, ömür. **krş. dirlik**

(Ar. māʿişeᵗ, Far. zindegān̄ī) *Ve her kim yüzini çevürse bizüm ẕ̲ikrümüzden aŋ̇a bola dirilik ṭar bola ve ḳoparavuz anı ḳıyāmet güninde gözsüz.* 35a3=20:124

dirlik: 1. hayat, yaşantı, ömür. **krş. dirilik**

(Ar. ḥayāt, Far. zindegān̄ī) *Saŋ̇adur dirligüŋde kim diyesin: "Gelmeŋüz!"* 30b5=20:97

d. 26a5=20:72, 36b1=20:131

d.-lerün (lerini) 96a3=24:33

2. refah, geçimlik, maişet.

(Ar. maʿīşet, Far. vaḳt-i ḥayāt) *Ve nice helāk ḳılduḳ köyler ġafletlıḳ ḳıldılar dirliklerinden.* 169b5=28:58

=> bu dünyā dirligi 77a2=23:37, 77b2=23:37, 170b1=28:60, 175a3=28:79, 182b5=29:25, 191b3=29:64, 193b4=30:7, 213b2=31:33, 225b3=33:28, 249a2=35:5

dirlik metāʿı: zevk, rahatlık, geçim metaı.

(Ar. metāʿ, Far. zindegānī) … *andayuḳ kim bola kim berḫūrdārlıḳ birdük anġa dirlik metāʿını bu dünyānuŋ.* 170b4=28:61

dirnek: toplantı yeri, meclis.

(Ar. en-nādī, Far. encümen) *Kim siz gelürsiz erenler bile ve kesersiz yolı ve gelürsiz dirnege kim yavuz iş.* 184a1=29:29

dirşür-: 1. birleştirmek.

(Ar. teʾlif, Far. ferāhem kerden) *Pes dirşürür arasını, andan eyler anı biri biri üsdine.* 99a2=24:43

2. toplanmak, bir araya gelmek.

(Ar. ḥaşr, Far. cemʿ kerden) *Ve dirşüreler Süleymān'ı ve süyini perīden ve daḳı ādemīden ve ḳuş ve anları direler.* 140b3=27:17

dirül-: dirilmek.

(Ar. ḥayy, Far. engīḫte şoden) *Selām bolsun anġa ol gün kim ṭoġdı ve ol gün kim öle ve daḳı ol gün kim gerü dirülir gürdan.* 2b5=19:15

=> girü dirülmek 56a2=22:5

dirür-: diriltmek, canlandırmak, hayat vermek. **krş. dirgür-**

(Ar. iḥyāʾ, Far. zinde kerden) *Ve oldur kim diri ḳıldı sizi, pes öldüre sizi, yine dirüre sizi.* 69b2=22:66

dirürmek: yaşatma, yaşama, hayat.

(Ar. ḥayāt, Far. zindegān) *...ve daḳı ḳudretleri yoḳ durur öldürmege ve dirürmege ve soкra nüşūr ḳoparmaġa.* 106b4=25:3

dişi: dişi.

dişi deve: dişi deve.

(Ar. nāḳat, Far. māde uştur) *Bu dişi devedür kim anı ol sizüŋ suvaduкuz durur ol maʿlūm gün.* 131a2=26:155

dīv (Far.): 1. şeytan

(Ar. şeyṭān/şeyāṭīn, Far. dīv/ān) *Andan bolasın dīve iş.* 7b1=19:44

d. 66b4=22:52, 111a2=25:29, 142a5=27:24, 211a2=31:21, 249a3=35:6

d.-e 7b3=19:45

d.-üŋ 159a2=28:15

d.-lerden 50a5=21:82

d.-lerün 84b3=23:97

dīv bol-: delirmek, cinnet getirmek.

(Ar. cinneᵗ, Far. dīvānegī) *Bolmaya ol meger er kim anun birle dīv bola.* 75b3=23:25

dīvlik/g (Far. + T.): şeytanlık, şeytan.

(Ar. şeyṭān, Far. dīv) *Ve biribimedük senden ilerü hīç peyġāmber meger kim oḳıdı dīvligi buraḳmaḳ oḳımaḳda.* 66b3=22:52

diz: diz.

dizi/dizleri üstine düşmiş: diz çökmüş, diz çökmüş olarak.

(Ar. ciṣiyy, Far. be-zānū üftāde) *Pes ḫāżır ḳılavuz bunları ṭamu yöresinde dizleri üstine düşmiş.* 12a1=19:68

doġru: doğru, sadık. **krş. ṭoġru**

(Ar. ṣıdḳ, Far. rāst) *Ve eylegil dilümüzi doġru soḳında.* 125b5=26:84

doġru kim: gerçekten, doğrulukla. **krş. ṭoġru kim**

(Ar. fe ḳad, Far. be dürüstī ki) *Tiz bola kim bola giriftārlıḳ.* 118a3=25:77

doġrulıḳ: doğruluk. **krş. ṭoġrulıḳ**

doġrulıḳ birle: andolsun ki, kuşkusuz, şüphesiz! **krş. ṭoġrulıḳ birle**

(Ar. le-ḳad, Far. be-dürüstī) *Doġrulıḳ birle getürdüŋ nesene ulu zişt.* 5a1=19:27

d. 82b5=23:83

doḳuz: dokuz, 9.

(Ar. tisʿ, Far. noh) *Ḳoyḳıl elüŋi kendü yaḳaḳa çıḳa aḳ yaḳanḳdan yavuzlıḳsuz, doḳuz āyet içinde Firʿavn ve daḳı ḳavmına.* 139b3=27:12

d. 147a3=27:48

dost (Far.): dost, arkadaş, yakın.

(Ar. veliyy, Far. dōst) *Bulmayalar anlar Tañgrıdan ayruḳ dost...* 223a2=33:17,

d. 235a4=33:65

(Ar. vudd, Far. dōst) *Ol kişiler kim īmān getürdiler ve eylediler eylükler eyleye bunları Tañgrı dost.* 15b5=19:96

(Ar. ṣadīḳ, Far. dōst/ān) *...evlerinden ya ṭayazaḳuz evlerinden ya kilīdleri …… ya dostlaruḳuz.* 104b1=24:61

(Ar. ḫalīl, Far. dōst) *Kāşke ben dutmaya idim fülānı dost.* 111a1=25:28

(Ar. ḥamīm, Far. dōst) *Ve daḳı dostlıḳ üçün dost.* 127a1=26:101

(Ar. veliyy, Far. yārān) *Tañgrı kitābında mü'minlerden ve muhācirlerden meger kim işleyesiz dostlaruḳuz bile eylük...* 220b2=33:6

dost dut-: sevmek, dost edinmek.

(Ar. iḥbāb, Far. dōst dāşten) *Çalap dost dutmaz ḫıyānet ḳılıcı sipāssuzı.* 64a2=22:38

dostlıḳ/ġ: dostluk, sevgi, muhabbet, yakınlık.

(Ar. maḥabbet, Far. dōstī) *Buraḳdum sanġa dostlıḳ benden...* 20b1=20:39

(Ar. ṣadīḳ, Far. dōstī) *Ve daḳı dostlıḳ üçün dost.* 127a1=26:101

(Ar. mevadde, Far. dōstī) *Dutduḳuz siz Tañgrıdan ayruḳ butları dostlıḳ ortaḳuzda bu dünyā dirligince bola?* 182b5=29:25

d. 196b5=30:21

(Ar. - , Far. dōstī) *… anı kim eyledük biz anı ādemīleri berāber bola durmış anda dostlıġa gelmiş ıraḳdan.* 60b5=22:25

dostlıḳ dut-: dost edinmek.

(Ar. tevallī, Far. dōstī gerdīden) *Ol şeyṭān kim ol durur her kim dostlıḳ duta, ol yolsuz ḳıla anı ve daḳı yol göstere anġa ṭamu ʿazāb dapa.* 55b5=22:4

dostoġru: dosdoğru.

(Ar. seviyy, Far. rāst) *Beŋzedi Cebrāyil anġa bir ere dostoġru.* 3a4=19:17

dökil-: dökülmek.

(Ar. ṣabb, Far. furū rīḫten) *Kesildi bunlarun ṭonları oddan ve dökilür yuḳarudın başları ḥamīm suyı.* 59b5=22:19

dön-: 1. dönmek, çevirmek, yüz çevirmek, dönüp gitmek; yönelmek.

(Ar. tevallī, Far. ber gerdīden) *Döndi Firʿavn birle ve dirdi kendü ḥīletini andan geldi.* 24a1=20:60

d.-di 139a3=27:10

(Ar. tevallī, Far. ber gerden) *Kim sen işitdürimeyesin ölülere ve işitmeye saġır oḳımaḳı ḳaçan kim döneler ilerüden.* 153a1=27:80

d.-erlerise 54b2=21:109

(Ar. tevallī, Far. ber gerdānīden) *Size ḥīlet ḳılur sizüŋ ṣanemlerüḳüz, andan soḳra kim dönesiz arḳakuz döndürip.* 47a1=21:57

(Ar. rucūʿ, Far. bāz gerdīden) *Ve anlar kim bireler anı kim bunlara bireler ve göŋülleri ḳorḳulu bola bunlar Çalabıları dapa döneler.* 80a3=23:60

d.-erler 143a2=27:28

(Ar. rucūʿ, Far. bāz geşten) *Bizdin yanġa ol kāfir bolduḳı üçün kim döndüklerinde bildürevüz anlara anı kim ḳıldılar.* 211b1=31:23

(Ar. ṣadr, Far. ferāz āmeden) *Su birimeyevüz tā çobānlar döne...* 161a2=28:23

2. sallamak, çalkalamak, dönmek.

(Ar. meyd, Far. gerdānīden) *Ve eyledük yirde ṭaġlar kim dönmeye anlaruk bile; eyledük andan yollar gitmek; tā meger anlar yol bulalar.* 42b3=21:31

3. dönmek, dolaşmak.

(Ar. teḳallub, Far. gerdīden) *Ve ḳançaru döndügüŋi secde içinde.* 136b3=26:219

(Ar. teḳallub, Far. bāz gerden) *Ve bileler anlar kim kāfir boldılar ḳanḳısı dönecekden döneler.* 137b2=26:227

4. kaymak, dönmek.

(Ar. zeyġ, Far. geşten) *Kim geldiler size üsdüŋüzden ve altuḳuzdan görmekler döndi ve gön͡güller boġaza geldi...* 221b2=33:10

5. (göz için) dehşetle dönmek, faltaşı gibi açılmak.

(Ar. devr, Far. gerden) *Kim baḫīllerdür size, ḳaçan kim bola ḳorḳu vaḳtı, göresin anları kim sanġa baḳalar döne gözleri eyle kim örteler anġa ölümden.* 223a5=33:19

=> arḳa dön- 47a2=21:57; gerü dön- 7b5=19:46, 28b2=20:86, 29b2=20:89, 39b3=21:13, 43b1=21:35, 47a3=21:58, 47b3=21:64, 52a5=21:93, 52b3=21:95, 57b5=22:11, 93b3=24:28, 100a3=24:47, 132a4=26:167, 143a2=27:28, 144a3=27:35,

144a5=27:37, 161a3=28:24, 163a4=28:31, 177b2=28:88, 202a3=30:41, 207a5=31:7, 209b1=31:15, 217b2=32:21, 222a2=33:13, 222b2=33:15, 238b4=34:9

=> gerü dönmiş 81b5=23:74, 200a1=30:33, 199b2=30:31

dönecek: 1. dönüş, rücu.

(Ar. merciʿ, Far. bāz geşt) *Kim gerü döne yine bangа kim bendin yangadur sizüŋ dönecegüŋüz.* 209b1=31:15

2. dönecek/sığınacak yer.

(Ar. munḳaleb, Far. cāygāh) *Ve bileler anlar kim kāfir boldılar ḳanḳısı dönecekden döneler.* 137b2=26:227

=> gerü dönecek yir 176b5=28:85

dönen: varan, geri dönen.

(Ar. munḳalib/ūn, Far. bāz gerdīde/gān) *Olmaya ziyān kim biz Tanḳrıdın yangа dönenlerdenüz.* 123a3=26:50

dönmek: dönme, dönüş.

(Ar. recʿ, Far. bāz geşten) *Çalapdın dapa durur işler dönmegi.* 71b3=22:76

=> gerü dönmek 7a1=19:40, 13b2=19:76

dönmeklik: dönülecek, varılacak (yer).

(Ar. meḥill, Far. cāy geşten) *Pes bola dönmeklik Mekke yangа.* 62b3=22:33

dönmiş: yüz çeviren, terk eden.

(Ar. muʿriż, Far. rūy gerdānīde) *Ve anlar kim bunlar fużūllıḳdan dönmişler.* 72b5=23:3

dönmiş bol-: terk etmek, yüz çevirmek.

(Ar. tevallī, Far. ber gerdīd būden) *Eger dönmiş bolsaguz (bolsaŋuz) peygāmberden anı kim götürdi, size bola anı kim götürdüŋüz...* 101a5=24:54

dönip gelmek: dönmek, geri gelmek.

(Ar. rucūʿ, Far. bāz gerdānīden) *Sanur mısız kim yaratduḳ sizi oyıncaḳ ve size bizdin yangа dönip gelmek yoḳ durur?* 86b5=23:115

döndür-: 1. çevirmek, geri döndürmek, uzaklaştırmak.

(Ar. ṣarf, Far. gerdānīden) *Yā Rab! Döndür bizden ʿaẕāb ṭamunuḳ kim ʿaẕābı anun bola ziyānlu.* 116a5=25:65

d.-e 99a5=24:43

(Ar. recʿ, Far. bāz gerdānīden) *Andan Tañgrıḳuzdın yanġa döndüreler sizi.* 215b4=32:11

d.-meyeler 165b2=28:39

(Ar. efk, Far. ber gerdānīden) *Eyideler kim: "Tañgrı." Pes nice döndüreler.* 191a2=29:61

(Ar. taşʿīr, Far. ber gerdānīden) *Yüz döndürme ādemīlerden, yürime yir yüzünde.* 210a3=31:18

2. çevirmek, değiştirmek, bir şeyi başka bir şeye dönüştürmek.

(Ar. taḳlīb, Far. gerdānīden) *Döndüre Tañgrı düni gündüze.* 99b1=24:44

(Ar. teḳallub, Far. gerdīden) *Bunlar ḳorḳarlar ol günde kim döndüre anda göñgülleri ve gözleri.* 97b3=24:37

=> arḳalarını döndür- 204b3=30:52; gerü döndür- 18b5=20:21, 60a3=22:22, 84b5=23:99, 105b5=24:64, 150a5=27:64, 176b5=28:85, 181a5=29:17, 182a2=29:21, 190a4=29:57, 20b4=20:40, 217a4=32:20, 243a4=34:31; ḥālinden döndür- 145b1=27:41; yüz döndür- 7b4=19:46, 31b2=20:100, 44b3=21:42, 169a2=28:55, 217b3=32:22, 218b5=32:30, 240a4=34:16

=> yüz döndüren 41b1=21:24, 100a5=24:48

=> yüz döndürmiş 37b5=21:1, 43a1=21:32, 118b4=26:5

döndürmek: döndürme, çevirme.

=> gerü döndürmek 109b1=25:19

dönil-: döndürülmek, geri çevrilmek.

(Ar. - , Far. girifte) *Ve duʿā oḳıya anı kim ziyānı anuḳ yaḳındıraḳ bola assısından çün yavuz durur dönilmiş mevlāsı...* 58a4=22:13

döniş: dönüş, dönme.

=> gerü döniş 66a3=22:48

dört: dört, 4.

(Ar. erbaʿat, Far. cehār) *Ve daḳı anlara kim töḫmet iderler mestūre ʿavratlara eger getürmeseler dört ṭanuḳ tāziyāne vurun anlara seksen kez tāziyāne.* 88b1=24:4

d. 99b4=24:45

dördegü: dörder, dörder dörder.

(Ar. rubāʿ, Far. çehār-gāne) *Şükr Tañgrıya yaradıcıdur gökleri ve yiri … ve peyġāmberleri ḳanad issileri ikeġu, üçegü, dördegü.* 248a3=35:1

döşe-: 1. döşemek, süslemek.

(Ar. mumerrad, Far. güsterden) *Ol döşek kim döşedük sırçadan.* 146a4=27:44

2. yaymak, bol bol vermek, ihsan etmek.

(Ar. besṭ, Far. güsterden) *Taŋ͡grı döşeye anun rūzını dileye ḳullarından ve taḳdīr ḳıla.* 176a2=28:82

d.-ye 244b1=34:36, 245a2=34:39

3. yaymak, dağıtmak.

(Ar. besṭ, Far. güsterāden) *Kim Taŋ͡grı biribidi yilleri kim getüre bulıdı andan döşeye anı gökde nice dilerise.* 203b3=30:48

döşek: 1. köşk, yüksek ve gösterişli bina.

(Ar. ṣarḥ, Far. besāṭī) *Ol döşek kim döşedük sırçadan.* 146a4=27:44

2. yatak, döşek.

(Ar. mażcāʿ, Far. bister/hā) *Iraḳ bola anlarun eyegüleri döşeklerden yaʿni ṭamudan.* 216b3=32:16

duʿā (Ar.): dua.

(Ar. duʿā, Far. ḫˇānden) *Ve degülidüm senüŋ duʿāḳdan (duʿāŋdan) iy Çalap hergiz bed-baḫt.* 1a1=19:4

d.-ĸuz [-ŋuz] 118a3=25:77

duʿā oḳı-: dua etmek.

(Ar. duʿāʾ, Far. ḫˇānden) *Ve duʿā oḳıya anı kim ziyānı anuĸ yaḳındıraḳ bola assısından...* 58a3=22:13

dur-: 1. -dır/-dir. **krş. ṭur-**

(Ar. - , Far. hest/est/end) *Didi Çalabuḳ kim: "Ol bize āsān durur."* 1b5=19:9

d.-ur 1b5=19:9, 2a2=19:10, 3b4=19:21, 6a4=19:36, 6a4=19:36, 7a1=19:40, 11a1=19:63, 11a3=19:64, 13a3=19:75, 16b5=20:5, 17a2=20:6, 17a4=20:8, 17b5=20:12, 18a1=20:14, 18a3=20:15, 18b1=20:18, 19a4=20:24, 21a5=20:43, 22a4=20:48, 22a4=20:49, 22b1=20:51, 22b3=20:52, 23a3=20:54, 23b5=20:59, 25a5=20:69, 26b2=20:73, 25b4=20:71, 29b1=20:88, 29b5=20:90, 31a4=20:98, 33a5=20:114, 35b5=20:127, 36b2=20:131, 36b5=20:132, 38b1=21:5, 40b2=21:19, 41a1=21:22, 41a4=21:24, 41a5=21:24, 41b2=21:25, 41b3=21:26, 43a1=21:32, 43a2=21:33, 43b2=21:36, 43b3=21:36, 46a1=21:49, 46a2=21:50,

47a4=21:59, 51a4=21:87, 53b1=21:101, 53b4=21:103, 54a2=21:104, 54a4=21:106, 54b1=21:108, 55a5=22:1, 55b5=22:4, 56b5=22:6, 57a3=22:7, 57b2=22:10, 58a4=22:13, 59a4=22:17, 61b5=22:30, 64a4=22:39, 64a5=22:40, 65b5=22:46, 66a3=22:48, 66b5=22:52, 67a4=22:54, 67a5=22:54, 68a4=22:58, 68a5=22:59, 68b2=22:60, 68b3=22:61, 68b4=22:62, 68b5=22:62, 69a2=22:64, 69a4=22:65, 69b1=22:65, 69b3=22:66, 70a1=22:68, 70a3=22:70, 70a4=22:70, 70a5=22:71, 70b1=22:71, 71a4=22:73, 71b2=22:75, 71b2=22:76, 72b1=22:78, 73a4=23:7, 73b1=23:10, 74a2=23:14, 75a1=23:21, 75a4=23:23, 76a4=23:27, 76a5=23:28, 76b2=23:30, 76b5=23:32, 77b2=23:37, 77b3=23:38, 78b5=23:47, 79a5=23:52, 80a3=23:61, 80a5=23:62, 80b1=23:63, 80b2=23:63, 81a3=23:69, 81a3=23:70, 81a4=23:70, 81b1=23:71, 81b4=23:74, 82a5=23:78, 82b1=23:79, 82b2=23:80, 83a1=23:83, 83a2=23:84, 83a3=23:84, 83a3=23:85, 83a4=23:86, 83b1=23:87, 83b1=23:88, 83b4=23:90, 84a2=23:91, 84a3=23:92, 85a1=23:100, 85a4=23:102, 85a5=23:103, 86b1=23:111, 86b5=23:115, 86b5=23:116, 87a1=23:116, 87b2=24:1, 88b2=24:4, 92a5=24:22, 93a1=24:25, 93b4=24:28, 94a3=24:30, 95b2=24:32, 96a4=24:33, 98a1=24:39, 98a3=24:39, 99b1=24:44, 99b3=24:45, 99b4=24:45, 99b5=24:45, 100a3=24:47, 100b3=24:50, 101a3=24:53, 102b5=24:58, 103a3=24:58, 103b1=24:59, 103b2=24:60, 103b5=24:61, 105a2=24:62, 105b5=24:64, 106a4=25:2, 106a5=25:2, 106b2=25:3, 107a1=25:5, 107a3=25:6, 108b4=25:16, 109b5=25:20, 110b3=25:26, 111b5=25:34, 113b3=25:47, 114b1=25:53, 114b5=25:55, 117a3=25:70, 117b5=25:75, 118a5=26:2, 119b2=26:14, 120b4=26:24, 123b2=26:54, 124a2=26:62, 124b2=26:68, 126b5=26:100, 127a2=26:103, 127a3=26:104, 127b2=26:109, 128b3=26:122, 129a1=26:127, 129b2=26:136, 129b3=26:137, 129b5=26:139, 131a3=26:155, 131b1=26:158, 131b2=26:159, 132b4=26:173, 132b5=26:175, 134b1=26:190, 134b2=26:191, 134b5=26:196, 136b4=26:220, 138a5=27:5, 138a5=27:8, 139a1=27:8, 140b2=27:16, 142a3=27:23, 142b4=27:26, 145a4=27:40, 145b4=27:42, 147a1=27:47, 147b5=27:52, 149a1=27:59, 149a5=27:60, 150a1=27:62, 150a4=27:63, 150b1=27:64, 150b5=27:66, 151a3=27:68, 151b5=27:73, 152a3=27:75, 152b1=27:77, 152b3=27:78, 153a3=27:81, 154a2=27:86, 154a4=27:87, 155a3=27:91, 155b2=27:93, 155b4=28:2, 157a5=28:9, 158a5=28:13, 159a2=28:15, 159a3=28:15, 159a4=28:16, 161a1=28:23, 161a2=28:23, 161b4=28:26, 161b5=28:26, 164a2=28:34, 167b4=28:48,

168b3=28:53, 168b4=28:54, 169b5=28:58, 170b2=28:60, 172a3=28:68, 172a3=28:68, 172a5=28:70, 172b1=28:70, 172b1=28:70, 172b3=28:71, 173a1=28:72, 173a3=28:73, 173b4=28:75, 175b1=28:80, 176a4=28:83, 176b1=28:83, 176b5=28:85, 177a1=28:85, 177b2=28:88, 177b2=28:88, 178a4=29:4, 178b1=29:5, 178b2=29:6, 179a2=29:8, 179a3=29:8, 179a5=29:10, 180a2=29:12, 180a3=29:12, 180b5=29:16, 181b3=29:19, 182a3=29:22, 182a5=29:23, 182b3=29:24, 183a2=29:25, 183a4=29:26, 184b2=29:31, 185a5=29:35, 187a1=29:41, 187a3=29:42, 187a4=29:43, 188a2=29:46, 188b5=29:50, 189a2=29:51, 189a2=29:52, 189a5=29:52, 189b4=29:54, 190a2=29:56, 190b1=29:58, 190b5=29:60, 191b2=29:63, 191b2=29:64, 192b5=29:69, 193a5=30:4, 193b2=30:5, 195b5=30:16, 195b5=30:17, 196a2=30:18, 196b1=30:20, 196b3=30:21, 197a1=30:22, 197a4=30:23, 197b4=30:24, 198a2=30:26, 198a3=30:26, 198a4=30:27, 200b5=30:37, 201a3=30:38, 201b1=30:39, 201b2=30:40, 201b4=30:40, 201b5=30:40, 204b5=30:53, 205a1=30:54, 205a3=30:54, 206a5=30:60, 206b3=31:2, 207a1=31:5, 207a4=31:6, 207b3=31:8, 207b4=31:9, 208a4=31:11, 208a5=31:11, 208b3=31:12, 208b5=31:13, 210a2=31:17, 210b2=31:20, 211a4=31:22, 212b3=31:30, 213a3=31:32, 213b2=31:33, 214a4=32:2, 214a5=32:3, 214b1=32:4, 214b3=32:4, 215a1=32:6, 216b4=32:17, 217a3=32:20, 219a1=32:30, 222a4=33:13, 228a5=33:37, 228b5=33:38, 234b5=33:62, 237a3=34:2, 238a5=34:8, 239b3=34:13, 241b1=34:21, 242a5=34:26, 243a3=34:31, 244b4=34:37, 246a2=34:43, 249a1=35:5

(Ar. kevn, Far. hest/est/end) *Ve yarlıġa atamı kim ol yolsuzlardan durur.* 126a1=26:86

d.-ur 137b4=27:1, 143b3=27:33, 184b4=29:32, 231b5=33:51

(Ar. kevn, Far. būden) *Arıdur* işi çün *eyleye işi ol bola kim diye kim durur bola.* 6a3=19:35

(Ar. - , Far. būden) *Ol durur ol ziyānlu belgülü.* 58a1=22:11

d.-ur 116b2=25:6, 142a3=27:23, 210b1=31:19, 229a4=33:40

(Ar. - , Far -) *Kim vāy ol kişilere kim kāfir boldılar ol ḥażretgāhda kim gün durur ulu.* 6b1=19:37

d.-ur 6b4=19:39, 9b3=19:57, 9b3=19:58, 10b1=19:60, 11a5=19:65, 12a3=19:70, 12a3=19:71, 12b3=19:73, 13b2=19:76, 15b1=19:93, 17a1=20:6,

22a5=20:50, 27a4=20:77, 31a1=20:97, 34b5=20:123, 36b2=20:131, 41b1=21:24, 46a2=21:50, 46b4=21:56, 48a3=21:67, 50b5=21:84, 52a1=21:90, 53a5=21:100, 54a5=21:106, 57a3=22:8, 57b3=22:11, 62b3=22:33, 64b4=22:40, 68b5=22:62, 69a2=22:63, 69a3=22:64, 69b2=22:65, 70b4=22:72, 70b5=22:72, 71a5=22:74, 71b3=22:76, 73a1=23:4, 73b2=23:11, 74b3=23:19, 78b5=23:47, 79a3=23:50, 79b1=23:52, 81b2=23:72, 82a4=23:77, 83a2=23:83, 86b1=23:111, 87a1=23:116, 88b4=24:5, 92a1=24:21, 96a5=24:33, 96b2=24:35, 97a4=24:35, 98a2=24:39, 98b3=24:41, 100b1=24:50, 100b3=24:50, 103b2=24:60, 106b3=25:3, 107b3=25:8, 113a3=25:42, 115a5=25:58, 115a5=25:59, 117a4=25:70, 130a2=26:140, 130a5=26:145, 132a1=26:164, 138b1=27:6, 139b5=27:13, 140a5=27:15, 141b3=27:20, 142b5=27:26, 145b1=27:40, 151a1=27:66, 154a4=27:87, 154b2=27:88, 165a5=28:38, 167a4=28:47, 174b4=28:78, 176a4=28:82, 178a3=29:3, 179b4=29:10, 180a4=29:13, 187b3=29:45, 189a3=29:52, 189b1=29:53, 191a4=29:62, 191b2=29:63, 192a1=29:65, 193b5=30:7, 194a4=30:8, 199a5=30:30, 199b5=30:32, 199b5=30:32, 202a5=30:42, 202b5=30:45, 204a3=30:50, 204a5=30:50, 206a5=30:60, 206b5=31:4, 207a1=31:5, 207b5=31:9, 210b3=31:20, 221a5=33:9, 224a2=33:21, 225a1=33:24, 225a3=33:25, 226a3=33:30, 227a3=33:34, 228b3=33:37, 229a4=33:40, 231a3=33:50, 232a3=33:52, 233b2=33:55, 234a5=33:59, 236b3=33:73, 237a1=34:1, 237a5=34:3, 245b2=34:41, 245b2=34:42, 250b4=35:11

d.-urlar 6b3=19:38

2. olmak, vuku bulmak.

(Ar. ḳıyām, Far. perḫīzden) *Ol gün kim dura ḳıyāmet, nevmīd bolalar kāfirler.* 195a3=30:12

d.-a 205a4=30:55

(Ar. - , Far. būden) *Çalap bile ol kim bunlarun öŋinde durur...* 41b5=21:28

d.-ur 42a1=21:28, 128a5=26:119

3. durmak, beklemek, zaman geçirmek.

(Ar. mukṣ, Far. bāşīden) *Duruḳ, ben gördüm od.* 17b1=20:10

d.-un [-uŋ] 162b4=28:29

4. yerinden kalkmak.

(Ar. ḳıyām, Far. ber-ḫesten) *Ben getürem sanġa anġa kim ilerü kim durasın maḳāmuḳdan.* 144b5=27:39

=> gerü dur- 31a2=20:97, 128a2=26:116, 163a5=28:31, 234b1=33:60; örü dur- 32b5=20:111, 197b5=30:25; secdeye dur- 116a4=25:64; ṭoġru dur- 76a4=23:28

durmaḳ: durma, barınma.

(Ar. - , Far. būden) *Bu yir durmaḳa yaramaz yirdür, gerü dönüŋ!* 222a2=33:13

durmış: kalan, kalıcı, sürekli.

(Ar. ʿākif, Far. īstāde) *... anı kim eyledük biz anı ādemīleri berāber bola durmış anda dostlıġa gelmiş ıraḳdan.* 60b5=22:25

duraḳ: durak, durulacak/kalınacak yer. **krş. ṭuraḳ**

(Ar. musteḳarr, Far. ḳarargāh) *Uçmaḳ ḳavmı ol gün yigrek bola duraḳ ve eyürek dinglenecek.* 110b1=25:24

(Ar. musteḳarr, Far. cāygāh) *Eyü boldı duraḳ ve ārāmgāh.* 118a2=25:76

duraḳ bir-: yerleştirmek, durdurmak, iskan etmek.

(Ar. iskān, Far. cāy dāden) *İndürdük gökden su endāzelü, duraḳ birdük anġa yirde ve biz iletmeklige ḳādirüz.* 74b1=23:18

durur-: (namazı ayakta) kılmak. **krş. ṭurur-**

(Ar. iḳāmeᵗ, Far. be-pāy dāşten) *Dururuḳ (dururuŋ) namāzı...* 72a5=22:78

dut-: 1. tutmak, almak, yakalamak, çekmek. **krş. ṭut-**

(Ar. ittiḫāẕ, Far. giriften) *Dutdı ḳavmından dışra ḥicāb.* 3a2=19:17

d.-dı 14b5=19:87

d.-a 6a2=19:35

(Ar. aḫẕ, Far. giriften) *Dut anı ve ḳorḳma.* 18b5=20:21

d.-dum 65a4=22:44, 66a3=22:48

d.-dı 78a1=23:41, 131a5=26:158, 134a4=26:189, 185b3=29:37, 186b1=29:40

d.-duḳ 165b2=28:40, 186a5=29:40, 220b5=33:7; duttuḳ 82a1=23:76

d.-a 20a5=20:39, 131a4=26:156

d.-avuz 80b3=23:64

d.-alar 247a5=34:51

d.-ma 30a5=20:94

d.-masun 87b5=24:2

(Ar. iltiḳāṭ, Far. giriften) *Dutdı anı Firʿavn ḳavmı kim bola anlara düşmanlıḳ ve ġuṣṣa.* 157a3=28:8

(Ar. ḳabż, Far. giriften) *Gördüm anı kim görmediler anı, anun üçün dutdum bir avuç Cebrāyil ayaḳı ṭoprāḳını.* 30b3=20:96

(Ar. imsāk, Far. bāz dāşten) *… ve dutar gögi ḳomaz kim düşe yire meger anun buyruḳı birle.* 69a5=22:65

(Ar. - , Far. giriften) *Ḳaçan kim gördi ol ḳarārı kim dutdı anun ḳatında.* 145a3=27:40

2. tutmak, edinmek, sahiplenmek.

(Ar. ittiḫāẕ, Far. giriften) *Lāyıḳ degül Taŋ͡grıya kim duta oġlan.* 15a5=19:92

d.-dı 15a1=19:88, 41b3=21:26, 113a4=25:43

d.-duḳuz [-duŋuz] 182b4=29:25

d.-dılar 41a3=21:24, 106b1=25:3, 111a3=25:30, 186b5=29:41

d.-madı 83b4=23:91

d.-a 115a3=25:57

d.-avuz 109a3=25:18, 157b1=28:9

d.-uĸ [-uŋ] 249a3=35:6

d.-maya 111a1=25:28

d.-mayalar 43b2=21:36

d.-arısan [-arısaŋ] 121a3=26:29

d.-ar mısız 129a2=26:129

3. tutmak, alıkoymak, saklamak.

(Ar. ircāʾ, Far. bāz giriften) *Dutḳıl Mūsā'yı ve daḳı ḳarındaşını.* 121b4=26:36

4. şirk koşmak, ortak tutmak.

(Ar. ʿadl, Far. endāz giriften) *Kim anlar ḳavm durur kim dutarlar.* 149a5=27:60

5. ertelemek, sona bırakmak.

(Ar. ircāʾ, Far. bāz giriften) *Kim dutasın anı kim dileyesin anlardan...* 231b1=33:51

=> āsāyiş dut- 173a4=28:73; aĸlu [aŋlu] dut- 210a5=31:19; ayaḳa dut- 102a3=24:56; ayaḳda dut- 138a1=27:3, 64b4=22:41; boyın dut- 32b5=20:111;

buyruḳ dut- 67a4=22:54, 226a4=33:31; dost dut- 64a2=22:38; dostlıḳ dut- 55b5=22:4; düşvār dut-96a2=24:33; düşvārlıḳ birle dut- 26b1=20:73; eyü dut- 158a3=28:12; göz dut-75b4=23:25; ġuṣṣa dut- 4a5=19:24, 185a1=29:33, 231b4=33:51; henbāz dut- 62a4=22:31, 84a3=23:92, 80a2=23:59, 209a4=31:15; ḫışm dut- 58b4=22:15; ilerü dut- 19a1=20:22, 36a1=20:129; ilerülik dut- 53b1=21:101, 76a3=23:27; ḳarār dut- 196b4=30:21; ḳatı dut- 111b2=25:32, 162a3=28:27; orıç dut- 4b5=19:26; ortaḳ dut- 149a1=27:59; ögit dut- 21b1=20:44, 87b3=24:1, 93b1=24:27, 114a3=25:50, 83a4=23:85, 214b4=32:4, 116a1=25:62, 166a5=28:43, 167a3=28:46, 168a5=28:51; örtilü dut- 18a3=20:15; rūşen dut- 4b3=19:26; selāmet dut- 48a4=21:69; şerīk dut-102a1=24:55, 172a3=28:68; şirk dut- 150a4=27:63, 208b4=31:13; ṭamaʿ eyle dut- 123a3=26:51; ṭoġru dut- 199a3=30:30; ulu dut- 62b2=22:32; ücrete dut- 161b4-5=28:26; ümīd dut- 37a5=20:135, 185b1=29:36; yalan dut- 22a4=20:48, 23b1=20:56, 49b1=21:77, 65a2=22:42, 67b5=22:57, 108a2=25:11, 112a4=25:37, 118b4=26:6; yalana dut- 127a4=26:105, yana dut- 231b2=33:51; yavuz dut- 96a4=24:33; yavuz fāl dut- 147a1=27:47; yol dut- 32a2=20:104; yüz dut- 160b2=28:22; żaʿīf dut- 156a3=28:4, 156a5=28:5

=> ḳarār dutacaḳ 149b1=27:61

=> ārām dutan 63a2=22:34; boyın dutan 100b1=24:49, 188a2=29:46; düşman dutan 132a5=26:168

=> şirk dutmaḳ: 208b4=31:13

=> arı dutmaḳlıḳ 96a3=24:33

=> buyruḳ dutma- 136b1=26:216; emri dutma- 228a2=33:36

=> buyruḳ dutmaz 12a2=19:69

=> çevüre dutmış 189b4=29:54

dutıcı ḫudāvend: arkadaş, yoldaş.

(Ar. ʿaşīr, Far. ḫudāvend-i girende) *Ve duʿā oḳıya anı kim ziyānı anuḳ yaḳındıraḳ bola assısından … ve çün yavuz durur dutıcı ḫudāvend.* 58a4=22:13

dutıl-: tutuşmak.

(Ar. ḳabes, Far. ferā girifte) *Ben gördüm odı meger ben getürem size andan ḫaber ya getürem size yanmış dutılmış meger kim siz yavu ḳılduḳuz.* 138b3=27:7

dükeli/ü: 1. bütün, her, her biri, hepsi, herkes.

(Ar. küll, Far. küll) *Dükelini urduḳ anġa meṣeller, dükelini helāk ḳılduḳ.* 112b2=25:39

(Ar. küll, Far. heme) *Ḥakīḳat gösterdük anġa bizüm ḥüccetlerümüz dükeli yalan dutdı ve boyın birmedi.* 23b1=20:56

d. 15b1=19:93, 15b3=19:95, 22b1=20:50, 31a5=20:98, 37a4=20:135, 42b1=21:30, 43a2=21:33, 50a5=21:81, 51a1=21:85, 52a5=21:93, 53a4=21:99, 57a1=22:6, 59a4=22:17, 83b1=23:88, 97a3=24:35, 99b5=24:45, 105b5=24:64, 106a5=25:2, 129a2=26:128, 181b5=29:20, 186a5=29:40, 191a4=29:62, 198a3=30:26, 204a5=30:50, 225b2=33:27, 229a4=33:40, 232a3=33:52, 241b1=34:21, 248a4=35:1

d.-ni 8b1=19:49, 48b3=21:72, 112b2=25:39, 154a5=27:87

d.-ne 49b5=21:79

dükelüne 167b4=28:48

(Ar. küll, Far. her) *Ol gün kim göresin anı, meşġūl ḳılam dükeli süt birici andan kim süt birdi idi, ḳoya dükeli yüklüler yükini.* 55a5=22:2

d. 55b1=22:2, 56b5=22:5, 61a5=22:27, 136b5=26:222, 137a3=26:225, 140b2=27:16, 155a3=27:91, 169b3=28:57, 177b2=28:88, 215a3=32:7, 216a2=32:13, 233a3=33:54, 233b1=33:55, 241a2=34:19, 241a2=34:19, 246b5=34:47

dükelü 208a3=31:10

(Ar. cemīʿan, Far. heme) *Her kim dilerise ululıḳ, Tan͡grıyadur ululıḳlar dükeli.* 250a3=35:10

d. 34b5=20:123, 95a4=24:31, 104b1=24:61

d.-ni 245a4=34:40

(Ar. cümleten, Far. heme) *Ne üçün biribimediler anġa Ḳurʾān dükelini bir kez?* 111b2=25:32

(Ar. ecmaʿīn, Far. heme) *Ṭolduravan ṭamuyı perīlerden ve daḳı ādemīlerden dükeli.* 216a3=32:13

d.-ni 49b2=21:77, 124a5=26:65, 126b2=26:95, 132b2=26:170, 147b4=27:51

(Ar. ecmaʿīn, Far. heme) *Tiz bola kim bilesiz kesem ellerüŋüzi ve ayaḳlarukuzı ḫilāfınca birbirinüŋ ve asaḳoyavam dükelüŋüzi.* 123a2=26:49

(Ar. kāffe[t], Far. heme) *Biribimedük sini iy Muḥammed meger kim dükeline ādemīlerün beşāret ḳılıcı ve ḳorḳıdıcı.* 242b2=34:28

(Ar. - , Far. -) *Tañgrıdan yanġadur dükeline gerü barmaḳ.* 99a1=24:42

d. 34b1=20:121, 47a5=21:61, 51a2=21:86, 122b3=26:46, 152a4=27:75, 172b1=28:70

d.-nden 68b5=22:62

dükelümüzi 242a4=34:26

2. önceki, evvelki, eski.

(Ar. evvel, Far. nuḫustīyān) *Ya geldi mi bunlara ol kim gelmedi idi bunlara ataları dükelilerden?* 81a2=23:68

3. hiç, hiçbiri.

(Ar. hel, Far. hīç) *Ol kim ʿivaż ḳılduḳ anlara kim kāfir boldılar, dükeline ʿivaż bola meger şükr ḳılmayanlara.* 240b2=34:17

dün: gece.

(Ar. leyle[t]/leyāl, Far. şeb/ān/hā) *Senüŋ āyetün ol durur, söz söylemeyesin ādemīlere üç dün ve daḳı üç gün ṭoġru.* 2a3=19:10

d. 173a4=28:73

d.-i 68b2=22:61, 99b1=24:44, 172b2=28:71, 173a2=28:72, 212a5=31:29

d.-e 68b3=22:61, 212b1=31:29

d.-üŋ 82b3=23:80

d.-ler 240b5=34:18

(Ar. - , Far. -) *Eger eylerise Tañgı size gündüz hemīşe kim dün bolmaya ḳıyāmet günine degin.* 173a1=28:72

dünki gün: dün.

(Ar. ems, Far. dīne) *Diler misin kim öldüresin bini nite kim öldürdüŋ kişi dünki gün?* 160a1=28:19

(Ar. ems, Far. bedī rūz) *Ve barıdı anlar kim ārzū etdiler yirini dünki gün, eydürler kim: "Vāy anġa!..."* 176a1=28:82

dünin: gece, geceleyin.

(Ar. leyl, Far. şeb) *Bel kim mekr ḳılurıduḳuz dünin ve günin.* 243b4=34:33

d. 116a1=25:62, 197a4=30:23

dünle: geceleyin, gece vakti.

(Ar. beyāt, Far. şeb) *Anlara kim dünle Çalabılarına secdeye duralar ṭuranlar.* 116a4=25:64

dünle bas-: gece baskını yapmak.

(Ar. tebyīt, Far. şebiẖūn kerden) *And içdük Tan͡grıya kim dünle basavuz anı ve ḳavmını.* 147a4=27:49

dünle ilet-: gece yürümek, geceleyin gitmek.

(Ar. isrāʾ, Far. borden be-şeb) *Ve daḳı vaḥy ḳılduḳ Mūsā'dın yanġa kim dünle ilet ḳullarumuzı.* 123a5=26:52

dünyā (Ar.): dünya, bu dünya, âlem, cihan.

(Ar. dünyā, Far. cehān) *Ve ol kim yaratdı bizi işle anı kim sen eyleyesin kim anı kim sen eyleyesin bu dirlik, bu dünyā.* 26a5=20:72

d.-da 57b1=22:9, 57b5=22:11, 58b2=22:15, 166a1=28:42

(Ar. ʿālem/īn, Far. cihān/iyān) *Siz kim işlersiz zişt iş kim artuḳ bolmadı sizüŋ birle hīç kimse dünyādan.* 183b4=29:28

d.-dakilere 48b2=21:71

d.-lara 180b4=29:15

(Ar. - , Far. -) *Dünyāda bir sāʿatden artuḳ bolmaduḳ.* 205a5=30:55

=> bu dünyā 36b1=20:131, 170b5=28:61, 172a5=28:70, 174b1=28:77, 183b1=29:27, 209a5=31:15; bu dünyā dirligi 77a2=23:37, 77b2=23:37, 170b1=28:60, 175a3=28:79, 182b5=29:25, 191b3=29:64, 193b4-5=30:7, 213b2=31:33, 225b3=33:28, 249a2=35:5; ol dünyā 35a5=20:125, 57b5=22:11, 58b3=22:15, 138a3=27:4, 172b1=28:70, 183b2=29:27, 193b5=30:7, 206b5=31:4, 237a1=34:1; ol dünyā sarāyı 174a5=28:77

dünyādakiler: kainat, mahlukat, âlem.

(Ar. ʿālemīn, Far. cehāniyān) *Her kim ġazā ḳıldı, ġazā ḳıla kendü nefsi üçün; kim Çalap muḥtācsuz durur dünyādakilerden.* 178b3=29:6

dünyāligi dir-: infak etmek, harcamak, yardım olarak vermek.

(Ar. infāḳ, Far. hezīne kerden) *Anlar kim ḳaçan direler dünyāligi, isrāf ḳılmayalar ve baẖillıḳ itmeyeler.* 116b2=25:67

dür-: dürmek, bükmek.

(Ar. ṭayy, Far. nuvişten) *Ol gün dürevüz gökleri...* 53b5=21:104

dürlü: türlü, çeşit; her türlü, bütün.

(Ar. - , Far. gūne) *Görmeye misin kim anlar dükeli dürlüden işlerleridi.* 137a3=26:225

(Ar. şeyʾ, Far. çīzī) *Ya mümkin bolmaya anlara imīn dirile andın yanġa yimişler dükeli dürlü urūz bizüm ḳatumuzdan.* 169b3=28:57

(Ar. küll, Far. her) *Ṭoġru urduḳ ādemīlere bu Ḳurʾān'da dürlü meṣel....* 206a1=30:58

=> bir dürlü 57b4=22:11; çevürmegi dürlü 197a2=30:22

dürūd (Far.): selam verme, selamlama, selam.

(Ar. taḥiyyeᵗ, Far. durūd) *Ḳaçan kim giresiz evlere, selām ḳılun kendüsüŋüze ve dürūd Taŋ͡grı ḳatından ve bereket ve arılıḳ.* 104b3=24:61

dürüst (Far.): gerçekten, and olsun ki!

(Ar. le ḳad, Far. be dürüstī ki) *Dürüst, aşaġa biribidük ḥüccetler rūşen.* 100a1=24:46

d. 112a1=25:35

dürüstlik/ḳ: şüphesiz, elbette, kesin olarak, andolsun ki!

dürüstlıḳ/lik birle: elbette, gerçekten, and olsun ki!

(Ar. le-ḳad, Far. be-dürüstī) *Dürüstlıḳ birle getürdiler nesene düşvār.* 15a1=19:89

dürüstlik birle 2a1=19:9, 4a5=19:24, 13b3=19:77, 106b5=25:4

(Ar. le-ḳad, Far. be-dürüstī ki) *Dürüstlik birle, biribidük sizdin yanġa ḥüccetler rūşen ve meṣel anlardan kim geçdiler sizden ilerü, ögit bola mutteḳīlere.* 96a5=24:34

d. 82a1=23:76; (dürüstlik birle) 79a1=23:49, 75a3=23:23

dürüstlıḳ birle kim: elbette, gerçekten, and olsun ki!

(Ar. ḳad, Far. be-dürüstī ki) *Dürüstlıḳ birle kim bizüm ḥüccetlerümüz oḳıyalar size, barıdukuz arduḳuzca kim girü ṭartasız.* 80b5=23:66

düş: rüya, düş.

(Ar. ḥulm, Far. ḫᵛāb dīden) *Anlar kim resīde bolmadılar düş bile.* 102b3=24:58

=> yaḳlış [yaŋlış] düş 38b1=21:5

düş görmekligi birle: rüyalanma, bāliğ olma, bulūğ çağı.

(Ar. ḥulum, Far. be-ḫᵛāb dīden) *Ḳaçan kim yite uşaḳ oġlanlar sizden düş görmekligi birle gerek kim destūr dileyeler...* 103a4=24:59

düş-: 1. yere kapanmak, düşmek, secde etmek. **krş. tüşür-**

(Ar. ḫarr, Far. üftāden) *Ḳaçan kim düşdi göründi ādemīlere perīlerden, eger bolalarıdı bileleridi ġaybı ḳalalarıdı ʿaẕābdan ḫᵛar ḳılıcı.* 239b5=34:14

d.-e 62a5=22:31

d.-eler 10a2=19:58

d.-meyeler 117b3=25:73

(Ar. ilḳāʾ, Far. üftāden) *Düşdiler cādūlar, secde ḳılıp eyitdiler…* 25b2=20:70

d.-e. 117a1=25:68

d.-eler 108a5=25:13

2. ulaşmak, karşılaşmak, rastlamak.

(Ar. ilḳāʾ, Far. üftāden) *Tiz bola düşeler yolsuz yire.* 10a5=19:59

3. inmek, düşmek, çökmek.

(Ar. ḫarr, Far. üftāden) *Diler kim gökler kim yarıla andan ve yarıla yir ve düşe ṭaġlar sınmaḳlıḳ birle.* 15a3=19:90

(Ar. ḫāviyeᵗ, Far. üftāden) *Nice bunun bigi köyi helāk ḳılduḳ, anlar ẓālimleridi ve ol düşmiş idi saḳflarından ve ḳuyu ḳonmış ve köşk yüksek.* 65b1=22:45

(Ar. en teḳaʿa, Far. üftāden) *...ve dutar gögi ḳomaz kim düşe yire meger anun buyruḳı birle?* 69b1=22:65

4. saldırmak, üstüne varmak.

(Ar. seṭv, Far. üftāden) *Yavuz ʿalāmet kim bunlar dilerler kim düşeler anlarun birle kim dilerler bunlara ḥüccetlerümüzi.* 70b3=22:72

5. (bir şeyin) üstüne düşmek.

(Ar. lefḥ, Far. üftāden) *Düşeler yüzleri ḳoyu oda ve bunlar anda çirkin yüzlüler bolalar.* 85b2=23:104

6. vukua gelmek, hasıl olmak, düşmek.

(Ar. vuḳūʿ, Far. üftāden) *Ve ḳaçan kim düşe söz anlara, çıḳaravuz biz anları deprenür yirden.* 153a3=27:82

d.-di 153b4=27:85

=> ardına düş- 68b1=22:60, 131a4=26:157; ḍalālete düş- 35a1=20:123; gümāna düş- 6a1=19:34; yire düş- 63b1=22:36

=> aşaġa düşmiş 215b5=32:12; dizi/dizleri üstine düşmiş 12a1=19:68

düşman (Far.): düşman.

(Ar. ʿaduvv, Far. düşman) *Bardur bu İblīs düşman sanġa...* 34a1=20:117

d. 34b5=20:123, 111a5=25:31, 159a3=28:15, 159b4=28:19, 249a3=35:6

d.-um 20a5=20:39

d.-ı (iye.) 20b1=20:39

d.-dan 27b3=20:80

d.-dur 125a4=26:27, 249a3=35:6

d.-larından 158b5=28:15, 159a1=28:15

düşman dut-: düşman kabul etmek.

düşman dutan: düşman kabul eden, buğzeden, sevmeyen.

(Ar. el-ḳālī, Far. düşmenkār/ān) *Benven sizüŋ işüŋüzi düşman dutanlardan.* 132a5=26:168

düşmanlıḳ: düşmanlık.

(Ar. ʿaduvv, Far. düşmanī) *Dutdı anı Firʿavn ḳavmı kim bola anlara düşmanlıḳ ve ġuṣṣa.* 157a3=28:8

düşvār (Far.): kötü, zor, güç, şaşılası.

(Ar. idd, Far. ṣaʿb) *Dürüstlıḳ birle getürdiler nesene düşvār.* 15a2=19:89

(Ar. ʿasīr, Far. düşvār*) Bardur ol gün kāfirlere düşvār.* 110b4=25:26

düşvār dut-: zorlamak, icbar etmek.

(Ar. ikrāh, Far. düşvār dāşten) *Düşvār dutmaḳuz (dutmaŋuz) ḳaravaşlaruḳuzı murādsuzlıġa ve eger dilerlerise arı dutmaḳlıġa.* 96a2=24:33

düşvārlıḳ (Far. + T.): zorluk.

düşvārlıḳ birle dut-: zorla bir şey yaptırmak.

(Ar. ikrāh, Far. düşvārī dāşten) *Ve anı kim düşvārlıḳ birle dutduḳ (dutduŋ) bizi anġa cādūlıḳ ḳılmaḳdan.* 26b1=20:73

düz-: uydurmak, iftira etmek.

(Ar. iftirāʾ, Far. ferā sāŧten) *Degüldür bu meger yalan kim anı düzdi.* 106b5=25:4

düz yazı: çöl, badiye.

(Ar. ḳīʿat, Far. cāygāh-ı bülend) *Anlar kim kāfir boldılar, işleri gūrāb bigi durur düzde yazıda.* 98a1=24:39

E

ebed (Ar.): sonu olmayan, sonsuz.

ebed ḳal-: ebedi olmak, ebediyyen kalmak.

(Ar. ḫalid, Far. cāvidāne būden) *Barıdı bu butlar sizüŋ taŋ͡grılaruḳuz, ol kim gireler ṭamuya ve dükeli anda hemīşe ebed ḳalalar.* 53a4=21:99

(Ar. ḫuld, Far. cāvidān mānden) *Ebed ḳala ṭamuda ḫ ̌or bolmış.* 117a2=25:69

ebede bol-: ebediyyen kalmak, devamlı bulunmak.

(Ar. ḫuld, Far. cāvidān būden) *Ebede bola anda.* 118a2=25:76

ecel (Ar.): adak, nezir.

(Ar. neḏb, Far. ecel) *Anlardan barıdı kim tamām itdiler ecelini...* 224b3=33:23

efsūs (Far.): alay, istihza.

(Ar. siḫriyy, Far. efsūs) *Ṭutduḳuz bunları efsūs kim unıdalar sizi benüm ẕikrimi ve siz bunlara güleridüŋüz.* 86a4=23:110

(Ar. huzuv, Far. efsūs) *Ḳaçan kim göreler sini, ṭutmayalar sanġa meger efsūs: "Bu mıdur ol kim biribidi peyġāmber Taŋ͡grı?"* 112b5=25:41

efsūs ḳıl-: alay etmek.

(Ar. istihzāʾ, Far. efsūs kerden) *Tiz bola kim gele anlara ḫaberler, anġa kim efsūs ḳılurlarıdı.* 118b5=26:6

(Ar. seḥr, Far. efsūs kerden) *Andan bola ʿāḳıbeti anlarun kim yavuzlıḳ ḳıldılar yavuzlıḳ yalan didiler Taŋ͡grı āyetlerini ve anġa efsūs ḳılalar.* 195a1=30:10

e.-dılar 44b1=21:41

(Ar. huzuv, Far. efsūs) *Ve ādemīlerden kimse bar kim satun ala yaramaz sözi kim aza Takrı yolından cāhilliḳ birle Taŋ͡grı yolını efsūs ḳıldı.* 207a4=31:6

efsūs ḳılıcı: alay eden, alaya alan, müstehzi.

(Ar. istihzāʾ, Far. efsūs konende/gān) *Ol kim barıdı anġa efsūs ḳılıcılar.* 44b2=21:41

eger (Far.): 1. eğer, şayet, ise.

(Ar. [ve] lev, Far. [ve] ger/eger) *Ve eger söz degül mi kim ilerü dutdı Çalabuḳdan barıdun lāzım ve vaʿdeye belgülü.* 36a1=20:129

e. 37a1=20:134, 40a3=21:17, 41a1=21:22, 44a1=21:39, 71a2=22:73, 75b2=23:24, 77a4=23:34, 81a4=23:71, 81b5=23:75, 86b3=23:114, 91b4=24:21,

97a1=24:35, 113a2=25:42, 113b2=25:45, 114a4=25:51, 118a3=25:77, 121a4=26:30, 127a1=26:102, 128a1=26:113, 135a2=26:198, 157b3=28:10, 167a3=28:47, 168a1=28:50, 171b2=28:64, 176a3=28:82, 187a2=29:41, 191b4=29:64, 206a2=30:58, 211a2=31:21, 216a1=32:13, 222a4=33:14, 224a1=33:20, 232a2=33:52, 239b5=34:14, 243a3=34:31, 247a4=34:51

(Ar. immā, Far. eger) *İy Çalap! Eger gösteresin baṅġa ol kim vaʿde ḳılalar bunlara.* 84a4=23:93

e. 34b5=20:123

(Ar. [ve] in, Far. [ve] eger/ger) *Ḳaçan bola bu vaʿde eger siz ṭoġru sözlü bolurısaḳuz.* 242b4=34:29

e. 3a5=19:18, 7b5=19:46, 17a2=20:7, 38b5=21:7, 43a4=21:34, 44a1=21:38, 45b3=21:47, 47b3=21:63, 48a4=21:68, 56a1=22:5, 57b4=22:11, 65a1=22:42, 69b5=22:68, 71a3=22:73, 83a3=23:84, 83b2=23:88, 85b5=23:107, 88a1=24:2, 93b1=24:28, 93b3=24:28, 95b1=24:32, 96a1=24:33, 96a2=24:33, 100a5=24:49, 101a3=24:53, 101a5=24:54, 101b1=24:54, 107b5=25:10, 118b2=26:4, 120b4=26:24, 121a2=26:28, 121a3=26:29, 121a5=26:31, 122a2=26:40, 122a4=26:41, 128a2=26:116, 131a1=26:154, 132a4=26:167, 134a2=26:187, 136b1=26:216, 150b2=27:64, 151b2=27:71, 162a2=28:27, 162a4=28:27, 168a1=28:49, 169b1=28:57, 172b2=28:71, 172b5=28:72, 179a1=29:8, 180b5=29:16, 181a5=29:18, 184a3=29:29, 190b5=29:61, 191a4=29:63, 200b2=30:36, 204b1=30:51, 209a3=31:15, 209b2=31:16, 211b3=31:25, 218b3=32:28, 220a1=33:5, 222b5=33:17, 224b5=33:24, 225b3=33:28, 225b5=33:29, 226b1=33:32, 231a2=33:50, 233a2=33:54, 234b1=33:60, 238b2=34:9, 247a2=34:50

(Ar. in, Far. ki) *...eger yol buldum, aṅġa kim vaḥy ḳıldı baṅġa Çalabum.* 247a3=34:50

(Ar. en, Far. ger) *Ve eger arılıḳ ḳılurlarısa yig bola bunlara...* 103b3=24:60

(Ar. illā, Far. ki) *Meger kim sen kendüsüŋi öldüricisin eger bolmasaḳ mü'min.* 118b1=26:3

(Ar. -, far. eger) *Bize berāber durur eger ögit bire ya birmeye ögit birenler.* 129b2=26:136

(Ar. - , Far. -) *Ve eger yıġmaya idi faẓl issi çalap sizden niʿmet çoġını ḳaçan bireleridi ḫısımlıḳ birle...* 92a2=24:22

2. veya, ya da

(Ar. ev, Far. eger) *İy Çalap! Biz ḳorḳalum mı kim bi-ḥadd bolurısa bizdin yanġa eger yolsuz bolurısa.* 21b2=20:45

3. sonra

(Ar. s̱umme, Far. pes) *Ve daḳı anlara kim töḫmet iderler mestūre ʿavratlara eger getürmeseler dört ṭanuḳ tāziyāne vurun anlara seksen kez tāziyāne.* 88b1=24:4

4. ne zaman ki, -dığında.

(Ar. iẕ, Far. ki) *Hīç işideler mi sizden eger oḳıyasız.* 124b5=26:72

(Ar. iẕā, Far. çün) *Ve eger eyderlerise anlara kim: "Mūʾtīʿ boluḳ anġa kim Tan͡grı biribidi." Eyideler: "Uyavuz anġa..."* 211a1=31:21

eglen-: durmak, kalmak, bir yerde zaman geçirmek.

(Ar. lebs̱, Far. mānden) *Eglenmedüŋüz siz meger bir gün.* 32a2=20:104

egri: eğri, eğrilik, çukur, iniş.

(Ar. ʿivec, Far. kej) *Göremeyesin anda egri ve ne yoḳış.* 32a5=20:107

egri gözlü: çakır gözlü

(Ar. ezrāḳ, Far. pes çeşmān) *Ol gün kim üreler Ṣūr'ı ve ḳoparavuz yavuz işlüleri ol gün egri gözlü.* 31b5=20:102

egri yol: dalalet, sapıklık.

(Ar. żalāl, Far. gümrāhī) *Ve ben sizüŋ birle ṭoġru yolda mıvuz ya egri yolda?* 242a3=34:24

egrilik: eğrilik, yan çizme.

(Ar. ʿivec, Far. kej) *Ol gün uyalar oḳıyana, egrilik yoḳ anġa.* 32b1=20:108

egse-: sakınmak; kapamak, yummak.

(Ar. ġażżaᵗ, Far. tā furū dāşten) *Ve eyit iy Muḥammed müʾmine ʿavratlara, egsesünler gözlerinden ve saḳlasunlar ferclerini.* 94a4=24:31

ehl (Ar.): 1. aile, maiyet, eş.

(Ar. ehl, Far. ehl) *İy Çalap! Ḳurtar bini ve daḳı ehlüm ol işlerden kim iylerler.* 132b1=26:169

e.-ini 132b2=26:170, 184b3=29:32, 185a1=29:33

(Ar. ehl, Far. keshā) *İcābet ḳılduḳ anġa, giderdük ol kim anda idi rencden ve birdük anġa ehlini...* 50b4=21:84

e.-üŋi 76a2=23:27

e.-ine 162b3=28:29

(Ar. āl, Far. āl) *İşleŋüz Dāvud ehli birle şükr az durur bizüm ḳullarumuzdan şükr ḳılıcı.* 239b2=34:13

2. halk, topluluk.

(Ar. ehl, Far. gürūh) *Ve degülidüŋ hemīşe Medyen ehlinden, oḳıdılar anlara ḫüccetlerümüzi lākin biz biribidük idi.* 166b4=28:45

(Ar. ehl, Far. ehl) *Kim biz helāk ḳılısarvuz bu köy ḳavmını kim anun ehli ẓālimler durur.* 184b1=29:31

e.-ine 185a3=29:34

(Ar. ehl, Far. merdmān) *İy Medīne ehli!* 222a2=33:13

(Ar. - , Far. ehl) *Ve anlar kim kāfir boldılar … bunlardur ṭamu ehli.* 68a1=22:57

3. sahip, ehil.

(Ar. ehl, Far. ḫudāvend) *İndürdi anlara kim meded ṭutıvirdileridi kitāb ehlinden ḫişārlarından ve buraḳdı göŋ͡güllerinde ḳorḳu.* 225a4=33:26

=> yir ehli 156a2=28:4

ekin: ekin.

(Ar. zerᶜ/zurūᶜ, Far. kişt/hā) *Ya göreler kim biz sürerüz suyı yirdin yanġa ḳurı, çıḳaravuz andan ekini…* 218b2=32:27

e.-lerde 130b2=26:148

(Ar. ḥarṯ, Far. kişt) *Dāvud ve Süleyman ḫākimlik ḳılurlarıdı ekinlere kim otarurlarıdı anda ḳavm ḳoyınlarını.* 49b3=21:78

eksi-: eksiltmek, azaltmak, kısmak.

(Ar. beḫs, Far. kāhānīden) *Ve eksimeŋüz ādemīlerün nesenelerini ve yürimeŋüz yir yüzinde yavuz işde.* 133b2=26:183

eksimeklik: eksiltme, azaltma.

(Ar. naḳṣ, Far. kāhīden) *İmdi görmezler mi kim biz getürevüz yiri eksimekligi ḳıraklarından?* 45a2=21:44

eksil-: kaybolmak, yok olmak.

(Ar. żalāl, Far. güm būden) *Ḳaçan kim biz eksilevüz yirden gerü ikiledin yaradıla mıvuz?* 215b2=32:10

eksük: eksik, hariç.

(Ar. illā, Far. cüz) *Ḳaldı ara yirlerinde bin̂g yıldan elli eksük yıl.* 180b2=29:14

eksük ḳıl-: azmak, yoldan çıkmak, itaat etmemek.

(Ar. żalāl, Far. güm kerden) *Bilmeklik anı, Tan̂grım ḳatında durur ve kitābında kim hīç eksük ḳılmaya Çalabum ve daḳı unıtmaya.* 22b3=20:52

eksüt-: eksiltmek, kısaltmak.

(Ar. naḳṣ, Far. kāhīden) *Ve çoḳ dirilmeye dirilici ve eksütmeye anun ʿömründen meger Levḥ-ı Maḥfūz'da bola.* 250b3=35:11

el: el.

(Ar. yed/eyd, Far. dest/hā) *İlerü dut elüŋ, ... çıḳa daşra aḳ, kirsüz; daḳı ḥüccet.* 19a1=20:22

e.-üŋi 139b2=27:12, 163b1=28:32

e.-ini 110b5=25:27, 121b1=26:33

e.-inde 83b1=23:88

e.-üŋüzde 246b3=34:46

e.-lerüŋ 57b2=22:10

e.-leriŋüzi 25b5=20:71, e.-lerüŋüzi 123a1=26:49

e.-leri 92b4=24:24, 167a4=28:47

e.-lerini 98b1=24:40

e.-lerinden 200b2=30:36

(Ar. yemīn/eymān, Far. dest/hā) *Urdı size meṣel kendü nefsüŋüzden kim bola size anġa kim mālik bola ellerüŋüz ortaḳlar anı kim rūzi birdük size.* 198b3=30:28

e.-leri. 233b1=33:55

(Ar. - , Far. dest) *Ve eger göresin kim anları zārī iderler nesene ellerinden, dutalar anları yaḳın yirden.* 247a4=34:51

=> saġ el 18b1=20:17, 25a5=20:69, 188b1=29:48

el dart-: bırakmak, terk etmek.

(Ar. teẕerūn, Far. dest dāşten) *El dartuĸ (dartuŋ) andan kim yaratdı sizi Taŋ͡grı cüftlerüŋüzden bel kim siz ḳavm ḥadden geçmişlerdensiz.* 132a2=26:166

el götür-: 1. tutmak, bırakmamak.

(Ar. ẕerv, Far. dest dāden) *Yā Rab! El götür baṅġa yaluḳuz ve sensin yigrek mīrāṣ iletici.* 51b2=21:89

2. el kaldırmak, söylemek, (Allah'a) hitap etmek.

(Ar. terk, Far. dest dāşten) *Meger kim ben iş işleyem eyü anda kim el götürdüm ḥaḳḳā kim ol söz durur.* 85a1=23:100

elīm (Ar.): elim, şiddetli, acıklı.

(Ar. elīm, Far. derd-nāk) *Beşāret bir kim anġa ʿaẕāb elīm bola.* 207b2=31:7

e. 182b1=29:23

elli: 50, elli.

(Ar. ḫamsīn, Far. pencāh) *Ḳaldı ara yirlerinde biŋ͡g yıldan elli eksük yıl.* 180b2=29:14

emānet (Ar.): emanet.

(Ar. emāneᵗ, Far. emānet) *Ve anlar kim emānet içinde ve daḳı ʿahdde saḳlayalar.* 73a5=23:8

e.-i 236a4=33:72

emīn (Ar.): güvenilir, emin.

(Ar. emīn, Far. üstüvār) *Kim benven size peyġāmber emīn.* 128b5=26:125

e. 127a5=26:107, 131b4=26:162, 133a3=26:178, 134b3=26:193

(Ar. emīn, Far. emīn) *İy ata! Ücretine dut kim yigrek durur ol kim ücrete dutduŋ kim ḳavī ve emīn durur.* 161b5=28:26

emīnlik: emniyet, güven.

(Ar. emn, Far. īmīn) *Ve berküde anları dīnlerini ol kim begendi bunları ve bedel ḳıla anları ḳorḳularından soĸra emīnlik.* 102a1=24:55

emr (Ar.): emir buyruk.

(Ar. emr, Far. fermān) *Kim Taŋ͡grı emri ḳaderlenmiş.* 228b5=33:38

e.-i 69a5=22:65, 203a3=30:46

emr ḳıl-: emretmek.

(Ar. emr, Far. fermūden) *Anlara kim cāh birdük yirde ayaḳda dutsunlar namāzı ve birsünler zekātı ve ḳılsunlar emri maʿrūf ve yıġsunlar yavuzlıġı.* 64b5=22:41

emr-i maʿrūf: dinin ve aklın buyurduğu faydalı iş, mâruf, münkerin zıddı.

(Ar. maʿrūf, Far. nīkūyī) *İy oġlum namāz ḳıl! Emr-i maʿrūf buyur.* 210a1=31:17

emri dutma-: asi olmak, isyan etmek, itaat etmemek.

(Ar. ʿişyān, Far. nā-fermān şoden) *Her kim Tañgrınuḳ ve peyġāmber emri dutmazısa ḥaḳīḳat kim ol yavu bardı belgülü.* 228a2=33:36

emzür-: emzirmek, süt vermek.

(Ar. irżāʿ, Far. şīriş dāden) *Emzür, ḳaçan kim ḳorḳasın anda buraḳ anı deñgize ve ḳorḳma ve ġuṣṣa ḳılma kim biz gerü getürevüz anı sindin yanġa...* 156b5=28:7

(Ar. fiṣāl, Far. şīr bāz gerden) *Ve vaṣiyyet ḳılduḳ ādemīlere anası ve atasını kim götüre anı anası żaʿīflıḳlarında ve emzürür iki yıl…* 209a1=31:14

enbāz (Far.): ortak.

(Far. şerīk/şurekā, Far. henbāz/ān) *Hīç bar mıdur sizüŋ enbāzlaruḳuzdan kim bunun bigi işleye sizüŋ üçün...* 201b3=30:40

endāze (Far.): tahmin, takdir.

endāze ḳıl-: tayin etmek, takdir etmek.

(Ar. taḳdīr, Far. endāze kerden) *Endāze ḳıldı endāze ḳılmaḳ.* 106b1=25:2

e.-duḳ 148b3=27:57, 240b4=34:18

e. -maḳ. 106b1=25:2

endāzelü (Far. + T.): takdir edilmiş, kararlaştırılmış.

(Ar. ḳader, Far. be-endāze) *İndürdük gökden su endāzelü, duraḳ birdük anġa yirde ve biz iletmeklige ḳādirüz.* 74b1=23:18

=> tamām endāzelü 239a1=34:11

endāzelü ḥalḳa: dokunmuş, örülmüş zırh.

(Ar. serd, Far. endāze kerden ender ḥalḳa) *Kim eyler zırıhlar tamām endāzelü ve endāzelü ḥalḳa.* 239a1=34:11

endīşe (Far.): zan.

(Ar. ẓann/ẓunūn, Far. endīşe/hā) *Ve rāst ḳıldı İblīs anlara kendü endīşesini.* 241a3=34:20

e.-ler 221b3=33:10

endīşe it/d-: düşünmek, tefekkür etmek.

(Ar. tefekkür, Far. endīşe kerden) *Kim ben ögit birem size bir neseye kim ṭuruḳuz Tañgrıya ikelü ve yaluḳuz, andan endīşe idüŋ.* 246b2=34:46

endīşe ḳıl-: 1. düşünmek.

(Ar. tedebbur, Far. endīşe kerden) *Endīşe ḳılmazlarıdı sözlerinden.* 81a1=23:68

(Ar. tefekkür, Far. endīşe kerden) *Bola ol ḥüccetlerde bir nice ḳavma endīşe ḳılalar.* 197a1=30:21

e.-mayalar 194a1=30:8

2. şüphe etmek, şüpheye düşmek.

(Ar. ẓann, Far. endīşe kerden) *Ve göñgüller boġaza geldi daḳı endīşe ḳılursız Tañgrıdan endīşeler.* 221b3=33:10

er: erkek, insan, beşer.

(Ar. beşer, Far. merd) *Beŋzedi Cebrāyil anġa bir ere dostoġru.* 3a4=19:17

e. 38a3=21:3

e.-e 78b5=23:47

(Ar. racul, Far. merd) *Andan geldi bir er şehr kūşesinden yügürü.* 160a3=28:20,

e. 75b3=23:25, 77b4=23:38, 107b3=25:8, 158b4=28:15, 245b5=34:43

e.-i 219b1=33:4

e.-e 238a3=34:7

(Ar. merʾ, Far. merd) *Degülidi senüŋ atak yavuz er.* 5a3=19:28

=> müʾminlerüŋ eri 236b2=33:73; münāfıḳlaruŋ eri 236b1=33:73; müşriklerüŋ eri 236b1=33:73; yol eri 201a1=30:38; zānī er 88a4=24:3; zīnā ḳılan er 87b4=24:2

er-: imek, -dır/ -dir, olmak. **krş. i-**

(Ar. - , Far. -) *Dürüstlik birle, yaratdum sini bundan ilerü hīç yoḳ erken.* 2a1=19:9

e.-se 145a5=27:40

erāẕile (Ar.): reziller, yüzsüzler.

(Ar. erẕel/ūn, Far. süst/ān) *īmān getürürmiz sanġa mutābaʿat ḳıldı sanġa erāẕileler.* 127b4=26:111

eren: 1. (erkek) kişi, kimse, adam.

(Ar. racul/ricāl, Far. merd/ān) *Müʾminlerden erenler ṭoġru ḳıldılar ʿahdlerini Tan͡grı anġa.* 224b2=33:23

e.-lerüŋüzden 229a3=33:40

e.-ler 38b4=21:7, 97b1=24:37, 183b5=29:29

e.-lere 148a3=27:55

(Ar. racul/ricāl, Far. merdum/ān) *...ya ṭapuçılarına ḥācetlü kişilerden ayruḳ erenlerden ya ṭıfl oġlancuḳlardan ayruḳ...* 95a1=24:31

2. insan.

(Ar. nās/insān, Far. merdum/ān) *İy erenler!* 66a4=22:49

(Ar. nās/insān, Far. merd/ān) *Daşra çıḳarun Lūṭ ḳavmını sizün köyüŋüzden kim anlar erenler idi arılıḳ ḳılurlarıdı.* 148b2=27:56

3. koca, eş, zevc.

(Ar. baʿl/buʿūl, Far. şevher/ān) *...örtsünler büründüklerini yaḳalarına, āşkārā itmesünler bezeklerini bunlar meger kim erenlerine ya atalarına...* 94b2=24:31

e.-leri 94b3=24:31, 94b4=24:31

=> arı eren 93a2=24:26; eyü eren 93a2=24:26; muṭīʿ eren 227a5=33:35, 227b1=33:35; müʾmin eren 227a4=33:35, 234a1=33:58; müsülmān eren 227a4=33:35; nā-bekār eren 93a1=24:26; oruç dutucı eren 227b2=33:35; ṣābir eren 227b1=33:35; ṣadaḳa birici eren 227b2=33:35; saḳlar eren 227b3=33:35; ṭoġru sözlü eren 227a5=33:35; yavlaḳ eren 93a1=24:26; ẕikr ḳılan eren 227b4=33:35

eri-: erimek.

erimiş pirinç: erimiş bakır.

(Ar. ḳıṭr, Far. rūy-ı gedāḫte) *Sürdük biz anı erimiş pirinç bıŋġarı.* 239a3=34:12

eriş-: erişmek, varmak.

erişi bar-: akmak, akıp gitmek.

(Ar. cereyān, Far. reften) *Bostānlar uçmaḳda erişi barur anun altında arḳlar hemīşe bola ol anda.* 26b5=20:76

erlik: erkeklik.

(Ar. - , Far. -) *Bildük anı kim vācib ḳılduḳ anlara erlik ʿavratlıḳ içinde ve daḳı mülki yemīnden kim bolmaya sanġa ṭarlıḳ.* 231a4=33:50

es-: esmek.

=> ḳatı eser yil 50a4=21:81

esīr (Ar.): tutsak, esir.

esīr ḳıl-: esir etmek, esir almak.

(Ar. esr, Far. esīr kerden) *Ḳavmı kim depeleridüŋüz ve esīr ḳıluruduḳuz ḳavma.* 225a5=33:26

esrük: sarhoş.

(Ar. sekrān, Far. mest) *Göresin ādemīleri esrük, bunlar bolmayalar esrük.* 55b2=22:2

eşek: eşek.

(Ar. ḥimār/ḥamīr, Far. ḫar/ān) *Ünlerüŋ zişti eşekler üni durur.* 210b1=31:19

et-: etmek, yardımcı eylem.

=> ārzū et- 176a1=28:82; şükr et- 63b3=22:36; tamām et- 162a2=28:27; terk et- 130b1=26:146

et: et.

(Ar. leḥm, Far. gōşt/hā) *Degmeye Taŋ͡grıya etleri ve daḳı ḳanları.* 63b4=22:37

et pāresi: et parçası.

(Ar. mużġat, Far. gōşt-ı pāre) *Biz yaratduḳ sizi topraḳdan andan nuṭfe sonra bir pāre ḳandan, sonra et pāresi ḳıldı bellüsüz ṣūreti kim belgilü ḳılavuz sizi.* 56a4=22:5

=> çeynenmiş et 73b5=23:14; pāre et 74a1=23:14

ev: 1. ev.

(Ar. beyt/buyūt, Far. ḫāne/hā) *Ve ḳaçan kim eyledük İbrahīm'e maḳām ev kim şirk getürmeyeler banġa nesene…* 61a2=22:26

e.-ümi 61a2-3=22:26

e.-i (iye.) 187a1=29:41

e.-üŋüzde 226b3=33:33, 227a2=33:34

e.-üŋüzden 93a5=24:27, 104a2=24:61, 104a3=24:61, 104a4=24:61, 104a5=24:61

e.-e 93a4=24:27

e.-ler 130b3=26:149

e.-lerümüz 222a3=33:13

e.-lerüĸ [-lerüŋ] 187a1=29:41

e.-lerine 232a4=33:53

e.-leri 147b4=27:52

e.-lere 93b5=24:29, 104b2=24:61

e.-lerde 97a4=24:36

(Ar. dār/diyār, Far. ḫāne/hā) *İndürdük biz yir altına Ḳārūn'ı ve evini ve mālını.* 175b3=28:81

e.-inde 185b4=29:37

e.-lerini 225b1=33:27

2. yurt, mekan.

(Ar. mesken/ mesākin, Far. ḫāne/hā) *Ve yol göstermeye anlara, kim helāk ḳılduḳ anlardan ilerü ḳavmlardan yürirler evlerinde.* 218a5=32:26

=> azādlıḳ evi 61b5=22:29

evet: evet.

(Ar. neʿam, Far. ārī) *"Evet." didi.* 122a4=26:42

(Ar. belā, Far. ārī) *Evet, gele. Tañgrım getüre size...* 237a4=34:3

evlā (Ar.): iyi, uygun; daha uygun, daha iyi.

evlā-ter (Ar. + Far.): daha layık, daha iyi.

(Ar. aḥaḳḳ, Far. sezāmend-ter) *Tañgrıdan ḳorḳmaḳ evlā-ter durur.* 228a5=33:37

evran: yılan, ejderha.

(Ar. ṣuʿbān, Far. mār) *Mūsā buraḳdı ʿaṣāsını andan ol evran boldı bellü.* 121b1=26:32

eyegü: eye kemiği, sırt.

(Ar. cenb/cunūb, Far. pehlū/hā) *Iraḳ bola anlarun eyegüleri döşeklerden yaʿni ṭamudan.* 216b2=32:16

e.-lerini 63b1=22:36

eyilük: iyilik, güzellik. **krş. eylük, eyüli/ük**

(Ar. maʿrūf, Far. nīkūyī) *Diril anlarun birle bu dünyāda eyilük birle ve uyḳıl anun yolına.* 209a5=31:15

ey(i)t/d-: 1. demek, söylemek.

(Ar. ḳavl, Far. goften) *Eyit iy Muḥammed: "Şükr Tan͡grıya durur."* 191b1=29:63

e. 4b4=19:26, 12b5=19:75, 32a3=20:105, 33b2=20:114, 37a4=20:135, 38a4=21:4, 41a4=21:24, 44b2=21:42, 45a3=21:45, 54b1=21:108, 54b2=21:109, 54b5=21:112, 66a3=22:49, 70a1=22:68, 70b4=22:72, 76b1=23:29, 83a2=23:84, 83a4=23:86, 83b1=23:88, 83a4=23:85, 83b1=23:87, 84a4=23:93, 84b3=23:97, 87a4=23:118, 94a1=24:30, 94a4=24:31, 101a3=24:53, 101a4=24:54, 107a2=25:6, 108b2=25:15, 115a2=25:57, 118a2=25:77, 136b1=26:216, 148b5=27:59, 150b1=27:64, 150b2=27:65, 151a4=27:69, 151b3=27:72, 155a5=27:92, 155b1=27:93, 167b5=28:49, 172b1=28:71, 172b4=28:72, 181b3=29:20, 188b4=29:50, 189a2=29:52, 202a3=30:42, 211b4=31:25, 215b3=32:11, 218b4=32:29, 222b3=33:16, 222b5=33:17, 225b3=33:28, 234a3=33:59, 235a2=33:63, 237a4=34:3, 242a1=34:24, 242a2=34:24, 242a3=34:25, 242a4=34:26, 242b1=34:27, 242b5=34:30, 244a5=34:36, 245a1=34:39, 246b1=34:46, 246b4=34:47, 246b5=34:48, 247a1=34:49, 247a2=34:50

e.-di 2a2=19:10, 3a4=19:18, 3a5=19:19, 3b2=19:20, 3b3=19:21, 4a3=19:23, 7a2=19:42, 7b4=19:46, 7b5=19:47, 13b3=19:77, 17a5=20:10, 18b1=20:18, 18b3=20:19, 18b4=20:21, 19a4=20:25, 20a1=20:36, 21b3=20:46, 22a4=20:49, 22a5=20:50, 22b1=20:51, 22b2=20:52, 23b1=20:57, 23b5=20:59, 24a2=20:61, 25a1=20:66, 29b4=20:90, 30a2=20:92, 30a4=20:94, 30b2=20:95, 30b5=20:97, 46a5=21:52, 46b2=21:54, 46b3=21:55, 46b4=21:56, 47b2=21:63, 48a1=21:66, 75a4=23:23, 75b4=23:26, 77b5=23:39, 77b5=23:40, 86a1=23:108, 86b1=23:112, 86b3=23:114, 111a3=25:30, 119a5=26:12, 119b3=26:15, 120a1=26:18, 120a3=26:20, 120b2=26:23, 120b3=26:24, 120b4=26:25,

120b5=26:26, 121a1=26:27, 121a1=26:28, 121a3=26:29, 121a4=26:30, 121a4=26:31, 121b2=26:34, 122a5=26:43, 122b1=26:44, 122b3=26:47, 122b4=26:49, 124a1=26:61, 124a1=26:62, 124b3=26:70, 124b4=26:72, 125a2=26:75, 127a4=26:106, 127b4=26:112, 128a3=26:117, 128b4=26:124, 130a2=26:142, 131a2=26:155, 131b3=26:161, 132a4=26:167, 132a5=26:168, 133a2=26:177, 134a3=26:188, 138b2=27:7, 140a5=27:16, 140b5=27:18, 141a3=27:19, 141b2=27:20, 142a1=27:22, 142b5=27:27, 143a2=27:29, 143a5=27:32, 143b4=27:34, 144a3=27:36, 144b3=27:38, 144b4=27:39, 145a4=27:40, 145b1=27:41, 145b4=27:42, 146a4=27:44, 146a5=27:44, 146b3=27:46, 147a1=27:47, 148a2=27:54, 153b3=27:84, 157a5=28:9, 157b5=28:11, 158a2=28:12, 159a2=28:15, 159a3=28:16, 159a5=28:17, 159b3=28:18, 159b5=28:19, 160a4=28:20, 160b1=28:21, 160b2=28:22, 161a1=28:23, 161a3=28:24, 161a5=28:24, 161b2=28:24, 161b3=28:26, 162a5=28:28, 162b3=28:29, 163b5=28:33, 164a3=28:35, 164b4=28:37, 165a1=28:38, 174a3=28:76, 174b3=28:78, 175a3=28:79, 180b4=29:16, 182b4=29:25, 183a3=29:26, 183b3=29:28, 184a4=29:30, 184b2=29:32, 185b1=29:36, 205b1=30:56, 208b3=31:13, 222a1=33:13, 228a3=33:37, 241b5=34:23, 244a3=34:34

e.-dük 33b5=20:117, 112a2=25:36

e.-diler 5a1=19:27, 5a4=19:29, 15a1=19:88, 21b1=20:45, 24a5=20:63, 24b4=20:65, 25b3=20:71, 26a2=20:72, 28a4=20:84, 28b1=20:85, 28b3=20:86, 29a2=20:87, 29b1=20:88, 30a1=20:91, 34a5=20:120, 35a4=20:125, 35a5=20:126, 38a5=21:5, 39b5=21:14, 41b3=21:26, 46b1=21:53, 47a3=21:59, 47a4=21:60, 47a5=21:61, 47b1=21:62, 47b4=21:64, 48a3=21:68, 75a5=23:24, 77a1=23:33, 78b4=23.47, 82b4=23:82, 85b4=23:106, 86b2=23:113, 106b4=25:4, 107a1=25:5, 107a4=25:7, 107b2=25:8, 109a2=25:18, 109b5=25:21, 111b1=25:32, 121b4=26:36, 122a1=26:39, 122a3=26:41, 123a2=26:50, 124b4=26:71, 125a1=26:74, 127b3=26:111, 128a2=26:116, 129b2=26:136, 130b5=26:153, 133b4=26:185, 139b5=27:13, 140a3=27:15, 143b2=27:33, 146b5=27:47, 147a4=27:49, 151a1=27:67, 161a1=28:23, 164b2=28:36, 167b1=28:48, 167b3=28:48, 167b4=28:48, 168b2=28:53, 169a5=28:56, 171a2=28:63, 175a5=28:80, 180a1=29:12, 182b2=29:24, 184a2=29:29, 184a5=29:31,

184b2=29:32, 185a1=29:33, 188b4=29:50, 215b2=32:10, 224a4=33:22, 235b1=33:67, 237a3=34:3, 238a2=34:7, 240b5=34:19, 241b5=34:23, 242a1=34:23, 243a1=34:31, 243b1=34:32, 243b3=34:33, 244a4=34:35, 245a5=34:41, 246a1=34:43, 246a2=34:43, 247a5=34:52

e.-miş 145b3=27:42

eydür 20b3=20:40, 36a2=20:130, 85a2=23.100, 219b5=33:4

eydürler 43b5=21:38, 83b3=23:89, 93a3=24:26, 176a1=28:82, 214a4=32:3

eydürleridi 137a3=26:226

eydürlerise 93b3=24:28

eydürler mi 81a3=23:70

eyidesin 145b4=27:42

eyde 84b5=23:99, 171a1=28:62

eyide 13b5=19:79, 32a2=20:104, 109a1=25:17, 110b5=25:27, 171b3=28:65, 173b1=28:74, 179b1=29:10

eyitelüm 245b3=34:42

eyidevüz 173b3=28:75, 190a1=29:55, 245a4=34:40

eyidüŋ 21a5=20:44, 21b4=20:47, 119b5=26:16, 188a1=29:46, 226b3=33:32

eydeler 12b2=19:73, 45a5=21:46, 82b3=23:81, 83a3=23:85, 86a2=23:109, 100a2=24:47, 126b3=26:96, 167a4=28:47, 171a5=28:64, 177b5=29:2, 179b3=29:10, 206a2=30:58, 221b4=33:12, 222a3=33:13

eyideler 11b1=19:66, 110a4=25:22, 115b2=25:60, 115b3=25:60, 116a4=25:63, 116a5=25:65, 126a5=26:92, 135b1=26:203, 146a2=27:44, 148b1=27:56, 151b2=27:71, 169a2=28:55, 191a2=29:61, 191b1=29:63, 211a1=31:21, 211b4=31:25, 217a5=32:20, 218b3=32:28, 235a5=33:66, 242b4=34:29, 243a4=34:31

e.-sünler 76a5=23:28

eyidse 42a2=21:29

eydeyidüŋ 30b1=20:94

eydeleridi 37a2=20:134

eyderlerise 211a1=31:21

(Ar. - , Far. -) *Daḳı eyitdiler*: *“İy Hārūn ḳız ḳarındaşı! Degülidi senüŋ atak yavuz er ve degülidi senüŋ anak yavuz.”* 5a2=19:28

e.-düm 21a3=20:42

e.-di 5a5=19:30, 6a4=19:36, 128a5=26:119, 132b1=26:169, 143a1=27:28

e.-diler 47b5=21:65

eyide 215b5=32:12

e.-dügini 164b3=28:36

2. söylemek, anlatmak, hikaye etmek, vasfetmek.

(Ar. vaṣf, Far. goften) *Vāy size anun üçün kim eydürsiz.* 40b1=21:18

(Ar. ḳaṣaṣ, Far. ber ḫᵛānden) *Ḳaçan kim geldi Mūsā Şuʿayb ḳatına ve eyitdi kendü ḳıṣṣasını.* 161b2=28:24

3. anmak, zikretmek.

(Ar. ẕikr, Far. goften) *İşitdük bir yigit kim eydüridi bunlara, anġa İbrahīm dirler.* 47a4=21:60

4. dua etmek, tapmak.

(Ar. duʿāʾ, Far. ḫᵛānden) *Anlar kim eydür siz Taŋ͡grıdan daşra yaratmadılar siŋeki...* 71a2=22:73

eydürür 68b4=22:62

5. iddia etmek, sanmak, zannetmek.

(Ar. zeʿm, Far. goften) *Oḳıḳ anları kim eyidürleridi kim Taŋ͡grıdan ayruḳ mālik bolmazlar ẕerreceye göklerde ve daḳı yirde.* 241b1=34:22

eyidüridüŋüz 171a2=28:62, 173b2=28:74

=> ṭoġru eyit- 142b5=27:27, 224a5=33:22; yalan eyit- 77a1=23:33, 181a2=29:17, 214a5=32:3

eyidici: söyleyen, diyen.

(Ar. ḳāʾil/īn, Far. gūyende/gān) *Bile Taŋ͡grı buyruḳsuz sizden ve eydiciler ḳarındaşlarından kim “Bizdin yanġa gelüŋ.” diyeler.* 223a3=33:18

eyle-: 1. yapmak, etmek, kılmak, yaratmak. **krş. iyle-**

(Ar. caʿl, Far. kerden) *İy Çalap! Eyle bini āyet.* 2a2=19:10

e. 19b2=20:29, 117b5=25:74

e.-di 5b1=19:30, 5b1=19:31, 22b4=20:53, 48a5=21:70, 113b4=25:47, 114b2=25:53, 114b3=25:54, 115b4=25:61, 115b5=25:61, 116a1=25:62, 120a5=26:21, 149b1=27:61, 149b2=27:61, 156a2=28:4, 173a3=28:73, 196b4=30:21, 205a1=30:54, 205a2=30:54, 215a4=32:8, 215a5=32:9, 250b1=35:11

e.-dük 8b2=19:50, 42b1=21:30, 42b2=21:31, 42b3=21:31, 42b5=21:32, 52a2=21:91, 60b4=22:25, 62b4=22:34, 69b3=22:67, 73b4=23:13, 78a1=23:41, 79a2=23:50, 109b4=25:20, 110a5=25:23, 111a4=25:31, 112a2=25:35, 112a5=25:37, 113b2=25:45, 154a1=27:86, 165b4=28:41, 180b3=29:15, 183a5=29:27, 192a4=29:67, 217b5=32:23, 217b5=32:24, 240b3=34:18, 241a1=34:19, 244a1=34:33

e.-medi 219b1=33:4, 219b2=33:4, 219b3=33:4

e.-medük 1b2=19:7, 39a1=21:8

e.-r 99a2=24:43

e.-rise 172b5=28:72

e.-gil 23b3=20:58, 125b4=26:84, 125b5=26:85, 165a3=28:38

e.-ye 15b5=19:96, 66b5=22:53, 108a1=25:10, 108a2=25:10, 149b5=27:62

e.-yevüz 3b5=19:21, 157a2=28:7, 164a4=28:35, 176a5=28:83, 243b5=34:33

e.-yeler 143b5=27:34, 239b1=34:13

e.-mese 98b2=24:40

e.-meŋüz 105a5=24:63

(Ar. faʿl, Far. kerden) *Bu işi eyledi ol ululları uşbu.* 47b2=21:63

e.-düŋ 120a2=26:19, 120a3=26:19

e.-ye 58b1=22:14, 59b3=22:18

(Ar. ʿamel, Far. kerden) *Ol kişiler kim īmān getürdiler ve eylediler eylükler.* 15b4=19:96

e.-dileridi 97b4=24:38

e.-miş 26b4=20:75

e.-r 239a1=34:11

e.-rsiz 127b5=26:112

e.-ŋüz 239a1=34:11

(Ar. ṣunʿ, Far. kerden) *Eylegil gemü bizüm naẓarumuzda ve vaḥyümüzde.* 75b5=23:27

e.-diler 25a5=20:69, 25b1=20:69

(Ar. ḳażāʾ, Far. güzārden) *Ve degülidüŋ ol yanġa kim gün batar yaʿni maġrip kim eyledük Mūsā'dın yanġa işi.* 166b1=28:44

(Ar. ḳażāʾ, Far. kerden) *… ol kim yaratdı bizi işle anı kim sen eyleyesin kim anı kim sen eyleyesin bu dirlik, bu dünyā.* 26a4=20:72

(Ar. - , Far. kerden) *Ol kim eyledi dükeli nesene yaratmaḳı, ol ilkden yaratdı ādemīleri balçıḳdan.* 215a2=32:7

(Ar. - , Far. -) *Ve ḳurbān ḳılduḳ ve eyledük size nişānları.* 63a4=22:36

2. vermek, ihsan etmek.

(Ar. ītāʾ, Far. kerden) *Dürüstlıḳ birle eyleye banġa māl ve oġlanlar.* 13b3=19:77

3. saymak, hesap etmek.

(Ar. taʿdīd, Far. sāḫten) *Kim biz eylerüz bunlara eylemeklik.* 14b1=19:84

4. açıklamak, apaçık göstermek.

(Ar. tebviʾeᵗ, Far. sāḫten) *Ve ḳaçan kim eyledük İbrahīm'e maḳām ev kim şirk getürmeyeler banġa nesene.* 61a2=22:26

5. başı dönmek, şaşkına dönmek.

(Ar. ʿameh, Far. kerden) *Anlar kim uymadılar ol dünyāda bezedük anlarun işlerini kim anlar eylerleridi.* 138a4=27:4

6. kazanmak.

(Ar. iktisāb, Far. sāḫten) *Kim aşaġa biribir yaġmurı ve daḳı bilür anı kim raḥimler içindedür ve nefs bilmez kim ne eyleye irte.* 213b5=31:34

7. hazırlamak.

(Ar. iʿdād, Far. sāḫten) *Kim soralar ṭoġru sözlülere ṭoġru söyledüklerini ve eyleye kāfirlere ʿaẕāb derdlü.* 221a2=33:8

e.-di 226a1=33:29, 229b4=33:44, 233b5=33:57, 235a3=33:64

(Ar. iʿtād, Far. sāḫten) *Ve her kim sizden Taŋ͡grı buyruḳını ve daḳı peyġāmberün dutarısa … eyledük anġa eyü rūzi.* 226a5=33:31

8. çevirmek, döndürmek.

(Ar. taḳlīb, Far. gerden) *Ol gün kim eylerleridi yüzlerini oda eyideler kim: "İy kāşkā biz muṭīʿ bolmış bola ıduḳ Taŋ͡grıya ve daḳı peyġāmbere!"* 235a5=33:66

=> arı eyle- 92a1=24:21; ʿāciz eyle- 237b4=34:5; diñglenecek eyle- 202b4=30:44; eyü eyle- 236a2=33:71; ḫ̬ārlıḳ eyle- 59b2=22:18; ıraḳ eyle- 240b5=34:19; ikiledin eyle- 195a2=30:11; kimse eyle- 225b4=33:28; maḳām eyle- 156b2=28:6, 190a5=29:58; niʿmet issi eyle- 77a2=23:33; oġlan eyle- 250b2=35:11; andan soĸra [soŋra] eyle- 165b5=28:42; ortaḳ eyle- 19b3=20:32; oyın eyle- 46b3=21:55; ṣadaḳa eyle- 63a4=22:35; vaʿde eyle- 54b3=21:109; vaṣf eyle- 55a1=21:112; yaḳın eyle- 124a4=26:64, 126a3=26:90; yaḳınlıḳ eyle- 132a2=26:165; yalan eyle- 128a3=26:117; ẕikr eyle- 9b1=19:56

eylemek: (sanat, meslek) icra etme, üretme, yapma.

(Ar. ṣanʿat, Far. kerden) *Ve ögretdük anġa zırh eylemek...* 50a2=21:80

eylemeklik: hesap etme, sayma, sayı

(Ar. ʿaded, Far. sāḫten) *Kim biz eylerüz bunlara eylemeklik.* 14b2=19:84

eyleyen: yapan, eden.

=> ḳorḳı eyleyen 148b4-5=27:58

eylen-: yapılmak.

(Ar. faʿl m., Far. kerde āmeden) *Ve yıġılındı anlarun birle ārzūları arasında, nite kim eylendi ḳalanlarına ilerü.* 247b3=34:54

=> ʿavrat eylen- 233a1=33:53

=> oġlan eylendük 228b2=33:37

eylenmiş: yapılmış, edilmiş.

=> ʿaẕāb eylenmiş 129b4=26:138; muḳarreb eylenmiş 122a5=26:42

eyle: öyle, öylece.

(Ar. fe, Far. çünān) *Ve daḳı Ẕe'n-Nūn kim iletdi ḫ̬ışmına eyle geldi kim aḳa ḳudretümüz bolmaya.* 51a3=21:87

e. 62a5=22:31

(Ar. - , Far. hemī) *Kim ben eyle dilerven kim ʿavratlıġa sanġa birem birini bu iki] ḳızumdan ben, anun üçün kim müzdūrum bolasın sekiz yıl.* 161b5=28:27

e. 165a4=28:38, 171a2=28:62

eyle bola kim: öyle ki, sanırsın ki, sanki, tıpkı.

(Ar. ke-enne, Far. çünān bāşed) *…ol şīşe eyle bola kim yılduz yıldıraġan kim yanduralar aġaçdan bereketlü...* 96b4=24:35

(Ar. le, Far. ān bāşed) *Ve aḫīret sarāyı eyle bola kim muḫalled diri bolalar.* 191b4=29:64

eyle görin-: …. gibi görünmek.

(Ar. taḫyīl, Far. çünān numūden) *Eyle görindi Mūsā'ya bunlarun cādūlıḳından kim bunlar yürirleridi.* 25a2=20:66

eyle kim: öyle ki, o ki; onun gibi, gibi.

(Ar. mā, Far. ānçi) *Assı ḳılmadı anlara eyle kim barıdı vaʿde itmişler.* 135b4=26:207

e. 199b4=30:32

(Ar. ke, Far. ān ki) *Ve buraḳ ʿaṣāŋı sen ḳaçan kim gördi anı deprenür eyle kim bola ol yılan ve döndi yön girü ve görü baḳmadı Çalaba.* 139a3=27:10

(Ar. ke-mā, Far. çünān ki) *Çalabum ḳavli bunlar idi anlar kim yolsuz ḳılavuz anları, eyle kim yolsuz ḳıldılar bizi...* 171a4=28:63,

e. 174b1=28:77

(Ar. ke, Far. çünān ki) *Ḳaçan kim oḳıyasın anġa āyetimüzi … anun içün kim işitmeye eyle kim anun ḳulaġında saġırlıḳdur.* 207b1=31:7

(Ar. ke elleẕī, Far. çünān ki) *Kim baḫīllerdür … göresin anları kim sanġa baḳalar döne gözleri eyle kim örteler anġa ölümden.* 223a5=33:19

(Ar. fe, Far. -) *Eyle kim Taŋ̂rı ẓulm ḳılmaya anlara, lākin anlar kendü nefslerine ẓulm ḳıldılar.* 194b3=30:9

(Ar. - , Far. -) *Süler biribidük biz anlara yili eyle sü kim göremezleridi anı.* 221a4=33:9

eyleyici: yapan.

(Ar. fāʿil, Far. konende/gān) *Köyündürüŋ İbrahīm peyġāmberi ve meded ḳılun Tanḳrılaruḳuza eger eyleyici bolurısaḳuz.* 48a4=21:68

(Ar. cāʿil, Far. konende) *Şükr Taŋ̂rıya yaradıcıdur gökleri ve yiri ve eyleyicidür ferişteleri ve peyġāmberleri ḳanad issileri ikeġu, üçegü, dördegü.* 248a2=35:1

=> artuḳ eyleyici 186a5=29:39

eylük/g: 1. iyilik, salih, iyi amel, iyi hâl. **krş. eyilük, eyüli/ük**

(Ar. ṣāliḥ/āt/ān, Far. nīkī/hā) *Ve her kim işleye eylüklerden, ol mü'min bola.* 33a2=20:112

e.-ler 13b1=19:76, 15b4=19:96, 26b4=20:75, 52b1=21:94, 66a5=22:50, 67b4=22:56, 101b3=24:55, 137a5=26:227, 178b3=29:7, 239a2=34:11

(Ar. ḥasene^{t}, Far. nīkī) *Her kim geldi eylük birle, bola anġa yigrek bola andan ve anlar ḳorḳudan ḳıyāmet gününüŋ īmin bolalar.* 154b3=27:89

e. 176b2=28:84

(Ar. maʿrūf, Far. nīkūyī) *Taŋ̂grı kitābında … meger kim işleyesiz dostlaruḳuz bile eylük kim bardur ol levḥ-i Maḥfūẓ'da yazulu.* 220b3=33:6

(Ar. - , Far. -) *Her kim gelürise eylük birle anġa bola eylük andan yigrek.* 176b2=28:84

2. güzellik, iyilik.

(Ar. ḥüsn, Far. nīkūtī) *Kim ol kişiler kim ilerülik dutdılar bunlara bizden eylük, bunlar durur andan ıraḳ ḳılınmışlar.* 53b1=21:101

(Ar. ḥüsn, Far. nīkī) *Meger anlar kim ẓulm ḳıldılar andan bedel ḳıldı eylügi yavuzlıḳ ardınca ben yarlıġayıcıvam ve baġışlayıcı.* 139b1=27:11

3. iyilik, hayır.

(Ar. ẖayr/āt, Far. nīkī/hā) *Her ten kim ṭada ölümi ve sınayavuz sizi yavuzlıḳ birle ve daḳı eylük birle sınamaḳlıḳ.* 43a5=21:35

e. 96a1=24:33

eylüge 223b2=33:19, 225a2=33:25

e.-den 161a4=28:24

e.-leri 48b4=21:73

e.-lerde 51b5=21:90

(Ar. cemīl, Far. nīkū) *Mutaʿ ḳılun anları ve eylük birle gönderüŋ.* 230b2=33:49

=> soŋ eylük 36b4=20.132

eylük bir-: faydalandırmak, nimet vermek, refah içinde yaşatmak.

(Ar. temtīʿ, Far. berẖ̆ūrdārī dāden) *Az eylük birevüz anlara, soḳra bīçāre ḳılavuz anları ʿaẕābdın yanġa yavlaḳ.* 211b2=31:24

eylük ḳıl-: nimet vermek, ihsanda bulunmak.

(Ar. iḥsān, Far. nīkū kerden) *Ve eylük ḳıl eyle kim eylük ḳıldı Taŋ̂grı sanġa ve isdeme fesādı işlemek yirde.* 174b1=28:77

e.-alar 179a1=29:8

(Ar. ṣāliḥ, Far. kār-ı nīk) *Ve ben yarlıġayıcıvan anġa kim tevbe ḳıldı ve īmān getürdi ve eylük ḳıldı.* 28a3=20:82

eyü: 1. iyi, en iyi, hayırlı, salih, güzel.

(Ar. ṣāliḥ/īn, Far. nīk/ān) *Andın yanġa çıḳa arı söz ve eyü ʿamel çıḳara kendüdin yanġa.* 250a3=35:10

e. 10b1=19:60, 85a1=23:100, 117a3=25:70, 117a5=25:71, 147a4=27:48, 171b5=28:67, 175b2=28:80

e.-ler 54a4=21:105, 95b1=24:32

e.-lerden 49a4=21:75, 51a3=21:86, 183b2=29:27

(Ar. ḥüsn, Far. nīkū) *Tañgrıdur kim yoḳ durur hīç Tañgrı meger anġa adlar eyü.* 17a4=20:8,

(Ar. ḥasen/et, Far. nīkū) *Ṭoġru, bar durur size Tañgrı peyġāmberlerinden eyü ḫūb.* 224a2=33:21

e. 28b4=20:86, 68a3=22:58, 170b3=28:61, 249b2=35:8

(Ar. aḥsen, Far. nīkū) *Bereketlü durur Tanкrı, eyü yaradıcı.* 74a2=23:14

(Ar. behīc, Far. nīkū) *Ve göresin yiri ḳurumış pes ḳaçan birmeyevüz anġa su deprene ve çıḳa ve bite dükeli çiftden eyü.* 56b5=22:5

(Ar. cemīl, Far. nīkū) *Eger dileriseŋüz bu dünyā dirligini ve ārāyişini, gelüŋ kim sizi mutaʿ ḳılavum sizi kimse eyleyelüm eyü.* 225b5=33:28

(Ar. maʿrūf, Far. nīkū) *Eger ḳorḳarısaḳuz ḳılmaḳuz yumşaḳlıḳ ḳavl birle kim ṭamaʿ ḳıla ol kim göñglinde sayrulıḳ bar ve eyidüŋ eyü söz.* 226b3=33:32

(Ar. - , Far. nīkū) *Ve bunlar anda sözi eyü işitmeyeler.* 53a5=21:100

2. iyilik eden, iyi davranan, güzel hareketlerde bulunan.

(Ar. muḥsin/īn, Far. nīkūkār/ān) *Bu durur kitāb āyetleri muḥkem ḳılınmış, yol gösterici ve raḥmet eyülere.* 206b4=31:3

3. meşru, helal.

(Ar. ṭayyib, Far. pākī/hā) *Yiŋüz eyülerden ve ʿamel ḳıluḳ ṣāliḥ.* 79a4=23:51

4. çok, bol, bereketli.

(Ar. kerīm, Far. nīkū) *Eyledük anġa eyü rūzi.* 226a5=33:31

5. doğru, yalan olmayan.

(Ar. sedīd, Far. nīkū) *Ḳorḳuĸ Tañgrıdan ve söyleŋ eyü söz.* 236a1=33:70

=> çün eyü 190b1=29:58

eyü ʿavrat: namuslu kadın.

(Ar. ṭayyibeᵗ, Far. zenān-ı pākī) *Eyü ʿavratlar eyü erenleredür...* 93a2=24:26

eyü ʿamel: faydalı, iyi iş; salih amel.

(Ar. ṣāliḥ, Far. nīkī/hā) *Ve bolmaya māllaruḳuz ve daḳı oġlanlaruḳuz anġa kim yaḳın ḳıla sizi bize yaḳınlıḳ meger anġa kim … eyü ʿamel ḳıla.* 244b3-4=34:37

e. 60a4=22:23

(Ar. ṣāliḥ, Far. kār-ı nīk) *Gerü ḳoġıl bizi kim eyü ʿamel ḳılavuz.* 216a1=32:12

eyü ʿamellü: iyi, güzel davranan, salih amel işleyen.

(Ar. ʿāmil/īn, Far. nīkūkār/ān) *Çün ṣevāb eyü durur eyü ʿamellülere.* 190b2=29:58

(Ar. muḥsin/īn, Far. nīkūkār/ān) *Ve ancılayın ʿiväż birevüz eyü ʿamellülere.* 158b2=28:14

e.-lere 192b5=29:69

eyü bol-: güzel olmak, iyi olmak.

(Ar. ḥüsn, Far. nīkū şoden) *Eyü boldı duraḳ ve ārāmgāh.* 118a2=25:76

eyü bolmaḳ: iyi olma, iyilik.

(Ar. - , Far. -) *Ve soḳı eyü bolmaḳ mutteḳīlerüŋ durur.* 176b1=28:83

eyü dut-: iyi davranmak, iyilikle muamele etmek.

(Ar. nuṣḥ, Far. nīkū dāşten) *Ve anlar bunı eyü dutalar.* 158a3=28:12

eyü eren: namuslu erkek.

(Ar. ṭayyib, Far. merd/ān-ı pāk) *...ve eyü ʿavratlar eyü erenleredür ve arı erenler arı ʿavratlaradur.* 93a2=24:26

eyü eyle-: onarmak, iyileştirmek, düzeltmek, yoluna koymak.

(Ar. işlāḥ, Far. nīk kerden) *Eyü eyleye sizüŋ ʿamellerüŋüzi ve yarlıġaya yazuḳlaruḳuzı.* 236a2=33:71

eyü iş: faydalı iş, salih amel.

(Ar. ṣāliḥ, Far. nīkī) *Taŋ͡grı güvüre ol kişileri kim īmān getürdiler ve eyü işler ḳıldılar uçmaḳlar kim aḳa anun altında ırmaḳlar.* 58a5=22:14

eyü işlü: faydalı iş yapan, dürüst insan.

(Ar. muḥsin/āt, Far. nīkūkār/ān) *Buncılayın musaḫḫar ḳılduḳ anı size kim ululıġa ẕikr ḳılasız Çalabı anġa kim yol gösterdi size, beşāret bir eyü işlülere.* 64a1=22:37

e.-lerüŋüze 226a1=33:29

eyü ḳıl-: elverişli kılmak, ıslah etmek.

(Ar. işlāḥ, Far. nīk kerden) *Birdük anġa Yaḥyā'yı, eyü ḳılduḳ anġa ʿavratını kim bunlar iverleridi eylüklerde ve dilerler bizi ümīd birle ve ḳorḳu birle.* 51b4=21:90

eyürek: daha iyi, daha güzel, daha temiz.

(Ar. aḥsen, Far. nīkū-ter) *Ṭartışmaḳ kitāb issileri birle meger andan kim ol eyürek bola meger anlarun birle kim ẓulm ḳıldılar anlardan.* 187b5=29:46

e. 12b3=19:73, 84b2=23:96, 110b1=25:24, 111b4=25:33

(Ar. ezkā, Far. pākīze-ter) *Oldur eyürek bunlara kim Tañgrı āgāh durur anġa kim* işleyeler. 94a3=24:30

eyüli/ük: 1. iyilik, güzellik, hayır. **krş. eylük, eyilük**

(Ar. ḫayr, Far. nīkī) *Ve ḳurbān ḳılduḳ ve eyledük size nişānları Tañgrıḳuzun. Anda eyülik.* 63a5=22:36

e.-lere (eyülüklere) 80a4=23:61

(Ar. ḥasene[t], Far. nīkī) *Ne üçün iversiz yavuzlıġa eyülikden ilerü?* 146b4=27:46

(Ar. ḥüsn, Far. nīkū) *Ve eger ʿaceb gelürise sanġa eyülikleri anlarun, meger ol kim māliksiz anġa yemīn birle.* 232a2=33:52

2. salih amel, dinin uygun gördüğü hayırlı davranış.

(Ar. ṣāliḥ/āt, Far. nīkī/hā) *Anlar kim mü'min boldılar ve ḳıldılar ʿameli eyülikler, anlara bola maġfiret ve çoḳ ṣevāb.* 249b1=35:7

eyülük ḳıl-: düzeltmek, iyileştirmek, ıslah etmek.

(Ar. işlāḥ, Far. nīkī kerden) *Meger anlar kim tevbe ḳıldılar andan soḳra ve eyülük ḳıldılar.* 88b4=24:5

(Ar. ḫayr, Far. nīkī kerden) *Çalaba ve eyülük ḳılıḳ meger kim rāhat bolasız.* 71b5=22:77

F

fāide (Ar.): fayda, menfaat.

fāide ḳıl-: yararlandırmak, faydalandırmak.

(temtīʿ m., Far. berḫūrdārī kerden) *Assı ḳılmaya size ḳaçmaḳ kim ḳaçasız ölümden ya depelemekden ve ol vaḳt fāide ḳılmaya meger azçuḳ.* 222b4=33:16

faḳīr (Ar.): fakir, yoksul.

(Ar. faḳīr, Far. dervīş) *Yiŋ ol ṭaʿāmdan ve daḳı ṣadaḳa birüŋ nevmīde faḳīre.* 61b4=22:28

fāl (Far): fal, alâmet.

=> yavuz fāl dut- 147a1=27:47

fārigˇ (Ar.): rahat, huzurlu.

(Ar. fārigˇ, Far. ber dāḫte) *Ve barıdı göŋli Mūsā anasınun fārigˇ.* 157b3=28:10

farż (Ar.): farz, dinen yapılması şart olan.

farż ḳıl-: meşru kılmak, takdir etmek.

(Ar. farż, Far. peydā kerden) *Bolmaya peyġāmbere hīç ṭarlıḳ andan kim farż ḳıldı Taŋ͡grı anı.* 228b4=33:38

fāsıḳ (Ar.): Allah'ın emirlerini tanımayan, günahkar, yoldan çıkmış, fasık.

(Ar. fāsıḳ, Far. bīrūn şode ez ḥaḳḳ) *Bunlar durur fāsıḳlar.* 88b3=24:4

(Ar. fāsıḳ, Far. fāsıḳ) *Ol kim bolurısa mü'min, fāsıḳ birle berāber bolmaya.* 217a1=32:18

(Ar. fāsıḳ/īn, Far. tebāhkār/ān) *Her kim kāfir boldı anun ardınca, bunlardur bunlar fāsıḳlar.* 102a3=24:55

f.-lar 163b5=28:32

faṣīḥ (Ar.): akıcı ve anlaşılır.

faṣīḥraḳ (Ar. + T.): daha akıcı ve anlaşılır.

(Ar. efṣāḥ, Far. faṣīḥ-ter) *Ve ḳarındaşum Hārūn faṣīḥraḳ durur binden dili.* 164a2=28:34

fażl (Ar.): lütuf, fazilet.

(Ar. fażl, Far. fażl) *Ve birdük biz Dāvud'a bizden fażl.* 238b5=34:10

f. 92a2=24:22

f.-ı (iye.) 91b4=24:21, 140b2=27:16

f.-ıḳdan [-ıŋdan] 230a2=33:47; fażlından 95b2=24:32, 95b4=24:33, 97b4=24:38, 145a4=27:40, 173a5=28:73, 197a5=30:23, 203a1=30:45, 203a4=30:46

fażlı çoḳ: lütuf sahibi.

(Ar. ẕū fażl, Far. ḫudāvend-i fażl) *Kim senüŋ Taŋ͡grıŋ fażlı çoḳ durur ādemīlere lākin anlarun artuḳı şükr ḳılmayalar.* 151b5=27:73

fehm (Ar.): anlama, anlayış.

fehm bir-: anlatmak, öğretmek.

(Ar. tefhīm, Far. behuş bāz dāden) *Fehm birdük Süleymān'a...* 49b4=21:79

ferc (Ar.): ırz, namus; kadın ya da erkeğin avret yeri.

(Ar. ferc/ furūc, Far. ferc/hā) *Ve ol ʿavrat kim saḳladı kendü fercini.* 52a1=21:91

f. 227b3=33:35

f.-lerini 73a2=23:5, 94a2=24:30, 94a5=24:31

ferişte (Far.): Melek

(Ar. melek/melāʾiket, Far. ferişte/gān) *Ne üçün biribimediler anun dapa ferişte?* 107b1=25:7

f.-ler 53b4=21:103, 75b2=23:24, 110a1=25:21

f.-leri 110a3=25:22, 110b2=25:25, 229b2=33:43, 233b2=33:56, 248a2=35:1

f.-lere 33b4=20:116, 245a4=34:40

f.-lerden 71b1=22:75

feryād (Far.): feryat.

feryād gerek-: korunmak, himaye edilmek.

(Ar. icārat, Far. feryād bāyesten) *Ve feryād gerekmez anġa...* 83b2=23:88

feryāda deg-: himaye etmek, korumak.

(Ar. icārat, Far. feryād resīden) *Kim durur ol kim anun elinde durur dükeli melekūt nesene ve ol feryāda dege...* 83b2=23:88

fesād (Ar.): fesat, bozulma.

(Ar. fesād, Far. fesād) *Āşkārā boldı fesād ḳuru yirde ve daḳı deñgizde ādemīlerün ʿamelleri.* 201b5=30:41

fesād bol-: düzeni bozmak, harap olmak.

(Ar. fesād, Far. tebāhkār kerden) *Eger bolsa gökde ve yirde çalaplar Tañgrıdan artuḳ, fesād bolayıdı.* 41a1=21:22

fesād gel-: bozulmak, düzeni değişmek.

(Ar. fesād, Far. tebāh būden) *Eger mutābaʿat ḳıla idi ḥaḳḳa ārzūlarına fesād gele idi gökler ve yir ve ol kim anda bola.* 81a5=23:71

fesāda getür-: bozguna uğratmak.

(Ar. ifsād, Far. tebāhkārī kerden) *Pādşāhlar ḳaçan kim gireler bir köye fesāda getüreler anı...* 143b5=27:34

fesād it-: fitne çıkarmak, bozgunculuk yapmak.

(Ar. ifsād, Far. fesād kerden) *Ve sizüŋ şehrüŋüzde barıdı doḳuz kişi kim fesād iderleridi yirde ve eyü degülleridi.* 147a3=27:48

fesād ḳıl-: bozgunculuk yapmak, fitne çıkarmak.

(Ar. ifsād, Far. tebāh kerden) *Anlar kim fesād ḳılurlar yirde ve ṣalāḥ işlemezler.* 130b4=26:152

fesād ḳılan: bozgunculuk yapan, fitne çıkaran.

(Ar. mufsid/īn, Far. fesād kon/ān) *İy ḳavm! Ṭapu ḳılıḳ Tañgrıya ve ümīd dutarısaŋuz ḳıyāmet gününe ve yürimeŋ yirde fesād ḳılanlar.* 185b2=29:36

fesād ḳılmaḳ: fesat, bozgunculuk çıkarma.

(Ar. fesād, Far. fesād) *Bu durur sarāy-ı āḫiret, eyleyevüz anları kim dilemeyeler ululıġı yir yüzinde ve daḳı fesād ḳılmaḳı.* 176b1=28:83

fesād işlemek: bozgunculuk yapma, fesat çıkarma.

(Ar. fesād, Far. fesād kerden) *Ve eylük ḳıl eyle kim eylük ḳıldı Tañgrı saṅa ve isdeme fesādı işlemek yirde.* 174b2=28:77

feṯḥ (Ar.): fethetme, fetih.

(Ar. feṯḥ, Far. feṯḥ) *Bu feṯḥ müʾminlere bola eger ṭoġru sözlüler bolırısa.* 218b3=32:28

f. 218b4=32:29

fisḳ (Ar.): fasıklık, günahkarlık.

fisḳa meşġul: günah işleyen, buyruk dışına çıkan.

(Ar. fāsıḳ, Far. tebāhkārī) *Biz anġa biribidük bu köy ehline ʿaẕāb gökden anġa kim fisḳa meşġūller idi.* 185a4=29:34

fidā (Ar.): feda, fidye.

fidā ḳıl-: feda etmek, fayda sağlamak.

(Ar. cezāʾ, Far. fedāī kerden) *Ḳorḳuḳ ol günden kim ḥaḳḳın isdeye ata kendü ʿıyālinden ve ʿıyāl daḳı bolmaya kim fidā ḳıla atası üçün nesene.* 213b1=31:33

fitne (Ar.): 1. fitne, tezvir.

(Ar. fitneᵗ, Far. fitne) *Sıġınduya saḳlansunlar anlar kim muḫālefet ḳılalar anun buyruḳından kim dege anlara fitne ya dege anlarda ʿaẕāb aġırdur.* 105b3=24:63

f. 179b2=29:10, 222a5=33:14

(Ar. fitneᵗ, Far. āzmāyiş) *Kim eyleye anı kim buraḳa şeyṭān fitnedür anlara kim içlerinde sayrulıḳ bar ve ḳatı boldı gönͤgülleri.* 67a1=22:53

2. imtihan, sınav.

(Ar. fitneᵗ, Far. fitne) *Ve eyledük bir niceŋüzi bir niceŋüze fitne.* 109b4=25:20

fitne bol-: imtihana çekilmek, fitneye düşmek.

(Ar. futūn, Far. fitne) *İy ḳavmum ol kim anun bile size fitne boldı, līkin Taṅgrıŋuz şefḳatlu durur.* 29b5=20:90

fitne ḳılıcı: sınanan, imtihan edilen.

(Ar. futūn, Far. fitne konende) *Kim siz fitne ḳılıcı ḳavm imiş siz.* 147a2=27:47

fuḥş (Ar.): haddi aşma, kötülük.

fuḥş söyle-: saçma sapan, yalan yanlış konuşmak.

(Ar. hecr, Far. fuḥş hemī goften) *Ululıḳ itdileridi anġa söz anlar erdi ve fuḥş söylerleridi.* 81a1=23:67

fulān (Ar.): filan, filanca.

(Ar. fulān, Far. fulān) *Kāşke ben dutmaya idim fülānı dost.* 111a1=25:28

fuẓūllıḳ (Far. + T.): boş ve saçma (söz), yanlış, batıl.

(Ar. laġv, Far. fuẓūl) *Ve anlar kim bunlar fużūllıḳdan dönmişler.* 72b5=23:3

G

ġāfil (Ar.): gâfil, habersiz.

(Ar. ġafleᵗ, Far. ġafletī) *Ḳorḳıt bunları ḥasret güni birle kim ödene iş ve bunlar ġāfil durur.* 6b4=19:39

(Ar. ġāfil, Far. ġāfil) *Ve degül durur Taŋ͡grıḳ ġāfil andan kim işlersiz.* 155b2=27:93

ġ. 193b5=30:7

ġāfil bolmış: gafil, habersiz, farkında olmayan.

(Ar. ġāfil, Far. ġāfil būde) *Ṭoġrulıḳ birle, yaratduḳ üsdüŋüzde yidi ḳat gök ve degülüz biz kendü yaratmaġumuzdan ġāfil bolmış.* 74a5=23:17

ġaflet (Ar.): gaflet, sapıklık.

(Ar. ġafleᵗ, Far. ġaflet) *Vāy bize kim ġafletde idüḳ bundan.* 53a1=21:97

ġ. 158b3=28:15

ġ.-dedür 37b4=21:1

ġafletlıḳ (Ar. + T.): sapıklık, şımarıklık.

ġafletlıḳ ḳıl-: şımarmak.

(Ar. beṭar, Far. henbāzī kerden) *Ve nice helāk ḳılduḳ köyler ġafletlıḳ ḳıldılar dirliklerinden.* 169b5=28:58

ġafūr (Ar.): bağışlayıcı, affedici; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ġafūr, Far. āmurzkār) Taŋ͡grı bunları yavuz ṭutmaḳlıḳdan soḳra ġafūr durur, bağışlayıcı durur. 96a4=24:33

ġ. 225a1=33:24, 231b1=33:50, 234b1=33:59, 236b3=33:73, 237a3=34:2, 240a4=34:15

(Ar. er-raḥīm, Far. baḫşāyende) *Kim Taŋ͡grın ʿazīz ve ġafūr durur.* 131b2=26:159

ġ. 133a1=26:175

ġāib (Ar.): kayıp.

(Ar. ġāib, Far. ġāib) *Ne boldı baŋ͡a kim göremezven hüdhüdi meger ol bundan ġāib durur?* 141b3=27:20

ġalebe (Ar.): galip gelme, yenme.

ġalebe ḳıl-: galip gelmek, üstünlük sağlamak.

ġalebe ḳılan: galip, üstün gelen.

(Ar. ġālib, Far. ġalebe konende/gān) *İmdi ġalebe ḳılanlara yaʿni kāfirlere.* 45a3=21:44

ġālib (Ar.): galip, kazanan.

(Ar. ġālib/īn, Far. ġalebe kon/ān) *Meger biz mutābaʿat ḳılavuz cāḏūlar eger bolurlarısa anlar ġālib bizden.* 122a2=26:40

ġ. 122b2=26:44

ġālib bol-: galip gelmek.

(Ar. ġalebeᵗ, Far. ġalebe kerden) *Rabbenā ġālib boldı bize bed-baḫtlıḳ ve ḳavm iduḳ yolından azmışlar.* 85b4=23:106

ġ.-dılar 193a3=30:2

ġ.-asız 164b1=28:35

ġ.-alar 193a4=30:3

ġ.-urısavuz 122a4=26:41

ġāliblıḳ (Ar. + T.): galibiyet, kazanma.

(Ar. ġalebeᵗ, Far. ġalebe) *Yaḳınraḳ yirde ve anlar ġāliblıḳları ardınca ġālib bolalar.* 193a4=30:3

ġarḳ (Ar.): batma, boğulma.

ġarḳ bol-: boğulmak.

ġarḳ bolası: boğulacak olan.

(Ar. muġraḳ, Far. ġarḳa şoden/gān) *... kim bunlar ġarḳ bolasılar durur.* 76a4=23:27

ġarḳ ḳıl-: boğmak. **krş. ġarḳa ḳıl-**

(Ar. iġrāḳ, Far. ġark kerden) *Andan ġarḳ ḳılduḳ gerü ḳalanları.* 128b1=26:120

ġ.-duḳ 49b2=21:77, 112a4=25:37

ġarḳa ḳıl-: boğmak. **krş. ġarḳ ḳıl-**

(Ar. iġrāḳ, Far. ġarke kerden) *Andan ve ġarḳa ḳılduḳ ayruḳları.* 124b1=26:66

ġ.-duḳ 186b3=29:40

ġayb (Ar.): gayb, bilinmeyen, gizli.

(Ar. ġayb, Far. nā-peydā) *Uçmaḳ orta ol kim vaʿde ḳıldı Tañgrı kendü ḳullarına ġaybdan.* 10b3=19:61

ġ.-ı 240a1=34:14

(Ar. ġayb/ġuyūb, Far. pinhān/hā) *Bilmeye anı kim göklerde ve yirde ġaybı meger Tañgrı.* 150b3=27:65

ġ.-ları 247a1=34:48

(Ar. ġayb, Far. pūşīde) *Tañgrım getüre size kim ġaybı bilici durur.* 237a5=34:3

ġazā (Ar.): din uğruna yapılan savaş, cihad.

ġazā ḳıl-: cihad etmek.

(Ar. mucāhedeᵗ, Far. cihād kerden) *Her kim ġazā ḳıldı, ġazā ḳıla kendü nefsi üçün; kim Çalap muḥtācsuz durur dünyādakilerden.* 178b1-2=29:6

ġāzīlıḳ: cihat, mücadele etme.

(Ar. cihād, Far. cihād) *Ġāzīlıḳ ḳılun Tañgrıdın yanġa lāyıḳ ġāzīlıḳ.* 72a1=22:78

(Ar. cihād, Far. cihād kerden) *Kāfirler muṭīʿ degül, ġāzīlıḳ ḳıl bunlarun bile ġāzīlıḳ bigi ulu.* 114a5=25:52

ġāzīlıḳ ḳıl-: cihat etmek, savaşmak.

(Ar. mucāhedeᵗ, Far. cihād kerden) *Ġāzīlıḳ ḳılun Tañgrıdın yanġa lāyıḳ ġāzīlıḳ.* 71b5=22:78

ġ. 114a5=25:52

geç-: 1. geçmek, gelip geçmek. **krş. giç-**

(Ar. ḫuluvv, Far. güẕeşten) *Dürüstlik birle, biribidük sizdin yanġa ḥüccetler rūşen ve meṡel anlardan kim geçdiler sizden ilerü, ögit bola mutteḳīlere.* 96b1=24:34

g.-diler 228b5=33:38

g.-dileridi 234b5=33:62

(Ar. merr, Far. güẕeşten) *Ḳaçan kim geçeler laġv işe geçeler kendüler anun üçün ululayalar.* 117b1=25:72,

g.-eler 117b2=25:72

2. vazgeçmek, aldırış etmemek.

(Ar. ṣafḥ, Far. der güẕārden) *Ve eger yıġmaya idi faẓl issi çalap sizden niʿmet … Tañgrı yolında ve ʿafv ḳılun ve andan geçüŋ.* 92a4=24:22

=> ilerü geç- 31b1=20:99, 178a4=29:4, 243a1=34:30

=> ḥadden geçmek 162b1=28:28;

=> ḥadden geçici 73a4=23:7

geçmiş: 1. önceki, evvelki, eski, geçmiş.

(Ar. evvel/īn, Far. pīşīn/ān) *Geçmişler maṣalı durur, yazalar anı, imlā ḳılalar anġa irte daḳı gice.* 107a1=25:5

2. aşmış, geçmiş.

=> ḥadden geçmiş 132a4=26:166

gel-: 1. gelmek, erişmek, ulaşmak.

(Ar. - , Far. āmeden) *Andan Meryem'e oġlan aġrısı geldi.* 4a2=19:23

g.-ürler 28a5=20:84

g.-dügine 184b5=29:33

g.-ince 79b3=23:54

(Ar. helumme, Far. āmeden) *Bizdin yanġa gelüŋ.* 223a3=33:18

(Ar. ityān, Far. āmeden) *Geldi Meryem ʿīsā peyġāmberi götürip kendü ḳavmı arasına.* 4b5=19:27

g. 119a4=26:10

g.-düŋ 23b1=20:57

g.-di 17a5=20:9, 17b3=20:11, 24a2=20:60, 25b2=20:69, 35a5=20:126

g.-diler 112b3=25:40, 140b5=27:18, 144b4=27:38

g.-medi 7a5=19:43, 37b5=21:2, 81a2=23:68, 118b3=26:5, 167a1=28:46, 214a5=32:3

g.-ür 148a2=27:54

g.-ürsiz 183b5=29:29, 184a1=29:29

g.-ürise 226a2=33:30

g.-esi 18a3=20:15

g.-e 14a1=19:80, 15b2=19:93, 26b2=20:74, 26b4=20:75, 38a3=21:3, 44a3=21:40, 67b3=22:55, 100b1=24:49, 118b5=26:6, 126a3=26:89, 135a5=26:202, 178b1=29:5, 202b1=30:43

g.-esiz 21b4=20:47

g.-eler 6b2=19:38, 15b3=19:95, 223b4=33:20

g.-meye 34b5=20:123, 237a4=34:3

g.-meyeler 223a3=33:18

g.-üŋ 23b1=20:57

g.-üŋüz 119b4=26:16

g.-sünler 61a4=22:27, 61a5=22:27

(Ar. mecīʾ, Far. āmeden) *Ḥaḳ geldi, görinmeye bāṭıl ikiledin, gerü gelmeye.* 247a1=34:49

g.-düŋ 21a2=20:40, 46b3=21:55

g.-di 7a4=19:43, 26a3=20:72, 76a1=23:27, 78a5=23:44, 81a4=23:70, 111a2=25:29, 135b3=26:206, 138a4=27:8, 139b4=27:13, 144a3=27:36, 145b3=27:42, 154b3=27:89, 154b5=27:90, 160a3=28:20, 161a4=28:25, 161b2=28:24, 164b4=28:37, 167b1=28:48, 177a1=28:85, 184a5=29:31, 186a3=29:39, 192b2=29:68, 194b3=30:9, 221a4=33:9, 243b2=34:32, 246a2=34:43

g.-di mi 81a2=23:68

g.-dük 22a1=20:47

g.-diler 107a1=25:4, 122a3=26:41, 153b3=27:84, 184b5=29:33, 203b1=30:47, 221b1=33:10

g.-ürise 176b2=28:84

g.-e 179b3=29:10, 189b1=29:53, 189b2=29:53

g.-eler 84b4=23:99

(Ar. bulūġ, Far. resīden) *Kim geldiler size üsdüŋüzden...* 221b2=33:10

(Ar. teʿālev, Far. āmeden) *Eger dileriseŋüz bu dünyā dirligini ve ārāyişini, gelüŋ kim sizi mutaʿ ḳılavum sizi kimse eyleyelüm eyü.* 225b4=33:28

(Ar. - , Far. āmeden) *Evet, gele. Tan̆grım getüre size kim ġaybı bilici durur.* 237a4=34:3

(Ar. - , Far. -) *Kim ben ḳorḳarum kim size gele ulu gün ʿaẕābından.* 129b1=26:135

2. dokunmak, temas etmek.

(Ar. misās, Far. āmeden) *Sanġadur dirligüŋde kim diyesin: "Gelmeŋüz!"* 31a1=20:97

3. düşmek, inmek.

(Ar. ḥulūl, Far. āmeden) *Buyruḳı sımaḳuz ol arada kim ine size benüm ḫışmum ve her kim gele anġa benüm ḫışmum, işi yavuz bola.* 28a1=20:81

4. zannetmek.

(Ar. ẓann, Far. dānisten) *Ve daḳı Ẕeʾn-Nūn kim iletdi ḫışmına eyle geldi kim aḳa ḳudretümüz bolmaya.* 51a3=21:87

5. gelip çatmak, isabet etmek.

(Ar. ityān, Far. āmeden) *Hemīşe anlara kim kāfir boldılar şeklüdür andan kim bunlara gele ḳıyāmet nāgāh ya gele bunlara ʿazāb gün kim ṭoġmaz.* 67b2=22:55

(Ar. işābeᵗ, Far. resīden) *Ve ṣabr ḳıl anġa kim gele sanġa.* 210a2=31:17

6. takip etmek, peşine takılmak.

(Ar. radf, Far. resīden) *Tiz bola kim bola gele size bir nicesi ol kim iversiz.* 151b4=27:72

7. üzerinden aşmak, kaplamak.

(Ar. ġişyān, Far. resīden) *Ḳaçan kim gele anlara mevc gölge bigi oḳıyalar Çalabı iḫlāṣ birle kim dīn anun durur.* 213a2=31:32

=> fesād gel- 81a5=23:71; gerü gel- 30a2=20:91, 247a2=34:49; ġuṣṣalu gel- 158a4=28:13; ḥāżır gel- 61b1=22:28, 84b4=23:98; ilerü gel- 53b4=21:103, 163a5=28:31, 200b2=30:36; ün gel- 163a1=28:30; yaḳın gel- 37b4=21:1, 52b5=21:97; yola gel- 214b1=32:3

gelmek: 1. dönme, dönüş.

(Ar. merciʿ, Far. bāz geşten) *Kim soḳı banġa gelmek durur...* 179a3=29:8

=> dönip gelmek 86b5=23:115

2. gelme.

=> soḳı [soŋı] gelmek 209a3=31:14

gelmiş: gelmiş, gelen.

(Ar. meʾtiyy, Far. āmede) *Kim ol idi anun vaʿdesi gelmiş.* 10b4=19:61

(Ar. - , Far. -) *Anı kim eyledük biz anı ādemīleri berāber bola durmış anda dostlıġa gelmiş ıraḳdan.* 60b5=22:25

gelin: gelin.

gelin güyegi: akraba, hısım.

(Ar. neseben ve ṣihren, Far. nesebī u ḫūsūren) *Ol Çalapdur ol kim yaratdı sudan ādemī, eyledi anı gelin güyegü.* 114b4=25:54

gemü: 1. gemi.

(Ar. sefīne^{t}, Far. keştī) *Ḳurtarduḳ Nūḥ'ı, gemüsini ḳavmı birle ve eyledük ol gemüyi ʿalāmet dünyālara.* 180b3=29:15

(Ar. - , Far. -) *Ḳoy gemüye her çiftden iki ve kendü ehlüŋi.* 76a1=23:27

2. sandal, kayık.

(Ar. fulk, Far. keştī) *Ve andan bola ve andan gemü ṭolmış.* 75a3=23:22

g. 75b5=23:27, 191b5=29:65, 203a3=30:46

g.-yi 69a4=22:65, 212b5=31:31

g.-de 76a5=23:28, 128a5=26:119

(Ar. felek, Far. keştī) *Oldur ol kim yaratdı giceyi ve daḳı gündüzi ve güneşi ve daḳı ayı; dükeli gemüde durur, tesbīḥ ḳılurlar Çalaba.* 43a2=21:33

ger: eğer. **krş. eger**

(Ar. lev, Far. ger) *Ve ger ne Taŋ̂rı yıġmaḳı bola idi ādemīleri biri birinden vīrān ḳılarıdı ṣavmaʿaları ve kiliseleri ve mezgitleri...* 64a5=22:40

gerek: gerek, lazım olan.

=> feryād gerek 83b2=23:88; ne kim gerek 173a5=28:73

gerek kim: o zaman, gerek ki.

(Ar. fe, Far. bāyed ki) *Ḳaçan kim yite uşaḳ oġlanlar sizden düş görmekligi birle gerek kim destūr dileyeler...* 103a4=24:59

gerçek: gerçek, doğru.

gerçek sözlü: doğru söyleyen.

(Ar. ṣādıḳ/īn, Far. rāst-gūy/ān) *Tüşür bize bir pāre gökden eger barısaḳ gerçek sözlülerden.* 134a3=26:187

gerü: geri, tekrar, yeniden.

(Ar. - , Far. -) *Selām bolsun anġa ol gün kim ṭoġdı ve ol gün kim öle ve daḳı ol gün kim gerü dirülir gūrdan.* 2b5=19:15

g. 5b5=19:33, 202b3=30:44

gerü iki: tekrar, iki defa

(Ar. iʿāde^{t}, Far. dīger pāre) *Görmezler mi nice başlaya Taŋ̂rı yaratmaḳı andan gerü iki kim?* 181b2=29:19

gerü al-: geri almak, kurtarmak.

(Ar. istinḳāẕ, Far. bāz tevānisten) *Ve eger ḳaparısa bunlardan siŋek nesene, gerü alımayalar anı siŋekden.* 71a3=22:73

gerü baḳ-: geri dönmek, avdet etmek.

(Ar. irtidād, Far. bāz āmeden) *Ben getürem sanġa anı andan ilerü kim gözi açıp gerü baḳıp.* 145a3=27:40

gerü bar-: geri çevrilmek, gönderilmek.

(Ar. recʿ, Far. bāz gerden) *Andan andın yanġa gerü baralar.* 195a3=30:11

2. dönmek, geri dönmek.

(Ar. - , Far. bāz geşten) *Eger bir kez biz gerü barayıduḳ, bolayıduḳ müʾminlerden.* 127a1=26:102

gerü barmaḳ: 1. yeniden dirilmek, haşrolunmak.

(Ar. ḥaşr, Far. bāz geşten) *Ve ol Taŋ̂rı durur kim yaratdı sizi yirde ve andın yanġa durur gerü barmaḳ.* 82b1=23:79

2. dönüş, geri dönme.

(Ar. meṣīr, Far. bāz geşten) *Taŋ̂rınundur pādşāhlıḳı göklerün ve yirüŋ ve Taŋ̂rıdan yanġadur dükeline gerü barmaḳ.* 99a1=24:42

gerü bir-: vermek, geri vermek, iade etmek.

(Ar. redd, Far. bāz dāden) *Gerü birdük anı anasına kim gözi rūşen bola ve ġuṣṣalu gelmeye kim bile kim Taŋ̂rı vaʿdesi ḥaḳ durur.* 158a3=28:13

=> ʿivaż gerü bir- 245a3=34:39

gerü bol-: geri kalmak.

(Ar. istiʾḫār, Far. bāz pes şoden) *Sizedür vaʿde yiri ol gün kim ol sāʿatden gerü bolmayasız ve ilerü daḳı geçemeyesiz.* 242b5=34:30

gerü çıḳ-: 1. çıkmak, ayrılmak, gitmek.

(Ar. ḫurūc, Far. bīrūn āverden) *Güvür elüŋi yaḳaḳ içine kim gerü çıḳa aḳ bolmış, yavuzlıḳsuz ve götür sindin yanġa ḳanaduḳı ḳorḳudan.* 163b1=28:32

2. bölük bölük ayrılmak, parçalara bölünmek.

(Ar. teṣaddu ʿ, Far. bīrūn āmeden) *Ol gün kim sinleden gerü çıḳalar.* 202b2=30:43

gerü çıḳar-: 1. çıkarmak.

(Ar. iḫrāc, Far. bīrūn āverden) *Ol yirden gerü çıḳaravuz sizi…* 23a5=20:55

2. diriltmek.

(Ar. muḫrāc, Far. bīrūn āverden) *Andan soḳra kim bolavuz ṭopraḳ ve atalarumuz bile gerü çıḳaralar.* 151a2=27:67

gerü dirgür-: tekrar diriltmek, yeniden canlandırmak.

(Ar. iḥyāʾ, Far. zinde kerden) *Ve ol kim öldüre bizi gerü dirgüre bizi.* 125b2=26:81

g.-e 201b3=30:40

gerü dön-: 1. geri dönmek, dönüp gelmek.

(Ar. rucūʿ, Far. bāz gerdīden) *Gerü dön anlardın yanġa...* 144a5=27:37

g.-di 28b2=20:86

g.-diler 47b3=21:64

g.-üŋ 39b3=21:13, 93b3=24:28, 222a2=33:13

g.-eler 47a3=21:58, 52a5=21:93, 144a3=27:35, 202a3=30:41

g.-meyeler 52b3=21:95

(Ar. rucūʿ, Far. bāz geşten) *Anun durur ḥükm ve gerü döne andın yanġa.* 177b2=28:88

g.-diler 43b1=21:35

(Ar. recʿ, Far. bāz gerdānīden) *Ve ṭatduravuz anlara yiyni ʿaẕāb ulu ʿaẕābdan ayruḳ, meger kim anlar gerü döneler.* 217b2=32:21

g.-mediler 29b2=20:89

(Ar. inḳılāb, Far. bāz gerdīden) *Ve eger degse anġa belā, gerü döne kendü yüzin ṣabr ḳılmaya ol şaḥış ziyān ḳılıcı bu dünyāda, ol dünyāda bola.* 57b5=22:11

(Ar. tevallī, Far. ber gerdīden) *Ḳaçan kim oḳıyasın anġa āyetimüzi gerü döne tekebbürden...* 207a5=31:7

g.-di 161a3=28:24

2. vazgeçmek, terk etmek, kaçınmak, sakınmak.

(Ar. intihāʾ, Far. bāz pes şoden) *Eger gerü dönmeziseŋ bu işden sengsār ḳılam sini ve ıraḳ ḳalasın binden.* 7b5=19:46

g.-mezisek [-meziseŋ] 132a4=26:167

(Ar. tevallī, Far. ber gerdīden) *İlet benüm nāmemi, buraḳ anlardın yanġa andan gerü dön anlardan gör kim nite dönerler?* 143a2=27:28

g.-di 100a3=24:47

g.-er 163a4=28:31

(Ar. tevallī, Far. ber gerden) *Ve ṭoġru ʿahd ḳıldılar Tan͡grı birle ilerü kim gerü dönmeyeler barıdı Tan͡grı ʿahdi sorılmış.* 222b2=33:15

3. yönelmek.

(Ar. inābeᵗ, Far. bāz gerden) *Kim gerü döne yine banġa kim bendin yanġadur sizüŋ dönecegüŋüz.* 209b1=31:15

gerü döndi: yönelmiş, yönelen.

(Ar. munīb, Far. bāz geşte) *Kim anda āyet her ḳula kim bize gerü döndi.* 238b4=34:9

gerü döndür-: 1. geri döndürmek, çevirmek, havale etmek.

(Ar. recʿ, Far. bāz gerdānīden) *Yā Rab! Gerü döndür bini.* 84b5=23:99

g.-dük 20b4=20:40

g.-e 105b5=24:64, 243a4=34:31

g.-eler 181a5=29:17, 190a4=29:57

(Ar. ḳalb m., Far. bāz gerden) *ʿAẕāb bire anġa kim dileye ve bağışlaya anġa kim dileye ve andın yanġa gerü döndüreler sizi.* 182a2=29:21

2. geri döndürmek, dönüştürmek, şekil değiştirmek.

(Ar. iʿādeᵗ, Far. bāz gerdānīden) *Biz gerü döndürevüz anı...* 18b5=20:21

3. geri çevirmek, iade etmek, tekrarlamak.

(Ar. iʿādeᵗ, Far. dīger bāz kerden) *Anı kim yarada ḫalḳı andan gerü döndüre anı ol kim rūzī birür size gökden ve yirden?* 150a5=27:64

(Ar. iʿādeᵗ, Far. bāz gerdānīden) *Ḳaçan kim dileyeler kim ṭaşra çıḳalar andan, gerü döndüreler anda.* 217a4=32:20

g.-eler 60a3=22:22

(Ar. redd, Far. bāz gerdānīden) *Ol kim vācib ḳıldı sanġa Ḳurʾān'ı, gerü döndüre sini gerü dönecek yire.* 176b5=28:85

gerü döndürmek: geri döndürme, savma, çevirme.

(Ar. ṣarf, Far. gerdānīden) *Ḳudret birilmedi gerü döndürmege ya meded ḳılmaġa.* 109b1=25:19

gerü dönecek yir: geri dönülecek, varılacak yer.

(Ar. meʿād, Far. cāygāh) *Ol kim vācib ḳıldı sanġa Ḳurʾān'ı, gerü döndüre sini gerü dönecek yire.* 176b5=28:85

gerü döniş: geri dönme, dönüş, avdet.

(Ar. meṣīr, Far. bāz geşten) *Anun gerü dönişi bu yanġadur.* 66a3=22:48

gerü dönmek: geri dönme, geri dönüş, döndürülmek.

(Ar. recʿ, Far. bāz geşten) *Bizüz biz mīrāṣ alınuruz yiri ve daḳı ol kim yirde durur ve bizdin yanġa bola gerü dönmek.* 7a1=19:40

(Ar. meradd, Far. bāz geşten) *... eylükler yigrek Tañgrı ḳatında müzdi ve yigrek yir durur gerü dönmege.* 13b2=19:76

gerü dönmiş:1. geri dönen, sapan, yoldan çıkmış.

(Ar. nākib, Far. ber gerdīde/gān) *Kim anlar kim īmān getürmediler ol cihānda ṭoġru yoldan gerü dönmişlerden durur.* 81b5=23:74

2. Tanrı'ya yönelen, samimi, itaatkar.

(Ar. munīb/īn, Far. bāz gerdīde/gān) *Ḳaçan kim dege ādemīye ziyān oḳıyalar Tañgrılarını gerü dönmişler andın yanġa.* 200a1=30:33

g.-lerden 199b2=30:31

gerü dur-: geri durmak, dönmek, vazgeçmek.

(Ar. nehy, Far. bāz pes şoden) *Eger gerü durmasaḳ (durmasaŋ) iy Nūḥ, bolasın sengsār bolanlardan.* 128a2=26:116

(Ar. taʿḳīb, Far. bāz istāden) *Ḳaçan kim gördi anı kim deprenür ancılayın kim bola yılan, gerü döner gerü durmadı.* 163a5=28:31

(Ar. intihāʾ, Far. bāz şoden) *Eger münāfiḳlar gerü durmayalar ve daḳı anlar kim göñüllerinde sayrulıḳ bar.* 234b1=33:60

(Ar. ẓall, Far. bāz īstāden) *Ve baḳ Tañgrık dapa kim sen gerü durduḳ (durduŋ) mı anġa ṭapu ḳılmaḳdan?* 31a2=20:97

gerü gel-: 1.dönmek, geri dönmek, geri gelmek.

(Ar. rucūʿ, Far. bāz gerdīden) *Ol buzaġuya anġa degin kim gerü gele bize Mūsā.* 30a2=20:91

2. yeniden meydana getirmek, değiştirmek.

(Ar. iʿādeᵗ, Far. bāz āmeden) *Ḥaḳ geldi, görinmeye bāṭıl ikiledin, gerü gelmeye.* 247a2=34:49

gerü getür-: geri getirmek, döndürmek.

(Ar. redd, Far. bāz āverden) *Emzür, ḳaçan kim ḳorḳasın anda buraḳ anı deñgize ve ḳorḳma ve ġuṣṣa ḳılma kim biz gerü getürevüz anı sindin yanġa...* 157a2=28:7

gerü ikiledin: yeni, yine, tekrar.

(Ar. cedīd, Far. nev) *Ḳaçan kim biz eksilevüz yirden gerü ikiledin yaradıla mıvuz?* 215b2=32:10

gerü ilet-: döndürüp dolaştırmak.

(Ar. ṣadd, Far. bāz burden) *Degüldür meger er kim diler gerü ilete sizi aḳa kim ṭaparlarıdı atalaruḳuz.* 245b5=34:43

gerü ḳalan: geride kalan, geri kalan.

(Ar. bāḳī, Far. mānde/gān) *Andan ġarḳ ḳılduḳ gerü ḳalanları.* 128b1=26:120

gerü ḳo-: geri bırakmak, döndürmek.

(Ar. recʿ, Far. bāz hilden) *Gerü ḳoġıl bizi kim eyü ʿamel ḳılavuz.* 216a1=32:12

gerü yarat-: diriltip kaldırmak, haşretmek.

(Ar. baʿṯ, Far. ber engīḫten) *Andan sizi ḳıyāmet güninde gerü yaradalar.* 74a4=23.16

getür-: 1. getirmek, göstermek; gelmek, yapmak.

(Ar. mecīʾ, Far. āverden) *Doġrulıḳ birle getürdüŋ nesene ulu zişt.* 5a1=19:27

g.-düm 142a1=27:22

g.-diler 15a1=19:89

g.-evüz 111b4=25:33

g.-esiz 206a2=30:58

(Ar. - , Far. giriften) *Ṭoġrulıḳ birle, sayalar bunları ve saġışı bunlarun getürdi.* 15b3=19:94

(Ar. ityān bi, Far. āverden) *Siz durun bunda kim ben gördüm od, baram getürem size andan ḫaber ya bir ḳadar oddan getürem...* 162b4=28:29

g. 121a5=26:31, 131a1=26:154, 184a2=29:29

g.-ürisen 121a4=26:30

g.-sün 38b2=21:5

g.-üŋ 41a4=21:24, 47a5=21:61, 150b1=27:64, 167b5=28:49

g.-em 17b2=20:10, 138b3=27:7, 144b5=27:39, 145a2=27:40,

g.-e 141b5=27:21, 144b3=27:38, 172b4=28:71, 173a2=28:72, 209b4=31:16, 237a4=34:3

g.-evüz 23b3=20:58, 45a2=21:44, 45b3=21:47, 144b1=27:37

g.-eler 121b5=26:37, 154a5=27:87

g.-medüŋ 36b5=20:133

g.-meseler 88b1=24:4

g.-meyeler 111b3=25:33

(Ar. hātū, Far. āverden) *Eyidevüz: "Getürüŋ ḫüccetüŋüzi."* 173b3=28:75

2. (yük) taşımak, yüklenmek, götürmek.

(Ar. ḥaml, Far. ber giriften) *Ziyānlu bola ol kimerse kim ẓulm getürdi.* 33a1=20:111

(Ar. iḥtimāl, Far. ber giriften) *Anlar … ḥaḳīḳat kim getürdiler bühtān ve yazuḳ āşkārā.* 234a2=33:58

3. getirmek, yerleştirmek.

(Ar. īvāʾ, Far. āverden) *Ve eyledük Meryem oġlını ve anasını nişān ve getürdük bunları rabvet deresine kim ṭuracaḳ ve pınġar durur.* 79a3=23:50

4. sürmek.

(Ar. işārat, Far. ber engīḫten) *Kim Taŋ͡grı biribidi yilleri kim getüre bulıdı andan döşeye anı gökde nice dilerise...* 203b3=30:48

=> fesāda getür- 143b5=27:34; gerü getür- 157a2=28:7; īmān getür- 6b5=19:39, 15b4=19:96, 25b2=20:70, 26b4=20:75, 28a3=20:82, 35b2=20:127, 58a5=22:14, 59a1=22:17, 60a4=22:23, 64a2=22:38, 66a4=22:50, 67a4=22:54, 80a1=23:58, 81b4=23:74, 86a3=23:109, 88a1=24:2, 100a2=24:47, 104b5=24:62, 122b4=26:47, 122b5=26:49, 127b3=26:111, 130a1=26:139, 131b1=26:158, 135a4=26:201, 137a4=26:227, 148a1=27:53, 153a3=27:81, 154a3=27:86, 156a1=28:3, 168b2=28:52, 171b5=28:67, 177b5=29:2, 178b3=29:7, 179b1=29:10, 180a1=29:12, 183a3=29:26, 188a1=29:46, 189a2=29:51, 190a2=29:56, 190a4=29:58, 195b2=30:15, 200b5=30:37, 204b5=30:53, 207b2=31:8, 235b4=33:69, 237b2=34:4, 238a5=34:8, 241a5=34:21, 247a5=34:52; ilerü getür- 110a5=25:23; rence getür- 234a5=33:59; şalavāt getür- 233b3=33:56; şirk getür- 59a2=22:17, 61a2=22:26, 62a4=22:31, 179a2=29:8, 192a2=29:65, 200a5=30:35, 201b5=30:40; ṭoġru getür- 164a2=28:34

=> īmān getüren 123a4=26:51, 135a3=26:199

=> īmān getürmek 218b5=32:29; ʿözr getürmek 205b5=30:57

=> īmān getürmeyen 124b2=26:67

gey: çok.

(Ar. - , Far. saḫt) *Bu ḫoşdur gey ṭatlu ve bu acı gey acı.* 114b2=25:53

gey-: giymek, örtmek, örtünmek.

(Ar. - , Far. -) *Geye anı yaʿni örte bir mevc üstinde mevc.* 98a4=24:40

gez-: 1. gezmek, dolaşmak; şaşkın şaşkın dolaşmak, bocalamak.

(Ar. ʿameh, Far. hemī kerden) *Ve eger bağışlayavuz bunlara ve iletevüz anı kim bunlara bola ziyāndan baralar yolsızlıḳda bunlar gezeler.* 82a1=23:75

2. dolaşmak, tavaf etmek.

(Ar. teṭavvuf, Far. hemī gerdīden) *Bunlarun ardınca gezeler size bir niceŋüz bir niceŋüze.* 103a1=24:58

gezdür-: gezdirmek, dolaştırmak.

(Ar. ḥāşir/īn, Far. ḥaşr konende/gān) *Dutḳıl Mūsā'yı ve daḳı ḳarındaşını ve biribigil şehrlerde gezdürgil!* 121b5=26:36

gibi: gibi. **krş. bigi**

(Ar. - , Far. hemī) *Ve göresin ṭaġlar, sanasın kim anı bağlanıp ṭoḳdı ve ol barur tuman bulut yüridügi gibi.* 154b2=27:88

gice: gece, geceleyin.

(Ar. leyl, Far. şeb) *… gice vaḳtlarında tesbīḥ ḳıl.* 36a4=20:130

g. 40b4=21:20, 44b2=21:42,

g.-yi 43a1=21:33, 113b4=25:47, 154a1=27:86, 212a5=31:29

(Ar. aṣīlen, Far. şebāngāh/ān) *Tesbīḥ ḳılsunlar … irte ve gice.* 97a5=24:36

g. 2a5=19:11, 107a2=25:5, 229b1=33:42

(Ar. ʿaşiyyen, Far. şebāngāh/ān) *Anġa durur sipās ve şükr göklerde ve yirde ve gice ve öyle vaḳtında.* 196a3=30:18

g. 10b5=19:62

(Ar. ravāḥ, Far. şebāngāh) *Süleymān'a musaḫḫar ḳılduḳ yili irte bolınca bir aylıḳ yol ve daḳı gice bolınca bir aylıḳ yol.* 239a3=34:12

gice ilet-: geceleyin götürmek.

(Ar. isrāʾ, Far. burden be-şeb) *İlet gice benüm ḳullaruma.* 27a3=20:77

gice ḳıl-: geceye girmek.

(Ar. imsāʾ, Far. şebāngāh kerden) *Arı durur Tañgrı ol vaḳt kim gice ḳılasız ve ol vaḳt kim ṣubḥ ḳılasız.* 196a1=30:17

giç-: geçmek. **krş. geç-**

giçen gün: dün.

(Ar. ems, Far. bedī rūz) *Andan soḳra ol kim yārī ḳıldı anġa giçen gün.* 159b2=28:18

gider-: 1. gidermek, yok etmek, izale etmek.

(Ar. keşf, Far. burden) *Ol kim icābet ḳıla biçāreye ḳaçan kim oḳıya anı ve gidere yavuzlıġı ve ziyānı ve eyleye sizi ḫalīfeler yire.* 149b5=27:62

g.-dük 50b4=21:84

(Ar. iẕhāb, Far. burden) *Kim Tañgrı diler kim gidere sizden pelīdi iy peyġāmber ḫānedānı, arıda sizi.* 227a1=33:33

g.-megil 249b3=35:8

2. (ses) kısmak, azaltmak. "indür-" ile birlikte.

(Ar. ḫuşūʿ, Far. furū dāşten) *Ve gidereler ve indüreler ünleri Tañgrıya, işitmeyesin meger aḳlu ün.* 32b1=20:108

=> göñglinden gider- 150a1=27:62; ḳorḳu gider- 241b5=34:23

gir-: girmek, gelmek, maruz kalmak.

(Ar. iştiʿal, Far. ender ameden) *Ve daḳı girdi banġa ḳocalıḳ.* 1a1=19:4

g.-di 1a1=19:4

g.-esüz 93b5=24:29

g.-esiz 104b2=24:61

g.-me 93b2=24:28

g.-meŋüz 93a4=24:27

(Ar. duḫūl, Far. [en]der şoden) *Ve girdi Mūsā Mıṣr şehrine ġaflet vaḳtında anun ḳavmından.* 158b2=28:15

g.-üŋ 141a1=27:18

g.-eler 10b1=19:60, 143b5=27:34

g.-meŋ 232a4=33:53

(Ar. duḫūl, Far. ender āmeden) *Girmeŋ peyġāmber evlerine size buyurmayınca, ṭaʿāma görmedin, oḳırlar girüŋ.* 232a5=33:53

g.-eler 222a4=33:14

(Ar. vurūd, Far. ender şoden) *Siz ve anı kim ṭapu ḳılursız Tañ͡grıdan artuḳ, odun ṭamunuḳ siz bolasız. Anda giresiz.* 53a3=21:98

g.-eler 53a4=21:99

g.-meyeler 12a4=19:71

(Ar. vurūd, Far. ender āmeden) *Ḳaçan kim girdi Medyen ḳapusına, buldı anda bir gürūh ādemīlerden kim su birürleridi...* 160b4=28:23

(Ar. vulūc, Far. ender āmeden) *Bilür anı kim girür yire ve daḳı ne kim çıḳar yirden...* 237a1=34:2

(Ar. - , Far. -) *Girmeŋüz eve kendü evüŋüzden ayruḳ meger kim destūr dileyesiz ve* ***girdiŋüzde*** *selām ḳıluḳ ḳavmına.* 93a5=24:27

=> içerü gir- 146a2=27:44

giriftār (Far.): tutulmuş, yakalanmış.

giriftārlıḳ (Far. + T.): kaçınılmaz, elzem.

(Ar. lizām, Far. giriftkārī) *Tiz bola kim bola giriftārlıḳ.* 118a3=25:77

girü: geri, tekrar.

(Ar. - , Far. -) *Biribidük bunlara peyġāmber girü...* 76b4=23:32

=> yön girü 139a4=27:10; ikiledin girü yarat/d- 198a4=30:27

girü dirülmek: tekrar dirilme, ölümden sonra tekrar canlanma.

(Ar. baʿṯ, Far. zinde kerden) *İy ādemīler! Eger bolurısaḳuz gümānlu girü dirülmege....* 56a2=22:5

girü ṭart-: geri dönmek, dönüp kaçmak.

(Ar. nekṣ, Far. bāz geşten) *Dürüstlıḳ birle kim bizüm ḥüccetlerümüz oḳıyalar size, barıdukuz arduḳuzca kim girü ṭartasız.* 80b5=23:66

git-: gitmek, yürümek, uzaklaşmak.

(Ar. meşy, Far. reften) *Kim gitdi ḳız ḳarındaşuḳ ve eydür: "Hīç yol gösterem size, ol kişi kim ḳabūl ḳıla anı?"* 20b2=20:40

(Ar. ẕehāb, Far. şoden) *Ol vaḳtın kim gide her tañ͡grı anı kim yaratdı ve yükseldi bir nicesi bunlardan bir nicesine.* 83b5=23:91

gide 223b1=33:19

g.-meyeler 105a1=24:62, 223b4=33:20

(Ar. - , Far. -) *Çıḳ git bu şehrden kim benven sanġa naṣīḥat ḳılıcılardan.* 160a5=28:20

g.-diler 68a2=22:58

gitmek: gitme, gidiş.

(Ar. - , Far. reften) *Ve eyledük yirde ṭaġlar kim dönmeye anlarıḳ bile; eyledük andan yollar gitmek; tā meger anlar yol bulalar.* 42b4=21:31

gizle-: gizlemek, saklamak.

(Ar. ketm, Far. nihān kerden) *Oldur kim bilür āşkārāsını sözüŋ ve bilür anı kim gizleyesiz.* 54b4=21:110

(Ar. isrār, Far. pinhān kerden) *Oyına meşġūl bolurıdı gön͡gülleri ve gizlerleridi rāzlarını.* 38a2=21:3

g.-diler 24a5=20:62, 243b5=34:33

(Ar. iḫfāʾ, Far. pinhān kerden) *N'üçün secde ḳılmayalar Tan͡grıya ol kim daşra çıḳara gizülüyi göklerden ve yirden ve bile anı kim gizleyesiz...* 142b3=27:25

g.-seŋüz 233a3=33:54

(Ar. iḫfāʾ, Far. pinhān dāşten) *Ve gizlersün kendü teninde anı...* 228a4=33:37

(Ar. iknān, Far. pinhān kerden) *Kim Tan͡grıḳ bile anı kim gizleyeler gön͡güllerinde ve anı daḳı kim āşkārā ḳılalar.* 152a2=27:74

g.-yeler 172a4=28:69

=> sözi gizle- 31b5=20:103

gizleyü: bilinmeyen, gayb.

(Ar. ġayb, Far. pinhānī) *Ḥaḳīḳat kāfir boldılar anġa ilerüden ve buraḳurlar gizleyü ıraḳ yirden.* 247b2=34:53

gizlen-: gizli kalmak, gizlenmek.

(Ar. ʿuzūb, Far. pinhānī şoden) *Gizlenmeye andan bir ẕerre...* 237a5=34:3

gizü/ilü: gizli, gayb, görünmeyen.

(Ar. ġayb, Far. nihānī) *Ol durur ʿālim gizülüye ve āşkāreye…* 215a2=32:6

(Ar. ġayb, Far. pinhānī) *Bilür gizülüyi āşkāreyi ve ulu durur...* 84a2=23:92

g.-yi 142b2=27:25

(Ar. iḫfāʾ, Far. pinhān kerde) *Hīç nefs bilmeye anı kim gizilü durur anlarun gözleri aydını ʿivaż bola işledükleri ʿamele.* 216b4=32:17

(Ar. sırr, Far. nihān) *Ol bilür gizülüyi ve örtilü.* 17a3=20:7

gögüs: göğüs, sine.

(Ar. ṣadr, Far. sīne/hā) *Kim ol kör ḳılmaya mı gözleri velākin kör ḳıla göñ͡gülleri ol kim gögüslerde durur.* 65b5=22:46

gök/g: gök, gökyüzü

(Ar. semāʾ/vāt, Far. āsmān/hā) *Tedbīr ḳıla gök işini yirdin yaṅ͡a.* 214b5=32:5

g. 110b2=25:25, 197b5=30:25

gögi 40a2=21:16, 69a5=22:65

g.-de 38a4=21:4, 70a3=22:70, 115b4=25:61, 152a3=27:75, 182a3=29:22, 203b4=30:48

g.-den 58b3=22:15, 62a5=22:31, 69a1=22:63, 74b1=23:18, 99a3=24:43, 114a1=25:48, 118b2=26:4, 134a2=26:187, 149a3=27:60, 150b1=27:64, 185a3=29:34, 191a5=29:63, 197b3=30:24, 208a2=31:10, 237a2=34:2, 238b2=34:9, 238b3=34:9, 248b3=35:3

g.-ler 15a2=19:90, 42a5=21:30, 46b4=21:56, 81a5=23:71

g.-leri 16b4=20:4, 42b5=21:32, 53b5=21:104, 96b2=24:35, 115a5=25:59, 149a2=27:60, 187a5=29:44, 191a1=29:61, 194a1=30:8, 197a1=30:22, 207b5=31:10, 211b3=31:25, 214b2=32:4, 248a2=35:1

g.-lere 236a4=33:72

g.-lerde 15b1=19:93, 17a1=20:6, 40b2=21:19, 69a2=22:64, 98b3=24:41, 105b4=24:64, 107a3=25:6, 150b3=27:65, 154a4=27:87, 189a3=29:52, 196a2=30:18, 198a5=30:27, 209b4=31:16, 210b2=31:20, 211b5=31:26, 236b5=34:1, 237a5=34:3, 241b2=34:22

g.-lerdedür 59a5=22:18, 198a2=30:26

g.-lerden 23a1=20:53, 142b3=27:25, 242a2=34:24

g.-lerüñ͡g 11a4=19:65; göklerüŋ 83a4=23:86, 120b3=26:24; göklerün 98b5=24:42, 106a4=25:2

(Ar. ṭarīḳat, Far. āsmān) *Ṭoġrulıḳ birle, yaratduḳ üsdüŋüzde yidi ḳat gök ve degülüz biz kendü yaratmaġumuzdan ġāfil bolmış.* 74a5=23:17

(Ar. - , Far. āsmān) *Eger bolsa gökde ve yirde çalaplar Taŋrıdan artuḳ, fesād bolayıdı.* 41a1=21:22

göge 237a3=34:2

gölge: gölge.

(Ar. ẓill, Far. sāye) *Görür misin Taŋrından yanġa nice ṭartar gölgeyi?* 113b2=25:45

g.-din 161a3=28:24

(Ar. ẓulleᵗ, Far. sāye) *Ḳaçan kim gele anlara mevc gölge bigi oḳıyalar Çalabı iḫlāṣ birle kim dīn anun durur.* 213a2=31:32

(Ar. ġarb, Far. sāye) *… hemīşe güneyde bolmaya ve hemīşe gölgede daḳı bolmaya.* 97a1=24:35

(Ar. - , Far. -) *Andan dutdı anları ʿaẕāb ẓulle güni yaʿni gölge...* 134a5=26:189

gönder-: göndermek, serbest bırakmak, rahat bırakmak.

(Ar. tesrīḥ, Far. kesī kerden) *Mutaʿ ḳılun anları ve eylük birle gönderüŋ.* 230b2=33:49

gönin-: iman etmek, inanmak.

(Ar. īmān, Far. girevīden) *Kim Taŋrı yol gösterici durur anlar kim gönindiler ṭoġru yola.* 67a5=22:54

göŋ(ü)l: kalp, gönül. **krş. göŋgül**

(Ar. ḳalb/ḳulūb, Far. dil/hā) *Andan indi Cebrāyil emīn göŋlüŋe...* 134b4=26:194

göŋline 157b4=28:10

(Ar. fuʾād, Far. dil) *Ve barıdı göŋli Mūsā anasınun fārīġ.* 157b2=28:10

göŋlüni 111b3=25:32

göŋg(ü)l: gönül, kalp, yürek. **krş. göŋül**

(Ar. ḳalb/ḳulūb, Far. dil/hā) *Oldur her kim ulu duta buyruḳlarını Taŋrınun ol bola perhīzlü göŋglü.* 62b2=22:32

göŋgline 206a4=30:59

göŋglinde 226b2=33:32

göŋglüŋüzdedür 231b5=33:51

g.-ler 221b2=33:10

g.-leri 38a2=21:3, 63a3=22:35, 65b4=22:46, 67a2=22:53, 80a2=23:60, 80b1=23:63, 97b3=24:37

g.-lerine 135a4=26:200, 232b5=33:53

g.-lerinde 67a5=22:54, 100b1=24:50, 221b5=33:12, 225a5=33:26, 234b2=33:60

g.-lerüŋüze 232b4=33:53

g.-lerden 241b5=34:23

g.-lü 219b2=33:4

(Ar. ṣadr/ṣudūr, Far. dil/hā) *Ve gönglüm ṭar bola...* 119b1=26:13

gönglümi 19a5=20:25

g.-lerde 188b2=29:49

g.-lerdedür 211b2=31:23

g.-lerinde 152a2=27:74, 172a4=28:69, 179b4=29:10

(Ar. fuʾād, Far. dil/hā) *Ve Tangrıdur ol kim yaratdı sizi işitmekligi ve görmekliġi ve göngülleri.* 82a5=23:78

g. 215b1=32:9

göngülden gider-: düşünmek, hatırlamak.

(Ar. teẕekkür, Far. yād giriften) *Kim tangrı durur Tangrı birle, az bola ol kim gönglinden gidermeye.* 150a1=27:62

gör-: 1. görmek, bakmak, izlemek, farkına varmak.

(Ar. reʾy, Far. dīden) *Andan soḳra kim göresin ādemīlerden kimerse, eyit kim: "Ben neẕr ḳıldum Tangrıya orıç dutmaḳ."* 4b3=19:26

g.-düŋ 13b2=19:77, 30a3=20:92

g.-di 139a3=27:10, 145a3=27:40, 146a3=27:44, 163a4=28:31, 249b2=35:8; (gördü) 17a5=20:10

g.-diler 224a4=33:22, 244a1=34:33

g.-ürsin 207b5=31:10

g.-ür 113a3=25:43, 113b1=25:45, 125a2=26:75, 135b2=26:205, 136b2=26:218, 172b2=28:71, 172b5=28:72

g.-mez 14a5=19:83, 59a4=22:18, 68b5=22:63, 69a4=22:65, 99a1=24:43, 210b2=31:20, 212a4=31:29, 212b4=31:31, 238b1=34:9

g.-mezler 45a2=21:44, 154a1=27:86

g.-em 21b4=20:46

g.-esin 55a5=22:2, 55b2=22:2, 56b3=22:5, 98b3=24:41, 99a2=24:43, 154a5=27:88, 203b4=30:48, 215b4=32:12, 223a5=33:19, 237b5=34:6, 243a3=34:31, 247a4=34:51

g.-e 108a4=25:12

g.-evüz 110a1=25:21

g.-eler 13a2=19:75, 110a3=25:22, 112b5=25:41, 113a3=25:42, 171b1=28:64, 218b1=32:27

g.-eleridi 135a4=26:201, 204b1=30:51

g.-meye 137a2=26:225

g.-meyeler 29b2=20:89, 42a4=21:30, 119a1=26:7,192a3=29:67, 200b3=30:37

g.-seler 43b1=21:36

g.-emezven 141b3=27:20

g.-emeye 98b1=24:40

g.-emeyesin 32a5=20:107

g.-emezleridi 221a5=33:9

g.-emediler 112b4=25:40

(Ar. baṣar, Far. dīden) *Ne işide bunlar ve ne göre ol gün kim geleler.* 6b2=19:38

g.-düm 30b3=20:96

g.-di 157b5=28:11

g.-dük 215b5=32:12

g.-ürsiz 38a4=21:3, 148a3=27:54

g.-mediler 30b3=20:96

g.-mez 173a3=28:72, 218b3=32:27

g.-meye 7a3=19:42

(Ar. īnās, Far. dīden) *Gördi Ṭūr ṭaġı kūşesinde od yanar.* 162b3=28:29

g.-düm 17b1=20:10, 138b2=27:7, 162b4=28:29

(Ar. ʿayn, Far. ber dīdār) *Buraḳdum sanġa dostlıḳ benden tā iş işleyeler senün birle ben göreriken.* 20b2=20:39

(Ar. ʿayn, Far. çeşm-i dīdār) *Getürüŋ dükeli ḫalāyıḳ görüriken!* 47a5=21:61

(Ar. naẓar, Far. nigeristen) *Göreler nice bolur soḳı anlarun…* 194a5=30:9

g. 107b4=25:9, 140a2=27:14, 143a2=27:28, 143b4=27:33

g.-eyim 142b5=27:27

g.-gil 147b2=27:51, 165b3=28:40

g.-evüz 145b2=27:41

g.-üŋ 181b4=29:20, 202a4=30:42

(Ar. naẓar, Far. çeşm dāşten) *Girmeŋ peyġāmber evlerine size buyurmayınca, ṭaʿāma görmedin, oḳırlar girüŋ.* 232a5=33:53

(Ar. lāḳī, Far. dīden) *Daḳı ol kişiye kim vaʿde ḳılmışuz eyü vaʿde ol göre anı.* 170b4=28:61

(Ar. īṣār, Far. dīden) *Görmeyevüz sini ol işe kim geldi bize görinenlerden ve ol kim yaratdı bizi...* 26a2=20:72

2. haberdar olmak.

(Ar. iṭṭilāʿ, Far. dīden) *Göre görünmezi ya ṭuta Taŋ̂grı ḳatında ʿahd.* 13b3=19:78

3. sanmak, zannetmek.

(Ar. ẓann, Far. dīden) *Kim görürüz biz sini yalancı.* 134a1=26:186

4. basiretli olmak, gönül gözüyle görmek.

(Ar. baṣīreᵗ, Far. ʿibrethā ve ḥüccethā) *Ḥaḳ, birdük Mūsā'ya kitābı andan soḳra kim helāk ḳılduḳ bölükler kim ilerü barıdı ḫalāyıḳ görüriken...* 166a4=28:43

5. kavuşmak.

(Ar. telḳiyeᵗ, Far. dīden) *Şükrleri anlarun ol gün kim göreler anı selām bola ve eyledi anlara çoḳ ṣevāb.* 229b4=33:44

g.-meyeler 175b2=28:80

(Ar. - , Far. -) *Kim ol yigrek bola anlara kim dileyeler kim Taŋ̂grı dīdārını göreler.* 201a2=30:38

6. görür gibi bilmek, öğrenmek.

(Ar. reʿy, Far. dīden) *Görmezler mi nice başlaya Taŋ̂grı yaratmaḳı andan gerü iki kim?* 181b1-2=29:19

7. edinmek, tutmak.

(Ar. ittiḫāẕ, Far. giriften) *Anlar kim dutdılar Taŋ̂grıdan artuḳ taŋ̂grı örümcük meṣeline kim gördiler kim evlerüḳ süsti örümcük evi durur...* 187a1=29:41

=> baḳ gör- 204a3=30:50; biri birini gör- 123b5=26:61; ḫˇārlıḳ birle gör- 207a5=31:6

gören: gören, -a uğrayan.

(Ar. - , Far. -) *Anlar durur kim ʿaẕāb görenler elīm.* 182b1=29:23

=> ʿaẕāb gören 136a4=26:213

görmek/g: 1. görme; görünüş, suret

(Ar. mubṣir, Far. bīdāyī) *Görmezler mi kim biz eyledük giceyi diŋleneler anda ve güni görmege?* 154a2=27:86

(Ar. riʾy, Far. dīdār) *Ve nice helāk ḳılduḳ bunlardan ilerü gürūhlardan kim bunlar yigrek idi māl bile ve daḳı görmege.* 12b5=19:74

2. göz.

(Ar. baṣar/ebṣār, Far. çeşm/hā) *Kim geldiler size üsdüŋüzden ve altuḳuzdan görmekler döndi...* 221b2=33:10

görmeklik/g: görme yeteneği, göz.

(Ar. baṣar, Far. dīdār/hā) *Ve Taŋ̂grıdur ol kim yaratdı sizi işitmekligi ve görmekliġi ve göŋ̂gülleri.* 82a5=23:78

görü baḳ-: arkasına bakmak, dönüp bakmak.

(Ar. taʿḳīb, Far. bāz nigeristen) *... ve döndi yön girü ve görü baḳmadı Çalaba.* 139a4=27:10

görür: 1. gören, en iyi gören; esma-yı hüsnadan.

(Ar. baṣīr, Far. bīnā) *Kim bar durur Taŋ̂grıḳ, görür.* 109b5=25:20

g. 212a4=31:28, 221a5=33:9

g.-ven 239a2=34:11

2. gören, görme yeteneği olan.

(Ar. baṣar, Far. bīnā) *Ve eyledi sizi işidür ve görür...* 215b1=32:9

3. uyanık, ileri görüşlü, gözü açık.

(Ar. mustebṣir/īn, Far. bīnende/gān) *Ve daḳı bezedi anları Şeyṭān işlerini yıġdı anları yoldan ve barıdı anlar görürler.* 186a2=29:38

görici: en iyi gören, her şeyi gören, bilen, esma-yı hüsnadan

(Ar. el-baṣīr, Far. bīnā) *Taŋ̂grı işidicidür ve görici durur.* 68b3=22:61

g. 71b2=22:75

(Ar. el-āʿlīm, Far. dānā) *Kim ol durur işidici ve görici.* 136b4=26:220

göri/ün-: ortaya çıkmak, görünmek, zuhur etmek.

(Ar. ibdāʾ, Far. peydā şoden) *Ḥaḳ geldi, görinmeye bāṭıl ikiledin...* 247a2=34:49

(Ar. tebeyyün, Far. dīdār āmeden) *Ḳaçan kim düşdi göründi ādemīlere perīlerden, eger bolalarıdı bileleridi ġaybı...* 239b5=34:14

=> eyle görin- 25a2=20:66

görinen: görünen, açık ve belli olan.

(Ar. beyyineᵗ, Far. peydā) *Görmeyevüz sini ol işe kim geldi bize görinenlerden...* 26a3=20:72

göri/ünmez: görünmeyen, gizli, bilinmeyen.

(Ar. ġayb, Far. nā-peydā) *Ol kişiler kim ḳorḳalar Tanḳrılarından görinmeziken, bunlar durur ḳıyāmet güninden ḳorḳıcı.* 46a1=21:49

görünmez 13b4=19:78

görk: güzellik, süs, ziynet.

(Ar. zehrat, Far. ārāyiş) *Ve ṭartma gözlerüŋi ol yanġa kim berḫūrdārlıḳ birdi anun birle cüftlere bunlardan dirlik görki dirlik bu dünyānun...* 36b1=20:131

görklü: güzel.

(Ar. behceᵗ, Far. ḫudāvend-i nīkūyī) *… ve aşaġa biribidi size gökden suyı bitürdük biz anun birle bostānları görklü...* 149a4=27:60

görklü çemen: çimenlik, yeşillik, bahçe.

(Ar. ravżat, Far. murġzār) *Meger anlar kim īmān getürdiler ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar, anlar görklü çemen üsdinde şādī ḳılalar.* 195b3=30:15

görklü ün: kısık ses.

(Ar. - , Far. -) *… oḳıyavuz anı görklü ün birle.* 111b3=25:32

gösder-: göstermek **krş. göster-**

(Ar. irāʾeᵗ, Far. numūden) *Gösderem size benüm delāilüm.* 43b4=21:37

g.-üŋ 242b1=34:27

=> yol gösder- 48b4=21:73, 168a4=28:50

göster-: 1. göstermek. **krş. gösder-**

(Ar. irāʾeᵗ, Far. numūden) *Ve gösterem Firʿavn'ı...* 156b2=28:6

g.-dük 23a5=20:56

g.-ün [-üŋ] 208a4=31:11

g.-eyim 19a3=20:33

g.-esin 84a4=23:93

g.-e 155b1=27:93, 197b2=30:24

g.-evüz 84a5=23:95

=> yol göster- 7a5=19:43, 10a1=19:58, 22b1=20:50, 34a5=20:120, 34b4=20:122, 35b3=20:128, 56a1=22:4, 58b5=22:16, 60b1=22:24, 60b2=22:24, 64a1=22:37, 97a2=24:35, 100a1=24:46, 124a2=26:62, 125a5=26:78, 150a2=27:63, 158a2=28:12, 160b3=28:22, 166a4=28:43, 169a4=28:56, 169a5=28:56, 192b4=29:69, 199a2=30:29, 218a1=32:24, 218a3=32:26, 238a3=34:7, 239b4=34:14, 249b3=35:8; yol gösterici 67a5=22:54, 111a5=25:31, 113b3=25:46, 152b1=27:77, 153a1=27:81, 204b4=30:53, 206b3=31:3, 217b5=32:23, 238a1=34:6

göstert/d-: göstermek.

(Ar. irāʾeᵗ, Far. numūden) *Görmez misin gemüyi kim yürir deŋ̂giz yüzinde Taŋ̂rı niʿmeti birle kim gösterde size āyetler...* 212b5=31:31

götür-: 1. götürmek, taşımak.

(Ar. iḥtimāl, Far. ber giriften) *Geldi Meryem ʿīsā peyġāmberi götürip kendü ḳavmı arasına.* 5a1=19:27

2. yüklenmek, bindirmek, taşımak.

(Ar. ḥaml, Far. ber giriften) *Ve götürdi anı ādemīler.* 236a5=33:72

g.-eler 236a5=33:72

(Ar. ḥaml, Far. ber dāşten) *Ḫilāf ḳılmaduḳ vaʿdeki kendüsümüzden lākin biz götürdük aġır nesene ol ḳavm bezeginden...* 29a3=20:87

g.-dük 9b5=19:58

(Ar. ḥaml, Far. ber giriften) *Ve vaṣiyyet ḳılduḳ ādemīlere anası ve atasını kim götüre anı anası żaʿīflıḳlarında ve emzürür iki yıl kim.* 209a1=31:14

g.-di 101a5=24:54

g.-düŋüz 101b1=24:54

g.-sünler 180a3=29:13

g.-evüz 180a2=29:12

(Ar. taḥmīl, Far. ber giriften) *Ve nice bola deprenür cānavardan kim götürmeye kendü rūzını.* 190b3=29:60

3. çözmek, gidermek

(Ar. ḥall, Far. ber giriften) *Ve götür bu ʿuḳde benüm dilümden.* 19b1=20:27

4. gücü yetmek.

(Ar. vusʿ, Far. tevānisten) *Ḳomayavuz biz hīç tene yük meger ol ḳadar kim götüre.* 80a5=23:62

5. yükseltmek, yüceltmek.

(Ar. refʿ, Far. ber dāşten) *Ve evlerde kim Taŋ͡grı buyurdı kim götüreler ve ẕikr ḳılalar ol arada Taŋ͡grı adını.* 97a4=24:36

6. toplamak, çekmek, kol kavuşturmak.

(Ar. żamm, Far. ferāhem kerden) *Güvür elüŋi yaḳaḳ içine kim gerü çıḳa aḳ bolmış, yavuzlıḳsuz ve götür sindin yaŋġa ḳanaduḳı ḳorḳudan.* 163b2=28:32

=> el götür- 51b2=21:89, 85a1=23:100; yük götür- 4a1=19:22

götürmeklik: yük, günah yükü.

(Ar. ḥiml, Far. ber dāşten) *Hemīşe bola anda, soralar bunlara ḳıyāmet güni götürmeklik.* 31b4=20:101

götürici: yüklenen, taşıyan, götüren.

(Ar. ḥāmil, Far. ber girende) *Ve degül durur anlar götürici yazuḳlardan anlarun hīç nesene.* 180a2=29:12

göyün-: yanmak.

göyünmiş: yanmış.

(Ar. - , Far. sūḫte) *… getürem size ol başdan göyünmiş.* 17b2=20:10

göyündür-: yakmak, yok etmek.

(Ar. taḥrīḳ, Far. suḫten) *Göyündürelüm anı yana perākende ḳılalum anı deŋ͡gizde perākende.* 31a3=20:97

g.-üŋ 48a3=21:68, 182b2=29:24

(Ar. isḥāt, Far. sūḫten) *Dimeŋ Taŋ͡grıya yalan, göyündürür sizi ʿaẕāb bile.* 24a3=20:61

göyündürecek: yakıcı, yakan.

(Ar. sahīḳ, Far. sūzāngāh) *Ve her kim henbāz dutarısa Tan͡grıya eyle bola kim düşe gökden … ol yirde kim göyündürecek bola yaʿni ṭamu.* 62b1=22:31

göyündüren: yakan, yakıcı.

göyündüren od: kor ateşli cehennem.

(Ar. saʿīr, Far. āteş-i sūzān) *od aẕābından göyündüren* 239a5=34:12

göyündürici: yakıcı.

(Ar. ḥarīḳ, Far. sūzān) *Ṭaduḳ ʿazāb göyündürici.* 60a3=22:22

g. 57b2=22:9

göz: göz.

(Ar. ʿayn/aʿyūn, Far. çeşm/hā) *Yi anı ve iç ve rūşen dut gözi!* 4b3=19:26

g.-i 20b4=20:40, 158a4=28:13

g.-ümüze 117b4=25:74

g.-lerüŋi 36a5=20:131

g.-lerini 231b3=33:51

(Ar. baṣar/ebsār, Far. çeşm/hā) *Kim baḫīllerdür size, ḳaçan kim bola ḳorḳu vaḳtı, göresin anları kim sanġa baḳalar döne gözleri...* 223a5=33:19

g.-ler 52b5=21:97, 99a5=24:43

g.-leri 65b4=22:46, 97b3=24:37

g.-lerinden 94a2=24:30, 94a4=24:31

göz aç-: bakmak, bakış

(Ar. ṭarf, Far. çesm) *Ben getürem sanġa anı andan ilerü kim gözi açıp gerü baḳıp.* 145a3=27:40

göz aydını: göz aydınlığı, göz bebeği.

(Ar. ḳurratu ʿayn, Far. rūşenāyī-i çeşm) *Göz aydını durur banġa ve daḳı sanġa.* 157a5=28:9

g.-leri a. 216b5=32:17

göz dut-: beklemek, intizar etmek.

(Ar. terabbuṣ, Far. çeşm dāşten) *Göz dutuĸ (dutuŋ) anġa tā ol vaḳte degin.* 75b4=23:25

göz nūrı: gören, esma-yı hüsnadan.

(Ar. baṣīr, Far. bīnā) *Kim sensin bize, ikimüze göz nūrı.* 19b5=20:35

gözlü: gören.

(Ar. baṣīr, Far. bīnā) *N'üçün ḳoparduĸ bini gözsüz, ben ol dünyāda gözlü idüm.* 35a5=20:125

=> egri gözlü 31b5=20:102

gözsüz: kör, kalp gözü kapalı.

(Ar. aʿmā, Far. nā-bīnā) *Yoḳ durur gözsüze ṭarlıḳ...* 103b5=24:61

g. 35a4=20:124, 35a5=20:125

(Ar. aʿmā, Far. kūr/ān) *Bel anlar gözsüzlerden durur.* 151a1=27:66

g.-ler 117b3=25:73

g.-lere 204b4=30:53

ġull (Ar.): bukağı, bağ.

(Ar. ġull/aġlāl, Far. ġul/hā) *Eyledük ġullar anlarun boyınlarına...* 244a1=34:33

gürāb (Far.): serap.

(Ar. serāb, Far. gürāb) *Anlar kim kāfir boldılar, işleri gürāb bigi durur düzde yazıda.* 98a1=24:39

ġurra (Ar.): gurur.

ġurra bolmak: gururlu olma, büyüklük taslama.

(Ar. ġarūr, Far. ferībhā) *Aldamasun sizi bu dünyā dirligi ve aldamasun sizi Taŋ͡grıdan ġurra bolmaḳ.* 213b3=31:33

ġuṣṣa (Ar.): keder, üzüntü, kaygı, tasa.

(Ar. ġamm, Far. endūh) *Ol vaḳtin kim dileyeler kim ṭaşra çıḳalar andan ġuṣṣadan gerü döndüreler bunları anda...* 60a3=22:22

ġ.-dan 21a1=20:40, 51b1=21:88

(Ar. ḥazen, Far. endūhī) *Dutdı anı Firʿavn ḳavmı kim bola anlara düşmanlıḳ ve ġuṣṣa.* 157a3=28:8

(Ar. kerb, Far. endūh) *Ve anı ḳurtarduḳ … ḳatı ve ulu ġuṣṣadan.* 49a5=21:76

(Ar. ḥaserāt, Far. endūhān) *Gidermegil nefsüŋi anlara ġuṣṣalardan.* 249b4=35:8

ġuṣṣa dut-: üzülmek, korkmak, endişelenmek.

(Ar. ḥazen, Far. tīmār dāden) *Ġuṣṣa dutma!* 4a5=19:24

(Ar. ḥazen, Far. endūh dāşten) *Ḳorḳma ve ġuṣṣa dutma...* 185a1=29:33

ġ.-mayalar 231b4=33:51

ġuṣṣa ḳıl-: üzülmek, kaygılanmak.

(Ar. ḥazen, Far. endūh dāşten) *Ḳılmaḳ (ḳılmaŋ) ġuṣṣa anlara...* 151b1=27:70

(Ar. ḥazen, Far. endūh borden) *… ḳorḳma ve ġuṣṣa ḳılma...* 157a1=28:7

ġuṣṣa yi-: kederlendirmek, üzmek.

(Ar. ḥüzn, Far. ġamgīn kerden) *… sen ġuṣṣa yime.* 211a5=31:23

ġuṣṣalan-: üzülmek, kederlenmek.

(Ar. ḥazen, Far. tīmār dāden) *Gerü döndürdük sini anaḳdın yanġa kim aydın bola senüŋ bile anun gözi ve ġuṣṣalanmaya.* 20b5=20:40

ġuṣṣalu: üzgün, kaygılı.

(Ar. esif, Far. endūhgin) *Gerü döndi Mūsā kendü ḳavmına ḫışm birle ġuṣṣalu...* 28b3=20:86

ġuṣṣalu bol-: üzülmek, endişelenmek.

(Ar. sevʾ, Far. endūhgin būden) *Lūṭ ġuṣṣalu boldı anlar geldügine ṭar boldı ṭāḳatları.* 184b5=29:33

ġuṣṣalu gel-: üzülmek, endişelenmek.

(Ar. ḥazen, Far. endūh borden) *Gerü birdük anı anasına kim gözi rūşen bola ve ġuṣṣalu gelmeye kim bile kim Taŋ͡grı vaʿdesi ḥaḳ durur.* 158a4=28:13

ġuṣṣalu ḳıl-: üzmek, kederlendirmek.

(Ar. ḥüzn, Far. ġam kerden) *Ġuṣṣalu ḳılmaya bunları ḳorḳu uluraḳ.* 53b3=21:103

gūşe (Far.): kulp.

(Ar. ʿurvat, Far. gūşe) *Her kim ısmarlarısa yüzini Taŋ͡grı dapa, ol muḥsīn bolġa ḥaḳīḳat yapışdı berkirek gūşeye...* 211a4=31:22

güç: güç, kuvvet.

(Ar. ḳuvveᵗ, Far. tevānā) *Ben getürem sanġa anġa kim ilerü kim durasın maḳāmuḳdan ve benüm anġa gücüm yavlaḳ niyāz.* 145a1=27:39

güç ḳıl-: zulmetmek, haksızlık etmek.

(Ar. ẓulm, Far. sitem kerden) *Ve ḳoyalum terāzūyı ṭoġru, ḳıyāmet güni üçün; kim güç ḳılmayalar ol tene hīç.* 45b2=21:47

güci yit-: muktedir olmak, yapabilmek, gücü yetmek.

(Ar. istiṭāʿat, Far. tevānisten) *Güçleri yitmeye kendüsine yārī ḳılmaġa ve bizden daḳı yol bulmayalar.* 44b4=21:43

gül-: gülmek.

(Ar. żaḥk, Far. ḫendīden) *Siz bunlara güleridüñüz.* 86a5=23:110

(Ar. tebessüm, Far. dendān-ı sepīd kerden) *Güldi ḳahḳaha birle ol ḳarınca sözine* 141a3=27:19

gümān (Far.): şüphe.

(Ar. rayb, Far. şek) *… olmaya hīç gümān anġa.* 57a2=22:7

g. 214a4=32:2

(Ar. şekk, Far. şekī) *Bel anlar gümānda durur andan…* 150b5=27:66

(Ar. miryeᵗ, Far. gümān) *Gümān bolmasun Tañgrı dīdārından.* 217b4=32:23

gümān ilet-: zannetmek.

(Ar. - , Far. -) *Sana anı susamışlar kim gümān ileteler su durur.* 98a1=24:39

gümāna düş-: şüphelenmek.

(Ar. imtirāʾ, Far. be-gümān efgenden) *Tañgrı ḳavli kim anda gümāna düşmişsiz.* 6a1=19:34

gümānlu (Far. + T.): 1. şüphe içinde olan, şüpheci.

(Ar. fi reyb, Far. ender şekī) *Eger bolurısaḳuz gümānlu girü dirülmege ....* 56a2=22:5

(Ar. fī şekk, Far. ender şekī) *Kim anlar **gümānlularıdı** gümānlu.* 247b4=34:54

(Ar. ẓann, Far. dānisten) *Her kim bolsa gümānlu kim yārī ḳılmaya anġa Tañgrı bu dünyāda ve ol dünyāda ṭarta gökden yanġa.* 58b2=22:15

(Ar. murtāb, Far. be-gümān) *Göñgüllerinde sayrulıḳ durur gümānlu idiler ya ḳorḳalar kim cevr ḳıla Tañgrı bunlara ve peyġāmberine.* 100b2=24:50

2. rahatsız eden, endişeye düşüren.

(Ar. murīb, Far. gümān mande) *Kim anlar gümānlularıdı **gümānlu**.* 247b4=34:54

gümānlu bol-: şüphe etmek, şüpheye düşmek.

(Ar. irtiyāb, Far. be-şek üftāden) *Andan gümānlu boldılar yavuzlar.* 188b2=29:48

gümānluraḳ (Far. + T.): daha çok şüphe eden.

(Ar. iġrāʾ, Far. ber-gümān-terīn) *... ve anlar daḳı kim yalan söylerler Medīne'de, gümānluraḳdur anlara ḳonşılıḳ ḳılmasunlar senüŋ birle meger azçuḳ.* 234b3=33:60

gümrāh (Far.): doğru yoldan ayrılmış, sapık.

(Ar. żāll, Far. bī-rāh) *İşledüm anı ol vaḳtin kim ben gümrāh idüm.* 120a4=26:20

(Ar. ġāviyy, Far. gümrāh/ān) *Ve çıḳaralar ṭamuya gümrāhları.* 126a4=26:91

gümrāh bol-: uzaklaşmak, kaybolmak, yok olup gitmek.

(Ar. żalāl, Far. güm şoden) *Bileler kim ḥaḳ Taŋ͡grınun durur ve gümrāh boldı anlardan ol kim iftirā ḳılurlarıdı.* 173b4=28:75

gümrāhlıḳ (Far. + T.): sapıklık, dalalet.

(Ar. żalāleᵗ, Far. gümrāhī) *Ol kim gümrāhlıḳda durur muʾayyen.* 177a1=28:85

g.-larından 153a2=27:81

gümüş: gümüş.

=> altun ve gümüş 29a4=20:87

gün: 1. gün, gündüz.

(Ar. yevm/eyyām, Far. rūz/hā) *Barun anda dünler ve günler īmin.* 240b5=34:18

g. 2b5=19:15, 5b4-5=19:33, 6b1=19:37, 6b2=19:38, 6b4=19:39, 14b2=19:85, 32a2=20:104, 53b4=21:103, 55a5=22:2, 67b3=22:55, 67b3=22:56, 85a3=23:101, 86b2=23:113, 122a1=26:38, 129b2=26:135, 131a3=26:155, 131a4=26:156, 134a5=26:189

g.-de 115b1=25:59, 214b3=32:4

g.-ün 86b2=23:113

g.-i (iye.) 23b5=20:59, 59a3=22:17, 70a2=22:69, 134a4=26:189, 218b4=32:29 g.-ine 85a2=23:100

g.-inde 57b1=22:9, 74a4=23:16, 117a1=25:69

g.-üŋüzi 216a4=32:14

g.-lerde 61b2=22:28

=> āsāyiş güni 23b5=20:59, soḳ gün 88a1=24:2

(Ar. nehār, Far. rūz) *Anġa kim Taŋ͡grı güvüre düni güne ve güvüre güni düne kim Taŋ͡grı işidicidür ve görici durur.* 68b2=22:61

g.-i (bel.) 68b3=22:61, 154a2=27:86

g.-üŋ 82b3=23:80

(Ar. - , Far. rūz) *Senüŋ āyetün ol durur, söz söylemeyesin ādemīlere üç dün ve daḳı üç gün ṭoġru.* 2a3=19:10

2. güneş.

(Ar. şems, Far. āftāb) *… ve tesbīḥ ḳıl şükrüne Taŋ͡grınun gün ṭoġumundan ilerü ve daḳı gün ṭulınmaḳdan ilerü.* 36a3=20:130

=> āḫiret güni 195b4=30:16; bir gün 66a1=22:47; bu gün 4b5=19:26, 6b3=19:38, 24b4=20:64, 35b1=20:126, 80b4=23:65, 86a5=23:111, 108b1=25:14, 245b2=34:42, 205b4=30:57; āsāyiş güni 23b5=20:59; bu gün 4b5=19:26; dünki gün 160a1=28:19, 176a1=28:82; giçen gün 159b2=28:18; ḥasret güni 6b4=19:39, ḳıyāmet güni 14b4=19:87, 15b3=19:95, 18a3=20:15, 31b2=20:100, 31b3=20:101, 35a4=20:124, 37b4=21:1, 45b2=21:47, 46a1=21:49, 52b5=21:97, 55a4=22:1, 97b2=24:37, 125b3=26:82, 154b4=27:89, 165b5=28:41, 166a1=28:42, 170b5=28:61, 172b3=28:71, 173a1=28:72, 180a5=29:13, 183a1=29:25, 185b2=29:36, 205b3=30:56, 212b2=31:29, 218a3=32:25, 224a3=33:21; ol gün: 2b4=19:15, 2b5=19:15, 6b2=19:38, 14b2=19:85, 14b4=19:87, 31b4=20:102, 31b5=20:102, 32a5=20:108, 32b2=20:109, 53b5=21:104, 92b3=24:24, 92b4=24:25, 105b5=24:64, 108b5=25:17, 110a3=25:22, 110a4=25:22, 110b1=25:24, 110b2=25:25, 110b3=25:26, 110b4=25:26, 110b4=25:27, 126a2=26:87, 126a2=26:88, 137b1=28:74, 153b1=27:83, 154a3=27:87, 171b2=28:65, 171b4=28:66, 189b4=29:55, 193a5=30:4, 195a3=30:12, 195b1=30:14, 202b1=30:43, 202b2=30:43, 205a4=30:55, 205b2=30:56, 213a5=31:33, 215a1=32:5, 229b4=33:44, 235a5=33:66, 242b5=34:30, 245a4=34:40; on gün 32a1=20:103

gün batar: batı, garp.

(Ar. ġarb, Far. āftāb furū şode) *Ve degülidüŋ ol yaŋġa kim gün batar yaʿni maġrip kim eyledük Mūsā'dın yaŋġa işi.* 166a5=28:44

gün ṭoġariken: güneş doğarken, tan vakti.

(Ar. muşriḳīn, Far. vaḳt-ı rūz ber āmeden) *Ardlarınca bardılar gün ṭoġariken.* 123b5=26:60

günin: gündüz, gündüz vakti.

(Ar. nehār, Far. rūz) *Ve anun ḥüccetinden durur dünin uyıduġuḳuz ve günin rūzi isdeyür bolduġuḳuz kendü faẓlından.* 197a4=30:23

g. 243b4=34:33

gündüz: gündüz.

(Ar. nehār, Far. rūz) *Anun raḥmetinden durur kim eyledi size dün ve gündüz kim āsāyiş dutasız andan ve ne kim gerek isdeyesiz anun faẓlından.* 173a4=28:73

g. 36a4=20:130, 172b5=28:72

g.-i (bel.) 43a2=21:33, 113b5=25:47, 212a5=31:29

g.-e 99b1=24:44, 212a5=31:29

g.-le 40b4=21:20, 44b2=21:42

(Ar. mişkāt, Far. rūz) *Meṯel nūrınun gündüz bigi kim andan bola çerāġ, ol çerāġ şīşede bola...* 96b3=24:35

(Ar. - , Far. -) *Eger işleye Tañgrı size düni hemīşe, kim gündüz bolmaya ḳıyāmet gününe degin…* 172b3=28:71

gündüzin: gündüz vakti, gündüzün.

(Ar. nehār, Far. rūz) *Oldur ol kim eyledi dünin ve gündüzin ḫalīfe anı kim dileye ögit duta ya dilese şükr ḳılmaḳ.* 116a1=25:62

güneş: güneş.

(Ar. şems, Far. āftāb) *Buldum anı ve ḳavmını sücūd ḳılurlar güneşe Tañgrıdan ayruḳ...* 142a5=27:24

g.-i 43a2=21:33, 113b2=25:45, 191a2=29:61, 212b1=31:29

güneşdin yanġa: doğu, doğu tarafı.

(Ar. şarḳıyyen, Far. āftābgāh) *Meryem … kim buraḳdı kendüsini kendü ḳavmından yıraḳ bir yire kim güneşdin yañga.* 3a2=19:16

güney: gün doğusu, doğu anlamında kullanılmış.

(Ar. şarḳ, Far. āftāb bāşed) *... hemīşe güneyde bolmaya ve hemīşe gölgede daḳı bolmaya.* 96b5=24:35

gürūh (Far.): 1. topluluk, millet, grup, halk, nesil.

(Ar. ḳarn- ḳurūn, Far. gürūh) *Andan yaratduḳ bunlarun ardınca ayruḳ gürūhlar.* 78a3=23:42

g.-ları 35b4=20:128

g.-lardan 12b4=19:74

(Ar. ḳavm, Far. gürūh) *Kim beşāret biresin anġa perhīzlülere ve ḳorḳıdasın anun birle kim ol gürūhı ḳatı bola.* 16a2=19:97

g.-a 112a3=25:36

g.-undan 146a2=27:43

(Ar. ferīḳ, Far. gürūh) *Ḳanḳısı bu iki gürūhdan yigrek durur maḳāmda ve eyürek hem-nişīnler?* 12b3=19:73

g. 100a5=24:48, 146b3=27:45

(Ar. şīʿat, Far. gürūh) *Andan çıḳaravuz degme gürūhdan ḳanḳısı bunlardan bolsa ḳatıraḳ Tañ͡grıya buyruḳın dutmaz.* 12a1=19:69

(Ar. cemʿan, far. gürūh) *Ḳaçan kim biri birini gördiler ol iki gürūh.* 123b5=26:61

(Ar. - , Far. gürūh) *Ve nice kim helāk ḳılduḳ bunlardan ilerü gürūhlardan.* 16a3=19:98

(Ar. fevc, Far. gürūh) *Ve ol gün kim ḥaşr ḳılavuz degme gürūhdan gürūh andan kim yalan ḳılalar ḥüccetlerümüzi anlara yıġalar.* 153b1=27:83

(Ar. ḥizb/aḥzāb, Far. gürūh) *Kim oḳır kendü gürūhını kim bolalar od isleri.* 249a4=35:6

2. ümmet, cemaat.

(Ar. şirẕimeᵗ, Far. gürūh) *Kim bunlar azacuḳ gürūh durur.* 123b2=26:54

(Ar. ümmeᵗ, Far. gürūh) *Ve ol gün kim ḥaşr ḳılavuz degme gürūhdan gürūh andan kim yalan ḳılalar ḥüccetlerümüzi anlara yıġalar.* 153b1=27:83

g. 52a3=21:92, 160b4=28:23

3. ileri gelenler.

(Ar. meleʾ, Far. gürūh) *Gürūhlara buyurmışlar kim sini öldüreler.* 160a4=28:20

=> bir gürūh 222a1=33:13, 222a3=33:13, 241a3=34:20

güvür-: 1. katmak, eklemek.

(Ar. īlāc, Far. ender āverden) *Anġa kim Taṅ͡grı güvüre düni güne ve güvüre güni düne kim Taṅ͡grı işidicidür ve görici durur.* 68b2=22:61

2. koymak, sokmak, dahil etmek; batırmak, girdirmek.

(Ar. idḫāl, Far. [en]der āverden) *Güvür bini raḥmetüŋ birle ḳullarun arasına ṣāliḥler.* 141b1=27:19

g.-dük 49a3=21:75, 51a2=21:86

g.-e 58a5=22:14, 60a4=22:23, 68a4=22:59

g.-evüz 179a4=29:9

(Ar. sulūk, Far. ender āverden) *Andayuḳ güvürdük anları göṅ͡güllerine kāfirlerüŋ.* 135a3=26:200

g. 163b1=28:32

(Ar. īlāc, Far. ender āverden) *Görmez misin kim Taṅ͡grı güvüre düni giceyi gündüze ve güvüre gündüzi düne.* 212a5=31:29

(Ar. ḫasf bi, Far. furū burden) *Eger dileyevüz güvürevüz anları yir altına ya buraḳavuz anlara bir pāre gökden.* 238b2=34:9

=> nikāḥına güvür- 231a3=33:50

güyegi: damat, güvey.

=> gelin güyegi 114b4=25:54

güzāf (Far.): Eksiltme, azaltma; boş söz.

(Ar. heżm, Far. güzāf) *Ḳorḳmasun ẓulmden ve güzāfdan daḳı ḳorḳmasun.* 33a3=20:112

güzāf iş işle-: aşırıya kaçmak, haddi aşmak.

(Ar. isrāf, Far. güzāfkārī kerden) *Ve ancılayın ʿivaż ḳılavuz anġa kim güzaf iş işledi īmān getürmedi āyetlere Çalabısınun.* 35b2=20:127

güzāf işlü: 1. müsrif, israf eden.

(Ar. musrif, Far. güzāfkār/ān) *Ve helāk ḳılduḳ güzāf işlüleri.* 39a4=21:9

2. haddi aşan, mütecaviz.

(Ar. musrif, Far. güzāfkār/ān) *Ve muʾṭīʿ bolmaḳ güzāf işlülere.* 130b4=26:151

H

ḫaber (Ar.): 1. haber.

(Ar. nebeʾ/enbāʾ, Far. ḫaber/hā) *Buldum anı kim bulmazsın anı ve getürdüm sanġa Sebe şehrinden ḫaber yaḳīn.* 142a2=27:22

ḫ.-ini 124b3=26:69

ḫ.-inden 155b5=28:3

ḫ.-ler 118b5=26:6, 171b4=28:66

ḫ.-lerüŋüzi 224a1=33:20

(Ar. bāl, Far. ḫaber) *Ne durur ḫaber ol ḳavmdan kim ilerü idi?* 22b2=20:51

(Ar. ḫaber, Far. ḫaber) *Ben gördüm odı meger ben getürem size andan ḫaber ya getürem size yanmış dutılmış meger kim siz yavu ḳılduḳuz.* 138b3=27:7

(Ar. ḫaber, Far. āgāh) *Siz durun bunda kim ben gördüm od, baram getürem size andan ḫaber ya bir ḳadar oddan getürem meger kim siz kim ısınasız.* 162b5=28:29

2. söz, ahit, sözleşme.

(Ar. mīṯāḳ, Far. peymān) *Ḳaçan kim ṭutduḳ peyġāmberlerden ḫaberlerini sinden yā Muḥammed...* 220b4=33:7

ḫaber bir-: 1. anlatmak, hikaye etmek, haber vermek.

(Ar. ḳaṣaṣ, Far. ḫ̌ānden) *Andayuḳ birevüz ḫaberlerden sanġa...* 31a5=20:99

2. haber vermek, izin vermek.

(Ar. iẕn, Far. ḫaber dāden) *Ḫaber birdiler anlara kim muḳātele ḳılalar anun bile kim ẓulm ḳılalar.* 64a3=22:39

ḫaber birici: elçi, peygamber.

(Ar. nebiyy, Far. ḫaber konende) *Ve yād ḳıl iy Muḥammed Ḳur'ān'da Mūsā'yı kim ol barıdı ṭoġru sözlü ve boldı peyġāmber, ḫaber birici.* 8b5=19:51

ḫaber ḳıl-: haber vermek.

(Ar. tenbiʾeᵗ, Far. ḫaber kerden) *Ḫaber ḳılam size yavuzıraḳ sizüŋ od durur vaʿde ḳıldı Çalap anlara kim kāfir boldılar.* 70b4=22:72

(Ar. inbāʾ, Far. ḫaber kerden) *Ḫaber ḳılam size anġa kim biribidiler iblisleri.* 136b4=26:221

ḫ.-am 209b2=31:15

(Ar. inbāʾ, Far. āgāh kerden) *Kim soḳı banġa gelmek durur, ḫaber ḳılam size anı kim barıdukuz işleridüŋüz.* 179a3=29:8

ḫ.-a 238a3=34:7

ḫaber ḳılıcı: elçi, peygamber.

(Ar. nebiyy, Far. ḫaber konende) *Ve yād ḳıl iy Muḥammed Ḳur'ān'da İsmā'il'i ol idi vaʿde ve barıdı ol peyġāmber, ḫaber ḳılıcı.* 9a4=19:54

ḫabīr (Ar.): her şeyden hakkıyla haberdar olan, esma-yı hüsnadan.

(Ar. ḫabīr, Far. āgāh) *Aḳlaḳuz anı kim oḳırlar evlerüŋüzde Taŋ̂rınun āyetlerinden ve ḥikmetden kim Taŋ̂rı laṭīf ve ḫabīr durur.* 227a3=33:34

ḫ.-dür 219a5=33:2

ḥacc (Far.): hac.

(Ar. ḥacc, Far. ḥacc) *Ve oḳı ādemīleri, ḥacca gelsünler sanġa yaya ve dükeli ince billü bile gelsünler dükeli yoldan ıraḳ.* 61a4=22:27

ḥacc ḳıl-: ibadet yolu olarak kabul etmek, uygulamak.

(Ar. nāsik, Far. ḥacc kerden) *Kim bunlar ḥacc ḳılalar anda.* 69b4=22:67

ḥacc maḳāmı: doğru yol, ibadet yolu, Allah'ın emir ve yasaklarının bütünü.

(Ar. mensek, Far. ḥaccgāh) *Her ümmete eyledük ḥacc maḳāmı.* 69b3=22:67

ḥācet (Ar.): ihtiyaç.

ḥācetlü kişi: ihtiyaç sahibi, muhtaç

(Ar. ūlī el irbeᵗ, Far. ḫudāvend-i ḥācet) *āşkārā itmesünler bezeklerini bunlar meger kim erenlerine …. ḥācetlü kişilerden ayruḳ erenlerden.* 95a1=24:31

ḥadd (Ar): sınır.

ḥadden geç-: haddini aşmak, aşırıya kaçmak.

ḥadden geçici: haddi aşan, mütecaviz.

(Ar. el-ʿādī, Far. ez ḥadd güẕerende/gān) *Her kim isdeye bunlardan ayruḳ bunlar durur ḥadden geçiciler.* 73a4=23:7

ḥadden geçmek: aşırılık, husumet.

(Ar. ʿudvān, Far. ez ḥadd goẕaşten) *Her ḳanḳısını iki vaʿdeden ödedüm sanġa kim bolmaya ḥadden geçmek banġa.* 162b1=28:28

ḥadden geçmiş: zulmeden, haddini aşan.

(Ar. el-ʿādī, Far. ez ḥadd güẕerende/gān) *El dartuḳ andan kim yaratdı sizi Taŋ̂rı cüftlerüŋüzden bel kim siz ḳavım ḥadden geçmişlerdensiz.* 132a4=26:166

ḥadīṯ (Ar.): haber, söz.

(Ar. ḥadīṯ, Far. ḥadīṯ) *Hīç anun geldi mi sanġa ḥadīṯi Mūsā'nuĸ?* 17a5=20:9

ḥaḳ(ḳ) (Ar.): 1. gerçek, hakikat, doğruluk.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. ḥaḳḳ) *Kim ḥaḳ Taŋ͡grı durur anı kim eydürür Taŋ͡grıdan ayruḳ ol bāṭıl durur.* 68b4=22:62

ḥ. 57a1=22:6, 78a1=23:41, 87a1=23:116, 100b1=24:49, 158a5=28:13, 167b1=28:48, 168b3=28:53, 173b4=28:75, 206a5=30:60, 207b4=31:9, 213b2=31:33, 214a5=32:3, 249a1=35:5

ḥ.-ı (bel.) 40a5=21:18, 41a5=21:24, 80a5=23:62, 81a4=23:70, 246a2=34:43

ḥ.-a 81a5=23:71, 192b2=29:68

ḥ.-dur 242a1=34:23

ḥ.-suz 64a5=22:40, 165b1=28:39

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāstī) *Bel geldi bunlara ḥaḳ birle ve çoḳı bunlarun ḥaḳḳı dilemezler durur.* 81a4=23:70

ḥ. 111b4=25:33, 116b5=25:68, 247a1=34:49

ḥ.-dan 232b3=33:53

(Ar. - , Far. -) *... birüŋ bunlara Taŋ͡grı ḥaḳḳından mal andan kim Taŋ͡grı birdi size.* 96a1=24:33

2. hak, gerek, hakkınca.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. ḥaḳḳ) *Bir yire dire dükelümüzi Taŋ͡grımuz, andan ḥākimlıḳ ḳıla aramuzda ḥaḳ birle.* 242a5=34:26

ḥ.-ı 201a1=30:38

(Ar. ḥaḳḳ, Far. miḳdār) *Bilmediler Taŋ͡grınun ḥaḳḳı ḳadrini.* 71a5=22:74

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāstī) *Yaratdı Taŋ͡grı gökleri ve yiri ḥaḳ birle kim anda bola ḥüccet mü'minlere.* 187b1=29:44

3. gerçeği ortaya koyan; açık, belli.

(Ar. mübeyyin, Far. hüveydā) *Kim bu durur Ḳur'ān āyetleri ve ḥaḳ kitāb.* 137b5=27:1

4. and olsun ki!

(Ar. le-ḳad, Far. be-dürüstī ki) *Ḥaḳ, birdük Mūsā'ya kitābı...* 166a2=28:43

ḥ. 146b1=27:45

ḥaḳ ve ṭoġru: doğru, gerçek, hak.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāst) *Bile anlar kim birdiler ʿilm ol durur ḥaḳ ve ṭoġru Taŋ͡grıkdan īmān getüreler anġa ve buyruḳını duta göŋ͡güllerinde.* 67a4=22:54

ḥaḳḳu'l-mübīn: hakkı açıklayan, yerine getiren, tanrılığa apaçık layık olan.

(Ar. ḥaḳḳu'l-mubīn, Far. ḥaḳḳ-ı hüveydā) *Bileler kim Taŋ͡grı ol durur ḥaḳḳu'l-mübīn.* 93a1=24:25

ḥaḳḳın isde-: karşılık vermek, fayda vermek.

(Ar. cezā', Far. ne-pādāş būden) *Ḳorḳuḳ Taŋ͡grıḳuzdan, ḳorḳuḳ ol günden kim ḥaḳḳın isdeye ata kendü ʿıyālinden...* 213a5=31:33

ḥaḳīḳat (Ar.): gerçekten, şüphesiz, mutlaka.

(Ar. [le] ḳad, Far. be-dürüstī [ki]) *Ḥaḳīḳat kāfir boldılar anġa ilerüden ve buraḳurlar gizleyü ıraḳ yirden.* 247b1=34:53

ḥ. 22a1=20:47, 23a5=20:56, 24a4=20:61, 29b3=20:90, 47b5=21:65, 73b2=23:12, 151a2=27:68, 211a4=31:22, 240a1=34:15

ḥaḳīḳat kim: şüphesiz, elbette, gerçekten, andolsun ki!

(Ar. ḳad, Far. be-dürüstī ki) *Ḥaḳīḳat kim yalan dutduḳuz.* 118b4=26:6

ḥ. 27b4=20:80

(Ar. le-ḳad, Far. be-dürüstī ki) *Ḥaḳīḳat kim yolsuz ḳıldı bizi Ḳur'ān'dan.* 111a1=25:29

ḥ. 20a1=20:37, 168a5=28:51

(Ar. fe ḳad, Far. be-dürüstī ki) *Ḥaḳīḳat kim getürdiler bühtān ve yazuḳ āşkārā.* 234a2=33:58

ḥ. 228a2=33:36

ḥakīm (Ar.): 1. hüküm ve hikmet sahibi, esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ḥakīm, Far. bā-/be-ḥikmet) *Taŋ͡grı ʿālimdür, ḥakīmdür.* 219a4=33:1

ḥ. 66b5=22:52, 103a3=24:58, 103b1=24:59, 183a4=29:26, 187a3=29:42, 198b1=30:27, 207b5=31:9, 237a1=34:1, 242b2=34:27, 248b2=35:2

2. en doğru ve esas hükmü veren, esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-fettāḥ, Far. dāverī konende) *Ol durur ḥākim ve ʿālim.* 242a5=34:26

ḥākimlik (Ar. + T.): hüküm, hüküm verme. **krş. ḥākimlıḳ**

(Ar. ḥükm, Far. dāverī) *Ve anun durur ḥākimlik ve dükeli barmaḳı andın yaṅa durur.* 172b1=28:70

ḥākimlik ḳıl-: karar vermek, hükmetmek.

(Ar. ḥükm, Far. dāverī kerden) *Dāvud ve Süleyman ḥākimlik ḳılurlarıdı ekinlere kim otarurlarıdı anda ḳavm ḳoyınlarını.* 49b3=21:78

ḥ.-a 67b4=22:56, 100b4=24:51

(Ar. fetḥ, Far. dāverī kerden) *Bir yire dire dükelümüzi Taṅrımuz, andan ḥākimlıḳ ḳıla aramuzda ḥaḳ birle.* 242a5=34:26

ḥākimlik ḳılmaḳ: hükmetme, karar, hüküm.

(Ar. faṣl, Far. dāverī kerden) *Anlar kim şirk getürdiler, Taṅrı ḥākimlik ḳılmaġa bunlarun arasında ḳıyāmet güni.* 59a3=22:17

ḥākimlıḳ (Ar. + T.): muktedir olma, gücü yetme. **krş. ḥākimlik**

(Ar. mülk, Far. pādşāhī dāşten) *Bu gün yoḳ durur ḥākimlıḳ biri biriŋüze assıdan ve daḳı ziyāndan.* 245b2=34:42

ḥaḳḳā (Ar.): doğrusu, gerçeği.

(Ar. kellā, Far. ḥaḳḳā) *Ḥaḳḳā! Kim benüm birle durur Taṅrım…* 124a1=26:62

ḥ. 13b5=19:79, 14a3=19:82, 85a1=23:100, 119b3=26:15

ḥāl (Ar.): durum, vaziyet, hâl.

ḥālinden döndür-: şeklini değiştirmek, tanınmaz hâle getirmek.

(Ar. tenkīr, Far. gerdānīden ez ḥāl) *Döndürdi Belḳıs ḥālinden taḫtını görevüz kim yolını oṅarur mı ya bola mı anlardan kim yolların yavu ḳılalar?* 145b1-2=27:41

=> bülūġ ḥāli 95a2=24:31

ḫalāyıḳ (Ar.): 1. canlı, insan, yaratıklar, mahlukat.

(Ar. nās, Far. merdmān) *Ve eyleyevüz oġlanını ḥüccet yaʿni peyġāmber ḫalāyıḳa.* 3b5=19:21

ḫ. 47a5=21:61, 55a4=22:1, 166a4=28:43

(Ar. ʿālem/īn, Far. cehānī/yān) *Eyledük biz anı ve daḳı oġlını ḥüccet ḫalāyıḳa.* 52a3=21:91

ḫ.-a 106a3=25:1

(Ar. cibilleᵗ, Far. ḫalk/ān) *Ve ḳorḳuḳuz andan kim yaratdı sizi daḫı sizden ilerüki ḫalāyıḳ.* 133b4=26:184

(Ar. ṭāʾifeᵗ, Far. gürūh) *Ve ḥāżır bolsunlar bunlarun ʿazābına ḫalāyıḳ müʾminlerden.* 88a2=24:2

ḫalīfe (Ar.): halife, birbirini takip eden.

(Ar. ḫilfeᵗ, Far. ḫālīfet) *Oldur ol kim eyledi dünin ve gündüzin ḫalīfe anı kim dileye ögit duta ya dilese şükr ḳılmaḳ.* 116a1=25:62

(Ar. ḫulefā, Far. ḫalīfetān*) Ol kim … eyleye sizi ḫalīfeler yire.* 149b5=27:62

ḫalīfe ḳıl-: yerine geçirmek, hakim kılmak.

(Ar. istiḫlāf, Far. ḫalīfet kerden) *Taⁿgrı …ḫalīfe ḳıla bunları yirde.* 101b3=24:55

ḫ.-dı 101b4=24:55

ḥalīm (Ar.): bağışlayıcı, affedici; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ḥalīm, Far. burdbār) *Taⁿgrı bilürirek durur ve ḥalīmdür.* 68a5=22:59

ḥ. 231b5=33:51

ḫāliṣ (Ar.): has, özel.

(Ar. ḫāliṣ, Far. yektā) *Eger dilese peyġāmber kim nikāḥına güvüre anı ḫāliṣ durur sanġa ayruḳ müʾminlerden ayruḳ.* 231a3=33:50

ḫalḳ (Ar.): yaratma.

(Ar. ḫalḳ, Far. ḫalḳ) *Taⁿgrı yarada ḫalḳı, andan ikiledin eyleye anı.* 195a2=30:11

ḫ.-ı 150a5=27:64, 198a4=30:27

ḥalḳa (Ar.): zırh yapımında kullanılan halka.

=> endāzelü ḥalḳa 239a1=34:11

ḥāmile (Ar.): gebe, hamile.

ḥāmile bol-: gebe kalmak, hamile olmak.

(Ar. ḥaml, Far. bār ber gīriften) *Hīç ʿavrat ḥāmile bolmaya ve oġlan eylemeye meger anun ʿilmi birle.* 250b2=35:11

ḥamīm (Ar.): çok sıcak, kaynar.

ḥamīm suyı: hamam suyu, kaynar su.

(Ar. ḥamīm, Far. āb-ı germ) *Kesildi bunlarun ṭonları oddan ve dökilür yuḳarudın başları ḥamīm suyı.* 60a1=22:19

ḫandaḳ (Far.): hendek, kale hendeği (?).

(Ar. - , Far. ḫandaḳ) *Sanalar kim ḫandaḳ süleri gitmeyeler.* 223b4=33:20

ḫānedān (Far.): aile, ehli beyt.

(Ar. ehlü'l-beyt, Far. ḫānedān) *Yol gösterem mi size bir ḫānedāna kim ḳabūl ḳılalar anı sizden?* 158a2=28:12

=> peyġāmber ḫānedānı 227a1=33:33

ḫᵛār (Far.): aşağı, zelil, kıymetsiz.

(Ar. ẕelīl, Far. ḫᵛār) *… ve çıḳaravuz anları andan ḫᵛār...* 144b2=27:37

(Ar. ẕelīl, Far. ḫᵛār-ter/ān) *Pādşāhlar ḳaçan kim gireler bir köye fesāda getüreler anı ve eyleyeler ʿazīzlerini ol maḳāmuḳ ḫᵛār ve buncılayın işleyeler.* 144a1=27:34

(Ar. mehīn, Far. süst) *Andan eyledi oġlanlarını anun yumşaḳ balçıḳdan ve sudan ḫᵛār.* 215a4=32:8

ḫᵛār bol-: hakir ve zelil olmak, baş eğmek.

(Ar. ẕull, Far. ḫᵛār şoden) *Çalabumuz n'üçün biribimedüŋ bize peyġāmber kim inana idük ḥüccetlerüŋe bundan ilerü kim ḫᵛār bolduḳ ve rüsvā bolduḳ.* 37a4=20:134

ḫᵛār bolmış: alçaltılmış, horlanmış, zelil, hakir, aşağı.

(Ar. muhān, Far. ḫᵛār kerde) *Ebed ḳala ṭamuda ḫᵛār bolmış.* 117a2=25:69

ḫᵛār idici: alçaltıcı, küçük düşürücü, hor eyleyici.

(Ar. muhīn, Far. ḫᵛār konende) *Tanḡrı bu ciḥānda ve ol ciḥānda ve eyledi anlara ʿaẕāb ḫᵛār idici.* 234a1=33:57

ḫᵛār ḳıl-: küçük düşürmek, hor görmek.

(Ar. ṣāġir, Far. ḫᵛār būden) *… anları ḫᵛār ḳılavuz.* 144b2=27:37

ḫᵛār ḳılıcı: alçaltıcı, küçük düşürücü.

(Ar. muhīn, Far. ḫᵛār konende) *… eger bolalarıdı bileleridi ġaybı ḳalalarıdı ʿaẕābdan ḫᵛār ḳılıcı.* 240a1=34:14

ḫ. 68a1=22:57

ḫarāb (Ar.): yıkık, viran.

ḫarāb bolmış: harabe, boş, çökmüş.

(Ar. ḫāviyeᵗ, Far. üftāde) *Ol evleri ḫarāb bolmış anuĸ üçün kim ẓulm ḳıldılar.* 147b4=27:52

ḫarāb ḳıl-: yok etmek, harap etmek, heba etmek.

(Ar. iḫbāṭ, Far. tebāh kerden) *Anlardur kim kirtinmediler, ḫarāb ḳıldı Taŋ͡grı ʿamellerini.* 223b3=33:19

(Ar. iṣārat, Far. şūrīden) *Ve ḫarāb ḳıldılar yiri ve ʿimāret ḳıldılar anı.*194b1=30:9

ḥarām (Ar.): haram, yasak, imkansız.

(Ar. ḥarām, Far. ḥarām) *Ve ḥarām bola ol köye kim helāk ḳılduḳ anı kim bunlar gerü dönmeyeler.* 52b2=21:95

ḥarām ḳıl-: 1. yasaklamak.

(Ar. taḥrīm, Far. ḥarām kerden) *Ve depelemeyeler hīç nefsi kim ḥarām ḳıldı Taŋ͡grı meger ḥaḳ bola ve daḳı zinā ḳılmayalar...* 116b4=25:68

ḥ.-duḳ 158a1=28:12

2. hürmetli kılmak.

(Ar. taḥrīm, Far. ḥarām kerden) *Ol kim ḥarām ḳıldı anı.* 155a2=27:91

ḥarām ḳılın-: haram kılınmak, yasaklanmak.

(Ar. taḥrīm, Far. ḥarām kerde āmeden) *Ḥarām ḳılındı mü'minlere.* 88a4=24:3

ḫardal (Ar.): hardal.

(Ar. ḫardal, Far. sebendān) *İy oġlum, eger bolurısa ḫardal dānesi aġırı bolurısa ṭaşda ya göklerde ya yirde getüre anı.* 209b3=31:16

ḫ. 45b3=21:47

ḥarem (Ar.): haram, hürmet edilip yasaklanan yer.

(Ar. ḥarem, Far. ḥarem) *Görmeyeler mi kim biz eyledük īmin ḥarem ve ḳapalar ādemīler yörelerinden.* 192a4=29:67

ḥarīr (Ar.): ipek.

(Ar. ḥarīr, Far. ḥarīr) *...ve ṭonları anda ḥarīrden bola.* 60b1=22:23

ḫ̌ārlıḳ (Far. + T.) : rezillik, zillet.

(Ar. ḫizy, Far. ḫ̌ārī) *Anġadur bunda bu dünyāda ḫ̌ārlıḳ.* 57b1=22:9

ḫ̌ārlıḳ birle: hakir, zelil, alçak.

(Ar. dāḫir, Far. ḫ̌ār/ān) *Ve dükelini kim getüreler ḫ̌ārlıḳ birle.* 154a5=27:87

ḫ̌ārlıḳ birle gör-: küçük düşürmek, hakir kılmak.

(Ar. muhīn, Far. ḫ̌ār kerden) *Anlar durur kim ʿaẕāb ḫ̌ārlıḳ birle göreler.* 207a5=31:6

ḫ̌ārlıḳ eyle-: alçaltmak, küçük düşürmek.

(Ar. ihāne[t], Far. ḫ̌ār kerden) *Her kim ḫ̌ārlıḳ eylerise Tañgrı bolmaya anġa hīç aġırlayıcı.* 59b2=22:18

ḥasenat (Ar.): iyilik, iyi amel.

(Ar. ḥasene[t], Far. nīkī) *Anlar … buraḳalar ḥasenatdan ötürü yavuzlıġı.* 168b5=28:54

ḫaşm (Ar.): tartışıcı, münakaşacı.

(Ar. ḫaşm, Far. peykār konende/gān) *Bu iki ḫaşmlar ḫuṣūmet ḳılurlar bunlarun Tañgrılarına anlar kim kāfir boldılar.* 59b4=22:19

ḫāṣım (Ar.): akraba, yakın, hısım. **krş. ḫāsım**

(Ar. ẕu'l-ḳurbā, Far. ḫudāvend) *Birgil ḫāṣımlaruḳuza Tañgrı ḥaḳḳı ve daḳı yoḳsula ve daḳı yol erine.* 200b5=30:38

ḫāsım (Ar.): akraba, yakın, hısım. **krş. ḫāṣım**

(Ar. raḥm/erḥām, Far. ḫudāvend/ān) *Peyġāmber lāyıḳraḳdur mü'minlere kendü nefslerinden ve cüftlerinden ve analarından ve ḫāsımlarından...* 220a5=33:6

ḥasret (Ar.): hasret.

ḥasret güni: kıyamet günü, hesap günü, o gün; ahiret günü.

(Ar. yevmu'l-ḥasre[t], Far. rūz-ı bīmār) *Ḳorḳıt bunları ḥasret güni birle.* 6b4=19:39

ḥāşā (Ar.): Hayır, öyle değil, bilakis.

(Ar. kellā, Far. ḥaḳḳā) *Ḥāşā! Bel kim oldur Tañgrı, mānendsüz...* 242b1=34:27

ḥaşr (Ar.): toplama, cem etme.

ḥaşr ḳıl-: toplamak, bir araya getirmek.

(Ar. ḥaşr, Far. ḥaşr kerden) *Anlar kim ḥaşr ḳılalar yüzleri üstine ṭamudın yanġa.* 111b5=25:34

ḥ.-avuz 108b5=25:17

(Ar. ḥaşr, Far. ber engīḫten) *Ve ol gün kim ḥaşr ḳılavuz degme gürūhdan gürūh andan kim yalan ḳılalar ḥüccetlerümüzi anlara yıġalar.* 153b1=27:83

ḫ.-avuz 245a4=34:40

ḫaṭā (Ar.): hata.

ḫaṭā bile işle-: hata etmek, yanılmak.

(Ar. iḫṭāʾ, Far. ḫaṭā kerden) *Bolmaya size ṭarlıḳ ḫaṭā bile işledüŋüz.* 220a3=33:5

ḫāṭır (Ar.): gönül.

(Ar. ḳalb/ḳulūb, Far. dil/hā) *Barmaḳuz yirde bola bunlarun ḫāṭırları ṭuyalar anı ya ḳulaḳları işideler anı.* 65b3=22:46

ḥavż (Far.): havuz, büyük havuz.

ḥavżca (Far. + T.): havuz kadar.

(Ar. cābiyeᵗ, Far. ḥavż) *Eyleyeler anġa anı kim dileye miḥrāblardan ve butlardan ve çanaḳlar degmesi ḥavżca ve çömlekler ṭaġlarca.* 239b2=34:13

ḫayr (Ar.): hayır, iyilik.

(Ar. ḫayr, Far. bihter) *Ḳorḳuḳ andan kim ḫayruḳuz anda durur.* 180b5=29:16

ḫayrāt (Ar.): iyilikler, hayırlar.

(Ar. ḫayrāt, Far. nīkhā) *İvdürelüm bunları ḫayrāta kim bilmeyeler.* 79b4=23:56

ḥāżır (Ar.): şahit.

(Ar. şehid, Far. ḥāżır) *Andan diyevüz biz anun işine ḥāżır degülidük biz helāk bolmaḳ anun ḳavm ve biz ṭoġru sözlüvüz.* 147a5=27:49

ḥāżır bol-: şahit olmak, bulunmak.

(Ar. şehādeᵗ, Far. ḥāżır şoden) *Ve ḥāżır bolsunlar bunlarun ʿazābına ḫalāyıḳ müʾminlerden.* 88a2=24:2

(Ar. şehāde[t], Far. ḥāżır būden) *Cevāb birüŋ baŋġa benüm işümden kim degülidüm ben kesici işi tā ḥāżır bola idi benüm birle.* 143b2=27:32

ḥāżır bolan: hazırlanmış, hazır bulundurulmuş.

(Ar. muḥżar/ūn, Far. be-cāy āmede/gān) *Ve anlar kim bardılar bizüm āyetlerümüzde ʿācizlıḳ birle, anlardur kim ʿaẕāba ḥāżır bolanlar.* 245a1=34:38

ḥāżır bolınmış: hazır bulundurulmuş.

(Ar. muḥżar/ūn, Far. ḥāżır kerde/gān) *Anlar durur ʿaẕābda ḥāżır bolınmışlardan.* 195b5=30:16

ḥāżır gel-: bulunmak, hazır olmak.

(Ar. şehāde[t], Far. ḥāżır āmeden) *Kim ḥāżır geleler bunlara assılu yire ve ẕikr ḳılalar Çalap adını ol belgülü günlerde...* 61b1=22:28

(Ar. ḥużūr, Far. ḥāżır āmeden) *Ve sıġındum saŋġa Rab kim ḥāżır geleler baŋġa.* 84b4=23:98

ḥāżır ḳıl-: hazırlamak.

(Ar. iḥżār, Far. ḥāżır kerden) *Pes ḥāżır ḳılavuz bunları ṭamu yöresinde dizleri üstine düşmiş.* 11b5=19:68

ḥāżır ḳılınmış: hazır bulunan, huzura getirilen.

(Ar. muḥżir/īn, Far. ḥāżır kerde/gān) *Ol bola ḳıyāmet güninde ḥāżır ḳılınmışlardan.* 170b5=28:61

ḥāżır olmış: hazır bulunan, mevcut olan, şahit olan.

(Ar. şāhid/īn, Far. ḥāżır kerde/gān) *Ve degülidüŋ ḥāżır olmışlardan.* 166b2=28:44

ḥazīne (Far.): hazine, servet.

(Ar. kenz/kunūz, Far. genc/hā) *Ya buraḳa andın yaŋġa ḥazīne...* 107b2=25:8

ḥ.-lerden 123b4=26:58, 174a2=28:76

ḥażretgāh (Ar. + Far.): hazır olunan, bulunulan yer.

(Ar. meşhed, Far. ḥażretgāh) *Kim vāy ol kişilere kim kāfir boldılar ol ḥażretgāhda kim gün durur ulu.* 6b1=19:37

ḥaẕẕ (Ar.): nasip, kısmet.

(Ar. ḥaẕẕ, Far. behre) *Kim anun çoḳ ḥaẕẕı barıdı.* 175a5=28:79

hebā (Ar.): toz, zerre.

(Ar. hebā, Far. -) *İlerü getürelüm andın yanġa kim işlediler idi ʿamel, eyledük anı hebā perākende.* 110a5=25:23

hediye (Ar.): hediye, armağan.

(Ar. hediyyeᵗ, Far. hediye) *Kim ben biribidüm anlardın yanġa hediye imdi baḳarvan nice gerü döneler biribidügüm.* 144a2=27:35

h.-ŋüz 144a5=27:36

helāk (Ar.): mahvolma, ölme.

helāk bol-: yok olmak, helak olmak.

(Ar. helāk, Far. helāk şoden) *Dükeli nesene helāk bola meger anun dīdārı.* 177b2=28:88

h.-dı 18a5=20:16

(Ar. bevr, Far. helāk şoden) *Kendü mekrleri birle helāk bolur.* 250a5=35:10

helāk bolmaḳ: yok olma, helak olma.

(Ar. helāk, Far. helāk şoden) *Andan diyevüz biz anun işine ḥāżır degülidük biz helāk bolmaḳ anun ḳavm ve biz ṭoġru sözlüvüz.* 147a5=27:49

helāk bolan: yok olan, mahvedilen.

(Ar. muhlek/īn, Far. helāk kerde/gān) *Barur bunlar helāk bolanlar.* 79a1=23:48

helāk bolmış: yok olmuş, mahvolmuş.

(Ar. bāʾir, far. helāk şode) *Barıdı anlar bir ḳavm helāk bolmış.* 109a4=25:18

helāk ḳıl-: yok etmek, helak etmek.

(Ar. ihlāk, Far. helāk kerden) *Ya bilmez durur kim Taŋ͡grı helāk ḳıldı andan ilerü ol ḳavmlardan anı kim ḳatıraḳ idi ḳuvvetde ve ḳavmuĸ artuḳını.* 174b4=28:78

h.-duḳ 12b4=19:74, 16a2=19:98, 35b4=20:128, 37a2=20:134, 38b3=21:6, 39a4=21:9, 65a5=22:45, 129b5=26:139, 135b4=26:208, 166a3=28:43, 169b4=28:58, 218a4=32:26

h.-ısarvuz 184b1=29:31

(Ar. tetbīr, Far. helāk kerden) *Dükelini urduḳ anġa meṣeller, dükelini helāk ḳılduḳ.* 112b3=25:39

(Ar. tedmīr, Far. helāk kerden) *Helāk ḳılduḳ anları.* 112a3=25:36

h.-duḳ 132b3=26:172, 147b3=27:51

(Ar. imlāʾ, Far. helāk kerden) *Ve nice bunun bigi köyi kim helāk ḳılduḳ anġa ve ol ẓālim durur.* 66a2=22:48

helāk ḳılıcı: yok eden.

(Ar. muhlik, Far. helāk konende) *Ve degülidük helāk ḳılıcı köyi meger kim anun ḳavmı ẓālimler idi.* 170a5=28:59

h. 57a5=22:9, 170a3=28:59

ḥelāl (Ar.): 1. eş, zevce, nikahlı kadın.

(Ar. zevc, Far. cüft) *Bardur bu İblīs düşman sanġa ve daḳı ḥelāluḳa.* 34a1=20:117

2. haram olmayan, dinen caiz olan.

ḥelāl bol-: helal olmak.

(Ar. ḥelāl, Far. ḥelāl āmeden) *Ḥelāl bolmaya sanġa ʿavratlar, andan soкra veyā bedel ḳılmaḳ bunlara hīç cüftler...* 232a1=33:52

ḥelāl ḳıl-: meşru ve helal kılmak.

(Ar. iḥlāl, Far. ḥelāl kerden) *Tañ̂grı ḳatında ḥelāl ḳılduḳ size yılḳıları meger anı kim oḳıdılar size.* 62a1=22:30

ḥ.-duḳ 230b3=33:50

hem: hem.

(Ar. e, Far. hemī) *Hem ṣabr ḳılun.* 109b4=25:20

h. 113a4=25:43

hemīşe (Far.): 1. ebedi, daimi, kalıcı.

(Ar. ḫālid, Far. cāvidānī/gān) *Ve yoḳıdı bunlar hemīşe.* 39a2=21:8

h. 43a3=21:34

(Ar. sermed, Far. hemīşe) *Eger işleye Tañ̂grı size düni hemīşe, kim gündüz bolmaya ḳıyāmet günine degin…* 172b3=28:71

h. 173a1=28:72

(Ar. mā zevāl, Far. hemīşe) *Pes hemīşe ol idi bunlarun daʿvāsi kim ḳılduḳ bunları biçilmiş, solmışlar.* 40a1=21:15

(Ar. lā yezālūn, Far. hemīşe) *Hemīşe anlara kim kāfir boldılar şeklüdür andan kim bunlara gele ḳıyāmet nāgāh ya gele bunlara ʿazāb gün kim ṭoġmaz.* 67b1=22:55

(Ar. ebeden, Far. hemīşe) *Muḫalled bolalar anda hemīşe.* 235a4=33:65

(Ar. - , Far. -) *Barıdı bu butlar sizüŋ taŋ͡grılaruḳuz, ol kim gireler ṭamuya ve dükeli anda hemīşe ebed ḳalalar.* 53a4=21:99

2. asla, katiyen.

(Ar. - , Far. hemīşe) *Ve degülidüŋ hemīşe Medyen ehlinden, oḳıdılar anlara ḥüccetlerümüzi lākin biz biribidük idi.* 166b3=28:45

h. 96b5=24:35, 97a1=24:35

hemīşe bol-: ebedi, daimi, kalıcı olmak.

(Ar. ḫuld, Far. cāvidāne būden) *Bostānlar uçmaḳda erişi barur anun altında arḳlar hemīşe bola ol anda.* 27a1=20:76

h.-a 31b3=20:101, 34a5=20:120

hemīşe muḫalled bol-: ebediyyen kalmak.

(Ar. ḫuld, Far. cāvidānī būden) *Ve kimüŋ kim yiyni bolsa müzdi terāzūda anlar durur anlar kim izyān bolur tenlerine ṭamuda hemīşe muḫalled bolalar.* 85b1=23:103

hem-nişīn (Far.): topluluk, meclis.

(Ar. nediyy, Far. hem-nişīn-ān) *Ḳanḳısı bu iki gürūhdan yigrek durur maḳāmda ve eyürek hem-nişīnler?* 12b4=19:73

hem-püşt (Far.): görünür, belli, açık.

hem-püşt bol-: görünmek, belli olmak, açığa çıkmak.

(Ar. teẓāhur, Far. hem-püşt şoden) *Cāḏūlar durur hem-püşt bolıp.* 167b4=28:48

hemtā (Far.): eş, ortak.

(Ar. nidd/endād, Far. hemtā/yān) *Buyururıduḳuz bize kim kāfir bolavuz Taŋ͡grı üçün eyleyevüz anı hemtālar.* 243b5=34:33

henbāz (Far.): ortak.

(Ar. şerīk/şürekā, Far. henbāz/ān) *Oḳık henbāzlarukuzı.* 171a5=28:64

h. 171a1=28:62

henbāz dut-: şirk koşmak, Allah'a ortak koşmak.

(Ar. şirk, Far. henbāz kerden) *Ve her kim henbāz dutarısa Taŋ͡grıya eyle bola kim düşe gökden, ḳapa anı ḳuş yiye anı.* 62a4=22:31

h.-alar 84a3=23:92

h.-mayalar 80a2=23:59

(Ar. işrak, Far. henbāz giriften) *Eger cehd ḳılalar sanġa kim henbāz dutasın banġa, anı kim sen anı bilmezsin muṭīʿ bolma anlara.* 209a4=31:15

her: her, bütün, tüm, hepsi.

(Ar. küll, Far. her) *Getüreler her bilür cāḏūyı.* 121b5=26:37

h. 18a4=20:15, 43a4=21:35, 55b4=22:3, 62b4=22:34, 69b3=22:67, 76a2=23:27, 79b2=23:53, 84a1=23:91, 87a4=24:2, 99b2=24:45, 154b2=27:88, 173b3=28:75, 190a3=29:57, 238b4=34:9

her bir: herbir, bütün, hepsi.

(Ar. küll, Far. her) *Her bir bölük eyle kim bar durur rāżı ve şād durur.* 199b4=30:32

her biri: hepsi, herbiri.

(Ar. küll, Far. her yekī) *… ve ḳuşlar ṣaf ḳılıp her biri, bilür kendü namāzını ve tesbīḥini ve Tañgrı bilür anı kim işleyeler.* 98b4=24:41

her ḳanḳısı: herhangi, herhangi biri.

(Ar. eyye-mā, Far. her küdām) *Oldur benüm birle senüŋ araḳda her ḳanḳısını iki vaʿdeden ödedüm sanġa kim bolmaya ḥadden geçmek banġa.* 162a5=28:28

her kim: kim, kim ki, her kim ki, her kişi ki.

(Ar. men, Far. her ki) *Her kim geldi eylük birle, bola anġa yigrek bola andan ve anlar ḳorḳudan ḳıyāmet güninüŋ īmin bolalar.* 154b3=27:89

h. 26b3=20:75, 28a1=20:81, 31b2=20:100, 33a1=20:112, 35a1=20:123, 35a2=20:124, 42a2=21:29, 52a5=21:94, 55b5=22:4, 58b2=22:15, 59b2=22:18, 60b5=22:25, 61b5=22:30, 62a4=22:31, 62b1=22:32, 68a5=22:60, 73a3=23:7, 87a1=23:117, 91b3=24:21, 96a4=24:33, 100b5=24:52, 102a2=24:55, 109b1=25:19, 116b5=25:68, 117a4=25:71, 128a4=26:118, 128a5=26:119, 145a5=27:40, 145b1=27:40, 154b5=27:90, 155a4=27:92, 155a5=27:92, 164a5=28:35, 176b2=28:84, 178b1=29:6, 202b3=30:44, 208b1=31:12, 208b2=31:12, 211a3=31:22, 211a5=31:23, 226a4=33:31, 228a2=33:36, 236a2=33:71, 239a4=34:12, 250a2=35:10

h.-e 98b2=24:40

h.-den 226a2=33:30

h.-üŋ 178a5=29:5

(Ar. inne-mā, Far. ki) *Her kim kirtinürise bizüm āyetlerümüze anlara kim ögit biricek secde ḳılalar ve tesbīḥ oḳıyalar Taŋ͡grıları şükrine.* 216a5=32:15

hergiz (Far.): asla, hiçbir zaman.

(Ar. - , Far. hergiz) *Ve degülidüm senüŋ duʿāḳdan iy Çalap hergiz bed-baḫt.* 1a1=19:4

(Ar. ebeden, Far. hergiz) *Ve eger bolmasa idi Taŋ͡grı faẓlı bola idi size ve anun raḥmeti ḳurtılmaya idi sizden hīç birüŋüz hergiz.* 91b5=24:21

h. 88b2=24:4

ḥesāb (Ar.): hesap, hesaplama.

(Ar. ḥisāb, Far. şumār) *Ve her kim oḳıya Taŋ͡grı birle ayruḳ Taŋ͡grı olmaya anun ḥücceti ol ḥesābı anun Çalap ḳatında.* 87a3=23:117

ḥesāb ḳılıcı: hesap soran, hesap görücü.

(Ar. ḥasīb, Far. şumār konende) *Yiter anġa Taŋ͡grı ḥesāb ḳılıcı.* 229a3=33:39

ḥesāblu (Ar. + T.): hesap eden, hesap gören.

=> tiz ḥesāblu 98a3=24:39

ḥesābsuz (Ar. + T.): sayısız, çok bol, çok fazla.

(Ar. bi-ġayri ḥisāb, Far. cüz şumār) *...ve daḳı artura Taŋ͡grınun faẓlından, rūzī bire anı kim dileye ḥesābsuz.* 97b5=24:38

hevā (Ar.): heva, arzu.

(Ar. hevā/ehvāʾ, Far. arzū/hā) *Görür misin anı kim dutdı kendü takrısını kendü hevāsını?* 113a4=25:43

h.-sına 168a2=28:50

h.-larına 168a3=28:50

heyhāt: Yazık, heyhat!

(Ar. heyhāt, Far. çūn dūrend) *Heyhāt heyhāt!...* 77b2=23:36

ḫısım (Ar.): hısım, akraba.

ḫısımlıḳ (Ar. + T.): yakınlık, akrabalık.

(Ar. ḳurbā, Far. ḫᵛīşī) *Ve eger yıġmaya idi faẓl issi çalap sizden niʿmet çoġını ḳaçan bireleridi ḫısımlıḳ birle ve yoḳsullara ve muhācirlere...* 92a3=24:22

ḫışm (Ar.): öfke, gazap, kin.

(Ar. muġāžib, Far. ḫışm) *Ve daḳı Ẕe'n-Nūn kim iletdi ḫışmına eyle geldi kim aḳa ḳudretümüz bolmaya.* 51a3=21:87

(Ar. ġažab, Far. ḫışm) *Rūzgār uzandı mı size ʿahduḳuza ya dilersiz kim ine size ḫışm Tañgrıdan, ḫilāf ḳılduḳuz benüm vaʿdemi?* 29a1=20:86

ḫ-um 28a1=20:81, 28a2=20:81

ḫışm birle: öfkeli, kızgın.

(Ar. ġažbān, Far. ḫışm-nāk) *Gerü döndi Mūsā kendü ḳavmına ḫışm birle ġuṣṣalu eyitdi.* 28b3=20:86

ḫışm dut-: öfkelenmek, gazap etmek.

(Ar. ġažab, Far. ḫışm giriften) *Baḳa hīç nesene iletür anun ḥīleti anġa anı kim ḫışm duta.* 58b4=22:15

ḫışm ḳıl-: öfkelenmek, gazap etmek.

(Ar. ġayẓ, Far. ḫışm kerden) *Ve anlara ḫışm ḳılduḳ.* 123b2=26:55

ḫışm yimek: öfkelenme, coşma.

(Ar. teġayyuẓ, Far. ḫışm furū ḫ˘orden) *Ol vaḳt göre bunlar ıraḳ yirde işideler anı ḫışm yimek ve zārī ḳılmaḳ.* 108a5=25:12

ḫıyānet (Ar.): ihanet, hainlik.

ḫıyānet ḳılıcı: ihanet eden, hain

(Ar. ḫavvān, Far. ḫıyānet konī) *Çalap dost dutmaz ḫıyānet ḳılıcı sipāssuzı.* 64a2=22:38

ḥicāb (Ar.): perde.

(Ar. ḥicāb, Far. ḥicāb) *Dutdı ḳavmından dışra ḥicāb.* 3a2=19:17

ḫ. 232b4=33:53

ḥicāb bol-: 1. engel olmak.

(Ar. berzaḫ, Far. ḥicābī būden) *… ol söz durur kim ol eydür bunlarun ardınca ḥicāb bola ḳıyāmet günine degin.* 85a2=23:100

2. haram, yasak olmak.

(Ar. ḥicr, Far. bāz dāşten) *Ḥicāb bolsun ḥicāb bolmış.* 110a4=25:22

ḥicāb bolmış: yasaklanmış.

(Ar. meḥcūr, Far. bāz dāşte) *Ḥicāb bolsun ḥicāb bolmış.* 110a4=25:22

hicret (Ar.): göç, hicret.

hicret ḳıl-: hicret etmek, göçmek.

(Ar. muhācerat, Far. hicret kerden) *Anlar kim … hicret ḳıldılar.* 68a2=22:58

h.-dılar 231a1=33:50

hicret ḳılıcı: hicret eden, muhacir.

(Ar. muhācir, Far. hicret konende) *Kim ben hicret ḳılıcıvan...* 183a3=29:26

hīç (Far.): 1. hiç, hiç bir.

(Ar. min, Far. hīç) *Dutmadı Tañgrı hīç oġlan ve yoḳıdı anun birle hīç tañgrı.* 83b5=23:91

h. 129a1=26:127, 130a5=26:145, 132a1=26:164, 133a4=26:180, 135b4=26:208, 165a2=28:38, 167a2=28:46, 175b4=28:81, 182a3=29:22, 183a3=29:25, 188b1=29:48, 195a4=30:13, 199a3=30:29, 201b4=30:40, 214b1=32:3, 214b4=32:4, 228b4=33:38, 230b1=33:49, 232a1=33:52, 241a4=34:21, 241b3=34:22, 244a3=34:34, 246a3=34:44, 246a4=34:44, 246b3=34:46, 248b3=35:3, 250b2=35:11

(Ar. hel, Far. hīç) *Hīç ʿivaż ḳılalar mı anlara meger anı kim işlediler.* 244a2=34:33

h. 16a3=19:98, 17a4=20:9, 20b3=20:40,38a2=21:3, 122a1=26:39, 124b5=26:72, 126b1=26:93, 201b3=30:40

(Ar. - , Far. hīç) *Söz söylemezven bu gün hīç kimseye.* 4b5=19:26

h. 6a2=19:35, 10b4=19:62, 11b1=19:65, 16a3=19:98, 17a4=20:8, 18a1=20:14, 37b5=21:2, 38b3=21:6, 41b1=21:25, 41b2=21:25, 43a3=21:34, 50a3=21:80, 51a4=21:87 54b1=21:108, 57a2=22:7, 58b4=22:15, 59b3=22:18, 66b2=22:52, 70a5=22:71, 70b1=22:71, 72a2=22:71, 75a4=23:23, 80a4=23:62, 87a1=23:116, 96a1=24:33, 98b2=24:40, 109a3=25:18, 115a2=25:57, 118b3=26:5, 126b5=26:100, 127b2=26:109, 135b1=26:203, 152a3=27:75, 172a5=28:70, 175a1=28:78, 177b2=28:88, 180a3=29:12, 216b4=32:17, 225a2=33:25

(Ar. – , Far. ne) *Bilmeklik anı, Tañgrım ḳatında durur ve kitābında kim hīç eksük ḳılmaya Çalabum ve daḳı unıtmaya.* 22b3=20:52

(Ar. - , Far. -) *Dürüstlik birle, yaratdum sini bundan ilerü hīç yoḳ erken.* 2a1=19:9

h. 116b4=25:68

2. hiç, hiçbir şey.

(Ar. şeyʾ, Far. çīz) *Ve ḳoyalum terāzūyı ṭoġru, ḳıyāmet güni üçün; kim güç ḳılmayalar ol tene hīç.* 45b2=21:47

hiç bir: hiçbir, hiçbiri.

(Ar. min aḥadin, Far. hīç kes) *Ve eger bolmasa idi Taŋrı faẓlı bola idi size ve anun raḥmeti ḳurtılmaya idi sizden hīç birüŋüz hergiz.* 91b5=24:21

hiç kimerse: kimse, hiç kimse.

(Ar. aḥaden, Far. hīç kes) *Eger bulmasaḳ anda hīç kimerse, girme anda buyurmayınca size.* 93b2=24:28

hīç kimse: hiç kimse.

(Ar. min aḥadin, Far. hīç kes) *Siz kim işlersiz zişt iş kim artuḳ bolmadı sizüŋ birle hīç kimse dünyādan.* 183b4=29:28

hīç nesene: hiçbir şey

(Ar. şeyʾen, Far. çīzī) *Ve degül durur anlar götürici yazuḳlardan anlarun hīç nesene.* 180a3=29:12

h.-ye 48a2=21:66

ḥikmet (Ar.): hikmet, hüküm.

(Ar. ḥükm, Far. ḥikmet) *Lūṭ peyġāmbere birdük ḥikmet ve ʿilm.* 49a1=21:74

ḥ. 49b5=21:79, 120a5=26:21, 125b3=26:83

(Ar. ḥikmeᵗ, Far. ḥikmet) *Ṭoġru, birdük Loḳman'a ḥikmeti kim şükr ḳıl Taŋrıya ve her kim şükr ḳıla kendü nefsine şükr ḳıla.* 208b1=31:12

ḥ.-den 227a3=33:34

ḥikmetlü (Ar. + T.): hakim, hüküm ve hikmet sahibi.

(Ar. ḥakīm, Far. bā-ḥikmet) *Kim oldur kim benven Çalap bī-nazīr, ḥikmetlü.* 139a2=27:9

ḫilāf (Ar.): karşı, zıt.

ḫilāf ḳıl-: karşı gelmek, isyan etmek, muhalefet etmek.

(Ar. iḫlāf, Far. ḫilāf kerden) *Getürevüz saŋa cādūlıḳ ancılayın eylegil aramuzda ve araḳuzda vaʿde kim ḫilāf ḳılmayasın anı biz ve ne sen bir yirde ṭoġru.* 23b4=20:58

(Ar. iḫlāf, Far. ḫilāf kerden) *Ḫilāf ḳılmaduḳ vaʿdeкi kendüsümüzden lākin biz götürdük aġır nesene ol ḳavım bezeginden...* 29a2=20:87

ḫ.-duḳuz [-duŋuz] 29a1=20:86, 70a2=22:69

ḫ.-mayasın 31a1=20:97

ḫ.-maya 65b5=22:47, 193b3=30:6

(Ar. iḫtilāf, Far. ḫilāf kerden) *Kim bu Ḳur'ān oḳırlar, Yaʿḳūb oġlanlarına artuḳ anı kim anlar anda ḫilāf ḳıldılar.* 152b1=27:76

ḫilāfınca (Ar. + T.): çaprazlama.

(Ar. min ḫilāfin, Far. ḫilāf-ı yek dīger) *Tiz bola kim bilesiz kesem ellerüŋüzi ve ayaḳlarıuḳuzı ḫilāfınca birbirinüŋ ve asaḳoyavam dükelüŋüzi.* 123a2=26:49

ḫ. 25b5=20:71

ḫīlet (Ar.): hile, tuzak.

(Ar. ḫīleᵗ, Far. sigāliş) *Dirdiler bunlarun ḫileti.* 24b3=20:64

ḫ-ini 24a2=20:60

(Ar. keyd, Far. sigāliş) *Kim ol kim eylediler ḫīlet cādūlıḳ, ḳurtılmaya cādū ḳanda geldi.* 25b1=20:69

ḫ.-i 58b4=22:15

ḫīlet ḳıl-: hile yapmak, kötülük yapmak.

(Ar. keyd, Far. sigāliş kerden) *Size ḫīlet ḳılur sizüŋ ṣanemlerüḳüz, andan soḳra kim dönesiz arḳaḳuz döndürip.* 47a1=21:57

ḫiṣār (Far.): kale, hisar.

(Ar. ṣīṣat/ṣayāṣ, Far. ḫiṣār/hā) *İndürdi anlara kim meded ṭutıvirdileridi kitāb ehlinden ḫiṣārlarından ve buraḳdı gön͡güllerinde ḳorḳu.* 225a4=33:26

ḫoş (Far.): hoş, tatlı.

(Ar. ʿaẕb, Far. ḫoş) *Bu ḫoşdur gey ṭatlu ve bu acı gey acı.* 114b1=25:53

ḫoşnūd (Far.):hoşnut, memnun.

ḫoşnūd bol-: razı ve memnun olmak, rıza göstermek.

(Ar. rıżvān, Far. ḫoşnūd būden) *Yā Rab benden ḫoşnūd bolasın!* 28a5=20:84

ḫ.-asın 36a5=20:130

ḫoşnūd it-: memnun etmek.

(Ar. istiʿtāb, Far. ḫoşnūd kerden) *Bu gün assı itmeye anlara kim ẓulm ḳıldılar ʿözr getürmek anlar anları ḫoşnūd itmeyeler.* 205b5=30:57

ḫoşnūdlıḳ/ġ (Far. + T.): memnuniyet, mükafat, rıza.

(Ar. vech, Far. ḫoşnūdī) *Ve anı kim birdüŋüz zekātdan isdeyisersiz Taŋ͡grı ḫoşnūdlıġı anlar durur anlar artmışlar.* 201b1=30:39

ḫūb (Ar.): hoş, güzel.

(Ar. usveᵗ, Far. ḫūb) *Ṭoġru, bar durur size Taŋ͡grı peyġāmberlerinden eyü ḫūb anun kim ümīdi bola Taŋ͡grıya ve ḳıyāmet günine ve aḳa Taŋ͡grıyı çoḳ.* 224a2=33:21

(Ar. - , Far. ḫoş) *Ol vaḳtdan kim yaratdı gökleri ve yiri ve aşaġa biribidi size gökden suyı bitürdük biz anun birle bostānları görklü ve ḫūb...* 149a4=27:60

ḫudāy (Far.): Rab, Allah.

(Ar. Rabb, Far. Allāh) *Bar Ḫudāyā, anġa kim niʿmet birdüŋ banġa, bolmayam āşkāre yazuḳlulardan.* 159a5=28:17

ḫudāvend (Far.): zengin.

(Ar. mutraf, Far. ḫudāvend/ān) *Ve biribimedük köye hīç ḳorḳıtıcı meger eyitdi ḫudāvendlerümüz anġa kim: "Biribindüŋüz anġa kāfirüz."*244a3=34:34

=> dutıcı ḫudāvend 58a4=22:13

ḫudāvendā (Far.): Rabbimiz!

(Ar. Rabbe-nā, Far. Ḫudāvend-i mā) *Ḫudāvendā bizi ṭaşra çıḳar bu ṭamudan bundan soḳra eger yine yazuḳ ḳılurısavuz ẓālimler bolavuz.* 85b5=23:107

(Ar. Rabbī, Far. Yā Rabb) *Ḫudāvendā! Ben ẓulm ḳıldum kendü nefsüme, yarlıġa bini!* 159a3=28:16

ḫurd (Far.): küçük, ufak.

ḫurd oġlan: küçük çocuk.

(Ar. velīd, Far. kūdek ḫurd) *Beslemedük mi sini bizde ḫurd oġlan ve ḳaldıḳ bizüm ḳatumuzda yıllar.* 120a1=26:18

ḫurma (Far.): hurma, hurma ağacı.

(Ar. naḫl, Far. ḫurmā) *Depret kendüsüne ḫurma buṭaġını.* 4b1=19:25

ḫ.-dan 74b3=23:19

(Ar. - , Far. ḫurmā) *Depret kendüsüne ḫurma buṭaġını, ine sanġa* ***ḫurma*** *yaş tāze.* 4b2=19:25

ḫurma aġacı: hurma ağacı

(Ar. naḫl/īn, Far. ḫurmā/ḫurmā bün/ān) *Andan Meryem'e oġlan aġrısı geldi ḫurma aġacı dibinde.* 4a3=19:23

ḫ.-nun [-nuŋ] 26a1=20:71

ḫ. aġaçlarında 130b2=26:148

ḫurumāt (Ar.): haramlar, yasaklar, haramın çoğulu.

(Ar. ḥurumāt, Far. ḫurmathā) *Bu durur, her kim ulu tutarısa ḫurumātı Tañrınuḳ, ol bola yigrek anġa.* 62a1=22:30

ḫuṣūmet (Ar.): hasımlık, düşmanlık.

ḫuṣūmet ḳıl-: tartışmak, münazaada bulunmak, mücadele etmek.

(Ar. mücādeleᵗ, Far. ḫuṣūmet kerden) *Ādemīlerden bir nicesi ḫuṣūmet ḳıla Çalaba bilüsüzlikden ve uyalar her şeyṭān sitenbe.* 55b4=22:3

ḫ.-ar 57a3=22:8

ḫ.-urlarısa 69b5=22:68

(Ar. münāzeʿat, Far. ḫuṣūmet kerden) *Kim senün birle ḫuṣūmet ḳılmayalar işde.* 69b4=22.67

(Ar. iḫtiṣām, Far. peykār kerden) *Bu iki ḫaṣmlar ḫuṣūmet ḳılurlar bunlarun Tañrılarına anlar kim kāfir boldılar.* 59b4=22:19

(Ar. iḫtiṣām, Far. ḫuṣūmet hemī kerden) *Eydeler anlar, anda ḫuṣūmet ḳılalar.* 126b3=26:96

(Ar. muḫāṭabeᵗ, Far. ḫuṣūmet kerden) *Ve ḫuṣūmet ḳılma benüm birle anlaruḳ üçün kim ẓulm ḳıldılar kim bunlar ġarḳ bolasılar durur.* 76a3=23:27

ḫüccet (Far.): 1. delil, ibret, nişan, mucize.

(Ar. āyet/āyāt, Far. ḫüccet/hā) *Ve eyleyevüz oġlanını ḫüccet yaʿni peyġāmber ḫalāyıḳa.* 3b5=19:21

ḫ. 19a2=20:22, 36b5=20:133, 38b2=21:5, 52a2=21:91, 119a2=26:8, 124b1=26:67, 127a2=26:103, 128b2=26:121, 131a1=26:154, 131b1=26:158, 134b1=26:190, 147b5=27:52, 185a4=29:35, 187b1=29:44, 213a1=31:31

ḫ.-ler 23a3=20:54, 87b3=24:1, 96a5=24:34, 100a1=24:46, 197a3=30:22, 197b4=30:24, 200b5=30:37

ḫ.-lerüm 21a4=20:42

ḥ.-lerüŋe 37a3=20:134

ḥ.-lerümüz 23b1=20:56, 49b1=21:77, 78b3=23:45, 164b2=28:36

ḥ.-lerde 196b5=30:21

ḥ.-lerden 76b3=23:30

ḥ.-lerdür 35b5=20:128, 197b1=30:23

(Ar. āyet/āyāt, Far. āyet/hā) *Ve anun ḥüccetinden durur dünin uyıdugˇuḳuz ve günin, rūzi isdeyür bolduġuḳuz kendü faẓlından.* 197a4=30:23

ḥ. 135a1=26:197, 132b4=26:174

ḥ.-ümüzden 164a5=28:35

ḥ.-ler 154a2=27:86, 182b3=29:24, 188b4=29:50

ḥ.-lerini 155b2=27:93

ḥ.-lerümüze 153a5=27:82

(Ar. āyet, Far. nişān) *Göstereyim sanġa bizüm ḥüccetlerümüzden uluraḳ.* 19a3=20:23

(Ar. beyyine[t], Far. āyet/hā) *Ḳārūn'a ve Firʿavn'a ve Hāmān'a geldi anlara Mūsā ḥüccetler birle, anġa kirtinmediler yir yüzinde...* 186a3=29:39

ḥ.-ler 194b3=30:9, 203b1=30:47

(Ar. sulṭān, Far. ḥüccet/hā) *Kim aşaġa biribidük anlara ḥüccetler kim ol söz söyleye anı kim anlar şirk getürüridi.* 200a4=30:35

ḥ. 70a5=22:71, 78b3=23:45, 141b5=27:21

(Ar. burhān, Far. ḥüccet) *Kim ol iki barur iki ḥüccet senüŋ Tan͡grıḳdan Firʿavn'dın yanġa ve ḳavmına kim ol ḳavm barıdı fāsıḳlar.* 163b3=28:32

ḥ.-i (iye.) 87a2=23:117

ḥ.-üŋüzi 173b3=28:75

ḥ.-lerüŋüzi 150b2=27:64

2. ayet.

(Ar. āyet/āyāt, Far. ḥüccet/hā) *Öyle geldi sanġa ḥüccetlerümüz unutduĸ ancılayın bu gün ḳoyalar sanġa unıtmaḳlıḳ.* 35b1=20:126

ḥ.-lerümüzi 12b2=19:73, 68a1=22:57, 70b2=22:72

ḥ.-lerümüzile 13b2=19:77

(Ar. āyet/āyāt, Far. āyet/hā) *Nūḥ ḳavmı ḳaçan kim yalan dutdılar peyġāmberleri, ġarḳ ḳılduḳ anları, eyledük ādemīlere ḥüccet...* 112a5=25:37

ḥ.-lerümi 153b3=27:84

ḥ.-lerümüz 80b5=23:66, 119b4=26:15

ḥ.-lerümüzi 70b4=22:72, 153b2=27:83, 166b4=28:45

ḥ.-lerümüze 188a5=29:47, 188b3=29:49

ḥ.-lerümüzden 43a1=21:32

ḥ.-leri 103a3=24:58, 103a5=24:59

ḥ.-lerine 80a1=23:58

ḥ.-lerdür 188b2=29:49

3. güç, kuvvet, yetkinlik.

(Ar. sulṭān, Far. ḥüccet) *Berkidevüz senüŋ bāzūkı ḳarındaşuk birle ve eyleyevüz size ḥüccet kim iremeyeler siz ikiye bizüm ḥüccetümüzden.* 164a4=28:35

hüdhüd (Ar.): çavuş kuşu, hüdhüd.

(Ar. hüdhüd, Far. hüdhüd) *Ne boldı banġa kim göremezven hüdhüdi meger ol bundan ġāib durur.* 141b3=27:20

(Ar. - , Far. -) *Süleymān eyitdi hüdhüde: "İlet benüm nāmemi..."* 143a1=27:28

h. 142a1=27:22

ḥükm (Ar.): hüküm, hikmet, karar, emir.

(Ar. ḥükm, Far. dāverī) *Birdük anġa peyġāmberliġı ve ḥükmi.* 2b1=19:12

ḥ.-ine 49b4=21:78

(Ar. ḥükm, Far. ḥükm) *Anun durur ḥükm.* 177b2=28:88

ḥ.-i 152b3=27:78, 158b1=28:14

(Ar. emr, Far. fermān) *Biz ḳuvvetlülerdenüz ve çalışıcı yavlaḳ ve ḥükm senüŋ durur.* 143b3=27:33

ḥ.-ümüz 218a1=32:24

(Ar. ḳānit, Far. fermān ber-dār) *Anun durur ol kim göklerdedür ve daḳı yirde dükeli bar durur anun ḥükminde.* 198a3=30:26

2. kudret, kuvvet, saltanat, güç, hükümranlık.

(Ar. sulṭān, Far. dest) *Ve bolmaya anun bunlara hīç ḥükmi.* 241a4=34:21

ḥükm it-: hüküm vermek, karar vermek, hükmetmek.

(Ar. ḥükm, Far. ḥükm kerden) *Çün yavuz durur anı kim ḥükm iderler!* 178a4=29:4

ḥükm ḳıl-: hüküm vermek, karar vermek, hükmetmek.

(Ar. ḥükm, Far. dāverī kerden) *İy Çalabım! Ḥükm ḳıl ṭoġrulıḳ birle.* 54b5=21:112

ḥ.-a 100a5=24:48

(Ar. ḳażā', Far. ḳażā' kerden) *Ḳaçan kim ḥükm ḳılduḳ biz anġa ölüm, göstermedi anlara yol ölmekligini meger deprenür yirüŋ...* 239b3=34:14

ḥürmetlü (Ar. + T.): itibarlı, şerefli.

(Ar. vecīh, Far. bā-āb rūy) *Bīzār ḳıldı anı Tañrı andan kim didiler ve barıdı Tañrı ḳatında ḥürmetlü.* 235b5=33:69

I

ırak: uzak, ırak. **krş. yırak**

(Ar. beʿīd, Far. dūr) *Anlar kim īmān getürdiler āḫirete, ʿaẕābda ve yolın yavu ḳılıp ıraḳ bola.* 238b1=34:8

ı. 54b3=21:109, 67a3=22:53, 108a4=25:12, 247b1=34:52, 247b2=34:53

ı.-dan 60b5=22:25

(Ar. ʿamīḳ, Far. dūr) *Ve oḳı ādemīleri, ḥacca gelsünler sanġa yaya ve dükeli ince billü bile gelsünler dükeli yoldan ıraḳ.* 61a5=22:27

(Ar. ḳaṣiyy, Far. dūr) *Meryem yükin götürdi, ıssuzlıḳdın yanġa bir yire ıraḳ bardı.* 4a2=19:22

(Ar. el-bādī, Far. dūr/ān) *Veyā geleler süler dilerler kim anlar bolalar ıraḳlar ʿArab arasında soralar ḫaberlerüŋüzi.* 223b5=33:20

(Ar. beʿīd, Far. -) *Ol bola ol yolsuz ıraḳ.* 58a3=22:12

ıraḳ bar-: uzak durmak.

(Ar. ḫasʾ, Far. dūr āmeden) *Baruĸ (baruŋ) içerü ıraḳ ve söz söylemeŋüz banġa.* 86a1=23:108

ıraḳ bol-: uzaklaşmak, uzak olmak, ayrılmak.

(Ar. buʿd, Far. dūrī būden) *Eyledük bunları ıraḳ bolsunlar ẓālimler.* 78a2=23:41

(Ar. tecāfī, Far. dūr būden) *Iraḳ bola anlarun eyegüleri döşeklerden yaʿni ṭamudan.* 216b2=32:16

ıraḳ bolmış: uzaklaşmış, uzaklaştırılmış.

(Ar. maʿzūl/ūn, Far. dūr kerde/gān) *Anlar işitmege ıraḳ bolmışlardan.* 136a2=26:212

ıraḳ eyle-: uzak kılmak, uzaklaştırmak.

(Ar. mubāʿadeᵗ, Far. dūr kerden) *Iraḳ eyle seferümüz arasını.* 240b5=34:19

ıraḳ ḳal-: uzaklaşmak, ayrılmak.

(Ar. hecr, Far. dūr mānden) *Eger gerü dönmeziseŋ bu işden sengsār ḳılam sini ve ıraḳ ḳalasın binden.* 7b5=19:46

ıraḳ ḳılınmış: uzaklaştırılmış.

(Ar. mubʿad, Far. dūr kerde/gān) *Kim ol kişiler kim ilerülik dutdılar bunlara bizden eylük, bunlar durur andan ıraḳ ḳılınmışlar.* 53b1=21:101

ırаḳlıḳ: uzak, uzaklık.

ırаḳlıḳ bol-: (rahmetten) uzaklaşma, kovulma, lanet.

(Ar. buʿd, Far. dūrī būden) *Iraḳlıḳ bolsun ol ḳavma kim kim uymayalar.* 78b1=23:44

ırmaḳ: ırmak, nehir.

(Ar. nehr/enhār, Far. cūy/hā) *Ya kim eyledi yiri ḳarār dutacaḳ ve eyledi arasını anun ırmaḳlar ve anı eyledi ṭaġlar ve eyledi iki deŋiz arasında bend.* 149b2=27:61

ı.-lar 58b1=22:14, 108a2=25:10

ısın-: ısınmak.

(Ar. iṣtilāʾ, Far. germ kerden) *Siz durun bunda kim ben gördüm od … oddan getürem meger kim siz kim ısınasız.* 163a1=28:29

ısır-: ısırmak.

(Ar. ʿażż, Far. gezīden) *Ol gün ısıra kāfir iki elini...* 110b4=25:27

ısmarla-: emanet etmek.

(Ar. islām, Far. supūrden) *Her kim ısmarlarısa yüzini Taŋ͡grı dapa ol muḥsīn bolġa.* 211a3=31:22

ıssı bol-: sıcaklaşmak, ısınmak, yanmak.

(Ar. żaḥv, Far. germ yāften) *Ve ölüm bolmaya uçmaḳda ve ıssı bolmaya.* 34a4=20:119

ıssuzlıḳ: tenha yer, ıssız yer. **krş. isüzlik**

(Ar. - , Far. kenār) *Meryem yükin götürdi, ıssuzlıḳdın yanġa.* 4a1=19:22

ʿıyāl (Ar.): evlat, çocuk.

(Ar. ibn/benūn, Far. ferzend/ān) *Bunlar sanalar kim biz meded ḳılavuz bunlara anġa māldan ve ʿıyalden.*79b4=23:55

(Ar. veled, Far. ferzend) *Ḳorḳuḳ ol günden kim ḥaḳḳın isdeye ata kendü ʿıyālinden ve ʿıyāl daḳı bolmaya kim fidā ḳıla atası üçün nesene.* 213a5=31:33

İ

i/ı-: imek, ek fiil, -dır/-dir; olmak. **krş. er-**

(Ar. kevn, Far. būden) *Ve perhīzlü idi.* 2b2=19:13

idüm 4a4=19:23, 5b2=19:31

ıduḳ [ıduŋ] 85b4=23:106

idi 7a2=19:41, 9a3=19:54, 9b2=19:56, 10b3=19:61, 65a4=22:44, 134a5=26:189, 139b4=27:12, 156a4=28:4, 166b5=28:45, 173b5=28:76, 185a4=29:34, 203b2=30:47

idüŋüz 171a2=28:62

idiler 171a4=28:63, 194b1=30:9

(Ar. - , Far. būden) *Yā Rab! N'üçün ḳoparduḳ bini gözsüz, ben ol dünyāda gözlü idüm.* 35a5=20:125

idi 12b5=19:74, 40a1=21:15, 49a3=21:75, 50b4=21:84, 51a1=21:85, 55b1=22:2, 57b2=22:10, 65b1=22:45, 79b2=23:53, 81a2=23:68, 128b2=26:121, 145a1=27:40, 145b3=27:42, 148b2=27:56, 158b4=28:15, 158b5=28:15, 159a1=28:15, 170a5=28:59, 171a3=28:63, 174b5=28:78, 246a4=34:45

idiler 100b2=24:50

idügin 170b2=28:60

(Ar. - , Far. -end/-est) *Kim siz fitne ḳılıcı ḳavm imiş siz.* 147a2=27:47

idi 100a5=24:48, 124b1=26:67, 159b4=28:19

(Ar. - , Far. -) *Vāy baṅġa! Kāşke ben dutmaya idim fülānı dost.* 111a1=25:28

idim 120a4=26:20

ıduḳ [ıduŋ] 111b2=25:32

idi 20a3=20:38, 22b2=20:51, 30b2=20:95, 37a1=20:133, 51a3=21:86, 64b1=22:40, 81a4=23:71, 81a5=23:71, 110a5=25:23, 113b2=25:45, 124b2=26:67, 163a2=28:30, 174a2=28:76, 175a4=28:79, 176a3=28:82, 178a1=29:3, 200b2=30:36

idük 37a3=20:134, 53a1=21:97, 114a4=25:51, 167a5=28:47

idiler 167b2=28:48

ʿibādet (Ar.): ibadet.

(Ar. ʿibādeᵗ, Far. perestīden) *Ṭapu ḳıl … anuḳ ʿibādetine.* 11b1=19:65

iblīs (Ar.): İblis, şeytan

(Ar. iblīs, far. iblīs) *Secde ḳıldılar İblīs'den ayruḳı.* 33b5=20:116

i. 126b2=26:95, 241a3=34:20

(Ar. şeyṭān/şeyāṭīn, Far. dīv/ān) *Vesvese ḳıldı İblīs anġa.* 34a4=20:120

i.-leri 136b5=26:221

(Ar. - , Far. -) *Bardur bu İblīs düşman sanġa ve daḳı ḥelāluḳa.* 34a1=20:117

ʿibret (Ar.): ibret, ders.

(Ar. ʿibreᵗ, Far. ʿibret) *Ve sizüŋ bola yılḳılardan ʿibret.* 75a1=23:21

ʿi. 99b1=24:44

(Ar. āyet, Far. ʿibret) *Kim anda ʿibret bola dükeli usluya...* 241a2=34:19

(Ar. - , Far. ʿibret/hā) *Anda …ʿibretler bola ʿālemīlere.* 197a3=30:22

icābet (Ar.): kabul etme, kabul edilme.

icābet ḳıl-: 1. icabet etmek, karşılık vermek.

(Ar. icābeᵗ, Far. icābet kerden) *Ol kim icābet ḳıla bīçāreye.* 149b4=27:62

2. duasını kabul etmek.

(Ar. isticābeᵗ, Far. icābet kerden) *Ve daḳı Nūḥ peyġāmber kim bize nidā ḳıldı ilerü, icābet ḳılduḳ ve anı ḳurtarduḳ.* 49a5=21:76

i.-duḳ 50b3=21:84, 51a5=21:88, 51b3=21:90

iç: 1. iç, ara.

(Ar. fī, Far. ender) *Kim aşaġa biribir yaġmurı ve daḳı bilür anı kim raḥimler içindedür...* 213b4=31:34

i.-ine 49a3=21:75, 163b1=28:32

i.-inde 10b5=19:62, 13a1=19:75, 84a5=23:94, 136b3=26:219, 219b2=33:4, 220a2=33:5, 231a4=33:50, 237b2=34:3

(Ar. li, Far. -) *Ve anlar kim emānet içinde ve daḳı ʿahdde saḳlayalar.* 73a5=23:8

(Ar. - , Far. ender) *Ḳoyḳıl elüŋi kendü yaḳaḳa çıḳa aḳ yaḳanḳdan yavuzlıḳsuz, doḳuz āyet içinde Firʿavn ve daḳı ḳavmına.* 139b3=27:12

(Ar. - , Far. -) *İy ḳarıncalar! Girüŋ inüŋüz içine kim basmaya Süleymān ve daḳı süyi ve anlar bilmezler.* 141a1=27:18

i.-inde 74a1=23:14, 150a3=27:63

2. kalp, gönül.

(Ar. ḳalb/ḳulūb, Far. dil/hā) *Kim eyleye anı kim buraḳa şeyṭān fitnedür anlara kim içlerinde sayrulıḳ bar ve ḳatı boldı gön͡gülleri.* 67a1=22:53

iç-: içmek.

(Ar. şurb, Far. āşāmīden) *Yi anı ve iç ve rūşen dut gözi!* 4b3=19:26

i.-er 77a4=23:33

i.-ersiz 77a4=23:33

=> and iç- 101a2=24:53 , 101a3=24:53, 147a4=27:49, 205a5=30:55

içerü: içeri.

(Ar. fī, Far. ender) *Barıḳ içerü ıraḳ ve söz söylemeŋüz bangа.* 86a1=23.108

içerü gir-: içeri girmek, girmek.

(Ar. duḫūl, Far. ender şoden) *Gir içerü köşke...* 146a2=27:44

içir-: içirmek.

(Ar. seḳy, Far. şarāp dāden) *İçirevüz size andan kim bunlarun ḳarınlarında durur ve sizüŋ bola anda menfaʿatler çoḳ ve andan yiyesiz.* 75a1=23:21

içün: için. **krş. üçün**

(Ar. - , Far. be-) *Taŋ͡grı içün kim ṭururavuz ve ḳoparavuz bunları ve şeyṭānları.* 11b4=19:68

(Ar. - , Far. -) *Dutmasun sizi bunlarun içün mihr Taŋ͡grı dīninde eger bolurısaḳuz īmān getürmiş Taŋ͡grıya ve soḳ (soŋ) güne.* 87b5=24:2

=> anun [anuŋ] içün kim 207b1=31:7

ʿiddet (Ar.): boşanmış kadının tekrar evlenebilmesi için bekleyeceği belli süre.

(Ar. ʿiddeṯ, Far. ʿiddet) *Ḳaçan kim nikāḥ ḳılasız müʾmine ʿavratları … bolmaya sizüŋ anlara hīç ʿiddet kim sayasız anı.* 230b1=33:49

iftirā (Ar.): iftira, uydurulmuş.

(Ar. mufterā, Far. yāfte) *Degüldür bu meger yalan ve iftirā.* 246a1=34:43

iftirā ḳıl-: uydurmak, iftira etmek.

(Ar. iftirāʾ, Far. durūġ goften) *Bileler kim ḥaḳ Taŋ͡grınun durur ve gümrāh boldı anlardan ol kim iftirā ḳılurlarıdı.* 173b5=28:75

(Ar. iftirāʾ, Far. goften) *Kim ẓālimler andan kim iftirā ḳıldılar Tañgrıya yalan ya ḥaḳḳa yalan didiler ḳaçan kim geldi anġa?* 192b1=29:68

(Ar. iftirāʾ, Far. yāften) *Kim iftirā ḳıldı Tañgrıya yalan ya anun birle delülik durur?* 238a4=34:8

=> yalancı ve iftirā ḳılıcı 164b3=28:36

iḫlāṣ (Ar.): halis, temiz, doğru.

iḫlāṣ birle: halis, has, katıksız.

(Ar. muḫliṣ, Far. be-yektā kerdegān) *Ḳaçan kim bineler gemü üstine oḳıyalar Tañgrı iḫlāṣı birle kim dīn anun durur.* 192a1=29:65

i. 213a2=31:32

iḫtiyār (Ar.): tercih etme, seçim yapma

(Ar. ḫiyereᵗ, Far. iḫtiyārī) *…kim bola anlaruḳ iḫtiyārı anlarun buyruḳından.* 228a1=33:36

iḫtiyār ḳıl-: seçmek, seçkin kılmak, üstün tutmak, tercih etmek.

(Ar. iḫtiyār, Far. endāze kerden) *Ve Tañgrıḳ yarada anı kim dileye ve iḫtiyār ḳıla anı kim olmaya anlara ürmeklik.* 172a2=28:68

iki: 1. 2, iki, her iki…

(Ar. –humā, Far. du) *Andan eyitdi biri bu iki ḳızdan: "İy ata! Ücretine dut kim yigrek durur ol kim ücrete dutduŋ kim ḳavī ve emīn durur."* 161b4=28:26

i.-si 11a5=19:65, 17a2=20:6

(Ar. -humā, Far. her du) *Eyledi arasında ikisinün bend yıġılmış.* 114b2=25:53

i.-si 115b1=25:59, 214b2=32:4

(Ar. -humā, Far. īşān) *Yaratmadı mı Tañgrı gökleri ve yiri ve daḳı ikisi arasını meger ṭoġrulıḳ birle kim vaʿde bellü ḳılındı.* 194a2=30:8

(Ar. "dual", Far. du) *Bedel ḳılduḳ biz ol bostanları iki bostan yiyici ve daḳı nesene sidrden az bola.* 240a5=34:16

i. 12b3=19:73, 76a2=23:27, 78b5=23:47, 110b5=25:27, 114b1=25:53, 146b3=27:45, 158b4=28:15, 160b5=28:23, 162a1=28:27, 163b3=28:32, 209a2=31:14, 219b2=33:4, 240a2=34:15, 250b5=35:12

(Ar. "dual", Far. "dual") *Bu iki ḫaṣmlar ḫuṣūmet ḳılurlar bunlarun Tañgrılarına anlar kim kāfir boldılar.* 59b3=22:19

(Ar. - , her du) *Bunlardan bar durur kimi ḳarnı üsdine sürine ve bar durur kimi yüriye iki ayaḳı üsdine.* 99b4=24:45

i.-müze 19b5=20:35

(Ar. - , Far. -) *Baruḳ ikiŋüz Firʿavn dapa kim ol yolsuz durur.* 21a5=20:43

2. iki kişi, o iki kişi.

(Ar. -himā/-humā, Far. her du) *Ḳaçan kim diledi kim ṭuta anı kim ol anun düşmanı idi ikisine.* 159b5=28:19

=> gerü iki 181b2=29:19; ol iki 40a3=21:16, 120b4=26:24, 121a2=26:28, 123b5=26:61, 161a5=28:24, 163b3=28:32 , 168a1=28:49; siz iki 164a5=28:35

iki anca: iki misli, iki kat.

(Ar. żiʿfen, Far. du pāre) *Her kimden sizden belgülü ziştlıḳ gelürise anġa iki anca ʿaẕāb bola.* 226a3=33:30

(Ar. żiʿfen, Far. yek du) *Anlardur kim anlara durur ʿivaż, bel kim iki anca kim işlediler ve anlardur uçmaḳ köşklerinde īmīn bolalar.* 244b4=34:37

iki pāre bol-: yarılmak, ikiye ayrılmak.

(Ar. infilāḳ, Far. du pāre şoden) *İki pāre boldı, degme pāresi ulu ṭaġ bigi.* 124a3=26:63

iki vaʿde: iki süre, ecel.

(Ar. ecel, Far. du nām-zede) *Oldur benüm birle senüŋ araḳda her ḳanḳısını iki vaʿdeden ödedüm sanġa kim bolmaya ḥadden geçmek banġa.* 162a5=28:28

ikeġu: ikişer.

(Ar. meṣnā, Far. du-gāne) *Şükr Taŋ̂rıya … eyleyicidür ferişteleri ve peyġāmberleri ḳanad issileri ikeġu, üçegü, dördegü.* 248a3=35:1

ikelü: ikişer ikişer.

(Ar. meṣnā, Far. du-gāne) *Kim ben ögit birem size bir neseye kim ṭuruḳuz Taŋ̂rıya ikelü ve yaluḳuz, andan endīşe idüŋ.* 246b2=34:46

ikiledin: 1. tekrar, yeniden, ikinci defa; iki defa, iki misli.

(Ar. żiʿf, Far. du bāre) *İy Çalabumuz! Bir anlara ikiledin ʿaẕāb ve laʿnet ḳıl anlara ulu.* 235b3=33:68

(Ar. - , Far. dīger pāre) *Yüriŋ yir yüzinde ve görüŋ nice āġāz itdi yaratmaḳa kim Taŋ̂rı yaradur yaratmaḳ ikiledin.* 181b5=29:20

2. tekrar, yine.

(Ar. ve , Far. bāz) *Ḥaḳ geldi, görinmeye bāṭıl ikiledin, gerü gelmeye.* 247a2=34:49

ikiledin eyle-: tekrarlamak, ikinci defa yapmak.

(Ar. iʿādeᵗ, Far. dīger pāre kerden) *Tañgrı yarada ḫalḳı, andan ikiledin eyleye anı.* 195a2=30:11

ikiledin girü yarat -: tekrarlamak, tekrar yaratmak.

(Ar. iʿādeᵗ, Far. dīger pāre kerden) *Ve oldur kim yaratdı ḫalḳı ikiledin girü yarada.* 198a4=30:27

=> gerü ikiledin 215b2=32:10

ikileyin: iki defa, iki kez; ikinci defa, tekrar.

(Ar. merreteyn, Far. du bāre) *Anlar durur kim bireler anlara müzd ikileyin anun üçün kim ṣabr ḳıldılar.* 168b4=28:54

i. 226a5=33:31

(Ar. -, Far. du bāre) *İkileyin helāk ḳılıcı bola kim yolsuz bola Tañgrı yolından.* 57a5=22:9

ikileyin ḳıl-: ikinci defa yapmak, tekrarlamak, iade etmek.

(Ar. iʿādeᵗ, Far. dīger-pāre kerden) *Nite kim yaratduḳ ilkin yaratmaḳlıḳ ikileyin ḳılavuz anı.* 54a1=21:104

ilerü: 1. ön, önce, daha önce, önceki, eski.

(Ar. [min] ḳable, Far. [ez] pīş) *Dürüstlik birle, yaratdum sini bundan ilerü hīç yoḳ erken.* 2a1=19:9

i. 4a3=19:23, 12b4=19:74, 16a2=19:98, 29b4=20:90, 33b1=20:114, 33b3=20:115, 35b4=20:128, 36a3=20:130, 36a4=20:130, 37a2=20:134, 38b4=21:7, 41a5=21:24, 41b1=21:25, 43a3=21:34, 44a5=21:41, 49a4=21:76, 65a2=22:42, 66b2=22:52, 72a3=22:78, 96b1=24:34, 101b4=24:55, 109b2=25:20, 144b4=27:38, 144b5=27:39, 145a2=27:40, 146b4=27:46, 151a3=27:68, 158a2=28:12, 178a1=29:3, 181b1=29:18, 202a5=30:42, 203a5=30:47, 204a2=30:49, 214b1=32:3, 218a4=32:26, 222b2=33:15, 228b5=33:38, 234b5=33:62, 246a4=34:44, 246a4=34:45, 247b4=34:54, 248b5=35:4

i.-deyidi 103a5=24:59

i-den 1b2=19:7, 83a1=23:83, 202b1=30:43, 247b2=34:53

(Ar. ūlā, Far. nuḫustīn) *Ne durur ḫaber ol ḳavmdan kim ilerü idi?* 22b2=20:51

i. 166a3=28:43

2. art, arka.

(Ar. mudbir, Far. pīş) *Kim sen işitdürimeyesin ölülere ve işitmeye saġır oḳımaḳı ḳaçan kim döneler ilerüden.* 153a1=27:80

=> andan ilerü 25b1=20:71, 145b5=27:42, 168b1=28:52, 168b3=28:53, 174b5=28:78, 188b1=29:48, 204a2=30:49, 230b1=33:49; bundan ilerü 2a1=19:9, 33b3=20:115, 46a4=21:51, 167b3=28:48;

ilerü dut-: 1. sokmak.

(Ar. żamm, Far. ferāhem āverden) *İlerü dut elüŋ, ... çıḳa daşra aḳ, kirsüz; daḳı ḥüccet.* 19a1=20:22

2. geçmek, önceden olmak.

(Ar. sebḳ, Far. pīş reften) *Ve eger söz degül mi kim ilerü dutdı Çalabuḳdan barıdun lāzım ve vaʿdeye belgülü.* 36a1=20:129

ilerü geç-: 1. önceden, evvelden olmak.

(Ar. sebḳ, Far. pīş güẕeşten) *Andayuḳ birevüz ḫaberlerden sanġa ..... bunlar ilerü geçdi.* 31b1=20:99

2. savuşmak, kaçmak.

(Ar. sebḳ, Far. pīşī kerden) *Sanalar anlar kim işlerler yavuzlıḳlar kim ilerü geçeler bizden?* 178a4=29:4

3. öne geçmek.

(Ar. istiḳdām, Far. pīş bāz şoden) *...ilerü daḳı geçemeyesiz...* 243a1=34:30

ilerü gel-: 1. öne gelmek.

(Ar. iḳbāl, Far. pīş āmeden) *İy Mūsā! İlerü gel ve ḳorḳma kim sensin sen īminlerdensin.* 163a5=28:31

2. önceden işlemek, daha evvel yapmak.

(Ar. taḳdīm, Far. pīş firistāden) *Ve eger degse anlara yavuzlıḳ anġa kim ilerü ellerinden gelmiş idi, andan anlar nevmīd bolalar.* 200b2=30:36

3. karşılamak.

(Ar. telaḳḳī, Far. pīş āmeden) *İlerü geleler bunlara ferişteler…* 53b4=21:103

ilerü getür-: yönelmek.

(Ar. ḳudūm, Far. pīş āverden) *İlerü getürlüm andın yanġa...* 110a5=25:23

ilerü ḳıl-: önceden yapmak, önden göndermek.

(Ar. taḳdīm, Far. pīş kerden) *Ol durur anġa kim ilerü ḳıldı idi ellerüŋ.* 57b2=22:10

ilerü ṭut-: önceden yapmak.

(Ar. taḳdīm, Far. pīş kerden) *Ve eger anlara degmezise muṣībet ol neseneyi kim ilerü ṭutmış elleri durur...* 167a4=28:47

ilerüdaḳı: önceki, daha önce, bundan önce.

(Ar. min ḳablu, Far. ez pīş) *Andan soḳra nice yıl buyruḳ Taŋ͡grınun durur ilerüdaḳı ve soḳradaḳı.* 193a5=30:4

=> bundan ilerü 2a1=19:9

ilerüki: önceki, geçmiş, eski, ilk.

(Ar. evvel, Far. nuḫustīn) *Ol kim ilerüki kitāblardan idi.* 37a1=20:133

i. 75b3=23:24, 134b5=26:196

(Ar. evvel/īn, Far. pīşīn/pīşnīyān) *Ve ḳorḳuḳuz andan kim yaratdı sizi daḳı sizden ilerüki ḫalāyıḳ.* 133b4=26:184

i. 164b3=28:36

i.-ler 38b2=21:5, 120b5=26:26

i.-lerün 83a2=23:83, 151a4=27:68

(Ar. aḳdem, Far. nuḫustīn) *Ve sizüŋ ilerüki atalaruḳuz?* 125a3=26:76

ilerükileyin: önceki, evvelki, eski.

(Ar. ūlā, Far. nuḫustīn) *Ve oturuḳ kendü evüŋüzde ve daşra çıḳmaḳ cāhiller çıḳmaḳı ilerükileyin.* 226b4=33:33

ilerüleyin: önceki, evvelki, eski.

(Ar. ūlā, Far. nuḫustīn) *Biz gerü döndürevüz anı ʿādet ilerüleyin.* 19a1=20:21

ilerülik: öncelik, önceden.

ilerülik dut-: önceden geçmek, geçip gitmek, kurtulmak.

(Ar. sebḳ, Far. pīş giriften) *Kim ol kişiler kim ilerülik dutdılar bunlara bizden eylük, bunlar durur andan ıraḳ ḳılınmışlar.* 53b1=21:101

ilerülıḳ dut- 76a3=23:27

ilet-: 1. göndermek, uzaklaştırmak, yok etmek.

(Ar. keşf, Far. borden) *Ve eger bağışlayavuz bunlara ve iletevüz anı kim bunlara bola ziyāndan baralar yolsızlıḳda bunlar gezeler.* 81b5=23:75

(Ar. ẕehāb bi, Far. borden) *İlet benüm nāmemi, buraḳ anlardın yanġa andan gerü dön anlardan gör kim nite dönerler?* 143a1=27:28

i.-di 24b2=20:63

2. ayrılmak, bir yeri terk etmek.

(Ar. ẕehāb, Far. borden) *Ve daḳı Ẕeʾn-Nūn kim iletdi ḫışmına eyle geldi kim aḳa ḳudretümüz bolmaya.* 51a3=21:87

3. gidermek, yok etmek.

(Ar. Ar. ẕehāb, Far. borīden) *Baḳa hīç nesene iletür anun ḥīleti anġa anı kim ḫışm duta.* 58b4=22:15

4. kesmek.

(Ar. ḳaṭʿ, Far. burīden) *Her kim bolsa gümānlu kim yārī ḳılmaya anġa Tañgrı bu dünyāda ve ol dünyāda ṭarta gökden yanġa. Pes ilete.* 58b3=22:15

5. gitmek, varmak, yürümek.

(Ar. seyr, Far. reften) *Ḳaçan kim ödedi Mūsā ol vaʿdesini ve iletdi kendü ʿavratını, gördi Ṭūr ṭaġı kūşesinde od yanar.* 162b2=28:29

=> dünle ilet- 123a5=26:52; gerü ilet- 245b5=34:43; gice ilet- 27a3=20:77; gümān ilet- 98a1=24:39; mīrāṣ ilet- 1a4=19:6, 54a3=21:105, 11a1=19:63; yir aşaġa ilet- 176a3=28:82

=> mīrāṣ ileten 125b5=26:85

=> yirine iletesi 14b4=19:86

=> mīrāṣ iletici 51b3=21:89, 73b1=23:10, 156b2=28:5

iletmeklik: yok etme.

(Ar. ẕehāb, Far. borden) *İndürdük gökden su endāzelü, duraḳ birdük anġa yirde ve biz iletmeklige ḳādirüz.* 74b2=23:18

iley: ön, ön taraf.

(Ar. beyne yedey, Far. pīş) *Anġa bola ol kim bizüm ileyümüzde durur ve ol kim ardumuzda durur ve ol kim arasında durur oldur.* 11a3=19:64

ileyince: önünce, önü sıra.

(Ar. beyne yedey, Far. pīş) *Oldur ol kim biribidi yilleri perākende kendü yaġmurı ileyince ve aşaġa biribidük gökden arı su.* 114a1=25:48

ilk: ilk, önceki, daha önce geçen.

(Ar. evvel, Far. nuḫustīn) *Yoḳ durur bu meger ilkden yaratmaḳdan.* 129b4=26:137

ilkden yarat-: ilkin yapmak, ilk olarak yapmak, ilkin başlamak.

(Ar. bedʾ, Far. āferīden) *Ol ilkden yaratdı ādemīleri balçıḳdan.* 215a3=32:7

ilkin: ilk olarak, önce, daha önce.

(Ar. min ḳabli, Far. ez pīş) *Ya daḳı akmazlar mı ādemīler kim biz yaratduḳ bunları ilkin ve yoḳıdı nesene?* 11b4=19:67

(Ar. evvel, Far. nuḫustīn) *Ṭamaʿ eyle dutaruz kim yarlıġaya bizi Tañgrı yazuḳlarumuzı kim biz ilkin īmān getürenlerdenüz.* 123a4=26:51

i. 24b5=20:65

(Ar. evvel, Far. evvel) *Nite kim yaratduḳ ilkin yaratmaḳlıḳ ikileyin ḳılavuz anı.* 54a1=21:104

illā (Ar.): 1. -den başka, ancak, sadece.

(Ar. illā, Far. meger) *Dilemezven sizden anġa hīç girī illā anġa kim dileye kim duta Tañgrısındın yanġa yol.* 115a3=25:57

i. 126b5=26:99, 133b5=26:186, 152a4=27:75

(Ar. illā, Far. -) *Kim yoḳ durur hīç tañgrı illā ben.* 18a1=20:14

2. fiillerden önce gelerek olumsuzluk ifade eder.

(Ar. illā, Far. ne-) *Ve eylemedük bunları ten illā yiyeler ṭaʿām.* 39a2=21:8

ʿilm (Ar.): ilim, bilgi.

(Ar. ʿilm, Far. dāniş) *Yalan didiŋüz siz ḥüccetlerümi ve bilimediler anġa ʿilm immā ol kim barsız işlersüz.* 153b4=27:84

ʿi. 32b5=20:110, 33b3=20:114, 49a1=21:74, 67a3=22:54, 70a5=22:71, 127b4=26:112, 145b4=27:42, 174b3=28:78, 175a5=28:80, 188b3=29:49, 205b2=30:56, 213b3=31:34, 238a1=34:6

ʿi.-i 140a3=27:15, 150b5=27:66, 158b2=28:14, 250b3=35:11

ʿi.-den 7a4=19:43

ʿi.-üŋ 179a2=29:8

imām (Ar.): imam, önder, rehber.

(Ar. imām/eʾimme, Far. imām/ān) *Ve eyledük anlardan imāmlar…* 218a1=32:24

i.-lar 48b3=21:73

(Ar. imām/eʾimme, Far. pīşvā/yān) *Tañgrımuz … eyle bizi muttaḳīlerden imām.* 117b5=25:74

(Ar. imām/eʾimme, Far. pīşīnī/yān) *Ḳılavuz anları imāmlar...* 156b1=28:5

īmān: iman, inanç.

(Ar. īmān, Far. īmān) *Ve eyitdi anlara kim birdiler ʿilm ve daḳı īmān.* 205b2=30:56

(Ar. īmān, Far. girevīden) *Ve artmadı anlara meger īmān ve teslīm.* 224b1=33:22

īmān getür-: iman etmek, inanmak.

(Ar. īmān, Far. girevīden) *Bunlar ġāfil durur ve bunlar īmān getürmeyeler.* 6b5=19:39

i.-di 28a3=20:82, 60a4=22:23, 180a1=29:12, 183a3=29:26, 190a2=29:56

ī.-dük 25b2=20:70, 86a3=23:109, 122b4=26:47, 177b5=29:2, 179b1=29:10, 188a1=29:46, 247a5=34:52

ī.-düŋüz mi 122b5=26:49

ī.-diler 15b4=19:96, 58a5=22:14, 59a1=22:17, 64a2=22:38, 66a4=22:50, 104b5=24:62, 137a4=26:227, 148a1=27:53, 154a3=27:86, 168b2=28:52, 190a4=29:58, 195b2=30:15, 200b5=30:37, 207b2=31:8, 238a5=34:8

ī.-medi 35b2=20:127

ī.-mediler 81b4=23:74, 135a4=26:201

ī.-medileridi 130a1=26:139, 131b1=26:158

ī.-miş 88a1=24:2

ī.-ürüz 100a2=24:47

ī.-ürmiz 127b3=26:111

ī.-e 153a3=27:81, 204b5=30:53, 241a5=34:21

ī.-eler 67a4=22:54, 80a1=23:58, 156a1=28:3, 189a2=29:51

ī.-ip 178b3=29:7; ī.-ip 26b4=20:75, 171b5=28:67

(Ar. āmenū, Far. müʾminān) *İy anlar kim īmān getürdüŋüz! Anlarun bigi bolmaḳ kim rence ḳıldılar Mūsā'yı.* 235b4=33:69

(Ar. āmenū, Far. girevīden) *Kim ʿivaż ḳıla anlara kim īmān getürdiler ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar.* 237b2=34:4

īmān getüren: inanan, mümin.

(müʾmin/īn, Far. girevīde/gān) *Oḳıyalarıdı anlara bolmayalarıdı anġa īmān getürenlerden.* 135a3=26:199

ī.-lerdenüz 123a4=26:51

īmān getürmek: iman, iman etme.

(Ar. īmān, Far. īmān āverden) *Fetḥ güni müʾminlerüĸ assı ḳılmaya anlara kim kāfir boldılar īmān getürmekleri anlara vaʿde birmeyeler.* 218b5=32:29

īmān getürmeyen: iman etmeyen.

(Ar. mā kāne müʾmin/īn, Far. ne-būden girevīde/gān) *Kim anda idi bu ḥüccet birle ve artuḳı anlarun īmān getürmeyenler idi.* 124b2=26:67

īmān ḳıl-: inanmak, iman etmek.

(Ar. īmān, Far. girevīden) *Ve biz īmān ḳılduḳ Taŋ̂rıya, baġışlaya bize yazuḳumuzı.* 26a5=20:73

īmānlu (Ar. + T.): imanlı, mümin, inanan.

(Ar. müʾmin, Far. girevīde/gān) *Kim anda bola ḥüccet ve degül idi artuḳı anlarun īmānlu.* 132b5=26:174

ʿimāret (Ar.): bina ve benzeri mimari eser, mâmure.

ʿimāret ḳıl-: onarmak, imar etmek.

(Ar. ʿamr, Far. ābādān kerden) *Ḳatıraḳ ve bunlardan ḳuvvetlü ve ḫarāb ḳıldılar yiri ve ʿimāret ḳıldılar anı andan çoḳ kim ʿimāret ḳıldılar anı...* 194b2=30:9

imdi: şimdi, şu anda; öyleyse.

(Ar. e, Far. hemī) *İmdi siz Ḳurʾān'a münkir misiz?* 46a3=21:50

i. 43b2=21:36, 45a1=21:44, 45a3=21:44

(Ar. fe-, Far. ez) *Dükeli ümīdlüvüz ümīd dutduḳ imdi bilüŋ kim yol iyeleri ṭoġru ve kim ṭoġruraḳ.* 37a5=20:135

(Ar. fe, Far. pes) *Kim ben biribidüm anlardın yanġa hediye imdi baḳarvan nice gerü döneler biribidügüm.* 144a2=27:35

(Ar. e, Far. ay) *Uymadı bunlarun öŋinde hīç köy, helāk ḳılduḳ anı. İmdi siz uyar mısız?* 38b3=21:6

(Ar. - , Far. -) *İmdi ol size bolsun ve daḳı anı kim ṭapu ḳılursız daşra Tanḳıdan kim ussuḳuz yoḳ durur.* 48a2=21:67

īmin (Ar.): emin, emniyetli.

(Ar. āmin/īn, Far. āmin-īmin/ān) *Ya mümkin bolmaya anlara imīn dirile andın yanġa yimişler dükeli dürlü urūz bizüm ḳatumuzdan.* 169b2=28:57

ī. 192a4=29:67, 240b5=34:18, 244b5=34:37

ī.-lerdensin 163a5=28:31

īmin bol-: emniyet içinde olmak, emin olmak.

(Ar. emn, Far. īmin būden) *Terk mi edersiz anı kim bunda īmin bolasız?* 130b1=26:146

ī.-alar 154b4=27:89

imlā (Ar.): söyleyip yazdırılma, yazdırılma.

imlā ḳıl-: okunmak, kıraat edilmek.

(Ar. imlāʾ, Far. imlāʾ kerden) *Geçmişler maṣalı durur, yazalar anı, imlā ḳılalar anġa irte daḳı gice.* 107a2=25:5

immā (Ar.): yoksa, veya.

(Ar. em, Far. çi būd) *Yalan didiŋüz siz ḥüccetlerümi ve bilimediler anġa ʿilm immā ol kim barsız işlersüz.* 153b4=27:84

in: in, barınak.

(Ar. mesken, Far. ḫāne) *Girüŋ inüŋüz içine kim basmaya Süleymān ve daḳı süyi ve anlar bilmezler.* 141a1=27:18

in-: inmek, düşmek, gelmek.

(Ar. nuzūl, Far. furū āmeden) *Andan indi Cebrāyil emīn.* 134b3=26:193

i.-di 188a1=29:46

(Ar. hubūt, Far. furū reften) *Buyurdı kim inün andan dükeli...* 34b4=20:123

(Ar. musāḳaṭat, Far. furūd ameden) *Depret kendüsüne ḫurma buṭaġını, ine sanġa ḫurma yaş tāze.* 4b2=19:25

(Ar. ḥulūl, Far. furū āmeden) *Rūzgār uzandı mı size ʿahduḳuza ya dilersiz kim ine size ḫışm Tan͡grıdan, ḫilāf ḳılduḳuz benüm vaʿdemi?* 29a1=20:86

inan-: inanmak, iman etmek, tâbî olmak.

(Ar. ittibāʿ, Far. mutābaʿat kerden) *Çalabumuz n'üçün biribimedüŋ bize peyġāmber kim inana idük ḫüccetlerüŋe bundan ilerü.* 37a3=20:134,

i.-dı 22a2=20:47

(Ar. īmān, Far. āver dāşten) *İnanduḳuz (inanduŋuz) mı anġa andan ilerü kim destūr bireler size?* 25b3=20:71

(Ar. - , Far. -) *Biribi anı Firʿavn'a benüm birle kim bola kim ṭoġru getüre bini, yaʿni inana.* 164a2=28:34

inanma-: inanmamak, yalanlamak.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ dāşten) *Anġa inanmadılar, helāk ḳılduḳ anları kim anda āyet durur ve bunlarun artuḳı īmān getürmedileridi.* 129b4=26:139

i.-dılar 130a2=26:141

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ giriften) *İnanmadılar Lūṭ ḳavmı peyġāmberlere.* 131b2=26:160

ince: ince.

ince billü: zayıf, ince belli, semiz olmayan binek hayvanı.

(Ar. żāmir, Far. bārīk miyān) *Ve oḳı ādemīleri, ḫacca gelsünler sanġa yaya ve dükeli ince billü bile gelsünler dükeli yoldan ıraḳ.* 61a5=22:27

incü: inci.

(Ar. luʾluʾ, Far. murvārīd) *… aḳa anun altında arḳlar, bezeyeler bunları anda bilezükler bile altundan ve incüden ve ṭonları anda ḫarīrden bola.* 60b1=22:23

indür-: 1. indirmek, göndermek.

(Ar. inzāl, Far. furū firistāden) *Yā Rab! İndür bini indürmeklige ḳutlu, kim sensin yigrek indürici.* 76b1=23:29

i.-dük 74b1=23:18

i.-e 75b2=23:24

i.-meyevüz 11a2=19:64

(Ar. inzāl, Far. furū āverden) *İndürdi anlara kim meded ṭutıvirdileridi kitāb ehlinden ḥişārlarından ve buraḳdı gön͡güllerinde ḳorḳu.* 225a3=33:26

i.-eler 217a2=32:19

2. (ses) kısmak, azaltmak.

(Ar. ḫuşūʿ, Far. furū dāşten) *Ve gidereler ve indüreler ünleri Tan͡grıya, işitmeyesin meger aḳlu ün.* 32b1=20:108

3. batırmak, geçirmek.

(Ar. ḫasf, Far. furū burden) *Ve daḳı anlardan kimse barıdı kim anı indürdük yire ve daḳı bir nicelerini ġarḳa ḳılduḳ...* 186b2=29:40

=> yir altına indür- 175b3=28:81

indürmeklik: konak yeri, menzil.

(Ar. münzel, Far. furū āverdenī) *Yā Rab! İndür bini indürmeklige ḳutlu, kim sensin yigrek indürici.* 76b1=23:29

indürici: indiren, inzal eden.

(Ar. münzil, Far. furū āverde/gān) *Yā Rab … sensin yigrek indürici.* 76b2=23:29

inkār (Ar.): inkar, reddetme.

inkār it-: inkar etmek.

(Ar. ceḥd, Far. ḫuṣūmet kerden) *Anlar kim … inkār itmeyeler ḥüccetlerümüze meger kāfirler.* 188a5=29:47

inkār ḳıl-: inkar etmek.

(Ar. ceḥd, Far. cehūd kerden) *Ve inkār ḳıldılar anġa ve bileler anı tenleri birle ẓulm ve ululıġı gör kim nice bolısar soḳı müfsīdlerün.* 139b5=27:14

intiḳām (Ar.): intikam, öç alma.

intiḳām bir-: intikam almak.

(Ar. intiḳām, Far. kīne āverden) *Kim intiḳām bireler anlara kim kāfir boldılar ve bize vācib idi yārī ḳılmaḳ mü'minlere.* 203b1=30:47

ip: ip, iplik.

(Ar. ḥabl/ḥibāl, rişte/hā) *Siz buraġuḳ ol kim ol ipleri ve dayaḳları.* 25a1=20:66

i.-lerini 122b1=26:44

ir-: 1. (vakit) gelmek, gelinceye kadar...

(Ar. ilā, Far. sūy) *Ve biz ḳurtaravuz ana raḥminde anı kim dileyevüz vaʿde irince.* 56a5=22:5

2. gelmek, ulaşmak, ermek, erişmek.

(Ar. mecīʾ, Far. resīden) *Ḳaçan kim anda ireler su bulmaya anġa ve bula Tan͡grı anun ḳatında tamām ḳıldı anı anun işi.* 98a2=24:39

(Ar. vaṣl, Far. resīden) *Berkidevüz senüŋ bāzūkı ḳarındaşuk birle ve eyleyevüz size ḥüccet kim iremeyeler siz ikiye bizüm ḥüccetümüzden.* 164a5=28:35

irkek: erkek.

(Ar. ẕeker/ẕukrān, Far. ner/ān) *Kim irkeklere yaḳınlıḳ eylersiz cihānda.* 132a2=26:165

irte: 1. sabah, sabahleyin, tan vakti.

(Ar. bukreten, Far. bāmdād) *Tesbīḥ oḳıḳ irte daḳı gice.* 2a5=19:11

i. 10b5=19:62, 107a2=25:5, 229b1=33:42

(Ar. ġuduvv, Far. bamdād/ān) *Tesbīḥ ḳılsunlar Çalaba anda irte ve gice.* 97a5=24:36

i. 239a3=34:12

2. yarın, gelecek.

(Ar. ġadā, Far. ferdā) *Kim aşaġa biribir yaġmurı ve daḳı bilür anı kim raḥimler içindedür ve nefs bilmez kim ne eyleye irte...* 213b5=31:34

irte namāzı: sabah namazı.

(Ar. ṣalātuʾl-fecr, Far. namāz-ı bāmdād) *İrte namāzından öŋdin ve ol vaḳt kim ḳoyasız ṭonlaruḳuzı öyle vaḳtından, yatsu namāzından soкra...* 102b4=24:58

irteye degin bol-: sabahlamak.

(Ar. iṣbāḥ, Far. bāmdād kerden) *İrteye degin boldı Mıṣr şehrinde ḳorḳulu müteraḳḳib.* 159b1=28:18

is: halk, ehl. **krş. issi**

(Ar. ṣāḥib/aṣḥāb, Far. ḫudāvend/ān) *Kim oḳır kendü gürūhını kim bolalar od isleri.* 249a4=35:6

isde-: 1. istemek, dilemek, talep etmek.

(Ar. ibtiġāʾ, Far. cūsten) *Ve isde anı kim birdi sanġa Tan͡grı ol dünyā sarāyını ve unıtma kendü naṣībiḳi bu dünyādan.* 174a4=28:77

i.-rler 95b5=24:33

i.-mezüz 169a3=28:55

i.-ŋ 181a3=29:17

i.-yesin 231b2=33:51

i.-ye 73a3=23:7

i.-yesiz 173a5=28:73, 203a4=30:46

(Ar. buġyeᵗ, Far. cūsten) *Ve eylük ḳıl eyle kim eylük ḳıldı Tan͡grı sanġa ve isdeme fesādı işlemek yirde.* 174b2=28:77

i.-yesiz 96a3=24:33

(Ar. seʿy, Far. ḫᵛāsten) *İvmek isderler senden ʿazāb ve ḳılmaya ḫilāf Çalap vaʿdeʾi kim bir gün Tan͡grı ḳatında bin͡g yıl bola anda kim sarsız.* 65b5=22:47

(Ar. irādeᵗ, Far. ḫᵛāhīd custen) *Ve anı kim birdüŋüz zekātdan isdeyisersiz Tan͡grı ḫoşnūdlıġı anlar durur anlar artmışlar.* 201a5=30:39

(Ar. suʾāl, Far. ḫᵛāsten) *Ḳaçan kim isdeyesiz anlardan metāʿ, ḥicāb ardından dileŋ anlardan.* 232b3=33:53

isdedük: (kendisinden) istenen, talep edilen.

(Ar. maṭlūb, Far. cūyend) *Żaʿīf durur isdeyenler ve daḳı isdedükleri.* 71a4=22:73

isdeyen: isteyen, talep eden.

(Ar. ṭālib, Far. cūyende) *Żaʿīf durur isdeyenler ve daḳı isdedükleri.* 71a4=22:73

2. aramak, araştırmak.

(Ar. faḳd, Far. bāz custen) *Ve isdedi ḳuşları ve eyitdi: "Ne boldı banġa kim göremezven hüdhüdi meger ol bundan ġāib durur."* 141b2=27:20

=> artuḳlıḳ isde- 75b1=23:24, 174a1=28:76; ḥaḳḳın isde- 213a5=31:33; meded isde- 158b5=28:15; rūzī isdeyür bol- 197a5=30:23; ululıḳ isde- 110a2=25:21, 216b2=32:15

ise: ise.

(Ar. fe, Far. -) *Her kim tevbe ḳılıp eyü ʿamel ḳıldı ise ol bola tevbelü Çalapdın yanġa.* 117a5=25:71

isrāf (Ar.): israf.

isrāf ḳıl-: israf etmek, lüzumsuz yere harcamak.

(Ar. isrāf, Far. isrāf kerden) *Anlar kim ḳaçan direler dünyāligi, isrāf ḳılmayalar ve baḫillıḳ itmeyeler.* 116b2=25:67

issi: sahip, ehil. **krş. is**

(Ar. ūlā, Far. ḫudāvend) *Şükr Taŋ͡grıya yaradıcıdur gökleri ve yiri ve eyleyicidür ferişteleri ve peyġāmberleri ḳanad issileri ikeġu, üçegü, dördegü.* 248a3=35:1

i.-leri 174a3=28:76

(Ar. ehl, Far. ḫudāvend) *Ṭartışmaḳ kitāb issileri birle...* 187b5=29:46

(Ar. - , Far. ḫudāvend) *Ve eger yıġmaya idi faẓl issi çalap sizden niʿmet çoġını ḳaçan bireleridi ḫısımlıḳ birle ve yoḳsullara ve muhācirlere...* 92a2=24:22

=> niʿmet issi 80b3=23:64; niʿmet issi eyle- 77a2=23:33

isüzlik: kara, kır, çöl. **krş. ıssuzlıḳ**

(Ar. berr, Far. beyābān) *Anġa kim yol göstere size ḳaraḳulıḳlarda isüzlikde ve deŋ͡gizde...* 150a2=27:63

iş: eş, veli, dost, yardımcı.

(Ar. veliyy, Far. yār) *Andan bolasın dīve iş.* 7b4=19:45

i.-ine 147a5=27:49

(Ar. ẓahīr, Far. yār) *Bar durur kāfir Taŋ͡grısına iş.* 115a1=25:51

iş: 1. iş, amel, davranış.

(Ar. emr/umūr, Far. kār/hā) *Ve ol iş tamām boldı.* 4a1=19:21

i. 6b4=19:39

i.-ümi 19a5=20:26

i.-ümden 143b1=27:32

i.-ini 24a5=20:62, 214b5=32:5

i.-i (bel.) 6a3=19:35, 143b2=27:32, 228a1=33:36

i.-de 69b4=22:67

i.-ler 71b3=22:76, 249a1=35:4

i.-lerümde 19b4=20:32

i.-lerüŋ 210a2=31:17, 211a5=31:22; işlerün 65a1=22:41

i.-lerin 79b1=23:53

(Ar. ʿamel/āʿmāl, Far. kerdār/hā) *Benven sizüŋ işüŋüzi düşman dutanlardan.* 132a5=26:168

i.-ler 50b1=21:82

i.-leri 80b2=23:63, 98a1=24:39

i.-lerini 186a1=29:38

i.-lerinden 142b1=27:24

(Ar. ʿamel/āʿmāl, Far. kār kerde/hā) *Anlar kim uymadılar ol dünyāda bezedük anlarun işlerini kim anlar eylerleridi.* 138a3=27:4

(Ar. faʿl, Far. kerdār) *Ve eyledüŋ işlerüŋi anı kim eyledüŋ.* 120a2=26:19

(Ar. - , Far. kār) *Buyruḳı sımaḳuz ol arada kim ine size benüm ḫışmum ve her kim gele anġa benüm ḫışmum, işi yavuz bola.* 28a2=20:81

(Ar. - , Far. -) *Arıdur işi çün eyleye işi...* 6a2=19:35

i.-i (bel.) 47b2=21:63

i.-e 26a3=20:72

i.-den 7b5=19:46

2. ihtiyaç, hacet

(Ar. meʾrab, Far. kār) *Ve daḳı benüm çoḳ işlerüm bola.* 18b3=20:18

3. iş, emir, ferman

(Ar. emr, Far. kār) *Ve degülidüŋ ol yanġa kim gün batar yaʿni maġrip kim eyledük Mūsā'dın yanġa işi.* 166b1=28:44

i.-ini 52a4=21:93

4. iş, meşgale.

(Ar. emr, Far. kār) *… ḳaçan kim barıdı bunlar anun birle bir işde bile gitmeyeler destūr dilemeyince andan.* 105a1=24:62

(Ar. şeʾn, Far. kār) *Ḳaçan kim destūr dileyeler sinden bir nice işleri üçün, destūr bir anlara kim dilerise bunlara.* 105a3=24:62

5. hesap.

(Ar. ḥisāb, Far. şumār) *Ḳaçan kim anda ireler su bulmaya anġa ve bula Tañgrı anun ḳatında tamām ḳıldı anı anun işi.* 98a3=24:39

=> eyü iş 58a5=22:14; laġv iş 117b1=25:72; yavuz iş: 91b4=24:21, 133b3=26:183, 184a1=29:29, 187b3=29:45, 210a1=31:17, 210a4=31:18; yazuḳ iş: 117a1=25:68; zişt iş 148a2=27:54, 183b3=29:28

=> eyü işlü 64a1=22:37, 226a1=33:29; güzāf işlü 39a4=21:9; yavuz işlü 3b3=19:20, 5a3=19:28, 31b4=20:102, 184a4=29:30

iş işle-: iş yapmak, yapmak.

(Ar. ʿamel, Far. kerden) *Bunlar anun buyrugı birle iş işleyeler.* 41b5=21:27

(Ar. ʿamel, Far. kār kerden) *Ve daḳı perīlerden bola kim iş işleye anun ḳatında Tan͡grısı buyruḳı birle.* 239a4=34:12

i.-yem 85a1=23:100

(Ar. ṣunʿ, Far. kār kerden) *Buraḳdum sanġa dostlıḳ benden tā iş işleyeler senün birle ben göreriken.* 20b2=20:39

=> arı iş işle- 27a2=20:76; güzāf iş işle- 35b2=20:127

işāret (Ar.): işaret.

işāret ḳıl-: işaret etmek.

(Ar. işāreᵗ, Far. işāret kerden) *İşāret ḳıldı Meryem kim bu oġlana soralar.* 5a4=19:29

işit/d-: işitmek, duymak

(Ar. semʿ, Far. şenīden/şenūden) *Ne işide bunlar ve ne göre ol gün kim geleler.* 6b2=19:38

i.-dük 47a4=21:60, 100b5=24:51, 216a1=32:12

i.-medük 75b2=23:24, 164b3=28:36

işidür 16a4=19:98, 103b4=24:60

işidürvüz 119b4=26:15

işidürler 113a5=25:44

i.-mez 120b5=26:25, 172b4=28:71

işideler 38a1=21:2, 65b3=22:46, 108a4=25:12, 124b5=26:72, 169a1=28:55, 197b1=30:23

i.-meyesin 32b2=20:108

i.-meye 7a3=19:42, 45a4=21:45, 152b5=27:80, 207b1=31:7

i.-meyeler 10b4=19:62, 53a5=21:100, 53b2=21:102, 218a5=32:26

(Ar. semʿ, Far. gūş dāşten) *Ḳorḳmaḳ kim ben … işidem ve görem.* 21b4=20:46

i.-gil 17b5=20:13

i.-üĸ [-üŋ] 71a1=22:73

(Ar. - , Far. -) *.... ve işitmedi ḳavli bunlardan ve ḫuṣūmet ḳılma benüm birle anlaruĸ üçün kim ẓulm ḳıldılar kim bunlar ġarḳ bolasılar durur.* 76a3=23:27

işidür: 1. işiten, duyan.

(Ar. semīʿ, Far. şinevā) *Ve eyledi sizi işidür ve görür...* 215b1=32:9

2. Her şeyi duyan, her şeyden haberdar olan; esma-yı hüsnadan.

(Ar. es-semīʿ, Far. şinevā) *Kim ol işidür mü'minler ḳatında.* 247a4=34:50

i. 212a4=31:28

işitmek: duyma, işitme.

(Ar. semʿ, Far. şenīden/şenūden) *Anlar işitmege ıraḳ bolmışlardan.* 136a2=26:212

işitmegi 137a1=26:223

işitmeklik: duyma, işitme yeteneği, kulak.

(Ar. semʿ, Far. şenūden) *Ve Taŋ̂grıdur ol kim yaratdı sizi işitmekligi ve görmekliġi ve göŋ̂gülleri.* 82a5=23:78

işidici: Her şeyi duyan, her şeyden haberdar olan; esma-yı hüsnadan.

(Ar. es-semīʿ, Far. şinevā) *Ve oldur işidici ve bilici.* 38a5=21:4

i. 136b4=26:220, 178b1=29:5, 190b5=29:60

(Ar. es-semīʿ, Far. şenū) *Taŋ̂grı işidicidür ve görici durur.* 68b3=22:61

i. 71b2=22:75, 92a1=24:21

işitdür-: duyurmak.

(Ar. ismāʿ, Far. şinevānīden) *Kim işitdürmeyesin meger anı kim īmān getüre āyetlerümüze anlar müsülmān durur.* 153a2=27:81

i.-imeyesin 152b5=27:80, 204b3=30:52, 204b5=30:53

(Ar. ismāʿ, Far. şinevā kerden) *Kim sen işitdürimeyesin ölüleri ve işitdürimeyesin saġıra oḳımaḳı ḳaçan kim döndürdiler arḳalarını.* 204b2=30:52

işle-: 1. yapmak, etmek.

(Ar. ʿamel, Far. kerden) *Meger ol kim tevbe ḳıldı ve Taŋ̂grıya kirtindi ve işledi eyü ʿamel, bunlar durur kim bedel ḳıla Taŋ̂grı yazuḳlarını ṣevāba.* 117a2=25:70

i.-diŋüz 155a1=27:90

i.-diler 105b5=24:64, 110a5=25:23, 137a4=26:227, 176b3=28:84, 176b4=28:84, 178b3=29:7, 244a2=34:33, 244b4=34:37

i.-dileridi 178b5=29:7

i.-rsiz 70a1=22:68, 93b4=24:28, 101a4=24:53, 134a4=26:188, 136b1=26:216, 155b2=27:93, 190a1=29:55, 209b2=31:15, 212b2=31:29, 219a5=33:2, 239a2=34:11

i.-rsüz 153b4=27:84

i.-rler 178a3=29:4

i.-rleridi 49a2=21:74, 92b4=24:24

i.-ridüŋüz 179a3=29:8, 216a5=32:14

i.-ŋüz 239b2=34:13

i.-ye 33a1=20:112, 52a5=21:94

i.-yesiz 79a5=23:51

(Ar. faʿl, Far. kerden) *İşledüm anı ol vaḳtin kim ben gümrāh idüm.* 120a3=26:20

i.-di 47a3=21:59

i.-diler 66a5=22:50

i.-mezleridi 137a4=26:226

i.-rler 154b3=27:88

i.-ye 41a3=21:23, 116b5=25:68, 201b4=30:40

i.-yesiz 220b2=33:6

i.-yeler 98b5=24:41, 144a1=27:34

(Ar. caʿl, Far. kerden) *Eger işleye Taŋ͡grı size düni hemīşe, kim gündüz bolmaya ḳıyāmet günine degin.* 172b2=28:71

i.-me 84a4=23:94

(Ar. ḳażāʾ, Far. kerden) *… ve ol kim yaratdı bizi işle anı kim sen eyleyesin kim anı kim sen eyleyesin bu dirlik, bu dünyā.* 26a4=20:72

i.-rler 249b4=35:8

(Ar. ṣunʿ, Far. kerden) *Kim Taŋ͡grı bilür ne kim işleyesiz.* 187b4=29:45

i.-yeler 94a3=24:30

(Ar. ityān, Far. kerden) *Siz kim işlersiz zişt iş kim artuḳ bolmadı sizüŋ birle hīç kimse dünyādan.* 183b3=29:28

(Ar. ḳażāʾ, Far. güzārden) *Arıdur işi çün eyleye işi ol bola kim diye kim durur bola.* 6a3=19:35

2. gezinmek, başıboş dolaşmak.

(Ar. heym, Far. kerden) *Görmeye misin kim anlar dükeli dürlüden işlerleridi.* 137a3=26:225

=> iş işle- 20b2=20:39, 41b5=21:27, 85a1=23:100, 239a4=34:12; ḳaṣd birle işle- 220a3=33:5; ṣalāḥ işle- 130b5=26:152

işlemek: yapma, etme.

(Ar. - , Far. kerden) *Tevfīḳ bir baṅa kim şükr ḳılam senüŋ niʿmetüŋe anı kim birdüŋ baṅa ve daḳı anam ve atama ve daḳı ʿamel-i ṣāliḥ işlemek...* 141a5=27:19

=> fesādı işlemek 174b2=28:77

işlemeklik: yapma, işleme.

(Ar. fiʿl, Far. kerden) *Ve vaḥy ḳılduḳ bunlara işlemeklik eylükleri ve namāz ḳılmaḳ ve birmek ẕekātı.* 48b4=21:73

işledük ʿamel: yapılan.

(Ar. ʿamel, Far. kerden) *Hīç nefs bilmeye anı kim gizlü durur anlarun gözleri aydını ʿivaż bola işledükleri ʿamele.* 216b5=32:17

işleyen: yapan, eden.

=> yazuḳ işleyen 137a1=26:222

işleyici: yapan, fail.

(Ar. fāʿil, Far. konende/gān) *Eger dilermissevüz kim ṭutavuz şādī, ṭutayıduḳ ol bize yaḳın, kim barur biz işleyici.* 40a5=21:17

i.-ler 54a2=21:104

it-: etmek, eylemek. Bu sözcük sadece yardımcı fiil olarak kullanılmıştır.

=> āġāz it- 181b4=29:20; assı it- 125a1=26:73, 126a2=26:88, 205b4=30:57, 241b4=34:23; āşkārā it- 94b2=24:31; baḫillıḳ it- 116b2=25:67; bedel it- 224b3=33:23; berḫūrdārlıḳ it- 192a3=29:66; endīşe it- 246b2=34:46; fesād it- 147a3=27:48; ḫoşnūd it- 205b5=30:57; ḥükm it- 178a4=29:4; inkār it- 188a5=29:47; meded it- 129a5=26:132; ṣabr it- 118a1=25:75; ṭamaʿ it- 125b2=26:82; tamām it- 224b3=33:23; tekye it- 18b2=20:18; tevbe it- 95a4=24:31; tevekkül it- 190b3=29:59;

töhmet it- 88a5=24:4; ululıḳ it- 81a1=23:67; vaʿde it- 135b4=26:207; yārī it- 137b1=26:227; ẓulm it- 109b1=25:19; zārī it/d-: 247a4=34:51

=> şefāʿat itmek 241b4=34:23

=> ḫˇār idici 234a1=33:57; meded idici 241b4=34:22; şefāʿat idici 126b5=26:100, 214b4=32:4; ziyān idici 133a5=26:181

=> bīzār itmiş 93a3=24:26

iv-: acele etmek, koşmak.

(Ar. ʿacel, Far. şitābīden) *Ben ivdüm sendin yanġa.* 28a5=20:84

i.-me 14b1=19:84, 33b1=20:114

(Ar. ʿacel, Far. şitāb kerden) *Kim bizüm ʿaẕābumuza iverler.* 135b2=26:204

(Ar. istiʿcāl, Far. şitāb kerden) *Benüm birle ivmeŋüz.* 43b5=21:37

i.-erler 80a3=23:61

i.-erleridi 51b4=21:90

i.-eler 189a5=29:53, 189b3=29:54

i.-ersiz 146b4=27:46, 151b4=27:72

ivmek: acele etme, acele.

(Ar. ʿacel, Far. şitāb) *Yaratdılar ādemīleri ivmek birle.* 43b4=21:37

i. 65b5=22:47

ʿivaż (Ar.): bedel, karşılık, ödül veya ceza.

(Ar. cezāʾ, Far. pādāş) *Anlardur kim anlara durur ʿivaż...* 244b4=34:37

ʿi. 27a2=20:76, 108b3=25:15

ʿivaż bir-: ödül vermek, mükafatlandırmak.

(Ar. cezāʾ, Far. pādāş dāden) *Ve … ʿivaż birevüz eyü ʿamellülere.* 158b2=28:14

ʿi.-eler 117b5=25:75

(Ar. cezāʾ, Far. pādāş kerden) *ʿİvaż birevüz anlara...* 178b4=29:7

ʿivaż bol-: karşılık vermek, ödüllendirmek ya da cezalandırmak.

(Ar. cezāʾ, Far. pādāş būden) *Hīç nefs bilmeye anı kim gizlü durur anlarun gözleri aydını ʿivaż bola işledükleri ʿamele.* 216b5=32:17

ʿi.-a 240b2=34:17

ʿivaż ḳıl-: karşılık vermek, ödüllendirmek ya da cezalandırmak.

(Ar. cezāʾ, Far. pādāş kerden) *Ol kim ʿivaż ḳılduḳ anlara kim kāfir boldılar, dükeline ʿivaż bola meger şükr ḳılmayanlara.* 240b2=34:17

ʿi.-am 86a5=23:111

ʿi.-a 97b3=24:38, 161b1=28:24, 224b4=33:24, 237b2=34:4

ʿi.-avuz 35b2=20:127

ʿi.-alar 18a4=20:15, 202b4=30:45, 244a2=34:33

ʿivaż gerü bir-: karşılık vermek, bedelini mükâfat olarak vermek.

(Ar. iḫlāf, Far. ḫalfet bāz dāden) *Anı kim nafaḳa ḳılasız neseneden, ʿivażını gerü bire.* 245a3=34:39

ivdür-: acele ettirmek, koşturmak.

(Ar. musāraʿat, Far. şitābīden) *İvdürelüm bunları ḫayrāta...* 79b4=23:56

(Ar. iʿcāl, Far. şitābānīden) *Ve ne ivdürdi sini ḳavmuḳdan iy Mūsā?* 28a4=20:83

iy: ey!

(Ar. yā, Far. yā) *İy Zekeriyā! Biz muştılayavuz saḳa oġulan.* 1b1=19:7

i. 2a5=19:11, 5a1=19:27, 5a2=19:28, 7a3=19:42, 7a4=19:43, 7a5=19:44, 7b2=19:45, 7b4=19:46, 17b3=20:11, 18b1=20:17, 18b4=20:19, 20a1=20:36, 21a3=20:40, 22a5=20:49, 23b2=20:57, 24b5=20:65, 27b2=20:80, 28a4=20:83, 28b3=20:86, 29b4=20:90, 30a3=20:92, 30a4=20:94, 30b2=20: 95, 33b5=20:117, 34a5=20:120, 47b2=21:62, 48a4=21:69, 55a3=22:1, 75a4=23:23, 79a4=23:51, 110b5=25:27, 128a2=26:116, 132a4=26:167, 139a1=27:9, 139a4=27:10, 146b3=27:46, 159b5=28:19, 160a4=28:20, 161b4=28:26, 163a2=28:30, 163a5=28:31, 165a3=28:38, 185a5=29:36, 190a1=29:56, 208b4=31:13, 209b2=31:16, 209b5=31:17, 222a2=33:13, 226a2=33:30, 226b1=33:32, 235b1=33:66, 238b5=34:10, 248b2=35:3

(Ar. yā eyyuhā, Far. yā) *İy ādemīler! Ḳorḳuĸ Tañ͡grıḳuzdan...* 213a4=31:33

i. 95a4=24:31, 56a1=22:5, 66a4=22:49, 70b5=22:73, 71b3=22:77, 93a4=24:27, 140a5=27:16, 140b5=27:18, 143a3=27:29, 143b1=27:32, 144b3=27:38, 165a1=28:38, 219a2=33:1, 225b3=33:28, 229a5=33:41, 229b5=33:45, 230a5=33:49, 230b3=33:50, 232a3=33:53, 233b3=33:56, 234a3=33:59, 235b4=33:69, 236a1=33:70, 249a1=35:5

(Ar. - , Far. yā) *İy Çalap! Nivirden bola bangа bu oġul?* 1b3=19:8

i. 1a2=19:4, 2a2=19:10, 19a4=20:25, 28b1=20:85, 36a2=20:130, 54a5=21:107, 54b5=21:112, 65a1=22:42, 69b5=22:67, 77b5=23:39, 81b3=23:73, 84a4=23:93, 87a4=23:118, 128a3=26:117, 132b1=26:169, 141a3=27:19, 153a1=27:81, 160b1=28:21, 163b5=28:33, 227a1=33:33, 242a3=34:25, 243a3=34:31

(Ar. - , Far. -) *İy erenler! Kim benven size ḳorḳıdıcı yavlaḳ.* 66a3=22:49

i. 8b3=19:51, 9a2=19:54, 14a4=19:83, 21b2=20:45, 37a4=20:135, 50a3=21:80, 69b4=22:67, 70b4=22:72, 94a4=24:31, 107a2=25:6, 191b1=29:63, 202a3=30:42, 215b5=32:12, 222b3=33:16, 235b3=33:68, 240b5=34:19, 242b2=34:28

iy vāy: eyvah, yazıklar olsun!

(Ar. yā vayletā, Far. yā vāy) *İy vāy bize! Biz barıduḳ ẓālimler.* 39b5=21:14

iyle-: yapmak, eylemek. **krş. eyle-**

(Ar. ʿamel, Far. kerden) *İy Çalap! Ḳurtar bini ve daḳı ehlüm ol işlerden kim iylerler.* 132b1=26:169

=> örtülü iyle- 94a1=24:29

ʿizzet (Ar.): üstünlük, şeref, izzet

(Ar. ʿizz, Far. ʿizzī) *Ve ṭutdılar Tan͡grıdan artuḳ tan͡grılar tā bolalar bunlara ʿizzeti.* 14a3=19:81

K

kaʿbe: Kaʿbe.

(Ar. - , Far. Kāʿbe) *Pes … ṭavāf ḳılalar azādlıḳ evine, yaʿni Kaʿbe.* 61b5=22:29

ḳabīḥ (Ar.): çirkin.

ḳabīḥ yüzlü: çirkin yüzlü; mecazen kovulmuş, lanetli.

(Ar. maḳbūḥ/īn, Far. gest rūy/ān) *Anlardan soḳra eyledük bu dünyāda nefrīn, ḳıyāmet günine degin anlardur ḳabīḥ yüzlüler.* 166a2=28:42

ḳabīle (Ar.): kabile, aşiret.

(Ar. ʿaşīreᵗ, Far. tebār) *Ve ḳorḳıd ḳabīleḳı ve yaḳınları.* 136a4=26:214

kābīn (Far.): ücret, mükafat, karşılık, mehir.

(Ar. ecr/ucūr, Far. kāvīn/hā) *Biz helāl ḳılduḳ sanġa ʿavratlaruŋı anı kim birdüŋ kābīnlerini...* 230b4=33:50

ḳabūl (Ar.): kabul, onay.

ḳabūl ḳıl-:1. kabul etmek.

(Ar. ḳabūl, Far. peẕīruften) *Ḳabūl ḳılman bunlardan ṭanuḳlıḳ hergiz.* 88b2=24:4

2. besleyip büyütmek, bakıp gözetmek, kefil olmak.

(Ar. kefl, Far. peẕīruften) *Hīç yol gösterem size, ol kişi kim ḳabūl ḳıla anı?* 20b3=20:40

ḳ.-alar 158a3=28:12

ḳaç-: kaçmak.

(Ar. firār, Far. gürīḫten) *Assı ḳılmaya size ḳaçmaḳ kim ḳaçasız ölümden ya depelemekden ve ol vaḳt fāide ḳılmaya meger azçuḳ.* 222b3=33:16

ḳ.-dum 120a4=26:21

ḳaçmaḳ: kaçma, firar, uzaklaşma; nefret, tiksinti.

(Ar. nufūr, Far. gürīḫten) *Arturalar ḳaçmaḳı.* 115b4=25:60

(Ar. firār, Far. gürīḫten) *Yoḳ durur ʿavret, dilemek meger ḳaçmaḳ.* 222a4=33:13

ḳ. 222b3=33:16

ḳaçmaḳlıḳ: kaçma, uzaklaşma.

ḳaçmaḳlıḳ birle: kaçarak, gizlice uzaklaşarak.

(Ar. livāẕen, Far. be-gürīḫten) *… bilür Tañ͡grı anları kim daşra çıḳalar sizden ḳaçmaḳlıḳ birle.* 105b2=24:63

ḳaçan: ne zaman, ne zaman ki, -dığında, -dığı için.

(Ar. iẕā, Far. çün) *Ve göresin yiri ḳurumış pes ḳaçan birmeyevüz anġa su deprene ve çıḳa ve bite dükeli çiftden eyü.* 56b4=22:5

ḳ. 63a2=22:35, 63b1=22:36, 115b2=25:60, 116b2=25:67, 117b2=25:73

(Ar. iẕ, Far. çün) *Ḳaçan görseler sini ol kişiler kim kāfir boldılar dutmayalar sini meger peşīmānlıḳ birle...* 43b1=21:36

ḳ. 180b4=29:16

(Ar. metā, Far. ki) *Ḳaçan bola bu vaʿde, eger barısaḳuz ṭoġru sözlüler?* 43b5=21:38

ḳ. 242b4=34:29

(Ar. iẕ, Far. ki) *Ḳaçan eyitdi Loḳman oġlına ögüt birip kim: "İy oġul, şirk dutma Tañ͡grıya kim şirk dutmaḳ ʿaẓīm ẓulm durur."* 208b3=31:13

(Ar. en, Far. ki) *Ve eger yıġmaya idi faẕl issi çalap sizden niʿmet çoġını ḳaçan bireleridi ḫısımlıḳ birle ve yoḳsullara ve muhācirlere Tañ͡grı yolında.* 92a3=24:22

ḳaçan kim: 1. ne zaman ki, -dığında.

(Ar. [ve] iẕā, Far. [ve] çün) *Ḳaçan kim oḳıyasın bunlara ḥüccetlerümüzi āşkārā bilesin yüzlerinde anlarun kim kāfir bolmışlar.* 70b1=22:72

ḳ. 10a2=19:58, 12b1=19:73, 76a1=23:27, 76a4=23:28, 77b1=23:35, 82b4=23:82, 85a3=23:101, 100a4=24:48, 100b4=24:51, 103a3=24:59, 104b2=24:61, 104b5=24:62, 105a3=24:62, 108a5=25:13, 112b5=25:41, 116a3=25:63, 117b1=25:72, 125b1=26:80, 129a3=26:130, 143b5=27:34, 149b4=27:62, 153a1=27:80, 153a3=27:82, 156b5=28:7, 168b2=28:53, 169a1=28:55, 179b1=29:10, 198a1=30:25, 199b5=30:33, 200a1=30:33, 200b1=30:36, 204b3=30:52, 207a5=31:7, 213a2=31:32, 215b2=32:10, 227b5=33:36, 228b2=33:37, 230a5=33:49, 232b3=33:53, 245b4=34:43

(Ar. [fe] lemmā, Far. çün) *Ḳaçan kim reşīd bola ve rāst bola, birdük anġa peyġāmberlıḳ ḥükmi ve ʿilmi.* 158b1=28:14

ḳ. 8a4=19:49, 112a4=25:37, 120a4=26:21, 122a3=26:41, 123b5=26:61, 138b4=27:8, 139a3=27:10, 139b4=27:13, 144a3=27:36, 145a3=27:40, 145b3=27:42, 146a2=27:44, 160b2=28:22, 160b3=28:23, 161b2=28:24, 162b2=28:29, 163a4=28:31, 164b1=28:36, 167b1=28:48, 184a5=29:31, 192a1=29:65, 192b2=29:68, 213a3=31:32, 228b1=33:37, 239b3=34:14, 239b5=34:14, 244a1=34:33

(Ar. [ve] iẕ, Far. [ve] ki) *Ḳaçan kim ṭutduḳ peyġāmberlerden ḫaberlerini sinden yā Muḥammed ve Nūḥ'dan ve İbrahīm'den...* 220b3=33:7

ḳ. 61a1=22:26, 119a4=26:10, 138b1=27:7, 174a3=28:76

(Ar. ve lemmā, Far. ve çün [ki]) *Ḳaçan kim geldiler peyġāmberlerümüz, Lūṭ ġuṣṣalu boldı anlar geldügine ṭar boldı ṭāḳatları.* 184b4=29:33

ḳ. 224a4=33:22

(Ar. fe lemmā, Far. pes çün ki) *Ḳaçan kim diledi kim ṭuta anı kim ol anun düşmanı idi ikisine…* 159b4=28:19

(Ar. fe iẕā, Far. çün) *Ḳaçan kim gide ḳorḳu uralar sizi diller bile tiz tiz baḫillerdür eylüge.* 223b1=33:19

ḳ. 223a4=33:19, 232b1=33:53

(Ar. fe iẕā, Far. pes çün) *Ḳaçan kim bineler gemü üstine oḳıyalar Tañgrı iḫlāṣı birle kim dīn anun durur.* 191b5=29:65

(Ar. iẕā, Far. çün ki) *Ve işitmeye oḳımaġı aḳlucaḳ ḳaçan kim ḳorḳıdalar bunları.* 45a4=21:45

ḳ. 98b1=24:40

(Ar. in, Far. ki) *Ve ḳaçan kim dege bunlara yalıḳ ʿaẕābda Tanḳrınuḳ, andan eydeler: "Vāy bize, bizidük ẓālim!"* 45a5=21:46

(Ar. iẕ, Far. ānki ki) *Biz yigrek bilürüz anı kim diyeler, ḳaçan kim eyide yol dut bunlara yola: "Eglenmedüŋüz siz meger bir gün."* 32a1=20:104

(Ar. ḥattā, Far. tā çün) *Ḳaçan kim anda ireler su bulmaya anġa ve bula Tañgrı anun ḳatında tamām ḳıldı anı anun işi.* 98a2=24:39

(Ar. ḥattā iẕ[ā], Far. tā çün) *Ḳaçan kim gidereler ḳorḳuyı göñgüllerden.* 241b5=34:23

ḳ. 52b3=21:96

(Ar. ḥīn, Far. çün) *Ol kim görür sini ḳaçan kim ṭurasın.* 136b3=26:218

(Ar. kulle-mā, Far. her ān hengām) *Ḳaçan kim dileyeler kim ṭaşra çıḳalar andan, gerü döndüreler anda...* 217a4=32:20

2. and olsun ki.

(Ar. le-ḳad, Far. be-dürüstī ki) *Ḳaçan kim birdük Dāvud'a ve Süleymān'a ʿilmi. Eyitdiler kim: "Şükr Tañgrıya!"* 140a3=27:15

3. artık, oysa, aslında.

(Ar. fe, Far. çün) *Ve ol kim ve birdiler size neseneden ḳaçan kim berḫūrdārlıḳ bu dünyā dirliginün daḳı bezegi.* 170b1=28:60

4. Eğer.

(Ar. in, Far. eger) *Ḳaçan kim gele meded Tañgrıḳdan, eyideler: "Biz sizüŋ bilevüz."* 179b2=29:10

ḳadar: kadar.

=> bir ḳadar 162b5=28:29; ol ḳadar kim 80a5=23:62

ḳaderlenmış (Ar. + T.): takdir edilmiş, kesinleşmiş.

(Ar. maḳdūr, Far. endāze kerde) *Kim Tañgrı emri ḳaderlenmiş.* 229a1=33:38

ḳadr (Ar.): güç, kuvvet.

(Ar. ḳadr, Far. miḳdār) *Bilmediler Tañgrınun ḥaḳḳı ḳadrini.* 71a5=22:74

ḳādir (Ar.): gücü yeten, kadir; esma-yı hüsnadan.

(Ar. ḳadīr, Far. tevānā) *Kim Tañgrı dükeli neseye ḳādir durur.* 99b5=24:45

ḳ. 64a4=22:39, 204a5=30:50, 205a4=30:54

ḳ.-üz 74b2=23:18, 84b1=23:95

ḳ.-dür 181b5=29:20, 225b2=33:27, 248a4=35:1

kāfir (Ar.): 1. kâfir, küfreden, inkar eden, şirk koşan.

(Ar. kāfir/ūn/īn, Far. kāfir/ān) *Kim çoḳı ādemīlerüḳ Tañgrıları liḳāsına kāfir durur.* 194a4=30:8

k. 43b3=21:36, 115a1=25:55

k.-üz 167b4=28:48, 244a4=34:34

k.-ler 114a5=25:52, 146a2=27:43, 188a5=29:47

k.-leri 65a4=22:44, 87a3=23:117, 176a4=28:82, 189b4=29:54

k.-lere 14a5=19:83, 110b4=25:26, 177a4=28:86, 219a3=33:1, 221a2=33:8, 230a3=33:48, 235a3=33:64

k.-lerün [-lerüŋ] 192b3=29:68

(Ar. muşrik/īn, Far. kāfir/ān) *Yüriŋ yir yüzinde ve görüŋ kim nice bolur soḳı anlarun kim sizden ilerü barıdı anlarun artuḳı kāfir durur.* 202a5=30:42

k. 88a4=24:3

k.-lerden 177b1=28:87, 199b3=30:31

(Ar. - , Far. kāfir-ān) *Ḥaḳḳā kim kāfir boldılar butlar bile kāfirler ṭapmaġı birle.* 14a4=19:82

(Ar. - , Far. -) *Ve kāfirler dilerleridi kim anġa ziyān degüreleridi.* 48a5=21:70

k.-lere 45a3=21:44

2. suçlu, günahkar

(Ar. mücrim/īn, Far. kāfir/ān) *Ve sürevüz kāfirleri ṭamudın yanġa yirine iletesi.* 14b3=19:86

k.-ler 126b5=26:99, 195a4=30:12, 215b5=32:12

k.-lere 110a4=25:22, 175a2=28:78

k.-lerden 111a5=25:31, 217b3=32:22

k.-lerüŋ 135a4=26:200

3. zalim, kafir.

(Ar. ẓālim, Far. kāfir) *Pādşāhlıḳ ol gün lāyıḳ Taŋ͡grıya durur ve bardur ol gün kāfirlere düşvār.* 110b4=25:27

kāfir ʿavrat: kafir, şirk koşan kadın.

(Ar. muşriketen, Far. kāfire) *Ya kāfir ʿavrat zānī ʿavrat daḳı nikāḥ birle almaya meger zānī er bola ya kāfir.* 88a3=24:3

kāfir bol-: 1. kafir olmak, inkâr etmek, nankörlük etmek, iman etmemek; zulmetmek.

(Ar. küfr, Far. kāfir şoden) *Kim vāy ol kişilere kim kāfir boldılar ol ḥażretgāhda kim gün durur ulu.* 6b1=19:37

k.-dı 13b2=19:77, 53a1=21:97, 102a2=24:55, 202b3=30:44, 211a5=31:23

k.-dılar 12b2=19:73, 14a3=19:82, 42a5=21:30, 43b1=21:36, 44a1=21:39, 59b4=22:19, 60b3=22:25, 67b1=22:55, 67b5=22:57, 70b5=22:72,

75a5=23:24, 77a1=23:33, 97b5=24:39, 102a5=24:57, 106b4=25:4, 111b1=25:32, 151a1=27:67, 180a1=29:12, 182a4=29:23, 189a4=29:52, 195b4=30:16, 206a2=30:58, 218b4=32:29, 225a1=33:25, 237a4=34:3, 238a2=34:7, 240b2=34:17, 243a2=34:31, 244a2=34:33, 246a2=34:43, 247b2=34:53

k.-mışlar 70b2=22:72

k.-urısa 208b2=31:12

k.-a 145a5=27:40, 183a1=29:25

k.-avuz 243b5=34:33

k.-alar 192a2=29:66, 192b1=29:67, 200a3=30:34, 204b2=30:51

k.-masa 167b2-3=28:48

k.-duḳı 211a5=31:23

(Ar. küfr, Far. kāfir būden) *Anlar kim kāfir bolalar, anlaradur ḳatı ʿaẕāb.* 249a5=35:7

(Ar. ẓulm, Far. kāfir şoden) *Ve bileler anlar kim kāfir boldılar ḳanḳısı dönecekden döneler.* 137b2=26:227

2. günah işlemek.

(Ar. icrām, Far. kāfir şoden) *Kim intiḳām bireler anlara kim kāfir boldılar ve bize vācib idi yārī ḳılmaḳ müʾminlere.* 203b1=30:47

(Ar. fısḳ, Far. kāfir şoden) *Ve anlar kim kāfir boldılar maḳāmları od durur.* 217a3=32:20

kāfir bolmış: inkar eden, münkir, kafir.

(Ar. kāfir/īn, Far. kāfir şode/gān) *Ve bolmaya anlara hīç ortaḳlar kim şefāʿat ḳıla anlar barıdı ortaḳları birle kāfir bolmışlar.* 195b1=30:13

k.-lardur 215b3=32:10

ḳahḳaha (Ar.): kahkaha.

(Ar. żāḥik, Far. ḫandān būde) *Güldi ḳahḳaha birle ol ḳarınca sözine...* 141a3=27:19

ḳal-: **1.** kalmak, bulunmak, beklemek, durmak, zaman geçirmek.

(Ar. lebṯ, Far. mānden) *Ḳaldı ara yirlerinde biñ yıldan elli eksük yıl.* 180b1=29:14

ḳ.-duḳ (-duŋ) 21a1=20:40, 86b2=23:113; ḳalduĸ 120a1=26:18

ḳ.-dılar 205b2=30:56

ḳ.-alarıdı 240a1=34:14

ḳ.-maĸ [-maŋ] 31b5=20:103

ḳ.-mayalarıdı 222b1=33:14

(Ar. lebş, Far. būden) *Ḳalduḳuz meger azçuḳ eger siz bilüriseŋüz.* 86b3=23:114

2. yetişmek, ulaşmak, tamamlanmak.

(Ar. tedāruk, Far. bāz mānden) *Bel kim ḳaldı bunlarun ʿilmi ol ciḥānda!* 150b4=27:66

=> ebed ḳal- 53a4=21:99, 117a2=25:69; ırаḳ ḳal- 7b5=19:46; soĸa [soŋa] ḳal- 78a4=23:43

ḳalan: kalan, geriye kalan.

(Ar. ġābir, Far. mānde/gān) *Meger kim bir ḳarı ʿavrat ḳalanlardan.* 132b2=26:171

(Ar. şeyʾ/eşyāʾ, Far. mānende/gān) *Ve yıġılındı anlarun birle ārzūları arasında, nite kim eylendi ḳalanlarına ilerü.* 247b4=34:54

=> ʿaẕābda ḳalan 148b3=27:57, 184b4=29:32, 185a1=29:33; gerü ḳalan 128b1=26:120

ḳalem (Ar.): kalem.

(Ar. ḳalem, Far. ḳalem) *Ve ne kim yirde bardur aġaçlardan ḳalem bola ve deñgiz artura anı ardına yidi deñgiz yitmeye Tañgrı kelimelerine...* 212a1=31:27

ḳan: kan.

(Ar. dem, Far. ḫūn/hā) *Degmeye Tañgrıya etleri ve daḳı ḳanları...* 63b4=22:37

=> bir pāre ḳan 56a3=22:5; yapışmış ḳan 73b5=23:14

ḳanat/d: kol, kanat.

(Ar. cenāḥ/ecnāḥ, Far. bāl/hā) *Güvür elüŋi yaḳaḳ içine kim gerü çıḳa aḳ bolmış, yavuzlıḳsuz ve götür sindin yanġa ḳanaduḳı (ḳanaduŋı) ḳorḳudan.* 163b2=28:32

ḳanad 248a3=35:1

ḳ.-laruḳı [-laruŋı] 136a5=26:215

ḳançaru: nereye, ne tarafa?

(Ar. - , Far. -) *Ve ḳançaru döndügüŋi secde içinde.* 136b3=26:219

ḳanda: nasıl, nerede?

(Ar. eyne, Far. [her] kucā) *Ve eyledi bini ḳutlu ḳanda idim bolam.* 5b2=19:31

ḳ.-sız 173b1=28:74

(Ar. ḥayṣū, Far. her kucā) *Kim ol kim eylediler ḥīlet cādūlıḳ, ḳurtılmaya cādū ḳanda geldi.* 25b1=20:69

(Ar. ennā, Far. ez kūcā) *Meryem eyitdi: "Ḳanda bola banġa oġul?"* 3b2=19:20

ḳanda kim: nerede, her deredeyse.

(Ar. eyne-mā, Far. her kūcā) *Melʿūnlar ḳanda kim bulalar anları, ṭutalar ve depeleyeler.* 234b4=33:61

ḳanda kim bola: her nerede olursa olsun.

(Ar. fe, Far. her kucā bāşed) *Ḳanda kim bolasız, banġa ṭapu ḳıluḳ.* 190a2=29:56

ḳandan: nasıl? soru zarfı.

(Ar. fe-ennā, Far. ez kucā) *Kim ḳandan bola anlara ḳaplayu ṭutmaḳ ıraḳ yirden?* 247b1=34:52

ḳ. 83b3=23:89

ḳanı: hani, nerede?

(Ar. eyne, Far. kucā) *Ḳanı ol kim ṭapu ḳılurıduḳuz?* 126a5=26:92

ḳ. 171a1=28:62

ḳanḳı: hangi?

(Ar. eyye, Far. kudām) *… bilmez nefs kim ḳanḳı yirde öliser.* 214a1=31:34

ḳ.-sı 12a2=19:69, 12b3=19:73, 137b2=26:227

ḳ.-muz 26a2=20:71

ḳ.-ḳuz [-ŋuz] 144b3=27:38

=> her ḳanḳısı 162a5=28:28

ḳanḳısı kim: hangisi ki, ne zaman ki, -dığında.

(Ar. kulle-mā, Far. her ān hengām ki) *Ḳanḳısı kim geldi bir ḳavma peyġāmberi yalan didiler.* 78a4=23:44

ḳap-: 1. kapmak, yakalamak, kapıp götürmek.

(Ar. selb, Far. rubūden) *…ve eger ḳaparısa bunlardan siŋek nesene, gerü alımayalar anı siŋekden.* 71a3=22:73

(Ar. ḫaṭf, Far. rubūden) *Ve her kim henbāz dutarısa Tañgrıya eyle bola kim düşe gökden, ḳapa anı ḳuş yiye anı...* 62a5=22:31

(Ar. ḫaṭf, Far. rubānīden) *Görmeyeler mi kim biz eyledük īmin ḥarem ve ḳapalar ādemīler yörelerinden.* 192a4=29:67

2. uzaklaştırmak, bir yerden zorla çıkarmak.

(Ar. teḫaṭṭuf, Far. rubūden) *Eger kirtinürisevüz ṭoġru yola senün birle, ḳapalar bizi yirümüzden.* 169b1=28:57

ḳapla-: kaplamak.

ḳaplayu ṭutmaḳ: sunma, ulaşma, yetişme.

(Ar. tenāvuş, Far. ferā giriften) *Kim ḳandan bola anlara ḳaplayu ṭutmaḳ ıraḳ yirden?* 247b1=34:52

ḳapu: kapı.

(Ar. bāb, Far. der) *Ol vaḳta degin kim açduḳ bunlara ʿaẕāb ḳapusını ḳatı, andan bunlar anda nevmīdler durur.* 82a3=23:77

(Ar. - , Far. bāb) *Ḳaçan kim girdi Medyen ḳapusına, buldı anda bir gürūh ādemīlerden kim su birürleridi...* 160b4=28:23

ḳaraḳulıḳ [ḳaranġulıḳ]: karanlık. **krş. ḳaranġu**

(Ar. ẓulmeᵗ, Far. tārīkī) *Veyā ḳaraḳulıḳlar bigi deñgizde derin.* 98a4=24:40

ḳ.-larda 150a2=27:63

ḳ.-lardan 51a4=21:87, 229b2=33:43

ḳaranġu: karanlık. **krş. ḳaraḳulıḳ**

(Ar. ẓulmeᵗ/ẓulumāt, Far. tārīkī/hā) *Anun üstinde bulıt ḳaranġular bir niceye bir nice üsdinde.* 98a5=24:40

ḳarār (Ar.): durmuş, karar kılmış.

(Ar. musteḳirr, Far. ḳarār) *Ḳaçan kim gördi ol ḳarārı kim dutdı anun ḳatında.* 145a3=27:40

ḳarār dut-: huzur bulmak, sükuna ermek.

(Ar. sukūn, Far. ārāmīden) *Anun āyetlerinden durur kim yaratdı sizi kendü tenüñüzden cüftler kim andın yanġa ḳarār dutdı...* 196b4=30:21

ḳarār dutacaḳ: duracak, barınacak yer; yurt, mahal.

(Ar. ḳarār, Far. ḳarārgāh) *Ya kim eyledi yiri ḳarār dutacaḳ...* 149b1=27:61

ḳaravaş: 1. cariye.

(Ar. fetāt, Far. kenīze/gān) *Düşvār dutmaḳuz ḳaravaşlaruḳuzı (ḳaravaşlaruŋuzı) murādsuzlıġa...* 96a2=24:33

(Ar. emeᵗ, Far. piristār/ān) *Ve ʿavratlıġa aluḳ … ḳaravaşlaruḳuzdan.* 95b1=24:32

2. hizmetçi, uşak.

(Ar. - , Far. -) *āşkārā itmesünler bezeklerini bunlar meger kim erenlerine ya atalarına … ya kendülerün ḳulına ve ḳaravaşlarına.* 94b5=24:31

=> ḳul ḳaravaş 102b2=24:58, 230b5=33:50, 233a5=33:55

ḳarı: yaşlı, doğuramayacak kadar yaşlı kadın.

(Ar. ʿāḳir, Far. nā-zānende) *Ve bar benüm ʿavratum ḳarı...* 1b4=19:8

ḳarı ʿavrat: ihtiyar, yaşlı kadın.

(Ar. ʿacūz, Far. pīr zen) *Meger kim bir ḳarı ʿavrat ḳalanlardan.* 132b2=26:171

ḳarın: Karın.

(Ar. baṭn/buṭūn, Far. şikem/hā) *Bunlardan bar durur kimi ḳarnı üsdine sürine ve bar durur kimi yüriye iki ayaḳı üsdine...* 99b3=24:45

ḳ.-larında 60a1=22:20, 75a1=23:21

ḳarın aç-: acıkmak, karnı acıkmak.

(Ar. cūʿ, Far. gurusne) *Kim sanġadur kim ḳarın açmaya...* 34a3=20:118

ḳarınca: karınca.

(Ar. neml, Far. mūrça/mūrçiyān) *Anġa degin geldiler dereye kim ḳarınca bolurıdı anda.* 140b5=27:18

ḳ.-lar 141a1=27:18

(Ar. - , Far. mūrça) *Güldi ḳahḳaha birle ol ḳarınca sözine...* 141a3=27:19

ḳarındaş: kardeş, erkek kardeş.

(Ar. aḫ-iḫvān Far. birāder-ān) *Eyle banġa vezīr benüm kişilerümden Hārūn ḳarındaşumı.* 19b3=20:30

ḳ.-um 164a1=28:34

ḳ.-uḳ [-uŋ] 21a4=20:42; ḳarındaşuĸ 164a4=28:35

ḳ.-ı (iye.) 9a2=19:53, 78b2=23:45, 112a2=25:35, 233a5=33:55

ḳ.-ını 121b4=26:36

ḳ.-uġuz [-uŋuz] 104a3=24:61

ḳ.-laruŋuzdur 220a2=33:5

ḳ.-ları 94b4=24:31, 127a5=26:106, 128b4=26:124, 131b3=26:161, 146b2=27:45, 185a5=29:36

ḳ.-larına 94b4=24:31

ḳ.-larından 223a3=33:18, 233a4=33:55

(Ar. - , Far. -) *Ve ṭoġrulıḳ birle, birdük Mūsā peyġāmbere ve ḳarındaşı Hārūn'a Tevrīt kitābını ve aydınlıḳ ve ögüt ṣāliḥlere ve yazuḳdan saḳınanlara.* 45b4=21:48

=> ana ḳarındaşı 231a1=33:50; ata ḳarındaşı 230b5=33:50; ḳız ḳarındaş 5a2=19:28, 20b2=20:40, 94b5=24:31, 104a3=24:61, 157b5=28:11

ḳarış-: karışmak.

ḳarışmaḳ: karışma.

(Ar. - , Far -) *Ḳorḳmayasın su ḳarışmaḳdan ve ḳorḳuḳ yoḳ durur.* 27a4=20:77

kārvān (Far.): kervan, kafile, yolcu katarı.

kārvān yolı: gezme, gezip dolaşma.

(Ar. seyr, Far. rāh-ı reften kārvān) *Endāze ḳılduḳ biz anda kārvān yolını.* 240b4=34:18

ḳaṣd (Ar.): kasıt.

ḳaṣd birle işle-: kasten işlemek, taammüden yapmak.

(Ar. teʿammud, Far. ḳaṣd kerden) *Bolmaya size ṭarlıḳ ḫaṭā bile işledüŋüz ve anı kim ḳaṣd birle işleyesiz.* 220a3=33:5

ḳaṣdī (Ar.): kasten, bilerek yapılan.

(Ar. ʿazm, Far. ḳaṣdī) *Ṭoġru, ʿahd ḳılduḳ biz Ādem'din yanġa bundan ilerü, unıtdı ve bulmaduḳ aḳa ḳaṣdī.* 33b4=20:115

ḳāṣid (Ar.): ulak, haberci, tellal.

(Ar. ḥāşir/īn, Far. ḥaşr kon/ān) *…biribidi Firʿavn şehrlere ḳāṣidler.* 123b1=26:53

kāşkā (Far.): keşke, ne olurdu... **krş. kāşke, kāşkī**

(Ar. leyte, Far. kāşkī) *Kāşkā ben öleyidüm ilerü bundan...* 4a3=19:23

k. 235b1=33:66

kāşke (Far.): keşke, ne olurdu... **krş. kāşkā, kāşkī**

(Ar. leyte, Far. kāşkī) *Kāşke ben dutmaya idim fülānı dost.* 111a1=25:28

kāşkī (Far.): keşke, ne olurdu... **krş. kāşkā, kāşke**

(Ar. leyte, Far. kāşkī) *Kāşkī bola idi bize nice kim birdiler Ḳārūn'a.* 175a4=28:79

k. 110b5=25:27

ḳat: 1. kat, huzur, nezd, yan, ön.

(Ar. ʿind, Far. nezdīk) *Yavuz fāl dutduġuġuz Tañ͡grı ḳatı durur.* 147a1=27:47

ḳ.-umda 174b4=28:78

ḳ.-uĸdan [-uŋdan] 162a3=28:27

ḳ.-ında 9b1=19:55, 13b1=19:76, 13b4=19:78, 14b5=19:87, 62a1=22:30, 66a1=22:47, 87a3=23:117, 98a3=24:39, 145a3=27:40, 181a3=29:17, 188b5=29:50, 201a5=30:39, 215b5=32:12, 220a1=33:5, 233a2=33:53, 235b5=33:69, 241b4=34:23, 243a4=34:31

ḳ.-ındadur 213b3=31:34, 235a2=33:63

ḳ.-ından 104b3=24:61, 164b5=28:37, 167b5=28:49

ḳ.-umuzdan 50b5=21:84, 167b1=28:48

(Ar. ʿind, Far. pīş) *Bilmeklik anı, Tañ͡grım ḳatında durur...* 22b3=20:52

(Ar. beyne yedey, Far. pīş) *Kim bile anı kim bunlarun ḳatında bola ve daḳı anı kim bunlar ardlarındadur.* 32b4=20:110,

ḳ.-ında 239a4=34:12

(Ar. ledun, Far. nezdīk) *İy Mūsā! Ḳorḳma, benven kim ḳorḳmayalar benüm ḳatumda peyġāmberler.* 139a5=27:10

ḳ.-ından 138b1=27:6

ḳ.-umuzdan 80a5=23:62, 169b3=28:57

(Ar. - , Far. pīş) *Ve şāʿirler anlarun ḳatından baralar yolsuzlar.* 137a2=26:224

(Ar. - , Far. -) *Ṭoġrulıḳ birle, yaratduḳ üsdüŋüzde yidi ḳat gök ve degülüz biz kendü yaratmaġumuzdan ġāfil bolmış.* 74a5=23:17

ḳ.-ına 47b5=21:65, 161b2=28:24

ḳ.-umuzda 238b1=34:9

2. yan, iç, ara.

(Ar. fi, Far. ender) *Beslemedük mi sini bizde ḫurd oġlan ve ḳalduḳ bizüm ḳatumuzda yıllar.* 120a2=26.18

3. önce, evvel.

(Ar. ḳable, Far. pīş) *Anun ḳatında buyuram size.* 122b5=26:49

4. yakın, en yakın, yakında.

(Ar. ḳarīb, Far. nezdīk) *Kim ol işidür müʾminler ḳatında.* 247a4=34:50

ḳatı: katı, sert, şiddetli, korkunç

(Ar. şedīd, Far. saḫt) *Anda kim sınayalar müʾminleri ve depredeler anları ḳatı.* 221b4=33:11

ḳ. 55b3=22:2, 82a3=23:77, 141b4=27:21, 246b3=34:46, 249a5=35:7, 250a5=35:10

(Ar. ġalīẓ, Far. dürüşt) *Dutduḳ biz anlardan ʿahd ḳatı.* 221a1=33:7

(Ar. - , Far. şedīd) *Ol kişi kim … vaʿde ḳılalar bunlara ya ḳatı ʿaẕāb veyā ḳıyāmet.* 13a2=19:75

(Ar. - , Far. -) *Ve daḳı Nūḥ peyġāmber kim bize nidā ḳıldı ilerü, icābet ḳılduḳ ve anı ḳurtarduḳ ve daḳı ḳavmını daḳı, ḳatı ve ulu ġuṣṣadan.* 49a5=21:76

ḳatı bol-: 1. çok mücadeleci ve inatçı olmak.

(Ar. eledd, Far. saḫt) *Kim beşāret biresin anġa perhīzlülere ve ḳorḳıdasın anun birle kim ol gürūhı ḳatı bola.* 16a2=19:97

2. sertleşmek, katılaşmak.

(Ar. ḳāsī, Far. saḫt şoden) *Kim eyleye anı kim buraḳa şeyṭān fitnedür anlara kim içlerinde sayrulıḳ bar ve ḳatı boldı gönͧgülleri.* 67a2=22:53

ḳatı dut-: 1. güç vermek, takviye etmek.

(Ar. teṣbīṭ, Far. saḫt dāşten) *Andayuḳ kim ḳatı duta ıduḳ anun bile göŋlüŋi ve oḳıyavuz anı görklü ün birle.* 111b2=25:32

2. baskı yapmak, zorlamak.

(Ar. şuḳḳ, Far. saḫtī kerden) *Ve dilemezüm kim ḳatı dutam senüŋ birle.* 162a3=28:27

ḳatı ṭut-: sıkıca tutmak.

(Ar. batş, Far. muḥkem giriften) *Ḳaçan kim ṭutasız ḳatı tutuḳ (tutuŋ) siz cabbārlarsız.* 129a4=26.130

ḳatı eser yil: şiddetli rüzgar, fırtına

(Ar. ʿāṣif, Far. cehende) *Süleymān buyruḳı ḳılduḳ yile, ḳatı eser yil barurıdı anun buyruḳı birle yirdin yanġa kim ḳutlu ḳılduḳ anda.* 50a4=21:81

ḳatıraḳ: daha güçlü, daha şiddetli, daha çok. **krş. ḳatıġraḳ**

(Ar. eşedd, Far. saḫt-ter) *Ya bilmez durur kim Tañgrı helāk ḳıldı andan ilerü ol ḳavımlardan anı kim ḳatıraḳ idi ḳuvvetde ve ḳavmuḳ artuḳını.* 174b5=28:78

ḳ. 12a2=19:69, 26a2=20:71, 35b3=20:127, 194b1=30:9

(Ar. cehd, Far. saḫt-ter) *Ve and içdiler Tañgrıya, ḳatıraḳ andları bunlarun.* 101a2=24:53

ḳatıġraḳ: daha güçlü, daha kuvvetli. **krş. ḳatıraḳ**

(Ar. - , Far. -) *Pes ḳatıġraḳ yol buldı.* 28a3=20:82

ḳatı: belli, apaçık.

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *Lākin ẓālimler, bu gün yolsuzlıḳda ḳatı dururlar.* 6b3=19:38

ḳavış-: cinsel ilişkide bulunmak.

(Ar. mess, Far. be-hem āmeden) *Ḳaçan kim nikāḥ ḳılasız müʾmine ʿavratları, ṭalāḳ birüriseŋüz andan ilerü kim ḳavışasız...* 230b1=33:49

ḳavī (Ar.): kuvvetli, sağlam, güçlü.

(Ar. ḳaviyy, Far. ḳavī) *İy ata! Ücretine dut kim yigrek durur ol kim ücrete dutduŋ kim ḳavī ve emīn durur.* 161b5=28:26

(Ar. ḳaviyy, Far. nīrū-mend) *Kim Tañgrı ḳavī durur, mānendi yoḳ.* 225a3=33:25

ḳavī ḳıl-: sağlamlaştırmak, sabit ve muhkem kılmak.

(Ar. iḥkām, Far. der ber koned) *Pes ḳavī ḳıla Çalap nişānlarını.* 66b4=22:52

ḳavī meşġūl bol-: huşu ve huzur içinde olmak.

(Ar. ḫāşiʿ, Far. nihādgān būden) *Namāzlarında ḳavī meşġūl bolalar.* 72b5=23:2

ḳavl (Ar.): söz, kelam; yemin, ahit.

(Ar. ḳavl, Far. güftār) *Tañgrı ḳavli kim anda gümāna düşmişsiz.* 6a1=19:34

ḳ. 17a3=20:7, 29b3=20:89, 226b2=33:32

ḳ.-i (iye.) 76a3=23:27, 171a3=28:63

ḳ.-ümüze 162b1=28:28, 216a2=32:13

ḳ.-lerü 100b3=24:51

ḳ.-den 60b2=22:24

ḳavm (Ar.): 1. Kavim, halk, topluluk.

(Ar. ḳavm, Far. gürūh) *Kim anlar ḳavm durur kim dutarlar.* 149a5=27:60

ḳ. 29a4=20:87, 49a2=21:74, 49b4=21:78, 75a4=23:23, 78b4=23:46, 84a5=23:94, 85b4=23:106, 106b5=25:4, 109a4=25:18, 132a4=26:166, 146b3=27:46, 147a2=27:47, 163b4=28:32, 185b1=29:36

ḳ.-um 28b3=20:86, 29b4=20:90, 111a3=25:30, 128a3=26:117

ḳ.-umden 184a4=29:30

ḳ.-uḳı [-uŋı] 28b1=20:85

ḳ.-uḳdan [-uŋdan] 28a4=20:83

ḳ.-ı (iye.) 5a1=19:27, 27b1=20:79, 112a4=25:37, 119a5=26:11, 127a4=26:105, 131b3=26:160, 157a3=28:8, 174a3=28:76, 184a2=29:29,

ḳ.-ını 142a4=27:24,

ḳ.-ına 2a4=19:11, 28b3=20:86, 46a5=21:52, 75a3=23:23, 124b4=26:70, 139b3=27:12, 148a2=27:54, 175a2=28:79, 180b1=29:14, 180b4=29:16, 183b3=29:28, 203a5=30:47

ḳ.-ından 75a5=23:24, 77a1=23:33,174a1=28:76

ḳ.-ınun [-ınuŋ] 148a5=27:56; ḳavmınuḳ 182b1=29:24

ḳ.-umuz 78b5=23:47

ḳ.-larını 147b4=27:51

ḳ.-ı (bel.) 167a2=28:46, 214a5=32:3

ḳ.-a 54a5=21:106, 78b1=23:44, 119a4=26:10, 147b5=27:52, 154a2=27:86, 156a1=28:3, 182b3=29:24, 185a5=29:35, 189a2=29:51, 196b5=30:21, 197b1=30:23, 197b4=30:24, 198b5=30:28, 200b5=30:37

ḳ.-dan 22b2=20:51, 39b2=21:11, 76b1=23:28, 160b2=28:21

ḳ.-sız 148a4=27:55

ḳ.-lardan 139b4=27:12, 161b3=28:24

(Ar. - , Far. -) *Ve daḳı ḥaḳ biribidük Ṣemūd ḳavmına ḳarındaşları Ṣāliḥ peyġāmber kim: "Ṭapu ḳılu*ḳ *Taṅ͡grıya."* 146b2=27:45

(Ar. ehl, Far. keshā) *Ve barıdı ol buyururıdı kendü ḳavmına namāzı ḳılmaḳ, zekātı birmek.* 9a5=19:55

ḳ.-ına 17b1=20:10

(Ar. ehl, Far. ehl) *Ve degülidük helāk ḳılıcı köyi meger kim anun ḳavmı ẓālimler idi.* 170a5=28:59

ḳ.-ını 184b1=29:31

ḳ.-ına 93b1=24:27

(Ar. ehl, Far. merdumān) *Ve girdi Mūsā Mıṣr şehrine ġaflet vaḳtında anun ḳavmından.* 158b3=28:15

(Ar. ṣāḥib, Far. ḫudāvend) *Anlar kim baralar bizüm nişānlarumuzda süst ḳılanlar, bunlardur ṭamu ḳavmı.* 66b2=22:51

ḳ.-ı 37a5=20:135

(Ar. ferīḳ, Far. gürūh) *Ḳavmı kim depeleridüŋüz ve esīr ḳıluruduḳuz ḳavma.* 225a5-225b1=33:26

ḳ. 86a2=23:109, 100a3=24:47, 200a2=30:33

(Ar. - , Far. gürūh) *Ṣemūd ḳavmı inanmadılar peyġāmberlere.* 130a2=26:141

(Ar. fiʾeᵗ, Far. gürūh) *Kim yoḳdur anun hīç ḳavmı kim yārī ḳılalarıdı anġa Taṅ͡grıdan artuḳ ve daḳı yoḳıdı yārī ḳılınıcılar.* 175b4=28:81

2. aile, yakınlar.

(Ar. ehl, Far. ehl) *Ḳaçan kim eyitdi Mūsā kendü ḳavmına...* 138b2=27:7

ḳ.-ını 147a5=27:49, 148b2=27:57

(Ar. ehl, Far. gürūh) *Andan diyevüz biz anun işine ḥāżır degülidük biz helāk bolmaḳ anun ḳavm ve biz ṭoġru sözlüvüz.* 147b1=27:49

ḳ.-ını 49a5=21:76

(Ar. ehl, Far. keshā) *Ve kendü ḳavmuḳa buyur namāz ḳılmaġa ve ṣabr ḳıl ol neseneye.* 36b3=20:132

ḳ.-ını 148b1=27:56

(Ar. ehl, Far. -) *Buraḳdı kendüsini kendü ḳavmından yıraḳ bir yire.* 3a1=19:16

(Ar. - , Far. -) *Dutdı ḳavmından dışra ḥicāb.* 3a2=19:17

ḳ. 204a2=30:49

ḳ.-ı (iye.) 5a1=19:27, 5a4=19:29

3. cemaat, ümmet.

(Ar. ümmeᵗ, Far. gürūh) *Ḳanḳısı kim geldi bir ḳavma peyġāmberi yalan didiler.* 78a5=23:44

ḳ. 181a5=29:18

ḳ.-dan 78a3=23:43, 173b3=28:75

4. nesil, soy.

(Ar. ḳarn-ḳurūn, Far. gürūh-ān) *Andan yaratduḳ ardlarınca bir ḳavm daḳı.* 76b4=23:31

ḳ.-dan 22b2=20:51, 218a4=32:26

ḳ.-lar 112b1=25:38, 166b2=28:45

ḳ.-lardan 174b5=28:78

5. ehil, yaran; sahip.

(Ar. ṣāḥib/aṣḥab, Far. gürūh) *Uçmaḳ ḳavmı ol gün yigrek bola duraḳ ve eyürek diñ̂lenecek.* 110b1=25:24

ḳ.-i 112b1=25:38

(Ar. ṣāḥib/aṣḥab, Far. ehl) *Ḳurtarduḳ Nūḥ'ı, gemüsini ḳavmı birle ve eyledük ol gemüyi ʿalāmet dünyālara.* 180b3=29:15

6. toplu hâlde, toplanmış.

(Ar. cemīʿan, Far. gürūh) *Ve biz ḳavmuz saḳlanıcı.* 123b3=26:56

ḳ.-uĸ [-uŋ] 175a1=28:78

7. ileri gelenler.

(Ar. meleˀ, Far. gürūh) *İy ḳavm! Cevāb birüŋ bañ̇a.* 143b1=27:32

ḳ. 144b3=27:38, 165a2=28:38

ḳ.-um 143a3=27:29

ḳ.-ına 78b3=23:46, 163b4=28:32

8. taraf, zümre.

(Ar. şīʿat, Far. şīʿat) *Biri kendü ḳavmından idi ve daḳı biri düşmanlarından idi.* 158b4=28:15

ḳ.-ından 159a1=28:15

=> bir ḳavm 198b5=30:28, 200a2=30:33; ol ḳavm 22b2=20:51, 39b2=21:111, 167a2=28:46, 174b5=28:78, 181a5=29:18, 182b3=29:24, 189a2=29:51, 197b4=30:24, 200b5=30:37

ḳayġur-: endişe etmek, kaygılanmak.

(Ar. ʿabʾ, Far. pāk dāşten) *Ne ḳayġurur sizden Tañgrım, eger duʿākuz bolmasa idi?* 118a2=25:77

ḳażā (Ar.): kaza, hüküm.

ḳażā ḳıl-: öldürmek.

(Ar. ḳażāʾ ʿalā, Far. ḳażāʾ kerden) *Çapla vurdı anġa Mūsā, ḳażā ḳıldı anġa.* 159a2=28:15

ḳazġan-: kazanmak, edinmek, sahip olmak.

(Ar. iktisāb, Far. sāḫten) *Anlar kim rence ḳılurlar müʾmin erenleri ve müʾmine ʿavratları, andan ayruḳ kim ḳazġandılar...* 234a2=33:58

ḳażīlıḳ (Ar. + T.): kadılık, karar verme.

ḳażīlıḳ ḳıl-: karar vermek, hükmetmek.

(Ar. ḥükm, Far. dāverī kerden) *Tañgrı ḳażīlıḳ ḳıla sizüŋ araḳuzda ḳıyāmet güni ol nesenede kim ḫilāf ḳılduḳuz.* 70a1=22:69

kelime (Ar.): kelime, söz.

(Ar. kelimeᵗ, Far. süḫan) *Ve ne kim yirde bardur aġaçlardan ḳalem bola ve deñgiz artura anı ardına yidi deñgiz yitmeye Tañgrı kelimelerine...* 212a3=31:27

kendü: kendi.

(Ar. - , Far. ū) *Daşra çıḳdı kendü ḳavmına miḥrābdan...* 2a4=19:11

(Ar. -hu, Far. -) *Ve barıdı ol buyururıdı kendü ḳavmına namāzı ḳılmaḳ, zekātı birmek.* 9a5=19:55

k. 34b2=20:121

(Ar. huve/hiye, Far. vey) *Gerü döndi Mūsā kendü ḳavmına...”* 28b3=20:86

k. 158b4=28:15, 158b5=28:15, 204a1=30:48

k.-din 105b5=24:64, 250a4=35:10

(Ar. - , Far. -) *Ve yād ḳıl yā Muḥammed bu kitābda Meryem'i kim buraḳdı kendüsini* ***kendü*** *ḳavmından yıraḳ bir yire kim güneşdin yaŋ͡ga.* 3a1=19:16

k. 124b3=26:70, 145a4=27:40, 161b2=28:24

k.-ler 68a3=22:58, 106b2=25:3

k.-lere 95b5=24:33

(Ar. - , Far. ḫ͡ʿīşten) *Ḳaçan kim geçeler laġv işe geçeler kendüler anun üçün ululayalar.* 117b2=25:72

(Ar. -hum, Far. ḫ͡ʿīşten) *Pes ödeyeler kendülerin arı ḳılmaḳ...* 61b4=22:29

(Ar. huve/hiye, Far. ḫ͡ʿīş) *… ve kim biribiye yilleri degme yaṅġadın yaġmur bile kendü raḥmeti içinde.* 150a3=27:63

k. 10b3=19:61, 18a5=20:16, 24a2=20:60, 25a3=20:67, 57b5=22:11, 95b2=24:32, 95b4=24:33, 97a2=24:35, 98b4=24:41, 138b2=27:7, 140a4=27:15, 145a5=27:40, 148b5=27:59, 152b3=27:78, 155b2=27:93, 162b2=28:29, 168a3=28:50, 175a2=28:79, 178b2=29:6, 180b1=29:14, 190b4=29:60, 191a3=29:62, 193b3=30:6, 197a5=30:23, 202b5=30:45, 203a3=30:46, 208b2=31:12, 213a5=31:33, 241a3=34:20, 249a4=35:6

k.-nün [-nüŋ] 103a5=24:59

(Ar - , Far. ḫ͡ʿīş) *Geldi Meryem ʿīsā peyġāmberi götürip kendü ḳavmı arasına.* 5a1=19:27

k. 8a3=19:48, 17b1=20:10, 21a3=20:41, 36b3=20:132, 76a2=23:27, 106a3=25:1, 113a4=25:43, 114a1=25:48, 121b1=26:33, 146a5=27:44, 159a4=28:16, 183a4=29:26, 247a3=34:50

k.-lere 74a5=23:17, 78a3=23:43

(Ar. -him/-hum, Far. īşān) *Gerü döndiler kendü tenlerine…* 47b3=21:64,

k. 73a2=23:6, 92b3=24:24, 186b4=29:40, 194b4=30:9, 202b4=30:44, 220a5=33:6, 241a1=34:19

(Ar. -him/-hum, Far. ḫ͡ʿīş) *Ṭoġrulıḳ birle, biribidük sinden ilerü peyġāmberlere kendüleri ḳavmına geldiler anlara ḥüccetler birle.* 203a5=30:47

k. 73a2=23:5, 199b4=30:32

(Ar. -nā, Far. ḫ͡ʿīş) *Ve güvürdük Lūṭ peyġāmberi kendü raḥmetümüz içine kim ol idi eyülerden.* 49a3=21:75

k. 52a1=21:91

(Ar. -küm, Far. şomā) *Girmeŋüz eve kendü evüŋüzden ayruḳ...* 93a5=24:27

k. 196b3=30:21, 198b2=30:28, 219b4=33:4

(Ar. hinne, Far. īşān) *Eyit ʿavratlaruŋ͡ga ve ḳızlaruŋa ve müʾminler ʿavratlarına kim örtsünler kendülere çādırlarını.* 234a4=33:59

(Ar. -hunne, Far. īşān) *...ya ḳız ḳarındaşları oġlanlarına ya bunlarun ʿavratlarına ya kendülerün ḳulına ve ḳaravaşlarına...* 94b5=24:31

(Ar. - , Far. īşān) *Kendü mekrleri birle helāk bolur.* 250a5=35:10

(Ar. -kunne, Far. şomā) *Ve oturuḳ kendü evüŋüzde...* 226b3=33:33

(Ar. -ke, Far. ḫˇīş) *Ḳoyḳıl elüŋi kendü yaḳaḳa...* 139b2=27:12

k. 174a5=28:77, 228a4=33:37

(Ar. nefs/enfus, Far. ten/hā) *Çıḳaravuz andan ekini yiyeler andan yılḳıları ve kendüler görmez misiz?* 218b2=32:27

k.-lerinden 194a1=30:8

kendüsi/ü: kendisi, şahsı, nefsi.

(Ar. nefs, Far. ḫˇīş) *Müʾmine ʿavrat daḳı kim kendüsini baġışladı peyġāmbere, eger dilese peyġāmber kim nikāḥına güvüre anı...* 231a2=33:50

k.-ŋi 118b1=26:3

k.-ne 44b5=21:43

(Ar. - , Far. ḫˇīşten) *Depret kendüsüne ḫurma buṭaġını.* 4b1=19:25

(Ar. -nā, Far. ḫˇīşten) *Ḫilāf ḳılmaduḳ vaʿdeкi kendüsümüzden...* 29a3=20:87

=> ol kendüsi 165a5=28:39

kendüsüŋüz: siz, kendiniz.

(Ar. entum, Far. şomā) *Siz kendüsüŋüz ẓālimlersiz.* 47b4=21:64

(Ar. nefs, Far. ten-i ḫˇīş) *Ḳaçan kim giresiz evlere, selām ḳılun kendüsüŋüze ve dürūd Taŋ͡grı ḳatından ve bereket ve arılıḳ.* 104b2=24:61

kes-: kesmek.

(Ar. taḳṭīʿ, Far. būrīden) *Kim ol durur sizüŋ uluraḳuĸuz, ol kim ögretdi size cādūlıḳı kesem elleriŋüzi ve ayaklaruḳuzı ḫilāfinca.* 25b5=20:71

k.-ersiz 183b5=29:29

(Ar. teḳaṭṭuʿ, Far. burīden) *Ve kesdiler bunlarun işini aralarında.* 52a4=21:93

k.-diler 79b1=23:53

(Ar. ḳaṭʿ, Far. burīden) *Tiz bola kim bilesiz kesem ellerüŋüzi...* 123a1=26:49

=> boġaz kes- 156a3=28:4

kesici: bitiren, neticelendiren.

(Ar. ḳaṭiʿ, Far. burende) *İy ḳavm! Cevāb birüŋ baŋġa benüm işümden kim degülidüm ben kesici işi tā ḥāżır bola idi benüm birle.* 143b1=27:32

kesil-: kesilmek, biçilmek.

(Ar. taḳṭīʿ, Far. borīde āmeden) *Kesildi bunlarun ṭonları oddan...* 59b5=22:19

kesilip pāre bol-: dağılmak, parça parça olmak, bölünmek.

(Ar. temzīḳ, Far. borīde bāz şoden) *Yol gösterelim mü size bir ere kim ḫaber ḳıla size kim nice kesilip pāre bolasız pāre bolmış...* 238a3=34:7

kesilmiş: terk edilmiş, unutulmuş.

(Ar. mehcūr, Far. burīde) *Yā Rab! Kim benüm ḳavmum dutdılar bu Ḳurʾān'ı kesilmiş.* 111a4=25:30

kez: kez, kere, defa.

(Ar. merreṭ, Far. bār) *Ḥaḳīḳat kim minnet ḳılduḳ saŋġa bir kez daḫı.* 20a2=20:37

(Ar. merreṭ, Far. hengām) *Anlar kim resīde bolmadılar düş bile sizden üç kez.* 102b3=24:58

(Ar. - , Far. -) *Ve daḫı … tāziyāne vurun anlara seksen kez tāziyāne.* 88b1=24:4

=> bir kez 111b2=25:32, 127a1=26:102

kıġır-: bağırmak, seslenmek.

(Ar. īḥāʾ, Far. vaḥy kerden) *Daşra çıḳdı kendü ḳavmına miḥrābdan ḳıġırdı bunlardın yaŋġa kim: Tesbīḥ oḳıḳ irte daḫı gice.* 2a4=19:11

ḳ.-dı 2a4=19:11

(Ar. nidāʾ, Far. āvāz dāden) *Ḳaçan kim geldi andan ḳıġırdı kim bereketdedür ol kim oddadur ve ol kim anun yöresinde durur.* 138b4=27:8

ḳıl-: 1. yapmak, kılmak, yaratmak.

(Ar. ʿamel, Far. kerden) *Ve bolmaya māllaruḳuz ve daḫı oġlanlaruḳuz aŋġa kim yaḳın ḳıla sizi bize yaḳınlıḳ.* 244b4=34:37

ḳ.-dı 28a3=20:82, 60a4=22:23, 202b4=30:44

ḳ.-dılar 58a5=22:14, 67b4=22:56, 101b3=24:55, 190a5=29:58, 195b2=30:15, 207b3=31:8, 211b1=31:23, 217a2=32:19, 237b3=34:4,

ḳ.-urısa 226a4=33:31

ḳ.-urısaḳuz [-urısaŋuz] 221a5=33:9

ḳ.-urlar 202b5=30:45

ḳ.-urlarıdı 50b1=21:82

ḳ.-avuz 216a1=32:12

(Ar. faʿl, Far. kerden) *Bulduḳ atalarumuzı böyle ḳılurlarıdı.* 125a2=26:74

ḳ.-duḳ [-duŋ] 47b1=21:62

ḳ.-urıduḳ 50a1=21:79

ḳ.-uĸ [-uŋ] 71b5=22:77

(Ar. ḫalḳ, Far. āferīden) *Andan yaratduḳ nuṭfe suyını anda yapışmış ḳan bigi, andan çeynenmiş et bigi ḳılduḳ.* 73b5=23:14

ḳ.-dı 56a4=22:5

(Ar. - , Far. kerden) *Ve mihrubān ḳıldı bini anama...* 5b3=19:32

ḳ.-dı 117a5=25:71

ḳ.-duḳ 50a3=21:81

(Ar. seʿy, Far. kerden) *Dileridüm kim örtilü dutam anı, tā ʿiważ ḳılalar her nefsi anġa kim* ***ḳılġa.*** 18a4=20:15

(Ar. caʿl, Far. kerden) *Ve mihrubān ḳıldı bini anama ve ḳılmadı bini tekebbür ḳılıcı.* 5b3=19:32

ḳ.-dı 47a2=21:58

ḳ.-duḳ 8b1=19:49, 40a1=21:15, 48b3=21:72, 48b3=21:73, 63a4=22:36, 78b1=23:44

ḳ.-maduḳ 43a3=21:34

ḳ.-a 113b2=25:45, 179b2=29:10, 203b4=30:48

ḳ.-avuz 156b1=28:5

ḳ.-maya 72a1=22:78

(Ar. - , far. hesten) *Bilür Çalap anı kim siz ne ḳılursız.* 105b4=24:64

(Ar. - , Far. -) *Tan͡grı bu ḳavlümüze kim ḳılduḳ saḳlayıcıdur.* 162b1=28:28

ḳ.-urıduḳuz [-urıduŋuz] 171a1=28:62

2. ifa etmek, eda etmek.

(Ar. iḳāmeᵗ, Far. dāşten) *Ve vaḥy ḳılduḳ bunlara … namāz ḳılmaḳ.* 48b5=21:73

(Ar. iḳāmeᵗ, Far. be-pāy dāşten) *İy oġlum namāz ḳıl!* 209b5=31:17

ḳ.-alar 206b4=31:4

ḳ.-un [-uŋ] 199b2=30:31; ḳıluḳ 226b4=33:33

3. yoldan çıkarmak, azdırmak.

(Ar. iżlāl, Far. güm kerden) *Kim Taŋ͡grı ḳıla anı kim dileye yol göstere anı kim dileye.* 249b2=35:8

=> ʿafv ḳıl- 92a4=24:22; ʿahd ḳıl- 33b3=20:115, 222b1=33:15; ʿamel ḳıl-: 242a4=34:25, 79a4=23:51, 171b5=28:67, 179a4=29:9, 249a5=35:7, 217a3=32:19; arı ḳıl- 61a3=22:26; arılıḳ ḳıl- 103b4=24:60, 148b2=27:56; artuḳlıḳ ḳıl- 41b4=21:27, 68b1=22:60; ʿarż ḳıl- 236a3=33:72; ārzū ḳıl- 53b2=21:102; āsān ḳıl- 16a1=19:97, 19a5=20:26; ʿāsīlıḳ ḳıl- 30a4=20:93; assı ḳıl- 7a3=19:42, 32b2=20:109, 48a1=21:66, 114b5=25:55, 135b3=26:207, 218b4=32:29, 222b3=33:16; āşkārā ḳıl- 17a2=20:7, 94a5=24:31, 228a5=33:37, 157b3=28:10, 233a2=33:54, 172a4=28:69, 152a2=27:74; āşkāre ḳıl- 94a1=24:29, 142b4=27:25; ʿaẕāb ḳıl- 26a2=20:717, 141b4=27:21, 224b5=33:24, 236b1=33:73, 22a1=20:47; baʿṣ ḳıl- 5b5=19:33; bedel ḳıl- 101b5=24:55, 139b1=27:11, 240a5=34:16, 117a3=25:70; belgilü ḳıl- 56a4=22:5; belgülü ḳıl-198b5=30:28; berāber ḳıl- 126b4=26:98; berekāt ḳıl- 240b3=34:18; berḫūrdārlıḳ ḳıl- 200a3=30:34; beşāret ḳıl- 184a5=29:31; beyān ḳıl- 103a2=24:58, 103a5=24:59, 104b4=24:61, 185b5=29:38; bī-çāre ḳıl- 211b2=31:24; bīzār ḳıl- 235b5=33:69; bīzārlıḳ ḳıl- 171a4=28:63; buyruḳa muṭīʿ ḳıl- 69a4=22:65; bühtān ḳıl- 38b1=21:5; cehd ḳıl- 209a3=31:15, 179a1=29:8; cevr ḳıl- 100b2=24:50; ceza ḳıl- 176b3=28:84; cihād ḳıl- 192b4=29:69; çoḳ ṭapu ḳıl- 179b1=29:10; defʿ ḳıl- 64a1=22:38; diri ḳıl- 69b2=22:66, 82b2=23:80, 156a4=28:4, 191a5=29:63; efsūs ḳıl- 118b5=26:6, 44b1=21:41, 195a1=30:10, 207a4=31:6; eksük ḳıl- 22b3=20:52; emr ḳıl- 64b5=22:41; endāze ḳıl- 106b1=25:2, 148b3=27:57, 240b4=34:18; endīşe ḳıl- 197a1=30:21, 194a1=30:8, 221b3=33:10; esīr ḳıl- 225a5=33:26; eylük ḳıl- 28a3=20:82, 174b1=28:77, 179a1=29:8; eyü ḳıl- 51b4=21:90; eyülük ḳıl- 88b4=24:5; fāide ḳıl- 222b4=33:16; farż ḳıl- 228b4=33:38; fesād ḳıl- 130b4=26:152; fidā ḳıl- 213b1=31:33; ġafletlıḳ ḳıl- 169b5=28:58; ġarḳ ḳıl- 128b1=26:120, 49b2=21:77, 112a4=25:37; ġarḳa ḳıl- 124b1=26:66, 186b3=29:40; ġazā ḳıl- 178b1-2=29:6; ġāzīlıḳ ḳıl- 71b5=22:78, 114a5=25:52; gice ḳıl- 196a1=30:17; ġuṣṣa ḳıl- 151b1=27:70, 157a1=28:7; ġuṣṣalu ḳıl- 53b3=21:103; güç ḳıl- 45b2=21:47; ḫaber ḳıl- 70b4=22:72, 136b4=26:221, 209b2=31:15, 179a3=29:8, 238a3=34:7; ḥacc ḳıl- 69b4=22:67; ḥākimlik ḳıl- 49b3=21:78, 67b4=22:56, 100b4=24:51, 242a5=34:26;

ḫalīfe ḳıl-101b3=24:55, 101b4=24:55; ḫˇār ḳıl- 144b2=27:37; ḫarāb ḳıl- 194b1=30:9, 223b3=33:19; ḥarām ḳıl- 116b4=25:68, 155a2=27:91, 158a1=28:12; ḥaşr ḳıl- 111b5=25:34, 108b5=25:17, 153b1=27:83, 245a4=34:40; ḥāżır ḳıl- 11b5=19:68; helāk ḳıl- 174b4=28:78, 12b4=19:74, 16a2=19:98, 35b4=20:128, 37a2=20:134, 38b3=21:6, 39a4=21:9, 65a5=22:45, 129b5=26:139, 135b4=26:208, 166a3=28:43, 169b4=28:58, 218a4=32:26, 184b1=29:31, 66a2=22:48, 112a3=25:36, 132b3=26:172, 147b3=27:51, 112b3=25:39; ḥelāl ḳıl- 62a1=22:30, 230b3=33:50; ḫışm ḳıl- 123b2=26:55; hicret ḳıl- 68a2=22:58, 231a1=33:50; ḫilāf ḳıl- 23b4=20:58, 29a2=20:87, 65b5=22:47, 193b3=30:6, 31a1=20:97, 29a1=20:86, 70a2=22:69, 152b1=27:76; ḥīlet ḳıl- 47a1=21:57; ḫuşūmet ḳıl- 55b4=22:3, 57a3=22:8, 59b4=22:19, 69b4=22.67, 69b5=22:68, 76a3=23:27, 126b3=26:96; ḥükm ḳıl- 54b5=21:112, 100a5=24:48, 239b3=34:14; icābet ḳıl- 49a5=21:76, 50b3=21:84, 51a5=21:88, 51b3=21:90, 149b4=27:62; iftirā ḳıl- 173b5=28:75, 192b1=29:68, 238a4=34:8; iḫtiyār ḳıl-172a2=28:68; ikileyin ḳıl- 54a1=21:104; ilerü ḳıl- 57b2=22:10; īmān ḳıl- 26a5=20:73; ʿimāret ḳıl- 194b2=30:9; imlā ḳıl- 107a2=25:5; inkār ḳıl- 139b5=27:14; isrāf ḳıl- 116b2=25:67; işāret ḳıl- 5a4=19:29; ʿivaż ḳıl- 240b2=34:17, 86a5=23:111, 97b3=24:38, 161b1=28:24, 224b4=33:24, 237b2=34:4, 35b2=20:127, 18a4=20:15, 202b4=30:45, 244a2=34:33; ḳabūl ḳıl-:88b2=24:4, 20b3=20:40, 158a3=28:12; ḳavī ḳıl- 66b4=22:52; ḳażā ḳıl- 159a2=28:15; ḳażīlıḳ ḳıl- 70a1=22:69; ḳonşılıḳ ḳıl- 234b3=33:60; kör ḳıl- 65b4=22:46; ḳurban ḳıl- 63a4=22:36; ḳutlu ḳıl- 50a4=21:81; laʿnet ḳıl- 235b3=33:68, 233b5=33:57; mālik ḳıl- 181a3=29:17; meded ḳıl- 48a3=21:68, 77b5=23:39, 79b3=23:55, 126b1=26:93, 144a4=27:36, 165b5=28:41; mekr ḳıl- 147b1=27:50, 151b2=27:70, 243b4=34:33, 250a4=35:10; meşġūl ḳıl- 55a5=22:2, 97b1=24:37; minnet ḳıl- 20a2=20:37, 176a3=28:82; muḫālefet ḳıl- 105b2=24:63, 218a3=32:25; muḥkem ḳıl- 19b3=20:31, 154b2=27:88; muḥtācsuz ḳıl- 95b4=24:33; muḳātele ḳıl- 64a3=22:39, 224a1=33:20; muṣaḫḫar ḳıl- 63b3=22:36, 63b5=22:37, 49b5=21:79, 191a1=29:61, 210b2=31:20, 212b1=31:29, 239a2=34:12; mutaʿ ḳıl- 225b4=33:28, 230b2=33:49; mutābaʿat ḳıl- 127b4=26:111, 35a1=20:123, 168a3=28:50, 122a2=26:40, 107b3=25:8, 81a4=23:71, 78a5=23:44; mühr ḳıl- 206a3=30:59; nafaḳa ḳıl- 245a3=34:39, 169a1=28:54, 216b4=32:16; namāz ḳıl- 209b5=31:17, 18a2=20:14, 36b3=20:132, 187b2=29:45; nefrīn ḳıl- 235a3=33:64, 183a1=29:25, 92b2=24:23; nesḫ ḳıl-

66b4=22:52; neẕr ḳıl- 4b4=19:26; nidā ḳıl- 4a4=19:24, 49a4=21:76, 50b2=21:83, 51b2=21:89, 51a4=21:87, 17b3=20:11; nikāḥ ḳıl- 88a3=24:3, 230a5=33:49; pāre pāre ḳıl- 42b1=21:30, 47a2=21:58, 203b4=30:48, 241a1=34:19; perākende ḳıl- 31a3=20:97; perhīz ḳıl- 33a4=20:113, 76b5=23:32, 101a1=24:52, 119a5=26:11, 127a5=26:106; peydā ḳıl- 114a3=25:50; raḥmet ḳıl- 102a4=24:56, 146b5=27:46, 166a4=28:43; rāst ḳıl- 241a3=34:20; redd ḳıl- 225a1=33:25; rence ḳıl- 232b5=33:53, 233b4=33:57, 234a1=33:58, 235b4=33:69; rūşen ḳıl- 231b3=33:51; rūzī ḳıl- 61b2=22:28, 62b5=22:34, 63a3=22:35, 63a4=22:35, 169a1=28:54, 216b4=32:16; rüsvā ḳıl- 126a2=26:87; ṣabr ḳıl- 36a2=20:130, 36b3=20:132, 57b5=22:11, 86b1=23:111, 109b4=25:20, 113a2=25:42, 168b5=28:54, 190b2=29:59, 206a4=30:60, 210a1=31:17, 218a1=32:24; ṣaf ḳıl- 98b4=24:41; secde ḳıl- 25b2=20:70, 33b4=20:116, 33b5=20:116, 59a4=22:18, 115b2=25:60, 115b3=25:60, 142b2=27:25, 216b1=32:15; selām ḳıl- 93a5=24:27, 104b2=24:61, 233b3=33:56; sengsār ḳıl- 7b5=19:46; sernigūn ḳıl- 126b1=26:94; sipāssuzlıḳ ḳıl- 145a5=27:40; ṣubḥ ḳıl- 196a1=30:17; sücūd ḳıl- 71b4=22:77, 142a4=27:24; şādī ḳıl- 174a3=28:76, 195b3=30:15; şādīlıḳ ḳıl- 193b1=30:4; şefāʿat ḳıl- 42a1=21:28, 195a5=30:13; şirk ḳıl- 200a2=30:33; şükr ḳıl- 82a5=23:78, 141a4=27:19, 145a4=27:40, 145a5=27:40, 173a5=28:73, 181a4=29:17, 203a4=30:46, 208b1=31:12, 208b2=31:12, 209a2=31:14, 215b1=32:9, 240a3=34:15; taḳdīr ḳıl- 176a3=28:82, 191a4=29:62, 200b4=30:37, 244b1=34:36, 245a2=34:39; ṭamaʿ ḳıl- 226b2=33:32; tamām ḳıl- 61b4=22:29, 92b5=24:25, 98a3=24:39, 210b3=31:20; ṭapu ḳıl- 6a4=19:36, 7a3=19:42, 146a1=27:43, 48a1=21:66, 48a2=21:67, 53a2=21:98, 126a5=26:92, 70a4=22:71, 245a5=34:40, 155a2=27:91, 11a5=19:65, 57b3=22:11, 180b5=29:16, 41b2=21:25, 52a4=21:92, 71b4=22:77, 190a3=29:56, 146b2=27:45, 185b1=29:36, 76b5=23:32, 102a1=24:55, 7b1=19:44, 75a4=23:23, 46b1=21:52; ṭavāf ḳıl- 61b5=22:29; terk ḳıl- 177b5=29:2, 185a4=29:35 tesbīḥ ḳıl- 36a3=20:130, 40b4=21:20, 43a3=21:33, 50a1=21:79, 97a5=24:36, 98b3=24:41, 115a4=25:58, 229b1=33:42; tevbe ḳıl- 10a5=19:60, 28a3=20:82, 51a5=21:87, 88b3=24:5, 117a2=25:70, 117a4=25:71, 171b5=28:67; tevekkül ḳıl- 115a3=25:58, 136b2=26:217, 152b3=27:79, 219a5=33:3, 230a4=33:48; ṭoġru ḳıl- 39a3=21:9, 133a5=26:181, 215a5=32:9, 224b2=33:23; töhmet ḳıl- 88b4=24:6, 92b1=24:23; ʿuḳūbet ḳıl- 68a5=22:60; ululıḳ ḳıl- 156a2=28:4, 243a5=34:31, 243b1=34:32,

243b4=34:33; ululıġa ẕikr ḳıl- 63b5=22:37; vācib ḳıl- 87b2=24:1, 176b4=28:85, 231a4=33:50; vaʿd ḳıl- 221b5=33:12; vaʿde ḳıl- 10b2=19:61, 13a2=19:75, 23b5=20:59, 27b3=20:80, 28b4=20:86, 70b5=22:72, 77a5=23:35, 77b2=23:36, 83a1=23:83, 84a4=23:93, 84b1=23:95, 101b2=24:55, 108a3=25:11, 108b3=25:15, 151a3=27:68, 170b3=28:61, 193b2=30:6, 224a5=33:22, 227b4=33:35; vaḥy ḳıl- 18a1=20:13, 20a2=20:38, 22a3=20:48, 27a2=20:77, 41b2=21:25, 48b4=21:73, 54b1=21:108, 75b5=23:27, 123a4=26:52, 124a2=26:63, 156b4=28:7, 187b1=29:45, 219a4=33:2, 247a3=34:50; vaṣf ḳıl- 41a2=21:22; vaṣīyet ḳıl- 5b2=19:31, 178b5=29:8, 208b5=31:14; vesvese ḳıl- 34a4=20:120; vīrān ḳıl- 64b1=22:40; yād ḳıl- 2b5=19:16, 7a1=19:41, 8b3=19:51, 9a2=19:54, 43b2=21:36, 63a5=22:36, 137a5=26:227, 229a5=33:41; yaḳın ḳıl- 9a1=19:52, 244b3=34:37; yalan ḳıl- 75b5=23:26, 77b5=23:39, 109a5=25:19, 153b2=27:83; yalın [yalıŋ] ḳıl- 146a3=27:44; yārī ḳıl- 58b2=22:15, 64b3=22:40, 68b1=22:60, 75b4=23:26, 106b5=25:4, 159b2=28:18, 175b4=28:81, 184a4=29:30, 193b1=30:5; yavu ḳıl- 109a2=25:17, 138b4=27:7; yavuzlıḳ ḳıl- 194b5=30:10; yazuḳ ḳıl- 44a2=21:39, 85b5=23:107, 242a4=34:25; yolı yavu ḳıl- 145b3=27:41, 238b1=34:8; yolsuz ḳıl- 55b5=22:4, 111a1=25:29, 113a1=25:42, 126b5=26:99, 171a4=28:63, 199a2=30:29; yumşaḳ ḳıl- 238b5=34:10; yumşaḳlıḳ ḳıl- 226b1-2=33:32; żaʿīflıḳ ḳıl- 243b1=34:32; zārī ḳıl- 82a2=23:76, 108b1-2=25:14; żāyī ḳıl- 10a3=19:59; ẕikr ḳıl- 19b5=20:34, 61b1=22:28, 63a2=22:35, 64b2=22:40, 97a4=24:36; zīnā ḳıl- 116b5=25:68; ziyān ḳıl- 48a1=21:66, 58a2=22:12, 114b5=25:55, 125a1=26:73; ẓulm ḳıl- 10b2=19:60, 38a2=21:3, 64a3=22:39, 76a4=23:27, 80b1=23:62, 137b1=26:227, 139a5=27:11, 146a5=27:44, 147b5=27:52, 153b5=27:85, 159a3=28:16, 186b3=29:40, 187b5=29:46, 194b4=30:9, 199a1=30:29, 205b4=30:57, 241a1=34:19, 245b3=34:42

=> cādūlıḳ ḳılmış 107b3=25:8; vaʿde ḳılmışlar 121b5=26:38

ḳılan: yapan, eden.

=> fesād ḳılan 185b2=29:36; ġalebe ḳılan 45a3=21:44; kibr ḳılan 210a4=31:18; naẕar ḳılan 121b2=26:33; ṣaf ḳılan 63b1=22:36; sücūd ḳılan 10a3=19:58, 61a4=22:26; süst ḳılan 66b1=22:51; şādī ḳılan 174a4=28:76; ṭapu ḳılan 50b5=21:84; ṭavāf ḳılan 61a3=22:26; ẓulm ḳılan 217b2=32:22

=> ʿaẕāb ḳılası 244a5=34:35

=> arı ḳılmaḳ 61b4=22:29; bedel ḳılmaḳ 232a1=33:52, 235a1=33:62; cādūlıḳ ḳılmaḳ 26b1=20:73; endāze ḳılmaḳ 106b1=25:2; fesād ḳılmaḳ 176b1=28:83; ḥākimlik ḳılmaḳ 59a3=22:17; küfrān ḳılmaḳ 52b1=21:94; meded ḳılmaḳ 109b1=25:19; mukāteb ḳılmaḳ 95b5=24:33; namāz ḳılmaḳ 5b2=19:31, 48b5=21:73, 97b2=24:37; nikāḥ ḳılmaḳ 95b4=24:33; rence ḳılmaḳ 232b2=33:53; saġış ḳılmaḳ 45b4=21:47; savaş ḳılmaḳ 225a3=33:25; selām ḳılmaḳ 10b4=19:62; şefāʿat ḳılmak 32b3=20:109; şükr ḳılmaḳ 116a2=25:62; ṭapu ḳılmaḳ 31a2=20:97; yād ḳılmaḳ 18a2=20:14, 21a4=20:42, 43b3=21:36, 187b3=29:45; yārī ḳılmaḳ 44b5=21:43, 64a4=22:39, 80b4=23:65, 203b2=30:47; zārī ḳılmaḳ 53a5=21:100, 108a5=25:12

=> şükr ḳılmayan 240b2=34:17

ḳılıcı: yapan, eden.

=> ʿāciz ḳılıcı 182a2=29:22; ʿafv ḳılıcı 68b1=22:60, 220a4=33:5; aydın ḳılıcı 96b2=24:35; beşāret ḳılıcı 242b3=34:28; efsūs ḳılıcı 44b2=21:41; fitne ḳılıcı 147a2=27:47; ḫˇār ḳılıcı 68a1=22:57, 240a1=34:14; helāk ḳılıcı 170a5=28:59, 170a3=28:59, 57a5=22:9; ḥesāb ḳılıcı 229a3=33:39; ḫıyānet ḳılıcı 64a2=22:38; hicret ḳılıcı 183a3=29:26; maḫẕūl ḳılıcı 111a3=25:29; meded ḳılıcı 199a3=30:29, 223a2=33:17, 235a5=33:65; naṣīḥat ḳılıcı 160a5=28:20; şükr ḳılıcı 213a1=31:31, 239b3=34:13; ṭapu ḳılıcı 46b1=21:53, 48b5=21:73; tekebbür ḳılıcı 5b4=19:32; yalancı ve iftirā ḳılıcı 164b3=28:36; yārī ḳılıcı 70b1=22:71, 182a4=29:22,183a3=29:25; yavu ḳılıcı 159a3=28:15; ziyān ḳılıcı 57b5=22:11; ẓulm ḳılıcı 57b3=22:10

ḳılın-: yapılmak, edilmek.

=> bellü ḳılındı 194a3=30:8; ḥarām ḳılın- 88a4=24:3; vaʿde ḳılın- 135b3=26:206; vaḥy ḳılın- 38b5=21:7

=> yārī ḳılınıcı 175b5=28:81

ḳılınmış: yapılmış, edilmiş.

(Ar. - , Far. kerde) *Kim vaḥy ḳılduḳ anaḳdın yanġa ol kim vaḥy idi ḳılınmış.* 20a3=20:38

=> ḥāżır ḳılınmış 170b5=28:61; ıraḳ ḳılınmış 53b1=21:101; muḥkem ḳılınmış 206b3=31:2; vaʿde ḳılınmış 53b5=21:103; yavu ḳılmışıraḳ 112a1=25:34, 113a3=25:42

ḳıraḳ [ḳıraŋ]: kenar, kıyı, yan. **krş. ḳıran, ḳırak**

(Ar. sāḥil, Far. kenār) *Buraḳ anı … deñgiz ḳıraḳına.* 20a5=20:39

(Ar. ḳuṭr, Far. kerān/hā) *Ve eger gireler anlara ḳıraḳlarında fitne dileyeler bireleridi anlara ve ḳalmayalarıdı meger azçuḳ.* 222a5=33:14

ḳıran [ḳıraŋ]: etraf, kenar, kıyı, uç **krş. ḳıraḳ, ḳırak**

(Ar. ṭaraf, Far, kerān) *Tesbīḥ ḳıl şükrüne Tañrınun gün ṭoġumundan ilerü … ve daḳı gündüz ḳıranlarında.* 36a4=20:130

ḳırak [ḳıraŋ]: etraf, çevre, kenar. **krş. ḳıraḳ, ḳıran**

(Ar. eṭrāf, Far. kerānhāy) *İmdi görmezler mi kim biz getürevüz yiri eksimekligi ḳırakларından?* 45a3=21:44

ḳıs-: gidermek, önlemek.

(Ar. keff, Far. kūtah kerden) *Eger bileleridi ol kişiler kim kāfir boldılar, ol vaḳt kim yazuḳ ḳılalar ḳısamazlarıdı yüzlerinden odı...* 44a2=21:39

ḳısm ḳılur çalap, ṭūl ve senā kim: Hurūf-ı muḳattaā'dan.

(Ar. ṭa-sin-mim, Far. be-ṭūl ve senā ve mülk celle celāle) *Ḳısm ḳılur Çalap, ṭūl ve senā kim.* 155b4=28:1

ḳıṣṣa (Ar.): kıssa, hikaye.

(Ar. ḳaṣaṣ, Far. ḳıṣṣa) *Ḳaçan kim geldi Mūsā Şuʿayb ḳatına ve eyitdi kendü ḳıṣṣasını.* 161b2=28:24

ḳıyām (Ar.):

ḳıyāma ṭuran: ayakta duran (kişi).

(Ar. ḳā'im, Far. īstāde/gān) *Ve arı ḳıl benüm evümi ṭavāf ḳılanlar üçün ve ḳıyāma ṭuranlara ve rükūʿ ve sücūd ḳılanlara.* 61a3=22:26

ḳıyāmet (Ar.): kıyamet.

(Ar. sāʿat, Far. rüsteḫīz) *Bel kim yalan dutdılar ḳıyāmeti.* 108a3=25:11

ḳ. 13a3=19:75, 57a2=22:7, 67b2=22:55, 195a3=30:12, 195b1=30:14, 205a4=30:55, 235a2=33:63, 237a4=34:3

ḳ.-den 235a1=33:63

ḳ.-üĸ [-üŋ] 213b3=31:34

(Ar. ḳıyāmeᵗ, Far. ḳıyāmet) *Anġadur bunda bu dünyāda ḫˇārlıḳ ve ṭatduravuz anġa ḳıyāmet güninde ʿazāb köyündürici.* 57b1=22:9,

ḳ. 59a3=22:17, 70a2=22:69, 74a4=23:16

(Ar. ḳıyāmeᵗ, Far. rüsteḫīz) *Arturalar anġa ʿaẕāb ḳıyāmet güninde.* 117a1=25:69

(Ar. baʿṣ, Far. ber engīḫten) *… ḥicāb bola ḳıyāmet günine degin.* 85a2=23:100

(Ar. - , Far. -) *Buraḳ bunları yolsuzlıḳlarında tā vaḳt gelince, yaʿni ḳıyāmet.* 79b3=23:54

ḳıyāmet bol-: tekrar dirilmek, kıyamet.

(Ar. baʿṣ, Far. rüsteḫīz) *Ṭoġru ḳaldılar Taŋ̂rı kitābında ol güne degin ḳıyāmet bola budur ḳıyāmet güni velākin siz bilmedüŋüz.* 205b3=30:56

ḳıyāmet güni: 1. kıyamet günü, hesap günü, o gün; ahiret günü.

(Ar. yevmu'l-ḳıyāme, Far. rūz-ı ḳıyāmet) *Ve sorsunlar anlardan kim ḳıyāmet güni anı kim yalan söylerleridi.* 180a5=29:13

ḳ. 218a3=32:25

ḳ.-ne 166a1=28:42, 172b3=28:71, 173a1=28:72

ḳ.-nde 15b3=19:95, 35a4=20:124, 31b2=20:100, 31b3=20:101, 45b2=21:47, 165b5=28:41, 170b5=28:61, 183a1=29:25

(Ar. yevmu'l-baʿṣ, Far. rūz-ı rüsteḫīz) *Ṭoġru ḳaldılar Taŋ̂rı kitābında ol güne degin ḳıyāmet bola budur ḳıyāmet güni velākin siz bilmedüŋüz.* 205b3=30:56

(Ar. yevmuˀd-dīn, Far. rūz-ı rüsteḫīz) *Ve ol kim ṭamaʿ iderüm kim yarlıġaya bizüm yazuḳlarumuzı ḳıyāmet güninde.* 125b3=26:82

(Ar. sāʿat, Far. rüsteḫīz) *Kim ḳıyāmet güni gelesi durur.* 18a3=20:15,

ḳ.-nden 46a1=21:49

ḳ.-nün [-nüŋ] 55a4=22:1

(Ar. vaʿdu'l-ḥaḳḳ, Far. vaʿde-i rāst) *Yaḳın geldi ḳıyāmet güni...* 52b5=21:97

(Ar. yevme'iẕin, Far. ān rūz) *Her kim geldi eylük birle, bola anġa yigrek bola andan ve anlar ḳorḳudan ḳıyāmet güninüŋ īmin bolalar.* 154b4=27:89

(Ar. yevmu'l-āḫir, Far. rūz-ı bāz pişīn) *… anun kim ümīdi bola Taŋ̂rıya ve ḳıyāmet günine ve aḳa Taŋ̂rıyı çoḳ.* 224a3=33:21

ḳ.-ne 185b2=29:36

(Ar. ḥisāb, Far. -) *Yaḳın geldi ādemīlere ḳıyāmet güni.* 37b4=21:1

(Ar. ecel, vaʿde-i nām-zede) *Görmez misin kim Tañgrı … musaḫḫar ḳıldı Güneş'i ve Ay'ı ve ne kim yüririse ḳıyāmet günine degin.* 212b2=31:29

ḳız: kız.

(Ar. bint/benāt, Far. duḫter/ān) *Kim ben eyle dilerven kim ʿavratlıġa sanġa birem birini bu iki ḳızumdan ben...* 162a1=28:27

ḳ.-laruŋ 230b5=33:50

ḳ.-laruŋa 234a3=33:59

ḳ.-larınuŋ 231a1=33:50

(Ar. - , Far. duḫter) *Andan eyitdi biri bu iki ḳızdan: "İy ata!.."* 161b4=28:26

ḳ.-dan 161a5=28:24

(Ar. - , Far. -) *Eyitdi ol ḳız Mūsā'ya kim: "Atam sini oḳır…"* 161a5=28:24

ḳız ḳarındaş: kız kardeş.

(Ar. uḫt-aḫavāt, Far. ḫᵛāher-ān) *Daḳı eyitdiler: "İy Hārūn ḳız ḳarındaşı!"* 5a2=19:28

ḳ.-uḳ [-uŋ] 20b2=20:40

ḳ-ına 157b5=28:11

ḳ.-ları 94b5=24:31

ḳ.-laruḳuz [-laruŋuz] 104a3=24:61

kibr (Ar.): kibir, böbürlenme.

(Ar. - , Far. -) k. 210a4=31:18

kibr ḳılan: böbürlenen, kasılan.

(Ar. muḫtāl, Far. kibr konende) *Yavuz işde yaʿni kıbr kim Tañgrı sevmez kibr ḳılanı.* 210a4=31:18

kiçi: küçük

kiçi oġlan: küçük çocuk,bebek, sabi.

(Ar. ṣabiyy, Far. kūdek-i ḫurd) *Nice söz söyleyevüz anġa kim bola bişikde kiçi oġlan*? 5a5=19:29

kilīd (Far.): kilit, anahtar.

(Ar. miftāḥ/mefātiḥ, Far. kelīd/hā) *… ve birdük anġa ḫazīnelerden, anı kim kilīdleri aġır idi sürmege ūliyyü'l-ḳuvvet ḳuvvet issileri.* 174a2=28:76

k.-leri 104a5=24:61

kilise: kilise.

(Ar. biʿat, Far. kilise/hā) *Vīrān ḳılarıdı ṣavmaʿaları ve kiliseleri...* 64b2=22:40

kim (Far.) (I): 1. ki.

(Ar. inne[hu], Far. ki) *Eyle görindi Mūsā'ya bunlarun cādūlıḳından kim bunlar yürirleridi.* 25a2=20:66

k. 7a2=19:41, 7b1=19:44, 8b4=19:51, 9b2=19:56, 10b3=19:61, 17b4=20:12, 18a1=20:14, 21b3=20:46, 25b4=20:71, 26a4=20:72, 26b3=20:74, 30a5=20:94, 34a2=20:118, 35b5=20:128, 156a4=28:4, 189a1=29:51, 200b3=30:37, 203a1=30:45

(Ar. fe-, Far. ki) *Kim anlar düşmandur banġa meger kim ʿālem Tan͡grısı.* 125a4=26:77

k. 28a1=20:81, 168a2=28:50

(Ar. fe, Far. -) *Örtile anlara ḫaberler ol gün kim anlar biri birini sormayalar.* 171b4=28:66

k. 131a1=26:154, 135a5=26:202, 162b1=28:28, 174a1=28:76, 200a3=30:34, 238b1=34:9

(Ar. en, Far. ki) *Ve anun āyetleründendür kim gök örü durmışdur.* 197b5=30:25,

k. 24b1=20:63, 27a3=20:77, 28b5=20:86, 33b1=20:114, 37a4=20:134, 58b2=22:15, 60a2=22:22, 61a2=22:26, 69a5=22:65, 92a5=24:22, 93b5=24:29, 97a4=24:36, 100b4=24:51, 103b2=24:60, 104a2=24:61, 104b1=24:61, 105b3=24:63, 109a3=25:18, 113a2=25:42, 138a4=27:8, 148b1=27:56, 155a2=27:91, 156b5=28:7, 159b4=28:19, 160a2=28:19, 162a3=28:27, 163a2=28:30, 163a3=28:31, 164a1=28:33, 176a3=28:82, 177a2=28:86, 177b5=29:2, 178a4=29:4, 192a4=29:67, 196b1=30:20, 196b3=30:21, 202b1=30:43, 203a2=30:46, 204a2=30:49, 230b1=33:49, 231a3=33:50, 236a4=33:72, 239a1=34:11, 246b1=34:46

(Ar. elletī, Far. ki) *Ve depelemeyeler hīç nefsi kim ḥarām ḳıldı Tan͡grı meger ḥaḳ bola ve daḳı zinā ḳılmayalar...* 116b4=25:68

k. 11a1=19:63, 46a5=21:52, 48b1=21:71, 50a4=21:81,

(Ar. - , Far. ki) *Didi Çalabuḳ kim: “Ol bize āsān durur.”* 1b5=19:9

k. 2a5=19:11, 2b5=19:15, 3a1=19:16, 3b4=19:21, 4a5=19:24, 4b3=19:26, 4b4=19:26, 5a4=19:29, 5b3=19:31, 5b4=19:33, 5b5=19:33, 6a2=19:35, 6a3=19:35, 6b1=19:37, 6b2=19:38, 6b4=19:39, 7a2=19:42, 7a4=19:43, 7b2=19:45, 9b3=19:58, 9b4=19:58, 10a1=19:58, 10a5=19:60, 10b1=19:60, 11a1=19:63, 11b2=19:66, 11b3=19:67, 11b4=19:68, 12a3=19:70, 12a4=19:71, 12a5=19:72, 12b2=19:73, 12b4=19:74, 12b5=19:75, 13a2=19:75, 13a3=19:75, 13a5=19:76, 13b5=19:79, 14a3=19:82, 14a5=19:83, 14b1=19:84, 14b2=19:85, 14b4=19:87, 15a4=19:91, 15a5=19:92, 15b1=19:93, 15b4=19:96, 16a2=19:98, 17a4=20:8, 18a1=20:14, 18a3=20:15, 18a5=20:16, 18b1=20:17, 20b3=20:40, 21b2=20:45, 22a2=20:47, 22a3=20:48, 22a4=20:48, 23b4=20:58, 23b5=20:59, 24a5=20:63, 24b5=20:65, 25a5=20:69, 25b3=20:71, 26a2=20:72, 27a2=20:76, 29b2=20:89, 31a1=20:97, 31b4=20:102, 34a3=20:118, 36a1=20:129, 30b1=20:94, 38b1=21:5, 39a4=21:10, 40b1=21:18, 40b5=21:21, 41a4=21:24, 41b2=21:25, 42a1=21:28, 42a5=21:30, 43b2=21:36, 46a2=21:50, 47a1=21:57, 49b1=21:77, 50b1=21:82, 53a1=21:97, 54a2=21:105, 54a3=21:105, 54b3=21:109, 55a5=22:2, 55b5=22:4, 56b1=22:5, 56b2=22:5, 57a3=22:7, 57a3=22:8, 57b3=22:11, 58b1=22:14, 62a3=22:31, 66a2=22:48, 68a4=22:59, 70b3=22:72, 75b1=23:24, 75b3=23:25, 75b5=23:27, 82b1=23:79, 82b2=23:80, 82b5=23:83, 85a1=23:100, 87b2=24:1, 92b3=24:24, 95a2=24:31, 97b1=24:37, 105b5=24:64, 106b5=25:4, 108b5=25:17, 110a3=25:22, 110b2=25:25, 113a1=25:42, 115a3=25:57, 117a3=25:70, 117b5=25:75, 118b5=26:6, 119a5=26:11, 135b5=26:208, 139a2=27:9, 139a5=27:10, 141b3=27:20, 142a3=27:23, 142b4=27:26, 144b1=27:37, 145a4=27:40, 145b2=27:41, 145b4=27:42, 147a3=27:48, 150b4=27:65, 151b2=27:71, 153b1=27:83, 154a3=27:86, 154a3=27:87, 156a1=28:3, 156a5=28:5, 158a3=28:12, 164a2=28:34, 165a1=28:38, 168b4=28:54, 170b4=28:61, 171a1=28:62, 171b2=28:65, 173a2=28:72, 173a3=28:73, 173b1=28:74, 179b1=29:10, 182a5=29:23, 182b4=29:24, 183b3=29:28, 183b4=29:28, 185a5=29:35, 186a5=29:40, 186b1=29:40, 186b2=29:40, 187a1=29:41, 188a5=29:48, 189b4=29:55, 190b3=29:60, 195a3=30:12, 195b1=30:14, 197a1=30:22, 202b1=30:43, 205a4=30:55, 205a5=30:55, 207a2=31:6, 207b5=31:10, 211b5=31:26,

213a5=31:33, 213b1=31:33, 213b5=31:34, 214a1=31:34, 214a5=32:3, 215a1=32:5, 218b3=32:28, 222b2=33:15, 223b4=33:20, 223b5=33:20, 225b1=33:27, 229b4=33:44, 230b2=33:49, 235a5=33:66, 238a3=34:7, 239a4=34:12, 240b3=34:18, 245a4=34:40, 246a3=34:44

(Ar. e, Far. hemī) *Kim irkeklere yaḳınlıḳ eylersiz cihānda?* 132a2=26:165,

k. 135b1=26:204, 149a5=27:60, 150a1=27:62, 183b5=29:29, 238a4=34:8

(Ar. - , Far, hemī) *Ve benven kim ḳorḳarvan mīrāṣ almışlardan binden soḳra.* 1a2=19:5

k. 29b2=20:89, 35b4=20:128, 60a5=22:23, 69a4=22:65, 70b3=22:72, 77b4=23:38, 80a3=23:61, 80b5=23:66, 83a3=23:85, 83a4=23:85, 96b5=24:35, 97b3=24:37, 100b2=24:50, 107a4=25:7, 107b2=25:8, 108a1=25:10, 115b3=25:60, 124b4=26:71, 128b4=26:124, 130a3=26:142, 142b5=27:27, 149a5=27:60, 162b1=28:28, 163a4=28:31, 183b3=29:28, 188a4=29:47, 190a1=29:55, 212b5=31:31, 215b1=32:9, 223a5=33:19, 225a5=33:26, 239b5=34:14, 245b5=34:43

(Ar. - , Far. ki hemī) *Anlar kim īmān getürdiler...* 190a5=29:58

(Ar. - , Far. -) *Selām bolsun anġa ol gün kim ṭoġdı ve ol gün kim öle.* 2b4=19:15

k. 3a1=19:16, 3b3=19:20, 5a4=19:29, 6a3=19:35, 6a4=19:36, 6b1=19:37, 7a3=19:42, 8a2=19:47, 8a2=19:48, 8a4=19:48, 8a4=19:49, 9b3=19:57, 11a2=19:64, 13a2=19:75, 15a2=19:90, 15a4=19:91, 16a2=19:97, 17b1=20:10, 17b4=20:12, 19b1=20:28, 22b2=20:51, 22b3=20:52, 25a4=20:68, 30a3=20:92, 32b2=20:109, 32b4=20:110, 33b4=20:116, 34a5=20:120, 34b4=20:123, 35b4=20:128, 36b3=20:132, 37a2=20:134, 38b1=21:5, 41a2=21:22, 41a2=21:23, 43a4=21:35, 44a5=21:41, 45a3=21:45, 47a5=21:61, 47b5=21:65, 48a5=21:70, 52b2=21:95, 53a1=21:97, 54a5=21:106, 56b2=22:5, 61a1=22:25, 62b1=22:31, 67b3=22:55, 69b4=22:67, 70b1=22:72, 72a1=22:78, 74b3=23:19, 74b4=23:20, 77b5=23:40, 78b1=23:44, 78b5=23:47, 79a3=23:50, 80a4=23:61, 80a5=23:62, 81a3=23:70, 83a5=23:87, 85a3=23:101, 85a4=23:102, 85a5=23:103, 85b5=23:105, 86b1=23:111, 92a5=24:22, 93b3=24:28, 93b4=24:28, 93b5=24:29, 93b5=24:29, 96b3=24:35, 97a1=24:35, 97a4=24:35, 98a1=24:39, 99a4=24:43, 99a5=24:43, 109b2=25:20, 114a2=25:49, 115a4=25:58, 116b4=25:68, 119b3=26:15,

120b1=26:22, 120b2=26:23, 120b3=26:24, 121a1=26:27, 124a1=26:61, 124a1=26:62, 124b4=26:70, 126b3=26:97, 127a5=26:106, 128b3=26:122, 129b1=26:135, 130b2=26:148, 131a2=26:154, 131a2=26:155, 133a2=26:177, 135b1=26:203, 137b4=27:1, 138a5=27:6, 138b1=27:6, 140a2=27:14, 140a3=27:15, 140a5=27:15, 140b2=27:16, 140b5=27:18, 141b1=27:19, 143b1=27:32, 144b3=27:38, 144b5=27:39, 145a2=27:40, 145a3=27:40, 146a3=27:44, 146a5=27:44, 147a4=27:49, 147b3=27:51, 150a4=27:63, 150b2=27:65, 154a5=27:87, 155b1=27:93, 157b1=28:9, 157b5=28:11, 158a2=28:12, 158b4=28:15, 160a4=28:20, 160a5=28:20, 160b4=28:23, 161b3=28:24, 161b5=28:26, 161b5=28:27, 162a4=28:27, 162b4=28:29, 163a1=28:29, 163a1=28:30, 163a3=28:30, 163b1=28:32, 163b3=28:32, 164a3=28:35, 164b4=28:37, 165a4=28:38, 165b3=28:40, 166a3=28:43, 167a4=28:47, 167b1=28:48, 167b4=28:48, 167b5=28:49, 168b1=28:52, 171a5=28:63, 171b3=28:65, 172a5=28:70, 172b3=28:71, 172b4=28:71, 173a1=28:72, 173a2=28:72, 175a1=28:78, 175a3=28:79, 176a1=28:82, 176a4=28:82, 176b3=28:84, 179a1=29:8, 179a3=29:8, 180a2=29:12, 180a4=29:13, 180b4=29:16, 180b5=29:16, 181a4=29:17, 181a5=29:18, 182a5=29:23, 184a2=29:29, 184a3=29:29, 184b4=29:32, 188b4=29:50, 189a3=29:52, 190a3=29:57, 191a2=29:61, 191b1=29:63, 192a1=29:65, 193a5=30:4, 195a5=30:13, 196a3=30:19, 197b2=30:24, 198b2=30:28, 199a4=30:30, 201a1=30:38, 201a2=30:38, 202a4=30:42, 202b2=30:43, 203b2=30:48, 203b4=30:48, 204a2=30:49, 204a3=30:50, 204b1=30:51, 207a4=31:6, 207b2=31:7, 207b4=31:9, 208b4=31:13, 209a1=31:14, 209a3=31:14, 211a1=31:21, 211b1=31:23, 211b4=31:25, 211b5=31:26, 213a3=31:32, 214a4=32:3, 214b4=32:4, 217a5=32:20, 218a1=32:24, 220a4=33:5, 220b3=33:6, 223a3=33:18, 223a4=33:19, 231b2=33:51, 235a5=33:66, 235b4=33:69, 237a5=34:3, 238a1=34:6, 238a2=34:6, 238b4=34:9, 240b5=34:19, 241a4=34:20, 241b1=34:22, 241b5=34:23, 242b5=34:30, 244a4=34:35, 244a5=34:36, 245a5=34:40, 245a5=34:41, 246a5=34:45, 246b2=34:46, 246b3=34:46, 247a5=34:52, 248b3=35:3, 249b2=35:8

(Ar. elleẕī, Far. ki) *Bu durur gün sizüŋ kim barıduḳuz vaʿde ḳılınmış.* 53b4=21:103

k. 6a1=19:34

(Ar. elleẕī, Far. ān ki) *Ve baḳ Taṅgrıḳ dapa kim sen gerü durduḳ mı anġa ṭapu ḳılmaḳdan?* 31a2=20:97

(Ar. ennemā, Far. ki) *Benven kim vaḥy ḳılalar banġa kim sizüŋ çalabuḳuz Çalap durur bir.* 54b1=21:108

(Ar. enne, Far. ki) *Ya sanasın kim artuḳı bunlardan işidürler...* 113a5=25:44

k. 153a5=27:82, 154a1=27:86, 158a4=28:13, 165b1=28:39, 173b4=28:75, 174b4=28:78

(Ar. iẕ, Far. ki) *Ve Lūṭ peyġāmber kim eyitdi ḳavmına…* 148a2=27:54

k. 46a4=21:52, 49a4=21:76, 49b3=21:78, 51a3=21:87, 51b2=21:89,

(Ar. en, Far. -) *Ve oturmaḳ söze kim oldur size rence ḳılmaḳ…* 232b2=33:53

(Ar. - , Far. tā) *İlet benüm nāmemi, buraḳ anlardın yanġa andan gerü dön anlardan gör kim nite dönerler?* 143a2=27:28

k. 157b3=28:10, 184a1=29:29, 231b1=33:51

2. böylece, artık, o zaman.

(Ar. fe, Far. ki) *Kim sen işitdürimeyesin ölüleri...* 204b2=30:52

k. 63a1=22:34, 86b4=23:15, 145a5=27:40, 145b1=27:40, 178a5=29:5, 199a2=30:29, 203b1=30:47, 226b2=33:32, 247a3=34:50, 249b2=35:8

(Ar. fe, Far. tā) *Çalabumuz n'üçün biribimedüŋ bize peyġāmber kim inana idük ḥüccetlerüŋe...* 37a3=20:134,

k. 69b4=22:67, 107b1=25:7, 118b2=26:4, 136a3=26:213, 143b4=27:33, 155b2=27:93, 177a3=28:86, 198b4=30:28, 234a5=33:59

(Ar. fe, Far. ve) *Anlar kim uymadılar ol dünyāda bezedük anlarun işlerini kim anlar eylerleridi.* 138a3=27:4

(Ar. fe, Far. -) *Berkidevüz senüŋ bāzūkı ḳarındaşuḳ birle ve eyleyevüz size ḥüccet kim iremeyeler siz ikiye bizüm ḥüccetümüzden.* 164a5=28:35

k. 44a4=21:40, 69a1=22:63, 167a5=28:47, 175b3=28:81, 191a5=29:63, 197b3=30:24, 200a4=30:35, 203b3=30:48, 204b1=30:51, 241a3=34:20

(Ar. fe, Far. çünān) *Dutdı bunları ʿaẕāb kim boldılar evlü evinde öldiler.* 185b3=29:37

3. şüphesiz ki, muhakkak ki, elbette.

(Ar. inne, Far. ki) ***Kim*** *Tañgrık bile anı kim gizleyeler göñgüllerinde ve anı dakı kim āşkārā ḳılalar.* 152a1=27:74

k. 31a1=20:97, 47a4=21:59, 49a2=21:74, 49a3=21:75, 50b2=21:83, 51a2=21:86, 51b4=21:90, 52a3=21:92, 52b3=21:95, 53a5=21:101, 54a4=21:106, 54b1=21:108, 54b3=21:110, 55a4=22:1, 59b3=22:18, 60a4=22:23, 64a1=22:38, 64a3=22:39, 64b3=22:40, 66a1=22:47, 67a2=22:53, 67a5=22:54, 68a3=22:58, 68a5=22:59, 68b1=22:60, 69a2=22:63, 69a3=22:64, 69b3=22:66, 69b5=22:67, 70a3=22:70, 70a4=22:70, 71a5=22:74, 99b1=24:44, 99b5=24:45, 101a4=24:53, 105a1=24:62, 105a4=24:62, 139a1=27:9, 143b4=27:34, 146a1=27:43, 147b5=27:52, 148b2=27:56, 151b5=27:73, 152a4=27:76, 152b2=27:78, 152b4=27:79, 154a2=27:86, 154b3=27:88, 156a1=28:4, 157a3=28:8, 159a3=28:15, 159a4=28:16, 159b3=28:18, 161a5=28:24, 161b4=28:26, 163a5=28:31, 163b4=28:32, 165a1=28:37, 168a4=28:50, 168b3=28:53, 174b2=28:77, 175a4=28:79, 178b2=29:6, 180a3=29:12, 181b3=29:19, 181b5=29:20, 182b3=29:24, 183a4=29:26, 184b1=29:31, 187a1=29:41, 187a2=29:42, 187b1=29:44, 187b2=29:45, 189a1=29:51, 189b3=29:54, 190a2=29:56, 191a4=29:62, 192b5=29:69, 197b4=30:24, 200b4=30:37, 204a4=30:50, 206a4=30:60, 208b4=31:13, 209b5=31:16, 210a2=31:17, 210a4=31:18, 210b1=31:19, 212a3=31:27, 212a4=31:28, 212b2=31:30, 213a1=31:31, 213b1=31:33, 213b3=31:34, 214a1=31:34, 216a1=32:12, 218a2=32:25, 218a5=32:26, 219a4=33:1, 219a5=33:2, 222a3=33:13, 224b5=33:24, 226a1=33:29, 227a3=33:34, 227a4=33:35, 232b2=33:53, 233a1=33:53, 233a3=33:54, 233b1=33:55, 233b2=33:56, 235a3=33:64, 236a5=33:72, 238b3=34:9, 241a2=34:19, 247a4=34:50, 247b4=34:54, 249a3=35:6, 249b4=35:8, 250b4=35:11

(Ar. ve inne, Far. ve ki) *Kim çoḳı ādemīlerük Tañgrıları liḳāsına kāfir durur.* 194a3=30:8

k.245a1=34:39

(Ar. inne, Far. -) *Kim sen işitdürimeyesin ölülere ve işitmeye saġır oḳımaḳı ḳaçan kim döneler ilerüden.* 152b4=27:80

k. 197a3=30:22, 218b5=32:30

(Ar. inne-mā, Far. ki) *Kim sizüŋ Tañgrıŋuz ol Tañgrı durur...* 31a3=20:98

k. 246b1=34:46

(Ar. enne, Far. ki) *Kim ḳıyāmet ḳopası durur olmaya hīç gümān anġa.* 57a2=22:7

k. 58b5=22:16, 59a4=22:18, 64a3=22:39, 68b3=22:61, 68b5=22:62, 69a1=22:63, 69a4=22:65, 70a2=22:70, 92b5=24:25, 94a3=24:30, 98b3=24:41, 99a1=24:43, 210b2=31:20, 212a4=31:30

(Ar. ve in, Far. ve) *Kim ben biribidüm anlardın yanġa hediye...* 144a2=27:35

(Ar. in, Far. ki) *Kim ben sizüŋ peyġāmberüŋüzven ṭoġru.* 130a3=26:143

k. 157a1=28:7

(Ar. in, Far. -) *Olmaya ziyān kim biz Tanḳrıdın yanġa dönenlerdenüz.* 123a3=26:50

k. 127a5=26:107, 142a2=27:23, 168b3=28:53, 183a3=29:26, 184b1=29:31, 185a1=29:33, 239a2=34:11

(Ar. le, Far. ki) *Lākin vācib boldı bizüm ḳavlümüzde kim: "Ṭolduravan ṭamuyı perīlerden ve daḳı ādemīlerden dükeli."*216a3=32:13

k. 197a5=30:23

(Ar. fe ḳad, Far. be-dürüstī ki) *Kim yalan diyeler sanġa* ***kim*** *yalan didiler peyġāmberlere sinden ilerü.* 248b5=35:4

4. ne zaman ki, ta, için.

(Ar. li, Far. -) *Vāy ol kişilere kim kāfir boldılar ol ḥażretgāhda...* 6b1=19:37

k. 189a2=29:51

(Ar. - , Far. tā) *Ve asa ḳoyam sizi budaḳlara ḫurma aġacınun kim bileler ḳanḳımuz ḳatıraḳ ʿaẕāb ḳılur, bāḳī degül.* 26a1=20:71

(Ar. li, Far. tā) ***Kim*** *beşāret biresin anġa perhīzlülere...* 16a1=19:97

k. 16b2=20:2, 23b2=20:57, 106a3=25:1, 111b2=25:32, 114a3=25:50, 200a3=30:34, 224b4=33:24

(Ar. - , Far. ki) *Kim gördü odı, eyitdi kendü ḳavmına…* 17a5=20:10

5. o zaman ki, -dığında.

(Ar. iẕ, Far. ki) *Sen Ṭūr ṭaġı kūşesinde degülidük kim oḳıduḳ.* 166b5=28:46

k. 20a2=20:38, 20b2=20:40, 30a3=20:92, 166b1=28:44, 177a5=28:87, 215b4=32:12, 221a3=33:9, 247a4=34:51

(Ar. iẕ, Far. ān ki) *Eger göresin iy Muḥammed kim ẓālimler mevḳūflardan bolalar Taŋ̂grıları ḳatında!* 243a3=34:31

(Ar. iẕā, Far. ki) *Yol gösterelim mü size bir ere kim ḫaber ḳıla size kim nice kesilip pāre bolasız pāre bolmış, siz yaradılmışda bolasız yiŋ̂i.* 238a3=34:7

(Ar. fe, Far. ki) *Kim Çalap yarlıġayıcı ve bağışlayıcı durur.* 88b4=24:5

k. 91b4=24:21

(Ar. lemmā, Far. ki) *Ve eyitdiler anlar kim kāfir boldılar…* 246a2=34:43

6. muhakkak, çünkü.

(Ar. inne, Far. ki) *Kim aŋ̇a ḥüccet bolġa...* 119a2=26:8

k. 18a3=20:15, 19a4=20:24, 19b5=20:35, 21a5=20:43, 23a3=20:54, 25a4=20:68, 65b4=22:46, 76a4=23:27, 77b1=23:35, 77b1=23:37, 79a5=23:52, 80b4=23:65, 81b4=23:74, 85a1=23:100, 87a3=23:117, 107a3=25:6, 111a3=25:30, 116b1=25:65, 116b1=25:66, 119a3=26:9, 123b1=26:54, 124a2=26:62, 124b1=26:67, 124b2=26:68, 126a1=26:86, 127a2=26:103, 127a4=26:104, 128b2=26:122, 129b5=26:139, 130a1=26:140, 131b1=26:158, 131b2=26:159, 132b4=26:174, 132b5=26:175, 133b4=26:185, 134a5=26:190, 134b2=26:191, 136b4=26:220, 139b4=27:12, 140b2=27:16

(Ar. enne, Far. -) *Kim Taŋ̂grı ne kim işlersiz bilür.* 212b2=31:29

(Ar. in, Far. ki) *Kim ben ḳorḳarum kim size gele ulu gün ʿaẕābından.* 129b1=26:135

k. 76b3=23:30, 134a1=26:186

(Ar. in, Far. -) *Kim ḥiç müzd yoḳ benüm müzdüm meger ciḥān Taŋ̂grısından.* 133a4=26:180

(Ar. fe, Far. ki) *Kim bunlar melāmet bolmayalar.* 73a3=23:6

(Ar. le, Far. ki) *And içdük Taŋ̂grıya kim dünle basavuz anı...* 147a4=27:49

7. ta ki, için, diye.

(Ar. en, Far. ki) *Biribidük bunlara peyġāmber girü bunlardan kim ṭapu ḳılalar Taŋ̂grıya.* 76b5=23:32

k. 40a4=21:17, 42b3=21:31, 45a2=21:44, 51a3=21:87, 84b4=23:98, 119a4=26:10, 119b1=26:12, 119b3=26:14, 120b1=26:22, 121b3=26:35, 123a3=26:51, 123a5=26:52, 124a2=26:63, 125b2=26:82, 135a1=26:197, 141a4=27:19, 146b2=27:45, 149a4=27:60, 161b5=28:27, 175b4=28:81,

177a2=28:86, 208b1=31:12, 209a2=31:14, 209a3=31:15, 217a4=32:20, 225b4=33:28, 228a1=33:36, 231b3=33:51, 232b5=33:53, 234a5=33:59, 243b5=34:33

(Ar. enne, Far. ki) *Kim ḥaḳ Tan͡grı durur anı kim eydürür Tan͡grıdan ayruḳ ol bāṭıl durur.* 68b4=22:62

k. 137a2=26:225

(Ar. li, Far. tā) *Ḳaçan kim oḳıyalar anları Tan͡grıya ve peyġāmberine kim ḥükm ḳıla aralarında çün bir gürūh bunlardan yüzleri döndürenlerden idi.* 100a5=24:48

k. 36b2=20:131, 50a2=21:80, 57a5=22:9, 61b1=22:28, 62b5=22:34, 63b5=22:37, 64b3=22:40, 66b5=22:53, 96a3=24:33, 97b3=24:38, 100b4=24:51, 134b4=26:194, 145a4=27:40, 157a3=28:8, 157b4=28:10, 158a4=28:13, 161b1=28:24, 167a1=28:46, 173a4=28:73, 179a2=29:8, 192a2=29:66, 196b4=30:21, 201a4=30:39, 202a2=30:41, 202b4=30:45, 203a2=30:46, 203a4=30:46, 207a3=31:6, 212b5=31:31, 214a5=32:3, 221a1=33:8, 227a1=33:33, 228b1=33:37, 229b2=33:43, 231a5=33:50, 236b1=33:73, 237b2=34:4, 249a4=35:6

(Ar. li, Far. ki) *Andayuḳ belgülü ḳılavuz āyetleri bir ḳavma kim usları barısa.* 198b5=30:28

k. 147b5=27:52, 187a4=29:43, 197b1=30:23, 197b4=30:24, 200b5=30:37

(Ar. key, Far. tā) *Kim biz tesbīḥ oḳıyavuz çoḳ.* 19b4=20:33

k. 20b4=20:40, 158a4=28:13

(Ar. - , Far. tā) *Eyit ʿavratlaruŋ͡ga ve ḳızlaruŋa ve müʾminler ʿavratlarına kim örtsünler kendülere çādırlarını.* 234a4=33:59

k. 141a1=27:18, 164a2=28:34, 166a4=28:43, 216a1=32:12,

8. ve.

(Ar. ve, Far. ve) *Kim yalan didiler anlar kim anlardan ilerü idi.* 246a4=34:45

k. 34b1=20:120, 70b1=22:71, 76a1=23:27, 76b2=23:29, 87a4=23:118, 95b2=24:32, 105b5=24:64, 106b2=25:3, 109b5=25:20, 139a1=27:8, 147b2=27:50, 170a2=28:58, 177a4=28:87, 178b1=29:5, 180a2=29:12, 180a5=29:14, 180b2=29:14, 185b4=29:38, 187b4=29:45, 194a2=30:8, 204a5=30:50, 211a4=31:22, 213b4=31:34, 219b1=33:3, 219b5=33:4, 225a3=33:25, 225b1=33:27, 226a3=33:30, 228b5=33:38,

229b3=33:43, 230a4=33:48, 231b1=33:50, 231b4=33:51, 231b5=33:51, 236b2=33:73, 237a1=34:1, 246b5=34:47, 247a5=34:52, 248b1=35:2, 250a5=35:11

(Ar. ve, Far. yā hemī) ***Kim*** *bolmasa idiler kāfir anġa kim birdük Mūsā'ya bundan ilerü eyitdiler...* 167b2=28:48

(Ar. ve, Far. ve hemī) *Anı kim ṭaparsız Tan͡grıdan daşra butlara* ***kim*** *eydeler yalan.* 181a2=29:17

9. ki, eğer.

(Ar. in, Far. ki) *Ve ben kim bilem, meger sınayalar sizi.* 54b4=21:111

k. 40a4=21:17, 54b3=21:109, 153a2=27:81, 204a2=30:49, 222b3=33:16, 231a2=33:50

10. öyle ki, hatta; -e kadar.

(Ar. ḥattā, Far. tā) *Ṭutduḳuz bunları efsūs kim unıdalar sizi benüm ẕikrimi ve siz bunlara güleridüŋüz.* 86a4=23:110

k. 40a1=21:15, 45a1=21:44, 67b2=22:55, 95b4=24:33, 170a3=28:59

11. sürerlik belirtir; hâlâ.

(Ar. fe, Far. hemī) *...eyledük sudan dükeli nesene diri, kim uymayalar.* 42b2=21:30

k. 48a3=21:67

(Ar. - , Far. hemī) *İşitdük bir yigit kim eydüridi bunlara, anġa İbrahīm dirler.* 47a4=21:60

12. bilakis, hayır!

(Ar. bel, Far. ki) *Kim artuḳları anlarun ussı yoḳ durur.* 191b2=29:63

k. 44a3=21:40

(Ar. bel, Far. ne ki) *Kim siz fitne ḳılıcı ḳavm imiş siz.* 147a2=27:47

k. 79b4=23:56, 149a5=27:60, 188b2=29:49, 211b4=31:25, 214a5=32:3

13. ancak, sadece.

(Ar. in, Far. ki) *Ve dilemedüm sizden anġa hīç müzd kim yoḳ durur müzdüm meger Tan͡grıdan ʿālemlerün.* 129a1=26:127

k. 126b3=26:97, 128b4=26:125, 132a1=26:164, 135b2=26:205

(Ar. inne-mā, Far. ki) *Her kim yol buldı* ***kim*** *yol buldı anun nefsi.* 155a5=27:92

k. 66a4=22:49, 79b3=23:55, 104b4=24:62, 155a1=27:91, 174b3=28:78, 188b4=29:50, 227a1=33:33, 249a3=35:6

(Ar. enne, Far. ki) *Ben ʿivaż ḳılam bunlara bu gün anġa kim ṣabr ḳıldılar* **kim** *bunlar durur kim ḳurtılmışlardan durur.* 86b1=23:111

(Ar. illā, Far. meger) *Meger dilersin kim bolasın cabbār yir yüzinde.* 160a1=28:19

14. yoksa, veya, ya da.

(Ar. ev, Far. yā) *Ya buraḳa andın yanġa ḥazīne* **kim** *bola anġa uçmaḳ ve bostān kim ol yiye andan.* 107b2=25:8

(Ar. em, Far. yā) *Kim aşaġa biribidük anlara ḥüccetler* **kim** *ol söz söyleye anı kim anlar şirk getürüridi.* 200a4=30:35

15. hani.

(Ar. iz̲, Far. ki) *Kim eyitdi kendü atasına ve daḳı ḳavmına...* 124b3=26:70

k. 126b4=26:98, 127a4=26:106, 128b4=26:124, 130a2=26:142, 131b3=26:161, 133a2=26:177, 221b1=33:10

16. belki, umulur ki, muhtemelen.

(Ar. leʿalle, Far. tā meger) *Gelmedi anlara hīç ḳorḳıdıcı bundan ayruḳ kim anlar ögit dutalar.* 167a2=28:46

(Ar. leʿalle, Far. meger) *Ve ne bilesin sen kim ḳıyāmet bola yaḳın.* 235a2=33:63

17. sonra.

(Ar. s̲umme, Far. pes) *Yüriŋ yir yüzinde ve görüŋ nice āġāz itdi yaratmaḳa kim Tan͡grı yaradur yaratmaḳ ikiledin.* 181b4=29:20

k. 209b1=31:15

18. nice.

(Ar. kem, Far. çendā) *Ve yol göstermeye anlara, kim helāk ḳılduḳ anlardan ilerü ḳavmlardan yürirler evlerinde.* 218a4=32:26

19. nasıl.

(Ar. en, Far. ki) *Ya göreler kim biz sürerüz suyı yirdin yanġa ḳurı.* 218b1=32:27

kim meger: belki, umulur ki, muhtemelen.

(Ar. leʿalle, Far. tā meger) *Sūret durur kim biribidük anı ve vācib ḳılduḳ anı ve aşaġa biribidük anda ḥüccetler belgülü kim meger siz ögit dutasız.* 87b3=24:1

k. 21b1=20:44, 93b1=24:27, 95a5=24:31

=> ancılayın kim 68a5=22:60, 163a4=28:31; andan artuḳ kim: 103b3=24:60; andan ayruḳ kim 234a2=33:58; andan ötürü kim 177b5=29:2; andan soḳra [soŋra] kim 4b3=19:26, 151a1=27:67, 159b2=28:18; andan soкra kim 111a2=25:29, 166a3=28:43; anġa [a‿ġa] degin kim 13a2=19:75, 30a2=20:91, 135a4=26:201, 80b3=23:64, 84b4=23:99, 153b2=27:84; anun [anuŋ] içün kim 207b1=31:7; anun [anuŋ] üçün kim 77b5=23:38, 153b5=27:85, 168b5=28:54, 159a1=28:15, 162a1=28:27 , 216a5=32:14, 151b1=27:70, 168a5=28:51; anuк [anuŋ] üçün kim 147b5=27:52; bel kim 38a5=21:5 40a5=21.18, 53a2=21:97, 108a2=25:11, 112b4=25:40, 132a3=26:166, 149b3=27:61, 150b4=27:66, 199a1=30:29, 208a5=31:11, 215b2=32:10, 242b1=34:27, 243b4=34:33, 244b4=34:37; doġru kim 118a3=25:77; dürüstlıḳ birle kim 80b5=23:66; eyle kim 135b4=26:207, 199b4=30:32, 139a3=27:10, 171a4=28:63, 174b1=28:77, 207b1=31:7, 194b3=30:9, 221a4=33:9, 223a5=33:19; eyle bola kim 96b4=24:35, 191b4=29:64; gerek kim 103a4=24:59; ḫaḳīḳat kim 20a1=20:37, 27b4=20:80, 111a1=25:29, 118b4=26:6, 228a2=33:36, 234a2=33:58; her kim 154b3=27:89, 26b3=20:75, 28a1=20:81, 31b2=20:100, 33a1=20:112, 35a1=20:123, 35a2=20:124, 42a2=21:29, 52a5=21:94, 55b5=22:4, 58b2=22:15, 59b2=22:18, 60b5=22:25, 61b5=22:30, 62a4=22:31, 62b1=22:32, 68a5=22:60, 73a3=23:7, 87a1=23:117, 91b3=24:21, 96a4=24:33, 100b5=24:52, 102a2=24:55, 109b1=25:19, 116b5=25:68, 117a4=25:71, 128a4=26:118, 128a5=26:119, 145a5=27:40, 145b1=27:40, 154b5=27:90, 155a4=27:92, 155a5=27:92, 164a5=28:35, 176b2=28:84, 178b1=29:6, 202b3=30:44, 208b1=31:12, 208b2=31:12, 211a3=31:22, 211a5=31:23, 226a4=33:31, 228a2=33:36, 236a2=33:71, 239a4=34:12, 250a2=35:10, 98b2=24:40, 226a2=33:30, 178a5=29:5, 216a5=32:15; ḳaçan kim 8a4=19:49, 10a2=19:58, 12b1=19:73, 32a1=20:104, 45a4=21:45, 45a5=21:46, 52b3=21:96, 61a1=22:26, 70b1=22:72, 76a1=23:27, 76a4=23:28, 77b1=23:35, 82b4=23:82, 85a3=23:101, 98a2=24:39, 98b1=24:40, 100a4=24:48, 100b4=24:51, 103a3=24:59, 104b2=24:61, 104b5=24:62, 105a3=24:62, 108a5=25:13, 112a4=25:37, 112b5=25:41, 116a3=25:63, 117b1=25:72, 119a4=26:10, 120a4=26:21, 122a3=26:41, 123b5=26:61, 125b1=26:80, 129a3=26:130, 136b3=26:218, 138b1=27:7, 138b4=27:8, 139a3=27:10, 139b4=27:13, 140a3=27:15, 143b5=27:34, 144a3=27:36, 145a3=27:40, 145b3=27:42, 146a2=27:44, 149b4=27:62, 153a1=27:80,

153a3=27:82, 156b5=28:7, 158b1=28:14, 159b4=28:19, 160b2=28:22, 160b3=28:23, 161b2=28:24, 162b2=28:29, 163a4=28:31, 164b1=28:36, 167b1=28:48, 168b2=28:53, 169a1=28:55, 170b1=28:60, 174a3=28:76, 179b1=29:10, 179b2=29:10, 184a5=29:31, 184b4=29:33, 191b5=29:65, 192a1=29:65, 192b2=29:68, 198a1=30:25, 199b5=30:33, 200a1=30:33, 200b1=30:36, 204b3=30:52, 207a5=31:7, 213a2=31:32, 213a3=31:32, 215b2=32:10, 217a4=32:20, 220b3=33:7, 223a4=33:19, 223b1=33:19, 224a4=33:22, 227b5=33:36, 228b1=33:37, 228b2=33:37, 230a5=33:49, 232b1=33:53, 232b3=33:53, 239b3=34:14, 239b5=34:14, 241b5=34:23, 244a1=34:33, 245b4=34:43; ḳanda kim 234b4=33:61; ḳanda kim bola 190a2=29:56; ḳanḳısı kim 78a4=23:44; ne kim 17a1=20:6, 17a2=20:6, 69a2=22:64, 121a2=26:28, 187b4=29:45, 211b5=31:26, 212a1=31:27, 212b1=31:29, 212b2=31:29, 214b2=32:4, 221a5=33:9, 236b5=34:1, 237a2=34:2; ne kim gerek 173a5=28:73; meger kim 33a4=20:113, 36a5=20:130, 47a2=21:58, 47b1=21:61, 63b3=22:36, 64a5=22:40, 66b3=22:52, 71b5=22:77, 84b5=23:100, 88a3=24:3, 93a5=24:27**,** 94b2=24:31, 102a4=24:56, 104b4=24:61, 107b3=25:8, 109b2=25:20, 111b4=25:33, 115a1=25:56, 118b1=26:3, 118b4=26:5, 125a4=26:77, 129a3=26:129, 132b2=26:171, 137a4=26:227, 138b4=27:7, 141b4=27:21, 146b5=27:46, 148a5=27:56, 162b5=28:29, 165a4=28:38, 170a5=28:59, 173a5=28:73, 181b1=29:18, 182b2=29:24, 202a2=30:41, 213a4=31:32, 214b1=32:3, 217b2=32:21, 220b2=33:6, 237b1=34:3, 241a4=34:21, 242b2=34:28, 246b3=34:46; nice kim 82b4=23:81, 101b4=24:55, 105a5=24:63, 175a4=28:79, 178b5=29:7; nite kim 53b5=21:104, 54a1=21:104, 103a4=24:59, 132b4=26:173, 159b5=28:19, 198b4=30:28, 243b2=34:32, 247b3=34:54; ol ḳadar kim 80a5=23:62; ol kimerse kim 33a1=20:111; ol kişi/ler kim 6b1=19:37, 9b3=19:58, 12a3=19:70, 12a5=19:72, 12b2=19:73, 15b4=19:96, 42a5=21:30, 43b1=21:36, 44a1=21:39, 44b1=21:41, 45b5=21:49, 53a1=21:97, 53a5=21:101, 58a5=22:14, 66a4=22:50, 170b3=28:61; ol ne kim 218a3=32:25; ol nesene kim 7a3=19:42, 70a2=22:69, 167a4=28:47; ol vaḳt kim 44a2=21:39, 102b4=24:58, 196a1=30:17; ol vaḳta degin kim 82a3=23:77; ol vaḳtın kim 11b2=19:66, 33b4=20:116, 60a2=22:22, 83b5=23:91, 113a3=25:42, 120a4=26:20; andan artuḳ kim 103b3=24:60; andan ayruḳ kim 234a2=33:58; andan ötürü kim 177b5=29:2; andan soкra kim 111a2=25:29, 166a3=28:43; andan soḳra [soŋra] kim 4b3=19:26, 151a1=27:67, 159b2=28:18; anġa [a͡ŋġa] degin kim

13a2=19:75, 30a2=20:91, 135a4=26:201, 80b3=23:64, 84b4=23:99, 153b2=27:84; anun [anuŋ] içün kim 207b1=31:7; anun [anuŋ] üçün kim 77b5=23:38, 153b5=27:85, 168b5=28:54, 159a1=28:15, 162a1=28:27, 216a5=32:14, 151b1=27:70, 168a5=28:51; anuĸ [anuŋ] üçün kim 147b5=27:52; sizler kim 102b1=24:58, 165a1=28:38, 232a3=33:53; şöyle kim 38b2=21:5, 217a2=32:19, 217a5=32:20; tā kim 79a2=23:49; tiz bola kim 113a2=25:42, 118a3=25:77, 123a1=26:49, 151b3=27:72, 157b1=28:9, 160b3=28:22, 172a1=28:67, 192a3=29:66, 200a3=30:34; ṭoġru kim 178a1=29:3, 185a4=29:35

kim (II): kim, kimse.

(Ar. men, Far. kes) *Anlardan barıdı kim tamām itdiler ecelini ve anlardan barıdı kim bedel itmediler.* 224b3=33:23

k. 13a3=19:75, 179a5=29:10, 188a4=29:47

(Ar. men, Far. ki) *Dükeli ümīdlüvüz ümīd dutduḳ imdi bilüŋ kim yol iyeleri ṭoġru ve* ***kim*** *ṭoġuraḳ.* 37b1=20:135

k. 22a4=20:49, 37a5=20:135, 44b2=21:42, 47a3=21:59, 113a3=25:42, 149b1=27:61, 150a2=27:63, 172b3=28:71, 173a1=28:72, 191a1=29:61, 191a5=29:63, 192b1=29:68, 201b4=30:40, 209b1=31:15, 210b4=31:20, 211b3=31:25, 242a1=34:24

k.-dür 222b5=33:17

(Ar. men, Far. her ki) *Kim durur taŋ͡grısı göklerüŋ yidisinüŋ?* 83a4=23:86

k. 83b1=23:88

k.-üŋ 83a2=23:84, 85a4=23:102, 85a5=23:103

(Ar. men, Far. ān) *Kim yārī ḳılalar Taŋ͡grı* ***kime*** *yārī ḳılurısa.* 64b3=22:40

kimesne: kimse, kişi. **krş. kimerse, kimse, kimsene**

(Ar. men, Far. kes) *Sizden kimesne bola kim ḳopalar tā yavlaḳ ḳarıya kim bilmeye bilülik ardınca nesene.* 56b2=22:5

kimerse: kimse, kişi. **krş. kimesne, kimse, kimsene**

(Ar. men, Far. kes) *Dükeli dutduḳ anuĸ yazuḳı üçün anlardan kimerse barıdı kim biribidük anġa āvāz ve anlardan kimse barıdı kim dutdı anı ol āvāz.* 186a5=29:40

(Ar. aḥad, Far. kes) *Andan soḳra kim göresin ādemīlerden kimerse, eyit kim: "Ben neẕr ḳıldum Taŋ͡grıya orıç dutmaḳ."* 4b4=19:26

=> hiç kimerse 93b2=24:28; ol kimerse 22a3=20:48; ol kimerse kim 33a1=20:111

kimi: kimi, kimisi, bazısı.

(Ar. men, Far. ki) *Bunlardan bar durur kimi ḳarnı üsdine sürine ve bar durur kimi yüriye iki ayaḳı üsdine...* 99b3-4=24:45

kimse: kimse, kişi. **krş. kimesne, kimerse, kimsene**

(Ar. men, Far. kes) *Ve ādemīlerden kimse bar durur kim ṭapu ḳıla Taŋ̑rıya bir dürlü.* 57b3=22:11

k. 56b1=22:5, 57a3=22:8, 186b1=29:40, 186b2=29:40, 207a2=31:6

(Ar. aḥad, Far. kes) *Anlar kim degüreler Taŋ̑rı buyruḳlarını ve ḳorḳalar andan ve ḳorḳmayalar kimseden meger Taŋ̑rıdan.* 229a2=33:39

k.-nüŋ 229a3=33:40

(Ar. - , Far. kes) *Bel ṭutdılar Çalaplarını yirden, kim bunlar kimse yaradalar.* 40b5=21:21

(Ar. - , Far. -) *Eylemedük anġa ilerüden aṭaş kimseyi.* 1b2=19:7

k. 248a5=35:2, 248b1=35:2

(Ar. ins, Far. merdum) *Söz söylemezven bu gün hīç kimseye.* 4b5=19:26

=> hīç kimse 183b4=29:28

kimse eyle-: salıvermek, serbest bırakmak.

(Ar. tesrīḥ, Far. kesī kerden) *Eger dileriseŋüz bu dünyā dirligini ve ārāyişini, gelüŋ kim sizi mutaʿ ḳılavum sizi kimse eyleyelüm eyü.* 225b4=33:28

kimsene: 1. kimse, kişi, insan. **krş. kimesne, kimerse, kimse**

(Ar. aḥad, Far. kes) *Hīç deprenür mi bunlardan hīç kimsene?..* 16a4=19:98

(Ar. men, Far. kes) *İy Mūsā! Kim sen bolasın kim buraḳasın veyā biz ilkin kimsene kim buraġa.* 25a1=20:65

(Ar. beşer, Far. merdumī) *Ve ḳılmaduḳ hīç kimseneyi senden ilerü hemīşe.* 43a3=21:34

(Ar. - , Far. kes) *Olmaya size ṭarlıḳ kim giresiz evlere andan artuḳ kim diŋlenesiz kim kimsene anda bola sizüŋ metāʿġuz.* 93b5=24:29

kiñg: ferah, geniş, her şeyi kuşatan.

(Ar. seʿat, Far. ferāḫ) *Tañgrıŋuz …kiñgdür anun dükeli neseye bilü.* 31a4=20:98

(Ar. vāsiʿ, Far. ferāḫ) *İy benüm ḳullarum anlar kim īmān getürdi kim yir kiñg durur.* 190a2=29:56

kīne (Far.): kin, düşmanlık.

kīne çekici: intikam alan.

(Ar. munteḳim, Far. kīne keşān) *Biz kāfirlerden kīne çekicivüz.* 217b3=32:22

kirā (Ar.): ücret, karşılık.

(Ar. ecr, Far. müzd) *Dilemedüm sizden anun üçün hīç kirā.* 127b2=26:109

k. 115a2=25:57

kirsüz: temiz.

(Ar. min ġayri sūʾ, Far. ez cüz şey) *İlerü dut elüŋ, ... çıḳa daşra aḳ, kirsüz; daḳı ḫüccet.* 19a2=20:22

kirtin-: 1. inanmak, iman etmek.

(Ar. īmān, Far. girevīden) *Meger ol kim tevbe ḳıldı ve Tañgrıya kirtindi ve işledi eyü ʿamel, bunlar durur kim bedel ḳıla Tañgrı yazuḳlarını ṣevāba.* 117a2=25:70

k.-diler 101b3=24:55, 105a2=24:62

k.-mediler 223b3=33:19

k.-ürise 216a5=32:15

k.-e 188a4=29:47

k.-eler 188a4=29:47

2. uymak, tabi olmak.

(Ar. ittibāʿ, Far. mutābaʿat kerden) *Tañgrımuz ne üçün biribimedi bizdin yanġa peyġāmber kim kirtine idük senüŋ āyetlerüke...* 167a5=28:47

k.-ürisevüz 169b1=28:57

3. itaat etmek.

(Ar. istikbār, Far. gerdenkeşī kerden) *Ḳārūn'a ve Firʿavn'a ve Hāmān'a geldi anlara Mūsā ḫüccetler birle, anġa kirtinmediler yir yüzinde.* 186a4=29:39

kirtü: doğru.

kirtü yol gösterici: doğru yol, hidayet.

(Ar. hidāyet sebīl, Far. rāh numāy rāh-ı rāst) *Tan͡grı ṭoġruyı eydür kim oldur kirtü yolı gösterici.* 219b5=33:4

kişi: 1. kimse, kişi.

(Ar. - , Far. kes/hā) *Kim vāy ol kişilere kim kāfir boldılar ol ḥażretgāhda kim gün durur ulu.* 6b1=19:37

k.-ler 9b3=19:58, 12b2=19:73, 15b4=19:96, 38a2=21:3

k.-leri 12a3=19:70, 12a5=19:72

(Ar. men, Far. kes-hā) *Ol kişi kim bola ḍalālet içinde...* 12b5=19:75

k. 14b4=19:87

(Ar. raḥṭ, Far. ten) *Ve sizüŋ şehrüŋüzde barıdı doḳuz kişi kim fesād iderleridi yirde ve eyü degülleridi.* 147a3=27:48

(Ar. nefs, Far. ten) *İy Mūsā! Diler misin kim öldüresin bini nite kim öldürdüŋ kişi dünki gün?* 160a1=28:19

2. aile, yakın.

(Ar. ehl, Far. kes-hā) *Eyle banġa vezīr benüm kişilerümden Hārūn ḳarındaşumı.* 19b2=20:29

=> ḥācetlü kişi: 95a1=24:31; ol kişi 10a5=19:60, 12b5=19:75, 18a5=20:16, 20b3=20:40, 22a2=20:47, 27a2=20:76, 41a5=21:24, 47a4=21:59; ol kişi/ler kim: 6b1=19:37, 9b3=19:58, 12a3=19:70, 12a5=19:72, 12b2=19:73, 15b4=19:96,42a5=21:30, 43b1=21:36, 44a1=21:39, 44b1=21:41, 45b5=21:49, 53a1=21:97, 53a5=21:101, 58a5=22:14, 66a4=22:50, 170b3=28:61; zānī kişi 88a3=24:3

kişi südi: başkasının sütü, süt anne.

(Ar. murżiʿat, Far. şīr-i kes) *Ve ḥarām ḳılduḳ anġa kişi südini ilerü.* 158a1=28:12

kitāb (Ar.): 1. kitap, Kur'an-ı Kerim.

(Ar. kitāb/kütüb, Far. kitāb) *Ve yād ḳıl … bu kitābda Meryem'i.* 2b5=19:16

k. 5b1=19:30, 112a1=25:35, 155b5=28:2, 177a2=28:86, 188a3=29:47, 206b3=31:2, 210b5=31:20, 225a4=33:26, 246a3=34:44

k.-ı (bel.) 2b1=19:12

k.-da 7a1=19:41

k.-ında 22b3=20:52, 220b1=33:6

(Ar. ẕikr, Far. kitāb) *Sordı çalaplarından kitābuḳ (kitābuŋ…* 38b5=21:7

2. kitap.

(Ar. kitāb, Far. kitāb) *Dürüstlıḳ birle, birdük Mūsā'ya kitāb...* 79a1=23:49

k. 80a5=23:62, 118b1=26:2, 137b5=27:1, 167b5=28:49, 168b1=28:52, 183b1=29:27, 187b4=29:46, 188b1=29:48, 189a1=29:51, 205b2=30:56, 217b4=32:23

k.-ı 166a2=28:43, 188a4=29:47

k.-dan 145a2=27:40, 187b2=29:45

(Ar. ṣaḥīfe[t], Far. kitāb) *Ya belürmedi ol kim ilerüki kitāblardan idi.* 37a1=20:133

=> Tevrīt kitābı 45b5=21:48

ḳo-: 1. bırakmak. **krş. ḳoy-**

(Ar. - , Far. -) *Dutar gögi ḳomaz kim düşe yire…* 69a5=22:65

2. emretmek, mükellef tutmak.

(Ar. teklīf, Far. nihāden) *Ḳomayavuz biz hīç tene yük...* 80a4=23:62

3. koymak, bırakmak, rahat bırakmak.

(Ar. vaḍ[ʿ], Far. hişten) *Ve ḳoġıl anlarun āzārını...* 230a3=33:48

=> ad ḳo- 72a2=22:78; gerü ḳo- 216a1=32:12; minnet ḳo- 120b1=26:22; üstüne ḳo- 215b4=32:11

ḳoca: yaşlı, ihtiyar.

(Ar. şeyḫ, Far. pīr) *Ve atamuz ḳoca durur ulu.* 161a2=28:23

ḳocalıḳ: yaşlılık.

(Ar. kebīr, Far. pīr) *Ben degdüm ḳocalıḳdan aḳ saçlu.* 1b4=19:8

ḳ.-dan 1b4=19:8

(Ar. şeyb, Far. sepīd) *Ve daḳı girdi baṅġa ḳocalıḳ.* 1a1=19:4

(Ar. şeyb, Far. pīrī) *Taṅ͡grı ol durur kim yaratdı sizi … andan eyledi ardınca ḳuvvetün żaʿīflıḳ ve ḳocalıḳ.* 205a3=30:54

ḳon-: bırakılmak, terk edilmek.

ḳonmış: boş, terk edilmiş, çalışmayan, faaliyette bulunmayan.

(Ar. muʿaṭṭal, Far. goẕeşte) *Nice bunun bigi köyi helāk ḳılduḳ, anlar ẓālimleridi ve ol düşmiş idi saḳflarından ve ḳuyu ḳonmış ve köşk yüksek.* 65b1=22:45

=> biri birine ḳonmış 42b1=21:30

ḳonşı [ḳoŋşı]: komşu.

ḳonşılıḳ: komşuluk.

ḳonşılıḳ ḳıl-: komşu olmak.

(Ar. mucāvarat, Far. hem-sāyegī kerden) *… gümānluraḳdur anlara ḳonşılıḳ ḳılmasunlar senüŋ birle meger azçuḳ.* 234b3=33:60

ḳop-:1. gelmek, (kıyamet) kopmak.

(Ar. ityān, Far. āmeden) *Kim ḳıyāmet ḳopası durur...* 57a2=22:7

2. geri çevirmek, geri döndürmek.

(Ar. redd, Far. bāz helīden) *… ve sizden kimesne bola kim ḳopalar tā yavlaḳ ḳarıya kim bilmeye bilülik ardınca nesene.* 56b2=22:5

3. tekrar dirilmek.

(Ar. baʿṯ, Far. ber engīẖten) *Ve rüsvā ḳılma bini ol gün kim ḳopalar.* 126a2=26:87

(Ar. baʿṯ, Far. engīẖten) *Degülidi siz yaradılduġuḳuz ve ḳopduġuḳuz meger nefs-i yegāne kim Çalap işidür ve görür.* 212a3=31:28

ḳopar-: 1. diriltip kaldırmak, haşretmek.

(Ar. ḥaşr, Far. ber engīẖten) *Ve bilmeyeler kim nivirden nivirden ḳoparalar anları.* 150b4=27:65

ḳ.-duĸ [-duŋ] 35a4=20:125

ḳ.-avuz 11b4=19:68, 35a3=20:124

(Ar. baʿṯ, Far. ber engīẖten) *Ḳaçan kim ölevüz biz ve bolavuz ṭoprāḳ ve süŋük, bizi ḳoparalar.* 82b5=23:82

2. toplamak, bir araya getirmek, haşretmek.

(Ar. ḥaşr, Far. ber engīẖten) *Ol gün kim üreler Ṣūr'ı ve ḳoparavuz yavuz işlüleri ol gün egri gözlü.* 31b4=20:102

=> nüşūr ḳoparmaḳ 106b4=25:3

ḳoparılmış: yeniden dirirltilmiş, beas edilmiş.

(Ar. mebʿūṯ, Far. ber engīḫte/gān) *Ölevüz ve dirilevüz ve degülüz biz ḳoparılmışlar.* 77b3=23:37

ḳorḳ-: korkmak, takva sahibi olmak.

(Ar. ḫavf, Far. tersīden) *Ve benven kim ḳorḳarvan mīrāṣ almışlardan binden soḳra.* 1a2=19:5

ḳ.-dum 120a5=26:21

ḳ.-arum 129b1=26:135

ḳ.-arvan 1a2=19:5, 7b2=19:45, 119b1=26:12, 119b3=26:14, 164a1=28:33, 164a3=28:34

ḳ.-arsız 198b4=30:28

ḳ.-arlar 97b2=24:37

ḳ.-asın 156b5=28:7

ḳ.-alum 21b2=20:45

ḳ.-alar 100b2=24:50

ḳ.-ma 18b5=20:21, 25a4=20:68, 139a4=27:10, 157a1=28:7, 163a5=28:31, 185a1=29:33

ḳ.-maġıl 161b3=28:25

ḳ.-maĸ [-maŋ] 21b3=20:46

ḳ.-masun 33a2=20:112

ḳ.-mayasın 27a4=20:77

ḳ.-mayalar 139a5=27:10

ḳ.-arak 160b1=28:21

(Ar. ḫaşyeᵗ, Far. tersīden) *Dutma saḳalumı ve başumı kim ḳorḳdum kim eydeyidüŋ sen: Ayırduḳ Yaʿḳūb oġlanlarını...* 30a5=20:94

ḳ.-arsın 228a5=33:37

ḳ.-arısaḳuz [-arısaŋuz] 226b1=33:32

ḳ.-uḳ [-uŋ] 213a5=31:33

ḳ.-a 16b3=20:3, 21b1=20:44, 101a1=24:52

ḳ.-alar 46a1=21:49, 229a2=33:39

ḳ.-mayalar 229a2=33:39

ḳ.-maḳ 228a5=33:37

(Ar. ittiḳāʾ, Far. tersīden) *Ḳorḳ Tan͡grıdan...* 219a3=33:1

ḳ. 228a4=33:37

ḳ.-maz 75a5=23:23, 130a3=26:142, 131b4=26:161, 133a2=26:177

ḳ.-mazsız 83b1=23:87

ḳ.-maz mısız 128b4=26:124

ḳ.-un [-uŋ] 55a4=22:1, 129a4=26:131; ḳorḳuĸ 127b1=26:108, 129a4=26:132, 130a4=26:144, 131b5=26:163, 133a3=26:179, 180b5=29:16, 213a5=31:33, 233b1=33:55, 236a1=33:70; ḳorḳuḳ 130b3=26:150

ḳ.-uḳuz [-uŋuz] 127b3=26:110, 128b5=26:126, 199b2=30:31; ḳorḳuĸuz 133b3=26:184

(Ar. vacel, Far. tersīden) *Anlara kim ḳaçan ẕikr ḳılalar Tanġrı ḳorḳa bunlarun gön͡gülleri...* 63a2=22:35

(Ar. fezeʿ, Far. tersīden) *Ve ol gün kim üreler Ṣūr'dan, ḳorḳa anlar kim göklerde durur ve daḳı yirde durur, meger ol kim Tan͡grı dileye.* 154a3=27:87

(Ar. işfāḳ, Far. tersīden) *Biz ʿarż ḳılduḳ emāneti göklere ve yire ve ṭaġlara, dilemediler kim götüreler anı ve ḳorḳdılar andan.* 236a5=33:72

(Ar. - , Far. -) *Ve her kim işleye eylüklerden, ol mü'min bola, ḳorḳmasun ẓulmden ve güzāfdan daḳı ḳorḳmasun.* 33a2=20:112

ḳorḳar: korkan, korkak.

(Ar. muşfiḳ, Far. tersān) *Ve şefāʿat ḳılmayalar meger kim anı begene ve bunlara anun ḳorḳusından ḳorḳar bolalar.* 42a2=21:28

ḳorḳıcı: korkan

(Ar. muşfiḳ, Far. tersendegān) *Ol kişiler kim ḳorḳalar Tanḳrılarından görinmeziken, bunlar durur ḳıyāmet güninden ḳorḳıcı.* 46a2=21:49

ḳorḳı/u: korku.

(Ar. ḫaşyeᵗ, Far. bīm) *Anlar kim Çalabıları ḳorḳısından ḳorḳulu bolalar.* 79b5=23:57

ḳorḳuḳ [ḳorḳuŋ] 27a4=20:77

(Ar. ḫavf, Far. ters) *Anun āyetleründendür kim göstere size yıldırım ḳorḳu ve daḳı ümīd üçün...* 197b2=30:24

ḳorḳu 216b3=32:16, 223b1=33:19

ḳ.-larından 102a1=24:55

(Ar. ḫavf, Far. bīm) *Kim baḫīllerdür size, ḳaçan kim bola ḳorḳu vaḳtı, göresin anları kim sanġa baḳalar döne gözleri eyle kim örteler anġa ölümden.* 223a5=33:19

(Ar. ḫīfeᵗ, Far. ters) *Yine dutdı kendü teninde ḳorḳu Mūsā.* 25a3=20:67

(Ar. ḫaşyeᵗ, Far. ters) *Ve şefāʿat ḳılmayalar meger kim anı begene ve bunlara anun ḳorḳusından ḳorḳar bolalar.* 42a2=21:28

(Ar. vaʿīd, Far. bīm) *Ve andayuḳ biribidük Ḳurʾān'ı ʿArab tilinçe ve belürtdük anda ḳorḳular meger kim bunlar perhīz ḳılalar...* 33a4=20:113

(Ar. fezeʿ, Far. ters) *Ġuṣṣalu ḳılmaya bunları ḳorḳu uluraḳ.* 53b3=21:103

ḳ.-dan 154b4=27:89

(Ar. rehb, Far. ters) *Birdük anġa Yaḥyā'yı, eyü ḳılduḳ anġa ʿavratını kim bunlar iverleridi eylüklerde ve dilerler bizi ümīd birle ve ḳorḳu birle.* 51b5=21:90

ḳ.-dan 163b3=28:32

(Ar. ruʿb, Far. ters) *İndürdi anlara kim meded ṭutıvirdileridi kitāb ehlinden ḥiṣārlarından ve buraḳdı gönġüllerinde ḳorḳu.* 225a5=33:26

ḳorḳı eyleyen: korkutan, uyaran.

(Ar. munẕer, Far. bīm kerde) *Ve yaġdurduḳ anlara yavuz yaġmur yavuz bola yaġmurları ḳorḳı eyleyenlerüŋ.* 148b4-5=27:58

ḳorḳulu: 1. korkan, korkulu, korkak.

(Ar. muşfiḳ, Far. tersā) *Anlar kim Çalabıları ḳorḳısından ḳorḳulu bolalar.* 79b5=23:57

(Ar. ḫāʾif, Far. tersān) *İrteye degin boldı Mıṣr şehrinde ḳorḳulu müteraḳḳib.* 159b2=28:18

(Ar. vacil, Far. tersā) *Ve anlar kim bireler anı kim bunlara bireler ve göŋülleri ḳorḳulu bola bunlar Çalabıları dapa döneler.* 80a3=23:60

(Ar. ḥaẕer, Far. tersīden) *Ve gösterem Firʿavn'ı ve daḳı Hāmān'ı ve daḳı süyini, anlardan ol kim barıdı anlardan ḳorḳulu.* 156b4=28:6

2. korkutulmuş, uyarılmış.

(Ar. munẕer/īn, Far. bīm kerde/gān) *Nite kim yavuz durur ḳorḳulularuŋ yaġmurı.* 132b4=26:173

ḳorḳu gider-: korku gidermek.

(Ar. tefzīʿ, Far. burden ters) *Ḳaçan kim gidereler ḳorḳuyı gönġüllerden eyitdiler kim: "Nedür ol eyitdi Taŋrıḳuz?"* 241b5=34:23

ḳorḳı/ut/d-: korkutmak, uyarmak.

(Ar. inẕār, Far. bīm kerden) *Ḳorḳıt bunları ḥasret güni birle.* 6b3=19:39

ḳ. 136a4=26:214

ḳ.-ur 246b3=34:46

ḳ.-am 45a3=21:45

ḳ.-asın 16a2=19:97, 214a5=32:3

ḳ.-avuz 167a1=28:46

ḳ.-alar 45a4=21:45

ḳorḳı/udıcı: korkutucu, uyarıcı, nezir. **krş. ḳorḳıtıcı**

(Ar. neẕīr, Far. bīm konende) *Kim benven size ḳorḳıdıcı yavlaḳ.* 66a4=22:49

ḳ. 106a3=25:1, 107b1=25:7, 128a2=26:115, 167a2=28:46, 188b5=29:50, 214b1=32:3, 230a1=33:45, 242b3=34:28

ḳ. (ḳorḳudıcı) 115a2=25:56

(Ar. munẕir/īn, Far. bīm konende/gān) *Andan indi Cebrāyil emīn göŋlüŋe kim bolasın ḳorḳıdıcılardan.* 134b4=26:194

ḳ.-lardan 155b1=27:92

=> ögit birle ḳorḳıdıcı 135b5=26:208

ḳorḳıtıcı: korkutucu, uyarıcı, nezir. **krş. ḳorḳu/ıdıcı**

(Ar. neẕīr, Far. bīm konende) *Ve biribimedük köye hīç ḳorḳıtıcı meger eyitdi ḫudāvendlerümüz anġa kim: "Biribindüŋüz anġa kāfirüz."* 244a3=34:34

ḳoy-: 1. bırakmak, koymak. **krş. ḳo-**

(Ar. ẕerv, Far. mānden) *Ve ḳoyavuz ẓālimleri, ṭamuda dizi üsdine düşmiş.* 12a5=19:72

(Ar. vaż', Far. nihāden) *Ve ḳoyalum terāzūyı ṭoġru...* 45b1=21:47

2. salıvermek, düşürmek.

(Ar. vaż', Far. nihāden) *Ol gün … ḳoya dükeli yüklüler yükini.* 55b1=22:2

3. koymak, yerleştirmek, (bir araca) bindirmek.

(Ar. sulūk, Far. ender āverden) *Andan … ḳoy gemüye her çiftden iki...* 76a1=23:27

4. dökmek.

(Ar. ṣahr, Far. gedāḫten) *Kesildi bunlarun ṭonları oddan ve dökilür yuḳarudın başları ḥamīm suyı ḳoyalar anġa.* 60a1=22:19

5. (elbise) çıkarmak.

(Ar. vaż', Far. nihāden) *İrte namāzından öŋdin ve ol vaḳt kim ḳoyasız ṭonlaruḳuzı öyle vaḳtından, yatsu namāzından soḳra...* 102b4=24:58

6. sokmak.

(Ar. idḫāl, Far. ender āverden) *Ḳoyḳıl elüŋi kendü yaḳaḳa çıḳa aḳ yaḳanḳdan yavuzlıḳsuz, doḳuz āyet içinde Fir'avn ve daḳı ḳavmına.* 139b2=27:12

7. göndermek.

(Ar. irsāl, Far. firistāden) *Ve anı kim ol yıġa, kimse anı ḳoymaya andan soḳra.* 248b1=35:2

=> asa ḳoy- 26a1=20:71, 123a2=26:49; aşaġa ḳoy- 94a2=24:30; minnet ḳoy- 156a5=28:5; unıtmaḳlıḳ ḳoy- 35b1=20:126; yire ḳoy- 23a4=20:55; zindāna ḳoy- 121a4=26:29

ḳoyın: koyun.

(Ar. ġanem, Far. gūsfend) *Tekye iderüm anġa ve yapraḳ aġaçdan düşürürven anun bile ḳoyınlarum üçün.* 18b2=20:18

ḳ.-larını 49b4=21:78

(Ar. - , Far. gūsfend) *Ḳaçan kim girdi Medyen ḳapusına … buldı anlardan ayruḳ iki 'avrat ḳoyınları sürerler.* 161a1=28:23

ḳoyun: Vücutta göğüs ile giysi arasında kalan kısım, koyun boşluğu, koyun.

(Ar. - , Far. -) *Ve elini kendü ḳoynından çıḳardı...* 121b1=26:33

kör (Far. *kūr*): kör.

(Ar. a'mā, Far. kūr/ān) *Degülsin sen iy Muḥammed yol gösterici körlere anlarun gümrāhlıḳlarından!* 153a2=27:81

kör ḳıl-: kör etmek.

(Ar. i'mā', Far. kūr kerden) *Kim ol kör ḳılmaya mı gözleri velākin kör ḳıla göŋ̂gülleri ol kim gögüslerde durur.* 65b4=22:46

köşe: köşe, kenar.

=> saġ köşe 27b4=20:80

köşk (Far. kūşk): 1. köşk, saray.

(Ar. ḳaṣr/ḳuṣūr, Far. kūşk/hā) *Nice bunun bigi köyi helāk ḳılduḳ, anlar ẓālimleridi … ve ḳuyu ḳonmış ve köşk yüksek.* 65b1=22:45

k.-ler 108a2=25:10

(Ar. ṣarḥ, Far. kūşk) *Gir içerü köşke...* 146a2=27:44

(Ar. ġurfeᵗ/ġurafān, Far. ġurfe/hā) *Maḳām eyleyevüz anlara uçmaḳdan köşkler kim aḳa anun altından arḳlar, muḫalled bola anda.* 190a5=29:58

(Ar. - , Far. binā) *Köşklerden dükeli yükseke nişān oynar mısız?* 129a2=26:128

2. kule.

(Ar. ṣarḥ, Far. kūşk) *Eylegil baṅa köşk meger kim ben bulam Mūsā Taṅ͡grısını.* 165a3=28:38

=> uçmaḳ köşki 118a1=25:75, 244b5=34:37

köy: Belde, memleket, kasaba, şehir, köy.

(Ar. ḳaryeᵗ/ḳurā, Far. dīh/hā) *Ve helāk ḳılmaduḳ hīç köyi…* 135b4=26:208

k. 38b3=21:6, 184b1=29:31, 185a3=29:34

k.-üŋüzden 148b1=27:56

k.-i (bel.) 65a5=22:45, 66a2=22:48, 170a3=28:59, 170a5=28:59

k.-e 52b2=21:95, 112b3=25:40, 114a5=25:51, 143b5=27:34, 244a3=34:34

k.-den 39b1=21:11

k.-ler 169b5=28:58, 240b3=34:18, 240b4=34:18

ḳudret (Ar.): güç, kuvvet, kudret.

(Ar. ḳadr, Far. tevānā) *Ve daḳı Ẕeʾn-Nūn kim iletdi ḫışmına eyle geldi kim aḳa ḳudretümüz bolmaya.* 51a4=21:87

(Ar. melk, Far. pādşāhī) *Ve dutdılar andan ayruḳ Taṅ͡grılar, bunlar yaratmadılar nesene ve bunlar kendüler yaradıldı kim ḳudretleri yoḳ durur tenlerine...* 106b2=25:3

ḳudret biril-: güç verilmek, gücü yetmek, yapabilmek.

(Ar. istiṭāʿat, Far. tevānisten) *Ḳudret birilmedi gerü döndürmege...* 109a5=25:19

ḳudretlü (Ar. + T.): kadir, gücü her şeye yeten.

(Ar. ḳādir, Far. tevānā) *Bar senüŋ Taṅ͡grınıḳ ḳudretlü.* 114b4=25:54

ḳul: 1. kul, (Allah'a göre insan)

(Ar. ʿabd/ʿabīd/iʿbād, Far. bende/gān) *Benven Tañgrı ḳulı.* 5a5=19:30

ḳ. 15b2=19:93

ḳ.-a 238b4=34:9

ḳ.-ına 106a3=25:1

ḳ.-lar 41b4=21:26, 54a4=21:105

ḳ.-larum 109a1=25:17, 190a1=29:56

ḳ.-laruma 27a3=20:77

ḳ.-larumdan 86a2=23:109

ḳ.-larumuzı 123a5=26:52

ḳ.-larumuzdan 11a1=19:63, 239b3=34:13

ḳ.-larun [-laruŋ] 141b1=27:19

ḳ.-larınuĸ [-larınuŋ] 115a5=25:58

ḳ.-ları 116a2=25:63

ḳ.-larına 10b3=19:61, 57b3=22:10, 148b5=27:59

ḳ.-larından 140a4=27:15, 176a2=28:82, 191a3=29:62, 204a1=30:48, 245a2=34:39

2.oğul, evlat.

(Ar. ġulām, Far. ġulām) *Ben resūlven Tañgrıḳdan, birevüz sanġa ḳul yaʿni oġul arı.* 3b1=19:19

3. cariye, köle.

(Ar. ʿabd, Far. bende/gān) *Ve ʿavratlıġa aluḳ ve ʿavrat birüŋ sizden ve eyüler ḳullaruḳuzdan ve ḳaravaşlaruḳuzdan.* 95b1=24:32

(Ar. - , Far. -) *Āşkārā ḳılmasunlar bezeklerini ... oġlanlarına ya bunlarun ʿavratlarına ya kendülerün ḳulına ve ḳaravaşlarına ...* 94b5=24:31

ḳul ḳaravaş: köle ve cariyeler, sahip olunanlar.

(Ar. mülk, Far. pādşāh bāşed) *Ṭarlıḳ bolmaya anlara atalarından ve daḳı oġullarından … ve ʿavratlarından ve ḳul ḳaravaşlarından.* 233a5=33:55

(Ar. - , Far. -) *Sizlere kim müʾminlersiz, destūr dileyeler sizden anlara kim māliksiz ḳul ḳaravaşdan.* 102b2=24:58

ḳ. 230b5=33:50

ḳullıḳ: kulluk, ibadet.

(Ar. ʿibādeᵗ, Far. bendegīş) *Ve ol kim yaḳındur anġa, buyruḳdan çıḳmayalar anuk ḳullıġından ve ṭoymayalar.* 40b3=21:19

ḳulaḳ: kulak.

(Ar. uẕun/uẕūn, Far. gūş/hā) *Ḳaçan kim oḳıyasın anġa āyetimüzi … anun içün kim işitmeye eyle kim anun ḳulaġında saġırlıḳdur.* 207b1=31:7

ḳ.-ları 65b3=22:46

ḳullan-: köle edinmek, köle olarak kullanmak.

(Ar. taʿbīd, Far. bende giriften) *Ve budur niʿmet kim minnet ḳodı anun birle banġa kim ḳullanduk (ḳullanduŋ) Yaʿḳūb oġlanlarını.* 120b2=26:22

ḳumaş: varlık, servet, mal mülk, ev eşyası.

(Ar. ʿaraż, Far. kālā) *Düşvār dutmakuz ḳaravaşlaruḳuzı murādsuzlıġa ve eger dilerlerise arı dutmaḳlıġa kim isdeyesiz ḳumaşlarun, dirliklerün...* 96a3=24:33

ḳurʾān (Ar.): Kurʾān-ı Kerim; kitap.

(Ar. Ḳurʾān, Far. Ḳurʾān) Uymayavuz bu Ḳurʾān'a… 243a2=34:31

Ḳ. 33b1=20:114, 137b5=27:1, 111b2=25:32, 152a5=27:76

Ḳ.-ı (bel.) 16b2=20:2, 33a3=20:113, 111a4=25:30, 138b1=27:6, 155a4=27:92, 176b5=28:85

(Ar. kitāb, Far. kitāb) *Ṭoġru urduḳ ādemīlere bu Ḳurʾān'da dürlü meṣel...* 206a1=30:58

Ḳ. 237b2=34:3

Ḳ.-ı (bel.) 57a4=22:8

Ḳ.-da 8b4=19:51, 9a3=19:54, 9b1=19:56, 39a5=21:10, 70a3=22:70

(Ar. kitāb, Far. Ḳur'ān) *Aşaġa biribimek Ḳurʾān'ı yoḳ durur gümān anda ʿālemler Çalabından.* 214a4=32:2

(Ar. vaḥy, Far. Ḳur'ān) *Ḳorḳıdam sizi Ḳurʾān birle.* 45a4=21:45

(Ar. furḳān, Far. ḳur'ān) *Uludur ol kim aşaġa biribidi Ḳurʾān'ı kendü ḳulına kim bola ḫalāyıḳa ḳorḳıdıcı.* 106a3=25:1

(Ar. ẕikr, Far. Ḳur'ān) *Ḥaḳīḳat kim yolsuz ḳıldı bizi Ḳurʾān'dan.* 111a2=25:29

(Ar. - , Far. Ḳur'ān) *Bu Ḳurʾān ol kişinüŋ şerefi durur...* 41a4=21:24

Ḳ. 46a2=21:50

(Ar. - , Far. -) *İmdi siz Ḳur'ān'a münkir misiz?* 46a3=21:50

ḳurban: kurbanlık hayvan; deve, sığır vb.

ḳurban ḳıl-: kurban kesmek.

(Ar. budn, Far. ḳurbān) *Ve ḳurbān ḳılduḳ...* 63a4=22:36

ḳurban ḳılacak yir: kurban kesme yeri.

(Ar. mensek, Far. ḳurbāngāh) *Ve her ümmete eyledük ḳurban ḳılacak yir kim aḳalar Tan͡grı adını.* 62b5=22:34

ḳurı: kuru, çorak arazi. **krş. ḳuru**

(Ar. curuz, Far. ḫuşk) *Ya göreler kim biz sürerüz suyı yirdin yanġa ḳurı, çıḳaravuz andan ekini...* 218b1=32:27

ḳurtar-: kurtarmak.

(Ar. incāʾ, Far. rehānīden) *Ḳurtar bini ve her kim banġa uyanları.* 128a4=26:118

Ḳ. 132b1=26:169, 160b1=28:21

Ḳ.-dı 48b1=21:71, 76a5=23:28, 182b2=29:24, 192a1=29:65

Ḳ.-duḳ 27b2=20:80, 39a3=21:9, 49a1=21:74, 49a5=21:76, 51b1=21:88, 124a5=26:65, 128a5=26:119, 132b1=26:170, 148a1=27:53, 148b2=27:57, 180b3=29:15

Ḳ.-a 213a3=31:32

Ḳ.-avuz 51b1=21:88, 12a5=19:72, 184b3=29:32, 185a1=29:33

(Ar. tenciyeᵗ, Far. rehānīden) *Ve sen depeledüŋ bir teni, ḳurtarduḳ sini ġuṣṣadan ve sınaduḳ sini sınamaḳlıḳ.* 20b5=20:40

(Ar. iflāḥ, Far. rehānīden) *Vāy durur kim ol ḳurtarmaya kāfirleri.* 176a4=28:82

Ḳ.-maya 87a3=23:1170, 165a1=28:37

(Ar. iḳrār, Far. rehānīden) *Ve biz ḳurtaravuz ana raḥminde anı kim dileyevüz vaʿde irince...* 56a4=22:5

ḳurtıl-: 1. kurtulmak, muradına ermek, doğru yolu bulmak.

(Ar. iflāḥ, Far. resten) *Ve ḳurtıldı bu gün ol kim yiŋdi.* 24b4=20:64

Ḳ.-dılar 72b3=23:1

(Ar. iflāḥ, Far. rehīden) *Ve tevbe idüŋ … meger siz ḳurtılasız.* 95a5=24:31

ḳ.-maya 25b1=20:69

(Ar. fevz, Far. resten) *Her kim muṭīʿ boldı Taŋrıya ve peyġāmberine, ḳurtıldı ḳurtılmaḳ ʿaẓīm.* 236a3=33:71

(Ar. necāt, Far. resten) *Ḳorḳmaġıl kim ḳurtılduḳ ol ẓālim ḳavmlardan.* 161b3=28:24

2. günahtan temizlenmek, tövbe etmek.

(Ar. zekāʾ, Far. resten) *Ve eger bolmasa idi Taŋrı faẓlı bola idi size ve anun raḥmeti ḳurtılmaya idi sizden hīç birüŋüz hergiz.* 91b5=24:21

ḳurtılan: kurtulacak, felaha erecek olan.

(Ar. fāʾiz/ūn, Far. restegār/ān) *Ve her kim Taŋrı buyruḳında bola ve daḳı peyġāmberinün … anlardur ḳurtılanlar.* 101a2=24:52

(Ar. mufliḥ/ūn, Far. restegār/ān) *Ve bunlardur ḳurtılanlardan.* 100b5=24:51

ḳ. 85a5=23:102

ḳurtılmış: kurtulmuş, muradına ermiş.

(Ar. fāʾiz, Far. restegār/ān) *Ben ʿivaż ḳılam bunlara bu gün anġa kim ṣabr ḳıldılar kim bunlar durur kim ḳurtılmışlardan durur.* 86b1=23:111

(Ar. mufliḥ/īn, Far. restegār/ān) *Ammā ol kim tevbe ḳıldı ve īmān getürip eyü ʿamel ḳıla, tiz bola kim ḳurtılmışlardan bola.* 172a1=28:67

ḳ.-lar 207a2=31:5

(Ar. mufliḥ/īn, Far. restegān) *Ve anlar durur ḳurtılmışlar.* 201a3=30:38

ḳuru: **1.** kuru. **krş. ḳurı**

(Ar. yebes, Far. ḫuşkī) *Ur bunları yol deŋizde ḳuru.* 27a4=20:77

2. kara parçası, kara.

(Ar. berr, Far. ḫuşkī) *Ḳaçan kim ḳurtardı anları ḳurudın yanġa...* 192a1=29:65

ḳ.-dın 213a3=31:32

ḳuru yir: kara parçası, kara.

(Ar. berr, Far. beyābān) *Āşkārā boldı fesād ḳuru yirde...* 202a1=30:41

ḳuru-: kurumuş, kuru.

(Ar. hāmid, Far. ḫuşk) *Ve göresin yiri ḳurumış...* 56b3=22:5

ḳuş: kuş.

(Ar. ṭayr, Far. mürġ/ān) *Ve her kim henbāz dutarısa … ḳuş yiye anı.* 62a5=22:31

ḳ.-lar 50a1=21:79, 98b4=24:41, 238b5=34:10

ḳ.-ları 141b2=27:20

ḳuşlar dili: kuş dili.

(Ar. manṭıḳu't-ṭayr, Far. süḥan güftār-ı murġān) *İy anlar kim ögretdiler bize ḳuşlar dilini ve birdiler bize dükeli neseneden...* 140b1=27:16

kūşe (Far.): 1. köşe, uzak.

(Ar. cunub, Far. kūşe) *Andan gördi anı kūşede ve anlar bilmedi.* 157b5=28:11

(Ar. aḳṣā, Far. kūşe) *Andan geldi bir er şehr kūşesinden yügürü...* 160a3=28:20

2. yan, taraf.

(Ar. cānib, Far. kūşe) *Ṭūr ṭaġı kūşesinde od yanar.* 162b3=28:29

k.-sinde 166b5=28:46

3. yapı, hisar.

(Ar. maṣnaʿ/meṣāniʿ, Far. kūşe/hā) *Ve dutar mısız kūşeleri meger kim siz muḫalled bolasız.* 129a3=26:129

ḳuşluḳın: kuşluk vakti(nde).

(Ar. żuhan, Far. çeştgāh) *Vaʿde ḳılduġuḳuz sizüŋ āsāyiş güni durur, kim dirileler ādemīler ḳuşluḳın.* 24a1=20:59

ḳutlu: kutlu, mübarek.

(Ar. mubārek, Far. be-bereket) *Ve eyledi bini ḳutlu ḳanda idim...* 5b1=19:31

ḳ. 46a2=21:50, 76b2=23:29

ḳutlu ḳıl-: bereketlendirmek.

(Ar. mubārekeᵗ, Far. bereket kerden) *Süleymān buyruḳı ḳılduḳ yile, ḳatı eser yil barurıdı anun buyruḳı birle yirdin yaŋa kim ḳutlu ḳılduḳ anda.* 50a4=21:81

ḳuvvet (Ar.): güç, kuvvet.

(Ar. ḳuvveᵗ, Far. nīrū) *İy Yaḥyā! Ṭut bu kitābı ḳuvvet birle.* 2b1=19:12

ḳ. 174a3=28:76

ḳ.-de 174b5=28:78

ḳ.-ün 205a3=30:54

ḳuvveti bol-: muktedir olmak, yapabilmek, gücü yetmek.

(Ar. istiṭāʿat, Far. tevānisten) *Kim gele bunlarun bile aḳsuzda bunlarun yöresine kim bunlar anı ḳuvvetleri bolmaya yiġmaya...* 44a4=21:40

ḳuvvetlü (Ar. + T.): güçlü, kuvvetli.

(Ar. ḳadīr, Far. tevānā) *Oldur dükeli neseneye ḳuvvetlü.* 57a1=22:6

(Ar. ḳaviyy, Far. be-nīrū) *Kim Tañgrı ḳuvvetlü ve beŋzersüz durur.* 71a5=22:74

ḳ. 64b4=22:40

(Ar. ūlū ḳuvvet, Far. ḫudāvend-i nīrū) *Biz ḳuvvetlülerdenüz...* 143b2=27:33

(Ar. ḳuvveᵗ, Far. nīrū) *Tañgrı … eyledi süstlıḳ ardınca ḳuvvetlü...* 205a2=30:54

ḳ. 194b1=30:9

ḳuyu: kuyu.

(Ar. biʾr, Far. çāhī) *Nice bunun bigi köyi helāk ḳılduḳ, anlar ẓālimleridi ve ol düşmiş idi saḳflarından ve ḳuyu ḳonmış ve köşk yüksek.* 65b1=22:45

ḳoyu: alt, alta gelecek şekilde, (yüzü) koyun.

=> başı ḳoyu 47b4=21:65; yüzü ḳoyu 85b2=23:104, 154b5=27:90

küfr (Ar.): küfür, inkar.

(Ar. küfr, Far. küfr) *Her kim kāfir boldı küfri gerü anġa bola...* 202b3=30:44

küfrān ḳılmaḳ: inkar etme, tanımama, küfür.

(Ar. küfrān, Far. nā-şināḫten) *Olmaya küfrān ḳılmaḳ anġa...* 52b1=21:94

küy-: durmak, eğlenmek, kalmak.

(Ar. mukṯ, Far. mānden) *Küydi yıraḳ vaḳt hüdhüd ve eyitdi...* 141b5=27:22

L

laġv (Ar.): faydasız, beyhude, boş.

laġv iş: faydasız, boş iş.

(Ar. laġv, Far. nākārī) *Ḳaçan kim geçeler laġv işe...* 117b1=25:72

laġv söz: boş söz.

(Ar. laġv, Far. güftār) *İşitmeyeler anda hīç laġv söz meger selām ḳılmaḳ ve bunlarun bola rūzī uçmaḳ içinde irte ve gice.* 10b4=19:62

(Ar. laġv, Far. güftār-ı fużūl) *Ve ḳaçan kim işideler laġv sözi yüzlerini döndüreler…* 169a2=28:55

lā/īkin (Ar.): lakin, fakat, ancak, ama.

(Ar. lākin, Far. lākin) *Lākin ẓālimler, bu gün yolsuzlıḳda ḳatı dururlar.* 6b2=19:38

l. 242b3=34:28

(Ar. ve lākin, Far. ve lākin/ve līkin) *Kim senüŋ Taŋ͡grıŋ faẓlı çoḳ durur ādemīlere lākin anlarun artuḳı şükr ḳılmayalar.* 152a1=27:73

l. 29a3=20:87, 55b3=22:2, 92a1=24:21, 109a3=25:18, 166b4=28:45, 167a1=28:46, 169a4=28:56, 169b4=28:57, 186b4=29:40, 193b3=30:6, 194b4=30:9, 216a2=32:13, 229a4=33:40

(Ar. inne, Far. ki) *İy ḳavmum ol kim anun bile size fitne boldı, līkin Taŋ͡grıŋuz şefḳatlu durur.* 29b5=20:90

laʿnet (Ar.): beddua, ilenç.

laʿnet ḳıl-: lanet etmek, lanetlemek.

(Ar. laʿn, Far. nefrīn kerden) *İy Çalabumuz ... laʿnet ḳıl anlara ulu.* 235b3=33:68

l.-dı 233b5=33:57

laṭīf (Ar.): lütfukar, ihsanı bol; esma-yı hüsnadan

(Ar. el-laṭīf, Far. nīkūkār) *Taŋ͡grı laṭīf ve bilici durur.* 69a2=22:63

l. 209b5=31:16

(Ar. laṭīf, Far. bārīk-dān) *Taŋ͡grı laṭīf ve ḫabīr durur.* 227a3=33:34

lāyıḳ (Ar.): layık, müstehak, uygun.

(Ar. evlā, Far. sezāvār-ter) *Bunlar lāyıḳ durur anġa...* 12a3=19:70

(Ar. inbiġāʾ, Far. sezāvār/ter) *Ve lāyıḳ degül anlara...* 136a1=26:211

l. 15a5=19:92

(Ar. ḥaḳḳā, Far. sezā) *Ġāzīlıḳ ḳılun Tañgrıdın yanġa lāyıḳ ġāzīlıḳ.* 72a1=22:78

(Ar. ḥaḳḳ, Far. sezāvār) *Pādşāhlıḳ ol gün lāyıḳ Tañgrıya durur...* 110b3=25:26

lāyıḳraḳ: daha layık, daha yakın.

(Ar. evlā, Far. sezāvār-ter) *Peyġāmber lāyıḳraḳdur müʾminlere kendü nefslerinden ve cüftlerinden...* 220a4=33:6

lāzım: gerekli, lazım.

(Ar. lizām, Far. bāviḫtenī) *Ve eger söz degül mi kim ilerü dutdı Çalabuḳdan barıdun lāzım ve vaʿdeye belgülü.* 36a2=20:129

levḥ (Ar.): levha.

levḥ-i maḥfūẓ: ana kitap, levh-i mahfuz.

(Ar. kitāb, Far. Levḥ-i Maḥfūẓ) *Ve yoḳ durur hīç gökde ve yirde, illā dükeli Levḥ-i Maḥfūẓ'da bar durur.* 152a4=27:75

L.-da 220b3=33:6, 250b4=35:11

levn (Ar.): renk.

(Ar. levn/elvān, Far. reng/hā) *Ve anun āyetlerinden durur kim yaratdı gökleri ve yiri ve çevürmegi dürlü dillerüŋüzi ve levnlerüŋüzi...* 197a3=30:22

liḳā (Ar.): ulaşma, kavuşma, mülaki olma.

(Ar. liḳāʾ, Far. pedīd) *Kim çoḳı ādemīlerüḳ Tañgrıları liḳāsına kāfir durur.* 194a4=30:8

M

mādām (Ar.): değil mi ki, -diği için, -diğine göre, madem.

(Ar. mā dāme, Far. çend) *Vaṣiyet ḳıldı baṅġa namāz ḳılmaġa ve zekāt birmege mādām kim diri bolam.* 5b3=19:31

maġfiret (Ar.): bağışlama, affetme.

(Ar. maġfireᵗ, Far. āmurziş) *Bunlara bola maġfiret ve müzd ulu.* 93a3=24:26

m. 249b1=35:7

maġrib (Ar.): batı.

(Ar. maġrib, Far. maġrib) *Taṅ͡ġrı maşrıḳun ve maġrıbuḳ (maġrıbuŋ) ve daḳı ne kim bar ol iki ara eger us birle aŋlasaḳuz.* 121a2=26:28

(Ar. - , Far. -) *Ve degülidüŋ ol yanġa kim gün batar yaʿni maġrip kim eyledük Mūsā'dın yanġa işi.* 166a5=28:44

maḥfūẓ (Ar.): saklanmış, korunmuş.

=> levḥ-i maḥfūẓ 152a4=27:75, 220b3=33:6, 250b4=35:11

maḫẕūl (Ar.): hor, hakir, perişan, rüsva.

maḫẕūl ḳılıcı: yalnız ve yardımsız bırakan.

(Ar. ḫaẕūl, Far. bī-nām konende) *Barıdı dīv ādemīyi maḫẕūl ḳılıcı.* 111a3=25:29

maḳām (Ar.): 1. yer, makam.

(Ar. mekān, Far. cāygāh) *Ve çıḳarduḳ anı maḳāma kim yüksek durur.* 9b3=19:57

m. 61a2=22:26

(Ar. maḳām, Far. cāygāh) *Anda barıcaḳ ün geldi bir deredin yanġa kim bereketlü maḳām idi…* 163a2=28:30

m.-da 12b3=19:73

2. varacak, avdet edecek, sığınacak yer.

(Ar. meṣīr, Far. cāygāh) *Yavuz maḳām durur.* 70b5=22:72

(Ar. meᵓvā, Far. cāygāh) *Maḳāmları bola od yavuz yir.* 102b1=24:57

m.-ları 217a3=32:20

(Ar. meṣvā, Far. cāygāh) *Yoḳ mıdur ṭamuda maḳāmı kāfirlerün?* 192b3=29:68

3. yurt, diyar; saray.

(Ar. dār, Far. sarāy/hā) *Anlar kim daşra çıḳardılar maḳāmlarından ḥaḳsuz meger kim dirler: "Tan͡grımuz Çalap durur."* 64a4=22:40

4. yer, makam, halk.

(Ar. ehl, Far. ehl) *Pādşāhlar ḳaçan kim gireler bir köye fesāda getüreler anı ve eyleyeler ʿazīzlerini ol maḳāmuḳ ḫ̆ār ve buncılayın işleyeler.* 144a1=27:34

5. memleket, ev, mesken.

(Ar. mesken/mesākin, Far. cāygāh/ān) *Bu durur maḳāmları...* 170a1=28:58

m.-larında 240a2=34:15

=> ḥacc maḳāmı 69b3=22:67

maḳām eyle-: yerleştirmek, yer vermek.

(Ar. temkīn, Far. cāy sāḫ̱ten) *Ve maḳām eyleyevüz anlara yirde...* 156b2=28:6

(Ar. tebviʾeᵗ, Far. cāy sāḫ̱ten) *Anlar kim īmān getürdiler ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar, maḳām eyleyevüz anlara uçmaḳdan köşkler...* 190a5=29:58

=> ārām maḳāmı 113b4=25:47

māl (Ar.): varlık, servet, mal, mülk.

(Ar. eṣāṣ, Far. -) *Ve nice helāk ḳılduḳ bunlardan ilerü gürūhlardan kim bunlar yigrek idi māl bile ve daḳı görmege.* 12b5=19:74

(Ar. - , Far. māl) *Ol mālı kim birdiler bize ʿilm birle...* 174b3=28:78

m.-ını 175b3=28:81

(Ar. māl, Far. māl) *Ve birüŋ bunlara Tan͡grı ḥaḳḳından mal...* 96a1=24:33

(Ar. māl/emvāl, Far. ḫ̆āste/hā) *Dürüstlıḳ birle eyleye bangа māl...* 13b3=19:77

m. 126a2=26:88, 244a5=34:35

m.-umuza 144a4=27:36

m.-dan 79b4=23:55

m.-larını 225b1=33:27

m.-larından 201a4=30:39

m.-laruḳuz (-laruŋuz) 244b2=34:37

mālik (Ar.): sahip, malik.

(Ar. mālik, Far. pādşāh) *Sizlere kim müʾminlersiz, destūr dileyeler sizden anlara kim māliksiz ḳul ḳaravaşdan.* 102b2=24:58

(Ar. mülk, Far. pādşāh) *Ol kim māliksiz anġa yemīn birle.* 232a2=33:52

mālik bol-: sahip olmak, gücü yetmek, hükmetmek.

(Ar. mülk, Far. pādşāh būden) *Urdı size meṣel kendü nefsüŋüzden kim bola size anġa kim mālik bola ellerüŋüz ortaḳlar...* 198b2=30:28

(Ar. mülk, Far. pādşāh şoden) *Meger kendü ʿavratlarına veyā anġa kim satun almaḳ birle mālik bolalar.* 73a3=23:6

m.-maya 29b3=20:89

(Ar. mülk, Far. pādşāhī dāşten) *Oḳıḳ anları kim eyidürleridi kim Taŋ͡grıdan ayruḳ mālik bolmazlar ẕerreceye göklerde ve daḫı yirde.* 241b2=34:22

(Ar. mülk, Far. pādşāh) *Biz helāl ḳılduḳ sanġa ʿavratlaruŋı anı kim birdüŋ kābīnlerini ve daḫı ol kim mālik bolduḳuz (bolduŋuz)...* 230b4=33:50

mālik ḳıl-: gücü yetmek.

(Ar. mülk, Far. pādşāhī dāşten) *Anlar ṭaparlar ayruḳa Taŋ͡grıdan, mālik ḳılmayalar size rūzi.* 181a3=29:17

maʿlūm (Ar.): bilinen, malum.

(Ar. maʿlūm, Far. dāniste) *Dirildiler cāḏ̱ūlar vaʿde ḳılmışlar bir maʿlūm gün.* 122a1=26:38

m. 131a3=26:155

mānend (Far.): benzer, eş.

mānendi yoḳ: benzersiz, eşsiz, yüce; esma-yı hüsnadan.

(Ar. ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Kim Taŋ͡grı ḳavī durur, mānendi yoḳ.* 225a3=33:25

mānendsüz (Far. + T.): eşsiz, büyük, kudret sahibi; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Kim ol mānendsüzdür ve ḥakīm.* 248b1=35:2

m. 64b4=22:40, 187a3=29:42, 193b2=30:5, 198b1=30:27, 212a3=31:27, 215a2=32:6, 242b2=34:27

maʿrūf (Ar.): dinin buyurduğu faydalı iş, münkerin zıddı.

(Ar. maʿrūf, Far. nīkū) *Anlara kim cāh birdük yirde ayaḳda dutsunlar namāzı ve birsünler zekātı ve ḳılsunlar emri maʿrūf ve yıġsunlar yavuzlıġı.* 64b5=22:41

=> emr-i maʿrūf 210a1=31:17

masal (Ar.): masal, efsane, hurafe. **krş. meşel**

(Ar. usṭūr/esāṭīr, Far. efsāne) *Yoḳ durur bu meger masal durur ilerükilerün.* 83a2=23:83

m.-ı 107a1=25:5

maşrıḳ (Ar.): doğu, şark.

(Ar. maşrıḳ, Far. maşrıḳ) *Tañgrı maşrıḳun ve maġrıbuḳ...* 121a2=26.28

mażarrat (Ar.): zarar, ziyan.

(Ar. żarr, Far. gezend) *Kim görmeyeler mi kim gerü dönmediler bunlara ḳavl birle ve bunlar mālik bolmaya mażarrat ve assı bolmaya?* 29b3=20:89

mecūsī (Ar.): mecusi, ateşe tapan.

(Ar. mecūsiyy, Far. gebr/ān) *Anlar kim īmān getürdiler ve anlar kim cuḥūdlardur ve ṣābīlerdür ve Naṣrānīlerdür ve Mecūṣī kitābsuzdur...* 59a2=22:17

meded (Far.): yardım.

(Ar. naṣr, Far. naṣrī) *Ḳaçan kim gele meded Tañgrıḳdan, eyideler: "Biz sizüŋ bilevüz."* 179b3=29:10

meded dile-: yardım istemek.

(Ar. intiṣār, Far. yārī ḫˇāsten) *Tañgrıdan ayruḳ hīç meded ḳılalar mı size, ya meded dileyeler?* 126b1=26:93

(Ar. istiṣrāḫ, Far. feryād ḫˇāsten) *Andan soḳra ol kim yārī ḳıldı anġa giçen gün, meded diledi andan…* 159b3=28:18

meded idici: destekçi, yardımcı, kurtarıcı.

(Ar. ẓahīr, Far. yārī konende) *Ve bolmaya anlara anda hīç şirk ve bolmaya bunuḳ anlardan meded idici.* 241b4=34:22

meded isde-: yardım istemek, feryat etmek.

(Ar. istiġāṣeᵗ, Far. feryād ḫˇāsten) *Meded isdedi ol kim kendü ḳavmından idi anun üçün kim düşmanlarından idi.* 158b5=28:15

meded it-: yardım etmek.

(Ar. medd, Far. meded kerden) *Ve ḳorḳuḳ andan kim meded itdi anda kim bilürsiz.* 129a5=26:132

meded ḳıl-: yardım etmek, desteklemek.

(Ar. naṣr, Far. nuṣret kerden) *Köyündürüŋ İbrahīm peyġāmberi ve meded ḳılun (ḳıluŋ) Tanḳrılaruḳuza eger eyleyici bolurısaḳuz.* 48a3=21:68

(Ar. naṣr, Far. yārī kerden) *İy Çalap! Meded ḳıl bangа...* 77b5=23:39

m.-alar mı 126b1=26:93

m.-mayalar 165b5=28:41

m. ḳ.-maġa 109b1=25:19

(Ar. imdād, Far. meded kerden) *Bunlar sanalar kim biz meded ḳılavuz bunlara anġa māldan ve ʿıyalden.* 79b3=23:55

(Ar. medd, Far. meded kerden) *Meded ḳıldı size yılḳılardan...* 129a5=26:133

m.-ısar mısız 144a4=27:36

meded ḳılıcı: yardımcı.

(Ar. nāṣır/īn, Far. yārī konende)*…bolmaya anlara hīç meded ḳılıcı.* 199a3=30:29

(Ar. nāṣır/īn, Far. nuṣret konende) *Bulmayalar dost ve daḳı meded ḳılıcı.* 235a5=33:65

(Ar. veliyy, Far. nuṣret konende) *Bulmayalar anlar Taŋ͡grıdan ayruḳ dost ve meded ḳılıcı.* 223a2=33:17

meded ṭut-: yardım etmek, yardımcı olmak.

(Ar. muẓāherat, Far. hem-püştī giriften) *İndürdi anlara kim meded ṭutıvirdileridi kitāb ehlinden ḥişārlarından ve buraḳdı gön͡güllerinde ḳorḳu.* 225a4=33:26

meger (Far.): 1. meğer, belki, ancak, yalnız, sadece, -ın dışında, -den başka.

(Ar. illā, Far. meger) *Ḳorḳma ve ġuṣṣa dutma kim biz ḳurtaravuz sini ve daḳı ehlini meger ʿavratın ol ʿaẕābda ḳalanlardan.* 185a2=29:33,

m. 10a5=19:60, 10b4=19:62, 11a2=19:64, 14b4=19:87, 15b2=19:93, 16b3=20:3, 17a4=20:8, 32a1=20:103, 32a2=20:104, 31a4=20:98, 32b2=20:108, 32b3=20:109, 38a1=21:2, 38a3=21:3, 38b4=21:7, 41b2=21:25, 42a1=21:28, 43b2=21:36, 51a4=21:87, 54a5=21:107, 62a2=22:30, 69b1=22:65, 73a2=23:6, 75b1=23:24, 75b3=23:25, 76a2=23:27, 77a3=23:33, 77b2=23.37, 77b4=23.38, 80a5=23:62, 83a2=23:83, 86b3=23:114, 88a4=24:3, 88b3=24:5, 94b1=24:31, 101b2=24:54, 106b5=25:4, 112b5=25:41, 114a4=25:50, 116b5=25:68, 117a2=25:70, 126a3=26:89, 127b2=26:109, 127b5=26:113, 128a2=26:115, 129a1=26:127, 129b3=26:137, 133a4=26:180, 139a5=27:11, 142b4=27:26, 148b3=27:57,

150b3=27:65, 151a4=27:68, 153a2=27:81, 154a4=27:87, 155a1=27:90, 164b2=28:36, 170a2=28:58, 172a5=28:70, 175b2=28:80, 176b4=28:84, 177a2=28:86, 177b2=28:88, 184a2=29:29, 187a5=29:43, 187b5=29:46, 188a5=29:47, 188b3=29:49, 191b3=29:64, 194a2=30:8, 204b5=30:53, 212a4=31:28, 222a1=33:12, 222a4=33:13, 222b1=33:14, 222b4=33:16, 223a4=33:18, 224a2=33:20, 229a2=33:39, 232a2=33:52, 234b3=33:60, 239b4=34:14, 240b2=34:17, 241a3=34:20, 241b4=34:23, 244a2-3=34:33, 244b3=34:37, 245b5=34:43, 246a1-2=34:43, 246b4=34:47, 248b4=35:3, 250b2-4=35:11

(Ar. in, Far. ki) *Yoḳdur tañgrı meger ol.* 248b4=35:4

2. belki, böylece, o zaman.

(Ar. leʿalle, Far. meger) *Ḥaḳ, birdük Mūsā'ya kitābı andan soкra kim helāk ḳılduḳ bölükler ...yol göster ve raḥmet ḳıl kim meger anlar ögit dutalar.* 166a4=28:43

m. 17b1=20:10, 54b5=21:111, 122a2=26:40

3. dikkat edin, gözünüzü açın, şunu bilin ki!

(Ar. elā, Far. meger) *Meger Tañgrınundur ol kim göklerde...* 105b3=24:64

4. yakında, hemen, derhal.

(Ar. se, Far. meger) *Ben gördüm odı meger ben getürem size andan ḫaber ya getürem size yanmış dutılmış meger kim siz yavu ḳılduḳuz.* 138b3=27:7

5. ya da, veya, yoksa.

(Ar. em, Far. yā meger) *Ne boldı banġa kim göremezven hüdhüdi meger ol bundan ġāib durur.* 141b3=27:20

6. doğrusu, gerçekten, bilakis.

(Ar. bel, Far. ne ki) *Meger siz ḳavmsız cāhil.* 148a4=27:55

7. eğer.

(Ar. in, Far. hemī) *Meger dilersin kim bolasın cabbār yir yüzinde.* 160a1=28:19

8. ama, fakat.

(Ar. fe emma, Far. ammā) *Meger anlar kim īmān getürdiler ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar, anlar görklü çemen üsdinde şādī ḳılalar.* 195b2=30:15

=> **kim meger** 21b1=20:44, 87b3=24:1, 93b1=24:27, 95a5=24:31**; tā meger** 39b4=21:13, 42b4=21:31

meger kim: 1. meğer ki, böylece, belki, umulur ki.

(Ar. leʿalle, Far. tā meger) *Ve dutar mısız kūşeleri meger kim siz muḫalled bolasız.* 129a3=26:129

m. 33a4=20:113, 36a5=20:130, 47a2=21:58, 47b1=21:61, 63b3=22:36, 71b5=22:77, 84b5=23:100, 102a4=24:56, 104b4=24:61, 138b4=27:7, 146b5=27:46, 162b5=28:29, 173a5=28:73, 202a2=30:41, 214b1=32:3, 217b2=32:21

(Ar. leʿalle, Far. meger) *Buncılayın musaḫḫar ḳılduḳ size ve meger kim siz şükr edesiz.* 63b3=22:36

m. 165a4=28:38

2. nedeniyle, -den dolayı.

(Ar. illā, Far. meger ki) *Ve biribimedük senden ilerü hīç peyġāmber meger kim oḳıdı dīvligi buraḳmaḳ oḳımaḳda.* 66b3=22:52

m. 64a5=22:40

3. ancak, sadece, -den başka, hariç.

(Ar. illā, Far. meger) *Zānī kişi ʿavrata nikāḥ ḳılmaya meger kim zānī ʿavrat.* 88a3=24:3

m. 94b2=24:31, 107b3=25:8, 115a1=25:56, 118b4=26:5, 125a4=26:77, 132b2=26:171, 137a4=26:227, 148a5=27:56, 170a5=28:59, 181b1=29:18, 213a4=31:32, 220b2=33:6, 237b1=34:3, 241a4=34:21, 242b2=34:28, 246b3=34:46

(Ar. illā, Far. meger ki) *Ve biribimedük kim sinden ilerü peyġāmberlerden meger kim anlar yirleridi ṭaʿām ve yürirleridi bāzārlarda.* 109b2=25:20

m. 111b4=25:33, 182b2=29:24

4. hatta, olmadıkça.

(Ar. ḥattā, Far. tā) *Girmeŋüz eve kendü evüŋüzden ayruḳ meger kim destūr dileyesiz ve girdiŋüzde selām ḳıluḳ ḳavmına.* 93a5=24:27

5. adeta, neredeyse.

(Ar. leʿalle, Far. meger) *Meger kim sen kendüsüŋi öldüricisin eger bolmasaḳ müʾmin.* 118b1=26:3

6. eğer, şayet.

(Ar. ev, Far. yā) *ʿAẕāb ḳılam anġa ḳatı ʿaẕāb, yoḳsa depeleyem anı meger kim getüre banġa ḥüccet belgülü.* 141b4=27:21

mekān (Ar.): mekan, makam, yer.

(Ar. mekān, Far. cāygāh) *Pes bilsünler kim durur ol yavuzıraḳ bola mekānında ve süstrek bola süyi.* 13a4=19:75

mekr (Ar.): hile, düzen.

(Ar. mekr, Far. mekrī) *Ve mekr ḳılalar mekr...* 147b1=27:50

(Ar. mekr, Far. sigāliş) *Kendü mekrleri birle helāk bolur.* 250a5=35:10

m.-inüŋ 147b3=27:51

mekr ḳıl-: hile yapmak, tuzak kurmak.

(Ar. mekr, Far. mekr kerden) *Biz daḳı mekr ḳılduḳ mekr...* 147b1=27:50

(Ar. mekr, Far. sigālīden) *Ḳılmaḳ ġuṣṣa anlara ve bolmaḳ ṭarlıḳda anun üçün kim mekr ḳılalar.* 151b2=27:70

m.-urıduḳuz 243b4=34:33

m.-i ḳ.-alar 250a4=35:10

melāmet (Ar.): kınanmış, ayıplanmış.

(Ar. melūm, Far. melāmet kerde) *Kim bunlar melāmet bolmayalar.* 73a3=23:6

melekūt (Ar.): mülk, yönetim, idare.

(Ar. melekūt, Far. -) *Kim durur ol kim anun elinde durur dükeli melekūt nesene...* 83b1=23:88

melik (Ar.): hükümdar, melik.

(Ar. melik, Far. melik) *Kim ben buldum bir ʿavratı kim anlarun meliki durur...* 142a3=27:23

melʿūn (Ar.): lanetlenmiş, rahmetten uzak.

(Ar. melʿūn/īn, Far. melʿūn/ān) *Melʿūnlar ḳanda kim bulalar anları, ṭutalar ve depeleyeler.* 234b4=33:61

memlük (Ar.): mülk, sahip olunan şeyler.

(Ar. mülk/meleket, Far. pādşāh est desthā) *Ve anlar kim isderler mukāteb ḳılmaġa memlüklerini satuḳuz bunları kendülere...* 95b5=24:33

menfaʿat (Ar.): fayda, menfaat.

(Ar. menfaʿat, Far. menfaʿat/hā) *İçirevüz size andan kim bunlarun ḳarınlarında durur ve sizüŋ bola anda menfaʿatler çoḳ ve andan yiyesiz.* 75a2=23:21

menfaʿat deg-: fayda vermek, yararlı olmak.

(Ar. nefʿ, Far. menfaʿat kerden) *Depelemeŋ anı kim tiz bola kim menfaʿat dege bize, ya anı dutavuz oġullıġa.* 157b1=28:9

menkūḥe (Ar.): nikahlı kadın, eş.

(Ar. zevc/ezvāc, Far. cüft/ān) *Taŋ͡grımuz, bir bize bizüm menkūḥelerümüzden ve oġlanlarumuzdan aydınlıḳ gözümüze ve eyle bizi muttaḳīlerden imām.* 117b4=25:74

meṣel (Ar.): 1. misal, örnek. **krş. masal**

(Ar. meṣel/emṣāl, Far. meṣel/hā) *Size meṣel urduḳuz, işidük anı.* 71a1=22:73

m. 111b3=25:33, 187a4=29:43, 198b1=30:28, 206a2=30:58

m.-i (iye.) 96b2=24:35

m.-ine 186b5=29:41

m.-ler 97a3=24:35, 112b2=25:39

2. masal.

(Ar. meṣel, Far. dāstān) *Dürüstlik birle, biribidük sizdin yanġa ḥüccetler rūşen ve meṣel anlardan kim geçdiler sizden ilerü, ögit bola mutteḳīlere.* 96a5=24:34

meṣel ur-: açıklamak, anlatmak, izah etmek. **krş. meṣel vur-**

(Ar. żarbuʾl-meṣel, Far. meṣel zeden) *Bu durur ol meṣel kim ururuz anı ādemīlere ve bilimeyeler anı meger ʿālimler.* 187a4=29:43

u.-dı 198b1=30:28

u.-duḳ 112b2=25:39, 206a1=30:58

u.-duḳuz [-duŋuz] 71a1=22:73

meṣel vur-: misal getirmek, örneklendirmek. **krş. meṣel ur-**

(Ar. żarbuʾl-meṣel, Far. meṣel/hā zeden) *Gör, nice vurdılar sanġa meṣeller?* 107b4=25:9

v.-ur m. 97a3=24:35

mestūre (Ar.): örtülü, kapalı.

mestūre ʿavrat: örtünmüş, iffetli kadın.

(Ar. muḥṣaneᵗ, Far. zenān-ı bākīre) *Ve daḳı anlara kim töḫmet iderler mestūre ʿavratlara eger getürmeseler dört ṭanuḳ...* 88a5=24:4

meşġūl (Ar.): bir işle uğraşan, iş görmekte olan.

=> fısḳa meşġul 185a4=29:34; ḳavī meşġūl bol- 72b5=23:2

meşġūl ḳıl-: 1. oyalamak, alıkoymak.

(Ar. ilhāʾ, Far. meşġūl kerden) *Erenler kim meşġūl ḳılmaya anları...* 97b1=24:37

2. vazgeçmek, terk etmek, ihmal etmek.

(Ar. ẕuhūl, Far. meşġūl kerden) *Meşġūl ḳılam dükeli süt birici...* 55a5=22:2

metāʿ (Ar.): fayda, menfaat.

(Ar. metāʿ, Far. kālā) *Ḳaçan kim isdeyesiz anlardan metāʿ, ḥicāb ardından dileŋ anlardan.* 232b3=33:53

m.-ġuz (-ŋuz) 93b5=24:29

=> dirlik metāʿı 170b4=28:61

mevc (Ar.): dalga.

(Ar. mevc, Far. mevc) *Geye anı yaʿni örte bir mevc üstinde mevc.* 98a4=24:40

m. 213a2=31:32

mevḳūf (Ar.): durdurulmuş, alıkonulmuş.

mevḳūf bol-: durdurulmak, alıkonulmak.

(Ar. mevḳūf, Far. bāz dāşte būden) *Eger göresin iy Muḥammed kim ẓālimler mevḳūflardan bolalar Taŋ̂rıları ḳatında!* 243a3=34:31

mevlā (Ar.): dost, yardımcı.

(Ar. mevlā, Far. ŋudāvend) *Ve duʿā oḳıya anı kim ziyānı anuḳ yaḳındıraḳ bola assısından çün yavuz durur dönilmiş mevlāsı...* 58a4=22:13

(Ar. mevlā, Far. mevlā) *Eger bilmeziseŋüz atalarını ḳarındaşlaruŋuzdur ve mevlāḳuzdur (mevlāŋuzdur) dīn içinde.* 220a2=33:5

mezgit (Far.): mescid.

(Ar. mescīd, Far. mezgit/hā) *Ve ger ne Tan͡grı yıġmaḳı bola idi ādemīleri biri birinden vīrān ḳılarıdı ṣavmaʿaları ve kiliseleri ve mezgitleri...* 64b2=22:40

mihr (Far.): merhamet, şefkat.

(Ar. raʾfeᵗ, Far. mihrbānī) *Dutmasun sizi bunlarun içün mihr Tan͡grı dīninde…* 87b5=24:2

miḥrāb (Ar.): 1. mihrap.

(Ar. miḥrāb, Far. miḥrāb) *Miḥrābdan ḳıġırdı bunlardın yanġa...* 2a4=19:11

m.-dan 2a4=19:11

2. yüksek yer, kale.

(Ar. miḥrāb, Far. miḥrāb) *Eyleyeler anġa anı kim dileye miḥrāblardan ve butlardan...* 239b1=34:13

mihr (Far.): sevgi.

mihrlü (Far + T.): esirgeyen, merhametli, şefkatli; esma-yı hüsnadan.

(Ar. raḥmān, Far. mihrbān) *Çalabumuz mihrlü…* 55a1=21:112

(Ar. er-raʾūf, Far. mihrbān) *Ādemīlere mihrlü durur...* 69b1=22:65

mihrubān (Far.): şefkatli, merhametli.

(Ar. berr, Far. mihrbān) *Ve mihrubān ḳıldı bini anama...* 5b3=19:32

(Ar. - , Far. mihrbān) *Andan berkitdi ʿarşa mihrbān Tan͡grınun.* 115b2=25:59

miḳdār (Ar.): miktar.

(Ar. miḳdār, Far. endāze) *Andan yuḳaru çıḳa andın yanġa ol gün kim anun miḳdārı bin͡g yıl anun bigi sarsız.* 215a1=32:5

minnet (Ar.): minnet, şükran

minnet ḳıl-: lutfetmek, iyilik etmek, minnet vermek.

(Ar. menn, Far. minnet nihāden) *Ḥaḳīḳat kim minnet ḳılduḳ sanġa...* 20a2=20:37

m.-ur 176a3=28:82

minnet ḳo-: başa kakmak.

(Ar. menn, Far. minnet nihāden) *Ve budur niʿmet kim minnet ḳodı anun birle banġa kim ḳullanduḳ Yaʿḳūb oġlanlarını.* 120b1=26:22

minnet ḳoy-: lutfetmek, iyilik etmek.

(Ar. menn, Far. minnet nihāden) *Ve dilerüz kim minnet ḳoyavuz anlara kim żaʿīf dutdılar anları yirde...* 156a5=28:5

mīrāṣ (Ar.): miras.

mīrāṣ al-: miras almak.

(Ar. virṣ, Far. mīrāṣ ber dāşten) *Bizüz biz mīrāṣ alınuruz yiri...* 6b5=19:40

mīrāṣ alıcı: varis.

(Ar. vāriṣ/ūn, Far. mīrāṣ berān) *Barıduḳ biz mīrāṣ alıcılar.* 170a2=28:58

mīrāṣ almışlar: varisler, yakınlar.

(Ar. mevālī, Far. mīrāṣ-berān) *Ve benven kim ḳorḳarvan mīrāṣ almışlardan binden soḳra.* 1a2=19:5

mīrāṣ bir-: miras bırakmak, varis kılmak.

(Ar. īrāṣ, Far. mīrāṣ dāden) *Kim mīrāṣ birdi size yirlerini...* 225b1=33:27

m.-dük 123b4=26:59

mīrāṣ bul-: varis olmak.

(Ar. virṣ, Far. mīrāṣ yāften) *Anlar kim mīrāṣ bulalar uçmaḳı...* 73b2=23:11

mīrāṣ ilet-: miras almak, miras bırakmak, vāris kılmak.

(Ar. virṣ, Far. mīrāṣ ber dāşten) *Yazduḳ Zebūr kitābında vaḥyden soḳra Dāvud kim yir uçmaġuḳ mīrāṣ ileteler anı, ḳullar eyüler.* 54a3=21:105

m.-e 1a4=19:6

(Ar. īrāṣ, Far. mīrāṣ dāden) *Bu durur uçmaḳ ṣıfatı kim mīrāṣ ileteler bizüm ḳullarumuzdan anġa kim bola perhīzlü.* 11a1=19:63

mīrāṣ ileten: mirasçı, varis.

(Ar. vāriṣ, Far. mīrāṣ ber/ān) *Ve eylegil bini mīrāṣ iletenlerden niʿmetlü uçmaḳı.* 125b5=26:85

mīrāṣ iletici: varis, mirasçı; miras sahibi.

(Ar. vāriṣ/īn, Far. mīrāṣ ber/ān) *Yā Rab ...sensin yigrek mīrāṣ iletici.* 51b3=21:89

m. 156b2=28:5

(Ar. vāriṣ, Far. mīrāṣ yāfte/gān) *Anlar durur mīrāṣ ileticiler.* 73b1=23:10

miṣāl (Ar.): misal, örnek.

miṣālsüz (Ar. + T.): aziz, yüce, benzersiz; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Ol durur miṣālsüz ve ḥakīm.* 183a4=29:26

miṣl (Ar.): benzer, kat.

miṣli yoḳ: aziz, yüce, benzersiz; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Tañgrı … miṣli yoḳ ve ögilmişdür.* 238a2=34:6

miṣlsüz (Ar. + T.): aziz, yüce, benzersiz; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Kim Tañgrıḳ durur miṣlsüz...* 134b2=26:191

m. 152b3=27:78

miyān (Far.): orta, vasat.

miyāncı (Far. + T.): ortalama, vasati.

miyāncı bol-: aşırılığa kaçmamak, orta yolu tutmak.

(Ar. muḳteṣid, Far. miyānçī būden) *Ḳaçan kim ḳurtara anları ḳurudın yanġa miyāncılar bolalar ve münkir bolmayalar āyetlerümüze...* 213a3=31:32

muʿayyen (Ar.): apaçık, belli.

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *Tañgrım bilürirek durur anı kim geldi ṭoġru yola ve ol kim gümrāhlıḳda durur muʾayyen.* 177a1=28:85

m. 118b1=26:2, 121a4=26:30, 126b4=26:97

mubṭil (Ar.): boş söz söyleyen, yanlış fikirler ileri süren.

(Ar. mubṭil/ūn, Far. kej-gūy/ān) *"Siz mubṭillersiz." diyeler.* 206a3=30:58

muʿcizāt (Ar.): mucizeler, ayetler.

(Ar. āyetīn, Far. muʿcizī) *Ḥaḳīḳat geldük sanġa muʿcizāt birle...* 22a1=20:47

muhācir (Ar.): hicret eden, muhacir.

(Ar. muhācir/īn, Far. hicret konende/gān) *Ḳaçan bireleridi ḫısımlıḳ birle ve yoḳsullara ve muhācirlere Tañgrı yolında ve ʿafv ḳılun ve andan geçüŋ.* 92a4=24:22

(Ar. muhācir/īn, Far. muhācir/ān) *Tañgrı kitābında müʾminlerden ve muhācirlerden meger kim işleyesiz dostlaruḳuz bile eylük...* 220b2=33:6

muḫālefet (Ar.): muhalefet, aykırılık, düşmanlık.

muḫālefet ḳıl-: ihtilafa düşmek, anlaşmazlık yaşamak, karşı gelmek.

(Ar. iḫtilāf, Far. ḫilāf kerden) *Kim Tañgrıŋ seçe anlarun arasından ḳıyāmet güni ol neden kim muḫālefet ḳılurlarıdı.* 218a3=32:25

(Ar. muḫālefeṯ, Far. muḫālefet kerden) *Sıġınduya saḳlansunlar anlar kim muḫālefet ḳılalar anun buyruḳından kim dege anlara fitne...* 105b2=24:63

muḫalled (Ar.): ebedi, daimi.

(Ar. ḫuld, Far. cāvidāne) *Ol kim yig ya uçmaḳ muḫalled ol kim vaʿde ḳıldı muttaḳīlere?* 108b3=25:15

m. 108b4=25:16, 216a5=32:14

(Ar. ḫālid, Far. cāvidān bāşende) *Anlar kim mīrāṣ bulalar uçmaḳı ṭolu aġaçlu, anlar durur anda muḫalled.* 73b2=23:11

muḫalled bol-: ebedi olmak.

(Ar. ḫālid, Far. cāvidāne būden) *Maḳām eyleyevüz anlara uçmaḳdan köşkler kim aḳa anun altından arḳlar, muḫalled bola anda.* 190b1=29:58

m.-alar 53b3=21:102, 207b4=31:9, 235a4=33:65

(Ar. ḫuld, Far. cāvidān kerden) *Ve dutar mısız kūşeleri meger kim siz muḫalled bolasız.* 129a3=26:129

=> hemīşe muḫalled bol- 85b1=23:103

muḫalled diri bol-: gerçekten yaşamak, daimi hayat sürmek.

(Ar. ḥayevān, Far. cāy-ı zīsten) *Ve aḫīret sarāyı eyle bola kim muḫalled diri bolalar.* 191b4=29:64

muḥkem (Ar.): karar kılınacak, durulacak yer.

(Ar. ḳarār, Far. cāygāh) *Andan eyledük anı püşt suyı, berkitdük muḥkem.* 73b4=23:13

muḥkem ḳıl-: sağlamlaştırmak, sağlam yapmak.

(Ar. şedd, Far. saḫt kerden) *Muḥkem ḳıl anun birle bāzūmı.* 19b3=20:31

(Ar. itḳān, Far. muḥkem kerden) *Ol kim muḥkem ḳıldı her neseneyi.* 154b2=27:88

muḥkem ḳılınmış: hikmet dolu.

(Ar. ḥakīm, Far. muḥkem kerde) *Bu durur kitāb āyetleri muḥkem ḳılınmış, yol gösterici ve raḥmet eyülere.* 206b3=31:2

muḥsin (Ar.): iyilik eden, iyi davranan, güzel hareketlerde bulunan.

muḥsin bol-: iyilik etmek.

(Ar. muḥsin, Far. nīkūkār būden) *Her kim ısmarlarısa yüzini Tañgrı dapa ol muḥsīn bolġa.* 211a4=31:22

muḥtācsuz (Ar. + T.): kimseye muhtaç olmayan; esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ġaniyy, Far. bī-niyāz) *Çalap muḥtācsuz durur...* 178b2=29:6

m. 69a3=22:64, 211b5=31:26

muḥtācsuz ḳıl-: ihtiyaçsız hâle getirmek, ihtiyacını karşılamak.

(Ar. iġnāʾ, Far. bī-niyāz kerden) *Ve arınsunlar anlar kim ümīdleri yoḳdur nikāḥ ḳılmaḳa kim muḥtācsuz ḳıla bunları Tañgrı kendü faẓlından.* 95b4=24:33

muḫtelif (Ar.): çeşitli, tutarsız, çelişkili.

muḫtelif bol-: ihtilafa düşmek.

(Ar. iḫtilāf, Far. Muḫtelif şoden) *Muḫtelif boldılar bölükler aralarında.* 6a5=19:37

muḳarreb (Ar.):yaklaşmış, yakın.

muḳarreb eylenmiş: yaklaştırılmış, dost edinilmiş.

(Ar. muḳarreb, Far. nezdīk kerde/gān) *Siz bolasız benüm muḳarrebüm eylenmiş.* 122a5=26:42

mukāteb (Ar.): yazılmış, yazılı.

mukāteb ḳılmaḳ: yazılı antlaşma yapma, antlaşma.

(Ar. kitāb, Far. mukātebet kerden) *Ve anlar kim isderler mukāteb ḳılmaġa memlüklerini satuḳuz bunları kendülere.* 95b5=24:33

muḳātele (Ar.): savaş.

muḳātele ḳıl-: savaşmak.

(Ar. muḳātele^{t}, Far. kārzār kerden) *Ḫaber birdiler anlara kim muḳātele ḳılalar anun bile kim ẓulm ḳılalar.* 64a3=22:39

(Ar. muḳātele[t], Far. ḥarb kerden) … *muḳātele ḳılmayalarıdı meger azacuḳ.* 224a1=33:20

muḳīm (Ar.): ikâmet eden, oturan.

=> namāza muḳīm bolmaḳ 63a3=22:35

muntaẓır (Ar.): bekleyen, intizar eden.

(Ar. munteẓir, Far. çeşm dārende) *Kim anlar muntaẓırlar durur.* 219a1=32:30

muntaẓır bol-: beklemek.

(Ar. intiẓār, Far. çeşm dāşten) *Yüz döndür anlardan ve muntaẓır bol.* 218b5=32:30

murādsuzlıḳ/ġ (Ar. + T.): gayrımeşru ilişki, zina.

(Ar. biġā᾽, Far. peşīmānī) *Düşvār dutmaḳuz ḳaravaşlaruḳuzı murādsuzlıġa...* 96a2=24:33

muṣaḫḫar (Ar.): ele geçirilmiş.

muṣaḫḫar ḳıl-: emri altına almak, emrine vermek, rām etmek.

(Ar. tesḫīr, Far. musaḫḫar kerden) *Buncılayın musaḫḫar ḳılduḳ size ve meger kim siz şükr edesiz.* 63b3=22:36

m.-duḳ 63b5=22:37

(Ar. tesḫīr, Far. fermān ber-dār kerden) *Fehm birdük Süleymān'a ve dükeline birdük ḥikmet ve bilü ve muṣaḫḫar ḳılduḳ Dāvud'a ṭaġları...* 49b5=21:79

m.-dı 191a1=29:61, 210b2=31:20, 212b1=31:29

(Ar. - , Far. musaḫḫar kerden) *Süleymān'a musaḫḫar ḳılduḳ yili irte bolınca bir aylıḳ yol ve daḳı gice bolınca bir aylıḳ yol.* 239a2=34:12

muṣībet (Ar.): musibet, bela.

(Ar. muṣībe[t], Far. muṣībet) *Ve eger anlara degmezise muṣībet ol neseneyi kim ilerü ṭutmış elleri durur...* 167a3=28:47

muştı (Far. *müjde*): sevindirici haber, müjde.

muştıla- (Far. + T.): müjdelemek.

(Ar. tebşīr, Far. müjde dāden) *Biz muştılayavuz saḳa oġulan.* 1b1=19:7

m.-yavuz 1b1=19:7

mutaʿ (Ar.): verilmiş.

mutaʿ ḳıl-: boşanan kadına elbise ve eşya vermek; faydalandırmak.

(Ar. temtīʿ, Far. berḫūrdārī dāden) *Eger dileriseŋüz bu dünyā dirligini ve ārāyişini, gelüŋ kim sizi mutaʿ ḳılavum sizi kimse eyleyelüm eyü.* 225b4=33:28

m.-un 230b2=33:49

muṭīʿ (Ar.): boyun eğen, itaatkar.

(Ar. ḫāżiʿ, Far. fermān ber-dār/ān) *Eger dilesevüz aşaġa biribiyevüz bunlara gökden āyet, kim bola boyınları anġa muṭīʿ*. 118b3=26:4

muṭīʿ bol-: itaat etmek, tabi olmak, boyun eğmek.

(Ar. iṭāʿat, Far. fermān burden) *Her kim muṭīʿ boldı Taŋ͡grıya ve peyġāmberine, ḳurtıldı ḳurtılmaḳ ʿaẓīm.* 236a2=33:71

m.-urısaḳuz [-urısaŋuz] 101b1=24:54

m.-ma 179a2=29:8, 209a4=31:15, 219a3=33:1, 230a3=33:48

m.-un [m. -uŋ] 101a4=24:54; muṭīʿ boluḳ 30a1=20:90, 127b3=26:110, 128b5=26:126, 130b3=26:150, 131b5=26:163; muṭīʿ boluĸ 102a4=24:56, 127b1=26:108, 129a4=26:131, 130a4=26:144, 133a3=26:179, 226b5=33:33

m.-maḳ [-maŋ] 130b4=26:151

(Ar. iṭāʿat, Far. fermān ber dāşten) *īmān getürürüz Taŋ͡grıya ve peyġāmbere muṭīʿ bolduḳ.* 100a3=24:47

(Ar. ittibāʿ, Far. mutābaʿat kerden) *Ve muṭīʿ bol anġa kim vaḥy ḳılur sanġa Taŋ͡grıdan.* 219a4=33:2

m.-uḳ [-uŋ] 211a1=31:21

muṭīʿ bolmış bol-: itaat etmiş olmak, teslim olmak, teslim olmak.

(Ar. iṭāʿat, Far. fermān burden) *İy kāşkā biz muṭīʿ bolmış bola ıduḳ Taŋ͡grıya ve daḳı peyġāmbere!* 235b1=33:66

muṭīʿ degül: kafir, inkar eden.

(Ar. kāfri, Far. kāfir) *Kāfirler muṭīʿ degül...* 114a5=25:52

muṭīʿ ʿavrat: 1. Allah'a itaat eden kadın.

(Ar. ḳānitᵗ/ḳānitāᵗ, Far. zen/ān-ı fermān-ber-dār) *...ve muṭīʿ erenler ve muṭīʿ ʿavratlar ve ṭoġru sözlü erenler ve ṭoġru sözlü ʿavratlar...* 227a5=33:35

2. mütevazi kadın.

(Ar. ḫāşiᶜat, Far. zen/ān-ı fermān-ber-dār) *...ṣābir erenler ve ṣābir ᶜavratlar ve muṭīᶜ erenler ve muṭīᶜ ᶜavratlar...* 227b1-2=33:35

muṭīᶜ eren: 1. Allah'a itaat eden erkek.

(Ar. ḳānit/īn, Far. merd/ān-ı fermān-ber-dār) *...ve muṭīᶜ erenler ve muṭīᶜ ᶜavratlar ve ṭoġru sözlü erenler ve ṭoġru sözlü ᶜavratlar...* 227a5=33:35

2. mütevazi, alçak gönüllü erkek.

(Ar. ḫāşiᶜ/īn, Far. merd/ān-ı fermān-ber-dār) *...ṣābir erenler ve ṣābir ᶜavratlar ve muṭīᶜ erenler ve muṭīᶜ ᶜavratlar...* 227b1=33:35

=> buyruḳa muṭīᶜ ḳıl- 69a4=22:65

mutteḳī (Ar.): Tanrı'dan korkan, takva sahibi.

(Ar. mutteḳī, Far. perhīzkār) *Ve yaḳın eylediler uçmaḳı muttaḳīlere.* 126a4=26:90

m.-leri 14b2=19:85

m.-lere 96b1=24:34, 108b3=25:15

m.-lerden 117b5=25:74

m.-lerüŋ 176b1=28:83; muttaḳīllerün 36b5=20:132

mübeyyen (Ar.): belli, apaçık.

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *Dili birle ᶜArābī mübeyyen.* 134b5=26:195

mübīn (Ar.): açık, besbelli

=> ḥaḳḳu'l-mübīn 93a1=24:25

mücrim (Ar.): suçlu, cürüm işleyen.

(Ar. mücrim/īn, Far. günāhkār/ān) *Bel sizdüŋüz mücrimler.* 243b3=34:32

müddet: süre, müddet.

=> nice müddet 86b1=23:112

müfsīd (Ar.): fesat çıkaran, bozguncu.

(Ar. mufsid/īn, Far. tebāhkār/ān) *Kim Taŋ͡grı sevmez müfsīdleri.* 174b3=28:77

m.-lerden 156a4=28:4

m.-lerün [-lerüŋ] 140a2=27:14

mühr (Far.): mühür, son, sonuncu.

(Ar. ḫātem, Far. mühr) *Muḥammed … peyġāmberler mühri durur.* 229a4=33:40

mühr ḳıl-: mühürlemek.

(Ar. ṭabʿ, Far. mühr kerden) *Mühr ḳıla Taŋ͡grı anlarıḳ göŋ͡gline...* 206a3=30:59

mülk (Ar.): mülk, sahip olunanlar.

(Ar. mülk, Far. pādşāh) *Bildük anı kim vācib ḳılduḳ anlara erlik ʿavratlıḳ içinde ve daḫı mülki yemīnden kim bolmaya saṅa ṭarlıḳ.* 231a5=33:50

=> Taŋ͡grı anda bar ṭūl ve senā ve mülk 118a5=26:1

müʾmin: iman eden, mümin.

(Ar. muʾmīn/īn, Far. muʾmīn/ān) *Ol kim bolurısa müʾmin, fāsıḳ birle berāber bolmaya.* 217a1=32:18

m. 52b1=21:94

m.-e 227b5=33:36

m.-ler 72b4=23:1, 95a4=24:31, 104b4=24:62, 128a1=26:114, 140a5=27:15, 193b1=30:4, 234a4=33:59, 243a5=34:31

m.-leri 51b1=21:88, 221b3=33:11, 224a4=33:22

m.-lere 88a5=24:3, 94a1=24:30, 138a1=27:2, 152b1=27:77, 187b1=29:44, 203b2=30:47, 220a4=33:6, 225a2=33:25, 228b2=33:37, 229b3=33:43, 230a2=33:47

m.-lerden 88a2=24:2, 157b4=28:10, 167b1=28:47, 220b1=33:6, 231a4=33:50, 241a4=34:20

m.-lerün [-lerüŋ] 100b3=24:51

m.-lersiz 71b4=22:77

(Ar. āmenū, Far. müʾmin/ān) *Kim anı ʿivaż ḳılalar anlara kim müʾmin durur ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳılurlar kendü faẓlından.* 202b5=30:45

m.-ler 229a5=33:41, 230a5=33:49, 233b3=33:56, 236a1=33:70

m.-lersiz 93a4=24:27, 102b1=24:58, 221a3=33:9, 232a4=33:53

(Ar. müʾmin/īn, Far. girevīde/gān) *Meger kim sen kendüsüŋi öldüricisin eger bolmasaḳ müʾmin.* 118b1=26:3

m. 119a3=26:8

m.-ler 100a4=24:47, 127a3=26:103

m.-lerden 127a2=26:102, 128b2=26:121, 134b1=26:190, 136a5=26:215, 224b1=33:23

(Ar. - , Far. müʾmin/ān) *Kim ol işidür müʾminler ḳatında.* 247a4=34:50

m.-lere 218b3=32:28

m.-lerüĸ [-lerüŋ] 218b4=32:29

(Ar. - , Far. -) *Andan göresin kim kāfirler yüzleri ve başları aşaġa düşmiş tan͡grıları ḳatında müʾmin eyide: "İy Çalap! Gördük ve işitdük..."* 215b5=32:12

müʾmin bol-: inanmak, mümin olmak

(Ar. müʾmin, Far. müʾmin būden) *Ve her kim işleye eylüklerden, ol mü'min bola, ḳorḳmasun ẓulmden ve güzāfdan daḳı ḳorḳmasun.* 33a2=20:112

(Ar. īmān, Far. girevīden) *Ve bolmaya māllaruḳuz ve daḳı oġlanlaruḳuz anġa kim yaḳın ḳıla sizi bize yaḳınlıḳ meger anġa kim müʾmin bola...* 244b3=34:37

m.-dılar 179a4=29:9, 179b5=29:11, 217a1=32:19, 249a5=35:7

m.-alar 182b4=29:24

müʾmin ʿavrat: mümin kadın.

(Ar. müʾmineᵗ/müʾmināt, Far. zen/ān-ı girevīde) *Kim müsülmān erenleri ve daḳı müsülmān ʿavratlar ve müʾmin erenler ve müʾmin ʿavratlar...* 227a4=33:35

(Ar. müʾmineᵗ/müʾmināt, Far. müʾmin/āt) *Tan͡grı … tevbe bire müʾminlerüŋ erine ve ʿavratına.* 236b2=33:73

müʾmin er: mümin erkek.

(müʾmin/īn, Far. müʾmin/ān) *Kim ʿaẕāb ḳıla Tan͡grı münāfiḳlaruŋ erine ve ʿavratına ve daḳı müşriklerüŋ erine ve ʿavratına...* 236b2=33:73

müʾmin eren: mümin erkek.

(Ar. müʾmin/īn, Far. merd/ān-ı girevīde) *Kim müsülmān erenleri ve daḳı müsülmān ʿavratlar ve müʾmin erenler ve müʾmin ʿavratlar...* 227a4=33:35

(Ar. müʾmin/īn, Far. müʾmin/ān) *Anlar kim rence ḳılurlar müʾmin erenleri ve müʾmine ʿavratları...* 234a1=33:58

müʾmine: mümine, inanan kadın.

(Ar. müʾmineᵗ, Far. müʾmine) *Müʾmine ʿavrat daḳı kim kendüsini bağışladı peyġāmbere...* 231a2=33:50

m.-ye 227b5=33:36

mü'mine ʿavrat: mümine, inanan kadın.

(Ar. mü'mineᵗ/mü'mināt, Far. zen/ān-ı mü'mine) *Ḳaçan kim nikāḥ ḳılasız mü'mine ʿavratları, ṭalāḳ birüriseŋüz andan ilerü kim ḳavışasız...* 230a5=33:49

m.-lara 94a4=24:31

(Ar. mü'mineᵗ/mü'mināt, Far. mü'min/ān) *Anlar kim rence ḳılurlar mü'min erenleri ve mü'mine ʿavratları...* 234a1=33:58

mümkin (Ar.): yerleşik, sabit. (?)

mümkin bol-: yerleşmek.

(Ar. temkīn, Far. mümkin būden) *Ya mümkin bolmaya anlara imīn dirile andın yaṅġa yimişler dükeli dürlü urūz bizüm ḳatumuzdan.* 169b2=28:57

münāfiḳ (Ar.): münafık.

(Ar. munāfıḳ, Far. münāfıḳ) *Ayırmayınca Çalap anları kim mü'min boldılar ve daḳı ayıra münāfiḳları.* 179b5=29:11

m.-lar 221b4=33:12, 234b1=33:60

m.-lara 219a3=33:1, 224b5=33:24, 230a3=33:48

münāfiḳ er / ʿavrat: münafık erkek / münafık kadın.

(Ar. munāfıḳ / munāfiḳat, Far. münāfıḳ) *Kim ʿaẕāb ḳıla Taṅrı münāfiḳlaruŋ erine ve ʿavratına...* 236b1=33:73

münker (Ar.): şeriata uygun olmayan, çirkin iş, münker, mâruf'un zıddı.

(Ar. munker, Far. kār-ı bed) *Kim namāz yıġar yavuz işden ve daḳı münkerden.* 187b3=29:45

münkir (Ar.): inkar eden.

(Ar. munkir/ūn, Far. nā-şināḫte/gān) *İmdi siz Ḳur'ān'a münkir misiz?* 46a3=21:50

münkir bol-: inkar etmek, tanımamak.

(Ar. ceḥd, Far. ḫuṣūmet kerden) *Münkir bolmayalar ḥüccetlerümüze meger ẓālimler.* 188b3=29:49

(Ar. ceḥd, Far. münkir kerden) *Ḳaçan kim ḳurtara anları ḳurudın yaṅġa miyāncılar bolalar ve münkir bolmayalar...* 213a4=31:32

(Ar. nekīr, Far. gerdānīden) *Pes dutdum bunları, nice idi baṅġa münkir bolmak.* 65a4=22:44

müstevlī (Ar.): ele geçiren, hükmeden, hakim.

(Ar. istivāʾ, Far. müstevlī) *Taṅ͡grı ʿarşda daḳı müstevlī durur.* 16b5=20:5

m. 214b3=32:4

müsülmān (Far.): müslüman; teslim olan.

(Ar. müslim/īn, Far. müsülmān/ān) *Anlar müsülmān durur.* 153a3=27:81

m.-lar 54b2=21:108, 72a3=22:78, 144b4=27:38, 168b4=28:53, 204b5=30:53

m.-lardan 155a4=27:91

(Ar. müslim, Far. üstüvār dārende) *Eyidesin kim ol durur ve birildi bize ʿilm andan ilerü ve barıduḳ müsülmān.* 145b5=27:42

müsülmān bol-: teslim olmak, İslam'ı kabul etmek.

(Ar. islām, Far. müsülmān şoden) *Yā Rab! Ben ẓulm ḳıldum kendü tenüme ve müsülmān boldum Süleymān birle Taṅ͡grıya cihāndaḳılar Çalabına.* 146a5=27:44

müsülmān eren / ʿavrat: müslüman erkek / kadın.

(Ar. müslim / müslimet, Far. merd-i müsülmān / zen-i müslümān) *Kim müsülmān erenleri ve daḳı müsülmān ʿavratlar ve müʾmin erenler ve müʾmin ʿavratlar...* 227a4=33:35

müşrik (Ar.): Allah'a şirk koşan, müşrik.

müşrik er / ʿavrat: müşrik erkek /müşrik kadın.

(Ar. muşrik / muşrikeᵗ, Far. müşrik) *Kim ʿaẕāb ḳıla Taṅ͡grı münāfiḳlaruŋ erine ve ʿavratına ve daḳı müşriklerüŋ erine ve ʿavratına...* 236b1-2=33:73

mütābaʿat (Ar.): uyma, itaat etme.

mutābaʿat ḳıl-: tabi olmak, itaat etmek, uymak.

(Ar. ittibāʿ, Far. mutābaʿat kerden) *īmān getürürmiz sanġa mutābaʿat ḳıldı sanġa erāẕileler.* 127b4=26:111

m.-dı 35a1=20:123

m.-dılar 168a3=28:50

m.-avuz 122a2=26:40

m.-maḳ [-maŋ] 107b3=25:8

(Ar. ittibāʿ, Far. mutābaʿat şoden) *Eger mutābaʿat ḳıla idi ḥaḳḳa ārzūlarına fesād gele idi gökler ve yir ve ol kim anda bola.* 81a4=23:71

(Ar. itbāʿ, Far. mutābaʿat kerden) *Mütābaʿat ḳılduḳ bir nicesine bunlardan bir nicesini ve ḳılduḳ bunları sözler.* 78a5=23:44

mütekebbir (Ar.): kibirli, büyüklenen.

(Ar. cabbār, Far. cabbār) *Şefḳatlu anasına ve atasına ve degülidi mütekebbir ve bed-baḫt.* 2b3=19:14

müteraḳḳib (Ar.): bekleyen, gözetleyen, uman.

(Ar. teraḳḳub, Far. çeşm hemī dāşte) *İrteye degin boldı Mışr şehrinde ḳorḳulu müteraḳḳıb.* 159b2=28:18

müzd (Far.): 1. sevap

(Ar. ṣevāb, Far. pādāş) *Ve artura Taŋ̄grı anları kim yol buldılar ṭoġru yol ... eylükler yigrek Taŋ̄grı ḳatında müzdi ve yigrek yir durur gerü dönmege.* 13b1=19:76

2. karşılık, ücret, kira; mükafat.

(Ar. ecr, Far. müzd) *Ve dilemedüm sizden anġa hīç müzd kim yoḳ durur müzdüm meger Taŋ̄grıdan ʿālemlerün.* 129a1=26:127,

m. 130a5=26:145, 132a1=26:164, 133a4=26:180, 168b4=28:54

m.-üm 127b2=26:109, 129a1=26:127, 130a5=26:145, 132a1=26:164, 133a4=26:180, 246b4=34:47

(Ar. - , Far. -) *Ve eger bolurısa bir ḫardal dānesi aġırı müzdden ve yazuḳdan, getürevüz anı.* 45b3=21:47

m.-i 85a4=23:102, 85a5=23:103

3. rızık, nimet.

(Ar. rızḳ, Far. müzdī) *Bunlara bola maġfiret ve müzd ulu.* 93a4=24:26

müzdūr (Far.): hizmetçi, çalışan.

müzdūr bol-: hizmet etmek, üzretle çalışmak.

(Ar. ecr, Far. müzdūr būden) *Kim ben eyle dilerven kim ʿavratlıġa sanġa birem birini bu iki ḳızumdan ben, anun üçün kim müzdūrum bolasın sekiz yıl.* 162a2=28:27

N

nā-bekār: ahlaksız.

nā-bekār er / ʿavrat: ahlaksız kadın / ahlaksız erkek.

(Ar. ḫabīṯ / ḫabīṯe, Far. merdān-ı pelīd / zenān-ı pelīd) *Yavuz ʿavratlar yavlaḳ erenleredür, nā-bekār erenler nā-bekār ʿavratlarun (ʿavratlaruŋ)...* 93a1-2=24:26

nafaḳa (Ar.): geçimlik, nafaka.

nafaḳa ḳıl-: nafaka vermek, harcamak.

(Ar. infāḳ, Far. hezīne kerden) *Anı kim nafaḳa ḳılasız neseneden, ʿivażını gerü bire.* 245a3=34:39

n.-alar 169a1=28:54, 216b4=32:16

nāgāh (Far.): ansızın, birden.

(Ar. baġteten, Far. nāgāh) *Bunlara gele ḳıyāmet nāgāh...* 67b2=22:55

n. 189b2=29:53

naʿlın (Ar.): ayakkabı, pabuç

(Ar. naʿl, Far. naʿleyn) *Daşra çıḳar naʿlınuḳı (naʿlınuŋı)...* 17b4=20:12

namāz (Far): namaz.

(Ar. ṣalāt, Far. namāz) *Kim namāz yıġar yavuz işden...* 187b2=29:45

n.-ı (bel.) 9a5=19:55, 10a4=19:59, 64b5=22:41, 72a5=22:78, 102a3=24:56, 138a1=27:3, 199b2=30:31, 206b4=31:4, 226b5=33:33

n.-ını 98b4=24:41

n.-ından 102b5=24:58

n.-larını 73b1=23:9

n.-larında 72b4=23:2

=> irte namāzı 102b4=24:58

namāz ḳıl-: namaz kılmak.

(Ar. ṣalāt, Far. namāz) *İy oġlum namāz ḳıl!* 209b5=31:17

n. 18a2=20:14, 36b3=20:132, 187b2=29:45

n.-maġa 5b2=19:31, 48b5=21:73

(Ar. iḳametüʾṣ-ṣalāt, Far. be-pāy dāşten namāz) *Namāz ḳıl.* 187b1=29:45

n.-maḳ 97b2=24:37

namāza muḳīm bolmaḳ: devamlı namaz kılmak.

(Ar. iḳāmetü'ṣ-ṣalāt, Far. ber-pāy dāşten namāz) *… ve ṣābirler daḳı anġa kim bunlara rūzi ḳıldı namāza muḳīm bolmaḳ...* 63a3=22:35

nāme (Far.): kitap, yazı, mektup.

(Ar. kitāb, Far. nāme) *İy benüm ḳavmum buraḳmışlar banġa nāme ulu.* 143a3=27:29

n.-mi 143a1=27:28

nāme yazılmış: yazılı, yazılmış (amel defteri).

(Ar. sicil, Far. nāme bīşīn) *Ol gün dürevüz gökleri nite kim yazmaḳlıḳ nāme yazılmış.* 54a1=21:104

naṣīb (Ar.): nasip.

(Ar. naṣīb, Far. behre) *Ve isde anı kim birdi sanġa Tañrı ol dünyā sarāyını ve unıtma kendü naṣībıḳı (naṣībını) bu dünyādan.* 174a5=28:77

naṣīḥat (Ar.): nasihat, öğüt.

(Ar. ẕikr, Far. pend) *Bunlar anlarun naṣīḥatlerinden yüz çevürenler durur.* 81b1=23:71

naṣīḥat ḳılıcı: öğüt veren.

(Ar. nāṣiḥ/ūn, Far. naṣīḥat konān) *Çıḳ git bu şehrden kim benven sanġa naṣīḥat ḳılıcılardan.* 160a5=28:20

nā-sipās (Far.): küfür, inkar.

(Ar. kufūr, Far. nā-sipās) *Dilemediler çoḳı ādemīlerün meger nā-sipās.* 114a4=25:50

naṣrānī: Hıristiyan.

(Ar. Naṣrāniyy, Far. Tersā/ān) *Anlar kim īmān getürdiler ve anlar kim cuḥūdlardur ve ṣābīlerdür ve Naṣrānīlerdür ve Mecūṣī kitābsuzdur...* 59a2=22:17

nā-zād (Far.): doğmamış, olmayacak.

=> oġlandan nā-zād 1a4=19:5

naẓar (Ar.): bakma, bakış, gözetleme, nezaret.

(Ar. bi-aʿyuni-nā, Far. dīdār) *Eylegil gemü bizüm naẓarumuzda...* 75b5=23:27

naẓar ḳılan: bakan, seyreden.

(Ar. nāẓır/īn, Far. nigerende/gān) *Ve elini kendü ḳoynından çıḳardı, aġarmışıdı naẓar ḳılanlara.* 121b2=26:33

ne: 1. ne! çok, pek çok.

(Ar. - , Far. -) *Ne işide bunlar ve ne göre ol gün kim geleler.* 6b2=19:38

2. ne, niçin?

(Ar. mā-ẕā, Far. çi) *Ne buyurursız?* 121b3=26:35

n. 22b1=20:51, 208a4=31:11, 213b5=31:34

nedür 241b5=34:23

(Ar. mā, Far. çi) *Ne cevāb didiŋüz peyġāmberlere?* 171b3=28:65

n. 235a2=33:63

n.-dür 18b1=20:17, 28a4=20:83, 30a3=20:92, 30b2=20:95, 46a5=21:52, 107a4=25:7, 118a2=25:77, 120b2=26:23, 141b2=27:20, 161a1=28:23

(Ar. - , Far. çi) *Ve nedür ʿilm benüm, anġa kim siz eylersiz?* 127b4=26:112

(Ar. - , Far. -) *Bilür Çalap anı kim siz ne ḳılursız.* 105b4=24:64

3. ne... ne de...

(Ar. lā, Far. ne) *Göremeyesin anda egri ve ne yoḳış.* 32a5=20:107

4. olumsuzluk ifade eder; değil.

(Ar. lā, Far. ne) *Ve ger ne Taŋ̂rı yıġmaḳı bola idi ādemīleri biri birinden vīrān ḳılarıdı ṣavmaʿaları ve kiliseleri ve mezgitleri...* 64a5=22:40

n. 23b4=20:58

ne bolur: nedir?

(Ar. mā, Far. çi bāşed) *Ne bolur Raḥman kim secde ḳılalum anı kim buyurdu bize?* 115b3=25:60

ne kim: 1. ne ki, o ki; her şey, her ne ki.

(Ar. mā, Far. ān çi) *Taŋ̂rı maşrıḳun ve maġrıbu ve daḳı ne kim bar ol iki ara eger us birle aŋlasaḳuz.* 121a2=26:28

n. 17a1=20:6, 17a2=20:6, 69a2=22:64, 187b4=29:45, 211b5=31:26, 212a1=31:27, 212b2=31:29, 214b2=32:4, 221a5=33:9, 236b5=34:1, 237a2=34:2

2. her şey, hepsi.

(Ar. küll, Far. her ten) *Görmez misin kim Taŋ͡grı … musaḫḫar ḳıldı Güneş'i ve Ay'ı ve ne kim yüririse ḳıyāmet günine degin.* 212b1=31:29

=> ol ne kim 218a3=32:25

ne kim gerek: ne için gerekli, için, diye.

(Ar. li, Far. tā) *Ne kim gerek isdeyesiz anun faẓlından.* 173a5=28:73

ne nese: ne, hangi şey?

(Ar. mā, Far. çi) *Ne neseneye ṭaparsız?* 124b4=26:70

ne üçün: niçin, neden? **krş. n'üçün**

(Ar. lev-lā, Far. çerā) *Ne üçün yarlıġanmaḳ dilemezsiz Taŋ͡grıdan...*146b5=27:46

n. 107a5=25:7, 110a1=25:21, 167a4=28:47, 188b4=29:50

(Ar. lime, Far. çerā) *Ne üçün iversiz yavuzlıġa eyülikden ilerü?* 146b4=27:46

nefrīn (Far.): lanet.

(Ar. laʿneᵗ, Far. nefrīn) *Anlardan soḳra eyledük bu dünyāda nefrīn.* 166a1=28:42

nefrīn ḳıl-: lanetlemek, kahretmek.

(Ar. laʿn, Far. nefrīn kerden) *Kim Taŋ͡grı nefrīn ḳıldı kāfirlere...* 235a3=33:64

(Ar. laʿn, Far. nefrīn şoden) *Ve nefrīn ḳıla bir niceŋüz bir niceŋüze.* 183a1=29:25

n.-dılar 92b2=24:23

nefs (Ar.): 1. can, nefs, benlik, kişi.

(Ar. nefs/enfūs, Far. ten/hā) *… nefs bilmez kim ne eyleye irte ve anı daḳı bilmez nefs kim ḳanḳı yirde öliser.* 213b5=31:34

n. 212a4=31:28, 214a1=31:34, 216b4=32:17

n.-i 18a4=20:15, 116b4=25:68, 178b2=29:6

n.-ine 145a5=27:40, 208b2=31:12

n.-e 216a2=32:13

n.-üm 30b5=20:96

n.-üme 159a4=28:16

n.-ümdür 247a3=34:50

n.-üŋi 249b3=35:8

n.-üŋüzden 198b2=30:28

n.-leri 186b4=29:40

n.-lerine 194b4=30:9, 202b4=30:44, 241a1=34:19

n.-lerinde 110a2=25:21

n.-lerinden 220a5=33:6

(Ar. nefs, Far. ḫᵛīşten) *Her kim yol buldı kim yol buldı anun nefsi.* 155a5=27:92

(Ar. - , Far. -) *Eger birmezlerise sanġa cevāb, bilgil kim nefsleri hevāsına uyarlar.* 168a2=28:50

2. nefs arzusu, şehvet.

(Ar. hevā, Far. hevā) *Yıġmayalar mı sini andan, ol kişi kim uymadı anġa ve kendü nefsine uydı, pes helāk boldı.* 18a5=20:16

nefs ārzūsı: nefis arzusu, şehvet.

(Ar. şehveᵗ, Far. ārzū) *... żāyi ḳıldılar namāzı ve uydılar nefs ārzūlarına.* 10a4=19:59

nese: şey, nesne. **krş. nesene**

(Ar. şeyʾ, Far. çīz) *Kim Taṅġrı dükeli neseye ḳādir durur.* 99b5=24:45

n.-yi 22b1=20:50, 50a5=21:81, 233a3=33:54

n.-ye 31a5=20:98, 59a4=22:17, 105b5=24:64, 191a4=29:62, 204a5=30:50, 229a5=33:40, 232a3=33:52, 233b1=33:55, 241b1=34:21, 246b5=34:47, 248a4=35:1

n.-den 201b4=30:40

(Ar. - , Far. -) *Ve kendü ḳavmuḳa buyur namāz ḳılmaġa ve ṣabr ḳıl ol neseneye.* 36b3=20:132

=> bir nese 246b1=34:46; ne nese 124b4=26:70

neseb (Ar.): akrabalık, soy sop.

(Ar. neseb, Far. neseb/hā) *Ḳaçan kim üreler Ṣūr'ı, olmaya nesebler bunlarun arasında ol gün kim sormayalar biri birine.* 85a3=23:101

nesene: şey. **krş. nese**

(Ar. şeyʾ/eşyāʾ, Far. çīzī/hā) *Doġrulıḳ birle getürdüŋ nesene ulu zişt.* 5a2=19:27

n. 10b2=19:60, 11b4=19:67, 15a2=19:89, 42b2=21:30, 55a4=22:1, 56b3=22:5, 61a3=22:26, 71a3=22:73, 83b2=23:88, 102a2=24:55, 106b2=25:3, 155a3=27:91, 177b2=28:88, 213b1=31:33, 215a3=32:7, 240b1=34:16

n.-yi 106b1=25:2, 154b2=27:88, 233a2=33:54

n.-ye 7a4=19:42, 57a1=22:6, 97a3=24:35, 181b5=29:20, 225b2=33:27

n.-den 140b2=27:16, 142a3=27:23, 170b1=28:60, 187a3=29:42, 245a3=34:39

n.-lerini 133b2=26:183

(Ar. mā, Far. -) *N'üçün ṭapu ḳılursın ol neseneye kim işitmeye ve görmeye ve assı ḳılmaya sinden neseneye?* 7a3=19:42

(Ar. - , Far. çīz) *Baḳa hīç nesene iletür anun ḥīleti anġa anı kim ḫışm duta.* 58b4=22:15

(Ar. - , Far. -) *Ve eger göresin kim anları zārī iderler nesene ellerinden, dutalar anları yaḳın yirden.* 247a4=34:51

=> ağır nesene 29a3=20:87; artuḳ nesene 201a4=30:39; biten nesene 23a2=20:53; hīç nesene 48a2=21:66, 180a3=29:12; ol nesene kim 7a3=19:42, 70a2=22:69, 167a4=28:47

nesḫ (Ar.): fesih ve lağvetme, kaldırma, hükümsüz bırakma.

nesḫ ḳıl-: iptal etmek, boşa çıkarmak, yok etmek, hükümsüz kılmak.

(Ar. nesḫ, Far. bisturden) *Pes nesḫ ḳıla Çalap anı kim buraḳa dīv.* 66b4=22:52

nevmīd (Far.): ümitsiz, muhtaç.

(Ar. bāʾis, Far. nevmīd) *Yiŋ ol ṭaʿāmdan ve daḳı ṣadaḳa birüŋ nevmīde faḳīre.* 61b3=22:28

(Ar. mublis/ūn, Far. nevmīd/gān) *Ol vaḳta degin kim açduḳ bunlara ʿaẕāb ḳapusını ḳatı, andan bunlar anda nevmīdler durur.* 82a4=23:77

nevmīd bol-: ümidi kesmek, ümitsiz olmak.

(Ar. yeʾs, Far. nevmīd şoden) *Anlar kim kāfir boldılar Taŋ͡grı āyetlerine ve dīdārına, anlar durur kim nevmīd boldılar Taŋ͡grı raḥmetinden...* 182a5=29:23

(Ar. iblās, Far. nevmīd şoden) *Ol gün kim dura ḳıyāmet, nevmīd bolalar kāfirler.* 195a4=30:12

(Ar. ḳunūṭ, Far. nevmīd būden) *Ve eger degse anlara yavuzlıḳ anġa kim ilerü ellerinden gelmiş idi, andan anlar nevmīd bolalar.* 200b3=30:36

neẕr (Ar.): adak.

(Ar. neẕr/nuẕūr, Far. neẕr/hā) *Pes ödeyeler kendülerin arı ḳılmaḳ ve tamām ḳılalar neẕrleri ve ṭavāf ḳılalar azādlıḳ evine, yaʿni Kaʿbe.* 61b4=22:29

neẕr ḳıl-: adamak.

(Ar. neẕr, Far. neẕr kerden) *Ben neẕr ḳıldum Tañrıya orıç dutmaḳ.* 4b4=19:26

nice: 1. ne, neyi, nasıl?

(Ar. keyfe, Far. çigūne) *Nice söz söyleyevüz anġa kim bola bişikde kiçi oġlan?* 5a4=19:29

n. 65a4=22:44, 107b4=25:9, 113b1=25:45, 140a2=27:14, 147b3=27:51, 151a5=27:69, 165b3=28:40, 181b2=29:19, 181b4=29:20, 194a5=30:9, 202a4=30:42, 204a4=30:50, 246a5=34:45

(Ar. keyfe, Far. çün) *Kim Tañrı biribidi yilleri kim getüre bulıdı andan döşeye anı gökde nice dilerise.* 203b4=30:48

(Ar. māzā, Far. çi) *Gör kim nice buyurasın?* 143b4=27:33

(Ar. bime, Far. nice) *Kim ben biribidüm anlardın yanġa hediye imdi baḳarvan nice gerü döneler biribidügüm.* 144a3=27:35

(Ar. ennā, Far. çigūne) *Pes nice döndüreler.* 191a2=29:61

(Ar. - , Far. çün) *Yol gösterelim mü size bir ere kim ḫaber ḳıla size kim nice kesilip pāre bolasız pāre bolmış, siz yaradılmışda bolasız yiñi.* 238a3=34:7

(Ar. - , Far. -) *Uyavuz anġa kim nice bulduḳısa atalarumuzı.* 211a2=31:21

2. nice, bir hayli çok.

(Ar. kem, Far. çendā) *Ve nice sıduḳ degme köyden barıdı ẓālim ve yaratduḳ biz ol ḳavmdan soḳra ayruḳları.* 39a5=21:11

n. 12b4=19:74, 16a2=19:98

(Ar. keʾeyyin, Far. çendā) *Nice bunun bigi köyi kim helāk ḳılduḳ.* 66a2=22:48

n. 65a5=22:45, 190b3=29:60

3. kaç, nice, nicesi.

(Ar. kem, Far. çend-çendā) *Görmeyeler mi yirdin yanġa nice bitürdük anda degme ulu çiftleşmişden?* 119a1=26:7

n.-leri 35b4=20:128

(Ar. biżʿ, Far. çünīn) *Andan soḳra nice yıl buyruḳ Tañrınun durur ilerüdaḳı ve soḳradaḳı.* 193a4=30:4

=> bir nice 34b5=20:123, 105a3=24:62, 98b1=24:40, 86b2=23:113, 151b4=27:72, 78b1=23:44, 202a2=30:41, 78a5=23:44, 243a4=34:31, 98a5=24:40, 220b1=33:6, 103a2=24:58, 105b1=24:63, 183a1=29:25, 183a2=29:25, 105b1=24:63, 109b4=25:20, 103a2=24:58, 109b4=25:20, 183a1=29:25, 183a2=29:25, 243a4=34:31, 135a2=26:198, 55b3=22:3, 84a1=23:91, 84a1=23:91, 156a3=28:4, 196b5=30:21, 186b3=29:40

nice kim: 1. benzeri, gibi, aynısı.

(Ar. miṯl, Far. çünān ki) *Kāşkī bola idi bize nice kim birdiler Ḳārūn'a.* 175a4=28:79

n. 82b4=23:81

(Ar. - , Far. -) *ʿivaż birevüz anlara, yigrek nice kim barıdı...* 178b5=29:7

2. gibi.

(Ar. ke, Far. çünān ki) *Vaʿde ḳıldı Tañgrı anlara kim kirtindiler sizden ve ḳıldılar eylükler: ḫalīfe ḳıla bunları yirde, nice kim ḫalīfe ḳıldı anları...* 101b4=24:55

(Ar. ke, Far. çün) *Eylemeŋüz peyġāmber daʿveti araḳuzda, nice kim oḳırsız bir niceŋüz bir niceŋüzi...* 105a5=24:63

nice müddet: ne kadar süre?

(Ar. kem, Far. çend) *Nice müddet yatduḳuz yirden yıllar saġışında?* 86b1=23:112

niçe: kaç, kaç tane? nice.

(Ar. kem, Far. çend/ān) *Ve niçe helāk ḳılduḳ köyler...* 169b4=28:58

nidā (Ar.): çağırma, seslenme.

nidā ḳıl-: çağırmak, seslenmek, davet etmek, dua etmek.

(Ar. münādāt, Far. āvāz dāde şoden) *Nidā ḳıldılar: "İy Mūsā!"* 17b3=20:11

(Ar. münādāt, Far. āvāz dāden) *Nidā ḳıldı Meryem'e...* 4a4=19:24

n.-dı 51a4=21:87

(Ar. münādāt, Far. ḫᵛānden) *Nūḥ peyġāmber kim bize nidā ḳıldı...* 49a4=21:76

n.-dı 50b2=21:83, 51b2=21:89

nigūsār (Far.): baş aşağı.

nigūsār bol-: tersyüz olmak, baş aşağı olmak.

(Ar. kebt, Far. nigūsār būden) *Ve her kim geldi yavuzlıḳ birle yüzleri ḳoyu başları negūsār bolıp yüzleri odda.* 154b5=27:90

nikāḥ (Ar.): nikah, evlilik.

(Ar. nikāḥ, Far. zenāşūherī) *Anlar kim ümīdleri yoḳ durur nikāḥa.* 103b2=24:60

nikāḥ birle al-: nikahlamak, nikahına almak.

(Ar. nikāḥ, Far. be-zenī kerden) *Ya kāfir ʿavrat zānī ʿavrat daḳı nikāḥ birle almaya meger zānī er bola ya kāfir.* 88a4=24:3

nikāḥ ḳıl-: nikah kıymak, nikahlamak.

(Ar. nikāḥ, Far. be-zenī kerden) *Zānī kişi ʿavrata nikāḥ ḳılmaya...* 88a3=24:3

(Ar. nikāḥ, Far. nikāḥī kerden) *Ḳaçan kim nikāḥ ḳılasız mü'mine ʿavratları, ṭalāḳ birüriseŋüz andan ilerü kim ḳavışasız...* 230a5=33:49

nikāḥ ḳılmaḳ: evlenme, nikah.

(Ar. nikāḥ, Far. zenī şoden) *Ve arınsunlar anlar kim ümīdleri yoḳdur nikāḥ ḳılmaḳa kim muḥtācsuz ḳıla bunları Taŋrı kendü faẓlından.* 95b4=24:33

nikāḥına güvür-: nikahına almak, evlenmek.

(Ar. istinkāḥ, Far. be-zenī kerden) *Eger dilese peyġāmber kim nikāḥına güvüre anı ḫāliṣ durur sanġa ayruḳ mü'minlerden ayruḳ.* 231a3=33:50

niʿmet (Ar.): nimet.

(Ar. niʿmet, Far. niʿmet) *Ve budur niʿmet kim minnet ḳodı anun birle banġa kim ḳullanduḳ Yaʿḳūb oġlanlarını.* 120b1=26:22

n.-üŋe 141a4=27:19

n.-i (iye.) 212b5=31:31

n.-ini 210b3=31:20, 221a3=33:9, 248b2=35:3

n.-ine 192a5=29:67

niʿmet bir-: nimet vermek, ihsan etmek, iyilik yapmak.

(Ar. inʿām, Far. niʿmet nihāden) *Bunlar durur ol kişiler kim niʿmet birdi Taŋrı bunlara peyġāmberlerden.* 9b3=19:58

(Ar. inʿām, Far. niʿmet kerden) *Ve eyitdi anı kim niʿmet birdi Tanḳrı ve sen daḳı niʿmet birdüŋ anġa…* 228a3=33:37

n.-düŋ 159a5=28:17

niʿmet çoġı: bolluk, ferahlık.

(Ar. seʿat, Far. ferāḫet) *Ve eger yıġmaya idi faẓl issi çalap sizden niʿmet çoġını ḳaçan bireleridi ḫısımlıḳ birle ve yoḳsullara ve muhācirlere...* 92a2=24:22

niʿmet issi: nimet sahibi, refah içinde yaşayan.

(Ar. mutraf, Far. ḫudāvend-i niʿmet) *Tā anġa degin kim dutavuz bunlarun niʿmet issi ʿaẕāba.* 80b3=23:64

niʿmet issi eyle-: refaha erdirip şımartmak.

(Ar. itrāf, Far. ḫudāvend-i niʿmet kerden) *…niʿmet issi eyledük bunları bu dünyā dirliginden.* 77a2=23:33

niʿmetlü (Ar. + T.): nimetli, bolluk içinde.

(Ar. naʿīm, Far. be-/bā-niʿmet) *Pādişāhlıḳ ol gün Çalabuḳdur ḥākimlıḳ ḳıla aralarında anlar kim uydılar ve ḳıldılar eylükler uçmaḳlarda niʿmetlü.* 67b5=22:56

n. 126a1=26:85, 207b3=31:8

nişān: 1. ayet.

(Ar. āyet, Far. nişān/hā) *Pes ḳavī ḳıla Çalap nişānlarını.* 66b5=22:52

n.-larumuzda 66b1=22:51

2. alamet, belirti, nişan.

(Ar. āyet, Far. nişān) *Ve eyledük Meryem oġlını ve anasını nişān...* 79a3=23:50

n. 129a2=26:128

(Ar. şeʿīrat, Far. nişān) *Ve eyledük size nişānları Tañgrıḳuzun.* 63a5=22:36

(Ar. eṯer, Far. nişān) *Baḳ gör nişāndın yanġa...* 204a3=30:50

nite: ne, niye?

(Ar. māzā, Far. nice) *İlet benüm nāmemi, buraḳ anlardın yanġa andan gerü dön anlardan gör kim nite dönerler?* 143a2=27:28

nite kim: 1. nasıl ki, nitekim, gibi.

(Ar. ke, Far. çün) *Ol gün dürevüz gökleri nite kim yazmaḳlıḳ nāme yazılmış.* 53b5=21:104

n. 198b4=30:28

(Ar. ke-mā, Far. çünān ki) *Ḳaçan kim yite uşaḳ oġlanlar … destūr dileyeler nite kim destūr dilediler anlar kim ilerüdeyidi bunlardan.* 103a4=24:59

n. 54a1=21:104, 159b5=28:19, 247b3=34:54

(Ar. pes, Far. çün) *Nite kim yavuz durur ḳorḳularuŋ yaġmurı.* 132b4=26:173

2. ne zaman ki, -dığında.

(Ar. baʿd iẕ, Far. pes ki) *Biz mi yıġduḳ sizi ṭoġru yoldan, nite kim geldi size?* 243b2=34:32

nivirden: 1. nasıl, ne zaman, nereden?

(Ar. ennā, Far. ez kucā) *Nivirden bola banġa bu oġul?* 1b3=19:8

(Ar. eyyāne, Far. kucā) *Ve bilmeyeler kim nivirden nivirden ḳoparalar anları.* 150b4=27:65

niyāz (Far.): yalvarma, ihtiyaç.

(Ar. emīn, Far. üstüvār) *Benüm anġa gücüm yavlaḳ niyāz.* 145a1=27:39

nūr (Ar.): nur, ışık.

(Ar. nūr, Far. nūr) *Taŋ͡grı nūr eylemese bolmaya anun hīç nūrı.* 98b2=24:40

n.-ı (iye.) 97a2=24:35

n.-ınun (-ınuŋ) 96b2=24:35

n.-ında 97a2=24:35

=> göz nūrı 19b5=20:35

nuṭfe (Ar.): çocuğun ana rahminde teşekkülüne sebep olan su, döl suyu.

(Ar. nuṭfeᵗ, Far. nuṭfe) *Biz yaratduḳ sizi topraḳdan andan nuṭfe...* 56a3=22:5

nuṭfe suyı: döl suyu, meni.

(Ar. nuṭfeᵗ, Far. āb-ı nuṭfe) *Andan yaratduḳ nuṭfe suyını...* 73b5=23:14

n.-ndan 250b1=35:11

n'üçün: Niçin, neden? **krş. ne üçün**

(Ar. el-lā, Far. çirā) *N'üçün secde ḳılmayalar Taŋ͡grıya…* 142b2=27:25

(Ar. lev-lā, Far. çirā) *N'üçün getürmedüŋ bize ḥüccet...* 36b5=20:133

n. 37a3=20:134, 111b1=25:32

(Ar. lime, Far. çirā) *N'üçün ḳoparduĸ bini gözsüz...* 35a4=20:125

n. 7a3=19:42

(Ar. - , Far. çirā) *N'üçün benüm ardumca gelmedüŋ…* 30a3=20:93

n. 83b1=23:87

nüşūr (Ar.): yeniden dirilme.

(Ar. nuşūr, Far. engīḫten) *Bel kim ümīdleri yoḳıdı nüşūra.* 112b5=25:40

(Ar. nuşūr, Far. ber engīḫten) *Böyle bola nüşūr.* 250a2=35:9

nüşūr ḳoparmaḳ: tekrar dirilme, ba's, bade'l-mevt.

(Ar. nuşūr, Far. ber engīḫten) *… ḳudretleri yoḳ durur öldürmege ve dirürmege ve soḳra nüşūr ḳoparmaġa.* 106b4=25:3

O

od: 1. ateş.

(Ar. nār, Far. āteş) *Diler kim anun zeyti yıldıraya eger degmez bolurısa anġa od nūrı bolurısa nūrı, Tañgrı yolını göstere kendü nūrında anı kim dileye.* 97a2=24:35

o. 17b1=20:10, 48a4=21:69, 70b4=22:72, 102b1=24:57, 138a5=27:8, 162b3=28:29, 162b4=28:29, 217a3=32:20, 217a5=32:20, 245b3=34:42

o.-ı (bel.) 17a5=20:10, 44a2=21:39, 138b2=27:7,

o.-a 85b2=23:104, 235a5=33:66

o.-da 155a1=27:90

o.-dan 17b3=20:10, 59b5=22:19, 162b5=28:29, 182b3=29:24

o.-dın 165b4=28:41

o.-dur 183a2=29:25

2. ateş, cehennem ateşi.

(Ar. saʿīr, Far. āteş) *Kim oḳır kendü gürūhını kim bolalar od isleri.* 249a4=35:6

=> köyündüren od 239a5=34:12

odun: odun, yakacak.

(Ar. ḥaṣab, Far. hīzum) *Siz ve anı kim ṭapu ḳılursız Tañgrıdan artuḳ, odun ṭamunuḳ siz bolasız.* 53a3=21:98

oġ(u)l: 1. çocuk, evlat, erkek çocuk.

(Ar. ibn/ebnā, Far. puser/ān) *İy oġul, şirk dutma Tañgrıya...* 208b4=31:13

oğlum 209b2=31:16, 209b5=31:17

oğlı 30a4=20:94

oğlını 52a2=21:91, 79a2=23:50

oğlına 208b3=31:13

oğlından 220b5=33:7

oğluḳuz [oğluŋuz] 219b4=33:4

o.-larından 233a4=33:55

(Ar. ġulām, Far. ġulām) *Birevüz sanġa ḳul yaʿni oġul arı."* 3b1=19:19

o. 3b2=19:20

(Ar. ġulām, Far. puser) *İy Çalap! Nivirden bola banġa bu oġul?* 1b3=19:8

2. nesil.

(Ar. beniyy, Far. ferzendān) *İy Yaʿḳūb peyġāmber oġulları!* 27b2=20:80

oġullıḳ: evlat, zürriyet.

(Ar. veled, Far. ferzend) *Depelemeŋ anı kim … dutavuz oġullıġa.* 157b2=28:9

oġullıḳa al-: evlat edinmek.

(Ar. deʿiyy, Far. puser ḫˇānde/gān) *Taŋ͡grı … eylemedi oġullıḳa aldugukuz kendü oġluḳuz bigi.* 219b4=33:4

oġ(u)lan: 1. oğul, erkek çocuk.

(Ar. ibn/ebnā, Far. pūser/ān) *Budur ʿīsā Meryem oġlı.* 6a1=19:34

o.-larına 94b3=24:31, 94b4=24:31, 94b5=24:31

o.-larından 233a5=33:55

o.-larınun [-larınuŋ] 156a3=28:4

(Ar. ibn, Far. ferzend) *Meded ḳıldı size … oġlanlardan.* 129b1=26:133

(Ar. ġulām, Far. puser) *Biz muştılayavuz saḳa oġulan.* 1b1=19:7

(Ar. veled, Far. ferzend) *Bolmaya Taŋ͡grıdan kim duta hīç oġlan.* 6a2=19:35

(Ar. -hū, Far. vey) *Ve eyleyevüz oġlanını ḥüccet yaʿni peyġāmber ḫalāyıḳa.* 3b5=19:21

(Ar. - , Far. -) *İşāret ḳıldı Meryem kim bu oġlana soralar.* 5a4=19:29

2. evlat, çocuk, küçük çocuk

(Ar. veled/evlād, Far. ferzend/ān) *Dutmadı Taŋ͡grı hīç oġlan...* 83b5=23:91

o. 15a1=19:88, 15a5=19:91, 15b1=19:92

o.-ı (iye.) 106a5=25:2

o.-lar 13b3=19:77, 244a5=34:35

o.-laruḳuz [-laruŋuz] 244b2=34:37

3. nesil, soy.

(Ar. ẕürriyeᵗ, Far. ferzend/ān) *Ve birdük İbrahīm'e İsḥaḳ ve daḳı Yaʿḳūb'ı ve eyledük oġlanlarına peyġāmberlıḳ ve kitāb.* 183a5=29:27

o.-larumuzdan 117b4=25:74

o.-larından 9b4=19:58, 9b5=19:58

(Ar. ibn, Far. ferzend/ān) *Andayuḳ mīrāṯ birdük oġlanlarından Yaʿḳūb'uḳ.* 123b4=26:59

o.-larını 21b5=20:47, 30b1=20:94, 120a1=26:17

o.-larına 152a5=27:76, 217b5=32:23

o.-larınun [-larınuŋ] 135a1=26:197

(Ar. ibn, Far. pūser/ān) *Ve budur niʿmet kim minnet ḳodı anun birle bangа kim ḳullanduĸ Yaʿḳūb oġlanlarını.* 120b2=26:22

(Ar. nesl, Far. ferzend-ān) *Andan eyledi oġlanlarını anun yumşaḳ balçıḳdan ve sudan ḫˇār.* 215a4=32:8

=> ḫurd oġlan 120a1=26:18; kiçi oġlan 5a5=19:29; ṭıfl oġlan 56b1=22:5; uşaḳ oġlan 103a4=24:59

=> ṭıfl oġlançuḳ 95a2=24:31

oġlan aġrısı: doğum sancısı

(Ar. meḫāż, Far. derd-i zih) *Andan Meryem'e oġlan aġrısı geldi.* 4a2=19:23

oġlan eyle-: doğurmak, doğum yapmak.

(Ar. vażʿ, Far. nihāden) *Hīç ʿavrat ḥāmile bolmaya ve oġlan eylemeye meger anun ʿilmi birle.* 250b2=35:11

oġlan eylendük: evlatlık.

(Ar. deʿiyy/edʿiyā, Far. puser ḫānde/gān) *Bolmaya mü'minlere ṭarlıḳ ʿavratlardan oġlan eylendükleri...* 228b2=33:37

oġlandan nā-zād: kısır.

(Ar. ʿāḳir, Far. nā-zād) *Ve barıdı benüm ʿavratum oġlandan nā-zād.* 1a4=19:5

oġlanlıḳ: çocukluk.

(Ar. ṣabiyy, Far. kūdek) *Birdük anġa peyġāmberliġı … oġlanlıḳda.* 2b1=19:12

oḳı-: 1. dua etmek, niyaz etmek; tapmak.

(Ar. duʿā, Far. ḫˇānden) *Oldur kim Tan͡grı ol durur ṭoġru ve anı kim oḳırsız andan daşra bāṭıldur ve Tan͡grı oldur yüce ve ulu.* 212b3=31:30

o.-rlar 187a2=29:42

o.-ya 87a2=23:117, 149b5=27:62

o.-yasız 125a1=26:72

o.-yalar 191b5=29:65, 200a1=30:33, 213a2=31:32, 216b3=32:16

o.-ma 177b1=28:88

o.-maḳuz [-maŋuz] 136a3=26:213

o.-maḳ 45a4=21:45, 152b5=27:80, 204b3=30:52

=> tesbīḥ oḳı- 2a5=19:11

2. çağırmak, davet etmek, seslenmek, bağırmak.

(Ar. daʿveᵗ, Far. ḫˇānden) *Atam sini oḳır...* 161b1=28:24

o. 69b4=22:67, 177a5=28:87

o.-rsın 81b3=23:73

o.-rlar 232a5=33:53

o.-ĸ [-ŋ] 171a5=28:64, (oḳıḳ) 241b1=34:22

o.-yalar 100a4=24:48, 100b4=24:51, 108b1=25:13, 165b4=28:41, 171a1=28:62, 171b1=28:64

(Ar. duʿāʾ, Far. ḫˇānden) *Ḳaçan kim oḳıya sizi oḳımaḳlıḳ yirden anda kim siz daşra çıḳuḳ.* 198a1=30:25

o.-r 249a3=35:6

o.-rsız 105a5=24:63

o.-rısa 211a2=31:21

o.-ḳ [-ŋ] 219b5=33:5

(Ar. nidāʾ, Far. ḫˇānden) *Sen Ṭūr ṭaġı kūşesinde degülidüĸ kim oḳıduḳ.* 167a1=28:46

o.-duḳ 8b5=19:52

o.-ya 171b2=28:65, 173b1=28:74

(Ar. münādāt, Far. ḫˇānden) *Ḳaçan kim oḳıdı Taŋ͡grı Mūsā'yı…* 119a4=26:10

(Ar. teʾẕīn, Far. āvāze dāden) *Ve oḳı ādemīleri, ḥacca gelsünler...* 61a4=22:27

3. istemek, dilemek, temenni etmek.

(Ar. temennī, Far. ḫˇānden) *Ve biribimedük senden ilerü hīç peyġāmber meger kim oḳıdı dīvligi buraḳmaḳ oḳımaḳda.* 66b3=22:52

(Ar. daʿveᵗ, Far. ḫˇānden) *Kim oḳıyalar kim Taŋ͡grınun oġlan.* 15a4=19:91

4. okumak, okuyup ders almak.

(Ar. tilāveᵗ, Far. ḫˇānden) *Ve oḳıyavan Ḳur'ān'ı.* 155a4=27:92

o. 124b3=26:69, 187b1=29:45

o.-duḳ [-duŋ] 188a5=29:48

o.-dılar 62a2=22:30, 166b4=28:45, 189a1=29:51

o.-rlar 227a2=33:34

o.-yasın 12b1=19:73, 70b1=22:72, 207a5=31:7

o.-ya 170a4=28:59

o.-yavuz 155b5=28:3

o.-yalar 10a2=19:58, 80b5=23:66, 85b3=23:105, 168b2=28:53, 245b4=34:43

(Ar. ḳırāʾat, Far. ḫᵛānden) *Oḳıyalarıdı anlara bolmayalarıdı anġa īmān getürenlerden.* 135a2=26:199

(Ar. dirāseᵗ, Far. ḫᵛānden) *Birmedük anlara hīç kitāb kim oḳıyalar anı ve biribimedük sinden ilerü hīç peyġāmber.* 246a3=34:44

5. anlatmak, açıklamak, ayet ayet ayırmak.

(Ar. tertīl, Far. ḫᵛānden) *Oḳıyavuz anı görklü ün birle.* 111b3=25:32

(Ar. ḳaṣaṣ, Far. ḫᵛānden) *Kim bu Ḳurʾān oḳırlar...* 152a5=27:76

=> duʿā oḳı- 58a3=22:13, tesbīḥ oḳı- 2a5=19:11, 19b4=20:33, 216b1=32:15

oḳımaḳ: 3. okuma, kıraat etme.

(Ar. umniyyeᵗ, Far. ḫᵛānden) *Ve biribimedük senden ilerü hīç peyġāmber meger kim oḳıdı dīvligi buraḳmaḳ oḳımaḳda.* 66b3=22:52

=> vāveylā oḳımaḳ 108b1=25:13

oḳımaḳlıḳ: davet, çağırma.

(Ar. daʿveᵗ, Far. ḫᵛāndenī) *Ḳaçan kim oḳıya sizi oḳımaḳlıḳ yirden anda kim siz daşra çıḳuḳ.* 198a1=30:25

oḳıyan: çağıran davet eden.

(Ar. dāʿī, Far. ḫᵛānende) *Ol gün uyalar oḳıyana, egrilik yoḳ anġa.* 32b1=20:108

oḳıyıcı: davet eden, çağıran.

(Ar. dāʿī, Far. ḫᵛānende) *Ve oḳıyıcı Tan͡grıdan yanġa anun buyruḳı birle ve aydın çerāġ.* 230a1=33:46

ol-: olmak. **krş. bol-**

(Ar. kevn, Far. būden) *Oḳımaḳuz Tan͡grıkuz birle ayruḳ tan͡grıyı kim olmayasız ʿaẕāb görenlerden.* 136a3=26:213

o.-maduḳ [-maduŋ] 11a4=19:64

o.-maya 172a2=28:68

(Ar. aṣbaḥtum, Far. kerden) *Görmez misin kim Tañgrı anġa biribidi gökden suyı kim ola yir yaşıl bolmış?* 69a1=22:63

(Ar. - , Far. būden) *Ve her kim oḳıya Tañgrı birle ayruḳ Tañgrı olmaya anun ḥücceti ol ḥesābı anun Çalap ḳatında.* 87a2=23:117

o.-maya 52b1=21:94, 57a2=22:7, 85a3=23:101, 93b4=24:29, 102b5=24:58, 110a3=25:22, 132a2=26:50

=> selām ol- 22a2=20:47

olmış: tayin ve takdir edilmiş, belli.

(Ar. musemmā, Far. nām-zede) *Ve ammā vaʿde olmış durur gele anlara ʿaẕāb ve gele anlara nāgāh ve anlar bilmeyeler.* 189b1=29:53

=> ḥāżır olmış 166b2=28:44, yaḳīn olmış 216a1=32:12

ol: 1. o, 3. tekil şahıs zamiri.

(Ar. huve, Far. vey) *Anun adı Yaḥyā bola.* 1b2=19:7

o. 1b2=19:7, 7a2=19:41, 9a3=19:54, 9b2=19:56, 10b3=19:61, 13a3=19:75, 17a3=20:7, 19a4=20:24, 21a5=20:43, 21b1=20:44, 25b4=20:71, 31a4=20:98, 31b2=20:100, 32b4=20:109, 33a2=20:112, 38b1=21:5, 41b2=21:25, 41b3=21:26, 49a3=21:75, 52b1=21:94, 55b5=22:4, 57a1=22:6, 62a1=22:30, 68a4=22:58, 68b5=22:62, 72a3=22:78, 72b1=22:78, 75b3=23:25, 77b3=23:38, 81b2=23:72, 82b1=23:79, 82b2=23:80, 83b2=23:88, 85a1=23:100, 87a3=23:117, 91b4=24:21, 91b5=24:21, 93a1=24:25, 107a3=25:6, 113b3=25:47, 114b1=25:53, 114b3=25:54, 117a5=25:71, 125a5=26:78, 125b1=26:80, 126a1=26:86, 128b3=26:122, 136b4=26:220, 152b3=27:78, 156a4=28:4, 159a3=28:15, 159a4=28:16, 159b4=28:19, 165a4=28:38, 165a5=28:39, 170b4=28:61, 170b5=28:61, 172a5=28:70, 176a4=28:82, 177b2=28:88, 178b1=29:5, 183a4=29:26, 187a3=29:42, 190b5=29:60, 193b2=30:5, 200a4=30:35, 203a1=30:45, 204a5=30:50, 205a3=30:54, 207b4=31:9, 211a4=31:22, 211a5=31:23, 212b3=31:30, 215a3=32:7, 236a5=33:72, 237a1=34:1, 237a3=34:2, 241a5=34:21, 242a5=34:26, 247a4=34:50, 248b1=35:2, 248b4=35:3

o.-dur 38a5=21:4, 43a1=21:33, 54b3=21:110, 57a1=22:6, 113b5=25:48, 115b5=25:62, 122b5=26:49, 139a1=27:9, 169a5=28:56, 172a5=28:70, 183b2=29:27, 198b1=30:27, 212b4=31:30, 219b5=33:4, 229b1=33:43, 242a1=34:23, 242b1=34:27, 245a3=34:39, 246b5=34:47

anı 8b5=19:52, 9a1=19:52, 9b2=19:57, 13b5=19:79, 19b3=20:32, 20b3=20:40, 34b3=20:122, 35a3=20:124, 49a1=21:74, 49a5=21:76, 49b1=21:77, 51b1=21:88, 52a2=21:91, 55b5=22:4, 62a5=22:31, 81a3=23:69, 98a3=24:39, 128a5=26:119, 132b1=26:170, 141b4=27:21, 146a3=27:44, 147a4=27:49, 148b2=27:56, 149b5=27:62, 156b5=28:7, 157a2=28:7, 157a3=28:8, 157b1=28:9, 158a3=28:12, 158a3=28:13, 159a4=28:16, 164a2=28:34, 182b2=29:24, 182b2=29:24, 184b3=29:32, 186b1=29:40, 209a1=31:14, 228b4=33:38, 229b4=33:44, 231a3=33:50, 235b5=33:69, 239a3=34:12, 243b5=34:33, 248b1=35:2, 249b2=35:8

anġa [an͡ga] 2b1=19:12, 3a3=19:17, 6a4=19:36, 8b1=19:49, 8b4=19:51, 9a1=19:53, 11a3=19:64, 15b3=19:95, 17a4=20:8, 21b1=20:44, 21b4=20:47, 23a5=20:56, 25b3=20:71, 26b3=20:74, 26b4=20:75, 32b1=20:108, 35a3=20:124, 40b2=21:19, 41b4=21:27, 47a5=21:60, 50a2=21:80, 50b4=21:84, 51a5=21:88, 51b3=21:90, 51b4=21:90, 52a2=21:91, 56b5=22:6, 57b1=22:9, 57b4=22:11, 58a2=22:12, 58b2=22:15, 59b3=22:18, 61a1=22:25, 62a1=22:30, 63a1=22:34, 63b4=22:37, 68b1=22:60, 77b4=23:38, 98b3=24:41, 101b1=24:54, 106a5=25:2, 106b5=25:4, 107b2=25:8, 109b1=25:19, 112b2=25:39, 117a1=25:69, 122b5=26:49, 134a4=26:189, 135a2=26:198, 141b4=27:21, 154b4=27:89, 158b1=28:14, 159a1=28:15, 159b2=28:18, 159b3=28:18, 164b5=28:37, 168b2=28:52, 170b4=28:61, 174a1=28:76, 174a3=28:76, 175b4=28:81, 176b2=28:84, 181a4=29:17, 183b1=29:27, 185b3=29:37, 188a2=29:46, 191a4=29:62, 192b2=29:68, 196a2=30:18, 207b2=31:7, 226a5=33:31, 229b1=33:42, 238b5=34:10, 239b1=34:13, 240a3=34:15, 241a3=34:20, 241b5=34:23, 245a3=34:39; aĸa 11b1=19:65; aḳa 33b4=20:115, 52b2=21:94, 239a5=34:12

anġadur [an͡gadur] 57a5=22:9, 236b5=34:1

andan 15a3=19:90, 67b2=22:55, 75a4=23:23, 76b5=23:32, 77a4=23.33, 87a1=23:116, 105a1=24:62, 159b3=28:18, 180b5=29:16, 199b2=30:31, 200a1=30:33, 228b1=33:37, 229a2=33:39, 237a5=34:3

anun [anuŋ] 1b2=19:7, 10b3=19:61, 16b5=20:6, 19b3=20:31, 20b1=20:39, 20b4=20:40, 27b2=20:79, 29b1=20:88, 31a4=20:98, 58b4=22:15, 69a2=22:64, 83b5=23:91, 87a2=23:117, 87a3=23:117, 98a3=24:39, 98b2=24:40, 104b5=24:62, 106a4=25:2, 107b1=25:7, 112a2=25:35, 128a5=26:119, 145a1=27:40,

145a3=27:40, 155a3=27:91, 157b4=28:10, 172b1=28:70, 175a4=28:79, 175b3=28:81, 177b2=28:88, 192a1=29:65, 198a2=30:26, 198a3=30:26, 213a3=31:32, 215a1=32:5, 215a4=32:8, 233a1=33:53, 239b5=34:14, 241a4=34:21, 241b4=34:23; anuĸ 11b1=19:65, 58a3=22:13, 120b4=26:25

anundur [anuŋdur] 40b1=21:19, 82b2=23:80, 172a5=28:70, 198a5=30:27, 236b5=34:1

(Ar. hüve, Far. ān) *Ol bize āsān durur.* 1b5=19:9

o. 2a2=19:10, 4a5=19:24, 17b1=20:10, 18b4=20:20, 23a3=20:55, 27a1=20:76, 36b3=20:132, 40a4=21:17, 40b1=21:18, 58a1=22:11, 58a2=22:12, 62b2=22:32, 65b4=22:46, 67a4=22:54, 68b5=22:62, 85a1=23:100, 93b3=24:28, 94b1=24:31, 113b3=25:45, 116b1=25:66, 108a5=25:13, 121b1=26:32, 134a5=26:189, 134b5=26:196, 138a5=27:8, 139a3=27:10, 141a3=27:19, 142a3=27:23, 145b4=27:42, 152b1=27:77, 154b1=27:88, 167b5=28:49, 168b3=28:53, 180b4=29:15, 187b5=29:46, 188b2=29:49, 198a4=30:27, 214a5=32:3, 220a1=33:5, 246b4=34:47, 250a1=35:9

oldur 238a1=34:6

anı 18a3=20:15, 18b3=20:19, 18b4=20:20, 18b5=20:21, 20a3=20:39, 20a4=20:39, 22b2=20:52, 23b4=20:58, 29a4=20:87, 30b4=20:96, 31a3=20:97, 32a3=20:105, 32a4=20:106, 38a1=21:2, 38b3=21:6, 45b3=21:47, 46a2=21:50, 52b2=21:95, 54a1=21:104, 54a3=21:105, 55a5=22:2, 60b4=22:25, 63b5=22:37, 65b3=22:46, 66a3=22:48, 73b4=23:13, 74a2=23:14, 87b2=24:1, 98a1=24:39, 98a4=24:40, 98b1=24:40, 99a2=24:43, 106b5=25:4, 107a2=25:5, 108a5=25:12, 110a5=25:23, 111b3=25:32, 112b4=25:40, 113b2=25:45, 113b3=25:46, 114b3=25:54, 120a3=26:20, 121a5=26:31, 131a2=26:155, 134b2=26:192, 135a1=26:197, 139a3=27:10, 140a1=27:14, 141b1=27:19, 142a1=27:22, 142a4=27:24, 143b5=27:34, 145a2=27:40, 148b3=27:57, 149b2=27:61, 150a5=27:64, 155a2=27:91, 155b2=27:93, 157b3=28:10, 163a4=28:31, 170b4=28:61, 175b2=28:80, 187a4=29:43, 187a4=29:43, 188b1=29:48, 194b2=30:9, 195a2=30:11, 203b3=30:48, 203b4=30:48, 209a4=31:15, 209b4=31:16, 212a2=31:27, 215a5=32:9, 217b5=32:23, 221a5=33:9, 225b2=33:27, 228a5=33:37, 230b2=33:49, 236a5=33:72, 246a3=34:44, 248a5=35:2, 249a3=35:6, 249b5=35:9

anġa [an͡ga] 12a3=19:70, 16a1=19:97, 18a5=20:16, 18b2=20:18, 26b1=20:73, 56b4=22:5, 56b5=22:6, 57a2=22:7, 66a3=22:48, 68a4=22:59, 71a3=22:73, 74b1=23:18, 85b3=23:105, 97a1=24:35, 98a2=24:39, 113a2=25:42, 115a2=25:57, 117b3=25:73, 118b3=26:4, 129a1=26:127, 131a3=26:156, 132a1=26:164, 133a4=26:180, 135a3=26:199, 135a4=26:201, 136a1=26:210, 140a1=27:14, 144b1=27:37, 145a1=27:39, 153b4=27:84, 168b3=28:53, 188a4=29:47, 190b4=29:60, 195a1=30:10, 199a5=30:30, 200b1=30:36, 202b2=30:43, 224b2=33:23, 226a2=33:30, 226a5=33:31, 244a4=34:34, 245b4=34:42, 247a5=34:52, 247b2=34:53; aĸa 16a1=19:97

anda 6a1=19:34, 12a4=19:71, 17b3=20:11, 32a5=20:107, 53a3=21:98, 60a3=22:22, 60a5=22:23, 60b1=22:23, 61a1=22:25, 62b3=22:33, 63a5=22:36, 69b4=22:67, 75a2=23:21, 73b2=23:11, 74b3=23:19, 83a3=23:84, 85b2=23:104, 87b2=24:1, 93b2=24:28, 93b5=24:29, 97a5=24:36, 97b3=24:37, 99a4=24:43, 108b1=25:13, 108b4=25:16, 115b5=25:61, 118a1=25:75, 118a2=25:76, 119a1=26:7, 126b3=26:96, 152b1=27:76, 158b4=28:15, 160b4=28:23, 163a1=28:30, 173a2=28:72, 179a2=29:8, 184b3=29:32, 185a4=29:35, 190b1=29:58, 198b4=30:28, 207b4=31:9, 208a2=31:10, 208a3=31:10, 217a4=32:20, 235a4=33:65, 240b3=34:18, 240b4=34:18, 241b3=34:22, 243a3=34:31

andadur 184b2=29:32

andan 18a5=20:16, 31b2=20:100, 34b4=20:123, 53b1=21:101, 60a3=22:22, 63b2=22:36, 74b4=23:19, 75a2=23:21, 75a2=23:22, 96b3=24:35, 107b2=25:8, 114a2=25:49, 115b2=25:59, 118b4=26:5, 138b3=27:7, 138a4=27:8, 144b2=27:37, 150b5=27:66, 154b4=27:89, 162b5=28:29, 173a4=28:73, 176b2=28:84, 203b5=30:48, 204b2=30:51, 217a4=32:20, 217b3=32:22, 218b2=32:27, 236a5=33:72, 241a5=34:21

andın 196b4=30:21

anun [anuŋ] 16a2=19:97, 18b2=20:18, 27a1=20:76, 53b2=21:102, 58b1=22:14, 60a5=22:23, 97a1=24:35, 99a3=24:43, 108a1=25:10, 111b2=25:32, 114a2=25:49, 116b1=25:65, 120b1=26:22, 130a5=26:145, 149a3=27:60, 149a5=27:60, 149b2=27:61, 158b3=28:15, 170a5=28:59, 173a3=28:73, 184b1=29:31, 190b1=29:58, 191a5=29:63, 197b3=30:24, 235a2=33:63

(Ar. hiye, Far. ān) *Ol ẓālim durur.* 66a3=22:48

o. 28a1=20.81, 65a5=22:45, 84b1=23:96, 87a2=23:117

anı 30b3=20:96

anġa [an͡ga] 42a3=21:29, 44b1=21:41, 59b2=22:18, 60a1=22:19, 70a5=22:71, 79b3=23:55, 80b2=23:63, 81a1=23:67; aḳa 57b4=22:11

anda 10b4=19:62, 22b5=20:53, 26b3=20:74, 31b3=20:101, 36b2=20:131, 39a5=21:10, 42b3=21:31, 48b1=21:71, 49b3=21:78, 50a5=21:81, 53a4=21:99, 53a5=21:100, 81b1=23:71, 82a4=23:77, 154a1=27:86, 214a4=32:2

andan 37a2=20:134, 60b5=22:25, 74b3=23:19

anun [anuŋ] 36b1=20:131,70a5=22:71

(Ar. hiye, Far. vey) *Ve daḳı anlardan kimse barıdı kim anı indürdük yire.* 186b2=29:40

anı 62b1=22:31, 157a1=28:7, 157b5=28:11,

anġa [an͡ga] 2b4=19:15, 28a2=20:81, 31a2=20:97, 32b5=20:110, 34a4=20:120, 34b4=20:122, 41b2=21:25, 46a4=21:51, 47a3=21:58, 48a5=21:70, 52b1=21:94, 56a1=22:4, 67a4=22:54, 75b4=23:25, 81a3=23:70, 83b2=23:88, 106b5=25:4, 107a2=25:5, 111b1=25:32, 158a1=28:12, 159a2=28:15, 186b1=29:40, 188b4=29:50, 198a4=30:27, 207a5=31:7, 215a5=32:9, 223b1=33:19, 228a3=33:37, 239b4=34:14, 242b1=34:27, 250a3=35:10; aḳa 51a4=21:87; aĸa 115a4=25:58

anda 50b4=21:84, 156b5=28:7

andan 41a3=21:24, 106b1=25:3, 187a3=29:42, 208a5=31:11, 212b3=31:30, 214b3=32:4, 248b1=35:2

andın 82b1=23:79, 100b1=24:49, 107b1=25:8, 169b3=28:57, 172b1=28:70, 177b2=28:88, 181a4=29:17, 182a1=29:21, 195a2=30:11, 199b2=30:31, 200a1=30:33, 214b5=32:5

anun [anuŋ] 36b5=20:133, 41b5=21:27, 42a2=21:28, 50a4=21:81, 69b1=22:65, 75a3=23:23, 75a5=23:24, 75b3=23:25, 83b1=23:88, 105b2=24:63, 107b1=25:7, 115a4=25:58, 147a5=27:49, 147b1=27:49, 164b5=28:37, 173a5=28:73, 184a2=29:29, 196b3=30:21, 197a1=30:22, 197a4=30:23, 197b1=30:24, 197b5=30:25, 198a1=30:25, 203a1=30:46, 203a3=30:46, 207b1=31:7, 230a1=33:46, 238a5=34:8, 239a4=34:12, 250b3=35:11, 250b4=35:11; anuĸ 186a5=29:40, 196b1=30:20, 219b2=33:4

(Ar. ẕālike / ẕāliküm, Far. ān) *Ol durur anġa kim ilerü ḳıldı idi ellerüŋ.* 57b2=22:10

o. 56b5=22:5, 58a1=22:11, 58a2=22:12, 70a3=22:70, 70a4=22:70, 108b2=25:15, 181b3=29:19, 201a1=30:38, 220b3=33:6, 223b3=33:19, 226a3=33:30, 233a1=33:53, 250b4=35:11

o.-dur 62b1=22:32, 68a5=22:60, 93b1=24:27, 94a3=24:30, 162a5=28:28, 199a5=30:30, 212b2=31:30, 219b4=33:4, 231b3=33:51, 232b2=33:53, 232b4=33:53, 234a5=33:59

anı 116b5=25:68

anġa [an͡ga] 27a1=20:76, 119a2=26:8

anda 23a3=20:54, 35b5=20:128, 76b2=23:30, 99b1=24:44, 124b1=26:67, 128b1=26:121, 129b5=26:139, 131b1=26:158, 132b4=26:174, 134b1=26:190, 147b5=27:52, 154a2=27:86, 180b5=29:16, 182b3=29:24, 187b1=29:44, 189a1=29:51, 197a3=30:22, 197a5=30:23, 197b4=30:24, 200b4=30:37, 213a1=31:31, 218a5=32:26, 238b3=34:9, 241a2=34:19

andan 80b2=23:63, 88b3=24:5, 108a1=25:10, 237b1=34:3

anun [anuŋ] 74a3=23:15, 102a2=24:55, 116b3=25:67

(Ar. ẕālike, Far. vey) *Yoḳ durur dükeli andan kim göklerde ve yirde durur meger gele Tan͡grıya ḳul.* 15b1=19:93

o. 215a1=32:6

o.-dur 11a4=19:64

(Ar. hüve, Far. -) *Kim ol ürdi sizi ve ḳılmaya size dīnde hīç ṭarlıḳ.* 72a1=22:78

anı 71a1=22:73, 71a4=22:73

anġa [an͡ga] 26b2=20:74, 129b4=26:139, 176a1=28:82

anun [anuŋ] 155a5=27:92

(Ar. hiye, Far. ḫ̌īş) *Kim isdeyesiz anun [anuŋ] faẕlından anun üçün şükr ḳılasız.* 203a4=30:46

(Ar. hiye, Far. -) *Ve andayuḳ biribidük Ḳur'ān'ı ʿArab tilinçe ve belürtdük anda ḳorḳular...* 33a4=20:113

anun [anuŋ] 29b5=20:90, anuĸ 40b3=21:19

(Ar. tilke, Far. ān) *Ol evleri ḫarāb bolmış anuĸ üçün kim ẓulm ḳıldılar.* 147b4=27:52

(Ar. - , Far. ān) *Nice söz söyleyevüz anġa kim bola bişikde kiçi oġlan?* sa4=19:29

o. 5b4=19:33, 5b5=19:33, 6a3=19:35, 40a1=21:15, 113a2=25:42, 162a3=28:27, 204a3=30:49, 241b5=34:23

anı 42a1=21:28, 202b4=30:45

anġa [an͡ga] 11a1=19:63, 30b4=20:96, 46b5=21:56, 215b1=32:9

anda 27a1=20:76, 230a2=33:47

andan 50b1=21:82, 75a3=23:22, 100a3=24:47

anun [anuŋ] 117b2=25:72, 122b5=26:49, 209b1=31:15

(Ar. - , Far. vey) *Tan͡grı niʿmeti birle kim gösterde size āyetler kim anda ol ḥüccet bola ṣābirlere, şükr ḳılıcılar.* 213a1=31:31

anı 13a1=19:75, 20a5=20:39

anġa [an͡ga] 150a4=27:63, 201b5=30:40, 202b3=30:44, 217b2=32:22; aĸa 41a2=21:23

andan 55a1=21:112, 148b5=27:59

(Ar. mā, Far. ān çi) *Andan yuḳaru çıḳa andın yanġa ol gün kim* **anun** *[anuŋ] miḳdārı bin͡g yıl anun bigi sarsız.* 215a1=32:5

anı 13a2=19:75, 25a5=20:69

andan 8a2=19:48, 41a2=21:22, 41a2=21:23

(Ar. men, Far. ān ki) *Vaʿde ḳılduḳ ol yalan diyene ḳıyāmeti oṭ, yaʿni ṭamuda.* 108a3=25:11

andan 231b2=33:51

anun [anuŋ] 176a2=28:82

(Ar. -hum, Far. ān) *Ḫaber birdiler anlara kim muḳātele ḳılalar anun [anuŋ] bile kim ẓulm ḳılalar.* 64a3=22:39

anı 42b1=21:30,

(Ar. - , Far. -) *Yi anı ve iç ve rūşen dut gözi!* 4b3=19:26

o. 9a4=19:54, 9a4=19:55, 46a5=21:52, 48a2=21:67, 107a4=25:7, 107b2=25:8, 131a3=26:155, 141b3=27:20, 184b4=29:32, 185a2=29:33, 228a2=33:36, 248b1=35:2

anı 44a4=21:40, 135a2=26:198, 176b4=28:84, 189a1=29:51, 193b3=30:6, 199a2=30:29, 213b5=31:34

anġa [an͡ga] 58b4=22:15, 62b1=22:31, 69a1=22:63, 84a3=23:92, 176b3=28:84, 185a2=29:34, 186a4=29:39, 229a2=33:39, 232a2=33:52; aḳa 41a2=21:22

anda 73b5=23:14, 74b5=23:20, 98a2=24:39, 112b3=25:40, 143a3=27:30, 140b5=27:18

andan 93b5=24:29, 144a4=27:36

anun [anuŋ] 17a5=20:9, 66a3=22:48, 68a3=22:58, 74a1=23:14, 91b3=24:21, 98a5=24:40, 99a5=24:43, 106a4=25:2, 159b4=28:19

(Ar. s̱emme, Far. āncā) *Ve yaḳın eyledük anda ayruḳları.* 124a4=26:64

2. Allah.

(Ar. Allāh, Far. Ḫudāy) *Tevekkül ḳıl Tan͡grıya kim ol yiter sanġa saḳlayıcı.* 219b1=33:3

andan artuḳ kim: ondan başkası, ondan başkası ki.

(Ar. ġayr, Far. çiz-i bīrūn) *Yoḳ durur bunlara ṭarlıḳ kim buraḳalar ṭonlarını andan artuḳ kim çıḳmışdur ziynet üçün.* 103b3=24:60

andan ayruḳ kim: ondan başka, ondan başkası, ondan başkası ki.

(Ar. bi-ġayri mā, Far. be-cüz ān çi) *Anlar kim rence ḳılurlar mü'min erenleri ve mü'mine ʿavratları, andan ayruḳ kim ḳazġandılar...* 234a2=33:58

andan ilerü: ondan önce.

(Ar. min ḳabli hā/hī, Far. ez pīş ān/vey) *Degül midüŋ sen kim oḳıduḳ andan ilerü hīç kitāb ve yazmaduḳ mı sen anı saġ elüŋ birle?* 188b1=29:48

a. 25b1=20:71, 145b5=27:42, 168b1=28:52, 168b3=28:53, 174b5=28:78, 204a2=30:49, 230b1=33:49

andan ötürü kim: ondan dolayı ki, o sebeple ki.

(Ar. - , Far. -) *Sanalar ādemīler kim terk ḳılalar anları andan ötürü kim eydeler: "īmān getürdük."* 177b5=29:2

andan soḳra [soŋra] kim: ondan sonra.

(Ar. fe iẕā, Far. pes ān ki) *Andan soḳra [soŋra] ol kim yārī ḳıldı anġa giçen gün…* 159b2=28:18

(Ar. iẕā, Far. ān ki) *Andan soḳra [soŋra] kim bolavuz ṭopraḳ.* 151a1=27:67

(Ar. - , Far. pes ān) *Andan soḳra [soŋra] kim göresin ādemīlerden kimerse, eyit kim: "Ben neẕr ḳıldum Tan͡grıya orıç dutmaḳ."* 4b3=19:26

andan soкra [soŋra]: sonra, ondan sonra, o zaman.

(Ar. s̱umme, Far. pes) *Andan soкra [soŋra] geldi anlara ol kim vaʿde ḳılındı idi anlara.* 135b3=26:206

(Ar. min baʿdi, Far. ez pes) *Kim sini yıġmayalar Tan͡grı āyetlerinden andan soкra [soŋra] kim biribindi sindin yanġa.* 177a5=28:87

a. 193a4=30:4, 232a1=33:52, 233a1=33:53

(Ar. iẕā, Far. ān ki) *Ḳaçan kim ḳurtardı anları ḳurudın yanġa andan soкra [soŋra] şirk getüreler Çalaba.* 192a2=29:65

andan soкra [soŋra] kim: sonra, ondan sonra ki.

(Ar. baʿd, Far. pes ki) *Andan soкra kim geldi banġa.* 111a2=25:29

(Ar. min baʿdi mā, Far. ez pes ān çi) *Ḥaḳ, birdük Mūsā'ya kitābı andan soкra kim helāk ḳılduḳ bölükler kim ilerü barıdı ḫalāyıḳ görüriken...* 166a3=28:43

anġa [an͡ga] degin: o zamana kadar, -e kadar.

(Ar. ḥattā iẕā, Far. tā ān ki) *Anġa degin geldiler dereye kim ḳarınca bolurıdı anda.* 140b4=27:18

a. 13a2=19:75, 30a2=20:91, 135a4=26:201, 153b2=27:84

(Ar. ḥattā iẕā, Far. tā çün) *Anġa degin kim geleler biriŋüze sizden ölüm, eyde: "Yā Rab! Gerü döndür bini."* 84b4=23:99

(Ar. iẕā, Far. çün) *Tā anġa degin kim dutavuz bunlarun niʿmet issi ʿaẕāba.* 80b3=23:64

anlar: 3. çoğul şahıs zamiri: onlar.

(Ar. –hum/-him, far. īşān) *Ve eyledük gökleri örtü saḳlanmış ve anlar bizüm ḫüccetlerümüzden yüz döndürmişler durur.* 42b5=21:32

a. 42b4=21:31, 73b2=23:11, 85a4=23:102, 109b3=25:20, 122a2=26:40, 125a4=26:77, 126b3=26:96, 135a5=26:202, 136a2=26:212, 137a2=26:225, 138a2=27:3, 138a3=27:4, 138a5=27:5, 139b4=27:12, 141a2=27:18, 142b1=27:24, 146b3=27:45, 147b2=27:50, 148b2=27:56, 149a5=27:60, 150b5=27:66, 152b1=27:76, 153a3=27:81, 153b5=27:85, 154b4=27:89, 157b2=28:9, 158a1=28:11, 158a3=28:12, 165b1=28:39, 166a4=28:43, 167a2=28:46, 168b1=28:52, 171b2=28:64, 171b4=28:66, 180a2=29:12, 180a3=29:12, 180b2=29:14, 184b5=29:33, 189a1=29:51, 189b2=29:53, 193a3=30:3, 193b5=30:7, 195b3=30:15, 200b3=30:36, 201b1=30:39, 202a2=30:41, 204a1=30:48,

204b5=30:53, 205b5=30:57, 206b5=31:4, 215b3=32:10, 216b2=32:15, 217b2=32:21, 219a1=32:30, 223b5=33:20, 225a2=33:25, 247b4=34:54

a.-ı 28b2=20:85, 29a5=20:88, 97b1=24:37, 101b5=24:55, 108b5=25:17, 112a3=25:36, 112a4=25:37, 123b3=26:57, 126b1=26:94, 129b5=26:139, 131a5=26:158, 134a4=26:189, 140b4=27:17, 142a5=27:24, 142b1=27:24, 144b2=27:37, 147b3=27:51, 153a4=27:82, 156b1=28:5, 165b2=28:40, 165b4=28:41, 171a1=28:62, 171a4=28:63, 171b3=28:65, 173b1=28:74, 177b5=29:2, 179a5=29:9, 180b2=29:14, 185b5=29:38, 186a1=29:38, 189b4=29:55, 192a1=29:65, 211a2=31:21, 211b2=31:24, 213a3=31:32, 219b5=33:5, 223a1=33:17, 223a5=33:19, 238b3=34:9, 241a1=34:19, 241a1=34:19, 245a4=34:40

a.-a 26b5=20:75, 35b4=20:128, 88b1=24:4, 100b1=24:49, 101a3=24:53, 105b3=24:63, 105b5=24:64, 109a3=25:18, 115b2=25:60, 116a3=25:63, 118b5=26:6, 123b2=26:55, 126a5=26:92, 127a5=26:106, 128b4=26:124, 130a2=26:142, 131b3=26:161, 132b3=26:173, 133a2=26:177, 135a1=26:197, 135a3=26:199, 135a5=26:202, 135b2=26:205, 135b3=26:206, 135b3=26:207, 138a4=27:5, 139b4=27:13, 144b1=27:37, 148b4=27:58, 151b1=27:70, 153a4=27:82, 153a5=27:82ż, 153b2=27:83, 153b5=27:85, 156b2=28:6, 157a3=28:8, 164b1=28:36, 166b3=28:45, 166b4=28:45, 167a2=28:46, 167a3=28:47, 167b1=28:48, 168a5=28:51, 168b2=28:53, 169a1=28:54, 169b2=28:57, 170a4=28:59, 171b1=28:64, 171b4=28:66, 172a2=28:68, 174a1=28:76, 178b4=29:7, 179a2=29:8, 186a3=29:39, 186b3=29:40, 188a3=29:47, 188b5=29:51, 189b1=29:53, 189b2=29:53, 190a5=29:58, 192a2=29:66, 192b4=29:69, 194b3=30:9, 194b4=30:9, 195a4=30:13, 199a3=30:29, 200a1=30:33, 200a3=30:34, 200a4=30:35, 200b2=30:36, 202a2=30:41, 203b1=30:47, 204a2=30:49, 206a2=30:58, 211a1=31:21, 211b1=31:23, 211b2=31:24, 211b3=31:25, 213a2=31:32, 214a5=32:3, 216b4=32:16, 217a2=32:19, 217a5=32:20, 217b1=32:21, 218a4=32:26, 218b5=32:29, 221a4=33:9, 222a5=33:14, 224b1=33:22, 224b5=33:24, 227b4=33:35, 229b4=33:44, 230a2=33:47, 231a4=33:50, 233b5=33:57, 234b3=33:60, 235a3=33:64, 235b3=33:68, 237b3=34:4, 237b4=34:5, 238b3=34:9, 239b4=34:14, 240a5=34:16, 241a3=34:20, 241b3=34:22, 244b4=34:37, 245b1=34:41, 245b4=34:43, 246a2=34:43, 246a3=34:44, 246a5=34:45, 247b1=34:52, 249b1=35:7, 249b4=35:8, 250a4=35:10

a.-adur 249a5=35:7

a.-da 105b3=24:63

a.-dan 99b4=24:45, 143a2=27:28, 156a3=28:4, 156b3=28:6, 160b5=28:23, 163b5=28:33, 173b4=28:75, 178b4=29:7, 186a5=29:40, 186b1=29:40, 186b2=29:40, 188a1=29:46, 198b4=30:28, 200a2=30:33, 218a1=32:24, 218a4=32:26, 218b5=32:30, 221a1=33:7, 222a1=33:13, 222a3=33:13, 224b2=33:23, 224b3=33:23, 239a5=34:12, 241b3=34:22, 245b1=34:41, 246a4=34:45

a.-dın 143a1=27:28, 144a2=27:35, 144b1=27:37

a.-un [-uŋ] 81b1=23:71, 109a2=25:17, 124b2=26:67, 127a3=26:103, 131b1=26:158, 132b5=26:174, 134b1=26:190, 137a2=26:224, 138a4=27:4, 142a3=27:23, 152a1=27:73, 153a2=27:81, 157a4=28:8, 158a5=28:13, 169b4=28:57, 170a1=28:58, 180a3=29:12, 191b2=29:63, 202a5=30:42, 204b4=30:53, 207b3=31:8, 211b4=31:25, 216b2=32:16, 216b4=32:17, 218a2=32:25, 228a2=33:36, 229b3=33:44, 230a4=33:48, 240b3=34:18, 245b1=34:41, 247b3=34:54; anlaruĸ 180a4=29:13, 228a1=33:36

a.-dur 166a1=28:42, 244b4=34:37

(Ar. hinne/hunne, Far. īşān) *Mutaʿ ḳılun anları ve eylük birle gönderüŋ.* 230b2=33:49

a.-a 230b1=33:49, 231b4=33:51, 233a4=33:55

a.-dan 219b3=33:4, 228b3=33:37, 231b1=33:51, 232b3=33:53, 232b4=33:53

a.-un [-uŋ] 232a2=33:52

(Ar. hāʾulāʾ, Far. īşān) *Anlar kim birdük anlara kitābı kim kirtineler anġa...* 188a4=29:47

(Ar. humā, Far. īşān) *Eger cehd ḳılalar sanġa kim henbāz dutasın banġa, anı kim sen anı bilmezsin muṭīʿ bolma anlara.* 209a4=31:15

a.-a 161a3=28:24

a.-un [-uŋ] 209a5=31:15

(Ar. ulāike, Far. īşān) *Degül durur anlar müʾminler.* 100a4=24:47

a. 73b1=23:10, 85a4=23:102, 85a5=23:103, 168b4=28:54, 182a5=29:23, 189a5=29:52, 195b5=30:16, 201a3=30:38, 201b1=30:39, 207a1=31:5, 207a4=31:6

a.-dur 101a1=24:52

(Ar. men, Far. ān-ān) *Ve anlardan kim yol gösterdük ve ürdük, ḳaçan kim oḳıyalar bunlara āyetlerini Taŋ͡grınun düşeler, sücūd ḳılalar ve aġlayalar.* 10a1=19:58

a.-dan 9b4=19:58

(Ar. elleẕīne, Far. ān keshā) *Ve artura Taŋ͡grı anları kim yol buldılar ṭoġru yol.* 13a5=19:76

a. 12b2=19:73, 181a2=29:17

a.-un [-uŋ] 235b4=33:69

(Ar. huve, Far. ān) *Oḳıyalarıdı anlara bolmayalarıdı anġa īmān getürenlerden.* 135a3=26:200

a.-a 46b1=21:52, 124b5=26:71

a.-un [-uŋ] 135b5=26:208

(Ar. huve, Far. īşān) *Bunlar durur kim iverler eyülüklere ve bunlar durur kim anlara öteler.* 80a4=23:61

(Ar. hiye, Far. ān) *Nice bunun bigi köyi helāk ḳılduḳ, anlar ẓālimleridi ve ol düşmiş idi saḳflarından ve ḳuyu ḳonmış ve köşk yüksek.* 65a5=22:45

a. 200a5=30:35

(Ar. -him, Far. -) Ve eyledük yirde ṭaġlar kim dönmeye anlarık bile; eyledük andan yollar gitmek; tā meger anlar yol bulalar. 42b3=21:31

(Ar. - , Far. şān/īşān) *Ḳaçan kim oḳıyalar anları Taŋ͡grıya ve peyġāmberine kim ḥükm ḳıla aralarında...* 100a4=24:48

a.-ı 105b5=24:64, 150b4=27:65, 156a5=28:5, 177b5=29:2, 205b5=30:57, 221b4=33:11, 234b4=33:61, 247a4=34:51, 247a5=34:51

a.-a 165b5=28:41, 237b5=34:6

(Ar. - , Far. -) *Ve eyledük anları bölükler, oḳıyalar anları oddın yanġa.* 165b4=28:41

a. 109a4=25:18, 122b3=26:45, 157a4=28:8, 186a1=29:38, 194b4=30:9, 195a5=30:13, 245b1=34:41

a.-a 135b3=26:206, 244a2=34:33

a.-dan 156b4=28:6

=> ol anlar 124a5=26:65

anuĸ [anuŋ] üçün kim: onun için ki, ... sebebiyle.

(Ar. bi-mā, Far. bed ānçi) *Ol evleri ḫarāb bolmış anuĸ [anuŋ] üçün kim ẓulm ḳıldılar.* 147b5=27:52

anun [anuŋ] üçün: 1. onun için, o sebeple.

(Ar. ʿaleyhi, Far. ber ān) *Dilemedüm sizden anun üçün hīç kirā.* 127b2=26:109

(Ar. huve, Far. vey) *Dīvlerden barıdı kim den͡gize batarlarıdı anun [anuŋ] üçün ve ḳılurlarıdı işler andan dışra.* 50b1=21:82

(Ar. mā, Far. ān çi) *Vāy size anun [anuŋ] üçün kim eydürsiz.* 40b1=21:18

(Ar. min-hā, Far. ez ān) *Çün aḳladılar ʿuḳūbetümüzi, andan bunlar anun [anuŋ] üçün ayaḳlarını vururlarıdı.* 39b3=21:12

(Ar. - , Far. -) *Gördüm anı kim görmediler anı, anun üçün dutdum bir avuç Cebrāyil ayaḳı ṭoprāḳını.* 30b3=20:96

2. umulur ki, böylece, onun için.

(Ar. leʿalle, Far. tā meger) *Kim isdeyesiz anun faẓlından anun üçün şükr ḳılasız.* 203a4=30:46

anun [anuŋ] içün kim: gibi.

(Ar. ke, Far. çünān ki) *Oḳıyasın anġa āyetimüzi gerü döne tekebbürden, anun içün kim işitmeye eyle kim anun ḳulaġında saġırlıḳdur.* 207b1=31:7

anun [anuŋ] üçün kim: 1 onun için ki, ... sebebiyle.

(Ar. ʿalā elleẕī, Far. ber ān ki) *Meded isdedi ol kim kendü ḳavmından idi anun [anuŋ] üçün kim düşmanlarından idi.* 159a1=28:15

a. 162a1=28:27

(Ar. bi-mā, Far. bed ānçi) *Meded ḳıl banġa anun [anuŋ] üçün kim beni yalan ḳılurlar.* 77b5=23:38

a. 153b5=27:85, 168b5=28:54

(Ar. bi-mā, Far. hemī) *Dadasız siz anı kim unıtduḳuz bu günüŋüzi biz unıdavuz ṭaduḳ ʿaẕābı muḫalled, anun [anuŋ] üçün kim işleridüŋüz.* 216a5=32:14

(Ar. mimmā, Far. ez ānçī) *Ḳılmaḳ ġuṣṣa anlara ve bolmaĸ ṭarlıḳda anun [anuŋ] üçün kim mekr ḳılalar.* 151b1=27:70

2. belki, olası ki, umulur ki, muhtemel.

(Ar. leʿalle, Far. tā meger) *Ḥaḳīḳat kim degürdük anlara sözi, anun [anuŋ] üçün kim ögit dutalar.* 168a5=28:51

2. o, işaret sıfatı.

(Ar. - , Far. ān) *Ol şeyṭān kim ol durur her kim dostlıḳ duta, ol yolsuz ḳıla anı ve daḳı yol göstere anġa ṭamu ʿazāb dapa.* 55b5=22:4

o. 55a5=22:2, 63b1=22:36, 74a1=23:14, 77a1=23:33, 85a3=23:101, 96b3=24:35, 96b4=24:35, 106b5=25:4, 112b3=25:40, 145a3=27:40, 162b2=28:29, 196b5=30:21, 224a4=33:22, 240a5=34:16

(Ar. - , Far. -) *Bu durur ol meṯel kim ururuz anı ādemīlere ve bilimeyeler anı meger ʿālimler.* 187a4=29:43

o. 61b2=22:28, 62b1=22:31, 67b3=22:56, 75b4=23:25, 78b1=23:44, 131a3=26:155, 161a5=28:24, 161b3=28:24, 186b2=29:40, 204b1=30:51, 248b2=35:3

(Ar. huve, Far. ān) *Yiŋ ol ṭaʿāmdan ve daḳı ṣadaḳa birüŋ nevmīde faḳīre.* 61b3=22:28

o. 144a1=27:34, 174b3=28:78

(Ar. - , Far. ān) *Daşra çıḳarduḳ ol cüftlere biten neseneler perākende.* 23a1=20:53

o. 17b4=20:12, 25a1=20:66

(Ar. - , Far. -) *Ve ol iş tamām boldı.* 4a1=19:21

o. 6b1=19:37, 14b4=19:87, 16a2=19:97, 29a3=20:87, 47b2=21:63, 49a1=21:74, 49b1=21:77, 52b2=21:95

(Ar. huve, Far ān) *Ol yir ṭoprāḳından yaratduḳ sizi, yine yire ḳoyavuz sizi ve ol yirden gerü çıḳaravuz sizi bir kez daḳı.* 23a4=20:55

o. 34b1=20:121

(Ar. hiye, Far. ān) *Ol buzaġuya anġa degin kim gerü gele bize Mūsā.* 30a1=20:91

ol anlar: o kişiler, o kimseler.

(Ar. men, Far. ān ki) *Ve ḳurtarduḳ Mūsā'yı ve daḳı bile ol anları dükelini.* 124a5=26:65

ol ara: ora, orası.

(Ar. fī-hā, Far. ender ān) *Kim ol arada ḥüccet bar durur.* 127a2=26:103

o.-da 28a1=20:81

(Ar. fī-hā, Far. ender āncā) *… ẕikr ḳılalar ol arada Taŋ͡grı adını.* 97a5=24:36

ol cihān: öbür dünya, ahiret.

(Ar. āḫiret, Far. ān cehān) *Laʿnet ḳıldı anlara Tañgrı bu ciḥānda ve ol ciḥānda ve eyledi anlara ʿaẕāb ḫˇār idici.* 233b5=33:57

o.-da 81b4=23:74, 92b2=24:23, 138a2=27:3, 150b5=27:66

ol dünyā: 1. dünya, bu dünya.

(Ar. - , Far. -) *Ben ol dünyāda gözlü idüm.* 35a5=20:125

2. ahiret, öbür dünya

(Ar. āḫiret, Far. ān cehān) *Anlar kim uymadılar ol dünyāda bezedük anlarun işlerini kim anlar eylerleridi.* 138a3=27:4

o.-da 57b5=22:11, 58b3=22:15, 172b1=28:70, 183b2=29:27, 206b5=31:4, 237a1=34:1

o.-dan 193b5=30:7

ol dünyā sarāyı: ahiret yurdu.

(Ar. dārü'l-āḫiret, Far. sarāy-ı ān cehān) *Ve isde anı kim birdi sanġa Tañgrı ol dünyā sarāyını ve unıtma kendü naṣībıḳı bu dünyādan.* 174a5=28:77

ol gün: o gün, o vakit.

(Ar. yevm, Far. ān rūz) *Ve rüsvā ḳılma bini ol gün kim ḳopalar.* 126a2=26:87

o. 2b4=19:15, 2b5=19:15, 6b2=19:38, 14b2=19:85, 14b4=19:87, 31b4=20:102, 31b5=20:102, 32a5=20:108, 32b2=20:109, 53b5=21:104, 92b3=24:24, 105b5=24:64, 108b5=25:17, 110a3=25:22, 110b2=25:25, 110b4=25:26, 110b4=25:27, 126a2=26:88, 153b1=27:83, 154a3=27:87, 171b2=28:65, 137b1=28:74, 189b4=29:55, 195a3=30:12, 195b1=30:14, 205a4=30:55, 229b4=33:44, 235a5=33:66, 245a4=34:40

(Ar. yevm, Far. rūzī) *Andan yuḳaru çıḳa andın yanġa ol gün kim anun miḳdārı biñg yıl anun bigi sarsız.* 215a1=32:5

o. 242b5=34:30

o.-de 97b2=24:37

o.-den 213a5=31:33

(Ar. yevmeʾiẕin, Far. ān rūz) *Pādşāhlıḳ ol gün lāyıḳ Tañgrıya durur ve bardur ol gün kāfirlere düşvār.* 110b3=25:26

o. 92b4=24:25, 110a4=25:22, 110b1=25:24, 171b4=28:66, 193a5=30:4, 195b1=30:14, 202b2=30:43

(Ar. yevm, Far. rūzī) *Ṭoġru ṭut yüzüŋi arı dīne ilerüden kim gele ol gün kim bolmaya anġa Taŋ͡grıdan.* 202b1=30:43

o.-e 205b2=30:56

(Ar. - , Far. -) *Ol gün kimseye şefāʿat bolmaya meger ol kişi kim dutdı Taŋ͡grı ḳatında ʿahdi.* 14b4=19:87

ol iki: o iki, o ikisi

(Ar. humā, Far. ān her du) *Yaratmaduḳ mı gögi ve yiri ve daḳı ol iki arasındaḳı, oynayu.* 40a3=21:16

o. 120b4=26:24, 121a2=26:28

(Ar. humā, Far. du) *Geldi Mūsā'ya biri ol iki ḳızdan, barurıdı utanu.* 161a5=28:24

(Ar. -himā/humā, Far. īşān) *Getürüŋ kitāb Taŋ͡grı ḳatından kim ol bola yol bulmışıraḳ ol ikiden.* 168a1=28:49

(Ar. fe ẕānike, Far. ān) *Kim ol iki barur iki ḥüccet senüŋ Taŋ͡grıḳdan Firʿavn'dın yanġa ve ḳavmına kim ol ḳavm barıdı fāsıḳlar.* 163b3=28:32

(Ar. - , Far. her du) *Ḳaçan kim biri birini gördiler ol iki gürūh.* 123b5=26:61

ol ḳadar kim: o kadar ki.

(Ar. - , Far. ānçi) *Ḳomayavuz biz hīç tene yük meger ol ḳadar kim götüre.* 80a5=23:62

ol kim: 1. o ki, o kişi/ler ki; o şey ki

(Ar. innehu, Far. vey) *Oldur kim anġa gele yazuḳlu Çalabısına kim anġa bola ṭamu.* 26b2=20:74

(Ar. huve, Far. vey) *Taŋ͡grı durur kim yoḳdur Tanġrı meger ol kim ʿarş-ı ʿaẓīmüŋ Taŋ͡grısı durur.* 142b4=27:26

anġa [aŋ͡ga] kim 146a4=27:44

(Ar. - , Far. ān) *Eyitdi Süleymān anġa kim: "Ol döşek kim döşedük sırçadan."* 146a4=27:44

(Ar. men, Far. ān çi) *Bizüz biz mīrāṣ alınuruz yiri ve daḳı ol kim yirde durur ve bizdin yanġa bola gerü dönmek.* 6b5=19:40

o. 83a2=23:84, 81a5=23:71, 161b4=28:26

andan kim 153b1=27:83

anlar kim 98b3=24:41

(Ar. men, Far. ān ki) *Ḥaḳīḳat ziyānlu bola ol kim yalan söyledi.* 24a4=20:61

o. 40b2=21:19, 59a4=22:18, 76a4=23:28, 117a2=25:70, 120b4=26:25, 126a3=26:89, 138a5=27:8, 149a2=27:60, 154a4=27:87, 164b4=28:37, 177a1=28:85, 198a2=30:26

anı kim 39a3=21:9, 57a3=22:7, 58a3=22:13, 76a2=23:27, 92a1=24:21, 97a2=24:35, 97b5=24:38, 113a4=25:43, 116a1=25:62, 150b2=27:65, 153a2=27:81, 169a4=28:56, 174b5=28:78, 176b5=28:85, 184b3=29:32, 231b1=33:51, 231b2=33:51, 241a5=34:21, 241b4=34:23, 249b2=35:8, 249b3=35:8

anġa [an͡ga] kim 16b3=20:3, 28a3=20:82, 32b3=20:109, 35b2=20:127, 58b5=22:16, 99a4=24:43, 100a1=24:46, 115a3=25:27, 136b4=26:221, 147a1=27:47, 169a5=28:56, 175b1=28:80, 182a1=29:21, 191a3=29:62, 193b1=30:5, 199a2=30:29, 200b4=30:37, 204a1=30:48, 204b5=30:53, 244b1=34:36, 244b3=34:37; aḳa kim 16b3=20:4, 245a2=34:39

andan kim 99a5=24:43, 192b1=29:68, 241a5=34:21

anun [anuŋ] kim 224a3=33:21

anlar kim 136a5=26:215, 139a5=27:11, 154a4=27:87

anlara kim 105a3=24:62

anlarıdı kim 168a3=28:50

(Ar. men, Far. ān kes ki) *Ol kim bolurısa mü᾽min, fāsıḳ birle berāber bolmaya.* 216b5=32:18

o. 24b4=20:64

anı kim 249b1=35:8

(Ar. men, Far. her ki) *Çalabum yigrek bile, ol kim geldi ṭoġru yola anun ḳatından ve anġa kim bola anġa ʿāḳıbet ol sarāy.* 164b5=28:37

anġa [an͡ga] kim 171b5=28:67

(Ar. men, Far. ki) *Anı kim yarada ḫalḳı andan gerü döndüre anı ol kim rūzī birür size gökden ve yirden?* 150a5=27:64

o. 149b4=27:62

anı kim 150a5=27:64

anġa [an͡ga] kim 150a1=27:63

(Ar. mā, Far. çünān ki) *Birmeseleridi anlar kim birdiler Mūsā᾽ya?* 167b2=28:48

(Ar. mā, Far. ki) *Eyitdiler anġa kim: “Sensin cāḏūlardan.”* 130b5=26:153

(Ar. mā, Far. ān çi) *Tan͡grı göklerüŋ ve yirüŋ ve ol kim ol iki arasındaḳınun Çalabı durur.* 120b3=26:24

o. 7a5=19:43, 11a3=19:64, 11a5=19:65, 16b5=20:6, 17a1=20:6, 20a3=20:38, 25a5=20:69, 26a3=20:72, 27b5=20:81, 29b4=20:90, 36a5=20:131, 37a1=20:133, 39b4=21:13, 41b5=21:28, 44b1=21:41, 48a1=21:66, 50b4=21:84, 53a4=21:99, 54b3=21:109, 58a2=22:12, 60a1=22:20, 81a2=23:68, 82a5=23:78, 84a4=23:93, 99b5=24:45, 105b4=24:64, 126a5=26:92, 135b3=26:206, 144a4=27:36, 150a1=27:62, 153b4=27:84, 155a1=27:90, 156b4=28:6, 161a4=28:24, 170a5=28:60, 170b2=28:60, 172a4=28:69, 173b4=28:75, 176b4=28:84, 224a4=33:22, 230b4=33:50, 232a2=33:52

anı kim 18a1=20:13, 26a4=20:72, 26b1=20:73, 30b3=20:96, 32a1=20:104, 32b4=20:110, 48a2=21:67, 53a2=21:98, 54b4=21:110, 56a5=22:5, 58b1=22:14, 58b4=22:15, 59b3=22:18, 61b2=22:28, 62a2=22:30, 63a4=22:35, 66b4=22:52, 66b5=22:53, 68b4=22:62, 69a4=22:65, 70a3=22:70, 70a5=22:71, 71b2=22:76, 80a2=23:60, 81b5=23:75, 84a1=23:91, 84b1=23:95, 94a1=24:29, 94b1=24:31, 95a3=24:31, 98b5=24:41, 101a4=24:53, 101a5=24:54, 101b1=24:54, 105b4=24:64, 105b5=24:64, 108b4=25:16, 109a5=25:19, 114a2=25:49, 115b3=25:60, 122a5=26:43, 122b3=26:45, 125a2=26:75, 130b1=26:146, 134a3=26:188, 137a3=26:226, 142a1=27:22, 142b3=27:25, 142b4=27:25, 152a2=27:74, 152a2=27:74, 154b3=27:88, 172a2=28:68, 174a2=28:76, 174a3=28:76, 178a4=29:4, 179a3=29:8, 179b4=29:10, 180a5=29:13, 181a1=29:17, 182b4=29:25, 187a2=29:42, 187b1=29:45, 189a3=29:52, 190a1=29:55, 198b3=30:28, 200a5=30:35, 201a3=30:39, 201a5=30:39, 205a3=30:54, 209a4=31:15, 209b2=31:15, 210b2=31:20, 210b3=31:20, 211b1=31:23, 212b3=31:30, 213b4=31:34, 216a4=32:14, 216b3=32:16, 216b4=32:17, 219a5=33:2, 220a3=33:5, 227a2=33:34, 228a5=33:37, 231a4=33:50, 231b5=33:51, 237a1=34:2, 237a2=34:2, 237a3=34:2, 239a2=34:11, 239b1=34:13, 244a2=34:33, 245a3=34:39, 246b4=34:47, 248a4=35:1, 248a4=35:2, 248a5=35:2, 249b4=35:8

anġa [an͡ga] kim 18a4=20:15, 36a2=20:130, 55a1=21:112, 63a3=22:35, 63b5=22:37, 70a1=22:68, 73a3=23:6, 79a5=23:51, 79b2=23:53, 84b2=23:96, 86a5=23:111, 92b4=24:24, 93b4=24:28, 94a3=24:30, 114b5=25:55, 118b5=26:6, 127b4=26:112, 159a5=28:17, 167b3=28:48, 172a3=28:68,

185a3=29:34, 192a2=29:66, 198b2=30:28, 200a3=30:34, 200b2=30:36, 210a2=31:17, 211a1=31:21, 219a4=33:2, 231b4=33:51, 244a4=34:34, 247a3=34:50; aḳa kim 246a1=34:43

anda kim 66a2=22:47, 75b4=23:26, 85a1=23:100, 129a5=26:132, 179a2=29:8

andan kim 53b2=21:102, 55b1=22:2, 62b5=22:34, 75a1=23:21, 77a3=23:33, 77a4=23:33, 84a2=23:91, 84a3=23:92, 93a3=24:26, 97b4=24:38, 132a3=26:166, 132b1=26:169, 136b1=26:216, 137b1=26:227, 144a4=27:36, 145b5=27:43, 149a1=27:59, 150a4=27:63, 155b2=27:93, 169a1=28:54, 194b2=30:9, 201b5=30:40, 228b4=33:38, 235b5=33:69, 242a3=34:25, 242a4=34:25

andın kim 110a5=25:23, 238b1=34:9

anları kim 108b5=25:17

anlara kim 240b2=34:17

(Ar. - , Far. ān çi) *Ḥaḳḳā kim yazmaduḳ anı kim eyide ve ṭartavuz anı ʿaẕābdan ṭartmaḳlıḳ.* 13b5=19:79

anı kim 14a1=19:80, 211b1=31:23

anġa [an͡ga] kim 57b2=22:10

anda kim 145b3=27:42

anlardan kim 180a4=29:13

(Ar. elletī, Far. ān çi) *Ṭartışmaḳ kitāb issileri birle meger* **andan kim** *ol eyürek bola meger anlarun birle kim ẓulm ḳıldılar anlardan.* 187b5=29:46

(Ar. elletī/ellātī, Far. ān ki) *Ṭaduḳ od ʿaẕābını ol kim anġa yalan dirüdüŋüz.* 245b4=34:42

o. 10b2=19:61, 49a2=21:74, 52a1=21:91, 65b4=22:46, 108b3=25:15, 112b3=25:40

oldur kim 199a4=30:30

anı kim 120a2=26:19, 141a4=27:19, 230b4=33:50

anġa [an͡ga] kim 244b3=34:37

andan kim 84b1=23:96

anlar kim 231a1=33:50

(Ar. elletī, Far. ānān ki) *Oturıcılar ʿavratlardan anlar kim ümīdleri yoḳ durur nikāḥa.* 103b1=24:60

(Ar. ellezī, Far. ān çi) *īmān getürdük anġa kim aşaġa biribindi bizdin yanġa ve indi sizdin yanġa.* 188a1=29:46

(Ar. ellezī, Far. ān ki) *Tañgrı şunʿı durur, ol kim muḥkem ḳıldı her neseneyi.* 154b2=27:88

o. 22a5=20:50, 22b4=20:53, 25b4=20:71, 26a3=20:72, 31a4=20:98, 38a2=21:3, 43a1=21:33, 46b4=21:56, 101b5=24:55, 106a2=25:1, 106a4=25:2, 107a3=25:6, 107b5=25:10, 113a1=25:41, 113b4=25:47, 113b5=25:48, 114b1=25:53, 114b3=25:54, 115a4=25:58, 115a5=25:59, 115b4=25:61, 115b5=25:62, 125a4=26:78, 125a5=26:79, 125b1=26:81, 125b2=26:82, 136b2=26:218, 140a4=27:15, 142b2=27:25, 145a1=27:40, 151b4=27:72, 155a2=27:91, 158b5=28:15, 159b4=28:19, 171a1=28:62, 201b2=30:40, 205a1=30:54, 214b1=32:4, 215a2=32:7, 215b3=32:11, 222b5=33:17, 226b2=33:32, 229b1=33:43, 236b5=34:1, 238a1=34:6

oldur kim 69b2=22:66

anı kim 13b2=19:77, 60b4=22:25, 152b1=27:76, 154b1=27:88, 202a2=30:41, 228a3=33:37

aḳa [aŋa] kim 243a2=34:31

andan kim 96a1=24:33, 129a5=26:132, 133b3=26:184

anlar kim 67b5=22:57, 68a2=22:58, 71a1=22:73, 105b2=24:63

(Ar. ellezi, Far. ān kes/hā ki) *Andan soḳra ol kim yārī ḳıldı anġa giçen gün, meded diledi andan…* 159b2=28:18

o. 176b4=28:85

anlar kim 180a1=29:12

(Ar. ellezīne, Far. ān kes/hā ki) *Ol kim kāfir boldılar yıġalar bunları Tañgrı yolından...* 60b3=22:24,

anı kim 60a4=22:23

anlar kim 59a1=22:17, 59a2=22:17, 59b4=22:19, 64a4=22:40, 66b1=22:51, 67a3=22:54, 67b4=22:56, 72b4=23:2, 72b5=23:3, 73a1=23:4, 73a1=23:5, 73a4=23:8, 73a5=23:9, 73b1=23:11, 79b5=23:57, 80a2=23:60, 81b4=23:74, 85a5=23:103, 88b3=24:5, 88b4=24:6, 92b1=24:23, 95b3=24:33, 95b4=24:33, 97b5=24:39, 102a5=24:57, 102b2=24:58, 103a5=24:59, 104b5=24:62, 105a1=24:62, 105a2=24:62, 106b4=25:4, 111b1=25:32, 111b4=25:34, 112a3=25:36,

116a5=25:65, 116b2=25:67, 116b3=25:68, 117a5=25:72, 117b2=25:73, 117b3=25:74, 130b4=26:152, 137a4=26:227, 137b1=26:227, 138a1=27:3, 138a2=27:4, 138a4=27:5, 168b1=28:52, 171a3=28:63, 175a5=28:80, 175b5=28:82, 176b3=28:84, 178a3=29:4, 178b3=29:7, 179a4=29:9, 182a4=29:23, 186b4=29:41, 188a3=29:47, 189a4=29:52, 190a2=29:56, 190a4=29:58, 190b2=29:59, 192b4=29:69, 195b2=30:15, 195b3=30:16, 199b3=30:32, 206a2=30:58, 206a5=30:60, 206b4=31:4, 207b2=31:8, 208a4=31:11, 217a1=32:19, 217a3=32:20, 221b5=33:12, 229a1=33:39, 233b4=33:57, 234a1=33:58, 234b1=33:60, 237a3=34:3, 237b4=34:5, 237b5=34:6, 238a2=34:7, 238a5=34:8, 242b1=34:27, 243a1=34:31, 243a4=34:31, 243a5=34:31, 243b1=34:32, 243b3=34:33, 244b5=34:38, 246a2=34:43, 246a4=34:45, 249a4=35:7, 249a5=35:7, 250a4=35:10

anları kim 101b4=24:55, 105b1=24:63, 148a1=27:53, 176a5=28:83, 178a1=29:3, 178a2=29:3, 179b5=29:11, 225a1=33:25, 241b1=34:22

anlara kim 63a2=22:35, 64a3=22:39, 64b4=22:41, 67a1=22.53, 67b1=22:55, 70b5=22:72, 88a5=24:4, 101b2=24:55, 101b3=24:55, 102b2=24:58, 116a4=25:64, 151a1=27:67, 156a5=28:5, 171a2=28:63, 175a3=28:79, 180a1=29:12, 199a1=30:29, 201a2=30:38, 203b1=30:47, 205b1=30:56, 205b4=30:57, 216b1=32:15, 218b4=32:29, 225a3=33:26, 228b5=33:38, 234b5=33:62, 237b2=34:4, 243b1=34:32, 243b3=34:33, 245b3=34:42

anlardan kim 64a2=22:38, 96b1=24:34, 145b3=27:41, 188b3=29:49

anlarun [anlaruŋ] kim 70b2=22:72, 70b3=22:72, 109b5=25:21, 187b5=29:46, 194a5=30:9, 194b5=30:10, 202a4=30:42, 244a1=34:33; anlaruĸ kim 76a3=23:27, 206a4=30:59

anlardur kim 116a2=25:63

(Ar. elleẕīne, Far. ān ki) *Ḳandasız ortaḳlarum ol kim barıduḳuz, eydüridüŋüz?* 173b2=28:74

o. 75a5=23:24, 76a5=23:28, 79b5=23:58, 80a1=23:59, 82a4=23:78, 171a2=28:62

oldur kim 198a3=30:27

anları kim 149a1=27:59

anlara kim 202b5=30:45

(Ar. elleẕīne, Far. ānān ki) *Ve … anlar kim kāfir boldılar...* 77a1=23:33

(Ar. elleẕīne, Far. şomā ki) *İy anlar kim mü'minlersiz!* 71b4=22:77

anlar kim 93a4=24:27, 221a3=33:9, 235b4=33:69

(Ar. ellāī, Far. ān ki) *Eylemedi Tañgrı bir eri iki göñgüllü anuк içinde ve eylemedi cüftlerüñüzi ol kim ẓihāra and içersiz...* 219b3=33:4

(Ar. - , Far. ān ki) *Ve biz ol kim gösterevüz sanġa anı kim vaʿde ḳılavuz bunlara ḳādirüz.* 84a5=23:95

o. 83b1=23:88, 240b1=34:17

andan kim 47a1=21:57, 144b4=27:38, 145a2=27:40

anlar daḳı kim 234b2=33:60

(Ar. ẕālike, Far. ān ki) *Anġa [añga] kim Tañgrı güvüre düni güne ve güvüre güni düne kim Tañgrı işidicidür ve görici durur.* 68b2=22:61

(Ar. ulāike, Far. īşān ki) *Anlardur kim kirtinmediler, ḫarāb ḳıldı Tañgrı ʿamellerini.* 223b2=33:19

anlardur kim 237b3=34:4, 237b4=34:5, 244b4=34:37

(Ar. ulāike, Far. īşān) *Ve anlar kim bardılar bizüm āyetlerümüzde ʿācizlıḳ birle, anlardur kim ʿaẕāba ḥāżır bolanlar.* 245a1=34:38

(Ar. hunālik, Far. āncā) *Anda kim sınayalar mü'minleri ve depredeler anları ḳatı.* 221b3=33:11

(Ar. -hum, Far. īşān) *Ve eger sorasın anlara kim "Kim yaratdı gökleri ve yiri?* 190b5=29:61

anlara kim 136a1=26:211

(Ar. - , Far. īşān) *Ve eger soralar anlar kim: "Kim aşaġa biribir gökden suyı, kim diri ḳıldı anun birle yiri öldüginden soḳra?"* 191a5=29:63

(Ar. - , Far. ān) *Çoḳ oldur kim vācib boldı anġa ʿazāb.* 59b2=22:18

(Ar. - , Far. ān ki) *Ben getürem sanġa anġa kim ilerü kim durasın maḳāmuḳdan ve benüm anġa gücüm yavlaḳ niyāz.* 144b5=27:39

(Ar. - , Far. -) *Ve degülidüñ ol yanġa kim gün batar yaʿni maġrip kim eyledük Mūsā'dın yanġa işi.* 166a5=28:44

anı kim 109a5=25:19, 144a5=27:36, 172a2=28:68, 178a3=29:3

anlar kim 140a5=27:16

2. o ki, muhakkak ki, elbette.

(Ar. inne, Far. ki) *Ol kim anda durur ḫüccetlerden...* 76b2=23:30

3. o zaman, olduğunda.

(Ar. iẕā, Far. ān ki) *Ḳaçan kim oḳıya sizi oḳımaḳlıḳ yirden anda kim siz daşra çıḳuḳ.* 198a1=30:25

ol kimerse: o kişi, o kimse.

(Ar. men, Far. ān kes) *Bizüz vaḥy ḳıldılar bize kim ʿaẕāb ol kimerseye durur kim yalan birle dutmaz.* 22a3=20:48

ol kimerse kim: o kişi ki.

(Ar. men, Far. ān ki) *Ziyānlu bola ol kimerse kim ẓulm getürdi.* 33a1=20:111

ol kişi: o kişi, o kimse.

(Ar. men, Far. ān kes) *Selām ol kişiye olsun kim inandı ṭoġru yola.* 22a2=20:47

o. 12b5=19:75, 18a5=20:16, 20b3=20:40

o.-nüŋ 27a2=20:76, 41a5=21:24

o.-ler 10a5=19:60

(Ar. huve, Far. vey) *Kim ol kişi ẓālim durur.* 47a4=21:59

ol kişi/ler kim: o kişi(ler), o kimse(ler) ki

(Ar. elleẕī, Far. ān keshā ki) *Ol kişiler kim īmān getürdiler...* 66a4=22:50

o. 9b3=19:58, 12b2=19:73, 15b4=19:96, 42a5=21:30, 43b1=21:36, 44a1=21:39, 45b5=21:49, 53a1=21:97, 53a5=21:101

ol kişiyi kim 58a5=22:14

ol kişiye kim 44b1=21:41

ol kişileri kim 12a3=19:70, 12a5=19:72

ol kişilere kim 6b1=19:37

(Ar. men, Far. ān kes ki) *Daḳı ol kişiye kim vaʿde ḳılmışuz eyü vaʿde ol göre anı, andayuḳ kim bola kim berḫūrdārlıḳ birdük anġa...* 170b3=28:61

ol ne kim: o şey ki.

(Ar. mā, Far. ān çi) *Kim Tañgrıŋ seçe anlarun arasından ḳıyāmet güni ol neden kim muḫālefet ḳılurlarıdı.* 218a3=32:25

ol nesene kim: o şey ki.

(Ar. mā, Far. ān çi) *Tañgrı ḳażīlıḳ ḳıla sizüŋ araḳuzda ḳıyāmet güni ol nesenede kim ḫilāf ḳılduḳuz.* 70a2=22:69

ol neseneyi kim 167a4=28:47

ol neseneye kim 7a3=19:42

ol sāʿat: o saat, bir saat.

(Ar. sāʿat, Far. ān sāʿat) *Sizedür vaʿde yiri ol gün kim ol sāʿatden gerü bolmayasız ve ilerü daḳı geçemeyesiz.* 242b5=34:30

ol sarāy: yer, mekan, makam.

(Ar. dār/diyār, Far. sarāy) *Çalabum yigrek bile, ol kim geldi ṭoġru yola anun ḳatından ve anġa kim bola anġa ʿāḳıbet ol sarāy.* 164b5=28:37

ol şahış: o kişi, o şahıs.

(Ar. - , Far. -) *Ve eger degse anġa belā, gerü döne kendü yüzin ṣabr ḳılmaya ol şaḥış ziyān ḳılıcı bu dünyāda, ol dünyāda bola.* 57b5=22:11

ol ten: o kişi, o kimse

(Ar. nefs, Far. ten) *Kim güç ḳılmayalar ol tene hīç.* 45b2=21:47

ol vaḳt: o zaman, o takdirde, -dığı zaman.

(Ar. iẕā, Far. ān ki) *Ol vaḳt göre bunlar ıraḳ yirde...* 108a4=25:12

(Ar. iẕen, Far. ān hengām) *Assı ḳılmaya size ḳaçmaḳ kim ḳaçasız ölümden ya depelemekden ve ol vaḳt fāide ḳılmaya meger azçuḳ.* 222b4=33:16

ol vaḳt kim: -dığı zaman, o zaman.

(Ar. ḥīne, Far. ān vaḳt ki) *İrte namāzından öŋdin ve ol vaḳt kim ḳoyasız ṭonlaruḳuzı öyle vaḳtından, yatsu namāzından soкra...* 102b4=24:58

o. 44a2=21:39, 196a1=30:17

ol vaḳta degin kim: o zaman ki, o zamana kadar ki.

(Ar. ḥattā iẕā, Far. tā ānki ki) *Ol vaḳta degin kim açduḳ bunlara ʿaẕāb ḳapusını ḳatı, andan bunlar anda nevmīdler durur.* 82a3=23:77

ol vaḳtın kim: o zaman, o zaman ki, -dığında

(Ar. iẕ, Far. ki) *Ve ol vaḳtın kim buyurduḳ ferişteleree…* 33b4=20:116

(Ar. iẕā, Far. ān ki) *Ol vaḳtın kim biz ölevüz…* 11b2=19:66

(Ar. iẕen, Far. ān ki) *İşledüm anı ol vaḳtın kim ben gümrāh idüm.* 120a4=26:20

(Ar. iẕen, Far. ānki ki) *Ol vaḳtın kim gide her taŋ̂grı anı kim yaratdı ve yükseldi bir nicesi bunlardan bir nicesine.* 83b5=23:91

(Ar. kulle-mā, Far. her ān .... ki) *Ol vaḳtın kim dileyeler kim ṭaşra çıḳalar andan ġuṣṣadan gerü döndüreler bunları anda…* 60a2=22:22

(Ar. ḥīne, Far. ānki ki) *Tiz bola kim bileler ol vaḳtın kim göreler ʿaẕāb kim durur yolını yavu ḳılmışıraḳ.* 113a3=25:42

on: on, 10.

(Ar. ʿaşr, Far. deh) *Eger tamām ederisen on yıla ol senün ḳatuḳdan bola.* 162a2=28:27

on gün: 10 gün.

(Ar. ʿaşr, Far. deh rūz) *Ḳalmaḳ siz meger on gün.* 32a1=20:103

onda bir: onda bir, 1/10.

(Ar. miʿşār, Far. deh yek) *Degmediler onda birine kim birdük anlara.* 246a5=34:45

onġar- [oṅ͡gar-]: onarmak, düzeltmek.

=> yolını onġar- 145b3=27:41

orı/uç (Far.): oruç.

orıç dut-: (konuşmama) orucu tutmak, konuşmamak, suskun kalmak.

(Ar. ṣavm, Far. rūze) *Ben neẕr ḳıldum Taṅ͡grıya orıç dutmaḳ.* 4b5=19:26

oruç dutucı eren / ʿavrat: oruç tutan erkek / oruç tutan kadın.

(Ar. ṣāʾim / ṣāʾimeᵗ, Far. merd/ān-ı rūze-dār / zen/ān-ı rūze-dār) ... *ṣadaḳa birici ʿavratlar ve oruç dutucı erenler ve oruç dutucı ʿavratlar ve ferc saḳlar erenler ...* 227b2-3=33:35

orta: orta, ara; iki şeyin arası.

(Ar. beyn, Far. miyān) *Dutduḳuz siz Taṅ͡grıdan ayruḳ butları dostlıḳ ortaḳuzda (ortaŋuzda) bu dünyā dirligince bola?* 182b5=29:25

o.-larında 31b5=20:103

(Ar. - , Far. miyān) *Uçmaḳ orta ol kim vaʿde ḳıldı Taṅ͡grı kendü ḳullarına ġaybdan.* 10b2=19:61

ortaḳ: ortak, şerik.

(Ar. şerīk/şurekā, Far. henbāz/ān) *Ol kim anun durur pādşāhlıḳ göklerün ve yirün ve bolmadı anun oġlanı ve yoḳ durur anġa ortaḳ pādşāhlıḳda.* 106a5=25:2

o.-lar 195a5=30:13, 198b3=30:28, 242b1=34:27

o.-larum 173b1=28:74

o.-ları 195a5=30:13

ortaḳ dut-: şirk koşmak, ortak koşmak.

(Ar. işrāk, Far. henbāz giriften) *Tañgrı mı yigrek durur andan kim ortaḳ dutalar Çalaba.* 149a1=27:59

ortaḳ eyle-: ortak etmek.

(Ar. işrāk, Far. enbāz kerden) *Ve ortaḳ eyle anı benüm işlerümde.* 19b3=20:32

ot: ateş. **krş. od**

(Ar. saʿīr, Far. āteş) *Vaʿde ḳılduḳ ol yalan diyene ḳıyāmeti oṭ...* 108a4=25:11

otar-: otlatmak, gütmek.

(Ar. raʿy, Far. çerānden) *Yiŋ ve otaruḳ (otaruŋ) yılḳılaruḳuz!* 23a2=20:53

(Ar. nefş, Far. çerānden) *…otarurlarıdı anda ḳavım ḳoyınlarını.* 49b3=21:78

otur-: oturmak.

(Ar. ḳarār, Far. nişesten) *Ve oturuḳ (oturuŋ) kendü evüŋüzde...* 226b3=33:33

(Ar. müsteʾnis, Far. nişesten) *Ve oturmaḳ (oturmaŋ) söze kim oldur size rence ḳılmaḳ kim peyġāmberi utanur sizden.* 232b1=33:53

oturıcı: oturup bekleyen, ümidini kesmiş.

(Ar. ḳāʿidet, Far. niştende/gān) *Oturıcılar ʿavratlardan anlar kim ümīdleri yoḳ durur nikāḥa.* 103b1=24:60

oyna-: 1. oynamak, alay etmek.

(Ar. leʿib, Far. bāzī kerden) *Gelmedi mi bunlara hīç ögit Çalabılarından yeñgi, meger işideler anı ve bunlar oynarlarıdı.* 38a1=21:2

2. eğlenmek, eğlenceye almak.

(Ar. ʿabeş, Far. bāzī hemī kerden) *Köşklerden dükeli yükseke nişān oynar mısız?* 129a2=26:128

oynayu: boşuna, faydasız; eğlence olsun diye.

(Ar. lāʿibīn, Far. bāzī konān kerden) *Yaratmaduḳ mı gögi ve yiri ve daḳı ol iki arasındaḳı, oynayu.* 40a3=21:16

oyın: oyun, eğlence.

(Ar. leʿib, Far. bāzī) *Ve degül durur bu dünyā dirligi meger sevinmek ve oyın.* 191b3=29:64

oyına meşġūl bol-: önem vermemek, dalgaya almak, gafil olmak.

(Ar. el-lāhī, Far. bāzī meşġūl est) *Oyına meşġūl bolurıdı gönglülleri ve gizlerleridi rāzlarını.* 38a1=21:3

oyın eyle-: eğlenmek, oyun oynamak.

(Ar. lāʿibīn, Far. bāz kerden) *İbrahīm bize ṭoġrulıḳ birle mi geldüŋ ya oyın mı eylersin?* 46b3=21:55

oyıncaḳ: boş, şe yaramaz, faydasız.

(Ar. ʿabeṯ, Far. bāzī) *Sanur mısız kim yaratduḳ sizi oyıncaḳ ve size bizdin yanġa dönip gelmek yoḳ durur?* 86b5=23:115

Ö

öde-: ödemek, yerine getirmek, eda etmek; hüküm vermek.

(Ar. ḳażāʾ, Far. güzārden) *Oldur benüm birle senüŋ araḳda her ḳanḳısını iki vaʿdeden ödedüm sanġa kim bolmaya ḥadden geçmek banġa.* 162a5=28:28

ö.-di 162b2=28:29

ö.-ye 152b2=27:78, 228b1=33:37

ö.-yeler 33b2=20:114, 61b4=22:29

öden-: tamamlanmak, sonuca bağlanmak.

(Ar. ḳażā, Far. güzārde şoden) *Ḳorḳıt bunları ḥasret güni birle kim ödene iş ve bunlar ġāfil durur.* 6b4=19:39

ögil-: övülmek. **krş. ögül-**

ögilmiş: 1. övülmüş, şanlı, yüce.

(Ar. ḥamīd, Far. sotūde) *Ve yol gösterdiler bunlara ögilmiş yoldın yanġa ögilmiş.* 60b2=22:24

2. hamde layık, esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ḥamīd, Far. sotūde) *Tañgrı muḫtācsuz ve ögilmişdür.* 211b5=31:26

ö.-dür 238a2=34:6

ögi/üt: öğüt, uyarı, ihtar.

(Ar. ẕikr, Far. pend) *Ve bu Ḳurʾān ögit durur...* 46a2=21:50

ö. 37b5=21:2, 39a5=21:10, 118b3=26:5, 189a2=29:51

ögüt 45b5=21:48

(Ar. mevʿiẓat, Far. pend) *Dürüstlik birle, biribidük sizdin yanġa ḥüccetler rūşen ve meṣel anlardan kim geçdiler sizden ilerü, ögit bola mutteḳīlere.* 96b1=24:34

ögi/üt bir-: öğüt vermek, nasihat etmek, hatırlatmak.

(Ar. vaʿẓ, Far. pend dāden) *Kim ben ögit birem size bir neseye kim ṭuruḳuz Tañgrıya ikelü ve yaluḳuz, andan endīşe idüŋ.* 246b1=34:46

ö.-e 129b2=26:136

ö.-eler 217b2=32:22

ögüt b.-ip 208b4=31:13

(Ar. teẕkīr m., Far. pend dāden) *Her kim kirtinürise bizüm āyetlerümüze anlara kim ögit biricek secde ḳılalar ve tesbīḥ oḳıyalar Tañgrıları şükrine...* 216b1=32:15

ögit biren: öğüt veren, nasihat eden.

(Ar. vāʿiẓ/īn, Far. pende dehende/gān) *Bize berāber durur eger ögit bire ya birmeye ögit birenler.* 129b3=26:136

ögit birle ḳorḳıdıcı: uyarıcı, peygamber.

(Ar. munẕir/ūn, Far. bīm konende/gān pend) *Ve helāk ḳılmaduḳ hiç köyi kim anlarun ögit birle ḳorḳıdıcıları yoḳıdı.* 135b5=26:208

ögit dut-: öğüt almak, ibret almak, ders almak.

(Ar. teẕekkür, Far. pend peẕīruften) *Eyidüŋ anġa yumşaḳ söz bile kim meger ol ögit duta ya ḳorḳa.* 21b1=20:44

ö.-asız 87b3=24:1

ö.-arısaḳuz [-arısaŋuz] 93b1=24:27

ö.-alar 114a3=25:50

ö.-maz mısız 214b4=32:4

ö.-maya mısız 83a4=23:85

(Ar. teẕekkür, Far. pend giriften) *Oldur ol kim eyledi dünin ve gündüzin ḫalīfe anı kim dileye ögit duta ya dilese şükr ḳılmaḳ.* 116a1=25:62

ö.-alar 166a5=28:43, 167a3=28:46, 168a5=28:51

ögret-: öğretmek, bildirmek, alıştırmak.

(Ar. taʿlīm, Far. āmuḫten) *Oldur ulukuz kim ögretdi size cāḏūlıḳ.* 122b5=26:49

ö.-dük 50a2=21:80

ö.-diler 140b1=27:16

(Ar. taʿlīm, Far. āmūzānīden) *Ol kim ögretdi size cādūlıḳı...* 25b4=20:71

ögül-: övülmek. **krş. ögil-**

ögülmiş: hamde layık, esma-yı hüsnadan.

(Ar. el-ḥamīd, Far. sotūde) *Kim Çalap muḥtācsuz durur ve ögülmiş.* 69a3=22:64

ö. 208b3=31:12

öl-: ölmek.

(Ar. mevt, Far. murden) *Selām bolsun anġa … ol gün kim öle.* 2b4=19:15

ö.-di 68a3=22:58

ö.-üriseŋ 43a4=21:34

ö.-iser 214a1=31:34

ö.-em 5b5=19:33

ö.-eyidüm 4a3=19:23

ö.-evüz 11b2=19:66, 77b3=23:37, 82b4=23:82

ö.-esiz 77b1=23:35

ö.-meye 26b3=20:74, 115a4=25:58

(Ar. mevt, Far. merg) *Kim aşaġa biribir gökden suyı, kim diri ḳıldı anun birle yiri öldüginden soḳra?* 191b1=29:63

ö.-düginden 196a5=30:19, 197b3=30:24, 204a4=30:50

(Ar. tevaffī, Far. murden) *Andan çıḳaravuz sizi ṭıfl oġlan andan degesüz belāġat ḥalına ve sizden kimse bola kim öle...* 56b1=22:5

öldi: ölü, ölmüş.

(Ar. cāsim/īn, Far. murde/gān) … boldılar evlü evinde öldiler. 185b4=29:37

ölmeklik: ölme, ölüm.

(Ar. mevt, Far. murden) *Ḳaçan kim ḥükm ḳılduḳ biz anġa ölüm, göstermedi anlara yol ölmekligini meger deprenür yirüŋ...* 239b4=34:14

ölmiş: ölü.

(Ar. meyyit, Far. murde) *Tā dirgürevüz anun birle şehri kim ölmiş bola ve su birevüz.* 114a2=25:49

ö. 250a1=35:9

ölçü: ölçü.

(Ar. keyl, Far. peymāne) *Ṭoġru ḳıluḳ ölçüyi...* 133a5=26:181

öldür-: öldürmek.

(Ar. imāteᵗ, Far. mīrānīden) *Andan size anun ardınca öldüreler.* 74a3=23:15

ö.-e 69b2=22:66, 82b2=23:80, 125b1=26:81, 201b3=30:40

(Ar. ḳatl, Far. kuşten) *İy Çalap! Ben öldürdüm anlardan birini.* 163b5=28:33

ö.-düŋ 160a1=28:19

ö.-esin 159b5=28:19

ö.-eler 160a5=28:20, 164a1=28:33

ö.-üŋ 182b2=29:24

öldürici: öldüren, helak eden.

(Ar. bāḫiᶜ, Far. küştende) *Meger kim sen kendüsüŋi öldüricisin...* 118b1=26:3

öldürmek: öldürme, ölüm.

(Ar. mevt, Far. merg) *Ve dakı ḳudretleri yoḳ durur öldürmege...* 106b3=25:3

ölü: ölü.

(Ar. meyt/mevtā, Far. murde/gān) *Ve ol dirgürür ölüyi...* 57a1=22:6

ö.-leri 204a5=30:50, 204b2=30:52

ö.-lere 152b5=27:80

(Ar. meyyit, Far. murde) *Kim çıḳara diri ölüden...* 196a4=30:19

ölüm: ölüm.

(Ar. mevt, Far. merg) *Her ten kim ṭada ölümi...* 43a5=21:35

ö. 84b5=23:99, 239b4=34:14

ö.-den 222b4=33:16, 223b1=33:19

ö.-inden 250a1=35:9

(Ar. ẓameʾ, Far. -) *Ve ölüm bolmaya uçmaḳda ve ıssı bolmaya.* 34a3=20:119

ölüm acısı: ölüm.

(Ar. mevt, Far. merg) *Kim her ten ṭadısar ölüm acısını.* 190a3=29:57

ʿömr (Ar.): ömür.

(Ar. ʿumur, Far. rūzgār) *Uzun boldı bunlara ʿömrleri.* 45a1=21:44

(Ar. ʿumur, Far. zindegānī) *Ve eksütmeye anun ʿömründen...* 250b4=35:11

öŋ: ön, önce; ön taraf.

(Ar. ḳable, Far. pīş) *Uymadı bunlarun öŋinde hīç köy...* 38b3=21:6

ö.-inde 194b1=30:9

(Ar. beyne yedey, Far. pīş) *Bilür anı kim bunlarun öŋlerinde durur...* 71b2=22:76

öŋdin: önce, evvel.

(Ar. ḳable, Far. pīş) *İrte namāzından öŋdin ve ol vaḳt kim ḳoyasız ṭonlaruḳuzı öyle vaḳtından, yatsu namāzından soкra...* 102b4=24:58

ört-: 1. örtmek, kapatmak, kaplamak.

(Ar. - , Far. pūşīden) *… kendü tenleri örtdiler uçmaḳ yapraḳı birle.* 34b2=20:121

(Ar. ġişyān, Far. pūşīden) *Örtdi bunları deŋ͡gizden su örtdi bunları.* 27a5=20:78

ö.-di 27b1=20:78

ö.-e 98a4=24:40, 189b4=29:55

(Ar. żarb, Far. tābezend) *… örtsünler büründüklerini yaḳalarına...* 94b1=24:31

(Ar. tekfīr, Far. pūşānīden) *Anlar kim īmān getürip işlediler eylükler; örtevüz anlardan yazuḳlarını...* 178b4=29:7

(Ar. ġişyān m., Far. ber pūşīden) *… göresin anları kim sanġa baḳalar döne gözleri eyle kim örteler anġa ölümden.* 223b1=33:19

2. giymek, örtünmek.

(Ar. idnāʾ, Far. furūhten) *… örtsünler kendülere çādırlarını.* 234a4=33:59

örtil-: örtülmek, görünür olmamak.

(Ar. ʿamā, Far. pūşīde kerden) *Örtile anlara ḫaberler ol gün...* 171b3=28:66

örti/ülü: örtülmüş, gizli, görünmeyen.

(Ar. aḫfā, Far. pūşīde) *Ol bilür gizlüyi ve örtilü.* 17a3=20:7

(Ar. bāṭın, Far. pinhān) *Tamām ḳıldı … āşkārı ve örtülüyi.* 210b4=31:20

örtilü bol-: gizli olmak, gizlemek.

(Ar. iḫfāʾ, Far. pinhān būden) *Ve urmayalar ʿavratlarını ayaḳları birle ya bileler anı kim örtilü bola bezeklerinden.* 95a3=24:31

örtilü dut-: gizlemek.

(Ar. iḫfāʾ, Far. pūşīde dāşten) *Dileridüm kim örtilü dutam anı...* 18a3=20:15

örtülü iyle-: gizlice yapmak, saklamak.

(Ar. ketm, Far. pinhān kerden) *Tañgrı bilür anı kim āşkāre ḳılalar ve anı kim örtülü iyleyeler.* 94a1=24:29

örtü: 1. örtü, tavan, kubbe.

(Ar. seḳf, Far. āsmānī) *Ve eyledük gökleri örtü saḳlanmış...* 42b5=21:32

2. örtü, elbise.

(Ar. libās, Far. tūşīş) *Ol durur ol kim eyledi size giceyi örtü...* 113b4=25:47

3. habersiz olma, gaflet.

(Ar. ġamrat, Far. pūşişī) *Bel göñgülleri örtüde durur bundan.* 80b1=23:63

örtün-: örtünmek.

(Ar. ḫaṣf, Far. īstāden) *Yidiler ol buġdaydan, belürdi bunlara yaʿni açıldı dükeli tenleri ve örtündiler kendü tenleri örtdiler uçmaḳ yapraḳı birle.* 34b2=20:121

örü dur-: daimi olmak, sürekli olmak, durmak.

(Ar. ḳayyūm, Far. īstāden) *Ve boyın duta yüzler diriye örü durıp.* 32b5=20:111

(Ar. ḳıyām, Far. be-pāy ḫāsten) *Ve anun āyetlerüündendür kim gök örü durmışdur ve yir anun buyruḳı.* 197b5=30:25

örümcük: örümcek.

(Ar. ʿankebūt, Far. ʿankebūt) *Evlerüḳ süsti örümcük evi durur...* 186b5=29:41

öt-: öne geçmek, önden gitmek.

(Ar. sebḳ, Far. pīşī kerden) *Bunlar durur kim anlara öteler.* 80a4=23:61

ö.-meyeler 78a3=23:43

ötürü: -den dolayı, sebebiyle.

(Ar. bi-, Far. be-) *Anlar … buraḳalar ḥasenatdan ötürü yavuzlıġı.* 168b5=28:54

=> andan ötürü kim 177b5=29:2

öyle (I): öyle, böyle.

(Ar. keẕālik, Far. hem-çünān) *Öyle geldi sanġa ḥüccetlerümüz...* 35a5=20:126

öyle (II): öğlen.

öyle vaḳtı: öğleyin, öğle üstü.

(Ar. mineʾẓ-ẓahīrat, Far. nīm-rūzān) *İrte namāzından öŋdin ve ol vaḳt kim ḳoyasız ṭonlaruḳuzı öyle vaḳtından, yatsu namāzından soḳra.* 102b4=24:58

(Ar. iẓhār, Far. nīm-rūz/ān) *Anġa durur sipās ve şükr göklerde ve yirde ve gice ve öyle vaḳtında.* 196a3=30:18

ʿözr (Ar.): özür.

ʿözr getürmek: özür dileme.

(Ar. maʿẕirat, Far. ʿözr āverden) *Bu gün assı itmeye anlara kim ẓulm ḳıldılar ʿözr getürmek anlar anları ḫoşnūd itmeyeler.* 205b5=30:57

P

pādşāh (Far.): hükümdar, mülk sahibi; esma-yı hüsnadan.

(Ar. melik, Far. pādşāh) *Ulu durur Taŋ̄grı pādşāh ṭoġrulıḳ birle.* 33a5=20:114

p. 87a1=23:116

(Ar. melik, Far. melik) *Pādşāhlar ḳaçan kim gireler bir köye fesāda getüreler anı ve eyleyeler ʿazīzlerini ol maḳāmuḳ ḫ̔ār...* 143b4=27:34

pādşāhlıḳ (Far. + T.): padişahlık, saltanat, hakimiyet, sahiplik.

(Ar. mülk, Far. pādşāhī) *Taŋ̄grınundur pādşāhlıḳı göklerün...* 98b5=24:42

p. 34b1=20:120, 67b3=22:56, 106a4=25:2, 110b3=25:26

p.-da 106a5=25:2

pāre (Far.): parça, bölüm, kısım.

(Ar. firḳ, Far. pāre) *İki pāre boldı, degme pāresi ulu ṭaġ bigi.* 124a4=26:63

(Ar. kisf, Far. pāre) *Tüşür bize bir pāre gökden...* 134a2=26:187

p. 238b3=34:9

=> bir pāre ḳan 56a3=22:5; et pāresi 56a4=22:5

pāre bol-: parçalanmak.

=> kesilip pāre bol- 238a3=34:7

pāre bolmış: dağılmış, parça parça olmuş.

(Ar. mümezzeḳ, Far. pāre şode) *Yol gösterelim mü size bir ere kim ḫaber ḳıla size kim nice kesilip pāre bolasız pāre bolmış...* 238a4=34:7

pāre et: et parçası, mudga, cenin.

(Ar. mużġat, Far. güşt pāre) *Andan ol pāre et içinde süŋ̈ükler anun ... andan yaratduḳ anı yaradılışı ayruḳ.* 74a1=23:14

pāre pāre ḳıl-: parçalara ayırmak, parçalamak, dağıtmak.

(Ar. cuẕāẕen, Far. pāre pāre kerden) *Andan ṣanemleri pāre pāre ḳıldı İbrahīm, bir ulu ṣanemden ayruḳ; meger kim bunlar anġa gerü döneler.* 47a2=21:58

(Ar. fetḳ, Far. pāre pāre kerden) *Pāre pāre ḳılduḳ anı...* 42b1=21:30

(Ar. kisf, Far. pāre pāre kerden) *Taŋ̄grı … pāre pāre ḳıla anı.* 203b4=30:48

(Ar. temzīḳ, Far. pāre pāre kerden) *Pāre pāre ḳılduḳ anları dükeli...* 241a1=34:19

pelīd (Far.): günah.

(Ar. rics, Far. pelīd) *Taŋ̄grı diler kim gidere sizden pelīdi...* 227a1=33:33

pend (Far.): öğüt.

(Ar. ẕikr, Far. pend) *Pend durur bize ṭapu ḳılanlara.* 50b5=21:84

perākende (Far.): 1 türlü türlü, çeşitli.

(Ar. şettā, Far. perāgende) *Daşra çıḳarduḳ ol cüftlere biten neseneler perākende.* 23a2=20:53

2. parça, parça parça, bölünmüş, saçılmış, dağılmış.

(Ar. menṣūr, Far. perāgende) *… eyledük anı hebā perākende.* 110b1=25:23

(Ar. mubeşşir/āt, Far. perāgende) *Biribidi yilleri perākende...* 203a2=30:46

(Ar. nesf, Far. perāgende) *… ḳılalum anı deñgizde perākende.* 31a3=20:97

(Ar. nūşren, Far. perāgende) *Ol kim biribidi yilleri perākende...* 113b5=25:48

perākende ḳıl-: parçalamak, toz ahline getirip savurmak.

(Ar. nesf, Far. perāgenden) *Perākende ḳılalum anı...* 31a3=20:97

perhīz (Far.): dinen yasak edilen şeylerden uzak kalma, sakınma.

perhīz ḳıl-: sakınmak, korkmak, takva sahibi olmak.

(Ar. ittiḳā', Far. perhīz) *… bunlar perhīz ḳılalar.* 33a4=20:113

p.-maz mısız 76b5=23:32

(Ar. ittiḳā', Far. perhīzīden) *Ve her kim Tañgrı buyruḳında bola … ve perhīz ḳılalar, anlardur ḳurtılanlar.* 101a1=24:52

p.-mazlar 119a5=26:11

p.-maz mısız 127a5=26:106

perhīzlü (Far. + T.): Allah'tan korkan, takva sahibi.

(Ar. teḳiyy, Far. perhīzkār) *Ve perhīzlü idi.* 2b2=19:13

p. 11a2=19:63, 62b2=22:32

(Ar. mutteḳī, Far. perhīzkār) *Kim beşāret biresin anġa perhīzlülere...* 16a1=19:97

perhīzkār (Far.): Allah'tan korkan, takva sahibi.

(Ar. teḳiyy, Far. perhīzkār) *Ben sıġınurum Tañgrıya sinden, eger sen perhīzkār bolurısaŋ.* 3a5=19:18

(Ar. ittiḳā', Far. perhīzkār) *Ve ḳurtarduḳ anları kim īmān getürdiler ve perhīzkārlarıdı.* 148a1=27:53

perhīzkārlıḳ (Far. + T.): takva sahibi olma, Allah'tan korkma.

(Ar. teḳvā, Far. perhīzkārī) … *dege anġa perhīzkārlıḳ sizden.* 63b4=22:37

perī (Far.): cin, peri.

(Ar. cinn, Far. perī) *Ve dirşüreler Süleymān'ı ve süyini perīden...* 140b3=27:17

p.-lere 245b1=34:41

p.-lerden 144b5=27:39, 216a3=32:13, 239a4=34:12, 239b5=34:14

pes (Far.): sonra, yine, artık, böylece.

(Ar. ṣumme, Far. pes) *Pes dutdum anı...* 66a3=22:48

p. 11b5=19:68, 12a2=19:70, 12a5=19:72, 24b3=20:64, 28a3=20:82, 39a3=21:9, 58b3=22:15, 61b4=22:29, 62b3=22:33, 65a4=22:44, 66b4=22:52, 69b2=22:66, 99a2=24:43, 113b2=25:45, 113b3=25:46

(Ar. fe-, Far. pes) *Pes nice döndüreler.* 191a2=29:61

p. 13a3=19:75, 18a5=20:16, 18b4=20:20, 24a4=20:62, 34b5=20:123, 40a1=21:15, 43a4=21:34, 54b2=21:109, 56b4=22:5, 66b4=22:52, 135b1=26:203

(Ar. fe, Far. -) *Pes yolsız boldılar. Başarımadılar yolı barmaḳa.* 107b4=25:9

p. 181a3=29:17

peşīmān (Far.): pişman.

peşīmān bol-:1. pişman olmak.

(Ar. nādim, Far. peşīmān būden) *Az bola kim siz bolasız peşimānlar.* 78a1=23:40

(Ar. nādim, Far. peşīmān kerden) *Ardına düşdiler ve peşīmān boldılar.* 131a5=26:157

2. alaya almak, alaya alınmak.

(Ar. istihzāʾ, Far. efsūs kerden) *Ve daḳı peşīmān bolalar peyġāmberlere kim sinden ilerü, yitdi ol kişiye kim efsūs ḳıldılar bunlardan.* 44a5=21:41

peşīmānlıḳ (Far. + T.): alay, istihza. **krş. peşīmānlik**

(Ar. huzuv, Far. efsūsī) *Ḳaçan görseler sini ol kişiler kim kāfir boldılar dutmayalar sini meger peşīmānlıḳ birle…* 43b2=21:36

peşīmānlik/g (Far. + T.): pişmanlık. **krş. peşīmānlıḳ**

(Ar. nedāmeᵗ, Far. peşīmānī) *Ve gizlediler peşimānligi ḳaçan kim gördiler ʿaẕābı.* 243b5=34:33

peydā (Far.): meydanda, açıkta.

peydā ḳıl-: açıklamak, göstermek.

(Ar. taṣrīf, Far. peydā kerden) *Ṭoġrulıḳ birle peydā ḳılduḳ bunlaruĸ arasından kim ögit dutalar.* 114a3=25:50

peyġāmber (Far.): elçi, nebi, peygamber, resul.

(Ar. nebiyy, Far. peyġāmber) *İy peyġāmber ʿavratları!...* 226b1=33:32

p. 7a2=19:41, 8b2=19:49, 9b2=19:56, 219a3=33:1, 220a4=33:6, 225b3=33:28, 226a2=33:30, 229b5=33:45, 230b3=33:50, 231a3=33:50, 232a4=33:53, 232b2=33:53, 234a3=33:59

p.-e 111a5=25:31, 222a3=33:13, 228b4=33:38, 231a2=33:50, 233b3=33:56

p.-ler 229a4=33:40

p.-lerden 9b4=19:58, 220b4=33:7

(Ar. resūl, Far. peyġāmber) *Biribidük bunlara peyġāmber…* 76b4=23:32

p. 8b5=19:51, 9a4=19:54, 37a3=20:134, 72a4=22:78, 105a5=24:63, 107a4=25:7, 110b5=25:77, 111a3=25:30, 113a1=25:41, 127a5=26:107, 128b5=26:125, 131b4=26:162, 133a3=26:178, 167a5=28:47, 170a4=28:59

p.-i (iye.) 222a1=33:12, 224a5=33:22, 229a4=33:40, 232b5=33:53

p.-ini 225b5=33:29

p.-ine 100a4=24:48, 100b2=24:50, 100b4=24:51, 226b5=33:33, 236a3=33:71

p.-inden

p.-inün [-inüŋ] 101a1=24:52

p.-ivüz 119b5=26:16

p.-üĸüz [-üŋüz] 121a1=26:27

p.-üŋüzven 130a3=26:143

p.-i (bel.) 41b2=21:25, 78a5=23:44,

p.-e 100a2=24:47, 101a5=24:54, 101b2=24:54, 102a4=24:56, 105a2=24:62, 181b1=29:18, 233b4=33:57, 235b1=33:66

p.-ün 226a4=33:31, 228a2=33:36

p.-ler 78a4=23:44, 79a4=23:51

p.-leri 71b1=22:75, 112a4=25:37, 194b3=30:9, 248a2=35:1

p.-lere 44a5=21:41, 203a5=30:47, 248b5=35:4

p.-lerden 109b2=25:20

p.-lerini 81a3=23:69

p.-lerinden 224a2=33:21

p.-lerüz 21b4=20:47

p.-lerümüz 184a5=29:31, 184b5=29:33

p.-lerümüze 246a5=34:45

(Ar. mürsel/īn, Far. peyġāmber/ān) *İy Mūsā! Ḳorḳma, benven kim ḳorḳmayalar benüm ḳatumda peyġāmberler.* 139a5=27:10

p.-leri 127a4=26:105, 128b3=26:123

p.-lere 130a2=26:141, 131b3=26:160, 133a2=26:176, 171b3=28:65

p.-lerden 120b1=26:21, 157a2=28:7

(Ar. resūl, Far. resūl) *Ve biribimedük senden ilerü hīç peyġāmber...* 66b3=22:52

(Ar. neẕīr, Far. peyġāmber) *Birmedük anlara … hīç peyġāmber.* 246a4=34:44

p. 114a5=25:51

(Ar. nebiyy, Far. be-bereket) *… eyledi bini peyġāmber.* 5b1=19:30

(Ar. ṣāḥib, Far. Muḥammed ṣallallahu ʿaleyhi vessellem) *Kim peyġāmber hīç delülikde degül, meger kim sizi ḳorḳıdur kim önüŋüzde ḳatı ʿaẕāb bar.* 246b2=34:46

(Ar. aḫ, Far. peyġāmber) *Kim eyitdi anlara peyġāmberleri Ṣāliḥ...* 130a3=26:142

(Ar. - , Far. peyġāmber) *Kim mü'minler anlar kim īmān getürdiler Taŋ͡rıya ve peyġāmberine ...* 104b5=24:62

p.-den 101a5=24:54

(Ar. - , Far. -) Ve eyleyevüz oġlanını … peyġāmber ḫalāyıḳa. 3b5=19:21

p. 4a5=19:24, 38b1=21:5, 68a2=22:58

peyġāmber ḫānedānı: peygamberin ev halkı, ehl-i beyt.

(Ar. ehlü'l-beyt, Far. ḫānedān-ı peyġāmber) *Kim Taŋ͡rı diler kim gidere sizden pelīdi iy peyġāmber ḫānedānı, arıda sizi.* 227a1=33:33

peyġāmberlıḳ/ġ (Far. + T.): peygamberlik, hikmet.

(Ar. nübüvveᵗ, Far. peyġāmberī) *Ve birdük İbrahīm'e İsḥaḳ ve daḳı Yaʿḳūb'ı ve eyledük oġlanlarına peyġāmberlıḳ ve kitāb.* 183b1=29:27

(Ar. - , Far. -) *Birdük anġa peyġāmberlıġı ve ḥükmi oġlanlıḳda.* 2b1=19:12

p. 158b1=28:14

pınġar [pın͡ġar]: pınar, kaynak, akarsu.

(Ar. ʿayn/ʿuyūn, Far. çeşme/hā) *Çıḳarduḳ anları … pınġarlardan.* 123b3=26:57

p.-ı (bel.) 239a3=34:12

p.-lardan 129b1=26:134

p.-laruḳuzda [-laruŋuzda] 130b1=26:147

(Ar. meʿīn, Far. çeşmegāh) *Ve eyledük Meryem oġlını ve anasını nişān ve getürdük bunları rabvet deresine kim ṭuracaḳ ve pınġar durur.* 79a3=23:50

(Ar. seriyy, Far. çeşme) *Dürüstlik birle, senüŋ Tan͡grıḳ yaratdı altunda pınġar aḳar.* 4b1=19:24

pirinç (Far.): pirinç, maden.

=> erimiş pirinç 239a3=34:12

püşt (Far.): arka, sırt.

püşt suyı: döl suyu, meni suyu.

(Ar. nuṭfeᵗ, Far. āb-ı püşt) *Andan eyledük anı püşt suyı...* 73b4=23:13

R

rab(b) (Ar.): Rab, Allah.

(Ar. Rabb, Far. Rabb) *Yā Rab benden ḫoşnūd bolasın!* 28a5=20.84

r. 33b2=20:114, 35a4=20:125, 51b2=21:89, 75b4=23:26, 76b1=23:29, 84b3=23:97, 84b5=23:99, 111a3=25:30, 116a5=25:65, 119a5=26:12, 146a5=27:44, 161a3=28:24, 184a4=29:30

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāvend) *Ve sıġındum sanġa Rab kim ḥāżır geleler banġa.* 84b4=23:98

Rabbenā: Rabbimiz!

(Ar. Rabbe-nā, Far. Ḫudāvend-i mā) *Rabbenā ġālib boldı bize bed-baḫtlıḳ ve ḳavm ıduḳ yolından azmışlar.* 85b4=23:106

rabvet deresi: yüksek yer, tepe, sırt. ?

(Ar. rabvet, Far. bāvdārī) *Ve eyledük Meryem oġlını ve anasını nişān ve getürdük bunları rabvet deresine kim ṭuracaḳ ve pınġar durur.* 79a3=23:50

rāhat (Ar.): tasasız, rahat.

rāhat bol-: kurtulmak, rahata ermek.

(Ar. iflāḥ, Far. nīk kerden) *… eyülük ḳılu*ĸ *meger kim rāhat bolasız.* 71b5=22:77

raḥim (Ar.): döl yatağı, rahim.

(Ar. raḥim/erḥām, Far. raḥim/hā) *Bilür anı kim raḥimler içindedür.* 213b4=31:34

=> ana raḥmi 56a5=22:5

raḥīm (Ar.): merhametli, esma-yı hüsnadan.

(Ar. er-raḥīm, Far. bāḫşāyende) *Kim Tañrıŋ … raḥīm durur.* 130a2=26:140

r. 136b2=26:217, 215a2=32:6, 225a1=33:24, 237a3=34:2

(Ar. raḥīm, Far. bāḫşāyende) *Kim bardur mü'minlere raḥīm.* 229b3=33:43

r. 236b3=33:73

r.-dür 231b1=33:50, 234b1=33:59

raḥmān (Ar.): Rahmeti bütün yaratıkları kaplayan, çok esirgeyen, esma-yı hüsnadan.

(Ar. raḥman, Far. raḥman) *Ne bolur Raḥman kim secde ḳılalum anı kim buyurdu*ĸ *bize?* 115b3=25:60

raḥmet (Ar.): rahmet, merhamet, acıma, esirgeme.

(Ar. raḥmeᵗ, Far. raḥmet) *Anı kim aça Çalap ādemīlere raḥmetden...* 248a5=35:2

r. 152b1=27:77, 177a3=28:86, 189a2=29:51

r.-üŋ 141b1=27:19

r.-i (iye.) 91b5=24:21, 204a3=30:50

r.-inden 173a3=28:73, 182a5=29:23, 203a3=30:46

r.-ümüz 49a3=21:75

r.-ümüze 51a2=21:86

r.-ümüzden 8b2=19:50, 9a2=19:53

r.-i (bel.) 200b1=30:36

(Ar. raḥmeᵗ, Far. baḫşāyiş) *Bu durur kitāb … raḥmet eyülere.* 206b3=31:3,

r. 196b5=30:21, 223a1=33:17

(Ar. raḥmeᵗ, Far. -) *… biribiye yilleri degme yanġadın yaġmur bile kendü raḥmeti içinde.* 150a3=27:63

raḥmet ḳıl-: acımak, merhamet etmek.

(Ar. raḥmeᵗ, Far. baḫşūden) *Ne üçün yarlıġanmaḳ dilemezsiz Taŋrıdan meger kim size raḥmet ḳıla?* 146b5=27:46

r. 166a4=28:43

r.-alar 102a4=24:56

rāst (Far.): doğru, gerçek, uygun.

rāst bol-: olgunlaşmak.

(Ar. istivāʾ, Far. rāst būden) *Ḳaçan kim reşīd bola ve rāst bola, birdük anġa peyġāmberlıḳ ḥükmi ve ʿilmi.* 158b1=28:14

rāst ḳıl-: gerçekleştirmek, yerine getirmek, sadık olmak.

(Ar. ṣıdḳ, Far. rāst kerden) *Ve rāst ḳıldı İblīs anlara kendü endīşesini.* 241a3=34:20

rāstlıḳ (Far. + T.): gerçek, hak, doğruluk.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāstī) *Ol gün tamām ḳıla bunları Taŋrı dīnlerini rāstlıḳ birle.* 92b5=24:25

r. 83b4=23:90

rāz (Far.): sır.

(Ar. necvā, Far. rāzī) *Ve yaḳın ḳılduḳ anı rāza.* 9a1=19:52

(Ar. - , Far. rāz) *Gizlerleridi rāzlarını.* 38a2=21:3

rāżı (Ar.): rıza gösteren, boyun eğen.

rāżı bol-: razı olmak, hoşnut olmak.

(Ar. rıżvān, Far. pesendīden) *Güvüre bunları yirlere kim rāżı bola anġa.* 68a4=22:59

r.-dı 32b3=20:109

(Ar. rıżvān, Far. rāżī būden) *Oldur yaḳınraḳ kim rūşen ḳılasın gözlerini ve ġuṣṣa dutmayalar ve rāżı bolalar anġa kim birdük anlara.* 231b4=33:51

rāżı ve şād: sevinen ve memnun olan.

(Ar. ferīḥ/ūn, Far. şādī konende) *Her bir bölük eyle kim bar durur rāżı ve şād durur.* 199b5=30:32

redd (Ar.): geri çevirme.

redd ḳıl-: geri çevirmek.

(Ar. redd, Far. bāz gerdānīden) *Ve redd ḳıldı Taṅgrı anları...* 225a1=33:25

renc (Far.): 1. zarar, ziyan; sıkıntı, eziyet.

(Ar. żurr, Far. gezendī) *İcābet ḳılduḳ anġa, giderdük ol kim anda idi rencden ve birdük anġa ehlini.* 50b4=21:84

2. illet, maraz, hastalık.

(Ar. maraż, Far. bīmārī) *Ve eydeler münāfiḳlar ve anlar kim göṅgüllerinde renc bar: "Vaʿd ḳılmaya Taṅgrı ve peyġāmberi meger aldamaḳ."* 221b5=33:12

rence getür-: eziyet edilmek.

(Ar. īẕāʾ m., rence āmeden) *Oldur yaḳınraḳ kim bileler kim rence getürmeyeler.* 234a5=33:59

rence ḳıl-: eziyet etmek, incitmek.

(Ar. īẕāʾ, Far. rence dāşten) *Oldur size arıraḳ göṅgüllerüṅüze ve göṅgüllerine ve bolmaya kim sizi rence ḳıla Taṅgrı peyġāmberi.* 232b5=33:53

(Ar. īẕāʾ, Far. rence numūden) *Anlarun bigi bolmaḳ kim rence ḳıldılar Mūsā'yı.* 235b4=33:69

r.-urlar 233b4=33:57, 234a1=33:58

r.-maḳ 232b2=33:53

renci-: sıkıntı, eziyet çekmek.

(Ar. şeḳāʾ, Far. renc) *Biribimedük sanġa bu Ḳurʾān'ı, kim sen renciyesin...* 16b2=20:2

resīde (Far.): erişmiş, yetişmiş, olgunlaşmış.

resīde bol-: erişmek, ulaşmak, yetişmek.

(Ar. bulūġ, Far. resīden) *Anlar kim resīde bolmadılar düş bile sizden üç kez.* 102b3=24:58

reşīd (Ar.): ergin, erişkin.

reşīd bol-: buluğ çağına ermek.

(Ar. bulūġ eşudd, Far. be-reşīd belāġat) *Ḳaçan kim reşīd bola ve rāst bola, birdük anġa peyġāmberlıḳ ḥükmi ve ʿilmi.* 158b1=28:14

resūl (Ar.): elçi, peygamber.

(Ar. resūl, Far. resūl) *Cebrāyil eytidi: "Ben resūlven Taṅgrıḳdan."* 3b1=19:19

ricz (Ar.): azap, işkence, eziyet.

(Ar. ricz, Far. ʿuḳūbet) *Kim anlara bola ʿaẕāb ve ricz derdlü.* 237b5=34:5

rūşen (Far.): 1. aydınlatıcı, nurlandırıcı; aydınlık, pırıldayan, ışıklı.

(Ar. munīr, Far. rūşen) *Ve ādemīlerden kimse bar durur kim ḫuṣūmet ḳılar Taṅgrıya bilüsüzlikden ve ṭoġru yolı daḳı ve rūşen Ḳurʾān'ı daḳı bilmeye.* 57a4=22:8

r. 210b5=31:20

2. apaçık, belli, açıklanmış.

(Ar. mübeyyin, Far. hüveydā) *Dürüstlik birle, biribidük sizdin yanġa ḥüccetler rūşen ve meṯel anlardan kim geçdiler sizden ilerü, ögit bola mutteḳīlere.* 96a5=24:34

r. 100a1=24:46

rūşen bol-: aydın olmak, parlamak, ışıldamak.

(Ar. ḳarr, Far. rūşen şoden) *Gerü birdük anı anasına kim gözi rūşen bola ve ġuṣṣalu gelmeye kim bile kim Taṅgrı vaʿdesi ḥaḳ durur.* 158a4=28:13

rūşen dut-: (gözü) aydın olmak, mutlu olmak, sevinmek

(Ar. ḳarr, Far. rūşen dāden) *Yi anı ve iç ve rūşen dut gözi!* 4b3=19:26

rūşen ḳıl-: parlamak, ışıldamak.

(Ar. ḳarr, Far. rūşen kerden) *Oldur yaḳınraḳ kim rūşen ḳılasın gözlerini ve ġuṣṣa dutmayalar ve rāżı bolalar anġa kim birdük anlara.* 231b3=33:51

rūz (Far.): Rızık.

(Ar. rızḳ, Far. rūzī) *Yiŋüz Çalabıḳuz rūzından ve şükr ḳıluḳ anġa.* 240a3=34:15

r.-ını 176a2=28:82, 190b4=29:60

rūzgār (Far.): 1. zaman, devir; müddet.

(Ar. - , far. rūzgār) *Rūzgār uzandı mı size ʿahduḳuza ya dilersiz kim ine size ḫışm Taŋrıdan, ḫilāf ḳılduḳuz benüm vaʿdemi?* 28b5=20:86

r.-da 72a3=22:78

2. hayat, yaşantı, ömür.

(Ar. ʿumur, Far. rūzgār) *Lākin biz yaratduḳ ḳavmlar, uzandı anlara rūzgār.* 166b3=28:45

rūzī (Far.): rızık.

(Ar. rızḳ, Far. rūzī) *Pes isdeŋ Taŋrı ḳatında rūzi.* 181a4=29:17

r. 10b5=19:62, 36b2=20:131, 66a5=22:50, 68a3=22:58, 181a3=29:17, 191a3=29:62, 200b4=30:37, 226a5=33:31, 237b3=34:4, 244b1=34:36, 245a2=34:39

rūzī bir-: nimet vermek, rızıklandırmak.

(Ar. rızḳ, Far. rūzī dāden) *Taŋrı ol durur kim … rūzi birdi size.* 201b2=30:40

r.-dük 27b5=20.81, 198b3=30:28

r.-ür 150a5=27:64, 242a1=34:24

r.-e 68a3=22:58, 97b5=24:38, 190b4=29:60, 248b3=35:3

r.-evüz 36b4=20:132

rūzī biren: rızık veren, rızıklandıran.

(Ar. rāziḳ, Far. rūzī dehende) *Taŋrı … yigrek rūzī birenlerden.* 81b3=23:72

r.-lerüŋ 245a4=34:39

rūzī birici: rızık veren.

(Ar. rāziḳ, Far. rūzī dehende) *… ol durur yigrek rūzi biricilerden.* 68a4=22:58

rūzī isdeyür bol-: istemek, rızık istiyor olmak.

(Ar. ibtiġāʾ, Far. custen) *Ve anun ḥüccetinden durur dünin uyıduġuḳuz ve günin, rūzi isdeyür bolduġuḳuz (bolduġuŋuz) kendü faẓlından.* 197a5=30:23

rūzī ḳıl-: 1. rızık vermek.

(Ar. rızḳ, Far. rūzī kerden) *Andan kim rūzi ḳıldı bunlara dili bağlu yılḳılardan.* 62b5=22:34

r.-dı 61b2=22:28

r.-duḳ 63a4=22:35, 169a1=28:54, 216b4=32:16

2. vermek.

(Ar. iṣābeᵗ, Far. rūzī kerden) *Tanġrı ḳorḳa bunlarun gönͤgülleri ve ṣābirler daḳı anġa kim bunlara rūzi ḳıldı namāza muḳīm bolmaḳ...* 63a3=22:35

rükūʿ (Ar.): rüku.

(Ar. rükūʿ, Far. rükūʿ) *Rükūʿ ve sücūd ḳıluḳ...* 71b4=22:77

r. 61a3=22:26

rüsvā (Far.): rezil, itibarsız.

rüsvā bol-: rezil olmak.

(Ar. ḫazā, Far. rüsvā şoden) *Çalabumuz n'üçün biribimedüŋ bize peyġāmber kim inana idük ḥüccetlerüŋe bundan ilerü kim ḫ̌ār bolduḳ ve rüsvā bolduḳ.* 37a4=20:134

rüsvā ḳıl-: rezil etmek, utandırmak.

(Ar. iḫzāʾ, Far. rüsvā kerden) *Ve rüsvā ḳılma bini ol gün kim ḳopalar.* 126a2=26:87

S

sa-: saymak, hesap etmek. **krş. san-**

(Ar. ʿadd, Far. şomorden) *İvmek isderler senden ʿazāb ve ḳılmaya ḫilāf Çalap vaʿdeʾi kim bir gün Tañgrı ḳatında biñg yıl bola anda kim sarsız.* 66a2=22:47

s.-rsız. 215a1=32:5

sāʿat (Ar.): saat.

(Ar. sāʿat, Far. sāʿat) *Dünyāda bir sāʿatden artuḳ bolmaduḳ.* 205a5=30:55

=> ol sāʿat 242b5=34:30

ṣābī (Ar.): yıldızlara tapan kimse.

(Ar. ṣābiʾ, Far. ṣābi/gān) *Anlar kim īmān getürdiler ve anlar kim cuḥūdlardur ve ṣābīlerdür ve Naṣrānīlerdür ve Mecūṣī kitābsuzdur...* 59a1=22:17

ṣābir (Ar.): sabreden.

(Ar. ṣābir/ūn, Far. şikībā/ān) *Anlara kim ḳaçan ẕikr ḳılalar Tañgrı ḳorḳa bunlarun göñgülleri ve ṣābirler daḫı añga kim bunlara rūzi ḳıldı...* 63a3=22:35

ṣ.-ler 175b2=28:80

(Ar. ṣabbār/in, Far. şikībā) *Ol ḥüccet bola ṣābirlere....* 213a1=31:31

ṣābir eren / ʿavrat: sabreden erkek / kadın.

(Ar. ṣābir / ṣābireᵗ, Far. merd-i şikībā / zen-i şikībā) *...ṣābir erenler ve ṣābir ʿavratlar ve muṭīʿ erenler ve muṭīʿ ʿavratlar...* 227b1=33:35

ṣabr (Ar.): sabır.

ṣabr it-: sabretmek.

(Ar. ṣabr, Far. şikībānī kerden) *Bunlar durur kim ʿivaż bireler bunlara uçmaḳ köşki ṣabr itdükleri üçün.* 118a1=25:75

ṣabr ḳıl-: tahammül etmek, sabretmek, katlanmak.

(Ar. ṣabr, Far. ṣabr kerden) *Ṣabr ḳıl kim Tañgrı vaʿdesi ḥaḳ durur.* 206a4=30:60

ṣ. 36a2=20:130, 36b3=20:132, 210a1=31:17

ṣ.-dılar 190b2=29:59

ṣ.-maduḳ 113a2=25:42

ṣ.-ıp 218a1=32:24

(Ar. ṣabr, Far. şikībānī kerden) *Anlar … kim ṣabr ḳıldılar.* 168b5=28:54

ṣ. 11a5=19:65

ṣ.-dılar 86b1=23:111

ṣ.-un 109b4=25:20

(Ar. - , Far. -) *Ve eger degse anġa belā, gerü döne kendü yüzin ṣabr ḳılmaya ol ṣaḥış ziyān ḳılıcı bu dünyāda, ol dünyāda bola.* 57b5=22:11

ṣab(u)rlu (Ar. *ṣabr* + T.): sabırlı, sabreden

(Ar. ṣābir/īn, Far. şikībā) *İsmaʿīl ve İdrīs ve … dükeli idi ṣabrlular.* 51a2=21:85

(Ar. ṣabbār, Far. şikībā) *Kim anda ʿibret bola … ṣaburluya.* 241a2=34:19

saç: saç.

(Ar. - , Far. -) *Ve ben degdüm ḳocalıḳdan aḳ saçlu.* 1b4=19:8

ṣadaḳa (Ar.): sadaka.

ṣadaḳa bir-: yedirmek, karnını odyurmak, sadaka vermek.

(Ar. iṭʿām, Far. ṭaʿām dāden) *…ṣadaḳa birüŋ nevmīde faḳīre.* 61b3=22:28

ṣadaḳa birici eren / ʿavrat: sadaka veren erkek / kadın.

(Ar. mutaṣaddıḳ / mutaṣaddıḳat, Far. merd-i / zen-i ṣadaḳa dehende) *... ṣadaḳa birici erenler ve ṣadaḳa birici ʿavratlar...* 227b2=33:35

ṣadaḳa eyle-: harcamak, infak etmek, sadaka vermek.

(Ar. infāḳ, Far. hezīne kerden) … *rūzi ḳılduḳ bunlara, ṣadaḳa eylediler.* 63a4=22:35

ṣaf (Ar.): dizi, sıra.

ṣaf ḳıl-: saf tutmak, yan yana gelmek.

(Ar. ṣaff, Far. ṣaff kerden) *Göresin kim Taŋ̄rıya tesbīḥ ḳıla anġa anlar kim göklerde durur ve daḳı yirde ve ḳuşlar ṣaf ḳılıp her biri...* 98b4=24:41

ṣaf ḳılan: sıralanan, saf tutan.

(Ar. ṣavaffe, Far. ṣāf-zede) *Yād ḳıluŋ adı Taŋ̄rınun ol ṣaf ḳılanlar.* 63b1=22:36

ṣaf ṣaf (Ar.): dümdüz, boş, çorak yer.

(Ar. ṣafṣaf, Far. pāk) *Buraḳa anı yazı yazı, ṣaf ṣaf.* 32a4=20:106

saġ: sağ, sağ taraf.

saġ köşe: sağ taraf.

(Ar. eymen, Far. dest-i rāst) *Vaʿde ḳılduḳ size ṭaġuŋ saġ köşesini.* 27b4=20:80

saġ yan: sağ, sağ taraf.

(Ar. yemīn, dest-i rāst) *Oḳıduḳ anı … Ṭūr ṭaġınun saġ yanından.* 9a1=19:52

saġdın yanġa 240a2=34:15

saġ el: sağ el

(Ar. yemīn, Far. dest-i rāst) *…yazmaduḳ mı sen anı saġ elüŋ birle?* 188b1=29:48

s.-üŋde 25a5=20:69

s.- üŋdedür 18b1=20:17

s/ṣaġır: sağır.

(Ar. eṣamm/ṣumm, Far. ker/ān) …*işitmeye saġır oḳımaḳı.* 152b5=27:80

s.-a 204b3=30:52

ṣ.-lar 117b3=25:73

saġırlıḳ: sağırlık.

(Ar. vaḳr, Far. kerānī) *Ḳaçan kim … işitmeye eyle kim anun ḳulaġında saġırlıḳdur.* 207b2=31:7

saġış: 1. hesap.

(Ar. taʿdid, Far. şumār) *Ṭoġrulıḳ birle, sayalar bunları ve saġışı bunlarun getürdi.* 15b3=19:94

(Ar. ḥisāb, Far. şumār) *Yoḳdur saġışlar meger Taŋ͡grıma...* 127b5=26:113

2. sayı, miktar

(Ar. ʿaded, Far. şumār) *Nice müddet yatduḳuz yirden yıllar saġışında?* 86b2=23:112

saġış ḳılmaḳ: hesap etme, hesaplama.

(Ar. ḥāsīb, Far. şumār kerden) *Ve yeter bize saġış ḳılmaḳ.* 45b4=21:47

saġışçı: sayan, hesap eden.

(Ar. ʿādd, Far. şumār kon/ān) *Ḳalduḳ yirde ya bir gün veyā günün bir nicesi sor saġışçılardan.* 86b3=23:113

saġlıḳ: sağlık.

saġlıḳ bir-: sağlık vermek, iyileştirmek.

(Ar. şifāʾ, Far. şifāʾ dāden) *Ḳaçan kim sayru bolam ol saġlıḳ bire.* 125b1=26:80

saḳal: sakal.

(Ar. lihyet, Far. rīş) *İy anam oġlı! Dutma saḳalumı ve başumı...* 30a5=20:94

saḳf (Ar.): tavan, çatı, dam

(Ar. seḳf, Far. āsmāne) ...*ve ol düşmiş idi saḳflarından.* 65b1=22:45

saḳın-: Allah'tan korkmak, takva sahibi olmak.

saḳınur bol-: takva sahibi olmak.

(Ar. ittiḳāʾ, Far. perhīz kerden) *Pes ḳurtaravuz ol kişileri kim saḳınur bolalar.* 12a5=19:72

sāḳ (Ar.): bacak.

(Ar. sāḳ, Far. sāḳiş) *Gir içerü köşke ḳaçan kim gördi anı sandı kim anı süpürdi ve yalın ḳıldı sāḳı yularından.* 146a3=27:44

saḳla-: 1. saklamak, gözetmek, korumak, riayet etmek.

(Ar. ʿaşm, Far. nigāh dāşten) *Kimdür ol kim saḳlar sizi Tan͡grıdan eger dilerise size yavuzlıḳ, ya dilerise size raḥmet?* 222b5=33:17

(Ar. ḥıfẓ, Far. nigāh dāşten) *Ve anlar kim bunlar kendü ferclerini saḳlayalar.* 73a2=23:5

s.-sunlar 94a2=24:30, 94a5=24:31

(Ar. muḥāfeẓat, Far. nigāh dāşten) *Ve anlar kim bunlar namāzlarını saḳlayalar.* 73b1=23:9

(Ar. iḥṣān, Far. nigāh dāşten) *Ve ögretdük anġa zırh eylemek size kim saḳlaya sizi yavuzlıḳdan.* 50a2=21:80

s.-dı 52a1=21:91

(Ar. kelʾ, Far. nigāh dāşten) *Kim saḳlaya sizi gice gündüzle Çalapdan?* 44b2=21:42

(Ar. raḳb, Far. nigāh dāşten) *Saḳlamaduḳ(ŋ) benüm sözüm.* 30b2=20:94

(Ar. riʿāyet, Far. nigāh dāşten) *Ve anlar … ʿahdde saḳlayalar.* 73a5=23:8

2. sıkıca tutmak, sahip olmak.

(Ar. imsāk, Far. nigāh dāşten) *Saḳlaya sanġa senüŋ cüftüŋ...* 228a4=33:37

saḳlar eren: koruyan erkek.

(Ar. ḥāfıẓ/in, Far. nigāh dārende/gān) *...ferc saḳlar erenler...* 227b3=33:35

saḳlayıcı: 1. koruyan, kollayan, muhafaza eden; vekil.

(Ar. ḥāfiẓ, Far. nigāh dārende) *Ve barur ıduḳ biz bulara saḳlayıcılar.* 50b2=21:82

(Ar. vekīl, Far. nigāhbān) *Tan͡grı bu ḳavlümüze … saḳlayıcıdur.* 162b1=28:28

s. 113a4=25:43, 230a4=33:48

(Ar. vekīl, Far. vekīl) *Tevekkül ḳıl Tan͡grıya kim ol yiter sanġa saḳlayıcı.* 219b1=33:3

2. her şeye nezaret eden, gözetleyen, koruyan, esma-yı hüsnadan.

(Ar. raḳīb, Far. nigāhbān) *Tan͡grı dükeli neseye saḳlayıcı durur.* 232a3=33:52

(Ar. ḥāfiẓ, Far. nigāh dārende) *Tan͡grık dükeli neseye saḳlayıcı durur.* 241b1=34:21

saḳlan-: 1. sakınmak, korkmak, takva sahibi olmak.

(Ar. ittiḳāʾ, Far. perhīzden) *Kim bar durur bu ümmetüŋüz ümmet durur yegāne ve benven sizüŋ Çalabuḳuz, saḳlanun (saklanuŋ).* 79b1=23:52

(Ar. ḥaẕer, Far. perhīzden) *Sıġınduya saḳlansunlar anlar kim muḫālefet ḳılalar anun buyruḳından kim dege anlara fitne ya dege anlarda ʿaẕāb aġırdur.* 105b2=24:63

2. kaçınmak, uzak durmak.

(Ar. ictināb, Far. perhīzden) *Saḳlanuḳ (Saḳlanuŋ) arısızraḳ butlardan ve saḳlanuḳ yalan söyleyenden.* 62a2=22:30

saḳlanıcı: hazırlıklı, hazır.

(Ar. ḥāżır, Far. ḥāżır kerde) *Ve biz ḳavmuz saḳlanıcı.* 123b3=26:56

saḳlanmış: korunmuş.

(Ar. maḥfūẓ, Far. nigāh dāşte) *Ve eyledük gökleri örtü saḳlanmış...* 42b5=21:32

saḳlanur ʿavrat: koruyan erkek.

(Ar. ḥāfiẓāt, Far. zenān-ı nigāh dārendegān) *...ferc saḳlar erenler ve saḳlanur ʿavratlar...* 227b3=33:35

ṣalāḥ (Ar.): iyilik.

ṣalāḥ işle-: faydalı iş yapmak.

(Ar. işlāḥ, Far. sāmānī kerden) *Anlar kim fesād ḳılurlar yirde ve ṣalāḥ işlemezler.* 130b5=26:152

ṣalavāt (Ar.): salāt ü selamlar, Hz. Muhammed'e edilen dualar.

ṣalavāt bir-: salavat getirmek.

(Ar. ṣallū, Far. durūd dāden) *Kim Tañgrı ve ferişteleri ṣalavāt birürler peyġāmbere.* 233b2=33:56

ṣalavāt getür-: salavat getirmek.

(Ar. ṣallū, Far. durūd dāden) *Ṣalavāt getürüŋ anġa ve selām ḳıluḳ.* 233b3=33:56

ṣāliḥ (Ar.): 1. iyi kişi, salih insan, hayırlı insan.

(Ar. ṣāliḥ/īn, Far. nīk/ān) *Anlar kim mü'min boldılar ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar, güvürevüz anları ṣāliḥlere.* 179a5=29:9

s.-ler 48b3=21:72, 141b2=27:19

ṣ.-lerden 162a4=28:27

(Ar. ṣāliḥ, Far. nīkī/hā) *Yiŋüz eyülerden ve ʿamel ḳıluḳ ṣāliḥ.* 79a5=23:51

(Ar. muṣliḥ/īn, Far. nīkūkār/ān) *Ve dilemezisen kim bolasın ṣāliḥlerden.* 160a3=28:19

(Ar. mutteḳī, Far. perhīzkār) *Ve ṭoġrulıḳ birle, birdük Mūsā peyġāmbere ve ḳarındaşı Hārūn'a Tevrīt kitābını ve aydınlıḳ ve ögüt ṣāliḥlere...* 45b5=21:48

ṣāliḥ ʿamel: salih amel, faydalı iş.

(Ar. ṣāliḥ/āt/ān, Far. nīkī/hā) *Anlar kim īmān getürdiler ve ṣāliḥ ʿamel ḳıldılar, anlarun durur uçmaḳlar niʿmetlü.* 207b3=31:8

(Ar. ṣāliḥ/āt/ān, Far. kār-ı nīk) *Ve her kim sizden … ṣāliḥ ʿamel ḳılurısa birevüz anġa ikileyin ṣevāb ve eyledük anġa eyü rūzi.* 226a4=33:31

=> ʿamel-i ṣāliḥ 141a5=27:19, 179a4=29:9, 190a4-5=29:58, 190a5=29:58, 195b2=30:15, 202b3-4=30:44, 202b5=30:45, 217a2=32:19

san-: 1. sanmak, zannetmek. **krş. sa-**

(Ar. ḥisbān, Far. pindārīden) *Sanur mısız kim yaratduḳ sizi oyıncaḳ…* 86b4=23:115

s.-a 98a1=24:39

s.-alar 177b4=29:2, 178a3=29:4, 223b4=33:20

s.-maḳuz [-maŋuz] 102a5=24:57

(Ar. ḥisbān, Far. pindāşten) *Bunlar sanalar kim biz meded ḳılavuz bunlara anġa māldan ve ʿıyalden.* 79b3=23:55

s.-asın 113a5=25:44, 154b1=27:88

s.-dı 146a3=27:44

(Ar. ẓann, Far. pindāşten) *Ben eyle sanurvan kim ol yalancılardan durur.* 165a4=28:38

s.-dılar 165b1=28:39

şanem (Ar.): put.

(Ar. ṣanem/āsnām, Far. ḫudāvend/ān) *Size ḥīlet ḳılur sizüŋ ṣanemlerüḳüz (ṣanemlerüŋüz), andan soḳra kim dönesiz arḳakuz döndürip.* 47a1=21:57

(Ar. ṣanem/āsnām, Far. but/ān) *Ṭaparuz ṣanemlere.* 124b4=26:71

(Ar. - , Far. but) *Andan ṣanemleri pāre pāre ḳıldı İbrahīm...* 47a2=21:58

(Ar. - , Far. -) *Bilür misin kim bu ṣanemler söz söylemeyeler?* 47b5=21:65

ṣ.-leri 47a2=21:58

sarāy (Far.): yurt, diyar.

sarāy-ı āḫiret: âhiret yurdu.

(Ar. dāru'l-āḫire^{t}, Far. sarāy-ı ān cehān) *Bu durur sarāy-ı āḫiret...*176a4-5=28:83

=> āḫiret sarāyı 191b4=29:64, 225b5=33:29; ol sarāy 164b5=28:37; ol dünyā sarāyı 174a5=28:77

saru: sarı.

saru bolmış: sararmış.

(Ar. muṣferr, Far. zerd şode) *Ve eger biribise idük ol yili kim göreleridi kim saru bolmış ẓāl bolıp andan soḳra kāfir bolalar.* 204b1=30:51

sat-: satmak, bir şey için anlaşmaya varmak.

(Ar. mukātebe^{t}, Far. furūḫten) *Ve anlar kim isderler mukāteb ḳılmaġa memlüklerini satuḳuz bunları kendülere...* 95b5=24:33

=> **almaḳ ve satmaḳ** 97b1=24:37

sataş-: kendisine verilmek.

(Ar. telḳiye^{t}, Far. ferāz āmeden) *Sataşalar anda taḥiyyete selāma.* 118a1=25:75

satun al-: satın almak.

(Ar. iştirāʾ, Far. ḫarīden) *Ve ādemīlerden kimse bar kim satun ala yaramaz sözi kim aza Takrı yolından cāhilliḳ birle Taṅ͡grı yolını efsūs ḳıldı.* 207a2=31:6

satun almaḳ: satın alma.

(Ar. - , Far. -) *Meger kendü ʿavratlarına veyā aṅ͡ga kim satun almaḳ birle mālik bolalar.* 73a3=23:6

savaş: savaş.

(Ar. beʾs, Far. ḫarb) *Gelmeyeler savaş bile meger azı.* 223a4=33:18

savaş ḳılmaḳ: savaş, savaşma.

(Ar. ḳitāl, Far. ḫarb kerden) …*yitürdi Taṅ͡grı müʾminlere savaş ḳılmaḳı.* 225a3=33:25

şavmaʿa (Ar.): manastır.

(Ar. ṣavmaʿat, Far. ṣavmaʿa/hā) *Vīrān ḳılarıdı ṣavmaʿaları...* 64b1=22:40

savur-: savurmak, savurup atmak.

(Ar. nesf, Far. perānīden) *Savurdı anı benüm Taṅ͡grım.* 32a3=20:105

say-: saymak, hesap etmek, tespit etmek.

(Ar. iḥṣāʾ, Far. şumurden) *Ṭoġrulıḳ birle, sayalar bunları...* 15b2=19:94

(Ar. iʿtidād, Far. şumār kerden) *Ḳaçan kim nikāḥ ḳılasız müʾmine ʿavratları … bolmaya sizüŋ anlara hīç ʿiddet kim sayasız anı.* 230b2=33:49

sayru: hasta.

(Ar. marīż, Far. bīmār) *Yoḳ durur … sayruya ṭarlıḳ...* 104a1=24:61

sayru bol-: hastalanmak.

(Ar. maraż, Far. bīmār kerden) *Ḳaçan kim sayru bolam ol saġlıḳ bire.* 125b1=26:80

sayrulıḳ: maraz, hastalık.

(Ar. maraż, Far. bīmārī) *Kim eyleye anı kim buraḳa şeyṭān fitnedür anlara kim içlerinde sayrulıḳ bar ve ḳatı boldı gö͡ŋgülleri.* 67a1=22:53

s. 100b1=24:50, 226b2=33:32, 234b2=33:60

secde (Ar.): secde.

(Ar. secde, Far. secde) *Ve ḳançaru döndügüŋi secde içinde.* 136b3=26:219

secde ḳıl-: 1. secde etmek, secdeye varmak, yere kapanmak.

(Ar. sucūd, Far. secde kerden) *N'üçün secde ḳılmayalar Taŋ͡grıya ol kim daşra çıḳara gizülüyi göklerden ve yirden.* 142b2=27:25

s.-dılar 33b5=20:116

s.-ur 59a4=22:18

s.-alum 115b3=25:60

s.-uĸ [-uŋ] 115b2=25:60; secde ḳılun 33b4=20:116

s.-ıp 25b2=20:70

(Ar. ḫarr, Far. secde kerden) *Her kim kirtinürise bizüm āyetlerümüze anlara kim ögit biricek secde ḳılalar ve tesbīḥ oḳıyalar Taŋ͡grıları şükrine.* 216b1=32:15

secdeye bar-: secde etmek, secdeye varmak.

(Ar. sucūd, Far. secde kerden) *Andan dükeli cāḏūlar secdeye bardılar.* 122b3=26:47

secdeye dur-: secde etmek, secdeye varmak.

(Ar. sucūd, Far. secde kerden) *Anlara kim dünle Çalabılarına secdeye duralar ṭuranlar.* 116a4=25:64

seç-: karar vermek, hüküm vermek, ayırmak.

(Ar. faṣl, Far. cudā kerden) *Kim Taŋ͡grıŋ seçe anlarun arasından ḳıyāmet güni ol neden kim muḫālefet ḳılurlarıdı.* 218a2=32:25

sefer (Ar.): sefer, yolculuk.

(Ar. sefer, Far. sefer) *İy Çalap! Iraḳ eyle seferümüz arasını.* 240b5=34:19

sekiz: 8, sekiz.

(Ar. s̱emān, Far. heşt) *…müzdūrum bolasın sekiz yıl.* 162a2=28:27

seksen: seksen, 80.

(Ar. s̱emānīn, Far. heştād) *…vurun anlara seksen kez tāziyāne.* 88b1=24:4

selām (Ar.): esenlik, güvenlik, selam, selam olsun!

(Ar. selām, Far. selām) *Sataşalar anda taḥiyyete selāma.* 118a1=25:75

selām bir-: acımak, merhamet etmek.

(Ar. yuṣallī, Far. durūd dāden) *Oldur ol kim selām birür size...* 229b1=33:43

selām bol-: selamet dilemek, selam olsun!

(Ar. selām, Far. selām būden) *Ol gün kim göreler anı selām bola.* 229b4=33:44

s.-sun 2b4=19:15, 5b4=19:33, 8a1=19:47, 116a4=25:63, 148b5=27:59, 169a3=28:55

selām ḳıl-: selam vermek.

(Ar. teslīm, Far. selām dāden) *İy mü'minler! Ṣalavāt getürüŋ aṅġa ve selām ḳıluḳ (ḳıluŋ).* 233b3=33:56

(Ar. teslīm, Far. selām goften) *Girmeŋüz eve kendü evüŋüzden ayruḳ meger kim destūr dileyesiz ve girdiŋüzde selām ḳıluḳ (ḳıluŋ) ḳavmına.* 93a5=24:27

s.-maḳ 10b4=19:62

(Ar. teslīm, Far. selām kerden) *Ḳaçan kim giresiz evlere, selām ḳılun (ḳıluŋ) kendüsüŋüze ve dürūd Taṅ̂grı ḳatından ve bereket ve arılıḳ.* 104b2=24:61

selām ol-: selamet dilemek, selam olsun!

(Ar. selām, Far. selām bād) *Selām ol kişiye olsun kim inandı ṭoġru yola.* 22a2=20:47

selāmet (Ar.): emin olma, eminlik, kurtuluş.

(Ar. selīm, Far. selāmet) *Meger ol kim gele Taṅ̂grıya selāmet birle.* 126a3=26:89

selāmet dut-: kurtarmak, selamete çıkarmak.

(Ar. selām, Far. selāmet) *Taṅ̂grı buyurdı: "İy od! Ṭur, sovuḳ bol ve selāmet duṭ İbrahīm peyġāmberi."* 48a4=21:69

sen: sen, 2. tekil şahıs zamiri. **krş. sin**

(Ar. ente, Far. to) *Bar sen ve daḳı ḳarındaşuḳ benüm ḥüccetlerüm birle ve süst bolmaḳ, bini yād ḳılmaḳdan.* 21a4=20:42

s. 23b3=20:58, 26a4=20:72, 30b1=20:94, 51a4=21:87, 76a4=23:28, 131a1=26:154, 133b5=26:186, 153a1=27:81, 177a2=28:86, 188a5=29:48, 204b4=30:53, 228a3=33:37

s.-sin 50b3=21:83, 51b3=21:89, 76b2=23:29, 86a3=23:109, 87a4=23:118, 130b5=26:153, 133b4=26:185

s.-üŋ 120a3=26:19

s. mi 47b1=21:62

(Ar. [inne]ke, Far. to) Ve degülidüm senüŋ duʿāḳdan iy Çalap hergiz bed-baḫt. 1a2=19:4

s. 16b2=20:2, 17b4=20:12, 25a4=20:68, 51a5=21:87, 81b3=23:73, 109a2=25:18, 118b1=26:3, 139a2=27:10, 152b4=27:80, 163a3=28:31, 169a4=28:56, 188b1=29:48, 204b2=30:52, 209a4=31:15, 211a5=31:23, 235a2=33:63, 245a5=34:41

s.-i 2a1=19:9

saŋ͡ga 3b1=19:19, 4b2=19:25, 7a5=19:43, 7b2=19:45, 8a1=19:47, 16b2=20:2, 17a5=20:9, 19a3=20:23, 20a1=20:36, 20b1=20:39, 22a1=20:47, 23b3=20:58, 30b2=20:95, 31a1=20:97, 31a5=20:99, 31b1=20:99, 32a3=20:105, 33b2=20:114, 34a1=20:117, 34a5=20:120, 35a5=20:126, 36b4=20:132, 61a4=22:27, 69b5=22:68; 84a5=23:95, 84b4=23:98, 84b3=23:97, 107b4=25:9, 108a1=25:10, 108a2=25:10, 111b3=25:33, 111b4=25:33, 112b5=25:41, 127b3=26:111, 127b4=26:111, 136a5=26:215, 142a1=27:22, 144b5=27:39, 145a2=27:40, 155b5=28:3, 157b1=28:9, 160a5=28:20, 161b1=28:24, 162a1=28:27, 168a2=28:50, 171a4=28:63, 174a4=28:77, 174b1=28:77, 176b4=28:85, 189a1=29:51, 189b3=29:54, 209a3=31:15, 210a2=31:17, 219a4=33:2, 223a5=33:19, 228a4=33:37, 228b1=33:37, 230b3=33:50, 230b5=33:50, 231a3=33:50, 231a5=33:50, 231b2=33:51, 231b3=33:51, 232a1=33:52, 232a2=33:52, 235a1=33:63, 238a1=34:6, 248b5=35:4; sanḳa 65a1=22:42; sana 121a4=26:30, saḳa 1b1=19:7

saŋ͡gadur 30b5=20:97, 34a2=20:118

s.-den 43a3=21:34, 65b5=22:47, 66b2=22:52

s.-din 28a5=20:84

s.-üŋ 1a2=19:4, 1a4=19:5, 2a1=19:10, 4a5=19:24, 5a3=19:28, 11a4=19:64, 17b4=20:12, 108b5=25:16, 114b4=25:54, 119a3=26:9, 141a4=27:19, 143b3=27:33, 145b4=27:42, 151b5=27:73, 162a3=28:27, 162a5=28:28, 163b3=28:32, 164a4=28:35, 167a5=28:47, 169b1=28:57, 179a1=29:8, 179a2=29:8, 228a4=33:37, 234b3=33:60; senün 12a4=19:71, 16a1=19:97, 21b5=20:47, 69b4=22:67, 76a5=23:28, 147a1=27:47, 231a1=33:50

s.-sin 19b5=20:35, 69b5=22:67, 138a5=27:6, 152b4=27:79, 159b3=28:18, 163a5=28:31

(Ar. ente, Far. -) *Ben sıġınurum Taŋ͡grıya sinden, eger sen perhīzkār bolurısaŋ.* 3a5=19:18

s. 166b5=28:46

(Ar. - , Far. to) *Ve sen depeledüŋ bir teni…* 20b5=20:40

s. 24b5=20:65, 26a4=20:72, 31a2=20:97, 36a5=20.130, 43a4=21:34

saŋ͡ga 18a1=20:13, 20a2=20:37, 35b1=20:126, 138b1=27:6, 146b5=27:47

s.-ün [-üŋ] 20b2=20:39

(Ar. - , Far. -) *Bir bangа senüŋ yaḳınınḳdan.* 1a4=19:5

s. 163b1=28:31

saŋ͡ga 162a5=28:28, 219b1=33:3

s.-üŋ 20b4=20:40

sengsār (Far.): taşlı, taşlık.

sengsār bolan: taşlanmış, recm edilmiş.

(Ar. mercūm/īn, Far. sengsār kerde/gān) *Eger gerü durmasaḳ ıy Nūḥ, bolasın sengsār bolanlardan!* 128a3=26:116

sengsār ḳıl-: taşlayarak öldürmek, recm etmek.

(Ar. recm, Far. sengsār kerden) *Eger gerü dönmeziseŋ bu işden sengsār ḳılam sini ve ıraḳ ḳalasın binden.* 7b5=19:46

s̱erā (Ar.): toprak.

=> taḥt-ı s̱erā 17a2=20:6

sernigūn (Far.): baş aşağı.

sernigūn ḳıl-: baş aşağı bırakmak, yüzü koyun atılmak.

(Ar. kebkebe^{t}, Far. sernigūn kerden) *Sernigūn ḳılalar anları ṭamuda ve daḳı yolsuzları.* 126b1=26:94

server (Far.): bey, önder, önde gelen kişi.

(Ar. seyyid / sādāt, Far. buzurg-ter/ān) *Çalabumuz! Biz uyduḳ ulularumuza ve serverlerümüze, çıḳardılar bizi yoldan.* 235b2=33:67

sev-: sevmek, istemek.

(Ar. iḥbāb, Far. dōst dāşten) *Sen yol göstermeyesin anı kim seversin, lākin Tañgrı yol göstere anġa kim dileye.* 169a4=28:56

s.-mez 174a4=28:76, 174b2=28:77, 203a1=30:45, 210a4=31:18

s.-mez misiz 92a5=24:22

şevāb (Ar.): 1. sevap, iyilik, güzellik.

(Ar. ḥasene^{t}, Far. nīkī/hā) *Meger ol kim tevbe ḳıldı ve Tañgrıya kirtindi ve işledi eyü ʿamel, bunlar durur kim bedel ḳıla Tañgrı yazuḳlarını şevāba.* 117a4=25:70

2. mükafat, karşılık, ecir, sevap.

(Ar. ecr, Far. müzd) *Çün şevāb eyü durur eyü ʿamellülere.* 190b1=29:58

ş. 226a1=33:29, 226a5=33:31, 227b5=33:35, 229b4=33:44, 249b1=35:7

sevinmek: eğlence.

(Ar. lehv, Far. neşāṭ) *Ve degül durur bu dünyā dirligi meger sevinmek ve oyın.* 191b3=29:64

sı-: 1. kırmak, parçalamak.

(Ar. demġ, Far. şikesten) *Bel kim uravuz ḥaḳḳı bāṭıla, sıya bāṭılı ol sındı.* 40a5=21:18

(Ar. - , Far. -) *Kim sıdı ve bunı kim işledi bizüm tañgrılarumuz birle?* 47a3=21:59

2. kırıp geçirmek, helak etmek.

(Ar. ḳaşm, Far. furū şikesten) *Ve nice sıduḳ degme köyden...* 39b1=21:11

=> buyruḳ sı- 27b5=20:81

şıfat (Ar.): vasıf, sıfat.

(Ar. - , Far. -) *Bu durur uçmaḳ ṣıfatı kim mīrāṣ ileteler bizüm ḳullarumuzdan anġa kim bola perhīzlü.* 11a1=19:63

sığın-: sığınmak.

(Ar. ʿavẕ, Far. bāz dāşte ḫ̆āsten) *Yā Rab! Sıġındum sanġa...* 84b3=23:97

(Ar. ʿavẕ, Far. bāz-dāşten) *Ben sıġınurum Tañgrıya sinden…* 3a4=19:18

(Ar. ʿavẕ, Far. penāh giriften) *Ve sıġındum sanġa Rab...* 84b4=23:98

sıġındu: sığınma, sığınacak yer.

(Ar. - , Far. penāhī) *Sıġınduya saḳlansunlar anlar kim muḫālefet ḳılalar anun buyruḳından kim dege anlara fitne ya dege anlarda ʿaẕāb aġırdur.* 105b2=24:63

sın-: yıkılmak, kırılmak.

sındı: kırık, parçalanan, yok olan, yok olmaya mahkum.

(Ar. zāhiḳ, Far. şikeste şoden) *Bel kim uravuz ḥaḳḳı bāṭıla, sıya bāṭılı ol sındı.* 40b1=21:18

sınmaḳlıḳ: yıkılma, çökme.

(Ar. hedd, Far. şikesten) *Diler kim gökler kim yarıla andan ve yarıla yir ve düşe ṭaġlar sınmaḳlıḳ birle.* 15a4=19:90

sına-: sınamak, imtihan etmek, denemek.

(Ar. futūn, Far. āzmūde kerden) *Ṭoġru kim sınaduḳ anları kim bunlardan ilerü idi.* 178a1=29:3

s.-duḳ 21a1=20:40, 36b2=20:131

s.-madın 178a1=29:2

(Ar. futūn, Far. āzmūden) *Biz sınaduḳ ḳavmuḳı iy Mūsā...* 28b1=20:85

s.-yalar 54b5=21:111

(Ar. belāʾ, Far. āzmūde kerden) *Sınayavuz sizi yavuzlıḳ birle…* 43a5=21:35

(Ar. belāʾ, Far. āzmūden) *Bu kendü Tan͡grım faẓlından durur kim sınaya bini kim şükr ḳılurvan ya sipāssuzlıḳ mı ḳılurvan?* 145a4=27:40

(Ar. ibtilāʾ, Far. āzmūde kerden) *Anda kim sınayalar müʾminleri...* 221b3=33:11

sınamaḳlıḳ: sınama, deneme, imtihan.

(Ar. fitneᵗ, Far. āzmāyiş) *Sınayavuz sizi … eylük birle sınamaḳlıḳ.* 43a5=21:35

(Ar. futūn, Far. āzmūden) *… sınaduḳ sini sınamaḳlıḳ.* 21a1=20:40

(Ar. imlāʾ, Far. āzmūde kerden) *… sınaduḳ kāfirleri.* 65a4=22:44

sınayıcı: deneyen, imtihan eden.

(Ar. el-mubtelī, Far. āzmāyende/gān) *… kim baruz biz sınayıcı.* 76b3=23:30

sır(r) (Ar.): sır, giz.

(Ar. sırr, Far. sırr) *Aşaġa biribidi ol kim bile sırrı göklerde ve yirde.* 107a3=25:6

sırça: cam, billur.

(Ar. ḳārurat, Far. ābgīne) *Ol döşek kim döşedük sırçadan.* 146a4=27:44

sidr (Ar.): sedir ağacı

(Ar. sidr, Far. sidr) *Bedel ḳılduḳ biz ol bostanları iki bostan yiyici ve daḳı nesene sidrden az bola.* 240b1=34:16

sīl (Ar.): sel.

sīl suyı: sel suyu.

(Ar. seyl, Far. āb-ı seyl) *Biribidük anlara sīl suyını yaġmurdan.* 240a5=34:16

sin (I): sen, 2. tekil şahıs zamiri. **krş. sen**

(Ar. –[inne]ke, Far. to) *Ben sıġınurum Tañ͡grıya sinden...* 3a5=19:18

s.-i 17b5=20:13, 18a4=20:15, 20b4=20:40, 20b5=20:40, 21a3=20:41, 26a2=20:72, 28a4=20:83, 30a3=20:92, 43b1=21:36, 54a5=21:107, 112b5=25:41, 115a1=25:56, 120a1=26:18, 121a4=26:29, 134a1=26:186, 136b2=26:218, 160a4=28:20, 161b1=28:24, 176b5=28:85, 177a4=28:87, 185a1=29:33, 206a5=30:60, 229b5=33:45, 242b2=34:28

s.-den 7a4=19:42, 28a1=20:85, 36b4=20:132, 38b4=21:7, 41b1=21:25, 44a5=21:41, 105a2=24:62, 105a3=24:62, 108a3=25:18, 109b2=25:20, 203a5=30:47, 214b1=32:3, 220b4=33:7, 246a4=34:44, 248b5=35:4

s.-din 157a2=28:7, 163b2=28:32, 177a2=28:86, 177a5=28:87, 187b2=29:45, 188a3=29:47

(Ar. –ke, Far. -) *Eger gerü dönmeziseŋ bu işden sengsār ḳılam sini...* 7b5=19:46

(Ar. -hum, Far. īşān) *Yalan dutdılar sinden ilerü Nūḥ...* 65a2=22:42

sin (II): mezar. **krş. sinle**

(Ar. ḳabr, Far. gūr) *Kim Tañ͡grı dirgüre anı kim sinlerde durur.* 57a3=22:7

siŋek: sinek.

(Ar. ẕubāb, Far. meges) *Anlar kim … yaratmadılar siŋeki … ve eger ḳaparısa bunlardan siŋek nesene, gerü alımayalar anı siŋekden.* 71a3=22:73

sinle: mezar. **krş. sin (II)**

(Ar. - , Far. gūr) *Ol gün kim sinleden gerü çıḳalar.* 202b2=30:43

sipās (Far.): şükür, şükran, hamd, övgü.

(Ar. ḥamd, Far. sipās) *Sipās Taṅ͡grıya...* 76a5=23:28

s.-ına 115a4=25:58

(Ar. şükr, Far. sipās) *Hīç iy sipāsuḳuz (sipāsuŋuz) bar mı?* 50a3=21:80

(Ar. - , Far. sipās) *Senüŋ sipāsuḳ (sipāsuŋ) yoḳ.* 120a3=26:19

sipās ve şükr: hamd ve şükür.

(Ar. ḥamd, Far. sipās ve şükr) *Anġa durur sipās ve şükr göklerde...* 196a2=30:18

sipāssuz (Far. + T.): küfürde ısrar eden, şükretmeyen, nankör.

(Ar. kefūr, Far. nā-sipās) *Kim ādemīler sipāssuz durur.* 69b3=22:66,

s.-ı 64a2=22:38

sipāssuz bol-: inkar etmek, nankörlük etmek.

(Ar. küfr, Far. nā-sipās) *Ḳaçan kim ḳurtara anları ḳurudın yanġa miyāncılar bolalar ve münkir bolmayalar āyetlerümüze meger kim sipāssuz bola.* 213a4=31:32

sipāssuzlıḳ ḳıl-: küfretmek, nankörlük etmek, şükretmemek.

(Ar. küfr, Far. nā-sipāsī kerden) *Bu kendü Taṅ͡grım faẓlından durur kim sınaya bini kim şükr ḳılurvan ya sipāssuzlıḳ mı ḳılurvan?* 145a5=27:40

sitenbe (Far.): çok çirkin, iğrenç, korkunç.

(Ar. merīd, Far. sitenbe) *Ādemīlerden bir nicesi ḫuṣūmet ḳıla Çalaba bilüsüzlikden ve uyalar her şeyṭān sitenbe.* 55b5=22:3

siz: 2. çoğul şahıs zamiri, siz.

(Ar. entum, Far. şomā) *Hīç bar mı bu meger er bola sizüŋ bigi, gele size cādūlıḳ birle ve siz görürsiz?* 38a4=21:3

s. 46a3=21:50, 46b2=21:54, 53a3=21:98, 105b4=24:64, 109a1=25:17, 122a1=26:39, 122a5=26:43, 125a3=26:75, 129a4=26:130, 132a3=26:166, 144a5=27:36, 147a2=27:47, 148a2=27:54, 148a4=27:55, 153b3=27:84, 180b5=29:16, 182b4=29:25, 196b2=30:20, 198a2=30:25, 198b4=30:28, 206a3=30:58, 243a5=34:31

s.-i 198a1=30:25

s.-e 170b1=28:60, 201a3=30:39

s.-üŋ 39b4=21:13

s.-düŋüz 243b2=34:32

(Ar. -küm, Far. şomā) *Benüm Taŋ͡grım sizüŋ Taŋ͡grıḳuz durur*. 6a4=19:36

s. 47b4=21:64, 53a2=21:98, 63b1=22:36, 77a5=23:34, 77b1=23:35, 86b4=23:114, 87b3=24:1, 93b1=24:27, 95a5=24:31, 104b4=24:61, 109a5=25:19, 122a4=26:42, 123a5=26:52, 129a3=26:129, 138b4=27:7, 148a3=27:55, 162b5=28:29, 173a5=28:73, 183b3=29:28, 183b5=29:29, 205b3=30:56, 212a3=31:28, 238a4=34:7

s.-i 22b5=20:53, 23a4=20:55, 23a5=20:55, 24a3=20:61, 24b1=20:63, 26a1=20:71, 27b3=20:80, 43a5=21:35, 44b2=21:42, 45a3=21:45, 50a2=21:80, 54b5=21:111, 56a2=22:5, 56a4=22:5, 69b2=22:66, 72a1=22:78, 74a3=23:16, 74b2=23:19, 77b1=23:35, 82a4=23:78, 82b1=23:79, 86a4=23:110, 86b4=23:115, 87b5=24:2, 92a5=24:22, 121b3=26:35, 126b4=26:98, 131a4=26:156, 132a3=26:166, 133b4=26:184, 149b5=27:62, 196b1=30:20, 196b3=30:21, 201b2=30:40, 201b3=30:40, 205a1=30:54, 213b2=31:33, 215a5=32:9, 222b5=33:17, 223b1=33:19, 227a2=33:33, 229b2=33:43, 232b5=33:53, 243b2=34:32, 244b3=34:37, 245b5=34:43, 246b3=34:46, 249a2=35:5, 250b1=35:11, 250b1=35:11

s.-e 17b2=20:10, 20b3=20:40, 22b4=20:53, 24a2=20:61, 27b4=20:80, 25b4=20:71, 27b3=20:80, 27b5=20:81, 28a1=20:81, 28b4=20:86, 28b4=20:86, 29a1=20:86, 34b5=20:123, 39a5=21:10, 39b4=21:13, 40b1=21:18, 43b4=21:37, 48a1=21:66, 48a2=21:67, 50a2=21:80, 54b2=21:109, 62a2=22:30, 62b3=22:33, 63a5=22:36, 63b2=22:36, 63b5=22:37, 64a1=22:37, 66a4=22:49, 70b4=22:72, 72a2=22:78, 72a3=22:78, 72a4=22:78, 74a3=23:15, 74b3=23:19, 75a1=23:21, 77a5=23:35, 80b4=23:65, 80b5=23:66, 85b3=23:105, 86b5=23:115, 91b5=24:21, 93b1=24:27, 93b3=24:28, 93b4=24:28, 93b4=24:29, 96a2=24:33, 101a5=24:54, 102a4=24:56, 103a1=24:58, 103a2=24:58, 103a3=24:58, 103a5=24:59, 104b1=24:61, 104b4=24:61, 113b4=25:47, 121a1=26:27, 122b5=26:49, 122b5=26:49, 125a1=26:73, 126b1=26:93, 127a5=26:107, 128b4=26:125, 129a5=26:133, 129b1=26:135, 131b4=26:162, 133a3=26:178, 136b4=26:221, 138b3=27:7, 144a5=27:36, 146b5=27:46, 149a3=27:60, 149a4=27:60, 150a2=27:63, 150a5=27:64, 151b4=27:72, 155b1=27:93, 158a2=28:12, 161a1=28:23, 162b4=28:29, 164a4=28:35, 164b1=28:35, 165a2=28:38, 169a3=28:55,

172b2=28:71, 172b4=28:71, 172b5=28:72, 173a2=28:72, 173a4=28:73, 175b1=28:80, 179a3=29:8, 181a3=29:17, 182a3=29:22, 183a3=29:25, 185b5=29:38, 190b4=29:60, 197b2=30:24, 198b1=30:28, 198b2=30:28, 198b3=30:28, 201b2=30:40, 203a2=30:46, 209b2=31:15, 210b2=31:20, 210b3=31:20, 212b5=31:31, 220a2=33:5, 221a3=33:9, 221a4=33:9, 221b1=33:10, 222b3=33:16, 222b5=33:17, 223a1=33:17, 223a4=33:19, 224a2=33:21, 225b1=33:27, 229b2=33:43, 232a4=33:53, 232b2=33:53, 232b4=33:53, 233a1=33:53, 237a4=34:3, 238a3=34:7, 242a1=34:24, 243b2=34:32, 245a5=34:40, 246b1=34:46, 246b4=34:47, 248b2=35:3, 248b3=35:3, 249a3=35:6

s.-edür 242b5=34:30

s.-den 8a2=19:48, 12a4=19:71, 34b5=20:123, 56b1=22:5, 56b2=22:5, 63b4=22:37, 75b1=23:24, 91b5=24:21, 92a2=24:22, 95a5=24:32, 96b1=24:34, 101b3=24:55, 102b2=24:58, 102b3=24:58, 103a4=24:59, 105b2=24:63, 109b1=25:19, 115a2=25:57, 118a2=25:77, 120a4=26:21, 120a5=26:21, 124b5=26:72, 127b1=26:109, 128b5=26:127, 130a4=26:145, 131b5=26:164, 133a4=26:180, 158a3=28:12, 181b1=29:18, 223a3=33:18, 227a1=33:33, 232b2=33:53, 246b4=34:47

s.-din 39a4=21:10, 96a5=24:34, 188a2=29:46

s.-üŋ 21b3=20:46, 22a5=20:49, 23b5=20:59, 24b2=20:63, 25b4=20:71, 29b1=20:88, 31a4=20:98, 38a3=21:3, 41a4=21:24, 43b3=21:36, 46b4=21:56, 47a1=21:57, 52a3=21:92, 53b4=21:103, 54b1=21:108, 63a1=22:34, 69a4=22:65, 70a1=22:69, 75a1=23:21, 75a2=23:21, 75a4=23:23, 75b1=23:24, 76b5=23:32, 77a3=23:33, 79b1=23:52, 93b5=24:29, 102b5=24:58, 104a2=24:61, 119b4=26:15, 120b5=26:26, 125a3=26:76, 130a3=26:143, 131a3=26:155, 132a5=26:168, 179b3=29:10, 183b4=29:28, 188a2=29:46, 189a3=29:52, 201b3=30:40, 209b1=31:15, 214b3=32:4, 215b4=32:11, 230b1=33:49, 231b5=33:51, 236a2=33:71, 242a2=34:24; (sizün) 77a5=23:34, 148b1=27:56; (sizük) 169a3=28:55

(Ar. kunne, Far. şomā) *… sizi kimse eyleyelüm eyü.* 225b4=33:28

s.-den 226a4=33:31

(Ar. -küm, Far. to) *Çıḳarmasun sizi uçmaḳdan, bedbaḫt bolasız.* 34a2=20:117

(Ar. -hum, Far. şomā) *İmdi siz uyar mısız?* 38b3=21:6

(Ar. kunne, Far. -) *Degülsiz siz ayruḳ ʿavratlardan.* 226b1=33:32

s.-den 226a2=33:30

(Ar. entüm, Far. -) *Nedür bu butlar kim siz anlara ṭapu ḳılursız?* 46a5=21:52

s. 242b4=34:29

(Ar. - , Far. şomā) *Sormayalar size andan kim biz yazuḳ ḳılalum.* 242a4=34:25

s. 31b5=20:103, 72a4=22:78, 77a4=23:34, 78a1=23:40, 79a5=23:51, 86a5=23:110, 136b1=26:216, 216a3=32:14, 239a2=34:11

s.-i 181a5=29:17, 182a2=29:21, 196b1=30:19, 215b4=32:11

s.-e 29b5=20:90, 54b3=21:109, 71a1=22:73, 242a3=34:25

s.-den 84b5=23:99

s.-üŋ 70b4=22:72, 77b2=23:36, 147a2=27:48, 201b4=30:40

(Ar. - , Far. -) *Ve nedür ʿilm benüm, anġa kim siz eylersiz?* 127b5=26:112

s. 25a1=20:66, 71a2=22:73, 162b4=28:29

s.-e 38a3=21:3, 47a1=21:57

s.-den 122a3=26:41, 133b4=26:184, 202a4=30:42

s.-üŋ 53a4=21:99, 120b4=26:25

siz iki: ikiniz.

(Ar. entumā, Far. şomā) *Siz iki … ġālib bolasız.* 164a5=28:35

(Ar. -kümā, Far. şomā) *İremeyeler siz ikiye bizüm ḫüccetümüzden.* 164a5=28:35

sizler kim: siz, sizler, sizler ki.

(Ar. elleẕīne, Far. şomā ki) *İy sizler kim müʾminlersiz!* 232a3=33:53

s.-e 102b1=24:58

soḳ [soŋ]: 1. son, akibet. **krş. soĸ, soŋ**

(Ar. ʿāḳibeᵗ, Far. serāncām) *Gör kim nice bolısar soḳı (soŋı) müfsīdlerün.* 140a2=27:14

s.-ı 65a1=22:41, 176b1=28:83, 194a5=30:9

(Ar. - , Far. -) *Kim soḳı (soŋı) banġa gelmek durur...* 179a3=29:8

2. son, sonraki, ahiret.

(Ar. āḫīr, Far. pes) *Ve eylegil dilümüzi doġru soḳında (soŋında).* 125b5=26:84

soḳ [soŋ] gün: ahiret günü.

(Ar. yevmü'l- āḫīr, Far. rūz-ı bāz pes) *Dutmasun sizi bunlarun içün mihr Tañgrı dininde eger bolurısaḳuz īmān getürmiş Tañgrıya ve soḳ (soŋ) güne.* 88a1=24:2

soḳı [soŋı] gelmek: dönüş.

(Ar. meṣīr, Far. bāz geşten) *Kim bendin yaṅġadur soḳı (soŋı) gelmeki.* 209a3=31:14

soĸ [soŋ]: son, akıbet. **krş. soḳ, soñ**

(Ar. ʿāḳıbeᵗ, Far. serāncām) *Görgil kim nice boldı soĸı (soŋı) bunlarun mekrinüŋ kim helāk ḳılduḳ anları ve daḳı ḳavmlarını dükelini.* 147b3=27:51

s.-ı 151a5=27:69, 202a4=30:42, 211a5=31:22

soĸa [soŋa] ḳal-: gecikmek, ertelemek, tehir etmek.

(Ar. istiʾẖār, Far. bāz pes şoden) *Bizden ötmeyeler ḳavmdan kendülere vaʿdelenmişler ve soĸa (soŋa) ḳalmayalar.* 78a4=23:43

soḳra [soŋra]: sonra. **krş. soĸra, sonḳra, sonra**

(Ar. baʿd, Far. pes) *Meger anlar kim īmān getürdiler ve işlediler eylükler ve yād ḳıldılar Tan͡grıyı çoḳ ve yārī itdiler andan soḳra...* 137b1=26:227

s. 47a1=21:57, 54a3=21:105, 88b3=24:5, 86a4=24:33, 191b1=29:63, 197b3=30:24, 204b2=30:51, 248b1=35:2, 250a1=35:9

(Ar. ṣumme, Far. pes) *Az eylük birevüz anlara, soḳra (soŋra) biçāre ḳılavuz anları ʿaẕābdın yaṅġa yavlaḳ.* 211b2=31:24

(Ar. verāʾ, Far. pes) *Ve benven kim ḳorḳarvan mīrāṣ almışlardan binden soḳra.* 1a3=19:5

=> andan soḳra [soŋra] kim 4b3=19:26, 151a1=27:67, 159b2=28:18; bundan soḳra 85b5=23:107

soḳradaḳı: sonraki, bundan sonra.

(Ar. min baʿd, Far. ez pes) *Buyruḳ Tan͡grınun durur ilerüdaḳı ve soḳradaḳı (soŋradaḳı).* 193a5=30:4

soĸra [soŋra]: sonra. **krş. soḳra, sonḳra, sonra**

(Ar. baʿd, Far. pes) *Dirgüre yiri öldüginden soĸra.* 196a5=30:19

s. 39b2=21:11, 100a3=24:47, 102a1=24:55, 102b5=24:58, 106b4=25:3, 204a4=30:50

=> andan soĸra [soŋra] 135b3=26:206, 177a5=28:87, 193a4=30:4, 232a1=33:52, 233a1=33:53, 192a2=29:65; andan soĸra [soŋra] eyle- 165b5=28:42; andan soĸra kim 111a2=25:29, 166a3=28:43

sol: sol, sol taraf.

sol yan: sol, sol taraf.

(Ar. şimāl, Far. dest-i çep) *Ḥaḳīḳat barıdı Sebe şehrinde maḳāmlarında āyet, iki bostan saġdın yanġa ve daḳı soldın yanġa.* 240a3=34:15

sol-: solmak.

solmış: solmuş, ocağı sönmüş, mahvolmuş.

(Ar. ḫāmid, Far. pejmurde/gān) *Pes hemīşe ol idi bunlarun daʿvāsi kim ḳılduḳ bunları biçilmiş, solmışlar.* 40a2=21:15

soŋ: son. **krş. soḳ, soĸ**

soŋ eylük: akibet, son, cennet.

(Ar. ʿāḳibeᵗ, Far. serencām) *Soŋ eylük muttaḳīlerün durur.* 36b4=20.132

sonra [soŋra]: sonra. **krş. soḳra, soĸra, sonḳra**

(Ar. ṯumme, Far. pes) *.... biz yaratduḳ sizi topraḳdan andan nuṭfe sonra bir pāre ḳandan, sonra et pāresi ḳıldı bellüsüz ṣūreti kim belgilü ḳılavuz sizi.* 56a3=22:5

sonḳra [so͡ŋgra]: sonra. **krş. soḳra, soĸra, sonra**

(Ar. baʾd, Far. pes) *Biz sınaduḳ ḳavmuḳı iy Mūsā, sinden sonḳra (so͡ŋgra).* 28b1=20:85

sor-: sormak, sorgulamak.

(Ar. suʾāl, Far. pursīden) *Sor andan Cebrāyil'e.* 115b2=25:59

s.-duḳ [-duŋ] 47b3=21:63

s.-dı 38b5=21:7

s.-ar 235a1=33:63

s.-arısaĸ [-arısaŋ] 211b3=31:25

s.-asın 190b5=29:61

s.-alar 32a3=20:105, 39b5=21:13, 41a3=21:23, 191a5=29:63, 221a1=33:8, 224a1=33:20

s.-mayalar 175a1=28:78, 242a3=34:25, 242a4=34:25

s.-mayalar mı 41a2=21:23

s.-sunlar 180a4=29:13

(Ar. tesāʾul, Far. pursīden) *Ḳalduḳ yirde ya bir gün veyā günün bir nicesi sor saġışçılardan.* 86b3=23:113

s.-mayalar 85a4=23:101

(Ar. sūʾ, Far. bed) *Soralar bunlara ḳıyāmet güni götürmeklik.* 31b3=20:101

(Ar. - , Far. -) *İşāret ḳıldı Meryem kim bu oġlana soralar.* 5a4=19:29

=> biri birini sor- 171b4=28:66

sorıl-: sorulmak.

sorılmış: sorguya çekilecek, sorumlu tutulacak olan.

(Ar. mesʾūl, Far. pursīde) *Ve ṭoġru ʿahd ḳıldılar Tañgrı birle ilerü kim gerü dönmeyeler barıdı Tañgrı ʿahdi sorılmış.* 222b3=33:15

sovuḳ: soğuk.

(Ar. berd, Far. serd) *İy od! Ṭur, sovuḳ bol...* 48a4=21:69

söyle-: söylemek, konuşmak.

(Ar. ḳavl, Far. goften) *ʿīsā söyledi bunlara eyitdi...* 5a5=19:30

s.-ŋ 236a1=33:70

=> fuḥş söyle- 81a1=23:67; söz söyle- 2a3=19:10, 4b5=19:26, 5a4=19:29, 34b3=20:121, 47b5=21:65, 80a5=23:62, 86a1=23:108, 116a3=25:63, 153a5=27:82, 153b5=27:85, 200a5=30:35; ṭoġru söyle- 178a2=29:3, 221a2=33:8; yalan söyle- 122b3=26:45, 180a5=29:13, 181a5=29:18, 205b1=30:55, 234b2=33:60, 248b4=35:3

=> ṭoġru söyler 8b3=19:50

=> söz söyleyici 47b3=21:63

söylemek: söz.

(Ar. ḳavl, Far. güftār) *Benim Çalabım bilür söylemek gökde ve yirde.* 38a4=21:4

söyleyen: söyleyen, konuşan. (söz anlamında kullanılmış.)

(Ar. ḳavl, Far. güftār) *...ve saḳlanuḳ yalan söyleyenden.* 62a3=22:30

=> ṭoġru söyleyen 224b4=33:24

söz: 1. söz, kelam, haber, emir.

(Ar. ḥadīṯ, Far. süḫan) *Ve ādemīlerden kimse bar kim satun ala yaramaz sözi kim aza Takrı yolından cāhilliḳ birle Tañgrı yolını efsūs ḳıldı.* 207a3=31:6

(Ar. ḥadīṣ, Far. ḥadīṣ) *Ve oturmaḳ söze kim oldur size rence ḳılmaḳ kim peyġāmberi utanur sizden.* 232b1=33:53

(Ar. ḳavl, Far. güftār) *Eyidüŋ anġa yumşaḳ söz bile...* 21b1=20:44

s. 41b4=21:27, 153a4=27:82, 153b5=27:85, 219b4=33:4, 226b3=33:32, 236a1=33:70, 243a4=34:31

s.-üm 30b2=20:94

s.-ümi 19b1=20:28

s.-üŋ 54b4=21:110

s.-i (iye.) 168a5=28:51

s.-ine 141a3=27:19

s.-ler 32b4=20:109

s.-lerinden 81a2=23:68

(Ar. kelimeᵗ, Far. süḫan) *Ve eger söz degül mi kim ilerü dutdı Çalabuḳdan barıdun lāzım ve vaʿdeye belgülü.* 36a1=20:129

s. 85a1=23:100, 250a3=35:10

(Ar. nefs, Far. güftār) *Ürdüm sini kendü sözüm birle.* 21a3=20:41

(Ar. - , Far. süḫan) *Ve bunlar anda sözi eyü işitmeyeler.* 53a5=21:100

(Ar. - , Far. -) *Ve azdı sözinden Çalabısınuŋ, yolsuz boldı.* 34b3=20:121

2. hikaye, efsane, ağzıdan ağıza dolaşan söz.

(Ar. ḥadīṣ/aḥādīṣ, Far. güft/hā) *Eyledük anları sözler...* 241a1=34:19

(Ar. ḥadīṣ, Far. süḫanān) *Mütābaʿat ḳılduḳ bir nicesine bunlardan bir nicesini ve ḳılduḳ bunları sözler.* 78b1=23:44

=> laġv söz 10b4=19:62, 169a2=28:55

=> gerçek sözlü 134a3=26:187; ṭoġru sözlü 7a2=19:41, 8b4=19:51, 9b2=19:56, 44a1=21:38, 121a5=26:31, 131a2=26:154, 147b1=27:49, 150b2=27:64, 151b3=27:71, 168a1=28:49, 184a3=29:29, 218b4=32:28, 221a1=33:8, 242b5=34:29

söz söyle-: söylemek, konuşmak, hitap etmek.

(Ar. tekellüm, Far. süḫan goften) *Söz söylemeyesin ādemīlere.* 2a3=19:10

s.-mezven 4b5=19:26

s.-ye 153a5=27:82, 200a5=30:35

s.-yevüz 5a4=19:29

s.-meŋüz 86a1=23:108

(Ar. muḫāṭabeᵗ, Far. süḫan goften) *Ḳaçan kim söz söyleyeler anlara cāhiller, eyideler: "Selām bolsun!"* 116a3=25:63

(Ar. nuṭḳ, Far. süḫan goften) *Bizüm ḳatumuzdan kitāb bar durur kim söz söyleye ḥaḳḳı ve bunlara ẓulm ḳılmayalar.* 80a5=23:62

s.-meyeler 47b5=21:65, 153b5=27:85

söz söyleyici: konuşan, konuşur.

(Ar. nuṭḳ, Far. süḫan gūy/ān) *Soruḳ bunlara eger bolurlarısa söz söyleyiciler.* 47b3=21:63

sözden yılḳı: dilsiz hayvan, dört ayaklı davar.

(Ar. behīmet'ül-enʿām, Far. zebān pustgān-ı çehar pāyān) *Taṅgrı rūzī ḳıldı bunlara sözden yılḳılardan.* 61b2=22:28

sözi gizle-: gizlice söylemek.

(Ar. teḫāfut, Far. pinhān kerden süḫan) *Gizleyeler sözi ortalarında: "Ḳalmaḳ siz meger on gün."* 31b5=20:103

su: su.

(Ar. māʾ, Far. āb) *Ol kim … biribidi gökden su.* 23a1=20:53

s. 56b4=22:5, 74b1=23:18, 98a2=24:39, 114a1=25:48, 197b3=30:24, 208a3=31:10

s.-yı 69a1=22:63, 149a3=27:60, 191a5=29:63, 218b1=32:27

s.-dan 42b1=21:30, 99b2=24:45, 114b3=25:54, 215a4=32:8

(Ar. - , Far. āb) *Ḳorḳmayasın su ḳarışmaḳdan ve ḳorḳuḳ yoḳ durur.* 27a4=20:77

(Ar. - , Far. -) *Örtdi bunları deṅgizden su örtdi bunları.* 27a5=20:78

s. 98a2=24:39

=> ḥamīm suyı 60a1=22:19; nuṭfe suyı 73b5=23:14, 250b1=35:11; püşt suyı 73b4=23:13; sīl suyı: 240a5=34:16

su bir-: su vermek, içirmek, sulamak.

(Ar. seḳy, Far. āb dāden) *Ve ol kim ṭaʿām bire bize ve su bire bize.* 125a5=26:79

s.-evüz 114a2=25:49

(Ar. isḳāʾ, Far. āb dāden) *Mūsā su birdi anlara...* 161a3=28:24

s.-ürleridi 160b5=28:23

s.-imeyevüz 161a1=28:23

s.-düğüŋ 161b1=28:24

su çıḳ-: kaynamak, taşmak.

(Ar. fevr, Far. āb ber āmeden) *Andan ḳaçan kim geldi buyruḳumuz kim su çıḳa tennūrdan yüri ve ḳoy gemüye her çiftden iki ve kendü ehlüŋi...* 76a1=23:27

ṣubḥ (Ar.): sabah, sabah vakti

ṣubḥ ḳıl-: sabahlamak.

(Ar. iṣbāḥ, Far. bāmdād kerden) *Arı durur Taŋ͡grı ol vaḳt kim gice ḳılasız ve ol vaḳt kim ṣubḥ ḳılasız.* 196a1=30:17

suç: suç, günah.

(Ar. ẕenb, Far. günāh) *Bunlar durur benüm suçum bolmış.* 119b3=26:14

sulāle (Ar.): öz, özsuyu.

(Ar. sulāleᵗ, Far. sulāle) *Ve ḥaḳīḳat yaratduḳ ādemīler sulāleden...* 73b3=23:12

ṣunʿ (Ar.): yaratma.

(Ar. ṣunʿ, Far. kerdār) *Taŋ͡grı ṣunʿı durur...* 154b2=27:88

ṣūr (Ar.): Sur, kıyamette üflenecek olan boru.

(Ar. ṣūr, Far. ṣūr) *Ve ol gün kim üreler Ṣūr'dan, ḳorḳa anlar...* 154a3=27:87

ṣ.-ı 31b4=20:102, 85a3=23:101

sūret (Ar.): sure.

(Ar. sūreᵗ, Far. sūret) *Sūret durur kim biribidük anı...* 87b2=24:1

ṣūret (Ar.): suret, şekil.

=> bellüsüz ṣūret 56a4=22:5

susa-: susamak.

susamış: susamış olan, susuz.

(Ar. ẓamʾān, Far. teşne-i āb) *Sana anı susamışlar kim gümān ileteler su durur.* 98a1=24:39

suva-: su içmek.

(Ar. şirb, Far. şerābgāh) *Bu dişi devedür kim anı ol sizüŋ suvaduḳuz (suvaduŋuz) durur ol maʿlūm gün.* 131a3=26:155

suvar-: serbest bırakmak, akıtmak.

(Ar. merc, Far. rānden) *Ol durur ol kim suvardı iki deñgizi.* 114b1=25:53

sūy (Ar.): adım, iz.

(Ar. ḫuṭvat, Far. pāy/hā) *Uymaḳ sūyına şeyṭānun!* 91b2=24:21

s.-ına 91b3=24:21

sü: asker, ordu.

(Ar. cund/cunūd, Far. leşker/hā) *Süler biribidük biz anlara yili...* 221a4=33:9

(Ar. cund/cunūd, Far. sipāh-ān) *Süler biribidük biz anlara yili eyle* ***sü*** *kim göremezleridi anı.* 221a4=33:9

s.-yi (iye.) 13a4=19:75, 27a5=20:78, 141a2=27:18, 157a4=28:8, 165a5=28:39

s.-yini 126b2=26:95, 140b3=27:17, 156b2=28:6, 165b2=28:40

s.-yi (bel.) 144b1=27:37

(Ar. ḥizb/aḥzāb, Far. leşker/hā) *Sanalar kim ḫandaḳ süleri gitmeyeler.* 223b4=33:20

s.-ler 223b5=33:20, 224a4=33:22

sücūd (Ar.): secde, secde etme.

sücūd ḳıl-: secde etmek, yere kapanmak.

(Ar. sucūd, Far. sücūd kerden) *Rükūʿ ve sücūd ḳılu*ĸ *(sücūd ḳılu*ŋ*)...* 71b4=22:77

s.-alar 10a3=19:58

(Ar. sucūd, Far. secde kerden) *Buldum anı ve ḳavmını sücūd ḳılurlar güneşe Tañgrıdan ayruḳ...* 142a4=27:24

sücūd ḳılan: secde eden.

(Ar. sucūd, Far. sücūd-gīr/ān) *... ve arı ḳıl benüm evümi ṭavāf ḳılanlar üçün ve ḳıyāma ṭuranlara ve rükūʿ ve sücūd ḳılanlara.* 61a4=22:26

sünnet (Ar.): sünnet, dinen geçerli olan adet.

(Ar. sünneᵗ, Far. nihād) *Bulmayasın Tañgrı sünnetini bedel ḳılmaḳ.* 235a1=33:62

s.-i 228b5=33:38, 234b5=33:62

sünjük: kemik. **krş. sün͡gük**

(Ar. ʿaẓm, Far. üstüḫ̌ān) *Ḳaçan kim ölevüz biz ve bolavuz ṭopraḳ ve sünjük, bizi ḳoparalar.* 82b5=23:82

s.-ler 74a1=23:14

sün͡gük: kemik. **krş. sünjük**

(Ar. ʿaẓm, Far. üstüḫ̌ān) *Vaʿde mi ḳıla size kim siz ḳaçan kim ölesiz ve bolasız ṭopraḳ ve sün͡gük kim sizi daşra çıḳaralar.* 77b1=23:35

süpür-: süpürmek.

(Ar. luccet, Far. zift) *Gir içerü köşke ḳaçan kim gördi anı sandı kim anı süpürdi ve yalın ḳıldı sāḳı yularından.* 146a3=27:44

sür-: 1. sürmek, sevk etmek, kovmak.

(Ar. sevḳ, Far. rānden) *Ve sürevüz kāfirleri ṭamudın yanġa yirine iletesi.* 14b3=19:86

s.-erüz 218b1=32:27

s.-dük 249b5=35:9

(Ar. izcāʾ, Far. rānden) *Görmez misin kim Tan͡grı sürer bulıdı.* 99a1=24:43

(Ar. ṭard, Far. rānden) *Ve degülven ben müʾminler sürdügi.* 128a1=26:114

(Ar. ẕevd, Far. rānden) *Ḳaçan kim girdi Medyen ḳapusına … buldı anlardan ayruḳ iki ʿavrat ḳoyınları sürerler.* 161a1=28:23

2. akıtmak.

(Ar. isālet, Far. rānden) *Sürdük biz anı erimiş pirinç bıngarı.* 239a3=34:12

sürin-: 1. sürünmek, sürünerek hareket etmek.

(Ar. meşy, Far. reften) *Bunlardan bar durur kimi ḳarnı üsdine sürine ve bar durur kimi yüriye iki ayaḳı üsdine...* 99b3=24:45

2. sürünmek, dokunmak.

(Ar. mess, Far. pesāvīden) *Sürinmeŋ anġa yavuzlıḳ birle...* 131a3=26:156

3. cinsi münasebette bulunmak.

(Ar. mess, Far. sāvīden) *Ḳanda bola banġa oġul kim banġa sürinmedi ve yaḳın bolmadı ādemī?* 3b3=19:20

sürmek: sürmek, sürgülemek.

(Ar. - , Far. ber giriften) *Ḳārūn idi Mūsā ḳavmından kim artuḳlıḳ isderidi anlara ve birdük anġa ḫazīnelerden, anı kim kilīdleri aġır idi sürmege.* 174a2=28:76

süst (Far.): gevşek, zayıf, en dayanıksız.

(Ar. evhen, süst-terīn) *Evlerük süsti örümcük evi durur...* 187a1=29:41

süst bol-: tembellik etmek, ihmal etmek.

(Ar. veny, Far. süst şoden) *Bar sen ve daḫı ḳarındaşuḳ benüm ḫüccetlerüm birle ve süst bolmaḳ (bolmaŋ), bini yād ḳılmaḳdan.* 21a4=20:42

(Ar. teftīr, Far. süst şoden) *Tesbīḥ ḳılalar gice ve gündüzle, süst bolmayalar.* 40b4=21:20

süst ḳılan: kandıran, vazgeçiren, alıkoyan kimse.

(Ar. muʿāciz, Far. süst konende/gān) *Anlar kim baralar bizüm nişānlarumuzda süst ḳılanlar, bunlardur ṭamu ḳavmı.* 66b1=22:51

süstrek: daha zayıf, daha güçsüz, daha dayanıksız.

(Ar. eżʿaf, Far. süst-ter) *Pes bilsünler kim durur ol yavuzıraḳ bola mekānında ve süstrek bola süyi.* 13a4=19:75

süstlıḳ (Far. + T.): güçsüzlük, kuvvetsizlik.

(Ar. żaʿf, Far. süstī) *Taŋ̂grı ol durur kim yaratdı sizi żaʿīflıḳdan andan eyledi süstlıḳ ardınca ḳuvvetlü...* 205a2=30:54

süt: süt.

=> kişi südi 158a1=28:12

süt bir-: emzirmek.

(Ar. irżāʿ, Far. şīr dāden) *Ol gün kim göresin anı, meşġūl ḳılam dükeli süt birici andan kim süt birdi idi, ḳoya dükeli yüklüler yükini.* 55b1=22.22

süt birici: çocuk emziren, küçük çocuğu olan kadın.

(Ar. murżiʿat, Far. şīr dehende) *Ol gün kim göresin anı, meşġūl ḳılam dükeli süt birici andan kim süt birdi idi, ḳoya dükeli yüklüler yükini.* 55a5=22:2

Ş

şād (Far.): sevinen, memnun olan.

(Ar. ferīḥ, Far. şādumān) *Kesdiler işlerin aralarında her bölük anġa kim yaḳınlarında idi bunlarun, şāddı bunlar.* 79b2=23:53

=> rāżı ve şād 199b5=30:32

şād bol-: sevinmek, övünmek, ferahlamak.

(Ar. feraḥ, Far. şādī [hemī] kerden) *Ḳaçan kim ṭatduravuz ādemīlere raḥmeti, şād bolalar anġa.* 200b1=30:36

ş.-ursız 144a5=27:36

şādī (far.): 1. iyilik, hayır.

(Ar. ḫayr, Far. şādī) *Eger degerise anġa şādī, diŋlene aḳa.* 57b4=22:11

2. mutluluk, sevinç.

(Ar. lehv, Far. neşāṭ) *Eger dilermissevüz kim ṭutavuz şādī...* 40a4=21:17

şādī ḳıl-: 1. sevinmek

(Ar. ḥubūr m., Far. şādī hemī kerden) *Meger anlar kim īmān getürdiler ve ʿamel-i ṣāliḥ ḳıldılar, anlar görklü çemen üsdinde şādī ḳılalar.* 195b3=30:15

2. övünmek, böbürlenmek.

(Ar. feraḥ, Far. şādī kerden) *Şādī ḳılma!* 174a3=28:76

şādī ḳılan: böbürlenen, şımaran.

(Ar. ferīḥ, Far. şādī konān) *Taŋ͡grı sevmez şādī ḳılanları.* 174a4=28:76

şādīlıḳ (Far. + T.): maharet, ustalık.

(Ar. fārih, Far. şādī) *Ve daḳı yonasız ṭaġlarda evler şādīlıḳ birle.* 130b3=26:149

şādīlıḳ ḳıl-: sevinmek, ferahlamak.

(Ar. feraḥ, Far. şādī kerden) *Ve ol gün kim şādīlıḳ ḳılalar mü'minler.* 193b1=30:4

şahış (Ar.): şahıs, kişi.

=> ol şahış 57b5=22:11

şāʿir (Ar.): şair, şiir okuyan.

(Ar. şāʿir/şuʿarā, Far. şāʿir/ān) *Bu yaḳlış düşler durur ve bühtān ḳıldılar kim ol şāʿir durur yaʿni peyġāmber.* 38b1=21:5

ş.-ler 137a2=26:224

şaḳī (Ar.): 1. kavgacı, mücadele eden.

(Ar. şiḳāḳ, Far. cudāyī) *Kim ẓālimlerdür bunlar şaḳīdür ve ırаḳ.* 67a3=22:53

2. bahtsız, bedbaht, ümitsiz.

(Ar. şaḳiyy, Far. bed-baḫt) *Ṭapam kendü Tañgrıma kim bolmayam ṭapmaḳda çalabıma şaḳī.* 8a4=19:48

şefāʿat (Ar.): şefaat, iltimas.

şefāʿat bol-: şefaat etmek, iltimas göstermek.

(Ar. şefāʿat, Far. şefāʿat kerden) *Ol gün kimseye şefāʿat bolmaya...* 14b4=19:87

şefāʿat itmek: şefaat etme, iltimas.

(Ar. şefāʿat, Far. şefāʿat kerden) *Ve assı itmeye şefāʿat itmek anun ḳatında meger anı kim buyura anġa.* 241b4=34:23

şefāʿat idici: şefaatçi, şefaat eden.

(Ar. şāfiʿ, Far. şefāʿat konende) *Yoḳ durur hīç bizi şefāʿat idici.* 126b5=26:100

(Ar. şefīʿ, Far. şefāʿat konende) *Yoḳ durur sizüŋ andan daşra hīç tañgrı ve şefāʿat idici.* 214b4=32:4

şefāʿat ḳıl-: şefaat etmek.

(Ar. şefāʿat, Far. şefāʿat kerden) *Ve bolmaya anlara hīç ortaḳlar kim şefāʿat ḳıla anlar barıdı ortaḳları birle kāfir bolmışlar.* 195a5=30:13

ş.-mayalar 42a1=21:28

şefāʿat ḳılmak: şefaat, iltimas, şefaat etme.

(Ar. şefāʿat, Far. ḫᵛāhiş kerden) *Ol gün kim assı ḳılmaya şefāʿat ḳılmaḳ meger anġa kim buyura Tañgrı ve rāżī boldı ol sözler.* 32b3=20:109

şefḳat (Ar.): şefkat, sevgi, lütuf.

(Ar. ḥafiyy, Far. mihrbān) *Kim bar benüm birle bañga şefḳat.* 8a2=19:47

şefḳatlu (Ar. + T.): şefkatli, rahman.

(Ar. berr, Far. mihrbān) *Şefḳatlu anasına ve atasına ve degülidi mütekebbir ve bed-baḫt.* 2b3=19:14

(Ar. raḥman, Far. mihrbān) *Tañgrıŋuz şefḳatlu durur.* 29b5=20:90

şefḳatlulıḳ : şefkatlilik, sevgi.

(Ar. ḥanān, Far. mihrbānī) *Şefḳatlulıḳ bizüm yaḳınumuzdan, arılıḳ.* 2b2=19:13

şehr (Far.): şehir, belde; şehir halkı.

(Ar. beldeᵗ, Far. şehr) *Tā dirgürevüz anun birle şehri kim ölmiş bola ve su birevüz.* 114a2=25:49

ş. 240a4=34:15

ş.-din 250a1=35:9

(Ar. ehl, Far. şehr) *Ḳalduḳ yıllar şehrler ..... arasında.* 21a2=20:40

(Ar. medīneᵗ/medāin, Far. şehr/hā) *Andan geldi bir er şehr kūşesinden yügürü, eyitdi: "İy Mūsā!..."* 160a3=28:20

ş.-ine 158b3=28:15

ş.-inde 159b1=28:18

ş.-üŋüzde 147a2=27:48

ş.-lere 123b1=26:53

ş.-lerde 121b4=26:36

(Ar. - , Far. şehr) *Getürdüm sanġa Sebe şehrinden ḫaber yaḳīn.* 142a2=27:22

ş.-inde 240a2=34:15

(Ar. - , Far. -) *Çıḳ git bu şehrden...* 160a5=28:20

şehvet (Ar.): şehvet.

(Ar. şehveᵗ, Far. şehvet) *Siz barır mısız erenlere şehvet birle ʿavratlardan daşra?* 148a4=27:55

şek (Ar.): şüphe.

şeklü (Ar. *şekk* + T.): şüphe eden, şüpheli, şüphe içinde.

(Ar. miryeᵗ, Far. gümānī) *Hemīşe anlara kim kāfir boldılar şeklüdür.* 67b2=22:55

(Ar. fī şekkin, Far. ender şekī) *Meger kim … ol bola andan şeklü.* 241a5=34:21

şeklü degül: tam inanan, inancına şüphe karıştırmayan.

(Ar. mūḳin, Far. bī-gümān) *Eger şeklü degülseŋüz...* 120b4=26:24

şeksüz (Ar. *şekk* + T.): 1. kati ve şüphesiz olan şey.

(Ar. yaḳīn, Far. bī-gümān) *Anlar kim ayaḳda dutalar namāzı ve bireler zekāt ve anlar, ol cihānda anlar şeksüz.* 138a2=27:3

2. tam inanan, hiç şüphesi kalmayan.

(Ar. yaḳīn, Far. bī-gümān) *Ve eyledük anlardan imāmlar kim yol göstere bizüm ḥükmümüz birle, ṣabr ḳılıp bolurlarısa āyetlerümüze şeksüz.* 218a2=32:24

şeref (Ar.): şeref.

(Ar. ẕikr, Far. şeref) *Bu Ḳur'ān ol kişinüŋ şerefi durur...* 41a4=21:24

şerīʿat (Ar.): din, inanç.

(Ar. milleṭ, Far. şerīʿat) *Ataḳuz İbrahīm şerīʿati.* 72a2=22:78

şerīk (Ar.): ortak.

şerīk dut-: şirk koşmak, Tanrı'ya ortak koşmak.

(Ar. işrāk, Far. henbāz kerden) *Ṭapu ḳılsunlar baŋa, şerīk dutmasunlar baŋa nesene.* 102a1=24:55

(Ar. işrāk, Far. enbāz kerden) *Arı durur Taŋ͡grı, andan ulu durur kim aŋa şerīk dutalar.* 172a3=28:68

şeyṭān (Ar.): Şeytan.

(Ar. şeyṭān-şeyāṭīn, Far. dīv-dīvān) *Ve daḳı bezedi anları Şeyṭān işlerini yıġdı anları yoldan ve barıdı anlar görürler.* 185b5=29:38

ş. 55b4=22:3, 67a1=22:53, 136a1=26:210

ş.-un [-uŋ] 91b3=24:21

ş.-ları 11b5=19:68, 14a5=19:83

(Ar. - , Far. dīv) *Ol şeyṭān kim ol durur … yolsuz ḳıla anı.* 55b5=22:4

şirk (Ar.): ortaklık.

(Ar. şirk, Far. henbāzī) *Ve bolmaya anlara anda hīç şirk...* 241b3=34:22

şirk dut-: şirk koşmak, Tanrı'ya ortak koşmak.

(Ar. işrāk, Far. henbāz / enbāz giriften) *Taŋ͡grı durur kim Taŋ͡grı uluraḳ durur Taŋ͡grı andan kim aŋa şirk dutalar.* 150a4=27:63

ş.-ma 208b4=31:13

ş.-maḳ 208b4=31:13

şirk getür-: şirk koşmak, Tanrı'ya ortak koşmak.

(Ar. işrāk, Far. henbāz kerden) *Şirk getürmeyeler baŋa nesene...* 61a2=22:26

ş.-meŋ 62a4=22:31

(Ar. işrāk, Far. henbāz giriften) *Kim aşaġa biribidük anlara ḫüccetler kim ol söz söyleye anı kim anlar şirk getürüridi.* 200a5=30:35

ş.-esin 179a2=29:8

ş.-eler 192a2=29:65, 201b5=30:40

(Ar. işrāk, Far. müşrik) *Anlar kim şirk getürdiler...* 59a2=22:17

şirk ḳıl-: şirk koşmak, Tanrı'ya ortak koşmak.

(Ar. işrāk, Far. enbāz giriften) *Ḳaçan kim ṭatdura anlara andan baḫşāyiş andan bir ḳavm anlardan Çalabılarına şirk ḳılalar.* 200a2=30:33

şīşe (Far.): cam, billur, şişe.

(Ar. zucāceᵗ, Far. ābgīne) *Meṯel nūrınun gündüz bigi kim andan bola çerāġ, ol çerāġ şīşede bola, ol şīşe eyle bola kim yılduz yıldıraġan...* 96b4=24:35

şol (<uş + ol): o, işte o.

(Ar. - , Far. -) *Yol gösterem sanġa şol aġacı...* 34a5=20:120

şöyle: şöyle.

şöyle kim: şöyle ki, gibi.

(Ar. bi-mā, Far. bed-ān çi) *Anlar kim … indüreler şöyle kim ʿamel ḳılurlarıdı.* 217a2-3=32:19

(Ar. elleẕī, Far. ān ki) *Ṭaduḳ od ʿaẕābını şöyle kim yalan dirüdüŋüz.* 217a5=32:20

(Ar. ke-mā, Far. çünān ki) *Ve getürsün bize ḫüccet şöyle kim biribidiler ilerükiler.* 38b2=21:5

şükr (Ar.): 1. hamd, şükür.

(Ar. ḥamd, Far. sipās) *Şükr Taŋ͡grıya!* 140a4=27:15

ş. 148b5=27:59, 155b1=27:93, 172a5=28:70, 191b2=29:63, 211b4=31:25, 236b4=34:1, 236b5=34:1, 248a1=35:1

ş.-üne 36a3=20:130

ş.-ine 216b2=32:15

(Ar. şükr, Far. sipās) *İşleŋüz Dāvud ehli birle şükr az durur bizüm ḳullarumuzdan şükr ḳılıcı.* 239b3=34:13

2. esenlik dileme.

(Ar. taḥiyyeᵗ, Far. taḥiyyet) *Şükrleri anlarun ol gün kim göreler anı selām bola ve eyledi anlara çoḳ ṣevāb.* 229b3=33:44

=> sipās ve şükr 196a2=30:18

şükr et-: şükretmek.

(Ar. şükr, Far. şükr kerden) *Buncılayın musaḫḫar ḳılduḳ size ve meger kim siz şükr edesiz.* 63b3=22:36

şükr ḳıl-: şükretmek.

(Ar. şükr, Far. şükr kerden) *Tevfīḳ bir banġa kim şükr ḳılam senüŋ niʿmetüŋe anı kim birdüŋ banġa.* 141a4=27:19

ş. 208b1=31:12

ş.-urvan 145a4=27:40

ş.-ur 145a5=27:40, 215b1=32:9

ş.-uḳ [-uŋ] 181a4=29:17, 240a3=34:15

ş.-a 145a5=27:40, 208b2=31:12, 209a2=31:14

ş.-asız 173a5=28:73, 203a4=30:46

ş.-alar 82a5=23:78

ş.-mayalar 152a1=27:73

ş.-maḳ 116a2=25:62

şükr ḳılıcı: şükreden, çok şükreden.

(Ar. şekūr, Far. şükr konende) *İşleŋüz Dāvud ehli birle şükr az durur bizüm ḳullarumuzdan şükr ḳılıcı.* 239b3=34:13

ş.-lar 213a1=31:31

şükr ḳılmayan: kafir, inkar eden.

(Ar. kāfir/kefūr, Far. nā-sipās/ān) *Ol kim ʿivaż ḳılduḳ anlara kim kāfir boldılar, dükeline ʿivaż bola meger şükr ḳılmayanlara.* 240b2=34:17

T

tā (Far.): 1. ta, ta ki, -e kadar, dek, degin.

(Ar. ilā, Far. tā) *Ve sizden kimesne bola kim ḳopalar tā yavlaḳ ḳarıya kim bilmeye bilülik ardınca nesene.* 56b2=22:5

(Ar. li, Far. tā) *Ve ṭutdılar Tan͡grıdan artuḳ tan͡grılar tā bolalar bunlara ʿizzeti.* 14a3=19:81

t. 18a4=20:15, 20b2=20:39

(Ar. ḥattā, Far. tā) *Göz dutuḳ anġa tā ol vaḳte degin.* 75b4=23:25

t. 79b3=23:54, 80b3=23:64, 143b2=27:32, 161a2=28:23

2. için, diye.

(Ar. li, Far. tā) *Tā dirgürevüz anun birle şehri kim ölmiş bola...* 114a1=25:49

3. böylece.

(Ar. fe, Far. tā) *Tā ayıra Çalap anları kim ṭoġru söylediler...* 178a2=29:3

tā kim: belki, mümkündür ki, olur ki...

(Ar. leʿalle, Far. tā meger) *Dürüstlıḳ birle, birdük Mūsā'ya kitāb tā kim bunlar yol bulalar.* 79a2=23:49

tā meger: belki, olur ki, umulur ki.

(Ar. leʿalle, Far. tā meger) *Ve sizüŋ yiriŋüz tā meger size soralar.* 39b4=21:13

t. 42b4=21:31

ṭaʿām (Ar.): yiyecek, yemek.

(Ar. ṭaʿām, Far. ṭaʿām) *Girmeŋ peyġāmber evlerine size buyurmayınca, ṭaʿāma görmedin, oḳırlar girüŋ.* 232a5=33:53

ṭ. 39a2=21:8, 107a5=25:7, 109b3=25:20

(Ar. - , Far. -) *Yiŋ ol ṭaʿāmdan...* 61b3=22:28

ṭaʿām bir-: yemek vermek, yedirmek, doyurmak.

(Ar. iṭʿām, Far. ṭaʿām dāden) *Ve ol kim ṭaʿām bire bize...* 125a5=26:79

ṭ.-üŋ 63b2=22:36

ṭaʿām yi-: yemek, yemek yemek.

(Ar. ṭaʿm, Far. ṭaʿām ḫorden) *Ḳaçan kim ṭaʿāmı yiyesiz ṭaġıluḳ.* 232b1=33:53

tabīʿ (Ar.): Uyan, boyun eğen.

tabīʿ bol-: uymak, tâbî olmak.

(Ar. ittibāʿ, Far. mutābaʿat kerden) *Tabīʿ boluḳ bizüm yolumuza...* 180a1=29:12

tābūt (Ar.): sandık.

(Ar. tābūt, Far. tābūt) *Buraḳ anı tābūtda buraḳ anı deñgize...* 20a4=20:39

ṭad-: tatmak. **krş. dad-**

(Ar. ẕāʾiḳ, Far. çeşīden) *Her ten kim ṭada ölümi...* 43a4=21:35

ṭ.-ısar 190a3=29:57

ṭ.-uḳ [ṭaduŋ] 60a3=22:22, 190a1=29:55, 216a4=32:14, 217a5=32:20, 245b3=34:42

ṭaġ: 1. dağ.

(Ar. cebel/cibāl, cibāl, Far. kūh-hā) *Biz ʿarż ḳılduḳ emāneti göklere ve yire ve ṭaġlara, dilemediler kim götüreler anı ve ḳorḳdılar andan.* 236a4=33:72

ṭ.-lar 15a4=19:90, 59b1=22:18, 154b1=27:88, 238b5=34:10

ṭ.-ları 50a1=21:79

ṭ.-larda 130b3=26:149

ṭ.-lardan 32a3=20:105, 99a4=24:43

(Ar. rāsī/revāsī, Far. kūh/hā) *Yaratdı gökleri direksüz kim görürsin ve buraḳdı yirde ṭaġlar...* 208a1=31:10

ṭ.-lar 42b3=21:31, 149b2=27:61

(Ar. ṭavd, Far. kūh) *İki pāre boldı, degme pāresi ulu ṭaġ bigi.* 124a4=26:63

(Ar. - , Far. kūh) *Ve aġaç daşra çıḳa ṭaġdan kim Ṭūr-ı Sīnā dirler...* 74b4=23:20

2. (özel olarak) Tur dağı.

(Ar. Ṭūr, Far. kūh) *Vaʿde ḳılduḳ size ṭaġuŋ saġ köşesini...* 27b3=20:80

ṭaġca: dağ gibi, yerleşik.

(Ar. rāsī/rāsiyāt, Far. çend-i kūh/hā) *Eyleyeler anġa anı kim dileye miḥrāblardan ve butlardan ve çanaḳlar degmesi ḥavżca ve çömlekler ṭaġlarca.* 239b2=34:13

ṭaġıl-: dağılmak, parça parça olmak, bölünmek.

(Ar. intişār, Far. perāgenden) *Ḳaçan kim ṭaʿāmı yiyesiz ṭaġıluḳ.* 232b1=33:53

ṭaġılmaḳ: yayılma, dağılma; (geçim için) gezip dolaşma, çalışıp çabalama.

(Ar. nuşūr, Far. engīẖten) *Ol durur ol kim eyledi size giceyi örtü ve uyḳuyı ārām maḳāmı, ve eyledi gündüzi ṭaġılmaḳ üçün.* 113b5=25:47

ṭaġılmış: yayılmış, dağılmış.

(Ar. intişār, Far. perāgende) *Anuḳ āyetlerinden durur kim yaratdı sizi ṭopraḳdan, andan siz ādemīsiz ṭaġılmış.* 196b2=30:20

ṭaġıt: dağıtmak, yaymak.

(Ar. beṩṩ, Far. perāgenden) *Yaratdı gökleri … ve ṭaġıtdı anda cānavarlar.* 208a2=31:10

2. hareket ettirmek, dağıtmak.

(Ar. iṩārat, Far. perāgenden) *Ve Tañgrı … ṭaġıtdı bulıdı.* 249b5=35:9

taẖiyyet (Ar.): selam verme, selamlama, selam.

(Ar. taḥiyye^{t}, Far. durūd) *Sataşalar anda taḥiyyete selāma.* 118a1=25:75

taẖt (Far.): taht.

(Ar. ʿarş, Far. taẖt) *Kim ben buldum bir ʿavratı kim anlarun meliki durur ve birdiler degme neseneden ve ol ʿavratun bar durur taẖt ulu.* 142a4=27:23

t.-un [-uŋ] 145b4=27:42

t.-ını 144b3=27:38, 145b2=27:41

taḫt (Ar.): alt, aşağı.

taḫt-ı ṩerā: yaş, nemli toprağın altı.

(Ar. taḥte'ṩ-ṩerā, Far. zīr-i ṩerā) *Anun durur ol kim göklerde durur … ve ne kim taḫt-ı ṩerāya degin.* 17a2=20:6

ṭā'ife (Ar.): topluluk, grup, kısım.

(Ar. ṭā'ife^{t}, Far. gürūh) *Żaʿīf dutarıdı bir nice ṭā'ifeyi anlardan...* 156a3=28:4

ṭāḳat (Far.): güç, kuvvet, takat.

(Ar. ḳibel, Far. ṭāḳat) *Gerü dön anlardın yanġa getürevüz anlara çoḳ süyi kim bolmaya ṭāḳatları anġa.* 144b1=27:37

(Ar. - , Far. -) *Lūṭ ġuṣṣalu boldı anlar geldügine ṭar boldı ṭāḳatları.* 184b5=29:33

taḳdīr (Ar.): takdir, hüküm.

(Ar. ḳader, Far. endāze) *Andan geldüŋ taḳdīr birle iy Mūsā!* 21a2=20:40

taḳdīr ḳıl-: daraltmak, azaltmak, kısmak.

(Ar. ḳadr, Far. endāze kerden) *Tañgrı döşeye anun rūzını dileye ḳullarından ve taḳdīr ḳıla.* 176a3=28:82

t.-a 191a4=29:62, 200b4=30:37, 244b1=34:36, 245a2=34:39

taḳrı [taŋrı]: Allah, Tanrı. **krş. tañgrı, takrı, tanḳrı, tankrı**

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāvend) *Benüm, ben senüŋ Taḳrıŋ.* 17b4=20:12

takrı [taŋrı]: 1. Allah, Tanrı. **krş. taḳrı, taşrı, tanḳrı, tankrı**

(Ar. Allāh, Far. Ḫudāy) Buyruḳ ṭutuk Takrınun 101a4=24:54

T. 207a3=31:6

2. ilah, tanrı.

(Ar. ilāh, far ḫudāy) *Görür misin anı kim dutdı kendü takrısını kendü hevāsını?* 113a4=25:43

ṭalāḳ (Ar.): boşama, nikahlı kadını bırakma.

ṭalāḳ bir-: boşamak, nikahlı kadını bırakmak.

(Ar. taṭlīḳ, Far. ṭalāḳ dāden) *Ḳaçan kim nikāḥ ḳılasız mü'mine ʿavratları, ṭalāḳ birüriseŋüz andan ilerü kim ḳavışasız...* 230a5=33:49

(Ar. vaṭar, Far. ṭalāḳ dāden) *Ḳaçan kim ödeye Zeyd andan ṭalāḳ birdi.* 228b1=33:37

ṭamaʿ (Ar.): doymazlık, çok isteme, açgözlülük.

ṭamaʿ eyle dut-: ummak, arzu etmek.

(Ar. ṭamaʿ, Far. ṭamaʿ dāşten) *Ṭamaʿ eyle dutaruz kim yarlıġaya bizi Tañgrı yazuḳlarumuzı kim biz ilkin īmān getürenlerdenüz.* 123a3=26:51

ṭamaʿ it-: arzu ve ümit etmek, istemek.

(Ar. ṭamaʿ, Far. ṭamaʿ dāşten) *Ve ol kim ṭamaʿ iderüm kim yarlıġaya bizüm yazuḳlarumuzı ḳıyāmet güninde.* 125b2=26:82

ṭamaʿ ḳıl-: arzu ve ümit etmek.

(Ar. ṭamaʿ, Far. ṭamaʿ giriften) *Eger ḳorḳarısaḳuz ḳılmaḳuz yumşaḳlıḳ ḳavl birle kim ṭamaʿ ḳıla ol kim göñglinde sayrulıḳ bar ve eyidüŋ eyü söz.* 226b2=33:32

tamām (Ar.): tamam, tam, eksiksiz.

tamām bol-: tamamlanmak, bitmek, hallolmak.

(Ar. maḳżiyy, Far. güzārde) *Ve ol iş tamām boldı.* 4a1=19:21

tamām endāzelü: ölçülü, doğru ölçülerde olan.

(Ar. taḳdīr, Far. tamām be-endāze) *Kim eyler zırıhlar tamām endāzelü ve endāzelü ḫalḳa.* 239a1=34:11

tamām et-: tamamlamak.

(Ar. itmām, Far. tamām kerden) *Eger tamām ederisen on yıla ol senün ḳatuḳdan bola.* 162a2=28:27

tamām it-: eda ve ifa etmek, yerine getirmek.

(Ar. ḳażāʾ, Far. tamām kerden) *Anlardan barıdı kim tamām itdiler ecelini ve anlardan barıdı kim bedel itmediler.* 224b3=33:23

tamām ḳıl-: tamamlamak, yerine getirmek, ödemek, ifa etmek.

(Ar. īfāʾ, Far. tamām kerden) *Pes ödeyeler kendülerin arı ḳılmaḳ ve tamām ḳılalar neẕrleri ve ṭavāf ḳılalar azādlıḳ evine, yaʿni Kaʿbe.* 61b4=22:29

(Ar. tevfiyeᵗ, Far. tamām kerden) *Ol gün tamām ḳıla bunları Tañgrı dīnlerini rāstlıḳ birle.* 92b5=24:25

t.-dı 98a3=24:39

(Ar. isbāġ, Far. tamām kerden) *Tañgrı ..... tamām ḳıldı size niʿmetini āşkārı ve örtülüyi.* 210b3=31:20

ṭamu: cehennem.

(Ar. cehennem, Far. dūzaḫ) *Pes ḫāżır ḳılavuz bunları ṭamu yöresinde dizleri üstine düşmiş.* 11b5=19:68

ṭ. 26b3=20:74, 189b3=29:54

ṭ.-yı 42a3=21:29, 216a3=32:13

ṭ.-da 85b1=23:103, 192b3=29:68

ṭ.-dın 14b3=19:86, 111b5=25:34

ṭ.-nuḳ [-nuŋ] 53a3=21:98; ṭamunuḳ 116b1=25:65

(Ar. ceḥīm, Far. dūzaḫ) *Ve çıḳaralar ṭamuya gümrāhları.* 126a4=26:91

ṭ. 66b2=22:51, 211a3=31:21

(Ar. saʿīr, Far. dūzāḫ) *Ol şeyṭān kim ol durur her kim dostlıḳ duta, ol yolsuz ḳıla anı ve daḳı yol göstere anġa ṭamu ʿazāb dapa.* 56a1=22:4

ṭ.-yı 235a4=33:64

(Ar. - , Far. dūzāḫ) *Ve anlar kim kāfir boldılar, yalan dutdılar ḥüccetlerümüzi, bunlardur ṭamu ehli bunlara bola ʿazāb ḫˇār ḳılıcı.* 68a1=22:57

(Ar. - , Far. -) *Barıdı bu butlar sizüŋ taŋ͡grılaruḳuz, ol kim gireler ṭamuya ve dükeli anda hemīşe ebed ḳalalar.* 53a4=21:99

ṭ. 62b1=22:31

ṭ.-da 12b1=19:72, 53a5=21:100, 108a4=25:11,

ṭ.-dan 85b5=23:107, 216b3=32:16

(Ar. huve/hiye, Far. ān) *Ebed ḳala ṭamuda ḫˇār bolmış.* 117a2=25:69

ṭ.-da 126b2=26:94

taŋ͡grı: 1. Allah, Tanrı. **krş. taḳrı, takrı, tanḳrı, tankrı**

(Ar. Allāh, Far. Ḫudāy) *Taŋ͡grı bilür anı kim āşkāre ḳılalar...* 94a1=24:29,

T. 5a5=19:30, 9b3=19:58, 13a5=19:76, 18a1=20:14, 26b2=20:73, 31a4=20:98, 33a5=20:114, 57a2=22:7, 57a5=22:9, 57b2=22:10, 58a4=22:14, 58b1=22:14, 58b2=22:15, 58b5=22:16, 59a3=22:17, 59b2=22:18, 59b3=22:18, 60a4=22:23, 60b4=22:25, 62b5=22:34, 63a2=22:35, 64a1=22:38, 64a3=22:39, 64b3=22:40, 67a5=22:54, 68a2=22:58, 68a3=22:58, 68a5=22:59, 68b1=22:60, 68b2=22:61, 68b3=22:61, 68b4=22:62, 69a1=22:63, 69a2=22:63, 70a1=22:68, 70a1=22:69, 70a2=22:70, 71a5=22:74, 71b1=22:75, 71b2=22:75, 75b2=23:24, 83b5=23:91, 84a2=23:91, 86b5=23:116, 87a2=23:117, 87b5=24:2, 91b4=24:21, 92a1=24:21, 92a4=24:22, 92a5=24:22, 92b5=24:25, 93b4=24:28, 94a3=24:30, 95b2=24:32, 95b4=24:33, 96a1=24:33, 96a2=24:33, 96a4=24:33, 96b2=24:35, 97a2=24:35, 97a3=24:35, 97a4=24:36, 97b1=24:37, 97b3=24:38, 98a2=24:39, 98a3=24:39, 98b2=24:40, 98b5=24:41, 99a1=24:43, 99b1=24:43, 99b2=24:45, 99b5=24:45, 100a1=24:46, 100b2=24:50, 101a1=24:52, 101a4=24:53, 101b2=24:55, 103a3=24:58, 103b1=24:59, 103b4=24:60, 104b3=24:61, 104b4=24:61, 105a4=24:62, 105b1=24:63, 113a1=25:41, 116b5=25:68, 117a3=25:70, 117a4=25:70, 139a1=27:8, 142b4=27:26, 144a4=27:36, 147a1=27:47, 149a1=27:59, 149a5=27:60, 149b3=27:61, 150a1=27:62, 150a4=27:63, 150b1=27:64, 150b3=27:65, 154a5=27:87, 154b2=27:88, 158a5=28:13, 162a4=28:27, 162b1=28:28, 163a3=28:30, 167b5=28:49, 168a4=28:50, 169a5=28:56, 172a3=28:68, 172a5=28:70, 172b2=28:71, 172b5=28:72, 174a4=28:76,

174a5=28:77, 174b1=28:77, 174b2=28:77, 174b4=28:78, 175b1=28:80, 176a2=28:82, 177a4=28:87, 177b1=28:88, 178a5=29:5, 178a5=29:5, 179b2=29:10, 179b4=29:10, 181a3=29:17, 181b2=29:19, 181b4=29:20, 181b5=29:20, 182a4=29:23, 182b3=29:24, 186b3=29:40, 187a2=29:42, 187a5=29:44, 187b4=29:45, 188b5=29:50, 189a5=29:52, 190b4=29:60, 191a2=29:61, 191a3=29:62, 191a4=29:62, 191b1=29:63, 192a1=29:65, 192b5=29:69, 193b2=30:6, 193b3=30:6, 194a1=30:8, 194b3=30:9, 195a1=30:10, 195a2=30:11, 196a1=30:17, 199a2=30:29, 199a4=30:30, 199a5=30:30, 200b3=30:37, 201a2=30:38, 201a5=30:39, 201b1=30:39, 201b2=30:40, 203b2=30:48, 204a3=30:50, 205a1=30:54, 205b2=30:56, 206a3=30:59, 206a5=30:60, 207b4=31:9, 208a4=31:11, 208b3=31:12, 209b5=31:16, 210a4=31:18, 210b2=31:20, 211a1=31:21, 211a3=31:22, 211b1=31:23, 211b4=31:25, 211b5=31:26, 212a2=31:27, 212a3=31:27, 212a5=31:29, 212b2=31:29, 212b3=31:30, 212b4=31:30, 212b5=31:31, 213b1=31:33, 213b3=31:34, 214a1=31:34, 214b1=32:4, 219a4=33:1, 219b1=33:4, 219b4=33:4, 220a1=33:5, 220a4=33:5, 220b1=33:6, 221a3=33:9, 221a5=33:9, 221b5=33:12, 222b2=33:15, 223a2=33:18, 223b3=33:19, 224a2=33:21, 224a5=33:22, 224b2=33:23, 224b4=33:24, 225a1=33:24, 225a1=33:25, 225a2=33:25, 225a3=33:25, 225b2=33:27, 226a1=33:29, 226a4=33:31, 227a1=33:33, 227a3=33:34, 227b4=33:35, 228a5=33:37, 228b3=33:37, 228b4=33:38, 228b5=33:38, 229a1=33:39, 229a3=33:39, 229a4=33:40, 230a2=33:47, 230a4=33:48, 230b5=33:50, 231b1=33:50, 231b4=33:51, 231b5=33:51, 232a3=33:52, 232b3=33:53, 232b5=33:53, 233a2=33:53, 233a3=33:54, 233b1=33:55, 233b2=33:56, 233b5=33:57, 234a5=33:59, 234b5=33:62, 235a1=33:62, 235a2=33:63, 235a3=33:64, 235b5=33:69, 236b1=33:73, 236b2=33:73, 242a2=34:24, 242b2=34:27, 243b5=34:33, 248a4=35:1, 248b2=35:3, 249a1=35:5, 249b2=35:8, 249b4=35:8, 249b4=35:9, 250a5=35:11

T.-m 6a4=19:36

T.-ĸ [-ŋ] 219a5=33:2

T.-sı 68a3=22:58

T.-sından 8a5=19:49

T.-ĸuz [-ŋuz] 136a3=26:213

T.-ķuzun [-ŋuzun] 63a5=22:36

T.-yı 137a5=26:227, 187b3=29:45, 224a3=33:21, 229a5=33:41, 233b4=33:57

T.-ya 24a3=20:61, 57a4=22:8, 57b3=22:11, 59a4=22:18, 62a4=22:31, 63b3=22:37, 64b1=22:40, 70a4=22:70, 72b1=22:78, 75a4=23:23, 76a5=23:28, 76b5=23:32, 77b4=23:38, 83b3=23:89, 88a1=24:2, 98b3=24:41, 100a2=24:47, 100a4=24:48, 101a2=24:53, 104b5=24:62, 105a2=24:62, 126a3=26:89, 126b3=26:97, 140a4=27:15, 142b2=27:25, 146b1=27:44, 146b3=27:45, 147a4=27:49, 148b5=27:59, 152b4=27:79, 155b1=27:93, 170b2=28:60, 179b1=29:10, 179b1=29:10, 180b5=29:16, 181b3=29:19, 185b1=29:36, 189a2=29:52, 191b2=29:63, 192b2=29:68, 208b1=31:12, 208b4=31:13, 211b4=31:25, 219b1=33:3, 223b3=33:19, 224a3=33:21, 226a3=33:30, 226b5=33:33, 230a4=33:48, 235b1=33:66, 236a3=33:71, 238a4=34:8, 246b2=34:46, 248a1=35:1, 249a2=35:5, 250b4=35:11

T.-yadur 236b4=34:1, 250a2=35:10

T.-dan 6a2=19:35, 8a3=19:48, 14a2=19:81, 41a1=21:22, 53a3=21:98, 58a1=22:12, 70a5=22:71, 71a2=22:73, 99a1=24:42, 105a4=24:62, 109a1=25:17, 114b5=25:55, 116b4=25:68, 126a5=26:93, 127b1=26:108, 127b3=26:110, 128b5=26:126, 129a5=26:131, 130a4=26:144, 130b3=26:150, 131b5=26:163, 133a3=26:179, 142a5=27:24, 146a1=27:43, 146b5=27:46, 168a4=28:50, 175b4=28:81, 181a1=29:17, 181a3=29:17, 182a3=29:22, 182b4=29:25, 186b5=29:41, 202b2=30:43, 213b3=31:33, 219a3=33:1, 221b3=33:10, 222b5=33:17, 223a2=33:17, 228a1=33:36, 228a4=33:37, 229a2=33:39, 230a1=33:46, 233b1=33:55, 236a1=33:70, 241b2=34:22, 246b5=34:47, 248b3=35:3

T.-dın 72a1=22:78, 100b4=24:51, 211a4=31:22, 248b5=35:4

T.-dur 17a3=20:8

T.-nun [-nuŋ] 62b2=22:32, 63b1=22:36, 71a5=22:74, 83a3=23:85, 83b1=23:87, 97b4=24:38, 173b4=28:75, 184a3=29:29, 227a3=33:34; Tan͡grınuḳ 62a1=22:30, 193b1=30:5, 228a2=33:36

T.-nundur [-nuŋdur] 65a1=22:41, 98b5=24:42, 105b4=24:64, 211b5=31:26

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāvend) *Dürüstlik birle, senüŋ Tan͡grıḳ (Tan͡grıŋ) yaratdı altunda bınġar aḳar.* 4a5=19:24

T. 80a1=23:58, 119a4=26:10, 120b2=26:23, 120b3=26:24, 121a2=26:28, 132a3=26:166

T.-m 22b3=20:52, 145a4=27:40, 145b1=27:40, 176b5=28:85

T.-ma 8a3=19:48, 127b5=26:113

T.-ŋ 127a3=26:104, 151b5=27:73

T.-ķa [-ŋa] 108b5=25:16

T.-ķdan [-ŋdan] 238a1=34:6

T.-sı 9b1=19:55, 120b5=26:26, 125a4=26:77

T.-sıvan 163a3=28:30

T.-sına 122b4=26:47, 122b4=26:48

T.-sından 36b5=20:133, 127b2=26:109, 130a5=26:145, 132a1=26:164, 133a5=26:180, 188b4=29:50

T.-sınun [-sınuŋ] 119b5=26:16

T.-muz 22a5=20:50, 64a5=22:40, 117b4=25:74, 167a4=28:47, 242a5=34:26

T.-muzı 110a1=25:21

T.-ķuz [-ŋuz] 6a4=19:36, 22a5=20:49, 52a4=21:92, 120b5=26:26

T.-ķuzdan [-ŋuzdan] 215b4=32:11

T.-ları 117b2=25:73, 194a3=30:8, 216b2=32:15, 243a4=34:31

T.-larına 190b2=29:59

T.-ya 26a5=20:73

T.-dan 29a1=20:86, 129a1=26:127

T.-nun [-nuŋ] 36a3=20:130, Taŋ͡grınuĸ 36b2=20:131

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāy) *Ben: resūlven Taŋ͡grıķdan (Taŋ͡grıŋdan).* 3b1=19:19

T. 11a4=19:65, 11b4=19:68, 13b1=19:76, 62a1=22:30, 66a1=22:47, 81b2=23:72, 123a4=26:51, 160b3=28:22

T.-m 32a4=20:105, 118a3=25:77, 120a5=26:21, 124a2=26:62, 134a3=26:188, 237a4=34:3, 244a5=34:36, 245a2=34:39

T.-nķ [-ŋ͡g] 11a2=19:64, 152b2=27:78; Taŋ͡grınĸ 114b4=25:54

T.-ŋ 124b2=26:68, 130a1=26:140, 218a2=32:25; Taŋ͡grın 131b2=26:159; Taŋ͡grıķ 3ba=19:21, 172a4=28:69; Taŋ͡grıĸ 11a4=19:64,

109b5=25:20, 119a3=26:9, 128b3=26:122, 132b5=26:175, 134b2=26:191, 152a2=27:74, 155b2=27:93, 170a3=28:59, 172a1=28:68, 241b1=34:21

T.-n̂ga 12a4=19:71

T.-ŋdan 177a3=28:86; Tan̂grıḳdan 22a1=20:47, 163b3=28:32, 179b3=29:10; Tan̂grından 113b1=25:45; Tan̂grıкdan 67a4=22:54, 167a1=28:46

T.-sı 34b4=20:122, 239a4=34:12

T.-sına 25b3=20:70, 115a1=25:55, 126b4=26:98

T.-ŋuz 29b5=20:90; Tan̂grıḳuz 241b5=34:23

T.-ḳuzdan [-ŋuzdan] 213a5=31:33

T.-larını 216b3=32:16

T.-larına 59b4=22:19, 200a1=30:33

T.-dan 8a1=19:47, 219a5=33:2

T.-dın 69b5=22:67, 111a5=25:31

(Ar. Raḥmān, Far. Ḫudāy) *Ben sıġınurum Tan̂grıya.* 3a4=19:18

T. 10b3=19:61, 13b4=19:78, 14b5=19:87, 15a1=19:88, 15b5=19:96, 16b5=20:5, 32b3=20:109, 116a2=25:63

T.-ya 4b4=19:26, 7b2=19:44, 12a2=19:69, 15a5=19:92, 15b2=19:93, 32b2=20:108, 115b3=25:60

T.-dan 7b3=19:45, 118b3=26:5

T.-dın 14b2=19:85

T.-nun [-nuŋ] 10a2=19:58, 115b2=25:59, 193a5=30:4

(Ar. Raḥman, Far. Ḫudāvend) *Pādşāhlıḳ ol gün lāyıḳ Tan̂grıya durur ve bardur ol gün kāfirlere düşvār.* 110b3=25:26

T.-sındın 115a3=25:57

(Ar. Ḥaḳḳ, Far. Ḥaḳḳ) *Tan̂grı ḳavli kim anda gümāna düşmişsiz.* 6a1=19:34

(Ar. İlāh, Far. Ḫudāy) *Bu durur sizüŋ Tan̂grıŋuz, Mūsā Tan̂grısı.* 29b1=20:88

T. 18a1=20:14, 31a4=20:98

T.-к [-ŋ] 31a2=20:97

T.-lar 14a3=19:81

T.-larumuzdan 7b4=19:46

(Ar. ilāh, ḫudāvend) *Kim sizüŋ Tan̂grıŋuz ol Tan̂grı durur, ol kim yoḳdur Tan̂grı meger ol ve kin̂gdür anun dükeli neseye bilü.* 31a4=20:98

(Ar. - , ḫudāvend) *Ol durur … mānendsüz Taŋ͡grı raḥīm.* 215a2=32:6

(Ar. - , Far. Ḫudāy) *Tevekkül ḳıl Taŋ͡grıya beŋdeşsüz ve raḥīm.* 136b2=26:217

T. 17a4=20:8, 138b1=27:6, 207a4=31:6, 238a2=34:6

(Ar. - , Far. -) *Meger ol kim tevbe ḳıldı ve Taŋ͡grıya kirtindi...* 117a2=25:70

T. 48a4=21:69, 48b1=21:71, 61b2=22:28

(Ar. innī, Far. men) *Anlar durur kim nevmīd boldılar Taŋ͡grı raḥmetinden.* 182a5=29:23

(Ar. huve/hiye, Far. vey) *Ve Taŋ͡grıdur ol kim yaratdı sizi...* 82a4=23:78

T. 69a5=22:65, 82b1=23:79, 97a5=24:36, 201a1=30:38, 217b4=32:23

T.-dan 42a3=21:29, 68b4=22:62, 228a5=33:37

2. ilah, tanrı.

(Ar. ilāh, Far. ḫudāy) *Yoḳ durur ḥīç taŋ͡grı meger sen.* 51a4=21:87

t. 83b5=23:91, 84a1=23:91, 87a2=23:117, 116b4=25:68, 121a3=26:29, 142b4=27:26, 149a5=27:60, 149b3=27:61, 150a1=27:62, 150a4=27:63, 150b1=27:64, 165a2=28:38, 172a5=28:70, 172b3=28:71, 173a1=28:72, 177b1=28:88, 177b2=28:88, 248b4=35:3

t.-sını 165a4=28:38

t.-muz 188a2=29:46

t.-larumuzdan 113a2=25:42

t.-ŋuz 75a4=23:23; taŋrıḳuz 63a1=22:34, 76b5=23:32, 188a2=29:46

t.-laruḳuz [-laruŋuz] 53a4=21:99

t.-yı 136a3=26:213

t.-lar 41a4=21:24, 106b1=25:3

(Ar. ilāh, Far. ḫudāvend/ān) *Kim sıdı ve bunı kim işledi bizüm taŋ͡grılarumuz birle?* 47a3=21:59

t.-dur 63a1=22:34

(Ar. rabb, Far. ḫudāvend) *Andan göresin kim kāfirler yüzleri ve başları aşaġa düşmiş taŋ͡grıları ḳatında…* 215b5=32:12

t.-sı 83a4=23:86, 142b5=27:26

(Ar. hiye, Far. vey) *Hem ol bola taŋ͡grısını saḳlayıcı.* 113a4=25:43

3. sahip, malik, hükmeden, efendi.

(Ar. rabb, Far. ḫudāvend) *Arı durur ʿarş taŋ͡grısı...* 41a2=21:22

4. yardımcı, dost.

(Ar. veliyy, Far. ḫudāvend) *Arısın sen, bolmaya bize kim dutavuz sinden daşra hīç tan͡grı.* 109a3=25:18

t. 186b5=29:41, 214b4=32:4

=> benven Tan͡grı ʿālim 193a3=30:1, 206b3=31:1, 214a3=32:1; benven Tan͡grı bilür 177b4=29:1; Çalap Tan͡grı 28b4=20:86

tan͡grı anda bar ṭūl ve senā ve mülk: Harf-i mukattaa'dan.

(Ar. ṭā - sin - mim, Far. be-tül ve senā ve mülk) 118a5=26:1

tanḳrı [tan͡grı]: 1. Allah. **krş. taḳrı, takrı, tan͡grı, tankrı**

(Ar. Allāh, Far. Ḫudāy) *Lakin Tanḳrı ʿaẕābı ḳatı bola.* 55b3=22:2

T. 225b5=33:29, 228a3=33:37

T.-dan 48a1=21:66, 48a3=21:67

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāy) *Ve ḳaçan kim dege bunlara yalık ʿaẕābda Tanḳrınuḳ, andan eydeler: "Vāy bize, bizidük ẓālim!"* 45a5=21:46

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāvend) *Olmaya ziyān kim biz Tanḳrıdın yanġa dönenlerdenüz.* 123a3=26:50

2. tanrı, ilah.

(Ar. Rabb, Far. Ḫudāvend) *Ol kişiler kim ḳorḳalar tanḳrılarından görinmeziken, bunlar durur ḳıyāmet güninden ḳorḳıcı.* 46a1=21:49

t.-ḳuz [-ŋuz] 46b4=21:56

(Ar. ilāh, Far. ḫudāy) *Bunlarun biledür tanḳrılar yıġalar bunları bizden daşra.* 44b4=21:43

t.-larumuza 47b2=21:62

t.-laruḳuza [-laruŋuza] 48a3=21:68

(Ar. Rabb, Far. -) *Sizüŋ tanḳrıḳuz, gökler ve daḳı yir* ***tanḳrısı*** *durur.* 46b4=21:56

tankrı [tan͡grı]: Tanrı, Allah. **krş. taḳrı, takrı, tan͡grı, tanḳrı**

(Ar. Allāh, Far. Ḫudāy) *Bereketlü durur Tankrı, eyü yaradıcı.* 74a2=23:14

T.-dan 101a1=24:52

ṭanuḳ: tanık, şahit.

(Ar. şāhid/īn, Far. güvāh/ān) *Ol ad ḳodı size "müsülmānlar" ilerü ve bu rūzgārda bola peyġāmber ṭanuḳ size ve siz boluk ṭanuḳlar ādemīlere.* 72a4=22:78

ṭ. 59a4=22:17, 72a4=22:78, 229b5=33:45

ṭ.-van 46b5=21:56, 49b4=21:78

(Ar. şehīd/şuhedā, Far. güvāh/ān) *Ve daḳı anlara kim töḫmet iderler mestūre ʿavratlara eger getürmeseler dört ṭanuḳ tāziyāne vurun anlara...* 88b1=24:4

ṭ. 173b3=28:75, 233b2=33:55, 246b5=34:47

ṭanuḳlıḳ: tanıklık, şahitlik.

(Ar. şehādeᵗ, Far. güvāhī) *Ḳabūl ḳılman bunlardan ṭanuḳlıḳ hergiz.* 88b2=24:4

ṭ. 189a3=29:52

ṭanuḳlıḳ bir-: şahit olmak, tanıklık etmek.

(Ar. şehādeᵗ, Far. güvāhī dāden) *Meger kim bunlar ṭanuḳlıḳ bireler.* 47b1=21:61

ṭ.-e 92b3=24:24

ṭ.-meyeler 117b1=25:72

ṭap-: dua etmek, niyaz etmek, yalvarmak, tapmak.

(Ar. duʿā, Far. ḫˇānden) *Ayrılam sizden ve daḳı andan kim ṭaparsız Tan͡grıdan daşra.* 8a2=19:48

ṭ.-am 8a3=19:48

ṭ.-maḳ 8a4=19:48

(Ar. duʿā, Far. perestīden) *Ḳaçan kim ayrıldı bunlardan ve daḳı bunlar ṭapduḳlarından tan͡grısından daşra baġışladuḳ anġa İsḥaḳ'ı ve Yaʿḳūb'ı.* 8a5=19:49

ṭ.-ḳıl 18a2=20:14

(Ar. ʿibādeᵗ, Far. perestīden) *Ol gün kim ḥaşr ḳılavuz anları ve anları kim ṭaparlar Tan͡grıdan ayruḳa.* 181a2=29:17

ṭ.-aruz 124b4=26:71

ṭ.-arsız 124b4=26:70, 181a1=29:17

ṭ.-arlarıdı 171a5=28:63, 245b1=34:41, 246a1=34:43

ṭ.-arıduḳuz [-arıduŋuz] 125a3=26:75

ṭ.-uḳ [-uŋ] 181a4=29:17

ṭ.-alar 108b5=25:17, 114b4=25:55

ṭ.-maḳ 14a4=19:82

ṭap: kâfi, yeterli.

(Ar. kefā, Far. bes) *Ṭap durur Tan͡grıya … ṭanuḳlıḳ.* 189a2=29:52

ṭap bol-: kâfi olmak, yetmek.

(Ar. kifāyeᵗ, Far. posende) *Ṭap bola Tan͡grıdın yol gösterici...* 111a5=25:31

ṭapı/ucı: tapan, kulluk eden, kul. **krş. ṭapuçı**

(Ar. ʿākif/īn, Far. perestende/gān) *Ṭaparuz ṣanemlere, boluruz anlara ṭapıcılardan.* 124b5=26:71

(Ar. ʿābid, Far. perestende) *Kim bunda degürmek durur bir ḳavma kim ṭapucı durur.* 54a5=21:106

ṭapucılarumuz 78b5=23:47

ṭapu: ibadet.

ṭapu ḳıl-: ibadet etmek, tapmak, kul olmak.

(Ar. ʿibādeᵗ, Far. perestīden) *Ṭapu ḳıluḳ (ḳıluŋ) aṅa.* 6a4=19:36

ṭ. 11a5=19:65

ṭ.-ursın 7a3=19:42

ṭ.-urıdı 146a1=27:43

ṭ.-ursız 48a1=21:66, 48a2=21:67, 53a2=21:98

ṭ.-urıduḳuz [-urıduŋuz] 126a5=26:92

ṭ.-urlar 70a4=22:71

ṭ.-urlarıdı 245a5=34:40

ṭ.-am 155a2=27:91

ṭ.-a 57b3=22:11

ṭ.-uŋ 180b5=29:16; ṭapu ḳıluḳ 41b2=21:25, 52a4=21:92, 71b4=22:77, 190a3=29:56; ṭapu ḳıluк 146b2=27:45, 185b1=29:36

ṭ.-alar 76b5=23:32

ṭ.-sunlar 102a1=24:55

ṭ.-ma 7b1=19:44

(Ar. duʿāʾ, Far. perestīden) *İy ḳavım, ṭapu ḳıluк (ḳıluŋ) Tan͡grıya!* 75a4=23:23

(Ar. ʿakf, Far. perestīden) *Nedür bu butlar kim siz anlara ṭapu ḳılursız?* 46b1=21:52

ṭ.-maḳ 31a2=20:97

=> çoḳ ṭapu ḳıl- 179b1=29:10

ṭapu ḳılan: tapan, ibadet eden, kul.

(Ar. ʿābid/īn, Far. perestende/gān) *... ve daḳı andayuḳ bunlarun birle baḫşāyiş bizüm ḳatumuzdan ve pend durur bize ṭapu ḳılanlara.* 50b5=21:84

ṭapu ḳılıcı: tapan, ibadet eden, kul.

(Ar. ʿābid, Far. perestende/gān) *Bulduḳ atalarumuzı buta ṭapu ḳılıcılar.* 46b1=21:53

ṭ.-lar 48b5=21:73

ṭapuçı: hizmetçi, uşak. **krş. ṭapı/ucı**

(Ar. tābiʿ, Far. pesrev/ān) *...āşkārā itmesünler bezeklerini bunlar meger kim erenlerine ya atalarına ya ṭapuçılarına...* 95a1=24:31

ṭar: dar, sıkışık.

(Ar. żayyiḳ, Far. teng) *Ḳaçan kim düşeler ol ṭar yire baġlanmışlar, oḳıyalar anda vāveylā oḳımaḳ.* 108a5=25:13

ṭar bol-: daralmak.

(Ar. żayḳ, Far. teng şoden) *Ve gönglüm ṭar bola...* 119b1=26:13

(Ar. żayḳ, Far. teng būden) *Lūṭ ġuṣṣalu boldı … ṭar boldı ṭāḳatları.* 184b5=29:33

ṭarlıḳ: 1. zorluk, güçlük.

(Ar. ḥarac, Far. tengī) *Kim ol … ḳılmaya size dīnde hīç ṭarlıḳ.* 72a2=22:78

ṭ. 103b5=24:61, 228b2=33:37, 228b4=33:38, 231a5=33:50

(Ar. żayk, Far. tengī) *Ḳılmaḳ ġuṣṣa anlara ve bolmaḳ ṭarlıḳda...* 151b1=27:70

2. günah, vebal.

(Ar. cunāḥ, Far. tengī) *Olmaya size ṭarlıḳ kim giresiz evlere...* 93b4=24:29

ṭ. 103b2=24:60, 104b1=24:61, 220a3=33:5, 231b3=33:51, 233a3=33:55

ṭart-: 1. uzatmak, mühlet vermek. **krş. dart-**

(Ar. medd, Far. keşīden) *Görür misin Tanġrından yanġa nice ṭartar gölgeyi?* 113b2=25:45

ṭ.-a 13a1=19:75, 58b3=22:15

ṭ.-avuz 13b5=19:79

ṭ.-ma 36a5=20:131

2. kendine doğru çekmek, kabzetmek.

(Ar. ḳabż, Far. ferā keşīden) *Pes ṭartduḳ anı bizdin yaṅġa āsān.* 113b3=25:46

3. tartmak, ağırlığını ölçmek.

(Ar. vezn, Far. sencīden) *Ve ṭartuḳ (ṭartuŋ) ṭoġru terāzū birle.* 133b1=26:182

=> girü ṭart- 80b5=23:66

ṭartmaḳlıḳ: uzatma.

(Ar. medd, Far. keşīden) *Ḥaḳḳā kim yazmaduḳ anı kim eyide ve ṭartavuz anı ʿaẕābdan ṭartmaḳlıḳ.* 14a1=19:79

ṭ. 13a1=19:75

ṭartış-: çekişmek, tartışmak, mücadele etmek.

(Ar. mücādeleᵗ, Far. ḫuṣūmet kerden) *Ādemīlerden kim ṭartışurlar bilüsüz ṭoġru yol yoḳ ve rūşen kitāb yoḳ.* 210b4=31:20

ṭ.-maĸ [-maŋ] 187b4=29:46

(Ar. iḫtiṣām, Far. ḫuṣūmet kerden) *Andan anlar iki gürūh boldılar biri birle ṭartışdılar.* 146b3=27:45

ṭaş: taş, kaya.

(Ar. ṣaḫreᵗ, Far. seng) *İy oġlum, eger bolurısa ḫardal dānesi aġırı bolurısa ṭaşda ya göklerde ya yirde getüre anı.* 209b4=31:16

ṭaşra: dışarı. **krş. daşra, dışra**

ṭaşra çıḳ-: dışarı çıkmak. **krş. daşra çıḳ-**

(Ar. ḫurūc, Far. bīrūn āmeden) *Ol vaḳtin kim dileyeler kim ṭaşra çıḳalar andan ġuṣṣadan gerü döndüreler bunları anda…* 217a4=32:20

ṭ.-alar 60a2=22:22

ṭaşra çıḳar-: 1. dışarı çıkarmak. **krş. daşra çıḳar-**

(Ar. iḫrāc, Far. bīrūn āmeden) *Ḫudāvendā bizi ṭaşra çıḳar bu ṭamudan bundan soḳra eger yine yazuḳ ḳılurısavuz ẓālimler bolavuz.* 85b5=23:107

(Ar. iḫrāc, Far. bīrūn āverden) *Kim çıḳara diri ölüden ve daşra çıḳara ölüyi diriden ve dirgüre yiri öldüginden soĸra ve andayuḳ ṭaşra çıḳara sizi.* 196b1=30:19

2. çekip çıkarmak, ayırmak.

(Ar. nezʿ, Far. bīrūn āverden) *Ve çıḳaravuz ṭaşra her ḳavmdan ṭanuḳ.* 173b2=28:75

ṭat-: tatmak.

ṭatış: tatma, tadış.

(Ar. mumezzaḳ , Far. çeşīden) *Eyledük anları sözler ve pāre pāre ḳılduḳ anları dükeli ʿuḳūbet ṭatış.* 241a2=34:19

ṭatdur-: tattırmak. **krş. dad-, ṭat-**

(Ar. iʒāḳat, Far. çeşānīden) *Ve ṭatduravuz anlara yiyni ʿaʒāb…* 217b1=32:21

ṭ.-avuz 57b1=22:9, 61a1=22:25, 109b1=25:19, 200b1=30:36, 202a2=30:41, 239a5=34:12

ṭ.-a 200a1=30:33, 203a2=30:46

ṭatlu: tatlı.

(Ar. furāt, Far. ḫoş) *Bu ḫoşdur gey ṭatlu ve bu acı gey acı.* 114b2=25:53

ṭ. 250b5=35:12

ṭavāf (Ar.): etrafını dolaşma, Kabe'nin etrafını dolaşarak ziyaret etme.

ṭavāf ḳıl-: ziyaret etmek, tavaf etmek.

(Ar. teṭavvuf, Far. ṭavāf kerden) *Ṭavāf ḳılalar azādlıḳ evine...* 61b5=22:29

ṭavāf ḳılan: Kabe'yi ziaret eden.

(Ar. ṭāʾif, Far. ṭavāf konende/gān) *Ve arı ḳıl benüm evümi ṭavāf ḳılanlar üçün ve ḳıyāma ṭuranlara ve rükūʿ ve sücūd ḳılanlara.* 61a3=22:26

ṭayaza: teyze.

(Ar. ḫāleᵗ, Far. ḫᵛāher-i māder) ... ya ṭayılaruŋuz evlerinden ya ṭayazaḳuz [ṭayazaŋuz] evlerinden... 104a5=24:61

ṭayı: dayı.

(Ar. ḫāl/aḫvāl, Far. birāder-i māder) ... ya ṭayılaruŋuz evlerinden ya ṭayazaḳuz [ṭayazaŋuz] evlerinden... 104a4=24:61

tāze (Far.): taze.

=> yaş taze 4b2=19:25

tāziyāne (Far.): kırbaç, kamçı.

(Ar. celdet, Far. tāziyāne) *Ve daḳı anlara kim töḫmet iderler mestūre ʿavratlara eger getürmeseler dört ṭanuḳ tāziyāne vurun anlara seksen kez tāziyāne.* 88b1-2=24:4

t. 87b5=24:2

(Ar. - , Far. tāziyāne) *Zīnā ḳılan ʿavrata ve zīnā ḳılan ere* ***tāziyāne*** *uruḳ her birine bunlardan yüz tāziyāne.* 87b4=24:2

tedbīr (Ar.): tedbir, öncelikle düşünme.

tedbīr ḳıl-: düzenlemek, yürütmek.

(Ar. tedbīr, Far. tedbīr kerden) *Tedbīr ḳıla gök işini yirdin yaṅa.* 214b4=32:5

tefsīr (Ar.): açıklama, izah.

(Ar. tefsīr, Far. tefsīr) *Getürmeyeler saṅa meṯel meger kim getürevüz saṅa ḥaḳ birle ve eyürek tefsīr birle.* 111b4=25:33

tekebbür (Ar.): kibirlenme, büyüklük taslama.

(Ar. mustekbir, Far. buzurg menişī) *Ḳaçan kim oḳıyasın aṅa āyetimüzi gerü döne tekebbürden...* 207b1=31:7

tekebbür ḳılıcı: kibirli, büyüklük taslayan

(Ar. cabbār, Far. cabbār) *Ve mihrubān ḳıldı bini anama ve ḳılmadı bini tekebbür [ḳılıcı].* 5b4=19:32

tekye (Ar.): dayanma.

tekye it-: dayanmak, yaslanmak.

(Ar. tevakkuʾ, Far. tekye kerden) *Bu benüm ʿaṣām durur, tekye iderüm aṅa ve yapraḳ aġaçdan düşürürven anun bile ḳoyınlarum üçün.* 18b2=20:18

ten (Far.): 1. nefs, can.

(Ar. nefs-enfūs, Far. ten-hā) *Her ten kim ṭada ölümi...* 43a4=21:35

t. 190a3=29:57

t.-üme 146a5=27:44

t.-inde 25a3=20:67, 228a4=33:37

t.-üŋüzden 196b3=30:21

t.-leri 53b3=21:102, 140a1=27:14

t.-lerine 47b4=21:64, 85b1=23:103, 106b3=25:3

t.-lerüŋüze 104a1=24:61

t.-i (bel.) 20b5=20:40

t.-e 80a4=23:62

2. beden, vücut.

(Ar. cesed, Far. ten) *Ve eylemedük bunları ten illā yiyeler ṭaʿām.* 39a1=21:8

3. edep yeri, avret yeri.

(Ar. sevʾeᵗ, Far. ʿavret) *Kendü tenleri örtdiler uçmaḳ yapraḳı birle.* 34b1=20:121

=> ol ten 45b2=21:47

tenlü (Far. + T.): canlı.

(Ar. cesed, Far. tenī) *Çıḳardı anları bir buzaġu tenlü...* 29a5=20:88

tennūr (Ar.): tandır.

(Ar. tennūr, Far. tennūr) *Andan ḳaçan kim geldi buyruḳumuz kim su çıḳa tennūrdan: "Yüri ve ḳoy gemüye her çiftden iki ve kendü ehlüŋi..."* 76a1=23:27

terāzū (Far.): terazi, tartı.

(Ar. ḳısṭās, Far. terāzū) *Ve ṭartuḳ ṭoġru terāzū birle.* 133b1=26:182

(Ar. mīzān, Far. terāzū) *Ve ḳoyalum terāzūyı ṭoġru...* 45b1=21:47

t.-da 85a4=23:102, 85a5=23:103

terencübīn (Far.): kudret helvası.

(Ar. menn, Far. terencübīn) *Biz biribidük size terencübīn...* 27b4=20:80

terk (Ar.): bırakma, bırakılma.

terk et-: terk etmek, bırakmak, salıvermek.

(Ar. terk, Far. mānden) *Terk mi edersiz anı kim bunda īmin bolasız?* 130b1=26:146

terk ḳıl-: 1. bırakmak, terk etmek.

(Ar. terk, Far. mānden) *Ṭoġru kim terk ḳılduḳ biz anda ḥüccet belgülü ḳavma kim usları bar durur.* 185a4=29:35

2. terk olunmak, yalnız bırakılmak.

(Ar. terk m., Far. dest be-dāşten) *Sanalar ādemīler kim terk ḳılalar anları andan ötürü kim eydeler: "īmān getürdük."* 177b5=29:2

tesbīḥ (Ar.): Tanrı'yı eksik sıfatlardan tenzih etme, ululama.

(Ar. tesbīḥ, Far. tesbīḥ) *Ve ḳuşlar ṣaf ḳılıp her biri, bilür kendü namāzını ve tesbīḥini ve Tañgrı bilür anı kim işleyeler.* 98b4=24:41

tesbīḥ ḳıl-: 1. namaz kılmak.

(Ar. tesbīḥ, Far. tesbīḥ kerden) *Ṣabr ḳıl iy Muḥammed anġa kim eydür ve tesbīḥ ḳıl şükrüne Tañgrınun gün ṭoġumundan ilerü.* 36a3-4=20:130

t.-sunlar 97a5=24:36

2. Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih etmek, anmak.

(Ar. tesbīḥ, Far. tesbīḥ kerden) *Tesbīḥ ḳılalar gice ve gündüzle...* 40b4=21:20

t. 115a4=25:58, 229b1=33:42

t.-urlarıdı 50a1=21:79

t.-a 98b3=24:41

(Ar. sebḥ, Far. şitāb hemī kerden) *Tesbīḥ ḳılurlar Çalaba.* 43a3=21:33

tesbīḥ oḳı-: 1. namaz kılmak.

(Ar. tesbīḥ, Far. tesbīḥ konende) *Tesbīḥ oḳıḳ [oḳıŋ] irte daḳı gice.* 2a5=19:11

2. "Sübhanallah", tesbih etmek, Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih etmek.

(Ar. tesbīḥ, Far. tesbīḥ kerden) *Kim biz tesbīḥ oḳıyavuz çoḳ.* 19b4=20:33

t.-yalar 216b1=32:15

teslīm (Ar.): teslimiyet, allah'a teslim olma.

(Ar. teslīm, Far. kerden nihāden) *Ve artmadı anlara meger īmān ve teslīm.* 224b1=33:22

tevbe (Ar.): tövbe

tevbe bir-: tövbeyi nasip etmek, tövbesini kabul etmek.

(Ar. tevbe^{t} ʿalā, Far. tevbe dāden) *Andan ürdi anı Tañgrısı ve tevbe birdi anġa ve yol gösterdi.* 34b4=20:122

t.-e 224b5=33:24, 236b2=33:73

tevbe it-: tövbe etmek.

(Ar. tevbe^{t}, Far. tevbet kerden) *Ve tevbe idüŋ Çalapdın yanġa...* 95a4=24:31

tevbe ḳıl-: tövbe etmek.

(Ar. tevbeᵗ, Far. tevbe kerden) *Meger anlar kim tevbe ḳıldılar...* 88b3=24:5

t.-dı 28a3=20:82, 117a2=25:70, 171b5=28:67

t.-alar 10a5=19:60

t.-ıp 117a4=25:71

(Ar. - , Far. -) *"Arısın sen, ben barıdum ẓālim." diyip tevbe ḳıldı.* 51a5=21:87

tevbelü (Ar. + T.): tövbekar, tövbe etmiş.

(Ar. metāb, Far. tevbet konende) *...ol bola tevbelü Çalapdın yaṅa.* 117a5=25:71

tevekkül (Ar.): Allah'a teslim olma, her işi Allah'a bırakma.

tevekkül it-: teslim olmak, tevekkül etmek.

(Ar. tevekkül, Far. tevekkül kerden) *Taṅrılarına tevekkül ideler.* 190b3=29:59

tevekkül ḳıl-: dayanmak, tevekkül etmek, teslim olmak.

(Ar. tevekkül, Far. tevekkül kerden) *Ve tevekkül ḳıl Taṅrıya.* 230a4=33:48

t. 115a3=25:58, 136b2=26:217, 152b3=27:79, 219a5=33:3

tevfik (Ar.): Tanrı yardımı.

tevfiḳ bir-: yardım etmek, ilham etmek.

(Ar. īzāᶜ, Far. tevfiḳ dāden) *İy Çalap! Tevfīḳ bir baṅa...* 141a4=27:19

tevrīt kitābı: Tevrat.

(Ar. furḳān, Far. tevrīt) *Ve ṭoġrulıḳ birle, birdük Mūsā peyġāmbere ve ḳarındaşı Hārūn'a Tevrīt kitābını...* 45b5=21:48

ṭıfl (Ar.): küçük çocuk.

ṭıfl oġlan: küçük çocuk, bebek.

(Ar. ṭıfl, Far. kūdek) *Andan çıḳaravuz sizi ṭıfl oġlan andan degesüz belāġat ḥalına.* 56b1=22:5

ṭıfl oġlançuḳ: küçük, henüz ergenliğe girmemiş çocuk.

(Ar. ṭıfl, Far. kūdek/ān ḫıred) *...āşkārā itmesünler bezeklerini bunlar meger kim erenlerine ya atalarına ya ṭıfl oġlancuḳlardan ayruḳ...* 95a2=24:31

til: dil, lisan. **krş. dil**

=> ᶜArab tili 33a3=20:113

tiz (Far.): keskin, kırıcı.

(Ar. ḥadīd, Far. tīz tīz) *Ḳaçan kim gide ḳorḳu uralar sizi diller bile tiz tiz baḫillerdür eylüge.* 223b2=33:19

tiz bol-: yakında olmak, yakın zamanda gerçekleşecek olmak.

(Ar. sevfe, Far. zūd būden) *Tiz bola düşeler yolsuz yire.* 10a4=19:59

t.-a 11b2=19:66

tiz bola kim: 1. yakında, çabucak.

(Ar. sevfe, Far. zūd bāşed ki) *Berḫūrdārlıḳ ḳıluḳ kim tiz bola kim bilesiz.* 200a3=30:34

t. 113a2=25:42, 118a3=25:77, 118b5=26:6, 123a1=26:49, 192a3=29:66

2. belki, umulur ki, muhtemelen.

(Ar. ʿasā, Far. zūd būden ki) *Tiz bola kim bola gele size bir nicesi ol kim iversiz.* 151b3=27:72

t. 157b1=28:9, 160b3=28:22, 172a1=28:67

tiz ḥesāblu: hesabı çabuk gören

(Ar. serīʿu ʾl-ḥisāb, Far. zūd şumār) *Tan̂grı tīz ḥesāblu durur.* 98a3=24:39

ṭoġ-: doğmak, dünyaya gelmek.

(Ar. vilādeṭ, Far. zāden) *Selām bolsun anġa ol gün kim ṭoġdı...* 2b4=19:15

ṭ.-dum 5b4=19:33

=> gün ṭoġariken 123b5=26:60

ṭoġmaz: kısır, hayırsız, uğursuz.

(Ar. ʿaḳīm, Far. nā-zāyende) *Hemīşe anlara kim kāfir boldılar şeklüdür andan kim bunlara gele ḳıyāmet nāgāh ya gele bunlara ʿazāb gün kim ṭoġmaz.* 67b3=22:55

ṭoġru: 1. doğru, hak, düzgün, uygun. **krş. doġru**

(Ar. sevāʾ, Far. rāst) *Senüŋ āyetün ol durur, söz söylemeyesin ādemīlere üç dün ve daḳı üç gün ṭoġru.* 2a3=19:10

ṭ. 7a5=19:43, 23b5=20:58, 37b1=20:135, 160b3=28:22

(Ar. musteḳīm, Far. rāst) *Bu durur yol ṭoġru.* 6a5=19:36

ṭ. 67b1=22:54, 81b3=23:73, 100a2=24:46, 133b1=26:182

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāst) *Oldur kim Tan̂grı ol durur ṭoġru...* 212b3=31:30

ṭ.-yı 219b5=33:4

(Ar. ḳavām, Far. rāst) *Bola anun arası toġru.* 116b3=25:67

(Ar. ḳıstās, Far. bedād) *Ve ḳoyalum terāzūyı ṭoġru...* 45b2=21:47

2. daha doğru, adalete daha uygun.

(Ar. aḳseṭ, Far. rāst-ter) *Oḳınḳ anları ataları birle ol ṭoġru bola Tan͡grı ḳatında.* 220a1=33:5

3. gerçekten, muhakkak ki, andolsun ki!

(Ar. leḳad, Far. be-dürüstī ki) *Kim ṭoġru, biribidük Nūḥ'ı kendü ḳavmına.* 180a5=29:14

ṭ. 26b4=20:75, 33b3=20:115, 205b2=30:56, 205b5=30:58, 208b1=31:12, 217b4=32:23, 222b1=33:15, 224a2=33:21

4. doğru, güvenilir, emin.

(Ar. emīn, Far. üstüvār) *Kim ben sizüŋ peyġāmberüŋüzven ṭoġru.* 130a4=26:143

=> ḥaḳ ve ṭoġru 67a4=22:54; yol ṭoġru 17b3=20:10

ṭoġru bar-: çözülmek, açılmak.

(Ar. inṭilāḳ, Far. rāst reften) *Ve ṭoġru barmaya dilüm.* 119b2=26:13

ṭoġru dur-: doğrulamak.

(Ar. istivāʾ, Far. rāst būden) *Andan ḳaçan kim ṭoġru durasın sen...* 76a4=23:28

ṭoġru dut-: doğrultmak, çevirmek.

(Ar. iḳāmeᵗ, Far. be-pāy dāşten) *Ṭoġru dut yüzüŋi arı dīne...* 199a3=30:30

ṭoġru eyit-: doğru söylemek.

(Ar. ṣıdḳ, Far. rāst goften) *Göreyim kim ṭoġru mı eydürsen…* 142b5=27:27

ṭ.-di 224a5=33:22

ṭoġru getür-: tasdik etmek.

(Ar. taṣdīḳ, Far. rāst āverden) *Biribi anı Firʿavn'a benüm birle kim bola kim ṭoġru getüre bini, yaʿni inana.* 164a2=28:34

ṭoġru ḳıl-: 1. gerçekleştirmek, yerine getirmek.

(Ar. ṣıdḳ, Far. rāst kerden) *Pes ṭoġru ḳılduḳ bunları vaʿde.* 39a3=21:9

ṭ.-dılar 224b2=33:23

(Ar. tevfiyeᵗ, Far. vefā kerden) *Ṭoġru ḳıluḳ [ḳıluŋ] ölçüyi...* 133a5=26:181

2. doğru ve düzgün yapmak, düzgün yaratmak.

(Ar. tesviyeᵗ, Far. rāst kerden) *Ardınca ṭoġru ḳıldı anı…* 215a5=32:9

ṭoġru kim: andolsun ki! **krş. doġru kim**

(Ar. [ve] le-ḳad, Far. [ve] be-dürüstī ki) *Ṭoġru kim sınaduḳ anları...* 178a1=29:3

ṭ. 185a4=29:35

ṭoġru söyle-: doğru söylemek, doğru olmak.

(Ar. ṣıdḳ, Far. rāst goften) *Tā ayıra Çalap anları kim ṭoġru söylediler ve daḳı ayıra anı kim yalancılar durur.* 178a2=29:3

ṭ.-düklerini 221a2=33:8

ṭoġru söyler: doğru söyleyen, sadık.

(Ar. ṣıddīḳ, Far. rāst-gūy) *Birdük bunlara raḥmetümüzden ve eyledük bunlara dil ṭoġru söyler daḳı yücelik.* 8b3=19:50

ṭoġru söyleyen: doğru söyleyen, sadık.

(Ar. ṣādıḳ/īn, Far. rāst-gūy/ān) *Kim ʿivaż ḳıla Tan͡grı ṭoġru söyleyenlere ṭoġrulıḳları üçün ve ʿaẕāb ḳıla münāfıḳlara...* 224b4=33:24

ṭoġru sözlü: doğru söyleyen, sadık.

(Ar. ṣādıḳ/īn, Far. rāst-gūy/ān) *Getürüŋ ḥüccetlerüŋüzi, eger bolurısaḳuz ṭoġru sözlü.* 150b2=27:64

ṭ. 242b5=34:29

ṭ.-vüz 147b1=27:49

ṭ.-ler 44a1=21:38, 218b4=32:28

ṭ.-lere 221a1=33:8

ṭ.-lerden 151b3=27:71, 168a1=28:49, 184a3=29:29

ṭ.-lerdensin 131a2=26:154

ṭ.-lerdeniseŋ 121a5=26:31

(Ar. ṣıddīḳ, Far. rāst-gūy) *Kim ol idi ṭoġru sözlü peyġāmber.* 7a2=19:41

ṭ. 9b2=19:56

(Ar. muḫlaṣ, Far. rāst-gūy) *Ve yād ḳıl iy Muḥammed Ḳur'ān'da Mūsā'yı kim ol barıdı ṭoġru sözlü ve boldı peyġāmber, ḫaber birici.* 8b4=19:51

ṭoġru sözlü eren / ʿavrat: sadık, doğru sözlü erkek / kadın.

(Ar. ṣādıḳ / ṣādıḳat, Far. merd-i / zen-i rāst-gūy) … *ṭoġru sözlü erenler ve ṭoġru sözlü ʿavratlar...* 227a5=33:35

ṭoġru ṭut-: doğrultmak, çevirmek.

(Ar. iḳāmeᵗ, Far. be-pāy dāşten) *Ṭoġru ṭut yüzüŋi arı dīne...* 202a5=30:43

ṭoġru yol: hidayet, doğru yol.

(Ar. hudā, Far. rāh-ı rāst) *Ve ādemīlerden kimse bar durur kim … ṭoġru yolı daḳı ve rūşen Ḳur'ān'ı daḳı bilmeye.* 57a4=22:8

ṭ. 13a5=19:76, 35a1=20:123, 137b5=27:2, 210b5=31:20, 216a2=32:13

ṭ.-a 22a2=20:47, 164b4=28:37, 169b1=28:57, 177a1=28:85

ṭ.-da 69b5=22:67, 207a1=31:5, 242a3=34:24

ṭ.-dan 243b2=34:32

(Ar. rüşd, Far. rāh-ı rāst) *Ve ṭoġrulıḳ birle, birdük İbrahīm peyġāmbere ṭoġru yol bundan ilerü.* 46a4=21:51

(Ar. ṣırāṭ, Far. rāh-ı rāst) *Kim anlar kim īmān getürmediler ol cihānda ṭoġru yoldan gerü dönmişlerden durur.* 81b4=23:74

ṭ. 7a5=19:43

ṭoġru yol bul-: doğru yolu seçmek, hidayete ermek.

(Ar. ihtidā', Far. rāh yāften) *Dīv işlerinden yıġdı anları yollarından anlar ṭoġru yol bulmayalar.* 142b1=27:24

ṭ.-asız 101b1=24:54

ṭoġruraḳ: daha doğru, en doğru.

(Ar. ihtidā', Far. rāst-ter) *Dükeli ümīdlüvüz ümīd dutduḳ imdi bilüŋ kim yol iyeleri ṭoġru ve kim ṭoġruraḳ.* 37b1=20:135

ṭoġrulıḳ: 1. doğruluk, hak, gerçek. **krş. doġrulıḳ**

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāstī) *Tevekkül ḳıl Taŋrıya kim sensin ṭoġrulıḳda belgülü.* 152b4=27:79

ṭ. 46b3=21:55, 55a1=21:112, 156a1=28:3, 194a2=30:8

2. sadakat, doğruluk.

(Ar. ṣıdḳ, Far. rāstī) *Kim ʿivaż ḳıla Taŋrı ṭoġru söyleyenlere ṭoġrulıḳları üçün ve ʿaẕāb ḳıla münāfiḳlara eger dilerise ya tevbe bire anlara.* 224b4=33:24

ṭoġrulıḳ birle: 1. doğrulukla, gerçekten, and olsun! **krş. doġrulıḳ birle**

(Ar. le-ḳad, Far. be-dürüstī) *Ṭoġrulıḳ birle kim, yazduḳ Zebūr kitābında vaḥyden soḳra Dāvud kim yir uçmaġuḳ mīrāṯ ileteler anı, ḳullar eyüler.* 54a2=21:105

ṭ. 15b2=19:94, 27a2=20:77, 39a4=21:10, 45b4=21:48, 46a3=21:51

(Ar. le-ḳad, Far. be-dürüstī ki) *Ṭoġrulıḳ birle, yaratduḳ üsdüŋüzde yidi ḳat gök ve degülüz biz kendü yaratmaġumuzdan ġāfil bolmış.* 74a4=23:17

ṭ. 114a3=25:50, 203a5=30:47

(Ar. bi-ḥaḳḳ, Far. be-rāstī) *Çalabum ṭoġrulıḳ birle buraḳur...* 247a1=34:48

2. hak, doğru, gerçek.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāst) *Ulu durur Tan͡grı pādşāh ṭoġrulıḳ birle.* 33b1=20:114

ṭoġum: çıkmak, ufukta yükselmek, doğum.

(Ar. ṭulūʿ, Far. āmeden) *Ṣabr ḳıl iy Muḥammed anġa kim eydür ve tesbīḥ ḳıl şükrüne Tan͡grınun gün ṭoġumundan ilerü...* 36a3=20:130

ṭoĸ- [ṭoŋ]-: donmak, hareketsiz kalmak.

=> bağlanıp toĸ- [toŋ-] 154b1=27:88

ṭoldur-: doldurmak.

(Ar. melʾ, Far. pür kerden) *Ṭolduravan ṭamuyı perīlerden...* 216a3=32:13

ṭolmış: dolu, (üstüne) yüklenilmiş.

(Ar. ḥaml, Far. pür kerde) *Ve andan bola ve andan gemü ṭolmış.* 75a3=23:22

(Ar. meşḥūn, Far. pür kerde) *Ḳurtarduḳ anı ve daḳı her kim anun bile durur gemüde ṭolmış.* 128b1=26:119

ṭolu (I): dolu.

ṭolu aġaçlu uçmaḳ: firdevs, cennet bahçesi.

(Ar. firdevs, Far. bihişt-i pür dıraḫt) *Anlar kim mīrāṯ bulalar uçmaḳı ṭolu aġaçlu, anlar durur anda muḫalled.* 73b2=23:11

ṭolu (II): dolu (yağış şekli).

(Ar. berad, Far. tegerg) *Andan göresin yaġmur daşra çıḳar anun arasından ve aşaġa biribidi gökden, ṭaġlardan kim anda bola ṭoludan...* 99a4=24:43

ṭon: elbise.

(Ar. libās, Far. pūşiş) *... ṭonları anda ḥarīrden bola.* 60b1=22:23

(Ar. ṯevb/eṯvāb, Far. cāme/hā) *Kesildi bunlarun ṭonları oddan.* 59b5=22:19

ṭ.-larını 103b3=24:60

ṭ.-laruḳuzı [-laruŋuzı] 102b4=24:58

ṭopraḳ: toprak.

(Ar. turāb, Far. ḫāk) *Andan soḳra kim bolavuz ṭopraḳ.* 151a2=27:67

ṭ. 77b1=23:35, 82b5=23:82

ṭ.-dan 56a3=22:5, 196b2=30:20, 250b1=35:11

(Ar. - , Far. ḫāk) *... dutdum bir avuç Cebrāyil ayaḳı ṭopraḳını.* 30b4=20:96

ṭ.-ından 23a3=20:55

ṭoy-: doymak.

(Ar. istiḥsār, Far. sīr şoden) *Ve ol kim yaḳındur anġa, buyruḳdan çıḳmayalar anuk ḳullıġından ve ṭoymayalar.* 40b3=21:20

(Ar. vaṭar, Far. sīr şoden) *Kim bolmaya mü'minlere ṭarlıḳ ʿavratlardan oġlan eylendükleri, ḳaçan kim ṭoyalar anlardan ṭalāḳ bireler.* 228b3=33:37

töḫmet (Ar.): suç, kabahat.

töḫmet it-: iftira atmak, itham etmek.

(Ar. ramy, Far. töḫmet kerden) *Ve daḳı anlar kim töḫmet iderler mestūre ʿavratlara eger getürmeseler dört ṭanuḳ tāziyāne vurun anlara...* 88a5=24:4

töḫmet ḳıl-: iftira etmek, itham etmek.

(Ar. ramy, Far. töhmet kerden) *Ve anlar kim töḫmet ḳılurlar kendü ʿavratına.* 88b4=24:6

t.-urlar 92b1=24:23

ṭūfān (Ar.): tufan.

(Ar. ṭūfān, Far. ṭūfān) *Andan ṭutdı anları ṭūfān kim anlar ẓālimleridi.* 180b2=29:14

ṭulınmaḳ: (güneş için) batmak.

(Ar. ġurūb, Far. furū şoden) *... tesbīḥ ḳıl şükrüne Tan͡grınun gün ṭoġumundan ilerü ve daḳı gün ṭulınmaḳdan ilerü.* 36a4=20:130

tuman: duman.

tuman bulut: bulut, ikileme şeklinde "duman bulut".

(Ar. seḥāb, Far. mīġ) *Ve göresin ṭaġlar, sanasın kim anı baġlanıp ṭokdı ve ol barur tuman bulut yüridügi gibi.* 154b1-2=27:88

ṭur-: 1. durmak, ayağa kalkmak, kıyam etmek. **krş. dur-**

(Ar. ḳıyām, Far. ber ḫˇāsten) *Ol kim görür sini ḳaçan kim ṭurasın.* 136b3=26:218

(Ar. ḳıyām, Far. īstāden) *Kim ben ögit birem size bir neseye kim ṭuruḳuz [ṭuruŋuz] Tan͡grıya ikelü ve yaluḳuz, andan endīşe idüŋ.* 246b1=34:46

(Ar. - , Far. -) *İy od! Ṭur, sovuḳ bol...* 48a4=21:69

2. olmak, vuku bulmak.

(Ar. ḳıyām, Far. perḫīzden) *Ve ol gün kim ṭura ḳıyāmet, ol gün ayrılalar biri birinden.* 195b1=30:14

ṭuracaḳ: durulacak yer, karargah.

(Ar. ḳarār, Far. ḳarārgāh) *Ve eyledük Meryem oġlını ve anasını nişān ve getürdük bunları rabvet deresine kim ṭuracaḳ ve pınġar durur.* 79a3=23:50

ṭuran: ayakta duran.

(Ar. ḳāʾim, Far. istāde/gān) *Anlara kim dünle Çalabılarına secdeye duralar ṭuranlar.* 116a5=25:64

=> ḳıyāma ṭuran 61a3=22:26

ṭūr-ı sīnā: Sina dağı.

(Ar. Ṭūri Sīnā, Far. Ṭūr-ı Sīnā) *Ve aġaç daşra çıḳa ṭaġdan kim Ṭūr-ı Sīnā dirler, bite anda zeytūn yaġı ve daḳı yiyesi yiyiciler üçün.* 74b5=23:20

ṭuraḳ: 1. mevki, makam, derece. **krş. duraḳ**

(Ar. dereceᵗ, Far. pāygāhhā) *Anlara bola ṭuraḳlar yüksek.* 26b5=20:75

2. kalacak yer, durak.

(Ar. meṣīr, Far. cāygāh) *Bola bunlara ʿivaż ve ṭuraḳ.* 108b4=25:15

(Ar. meʾvā, Far.cāygāh) *Anlara uçmaḳda ṭuraḳları bostanlar bola...* 217a2=32:19

(Ar. muḳām, Far. cāy) *Kim ol yavuz yir ve ṭuraḳ durur.* 116b2=25:66

ṭurur-: haşretmek, toplamak, bir araya getirmek, dermek. **krş. durur-**

(Ar. ḥaşr, Far. ber engīḫten) *Ol gün kim ṭururavuz muttaḳīleri Tan͡grıdın yanġa bölük bölük.* 14b2=19:85

ṭ.-avuz 11b4=19:68

ṭut-: 1. almak, tutmak, yakalamak; edinmek. **krş. dut-**

(Ar. aḫẕ, Far. giriften) *Ṭut bu kitābı ḳuvvet birle.* 2b1=19:12

ṭ.-dı 180b2=29:14

ṭ.-duḳ 220b4=33:7

ṭ.-alar 234b4=33:61

(Ar. ittiḫāẕ, Far. giriften) *Ḳaçan kim göreler sini, ṭutmayalar sanġa meger efsūs: "Bu mıdur ol kim biribidi peyġāmber Tañgrı?"* 112b5=25:41

ṭ.-duḳuz [-duŋuz] 86a4=23:110

ṭ.-dılar 14a2=19:81, 40b5=21:21

ṭ.-a 13b4=19:78

ṭ.-avuz 40a4=21:17

ṭ.-ayıduḳ 40a4=21:17

(Ar. baṭş, Far. giriften) *Ḳaçan kim diledi kim ṭuta anı kim ol anun düşmanı idi ikisine...* 159b4=28:19

ṭ.-asız 129a3=26:130

=> ayaḳa ṭut- 225b2=33:27; buyruḳ ṭut- 77a4=23:34, 100b5=24:51, 101a4=24:54; ilerü ṭut- 167a4=28:47; ḳatı ṭut- 129a4=26.130; meded ṭut- 225a4=33:26; ṭoġru ṭut- 202a5=30:43; ulu tut- 61b5=22:30; yiyni ṭut- 206a5=30:60

ṭutmaḳ: tutma, yerine getirme. **krş. dutmaḳ**

=> buyruḳ ṭutmaḳ 101a3=24:53; ḳaplayu ṭutmaḳ 247b1=34:52

=> yavuz tutmaḳlıḳ 96a4=24:33

ṭuy-: duymak, anlamak, farkına varmak.

(Ar. ʿaḳl, Far. ender yāften) *Barmaḳuz yirde bola bunlarun ḫāṭırları ṭuyalar anı ya ḳulaḳları işideler anı.* 65b3=22:46

tüşür-: düşürmek. **krş. düş-**

(Ar. isḳāṭ, Far. efgenden) *Tüşür bize bir pāre gökden...* 134a1=26:187

U

uçmaḳ/ġ (Sog.): 1. cennet.

(Ar. cenne^{t}, Far. bihişt) *Bu durur uçmaḳ ṣıfâtı...* 11a1=19:63

u. 10b2=19:61

u.-ı (bel.) 126a1=26:85, 126a4=26:90

u.-a 10b1=19:60

u.-dan 34a2=20:117, 34b2=20:121, 190a5=29:58

u.-lar 58b1=22:14, 207b3=31:8

u.-lara 60a4=22:23

(Ar. cenne^{t}, Far. būstān) *Bostānlar uçmaḳda erişi barur anun altında arḳlar hemīşe bola ol anda.* 26b5=20:76

u.-da 217a2=32:19

u.-lar 74b3=23:19

u.-larda 67b5=22:56

(Ar. firdevs, Far. bihişt) *Anlar kim mīrāṣ bulalar uçmaḳı ṭolu aġaçlu, anlar durur anda muḫalled.* 73b2=23:11

(Ar. - , Far. bihişt) *Ṭoġrulıḳ birle kim, yazduḳ Zebūr kitābında vaḫyden soḳra Dāvud kim yir uçmaġuḳ [uçmaġuŋ] mīrāṣ ileteler anı, ḳullar eyüler.* 54a3=21:105

(Ar. huve, Far. ān) *Ve ölüm bolmaya uçmaḳda ve ıssı bolmaya.* 34a4=20:119

(Ar. - , Far. -) *İşitmeyeler anda hīç laġv söz meger selām ḳılmaḳ ve bunlarun bola rūzī uçmaḳ içinde irte ve gice.* 10b5=19:62

2. bahçe, bağ.

(Ar. cenne^{t}, Far. bihişt) *Ya buraḳa andın yanġa ḫazīne kim bola anġa uçmaḳ ve bostān kim ol yiye andan.* 107b2=25:8

u. 108b3=25:15, 110b1=25:24

=> ṭolu aġaçlu uçmaḳ 73b2=23:11

uçmaḳ köşki: 1. cennet köşkü.

(Ar. ġurfe^{t}, Far. kūşk-i bihişt) *Bunlar durur kim ʿivaż bireler bunlara uçmaḳ köşki ṣabr itdükleri üçün.* 118a1=25:75

2. köşk, yüksek bina.

(Ar. ġurfe^{t}/ġurufāt, Far. ḫişār/hā) *Anlardur kim anlara durur ʿivaż, bel kim iki anca kim işlediler ve anlardur uçmaḳ köşklerinde īmīn bolalar.* 244b5=34:37

ʿuḳde (Ar.): düğüm, tutukluk.

(Ar. ʿuḳdeᵗ, Far. girih) *Ve götür bu ʿuḳde benüm dilümden...* 19b1=20:27

ʿuḳūbet (Ar.): 1. ceza, eziyet, azap.

(Ar. beʾs, Far. ʿuḳūbet) *Çün aḳladılar ʿuḳūbetümüzi, andan bunlar anun üçün ayaḳlarını vururlarıdı.* 39b2=21:12

2. darmadağın etme, dağıtma.

(Ar. mümezzeḳ, Far. ʿuḳūbet) *Eyledük anları sözler ve pāre pāre ḳılduḳ anları dükeli ʿuḳūbet ṭatış.* 241a2=34:19

ʿuḳūbet ḳıl-: cezalandırmak, eziyet etmek.

(Ar. muʿāḳabeᵗ, Far. ber pey şoden) *Her kim ʿuḳūbet ḳılsa ancılayın kim ardına düşdiler ve andan artuḳlıḳ ḳılalar ve yārī ḳıla anġa Taŋ̄rı.* 68a5=22:60

ulaş-: ulaşmak, erişmek.

=> biri birine ulaşmış 130b2=26:148

ulaşdur-: eriştirmek, katmak, ilhak etmek.

(Ar. ilḥāḳ, Far. resānīden) *Çalap … ulaşdur bizi ṣāliḥlere.* 125b4=26:83

ulu: 1. büyük, ulu, yüce, çok.

(Ar. ʿaẓīm, Far. buzurg) *Kim vāy ol kişilere kim kāfir boldılar ol ḥażretgāhda kim gün durur ulu.* 6b2=19:37

u. 49a5=21:76, 55a5=22:1, 83a5=23:86, 92b3=24:23, 129b2=26:135, 131a4=26:156, 134a5=26:189, 142a4=27:23, 233a2=33:53

(Ar. ekber, Far. buzurg-terīn) *Ve ṭatduravuz anlara yiyni ʿaẕāb ulu ʿaẕābdan ayruḳ, meger kim anlar gerü döneler.* 217b1=32:21

(Ar. kebīr, Far. buzurg) *Ve atamuz ḳoca durur ulu.* 161a2=28:23

u. 109b2=25:19, 110a3=25:21, 114b1=25:52, 235b4=33:68

u.-ları 89b5=24:11

(Ar. kebīr, Far. buzurg-ter) *Taŋ̄rı oldur yüce ve ulu.* 212b4=31:30

(Ar. kebīr, Far. buzurgvār) *Kim ol Çalap … ulu durur.* 68b5=22:62

u. 93a4=24:26, 230a3=33:47

(Ar. kebīr, Far. mihter) *Andan ṣanemleri pāre pāre ḳıldı İbrahīm, bir ulu ṣanemden ayruḳ; meger kim bunlar anġa gerü döneler.* 47a2=21:58

u.-ĸuz [-ŋuz] 122b5=26:49

u.-ları 47b2=21:63

(Ar. kerim, Far. buzurgvār) *Ve ḫazīnelerden ve ulu yirden.* 123b4=26:58

(Ar. teʿālī, Far. berter) *Arı durur Taⁿgrı, andan ulu durur kim anġa şerīk dutalar.* 172a3=28:68

(Ar. teʿālī, Far. buzurg) *Ulu durur Taⁿgrı pādşāh ṭoġrulıḳ birle.* 33a5=20:114

u. 86b5=23:116

(Ar. teʿālī, Far. buzurg-ter) *Bilür gizülüyi āşkāreyi ve ulu durur andan kim anġa henbāz dutalar.* 84a3=23:92

(Ar. - , Far. buzurg) *İy Meryem! Doġrulıḳ birle getürdüŋ nesene ulu zişt.* 5a2=19:27

(Ar. - , Far. -) *Andan başları ḳoyu gerü geldiler ululları ḳatına...* 47b5=21:65

2. üstün, erdemli.

(Ar. emṣel, Far. berterīn) *Bunlar iletti sizüŋ yoluḳuzı ulular.* 24b3=20:63

3. büyüklük taslayan, kibirlenen, mütecaviz.

(Ar. el-ʿāliyy, Far. berter/ān) *Barıdı bunlar ḳavm ulular.* 78b4=23:46

4. güzel, yüce.

(Ar. kerīm, Far. buzurg) *Çalabı durur ulu ʿarşuŋ.* 87a1=23:116

(Ar. kerīm, Far. buzurgvār) *Bitürdük anda dükelü cüftden ulu.* 208a3=31:10

5. iyiliği çok, şanı yüce olan.

(Ar. tebāreke, Far. buzurg) *Uludur ol kim aşaġa biribidi Ḳur'ān'ı...* 106a2=25:1

u.-dur 107b5=25:10

6. çok, bol, çeşit çeşit.

(Ar. kerīm, Far. buzurgvār) *Görmeyeler mi yirdin yanġa nice bitürdük anda degme ulu çiftleşmişden?* 119a2=26:7

u. 145b1=27:40

7. önemli, değerli.

(Ar. kerim, Far. buzurgvār) *Buraḳmışlar banġa nāme ulu.* 143a3=27:29

8. en üstün.

(Ar. aʿlā, Far. berterīn) *Ve … anundur dāstān ulu göklerde.* 198a5=30:27

9. ileri gelen kimse, sözü geçen kişi.

(Ar. kebīr/kübrā, Far. mihter/ān) *Biz uyduḳ ulularumuza...* 235b2=33:67

ulu dut-: yüceltmek, hürmet etmek.

(Ar. taʿẓīm, Far. buzurg dāşten) *Oldur her kim ulu duta buyruḳlarını Tañrınun ol bola perhīzlü göñlü.* 62b2=22:32

ulu tut-: yüceltmek, hürmet etmek.

(Ar. taʿẓīm, Far. buzurg dāşten) *Bu durur, her kim ulu tutarısa ḥurumātı Tañrınuḳ, ol bola yigrek anġa.* 61b5=22:30

ulula-: 1. yüceltmek, hürmet ve itibar göstermek.

(Ar. mükrem, Far. kirāmī kerden) *Arı durur ol, bel ḳullar ululadılar.* 41b4=21:26

2. şerefli olmak, yücelmek, yüceltmek.

(Ar. kerīm, Far. buzurg dāşten) *Ḳaçan kim geçeler laġv işe geçeler kendüler anun üçün ululayalar.* 117b2=25:72

ululan-: büyüklük taslamak.

(Ar. istikbār, Far. buzurgī custen) *Ve ululandı ol kendüsi...* 165a5=28:39

ululıḳ/ġ: büyüklük, yücelik, ululuk, üstünlük.

(Ar. ʿizzeᵗ, Far. buzurgvārī) *Firʿavn ululıġı üçün bizüz ġālib.* 122b1=26:44

u. 250a2=35:10

u.-lar 250a3=35:10

(Ar. ʿuluvv, Far. berterī) *Bu durur sarāy-ı āḫiret, eyleyevüz anları kim dilemeyeler ululıġı yir yüzinde ve daḳı fesād ḳılmaḳı.* 176a5=28:83

(Ar. ʿuluvv, Far. buzurgī) *Ve inkār ḳıldılar anġa ve bileler anı tenleri birle ẓulm ve ululıġı gör kim nice bolısar soḳı müfsīdlerün.* 140a1=27:14

ululıḳ isde-: büyüklenmek, kibirlenmek.

(Ar. istikbār, Far. buzurgī cūsten) *Ululıḳ isdediler nefslerinde...* 110a2=25:21

u.-meyeler 216b2=32:15

ululıḳ it-: kibirlenmek, büyüklenmek.

(Ar. istikbār, Far. buzurgī hemī hesten) *Ululıḳ itdileridi anġa...* 81a1=23:67

ululıḳ ḳıl-: büyüklük taslamak, kibirlenmek.

(Ar. istikbār, Far. buzurgī custen) *Anlar kim ululıḳ ḳıldı…* 243a5=34:31

u.-urlarıdı 243b1=34:32, 243b4=34:33

(Ar. ʿuluvv, Far. berterī kerden) *Kim Firʿavn ululıḳ ḳıldı yirde...* 156a2=28:4

ululıġa ẕikr ḳıl-: tekbir getirmek, Allah'ı ululamak.

(Ar. tekbīr, Far. buzurgī yād kerden) *Buncılayın musaḫḫar ḳılduḳ anı size kim ululıġa ẕikr ḳılasız Çalabı anġa kim yol gösterdi size.* 63b5=22:37

uluraḳ: daha büyük, çok büyük, en büyük, esas, ana.

(Ar. ekber, Far. buzurg-ter/īn) *Ve yād ḳılmaḳ Taṅ͡grıyı uluraḳ durur.* 187b3=29:45

u. 53b3=21:103, 237b1=34:3

u.-uĸuz [-uŋuz] 25b4=20:71

(Ar. kebīr, Far. buzurg-ter) *Oldur yüksek ve uluraḳ.* 242a1=34:23

(Ar. kübrā, Far. buzurg-ter) *Göstereyim sanġa bizüm ḫüccetlerümüzden uluraḳ.* 19a3=20:23

(Ar. teʿālī, Far. buzurg-ter) *Taṅ͡grı durur kim Taṅ͡grı uluraḳ durur Taṅ͡grı andan kim anġa şirk dutalar.* 150a4=27:63

unı/ut/d-: unutmak.

(Ar. nisyān, Far. ferāmūş kerden) *Ṭutduḳuz bunları efsūs kim unıdalar sizi benüm ẕikrimi ve siz bunlara güleridüŋüz.* 86a4=23:110

unutduĸ 35b1=20:126

u.-dı 29b2=20:88, 33b3=20:115

u.-duḳuz [-duŋuz] 216a4=32:14

u.-dılar idi 109a4=25:18

u.-avuz (unıdavuz) 216a4=32:14

u.-ma 174a5=28:77

u.-maya 22b4=20:52

unıtmaḳlıḳ ḳoy-: unutmak, unutup terk etmek.

(Ar. nisyān, Far. ferāmūş şode nehīden) *Öyle geldi sanġa ḫüccetlerümüz unutduĸ ancılayın bu gün ḳoyalar sanġa unıtmaḳlıḳ.* 35b1=20:126

unıdıl-: unutulmak.

unıdılmış: unutulmuş.

(Ar. mensiyy, Far. ferāmūş şode) *Kāşkā ben öleyidüm ilerü bundan ve bola idim unıdılmış.* 4a4=19:23

unıdıcı: unutan.

(Ar. nesiyy, Far. ferāmūşkār) *Ve olmaduḳ senüŋ Taŋ͡grıĸ unıdıcı.* 11a4=19:64

ur-: 1. vurmak, atmak. **krş. vur-**

(Ar. żarb, Far. zeden) *Ve urmayalar ʿavratlarını ayaḳları birle ya bileler anı kim örtilü bola bezeklerinden.* 95a2=24:31

u. 27a3=20:77, 124a3=26:63

(Ar. ḳaẕf, Far. zeden) *Bel kim uravuz ḥaḳḳı bāṭıla...* 40a5=21:18

(Ar. celd, Far. zeden) *Zīnā ḳılan ere tāziyāne uruḳ...* 87b4=24:2

2. sıkıntı vermek, incitmek.

(Ar. selḳ, Far. zeden) *Ḳaçan kim gide ḳorḳu uralar sizi diller bile…*223b1=33:19

=> ayaḳ ur- 39b3=21:13, meṣel ur- 71a1=22:73, 112b2=25:39, 187a4=29:43, 198b1=30:28, 206a1=30:58

urış-: vuruşmak, savaşmak.

=> biri biri birle urış- 158b4=28:15

urūz (< Far. rūzī): rızık.

(Ar. rızḳ, Far. rūzī) *Ya mümkin bolmaya anlara imīn dirile andın yanġa yimişler dükeli dürlü urūz bizüm ḳatumuzdan.* 169b3=28:57

us: us, akıl

(Ar. ʿaḳl, Far. ḫıred) *Kim artuḳları anlarun ussı yoḳ durur.* 191b2=29:63

u.-suĸuz [-suŋuz] 48a3=21:67

u.-ları 185a5=29:35

us birle aŋla-: akletmek, düşünmek, aklını kullanmak.

(Ar. ʿaḳl, Far. ḫıred dāşten) *Taŋ͡grı maşrıḳun ve maġrıbuĸ ve daḳı ne kim bar ol iki ara eger us birle aŋlasaḳuz [aŋlasaŋuz].* 121a3=26:28

ussı/usları bar: akıllı, aklını kullanan.

(Ar. ʿaḳil, Far. ḫıred dārend) *Kim anda ḥüccetler durur ol ḳavma kim usları bar durur.* 197b4=30:24

u.-ısa 199a1=30:28

uslu: 1. akıllı, akıl ve anlayış sahibi.

(Ar. lubb, Far. ḫıred) *Kim anda ḥüccetler durur uslulara.* 23a3=20:54

(Ar. nuhyeᵗ, Far. ḫudāvendān-ı ḫıred) ... *kim yürirleridi yirlerinden kim anda ḥüccetlerdür uslulara.* 35b5=20:128

(Ar. ulīʾl-ebṣār, ḫudāvendān-ı çeşmhā) *Döndüre Tan͡grı düni gündüze kim anda ʿibret durur uslulara.* 99b2=24:44

2. şükreden.

(Ar. şekūr, Far. sipās dārende) *Kim anda ʿibret bola dükeli usluya ve ṣaburluya.* 241a2=34:19

uşaḳ: daha küçük.

(Ar. aṣġār, Far. ḫurd-ter) *Gizlenmeye andan bir ẕerre aġırı göklerde ve daḳı yirde ve andan uşaḳ ve andan uluraḳ meger kim Ḳurʾān içinde.* 237b1=34:3

uşaḳ oġlan: henüz ergenlik çağına gelmemiş çocuk.

(Ar. ṭıfl/eṭfāl, Far. kūdek/ān) *Ḳaçan kim yite uşaḳ oġlanlar sizden düş görmekligi birle gerek kim destūr dileyeler.* 103a4=24:59

uşbu: bu, işte bu.

(Ar. haẕā, Far. īn) *Bu işi eyledi ol ululara uşbu.* 47b2=21:63

utan-: utanmak, çekinmek.

(Ar. istiḥyāʾ, Far. şerm) *Geldi Mūsāʾya biri ol iki ḳızdan, barurıdı utanu.* 161a5=28:24

(Ar. istiḥyāʾ, Far. şerm dāşten) *Tan͡grı utanmaz ḥaḳdan.* 232b3=33:53

u.-ur 232b2=33:53

uy-: 1. uymak, tabi olmak.

(Ar. ittibāʿ, Far. pesrevī kerden) *Ol gün uyalar oḳıyana, egrilik yoḳ anġa.* 32a5=20:108

(Ar. ittibāʿ, Far. mutābaʿat kerden) *Ol kişi kim uymadı anġa...* 18a5=20:16

u. 7a5=19:43

u.-dılar 10a4=19:59, 136a5=26:215, 199a1=30:29

u.-dılarıdı 241a3=34:20

u.-arlar 168a2=28:50

u.-arısa 91b3=24:21, 164b1=28:35

u.-ḳıl 209a5=31:15

u.-uḳ [-uŋ] 29b5=20:90

u.-avuz 211a1=31:21

u.-alum 168a1=28:49

u.-alar 55b4=22:3

u.-maḳ [-maŋ] 91b2=24:21

(Ar. iṭāʿat, Far. fermān burden) *Biz uyduḳ ulularumuza...* 235b2=33:67

(Ar. teṭayyur, Far. giriften) *Sanġa mı uyalum veyā anġa mı…* 147a1=27:47

(Ar. - , Far. -) *Kim uydılarıdı anġa meger bir gürūh kim* **uymadılar** *müʾminlerden.* 241a4=34:20

2. inanmak, iman etmek, amenü olmak.

(Ar. īmān, Far. girevīden) *Uyalım mı iki ere kim bizüm bigi durur.* 78b4=23:47

u.-duḳ 168b2=28:53

u.-dılar 10a5=19:60, 12b3=19:73, 67b4=22:56, 189a4=29:52

u.-madı 18a5=20:16, 38b3=21:6

u.-madılar 138a3=27:4

u.-arsız 175b1=28:80

u.-ar mısız 38b3=21:6

u.-alar 192a5=29:67

u.-mayavuz 243a2=34:31

u.-mayalar 42b2=21:30, 78b2=23:44

uyan: inanan, iman eden.

(Ar. müʾmin/ūn, Far. girevīde/gān) *Bel anlar ṭaparlarıdı perīlere, artuḳı anlarun anlara uyanlar durur.* 245b2=34:41

u.-ları 128a5=26:118

u.-lardan 77b4=23:38

uyı-: uyumak.

(Ar. menām, Far. ḫˇāb kerden) *Ve anun ḥüccetinden durur dünin uyıduġuḳuz [uyıduġuŋuz] ve günin rūzi isdeyür bolduġuḳuz kendü faẓlından.* 197a4=30:23

uyḳu: uyku.

(Ar. nevm, Far. ḫˇāb) *Ol kim eyledi size … uyḳuyı ārām maḳāmı.* 113b4=25:47

uzan-: uzamak, uzun gelmek.

(Ar. ṭūl, Far. derāz şoden) *Rūzgār uzandı mı size ʿahduḳuza…* 28b5=20:86

uzun: uzun.

uzun bol-: uzun olmak, uzamak, geçmek.

(Ar. teṭāvul, Far. derāz şoden) *Bel vaʿde birdük bunlara ve daḳı atalarına kim uzun boldı bunlara ʿömrleri.* 45a1=21:44

uzan-: geçmek, uzun zaman geçmek.

(Ar. teṭāvul, Far. derāz şoden) *Lākin biz yaratduḳ ḳavmlar, uzandı anlara rūzgār.* 166b3=28:45

Ü

ücret (Ar.): ücret, mükafat, ödül.

(Ar. ecr, Far. müzd) *Bola mı sizden ücret bize eger biz ġālib bolurısavuz?* 122a3=26:41

ü.-den 246b4=34:47

ücrete dut-: ücretle tutmak, ücret karşılığı çalıştırmak.

(Ar. istiʾcār, Far. be-müzd giriften) *İy ata! Ücretine dut kim yigrek durur ol kim ücrete dutduŋ kim ḳavī ve emīn durur.* 161b4-5=28:26

üç: üç.

(Ar. s̱elās̱eᵗ, Far. sih) *Senüŋ āyetün ol durur, söz söylemeyesin ādemīlere üç dün ve daḳı üç gün ṭoġru.* 2a3=19:10

ü. 102b3=24:58, 102b5=24:58

üçegü: üçer, üçer üçer.

(Ar. s̱ülās̱e, Far. segāne) *Şükr Tan͡grıya yaradıcıdur gökleri ve yiri ve eyleyicidür ferişteleri ve peyġāmberleri ḳanad issileri ikeġu, üçegü, dördegü.* 248a3=35:1

üçün: için, sebebiyle, üzerine. **krş. içün**

(Ar. ʿalā, Far. ber) *Dilemedüm sizden anun üçün hīç müzd.* 130a5=26:145

ü. 18b2=20:18

(Ar. li, Far. -) *Ve ḳoyalum terāzūyı ṭoġru, ḳıyāmet güni üçün.* 45b2=21:47

ü. 61a3=22:26, 74b5=23:20

(Ar. li, Far. ān çi) *Atam sini oḳır kim ʿivaż ḳıla sanġa su birdügüŋ üçün bize.* 161b1=28:24

(Ar. li, Far. behr) *Her kim ġazā ḳıldı, ġazā ḳıla kendü nefsi üçün...* 178b2=29:6

ü. 201b4=30:40

(Ar. bi-, Far. -) *Yoḳ durur bunlara ṭarlıḳ kim buraḳalar ṭonlarını andan artuḳ kim çıḳmışdur ziynet üçün.* 103b3=24:60

ü. 122b1=26:44

(Ar. bi-, Far. be-) *Buyururıduḳuz bize kim kāfir bolavuz Tan͡grı üçün eyleyevüz anı hemtālar.* 243b5=34:33

ü. 118a1=25:75, 186a5=29:40, 189a5=29:52, 224b4=33:24

(Ar. - , Far. -) *Ve daḳı dostlıḳ üçün dost.* 127a1=26:101

ü. 105a3=24:62, 113b5=25:47, 117b2=25:72, 197b2=30:24, 211a5=31:23, 213b1=31:33

=> ne üçün 107a5=25:7, 110a1=25:21, 111b1=25:32, 146b4=27:46, 146b5=27:46, 167a4=28:47, 188b4=29:50; anun [anuŋ] üçün 30b3=20:96, 39b3=21:12, 40b1=21:18, 50b1=21:82, 127b2=26:109, 203a4=30:46; anun [anuŋ] üçün kim 77b5=23:38, 151b1=27:70, 153b5=27:85, 159a1=28:15, 162a1=28:27, 168a5=28:51, 168b5=28:54, 216a5=32:14; anuĸ [anuŋ] üçün kim 147b5=27:52

üküş: çok.

(Ar. - , Far. -) *Ve Taŋ̂rı üküş yarlıġayıcı durur ve bağışlayıcı.* 92a5=24:22

ümīd (Far.): ümit, arzu, dilek, rağbet.

(Ar. raġab, Far. ümīd) *... dilerler bizi ümīd birle ve ḳorḳu birle.* 51b5=21:90

(Ar. ṭamaʿ, Far. ümīd) *Oḳıyalar Taŋ̂rılarını … ümīd birle.* 216b3=32:16

ü. 197b2=30:24

(Ar. recāʾ, Far. ümīd) *Her kimüŋ ümīdi barısa Taŋ̂rı dīdārına kim ire idi Taŋ̂rı vaʿdesi gele.* 178a5=29:4

ü.-üĸ [-üŋ] 177a2=28:86

ü.-leri 109b5=25:21, 112b4=25:40

(Ar. - , Far. ümīd) *Ve arınsunlar anlar kim ümīdleri yoḳdur nikāḥ ḳılmaḳa kim muḥtācsuz ḳıla bunları Taŋ̂rı kendü faẓlından.* 95b3=24:33

ü.-leri 103b1=24:60

ümīd dut-: beklemek, ümit etmek, dilemek.

(Ar. terabbuṣ, Far. çeşm dāşten) *Dükeli ümīdlüvüz ümīd dutduḳ imdi bilüŋ kim yol iyeleri ṭoġru ve kim ṭoġuraḳ.* 37a5=20:135

(Ar. recāʾ, Far. ümīd dāşten) *İy ḳavm! Ṭapu ḳıluĸ Taŋ̂rıya ve ümīd dutarısaŋuz ḳıyāmet günine ve yürimeŋ yirde fesād ḳılanlar.* 185b1=29:36

ümīdi bol-: ummak, ümit etmek.

(Ar. recāʾ, Far. ümīd dāşten) *Ṭoġru, bar durur size Taŋ̂rı peyġāmberlerinden eyü ḫūb anun kim ümīdi bola Taŋ̂rıya ve ḳıyāmet günine...* 224a3=33:21

ümīdlü (Far. + T.): bekleyen, ümit ve intizar eden.

(Ar. muterabbiṣ, Far. çeşm dārende) *Dükeli ümīdlüvüz ümīd dutduḳ imdi bilüŋ kim yol iyeleri ṭoġru ve kim ṭoġuraḳ.* 37a5=20:135

ümmet (Ar.): ümmet, toplum.

(Ar. ümmeᵗ, Far. gürūh) *Her ümmete eyledük ḥacc maḳāmı.* 69b3=22:67

ü.-üŋüz 79a5=23:52

ü.-e 62b4=22:34

ün: ses, uğultu, sayha.

(Ar. ḥasīs, Far. āvāz) *İşitmeyeler anun ününi.* 53b2=21:102

(Ar. ṣavt- aṣvāt, Far. āvāz-āvāzhā) *Aḳlu dut ünüŋ kim ünlerüŋ zişti eşekler üni durur.* 210b1=31:19

ü.-leri 32b1=20:108

(Ar. ṣayḥat, Far. āvāz) *Dutdı bunları ün ḥaḳ birle.* 78a1=23:41

ün gel-: seslenilmek.

(Ar. münādāt, Far. āvāz dāden) *Anda barıcaḳ ün geldi bir deredin yaṅa kim bereketlü maḳām idi aġaçdan kim: "İy Mūsā..."* 163a1=28:30

=> aŋlu ün 32b2=20:108; görklü ün birle 111b3=25:32

ür- (I): seçmek, seçkin kılmak, tercih etmek.

(Ar. ictibāʾ, Far. güzīden) *Kim ol ürdi sizi...* 72a1=22:78

ü.-di 34b3=20:122

ü.-dük 10a1=19:58

(Ar. iŋtiyār, Far. ber güzīden) *Ve ben ürdüm sini...* 17b5=20:13

(Ar. iṣṭifāʾ, Far. ber güzīden) *Şükr Taŋ̑rıya ve selām bolsun andan kendü ḳullarına anları kim ürdi.* 149a1=27:59

ü.-di 71b1=22:75

(Ar. iṣṭināʿ, Far. ber güzīden) *Ürdüm sini kendü sözüm birle.* 21a3=20:41

ür- (II): üflemek, üfürmek.

(Ar. nefŋ, Far. demīden) *Ürdük aṅa bizüm yilümüzden.* 52a1=21:91

ü.-eler 31b4=20:102, 85a3=23:101, 154a3=27:87

ürmeklik: tercih etme, seçim yapma.

(Ar. ŋiyereᵗ, Far. güzīden) *Ve Taŋ̑rık yarada anı kim dileye ve iŋtiyār ḳıla anı kim olmaya anlara ürmeklik.* 172a3=28:68

üst/d: üst.

(Ar. ʿalā, Far. ber) *Anlar kim ḥaşr ḳılalar yüzleri üstine...* 111b5=25:34

üsdine 99b3=24:45, 99b4=24:45

(Ar. fevḳ, Far. zever) *Yaratduḳ üsdüŋüzde yidi ḳat gök...* 74a4=23:17

üsdine 98b1=24:40

ü.-lerinden 189b5=29:55

(Ar. fevḳ, Far. zevrān v zeverān) *Anun üstinde bulıt ḳaraŋgular bir niceye bir nice üsdinde.* 98a5=24:40

(Ar. fevḳ, Far. ber) *Kim geldiler size üsdüŋüzden ve altuḳuzdan...* 221b1=33:10

(Ar. fi, Far. ender) *Ḳaçan kim bineler gemü üstine oḳıyalar...* 191b5=29:65

üsdinde 195b3=30:15

=> biri biri üsdine 99a2=24:43; dizi/dizleri üstine düşmiş 12a1=19:68

üstüne ḳo-: memur edilmek, vazifelendirmek.

(Ar. tevkīl m., Far. gümāşte āmeden) *Cānuḳuzı ala ʿAzrāil ol kim sizüŋ üstüŋüze ḳodılar.* 215b4=32:11

üze: üzerine, -e doğru.

(Ar. ilā, Far. ber) *Oḳıdılar anı anlar üze.* 189a1=29:51

üzüm: üzüm, üzüm bağı.

(Ar. ʿineb, Far. engür/hā) *Ḫurmadan ve üzümlerden size bola anda yimişler çoḳ ve andan yiyesiz.* 74b3=23:19

V

vācib (Ar.): gerekli, lüzumlu, takdir edilmiş.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. vācib) *Bize vācib idi yārī ḳılmaḳ müʾminlere.* 203b2=30:47

vācib bol-: vacip olmak, hak olmak, lüzumlu olmak, gerekmek.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. vācib āmeden) *Vācib boldı anġa ʿazāb.* 59b2=22:18

(Ar. ḥaḳḳ, Far. vācib şoden) *Eyitdiler anlara kim vācib boldı bunlara...* 171a2=28:63

v.-dı 216a2=32:13

vācib ḳıl-: farz etmek, emretmek.

(Ar. farż, Far. vācib kerden) *Ol kim vācib ḳıldı sanġa Ḳurʾān'ı...* 176b4=28:85

v.-duḳ 87b2=24:1, 231a4=33:50

vaʿd (Ar.): vaat. **krş. vaʿde**

vaʿd ḳıl-: vaat etmek.

(Ar. vaʿd, Far. vaʿde kerden) *Vaʿd ḳılmaya Tañ̂grı...* 221b5=33:12

vaʿde (Ar.): 1. vaat, verilen söz.

(Ar. vaʿd, Far. vaʿde) *Ḳaçan bola bu vaʿde eger siz ṭoġru sözlü bolurısaḳuz.* 242b4=34:29

v. 9a4=19:54, 28b4=20:86, 39a3=21:9, 43b5=21:38, 54a2=21:104, 108b5=25:16, 151b2=27:71, 170b3=28:61

v.-mi 29a2=20:86

v.-ĸi [-ŋi] 29a2=20:87

v.-si 10b3=19:61, 158a5=28:13, 206a5=30:60, 207b4=31:9, 213b2=31:33, 249a1=35:5

v.-sini 193b3=30:6

v.-i 66a1=22:47

2. vade, süre, ecel.

(Ar. ecel, Far. vaʿde) *Ve eger söz degül mi kim ilerü dutdı Çalabuĸdan barıdun lāzım ve vaʿdeye belgülü.* 36a2=20:129

v. 56a5=22:5, 189b1=29:53, 194a2=30:8

v.-si 178a5=29:5

v.-sini 162b2=28:29

v.-din 62b3=22:33

(Ar. mevʿid, Far. vaʿde) *Getürevüz sanġa cādūlıḳ ancılayın eylegil aramuzda ve araḳuzda vaʿde kim ḫilāf ḳılmayasın anı biz ve ne sen bir yirde ṭoġru.* 23b4=20:58

=> iki vaʿde 162a5=28:28

vaʿde bir-: 1. faydalandırmak, nimet vermek.

(Ar. temtīʿ, Far. berḫūrdārī dāşten) *Bel vaʿde birdük bunlara...* 44b5=21:44

2. hazırlamak.

(Ar. iʿtād, Far. saḫten) *Vaʿde birdük ẓālimlere ʿaẕāb derdlü.* 112a5=25:37

3. süre tanımak, bakmak.

(Ar. inẓār, Far. zamān dāden) *Fetḥ güni müʾminlerüḳ assı ḳılmaya anlara kim kāfir boldılar īmān getürmekleri anlara vaʿde birmeyeler.* 218b5=32:29

vaʿde bol-: mühlet vermek, bekletmek.

(Ar. munẓar, Far. zamān dānende/gān) *Hīç bize vaʿde bola mı?* 135b1=26:203

vaʿde eyle-: vaat etmek, vaatte bulunmak.

(Ar. vaʿd, Far. vaʿde kerden) *Ol kim vaʿde eyleyeler size.* 54b3=21:109

vaʿde it-: istifade ettirilmek.

(Ar. temtīʿ, Far. vaʿde kerden) *Assı ḳılmadı anlara eyle kim barıdı vaʿde itmişler.* 135b4=26:207

vaʿde ḳıl-: 1. vaat etmek.

(Ar. vaʿd, Far. vaʿde kerden) *Budur ol kim vaʿde ḳıldı bize Tañgrı ve peyġāmberi.* 224a5=33:22

v.-dı 10b2=19:61, 70b5=22:72, 101b2=24:55, 108b3=25:15, 193b2=30:6

v.-duḳ 27b3=20:80

v.-dılar 83a1=23:83, 151a3=27:68

v.-madı mı 28b4=20:86

v.-mışuz 170b3=28:61

v.-avuz 84b1=23:95

v.-alar 13a2=19:75, 77b2=23:36, 84a4=23:93

v. mi ḳ.-a 77a5=23:35

(Ar. mevʿid, Far. vaʿdegāh) *Vaʿde ḳılduġuḳuz [ḳılduġuŋuz] sizüŋ āsāyiş güni durur, kim dirileler ādemīler ḳuşluḳın.* 23b5=20:59

2. hazırlamak.

(Ar. iʿtād, Far. besaḫten) *Vaʿde ḳılduḳ ol yalan diyene ḳıyāmeti oṭ, yaʿni ṭamuda.* 108a3=25:11

(Ar. iʿdād, Far. besaḫten) *... vaʿde ḳıldı Taṅg͡rı anlara yarlıġamaḳ ve çoḳ ş̱evāb.* 227b4=33:35

vaʿde ḳılın-: vaat edilmek.

(Ar. vaʿd, Far. vaʿde kerden) *Andan … vaʿde ḳılındı idi anlara.* 135b3=26:206

vaʿde ḳılınmış: vaat olunmuş, vaat edilmiş.

(Ar. vaʿd, Far. vaʿde kerde/gān) *Bu durur … vaʿde ḳılınmış.* 53b5=21:103

vaʿde ḳılmışlar: vaat edilmiş, kararlaştırılmış.

(Ar. mīḳāt, Far. vaʿde konende) *Dirildiler cāḏ̱ūlar vaʿde ḳılmışlar bir maʿlūm gün.* 121b5=26:38

vaʿde vir-: mühlet vermek.

(Ar. inẓār, Far. zamān dāden) *Kim gele bunlarun bile … bunlara vaʿde vireler.* 44a5=21:40

vaʿde yiri: belli, belirlenmiş zaman.

(Ar. mīʿād, Far. vaʿdegāh) *Sizedür vaʿde yiri ol gün...* 242b5=34:30

vaʿdelenmiş (Ar. + T.): ecel, vaat edilmiş zaman.

(Ar. ecel, Far. nām-zede) *Bizden ötmeyeler ḳavmdan kendülere vaʿdelenmişler ve soḳa ḳalmayalar.* 78a3=23:43

vaʿdegāh: vaat edilen.

(Ar. mevʿid, Far. vaʿdegāh) *Kim sanġa vaʿdegāh durur...* 31a1=20:97

vaḥy (Ar.): işaret, vahiy.

(Ar. īḥāʾ, Far. vaḥy) *Ol kim **vaḥy** idi ḳılınmış.* 20a3=20:38

(Ar. vaḥy, Far. vaḥy) *Eylegil gemü … vaḥyümüzde.* 76a1=23:27

(Ar. ẕikr, Far. vaḥy) *Ṭoġrulıḳ birle kim, yazduḳ Zebūr kitābında vaḥyden soḳra Dāvud kim yir uçmaġuḳ mīrāṯ ileteler anı, ḳullar eyüler.* 54a3=21:105

vaḥy ḳıl-: 1. vahyetmek, vahiy göndermek.

(Ar. īḥāʾ, Far. vaḥy kerden) *Vaḥy ḳıldı banġa Çalabum.* 247a3=34:50

v.-duḳ 20a2=20:38, 75b5=23:27, 123a4=26:52, 124a2=26:63

v.-dılar 22a3=20:48, 41b2=21:25

v.-ur 219a4=33:2

v.-alar 18a1=20:13, 54b1=21:108, 187b1=29:45

(Ar. īḥāʾ, Far. peyġām dāden) *Vaḥy ḳılduḳ Mūsā dapa…* 27a2=20:77

v.-duḳ 48b4=21:73

2. bildirmek, anlatmak, haber vermek.

(Ar. īḥāʾ, Far. vaḥy kerden) *Ve daḳı vaḥy ḳılduḳ Mūsā anasına...* 156b4=28:7

vaḥy ḳılın-: vahyedilmek.

(Ar. īḥāʾ m., Far. vaḥy kerde āmeden) *Ve biribimedük mi sinden ilerü meger erenler, vaḥy ḳılındı bunlardın yanġa?* 38b5=21:7

vaḳt (Ar.): vakit, zaman, müddet.

(Ar. ḥīn, Far. hengām) *Buraḳ bunları yolsuzlıḳlarında tā vaḳt gelince, yaʿni ḳıyāmet.* 79b3=23:54

v.-e 75b4=23:25, 54b5=21:111

v.-ında 158b3=28:15

(Ar. ināʾ, Far. vaḳt) *Gice vaḳtlarında tesbīḥ ḳıl...* 36a4=20:130

(Ar. - , Far. vaḳt) *Kim baḫīllerdür size, ḳaçan kim bola ḳorḳu vaḳtı, göresin anları kim sanġa baḳalar döne gözleri eyle kim örteler anġa ölümden.* 223a5=33:19

(Ar. - , Far. -) *Küydi yıraḳ vaḳt hüdhüd ve eyitdi:...* 141b5=27:22

v.-dan 149a2=27:60

=> ol vaḳt 108a4=25:12, 222b4=33:16; ol vaḳt kim 44a2=21:39, 102b4=24:58, 196a1=30:17; ol vaḳta degin kim 82a3=23:77; ol vaḳtın kim 11b2=19:66, 33b4=20:116, 60a2=22:22, 83b5=23:91, 113a3=25:42, 120a4=26:20; öyle vaḳtı 102b4=24:58, 196a3=30:18

vaʾllāhi (Ar.): Allah için, Allah hakkı için.

(Ar. vaʾllāhi, Far. ve be-ḫudāy) *Vaʾllāhi didi kim…* 47a1=21:57

var-: varmak, gitmek, (gemi) yüzmek.

(Ar. cereyān, Far. reften) *Görmez misin … gemüyi kim varur deñgizde Tañgrı emri birle.* 69a5=22:65

vaṣf (Ar.): nitelik, hâl, sıfat.

vaṣf eyle-: söylemek, vasfetmek, sıfat isnat etmek.

(Ar. vaṣf, Far. goften) *Çalabumuz mihrlü, yārī andan dileyeler anġa kim vaṣf eyleyeler.* 55a1=21:112

vaṣf ḳıl-: vasıflandırmak, söylemek, sıfat isnat etmek.

(Ar. vaṣf, Far. goften) *Arı durur ʿarş Tañgrısı, andan kim aḳa vaṣf ḳılalar.* 41a2=21:22

vaṣīyet (Ar.): tavsiye.

vaṣīyet ḳıl-: tavsiye etmek, buyurmak, emretmek.

(Ar. īṣāʾ, Far. vaṣīyet kerden) *Vaṣiyet ḳıldı banġa namāz ḳılmaġa...* 5b2=19:31

v.-duḳ 178b5=29:8, 208b5=31:14

vāveylā (Ar.): çığlık, yaygara, feryat.

vāveylā oḳımaḳ: helak olma, yok olma.

(Ar. ṣubūr, Far. vāveylā ḫˇānden) *Ḳaçan kim düşeler ol ṭar yire bağlanmışlar, oḳıyalar anda vāveylā oḳımaḳ.* 108b1=25:13

vāy: vay, eyvah, yazıklar olsun!

(Ar. Vey, Far. vāy) *Kim vāy ol kişilere kim kāfir boldılar...* 6b1=19:37

v. 24a2=20:61

(Ar. vey, Far. vey) *Vāy anġa!* 176a1=28:82

v. 176a4=28:82

(Ar. veyl, Far. vāy) *Vāy bize kim ġafletde idüḳ bundan.* 53a1=21:97

v. 40b1=21:18, 45b1=21:46, 175b1=28:80

(Ar. yā vayletā, Far. yā vāy) *Vāy banġa!* 111a1=25:28

=> iy vāy 39b5=21:14

ve: 1. ve.

(Ar. ve, Far. ve) *Ve bunlar anda sözi eyü işitmeyeler.* 53a5=21:100,

(Ar. ve, Far. ve hemī) *Ve destūr dileyeler bir gürūh anlardan…* 222a2=33:13

(Ar. fe, Far. pes) *Bile anlar kim birdiler ʿilm ol durur ḥaḳ ve ṭoġru...* 67a4=22:54

(Ar. ve, Far. -) *Yiŋüz andan ve ṭaʿām birüŋ dilemeyiciye...* 63b2=22:36

(Ar. fe, Far. -) *Buldum anı kim bulmazsın anı ve getürdüm sanġa...*142a1=27:22

(Ar. - , Far. ve) *Ve perhīzlü idi.* 2b3=19:13

(Ar. - , Far. hemī) *ʿİvaż birevüz anlara … ve işledileridi.* 178b5=29:7

(Ar. - , Far. -) *Söz söylemeyesin ādemīlere üç dün ve daḳı üç gün...* 2a3=19:10

2. veya, ya da.

(Ar. ev, Far. yā) *Assı ideler mi size ve ziyān ḳılalar mı?* 125a1=26:73

3. o zaman, öyleyse

(Ar. fe, Far. tā) *Ve getürsün bize ḥüccet...* 38b2=21:5

4. ama, fakat

(Ar. ve ammā, Far. ammā) *Ve anlar kim kāfir boldılar...* 195b3=30:16

(Ar. ve lākin, Far. ve likin) *Ve anı kim ḳaṣd birle işleyesiz.* 220a3=33:5

5. ancak, eğer.

(Ar. in, Far. -) *Degül misin sen yol gösterici gözsüzlere anlarun ḍalāletlerinden ve işitdürimeyesin meger anġa kim īmān getüre āyetlerümüze.* 204b5=30:53

6. sonra.

(Ar. ṣumme, Far. pes) *...ne kim ikisi arasında barısa altı günde ve müstevlī durur ʿarşa.* 214b3=32:4

ve daḳı: ve, ve de, ve dahi.

(Ar. ve, Far. ve) *Ve daḳı girdi banġa ḳocalıḳ.* 1a1=19:4

(Ar. - , Far. -) *Ve daḳı diye: "Vāy banġa!..."* 111a1=25:28

velā/īkin: ancak, fakat, velakin.

(Ar. ve lākin, Far. ve līkin) *Velākin çoḳı ādemīlerüŋ bilmeyeler.* 244b1=34:36 v. 65b4=22:46, 166b2=28:45, 199b1=30:30, 205b3=30:56; (velīkin) 63b4=22:37, 158a5=28:13

ver-: vermek. **krş. vir-**

=> żarar verici 50b3=21:83

vesvese (Ar.): vesvese, şüphe, kuruntu.

(Ar. hemze^{t}, Far. vesvese/hā) *Yā Rab! Sıġındum sanġa vesveselerinden dīvlerün.* 84b3=23:97

vesvese ḳıl-: vesvese ettirmek, endişelendirmek.

(Ar. vesvese^{t}, Far. vesvese kerden) *Vesvese ḳıldı İblīs anġa…* 34a4=20:120

veyā: veya, ya da, yahut, yoksa.

(Ar. ev, Far. yā) *Ḳalduḳ yirde ya bir gün veyā günün bir nicesi...* 86b2=23:113

v. 73a2=23:6, 94b3=24:31, 98a4=24:40, 233a3=33:54

(Ar. em, Far. yā) *Veyā dileyesin bunlardan daşra çıḫarılmış Tañgrı çıḳarduḳı yigrek durur ve ol yigrek rūzī birenlerden.* 81b1=23:72

(Ar. ve em, Far. ve yā) *İy Mūsā! Kim sen bolasın kim buraḳasın veyā biz ilkin kimsene kim buraġa.* 24b5=20:65

v. 13a3=19:75

(Ar. e ve, Far. yā hemī) *Veyā görmeyeler mi ol kişiler kim kāfir boldılar...* 42a4=21:30

(Ar. ve īn, Far. ve ki) *Veyā geleler süler dilerler kim anlar bolalar ıraḳlar ʿArab arasında soralar ḫaberlerüŋüzi.* 223b4=33:20

(Ar. ve, Far. ve) *Ḥelāl bolmaya sanġa ʿavratlar, andan soḳra veyā bedel ḳılmaḳ bunlara hīç cüftler.* 232a1=33:52

vezīr (Ar.): yardımcı, destek olan, kurtarıcı.

(Ar. vezīr, Far. vezīr) *Eyledük anun birle ḳarındaşı Ḥārūn vezīr.* 112a2=25:35

v. 19b2=20:29

vir-: vermek. **krş. ver-**

=> vaʿde vir- 44a5=21:40

vīrān (Far.): yıkık, yıkılmış.

vīrān ḳıl-: yıkmak, harap etmek, viran etmek.

(Ar. tehdīm m., Far. vīrān kerden) *Vīrān ḳılarıdı ṣavmaʿaları...* 64b1=22:40

vur-: 1. vurmak, sertçe çarpmak. **krş. ur-**

(Ar. celd, Far. zeden) *Tāziyāne vurun anlara seksen kez tāziyāne.* 88b1=24:4

=> ayaḳ vur- 39b3=21:12; çapla vur- 159a1=28:15; meṣel vur- 107b4=25:9

Y

yā: ey, ya!

(Ar. yā, Far. yā) *Yā Rab benden ḫoşnūd bolasın!* 28a5=20:84

y. 111a3=25:30

(Ar. - , Far. yā) *Yā Rab! Artur baṅġa ʿilm.* 33b2=20:114

y. 35a4=20:125, 51b2=21:89, 75b4=23:26, 76b1=23:29, 84b3=23:97, 84b5=23:99, 116a5=25:65, 119a5=26:12, 146a5=27:44, 161a3=28:24, 184a4=29:30

(Ar. - , Far. -) *Ve yād ḳıl yā Muḥammed bu kitābda Meryem'i.* 2b5=19:16

y. 7a1=19:41, 12b5=19:75, 45a3=21:45, 220b4=33:7

ya: 1. ya da, veya, yoksa

(Ar. em, Far. yā) *Göre görünmezi ya ṭuta Tañgrı ḳatında ʿahd.* 13b4=19:78

y. 13a2=19:75, 28b5=20:86, 41a3=21:24, 46b3=21:55, 54b3=21:109, 81a2=23:68, 81a2=23:69, 81a3=23:70, 108b3=25:15, 113a5=25:44, 129b3=26:136, 142b5=27:27, 145a5=27:40, 145b2=27:41, 149b1=27:61

(Ar. em, Far. yā hemī) *Kim iftirā ḳıldı Tañgrıya yalan ya anun birle delülik durur?* 238a5=34:8

(Ar. ev, Far. hemī) *Ya sanasın kim artuḳı bunlardan işidürler...* 113a5=25:44

(Ar. ev, Far. yā) *Barmaḳuz yirde bola bunlarun ḫātırları ṭuyalar anı ya ḳulaḳları işideler anı.* 65b3=22:46

y. 16a4=19:98, 17b2=20:10, 21b1=20:44, 67b3=22:55, 68a3=22:58, 88a3=24:3, 88a4=24:3, 94b3=24:31, 94b4=24:31, 94b5=24:31, 95a1=24:31, 95a2=24:31, 104a2=24:61, 104a3=24:61, 104a4=24:61, 104a5=24:61, 104b1=24:61, 104b2=24:61, 105b3=24:63, 107b1=25:8, 110a1=25:21, 116a1=25:62, 126b1=26:93, 138b3=27:7, 157b1=28:9, 162b5=28:29, 169b2=28:57, 182b2=29:24, 192b2=29:68, 209b4=31:16, 222b4=33:16, 223a1=33:17, 224b5=33:24, 238b3=34:9, 242a3=34:24

(Ar. ev, Far. yā hemī) *Ya barmayalar mı yirde…* 194a4=30:9

(Ar. fe, Far. yā) *Buraḳ anı tābūtda buraḳ anı deñgize ya buraḳa anı deñgiz ḳıraḳına duta anı benüm düşmanum ve anun düşmanı.* 20a4=20:39

(Ar. ṣumme, Far. pes) *Tañgrı yolında ya depelendiler ya kendüler öldi.* 68a2=22:58

(Ar. ve, Far. ve) *Ḳudret birilmedi gerü döndürmege ya meded ḳılmaġa.* 109b1=25:19

(Ar. - , Far. yā) *Gönglüllerinde sayrulıḳ durur gümānlu idiler ya ḳorḳalar kim cevr ḳıla Tañrı bunlara ve peyġāmberine.* 100b2=24:50

y. 134b5=26:197

(Ar. - , Far. -) *Ḳalduḳ yirde ya bir gün veyā günün bir nicesi...* 86b2=23:113

2. hayret, istihza ifade eder.

(Ar. yā, Far. e) *Ya belürmedi ol kim ilerüki kitāblardan idi.* 37a1=20:133

3. için, diye.

(Ar. li, Far. yā) *Ve urmayalar ʿavratlarını ayaḳları birle ya bileler anı kim örtilü bola bezeklerinden.* 95a3=24:31

yād (Far.): anma, yad.

yād ḳıl-: zikretmek, anmak, hatırlamak.

(Ar. ẕikr, Far. yād kerden) *Yād ḳıldılar Tañrıyı çoḳ.* 137a5=26:227

y. 2b5=19:16, 7a1=19:41, 8b3=19:51, 9a2=19:54

y.-uŋ 63a5=22:36; yād ḳıluḳ 229a5=33:41

y.-a 43b2=21:36

y.-maḳ 43b3=21:36, 187b3=29:45

y.-maḳdan 21a4=20:42

y.-maġum 18a2=20:14

yādigār (Far.): zikir, hatıra, anı.

(Ar. ẕikr, Far. yādigārī) *Ve birdük sanġa bizüm yaḳınumuzdan yādigār.* 31b1=20:99

yādigār bol-: nasihat etmek, öğüt vermek.

(Ar. vaʿż, Far. yād kārī) *Biribimedük sanġa bu Ḳurʾān'ı, kim sen renciyesin; meger yādigār bolġa anġa kim ḳorḳa.* 16b3=20:3

yaġ: yağ.

=> zeytūn yaġı 74b5=23:20

yaġ-: yağmak.

(Ar. imṭār, Far. bārān kerden) *Geldiler ol köye ol kim yaġar anda yavuz yaġmur.* 112b3=25:40

yaġdur-: yağdırmak.

(Ar. imṭār, Far. bārānīden) *Ve yaġdurduḳ anlara yaġmur.* 132b3=26:173

y.-duḳ 148b4=27:58

yaġmur: yağmur.

(Ar. ʿarīm, Far. bārān) *Yüz döndürdiler biribidük anlara sīl suyını yaġmurdan.* 240a5=34:16

(Ar. ġayṣ, Far. bārān) *Kim aşaġa biribir yaġmurı...* 213b4=31:34

(Ar. maṭar, Far. bārān) *Ve yaġdurduḳ anlara yavuz yaġmur…* 148b4=27:58

y. 112b4=25:40, 132b3=26:173

y.-ı 132b4=26:173

y.-ları 148b4=27:58

(Ar. raḥmeṯ, Far. bārān) *Oldur ol kim biribidi yilleri perākende kendü yaġmurı ileyince ve aşaġa biribidük gökden arı su.* 114a1=25:48

(Ar. vadḳ, Far. bārān) *Andan göresin yaġmur daşra çıḳar anun arasından ve aşaġa biribidi gökden...* 99a3=24:43

y. 203b5=30:48

(Ar. - , Far. bārān) *Ve kim biribiye yilleri degme yanġadın yaġmur bile kendü raḥmeti içinde.* 150a3=27:63

yaḫdulu: parlak, aydınlatıcı.

(Ar. munīr, Far. rūşen) *Bereketlüdür ol kim eyledi gökde burūc ve daḳı eyledi anda çerāġ ve ay yaḫdulu.* 115b5=25:61

yaḳa: 1. yaka, göğüs yakası.

(Ar. ceyb, Far. girībān) *Güvür elüŋi yaḳaḳ [yaḳaŋ] içine...* 163b1=28:32

y.-larına 94b2=24:31

2. koyun boşluğu, koyun.

(Ar. ceyb, Far. ceyb) *Ḳoyḳıl elüŋi kendü yaḳaḳa [yaḳaŋa] çıḳa aḳ yaḳanḳdan [yaḳaŋ͡gdaŋ] yavuzlıḳsuz, doḳuz āyet içinde Firʿavn ve daḳı ḳavmına.* 139b2=27:12

yaḳın: yakın, kat, nezd.

(Ar. ledun, Far. nezdīk) *Ṭutayıduḳ ol bize yaḳın...* 40a4=21:17

y.-umuzdan 2b2=19:12, 31b1=20:99

y.-ınḳdan [-ın͡gdan] 1a4=19:5

y.-larında 79b2=23:53

(Ar. ʿind, Far. nezdīk) *Ve ol kim Tan͡grıya yaḳın durur..* 170b2=28:60

y.-ında 145a1=27:40

y.-dur 40b2=21:19

(Ar. ḳarīb, Far. nezdīk) *Bildürdüm size benüm berāberümde ve ben kim bilürüm kim yaḳındur ya ıraḳ ol kim vaʿde eyleyeler size.* 54b3=21:109

y. 235a3=33:63, 247a5=34:51

(Ar. aḳrab/īn, Far. nezdīk-ter/ān) *Ve ḳorḳıd ḳabīleki ve yaḳınları.*136a4=26:214

yaḳın bol-: cinsel münasebette bulunmak, yaklaşmak.

(Ar. mess, Far. sāvīden) *Ḳanda bola banġa oġul kim banġa sürinmedi ve yaḳın bolmadı ādemī?* 3b3=19:20

yaḳın eyle-: yaklaştırmak.

(Ar. izlāf, Far. nezdīk kerden) *Ve yaḳın eyledük anda ayruḳları.* 124a4=26:64

y.-diler 126a3=26:90

yaḳın gel-: yaklaşmak, yakınlaşmak.

(Ar. ḳurb, Far. nezdīk āmeden) *Yaḳın geldi ādemīlere ḳıyāmet güni.* 37b4=21:1

(Ar. iḳtirāb, Far. nezdīk āmeden) *Yaḳın geldi ḳıyāmet güni...* 52b5=21:97

yaḳın ḳıl-: yaklaştırmak.

(Ar. ṭaḳrīb, Far. nezdīk kerden) *Ve bolmaya māllaruḳuz ve daḳı oġlanlaruḳuz anġa kim yaḳın ḳıla sizi bize yaḳınlıḳ...* 244b3=34:37

y.-duḳ 9a1=19:52

yaḳındıraḳ: daha yakın.

(Ar. aḳrab, Far. nezdīk-ter) *Ve duʿā oḳıya anı kim ziyānı anuḳ yaḳındıraḳ bola assısından...* 58a3=22:13

yaḳınrak: daha yakın.

(Ar. ednā, Far. nezdīk-ter) *Oldur yaḳınraḳ kim rūşen ḳılasın gözlerini ve ġuṣṣa dutmayalar ve rāżı bolalar anġa kim birdük anlara.* 231b3=33:51

y. 234a5=33:59

(Ar. ednā, Far. nezdīk-terīn) *Yaḳınraḳ yirde ve anlar ġāliblıḳları ardınca ġālib bolalar.* 193a3=30:3

yaḳınlıḳ: yakınlık.

(Ar. zulfā, Far. nezdīkī) *Ve bolmaya māllaruḳuz ve daḳı oġlanlaruḳuz anġa kim yaḳın ḳıla sizi bize yaḳınlıḳ...* 244b3=34:37

yaḳınlıḳ eyle-: yaklaşmak, yanaşmak.

(Ar. ityān, Far. ferāz āmeden) *Kim irkeklere yaḳınlıḳ eylersiz cihānda?* 132a2=26:165

yaḳīn (Ar.): kesin, şüphesiz.

(Ar. yaḳīn, Far. üstüvār) *Buldum anı kim bulmazsın anı ve getürdüm sanġa Sebe şehrinden ḫaber yaḳīn.* 142a2=27:22

yaḳīn bolan: kesin olarak inanan, şüphesi olmayan.

(Ar. īḳān, yaḳīn būde) *Anlar kim ḳılalar namāzı, ve bireler zekātı, anlar ol dünyāda anlar yaḳīn bolanlar durur.* 206b5=31:4

yaḳīn bolmaduḳ: kesin olarak inanmayan, inancında şüphe olanlar.

(Ar. īḳān, Far. ne-yaḳīn şode) *Söz söyleye anlara kim ādemīler barıdı ḫüccetlerümüze yaḳīn bolmaduḳlar.* 153a5=27:82

yaḳīn olmış: kesin olarak inanan.

(Ar. mūḳin/ūn, Far. yaḳīn şode/gān) *Kim biz yaḳīn olmışlaruz.* 216a1=32:12

yaḳīnleri yoḳ: kesin olarak inanmayan, inancında şüphe olan.

(Ar. īḳān, Far. ne-yaḳīn dārende) *Yiyni ṭutmayalar sini anlar kim yaḳīnleri yoḳ durur.* 206a5=30:60

yaḳlış [yanlış]: yanlış, kötü.

yaḳlış [yanlış] düş: kâbus

(Ar. ażġāṣu aḥlām, Far. muştī şūrīş ḫˇāb/hā) *Bu yaḳlış düşler durur...* 38b1=21:5

yalan: yalan, uydurma.

(Ar. kiẕb, Far. durūġ) *Ve degül durur ol meger er kim eyde Tan͡grıya yalan, degülüz biz anġa uyanlardan.* 77b4=23:38

y. 24a3=20:61, 192b2=29:68

y.-sız 78b5=23:48

(Ar. keẕib, Far. durūġ) *Kim iftirā ḳıldı Tan͡grıya yalan…* 238a5=34:8

(Ar. zūr, Far. durūġ) *Dürüstlik birle, geldiler … yalan birle.* 107a1=25:4

y. 62a3=22:30, 117b1=25:72

(Ar. ifk, Far. durūġ) *Degüldür bu meger yalan ve iftirā.* 246a1=34:43

y. 106b5=25:4

yalan di-: yalanlamak, tekzip etmek.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ giriften) *Yalan didiler peyġāmberlerümüze.* 246a5=34:45

y.-diŋüz 153b3=27:84

y.-diler 65a3=22:44, 78a5=23:44, 128b3=26:123, 192b2=29:68, 195a1=30:10, 246a4=34:45

yalansın didiler 133a1=26:176, 134a4=26:189

y.-rüdüŋüz 245b4=34:42

y.-rlerise 65a1=22:42

y.-yeler 181a5=29:18

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ-zen dāşten) *Kim* ***yalan diyeler*** *sanġa...* 248b5=35:4

(Ar. tekẕīb, Far. [be] durūġ dāşten) *Ḳorḳarvan ben yalan diyeler banġa.* 164a3=28:34

y.-diler 112a3=25:36, 195b4=30:16, 248b5=35:4

y.-ridüŋüz 85b3=23:105; y.-rüdüŋüz 217a5=32:20

yalan diyen: yalanlayan, tekzip eden.

(Ar. keẕẕeb, Far. durūġ dāşte) *Vaʿde ḳılduḳ ol yalan diyene ḳıyāmeti oṭ, yaʿni ṭamuda.* 108a3=25:11

yalan dut-: yalanlamak, inkar etmek.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ dāşten) *Bizüz vaḥy ḳıldılar bize kim ʿaẕāb ol kimerseye durur kim yalan birle dutmaz.* 22a4=20:48

y.-dı 23b1=20:56

y.-dılar 67b5=22:57, 112a4=25:37

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ giriften) *Yiŋdürdük anı ol bölükden kim yalan dutdılar bizüm ḥüccetlerümüz bile.* 49b1=21:77

y.-dılar 108a2=25:11

y.-duḳuz [-duŋuz] 118b4=26:6

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ dānisten) *Eger yalan dirlerise sanḳa iy Muḥammed yalan dutdılar sinden ilerü Nūḥ ve ʿAdn ve Ṣemūd.* 65a2=22:42

yalan eyit-: 1. yalanlamak, yalan saymak.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ giriften) *Yalan eyitdiler āḫiret bar diyü...* 77a1=23:33

2. uydurmak, yalan söylemek.

(Ar. ifk, Far. ferāhem nihāden durūġ) *Anı kim ṭaparsız Tan͡grıdan daşra butlara kim eydeler yalan.* 181a2=29:17

(Ar. iftirāʾ, Far. durūġ goften) *Eydürler mi kim yalan eyitdi?* 214a5=32:3

e.-de y. 77b4=23:38

yalan eyle-: yalanlamak, tekzip etmek.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ giriften) *İy Çalap! Benüm ḳavmum yalan eylerler beni.* 128a3=26:117

yalan ḳıl-: yalanlamak.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ dāşten) *Ve ol gün kim ḥaşr ḳılavuz degme gürūhdan gürūh andan kim yalan ḳılalar ḥüccetlerümüzi anlara yıġalar.* 153b2=27:83

y.-duĸuz [-duŋuz] 109a5=25:19

y.-urlar 75b5=23:26, 77b5=23:39

yalan söyle-: 1. yalan söylemek, uydurmak, iftira etmek.

(Ar. ifk, Far. durūġ goften) *Anlar yalan söylerleridi.* 122b3=26:45

y.-diler 205b1=30:55

y.-meyeler 248b4=35:3

(Ar. iftirāʾ, Far. durūġ goften) *Ḥaḳīḳat ziyānlu bola ol kim yalan söyledi.* 24a4=20:61

y.-rleridi 180a5=29:13

2. yalanlamak.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ giriften) *Eger yalan diyeler yalan söylediler ol ḳavm kim sizden ilerü.* 181a5=29:18

3. yalan haber yaymak, dedikodu yapmak.

(Ar. murcif, Far. durūġ efgenden) *Anlar daḳı kim yalan söylerler Medīne'de, gümānluraḳdur anlara ḳonşılıḳ ḳılmasunlar senüŋ birle meger azçuḳ.* 234b2=33:60

yalana dut-: yalanlamak, tekzip etmek.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ giriften) *Ve daḳı yalana dutdılar Nūḥ ḳavmı peyġāmberleri.* 127a4=26:105

yalanlıḳ bol-: yalanlamak.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ dāşten) *Doġru kim yalanlıḳ bola idi.* 118a3=25:77

yalancı: yalancı, iftiracı, yalanlayan.

(Ar. effāk, Far. durūg-zenī) *Biribiline dükeli yalancı ve yazuḳ işleyene.* 137a1=26:222

(Ar. kāẕib/ūn, Far. durūġ-zen/ān) *Kim görürüz biz sini yalancı.* 134a1=26:186

y.-lar 137a1=26:223, 178a3=29:3, 180a3=29:12

y.-lardan 143a1=27:26, 165a5=28:38

(Ar. kāẕib, Far. durūġ-zebān) *Bel birdük bunlara rāstlıḳ birle ve bunlar durur yalancı.* 83b4=23:90

yalancı di-: birini yalancılıkla itham etmek, yalanlamak.

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ dāşten) *Ben ḳorḳarvan kim banġa yalancı diyeler.* 119b1=26:12

(Ar. tekẕīb, Far. durūġ giriften) *Anġa yalancı didiler anġa.* 185b3=29:37

yalancı ve iftirā ḳılıcı: uydurulmuş, uydurma.

(Ar. mufterā, Far. ferā yāfte) *Bolmaya bu meger cāḏū yaʿni yalancı ve iftirā ḳılıcı.* 164b3=28:36

yalık [yalıŋ]: esinti.

(Ar. nefḥat, Far. demīdenī) *Ve ḳaçan kim dege bunlara yalık ʿaẕābda Tanḳrınuḳ, andan eydeler: "Vāy bize, bizidük ẓālim!"* 45a5=21:46

yalın [yalıŋ]: açık, çıplak.

yalın [yalıŋ] ḳıl-: açmak, (elbiseyi) sıvamak.

(Ar. keşf, Far. berehne kerden) *Gir içerü köşke ḳaçan kim gördi anı sandı kim anı süpürdi ve yalın ḳıldı saḳī yularından.* 146a3=27:44

yaluġuz [yaluŋuz]: yalnız, tek başına, tek. **krş. yaluḳuz**

(Ar. ferden, Far. ten) *Ve gele bize yaluġuz.* 14a2=19:80

y. 15b4=19:95

yaluḳlıḳ [yaluŋlıḳ]: çıplaklık.

yaluḳlıḳ [yaluŋlıḳ] bol-: çıplak olmak.

(Ar. ʿury, Far. berehne şoden) *Kim sanġadur kim ḳarın açmaya ve yaluḳlıḳ bolmaya.* 34a3=20:118

yaluḳuz [yaluŋuz]: 1. yalnız, tek başına. **krş. yaluġuz**

(Ar. ferden, Far. tenhā) *Yā Rab! El götür baṅġa yaluḳuz...* 51b2=21:89

2. tek tek, birer birer.

(Ar. furādā, Far. tenhā) *Kim ben ögit birem size bir neseye kim ṭuruḳuz Taṅ͡grıya ikelü ve yaluḳuz, andan endīşe idüŋ.* 246b2=34:46

yan: 1. yan, yan taraf, kenar.

(Ar. ilā, Far. sūy) *Mūsā … gerü döndi gölgedin yaṅġa.* 161a3=28:24

y.-ġa 7a1=19:40, 14b2=19:85, 14b3=19:86, 18a4=20:24, 20a3=20:38, 20b4=20:40, 28a5=20:84, 33b3=20:115, 36a5=20:131, 38b5=21:7, 39a4=21:10, 39b4=21:13, 43a5=21:35, 48b1=21:71, 50a4=21:81, 52a5=21:93, 58b3=22:15, 60b2=22:24, 62b3=22:33, 62b4=22:33, 78b3=23:46, 81b3=23:73, 82b1=23:79, 86b5=23:115, 95a4=24:31, 96a5=24:34, 100b1=24:49, 100b4=24:51, 107b1=25:8, 110a5=25:23, 111b5=25:34, 113b1=25:45, 113b3=25:46, 115a3=25:57, 117a5=25:71, 119a1=26:7, 123a3=26:50, 123a5=26:52, 124a2=26:63, 143a1=27:28, 144a2=27:35, 144b1=27:37, 157a2=28:7, 161a4=28:24, 163b2=28:32, 163b4=28:32, 165b1=28:39, 165b4=28:41, 166b1=28:44, 167a5=28:47, 169b3=28:57, 172b1=28:70, 177a2=28:86, 177a5=28:87, 177b2=28:88, 181a4=29:17, 182a1=29:21, 183a4=29:26, 185a5=29:36, 187b2=29:45, 188a1=29:46, 188a2=29:46, 188a3=29:47, 190a4=29:57, 192a1=29:65, 195a2=30:11, 196b4=30:21, 199b2=30:31, 200a1=30:33, 204a3=30:50, 211a4=31:22, 211a5=31:23, 211b2=31:24, 213a3=31:32, 214b5=32:5, 215b4=32:11, 218b1=32:27, 223a3=33:18, 230a1=33:46, 238a2=34:6, 238b1=34:9, 250a1=35:9, 250a3=35:10

y.-ġadur 66a3=22:48, 99a1=24:42, 209a3=31:14, 209b1=31:15, 248b5=35:4

(Ar. ʿalā, Far. ber) *İy Çalap! Biz ḳorḳalum mı kim bi-ḥadd bolurısa bizdin yaṅġa eger yolsuz bolurısa.* 21b2=20:45

(Ar. cānib, Far. kūşe) *Ve degülidüŋ ol yaṅġa kim gün batar...* 166a5=28:44

(Ar. şāṭiʾ, Far. kūşe) *Anda barıcaḳ ün geldi bir deredin yaṅġa…* 163a1=28:30

(Ar. - , Far. sūy) *Miḥrābdan ḳıġırdı bunlardın yaṅġa…* 2a5=19:11

y.-ġa 3a3=19:17, 250a4=35:10

(Ar. - , Far. ber-) *Meryem yükin götürdi, ıssuzlıḳdın yaṅġa.* 4a1=19:22

(Ar. - , Far. -) *Biribiye yilleri degme yaṅġadın yaġmur bile...* 150a3=27:63

2. için

(Ar. fi, Far. ender) *Ġāzīlıḳ ḳılun Tañgrıdın yanġa lāyıḳ ġāzīlıḳ.* 72a1=22:78

=> saġ yan 9a1=19:52, 240a2=34:15; sol yan 240a3=34:15; güneşdin yanġa 3a2=19:16

yana dut-: yanına almak, sığındırmak, barındırmak.

(Ar. īvāʾ, Far. bāz giriften) *Kim dutasın anı kim dileyesin anlardan ve yana dutasın sanġa anı kim dileyesin…* 231b2=33:51

yan-: yanmak.

(Ar. - , Far. -) *... gördi Ṭūr ṭaġı kūşesinde od yanar.* 162b3=28:29

yanmış: ateş koru, alev.

(Ar. şihāb, Far. efrūḫte) *Ben gördüm odı meger ben getürem size andan ḫaber ya getürem size yanmış dutılmış meger kim siz yavu ḳılduḳuz.* 138b3=27:7

yana: yine, tekrar, sonra

(Ar. ṯumme, Far. pes) *Göyündürelüm anı yana perākende ḳılalum anı deñgizde perākende.* 31a3=20:97

yandur-: yakmak, tutuşturmak.

(Ar. īḳād, Far. efruḫten) *Ol şīşe eyle bola kim yılduz yıldıraġan kim yanduralar aġaçdan bereketlü.* 96b5=24:35

yaʿni (Ar.): Açıklamalar için kullanılmış.

(Ar. - , Far. -) *Birevüz sanġa ḳul yaʿni oġul arı.* 3b1=19:19

y. 3b5=19:21, 4a5=19:24, 25a5=20:69, 29a4=20:87, 34b1=20:121, 38b1=21:5, 45a3=21:44, 52a1=21:91, 61b5=22:29, 62b1=22:31, 68a2=22:58, 79b3=23:54, 98a4=24:40, 108a4=25:11, 134a5=26:189, 164a2=28:34, 164b3=28:36, 166a5=28:44, 210a4=31:18, 216b3=32:16, 230b5=33:50

yapış-: sarılmak, tutunmak.

(Ar. iʿtiṣām, Far. dest zeden) *Dururuḳ namāzı … yapışuŋ Tañgrıya.* 72a5=22:78

(Ar. istimsāk bi, Far. dest zeden) *Ḥaḳīḳat yapışdı berkirek gūşeye kim Tañgrıdın yanġa durur işlerüŋ soḳı.* 211a4=31:22

yapışmış ḳan: kan pıhtısı, alaka.

(Ar. ʿaleḳat, Far. ḫūn beste) *Andan yaratduḳ nuṭfe suyını anda yapışmış ḳan bigi, andan çeynenmiş et bigi ḳılduḳ.* 73b5=23:14

yapraḳ: yaprak.

(Ar. varaḳ, Far. berg) *Kendü tenleri örtdiler uçmaḳ yapraḳı birle.* 34b2=20:121

yapraḳ düşür-: yaprak dökmek, silkelemek.

(Ar. heşş, Far. berg rīzānden) *Bu benüm ʿaṣām durur, tekye iderüm anġa ve yapraḳ aġaçdan düşürürven anun bile ḳoyınlarum üçün.* 18b2=20:18

yaramaz: 1. şeriata uygun olmayan, çirkin iş, münker.

(Ar. munker, Far. nā-şāyeste) *Ol buyurur yavuz işlere ve yaramaza.* 91b4=24:21

2. boş, işe yaramaz, faydasız, lüzumsuz.

(Ar. lehv, Far. nā-bekār) *Ve ādemīlerden kimse bar kim satun ala yaramaz sözi kim aza Taḳrı yolından cāhilliḳ birle Tañgrı yolını efsūs ḳıldı.* 207a3=31:6

(Ar. - , Far. -) *İy Medīne ehli! Bu yir durmaḳa yaramaz yirdür…* 222a2=33:13

yārān: dost, arkadaş, yardımcı.

(Ar. ṣāḥib, Far. yārān) *Eyitdi Mūsā yārānı kim: "Bizi bileler."* 124a1=26:61

yarat/d-: 1. yaratmak, hayat vermek, canlandırmak.

(Ar. ḫalḳ, Far. āferīden) *Yaratdılar ādemīleri ivmek birle.* 43b4=21:37

y.-dum 2a1=19:9

y.-dı 16b4=20:4, 43a1=21:33, 84a1=23:91, 99b2=24:45, 99b5=24:45, 106a5=25:2, 114b3=25:54, 115a5=25:59, 125a4=26:78, 132a3=26:166, 133b4=26:184, 149a2=27:60, 187a5=29:44, 191a1=29:61, 196b3=30:21, 197a1=30:22, 201b2=30:40, 205a1=30:54, 207b5=31:10, 208a4=31:11, 211b3=31:25, 214b2=32:4, 250b1=35:11

y.-duḳ 11b3=19:67, 23a4=20:55, 56a2=22:5, 73b3=23:12, 73b4=23:14, 74a4=23:17, 86b4=23:115, 114a2=25:49

y.-madı 194a1=30:8

y.-maduḳ mı 40a2=21:16

y.-madılar 71a2=22:73, 106b2=25:3

y.-ur 22b1=20:50

y.-a 172a2=28:68, 196b1=30:20, 205a3=30:54

y.-duḳı 208a4=31:11

y.-duḳına 199a5=30:30

(Ar. faṭr, Far. āferīden) *Tañgrı oldur kim yaratdı ādemīleri.* 199a4=30:30

y.-dı 26a4=20:72, 46b5=21:56

(Ar. inşāʾ, Far. āferīden) *Ve Tañgrıdur ol kim yaratdı sizi.* 82a4=23:78

y.-duḳ 39b1=21:11, 74a2=23:14, 74b2=23:19, 76b3=23:31, 78a2=23:42, 166b2=28:45

y.-ur 181b5=29:20

(Ar. inşār, Far. āferīden) *Bel ṭutdılar Çalaplarını yirden, kim bunlar kimse yaradalar.* 40b5=21:21

(Ar. ẕerʾ, Far. āferīden) *Ve ol Tañgrı durur kim yaratdı sizi yirde...* 82b1=23:79

2. ilk olarak yapmak, ilkin başlamak.

(Ar. bedʾ, Far. āferīden) *Nite kim yaratduḳ ilkin yaratmaḳlıḳ ikileyin ḳılavuz anı.* 54a1=21:104

y.-dı 198a4=30:27

y.-a 150a5=27:64, 195a2=30:11

=> gerü yarat- 74a4=23.16; ikiledin girü yarat/d- 198a4=30:27; ilkden yarat- 215a3=32:7

yaratmaḳ/ġ: yaratma, yaratış.

(Ar. ḫalḳ, Far. ḫalḳ) *Ṭoġrulıḳ birle, yaratduḳ üsdüñüzde yidi ḳat gök ve degülüz biz kendü yaratmaġumuzdan ġāfil bolmış.* 74a5=23:17

(Ar. ḫalḳ, Far. āferīden) *Yoḳ durur bu meger ilkden yaratmaḳdan.* 129b4=26:137

y.-a 181b4=29:20

y.-ı (iye) 181b2=29:19, 215a3=32:7

(Ar. ḫalḳ, Far. āferīniş) *Artura yaratmaḳda anı kim dileye.* 248a4=35:1

(Ar. inşāʾ, Far. āferīden) *Yürüŋ yir yüzinde ve görüŋ nice āġāz itdi yaratmaḳa kim Tañgrı yaradur yaratmaḳ ikiledin.* 181b5=29:20

yaratmaḳlıḳ: yaratma, yaratış

(Ar. ḫalḳ, Far. āferīden) *Nite kim yaratduḳ ilkin yaratmaḳlıḳ ikileyin ḳılavuz anı.* 54a1=21:104

yaradıcı: yaratıcı, yaratan, halk eden, Rab.

(Ar. ḫāliḳ, Far. āferīnende) *Bereketlü durur Tanḳrı, eyü yaradıcı.* 74a3=23:14

(Ar. fāṭır, Far. āferīdekār) *Şükr Tañgrıya yaradıcıdur gökleri ve yiri.* 248a2=35:1

(Ar. ḫāliḳ, Far. āferīdekār) *Bar mıdur hīç yaradıcı Tañgrıdan ayruḳ kim rūzi bire size gökden ve yirden?* 248b3=35:3

yaradıl-: yaratılmak.

(Ar. ḫalḳ, Far. āferīde āmeden) *...bunlar kendüler yaradıldı kim ḳudretleri yoḳ durur tenlerine...* 106b2=25:3

(Ar. ḫalḳ, Far. āferīden) *Degülidi siz yaradılduġuḳuz [yaradılduġuŋuz] ve ḳopduġuḳuz meger nefs-i yegāne kim Çalap işidür ve görür.* 212a3=31:28

(Ar. ḫalḳ, Far. āferīniş) *Ḳaçan kim biz eksilevüz yirden gerü ikiledin yaradıla mıvuz?* 215b2=32:10

yaradılış: yaratılma, yaratılış.

(Ar. ḫalḳ, Far. āferīdenī) *Andan ol pāre et içinde süŋükler anun ..... andan yaratduḳ anı yaradılışı ayruḳ.* 74a2=23:14

yaradılmış: yaratılış, yaratma.

(ḫalḳ, Far. āferīniş) *Yol gösterelim mü size bir ere kim ḫaber ḳıla size kim nice kesilip pāre bolasız pāre bolmış, siz yaradılmışda bolasız yiñgi.* 238a4=34:7

yarıl-: yarılmak.

(Ar. tefaṭṭur, Far. şikāften) *Diler kim gökler kim* ***yarıla*** *andan ve yarıla yir ve düşe ṭaġlar sınmaḳlıḳ birle.* 15a2=19:90

(Ar. inşiḳaḳ, Far. şikāften) *Diler kim gökler kim yarıla andan ve* ***yarıla*** *yir ve düşe ṭaġlar sınmaḳlıḳ birle.* 15a3=19:90

(Ar. teşaḳḳuḳ, Far. şikāften) *Ol gün kim yarıla gök bulıt birle biribiyeler ferişteleri aşaġa biribimek.* 110b2=25:25

yārī (Far.): yardım.

yārī bir-: yardım etmek, yardım görmek.

(Ar. naṣr, Far. āyārī dāden) *Eger bileleridi ol kişiler kim kāfir boldılar, ol vaḳt kim yazuḳ ḳılalar … ve yoḳ kim bunlara yārī bireler.* 44a3=21:39

yārī birici: yardım eden, yardımcı olan.

(Ar. naṣīr, Far. -) *Ṭap bola Tañgrıdın yol gösterici ve yārī birici.* 111b1=25:31

yārī dile-: yardım istemek.

(Ar. istiʿāneᵗ, Far. yārī ẖˇāsten) *Çalabumuz mihrlü, yārī andan dileyeler anġa kim vaṣf eyleyeler.* 55a1=21:112

yārī it-: yardım etmek.

(Ar. naṣr, Far. nuṣret kerden) *Meger anlar kim īmān getürdiler ve işlediler eylükler … ve yārī itdiler andan soḳra kim ẓulm ḳıldılar.* 137b1=26:227

yārī ḳıl-: yardım etmek.

(Ar. naṣr, Far. yārī kerden) *Kim yārī ḳılalar Taŋ͡grı kime yārī ḳılurısa.* 64b3=22:40

y. 75b4=23:26, 184a4=29:30

y.-dı 159b2=28:18

y.-duḳına 193b1=30:5

y.-a 68b1=22:60, 193b1=30:5

y.-alarıdı 175b4=28:81

y.-maya 58b2=22:15

y.-maḳ 80b4=23:65, 203b2=30:47

y.-maḳa 44b5=21:43, 64a4=22:39

(Ar. iʿāneᵗ, Far. yārī kerden) *Anġa yārī ḳıldı anġā ol ḳavm ayruḳuḳ.* 106b5=25:4

yārī ḳılıcı: yardımcı, yardım eden, dost.

(Ar. naṣīr, Far. yārī konende) *Ve degülsiz ʿāciz ḳılıcı yirde ve daḳı gökde ve yoḳ durur size Taŋ͡grıdan dışra hīç çalap ve yārī ḳılıcı.* 182a4=29:22

y. 70b1=22:71, 183a3=29:25

yārī ḳılınıcı: yardım edilen, korunan, kurtulan.

(Ar. munteṣir/īn, Far. yāri kerde/gān) *Kim yoḳdur anun hīç ḳavmı kim yārī ḳılalarıdı anġa Taŋ͡grıdan artuḳ ve daḳı yoḳıdı yārī ḳılınıcılar.* 175b5=28:81

yārīci: yardımcı, yardım eden.

(Ar. naṣīr, Far. yārī konende) *Yigrek çalap durur ve yigrek yārīci.* 72b1=22:78

yarlıġa-: bağışlamak, affetmek.

(Ar. ġufrān, Far. āmurzīden) *Çalap yarlıġadı anı...* 159a4=28:16

y. 86a3=23:109, 87a4=23:118, 126a1=26:86, 159a4=28:16

y.-ya 92a5=24:22, 123a3=26:51, 125b2=26:82, 236a2=33:71

yarlıġamaḳ: rahmet, mağfiret.

(Ar. maġfiret, Far. āmurziş) *Anlardur kim anlara bola yarlıġamaḳ ve daḫı çoḳ rūzī.* 237b3=34:4

y. 227b4=33:35

yarlıġamaḳ dile-: bağışlanmasını istemek, af dilemek.

(Ar. istiġfār, Far. āmurziş ḫˇāsten) *Yarlıġamaḳ dile bunlara Tañgrıdan kim Tañgrı yarlıġayıcıdur ve bağışlayıcı.* 105a4=24:62

yarlıġanmaḳ: bağışlanma.

(Ar. maġfiret, Far. āmurziş) *Ol kişiler kim īmān getürdiler ve işlediler eylükler, bunlaradur yarlıġanmaḳ ve rūzī çoḳ.* 66a5=22:50

yarlıġanmaḳ dile-: istiğfar etmek, af dilemek, bağışlanma istemek.

(Ar. istiġfār, Far. āmurziş ḫˇāsten) *Yarlıġanmaḳ dilerven sanġa Tañgrıdan ben.* 8a1=19:47

y.-mezsiz 146b5=27:46

yarlıġayıcı: bağışlayıcı, affedici; esma-yı hüsnadan. **krş. yarlıḳayıcı**

(Ar. ġaffār, Far. āmurzkār) *Ve ben yarlıġayıcıvan...* 28a2=20:82

(Ar. el-ġafūr, Far. āmurzkār) *Ben yarlıġayıcıvam ve bağışlayıcı.* 139b1=27:11

y. 88b4=24:5, 92a5=24:22, 107a4=25:6, 117a4=25:70, 159a4=28:16

y.-dur 105a4=24:62

(Ar. er-raḥīm, Far. baḫşāyende) *Tañgrık durur … yarlıġayıcı.* 134b2=26:191

y. 127a4=26:104

yarlıḳayıcı: bağışlayıcı, affedici; esma-yı hüsnadan. **krş. yarlıġayıcı**

(Ar. el-ġafūr, Far. āmurzkār) *Çalap ʿafv ḳılıcı ve yarlıḳayıcı durur.* 68b2=22:60

yaş: taze.

yaş tāze: taze.

(Ar. ruṭab, Far. ter tāze) *Depret kendüsüne ḫurma buṭaġını, ine sanġa ḫurma yaş tāze.* 4b2=19:25

yaşıl: yeşil.

yaşıl bolmış: yeşermiş, yeşillenmiş.

(Ar. muḫżar, Far. sebz şode) *Görmez misin kim Tañgrı anġa biribidi gökden suyı kim ola yir yaşıl bolmış?* 69a2=22:63

yat-: yatmak.

(Ar. lebṯ, Far. mānden) *Nice müddet yatduḳuz yirden yıllar saġışında?* 86b1=23:112

yatacaḳ: yatak, döşek, beşik.

(Ar. mehd, Far. bistergāh) *Ol kim eyledi size yiri yatacaḳ...* 22b5=20:53

yatsu: yatsı.

(Ar. ʿişāʾ, Far. ḫuften) *İrte namāzından öñdin ve ol vaḳt kim ḳoyasız ṭonlaruḳuzı öyle vaḳtından, yatsu namāzından soḳra...* 102b5=24:58

yavlaḳ: 1. kötü, fena; boş, manasız.

(Ar. erẕel, Far. bed-ter) *Ve sizden kimesne bola kim ḳopalar tā yavlaḳ ḳarıya kim bilmeye bilülik ardınca nesene.* 56b2=22:5

(Ar. ġalīẓ, Far. dürüşt) *Az eylük birevüz anlara, soḳra bīçāre ḳılavuz anları ʿaẕābdın yanġa yavlaḳ.* 211b3=31:24

(Ar. - , Far. -) *Ben getürem sanġa anġa kim ilerü kim durasın maḳāmuḳdan ve benüm anġa gücüm yavlaḳ niyāz.* 145a1=27:39

2. tatlı, hoş, güzel.

(Ar. ʿaẕb, Far. ḫoş) *..... iki deñgiz ..... yavlaḳ ṭatlu .....* 250b5=35:12

3. belli, apaçık.

(Ar. mubīn, Far. hüveydā) *Kim benven size ḳorḳıdıcı yavlaḳ.* 66a4=22:49

=> çalışıcı yavlaḳ 143b3=27:33

yavlaḳ eren: ahlaksız erkek.

(Ar. ḫabīṯ, Far. merd-i pelīd) *Yavuz ʿavratlar yavlaḳ erenleredür…* 93a1=24:26

yavu: kaybolmuş.

yavu bar-: yoldan çıkmak, sapıtmak, azmak.

(Ar. żalāl, Far. güm şoden) *Her kim Tañgrınuḳ ve peyġāmber emri dutmazısa ḥaḳīḳat kim ol yavu bardı belgülü.* 228a2=33:36

yavu barmış: yoldan çıkmış, azgın.

(Ar. ġaviyy, Far. güm şode) *Sensin yavu barmış belgülü.* 159b3=28:18

yavu ḳıl-: 1. yoldan çıkmak, azmak.

(Ar. żalāl, Far. güm kerden) *Siz yolsuz barırsız ḳullarum, bunlar anlarun birle yavu ḳıldılar yolı.* 109a2=25:17

2. ısınmak.

(Ar. iṣṭilāʾ, Far. güm gerdīden) *Ben gördüm odı meger ben getürem size andan ḫaber ya getürem size yanmış dutılmış meger kim siz yavu ḳılduḳuz.* 138b4=27:7

=> yolı yavu ḳıl- 145b3=27:41, 238b1=34:8

=> yolı yavu ḳılmış 46b2=21:54

yavu ḳılıcı: azdıran, saptıran.

(Ar. mużill, Far. güm konende) *Kim ol … yavu ḳılıcı belgülü.* 159a3=28:15

yavu ḳılmışıraḳ: daha sapık, daha şaşkın.

(Ar. ażall, Far. güm şode-ter) *Ve bunlar durur yavuz yirden yavu ḳılmışıraḳ yol.* 112a1=25:34

(Ar. ażall, Far. güm būde-ter) *Tiz bola kim bileler ol vaḳtın kim göreler ʿaẕāb kim durur yolını yavu ḳılmışıraḳ.* 113a3=25:42

=> yolını yavu ḳılmışıraḳ 113b1=25:44, 168a3=28:50

yavuz: 1. kötü, fena.

(Ar. biʾse, Far. bed) *Yavuz maḳām durur.* 70b5=22:72

y. 58a4=22:13, 102b1=24:57

(Ar. fāsıḳ, Far. tebāhkār) *Kim anlar idi yavuz ḳavmlardan.* 139b4=27:12

(Ar. sāʾe, Far. bed) *Nite kim yavuz durur ḳorḳularuŋ yaġmurı.* 132b4=26:173

y. 138a4=27:5

(Ar. sevʾ, Far. bed) *Degülidi senüŋ atak yavuz er.* 5a3=19:28

y. 49b2=21:77

(Ar. seyyiʾeᵗ, Far. bed) *Kim ol yavuz yir ve ṭuraḳ durur.* 116b1=25:66

y. 112b4=25:40

(Ar. sūʾ, Far. bed) *… kim yavuz ʿamel barıdı eyü gördi.* 249b2=35:8

(Ar. şerr, Far. beter) *Ve bunlar durur yavuz...* 112a1=25:34

(Ar. - , Far. bed) *Ve yaġdurduḳ anlara yavuz yaġmur.* 148b4=27:58

2. inkar etme, tanımama.

(Ar. munker, Far. nā-şināḫtenī) *Yavuz ʿalāmet kim bunlar dilerler kim düşeler anlarun birle kim dilerler bunlara ḥüccetlerümüzi.* 70b3=22:72

3. boş söz söyleyen, yanlış fikir ileriye süren.

(Ar. mubṭil/ūn, Far. tebāhkār/ān)*Andan gümānlu boldılar yavuzlar.* 188b2=29:48

=> çün yavuz 178a4=29:4

yavuz ʿavrat: kötü, ahlaksız kadın.

(Ar. ḫabīṯeᵗ, Far. zenān-ı pelīd) *Yavuz ʿavratlar yavlaḳ erenleredür… ve arı erenler arı ʿavratlaradur.* 93a1=24:26

yavuz bol-: kötü olmak, heva olmak.

(Ar. huviyy, Far. tebāh būden) *Buyruḳı sımaḳuz ol arada kim ine size benüm ḫışmum ve her kim gele anġa benüm ḫışmum, işi yavuz bola.* 28a2=20:81

(Ar. sāʾe, Far. bed est) *Yavuz bola yaġmurları ḳorḳı eyleyenlerüŋ.* 148b4=27:58

yavuz dut-: zorlamak, zor kullanmak.

(Ar. ikrāh, Far. be-sitem dāşten) *Her kim yavuz dutarısa bunları, Taŋ͡grı bunları yavuz ṭutmaḳlıḳdan soḳra ġafūr durur, bağışlayıcı durur.* 96a4=24:33

yavuz fāl dut-: uğursuzluk getirmek.

(Ar. ṭāʾir, Far. fāl-ı bed giriften) *Yavuz fāl dutduġuġuz [dutduġuŋuz] Taŋ͡grı ḳatı durur.* 147a1=27:47

yavuz iş: 1. kötü iş, kötülük, fuhuş, fesat, fitne.

(Ar. fesād, Far. tebāhkār) *Yürimeŋüz yir yüzinde yavuz işde.* 133b3=26:183

(Ar. feḥşāʾ, Far. zişтkār) *Ve her kim uyarısa anun sūyına şeyṭānun kim ol buyurur yavuz işlere ve yaramaza.* 91b4=24:21

(Ar. feḥşāʾ, Far. kār-ı zişt) *Kim namāz yıġar yavuz işden...* 187b3=29:45

(Ar. munker, Far. kār-ı bed) *Kim siz gelürsiz erenler bile ve kesersiz yolı ve gelürsiz dirnege kim yavuz iş.* 184a1=29:29

(Ar. munker, Far. nā-şāyeste) *Ve yıġ yavuz işleri.* 210a1=31:17

2. kibirlenme, böbürlenme.

(Ar. meraḥan, Far. be-nākārī) *Yavuz işde yaʿni kibr kim Taŋ͡grı sevmez kibr ḳılanı.* 210a4=31:18

yavuz işlü: 1. zina eden.

(Ar. beġiyy, Far. belābekār) *Ve degülidüm yavuz işlü.* 3b3=19:20

y. 5a3=19:28

2. günahkar, bozguncu

(Ar. mücrim-mücrimīn, Far. bedkār/ān) *Ol gün kim üreler Ṣūr'ı ve ḳoparavuz yavuz işlüleri ol gün egri gözlü.* 31b4=20:102

(Ar. mufsid, Far. tebāhkār) *Yārī ḳıl baṅa yavuz işlü ḳavmumdan.* 184a4=29:30

yavuz tutmaḳlıḳ: zorlama.

(Ar. ikrāh, Far. be-sitem dāşten) *Taṅ̂rı bunları yavuz ṭutmaḳlıḳdan soḳra ġafūr durur, bağışlayıcı durur.* 96a4=24:33

yavuz yollu: kötü.

(Ar. sevʾ, Far. bed) *…bunlar barıdı yavuz yollu ḳavm yazuḳlular.* 49a2=21:74

yavuzıraḳ: daha kötü, daha fena.

(Ar. şerr, Far. bed-ter) *Pes bilsünler kim durur ol yavuzıraḳ bola mekānında ve süstrek bola süyi.* 13a4=19:75

y. 70b4=22:72

yavuzlıḳ/ġ: 1. kötülük, şer.

(Ar. seyyiʾet, Far. bedī/hā) *Anlar durur kim bireler anlara müzd ikileyin anun üçün kim ṣabr ḳıldılar ve buraḳalar ḥasenatdan ötürü yavuzlıġı...* 168b5=28:54

y. 154b5=27:90, 176b3=28:84, 200b2=30:36, 250a4=35:10

y.-lar 176b3=28:84, 178a4=29:4

(Ar. seyyiʾet, Far. şitāb kerden) *Ne üçün iversiz yavuzlıġa…* 146b4=27:46

(Ar. sūʾ, Far. bedī) *Ol kim … gidere yavuzlıġı...* 149b5=27:62

y. 131a4=26:156, 139b1=27:11, 194b5=30:10, 223a1=33:17

(Ar. şerr, Far. bedī) *Sınayavuz sizi yavuzlıḳ birle...* 43a5=21:35

2. çirkinlik, kötülük, pislik.

(Ar. ḫabīṯ, Far. pelīd) *Ve ḳurtarduḳ anı ol köyden, ol kim barıdılar işlerleridi yavuzlıḳlar, kim bunlar barıdı yavuz yollu ḳavm yazuḳlular.* 49a2=21:74

3. savaş.

(Ar. beʾs, Far. ḥarb) *Ve ögretdük aṅa zırh eylemek size kim saḳlaya sizi yavuzlıḳdan.* 50a3=21:80

4. inkar.

(Ar. munker, Far. nā-şāyeste) *Anlara kim cāh birdük yirde ayaḳda dutsunlar namāzı … ve yıġsunlar yavuzlıġı.* 65a1=22:41

yavuzlıḳ ḳıl-: kötülük, fenalık yapmak.

(Ar. isāʾeᵗ, Far. bedī kerden) *Andan bola ʿāḳıbeti anlarun kim yavuzlıḳ ḳıldılar yavuzlıḳ yalan didiler Tan͡grı āyetlerini ve anġa efsūs ḳılalar.* 194b5=30:10

yavuzlıḳsuz: kusursuz, ayıpsız.

(Ar. min ġayri sūʾ, Far. ne-bedī) *Ḳoyḳıl elüŋi kendü yaḳaḳa çıḳa aḳ yaḳanḳdan yavuzlıḳsuz, doḳuz āyet içinde Firʿavn ve daḳı ḳavmına.* 139b3=27:12

(Ar. min ġayri sūʾ, Far. ez cüz bedī) *Güvür elüŋi yaḳaḳ içine kim gerü çıḳa aḳ bolmış, yavuzlıḳsuz ve götür sindin yanġa ḳanaduḳı ḳorḳudan.* 163b2=28:32

yaya: yaya, yürüyen.

(Ar. rācil, Far. piyāde) *Ve oḳı ādemīleri, ḥacca gelsünler sanġa yaya ve dükeli ince billü bile gelsünler dükeli yoldan ıraḳ.* 61a4=22:77

yaz-: yazmak.

(Ar. ketb, Far. nebīşten) *Ḥaḳḳā kim yazmaduḳ anı kim eyide...* 13b5=19:79

(Ar. ḫaṭṭ, Far. nebīşten) *…yazmaduḳ mı sen anı saġ elüŋ birle?* 188b1=29:48

(Ar. ketb, Far. neveşten) *Geçmişler maṣalı durur, yazalar anı...* 107a2=25:5

y.-duḳ 54a2=21:105

yazıcı: katip, yazıcı.

(Ar. kātib, Far. nüvistende/gān) *Olmaya küfrān ḳılmaḳ anġa ve bizüz aḳa yazıcılar.* 52b2=21:94

yazılı: kaydedilmiş, yazılmış, yazılı. **krş. yazulu**

(Ar. - , Far. -) *Yazılıdur anda bu āyetler ve...* 143a3=27:30

yazılmış: yazılı, yazılmış.

=> nāme yazılmış 54a1=21:104

yazmaḳlıḳ: yazmak.

(Ar. ṭayy, Far. nuvişten) *Ol gün dürevüz gökleri nite kim yazmaḳlıḳ nāme yazılmış.* 53b5=21:104

yazulu: kaydedilmiş, yazılmış olan, yazılı. **krş. yazılı**

(Ar. mesṭūr, Far. nebişte) *Bardur ol levḥ-i Maḥfūẓ'da yazulu.* 220b3=33:6

yazı: yazı, ova, düzlük.

(Ar. ḳāʿ, Far. hāmūn hāmūn) *Buraḳa anı yazı yazı, ṣaf ṣaf.* 32a4=20:106

=> düz yazı 98a1=24:39

yazıl-: takdir edilmek, yazılmak.

(Ar. ketb m., Far. neveşte āmeden) *Yazılıp durur: "Ol şeyṭān kim…"* 55b5=22:4

yazu: 1. yazı, kitap.

(Ar. zebur/zubur, Far. nebişte/hā) *Ve ol bar durur ilerüki yazularda.* 134b5=26:196

2. efsane, masal.

(Ar. usṭūr/esātir, Far. nebişte/hā) *Yoḳ durur bu meger yazular ilerükilerün.* 151a4=27:68

yazuḳ: hata, günah, yanlışlık.

(Ar. ġafleᵗ, Far. günāh) *Anlar kim töḫmet ḳılurlar arı ʿavratlara aḳsuzda yazuḳdan ʿavratlar nefrīn ḳıldılar bu cihānda ve ol cihānda.* 92b1=24:23

(Ar. ḫaṭāʾ, Far. günāh) *Ve biz īmān ḳılduḳ Tañgrıya, bağışlaya bize yazuḳumuzı.* 26b1=20:73

y.-laruḳuzı [-laruŋuzı] 180a2=29:12

y.-lardan 180a3=29:12

(Ar. ḫaṭīʾeᵗ, Far. günāh) *Ṭamaʿ eyle dutaruz kim yarlıġaya bizi Tañgrı yazuḳlarumuzı kim biz ilkin īmān getürenlerdenüz.* 123a4=26:51

y.-larumuzı 125b3=26:82

(Ar. iṣm, Far. beze) *ḥaḳīḳat kim getürdiler bühtān ve yazuḳ āṣkārā.* 234a2=33:58

(Ar. seyyiʾeᵗ, Far. bed/hā) *Meger ol kim tevbe ḳıldı ve Tañgrıya kirtindi … bunlar durur kim bedel ḳıla Tañgrı yazuḳlarını ṣevāba.* 117a3=25:70

y.-larını 178b4=29:7

(Ar. vizr, Far. günāh) *Her kim yüz döndürürise andan ol ḳıyāmet güni yazuḳında.* 31b3=20:100

(Ar. ẕenb/ẕunūb, Far. günāh/ān) *Dükeli dutduḳ anuĸ yazuḳı üçün anlardan kimerse barıdı kim biribidük anġa āvāz.* 186a5=29:40

y.-laruḳuzı [-laruŋuzı] 236a2=33:71

y.-lara 115a4=25:58

y.-larından 175a1=28:78

(Ar. - , Far. -) *Ve eger bolurısa bir ẖardal dānesi aġırı müzdden ve yazuḳdan, getürevüz anı.* 45b3=21:47

yazuḳ iş: ceza, azap, günah.

(Ar. eṣām, Far. bezekār) *Ve daḳı zinā ḳılmayalar ve her kim işleye anı düşe yazuḳ işe.* 117a1=25:68

yazuḳ işleyen: günahkar.

(Ar. eṣīm, Far. bezekār) *Biribiline dükeli yalancı ve yazuḳ işleyene.* 137a1=26:222

yazuḳ ḳıl-: günah işlemek, günahlı olmak, suç işlemek.

(Ar. icrām, Far. günāh kerden) *Sormayalar size andan kim biz yazuḳ ḳılalum ve sormayalar bize andan kim siz ʿamel ḳılursız.* 242a4=34:25

(Ar. - , Far. be-günāh şoden) *H̱udāvendā bizi ṭaşra çıḳar bu ṭamudan bundan soḳra eger yine yazuḳ ḳılurısavuz ẓālimler bolavuz.* 85b5=23:107

(Ar. - , Far. -) *Eger bileleridi ol kişiler kim kāfir boldılar, ol vaḳt kim yazuḳ ḳılalar ḳısamazlarıdı yüzlerinden odı.* 44a2=21:39

yazuḳlu: suçlu, günahkar.

(Ar. fāsıḳ/īn, Far. günāhkār/ān) *Ve ḳurtarduḳ anı ol köyden, ol kim barıdılar işlerleridi yavuzlıḳlar, kim bunlar barıdı yavuz yollu ḳavm yazuḳlular.* 49a3=21:74

(Ar. ḫāṭiʾ, Far. günāhkār/ān) *Kim Firʿavn ve Hāmān ve anlarun süyi, barıdı anlar yazuḳlulardan.* 157a5=28:8

(Ar. mücrim/īn, Far. günāhkār/ān) *Oldur kim anġa gele yazuḳlu Çalabısına kim anġa bola ṭamu.* 26b2=20:74

y.-lar 205a5=30:55

y.-laruĸ [-laruŋ] 151a5=27:69

y.-lardan 159b1=28:17

yegāne (Far.): tek, bir tek.

(Ar. vāḥid, Far. yegāne) *Kim bar durur bu ümmetüŋüz ümmet durur yegāne ve benven sizüŋ Çalabuḳuz, saḳlanun.* 79b1=23:52

y. 212a4=31:28

yeŋ̂gi: yeni. **krş. yiŋ̂gi**

(Ar. muḥdeṯ, Far. nev) *Gelmedi mi bunlara hīç ögit Çalabılarından yeŋ̂gi, meger işideler anı ve bunlar oynarlarıdı.* 38a1=21:2

yemīn (Ar.): el.

(Ar. yemīn/eymān, Far. dest/hā) *Ve eger ʿaceb gelürise sanġa eyülikleri anlarun, meger ol kim māliksiz anġa yemīn birle.* 232a3=33:52

y.-den 231a5=33:50

yet-: yetmek, kafi olmak.

(Ar. kifāyeṯ, Far. pesende şoden) *Ve yeter bize saġış ḳılmaḳ.* 45b4=21:47

(Ar. kifāyeṯ, Far. bes būden) *Yetmez mi anlara kim biz biribidük…*188b5=29:51

=> bilüsi yet- 32b5=20:110

yeter: yeter miktarda, kâfi.

(Ar. kefā, Far. bes) *Yeter aka yazuḳlara ḳullarınuk āgāh durur.* 115a4=25:58

yetür-: bildirmek, tebliğ etmek.

(Ar. belāġ, Far. resānīden) *Bolmaya peyġāmbere meger kim degül açuḳ yetürüridi.* 181b1=29:18

yıġ-: 1. bekletmek, alıkoymak, engel olmak, men etmek, yoldan saptırmak.

(Ar. imsāk, Far. bāz giriften) *Ve anı kim ol yıġa, kimse anı ḳoymaya andan soḳra.* 248b1=35:2

y.-maya 248a5=35:2

(Ar. menʿ, Far. bāz dāşten) *İy Hārūn! Ne yıġdı sini…?* 30a3=20:92

y.-alar 44b4=21:43

(Ar. nehy, Far. bāz dāşten) *Ve yıġ yavuz işleri.* 210a1=31:17

(Ar. nehy, Far. bāz zeden) *Kim namāz yıġar yavuz işden...* 187b3=29:45

y.-sunlar 64b5=22:41

(Ar. ṣadd, Far. bāz dāşten) *Biz mi yıġduḳ sizi ṭoġru yoldan?* 243b2=34:32

y.-dı 142b1=27:24, 145b5=27:43, 186a1=29:38

y.-alar 60b3=22:25

y.-mayalar 18a4=20:16, 177a4=28:87

2. uzaklaştırmak, def etmek, önlemek.

(Ar. defʿ, Far. bāz dāden) *Yıġḳıl andan kim ol eyürek bola.* 84b1=23:96

y.-maḳ 64b1=22:40

3. döndürmek, çevirmek.

(Ar. iʾtilāʾ, Far. bāz giriften) *Ve eger yıġmaya idi faẓl issi çalap sizden niʿmet çoġını ḳaçan bireleridi ḫısımlıḳ birle ve yoḳsullara...* 92a2=24:22

4. toplamak, bir araya getirmek.

(Ar. īzāʿ, Far. bāz dāşten) *Ve ol gün kim ḥaşr ḳılavuz degme gürūhdan gürūh andan kim yalan ḳılalar ḥüccetlerümüzi anlara yıġalar.* 153b2=27:83

yıġma: reddetme, geri çevirme.

(Ar. redd, Far. redd kerden) *Kim gele bunlarun bile aḳsuzda bunlarun yöresine kim bunlar anı ḳuvvetleri bolmaya yıġmaya...* 44a4=21:40

yıġılmış: yığılmış, birikmiş.

(Ar. meḥcūr, Far. bāz dāşte) *Eyledi arasında ikisinün bend yıġılmış.* 114b3=25:53

yıġılın-: engel olunmak, yasaklanmak.

(Ar. ḥivel, Far. bāz dāşte āmeden) *Ve yıġılındı anlarun birle ārzūları arasında, nite kim eylendi ḳalanlarına ilerü.* 247b3=34:54

yıl: yıl, sene.

(Ar. ʿām, Far. sāl) *Ḳaldı ara yirlerinde bing yıldan elli eksük yıl.* 180b2=29:14

y. 209a2=31:14

(Ar. ḥiccet, Far. sāl) *…müzdūrum bolasın sekiz yıl.* 162a2=28:27

(Ar. senet/sinīn, Far. sāl/hā) *Görür misin kim berḫūrdārlıḳ birdük anlara yıllar.* 135b2=26:205

y. 193a4=30:4, 215a1=32:5

y.-dan 180b1=29:14

y.-lar 21a1=20:40, 66a2=22:47, 86b2=23:112, 120a2=26:18

yılan: yılan.

(Ar. cānn, Far. mār) *Ḳaçan kim gördi anı kim deprenür ancılayın kim bola yılan, gerü döner gerü durmadı.* 163a4=28:31

y. 139a3=27:10

(Ar. ḥayyeᵗ, Far. mār) *Buraḳdı anı, pes anda ol yılan bolıp yüridi.* 18b4=20:20

yıldıra-: parlamak, ışık vermek.

(Ar. iżāʾeᵗ, Far. draḫşīden) *Diler kim anun zeyti yıldıraya...* 97a1=24:35

yıldıraġan: parlak, ışıklı.

(Ar. durriyy, Far. rūşen) *Meṣel nūrınun gündüz bigi kim andan bola çerāġ, ol çerāġ şīşede bola, ol şīşe eyle bola kim yılduz yıldıraġan...* 96b4=24:35

yıldırım: yıldırım, şimşek.

(Ar. berḳ, Far. berḳ) *Anun āyetlerüṅdendür kim göstere size yıldırım ḳorḳu ve daḳı ümīd üçün.* 197b2=30:24

y. 99a5=24:43

yılduz: yıldız.

(Ar. necm/nucūm, Far. sitāre/gān) *Görmez misin kim Taṅ͡grıya secde ḳılur ol kim göklerdedür ve ol kim yirdedür ve gün ve ay ve yılduzlar...* 59a5=22:18

(Ar. kevkeb, Far. sitāre) *Meṣel nūrınun gündüz bigi kim andan bola çerāġ, ol çerāġ şīşede bola, ol şīşe eyle bola kim yılduz yıldıraġan...* 96b4=24:35

yılḳı: hayvan, dört ayaklı hayvan.

(Ar. dābbeᵗ, Far. sutūr) *Görmez misin kim Taṅ͡grıya secde ḳılur ol kim göklerdedür ve ol kim yirdedür … ve yılḳılar ve ādemīlerün artuḳı.* 59b1=22:18

(Ar. neʿām/enʿām, Far. çehār-pāy/ān) *Andan anı kim yaratduḳ yılḳılar ve ādemīler çoḳ.* 114a2=25:49

y.-laruḳuz [-laruŋuz] 23a2=20:54

y.-ları 62a2=22:30, 218b2=32:27

y.-lara 113b1=25:44

y.-lardan 75a1=23:21, 129a5=26:133

=> dili bağlu yılḳı 63a1=22:34; sözden yılḳı 61b2=22:28

yıraḳ: uzak, ırak. **krş. ırak**

(Ar. beʿīd, Far. dīr) *Küydi yıraḳ vaḳt hüdhüd.* 141b5=27:22

(Ar. - , Far. -) *Ve yād ḳıl yā Muḥammed bu kitābda Meryem'i kim buraḳdı kendüsini kendü ḳavmından yıraḳ bir yire.* 3a1=19:16

yi-: yemek, yutmak.

(Ar. ekl, Far. ḫorden) *Yi anı ve iç ve rūşen dut gözi!* 4b2=19:26

y.-diler 34b1=20:121

y.-r 107a4=25:7

y.-rsiz 77a3=23:33

y.-rler 77a3=23:33

y.-ridi 239b5=34:14

y.-rleridi 109b3=25:20

y.-ŋ 23a2=20:54, 61b3=22:28

y.-ŋüz 27b5=20:81, 63b1=22:36, 79a4=23:51, 240a3=34:15

y.-ye 107b2=25:8

y.-yesiz 74b4=23:19, 75a2=23:21, 104b1=24:61

y.-yeler 39a2=21:8, 104a2=24:61, 218b2=32:27

(Ar. - , Far. ḫˇorden) *…ḳapa anı ḳuş yiye anı.* 62b1=22:31

(Ar. leḳf, Far. furū ḫorden) *Ve buraḳ ol kim saġ elüŋde durur yaʿni ʿaṣā, yiye anı bunlar eylediler.* 25a5=20:69

=> ġuṣṣa yi- 211a5=31:23; ṭaʿām yi- 232b1=33:53; ḫışm yimek 108a5=25:12

yiyesi: katık, yiyecek.

(Ar. ṣıbġ, Far. nān-ḫūriş) *Ve aġaç daşra çıḳa ṭaġdan kim Ṭūr-ı Sīnā dirler, bite anda zeytūn yaġı ve daḳı yiyesi yiyiciler üçün.* 74b5=23:20

yidi: 7, yedi.

(Ar. sebʿ, Far. heft) *Ve ne kim yirde bardur aġaçlardan ḳalem bola ve deŋ̂iz artura anı ardına yidi deŋ̂iz yitmeye Taŋ̂rı kelimelerine.* 212a2=31:27

y. 74a5=23:17

y.-sinüŋ 83a5=23:86

yig: iyi, hayırlı.

(Ar. ḫayr, Far. bihter) *Ol kim yig ya uçmaḳ muḫalled ol kim vaʿde ḳıldı muttaḳīlere?* 108b2=25:15

y. 103b4=24:60

yigrek: 1. daha iyi, daha hayırlı, en hayırlı.

(Ar. ḫayr, Far. bihter) *Tañgrı çıḳarduḳı yigrek durur.* 81b2=23:72

y. 12b3=19:73, 13b1=19:76, 26b2=20:73, 36b2=20:131, 51b3=21:89, 62a1=22:30, 68a4=22:58, 76b2=23:29, 93b1=24:27, 108a1=25:10, 110b1=25:24, 144a4=27:36, 149a1=27:59, 154b4=27:89, 161b4=28:26, 170b2=28:60, 175b1=28:80, 176b2=28:84, 201a2=30:38

y.-i (bel.) 86a3=23:109, 245a3=34:39

y.-leri 87a4=23:118

(Ar. aḥsen, Far. nīkū-ter) *Kim ʿivaz ḳıla bunlara Tañgrı yigrek...* 97b4=24:38

y. 12b5=19:74, 178b5=29:7

(Ar. niʿme, Far. çün nīkū) *Yigrek çalap durur ve yigrek yārīci.* 72b1=22:78

2. farz kılınmış, emredilmiş.

(Ar. ʿazm, Far. dürüstī) *Ve ṣabr ḳıl anġa kim gele sanġa kim bu, işlerüŋ yigreki durur.* 210a2=31:17

yigrek bil-: daha iyi bilmek, en iyi bilmek.

(Ar. aʿlem, Far. dānā-ter) *Tañgrı yigrek bilür...* 179b4=29:10

y.-ür 134a3=26:188

y.-ürüz 12a3=19:70, 32a1=20:104, 184b3=29:32

(Ar. aʿlem, Far. bihter dānisten) *Çalabum yigrek bile...* 164b4=28:37

yigrek yön: temiz, iyi, doğru taraf/yön.

(Ar. ṭayyīb, Far. sūy-ı hūş-ter) *Ve yol göterdiler bunlara yigrek yöne ḳavlden ve yol gösterdiler bunlara ögilmiş yoldın yanġa ögilmiş.* 60b2=22:24

yigit: yiğit, delikanlı, genç.

(Ar. fetā, Far. civān) *İşitdük bir yigit kim eydüridi bunlara...* 47a4=21:60

yil: 1. yel, rüzgar.

(Ar. rīḥ/riyāḥ, Far. bād/hā) *Ve Tañgrı biribidi yilleri...* 249b5=35:9

y. 62b1=22:31

y.-i (bel.) 204b1=30:51, 221a4=33:9, 239a2=34:12

y.-e 50a3=21:81

y.-leri 113b5=25:48, 150a3=27:63, 203a2=30:46, 203b3=30:48

2. ruh, can

(Ar. rūḥ, Far. bād) *Ürdük anġa bizüm yilümüzden.* 52a2=21:91

=> ḳatı eser yil 50a4=21:81

yimiş: meyve.

(Ar. fākihe[t], Far. mīve/hā) *Yaratduḳ … yimişler çoḳ.* 74b3=23:19

(Ar. ṣemer/āt, Far. mīve/hā) *Ya mümkin bolmaya anlara imīn dirile andın yanġa yimişler dükeli dürlü urūz bizüm ḳatumuzdan.* 169b3=28:57

yiŋ-: yenmek, üstünlük kurmak.

(Ar. ʿuluvv, Far. berter āmeden) *Ve ḳurtıldı bu gün ol kim yiŋdi.* 24b4=20:64

yiŋdür-: yenmesini sağlamak, intikam aldırmak.

(Ar. naṣr, Far. yārī kerden) *Yiŋdürdük anı ol bölükden...* 49b1=21:77

yine: yine, tekrar, sonra.

(Ar. fe, Far. bāz) *Yine dutdı kendü teninde ḳorḳu Mūsā.* 25a3=20:67

(Ar. necvā, Far. bāz) *Pes … bunlarun arasında ve gizlediler yine.* 24a5=20:62

(Ar. ṣumme, Far. pes) *Ve oldur kim … yine dirüre sizi.* 69b2=22:66

(Ar. ve, Far. ve) *…yine yire ḳoyavuz sizi.* 23a4=20:55

(Ar. - , Far. bāz) *… yine yazuḳ ḳılurısavuz ẓālimler bolavuz.* 85b5=23:107

(Ar. - , Far. -) *Kim gerü döne yine banġa...* 209b1=31:15

yiñgi: yeni. **krş. yeñgi**

(Ar. cedīd, Far. nev) *Yol gösterelim mü size bir ere kim ḫaber ḳıla size kim nice kesilip pāre bolasız pāre bolmış, siz yaradılmışda bolasız yiñgi.* 238a4=34:7

(Ar. muḥdeṯ, Far. nev) *Ve gelmedi bunlara hīç ögit Tañrıdan yiñgi, meger kim bunlar andan yüzlerin döndürmişler.* 118b4=26:5

yiñgile-: yenilemek, tekrarlamak.

(Ar. iḥdāṯ, Far. nev kerden) *… yiñgileyeler bunlara ẕikrimi.* 33a5=20:113

yir: 1. yer, mekan, duracak yer, girilecek yer.

(Ar. arż, Far. zemīn) *Geldüŋ bize kim çıḳarasın yirimüzden cādūlıḳ birle iy Mūsā!* 23b2=20:57

y.-imüzden 169b2=28:57

y.-iŋüzden 24b2=20:63, 121b3=26:35

(Ar. maḳām, Far. cāygāh) *Ve ḫazīnelerden ve ulu yirden.* 123b4=26:58

(Ar. mekān, Far. cāygāh) *Ve yād ḳıl yā Muḥammed bu kitābda Meryem'i kim buraḳdı kendüsini kendü ḳavmından yıraḳ bir yire*. 3a1=19:16

y. 4a2=19:22, 108a4=25:12,

y.-e 108a5=25:13

y.-de 23b4=20:58, 62b1=22:31

y.-den 112a1=25:34, 247a5=34:51, 247b1=34:52, 247b3=34:53

y.-ini 176a1=28:82

y.-lerinden 35b5=20:128

(Ar. meṣīr, Far. cāygāh) *Maḳāmları bola od yavuz yir.* 102b1=24:57

(Ar. mesken/mesākin, Far. cāygāh/hā) *Ve sizüŋ yiriŋüz tā meger size soralar.* 39b4=21:13

y.-lerinden 185b5=29:38

(Ar. meʾvā, Far. cāygāh) *Ve nefrīn ḳıla bir niceŋüz bir niceŋüze ve yiriŋüz oddur ve yoḳ durur size hīç yārī ḳılıcı.* 183a2=29:25

(Ar. mudḫal, Far. cāygāh) *Güvüre bunları yirlere kim rāżı bola anġa.*68a4=22:59

(Ar. muḳām, Far. cāygāh) *Bu yir durmaḳa yaramaz yirdür…* 222a2=33:13

(Ar. musteḳarr, Far. ārāmgāh) *Kim ol yavuz yir ve ṭuraḳ durur.* 116b1=25:66

(Ar. - , Far. cāy) *Ve artura Taŋ͡grı anları kim yol buldılar ṭoġru yol ..... eylükler yigrek Taŋ͡grı ḳatında müzdi ve yigrek yir durur gerü dönmege.* 13b2=19:76

y.-i 22b4=20:53

2. yer, toprak, arazi.

(Ar. arż, Far. zemīn) *Nice dirgürdi yiri öldüginden soкra…* 204a4=30:50

y.-i (bel.) 197b3=30:24, 225b1=33:27

y.-e 236a4=33:72, 237a2=34:2

y.-de 193a3=30:3, 198a3=30:26, 208a1=31:10, 209b4=31:16, 210b3=31:20, 214a1=31:34

y.-den 198a1=30:25, 215b2=32:10, 242a2=34:24, 248b4=35:3

y.-üŋ 239b4=34:14

y.-imüzden 23b2=20:57, 169b2=28:57

y.-iŋüzden 24b2=20:63, 121b3=26:35

y.-lerini 225b1=33:27

3. yeryüzü, yer, dünya.

(Ar. arż, Far. zemīn) *Görmez misin kim Taŋ̂rıya secde ḳılur ol kim göklerdedür ve ol kim yirdedür.* 59a5=22:18

y. 6b5=19:40, 15a3=19:90, 42a5=21:30, 46b4=21:56, 54a3=21:105, 69a1=22:63, 81a5=23:71, 83a2=23:84, 190a2=29:56, 197b5=30:25, 238b2=34:9

y.-i (bel.) 16b4=20:4, 40a3=21:16, 45a2=21:44, 56b3=22:5, 96b2=24:35, 115a5=25:59, 149a2=27:60, 149b1=27:61, 187a5=29:44, 191a1=29:61, 191b1=29:63, 194a2=30:8, 194b2=30:9, 196a5=30:19, 197a2=30:22, 211b3=31:25, 214b2=32:4, 248a2=35:1, 250a1=35:9

y.-e 69b1=22:65, 150a1=27:62, 186b2=29:40

y.-de 15b1=19:93, 17a1=20:6, 40b2=21:19, 42b2=21:31, 64b4=22:41, 65b2=22:46, 69a3=22:64, 69a4=22:6570a3=22:70, 74b1=23:18, 82b1=23:79, 98b3=24:41, 101b4=24:55, 102a5=24:57, 105b4=24:64, 107a3=25:6, 130b5=26:152, 147a3=27:48, 150b3=27:65, 152a4=27:75, 154a4=27:87, 156a2=28:4, 156b1=28:5, 156b2=28:6, 165b1=28:39, 174b2=28:77, 182a2=29:22, 185b2=29:36, 189a4=29:52, 194a4=30:9, 196a2=30:18, 198a5=30:27, 211b5=31:26, 212a1=31:27, 236b5=34:1, 237b1=34:3, 241b3=34:22

y.-den 38a5=21:4, 40b5=21:21, 86b1=23:112, 142b3=27:25, 150b1=27:64, 153a4=27:82

y.-din 48b1=21:71, 50a4=21:81, 119a1=26:7, 214b5=32:5, 218b1=32:27

y.-üŋ 11a5=19:65, 99a1=24:42, 120b3=26:24; yirün 106a4=25:2

(Ar. - , Far. zemīn) *Eger bolsa gökde ve yirde çalaplar Taŋ̂rıdan artuḳ, fesād bolayıdı.* 41a1=21:22

y. 23a3=20:55, 23a4=20:55

(Ar. - , Far. -) *Ḳalduḳ yirde ya bir gün veyā günün bir nicesi...* 86b2=23:113

y. 7a1=19:40

=> assılu yir 61b1=22:28; bir yir 242a4=34:26; gerü dönecek yir 176b5=28:85; ḳurban ḳılacak yir 62b5=22:34; ḳuru yir 202a1=30:41; yolsuz yir 10a5=19:59; vaʿde yiri 242b5=34:30

yir altı: yeraltı, yerin dibi.

(Ar. arż, Far. zemin) *Eger dileyevüz güvürevüz anları yir altına...* 238b3=34:9

yir altına indür-: yere batırmak, yere geçirmek.

(Ar. ẖasf bi el-arż, Far. furū burden be-zemīn) *İndürdük biz yir altına Ḳārūn'ı ve evini ve mālını.* 175b3=28:81

yir aşaġa ilet-: yere batırmak, yere geçirmek.

(Ar, ẖasf bi, Far. furū burden) *Eger bolmaya idi kim minnet ḳılur Çalap bize, aşaġa ilete yir bizi.* 176a3=28:82

yir ehli: halk.

(Ar. ehl, Far. ehl-i zemīn) *Kim Firʿavn … eyledi yir ehlini bölükler.* 156a2=28:4

yire düş-: düşmek, yere yatmak.

(Ar. vucūb, Far. ber zemīn üftāden) *Ḳaçan yere düşse eyegülerini yiŋüz andan ve ṭaʿām birüŋ dilemeyiciye ve dileyiciye.* 63b1=22:36

yire ḳoy-: yere koymak, toprağa sokmak.

(Ar. iʿādeᵗ, Far. ender zemīn dīger pāre kerden) *Ol yir ṭoprāḳından yaratduḳ sizi, yine yire ḳoyavuz sizi ve ol yirden gerü çıḳaravuz sizi bir kez daḳı.* 23a4=20:55

yirine ilet-: göndermek, tekrar yollamak.

(Ar. vird, Far. bāz burden) *Ve sürevüz kāfirleri ṭamudın yanġa yirine iletesi.* 14b4=19:86

yir yüzi: yeryüzü, yer.

(Ar. ʿarż, Far. zemīn) *Bu durur sarāy-ı āẖiret, eyleyevüz anları kim dilemeyeler ululıġı yir yüzinde ve daḳı fesād ḳılmaḳı.* 176b1=28:83

y.-nde 116a3=25:63, 133b3=26:183, 151a4=27:69, 160a2=28:19, 181b4=29:20, 186a4=29:39, 202a3=30:42, 210a3=31:18

=> ara yir 180b1=29:14

yit-: 1. ulaşmak, erişmek, yetmek.

(Ar. bulūġ, Far. resīden) *Ḳaçan kim yite uşaḳ oġlanlar sizden düş görmekligi birle gerek kim destūr dileyeler...* 103a3=24:59

2. yetmek, kafi gelmek.

(Ar. kifāyeᵗ, Far. besende est) *Tevekkül ḳıl Tan͡grıya kim ol yiter sanġa saḳlayıcı.* 219b1=33:3

3. kuşatmak, sarmak.

(Ar. ḥayḳ, Far. ender resīden) *Ve daḳı peşīmān bolalar peyġāmberlere kim sinden ilerü, yitdi ol kişiye kim efsūs ḳıldılar bunlardan...* 44b1=21:41

=> güci yit- 44b4=21:43

yiter: yeter, kâfi.

(Ar. kefā, Far. besende) *Yiter anġa Taŋrı ḥesāb ḳılıcı.* 229a2=33:39

y. 230a4=33:48

yitme-: bitmek, tükenmek.

(Ar. nefād, Far. ne-resīden) *Ve ne kim yirde bardur aġaçlardan ḳalem bola ve deŋiz artura anı ardına yidi deŋiz yitmeye Taŋrı kelimelerine...* 212a2=31:27

yitür-: kifayet etmek, yetmek.

(Ar. kifāye[t], Far. besende kerden) *Yitürdi Taŋrı mü'minlere savaş ḳılmaḳı.* 225a2=33:25

yiyici: 1. yiyen, yiyici.

(Ar. ākil, Far. ḫārende/gān) *Ve aġaç daşra çıḳa ṭaġdan kim Ṭūr-ı Sīnā dirler, bite anda zeytūn yaġı ve daḳı yiyesi yiyiciler üçün.* 74b5=23:20

2. her türlü meyveye sahip olan, refah içinde yaşayan.

(Ar. ẕevātey ukūlin, Far. ḫudāvend-i ḫār) *Bedel ḳılduḳ biz ol bostanları iki bostan yiyici ve daḳı nesene sidrden az bola.* 240b1=34:16

yiyni: hafif.

(Ar. ednā, Far. furū-terīn) *Ve ṭatduravuz anlara yiyni ʿaẕāb...* 217b1=32:21

yiyni bol-: hafif gelmek, hafif olmak.

(Ar. ḫiffe[t], Far. sebük āmeden) *Ve kimüŋ kim yiyni bolsa müzdi terāzūda anlar durur anlar kim izyān bolur tenlerine ṭamuda hemīşe muḫalled bolalar.* 85a5=23:103

yiyni ṭut-: hafifliğe götürmek, gevşekliğe sürüklemek.

(Ar. istiḫfāf, Far. sebük dāşten) *Yiyni ṭutmayalar sini anlar...* 206a5=30:60

yoḳ: yok, var karşıtı; olmaz, olmadı.

(Ar. illā, Far. ne) *Ve helāk ḳılmaduḳ hīç köyi kim anlarun ögit birle ḳorḳıdıcıları yoḳıdı.* 135b5=26:208

(Ar. in[ne], Far. ne-) *Yoḳdur saġışlar meger Taṅ͡grıma eger bilüriseŋüz.* 127b5=26:113

y. 12a3=19:71, 15b1=19:93, 83a1=23:83, 129b3=26:137

(Ar. lā, Far. ne-/nīst) *Bel kim ümīdleri yoḳıdı nüşūra.* 112b4=25:40

y. 17a4=19:80, 18a1=20:14, 27a4=20:77, 31a4=20:98, 32b1=20:108, 41b2=21:25, 44a2=21:39, 48a3=21:67, 51a4=21:87, 86b5=23:115, 87a1=23:116, 106b2=25:3, 106b3=25:3, 172a5=28:70, 177b2=28:88, 191b2=29:63, 210b5=31:20, 214a4=32:2, 245b2=34:42

y.-dur 142b4=27:26, 248b4=35:3

(Ar. leyse, Far. ne/nīst) *Yoḳ mıdur ṭamuda maḳāmı kāfirlerün?* 192b3=29:68

y. 70a5=22:71, 103b2=24:60, 103b5=24:61, 179a2=29:8

y.-dur 95b3=24:33

(Ar. mā, Far. ne) *Yoḳ durur ʿavret, dilemek meger ḳaçmaḳ.* 222a4=33:13

y. 27b1=20:79, 70b1=22:71, 73a4=23:23, 76b5=23:32, 126b5=26:100, 182a3=29:22, 183a2=29:25, 214b3=32:4

y.-ıdı 83b5=23:91, 148a5=27:56

(Ar. mā kevn, Far. ne-būden) *Kim yoḳdur anun hīç ḳavmı kim yārī ḳılalarıdı anġa Taṅ͡grıdan artuḳ ve daḳı yoḳıdı yārī ḳılınıcılar.* 175b3=28:81

(Ar. lā, Far. -) *Bedel bolmaḳ yoḳ durur Taṅ͡grı yaratduḳına.* 199a5=30:30

y.-ıdı 175b5=28:81, 182b1=29:24

(Ar. - , Far. ne/nīst) *Yaratdum sini bundan ilerü hīç yoḳ erken.* 2a1=19:9

y. 106a5=25:2, 120a3=26:19, 127b2=26:109, 129a1=26:127, 133a4=26:180, 151a3=27:68, 152a3=27:75

y.-ıdı 11b4=19:67, 39a2=21:8

y.-dur 246b4=34:47

=> miṣli yoḳ 238a2=34:6; yaḳīnleri yoḳ 206a5=30:60

yoḳış: yokuş, yüksek yer.

(At. emt, Far. efrāz) *Göremeyesin anda egri ve ne yoḳış.* 32a5=20:107

yoḳsa: yoksa, ya da, veya.

(Ar. ev, Far. yā) *ʿAẕāb ḳılam anġa ḳatı ʿaẕāb, yoḳsa depeleyem anı meger kim getüre banġa ḥüccet belgülü.* 141b4=27:21

yoḫsul: muhtaç, yoksul, fakir. **krş. yoḳsul**

(Ar. faḳīr, Far. nīkī) *Benven ol kim aşaġa biribidüŋ bendin yanġa eylükden yoḫsul.* 161a4=28:24

yoḳsul: yoksul, fakir. **krş. yoḫsul**

(Ar. faḳīr, Far. derviş/ān) *Eger bolurlarısa yoḳsul bayıda bunları Taŋ͡grı kendü faẓlından kim Taŋ͡grı çoḳ ʿaṭālu durur ve bilicidür.* 95b2=24:32

(Ar. miskīn, Far. derviş) *Birgil ḫāşımlaruḳuza Taŋ͡grı ḥaḳḳı ve daḳı yoḳsula ve daḳı yol erine.* 201a1=30:38

y.-lara 92a3=24:22

yol: 1. yol.

(Ar. sebīl-subul, Far. rāh-hā) *Ve eyledük yirde ṭaġlar kim dönmeye anlaruĸ bile; eyledük andan yollar gitmek; tā meger anlar yol bulalar.* 42b4=21:31

y. 110b5=25:27, 112a1=25:34, 115a3=25:57, 160b3=28:22

y.-ını 113a3=25:42

y.-ına 209b1=31:15

y.-ında 68a2=22:58, 82a4=24:22

y.-ından 57a5=22:9, 60b4=22:25, 207a3=31:6

y.-umuzı 192b4=29:69

y.-umuza 180a2=29:12

y.-larından 142b1=27:24

y.-ı (bel.) 109a2=25:17, 113b1=25:44, 184a1=29:29

y.-dan 186a1=29:38, 235b2=33:67

(Ar. ṣırāṭ, Far. rāh) *Bu durur yol ṭoġru.* 6a5=19:36

y. 7a5=19:43, 37a5=20:135

y.-a 67b1=22:54, 100a2=24:46

y.-dın 60b2=22:24, 81b3=23:73

y.-ındın 238a2=34:6

(Ar. fecc, Far. rāh) *Ve oḳı ādemīleri, ḥacca gelsünler sanġa yaya ve dükeli ince billü bile gelsünler dükeli yoldan ıraḳ.* 61a5=22:27

(Ar. - , Far. rāh) *Ve ādemīlerden kimse bar kim satun ala yaramaz sözi kim aza Takrı yolından cāhilliḳ birle Taŋ͡grı yolını efsūs ḳıldı.* 207a4=31:6

2. yol, doğru yol, tarikat

(Ar. sebīl-subul, Far. rāh-hā) *Ol kim eyledi size yiri yatacaḳ ve yüritdi sizi anda yollar ve biribidi gökden su.* 22b5=20:53

(Ar. ṭarīḳ-at, Far. rāh) *Bunlar iletti sizüŋ yoluḳuzı [yoluŋuzı] ulular.* 24b2=20:63

y. 27a3=20:77

y.-a 32a2=20:104

(Ar. hudā, Far. rāh) *Pes eger gelmeye size benden ṭoġru yol her kim mütābaʿat ḳıldı benüm yoluma ḍalālete düşmeye ve bedbaḫt bolmaya.* 35a1=20:123

y. 27b2=20:79

=> bir aylıḳ yol 239a3=34:12; egri yol 242a3=34:24; ṭoġru yol 13a5=19:76, 22a2=20:47, 35a1=20:123, 46a4=21:51, 57a4=22:8, 69b5=22:67, 81b4=23:74, 137b5=27:2, 164b4=28:37, 169b1=28:57, 177a1=28:85, 207a1=31:5, 210b5=31:20, 216a2=32:13, 242a3=34:24, 243b2=34:32; kārvān yolı 240b4=34:18

yol bul-: hidayete ermek, doğru yol bulmak.

(Ar. ihtidāʾ, Far. rāh yāften) *Eger yolsuz boldum kim yolsuz bolam kendü nefsümdür ve eger yol buldum, anġa kim vaḥy ḳıldı banġa Çalabum.* 247a3=34:50

y.-dı 28a3=20:82, 155a4=27:92, 155a5=27:92

y.-alar 42b4=21:31, 79a2=23:49

(Ar. hidāyeᵗ, Far. rāh yaften) *Ve artura Taŋ͡grı anları kim yol buldılar ṭoġru yol ...* 13a5=19:76

(Ar. ṣaḥābeᵗ, Far. rāh yāften) *Güçleri yitmeye kendüsine yārī ḳılmaġa ve bizden daḳı yol bulmayalar.* 44b5=21:43

=> ṭoġru yol bul- 101b1=24:54, 142b1=27:24

yol bulan: hidayete giren, doğru yolda olan.

(Ar. muhtedī, Far. be-rāh yāfte) *Ve oldur ʿālim yol bulanlara.* 169a5=28:56

yol bulmış: hidayete ermiş, doğru yolu bulmuş.

(Ar. ihtidāʾ, Far. rāh yāfte) *Oḳıyalar anı, cevāb birmeye anlara ve andan göreler ʿaẕābı eger anlar yol bulmışlarmısa.* 171b2=28:64

yol bulmışıraḳ: daha doğru, daha doğru sözlü.

(Ar. ahdāʾ, Far. rāh yāfte-ter) *Getürüŋ kitāb Taŋ͡grı ḳatından kim ol bola yol bulmışıraḳ ol ikiden.* 167b5=28:49

yol dut-: yol göstermek, örnek olmak.

(Ar. meṣel, Far. rāh dāşten) *Biz yigrek bilürüz anı kim diyeler, ḳaçan kim eyide yol dut bunlara yola: "Eglenmedüŋüz siz meger bir gün."* 32a2=20:104

yol eri: yolcu, yabancı.

(Ar. ibnu's-sebīl, Far. rāh revende) *Birgil ḫāṣımlaruḳuza Taŋ͡grı ḫaḳḳı ve daḳı yoḳsula ve daḳı yol erine.* 201a1=30:38

yol gösder-: yol göstermek, hidayete ulaştırmak. **krş. yol göster-**

(Ar. hidāyeᵗ, Far. rāh numūden) *Daḳı ḳılduḳ bunları imāmlar, yol gösdereler bizüm buyruġumuzıla.* 48b4=21:73

gösdermez yolı 168a4=28:50

yol göster-: 1. yol göstermek, hidayete ulaştırmak. **krş. yol gösder-**

(Ar. hidāyeᵗ, Far. rāh numūden) *Yol göstermeyem anlara...* 35b3=20:128

y. 166a4=28:43

y.-di 22b1=20:50, 34b4=20:122, 64a1=22:37

y.-dük 10a1=19:58

y.-diler 60b1=22:24, 60b2=22:24

y.-e 56a1=22:4, 58b5=22:16, 150a2=27:63, 160b3=28:22, 169a5=28:56, 199a2=30:29, 218a1=32:24, 249b3=35:8

y.-em 7a5=19:43, 192b4=29:69

y.-meyesin 169a4=28:56

y.-meye 218a3=32:26

(Ar. dilāleᵗ, Far. rāh numūden) *Hīç yol gösterem size…* 20b3=20:40

y.-em 34a5=20:120

2. kılavuzluk etmek, delalette bulunmak.

(Ar. dilāleᵗ, Far. rāh numūden) *Yol gösterem mi size…* 158a2=28:12

y.-elim mi 238a3=34:7

göstermedi ..... yol 239b4=34:14

(Ar. hidāyeᵗ, Far. rāh numūden) *Taŋ͡grı yolını göstere...* 97a2=24:35

y.-e 100a1=24:46, 124a2=26:62, 125a5=26:78

yol gösterici: 1. yol gösteren, kılavuz.

(Ar. hādī, Far. rāh numāy) *Ṭap bola Taŋ͡grıdın yol gösterici...* 111a5=25:31

y. 67a5=22:54, 152b1=27:77, 153a1=27:81, 204b4=30:53, 238a1=34:6

2. doğru yol, hidayet.

(Ar. hudā, Far. rāh numāy) *Anı yol gösterici eyledük...* 217b5=32:23

y. 206b3=31:3

3. delil.

(Ar. delīl, Far. rāh numāy) *Pes eyledük güneşi anġa yol gösterici.* 113b3=25:46

=> kirtü yol gösterici 219b5=33:4

=> yavuz yollu 49a2=21:74

yol ṭoġru: hidayet doğru yol. **krş. ṭoġru yol**

(Ar. hudā, Far. rāh-ı rāst) *Ya bulam odda yol ṭoġru.* 17b3=20:10

yola gel-: doğru yolu bulmak, hidayete ermek.

(Ar. ihtidāʾ, Far. rāh yāften) *Kim ol ḥaḳ durur … meger kim yola geleler.* 214b1=32:3

yoldan çıḳ-: azmak, yoldan çıkmak.

(Ar. żalāl, Far. bī-rāh şoden) *Ne yıġdı sini kim gördüŋ bunları kim yoldan çıḳdılar?* 30a3=20:92

yoldan çıḳar-: yoldan çıkarmak, azdırmak.

(Ar. iżlāl, Far. ez rāh borden) *Yoldan çıḳardı anları Sāmirī.* 28b2=20:85

yolı barmaḳ: doğru yolu bulma, yola gelme.

(Ar. sebīl, Far. rāh supurden) *Başarımadılar yolı barmaḳa.* 107b5=25:9

yolı yavu ḳıl-: hidayete ermemek, yolunu sapıtmak.

(Ar. lā ihtidāʾ, Far. ne-rāh yāften) *Döndürdi Belḳıs ḥālinden taḫtını görevüz kim yolını onġarur mı ya bola mı anlardan kim yolların yavu ḳılalar?* 145b3=27:41

(Ar. żalāl, Far. gümrāhī) *Anlar kim īmān getürdiler āḫirete, ʿaẕābda ve yolın yavu ḳılıp ıraḳ bola.* 238b1=34:8

yolı yavu ḳılmış: sapık, dalalet içinde.

(Ar. żalāl, Far. ender gümrāhī) *Siz ve daḳı atalaruḳuz yolı yavu ḳılmışsız.* 46b2=21:54

yolını yavu ḳılmışıraḳ: daha sapkın, daha şaşkın.

(Ar. ażall, Far. güm şode-ter) *Beñgzer bunlar yılḳılara, bel daḳı yolını yavu ḳılmışıraḳ yolı.* 113b1=25:44

(Ar. aẕall, Far. güm būde-ter) *Daḳı yavu ḳılmışıraḳ yolını anlarıdı kim mütābaʿat ḳıldılar kendü hevālarına Tañgrıdan.* 168a3=28:50

yolını onġar- [oñgar-]: doğru yol seçmek, yolunu doğrultmak.

(Ar. ihtidāʾ, Far. rāh ferā dāşten) *Döndürdi Belḳıs ḥālinden taḫtını görevüz kim yolını onġarur mı ya bola mı anlardan kim yolların yavu ḳılalar?* 145b3=27:41

yolından az-: yoldan çıkmak, dalalete düşmek.

(Ar. żalāl, Far. güm şoden) *Ve her kim yolından azdı eyit: "Benven ḳorḳıdıcılardan."* 155a5=27:92

yolından azmış: yoldan çıkmış, dalalette olan, sapık.

(Ar. żalāl, Far. gümrāh) *Rabbenā ġālib boldı bize bed-baḫtlıḳ ve ḳavm ıduḳ yolından azmışlar.* 85b5=23:106

y.-lardur 208a5=31:11

yolsuz: asi, azgın, sapık, haddini aşmış.

(Ar. el-ġāviyy, Far. bī-rāh) *Ve şāʿirler anlarun ḳatından baralar yolsuzlar.* 137a2=26:224

y.-ları 126b2=26:94

(Ar. ṭuġyān, Far. bī-rāh) *Barġıl Firʿavn'dın yanġa, kim ol yolsuz durur.* 19a4=20:24

y. 21a5=20:43

(Ar. żāll, Far. bī-rāh/ān) *Ol bola ol yolsuz ıraḳ.* 58a2=22:12

y.-lardan 126a1=26:86

yolsuz bar-: saptırmak, dalalete düşürmek.

(Ar. iżlāl, Far. bī-rāh kerden) *Siz yolsuz barırsız ḳullarum...* 109a1=25:17

yolsu/ız bol-: azmak, itaatsizlik etmek, yoldan çıkmak.

(Ar. iżlāl, Far. bī-rāhī şoden) *İkileyin helāk ḳılıcı bola kim yolsuz bola Tañgrı yolından.* 57a5=22:9

yolsız b.-dılar 107b4=25:9

y.-am 247a3=34:50

y.-dum 247a2=34:50

(Ar. ġayy, Far. bī-rāh şoden) *Ve azdı sözinden Çalabısınuŋ, yolsuz boldı.* 34b3=20:121

(Ar. ṭuġyān, Far. ṭāġī şoden) *Biz ḳorḳalum mı kim bi-ḥadd bolurısa bizdin yanġa eger yolsuz bolurısa.* 21b3=20:45

yolsuz ḳıl-: doğru yoldan çıkarmak, saptırmak, azdırmak.

(Ar. iġvāʾ, Far. bī-rāh kerden) *Anlar kim yolsuz ḳılavuz anları...* 171a4=28:63

(Ar. iżlāl, Far. bī-rāh kerden) *Ol şeyṭān … yolsuz ḳıla anı...* 55b5=22:4

y.-dı 111a1=25:29, 199a2=30:29

y.-madı 126b5=26:99

y.-a idi 113a1=25:42

yolsuz yir: Cehennemin bir bölümü olan "gayy" için kullanılmış.

(Ar. ġayy, Far. bī-rāhī) *Tiz bola düşeler yolsuz yire.* 10a5=19:59

yolsuzlıḳ: azgınlık, yoldan çıkma, sapkınlık, kötü gelecek.

(Ar. ġamrat, Far. bī-rāhī) *Buraḳ bunları yolsuzlıḳlarında...* 79b3=23:54

(Ar. ṭuġyān, Far. bī-rāhī) *… baralar yolsızlıḳda bunlar gezeler.* 82a1=23:75

(Ar. żalāl, Far. bī-rāhī) *…bu gün yolsuzlıḳda ḳatı dururlar.* 6b3=19:38

(Ar. żalāl, Far. gümrāhī) *Kim barıduḳ yolsuzlıḳda muʿayyen.* 126b4=26:97

yon-: yontmak.

(Ar. naḥt, Far. terāşīden) *Ve daḳı yonasız ṭaġlarda evler şādīlıḳ birle.* 130b2=26:149

yön: 1. ön, ön taraf, karşı.

(Ar. beyne yedey, Far. pīş) *Görmez misiz kim andın yanġa kim bizüm ḳatumuzda yönleri ve daḳı ardlarıncadur gökden ve yir.* 238b2=34:9

2. yön, taraf.

(Ar. recʿ, Far. bāz geşt) *Tan͡grıdın yanġadur işler yöni.* 249a1=35:4

=> yigrek yön 60b2=22:24

yön girü: arka, dönülen taraf.

(Ar. mudbir, Far. bāz pes) *Döndi yön girü ve görü baḳmadı Çalaba.*139a4=27:10

yöre: etraf, çevre.

(Ar. ḥavl, Far. girdāgird) *Ol kim anun yöresinde durur.* 138b5=27:8

y.-sinde 11b5=19:68

y.-sindekilere 121b2=26:34

y.-ŋüzden 120b4=26:25

(Ar. ḥavl, Far. cāygāh) *Görmeyeler mi kim biz eyledük īmin ḥarem ve ḳapalar ādemīler yörelerinden.* 192a5=29:67

(Ar. - , Far. -) *Kim gele bunlarun bile aḳsuzda bunlarun yöresine...* 44a4=21:40

yuḳaru: 1. yüce, ulu, en yüce.

(Ar. aʿlā, Far. ber-ter) *Ḳorḳma kim sen yuḳarusın.* 25a4=20:68

2. üst, yukarı.

(Ar. fevḳ, Far. zever) *Kesildi bunlarun ṭonları oddan ve dökilür yuḳarudın başları ḥamīm suyı ḳoyalar anġa.* 59b5=22:19

yuḳaru çıḳ-: yükselmek, yukarı çıkmak.

(Ar. ʿurūc, Far. ber şoden) *Andan yuḳaru çıḳa andın yanġa...* 214b5=32:5

y.-ar 237a3=34:2

yumşaḳ: yumuşak, tatlı, hoş.

(Ar. leyyin, Far. nerm) *Eyidüŋ anġa yumşaḳ söz bile...* 21b1=20:44

yumşaḳ balçıḳ: yumuşak balçık; öz suyu, meni.

(Ar. sulāleᵗ, Far. gil-i nerm) *Andan eyledi oġlanlarını anun yumşaḳ balçıḳdan ve sudan ḫ̌ār.* 215a4=32:8

yumşaḳ ḳıl-: yumuşatmak.

(Ar. ilāneᵗ, Far. nerm kerden) *Yumşaḳ ḳılduḳ anġa demüri.* 238b5=34:10

yumşaḳlıḳ: yumuşaklık, nezaket.

yumşaḳlıḳ ḳıl-: yumuşak davranmak, yumuşak söz söylemek.

(Ar. ḫużūʿ, Far. nermī kerden) Eger ḳorḳarısaḳuz ḳılmaḳuz yumşaḳlıḳ ḳavl birle kim ṭamaʿ ḳıla ol kim gön͡glinde sayrulıḳ bar ve eyidüŋ eyü söz. 226b1-2=33:32

yut-: yutmak.

(Ar. leḳf, Far. furū ḫ̌orden) *Andan yutdı anı kim anlar yalan söylerleridi.* 122b3=26:45

yüce: büyük, âli; “esmâ-i hüsna”dan.

(Ar. el-ʿaliyy, Far. berter) *Tan͡grı oldur yüce ve ulu.* 212b4=31:30

yücelik: yücelik, ululuk.

(Ar. ʿaliyy, Far. ber-ter) *Birdük bunlara raḥmetümüzden ve eyledük bunlara dil ṭoġru söyler daḳı yücelik.* 8b3=19:50

yügir-: akmak, yürümek. **krş. yügür-**

(Ar. cereyān, Far. reften) *Ve yügireyidi gemü anun emri birle.* 203a3=30:46

yügür-: acele etmek, koşuşturmak. **krş. yügir-**

(Ar. seʿy, Far. devīden "devān") *Andan geldi bir er şehr kūşesinden yügürü, eyitdi: "İy Mūsā! Gürūhlara buyurmışlar kim sini öldüreler."* 160a4=28:20

yük: yük, ağırlık.

(Ar. ḥaml, Far. bār) *Ol gün … ḳoya dükeli yüklüler yükini.* 55b1=22:2

(Ar. - , Far. -) *Ḳomayavuz biz hīç tene yük...* 80a4=23:62

yük götür-: hamile kalmak, taşımak.

(Ar. ḥaml, Far. bār ber giriften) *Meryem yükin götürdi.* 4a1=19:22

yüklü: hamile.

(Ar. ẕātu ḥaml, Far. ḫudāvend-bārī) *Ol gün … ḳoya dükeli yüklüler yükini.* 55b1=22:2

yüksek: 1. yüksek, yüce, âlî.

(Ar. aʿlā, Far. ber-ter) *Yaratdı yiri ve gökleri yüksek.* 16b4=20:4

(Ar. ʿaliyy, Far. ber-ter) *Kim ol Çalap dükelinden yüksek … durur.* 68b5=22:62

y. 9b3=19:57, 242a1=34:23

(Ar. ʿulyā, Far. berter) *Ve her kim anġa gele īmān getürüp ṭoġru eylemiş bola eylükler, bunlar anlara bola ṭuraḳlar yüksek.* 26b5=20:75

(Ar. meşīd, Far. semā ferāşte) *Anlar ẓālimleridi ve ol düşmiş idi saḳflarından ve ḳuyu ḳonmış ve köşk yüksek.* 65b2=22:45

(Ar. teʿālī, Far. ber-ter) *Arı durur ve andan yüksek durur kim anġa şirk getüreler.* 201b5=30:40

2. yüksek, yüksek yer, tepe.

(Ar. rīʿ, Far. bālā) *Köşklerden dükeli yüksege nişān oynar mısız?* 129a2=26:128

yüksel-: yükselmek, galebe etmek, büyüklük taslamak.

(Ar. ʿuluvv, Far. ber-şoden) *Ol vaḳtın kim gide her taŋ͡grı anı kim yaratdı ve yükseldi bir nicesi bunlardan bir nicesine.* 84a1=23:91

yüri-: 1. yürümek, dolaşmak, hareket etmek.

(Ar. cereyān, Far. reften) *Görmez misin gemüyi kim yürir deŋ͡giz yüzinde Taŋ͡grı niʿmeti birle.* 212b5=31:31

(Ar. merr, Far. reften) … *ve ol barur tuman bulut yüridügi gibi.* 154b2=27:88

(Ar. meşy, Far. reften) *Ne bolmış bu peyġāmber kim ol yir ṭaʿām ve yürir bāzārlarda?* 107a5=25:7

y.-r 99b4=24:45

y.-rler 218a4=32:26

y.-rleridi 35b4=20:128, 109b3=25:20

y.-ye 99b3=24:45

y.-yeler 116a2=25:63

y.-me 210a3=31:18

y.-mekde 210a5=31:19

(Ar. seʿy, Far. reften) *Buraḳdı anı, pes anda ol yılan bolıp yüridi.* 18b4=20:20

y.-rleridi 25a3=20:66

(Ar. seyr, Far. reften) *Yüriŋ yir yüzinde…* 151a4=27:69

y.-ŋ 181b3=29:20, 202a3=30:42

(Ar. - , Far. -) *Yüri ve ḳoy gemüye her çiftden iki ve kendü ehlüŋi.* 76a1=23:27

y.-rise 212b1=31:29

2. bozgunculuk yapmak, fitne çıkarmak.

(Ar. ʿaṣv, Far. reften) *İy ḳavm… yürimeŋ yirde fesād ḳılanlar.* 185b2=29:36

y.-meŋüz 133b2=26:183

yürit-: dahil etmek, yerleştirmek.

(Ar. sulūk, Far. der āverden) *Ol kim … yüritdi sizi anda yollar.* 22b5=20:53

yüz (I): yüz, 100.

(Ar. miʾeᵗ, Far. ṣad) *Zīnā ḳılan ʿavrata ve zīnā ḳılan ere tāziyāne uruḳ her birine bunlardan yüz tāziyāne.* 87b4=24:2

yüz (II): **1.** yüz, surat.

(Ar. ḫadd, Far. rūy) *Yüz döndürme ādemīlerden...* 210a3=31:18

(Ar. vech/vucūh, Far. rūy/hā) *Her kim ısmarlarısa yüzini Tañrı dapa ol muḥsīn bolġa.* 211a3=31:22

y.-in 57b5=22:11

y.-üŋi 199a3=30:30, 202a5=30:43

y.-ler 32b5=20:111

y.-leri 85b2=23:104, 111b5=25:34

y.-lerine 235a5=33:66

y.-lerinde 70b2=22:72

y.-lerinden 44a2=21:39

(Ar. vech/vucūh, Far. vech/vucūh) *Ve her kim geldi yavuzlıḳ birle yüzleri ḳoyu başları negūsār bolıp yüzleri odda.* 154b5=27:90

(Ar. - , Far. rūy/hā) *Gir içerü köşke ḳaçan kim gördi anı sandı kim anı süpürdi ve yalın ḳıldı sāḳı yüzlerinden.* 146a4=27:44

(Ar. - , Far. -) *Andan göresin kim kāfirler yüzleri ve başları aşaġa düşmiş tañrıları ḳatında mü'min eyide: "İy Çalap! Gördük ve işitdük.* 215b5=32:12

2. üst, yüz, (denizin) yüzü.

(Ar. fi- , Ar. ender) *Görmez misin gemüyi kim yürir deñiz yüzinde Tañrı niʿmeti birle.* 212b5=31:31

=> yir yüzi: 116a3=25:63, 133b3=26:183, 151a4=27:69, 160a2=28:19, 176b1=28:83, 181b4=29:20, 186a4=29:39, 202a3=30:42, 210a3=31:18; ḳabīḥ yüzlü 166a2=28:42; çirkin yüzlü 85b2=23:104

yüzü ḳoyu: yüz üstü, yüzü koyun.

(Ar. - , Far. ender) *Düşeler yüzleri ḳoyu oda...* 85b2=23:104

(Ar. - , Far. -) *Ve her kim geldi yavuzlıḳ birle yüzleri ḳoyu başları negūsār bolıp yüzleri odda.* 154b5=27:90

yüz çevür-: yüz çevirmek, reddetmek, vazgeçmek.

(Ar. iʿrāż, Far. rūy gerdānīden) *Ve her kim yüzini çevürse bizüm ẕikrümüzden anġa bola dirilik ṭar bola ve ḳoparavuz anı ḳıyāmet güninde gözsüz.* 35a2=20:124

yüz çevüren: yüz çeviren, terk eden.

(Ar. muʿriż, Far. rūy gerdānīde/gān) *Bunlar …yüz çevürenler durur.* 81b1=23:71

yüz döndür-: yüz çevirmek, terk etmek.

(Ar. iʿrāż, Far. rūy gerdānīden) *Ve ḳaçan kim işideler laġv sözi yüzlerini döndüreler.* 169a2=28:55

y. 218b5=32:30

y.-diler 240a4=34:16

y.-dileridi 44b3=21:42

y.-ürise 31b2=20:100

(Ar. iʿrāż, Far. rūy ber gerdānīden) *Ẓulm ḳılanlar ögit bireler anġa Çalabısı āyeti birle yüzin döndürdi andan.* 217b3=32:22

(Ar. rāġibʿan, Far. hemī ḫʷīş keşīden) *Yüzüŋ döndürdüŋ mi Taŋ̂rılarumuzdan iy İbrahīm?* 7b4=19:46

yüz döndüren: yüz çeviren, terk eden.

(Ar. muʿriż, Far. rūy gerdānīde/gān) *… bir gürūh bunlardan yüzleri döndürenlerden idi.* 100a5=24:48

y.-lerden 41b1=21:24

yüz döndürmiş: yüz çeviren, terk eden.

(Ar. muʿriż, Far. rūy gerdānīde/gān) *Ve gelmedi bunlara hīç ögit Taŋ̂rıdan yiŋ̂i, meger kim bunlar andan yüzlerin döndürmişler.* 118b4=26:5

y.-ler 43a1=21:32

y.-lerdür 37b5=21:1

yüz dut-: yüzünü dönmek, yönelmek.

(Ar. teveccüh, Far. rūy ferā nihāden) *Ḳaçan kim Mūsā yüz dutdı Medyen'e, eyitdi: "Tiz bola kim Taŋ̂rı yol göstere banġa, ṭoġru yol."* 160b2=28:22

Z

żaʿīf (Ar.): zayıf, aciz.

(Ar. żaʿīf, Far. süst) *Żaʿīf durur isdeyenler ve daḳı isdedükleri.* 71a4=22:73

(Ar. müstežʿaf, Far. süst/ān) *Gerü döndüre bir nicelerini bir nicesine söz eyideler anlar kim żaʿīfleridi ve anlar kim ululıḳ ḳıldı.* 243a5=34:31

ż.-leridi 243b3=34:33

żaʿīf dut-: güçsüz bulmak, zayıf düşürmek.

(Ar. istiżʿāf, Far. süst hemī dāşten) *Żaʿīf dutarıdı bir nice ṭāʾifeyi...* 156a3=28:4

(Ar. istiżʿāf m., süst girifte būden) *Ve dilerüz kim minnet ḳoyavuz anlara kim żaʿīf dutdılar anları yirde...* 156a5=28:5

żaʿīflıḳ (Ar. + T.): güçsüzlük, kuvvetsizlik.

(Ar. vehn, Far. süstī) *Ve vaṣiyyet ḳılduḳ ādemīlere anası ve atasını kim götüre anı anası żaʿīflıḳlarında...* 209a1=31:14

(Ar. żaʿf, Far. süstī) *Tañgrı ol durur kim yaratdı sizi żaʿīflıḳdan...* 205a1=30:54

żaʿīflıḳ ḳıl-: zayıf düşmek.

(Ar. istiżʿāf, Far. süstī kerden) *Eyitdiler anlar kim ululıḳ ḳılurlarıdı, anlara żaʿīflıḳ ḳılurlarıdı kim: "Biz mi yıġduḳ sizi ṭoġru yoldan..."* 243b1=34:32

ẓāl (Ar. *ẓāll*): olmak.

ẓāl bol-: devam etmek, olmak.

(Ar. ẓall, Far. bisūden) *Ve eger biribise idük ol yili kim göreleridi kim saru bolmış ẓāl bolıp andan soḳra kāfir bolalar.* 204b1=30:51

ẓālim (Ar.): zalim, zulmeden.

(Ar. ẓālim/īn-ūn, Far. sitemkār/ān) *Vāy bize, bizidük ẓālim!* 45b1=21:46

ẓ. 39b1=21:11, 47a4=21:59, 51a5=21:87, 66a3=22:48, 119a4=26:10, 160b2=28:21, 161b3=28:24, 186b4=29:40, 236b1=33:72

ẓ.-ler 6b3=19:38, 39b5=21:14, 53a2=21:97, 76b1=23:28, 78a1=23:41, 86a1=23:107, 100b3=24:50, 107b3=25:8, 170a5=28:59, 184b2=29:31, 188b3=29:49, 192b1=29:68, 243a3=34:31

ẓ.-leri 12b1=19:72, 165a1=28:37

ẓ.-lere 42a4=21:29, 70b1=22:71, 112a5=25:37, 168a4=28:50

ẓ.-lerden 84a5=23:94, 135b5=26:209

ẕ.-lerün 165b3=28:40

ẕ.-leridi 65a5=22:45, 180b3=29:14

ẕ.-lerdür 67a2=22:53, 208a5=31:11

ẕ.-lersiz 47b4=21:64

zānī (Ar.): zina yapan, zani.

zānī ʿavrat: zina yapan kadın.

(Ar. zāniyeᵗ, Far. zen-i belābekār) **bkz. zānī kişi**

zānī er: zina yapan erkek.

(Ar. ez-zānī, Far. merd-i belābekār) **bkz. zānī kişi**

zānī kişi: zina yapan erkek.

(Ar. ez-zānī, Far. merd-i belābekār) *Zānī kişi ʿavrata nikāḥ ḳılmaya meger kim zānī ʿavrat. Ya kāfir ʿavrat zānī ʿavrat daḳı nikāḥ birle almaya meger zānī er bola ya kāfir.* 88a3-4=24:3

żarar (Ar.): zarar, ziyan.

żarar verici: sıkıntı, zarar.

(Ar. żurr, Far. gezend) *Banġa żarar verici degdi...* 50b3=21:83

zārī (Far.): ağlayıp sızlama.

zārī it/d-: korkmak, dehşete kapılmak.

(Ar. fezeʿ, Far. ferġanden) *Ve eger göresin kim anları zārī iderler nesene ellerinden, dutalar anları yaḳın yirden.* 247a4=34:51

zārī ḳıl-: 1. yalvarmak, yardım dilemek, imdat istemek.

(Ar. teżarruʿ, Far. zārī kerden) *Ve dürüstlıḳ birle, duttuḳ biz bunları ʿaẕābda boyın birmediler Çalabılarına ve zārī ḳıldılar.* 82a2=23:76

2. helak olmak, yok olmak.

(Ar. ṣubūr, Far. zārī kerden) *Bu gün zārī ḳılmaḳ [ḳılmaŋ] biri ve çoḳ zārī ḳılalar.* 108b1-2=25:14

zārī ḳılmaḳ: inleme, ah etme; uğultu, kükreme.

(Ar. zefīr, Far. nālīden) *Bunlara ṭamuda zārī ḳılmaḳ durur.* 53a5=21:100

z. 108a5=25:12

żāyī (Ar.): kayıp, ziyan.

żāyī ḳıl-: zayi etmek, bırakmak.

(Ar. iżāʿat, Far. żāyī kerden) *...żāyī ḳıldılar namāzı ve uydılar nefs ārzūlarına.* 10a3=19:59

zebūr (Ar.): Zebur.

(Ar. zebūr, Far. zebūr) *Ṭoġrulıḳ birle kim, yazduḳ Zebūr kitābında vaḥyden soḳra Dāvud kim yir uçmaġuḳ mīrāṣ ileteler anı, ḳullar eyüler.* 54a3=21:105

zekāt (Ar.): zekat.

(Ar. zekāt, Far. dāden bāşende) *Bunlar zekāt biriciler durur.* 73a1=23:4

(Ar, zekāt, Far. zekāt) *Vaṣiyet ḳıldı baṅa … zekāt birmege.* 5b2=19:31

z. 97b2=24:37, 138a2=27:3

z.-ı (bel.) 9a5=19:55, 48b5=21:73, 64b5=22:41, 72a5=22:78, 102a3=24:56, 206b5=31:4, 226b5=33:33

z.-dan 201a5=30:39

ẕerre (Ar.): zerre, çok küçük parça.

(Ar. ẕerre, Far. mürçe) *Gizlenmeye andan bir ẕerre aġırı göklerde...* 237a5=34:3

ẕerrece (Ar. + T.): zerre kadar, zerre ağırlığınca.

(Ar. misḳāle ẕerre, Far. hem-seng-i mürçe) *Oḳıḳ anları kim eyidürleridi kim Taṅ͡grıdan ayruḳ mālik bolmazlar ẕerreceye göklerde ve daḳı yirde.* 241b2=34:22

zeyt (Ar.): yağ, zeytin yağı.

(Ar. zeyt, Far. zeyt) *Diler kim anun zeyti yıldıraya...* 97a1=24:35

zeytūn (Ar.): zeytin.

zeytūn aġacı: zeytin ağacı.

(Ar. zeytūneᵗ, Far. dıraḫt-ı zeytūn) *Ol şīşe eyle bola kim yılduz yıldıraġan kim yanduralar aġaçdan bereketlü, zeytūn aġacından...* 96b5=24:35

zeytūn yaġı: zeytinyağı.

(Ar. duhn, Far. revġen-i zeyt) *Ve aġaç daşra çıḳa ṭaġdan kim Ṭūr-ı Sīnā dirler, bite anda zeytūn yaġı ve daḳı yiyesi yiyiciler üçün.* 74b5=23:20

żıdd (Ar.): zıt, karşıt, hasım.

(Ar. żıdd, Far. sī) *Ve bolalar bunlara żıdd.* 14a4=19:82

zırh (Far.): zırh, silah, techizat.

(Ar. lebūs, Far. zırıh) *Ve ögretdük anġa zırh eylemek...* 50a2=21:80

(Ar. sābiġāt, Far. zırıh) *Kim eyler zırhlar tamām endāzelü...* 239a1=34:11

ẓihār (Ar.): açıklık, belirginlik.

ẓihāra and iç-: zihar yapmak, zihar andı içmek.

(Ar. muẓāherat, Far. sevgend bā-ẓihār ḫ̆orden) *Eylemedi cüftlerüŋüzi ol kim ẓihāra and içersiz anlardan analaruḳuza.* 219b3=33:4

ẕikr (Ar.): zikir, anma, ibret.

(Ar. ẕikr, Far. yād kerden) *Ve andayuḳ biribidük Ḳurʾān'ı ʿArab tilinçe ve belürtdük anda ḳorḳular meger kim … yiñgileyeler bunlara ẕikrimi.* 33a5=20:113

ẕ.-inden 97b1=24:37

ẕ.-ümüzden 35a2=20:124

(Ar. ẕikr, Far. ẕikrīden) *Ṭutduḳuz bunları efsūs kim unıdalar sizi benüm ẕikrimi ve siz bunlara güleridüŋüz.* 86a4=23:110

ẕikr eyle-: zikretmek, anmak, hatırlamak.

(Ar. ẕikr, Far. yād kerden) *Ve daḳı ẕikr eyle Ḳurʾān'da İdrīs'i.* 9b1=19:56

ẕikr ḳıl-: zikretmek, anmak, hatırlamak.

(Ar. ẕikr, Far. yād kerden) *Ve ẕikrüŋi ḳılavuz çoḳ.* 19b5=20:34

ẕ.-alar 61b1=22:28, 63a2=22:35, 64b2=22:40, 97a4=24:36

=> ululıġa ẕikr ḳıl- 63b5=22:37

ẕikr ḳılan eren: Allah'ı zikreden erkek.

(Ar. ẕākir/īn, Far. yād konende/gān) *Tañgrı çok ẕikr ḳılan erenler ve ʿavratlar, vaʿde ḳıldı Tañgrı anlara yarlıġamaḳ ve çoḳ ṣevāb.* 227b4=33:35

zīnā (Ar.): zina.

zīnā ḳıl-: zina yapmak.

(Ar. zinā, Far. zinā kerden) *Ve depelemeyeler hīç nefsi kim ḥarām ḳıldı Tañgrı meger ḥaḳ bola ve daḳı zinā ḳılmayalar.* 116b5=25:68

zīnā ḳılan ʿavrat / er: zina eden kadın / zina eden erkek.

(Ar. zāniyeᵗ / zānī, Far. zen-i belābekār / merd-i belābekār) *Zīnā ḳılan ʿavrata ve zīnā ḳılan ere tāziyāne uruḳ ḫar her birine bunlardan yüz tāziyāne.* 87b3-4=24:2

zindān (Far.): zindan, hapis.

zindāna ḳoy-: hapsetmek, zindana atmak.

(Ar. secn, Far. kerden ez be zindān) *Sini zindāna ḳoyam.* 121a4=26:29

zişt (Far.): 1. çirkin, kötü; şaşılası.

(Ar. feriyy, Far. zişt) *Doġrulıḳ birle getürdüŋ nesene ulu zişt.* 5a2=19:27

2. en çirkin, en kötü.

(Ar. enker, Far. zişt-terīn) *Ünlerüŋ zişti eşekler üni durur.* 210b1=31:19

zişt iş: kötülük, fahişelik.

(Ar. fāḥişeᵗ, Far. kār-ı zişt) *Siz kim işlersiz zişt iş...* 183b3=29:28

(Ar. fāḥişeᵗ, Far. ziştkārī) *Gelür misiz zişt iş ve siz görürsiz?* 148a2=27:54

ziştlıḳ (Far. + T.): günah, kötülük, fuhuş.

(Ar. fāḥişeᵗ, Far. ziştī) *İy peyġāmber ʿavratları! Her kimden sizden belgülü ziştlıḳ gelürise anġa iki anca ʿaẕāb bola.* 226a2=33:30

ziyān (Ar): zarar, ziyan.

(Ar. żarr, Far. gezend) *Ve duʿā oḳıya anı kim ziyānı anuḳ yaḳındıraḳ bola assısından...* 58a3=22:13

z. 199b5=30:33

z.-a 106b3=25:3

z.-dan 81b5=23:75, 245b3=34:42

(Ar. - , Far. gezend) *Ol kim icābet ḳıla bīçāreye ḳaçan kim oḳıya anı ve gidere yavuzlıġı ve ziyānı ve eyleye sizi ḫalīfeler yire.* 149b5=27:62

(Ar. żayr, Far. ziyān) *Olmaya ziyān kim biz Tanḳrıdın yanġa dönenlerdenüz.* 123a2=26:50

ziyān bol-: zarara uğramak, hüsrana düşmek.

(Ar. ḫusrān, Far. ziyān kerden) *Ve kimüŋ kim yiyni bolsa müzdi terāzūda anlar durur anlar kim ziyān bolur tenlerine ṭamuda hemīşe muḫalled bolalar.* 85b1=23:103

ziyān degür-: kötülük etmek, zarar vermek, tuzak kurmak.

(Ar. keyd, Far. sigāliş kerden) *Ve kāfirler dilerleridi kim anġa ziyān degüreleridi.* 48a5=21:70

ziyān idici: ziyan eden, eksilten, eksik tartan.

(Ar. muḫsir/īn, Far. ziyānkār/ān) *Ṭoġru ḳıluḳ ölçüyi ve bolmaḳ ziyān idicilerden.* 133a5=26:181

ziyān ḳıl-: zarar vermek.

(Ar. żarr, Far. gezend kerden) *Ṭapu ḳılursız Tanḳrıdan artuḳ ol kim size assı ḳılmaya, hīç neseneye ziyān daḳı ḳılmaya.* 48a1=21:66

(Ar. żarr, Far. ziyān kerden) *Ṭaparlar Tan͡grıdan daşra anġa kim assı ḳılmadı ve ziyān ḳılmadı.* 114b5=25:55

z.-maya 58a2=22:12

z.-alar mı 125a1=26:73

ziyān ḳılıcı: zarara, ziyana sebep olan.

(Ar. ḫusrān, Far. ziyān konende) *Ve eger degse anġa belā, gerü döne kendü yüzin ṣabr ḳılmaya ol şaḥış ziyān ḳılıcı bu dünyāda, ol dünyāda bola.* 57b5=22:11

ziyānlu (Ar. + T.): 1. zarara uğramış, hüsran içinde kalmış.

(Ar. aḫser/ūn, Far. ziyānkār/ān) *Çalap eyledi bunları ziyānlular.* 48a5=21:70

z.-lar 138a5=27:5

(Ar. ḫāsir/ūn, Far. ziyānkār/ān) *Eger siz buyruḳ ṭutasız ādemīlīġı sizün bigi, siz andan ziyānlusız.* 77a5=23:34

z.-lar 189a5=29:52

(Ar. ḫusrān, Far. ziyānkārī) *Ol durur ol ziyānlu belgülü.* 58a1=22:11

2. helak eden, ziyan eden.

(Ar. ġarām, Far. ziyān konende) *… ʿaẕābı anun bola ziyānlu.* 116b1=25:65

ziyānlu bol-: ziyana uğramak, umutsuz olmak.

(Ar. ḫaybeᵗ, Far. ziyānkār būden) *Ziyānlu bola ol kimerse...* 33a1=20:111

z.-a 24a4=20:61

ziynet (Ar.): ziynet, süs.

(Ar. zīneᵗ, Far. ārāyiş) *Yoḳ durur bunlara ṭarlıḳ kim buraḳalar ṭonlarını andan artuḳ kim çıḳmışdur ziynet üçün.* 103b3=24:60

ẓulle (Ar.): gölge.

(Ar. ẓulle[t], Far. sāye) *Andan dutdı anları ʿaẕāb ẓulle güni...* 134a4=26:189

ẓulm (Ar.): zulüm, eziyet, haksızlık.

(Ar. ẓulm, Far. kāfirī) *Ve inkār ḳıldılar anġa ve bileler anı tenleri birle ẓulm ve ululıġı gör kim nice bolısar soḳı müfsidlerün.* 140a1=27:14

(Ar. ẓulm, Far. sitem) *Ve her kim işleye eylüklerden, ol mü'min bola, ḳorḳmasun ẓulmden ve güzāfdan daḳı ḳorḳmasun.* 33a2=20:112

ẓ. 33a1=20:111, 61a1=22:25, 208b5=31:13

ẓulm it-: zulmetmek.

(Ar. ẓulm, Far. sitem kerden) *Her kim ẓulm itdi sizden, ṭatduravuz anġa ʿaẕāb ulu.* 109b1=25:19

ẓulm ḳıl-: zulmetmek, eziyet etmek.

(Ar. münācāt, Far. sitem kerden) *Ol kişiler kim ẓulm ḳıldılar...* 38a2=21:3

(Ar. ẓulm, Far. sitem kerden) *Bel kim uydılar anlara kim ārzūları ẓulm ḳıldı cāhillıḳ birle kim yol göstere anġa kim Tañrı anı yolsuz ḳıldı.* 199a1=30:29

ẓ.-dum 146a5=27:44, 159a3=28:16

ẓ.-dılar 76a4=23:27, 137b1=26:227, 139a5=27:11, 147b5=27:52, 153b5=27:85, 187b5=29:46, 194b4=30:9, 205b4=30:57, 241a1=34:19, 245b3=34:42

ẓ.-madı 186b3=29:40

ẓ.-alar 64a3=22:39

ẓ.-maya 194b4=30:9

ẓ.-mayalar 10b2=19:60, 80b1=23:62

ẓulm ḳılan: zalim, daha zalim.

(Ar. aẓlem, Far. sitemkār-ter) *Ẓulm ḳılanlar ögit bireler anġa Çalabısı āyeti birle yüzin döndürdi andan.* 217b2=32:22

ẓulm ḳılıcı: zulmeden, haksızlık eden.

(Ar. ẓallām, Far. sitemkāre) *Tañrı degül ẓulm ḳılıcı ḳullarına.* 57b3=22:10

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

ʿĀd: kavim adı.

ʿĀ+ 112b1=25:38

ʿĀ. ḳavmı 128b3=26:123, 185b4=29:38

Ādem: 9b4=19:58, 34a1=20:117, 34a5=20:120

A + 33b3=20:115

A. peyġāmber 33b5=20:116

ʿAdn: 65a2=22:42

ʿArab 223b5=33:20

Belḳıs: 143a2=27:29, 143b4=27:34, 144b3=27:38, 145b2=27:41, 145b4=27:42, 146a1=27:43, 146a5=27:44

B+ 145b5=27:43, 146a2=27:44

Cebrāyil: 3a3=19:17, 3a5=19:19, 3b3=19:21, 30b4=20:96, 134b3=26:193

C+ 115b2=25:59

Çāhvirān: Kavim adı (Hz. Şuayb'ın kavmi). 112b1=25:38

Dāvud 49b2=21:78, 54a3=21:105, 239b2=34:13

D+ 50a1=21:79, 140a3=27:15, 140a5=27:16, 238b4=34:10

Eyyūb peyġāmber 50b2=21:83

Firʿavn: 21a5=20:43, 22a4=20:49, 22b1=20:51, 23b1=20:57, 24a1=20:60, 25b3=20:71, 27a5=20:78, 27b1=20:79, 110a5=26:11, 119b4=26:16, 120b2=26:23, 121a3=26:29, 121a4=26:31, 121b2=26:34, 122b1=26:44, 123b1=26:53, 139b3=27:12, 156a1=28:3, 156a1=28:4, 157a3=28:8, 157a4=28:8, 165a1=28:38

F+ 19a4=20:24, 78b3=23:46, 122a3=26:41, 156b3=28:6, 157a5=28:9, 163b4=28:32, 164a2=28:34, 165b2=28:40, 186a2=29:39

Hāmān: 157a4=28:8, 165a3=28:38

H+ 156b3=28:6, 186a3=29:39

Hārūn: 5a2=19:28, 19b2=20:30, 25b3=20:70, 29b4=20:90, 30a3=20:92, 119b2=26:13, 164a1=28:34

H. peyġāmber 9a2=19:53

H+ 45b4=21:48, 78b2=23:45, 112a2=25:35, 122b4=26:48

Hūd: 128b4=26:124

İbrahim: 7b4=19:46, 7b5=19:47, 46b2=21:54, 46b3=21:55, 46b4=21:56, 47a2=21:58, 47a5=21:60, 47b1=21:62, 48a1=21:66, 48b1=21:71, 48b2=21:72, 65a3=22:43, 72a2=22:78, 180b4=29:16

İ. peyġāmber 7a2=19:41, 9b5=19:58, 46a3=21:51, 48a3=21:68, 48a5=21:69, 124b3=26:69

İ.+ 7b4=19:46, 61a2=22:26, 182b2=29:24, 183a4=29:27, 184a5=29:31, 220b5=33:7

İdris: 51a1=21:85

İ.+ 9b2=19:56

ʿİfrīt: 144b4=27:39

ʿīsā 5a5=19:30, 5b5=19:34, 6a4=19:36, 220b5=33:7

ʿī peyġāmber 4a5=19:24, 5a1=19:27

İsḥaḳ: 183a5=29:27

İ.+ 8b1=19:49, 48b2=21:72

İsmāʿil: 51a1=21:85

İ.+ 9a3=19:54

İsrāʿīl: 10a1=19:58

Ḳārūn 173b5=28:76

Ḳ+ 175a4=28:79, 175b3=28:81, 186a2=29:39

Loḳman: 208b3=31:13

L+ 208b1=31:12

Lūṭ: 65a3=22:43, 131b3=26:160, 131b4=26:161, 132a4=26:167, 132a5=26:168, 148b1=27:56, 183a3=29:26, 184b5=29:33

L. peyġāmber 48b1=21:71, 49a1=21:74, 49a3=21:75, 148a1=27:54, 183b2=29:28, 184b2=29:32

L+ 185a1=29:33

Medīne 222a2=33:13

M+ 234b2=33:60

Medyen: 65a3=22:44, 160b4=28:22, 166b4=28:45

M+ 160b2=28:22, 185a5=29:36

Mekke: 62b4=22:33, 68a2=22:58

Mekke mescīdi: Kābe, Mescid-i Haram

(Ar. Mescidü'l-Ḥarām, Far. Mezgit-i Mekke) M.-nden 60b4=22:25

Meryem: 3a1=19:16, 3a3=19:17, 3a4=19:18, 3b2=19:20, 4a1=19:22, 4a2=19:23, 4a4=19:24, 4b5=19:27, 5a1=19:27, 5a4=19:29, 6a1=19:34, 52a1=21:91, 79a2=23:50, 220b5=33:7

Mışr: 158b3=28:15, 159b1=28:18, 160b1=28:21

Muḥammed: 2b5=19:16, 7a1=19:41, 8b3=19:51, 9a2=19:54, 12b5=19:75, 16b2=20:1, 36a2=20:130, 37a4=20:135, 45a3=21:45, 54a5=21:107, 65a1=22:42, 66a3=22:49, 69b4=22:67, 69b5=22:67, 70b4=22:72, 81b3=23:73, 94a4=24:31, 107a2=25:6, 153a1=27:81, 191b1=29:63, 202a3=30:42, 220b4=33:7, 222b3=33:16, 229a3=33:40, 242a3=34:25, 242b2=34:28, 243a3=34:31

Mūsā: Musa- 17b3=20:11, 18b1=20:17, 18b4=20:19, 19a4=20:25, 20a1=20:36, 21a3=20:40, 22a5=20:49, 22b2=20:52, 23b2=20:57, 24a2=20:61, 24b5=20:65, 25a1=20:66, 25a3=20:67, 25b3=20:70, 27a2=20:77, 28a4=20:83, 28b1=20:85, 28b2=20:86, 29b1=20:88, 30a2=20:91, 120a3=26:20, 120b3=26:24, 121a1=26:28, 121a4=26:29, 121a5=26:32, 122a5=26:43, 122b2=26:45, 122b4=26:48, 124a1=26:61, 124a1=26:62, 138b2=27:7, 139a1=27:9, 139a4=27:10, 155b5=28:3, 156b4=28:7, 157b3=28:10, 158b2=28:15, 159a1=28:15, 159a2=28:15, 159b3=28:18, 159b5=28:19, 160a4=28:20, 160b2=28:22, 161a3=28:24, 161b2=28:24, 162b2=28:29, 162b3=28:29, 163a2=28:30, 163a5=28:31, 164b1=28:36, 164b4=28:37, 165a4=28:38, 174a1=28:75, 186a3=29:39

M+ 8b4=19:51, 17a5=20:9*, 25a2=20:66, 65a3=22:44, 78b2=23:45, 79a1=23:49, 112a1=25:35, 119a4=26:10, 121b4=26:36, 123a5=26:52, 124a2=26:63, 124a5=26:65, 161a4=28:24, 161a5=28:24, 166a2=28:43, 166b1=28:44, 167b2=28:48, 167b3=28:48, 217b4=32:23, 220b5=33:7, 235b5=33:69

M. peyġāmber 45b4=21:48

Nūḥ: 65a2=22.42, 75b4=23:26, 112a4=25:37, 127a4=26:105, 127a5=26:106, 128a2=26:116, 128a3=26:117

N+ 75a3=23:23, 75b5=23:27, 180b1=29:14, 180b3=29:15, 220b4=33:7

N. peyġāmber 9b5=19:58, 49a4=21:76

Rūm: 193a3=30:2

Ṣāliḥ: 130a3=26:142

Ṣ. peyġāmber 146b2=27:45

Sāmirī 28b2=20:85, 29a5=20:87, 30b2=20:95

Sebe: Şehir adı. 142a2=27:22, 240a2=34:15

Ṣemūd: Kavim adı. 65a2=22:42, 130a2=26:141, 146b2=27:45

S+ 112b1=25:38

S. ḳavmı 185b4=29:38

Şuʿayb: 133a2=26:177, 161b2=28:24, 185b1=29:36

Süleyman: 49b3=21:78, 50a3=21:81, 140a5=27:16, 141a2=27:18, 143a1=27:28, 144a3=27:36, 144b3=27:38, 146a4=27:44, 146b1=27:44

S+ 49b5=21:79, 140a3=27:15, 140b3=27:17, 239a2=34:12

Ṭūr ṭaġı 162b3=28:29, 166b5=28:46

Ṭ+ 8b5=19:52

Ṭuvā 17b5=20:12

Yaḥyā 1b2=19:7

Y+ 51b4=21:90

Yaʿḳūb 30b1=20:94, 120a1=26:17, 120b2=26:22, 135a1=26:197, 152a5=27:76, 217b5=32:23

Y+ 8b1=19:49, 48b2=21:72, 123b5=26:59, 183a5=29:27

Y. peyġāmber 21b5=20:47, 27b2=20:80

Yeʾcūc ve Meʾcūc: 52b3=21:96

Zekeriyyā: 1b1=19:7, 1b5=19:9, 51b2=21:89

Ẕeʾn-Nūn (Yunus): 51a3=21:87

Zeyd: 228b1=33:37

Zü'l-kifl: 51a1=21:85

ا

e: hem, hemī 109b4=25:20
imdi, ay 38b3=21:6
imdi, hemī 46a3=21:50
kim, hemī 132a2=26:165
kim, ki 119a5=26:11
mı/mi, hemī 154a1=27:86
ya, yā 11b3=19:67
ya, yā hemī 174b4=28:78
e ve: veyā, yā hemī 42a4=21:30

ibā': boyın bir-, ser-bāz zeden 23b1=20:56 dile-, ḫˇāsten 114a3=25:50
dileme-, ḫˇāsten 236a4=33:72

ebeden: andan, hergiz 233a1=33:53
hemīşe, hemīşe 235a4=33:65
hergiz, hergiz 91b5=24:21

ebū: ata, peder 5a2=19:28

ityān: bar-, āmeden 148a3=27:55
belür-, āmeden 37a1=20:133
gel-, āmeden 4b5=19:27
işle-, kerden 183b3=29:28
ḳop-, āmeden 57a2=22:7
yaḳınlıḳ eyle-, ferāz āmeden 132a2=26:165
ityān bi: getür-, āverden 162b4=28:29
me'tiyy: gelmiş, āmede 10b4=19:61

ītā': bir-, dāden 2b1=19:12
birmek, dāden 97b2=24:37
eyle-, kerden 13b3=19:77
ītā' m.: biril-, dāden 145b4=27:42

eṣāṣ: māl, - 12b5=19:74

eṣer: ard, pes 28a5=20:84
nişān, nişān 204a3=30:50

īṣār: gör-, dīden 26a2=20:72

iṣm: yazuḳ, beze 234a2=33:58
eṣām: yazuḳ iş, bezekār 117a1=25:68
eṣīm: yazuḳ işleyen, bezekār 137a1=26:222

ucāc: acı, şūr 114b2=25:53

ecr: ṣevāb, müzd 190b1=29:58
kirā, müzd 115a2=25:57
kābīn, kāvīn 230b4=33:50
kirā, müzd 127b2=26:109
müzd, müzd 129a1=26:127,
müzdūr bol-, müzdūr būden 162a2=28:27
ücret, müzd 122a3=26:41
isti'cār: ücrete dut-, be-müzd giriften 161b4-5=28:26

ecel: iki vaʿde, du nām-zede 162a5=28:28
ḳıyāmet güni, vaʿde-i nām-zede 212b2=31:29
vaʿde, vaʿde 36a2=20:129
vaʿdelenmiş, nām-zede 78a3=23:43

aḥad: bir, yek 161a5=28:24
biri, yekī 84b5=23:99

kimerse, kes 4b4=19:26
kimse, kes 229a2=33:39
kimsene, kes 16a4=19:98
aḥaden: hiç kimerse, hīç kes 93b2=24:28
aḥadun: ayruḳ, çün yekī 226b1=33:32
aḫẕ: dut-, giriften 18b5=20:21
ṭut-, giriften 2b1=19:12
ittiḫāẕ: bol-, giriften 106a4=25:2
dut-, giriften 3a2=19:17
gör-, giriften 187a1=29:41
ṭut-, giriften 112b5=25:41
āḫīr: soḳ [soŋ], bāz pesīn 88a1=24:2
soḳ [soŋ], pes 125b5=26:84
āḫireᵗ: āḫiret güni, ān cehān 195b4=30:16
āḫiret, ān cehān 35b3=20:127
ol cihān, ān cehān 138a3=27:4
āḫar: ayruḳ, dīger 39b2=21:11
āḫarūn: ayruḳuḳ [ayruḳuŋ], dīgerān 106b5=25:4
uḫrā: çoḳ, dīger 18b3=20:18
daḳı, dīger 20a2=20:37
istiʾḫār: gerü bol-, bāz pes şoden 242b5=34:30
sowa [soŋa] ḳal-, bāz pes şoden 78a4=23:43
aḫ: peyġāmber, peyġāmber 130a3=26:142
ḳarındaş, birāder 19b3=20:30
uḫt: ḳız ḳarındaş, ḫᵛāher 5a2=19:28
idd: düşvār, ṣaᶜb 15a2=19:89
iẕ: andan, ān ki 39b3=21:12
eger, ki 124b5=26:72
kim, ān ki 243a3=34:31
kim, ki 148a2=27:54
nite kim, baᶜd 243b2=34:32
ol vaḳtın kim, ki 33b4=20:116
ḳaçan kim, ānki ki 32a1=20:104
ḳaçan, çün 43b1=21:36
ḳaçan, ki 208b3=31:13
ḳaçan kim, ki 220b3=33:7
iẕā: anġa [a͡ŋga] degin kim, çün 80b3=23:64
andan soḳra [soŋra] kim, ān ki 151a1=27:67
andan sowra [soŋra], ān ki 192a2=29:65
çün, çün 6a3=19:35
eger, çün 211a1=31:21
kim, ki 238a3=34:7
ol kim, ān ki 198a1=30:25
ol vaḳt, ān ki 108a4=25:12
ol vaḳtın kim, ān ki 11b2=19:66
ḳaçan kim, çün 10a2=19:58
ḳaçan kim, çün ki 45a4=21:45
ḳaçan, çün 56b4=22:5
andan, ān ki 52b5=21:97
iẕen: andan, ān ki 188b1=29:48

ol vaḳt, ān hengām 222b4=33:16

ol vaḳtın kim, ān ki 120a4=26:20

ol vaḳtın kim, ānki ki 83b5=23:91

eẕā: āzār, āzār 230a4=33:48

īẕāʾ: rence ḳıl-, rence dāşten 232b5=33:53

rence ḳıl-, rence dāşten 235b4=33:69

rence ḳılmaḳ, rence numūden 232b2=33:53

īẕāʾ m.: çoḳ ṭapu ḳıl-, rence numūden 179b1=29:10

rence getür-, rence āmeden 234a5=33:59

iẕn: buyruḳ, fermān 69b1=22:65

buyur-, fermūden 32b3=20.109

destūr bir-, destūr dāden 25b4=20:71

ḫaber bir-, ḫaber dāden 64a3=22:39

teʾẕīn: oḳı-, āvāze dāden 61a4=22:27

īẕān: bildür-, āgāh kerden 54b2=21:109

istiʾẕān: destūr dile-, destūr ḫ̆āsten 102b2=24:58

uẕun: ḳulaḳ, gūş 207b1=31:7

irbeᵗ: ḥācet, ḥācet 95a1=24:31

meʾrab: iş, kār 18b3=20:18

arż: yir altı, zemīn 238b3=34:9

yir, zemīn 23b2=20:57

ezr: bāzū, bāzū 19b3=20:31

ezz: depredinilesi, cunbānīden 14b1=19:83

depret-, cunbānīden 14b1=19:83

esr: esīr ḳıl-, esīr kerden 225a5=33:26

esif: ġuṣṣalu, endūhgin 28b3=20:86

usveᵗ: ḫūb, ḫūb 224a2=33:21

aṣīlen: gice, şebāngāh 97a5=24:36

efk: döndür-, ber gerdānīden 191a2=29:61

ifk: yalan söyle-, durūġ goften 122b3=26:45

yalan, durūġ 106b5=25:4

yalan eyit-, ferāhem nihāden durūġ 181a2=29:17

effāk: yalancı, durūg-zenī 137a1=26:222

ekl: yi-, ḫorden 4b2=19:26

ākil: yiyici, ḫārende 74b5=23:20

elā: meger, meger 105b3=24:64

elf: biṅg, hezār 66a1=22:47

teʾlif: dirşür-, ferāhem kerden 99a2=24:43

illā: artuḳ, meger 41a1=21:22

ayruḳ, meger 33b5=20:116

eger, ki 118b1=26:3

eksük, cüz 180b2=29:14

illā, meger 115a3=25:57

illā, ne- 39a2=21:8

kim, meger 160a1=28:19
meger, meger 10a5=19:60
meger kim, meger 88a3=24:3
meger kim, meger ki 64a5=22:40
yoḳ, ne- 135b5=26:208

elīm: aġır, derd-nāk 105b3=24:63
derdlü, derd-nāk 61a1=22:25
elīm, derd-nāk 207b2=31:7

ilāh: çalap, ḫudāvend 54b1=21:108
Çalap, Ḫudāy 41b2=21:25
Tañgrı, ḫudāvend 31a4=20:98
Tañgrı, Ḫudāy 29b1=20:88
Tanḳrı (Tañgrı), Ḫudāy 44b4=21:43
Tawrı [Taŋrı], Ḫudāy 113a4=25:43

Allāh: Allāh, Ḫudāy 47a1=21:57
Çalap, Allāh 105b5=24:64
Çalap, Ḫudāy 56b5=22:6
Tañgrı, Ḫudāy 5a5=19:30
Tanḳrı (Tañgrı), Ḫudāy 55b3=22:2
Tanwrı (Tañgrı), Ḫudāy 74a2=23:14
Tawrı [Taŋrı], Ḫudāy 207a3=31:6
vaʾllāhi: vaʾllāhi , be-ḫudāy 47a1=21:57

ilā: dapa, be- 211a3=31:22
dapa, sūy 21a5=20:43
degin, tā 212b2=31:29
tā, tā 56b2=22:5
üze, ber 189a1=29:51
yan, sūy 7a1=19:40

iʾtilāʾ: yıġ-, bāz giriften 92a2=24:22

em: bel, yā hemī 40b4=21:21
immā, çi būd 153b4=27:84
kim, yā 200a4=30:35
meger, yā meger 141b3=27:20
veyā, yā 81b1=23:72
ya, yā 13a2=19:75
ya, yā hemī 238a5=34:8

emt: yoḳış, efrāz 32a5=20:107

emr: buyruḳ, fermān 11a2=19:64
buyur-, fermūden 36b3=20:132
emr ḳıl-, fermūden 64b5=22:41
iş, kār 4a1=19:21
ḥükm, fermān 143b3=27:33

ems: dünki gün, bedī rūz 176a1=28:82
dünki gün, dīne 160a1=28:19
giçen gün, bedī rūz 159b2=28:18

imām: bölük, gürūh 165b4=28:41
imām, imām 218a1=32:24
imām, pīşīnī 156b1=28:5
imām, pīşvā 117b5=25:74

ümm: aṣl, aṣl 170a4=28:59
ana, māder 5a3=19:28

ümmeᵗ: gürūh, gürūh 153b1=27:83
ḳavm, gürūh 78a5=23:44
ümmet, gürūh 69b3=22:67

emmā: ammā, emmā 171b5=28:67

immā: eger, eger 84a4=23:93

emn: emīnlik, īmīn 102a1=24:55
īmin bol-, īmin būden 130b1=26:146
emāneᵗ: emānet, emānet 73a5=23:8
āmin: īmin, āmin 169b2=28:57
emīn: emīn, emīn 161b5=28:26
emīn, üstüvār 128b5=26:125
niyāz, üstüvār 145a1=27:39
ṭoġru, üstüvār 130a4=26:143
īmān: gönin-, girevīden 67a5=22:54
īmān, girevīden 224b1=33:22
īmān, īmān 205b2=30:56
īmān getür-, girevīden 6b5=19:39
īmān getürmek, īmān āverden 218b5=32:29
īmān ḳıl-, girevīden 26a5=20:73
inan-, āver dāşten 25b3=20:71
kirtin-, girevīden 117a2=25:70
müʾmin bol-, girevīden 244b3=34:37
uy-, girevīden 78b4=23:47
āmenū: īmān getür-, girevīden 237b2=34:4
īmān getür-, müʾminān 235b4=33:69
müʾmin, müʾmin 202b5=30:45
muʾmīn: müʾmin, müʾmin 51b1=21:88
īmān getüren, girevīde 135a3=26:199
īmānlu, girevīde 132b5=26:174
müʾmin bol-, müʾmin būden 33a2=20:112
müʾmin eren, merd-i girevīde 227a4=33:35
müʾmin eren, müʾmin 234a1=33:58
müʾmin, girevīde 118b1=26:3
müʾmin er, müʾmin 236b2=33:73
uyan, girevīde 245b2=34:41
müʾmineᵗ: ʿavrat, müʾmin 92b2=24:23
müʾmin ʿavrat, zen-i girevīde 227a4=33:35
müʾmine ʿavrat, müʾmin 234a1=33:58
müʾmine ʿavrat, zen-i müʾmine 94a4=24:31
müʾmine, müʾmine 227b5=33:36
müʾmin ʿavrat, müʾmin 236b2=33:73
emeᵗ: ḳaravaş, piristār 95b1=24:32
in: degül, ne- 106b4=25:4
eger, ger 3a5=19:18
eger, ki 247a3=34:50
ḳaçan kim, eger 179b2=29:10
ḳaçan kim, ki 45a5=21:46
kim, ki 130a3=26:143

meger, hemī 160a1=28:19
meger, ki 248b4=35:4
ente: sen, to 21a4=20:42
entum: kendüsüŋüz, şomā 47b4=21:64
siz, şomā 38a4=21:3
entumā: siz iki, şomā 164a5=28:35
unṣā: ʿavrat, māde 250b2=35:11
ins: ādemī, merdum 140b4=27:17
kimse, merdum 4b5=19:26
insān: ādemī, merdum 111a2=25:29
īnās: gör-, dīden 162b3=28:29
isti'nās: destūr dile-, destūr ḫˇāsten 93a5=24:27
müste'nis: otur-, nişesten 232b1=33:53
inne: andan, ki 123a5=26:52
kim, ki 25a2=20:66
līkin, ki 29b5=20:90
ol kim, ki 76b2=23:30
yoḳ, ne- 127b5=26:113
ol kim, vey 26b2=20:74
inne-mā: her kim, ki 216a5=32:15
kim, ki 31a3=20:98
enne: kim, ki 113a5=25:44
enne-mā: kim, ki 54b1=21:108
ennā: nice, çigūne 191a2=29:61
nivirden, ez kucā 1b3=19:8
ḳanda, ez kucā 3b2=19:20
inā': vaḳt, vaḳt 36a4=20:130
ehl: ʿavrat, ehl 162b2=28:29
çalap, ḫudāvend 38b5=21:7
ehl, ehl 184b1=29:31
ehl, gürūh 166b4=28:45
ehl, keshā 50b4=21:84
ehl, merdmān 222a2=33:13
ehl, ḫudāvend 225a4=33:26
issi, ḫudāvend 187b5=29:46
ḳavm, ehl 138b2=27:7
ḳavm, gürūh 147b1=27:49
ḳavm, keshā 9a5=19:55
ḳavm, merdumān 158b3=28:15
kişi, kes 19b2=20:29
maḳām, ehl 144a1=27:34
şehr, şehr 21a2=20:40
yir ehli, ehl-i zemīn 156a2=28:4
ehlü'l-beyt: ḫānedān, ḫānedān 158a2=28:12
peyġāmber ḫānedānı, ḫānedān-ı peyġāmber 227a1=33:33
ev: eger, eger 21b2=20:45
kim, yā 107b2=25:8
meger kim, yā 141b4=27:21
ve, yā 33a5=20:113
veyā, yā 86b2=23:113
ya, hemī 113a5=25:44
ya, yā 16a4=19:98
ya, yā hemī 194a4=30:9
yoḳsa, yā 141b4=27:21
evvel: dükeli/dükelü, nuḫustīyān 81a2=23:68 geçmiş, pīşīn 107a1=25:5

ilerüki, nuḫustīn 37a1=20:133
ilerüki, pīşīn 133b4=26:184
ilk, nuḫustīn 129b4=26:137
ilkin, evvel 54a1=21:104
ilkin, nuḫustīn 123a4=26:51
ūlā: ilerü, nuḫustīn 22b2=20:51
ilerükileyin, nuḫustīn 226b4=33:33
ilerüleyin, nuḫustīn 19a1=20:21
issi, ḫudāvend 248a3=35:1
āl: ehl, āl 239b2=34:13
me'vā: maḳām, cāygāh 102b1=24:57
ṭuraḳ, cāygāh 217a2=32:19
yir, cāygāh 183a2=29:25
īvā': getür-, āverden 79a3=23:50
yana dut-, bāz giriften 231b2=33:51
eykeʿ: bīşe, bīşe 133a1=26:176
eyne: ḳanda, her kucā 5b2=19:31
ḳanı, kucā 126a5=26:92
eyne-mā: ḳanda kim, her kucā 234b4=33:61
āyet: āyet, nişān 195b4=30:16
āyet, āyet 2a2=19:10
āyet, bende 238b4=34:9
āyet, ḫüccet 206a2=30:58
ʿalāmet, ʿalāmet 180b4=29:15
ʿibret, ʿibret 241a2=34:19
nişān, nişān 66b5=22:52
ḫüccet, āyet 197a4=30:23
ḫüccet, nişān 19a3=20:23
ḫüccet, ḫüccet 3b5=19:21
āyetīn: muʿcizāt, muʿcizī 22a1=20:47
āyāt: delāil, ḫüccethā 43b4=21:37
eyye: ḳanḳı, kudām 214a1=31:34
eyye-mā: her ḳanḳısı, her küdām 162a5=28:28
eyyāne: nivirden, kucā 150b4=27:65

ب

bi: bile, be- 14a3=19:82

birle, be- 2b1=19:12

ötürü, be- 168b5=28:54

üçün, be- 243b5=34:33

bi-mā: anun [anuŋ] üçün kim, bed ānçi 77b5=23:38

anun [anuŋ] üçün kim, hemī 216a5=32:14

anuw [anuŋ] üçün kim, bed ānçi 147b5=27:52

şöyle kim, bed ānçi 217a2-3=32:19

biʾr: ḳuyu, çāhī 65b1=22:45

beʾs: çalışıcı yavlaḳ, ḥarb-ı saḫt 143b3=27:33

ʿuḳūbet, ʿuḳūbet 39b2=21:12

savaş, ḫarb 223a4=33:18

yavuzlıḳ, ḫarb 50a3=21:80

biʾse: yavuz, bed 58a4=22:13

bāʾis: nevmīd, nevmīd 61b3=22:28

el-mubtelī: sınayıcı, āzmāyende 76b3=23:30

beṣṣ: ṭaġıt, perāgenden 208a2=31:10

baḥr: deñgiz, deryā 114b1=25:53

deŋiz, deryā 149b3=27:61

beḫs: eksi-, kāhānīden 133b2=26:183

bāḫiʿ: öldürici, küştende 118b1=26:3

bedʾ: āġāz it-, āġāz kerden 181b4=29:20

ilkden yarat-, āferīden 215a3=32:7

yarat-, āferīden 54a1=21:104

bedāʾ: belür-, pedīd āmeden 34b1=20:121

ibdāʾ: āşkārā it-, peydā kerden 94b2=24:31

āşkārā ḳıl-, āşkārā kerden 228a5=33:37

āşkārā ḳıl-, peydā kerden 94a5=24:31

āşkāre ḳıl-, āşkāre kerden 94a1=24:29

başla-, āġāz kerden 181b2=29:19

görin-, peydā şoden 247a2=34:49

tebdīl: bedel it-, bedel kerden 224b3=33:23 bedel bolmaḳ, gerdānīden 199a5=30:30

bedel ḳıl-, bedel kerden 101b5=24:55

bedel ḳılmaḳ, bedel kerden 235a1=33:62

tebeddül: bedel ḳıl-, bedel kerden 117a3=25:70

bedel ḳılmaḳ, bedel kerden 232a1=33:52

budn: ḳurban ḳıl-, ḳurbān 63a4=22:36

el-bādī: ırāḳ, dūr 223b5=33:20

berīʾ: bīzār, bīzār 136b1=26:216

tebriʾeᵗ: bīzār ḳıl-, bīzār kerden 235b5=33:69

muberrā: bīzār itmiş, bizār kerde 93a3=24:26

teberruʾ: bīzārlıḳ ḳıl-, bīzār kerden 171a4=28:63

burc: burūc, burc 115b4=25:61

teberruc: çıḳmaḳ, birūn şoden 226b4=33:33

daşra çıḳ-, birūn şoden 226b4=33:33

muteberric: çıḳ-, birūn şoden 103b3=24:60

berd: sovuḳ, serd 48a4=21:69

berad: ṭolu, tegerg 99a4=24:43

berr: isüzlik, beyābān 150a2=27:63

ḳuru yir, beyābān 202a1=30:41

ḳuru, ḫuşkī 192a1=29:65

mihrubān, mihrbān 5b3=19:32

şefḳatlu, mihrbān 2b3=19:14

ibrāz: çıḳar-, birūn āverden 126a4=26:91

berzaḫ: bend, bend 114b2=25:53

ḥicāb bol-, ḥicābī būden 85a2=23:100brk

berḳ: yıldırım, berḳ 197b2=30:24

berekeᵗ: bereket, bereket 104b3=24:61

mubāreke**ᵗ**: ḳutlu ḳıl-, bereket kerden 50a4=21:81

berekāt ḳıl-, bereket kerden 240b3=34:18

bereket bir-, bereket kerden 48b1=21:71

mubārek: ḳutlu, be-bereket 5b1=19:31

bereketlü, be-bereket 96b5=24:35

tebāreke: bereketlü, be-bereket 74a2=23:14

ulu, buzurg 106a2=25:1

burhān: delīl, ḥüccet 41a4=21:24

ḥüccet, ḥüccet 163b3=28:32

besṭ: bir-, güsterānden 191a3=29:62

çoḳ bir-, güsterānden 200b4=30:37

döşe-, güsterden 176a2=28:82

döşe-, güsterāden 203b3=30:48

tebessüm: gül-, dendān-ı sepīd kerden 141a3=27:19

beşer: ādemī, merdum 75b1=23:24

ādemīlıḳ, merdumī 77a3=23:33

er, merd 3a4=19:17

kimsene, merdumī 43a3=21:34

buşrā: beşāret, müjde 110a3=25:22

beşīr: beşāret ḳılıcı, müjde dehende 242b3=34:28

tebşīr: beşāret bir-, müjde dāden 64a1=22:37

beşāret ḳıl-, müjde kerden 184a5=29:31

muştıla-, müjde dāden 1b1=19:7

mubeşşir: beşāret birici, müjde dehende 115a2=25:56
perākende, perāgende 203a2=30:46
istibşār: beşāret bir-, müjde dāden 204a1=30:48
başar: gör-, dīden 6b2=19:38
görmek, çeşm 221b2=33:10
görmeklik, dīdār 82a5=23:78
görür, bīnā 215b1=32:9
göz, çeşm 223a5=33:19
başīr: görür, bīnā 109b5=25:20
göz nūrı, bīnā 19b5=20:35
gözlü, bīnā 35a5=20:125
el-başīr: görici, bīnā 68b3=22:61
başīreᵗ: gör-, ʿibrethā ve ḥüccethā 166a4=28:43
mubṣir: belgülü, hüveydā 139b5=27:13
görmek, bīdāyī 154a2=27:86
mustebṣir: görür, bīnende 186a2=29:38
bīžʿ: nice, çünīn 193a4=30:4
beṭar: ġafletlıḳ ḳıl-, henbāzī kerden 169b5=28:58
batş: ṭut-, giriften 159b4=28:19
ḳatı ṭut-, muḥkem giriften 129a4=26.130
bāṭıl: bāṭıl, bāṭıl 247a2=34:49
bāṭıl, tebāhkārī 189a4=29:52
mubṭil: mubṭil, kej-gūy 206a3=30:58
yavuz, tebāhkār 188b2=29:48
bāṭın: örtülü, pinhān 210b4=31:20
baṭn: ḳarın, şikem 99b3=24:45
baʿş: baʿş ḳıl-, ber engīhten 5b5=19:3
biribi-, firistāden 113a1=25:41
dirgür-, ber engīhten 57a3=22:7
gerü yarat-, ber engīhten 74a4=23.16
girü dirülmek, zinde kerden 56a2=22:5
ḳıyāmet bol-, rüsteḫīz 205b3=30:56
ḳıyāmet, ber engīhten 85a2=23:100
ḳop-, ber engīhten 126a2=26:87
ḳop-, engīḫten 212a3=31:28
ḳopar-, ber engīhten 82b5=23:82
mebʿūş: ḳoparılmış, ber engīḫte 77b3=23:37
buʿd: ırаḳ bol-, dūrī būden 78a2=23:41
ırаḳlıḳ bol-, dūrī būden 78b1=23:44
beʿīd: ırаḳ, dūr 238b1=34:8
yırаḳ, dīr 141b5=27:22
mubʿad: ırаḳ ḳılınmış, dūr kerde 53b1=21:101
mubāʿadeᵗ: ırаḳ eyle-, dūr kerden 240b5=34:19

baʿd: andan sowra [soŋra] kim, pes ki 111a2=25:29
ard, pes 212a2=31:27
ardınca, pes 205a2=30:54
sonḳra [so͡ŋgra], pes 28b1=20:85
soḳra [soŋra], pes 137b1=26:227
sowra [soŋra], pes 39b2=21:11
baʿż: bir nice, baʿżı 135a2=26:198
bir nice, berḫī 34b5=20:123
bir nice, ber dīgerī 84a1=23:91
bir nice, yekī 84a1=23:91
biri, berḫī 64b1=22:40
baʿl: eren, şevher l 94b2=24:31
baġteten: anḳsuzda, nāgāh 135a5=26:202
awsuzda, nāgāh 44a3=21:40
nāgāh, nāgāh 67b2=22:55
beġy: artuḳlıḳ isde-, efzūnī hesten 174a1=28:76
artuḳlıḳ ḳıl-, efzūn custen 68b1=22:60
biġāʾ: murādsuzlıḳ, peşīmānī 96a2=24:33
beġiyy: yavuz işlü, belābekār 3b3=19:20
buġyeʿ: isde-, cūsten 174b2=28:77
ibtiġāʾ: isde-, cūsten 174a4=28:77
rūzī isdeyür bol-, cūsten 197a5=30:23
inbiġāʾ: lāyıḳ, sezāvār-ter 136a1=26:211
bāḳī: bāḳī, bāḳī 26a2=20:71
gerü ḳalan, mānde 128b1=26:120
ebḳā: bāḳīraḳ, mānde-ter 35b3=20:127
bāḳīraḳ, bāḳī-ter 36b2=20:131
bukreten: irte, bāmdād 2a5=19:11
bukiyy: aġla-, giryān 10a3=19:58
bel: bel, ne ki 83b4=23:90
bel kim, ne ki 243b4=34:33
kim, ki 191b2=29:63
kim, ne ki 147a2=27:47
meger, ne ki 148a4=27:55
beldeʿ: şehr, şehr 114a2=25:49
iblās: nevmīd bol-, nevmīd şoden 195a4=30:12
mublis: deg-, resīden 204a3=30:49
nevmīd, nevmīd 82a4=23:77
iblīs: iblīs, iblīs 33b5=20:116
bulūġ: deg-, resīden 1b4=19:8
gel-, resīden 221b2=33:10
resīde bol-, resīden 102b3=24:58
yit-, resīden 103a3=24:59
bulūġ eşudd: reşīd bol-, be-reşīd belāġat 158b1=28:14
belāġ: degürmek, resānīden 54a4=21:106

degürmeklik,resānīden 101b2=24:54

yetür-, resānīden 181b1=29:18

iblāġ: degür-, resānīden 229a1=33:39

belāʾ: sına-, āzmūde kerden 43a5=21:35

sına-, āzmūden 145a4=27:40

ibtilāʾ: sına-, āzmūde kerden 221b3=33:11

bilā: çüri-, pūsiden 34b1=20:120

belā: evet, ārī 237a4=34:3

ibn: ʿıyāl, ferzend 79b4=23:55

oġul, ferzende 27b2=20:80

oġ(u)lan, ferzend 129b1=26:133

oġul, puser 30a4=20:94

oġ(u)lan, puser 6a1=19:34

ibnu's-sebīl: yol eri, rāh revende 201a1=30:38

bint: ḳız, duḫter 162a1=28:27

buhtān: bühtān, buhtān 234a2=33:58

behceᵗ: görklü, ḫudāvend-i nīkūyī 149a4=27:60

behīc: eyü, nīkū 56b5=22:5

behīmetʾül-enʿām: dili bağlu yılḳı, zebān pustgān-ı çehar pāyān 63a1=22:34

sözden yılḳı, zebān pustgān-ı çehar pāyān 61b2=22:28

tebviʾeᵗ: eyle-, sāḫten 61a2=22:26

maḳām eyle-, cāy sāḫten 190a5=29:58

bāb: ḳapu, der 82a3=23:77

bevr: helāk bol-, helāk şoden 250a5=35:10

bāʾir: helāk bolmış, helāk şode 109a4=25:18

bāl: ḫaber, ḫaber 22b2=20:51

beyt: ev, ḫāne 61a2=22:26

Beytü'l-ʿAtīḳ: azādlıḳ evi, ḫāne 61b5=22:29

beyāt: dünle, şeb 116a4=25:64

tebyīt: dünle bas-, şebiḫūn kerden 147a4=27:49

ebyaż: aġar-, sepīd būden 121b1=26:33

beyżāʾ: aḳ, sepīd 139b2=27:12

beyʿ: almaḳ ve satmaḳ, ḫarīden ve furuḫten 97b1=24:37

bīʿat: kilise, kilise 64b2=22:40

beyn: ara, miyān 112b2=25:38

orta, miyān 182b5=29:25

beyne yedey: iley, pīş 11a3=19:64

ileyince, pīş 114a1=25:48

ḳat, pīş 32b4=20:110

öŋ, pīş 71b2=22:76

yön, pīş 238b2=34:9

beyyīn: āşkārā, hüveydā 70b2=22:72

belgülü, hüveydā 58b5=22:16

belgülü bolmış, peydā kerde 245b5=34:43

beyyineᵗ: belür-, peydā 12b2=19:73
görinen, peydā 26a3=20:72
ḥüccet, āyet 186a3=29:39
mubīn: açuḳ, hüveydā 181b1=29:18
āşkārā, hüveydā 128a2=26:115
aydın, hüveydā 78b3=23:45
bar durur, est/hest/end 152a4=27:75
belgülü, hüveydā 159b3=28:18
bellü, hüveydā 121b1=26:32
belürdi, hüveydā 140b2=27:16
ḳatı, hüveydā 6b3=19:38
muʿayyen, hüveydā 118b1=26:2
mübeyyen, hüveydā 134b5=26:195
yavlaḳ, hüveydā 66a4=22:49
tebyīn: belgilü ḳıl-, pedīd kerden 56a4=22:5
beyān ḳıl-, pedīd kerden 103a2=24:58
mübeyyin: ḥaḳ, hüveydā 137b5=27:1
belgülü, hüveydā 226a2=33:30
rūşen, hüveydā 96a5=24:34
tebeyyün: görün-, dīdār āmeden 239b5=34:14

ت

tābūt: tābūt, tābūt 20a4=20:39
tetbīr: helāk ḳıl-, helāk kerden 112b3=25:39
tebaʿ: ardınca bar-, pīş şoden 123b5=26:60
tebaʿ: ardınca gel-, pīş āmeden 123a5=26:52
tābīʿ: ṭapuçı, pesrev 95a1=24:31
itbāʿ: mutābaʿat ḳıl-, mutābaʿat kerden 78a5=23:44
ittibāʿ: ardınca gel-, āmeden 27a4=20:78
ardınca gel-, pes āmeden 30a4=20:93
bar-, reften 137a2=26:224
inan-, mutābaʿat kerden 37a3=20:134
kirtin-, mutābaʿat kerden 167a5=28:47
mutābaʿat ḳıl-, mutābaʿat kerden 35a1=20:123
mutābaʿat ḳıl-, mutābaʿat şoden 81a4=23:71
muṭīʿ bol-, mutābaʿat kerden 219a4=33:2
tabīʿ bol-, mutābaʿat kerden 180a1=29:12
uy-, mutābaʿat kerden 18a5=20:16
uy-, pesrevī kerden 32a5=20:108

ticāreᵗ: bāzirgānlıḳ, bāzirgānī 97b1=24:37

taḫt: alt, zīr 4a5=19:24

taḫte’s-serā: taḫt-ı serā, zīr-i serā 17a2=20:6

tetrā: biri biri ardınca, yek dīger 78a4=23:44

turāb: ṭopraḳ, ḫāk 151a2=27:67

itrāf: berḫūrdārlıḳ, ber ḫˇurdārī 39b4=21:13

niʿmet issi eyle-, ḫudāvend-i niʿmet kerden 77a2=23:33

mutraf: niʿmet issi, ḫudāvend-i niʿmet 80b3=23:64

ḫudāvend, ḫudāvend 244a3=34:34

terk: el götür-, dest dāden 85a1=23:100

terk et-, mānden 130b1=26:146

terk ḳıl-, mānden 185a4=29:35

terk m.: terk ḳıl-, dest be-dāşten 177b5=29:2

tisʿ: doḳuz, noh 139b3=27:12

tefeṣ: arı ḳılmaḳ, pāk kerden 61b4=22:29

itḳān: muḥkem ḳıl-, muḥkem kerden 154b2=27:88

tilke: bu, īn 11a1=19:63

bunlar, īşān 40a1=21:15

ol, ān 147b4=27:52

tilāveᵗ: dile-, ḫˇānden 70b3=22:72

oḳı-, ḫˇānden 155a4=27:92

itmām: tamām et-, tamām kerden 162a2=28:27

tennūr: tennūr, tennūr 76a1=23:27

tevbeᵗ: tevbe it-, tevbet kerden 95a4=24:31 tḥt / ṣry

tevbe ḳıl-, tevbet kerden 88b3=24:5

tevbeᵗ ʿalā: tevbe bir-, tevbe dāden 34b4=20:122

metāb: tevbelü, tevbet konende 117a5=25:71

ث

teşbīṭ: ḳatı dut-, saḫt dāşten 111b2=25:32

şubūr: vāveylā oḳımaḳ, vāveylā ḫ̆ānden 108b1=25:13

zārī ḳıl-, zārī kerden 108b1-2=25:14

şuʿbān: evran, mār 121b1=26:32

şeḳaf: bul-, yāften 234b4=33:61

şiḳal: aġır bol-, girān şoden 85a4=23:102

şiḳl: aġırlıḳ, girānī 180a4=29:13

miṣḳāl: aġır, hem-seng 45b3=21:47

şelāşeʿ: üç, sih 2a3=19:10

şülāşe: üçegü, segāne 248a3=35:1

şemer: yimiş, mīve 169b3=28:57

şemme: ol, ān cā 124a4=26:64

şumme: andan sowra [soŋra], pes 135b3=26:206

andan, pes 215b4=32:11

ardınca, pes 215a4=32:9

daḳı, pes 22b1=20:50

eger, pes 88b1=24:4

kim, pes 181b4=29:20

pes, pes 66a3=22:48

sonra [soŋra], pes 56a3=22:5

soḳra [soŋra], pes 211b2=31:24

ve, pes 214b3=32:4

ya, pes 68a2=22:58

yana, pes 31a3=20:97

yine, pes 69b2=22:66

şemān: sekiz, heşt 162a2=28:27

şemānīn: seksen, heştād 88b1=24:4

meşnā: ikeġu, du-gāne 248a3=35:1

ikelü, du-gāne 246b2=34:46

şevb: ṭon, cāme 59b5=22:19

şevāb: müzd, pādāş 13b1=19:76

işārat: getür-, ber engīhten 203b3=30:48

ḫarāb ḳıl-, şūrīden 194b1=30:9

ṭaġıt, perāgenden 249b5=35:9

meşvā: maḳām, cāygāh 192b3=29:68

ج

ceʾr: amān dile-, zinhār ḫ̬ˇāsten 80b4=23:64

cabbār: cabbār, cabbār 129a4=26:130

cabbār, gerdenkeşī 160a2=28:19

tekebbür ḳılıcı, cabbār 5b4=19:32

mütekebbir, cabbār 2b3=19:14

cebel: ṭaġ, kūh 236a4=33:72

cibilleᵗ: ḫalāyıḳ, ḫalk 133b4=26:184

ceby: diril-, ferāhem āmeden 169b3=28:57

cābiyeᵗ: ḥavżca, ḥavż 239b2=34:13

ictibāʾ: ür-, güzīden 10a1=19:58

cāṣim: öldi, murde 185b4=29:37

ciṣiyy: dizi/dizleri üstine düşmiş, be-zānū üftāde 12a1=19:68

ceḥd: inkār it-, ḫuṣūmet kerden188a5=29:47

inkār ḳıl-, cehūd kerden 139b5=27:14

münkir bol-, münkir kerden 213a4=31:32

münkir bol-, ḫuṣūmet kerden 188b3=29:49

ceḥīm: ṭamu, dūzaḫ 126a4=26:91

cedīd: gerü ikiledin, nev 215b2=32:10

yiṅ̂gi, nev 238a4=34:7

mücādeleᵗ: ḫuṣūmet ḳıl-, ḫuṣūmet kerden 55b4=22:3

ṭartış-, ḫuṣūmet kerden210b4=31:20

cuẕāẕen: pāre pāre ḳıl-, pāre pāre kerden 47a2=21:58

ciẕʿ: budaḳ, şāḫ 26a1=20:71

buṭaḳ, tāpāl 4b1=19:25

curuz: ḳurı, ḫuşk 218b1=32:27

icrām: kāfir bol-, kāfir şoden 203b1=30:47

yazuḳ ḳıl-, günāh kerden 242a4=34:25

mücrim: mücrim, günāhkār 243b3=34:32

kāfir, kāfir 14b3=19:86

yavuz işlü, bed-kār 31b4=20:102

yazuḳlu, günāhkār 26b2=20:74

cereyān: aḳ-, reften 190a5=29:58

bar-, reften 50a4=21:81

var-, reften 69a5=22:65

yügir-, reften 203a3=30:46

yüri-, reften 212b5=31:31

erişi bar-, reften 26b5=20:76

cezāʾ: cezā bir-, pādāş kerden 155a1=27:90 ceza ḳıl-, pādāş kerden 176b3=28:84

fidā ḳıl-, fedāī kerden 213b1=31:33

ḥaḳḳın isde-, ne-pādāş būden 213a5=31:33

ʿivaz, pādāş 244b4=34:37

ʿivaż bir-, pādāş dāden 158b2=28:14

ʿivaż bir-, pādāş kerden 178b4=29:7

ʿivaż bol-, pādāş būden216b5=32:17

ʿivaż ḳıl-, pādāş kerden 240b2=34:17

cesed: ten, ten 39a1=21:8

tenlü, tenī 29a5=20:88

caʿl: eyle-, kerden 2a2=19:10

işle-, kerden 172b2=28:71

ḳıl-, kerden 5b3=19:32

cāʿil: eyleyici, konende 248a2=35:1

cefneᵗ: çanaḳ, kāse 239b1=34:13

tecāfī: ıraḳ bol-, dūrī būden 216b2=32:16

cilbāb: çādır, çāder 234a4=33:59

celd: ur-, zeden 87b4=24:2

vur-, zeden 88b1=24:4

celdeᵗ: tāziyāne, tāziyāne 88b1-2=24:4

cild: deri, pūst 60a1=22:20

cāmid: baġlanıp tow- [baġlanıp toŋ-], beste fuşurden 154b1=27:88

cemʿ: dir-, be-hem kerden 24a1=20:60

dir-, ferāhem kerden 242a4=34:26

dir-, gird kerden 24b3=20:64

diril-, cemʿ şoden 121b5=26:38

cemʿan: gürūh, gürūh 123b5=26:61

cemīʿan: dükeli/dükelü, heme 250a3=35:10

ḳavm, gürūh 123b3=26:56

ecmaʿīn: dükeli/dükelü, heme 216a3=32:13

ictimāʿ: diril-, be-hem şoden 71a3=22:73

muctemiʿ: dirilen, cemʿ şode 122a1=26:39

cemīl: eylük, nīkū 230b2=33:49

eyü, nīkū 225b5=33:28

cümleten: dükeli/dükelü, heme 111b2=25:32

cenb: eyegü, pehlū 216b2=32:16

cānib: bucaḳ, kūşe 8b5=19:52

kūşe, kūşe 166b5=28:46

yan, kūşe 166a5=28:44

cunub: kūşe, kūşe 157b5=28:11

ictināb: saḳlan-, perhīzden 62a2=22:30

cenāḥ: ḳanad, bāl 248a3=35:1

ḳanat, bāl 163b2=28:32

cunāḥ: ṭarlıḳ, tengī 93b4=24:29

cund: sü, leşker 221a4=33:9

sü, sipāh 221a4=33:9

cinn: perī, perī 140b3=27:17

cinneᵗ: delülik, dīvānegī 81a3=23:70

dīv bol-, dīvānegī est 75b3=23:25

cānn: yılan, mār 163a4=28:31
mecnūn: delü, dīvāne 121a1=26:27
cenne^{t}: bostan, būstān 26b5=20:76
bostan, būstān 240a2=34:15
uçmaḳ, bihişt 11a1=19:63
uçmaḳ, būstān 26b5=20:76
cehd: ḳatıraḳ, saḫt-ter 101a2=24:53
cihād: ġāzīlıḳ, cihād 72a1=22:78
ġāzīlıḳ, cihād kerden 114a5=25:52
mucāhede^{t}: ġāzīlıḳ ḳıl-, cihād kerden 71b5=22:78
cehd ḳıl-, cehd kerden 209a3=31:15
ġazā ḳıl-, cihād kerden 178b1=29:6
cihād ḳıl-, cihād kerden 192b4=29:69
cehr: āşkārā, hüveydā 54b4=21:110
āşkārā ḳıl-, āşkārā būden 17a2=20:7
cāhil: cāhil, nādān 116a3=25:63
cāhiliyye^{t}: cāhil, cāhil 226b4=33:33
cehennem: ṭamu, dūzaḫ 11b5=19:68
cevāb: cevāb, cevāb 148a5=27:56
icābe^{t}: cevāb di-, cevāb dāden 171b3=28:65
icābet ḳıl-, icābet kerden 149b4=27:62
isticābe^{t}: cevāb bir-, cevāb dāden 168a1=28:50
icābet ḳıl-, icābet kerden 49a5=21:76
icārat: feryād gerek-, feryād bāyesten 83b2=23:88
feryāda deg-, feryād resīden 83b2=23:88
mucāvarat: ḳonşılıḳ ḳıl-, hem-sāyegī kerden 234b3=33:60
cū^{ʿ}: ḳarın aç-, gurusne 34a3=20:118
mecī^{ʾ}: bar-, āmeden 164b1=28:36
bol-, būden 223a4=33:19
gel-, āmeden 247a1=34:49
getür-, āverden 5a1=19:27
ir-, resīden 98a2=24:39
ceyb: yaḳa, ceyb 139b2=27:12
yaḳa, girībān 163b1=28:32

ح

ḥabbeᵗ: dāne, dāne 45b3=21:47

iḫbāb: dost dut-, dōst dāşten 64a2=22:38

sev-, dōst dāşten 169a4=28:56

maḥabbeᵗ: dōstlıḳ, dōstī 20b1=20:39

ḥubūr m.: şādī ḳıl-, şādī hemī kerden 195b3=30:15

iḫbāṭ: ḫarāb ḳıl-, tebāh kerden 223b3=33:19

ḥabl: ip, rişte 25a1=20:66

ḥattā: anġa [a͡ŋga] degin kim, tā 13a2=19:75

kim, tā 86a4=23:110

meger kim, tā 93a5=24:27

tā, tā 75b4=23:25

ḳaçan kim, tā çün 98a2=24:39

ḥattā iẕā: anġa [a͡ŋga] degin kim, tā ānki ki 153b2=27:84

anġa [a͡ŋga] degin kim, tā çün 84b4=23:99

anġa [a͡ŋga] degin, tā ān ki 140b4=27:18

ol vaḳta degin kim, tā ānki ki 82a3=23:77

ḳaçan kim, tā çün 241b5=34:23

ḫicāb: ḫicāb, ḫicāb3a2=19:17

ḥacc: ḥacc, ḥacc 61a4=22:27

ḫicceᵗ: yıl, sāl 162a2=28:27

ḫicr: ḫicāb bol-, bāz dāşten 110a4=25:22

meḥcūr: ḫicāb bolmış, bāz dāşte 110a4=25:22

yıġılmış, bāz dāşte 114b3=25:53

ḥacīz: bend, bend 149b3=27:61

ḥadeb: bucaḳ, kūşe 52b4=21:96

ḥadīṣ: ḥadīṣ, ḥadīṣ 17a5=20:9

söz, güft 241a1=34:19

söz, ḥadīṣ 232b1=33:53

söz, süḫan 207a3=31:6

iḥdāṣ: yi͡ŋgile-, nev kerden 33a5=20:113

muḥdeṣ: ye͡ŋgi, nev 38a1=21:2

yi͡ŋgi, nev 118b4=26:5

ḥadīd: demür, āhen 60a2=22:21

ḥadīd: tiz, tīz tīz 223b2=33:19

ḥadīḳat: bostan, būstān 149a3=27:60

ḥaẕer: saḳlan-, perhīzden 105b2=24:63

ḳorḳulu, tersīden 156b4=28:6

miḥrāb: miḥrāb, miḥrāb 2a4=19:11

ḥarṣ: ekin, kişt 49b3=21:78

ḥarac: ṭarlıḳ, tengī 72a2=22:78

ḥarīr: ḥarīr, ḥarīr 60b1=22:23

ḥarf: bir dürlü, yek gūne 57b4=22:11

ḥarīḳ: göyündürici, sūzān 60a3=22:22

taḥrīḳ: göyündür-, suḫten 31a3=20:97

ḥarām: ḥarām, ḥarām 52b2=21:95

ḥurumāt: ḥurumāt, ḥurmathā 62a1=22:30

ḥarem: ḥarem, ḥarem 192a4=29:67

taḥrīm: ḥarām ḳıl-, ḥarām kerden 116b4=25:68

ḥarām ḳıl-, ḥarām kerden 155a2=27:91

ḥarām ḳılın-, ḥarām kerde āmeden 88a4=24:3

ḥizb: bölük, gürūh 6a5=19:37

gürūh, gürūh 249a4=35:6

sü, leşker 223b4=33:20

ḥüzn: ġuṣṣa yi-, ġamgīn kerden 211a5=31:23

ġuṣṣalu ḳıl-, ġam kerden 53b3=21:103

ḥazen: ġuṣṣa, endūhī 157a3=28:8

ġuṣṣa dut-, endūh dāşten 185a1=29:33

ġuṣṣa dut-, tīmār dāden 4a5=19:24

ġuṣṣa ḳıl-, endūh borden 157a1=28:7

ġuṣṣa ḳıl-, endūh dāşten 151b1=27:70

ġuṣṣalan-, tīmār dāden 20b5=20:40

ġuṣṣalu gel-, endūh borden 158a4=28:13

ḥisāb: ḥesāb, şumār 87a3=23:117

iş, şumār 98a3=24:39

saġış, şumār 127b5=26:113

ḥisbān: san-, pindārīden 98a1=24:39

san-, pindāşten 79b3=23:55

ḥasīb: ḥesāb ḳılıcı, şumār konende 229a3=33:39

saġış ḳılmaḳ, şumār kerden 45b4=21:47

bi-ġayri ḥisāb: ḥesābsuz, cüz şumār 97b5=24:38

ḥasreᵗ: ġuṣṣa, endūh 249b4=35:8

istiḥsār: ṭoy-, sīr şoden 40b3=21:20

ḥasīs: ün, āvāz 53b2=21:102

ḥüsn: eylük, nīkī 139b1=27:11

eylük, nīkūtī 53b1=21:101

eyü bol-, nīkū şoden 118a2=25:76

eyü, nīkū 17a4=20:8

eyülik, nīkū 232a2=33:52

ḥasen: eyü, nīkū 28b4=20:86

ḥaseneᵗ: eylük, nīkī 154b3=27:89

eyülik, nīkī 146b4=27:46

ḥaseneᵗ, nīkī 168b5=28:54

ṣevāb, nīkī 117a4=25:70

aḥsen: eyü, nīkū 74a2=23:14

eyürek, nīkū-ter 12b3=19:73

yigrek, nīkū-ter 97b4=24:38

iḥsān: eylük ḳıl-, nīkū kerden 174b1=28:77

saḳla-, nigāh dāşten 50a2=21:80

muḥsin: eyü, nīkūkār 206b4=31:3

eyü ʿamellü, nīkūkār 158b2=28:14

eyü işlü, nīkūkār 64a1=22:37

muḥsin bol-, nīkūkār būden 211a4=31:22

iḥsās: aḳla- [aŋla-], çeşmīden 39b2=21:12

depren-, cunbānīden 16a3=19:98

ḥaşr: diril-, be-hem şoden 24a1=20:59

dirşür-, cemʿ kerden 140b3=27:17

gerü barmaḳ, bāz geşten 82b1=23:79

ḥaşr ḳıl-, ber engīhten 153b1=27:83

ḥaşr ḳıl-, ḥaşr kerden 111b5=25:34

ḳopar-, ber engīhten 31b4=20:102

ṭurur-, ber engīhten 14b2=19:85

ḥāşir: gezdür-, ḥaşr konende 121b5=26:36

ḳāṣid, ḥaşr kon 123b1=26:53

ḥaşab: odun, hīzum 53a3=21:98

ḥāṣib: āvāz, āvāz 186b1=29:40

ḥaşīd: biçilmiş, durūde 40a2=21:15

muḥṣaneʿ: arı ʿavrat, zen-i pākīze 92b1=24:23

mestūre ʿavrat, zen-i bākīre 88a5=24:4

teḥaṣṣun: arı dutmaḳlıḳ, pākīze dāşten 96a3=24:33

iḥṣā': say-, şumurden Ƶ15b2=19:94

ḥużūr: ḥāżır gel-, ḥāżır āmeden 84b4=23:98

iḥżār: ḥāżır ḳıl-, ḥāżır kerden 11b5=19:68

muḥżar: ḥāżır bolan, be-cāy āmede 245a1=34:38

ḥāżır bolınmış, ḥāżır kerde 195b5=30:16

muḥżir: ḥāżır ḳılınmış, ḥāżır kerde 170b5=28:61

ḥāżır: saḳlanıcı, ḥāżır kerde 123b3=26:56

ḥaṭm: bas-, kūbīden 141a1=27:18

ḥaẕẕ: ḥaẕẕ, behre 175a5=28:79

ḥıfẓ: saḳla-, nigāh dāşten 73a2=23:5

ḥāfıẓ: saḳlar eren, nigāh dārende 227b3=33:35

saḳlayıcı, nigāh dārende 50b2=21:82

ḥāfıẓat: saḳlanur ʿavrat, zen-i nigāh-dārende 227b3=33:35

muḥāfeẓat: saḳla-, nigāh dāşten 73b1=23:9

ḥafiyy: şefḳat, mihrbān 8a2=19:47

ḥaḳḳ: ḥaḳ ve ṭoġru, rāst 67a4=22:54

ḥaḳ, miḳdār 71a5=22:74

ḥaḳ, ḥaḳḳ 68b4=22:62

ḥaḳ, rāstī 81a4=23:70

lāyıḳ, sezāvār 110b3=25:26

rāstlıḳ, rāstī 92b5=24:25

Taṅ͡ğrı, Ḫudāy 6a1=19:34

ṭoġru, rāst 212b3=31:30

ṭoġrulıḳ birle, rāst 33b1=20:114

ṭoġrulıḳ, rāstī 152b4=27:79

vācib bol-, vācib āmeden 59b2=22:18

vācib bol-, vācib şoden 171a2=28:63

vācib, vācib 203b2=30:47

bi-ḥaḳḳ: ṭoġrulıḳ birle, be-rāstī 247a1=34:48

bi-ġayri'l-ḥaḳḳ: ḥaḳsuz, be-nā ḥaḳḳ 64a5=22:40

aḥaḳḳ: evlā-ter, sezāmend-ter 228a5=33:37

ḥaḳḳā: lāyıḳ, sezā 72a1=22:78

ḥaḳḳuʾl-mubīn: ḥaḳḳuʾl-mübīn, ḥaḳḳ-ı huveydā 93a1=24:25

vaʿdu'l-ḥaḳḳ: ḳıyāmet güni, vaʿde-i rāst 52b5=21:97

ḥükm: ḥākimlik, dāverī 172b1=28:70

ḥākimlik ḳıl-, dāverī kerden 49b3=21:78

ḥikmet, ḥikmet 49a1=21:74

ḥükm, dāverī 2b1=19:12

ḥükm, ḥükm 177b2=28:88

ḥükm it-, ḥükm kerden 178a4=29:4

ḥükm ḳıl-, dāverī kerden 54b5=21:112

ḳażīlıḳ ḳıl-, dāverī kerden 70a1=22:69

el-ḥakīm: ḥakīm, bā-ḥikmet 219a4=33:1

ḥakīm: beg̃deşsüz, bī-hemtā 138b1=27:6

muḥkem ḳılınmış, muḥkem kerde 206b3=31:2

ḥikmetlü, bā-ḥikmet 139a2=27:9

iḥkām: ḳavī ḳıl-, der ber koned 66b4=22:52

ḥikmeᵗ: ḥikmet, ḥikmet 208b1=31:12

ḥall: götür-, ber giriften 19b1=20:27

ḥulūl: gel-, āmeden 28a1=20:81

ḥulūl: in-, furū āmeden 29a1=20:86

ḥelāl: ḥelāl bol-, ḥelāl āmeden 232a1=33:52

meḥill: dönmeklik, cāy geşten 62b3=22:33

iḥlāl: ḥelāl ḳıl-, ḥelāl kerden 62a1=22:30

ḥulm: düş, ḫ̌āb dīden 102b3=24:58

ḥulum: düş görmekligi birle, be-ḫ̌āb dīden 103a4=24:59

el-ḥalīm: ḥalīm, burdbār 68a5=22:59

taḥliyeᵗ: beze-, pīrāye kerden 60a5=22:23

ḥamd: sipās, sipās 76a5=23:28

sipās ve şükr, sipās ve şükr 196a2=30:18

şükr, sipās 140a4=27:15

ḥamīd: ögilmiş, sotūde 60b2=22:24
el-ḥamīd: ögilmiş, sotūde 211b5=31:26
ögülmiş, sotūde 69a3=22:64
ḥimār: eşek, ḫar 210b1=31:19
ḥaml: getür-, ber giriften 33a1=20:111
götür-, ber dāşten 29a3=20:87
götür-, ber giriften 209a1=31:14
ḥāmile bol-, bār ber gīriften 250b2=35:11
ṭolmış, pür kerde 75a3=23:22
yük götür-, bār ber gīriften 4a1=19:22
yük, bār 55b1=22:2
ḥiml: götürmeklik, ber dāşten 31b4=20:101
ḥāmil: götürici, ber girende 180a2=29:12
taḥmīl: götür-, ber giriften 190b3=29:60
iḫtimāl: getür-, ber giriften 234a2=33:58
götür-, ber giriften 5a1=19:27
ḥamīm: dōst, dōst 127a1=26:101
ḥamīm: ḥamīm suyı, āb-ı germ 60a1=22:19
ḥancerat: boġaz, gulūgāh 221b2=33:10
ḥanīf: arı, pākize 199a4=30:30
ḥanān: şefḳatlulıḳ, mihrbānī 2b2=19:13
iḫāṭat: bil-, resīden 153b3=27:84
bilüsi yet-, der resīden 32b5=20:110
bul-, yāften 142a1=27:22
muḫīṭ: çevüre dutmış, gird ender āmede 189b4=29:54
ḥavl: yöre, cāygāh 192a5=29:67
yöre, girdāgird 138b5=27:8
ḥivel: yıġılın-, bāz dāşte āmeden 247b3=34:54
ḥīleᵗ: ḥīlet, sigāliş 24b3=20:64
ḥayşu: ḳanda, her kucā 25b1=20:69
ḥayf: cevr ḳıl-, cevr kerden 100b2=24:50
ḥayḳ: yit-, ender resīden 44b1=21:41
ḥīn: ḳaçan kim, çün 136b3=26:218
vaḳt, hengām 79b3=23:54
ḥīne: ol vaḳt kim, ān vaḳt ki 102b4=24:58
ol vaḳtın kim, ānki ki 113a3=25:42
ḥayevān: diril-, zīden 26b3=20:74
muḫalled diri bol-, cāy-ı zīsten 191b4=29:64
ḥayāt: dirlik, zindegānī 30b5=20:97
dirürmek, zindegān 106b4=25:3
ḥayātuʾd-dünyā: bu dünyā, īn cehān 170b5=28:61
bu dünyā dirligi, zindegān-ı īn cehān 191b3=29:64

ḥayy: diri, zinde 5b3=19:31

ḥayy: dirül-, engīḫte şoden 2b5=19:15

iḥyāʾ: diri ḳıl, zinde kerden 82b2=23:80

dirgür-, zinde kerden 57a1=22:6

dirür-, zinde kerden 69b2=22:66

gerü dirgür-, zinde kerden 125b2=26:81

istiḥyāʾ: diri ḳıl, zinde mānden 156a4=28:4

ḥayyeᵗ: yılan, mār 18b4=20:20

istiḥyāʾ: utan-, şerm 161a5=28:24

utan-, şerm dāşten 232b3=33:53

taḥiyyeᵗ: dürūd, durūd 104b3=24:61

şükr, taḥiyyet 229b3=33:44

taḥiyyet, durūd 118a1=25:75

خ

iḫbāt: buyruḳ dut-, fermān ber-dāşten 67a4=22:54

muḫbit: ārām dutan, ārāmīde 63a2=22:34

ḫabīṣ: nā-bekār eren, merdān-ı pelīd 93a1=24:26

yavlaḳ eren, merdān-ı pelīd 93a1=24:26

yavuzlıḳ, pelīd 49a2=21:74

ḫabīṣeᵗ: nā-bekār ʿavrat, zen-i pelīd 93a2=24:26

yavuz ʿavrat, zen-i pelīd 93a1=24:26

ḫaber: ḫaber, āgāh 162b5=28:29

ḫaber, ḫaber 138b3=27:7

ḫabīr: āgāh, āgāh 94a3=24:30

bilür, āgāh 101a4=24:53

ḫabīr, āgāh 227a3=33:34

el-ḫabīr: bilici, āgāh 69a2=22:63

muḫtāl: kibr ḳılan, kibr konende 210a4=31:18

ḫātem: mühr, mühr 229a4=33:40

ḫadd: yüz, rūy 210a3=31:18

ḫaẕūl: maḫẕūl ḳılıcı, bī-nām konende 111a3=25:29

ḫurūc: çıḳ-, birūn ameden 2a4=19:11

çıḳ-, birūn şoden 160a5=28:20

daşra çıḳ-, birūn ameden 175a2=28:79

gerü çıḳ-, birūn āverden 163b1=28:32

ṭaşra çıḳ-, birūn ameden 217a4=32:20

ḫarc: daşra çıḫarılmış, bīrūn kerde 81b2=23:72

ḫarāc: çıḳarduḳ, bīrūn kerde 81b2=23:72

iḫrāc: çıḳar-, birūn āverden 153a4=27:82

çıḳar-, birūn āverden 56a5=22:5

çıḳar-, bīrūn kerden 23b2=20:57

daşra çıḳ-, birūn āverden 23a1=20:53

daşra çıḳ-, bīrūn kerden 121b3=26:35

gerü çıḳar-, birūn āverden 23a5=20:55

ṭaşra çıḳar-, birūn ameden 85b5=23:107

ṭaşra çıḳar-, birūn āverden 196b1=30:19

muḫrac: daşra çıḫaran, bīrūn kerde 132a5=26:167

gerü çıḳar-, birūn āverden 151a2=27:67

ḫardal: ḫardal, sebendān 209b3=31:16

ḫarr: düş-, üftāden 239b5=34:14

secde ḳıl-, secde kerden 216b1=32:15

ḫazā: rüsvā bol-, rüsvā şoden 37a4=20:134

ḫizy: ḫˇārlıḳ, ḫˇārī 57b1=22:9

iḫzāʾ: rüsvā ḳıl-, rüsvā kerden 126a2=26:87

ḫasʾ: ıraḳ bar-, dūr āmeden 86a1=23:108

ḫusrān: ziyān bol-, ziyān kerden 85b1=23:103

ziyān ḳılıcı, ziyān konende 57b5=22:11

ziyānlu, ziyānkārī 58a1=22:11

ḫāsir: ziyānlu, ziyānkār 77a5=23:34

aḫser: ziyānlu, ziyānkār 48a5=21:70

muḫsir: ziyān idici, ziyānkār 133a5=26:181

ḫasf: indür-, furū burden 186b2=29:40

ḫasf bi: güvür-, ender āverden 238b2=34:9

yir aşaġa ilet-, furū borden 176a3=28:82

ḫasf bi el-arż: yir altına indür-, furū borden be-zemīn 175b3=28:81

ḫuşūʿ: gider-, furū dāşten 32b1=20:108

indür-, furū dāşten 32b1=20:108

ḫāşiʿ: muṭīʿ eren, merd-i fermān-berdār 227b1=33:35

ḳavī meşġūl bol-, ten nihādgān būden 72b5=23:2

ḫāşiʿat: muṭīʿ ʿavrat, zen-i fermān-ber-dār 227b1-2=33:35

ḫaşye^{t}: ḳorḳ-, tersīden 30a5=20:94

ḳorḳı, bīm 79b5=23:57

ḳorḳmaḳ, tersīden 228a5=33:37

ḳorḳu, bīm 27a4=20:77

ḳorḳu, ters 42a2=21:28

ḫaşf: örtün-, īstāden 34b2=20:121

ḫaşm: ḫaşm, peykār konende 59b4=22:19

iḫtişām: ḫuşūmet ḳıl-, ḫuşūmet hemī kerden 126b3=26:96

ḫuşūmet ḳıl-, peykār kerden 59b4=22:19

ṭartış-, ḫuşūmet kerden 146b3=27:45

ḫużū^{ʿ}: yumşaḳlıḳ ḳıl-, nermī kerden 226b1-2=33:32

ḫāżiʿ: muṭīʿ, fermān ber-dār 118b3=26:4

muḫżar: yaşıl bolmış, sebz şode 69a2=22:63

ḫaṭā^{ʾ}: yazuḳ, günāh 26b1=20:73

ḫāṭiʾ: yazuḳlu, günāhkār 157a5=28:8

ḫaṭīʾe^{t}: yazuḳ, günāh 186a5=29:40

iḫṭāʾ: ḫaṭā bile işle-, ḫaṭā kerden 220a3=33:5

muḫāṭabe^{t}: ḫuşūmet ḳıl-, ḫuşūmet kerden 76a3=23:27

söz söyle-, süḫan goften 116a3=25:63

ḫaṭṭ: yaz-, nebīşten 188b1=29:48

ḫaṭf: ḳap-, rubānīden 192a4=29:67

ḳap-, rubūden 62a5=22:31

teḫaṭṭuf m.: ḳap-, rubūden 169b1=28:57

ḫuṭvat: sūy, pāy 91b2=24:21

teḫāfut: sözi gizle-, pinhān kerden süḫan 31b5=20:103

ḫafż: dir-, ferāhem kerden 136a5=26:215

maḫfūẓ: saḳlanmış, nigāh dāşte 42b5=21:32

ḫiffe^{t}: yiyni bol-, sebük āmeden 85a5=23:103

istiḫfāf: yiyni ṭut-, sebük dāşten 206a5=30:60

aḫfā: örtilü, pūşīde 17a3=20:7

iḫfāʾ: gizilü, pinhān kerde 216b4=32:17

gizle-, pinhān dāşten 228a4=33:37

gizle-, pinhān kerden 142b3=27:25

örtilü bol-, pinhān būden 95a3=24:31

örtilü dut-, pūşīde dāşten 18a3=20:15

ḫuld: ebed ḳal-, cāvidān mānden 117a2=25:69

ebede bol-, cāvidān būden 118a2=25:76
hemīşe bol-, cāvidāne būden 27a1=20:76
hemīşe muḫalled bol-, cāvidāne būden 85b1=23:103
muḫalled, cāvidāne 108b3=25:15
muḫalled bol-, cāvidān kerden 129a3=26:129
ḫalid: ebed ḳal-, cāvidāne būden 53a4=21:99
hemīşe, cāvidānī 39a2=21:8
muḫalled, cāvidān bāşende 73b2=23:11
muḫalled bol-, cāvidāne būden 53b3=21:102
ḫāliṣ: ḫāliṣ, yektā 231a3=33:50
muḫliṣ: iḫlāṣ birle, be-yektā kerdegān192a1=29:65
muḫlaṣ: ṭoġru sözlü, rāst-gūy 8b4=19:51
ḫalʿ: daşra çıḳ-, bīrūn kerden 17b4=20:12
ḫalf: ard, pes 11a3=19:64
ardınca, pes 238b2=34:9
ḫilfeᵗ: ḫālīfe, ḫālīfet 116a1=25:62
ḫalīfe: ḫālīfe, ḫalīfe 149b5=27:62
iḫlāf: ʿivaż gerü bir-, ḫalfet bāz dāden 245a3=34:39
ḫilāf ḳıl-, ḫilāf kerden 23b4=20:58
iḫtilāf: çevürmegi dürlü, gerdāniş 197a2=30:22
degzinmek, gerdiş 82b2=23:80
muḫālefet ḳıl-, ḫilāf kerden 218a3=32:25
muḫtelif bol-, muḫtelif şoden 6a5=19:37
ḫilāf ḳıl-, ḫilāf kerden 152b1=27:76
muḫālefeᵗ: muḫālefet ḳıl-, muḫālefet kerden 105b2=24:63
istiḫlāf: ḫalīfe ḳıl-, ḫalīfet kerden 101b3=24:55
ḫalḳ: ḫalḳ, ḫalḳ 195a2=30:11
ḳıl-, āferīden 73b5=23:14
yaradıl-, āferīden 212a3=31:28
yaradıl-, āferīde āmeden 106b2=25:3
yaradıl-, āferīniş 215b2=32:10
yaradılış, āferīdenī 74a2=23:14
yaradılmış, āferīniş 238a4=34:7
yarat-, āferīden 2a1=19:9
yaratmaḳ, āferīden 129b4=26:137
yaratmaḳ, āferīniş 248a4=35:1
yaratmaḳ, ḫalḳ 74a5=23:17
yaratmaḳlıḳ, āferīden 54a1=21:104
ḫāliḳ: yaradıcı, āferīdekār 248b3=35:3

yaradıcı, āferīnende 74a3=23:14

ḫalīl: dōst, dōst 111a1=25:28

ḫilāl: ara, miyān 149b1=27:61

ḫuluvv : geç-, güẕeşten 96b1=24:34

ḫimār: büründük, mıḳnaʿ 94b1=24:31

ḫāmise: bişinci, pencom 89a2=24:7

ḫamsīn: elli, pencāh 180b2=29:14

ḫuvār: āvāz, āvāz 29b1=20:88

meḫāż: oġlan aġrısı, derd-i zih 4a2=19:23

ḫavf: ḳorḳ-, tersīden 1a2=19:5

ḳorḳu, bīm 223a5=33:19

ḳorḳu, ters 197b2=30:24

ḫīfeᵗ: ḳorḳu, ters 25a3=20:67

ḫāʾif: ḳorḳulu, tersā 159b2=28:18

ḫāl: ana ḳarındaşı, ḫāl 231a1=33:50

ṭayı, birāder-i māder 104a4=24:61

ḫāleᵗ: ṭayaza, ḫˇāher-i māder 104a5=24:61

ḫavvān: ḫıyānet ḳılıcı, ḫıyānet konī 64a2=22:38

ḫāviyeᵗ: düş-, üftāden 65b1=22:45

ḫarāb bolmış, üftāde 147b4=27:52

ḫaybeᵗ: ziyānlu bol-, ziyānkār būden 33a1=20:111

ḫayr: eylük, nīkī 43a5=21:35

eyülik, nīkī 63a5=22:36

eyülük, nīkī 71b5=22:77

ḫayr, bihter 180b5=29:16

şādī, şādī 57b4=22:11

yig, bihter 108b2=25:15

yigrek, bihter 81b2=23:72

ḫayrāt: ḫayrāt, nīkhā 79b4=23:56

ḫiyereᵗ: iḫtiyār, iḫtiyārī 228a1=33:36

ürmeklik, güzīden 172a3=28:68

iḫtiyār: iḫtiyār ḳıl-, endāze kerde 172a2=28:68

ür-, ber güzīden 17b5=20:13

taḫyīl: eyle görin-, çünān numūden 25a2=20:66

د

dābbeᵗ: cānavar, cumende 208a2=31:10

deprenür cānavar, cumende 190b3=29:60

deprenür, cumende 153a4=27:82

yılḳı, sutūr 59b1=22:18

mudbir: arḳa döndür-, püşt bāz gerden 47a2=21:57

arḳalarını döndür-, ber gerdīden püşthā 204b3=30:52

ilerü, pīş 153a1=27:80

yön girü, bāz pes 139a4=27:10

tedbīr: tedbīr ḳıl-, tedbīr kerden 214b4=32:5

tedebbur: endīşe ḳıl-, endīşe kerden 81a1=23:68

dāḫir: ḫˇārlıḳ birle, ḫˇār 154a5=27:87

duḫūl: gir-, ender ameden 232a5=33:53

gir-, ender şoden 158b2=28:15

içerü gir-, ender şoden 146a2=27:44

idḫāl: güvür-, [en]der āverden 49a3=21:75

ḳoy-, ender āverden 139b2=27:12

mudḫal: yir, cāygāh 68a4=22:59

derʾ: buraḳ-, bāz dāşten 168b5=28:54

dereceᵗ: ṭuraḳ, pāygāh 26b5=20:75

durriyy: yıldıraġan, rūşen 96b4=24:35

dirāseᵗ: oḳı-, ḫˇānden 246a3=34:44

idrāk: bil-, dānisten 235a2=33:63

bil-, ender yāften 124a1=26:61

tedāruk: ḳal-, bāz mānden 150b4=27:66

dery: bil-, dānişten 54b4=21:111

daʿveᵗ: oḳı-, ḫˇānden 15a4=19:91

oḳımaḳlıḳ, ḫˇāndenī 198a1=30:25

daʿvā: daʿvā, daʿvā 40a1=21:15

duʿā: daʿvet, ḫˇānden 105a5=24:63

di-, ḫˇānden 116b3=25:68

dile-, ḫˇānden 51b5=21:90

duʿā, ḫˇānden 1a1=19:4

duʿā oḳı-, ḫˇānden 58a3=22:13

eyit-, ḫˇānden 71a2=22:73

oḳı-, ḫˇānden 198a1=30:25

oḳımaḳ, ḫˇānden 45a4=21:45

ṭap-, ḫˇānden 8a2=19:48

ṭap-, perestīden 8a5=19:49

ṭapmaḳ, ḫˇānden 8a4=19:48

ṭapu ḳıl-, perestīden 75a4=23:23

dāʿī: oḳıyan, ḫˇānende 32b1=20:108

oḳıyıcı, ḫˇānende 230a1=33:46

deʿiyy: oġlan eylendük, puser ḫānde 228b2=33:37

oġullıḳa al-, puser ḫˇānde 219b4=33:4

defʿ: yıġ-, bāz dāden 84b1=23:96
yıġmaḳ, bāz dāşten 64b1=22:40
mudāfaʿat: defʿ ḳıl-, bāz dāşten 64a1=22:38
dilāleᵗ: yol göster-, rāh numūden 158a2=28:12
delīl: yol göster-, rāh numāy 113b3=25:46
tedmīr: helāk ḳıl-, helāk kerden 112a3=25:36
dem: ḳan, ḫūn 63b4=22:37
demġ: sı-, şikesten 40a5=21:18
ednā: yaḳınrak, nezdīk-ter 231b3=33:51
yaḳınrak, nezdīk-terīn 193a3=30:3
yiyni, furū-terīn 217b1=32:21
dünyā: dünyā, cehān 26a5=20:72
ed-dünyā: bu cihān, īn cehān 233b5=33:57
ed-dünyā: bu dünyā, īn cehān 36b1=20:131
idnāʾ: ört-, furūhten 234a4=33:59
duhn: zeytūn yaġı, revġen-i zeyt 74b5=23:20
devr: dön-, gerden 223a5=33:19
dār: ev, ḫāne 175b3=28:81
maḳām, sarāy 64a4=22:40
ol sarāy, sarāy 164b5=28:37
dāru'l-āḫireᵗ: āḫiret sarāyı, sarāy-ı ān cehān 191b4=29:64
ol dünyā sarāyı, sarāy-ı ān cehān 174a5=28:77
sarāy-ı āḫiret, sarāy-ı ān cehān 176a4-5=28:83
dūn: artuḳ, bīrūn 14a2=19:81
ayruḳ, bīrūn 41a3=21:24
daşra, bīrūn 8a2=19:48
dışra, bīrūn 3a2=19:17
dūne: ayruḳ, furūd 231a3=33:50
dīn: dīn, dīn 72a2=22:78

ẕālike: ancılayın, hem-çünān 204a4=30:50

bu, ān 5b5=19:34

bunlar, ān 73a4=23:7

bunun [bunuŋ] bigi, çünīn 201b4=30:40

ol kim, ān ki 68b2=22:61

ol, vey 15b1=19:93

ẕāliküm: ol, ān 57b2=22:10

ẕubāb: siŋek, meges 71a3=22:73

ẕebḥ: depele-, kuşten 141b4=27:21

teẕbīh: boġaz kes-, gulū burīden 156a3=28:4

ẕer': yarat-, āferīden 82b1=23:79

ẕerre: ẕerre, mürçe 237a5=34:3

ẕürriyet: oġ(u)lan, ferzend 183a5=29:27

ẕerv: buraḳ-, mānden 32a4=20:106

el götür-, dest dāden 51b2=21:89

ḳoy-, mānden 12a5=19:72

teẕerūn: el dart-, dest dāden 132a2=26:166

muẕ'in: boyın dutan, gerden dāde 100b1=24:49

ẕikr: an- [aŋ-], yād kerden 248b2=35:3

anġ- [a͡ŋg-], yād kerden 117b2=25:73

aḳ- [aŋ], yād kerden 224a3=33:21

aw- [aŋ-], yād kerden 11b3=19:67

awla- [aŋla-], yād kerden 227a2=33:34

awmaḳ [aŋmaḳ], yād kerden 44b3=21:42

eyit-, goften 47a4=21:60

kitāb, kitāb 38b5=21:7

Ḳur'ān, Ḳur'ān 111a2=25:29

naṣīḥat, pend 81b1=23:71

ögit, pend 46a2=21:50

ögüt, pendī 45b5=21:48

pend, pend 50b5=21:84

şeref, şeref 41a4=21:24

vaḥy, vaḥy 54a3=21:105

yād ḳıl-, yād kerden 2b5=19:16

yād ḳılmaḳ, yād kerden 18a2=20:14

yādigār, yādigārī 31b1=20:99

ẕikr, yād kerden 33a5=20:113

ẕikr, ẕikrīden 86a4=23:110

ẕikr eyle-, yād kerden 9b1=19:56

ẕikr ḳıl-, yād kerden 19b5=20:34

ẕākir: ẕikr ḳılan eren, yād konende 227b4=33:35

teẕkīr m.: ögit bir-, pend dāden 216b1=32:15

teẕekkür: gön͡güinden gider-, yād giriften 150a1=27:62

ögit dut-, pend giriften 116a1=25:62

ögit dut-, pend peẕīruften 21b1=20:44

ẕeker: irkek, ner 132a2=26:165

ẕull: ḫˇār bol-, ḫˇār şoden 37a4=20:134

ẕenb: suç, günäh 119b3=26:14

yazuḳ, günäh 123a4=26:51

ẕehāb: bar-, reften 30b5=20:97

bar-, şoden 119b3=26:15

git-, şoden 83b5=23:91

ilet-, burīden 58b4=22:15

ilet-, borden 51a3=21:87

iletmeklik, borden 74b2=23:18

iẕhāb: gider-, burden 227a1=33:33

ẕeheb: altun, zer 60b1=22:23

ẕuhūl: meşġūl ḳıl-, meşġūl kerden 55a5=22:2

ẕū faẓl: faẓlı çoḳ, ḫudāvend-i faẓl 151b5=27:73

ẕu'l-ḳurbā: ḫāṣım, ḫudāvend 200b5=30:38

ẕātu ḥaml: yüklü, ḫudāvend-bārī 55b1=22:2

ẕevātey ukūlin: yiyici, ḫudāvend-i ḫār 240b1=34:16

ẕevd: sür-, rānden 161a1=28:23

ẕevḳ: dat-, çeşīden 216a3=32:14

ẕāʾiḳ: ṭat-, çeşīden 43a4=21:35

iẕāḳat: ṭatdur-, çeşānīden 217b1=32:21

ر

reʾs: baş, ser 30a5=20:94

ʿalā ruʾūsi: başı ḳoyu, ber ser 47b4=21:65

raʾfeᵗ: mihr, mihrbānī 87b4=24:2

er-raʾūf: mihrlü, mihrbānī 69b1=22:65

reʾy: gör-, dīden 4b3=19:26

riʾy: görmek, dīdār 12b5=19:74

irāʾeᵗ: gösder-, numūden 43b4=21:37

göster-, numūden 156b2=28:6

göstert/d-, numūden 212b5=31:31

terāʾī: biri birini gör-, yek dīger dīden 123b5=26:61

Rabb: Allāh, Ḫudāy, 159a5=28:17

Çalap, ḫudāvend 1b5=19:9

Çalap, Ḫudāy 35b3=20:127

Çalap, Rabb 1a2=19:4

Çalap Tan͡grı, ḫudāvend 28b4=20:86

Rabb, Rabb 161a3=28:24

Rabb, ḫudāvend 84b4=23:98

Tan͡grı, ḫudāvend 4a5=19:24

Tan͡grı, Ḫudāy 3b1=19:19

Tanḳrı (Tan͡grı), ḫudāvend 123a3=26:50

Tanḳrı (Tan͡grı), Ḫudāy 45a5=21:46

Taḳrı [Taŋrı], ḫudāvend 17b4=20:12

Rabbe-nā: Ḫudāvendā, ḫudāvend-i mā 85b5=23:107

Rabbenā, ḫudāvend-i mā 85b4=23:106

Rabbī: Ḫudāvendā, Yā Rabb 159a3=28:16

rabṭ: baġla-, besten 157b4=28:10

erbaʿat: dört, cehār 88b1=24:4

rubāʿ: dördegü, çehār-gāne 248a3=35:1

rabv: çıḳ-, ber āmeden 56b4=22:5

ribāʾ: artuḳ nesene, efzūnī 201a4=30:39

rabvet: rabvet deresi, bāvdārī 79a3=23:50

terbiyeʿ: besle-, perverden 120a1=26:18

terabbuṣ: göz dut-, çeşm dāşten 75b4=23:25

ümīd dut-, çeşm dāşten 37a5=20:135

muterabbiṣ: ümīdlü, çeşm dārende 37a5=20:135

rabv: art-, efzūden 201a4=30:39

murtāb: gümānlu, be-gümān 100b2=24:50

ratḳ: biri birine ḳonmış, berhem nihāde 42b1=21:30

tertīl: oḳı-, ḫˇānden 111b3=25:32

ricz: ʿaẕāb, ʿaẕāb 185a3=29:34

ricz: ricz, ʿuḳūbet 237b5=34:5

rics: arısızraḳ, pelīd-ter 62a3=22:30

pelīd, pelīd 227a1=33:33

recʿ: barmaḳ, bāz geşt 172b1=28:70

dönmek, bāz geşten 71b3=22:76

döndür-, bāz gerdānīden 215b4=32:11

gerü bar-, bāz gerden 195a3=30:11

gerü dön-, bāz gerdānīden 217b2=32:21

gerü döndür-, bāz gerdānīden 84b5=23:99

gerü dönmek, bāz geşten 7a1=19:40

gerü ḳo-, bāz hilden 216a1=32:12

yön, bāz geşt 249a1=35:4

rucūʿ: dön-, bāz gerdīden 80a3=23:60

dön-, bāz geşten 211b1=31:23

dönip gelmek, bāz gerdānīden 86b5=23:115

gerü dön-, bāz gerdīden 144a5=27:37

gerü dön-, bāz geşten 177b2=28:88

gerü gel-, bāz gerdīden 30a2=20:91

merciʿ: dönecek, bāz geşt 209b1=31:15

gelmek, bāz geşten 179a3=29:8

recf: ʿaẕāb, ʿaẕāb 185b3=29:37

murcif: yalan söyle-, durūġ efgenden 234b2=33:60

ricl: ayaḳ, pāy 25b5=20:71

rācil: yaya, piyāde 61a4=22:77

racul: er, merd 75b3=23:25

eren, merd 38b4=21:7

eren, merdum 95a1=24:31

recm: sengsār ḳıl-, sengsār kerden 7b5=19:46

mercūm: sengsār bolan, sengsār kerde 128a3=26:116

recā': ümīd, ümīd 178a5=29:4

ümīd dut-, ümīd dāşten 185b1=29:36

ümīdi bol-, ümīd dāşten 224a3=33:21

ircā': dut-, bāz giriften 121b4=26:36

raḥmeẗ: baġışlama, baḫşūden 86a3=23:109

baḫşāyiş, baḫşāyiş 200a2=30:33

baḫşīş, baḫşīş 3b5=19:21

raḥmet, baḫşāyende 206b3=31:3

raḥmet, raḥmet 248a5=35:2

raḥmet ḳıl-, baḫşūden 146b5=27:46 yaġmur, bārān 114a1=25:48

raḥīm: baġışlayıcı, baḫşāyende 69b2=22:65

ġafūr, baḫşāyende 131b2=26:159

raḥīm, baḫşāyende 130a2=26:140

raḥim, raḥim 213b4=31:34

yarlıġayıcı, baḫşāyende 134b2=26:191

erḥam: baġışlayıcı, baḫşāyende 50b3=21:83

raḥman: Çalap, Ḫudāy 13a1=19:75

mihrlü, mihrbān 55a1=21:112

raḥman, raḥman 115b3=25:60

şefḳatlu, mihrbān 29b5=20:90

Taṅ͡grı, ḫudāvend 110b3=25:26

Taṅ͡grı, Ḫudāy 3a4=19:18

raḥm: ḫāsım, ḫudāvend 220a5=33:6

raḥim: ana raḥmi, raḥim 56a5=22:5

redd: gerü bir-, bāz dāden 158a3=28:13

gerü döndür-, bāz gerdānīden 176b5=28:85

gerü getür-, bāz āverden 157a2=28:7

ḳop-, bāz helīden 56b2=22:5

redd ḳıl-, bāz gerdānīden 225a1=33:25

yıġma, redd kerden 44a4=21:40

meradd: gerü dönmek, bāz geşten 13b2=19:76

irtidād: gerü baḳ-, bāz āmeden 145a3=27:40

radf: gel-, resīden 151b4=27:72

erẕel: erāẕile, süst 127b4=26:111
yavlaḳ, bed-ter 56b2=22:5
rızḳ: müzd, müzdī 93a4=24:26
rūz, rūzī 240a3=34:15
rūzī, rūzī 181a4=29:17
rūzī bir-, rūzī dāden 201b2=30:40
rūzī ḳıl-, rūzī kerden 62b5=22:34
urūz, rūzī 169b3=28:57
rāziḳ: rūzī biren, rūzī dehende 81b3=23:72
rūzī birici, rūzī dehende 68a4=22:58
risāleᵗ: buyruḳ, peyġām 229a1=33:39
resūl: peyġāmber, peyġāmber 8b5=19:51
peyġāmber, resūl 66b3=22:52
resūl, resūl 3b1=19:19
irsāl: aşaġa biribi-, furū firistāden 14a5=19:83
biribi-, firistāden 164a2=28:34
ḳoy-, firistāden 248b1=35:2
irsāl m.: biribin-, firistāde āmeden 244a4=34:34
mürsel: biribidük, firistāde 144a3=27:35
peyġāmber,peyġāmber 139a5=27:10
rāsī: ṭaġ, kūh 208a1=31:10
ṭaġca, çend-i kūh 239b2=34:13
rüşd: ṭoġru yol, rāh-ı rāst 46a4=21:51
irżāʿ: emzür-, şīriş dāden 156b5=28:7
süt bir-, şīr dāden 55b1=22.22
murżiʿat: kişi südi, şīr-i kes 158a1=28:12
süt birici, şīr dehende 55a5=22:2
rızvān: rāżı bol-, pesendīden 68a4=22:59
rāżı bol-, rāżī būden 231b4=33:51
ḫoşnūd bol-, ḫoşnūd būden 28a5=20:84
begen-, pesendīden 141b1=27:19
rażiyy: begenilmiş, pesendīde 1b1=19:6
merżiyy: begenilmiş, pesendīde 9b1=19:55
irtiżāʾ: begen-, pesendīden 42a1=21:28
ruṭab: yaş tāze, ter tāze 4b2=19:25
ruʿb: ḳorḳu, ters 225a5=33:26
raʿy: otar-, çerānden 23a2=20:53
rāʿi: çoban, şubān 161a2=28:23
riʿāyeᵗ: saḳla-, nigāh dāşten 73a5=23:8
raġab: ümīd, ümīd 51b5=21:90
rāġibʿan: yüz döndür-, hemī ḫˇīş keşīden 7b4=19:46
refʿ: çıḳar-, ber āverden 9b2=19:57
çıḳar-, ber şoden 250a4=35:10
götür-, ber dāşten 97a4=24:36
raḳb: saḳla-, nigāh dāşten 30b2=20:94

raḳīb: saḳlayıcı, nigāhbān 232a3=33:52

teraḳḳub: müteraḳḳib, çeşm hemī dāşte 159b2=28:18

rekb: bin-, ber nişīnden 191b5=29:65

rikz: āvāz, āvāz 16a4=19:98

rakż: ayaḳ ur-, leged hemī zeden 39b3=21:13

ayaḳ vur-, leged hemī zeden 39b3=21:12

rükūʿ: rükūʿ, rükūʿ 71b4=22:77

rukāmen: biri biri üsdine, berhem nihāde 99a2=24:43

ramy: töhmet it-, töḫmet kerden 88a5=24:4

töhmet ḳıl-, töḫmet kerden 88b4=24:6

rehb: ḳorḳu, ters 51b5=21:90

raḥṭ: kişi, ten 147a3=27:48

rūḥ: yil, bād 52a2=21:91

rīḥ: yil, bād 249b5=35:9

ravāḥ: gice, şebāngāh 239a3=34:12

irādeᵗ: dile-, ḫˇāsten 28b5=20:86

dilemek, ḫˇāsten 222a4=33:13

isde-, ḫˇāhīd custen

ravżaᵗ: görklü çemen, murġzār 195b3=30:15

reyb: gümān, şek 57a2=22:7

gümānlu, ender şekī 56a2=22:5

murīb: gümānlu, gümān mande 247b4=34:54

irtiyāb: gümānlu bol-, be-şek üftāden 188b2=29:48

rīʿ: yüksek, bālā 129a2=26:128

ز

zebur: yazu, nebişte 134b5=26:196

zebūr, zebūr 54a3=21:105

zucāceᵗ: şīşe, ābgīne 96b4=24:35

izcāʾ: sür-, rānden 99a1=24:43

zerʿ: ekin, kişt 218b2=32:27

ezrāḳ: egri gözlü, pes çeşmān 31b5=20:102

zeʿm: eyit-, goften 241b1=34:22

zefīr: zārī ḳılmaḳ, nālīden 53a5=21:100

zekāʾ: ḳurtıl-, resten 91b5=24:21

zekāt: arılıḳ, pākize 2b2=19:12

zekāt, dāden bāşende 73a1=23:4

zekāt, zekāt 5b2=19:31

zekiyy: arı, pākize 3b1=19:19

ezkā: arıraḳ, pākīze-ter 93b3=24:28

eyürek, pākīze-ter 94a3=24:30

tezekkī: arı iş işle-, pākī kerden 27a2=20:76

tezkiyeᵗ: arı eyle-, pākīze kerden 92a1=24:21

zilzāl: depret-, cunbānīden 221b4=33:11

zelzele: deprenmeklik, çunbiş 55a4=22:1

zulfā: yaḳınlıḳ, nezdīkī 244b3=34:37

izlāf: yaḳın eyle-, nezdīk kerden 124a4=26:64

ẕelīl: ḫˇār, ḫˇār 144b2=27:37

ḫˇār, ḫˇār-ter 144a1=27:34

zinā: zīnā ḳıl-, zinā kerden 116b5=25:68

ez-zānī: zānī er, merd-i belābekār 88a4=24:3

zānī kişi, merd-i belābekār 88a3=24:3

zīnā ḳılan er, merd-i belābekār 87b4=24:2

zāniyeᵗ: zānī ʿavrat, zen-i belābekār 88a3=24:3

zīnā ḳılan ʿavrat, zen-i belābekār 87b3=24:2

zehrat: görk, ārāyiş 36b1=20:131

zāhiḳ: sındı, şikeste şoden 40b1=21:18

zevc: ʿavrat, cüft 51b4=21:90

ʿavrat, zen 228b2=33:37

ʿavratlıḳ, cüft 231a4=33:50

cüft, cüft 23a1=20:53

çift, cüft 56b5=22:5

çiftleşmiş, cüftī 119a2=26:7

ḥelāl, cüft 34a1=20:117

menkūḥe, cüft 117b4=25:74

tezvīc: ʿavratlıġa bir-, be-zenī dāden 228b1=33:37

zūr: yalan, durūġ 107a1=25:4

zeyt: zeyt, zeyt 97a1=24:35

zeytūneᵗ: zeytūn aġacı, dıraḫt-ı zeytūn 96b5=24:35

ziyādeᵗ: art-, efzūden 224b1=33:22

artur-, efzūden 33b2=20:114

zeyġ: daşra çıḳ-, birūn ameden 239a5=34:12

dön-, geşten 221b2=33:10

zīneᶜ: ārāyiş, ārāyiş 225b4=33:28

bezek, ārāyiş 29a4=20:87

ziynet, ārāyiş 103b3=24:60

āsāyiş, ārāyiş 23b5=20:59

tezyīn: beze-, ārāsten 185b5=29:38

س

se: meger, meger 138b3=27:7

tiz, zūd 118b5=26:6

suʾāl: dile-, ḫˇāsten 36b4=20:132

isde-, ḫˇāsten 232b3=33:53

sor-, ṣoḥbet kerden 115b2=25:59

mesʾūl: dilenmiş, pursīde 108b5=25:16

sorılmış, pursīde 222b3=33:15

tesāʾul: biri birini sor-, yek dīger pursīden 171b4=28:66

sor-, pursīden 86b3=23:113

subāt: ārām maḳāmı, ārāmgāh 113b4=25:47

sebḥ: tesbīḥ ḳıl-, şitāb hemī kerden 43a3=21:33

subḥān: arı, pākī 6a2=19:35

tesbīḥ: tesbīḥ, tesbīḥ 98b4=24:41

tesbīḥ ḳıl-, tesbīḥ kerden 36a3=20:130

tesbīḥ oḳı-, tesbīḥ kerden 19b4=20:33

tesbīḥ oḳı-, tesbīḥ konende 2a5=19:11

sebʿ: yidi, heft 212a2=31:27

sābiġat: zırh, zırıh 239a1=34:11

isbāġ: tamām ḳıl-, tamām kerden 210b3=31:20

sebḳ: artuḳ bol-, pīş kerden 183b4=29:28

artuḳlıḳ ḳıl-, pīş kerden 41b4=21:27

ilerü dut-, pīş reften 36a1=20:129

ilerü geç-, pīş güẕeşten 31b1=20:99

ilerü geç-, pīşī kerden 178a4=29:4

ilerülik dut-, pīş giriften 53b1=21:101

öt-, pīşī kerden 80a4=23:61

sābiḳ: artuḳ eyleyici, pīş konende 186a5=29:39

sebīl: yol, rāh 42b4=21:31

yolı barmaḳ, rāh supurden 107b5=25:9

sitteʿ: altı, şeş 115b1=25:59

sucūd: secde ḳıl-, secde kerden 142b2=27:25

secdeye bar-, secde kerden 122b3=26:47

secdeye dur-, secde kerden 116a4=25:64

sücūd ḳıl-, secde kerden 142a4=27:24

sücūd ḳıl-, sücūd kerden 71b4=22:77

sücūd ḳılan, sücūd-gīr 61a4=22:26

secde: secde, secde 136b3=26:219

mescīd: mezgit, mezgit 64b2=22:40

sicil: nāme yazılmış, nāme bīşīn 54a1=21:104

secn: zindāna ḳoy-, kerden ez be zindān 121a4=26:29

seḥāb: bulıt, mīġ 98a5=24:40

tuman bulut, mīġ 154b1-2=27:88

isḥāt: göyündür-, suḫten 24a3=20:61

seḥr: efsūs ḳıl-, efsūs kerden 195a1=30:10

siḥr: cādū, cādū 164b2=28:36

cādū, cādūvī 139b5=27:13

cādūlıḳ, cādūvī 23b2=20:57

cādūlıḳ ḳılmaḳ, cādūvī kerden 26b1=20:73

sāḥir: cādū, cādū 25b1=20:69

cādūlıḳ, cādūvī 25b1=20:69

mesḥūr: cādūlıḳ ḳılmış, cādūvī kerden 107b3=25:8

museḥḥar: cādū, cādū kerde 131a1=26:153

cādū, cādūvī kon 133b5=26:185

seḥīḳ: göyündürecek, sūzāngāh 62b1=22:31

sāḥil: ḳıraḳ, kenār 20a5=20:39

siḫriyy: efsūs, efsūs 86a4=23:110

tesḫīr: buyruḳa muṭīʿ ḳıl-, fermān ber-dār kerden 69a4=22:65

muṣaḫḫar ḳıl-, fermān ber-dār kerden 49b5=21:79

muṣaḫḫar ḳıl-, musaḫḫar kerden 63b3=22:36

sedīd: eyü, nīkū 236a1=33:70

sidr: sidr, sidr: 240b1=34:16

serāb: gūrāb, gūrāb 98a1=24:39

sirāc: çerāġ, çerāġ 115b5=25:61

tesrīḥ: gönder-, kesī kerden 230b2=33:49

kimse eyle-, kesī kerden 225b4=33:28

serd: endāzelü ḥalḳa, endāze kerden ender ḥalḳa 239a1=34:11

sırr: gizülü, nihān 17a3=20:7

sır, sırr 107a3=25:6

isrār: gizle-, pinhān kerden 38a2=21:3

serīʿu'l-ḥisāb: tiz ḥesāblu, zūd şumār 98a3=24:39

musāraʿat: ivdür-, şitābīden 79b4=23:56

isrāf: güzāf iş işle-, güzāf-kārī kerden 35b2=20:127

isrāf ḳıl-, isrāf kerden 116b2=25:67

musrif: güzāf işlü, güzāf-kār 39a4=21:9

sermed: hemīşe, hemīşe 172b3=28:71

seriyy: pınġar, çeşme 4b1=19:24

isrā': dünle ilet-, borden be-şeb 123a5=26:52

gice ilet-, borden be-şeb 27a3=20:77

usṭūr: masal, efsāne 83a2=23:83

yazu, nebişte 151a4=27:68

mesṭūr: yazulu, nebişte 220b3=33:6

seṭv: düş-, üftāden 70b3=22:72

saʿīr: göyündüren od, āteş-i sūzān 239a5=34:12

od, āteş 249a4=35:6

ot, āteş 108a4=25:11

ṭamu, dūzaḫ 56a1=22:4

seʿy: bar-, reften 66b1=22:51

isde-, ḫˇāsten 65b5=22:47

ḳıl-, kerden 18a4=20:15

yügür-, devīden 160a4=28:20

yüri-, reften 18b4=20:20

sefer: sefer, sefer 240b5=34:19

esfel: alt, furū-terīn 221b1=33:10

sefīneʿ: gemü, keştī 180b3=29:15

isḳāṭ: buraḳ-, efgenden 238b3=34:9

tüşür-, efgenden 134a1=26:187

musāḳaṭat: in-, furūd ameden 4b2=19:25

seḳf: örtü, āsmānī 42b5=21:32

saḳf, āsmāne 65b1=22:45

misḳāle ẕerre: ẕerrece, hem-seng-i mürçe 241b2=34:22

seḳy: içir-, şarāp dāden 75a1=23:21

su bir-, āb dāden 125a5=26:79

isḳā': su bir-, āb dāden 161a3=28:24

sekrān: esrük, mest 55b2=22:2

sukūn: āsāyiş bul-, ārāmīden 173a2=28:72

āsāyiş dut-, ārāmīden 173a4=28:73

diŋlen-, ārāmīden 154a1=27:86

ḳarār dut-, ārāmīden 196b4=30:21

sākin: deprenmez, ārāmīde 113b2=25:45

mesken: ev, ḫāne 218a5=32:26

in, ḫāne 141a1=27:18

maḳām, cāygāh 170a1=28:58

yir, cāygāh 39b4=21:13

iskān: duraḳ bir-, cāy dāden 74b1=23:18

miskīn: yoḳsul, dervīş 201a1=30:38

istikān: boyın bir-, gerden nihāden 82a2=23:76

selb: ḳap-, rubūden 71a3=22:73

sulṭān: ḥüccet, ḥüccet 164a4=28:35

ḥükm, dest 241a4=34:21

selḳ: ur-, zeden 223b1=33:19

sulūk: güvür-, ender āverden 135a3=26:200

ḳoy-, ender āverden 76a1=23:27

yürit-, der āverden 22b5=20:53

sulāleᵗ: sulāle, sulālet 73b3=23:12

yumşaḳ balçıḳ, gil-i nerm 215a4=32:8

tesellul: daşra çıḳ-, birūn şoden 105b1=24:63

selām: selām, selām 118a1=25:75

selām bol-, selām būden 2b4=19:15

selām ḳılmaḳ, selām dāden 10b4=19:62

selām ḳılmaḳ, selām goften 10b4=19:62

selām ol-, selām bād 22a2=20:47

selāmet dut-, selāmet 48a4=21:69

islām: ısmarla-, supūrden 211a3=31:22 müsülmān bol-, müsülmān şoden 146a5=27:44

müslim: boyın dutan, gerden nihāde 188a2=29:46

müsülmān, müsülmān 54b2=21:108

müsülmān, üstüvār dārende 145b5=27:42

müsülmān eren, merd-i müsülmān 227a4=33:35

muslimeᵗ: müsülmān ʿavrat, zen-i müsülmān 227a4=33:35

teslīm: selām ḳıl-, selām dāden 233b3=33:56

selām ḳıl-, selām goften 93a5=24:27

selām ḳıl-, selām kerden 104b2=24:61

teslīm, kerden nihāden 224b1=33:22

selvā: bıldırcın, semāne 27b4=20:80

semʿ: işit-, gūş dāşten 21b4=20:46

işit-, şenīden/şenūden 6b2=19:38

işitmek, şenīden/şenūden 136a2=26:212

işitmeklik, şenīden/şenūden 82a5=23:78

es-semīʿ: işidici, şenū 68b3=22:61

işidici, şinevā 38a5=21:4

işidür, şinevā 215b1=32:9

ismāʿ: işitdür-, şinevā kerden 204b2=30:52

işitdür-, şinevānīden 153a2=27:81

ism: ad, nām 1b2=19:7

semiyy: adaş, hem-nām 11b1=19:65

aṭaş, hem-nām 1b2=19:7

tesmiyeᵗ: ad ḳo-, nām kerden 72a2=22:78

musemmā: adanmış, nām-zede 62b3=22:33

belgülü, nām-zede 36a2=20:129

bellü ḳılındı, nām-zede 194a3=30:8

olmış, nām-zede 189b1=29:53

semāʾ: gök, āsmān 214b5=32:5

sünneᵗ: sünnet, nihād 235a1=33:62

seneᵗ: yıl, sāl 135b2=26:205

sevʾ: ġuṣṣalu bol-, endūhgin būden 184b5=29:33

yavuz, bed 5a3=19:28

yavuz yollu, bed 49a2=21:74

sāʾe: çün yavuz, çün bed 178a4=29:4

yavuz, bed 132b4=26:173

yavuz bol-, bed est 148b4=27:58

sūʾ: sor-, bed 31b3=20:101

yavuz, bed 249b2=35:8

yavuzlıḳ, bedī 149b5=27:62

sevʾeᵗ: ten, ʿavret 34b1=20:121

seyyiʾeᵗ: yavuzlıḳ, bedī 168b5=28:54

yavuzlıḳ, şitāb kerden 146b4=27:46

yazuḳ, bed 117a3=25:70

isāʾeᵗ: yavuzlıḳ ḳıl-, bedī kerden 194b5=30:10

seyyid: server, buzurg-ter 235b2=33:67

sūreᵗ: sūret, sūret 87b2=24:1

isvār: bilezük, destverenc 60a5=22:23

sāʿat: ḳıyāmet, rüsteḫīz 205a4=30:55

ḳıyāmet güni, rüsteḫīz 18a3=20:15

ol sāʿat, ān sāʿat 242b5=34:30

sāʿat, sāʿat 205a5=30:55

sevfe: tiz bol-, zūd būden 10a4=19:59

tiz bola kim, zūd bāşed ki 200a3=30:34

sevḳ: sür-, rānden 14b3=19:86

sūḳ: bāzār, bāzār 109b3=25:20

sāḳ: sāḳ, sāḳiş 146a3=27:44

sevā': berāber, berāber 54b2=21:109

berāber, yeksān 129b2=26:136

ṭoġru, rāst 2a3=19:10

seviyy: dostoġru, rāst 3a4=19:17

tesviye^{t}: berāber ḳıl-, berāber būden 126b4=26:98

ṭoġru ḳıl-, rāst kerden 215a5=32:9

istivā': berāber bol-, berāber būden 60b5=22:25

berkit-, üstüvār kerden 115b1=25:59

müstevlī, müstevlī 16b5=20:5

rāst bol-, rāst būden 158b1=28:14

ṭoġru dur-, rāst būden 76a4=23:28

seyr: bar-, reften 194a4=30:9

ilet-, reften 162b2=28:29

kārvān yolı, rāh-ı reften kārvān 240b4=34:18

yüri-, reften 151a4=27:69

sīre^{t}: ʿādet, ʿādet 18b5=20:21

seyl: sīl suyı, āb-ı seyl 240a5=34:16

isāle^{t}: sür-, rānden 239a3=34:12

ش

şe'n: iş, kār 105a3=24:62

şettā: perākende, perāgende 23a2=20:53

eştāten: ayru ayru, perāgende 104b2=24:61

şecere^{t}: aġaç, dıraḫt 74b4=23:20

şaḥīḥ: baḫīl, baḫīl 223a4=33:19

meşḥūn: ṭolmış, pür kerde 128b1=26:119

şāḫiş: daşra çıḳ-, birūn ameden 52b5=21:97

şedd: berkit-, saḫt kerden 164a3=28:35

muḥkem ḳıl-, saḫt kerden 19b3=20:31

şedīd: ḳatı, saḫt 221b4=33:11

eşedd: ḳatıraḳ, saḫt-ter 174b5=28:78

eşudd: belāġat ḥalı, belāġatgāh 56b1=22:5

şurb: iç-, āşāmīden 4b3=19:26

şirb: suva-, şerābgāh 131a3=26:155

şerḥ: aç-, güşāden 19a5=20:25

şirẕime^{t}: gürūh, gürūh 123b2=26:54

şerr: yavuz, beter 112a1=25:34

yavuzıraḳ, bed-ter 13a4=19:75

yavuzlıḳ, bedī 43a5=21:35

şarḳ: güney, āftāb bāşed 96b5=24:35

maşrıḳ: maşrıḳ, maşrıḳ 121a2=26.28

şarḳıyyen: güneşdin yanġa, āftābgāh 3a2=19:16
muşriḳīn: gün ṭoġariken, vaḳt-ı rūz ber āmeden 123b5=26:60
şirk: henbāz dut-, henbāz kerden 62a4=22:31
şirk, henbāzī 241b3=34:22
şirk dutmaḳ, enbāz giriften 208b4=31:13
şerīk: enbāz, henbāz 201b3=30:40
henbāz, henbāz 171a1=28:62
ortaḳ, henbāz 106a5=25:2
işrak: henbāz dut-, henbāz giriften 209a4=31:15
ortaḳ dut-, henbāz giriften 149a1=27:59
ortaḳ eyle-, enbāz kerden 19b3=20:32
şerīk dut-, enbāz kerden 172a3=28:68
şerīk dut-, henbāz kerden 102a1=24:55
şirk dut-, henbāz giriften 150a4=27:63
şirk getür-, henbāz giriften 200a5=30:35
şirk getür-, henbāz kerden 61a2=22:26
şirk getür-, müşrik 59a2=22:17
şirk ḳıl-, enbāz giriften 200a2=30:33
muşrik: kāfir, kāfir 202a5=30:42
müşrik er, müşrik 236b1=33:73
muşrikeᵗ: müşrik ʿavrat, müşrik 236b2=33:73
kāfir ʿavrat, kāfire 88a3=24:3
iştirāʾ: satun al-, ḫarīden 207a2=31:6
şāṭiʾ: yan, kūşe 163a1=28:30
şeyṭān: dīv, dīv 7b1=19:44
dīvlik, dīv 66b3=22:52
iblīs, dīv 34a4=20:120
şeyṭān, dīv 185b5=29:38
şuʿūr: bil-, dānisten 158a1=28:11
şāʿir: şāʿir, şāʿir 38b1=21:5
şeʿīrat: nişān, nişān 63a5=22:36
şeʿāʾir: buyruḳ, nişān 62b2=22:32
iştiʿal: gir-, ender ameden 1a1=19:4
şefāʿat: şefāʿat bol-, şefāʿat kerden 14b4=19:87
şefāʿat itmek, şefāʿat kerden 241b4=34:23
şefāʿat ḳıl-, ḫᵛāhiş kerden 32b3=20:109
şefāʿat ḳıl-, şefāʿat kerden 195a5=30:13
şāfiʿ: şefāʿat idici, şefāʿat konende 126b5=26:100
şefīʿ: şefāʿat idici, şefāʿat konende 214b4=32:4
işfāḳ: ḳorḳ-, tersīden 236a5=33:72
muşfiḳ: ḳorḳar, tersān 42a2=21:28
ḳorḳıcı, tersendegān 46a2=21:49
ḳorḳulu, tersā 79b5=23:57

şifāʾ: saġlıḳ bir-, şifāʾ dāden 125b1=26:80

şuḳḳ: ḳatı dut-, saḫtī kerden 162a3=28:27

intişāḳ: yarıl-, şikāften 15a3=19:90

teşaḳḳuḳ: yarıl-, şikāften 110b2=25:25

şiḳāḳ: şaḳī, cudāyī 67a3=22:53

şeḳāʾ: bed-baḫt bol-, bed-baḫt şoden 34a2=20:117

renci-, renc 16b2=20:2

şiḳvat: bed-baḫtlıḳ, bed-baḫtī 85b4=23:106

şaḳiyy: bed-baḫt, bed-baḫt 1a1=19:4

şaḳī, bed-baḫt 8a4=19:48

şükr: sipās, sipās 50a3=21:80

şükr, sipās 239b3=34:13

şükr et-, şükr kerden 63b3=22:36

şükr ḳıl-, şükr kerden 141a4=27:19

şukūr: şükr ḳılmaḳ, şükr kerden 116a2=25:62

şekūr: şükr ḳılıcı, şükr konende 213a1=31:31

uslu, sipās dārende 241a2=34:19

şekk: gümān, şekī 150b5=27:66

gümānlu, ender şekī 247b4=34:54

şekkin: şeklü, ender şekī 241a5=34:21

mişkāt: gündüz, rūz 96b3=24:35

şems: gün, āftāb 36a3=20:130

güneş, āftāb 142a5=27:24

şimāl: sol yan, dest-i çep 240a3=34:15

şihāb: yanmış, efrūḫte 138b3=27:7

şehādeᵗ: āşkāre, āşkārā 215a2=32:6

āşkāre, āşkāre 84a3=23:92

ḥāżır bol-, ḥāżır būden 143b2=27:32

ḥāżır bol-, ḥāżır şoden 88a2=24:2

ḥāżır gel-, ḥāżır āmeden 61b1=22:28

ṭanuḳlıḳ bir-, güvāhī dāden 47b1=21:61

ṭanuḳlıḳ, güvāhī 88b2=24:4

şāhid: ḥāżır olmış, ḥāżır kerde 166b2=28:44

ṭanuḳ, güvāh 72a4=22:78

şehid: ḥāżır, ḥāżır 147a5=27:49

ṭanuḳ, güvāh 88b1=24:4

meşhed: ḥażretgāh, ḥażretgāh 6b1=19:37

şehr: bir aylıḳ yol, yek māhī rāh 239a3=34:12

şehveᵗ: nefs ārzūsı, ārzū 10a4=19:59

şehvet, şehvet 148a4=27:55

iştihāʾ: ārzū, ārzū konende 247b3=34:54

ārzū ḳıl-, ārzū kerden 53b2=21:102

işāretᵗ: işāret ḳıl-, işāret kerden 5a4=19:29

şeyʾ: dile-, ḫˇāsten 39a3=21:9

dilek, ḫˇāsten 59b3=22:18

dürlü, çīzī 169b3=28:57

hīç, çīz 45b2=21:47

ḳalan, mānende 247b4=34:54

nese, çīz 99b5=24:45

nesene, çīzī 5a2=19:27

şeyʾen: hīç nesene, çīzī 180a3=29:12

şeyb: ḳocalıḳ, pīrī 205a3=30:54

ḳocalıḳ, sepīd 1a1=19:4

şeyḫ: ḳoca, pīr 161a2=28:23

meşīd: yüksek, semā ferāşte 65b2=22:45

şīʿat: bölük, gürūh 199b4=30:32

gürūh, gürūh 12a1=19:69

ḳavm, şīʿat 158b4=28:15

ص

ṣabb: dökil-, furū rīḫten 59b5=22:19

iṣbāḥ: bar, būden 157b2=28:10

irteye degin bol-, bāmdād kerden 159b1=28:18

ṣubḥ ḳıl-, bāmdād kerden 196a1=30:17

aṣbaḥtum: bol-, būden 185b3=29:37

ol-, kerden 69a1=22:63

miṣbāḥ: çerāġ, çerāġ 96b3=24:35

ṣabr: ṣabr it-, şikībānī kerden 118a1=25:75

ṣabr ḳıl-, ṣabr kerden 36a2=20:130

ṣabr ḳıl-, şikībānī kerden 168b5=28:54

ṣābir: ṣābir, şikībā 63a3=22:35

ṣābir eren, merd-i şikībā 227b1=33:35

ṣabrlu, şikībā 51a2=21:85

ṣābireᵗ: ṣābir ʿavrat, zen-i şikībā 227b1=33:35

ṣabbār: ṣābir, şikībā 213a1=31:31

ṣaburlu, şikībā 241a2=34:19

ṣıbġ: yiyesi, nān-ḫūriş 74b5=23:20

ṣabiyy: kiçi oġlan, kūdek-i ḫurd 5a5=19:29 oġlanlıḳ, kūdek 2b1=19:12

ṣābi, ṣābiʾ 59a1=22:17

ṣaḥābeᵗ: yol bul-, rāh yāften 44b5=21:43

ṣāḥib: aṣḥāb, yārān 65a3=22:44

is, ḫudāvend 249a4=35:6
ḳavm, ehl 180b3=29:15
ḳavm, gürūh 110b1=25:24
ḳavm, ḫudāvend 66b2=22:51
yārān, yārān 124a1=26:61
aṣḥāb: aṣḥāb, ḫudāvend 133a1=26:176
muṣāḥabeᵗ: diril-, ṣoḥbet kerden 209a5=31:15
ṣaḥīfeᵗ: kitāb, kitāb 37a1=20:133
ṣaḫreᵗ: ṭaş, seng 209b4=31:16
ṣadd: gerü ilet-, bāz borden 245b5=34:43
yıġ-, bāz dāşten 243b2=34:32
ṣadr: dön-, ferāz āmeden 161a2=28:23
gögüs, sīne 65b5=22:46
gön̂gül, dil 119b1=26:13
ṣıdḳ: doġru, rāst 125b5=26:84
rāst ḳıl-, rāst kerden 241a3=34:20
ṭoġru eyit-, rāst goften 142b5=27:27
ṭoġru ḳıl-, rāst kerden 39a3=21:9
ṭoġru söyle-, rāst goften 178a2=29:3
ṭoġrulıḳ, rāstī 224b4=33:24
ṣādıḳ: gerçek sözlü, rāst-gūy 134a3=26:187
ṭoġru söyleyen, rāst-gūy 224b4=33:24
ṭoġru sözlü eren, merd-i rāst-gūy 227a5=33:35
ṭoġru sözlü, rāst-gūy 150b2=27:64
ṣādıḳat: ṭoġru sözlü ʿavrat, zen-i rāst-gūy 227a5=33:35
ṣadīḳ: dōst, dōst 104b1=24:61
dōstlıḳ, dōstī 127a1=26:101
ṣıddīḳ: ṭoġru söyler, rāst-gūy 8b3=19:50
ṭoġru sözlü, rāst-gūy 7a2=19:41
taṣdīḳ: ṭoġru getür-, rāst āverden 164a2=28:34
mutaṣaddıḳ: ṣadaḳa birici eren, merd-i ṣadaḳa dehende 227b2=33:35
mutaṣaddıḳat: ṣadaḳa birici ʿavrat, zen-i ṣadaḳa dehende 227b2=33:35
teṣaddu ʿ: gerü çıḳ-, birūn ameden 202b2=30:43
ṣarḥ: döşek, besāṭī 146a4=27:44
köşk, kūşk 146a2=27:44
istiṣrāḫ: meded isde-, feryād bāyesten 159b3=28:18
ṣırāṭ: ṭoġru yol, rāh-ı rāst 81b4=23:74
yol, rāh 6a5=19:36
ṣarf: döndür-, gerdānīden 116a5=25:65
gerü döndürmek, gerdānīden 109b1=25:19
taṣrīf: belürt-, pedīd kerden 33a4=20:113

peydā ḳıl-, peydā kerden 114a3=25:50
ṣuʿūd: çıḳ-, ber şoden 250a3=35:10
taṣʿīr: döndür-, ber gerdānīden 210a3=31:18
ṣāġir: ḫˇār ḳıl-, ḫˇār būden 144b2=27:37
aṣġār: uşaḳ, ḫurd-ter 237b1=34:3
ṣafḥ: geç-, der güẕārden 92a4=24:22
muṣferr: saru bolmış, zerd şode 204b1=30:51
ṣafṣaf: ṣaf ṣaf, pāk 32a4=20:106
ṣaff: ṣaf ḳıl-, ṣaff kerden 98b4=24:41
bölük bölük, gürūh gürūh 24b4=20:64
ṣavaffe: ṣaf ḳılan, ṣāf-zede 63b1=22:36
iṣṭifāʾ: ür-, ber güzīden 149a1=27:59
taṣlīb: asa ḳoy-, ber āviḫten 26a1=20:71
ṣāliḥ: ʿamel-i ṣāliḥ, nīkī 237b2=34:4
eyü, nīk 10b1=19:60
eyü ʿamel, kār-ı nīk 216a1=32:12
eyü ʿamel, nīkī 60a4=22:23
eyü iş, nīkī 58a5=22:14
eylük ḳıl-, kār-ı nīk 28a3=20:82
eylük, nīkī 33a2=20:112
eyülik, nīkī 249b1=35:7
ṣāliḥ, kār-ı nīk 226a4=33:31
ṣāliḥ, nīk 179a5=29:9
ṣāliḥ, nīkī 79a5=23:51
iṣlāḥ: eyü eyle-, nīk kerden 236a2=33:71
eyü ḳıl-, nīk kerden 51b4=21:90
eyülük ḳıl-, nīkī kerden 88b4=24:5
ṣalāḥ işle-, sāmānī kerden 130b5=26:152
muṣliḥ: ṣāliḥ, nīkūkār 160a3=28:19
ṣalāt: namāz, namāz 9a5=19:55
namāz ḳıl-, namāz 18a2=20:14
namāz ḳılmaḳ, namāz 5b2=19:31
ṣalātuʾl-fecr: irte namāzı, namāz-ı bāmdād 102b4=24:58
ṣallū: ṣalavāt bir-, durūd dāden 233b2=33:56
ṣalavāt getür-, ḳılbūd dāden 233b3=33:56
yuṣallī: selām bir-, durūd dāden 229b1=33:43
ṣiliyy: bol-, der şoden 12a3=19:70
iṣtilāʾ: ısın-, germ kerden 163a1=28:29
yavu ḳıl-, güm gerdīden 138b4=27:7
ṣavmaʿat: ṣavmaʿa, ṣavmaʿa 64b1=22:40
ṣumm: aḳlucaḳ [aŋlucaḳ], ker 45a4=21:45

eṣamm: saġır, ker 152b5=27:80

ṣunʿ: eyle-, kerden 75b5=23:27

iş işle-, kār kerden 20b2=20:39

işle-, kerden 187b4=29:45

ṣunʿ, kerdār 154b2=27:88

ṣanʿat: eylemek, kerden 50a2=21:80

maṣnaʿ: kūşe, kūşe 129a3=26:129

iṣṭināʿ: ür-, ber güzīden 21a3=20:41

ṣanem: ṣanem, but 124b4=26:71

ṣanem, ḫudāvend 47a1=21:57

ṣahr: ḳoy-, gedāḫten 60a1=22:19

iṣābeᵗ: deg-, resīden 105b3=24:63

degür-, resānīden 99a4=24:43

gel-, resīden 210a2=31:17

rūzī ḳıl-, rūzī kerden 63a3=22:35

muṣībeᵗ: muṣībet, muṣībet 167a3=28:47

ṣavt: ün, āvāz 210b1=31:19

ṣūr: ṣūr, ṣūr 154a3=27:87

ṣavm: orıç dut-, rūze 4b5=19:26

ṣāʾim: oruç dutucı eren, merd-i rūze-dār 227b2=33:35

ṣāʾimeᵗ: oruç dutucı ʿavrat, zen-i rūze-dār 227b3=33:35

ṣayḫat: āvāz, āvāz 186b2=29:40

ün, āvāz 78a1=23:41

meṣīr: gerü barmaḳ, bāz geşten 99a1=24:42 gerü döniş, bāz geşten 66a3=22:48

maḳām, cāygāh 70b5=22:72

soḳı [soŋı] gelmek, bāz geşten 209a3=31:14

ṭuraḳ, cāygāh 108b4=25:15

yir, cāygāh 102b1=24:57

ṣīṣat: ḥişār, ḥişār 225a4=33:26

ض

mażcāʿ: döşek, bister 216b3=32:16

żaḫk: gül-, ḫendīden 86a5=23:110

żāḥik: ḳahḳaha, ḫandān būde 141a3=27:19

żaḥv: ıssı bol-, germ yāften 34a4=20:119

żuḥan: ḳuşluḳın, çeştgāh 24a1=20:59

żıdd: żıdd, sī 14a4=19:82

żarb: ört-, tābezend 94b1=24:31

ur-, zeden 95a2=24:31

vur-, zeden 97a3=24:35

żarbuʾl-meṣel: meṣel ur-, meṣel zeden 71a1=22:73

meṣel vur-, meṣel zeden 107b4=25:9

żarr: mażarrat, gezend 29b3=20:89

ziyān, gezend 58a3=22:13

ziyān ḳıl-, gezend kerden 48a1=21:66

ziyān ḳıl-, ziyān kerden 114b5=25:55

żurr: renc, gezendī 50b4=21:84

żarar verici, gezend 50b3=21:83

iżṭirār: bī-çāre ḳıl-, bī-çāre kerden 211b2=31:24

mużṭarr: bī-çāre, bī-çāre 149b4=27:62

teżarruʿ: zārī ḳıl-, zārī kerden 82a2=23:76

żaʿf: süstlıḳ, süstī 205a2=30:54

żaʿīflıḳ, süstī 205a1-3=30:54

żaʿīf: żaʿīf, süst 71a4=22:73

eżʿaf: süstrek, süst-ter 13a4=19:75

istiżʿāf: żaʿīf dut-, süst hemī dāşten 156a3=28:4

żaʿīflıḳ ḳıl-, süstī kerden 243b1=34:32

istiżʿāf m.: żaʿīf dut-, süst girifte būden 156a5=28:5

müsteżʿaf: żaʿīf, süst 243a5=34:31

żiʿf: ikiledin, du bāre 235b3=33:68

żiʿfen: iki anca, du pāre 226a3=33:30

iki anca, yek du 244b4=34:37

mużʿif: artmış, efzūn kerde 201b1=30:39

mużāʿafeᵗ: artur-, efzūden 117a1=25:69

ażġāṣu aḥlām: yaḳlış [yaŋlış] düş, muştī şūrīş ḫˇāb 38b1=21:5

żalāl: az-, güm şoden 27b1=20:79

ḍalālete düş-, güm şoden 35a1=20:123

egri yol, gümrāhī 242a3=34:24

eksil-, güm būden 215b2=32:10

eksük ḳıl-, güm kerden 22b3=20:52

gümrāh bol-, güm şoden 173b4=28:75

yavu bar-, güm şoden 228a2=33:36
yavu ḳıl-, güm kerden 109a2=25:17
yoldan çıḳ-, bī-rāh şoden 30a3=20:92
yolı yavu ḳıl-, gümrāhī 238b1=34:8
yolı yavu ḳılmış, ender gümrāhī 46b2=21:54
yolından az-, güm şoden 155a5=27:92
yolından azmış, bī-rāh şoden 107b4=25:9
yolından azmış, gümrāh 85b5=23:106
yolsuzlıḳ, bī-rāhī 6b3=19:38
yolsuzlıḳ, gümrāhī 126b4=26:97
żalāleᵗ: bī-rāhī: ḍalālet, 204b4=30:53
ḍalālet, gümrāhī 13a1=19:75
gümrāhlıḳ, gümrāhī 177a1=28:85
żāll: gümrāh, bī-rāh 120a4=26:20
yolsuz, bī-rāh 58a2=22:12
ażall: yavu ḳılmışıraḳ, güm būde-ter 113a3=25:42
yavu ḳılmışıraḳ, güm şode-ter 112a1=25:34
yolını yavu ḳılmışıraḳ, güm būde-ter 168a3=28:50
yolını yavu ḳılmışıraḳ, güm şode-ter 113b1=25:44
iżlāl: az-, bī-rāh şoden 207a3=31:6
çıḳar-, bī-rāh kerden 235b2=33:67
ḳıl-, güm kerden 249b2=35:8
yoldan çıḳar-, ez rāh borden 28b2=20:85
yolsuz bar-, bī-rāh kerden 109a1=25:17
yolsuz bol-, bī-rāhī şoden 57a5=22:9
yolsuz ḳıl-, bī-rāh kerden 55b5=22:4
mużill: yavu ḳılıcı, güm konende 159a3=28:15
żāmir: ince billü, bārīk miyān 61a5=22:27
żamm: götür-, ferāhem kerden 163b2=28:32
ilerü dut-, ferāhem āverden 19a1=20:22
żiyāʾ: aydınlıḳ, rūşenāyī 45b5=21:48
iżāʾeᵗ: yıldıra-, draḫşīden 97a1=24:35
żayr: ziyān, ziyān 123a2=26:50
iżāʿat: żāyī ḳıl-, żāyī kerden 10a3=19:59
żayḳ: ṭar bol-, teng būden 184b5=29:33

ṭar bol-, teng şoden 119b1=26:13

ṭarlıḳ, tengī 151b1=27:70

żayyiḳ: ṭar, teng 108a5=25:13

ط

ṭabʿ: mühr ḳıl-, mühr kerden 206a3=30:59

ṭard: sür-, rānden 128a1=26:114

ṭarf: göz aç-, çeşm 145a3=27:40

ṭaraf: ḳıran, kerān 36a4=20:130

eṭrāf: ḳıraw, kerānhāy 45a3=21:44

ṭarīḳ: yol, rāh 24b2=20:63

ṭarīḳat: gök, āsmān 74a5=23:17

ṭa sin: ant içer ṭūl senāya Çalap, be-ṭūl ve senā īzed teʿālī 137b4=27:1

ṭaʿm: ṭaʿām yi-, ṭaʿām ḫorden 232b1=33:53

ṭaʿām: ṭaʿām, ṭaʿām 232a5=33:53

iṭʿām: ṣadaḳa bir-, ṭaʿām dāden 61b3=22:28

ṭaʿām bir-, ṭaʿām dāden 125a5=26:79

ṭuġyān: buyruḳ sı-, nā-fermān şoden 27b5=20:81

yolsuz, bī-rāh 19a4=20:24

yolsuz bol-, ṭāġī şoden 21b3=20:45

yolsuzlıḳ, bī-rāhī 82a1=23:75

ṭıfl: ṭıfl oġlan, kūdek 56b1=22:5

ṭıfl oġlançuḳ, kūdek ḫıred 95a2=24:31

uşaḳ oġlan, kūdek 103a4=24:59

ṭālib: isdeyen, cūyende 71a4=22:73

maṭlūb: isdedük, cūyend 71a4=22:73

ṭulūʿ: ṭoġum, āmeden 36a3=20:130

ṭalʿ: buṭaḳ, şāḫ 130b2=26:148

iṭṭilāʿ: bul-, yāften 165a4=28:38

gör-, dīden 13b3=19:78

taṭlīḳ: ṭalāḳ bir-, ṭalāḳ dāden 230a5=33:49

inṭilāḳ: ṭoġru bar-, rāst reften 119b2=26:13

ṭamaʿ: ṭamaʿ eyle dut-, ṭamaʿ dāşten 123a3=26:51

ṭamaʿ it-, ṭamaʿ dāşten 125b2=26:82

ṭamaʿ ḳıl-, ṭamaʿ giriften 226b2=33:32

ümīd, ümīd 216b3=32:16

iṭmiʾnān: diŋlen-, ārāmīden 57b4=22:11

ṭahūr: arı, pāk konende 114a1=25:48

aṭhār: arıraḳ, pākīze-ter 232b4=33:53

taṭhīr: arı ḳıl-, pākīze kerden 61a3=22:26

arıt-, pākīze kerden 227a2=33:33

teṭahhur: arılıḳ ḳıl-, pākī kerden 148b2=27:56

ṭavd: ṭaġ, kūh 124a4=26:63

ṭūr: ṭaġ, kūh 27b3=20:80

ṭāʿat: buyruḳ ṭutmaḳ, fermān ber-dārī 101a3=24:53

iṭāʿat: buyruḳ ṭut-, fermān ber-dāşten 100b5=24:51

buyruḳ ṭut-, fermān burden 77a4=23:34

buyruḳında bol-, fermān burden 101a1=24:52

muṭīʿ bol-, fermān ber-dāşten 100a3=24:47

muṭīʿ bol-, fermān burden 236a2=33:71

muṭīʿ bolmış bol-, fermān burden 235b1=33:66

uy-, fermān burden 235b2=33:67

istiṭāʿat: başar-, tevānisten 107b5=25:9

güci yit-, tevānisten 44b4=21:43

ḳudret biril-, tevānisten 109a5=25:19

ḳuvveti bol-, tevānisten 44a4=21:40

ṭāʾif: ṭavāf ḳılan, ṭavāf konende 61a3=22:26

teṭavvuf: gez-, hemī gerdīden 103a1=24:58

ṭavāf ḳıl-, ṭavāf kerden 61b5=22:29

ṭūfān: ṭūfān, ṭūfān 180b2=29:14

ṭāʾifeᵗ: bir gürūh, gürūhī 222a1=33:13

ḫalāyıḳ, gürūh 88a2=24:2

ṭāʾife, gürūh 156a3=28:4

ṭūl: uzan-, derāz şoden 28b5=20:86

teṭāvul: uzan-, derāz şoden 166b3=28:45

uzun bol-, derāz şoden 45a1=21:44

ṭayy: dür-, nuvişten 53b5=21:104

yazmaḳlıḳ, nuvişten 53b5=21:104

ṭayyib: arı, pākize 250a3=35:10

arı eren, merd-i pāk 93a2=24:26

arılıḳ, pākī kerden 27b5=20:81

arılıḳ, pākize 104b3=24:61

eyü, pākī kerden 79a4=23:51

eyü eren, merd-i pāk 93a2=24:26

yigrek yön, sūy-ı hūş-ter 60b2=22:24

ṭayyibeᵗ: arı, pākize 240a4=34:15

arı ʿavrat, zen-i pāk 93a3=24:26

eyü ʿavrat, zen-i pākī 93a2=24:26

ṭayr: ḳuş, mürġ 62a5=22:31

ṭā'ir: yavuz fāl dut-, fāl-ı bed giriften 147a1=27:47

teṭayyur: uy-, giriften 147a1=27:47

ṭīn: balçıḳ, gil 165a3=28:38

ظ

ẓall: bol-, būden 118b2=26:4

gerü dur-, bāz istāden 31a2=20:97

ẓāl bol-, bisūden 204b1=30:51

ẓill: gölge, sāye 113b2=25:45

ẓulleᵗ: gölge, sāye 213a2=31:32

ẓulle, sāye 134a4=26:189

ẓulm: güç ḳıl-, sitem kerden 45b2=21:47

kāfir bol-, kāfir şoden137b2=26:227

ẓulm it-, sitem kerden 109b1=25:19

ẓulm ḳıl-, sitem kerden199a1=30:29

ẓulm, kāfirī 140a1=27:14

ẓulm, sitem 33a2=20:112

ẓālim: kāfir, kāfir 110b4=25:27

ẓālim, sitemkār 6b3=19:38

ẓallām: ẓulm ḳılıcı, sitemkāre 57b3=22:1

aẓlem: ẓulm ḳılan, sitemkār-ter 217b2=32:22

ẓulmeᵗ: ḳaranġu, tārīkī 98a5=24:40

ḳaraḳulıḳ, tārīkī 229b2=33:43

ẓam'ān: susamış, teşne-i āb 98a1=24:39

ẓann: endīşe, endīşe 221b3=33:10

endīşe ḳıl-, endīşe kerden 221b3=33:10

gel-, dānisten 51a3=21:87

gör-, dīden 134a1=26:186

gümānlu, dānisten 58b2=22:15

san-, pindāşten 165a4=28:38

ẓuhūr: āşkārā bol-, āşkārā būden 94b1=24:31

āşkārā bol-, āşkārā şoden 201b5=30:41

ẓāhir: āşkār, āşkārā 210b4=31:20

āşkāre, āşkāre 193b4=30:7

iş, yār 115a1=25:51

meded idici, yārī konende 241b4=34:22

ẓahr: arḳa, püşt 44a3=21:39

teẓāhur: hem-püşt bol-, hem-püşt şoden 167b4=28:48

muẓāherat: meded ṭut-, hem-püştī giriften 225a4=33:26

ẓıhāra and iç-, sevgend bā-ẓihār ḫˇorden 219b3=33:4

iẓhār: öyle vaḳtı, nīm-rūzān 196a3=30:18

mineʾẓ-ẓahīrat: öyle vaḳtı, nīm-rūzān102b4=24:58

ع

ʿabʾ: ḳaygur-, pāk dāşten 118a2=25:77

ʿabeş: oyna-, bāzī hemī kerden 129a2=26:128

oyıncaḳ, bāzī 86b5=23:115

ʿibādeᵗ: ʿibādet, perestīden 11b1=19:65

ḳullıḳ, bendegīş 40b3=21:19

ṭap-, perestīden 181a2=29:17

ṭapmaḳ, perestīden 14a4=19:82

ṭapu ḳıl-, perestīden 6a4=19:36

ʿabd/ʿabīd/iʿbād: ḳul, bende 5a5=19:30

ṭapu ḳılan, perestende 50b5=21:84

ṭapu ḳılıcı, perestende 46b1=21:53

ṭapucı, perestende 54a5=21:106

taʿbīd: ḳullan-, bende giriften 120b2=26:22

ʿibreᵗ: ʿibret, ʿibret 75a1=23:21

istiʿtāb: ḫoşnūd it-, ḫoşnūd kerden 205b5=30:57

iʿtād: eyle-, sāḫten 226a5=33:31

vaʿde bir-, sāḫten 112a5=25:37

vaʿde ḳıl-, besaḫten 108a3=25:11

ʿutuvv: buyruḳsuz, nā-fermān 110a3=25:21

buyruḳsuz bol-, nā-fermān kerden 110a2=25:21

ʿitiyy: buyruḳ dutmaz, nā-fermān şoden 12a2=19:69

ʿitiyy: aḳ saçlu, sepīd 1b4=19:8

ʿaṣv: yüri-, reften 185b2=29:36

iʿcāb: ʿaceb gel-, şikift āmeden 232a2=33:52

ʿacūz: ḳarı ʿavrat, pīr zen 132b2=26:171

muʿciz: ʿāciz, ʿāciz 102a5=24:57

ʿāciz ḳılıcı, ʿāciz konān 182a2=29:22

ʿācizlıḳ, ʿāciz konende: 245a1=34:38

muʿāciz: ʿāciz eyle-, ʿāciz konān 237b4=34:5

süst ḳılan, süst konende 66b1=22:51

ʿacel: iv-, şitāb kerden 135b2=26:204

iv-, şitābīden 28a5=20:84

ivmek, şitāb 43b4=21:37

iʿcāl: ivdür-, şitābīden 28a4=20:83

istiʿcāl: iv-, şitāb kerden 43b5=21:37

ʿicl: buzaġu, gevsāle 29a5=20:88

aʿcemiyy: āʿcemī, āʿcemī 135a2=26:198

ʿadd: sa-, şomorden 66a2=22:47

saġışçı, şumār kon 86b3=23:113

ʿaded: eylemeklik, sāḫten 14b2=19:84

saġış, şumār 86b2=23:112

ʿiddeᵗ: ʿiddet, ʿiddet 230b1=33:49

taʿdīd: eyle-, sāḫten 14b1=19:84

saġış, şumār 15b3=19:94

iʿtidād: say-, şumār kerden 230b2=33:49

iʿdād: eyle-, sāḫten 221a2=33:8

vaʿde ḳıl-, besaḫten 227b4=33:35

ʿadl: dut-, endāz giriften 149a5=27:60

ʿudvān: ḥadden geçmek, ez ḥadd goẕaşten 162b1=28:28

el-ʿādī: ḥadden geçici, ez ḥadd güẕerende 73a4=23:7

ḥadden geçmiş, ez ḥadd güẕerende 132a4=26:166

ʿaduvv: düşman, düşman 34a1=20:117

düşmanlıḳ, düşmanī 157a3=28:8

ʿaẕāb: ʿaẕāb, ʿaẕāb 7b3=19:45

ʿaẕāb, ʿuḳūbet 246b3=34:46

ʿaẕāb bir-, ʿaẕāb kerden 182a1=29:21

ʿaẕāb ḳıl-, ʿaẕāb kerden 141b4=27:21

ʿaẕāb ḳıl-, ʿuḳūbet 26a2=20:717

taʿẕīb: ʿaẕāb ḳıl-, ʿaẕāb kerden 22a1=20:47

muʿaẕẕeb: ʿaẕāb eylenmiş, ʿaẕāb kerde 129b4=26:138

ʿaẕāb gören, ʿaẕāb kerde 136a4=26:213

ʿaẕāb ḳılası, ʿaẕāb kerde 244a5=34:35

ʿaẕb: ḫoş, ḫoş 114b1=25:53

yavlaḳ, ḫoş 250b5=35:12

maʿẕirat: ʿözr getürmek, ʿözr āverden 205b5=30:57

ʿarabiyy: ʿArab tili, Tāzī 33a3=20:113

ʿArabī, Tāzī 134b5=26:195

ʿurūc: yuḳaru çıḳ-, ber şoden 214b5=32:5

aʿrec: aḳsaḳ, lenk 103b5=24:61

muʿterr: dileyici, ḫˇāhende 63b2=22:36

ʿarş: ʿarş, ʿarş 16b5=20:5

taḫt, taḫt 142a4=27:23

ʿarż: yir yüzi, zemīn 176b1=28:83

ʿarż: ʿarż ḳıl-, ʿarża kerden 236a3=33:72

ʿaraż: ḳumaş, kālā 96a3=24:33

iʿrāż: yüz çevür-, rūy gerdānīden 35a2=20:124

yüz döndür-, rūy ber gerdānīden 217b3=32:22

yüz döndür-, rūy gerdānīden 169a2=28:55

muʿriż: dönmiş, rūy gerdānīde 72b5=23:3

yüz çevüren, rūy gerdānīde 81b1=23:71

yüz döndüren, rūy gerdānīde 100a5=24:48

yüz döndürmiş, rūy gerdānīde 118b4=26:5

ʿirfān: bil-, dānisten 155b2=27:93

bil-, şināḫten 70b2=22:72

maʿrūf: bilmek, şināḫten 101a3=24:53

emr-i maʿrūf, nīkūyī 210a1=31:17

eyilük, nīkūyī 209a5=31:15

eylük, nīkūyī 220b3=33:6

eyü, nīkū 226b3=33:32

maʿrūf, nīkū 64b5=22:41

ʿarīm: yaġmur, bārān 240a5=34:16

ʿurvat: gūşe, gūşe 211a4=31:22

ʿury: yaluwlıḳ [yaluŋlıḳ] bol-, berehne şoden 34a3=20:118

ʿuzūb: gizlen-, pinhānī şoden 237a5=34:3

ʿizz: ʿizzet, ʿizzī 14a3=19:81

ʿizzeᵗ: ululıḳ, buzurgvārī 122b1=26:44

ʿazīz: ʿazīz, ʿazīz-ter 144a1=27:34

beŋzersüz, bī-hemtā 71a5=22:74

mānendi yoḳ, bī-hemtā 225a3=33:25

el-ʿazīz: ʿazīz, bī-hemtā 133a1=26:175

beŋ̂deşsüz, bī-hemtā 119a3=26:9

bī-naẓīr, bī-hemtā 139a2=27:97 mānendsüz, bī-hemtā 64b4=22:40

miṣālsüz, bī-hemtā 183a4=29:26

miṣli yoḳ, bī-hemtā 238a2=34:6

miṣlsüz, bī-hemtā 134b2=26:191

ʿazl: ayrıl-, cudā şoden 231b2=33:51

maʿzūl: ırаḳ bolmış, dūr kerde 136a2=26:212

iʿtizāl: ayrıl-, cudā şoden 8a2=19:48

ʿazm: ḳaṣdī, ḳaṣdī 33b4=20:115

yigrek, dürüstī 210a2=31:17

ʿasīr: düşvār, düşvār 110b4=25:26

ʿasā: tiz bola kim, zūd būden ki 151b3=27:72

ʿaşr: on, deh 162a2=28:27

on gün, deh rūz 32a1=20:103

miʿşār: onda bir, deh yek 246a5=34:45

ʿaşīr: dutıcı ḫudāvend, ḫudāvend-i girende 58a4=22:13

ʿaşīreʿ: ḳabīle, tebār 136a4=26:214

ʿişā': yatsu, ḫuften 102b5=24:58

ʿaşiyyen: gice, şebāngāh 10b5=19:62

ʿāṣif: ḳatı eser yil, cehende 50a4=21:81

ʿaṣm: saḳla-, nigāh dāşten 222b5=33:17

iʿtiṣām: yapış-, dest zeden 72a5=22:78

ʿaṣā: aġaç, çūb 122b1=26:44

ʿaṣā, ʿaṣā 18b1=20:18

dayaḳ, çūb 25a2=20:66

ʿişyān: ʿāsīlıḳ ḳıl-, bī-fermānī kerden 30a4=20:93

az-, bī-fermān şoden 34b3=20:121

buyruḳ dutma-, nā-fermān şoden 136b1=26:216

emri dutma-, nā-fermān şoden 228a2=33:36

ʿaṣiyy: ʿāṣī, nā-fermān 7b2=19:44

bed-baḫt, bed-baḫt 2b3=19:14

ʿażud: bāzū, bāzū 164a4=28:35

ʿażż: ısır-, gezīden 110b4=25:27

muʿaṭṭal: ḳonmış, goẕeşte 65b1=22:45

iʿṭā': bir-, dāden 22a5=20:50

ʿaẓm: süŋük, üstüḫ̆ān 82b5=23:82

süŋ̂gük, üstüḫ̆ān 77b1=23:35

ʿaẓīm: ʿaẓīm, buzurg 236a3=33:71

ʿaẓīm, buzurgvār 208b5=31:13

çoḳ, buzurg 175a5=28:79

çoḳ, buzurgvār 227b5=33:35

ulu, buzurg 6b2=19:37

taʿẓīm: ulu tut-, buzurg dāşten 61b5=22:30

istiʿfāf: arılıḳ ḳıl-, pākīze kerden 103b4=24:60

arın-, pākī kerden 95b3=24:33

ʿafv: ʿafv ḳıl-, ʿafv kerden 92a4=24:22

el-ʿafuvv: ʿafv ḳılıcı, der güzārende 68b1=22:60

ʿāḳıbeᵗ: ʿāḳıbet, serāncām 164b5=28:37

soḳ [soŋ], serāncām 140a2=27:14

soŋ eylük, serencām 36b4=20.132

sow [soŋ], serāncām 147b3=27:51

taʿḳīb: gerü dur-, bāz istāden 163a5=28:31

görü baḳ-, bāz nigeristen 139a4=27:10

muʿāḳabeᵗ: ardına düş-, ber pey şoden 68b1=22:60

ʿuḳūbet ḳıl-, ber pey şoden 68a5=22:60

ʿuḳdeᵗ: ʿuḳde, girih 19b1=20:27

ʿaḳr: ardına düş-, pey kerden 131a4=26:157

ʿāḳir: ḳarı, nā-zānende 1b4=19:8

oġlandan nā-zād, nā-zād 1a4=19:5

ʿāḳl: aḳla- [aŋla-], ḫıred dāşten 39a5=21:10

awla- [aŋla-], ḫıred giriften 104b4=24:61

bil-, dānisten 113a5=25:44

bil-, ender yāften 187a4=29:43

ṭuy-, ender yāften 65b3=22:46

us, ḫıred 191b2=29:63

us birle aŋla-, ḫıred dāşten 121a3=26:28

ʿaḳil: ussı bar, ḫıred dārend 197b4=30:24

ʿaḳīm: ṭoġmaz, nā-zāyende 67b3=22:55

ʿakf: ṭapu ḳıl-, perestīden 46b1=21:52

ʿākif: durmış, īstāde 60b5=22:25

ṭapıcı, perestende 124b5=26:71

ṭapu ḳılmaḳ, perestīden 31a2=20:97

ʿaleḳat: bir pāre ḳan, ḫūn-ı pāre 56a3=22:5

yapışmış ḳan, ḫūn beste 73b5=23:14

ʿilm: ayır-, cudā kerden 178a2=29:3

bil-, dānisten 17a3=20:7

bilmeklik, dāniş 22b2=20:52

bilü, dāniş 31a5=20:98

bilülik, dāniş 56b3=22:5

ʿilm, dāniş 153b4=27:84

ʿālim: ʿālim, dānā 4604=21:51

bilici, dānā 97a4=24:35

bilici, dānende 237a5=34:3

bilür, dānā 66b5=22:52
bilür, dānīd hesten 86b4=23:114
bilürirek, dānā 68a5=22:59
el-ʿālīm: görici, dānā 136b4=26:220
ʿallām: bilür, dānā 247a1=34:48
aʿlem: ʿālim, dānā-ter 169a5=28:56
bilürirek, dānā-ter 70a1=22:68
yigrek bil-, bihter dānisten 164b4=28:37
yigrek bil-, dānā-ter 179b4=29:10
maʿlūm: belgülü, dānişte 61b2=22:28
maʿlūm, dāniste 122a1=26:38
taʿlīm: ögret-, āmuḫten 122b5=26:49
ögret-, āmūzānīden 25b4=20:71
bi-ġayri ʿilm: bilüsüz, be-cüz dāniş 210b5=31:20
bilüsüzlik, be-cüz dānisten 55b4=22:3
ʿālem: ʿālem, cehān 122b4=26:47
cihān, cehān 130a5=26:145
dünyā, cehān 183b4=29:28
ḫalāyıḳ, cehānī 52a3=21:91
ʿālemīn: cihāndaḳılar, cehāniyān 146b1=27:44
cihānī, cehānī 134b3=26:192
dünyādakiler, cehāniyān 178b3=29:6
ʿālim: ʿālemī, cehāniyān 197a3=30:22
iʿlān: āşkārā ḳıl-, āşkārā kerden 172a4=28:69
āşkāre ḳıl-, āşkāre kerden 142b4=27:25
ʿuluvv: ululıḳ, ber-terī 176a5=28:83
ululıḳ, buzurgī 140a1=27:14
ululıḳ ḳıl-, ber-terī kerden 156a2=28:4
yiŋ-, ber-ter āmeden 24b4=20:64
yüksel-, ber şoden 84a1=23:91
el-ʿāliyy: ulu, ber-ter 78b4=23:46
yüce, ber-ter 212b4=31:30
ʿaliyy: yücelik, ber-ter 8b3=19:50
yüksek, ber-ter 68b5=22:62
aʿlā: ulu, ber-terīn 198a5=30:27
yuḳaru, ber-ter 25a4=20:68
yüksek, ber-ter 16b4=20:4
ʿulyā: yüksek, ber-ter 26b5=20:75
teʿālī: ulu, ber-ter 172a3=28:6
ulu, buzurg 33a5=20:114
ulu, buzurg-ter 84a3=23:92
uluraḳ, buzurg-ter 150a4=27:63
yüksek, ber-ter 201b5=30:40
teʿālev: gel-, āmeden 225b4=33:28
ʿalā: birle, ber 174b3=28:78
üçün, ber 130a5=26:145

üst, ber 111b5=25:34
yan, ber 21b2=20:45
ʿalā elleẕī: anun [anuŋ] üçün kim, ber ān ki 159a1=28:15
ʿalā iʿḳāb: arduḳuzca [arduŋuzca], ber-pāşne 80b5=23:66
ʿaleyhi: anun [anuŋ] üçün, ber ān 127b2=26:109
ʿamed: direksüz, sütūn 207b5=31:10
teʿammud: ḳaṣd birle işle-, ḳaṣd kerden 220a3=33:5
ʿamr: ʿimāret ḳıl-, ābādān kerden 194b2=30:9
ʿumur: ʿömr, rūzgār 45a1=21:44
ʿömr, zindegānī 250b4=35:11
taʿmīr m.: çoḳ diril-, bisyār zindegānī kerden 250b3=35:11
muʿammer: dirilici, zindegānī konende 250b3=35:11
ʿumur: rūzgār, rūzgār 166b3=28:45
ʿamīḳ: ıraḳ, dūr 61a5=22:27
ʿamel: ʿamel, kerdār 250a3=35:10
ʿamel ḳıl-, kār kerden 171b5=28:67
ʿamel ḳıl-, kerden 242a4=34:25
eyle-, kerden 15b4=19:96
iş, kār kerde 138a3=27:4
iş, kerdār 132a5=26:168
iş işle-, kār kerden 239a4=34:12
iş işle-, kerden 41b5=21:27
işle-, kerden 117a2=25:70
işledük ʿamel, kerden 216b5=32:17
iyle-, kerden 132b1=26:169
ḳıl-, kerden 244b4=34:37
ʿāmil: ʿāmil, konende 80b2=23:63
eyü ʿamellü, nīkūkār 190b2=29:58
ʿamilü'l-ṣāliḥ: ʿamel-i ṣāliḥ, nīkī 190a4-5=29:58
ʿamm: ʿamm, ʿamm 104a4=24:61
ata ḳarındaşı, ʿam 230b5=33:50
ʿammeᵗ: ʿammati, ʿammet 104a4=24:61
ʿameh: eyle-, kerden 138a4=27:47
gez-, hemī kerden82a1=23:75
ʿamā: örtil-, pūşīde kerden 171b3=28:66
aʿmā: gözsüz, kūr 151a1=27:66
gözsüz, nā-bīnā 103b5=24:61
kör, kūr 153a2=27:81
iʿmāʾ: kör ḳıl-, kūr kerden 65b4=22:46
ʿineb: üzüm, engür 74b3=23:19
ʿind: ḳat, nezdīk 147a1=27:47
ḳat, pīş 22b3=20:52
yaḳın, nezdīk 170b2=28:60
ʿunuḳ: boyın, gerdan 118b2=26:4
ʿankebūt: örümcük,ʿankebūt 186b5=29:41

ʿunuvv: boyın dut-, gerden nihāden 32b5=20:111

ʿahd: ʿahd, ʿahd 14b5=19:87

ʿahd, peymān 13b4=19:78

ʿahd, rūzgār 28b5=20:86

ʿahd ḳıl-, ʿahd kerden 33b3=20:115

ʿivec: egri, kej 32a5=20:107

egrilik, kej 32b1=20:108

iʿādeᵗ: gerü döndür-, bāz gerdānīden 217a4=32:20

gerü döndür-, dīger bāz kerden 150a5=27:64

gerü döndür-, bāz gerdānīden 18b5=20:21

gerü gel-, bāz āmeden 247a2=34:49

gerü iki, dīger pāre 181b2=29:19

ikiledin eyle-, dīger pāre kerden 195a2=30:11

ikiledin girü yarat-, dīger pāre kerden 198a4=30:27

ikileyin ḳıl-, dīger pāre kerden 54a1=21:104

yire ḳoy-, ender zemīn dīger pāre kerden 23a4=20:55

meʿād: gerü dönecek yir, cāygāh 176b5=28:85

ʿavẕ: sığın-, bāz dāşte ḫˇāsten 84b3=23:97

sığın-, bāz dāşten 3a4=19:18

sığın-, penāh giriften 84b4=23:98

ʿavreᵗ: ʿavret, ʿavret 102b5=24:58

muʿavviḳ: buyruḳsuz, nā-fermān 223a2=33:18

ʿām: yıl, sāl 180b2=29:14

iʿāneᵗ: yārī ḳıl-, yārī kerden 106b5=25:4

istiʿāneᵗ: yārī dile-, yārī ḫˇāsten 55a1=21:112

māʿişeᵗ: dirilik, zindegānī 35a3=20:124

dirlik, vaḳt-i ḥayāt 169b5=28:58

ʿayn: gör-, ber dīdār 20b2=20:39

gör-, çeşm-i dīdār 47a5=21:61

göz, çeşm 4b3=19:26

bi-aʿyuni-nā: naẓar, dīdār 75b5=23:27

ʿayn: pınġar, çeşme 123b3=26:57

meʿīn: pınġar, çeşmegāh 79a3=23:50

ġ

ġābir: ʿazābda ḳalan, ʿazāb mānende 148b3=27:57

ʿazābda ḳalan, ez ʿazāb mānde 148b3=27:57

ġuduvv: irte, bāmdād 97a5=24:36

ġadā: irte, ferdā 213b5=31:34

ġarb: gölge, sāye 97a1=24:35

gün batar, āftāb furū şode 166a5=28:44

ṭulınmaḳ, furū şoden 36a4=20:130

maġrib: maġrib, maġrib 121a2=26:28

ġurūr: alda-, ferīften 213b2=31:33

aldamaḳ, ferīb 222a1=33:12

ġarūr: ġurra bolmak, ferībhā 213b3=31:33

ġurfeᵗ: köşk, ġurfe 190a5=29:58

uçmaḳ köşki, ḥişār 244b5=34:37

uçmaḳ köşki, kūşk-i bihişt 118a1=25:75

iġrāḳ: ġarḳ ḳıl-, ġark kerden 128b1=26:120ġarḳa ḳıl-, ġarke kerden 124b1=26:66

muġraḳ: ġarḳ bolası, ġarḳa şoden 76a4=23:27

ġarām: ziyānlu, ziyān konende 116b1=25:65

iġrāʾ: gümānluraḳ, ber-gümān-terīn 234b3=33:60

ġişyān: gel-, resīden 213a2=31:32

ört-, pūşīden 27a5=20:78

ġışyān m.: ört-, ber pūşīden 223b1=33:19

ġażab: ḫışm, ḫışm 29a1=20:86

ḫışm dut-, ḫışm giriften 58b4=22:15

ġażbān: ḫışm birle, ḫışm-nāk 28b3=20:86

muġāżib: ḫışm, ḫışm 51a3=21:87

ġażāżaᵗ: aşaġa ḳoy-, furū giriften 94a2=24:30

awlu [aŋlu] dut-, furū dāşten 210a5=31:19

egse-, tā furū dāşten 94a4=24:31

ġufrān: baġışla-, āmurzīden 26a5=20:73

yarlıġa-, āmurzīden 159a4=28:16

ġaffār: yarlıġayıcı, āmurzkār 28a2=20:82

yarlıġayıcı, āmurzkār 139b1=27:11

yarlıḳayıcı, āmurzkār 68b2=22:60

ġafūr: ʿafv ḳılıcı, āmurzkār 220a4=33:5

el-ġafūr: ġafūr, āmurzkār 96a4=24:33

maġfireᵗ: maġfiret, āmurziş 93a3=24:26

yarlıġamaḳ, āmurziş 237b3=34:4

yarlıġanmaḳ, āmurziş 66a5=22:50

istiġfār: yarlıġamaḳ dile-, āmurziş ḫˇāsten 105a4=24:62

yarlıġanmaḳ dile-, āmurziş ḫˇāsten 8a1=19:47

ġafle^{t}: ġāfil, ġafletī 6b4=19:39

ġaflet, ġaflet 53a1=21:97

yazuḳ, günāh 92b1=24:23

ġāfil: ġāfil, ġāfil 155b2=27:93

ġāfil bolmış, ġāfil būde 74a5=23:17

ġalebe^{t}: ġālib bol-, ġalebe kerden 85b4=23:106

ġāliblıḳ, ġalebe 193a4=30:3

ġālib: ġalebe ḳılan, ġalebe konende 45a3=21:44

ġālib, ġalebe kon/ān 122a2=26:40

ġalīẓ: ḳatı, dürüşt 221a1=33:7

yavlaḳ, dürüşt 211b3=31:24

ġull: ġul, ġul 244a1=34:33

ġulām: ḳul, ġulām 3b1=19:19

oġul, ġulām 3b1=19:19

oġul, puser 1b3=19:8

oġlan, puser 1b1=19:7

ġamrat: örtü, pūşişī 80b1=23:63

yolsuzlıḳ, bī-rāhī 79b3=23:54

ġamm: ġuṣṣa, endūh 60a3=22:22

ġamām: bulıt, mīġ 110b2=25:25

ġanem: ḳoyın, gūsfend 18b2=20:18

ġaniyy: bī-niyāz, bī-niyāz 145b1=27:40

el-ġaniyy: muḥtācsuz, bī-niyāz 69a3=22:64

iġnā᾽: assı ḳıl-, sūd kerden 7a3=19:42

bayıt-, bī-niyāz kerden 95b2=24:32

muḥtācsuz ḳıl-, bī-niyāz kerden 95b4=24:33

istiġāṣe^{t}: meded isde-, feryād bāyesten 158b5=28:15

ġavṣ: bat-, furū şoden 50b1=21:82

ġayy: yolsuz bol-, bī-rāh şoden 34b3=20:121

yolsuz yir, bī-rāhī 10a5=19:59

ġāviyy: gümrāh, gümrāh 126a4=26:91 yavu barmış, güm şode 159b3=28:18

el-ġāvī: yolsuz, bī-rāh 137a2=26:224

iġvā᾽: yolsuz ḳıl-, bī-rāh kerden 171a4=28:63

ġayb: ġayb, nā-peydā 10b3=19:61

ġayb, pinhān 150b3=27:65

ġayb, pūşīde 237a5=34:3

gizleyü, pinhānī 247b2=34:53

gizülü, nihānī 215a2=32:6

gizülü, pinhānī 84a2=23:92

görinmez, nā-peydā 46a1=21:49

görünmez, nā-peydā 13b4=19:78

ġāib: ġāib, ġāib 141b3=27:20

ġayṣ: yaġmur, bārān 213b4=31:34

ġayr: andan artuḳ kim, çīz-i bīrūn 103b3=24:60

artuḳ, cüz 75a4=23:23

ayruḳ, cüz 93a5=24:27

ġayri ʿilm: cāhillıḳ, cüz dāniş 199a2=30:29

cāhillik, cüz dāniş 207a4=31:6

ġayri muḫalleḳat: bellüsüz ṣūret, nā-ṣūret nigāşte 56a4=22:5

ġayẓ: ḫışm ḳıl-, ḫışm kerden 123b2=26:55

teġayyuẓ: ḫışm yimek, ḫışm furū ḫˇorden 108a5=25:12

ف

fu'ād: gön͡gül, dil 82a5=23:78

gönjül, dil 215b1=32:9

fi'et: ḳavm, gürūh 175b4=28:81

feṯḥ: aç-, güşāden 128a4=26:118

açıl-, güşāde şoden 52b3=21:96

açmaḳlıḳ, güşāden 128a4=26:118

miftāḥ: kilīd, kelīd 174a2=28:76

feṯḥ: feṯḥ, feṯḥ 218b3=32:28

ḥākimlik ḳıl-, dāverī kerden 242a5=34:26

el-fettāḥ: ḥakīm, dāverī konende 242a5=34:26

teftīr: süst bol-, süst şoden 40b4=21:20

feṯḳ: pāre pāre ḳıl-, pāre pāre kerden 42b1=21:30 ġyẓ

futūn: fitne bol-, fitne 29b5=20:90

fitne ḳılıcı, fitne konende 147a2=27:47

sına-, āzmūde kerden 178a1=29:3

sına-, āzmūden 28b1=20:85

sınamaḳlıḳ, āzmūden 21a1=20:40

fitne[t]: belā, belā 57b5=22:11

fitne, āzmāyiş 67a1=22:53

fitne, fitne 105b3=24:63

sınamaḳlıḳ, āzmāyiş 43a5=21:35

fetā: yigit, civān 47a4=21:60

fetāt: ḳaravaş, kenīze 96a2=24:33

iftā’: cevāb bir-, cevāb dāden 143b1=27:32

fecc: yol, rāh 61a5=22:27

feḥşā’: yavuz iş, kār-ı zişt 187b3=29:45

yavuz iş, zişt kār 91b4=24:21

fāḥişeᵗ: zişt iş, kār-ı zişt 183b3=29:28

zişt iş, zişt kārī 148a2=27:54

zişt lıḳ, zişt ī 226a2=33:30

furāt: ṭatlu, ḫoş 114b2=25:53

ferc: ferc, ferc 94a2=24:30

feraḥ: şād bol-, şādī hemī kerden 200b1=30:36

şādī ḳıl-, şādī kerden 174a3=28:76

şādīlıḳ ḳıl-, şādī kerden 193b1=30:4

feriḥ: rāżı ve şād, şādī konende 199b5=30:32

şād, şādumān 79b2=23:53

şādī ḳılan, şādī konān 174a4=28:76

ferden: yaluġuz [yaluŋuz], ten 14a2=19:80

yaluḳuz [yaluŋuz], tenhā 51b2=21:89

furādā: yaluḳuz [yaluŋuz], tenhā 246b2=34:46

firdevs: ṭolu aġaçlu uçmaḳ, bihişt-i pür dıraḫt 73b2=23:11

uçmaḳ, bihişt 73b2=23:11

firār: ḳaç-, gürīḫten 222b3=33:16

ḳaçmaḳ, gürīḫten 222a4=33:13

farż: farż ḳıl-, peydā kerden 228b4=33:38

vācib ḳıl-, vācib kerden 176b4=28:85

furūṭ: bī-ḥadd bol-, ifrāṭ kerden 21b2=20:45

fāriġ: fāriġ, ber dāḫte 157b3=28:10

firḳ: pāre, pāre 124a4=26:63

furḳān: tevrīt kitābı, tevrīt 45b5=21:48

Ḳurʾān, Ḳurʾān 106a3=25:1

ferīḳ: bir gürūh, gürūhī 241a3=34:20

ḳavm, gürūh 200a2=30:33

gürūh, gürūh 12b3=19:73

tefrīḳ: ayır-, cudā kerden 30b1=20:94

ayrıl-, cudā şoden 199b4=30:32

teferruḳ: ayrıl-, cudā şoden 195b1=30:14

fārih: şādīlıḳ, şādī 130b3=26:149

feriyy: zişt, zişt 5a2=19:27

iftirā’: bühtān ḳıl-, durūġ goften 38b1=21:5

di-, goften 24a3=20:61

düz-, ferā sāḫten 106b5=25:4

eyit-, goften 77b4=23:38

iftirā ḳıl-, durūġ goften 173b5=28:75
iftirā ḳıl-, goften 192b1=29:68
iftirā ḳıl-, yāften 238a4=34:8
yalan eyit-, durūġ goften 214a5=32:3
yalan söyle-, durūġ goften 24a4=20:61
mufterā: yalancı ve iftirā ḳılıcı, ferā yāfte 164b3=28:36
iftirāʾ, yāfte 246a1=34:43
fezeʿ: ḳorḳ-, tersīden 154a3=27:87
ḳorḳu, ters 53b3=21:103
zārī it-, ferġanden 247a4=34:51
tefzīʿ: ḳorḳu gider-, borden ters 241b5=34:23
fesād: fesād, fesād 201b5=30:41
fesād bol-, tebāhkār kerden 41a1=21:22
fesād gel-, tebāh būden 81a5=23:71
fesād ḳılmaḳ, fesād 176b1=28:83
fesādı işlemek, fesād kerden 174b2=28:77
yavuz iş, tebāhkār 133b3=26:183
ifsād: fesād it-, fesād kerden 147a3=27:48
fesād ḳıl-, tebāh kerden 130b4=26:152
fesāda getür-, tebāhkārī kerden 143b5=27:34
mufsid: fesād ḳılan, fesād kon/ān 185b2=29:36
müfsīd, tebāhkār 174b3=28:77
yavuz işlü, tebāhkār 184a4=29:30 fsd
tefsīr: tefsīr, tefsīr 111b4=25:33
fısḳ: kāfir bol-, kāfir şoden 217a3=32:20
fāsıḳ: fāsıḳ, bīrūn şode ez ḥaḳḳ 88b3=24:4
fāsıḳ, fāsıḳ 217a1=32:18
fāsıḳ, tebāhkār 102a3=24:55
fısḳa meşġul, tebāhkārī 185a4=29:34
yavuz, tebāhkār 139b4=27:12
yazuḳlu, günāhkār 49a3=21:74
efṣāḥ: faṣīḥraḳ, faṣīḥ-ter 164a2=28:34
faṣl: ḥākimlik ḳılmaḳ, dāverī kerden 59a3=22:17
seç-, cudā kerden 218a2=32:25
fiṣāl: emzür-, şīr bāz gerden 209a1=31:14
tefṣīl: belgülü ḳıl-, peydā kerden 198b5=30:28
faż̇l: faż̇l, faż̇l 92a2=24:22
tefż̇īl: artur-, faż̇l kerden 140a4=27:15
tefaż̇ż̇ul: artuḳlıḳ isde-, efzūn ḫˇāsten 75b1=23:24
faṭr: yarat-, āferīden 199a4=30:30

fāṭır: yaradıcı, āferīdekār 248a2=35:1

tefaṭṭur: yarıl-, şikāften 15a2=19:90

faʿl: eyle-, kerden 47b2=21:63

iş, kerdār 120a2=26:19

işle-, kerden 120a3=26:20

ḳıl-, kerden 125a2=26:74

faʿl m.: eylen-, kerde āmeden 247b3=34:54

fiʿl: işlemeklik, kerden 48b4=21:73

fāʿil: birici, konende 73a1=23:4

eyleyici, konende 48a4=21:68

işleyici, konende 40a5=21:17

mefʿūl: bolmış, kerde 228b3=33:37

faḳd: isde-, bāz custen 141b2=27:20

faḳīr: faḳīr, dervīş 61b4=22:28

yoḫsul, nīkī 161a4=28:24

yoḳsul, dervīş 95b2=24:32

fıḳh: anḳla- [an͡gla-], ender yāften 19b1=20:28

tefekkür: endīşe it-, endīşe kerden 246b2=34:46

endīşe ḳıl-, endīşe kerden 197a1=30:21

fākiheᵗ: yimiş, mīve 74b3=23:19

iflāḥ: ḳurtar-, rehānīden 176a4=28:82

ḳurtıl-, rehīden 95a5=24:31

ḳurtıl-, resten 24b4=20:64

rāhat bol-, nīk kerden 71b5=22:77

mufliḥ: ḳurtılan, restegār 85a5=23:102

ḳurtılmış, restegān 201a3=30:38

ḳurtılmış, restegār 172a1=28:67

infilāḳ: iki pāre bol-, du pāre şoden 124a3=26:63

felek: gemü, keştī 43a2=21:33

fulk: gemü, keştī 75a3=23:22

fulān: fulān, fulān 111a1=25:28

femm: aġız, dehān 219b4=33:4

tefhīm: fehm bir-, behuş bāz dāden 49b4=21:79

fevc: gürūh, gürūh 153b1=27:83

fevr: su çıḳ-, āb ber āmeden 76a1=23:27

fevz: ḳurtıl-, resten 236a3=33:71

fāʾiz: ḳurtılan, restegār 101a2=24:52

ḳurtılmış, restegār 86b1=23:111

fevḳ: üst, ber 221b1=33:10

üst, zever 74a4=23:17

üst, zevrān/zeverān 98a5=24:40

yuḳaru, zever 59b5=22:19

fi: ara, ender 141b1=27:19

ara, miyān 223b5=33:20

ara yir, ender miyān 180b1=29:14
birle, ender 175a2=28:79
iç, ender 213b4=31:34
içerü, ender 86a1=23.108
ḳat, ender 120a2=26.18
üst, ender 191b5=29:65
yan, ender 72a1=22:78
fī-hā: ol ara, ender ān 28a1=20:8
ol ara, ender āncā 97a5=24:36

ق

maḳbūḥ: ḳabīḥ yüzlü, gest rūy 166a2=28:42
ḳabr: sin, gūr 57a3=22:7
ḳabes: dutılmış, ferā girifte 138b3=27:7
ḳabż: dut-, giriften 30b3=20:96
ṭart-, ferā keşīden 113b3=25:46
ḳabżeᵗ: avuç, müşt 30b3=20:96
ḳabūl: ḳabūl ḳıl-, peẕīruften 88b2=24:4
ḳibel: ṭāḳat, ṭāḳat 144b1=27:37
ḳabl: ilerü, pīş 2a1=19:9
ḳat, pīş 122b5=26:49
öŋ, pīş 38b3=21:6
öŋdin, pīş 102b4=24:58
iḳbāl: ilerü gel-, pīş āmeden 163a5=28:31
ḳatr: baḫillıḳ it-, baḫīlī kerden 116b2=25:67
ḳatl: depele-, kuşten 20b5=20:40
depelemek, kuşten 222b4=33:16
depelen-, kuşte şoden 68a2=22:58
öldür-, kuşten 163b5=28:33
ḳitāl: savaş ḳılmaḳ, ḥarb kerden 225a3=33:25
muḳāteleᵗ: muḳātele ḳıl-, ḥarb kerden 224a1=33:20
muḳātele ḳıl-, kārzār kerden 64a3=22:39

fry

iḳtilāl: biri biri birle urış-, kārzār hemī kerden 158b4=28:15
ḳad: dürüst, dürüstī 2a1=19:9
dürüstlıḳ birle kim, be-dürüstī ki 80b5=23:66
dürüstlik / dürüstlıḳ, dürüstī 4a5=19:24
dürüstlik birle, be-dürüstī 106b5=25:4
ḥaḳīḳat, be-dürüstī ki 247b1=34:53
ṭoġru, be-dürüstī 26b4=20:75
ṭoġru kim, be-dürüstī ki 178a1=29:3
ḳadr: bil-, dānisten 71a5=22:74
ḳadr, miḳdār 71a5=22:74
ḳudret, tevānā 51a4=21:87
taḳdīr ḳıl-, endāze kerde 176a3=28:82
ḳader: endāzelü, be-endāze 74b1=23:18
taḳdīr, endāze 21a2=20:40
ḳadīr: ḳādir, tevānā 99b5=24:45
ḳudretlü, tevānā 114b4=25:54
ḳuvvetlü, tevānā 57a1=22:6
maḳdūr: ḳaderlenmiş, endāze kerde 229a1=33:38
miḳdār: miḳdār, endāze 215a1=32:5
taḳdīr: endāze ḳıl-, endāze kerde 106b1=25:2
endāze ḳılmaḳ, endāze kerde 106b1=25:2
tamām endāzelü, tamām be-endāze 239a1=34:11
ḳıdr: çömlek, dīg 239b2=34:13
muḳaddes: arıdılmış, pāk kerde 17b5=20:12
ḳudūm: ilerü getür-, pīş āverden 110a5=25:23
aḳdem: ilerüki, nuḫustīn 125a3=26:76
taḳdīm: ilerü gel-, pīş firistāden 200b2=30:36
ilerü ḳıl-, pīş kerden 57b2=22:10
ilerü ṭut-, pīş kerden 167a4=28:47
istiḳdām: ilerü geç-, pīş bāz şoden 243a1=34:30
ḳaẕf: buraḳ-, efgenden 225a5=33:26
buraḳ-, endāḫten 20a3=20:39
buraḳ-, ferā endāḫten 247a1=34:48
ur-, zeden 40a5=21:18
ḳırā'at: oḳı-, ḫᵛānden 135a2=26:199
Ḳur'ān: Ḳur'ān, Ḳur'ān 111b2=25:32
ḳurb: yaḳın gel-, nezdīk āmeden 37b4=21:1
ḳurbā: ḫısımlıḳ, ḫᵛīşī 92a3=24:22
ḳarīb: ḳat, nezdīk 247a4=34:50
yaḳin, nezdīk 54b3=21:109

aḳrab: yaḳındıraḳ, nezdīk-ter 58a3=22:13

yaḳin, nezdīk-ter 136a4=26:214

ṭaḳrīb: yaḳın ḳıl-, nezdīk kerden 244b3=34:37

muḳarreb: muḳarreb eylenmiş, nezdīk kerde 122a5=26:42

iḳtirāb: yaḳın gel-, nezdīk āmeden 52b5=21:97

ḳarr: aydın bol-, rūşen şoden 20b4=20:40

rūşen bol-, rūşen şoden 158a4=28:13

rūşen dut-, rūşen dāden 4b3=19:26

rūşen ḳıl-, rūşen dāden 231b3=33:51

ḳurratu ʿayn: göz aydını, rūşenāyī-i çeşm 157a5=28:9

ḳarār: ḳarār dutacaḳ, ḳarargāh 149b1=27:61

muḥkem, cāygāh 73b4=23:13

otur-, nişesten 226b3=33:33

ṭur-, ḳarargāh 79a3=23:50

iḳrār: ḳurtar-, rehānīden 56a4=22:5

musteḳirr: ḳarār, ḳarār 145a3=27:40

musteḳarr: duraḳ, cāygāh 118a2=25:76

duraḳ, ḳarargāh 110b1=25:24

yir, ārāmgāh 116b1=25:66

ḳārurat: sırça, āb̧gīne 146a4=27:44

ḳarn: bölük, gürūh 166a3=28:43

gürūh, gürūh 78a3=23:42

ḳavm, gürūh 76b4=23:31

muḳarren: baġlanmış, bestegān 108b1=25:13

ḳaryeʿ: köy, dīh 184b1=29:31

aḳseṭ: ṭoġru, rāst-ter 220a1=33:5

ḳısṭās: terāzū, terāzū 133b1=26:182

ṭoġru, bedād 45b2=21:47

iḳsām: and iç-, sevgend ḫorden 205a5=30:55

teḳāsüm: and iç-, sevgend ḫorden 147a4=27:49

ḳāsī: ḳatı bol-, saḫt şoden 67a2=22:53

ḳaṣd: aḳlu (aŋlu) bol-, miyānçī būden 210a5=31:19

muḳteṣid: miyāncı bol-, miyānçī būden 213a3=31:32

ḳaṣr: köşk, kūşk 65b1=22:45

ḳaṣaṣ: ardınca bar-, ez pes reften 157b5=28:11

eyit-, ber ḫ̌ānden 161b2=28:24

ḫaber bir-, ḫ̌ānden 1a5=20:99

ḳıṣṣa, ḳıṣṣa 161b2=28:24

oḳı-, ḫ̌ānden 152a5=27:76

ḳaṣm: sı-, furū şikesten 39b1=21:11

ḳaṣiyy: ıraḳ, dūr 4a2=19:22

aḳṣā: kūşe, kūşe 160a3=28:20

ḳażā’: buyruḳ bol-, güẕārden 228a1=33:36

eyle-, kerden 26a4=20:72
ḥükm ḳıl-, ḳażāʾ kerden 239b3=34:14
işle-, güẕārden 6a3=19:35
işle-, kerden 26a4=20:72
öde-, güẕārden 162a5=28:28
öden-, güzārde şoden 6b4=19:39
tamām it-, tamām kerden 224b3=33:23
ḳażāʾ ʿalā: ḳażā ḳıl-, ḳażāʾ kerden 159a2=28:15
maḳżiyy: ant buyurılmış, güzārde 12a5=19:71
tamām bol-, güzārde 4a1=19:21
ḳiṭr: erimiş pirinç, rūy-ı gedāḫte 239a3=34:12
ḳuṭr: ḳıraḳ, kerān 222a5=33:14
ḳaṭʿ: ilet-, burīden 58b3=22:15
kes-, burīden 123a1=26:49
ḳaṭiʿ: kesici, burende 143b1=27:32
taḳṭīʿ: kes-, burīden 25b5=20:71
kesil-, borīde āmeden 59b5=22:19
teḳaṭṭuʿ: kes-, burīden 52a4=21:93
ḳāʿide: oturıcı, nişstende 103b1=24:60
ḳalb: gön̂gül, dil 62b2=22:32
gönĝül, dil 225a5=33:26
ĝāṭır, dil 65b3=22:46
iç, dil 67a1=22:53
ḳalb m.: gerü döndür-, bāz gerden 182a2=29:21
taḳlīb: döndür-, gerdānīden 99b1=24:44
eyle-, gerden 235a5=33:66
inḳılāb: gerü dön-, bāz gerdīden 57b5=22:11
munḳalib: dönen, bāz gerdīde 123a3=26:50
munḳaleb: dönecek, cāygāh 137b2=26:227
teḳallub: dön-, bāz gerden 137b2=26:227
dön-, gerdīden 136b3=26:219
döndür-, gerdīden 97b3=24:37
ḳalīl: az, endekī 211b2=31:24
azacuḳ, endekī 123b2=26:54
azçuḳ, endekī 222b4=33:16
ḳalem: ḳalem, ḳalem 212a1=31:27
el-ḳālī: düşman dutan, düşmenkār 132a5=26:168
ḳamer: ay, māh 43a2=21:33
miḳmaʿat: ʿamūd, ʿamūd, 60a2=22:21
ḳunūt: buyruḳ dut-, fermān burden 226a4=33:31
nevmīd bol-, nevmīd būden 200b3=30:36
ḳānit: ḥükm, fermān ber-dār 198a3=30:26
muṭīʿ eren, merd-i fermān-berdār 227a5=33:35

ḳānitet: muṭīʿ ʿavrat, zen-i fermān-ber-dār 227a5=33:35
ḳāniʿ: dilemeyici, nā-ḫᵛāhende 63b2=22:36
ḳāʿ: yazı, hāmūn hāmūn 32a4=20:106
ḳīʿat: düz yazı, cāygāh-ı bülend 98a1=24:39
ḳavl: buyur-, goften 25a4=20:68
di-, goften 32a1=20:104
eyit-, goften 4b4=19:26
ḳavl, güftār 6a1=19:34
söyle-, goften 5a5=19:30
söylemek, güftār 38a4=21:4
söyleyen, güftār 62a3=22:30
söz, güftār 21b1=20:44
ḳāʾil: eyidici, gūyende 223a3=33:18
ḳıyām: dur-, ber-ḫesten 144b5=27:39
dur-, perhīzden 195a3=30:12
örü dur-, be-pāy ḫāsten 197b5=30:25
ṭur-, ber ḫᵛāsten 136b3=26:218
ṭur-, īstāden 246b1=34:46
ṭur-, perhīzden 195b1=30:14
ḳavām: ṭoġru, rāst 116b3=25:67
ḳıyāmet: ḳıyāmet, ḳıyāmet 57b1=22:9
ḳıyāmet, rüsteḫīz 117a1=25:69
ḳāʾim: ḳıyāma ṭuran, īstāde 61a3=22:26
ṭuran, īstāde 116a5=25:64
ḳayyim: arı, pākize 202b1=30:43
ḳayyūm: örü dur-, īstāden 32b5=20:111
maḳām: ārāmgāh, cāygāh-ı ārām 118a2=25:76
maḳām, cāygāh 163a2=28:30
yir, cāygāh 123b4=26:58
muḳām: ṭuraḳ, cāy 116b2=25:66
yir, cāygāh 222a2=33:13
musteḳīm: ṭoġru, rāst 6a5=19:36
iḳāmet: ayaḳa dut-, be-pāy dāşten 102a3=24:56
ayaḳda dut-, be-pāy dāşten 138a1=27:3
durur-, be-pāy dāşten 72a5=22:78
ḳıl-, be-pāy dāşten 209b5=31:17
ḳıl-, dāşten 48b5=21:73
ṭoġru dut-, be-pāy dāşten 199a3=30:30
ṭoġru ṭut-, be-pāy dāşten 202a5=30:43
iḳametüʾṣ-ṣalāt: namāz ḳıl-, be-pāy dāşten namāz 187b2=29:45
namāz ḳılmaḳ, be-pāy dāşten namāz 97b2=24:37
namāza muḳīm bolmaḳ, ber-pāy dāşten namāz 63a3=22:35
ḳavm: bölük, gürūh 49b2=21:77
gürūh, gürūh 16a2=19:97
ḳavm, gürūh 2a4=19:11
ḳuvvet: güç, tevānā 145a1=27:39

ḳuvvet, nīrū 2b1=19:12

ḳuvvetlü, nīrū 205a2=30:54

ḳaviyy: ḳavī, ḳavī 161b5=28:26

ḳuvvetlü, be-nīrū 71a5=22:74

ḳavī, nīrū-mend 225a3=33:25

meḳīl: di‿nglenecek, ārāmgāh 110b2=25:24

ك

ke: andayuḳ, hem-çünān / hem-çünīn 170b4=28:61

anun [anuŋ] içün kim, çünān ki 207b1=31:7

beŋ‿gze-, çün 113a5=25:44

bigi, çün 98a1=24:39

degme, çend 239b2=34:13

eyle kim, ān ki 139a3=27:10

eyle kim, çünān ki 207b1=31:7

nice kim, çün 105a5=24:63

nice kim, çünān ki 101b4=24:55

nite kim, çün 53b5=21:104

ke-enne: ancılayın kim, çünān ki 163a4=28:31

eyle bola kim, çünān bāşed 96b4=24:35

ke-mā: eyle kim, çünān ki 171a4=28:63

nite kim, çünān ki 103a4=24:59

şöyle kim, çünān ki 38b2=21:5

ke'eyyin: nice, çendā 66a2=22:48

kebt: nigūsār bol-, nigūsār būden 154b5=27:90

kebīr: çoḳ, buzurgvār 249b1=35:7

ḳocalıḳ, pīr 1b4=19:8

ulu, buzurg 161a2=28:23

ulu, buzurg-ter 212b4=31:30

ulu, buzurgvār 68b5=22:62

ulu, mihter 47a2=21:58

uluraḳ, buzurg-ter 242a1=34:23
kübrā: uluraḳ, buzurg-ter 19a3=20:23
ekber: ulu, buzurg-terīn 217b1=32:21
uluraḳ, buzurg-ter 187b3=29:45
tekbīr: ululıġa ẕikr ḳıl-, buzurgī yād kerden 63b5=22:37
istikbār: boyın bir-, gerdenkeşī kerden 78b4=23:46
buyruḳdan çıḳ-, gerdenkeşī kerden 40b3=21:19
kirtin-, gerdenkeşī kerden 186a4=29:39
ululan-, buzurgī custen 165a5=28:39
ululıḳ isde-, buzurgī custen 110a2=25:21
ululıḳ it-, buzurgī hemī hesten 81a1=23:67
ululıḳ ḳıl-, buzurgī custen 243a5=34:31
mustekbir: tekebbür, buzurg menişī 207b1=31:7
kebkebeʿ: sernigūn ḳıl-, sernigūn kerden 126b1=26:94
ketb: yaz-, nebīşten 13b5=19:79
yaz-, neveşten 107a2=25:5
ketb m.: yazıl-, neveşte āmeden 55b5=22:4
kitāb: kitāb, kitāb 2b5=19:16
Ḳurʾān, kitāb 206a1=30:58
Ḳurʾān, Ḳurʾān 214a4=32:2
Levḥ-i Maḥfūẓ, levḥ-i maḥfūẓ 152a4=27:75
mukāteb ḳılmaḳ, mukātebet kerden 95b5=24:33
nāme, nāme 143a3=27:29
kātib: yazıcı, nüvistende 52b2=21:94
mukātebeʿ: sat-, furūhten 95b5=24:33
ketm: gizle-, nihān kerden 54b4=21:110
örtülü iyle-, pinhān kerden 94a1=24:29
keşīr: artuḳ, bisyār 59b1=22:18
çoḳ, bisyār 19b4=20:33
ekşer: artuḳ, bīş-ter 41a5=21:24
çoḳ, pīşter 194b2=30:9
keẕālik: ancılayın, hem-çünān / hem-çünīn 35b1=20:126
andayuḳ, hem-çünān / hem-çünīn 30b4=20:96
böyle, hem-çünān / hem-çünīn 1b5=19:9
böyleyuḳ, hem-çünān / hem-çünīn 103a2=24:58
buncılayın, çünīn 144a1=27:34
buncılayın, hem-çünān / hem-çünīn 63b2=22:36
öyle, hem-çünān / hem-çünīn 35a5=20:126

keẕib: yalan, durūġ 238a5=34:8

kiẕb: yalan, durūġ 77b4=23:38

keẕẕeb: yalan diyen, durūġ dāşte 108a3=25:11

kāẕib: yalancı, durūġ-zebān 83b4=23:90

yalancı, durūġ-zen 134a1=26:186

tekẕīb: inanma-, durūġ dāşten 129b4=26:139

inanma-, durūġ giriften 131b2=26:160

yalan di-, durūġ dāşten 164a3=28:34

yalan di-, durūġ giriften 246a5=34:45

yalan di-, durūġ-zen dāşten 248b5=35:4

yalan dut-, durūġ dānisten 65a2=22:42

yalan dut-, durūġ dāşten 22a4=20:48

yalan dut-, durūġ giriften 49b1=21:77

yalan eyit-, durūġ giriften 77a1=23:33

yalan eyle-, durūġ giriften 128a3=26:117

yalan ḳıl-, durūġ dāşten 153b2=27:83

yalan söyle-, durūġ giriften 181a5=29:18

yalana dut-, durūġ giriften 127a4=26:105

yalancı di-, durūġ dāşten 119b1=26:12

yalancı di-, durūġ giriften 185b3=29:37

yalanlıḳ bol-, durūġ dāşten 118a3=25:77

kerb: ġuṣṣa, endūh 49a5=21:76

kerīm: aġırlayıcı bol-, kirāmī būden 59b3=22:18

çoḳ, buzurgvār 66a5=22:50

eyü, nīkū 226a5=33:31

ulu, buzurg 87a1=23:116

ulu, buzurgvār 119a2=26:7

ulula-, buzurg dāşten 117b2=25:72

mükrem: ulula-, kirāmī kerden 41b4=21:26

kārih: dilemez, nā-ḫᵛāhen 81a4=23:70

ikrāh: düşvār dut-, düşvār dāşten 96a2=24:33

düşvārlıḳ birle dut-, düşvārī dāşten 26b1=20:73

yavuz dut-, be-sitem dāşten 96a4=24:33

yavuz tutmaḳlıḳ, be-sitem dāşten 96a4=24:33

iktisāb: eyle-, sāḫten 213b5=31:34

ḳazġan-, sāḫten 234a2=33:58

kisf: pāre, pāre 134a2=26:187

pāre pāre ḳıl-, pāre pāre kerden 203b4=30:48
keşf: gider-, borden 149b5=27:62
ilet-, borden 81b5=23:75
yalın [yalıŋ] ḳıl-, berehne kerden 146a3=27:44
küfr: kāfir bol-, kāfir būden 249a5=35:7
kāfir bol-, kāfir şoden 6b1=19:37
küfr, küfr 202b3=30:44
sipāssuz bol-, nā-sipās 213a4=31:32
sipāssuzlıḳ ḳıl-, nā-sipāsī kerden 145a5=27:40
kufūr: nā-sipās, nā-sipās 114a4=25:50
küfrān: küfrān ḳılmaḳ, nā-şināḫten 52b1=21:94
kāfir: kāfir bolmış, kāfir şode 195b1=30:13
kāfir, kāfir 194a4=30:8
muṭīʿ degül, kāfir 114a5=25:52
şükr ḳılmayan, nā-sipās 240b2=34:17
kefūr: sipāssuz, nā-sipās 69b3=22:66
tekfīr: ört-, pūşānīden 178b4=29:7
keff: ḳıs-, kūtah kerden 44a2=21:39
kāffeᵗ: dükeli/dükelü, heme 242b2=34:28
kefl: ḳabūl ḳıl-, peẕīruften 20b3=20:40
kifāyeᵗ: ṭap bol-, posende 111a5=25:31
yet-, bes būden 188b5=29:51
yet-, pesende şoden 45b4=21:47
yit-, besende est 219b1=33:3
yitür-, besende kerden 225a2=33:25
kefā: ṭap, bes 189a2=29:52
yeter, bes 115a4=25:58
yiter, besende 229a2=33:39
kelʾ: saḳla-, nigāh dāşten 44b2=21:42
kāliḥ: çirkin yüzlü, turuş rūy 85b2=23:104
teklīf: ḳo-, nihāden 80a4=23:62
küll: degme, her 12a1=19:69
dükeli/dükelü, heme 23b1=20:56
dükeli/dükelü, her 55a5=22:2
dükeli/dükelü, küll 112b2=25:39
dürlü, her 206a1=30:58
her, her 121b5=26:37
her bir, her 199b4=30:32
her biri, her yekī 98b4=24:41
ne kim, her ten 212b1=31:29
kulle-mā: ḳaçan kim, her ān hengām 217a4=32:20
ḳanḳısı kim, her ān hengām ki 78a4=23:44
ol vaḳtın kim, her ān ki 60a2=22:22

kellā: ḥaḳḳā, ḥaḳḳā 124a1=26:62
ḥāṣā, ḥaḳḳā 242b1=34:27
kelimeᵗ: kelime, süḫan 212a3=31:27
söz, süḫan 36a1=20:129
tekellüm: söz söyle-, süḫan goften 2a3=19:10
kem: kim, çendā 218a4=32:26
nice, çend 169b4=28:58
nice, çendā 39a5=21:11
nice müddet, çend 86b1=23:112
kenz: ḥazīne, genc 107b2=25:8
iknān: gizle-, pinhān kerden 152a2=27:74
kevkeb: yılduz, sitāre 96b4=24:35
kevn: bar, būden 1a3=19:5
bar, dāşten 109b5=25:21
bar, est/hest/end 8a2=19:47
bir-, būden 129b3=26:136
bol-, būden 1b3=19:8
bol-, hest/est/end 47b3=21:63
dur-, būden 6a3=19:35
dur-, hest/est/end 126a1=26:86
i-, būden 2b2=19:13
ol-, būden 136a3=26:213
mekān: maḳām, cāygāh 9b3=19:57
mekān, cāygāh 13a4=19:75
yir, cāygāh 3a1=19:16
key: kim, tā 19b4=20:33
keyd: ḥīlet, sigāliş 25b1=20:69
ḥīlet ḳıl-, sigāliş kerden 47a1=21:57
ziyān degür-, sigāliş kerden 48a5=21:70
keyfe: nice, çigūne 5a4=19:29
nice, çün 203b4=30:48
keyl: ölçü, peymāne 133a5=26:181

ل

li: kim, ki 198b5=30:28

kim, tā 16a1=19:97

ne kim gerek, tā 173a5=28:73

tā, tā 14a3=19:81

üçün, ān çi 161b1=28:24

üçün, behr 178b2=29:6

ya, yā 95a3=24:31

lime: n'üçün, çirā 7a3=19:42

ne üçün, çirā 146b4=27:46

lā: degül, ne- 243a5=34:31

ne, çi 32a5=20:107

ne, ne- 23b4=20:58

yoḳ, ne- 112b4=25:40

lākin: lākin, lākin 6b2=19:38

lu'lu': incü, murvārīd 60b1=22:23

lubb: uslu, ḫıred 23a3=20:54

lebṣ: bol-, būden 205a5=30:55

eglen-, mānden 32a2=20:104

ḳal-, būden 86b3=23:114

ḳal-, mānden 180b1=29:14

yat-, mānden 86b1=23:112

libās: örtü, tūşīş 113b4=25:47

ṭon, pūşiş 60b1=22:23

lebūs: zırh, zırıh 50a2=21:80

lecāc: bar-, ender reften 82a1=23:75

lucceᵗ: süpür-, zift 146a3=27:44

luciyy: derin, jerf 98a4=24:40

ilḥād: azdurmaḳ, cesbīden 61a1=22:25

ilḥāḳ: bağla-, ender besten 242b1=34:27

ulaşdur-, resānīden 125b4=26:83

eledd: ḳatı bol-, saḫt 16a2=19:97

ledun: ḳat, nezdīk 139a5=27:10

yaḳin, nezdīk 40a4=21:17

lizām: giriftārlıḳ, girift-kārī 118a3=25:77

lāzım, bāviḫtenī 36a2=20:129

lisān: dil, zebān 8b3=19:50

laṭīf: laṭīf, bārīkdān 227a3=33:34

el-laṭīf: laṭīf, nīkūkār 69a2=22:63

leʿib: oyın, bāzī 191b3=29:64

oyna-, bāzī kerden 38a1=21:2

lāʿibīn: oyın eyle-, bāz kerden 46b3=21:55

oynayu, bāzī konān kerden 40a3=21:16

leʿalle: anun [anuŋ] üçün, tā meger 203a4=30:46

anun [anuŋ] üçün kim, tā meger 168a5=28:51

kim, meger 235a2=33:63

kim, tā meger 167a2=28:46

kim meger, tā meger 87b3=24:1

meger, meger 17b1=20:10

meger kim, meger 63b3=22:36

meger kim, tā meger 33a4=20:113

tā kim, tā meger 79a2=23:49

tā meger, tā meger 39b4=21:13

laʿn: laʿnet ḳıl-, nefrīn kerden 235b3=33:68

nefrīn ḳıl-, nefrīn kerden 235a3=33:64

nefrīn ḳıl-, nefrīn şoden 92b2=24:23

laʿnet: nefrīn, nefrīn 166a1=28:42

melʿūn: melʿūn, melʿūn 234b4=33:61

laġv: fuẓūllıḳ, fuẓūl 72b5=23:3

laġv iş, nā-kārī 117b1=25:72

laġv söz, güftār 10b4=19:62

laġv söz, güftār-ı fużūl 169a2=28:55

lefḥ: düş-, üftāden 85b2=23:104

iltiḳāṭ: dut-, giriften 157a3=28:8

leḳf: yi-, furū ḫˇorden 25a5=20:69

yut-, furū ḫˇorden 122b3=26:45

liḳāʾ: dīdār, dīdār 195b4=30:16

liḳā, pedīd 194a4=30:8

lāḳī: gör-, dīden 170b4=28:61

telḳiyet: gör-, dīden 229b4=33:44

sataş-, ferāz āmeden 118a1=25:75

telaḳḳī: ilerü gel-, pīş āmeden 53b4=21:103

ilḳāʾ: buraḳ-, efgenden 18b3=20:19

düş-, üftāden 25b2=20:70

düş-, ender üftāden 117a1=25:68

lemmā: çün, çün 17b3=20:11

ḳaçan kim, çün 158b1=28:14

kim, ki 246a2=34:43

lehv: sevinmek, neşāṭ 191b3=29:64

şādī, neşāṭ 40a4=21:17

yaramaz, nā-bekār 207a3=31:6

el-lāhī: oyına meşġūl bol-, bāzī meşġūl est 38a1=21:3

ilhāʾ: meşġūl ḳıl-, meşġūl kerden 97b1=24:37

lev: eger, ger 36a1=20:129

ger, ger 64a5=22:40

lev-lā: ammā, ger 189b1=29:53

ne üçün, çirā 107a5=25:7

n'üçün, çirā 36b5=20:133

livāẕen: ḳaçmaḳlıḳ birle, be-gürīḫten 105b2=24:63

melūm: melāmet, melāmet kerde 73a3=23:6

levn: levn, reng 197a3=30:22

leyte: kāşkā, kāşkī 4a3=19:23

kāşke, kāşkī 111a1=25:28

kāşkī, kāşkī 175a4=28:79

leyse: degül, ne- 57b2=22:10

yoḳ, ne- 192b3=29:68

leyl: dünin, şeb 116a1=25:62

gice, şeb 36a4=20:130

leylet: dün, şeb 2a3=19:10

leyyin: yumşaḳ, nerm 21b1=20:44

ilānet: yumşaḳ ḳıl-, nerm kerden 238b5=34:10

mā: anun [anuŋ] üçün, ān çi 40b1=21:18
bunlar, ān çi 31b1=20:99
degül, ne- 15a5=19:92
degül, ne-būden 170a4=28:59
eyle kim, ān çi 135b4=26:207
ne, çi 171b3=28:65
ne bolur, çi bāşed 115b3=25:60
ne kim, ān çi 17a1=20:6
ne nese, çi 124b4=26:70
ol, ān çi 13a2=19:75
ol kim, ān çi 7a5=19:43
ol kim, çünān ki 167b2=28:48
ol kim, ki 130b5=26:153
ol ne kim, ān çi 218a3=32:25
ol nesene kim, ān çi 70a2=22:69
yoḳ, ne- 222a4=33:13
mā-ẕā: ne, çi 121b3=26:35
nice, çi 143b4=27:33
nite, nice 143a2=27:28
miʾetʿ: yüz, ṣad 87b4=24:2
metāʿ: berḫūrdārlıḳ bir-, ber ḫ̆urdārī dāden 109a3=25:18
berḫūrdārlıḳ, ber ḫ̆urdārī 54b5=21:111
dirlik metāʿı, zindegānī 170b4=28:61
metāʿ, kālā 232b3=33:53
temtīʿ: berḫūrdārlıḳ bir-, ber ḫ̆urdārī dāden 36b1=20:131
eylük bir-, ber ḫ̆urdārī dāden 211b2=31:24
mutaʿ ḳıl-, ber ḫūrdārī dāden 225b4=33:28
vaʿde bir-, ber ḫūrdārī dāşten 44b5=21:44
vaʿde it-, vaʿde kerden 135b4=26:207
temtīʿ m.: fāide ḳıl-, ber ḫūrdārī kerden 222b4=33:16
temettuʿ: berḫūrdārlıḳ it-, ber ḫūrdārī kerden 192a3=29:66
berḫūrdārlıḳ ḳıl-, ber ḫūrdārī kerden 200a3=30:34
metā: ḳaçan, ki 43b5=21:38
miṣl: andayuḳ, hem-çünān / hem-çünīn 50b4=21:84
beñgdeş, mānend 131a1=26:154
bigi, hem-çün 38a3=21:3
bigi, mānend 133b5=26:186
nice kim, çünān ki 82b4=23:81
miṣle-mā: ancılayın kim, be-hem çünān ki 68a5=22:60
miṣlu-hā: ancılayın, hem-çünān / hem-çünīn 23b3=20:58
meṣel: dāstān, dāstān 198a5=30:27
meṣel, meṣel 71a1=22:73
yol dut-, rāh dāşten 32a2=20:104
emṣel: ulu, ber-terīn 24b3=20:63

timṣāl: but, tendīs 46a5=21:52

temeṣṣul: beŋze-, mānend kerden 3a3=19:17

mecūsiyy: mecūsī, gebr 59a2=22:17

medd: artur-, efzūden 212a2=31:27

meded it-, meded kerden 129a5=26:132

meded ḳıl-, meded kerden 129a5=26:133

ṭart-, keşīden 113b2=25:45

ṭartmaḳlıḳ, keşīden 14a1=19:79

imdād: meded ḳıl-, meded kerden 79b3=23:55

medīne^{t}: şehr, şehr 160a3=28:20

mer^{ɔ}: er, merd 5a3=19:28

imra^{ɔ}e^{t}: ^{ʿ}avrat, zen 1a3=19:5

merc: suvar-, rānden 114b1=25:53

meraḥan: yavuz iş, be-nā-kārī 210a4=31:18

merīd: sitenbe, sitenbe 55b5=22:3

mumerrad: döşe-, güsterden 146a4=27:44

merr: bar-, reften 154b1=27:88

bir nice, kes 55b3=22:3

geç-, güẕeşten 117b1=25:72,

yüri-, reften 154b2=27:88

merre^{t}: kez, bār 20a2=20:37

kez, hengām 102b3=24:58

merreteyn: ikileyin, du bāre 168b4=28:54

maraż: renc, bīmārī 221b5=33:12

sayru bol-, bīmār kerden 125b1=26:80

sayrulıḳ, bīmārī 67a1=22:53

marīż: sayru, bīmār 104a1=24:61

mirye^{t}: gümān, gümān 217b4=32:23

şeklü, gümānī 67b2=22:55

imtirā^{ɔ}: gümāna düş-, be-gümān efgenden 6a1=19:34

temzīḳ: kesilip pāre bol-, borīde bāz şoden 238a3=34:7

pāre pāre ḳıl-, pāre pāre kerden 241a1=34:19

mumezzeḳ: pāre bolmış, pāre şode 238a4=34:7

^{ʿ}uḳūbet, ^{ʿ}uḳūbet 241a2=34:19

mess: deg-, resīden 7b2=19:45

degmez bol-, ne-resīden 97a1=24:35

ḳavış-, be-hem āmeden 230b1=33:49

sürin-, pesāvīden 131a3=26:156

sürin-, sāvīden 3b3=19:20

yaḳın bol-, sāvīden 3b3=19:20

misās: gel-, āmeden 31a1=20:97

imsāk: dut-, bāz dāşten 69a5=22:65

saḳla-, nigāh dāşten 228a4=33:37

yıġ-, bāz giriften 248b1=35:2

istimsāk bi: yapış-, dest zeden 211a4=31:22

imsā’: gice ḳıl-, şebāngāh kerden 196a1=30:17
meşy: bar-, reften 161a5=28:24
git-, reften 20b2=20:40
sürin-, reften 99b3=24:45
yüri-, reften 107a5=25:7
yürimek, reften 210a5=31:19
mużġat: et pāresi, gōşt-ı pāre 56a4=22:5
pāre et, güşt pāre 74a1=23:14
ḫūn beste güşt pāre: çeynenmiş et, 73b5=23:14
maṭar: yaġmur, bārān 148b4=27:58
imṭār: yaġ-, bārān kerden 112b3=25:40
yaġdur-, bārānīden 132b3=26:173
me‘a: ayruḳ, bā 116b4=25:68
bile, be- 21b3=20:46
birle, be- 21b5=20:47
mukş: dur-, bāşīden 17b1=20:10
küy-, mānden 141b5=27:22
mekr: mekr, mekrī 147b1=27:50
mekr, sigāliş 250a5=35:10
mekr ḳıl-, mekr kerden 147b1=27:50
mekr ḳıl-, sigālīden 151b2=27:70
mekīn: berkit-, üstüvār kerden 73b4=23:13
berküd-, üstüvār kerden 101b5=24:55
temkīn: cāh bir-, cāy dāden 64b4=22:41
maḳām eyle-, cāy sāḫten 156b2=28:6
mümkin bol-, mümkin būden 169b2=28:57
mel’: ṭoldur-, pür kerden 216a3=32:13
mele’: bölük, gürūh 75a5=23:24
gürūh, gürūh 160a4=28:20
ḳavm, gürūh 143a3=27:29
milḥ: acı, şūr 114b2=25:53
mülk: ḥākimlıḳ, pādşāhī dāşten 245b2=34:42
ḳul ḳaravaş, pādşāh bāşed 233a5=33:55
mālik, pādşāh 232a2=33:52
mālik bol-, pādşāh 230b4=33:50
mālik bol-, pādşāh būden 198b2=30:28
mālik bol-, pādşāh şoden 73a3=23:6
mālik bol-, pādşāhī dāşten 241b2=34:22
mālik ḳıl-, pādşāhī dāşten 181a3=29:17
memlük, pādşāh est desthā 95b5=24:33
mülk, pādşāh 231a5=33:50
pādşāhlıḳ, pādşāhī 98b5=24:42
melk: ḳudret, pādşāhī 106b2-3=25:3

mālik: mālik, pādşāh 102b2=24:58
melik: melik, melik 142a3=27:23
pādşāh, melik 143b4=27:34
pādşāh, pādşāh 33a5=20:114
melek: ferişte, ferişte 107b1=25:7
melekü'l-mevt: ʿAzrāil, ʿAzrāyil 215b3=32:11
milleᵗ: şerīʿat, şerīʿat 72a2=22:78
imlāʾ: helāk ḳıl-, helāk kerden 66a2=22:48
sınamaḳlıḳ, āzmūde kerden 65a4=22:44
imlāʾ: imlā ḳıl-, imlāʾ kerden 107a2=25:5
men: anlar, ān 10a1=19:58
her kim, her ki 154b3=27:89
kim, ān 64b3=22:40
kim, her ki 83a4=23:86
kim, kes 224b3=33:23
kim, ki 37b1=20:135
kimerse, kes 186a5=29:40
kimesne, kes 56b2=22:5
kimi, ki 99b3-4=24:45
kimse, kes 57b3=22:11
kimsene, kes 25a1=20:65
kişi, kes 12b5=19:75
ol, ān ki 108a3=25:11
ol anlar, ān ki 124a5=26:65
ol kim, ān çi 6b5=19:40
ol kim, ān kes/hā ki 216b5=32:18
ol kim, ān ki 24a4=20:61
ol kim, her ki 164b5=28:37
ol kim, ki 150a5=27:64
ol kimerse, ān kes 22a3=20:48
ol kimerse kim, ān ki 33a1=20:111
ol kişi, ān kes 22a2=20:47
menʿ: yıġ-, bāz dāşten 30a3=20:92
menn: minnet ḳıl-, minnet nihāden 20a2=20:37
minnet ḳo-, minnet nihāden 120b1=26:22
minnet ḳoy-, minnet nihāden 156a5=28:5
menn: terencübīn, terencübīn 27b4=20:80
umniyyeᵗ: oḳımaḳ, ḫˇānden 66b3=22:52
temennī: ārzū et-, ārzū kerden 176a1=28:82
oḳı-, ḫˇānden 66b3=22:52
mehd: bişik, gāhvāre 5a5=19:29
diñglenecek eyle-, ārāmgāh sāḫten 202b4=30:44
yatacaḳ, bistergāh 22b5=20:53
mevt: öl-, merg 191b1=29:63
öl-, murde 2b4=19:15
öldürmek, merg 106b3=25:3
ölmeklik, murden 239b4=34:14
ölüm, merg 43a5=21:35

ölüm acısı, merg 190a3=29:57

meyt: ölü, murde 57a1=22:6

meyyit: ölmiş, murde 114a2=25:49

ölü, murde 196a4=30:19

imāteᵗ: öldür-, mīrānīden 74a3=23:15

mevc: mevc, mevc 98a4=24:40

māl: māl, ḡˇāste 13b3=19:77

māl, māl 96a1=24:33

māʾ: su, āb 23a1=20:53

meyd: dön-, gerdānīden 42b3=21:31

ن

nebeʾ: ḫaber, ḫaber 142a2=27:22

nübüvveᵗ: peyġāmberlıḳ, peyġāmberī 183b1=29:27

nebiyy: ḫaber birici, ḫaber konende 8b5=19:51

peyġāmber, be-bereket 5b1=19:30

peyġāmber, peyġāmber 7a2=19:41

inbāʾ: bildür-, āgāh kerden 105b5=24:64

ḫaber ḳıl-, āgāh kerden 179a3=29:8

ḫaber ḳıl-, ḫaber kerden 136b4=26:221

ḫaber ḳılıcı, ḫaber konende 9a4=19:54

tenbiʾeᵗ: ḫaber ḳıl-, ḫaber kerden 70b4=22:72

nebāt: biten nesene, rusthāy 23a2=20:53

inbāt: bit-, pervīden 56b4=22:5

bit-, rūyānīden 74b5=23:20

bitür-, rūyānīden 149a4=27:60

nebẕ: buraḳ-, efgenden 30b4=20:96

buraḳ-, endāḫten 165b2=28:40

intibāẕ: bar-, āmeden 4a2=19:22

buraḳ-, endāḫten 3a1=19:16

menṣūr: perākende, perāgende 110b1=25:23

necm: yılduz, sitāre 59a5=22:18

necāt: ḳurtul-, resten 161b3=28:24

incāʾ: ḳurtar-, rehānīden 128a4=26:118

tenciyeᵗ: ḳurtar-, rehānīden 20b5=20:40

necvā: rāz, rāzī 9a1=19:52

yine, bāz 24a5=20:62

münācāt: ẓulm ḳıl-, sitem kerden 38a2=21:3

neḥb: ecel, ecel 224b3=33:23

naḥt: yon-, terāşīden 130b2=26:149

naḫl: ḫurmā, ḫurmā 4b1=19:25

ḫurmā aġacı, ḫurmā bün 4a3=19:23

nidd: hemtā: hemtā, 243b5=34:33

nedāmeᵗ: peşīmānlik, peşīmānī 243b5=34:33

nādim: peşīmān bol-, peşīmān būden 78a1=23:40

peşīmān bol-, peşīmān kerden 131a5=26:157

nidāʾ: kıġır-, āvāz dāden 138b4=27:8

oḳı-, ḫˇānden 167a1=28:46

münādāt: nidā ḳıl-, āvāz dāde şoden 17b3=20:11

nidā ḳıl-, āvāz dāden 4a4=19:24

nidā ḳıl-, ḫˇānden 49a4=21:76

oḳı-, ḫˇānden 119a4=26:10

ün gel-, āvāz dāden 163a1=28:30

en-nādī: dirnek, encümen 184a1=29:29

nediyy: hem-nişīn, hem-nişīn 12b4=19:73

neẕr: neẕr, neẕr 61b4=22:29

neẕr ḳıl-, neẕr kerden 4b4=19:26

neẕīr: ḳorḳıdıcı, bīm konende 66a4=22:49

ḳorḳıt-, bīm kerden 6b3=19:39

ḳorḳıtıcı, bīm konende 244a3=34:34

ḳorḳudıcı, bīm konende 115a2=25:56

peyġāmber, peyġāmber 246a4=34:44

munẕīr: ḳorḳıdıcı, bīm konende 134b4=26:194

ögit birle ḳorḳıdıcı, bīm konende pend 135b5=26:208

munẕer: ḳorḳı eyleyen, bīm kerde 148b4-5=27:58

ḳorḳulu, bīm kerde 132b4=26:173

nezʿ: çıḳar-, birūn āverden 12a1=19:69

çıḳar-, birūn keşīden 121b1=26:33

ṭaşra çıḳar-, birūn āverden 173b2=28:75

münāzeʿat: ḫuṣūmet ḳıl-, ḫuṣūmet kerden 69b4=22:67

nuzūl: in-, furū āmeden 134b3=26:193
inzāl: aşaġa biribi-, furū firistāden 191a5=29:63
bir-, firistāden 56b4=22:5
biribi-, firistāden 16b2=20:2
biribi-, furū firistāden 22b5=20:53
indür-, furū āverden 225a3=33:26
indür-, furū firistāden 76b1=23:29
inzāl m.: aşaġa biribin-, furū firistāde āmeden 188a1=29:46
biribin-, furū firistāden 177a5=28:87
münzil: indürici, furū āverde 76b2=23:29
münzel: indürmeklik,furū āverdenī 76b1=23:29
tenzīl: aşaġa biribimek, furū firistāden 110b3=25:25
biribin-, firistāden 16b3=20:4
tenezzul: biribil-, furū firistāde şoden 136b5=26:222
minseʾeᵗ: ʿaṣā, ʿaṣā 239b5=34:14
neseb: neseb, neseb 85a3=23:101
neseben ve ṣihren: gelin güyegi, nesebī u ḫūsūren 114b4=25:54
nesḫ: nesḫ ḳıl-, bisturden 66b4=22:52
nesf: perākende, perāgende 31a3=20:97
perākende ḳıl-, perāgenden 31a3=20:97
savur-, perānīden 32a3=20:105
nāsik: ḥacc ḳıl-, ḥacc kerden 69b4=22:67
mensek: ḥacc maḳāmı, ḥaccgāh 69b3=22:67
ḳurban ḳılacak yir, ḳurbāngāh 62b5=22:34
nesl: daşra çıḳ-, birūn ameden 52b4=21:96
oġ(u)lan, ferzend 215a4=32:8
nisāʾ: ʿavrat, zen 226a2=33:30
nisyān: unıt-, ferāmūş kerden 86a4=23:110
unıtmaḳlıḳ ḳoy-, ferāmūş şode nehīden 35b1=20:126
unut-, ferāmūş kerden 35b1=20:126
nesiyy: unıdıcı, ferāmūş-kār 11a4=19:64
mensiyy: unıdılmış, ferāmūş şode 4a4=19:23
inşāʾ: yarat-, āferīden 82a4=23:78
yaratmaḳ, āferīden 181b5=29:20
nuşūr: nüşūr, ber engīhten 250a2=35:9
nüşūr, engīḫten 112b5=25:40
nüşūr ḳoparmaḳ, ber engīhten 106b4=25:3
ṭaġılmaḳ, engīḫten 113b5=25:47

nūşren: perākende, perāgende 113b5=25:48

intişār: ṭaġıl-, perāgenden 232b1=33:53

ṭaġılmış, perāgende 196b2=30:20

inşār: yarat-, āferīden 40b5=21:21

naṣīb: naṣīb, behre 174a5=28:77

nuṣḥ: eyü dut-, nīkū dāşten 158a3=28:12

nāṣiḥ: naṣīḥat ḳılıcı, naṣīḥat konān 160a5=28:20

naṣr: meded, naṣrī 179b3=29:10

meded ḳıl-, nuṣret kerden 48a3=21:68

meded ḳıl-, yārī kerden 77b5=23:39

meded ḳılmaḳ, yārī kerden 109b1=25:19

yārī bir-, āyārī dāden 44a3=21:39

yārī it-, nuṣret kerden 137b1=26:227

yārī ḳıl-, yārī kerden 64b3=22:40

yārī ḳılmaḳ, yārī kerden 203b2=30:47

yiŋdür-, yārī kerden 49b1=21:77

nāṣır: meded ḳılıcı, nuṣret konende 235a5=33:65

meded ḳılıcı, yārī konende 199a3=30:29

naṣīr: yārī ḳılıcı, yārī konende 182a4=29:22

yārīci, yārī konende 72b1=22:78

intiṣār: meded dile-, yārī ḫˇāsten 126b1=26:93

munteṣır: yārī ḳılınıcı, yāri kerde 175b5=28:81

neṣrānī: naṣrānī, tersā 59a2=22:17

nuṭfeʿ: nuṭfe, nuṭfe 56a3=22:5

nuṭfe suyı, āb-ı nuṭfe 73b5=23:14

püşt suyı, āb-ı püşt 73b4=23:13

nuṭḳ: söz söyle-, süḫan goften 80a5=23:62

söz söyleyici, süḫan gūy 47b3=21:63

manṭıḳ: dil, süḫan 140b1=27:16

naẓar: baḳ-, nigeristen 31a2=20:97

baḳ gör-, nigeristen 204a3=30:50

gör-, çeşm dāşten 232a5=33:53

gör-, nigeristen 194a5=30:9

nāẓır: naẓar ḳılan, nigerende 121b2=26:33

intiẓār: muntaẓır bol-, çeşm dāşten 218b5=32:30

munteẓir: muntaẓır, çeşm dārende 219a1=32:30

inẓār: vaʿde bir-, zamān dāden 218b5=32:29
vaʿde vir-, zamān dāden 44a5=21:40
munẓar: vaʿde bol-, zamān dānende 135b1=26:203
naʿlın: naʿl, naʿleyn 17b4=20:12
niʿmet: niʿmet, niʿmet 120b1=26:22
naʿīm: niʿmetlü, be-niʿmet 67b5=22:56
inʿām: bir-, niʿmet kerden 141a4=27:19
niʿmet bir-, niʿmet nihāden 9b3=19:58
niʿmet bir-, niʿmet kerden 159a5=28:17
niʿme: çün eyü, çün nīkū 190b1=29:58
yigrek, çün nīkū 72b1=22:78
neʿām: yılḳı, çehār-pāy 114a2=25:49
neʿam: evet, ārī 122a4=26:42
nefḥat: yalıw [yalıŋ], demīdenī 45a5=21:46
nefḫ: bir-, demīden 215a5=32:9
ür-, demīden 52a1=21:91
nefād: yiter, ne-resīden 212a2=31:27
nufūr: ḳaçmaḳ, gürīḫten 115b4=25:60
nefs: biri, ten 163b5=28:33
kendü, ten 218b2=32:27
kendüsi, ḫˇīş 231a2=33:50
kendüsü, ḫˇīş 118b1=26:3
kendüsüŋüz, ten-i ḫˇīş 104b2=24:61
kişi, ten 160a1=28:19
nefs, ḫˇīşten 155a5=27:92
nefs, ten 213b5=31:34
ol ten, ten 45b2=21:47
söz, güftār 21a3=20:41
ten, ten 43a4=21:35
nefş: otar-, çerānden 49b3=21:78
nefʿ: assı, sūd 29b3=20:89
assı it-, menfaʿat kerden 125a1=26:73
assı it-, sūd kerden 126a2=26:88
assı ḳıl-, menfaʿat kerden 222b3=33:16
assı ḳıl-, sūd dāşten 32b2=20:109
assı ḳıl-, sūd kerden 48a1=21:66
menfaʿat deg-, menfaʿat kerden 157b1=28:9
menfaʿat: assı, menfaʿat 62b3=22:33
assılu yir, sūdgāh 61b1=22:28
menfaʿat, menfaʿat 75a2=23:21
infāḳ: dünyāligi dir-, hezīne kerden 116b2=25:67
nafaḳa ḳıl-, hezīne kerden 169a1=28:54
ṣadaḳa eyle-, hezīne kerden 63a4=22:35

munāfiḳ: münāfıḳ, münāfıḳ 179b5=29:11

münāfıḳ er, münāfıḳ 236b1=33:73

munāfiḳat: münāfıḳ ʿavrat, münāfıḳ 236b1=33:73

nāfileʿ: artuḳ, efzūnī 48b2=21:72

istinḳāẕ: gerü al-, bāz tevānisten 71a3=22:73

nakṣ: eksimeklik, kāhīden 45a2=21:44

eksüt-, kāhīden 250b3=35:11

intiḳām: intiḳām bir-, kīne āverden 203b1=30:47

munteḳim: kīne çekici, kīne keşān 217b3=32:22

nākib: gerü dönmiş, ber gerdīde 81b5=23:74

nikāḥ: ʿavrat eylen-, be-zenī kerden 233a1=33:53

nikāḥ, zenāşūherī 103b2=24:60

nikāḥ birle al-, be-zenī kerden 88a4=24:3

nikāḥ ḳıl-, be-zenī kerden 88a3=24:3

nikāḥ ḳıl-, nikāḥī kerden 230a5=33:49

nikāḥ ḳılmaḳ, zenī şoden 95b4=24:33

inkāḥ: ʿavratlıġa al-, be-zenī kerden 95a5=24:32

ʿavratlıġa bir-, be-zenī dāden 162a1=28:27

istinkāḥ: nikāḥına güvür-, be-zenī kerden 231a3=33:50

nekīr: cezā, ʿuḳūbet 246b1=34:45

münkir bol-, gerdānīden 65a4=22:44

enker: zişt, zişt-terīn 210b1=31:19

munkir: bilmez, nā-şināḫte 81a3=23:69

münkir, nā-şināḫte 46a3=21:50

munker: münker, kār-ı bed 187b3=29:45

nā-şināḫtenī: yavuz, 70b3=22:72

yaramaz, nā-şāyeste 91b4=24:21

yavuz iş, kār-ı bed 184a1=29:29

yavuz iş, nā-şāyeste 210a1=31:17

yavuzlıḳ, nā-şāyeste 65a1=22:41

tenkīr: ḥālinden döndür-, gerdānīden ez-ḥāl 145b1-2=27:41

nākıs: aşaġa düşmiş, furū efgende bāşed 215b5=32:12

nekṣ: girü ṭart-, bāz geşten 80b5=23:66

neml: ḳarınca, mūrça 140b5=27:18

nehr: arḳ, cūy190b1=29:58

ırmaḳ, cūy 149b2=27:61

nehār: gün, rūz 68b2=22:61

gündüz, rūz 173a4=28:73

gündüzin, rūz 116a1=25:62

günin, rūz 197a4=30:23

nehy: gerü dur-, bāz pes şoden 128a2=26:116

yıġ-, bāz dāşten 210a1=31:17

yıġ-, bāz zeden 187b3=29:45

intihāʾ: gerü dön-, bāz pes şoden 7b5=19:46

gerü dur-, bāz şoden 234b1=33:60

nuhyeᵗ: uslu, ḫudāvendān-ı ḫıred 35b5=20:128

nevʾ: aġır, girān 174a2=28:76

inābeᵗ: gerü dön-, bāz gerden 209b1=31:15

munīb: gerü döndi, bāz geşte 238b4=34:9

gerü dönmiş, ber gerdīde 200a1=30:33

nār: od, āteş 17a5=20:10

nūr: nūr, nūr 98b2=24:40

aydın ḳılıcı, rūşen konende 96b2=24:35

munīr: rūşen, rūşen 57a4=22:8

yaḫdulu, rūşen 115b5=25:61

nās: ādemī, merdum 199b5=30:33

eren, merd 148b2=27:56

eren, merdum 66a4=22:49

ḫalāyıḳ, merdmān 3b5=19:21

tenāvuş: ḳaplayu ṭutmaḳ, ferā giriften 247b1=34:52

nāḳat: dişi deve, māde uştur 131a2=26:155

nevm: uyḳu, ḫˇāb 113b4=25:47

menām: uyı-, ḫˇāb kerden 197a4=30:23

neyl: bul-, yāften 225a2=33:25

deg-, resīden 63b4=22:37

ه

hāʾulāʾ: anlar, īşān 188a4=29:47

haūlāi: bu, īn 47b5=21:65

bunlar, īnān 109a1=25:17

bunlar, īşān 45a1=21:44

hātū: getür-, āverden 173b3=28:75

haẕā: biri, ān dīger 158b5=28:15

biri, īn 158b4=28:15

bu, īn 4a4=19:23

bu, vey 121b2=26:34

bunlar, ān çi 24b1=20:63

bunun [bunuŋ] bigi, īn çünīn 47b1=21:62

uşbu, īn 47b2=21:63

haẕihi: bu, īn 26a5=20:72

hākezā: böyle, hem-çünān / hem-çünīn 145b3=27:42

hāhunā: bunda, īncā 130b1=26:146

hubūt: in-, furū reften 34b4=20:123

hecr: ıraḳ ḳal-, dūr mānden 7b5=19:46

mehcūr: kesilmiş, burīde 111a4=25:30

muhācerat: hicret ḳıl-, hicret kerden 68a2=22:58

muhācir: hicret ḳılıcı, hicret kerden 183a3=29:26

muhācir, hicret kerden 92a4=24:22

muhācir, muhācir 220b2=33:6

hecr: fuḥş söyle-, fuḥş hemī goften 81a1=23:67

hedd: sınmaḳlıḳ, şikesten 15a4=19:90

tehdīm m.: vīrān ḳıl-, vīrān kerden 64b1=22:40

hüdhüd: hüdhüd, hüdhüd 141b3=27:20

hidāyeᵗ: yol bul-, rāh yāften 13a5=19:76

yol gösder-, rāh numūden 35b3=20:128

yol göster-, rāh numūden 97a2=24:35

hidāyet sebīl: kirtü yol gösterici, rāh numāy rāh-ı rāst 219b5=33:4

hudā: ṭoġru yol, rāh-ı rāst 57a4=22:8

yol göster-, rāh numāy 217b5=32:23

yol ṭoġru, rāh-ı rāst 17b3=20:10

yol, rāh 35a1=20:123

hādī: yol göster-, rāh numāy 111a5=25:31

ahdāʾ: yol bulmışıraḳ, rāh yāfte-ter 167b5=28:49

ihtidāʾ: ṭoġru yol bul-, rāh yāften 142b1=27:24

ṭoġruraḳ, rāst-ter 37b1=20:135

yol bul-, rāh yāften 247a3=34:50

yol bulmış, rāh yāfte 171b2=28:64

yola gel-, rāh yāften 214b1=32:3

yolını onġar-, rāh ferā dāşten 145b3=27:41

lā ihtidāʾ: yolı yavu ḳıl-, ne-rāh yāften 145b3=27:41

muhtedī: yol bulan, be-rāh yāfte 169a5=28:56

hediyyeᵗ: hediye, hediye 144a2=27:35

huzuv: efsūs, efsūs 112b5=25:41

efsūs ḳıl-, efsūs 207a4=31:6

peşīmānlıḳ, efsūsī 43b2=21:36

istihzāʾ: efsūs ḳıl-, efsūs kerden 118b5=26:6

efsūs ḳılıcı, efsūs konende 44b2=21:41

peşīmān bol-, efsūs kerden 44a5=21:41

hezz: depret-, cunbānīden 4b1=19:25

ihtizāz: depren-, cunbiden 56b4=22:5

heşş: yapraḳ düşür-, berg rīzānden 18b2=20:18

heżm: güzāf, güzāf 33a3=20:112

heżīm: biri birine ulaşmış, berhem nihāde 130b2=26:148

hel: dükeli/dükelü, hīç 240b2=34:17

hīç, hīç 244a2=34:33

mı/mi, hemī 158a2=28:12

helāk: helāk bol-, helāk şoden 177b2=28:88

helāk bolmaḳ, helāk şoden 147a5=27:49

ihlāk: helāk ḳıl-, helāk kerden 174b4=28:78

muhlik: helāk ḳılıcı, helāk konende 170a5=28:59

muhlek: helāk bolan, helāk kerde 79a1=23:48

helumme: gel-, āmeden 223a3=33:18

hāmid: ḳurumış, ḫuşk 56b3=22:5

hemzeᵗ: vesvese, vesvese 84b3=23:97

hems: aŋlu ün, āvāz-ı nerm 32b2=20:108

hunālik: ol kim, ān cā 221b3=33:11

hevn: a‿ğlu, āsān 116a3=25:63

heyyin: āsān, āsān 1b5=19:9

ehven: āsān, āsān 198a4=30:27

ihāneᵗ: ḫˇārlıḳ eyle-, ḫˇār kerden 59b2=22:18

mehīn: ḫˇār, süst 215a4=32:8

muhīn: ḫˇār idici, ḫˇār konende 234a1=33:57

ḫˇār ḳılıcı, ḫˇār konende 240a1=34:14

ḫˇārlıḳ birle gör-, ḫˇār kerden 207a5=31:6

muhān: ḫˇār bolmış, ḫˇār kerde 117a2=25:69

huviyy: yavuz bol-, tebāh būden 28a2=20:81

hevā: ārzū, ārzū 199a1=30:29

hevā, ārzū 113a4=25:43

nefs, hevā 18a5=20:16

heym: işle-, kerden 137a3=26:225

heyhāt: heyhāt, çūn dūrend 77b2=23:36

و

ve: andan, ve 122b1=26:44

birle, ve 162a5=28:28

daḳı, hemī 11b3=19:67

daḳı, ve 2a5=19:11

daḳı, ve ki 168a3=28:50

ikiledin, bāz 247a2=34:49

kim, ve 246a4=34:45

kim, ve hemī 181a2=29:17

kim, yā hemī 167b2=28:48

ve, ve 1a2=19:5

ve daḳı, ve 1a1=19:4

veyā, ve 232a1=33:52

ya, ve 109b1=25:19

yine, ve 23a4=20:55

ve em: veyā, ve yā 24b5=20:65

ve ammā: ve, ammā 195b3=30:16

ve-lā: daḳı, ve ne 126a3=26:88

ve lākin: lākin, ve likin 152a1=27:73

ve, ve likin 220a3=33:5

velīkin, ve likin 63b4=22:37

ve lemmā: ḳaçan kim, ve çün [ki] 184b4=29:33

vuṣḳā: berkirek, üstüvār-terīn 211a4=31:22

mīṣāḳ: ʿahd, ʿahd 221a1=33:7

ḫaber, peymān 220b4=33:7

vaṣen: but, tendīs 182b5=29:25

vucūb: yire düş-, ber zemīn üftāden 63b1=22:36

vucd: bul-, yāften 17b2=20:10

vech: dīdār, dīdār 177b2=28:88

ḫoşnūdlıḳ, ḫoşnūdī 201b1=30:39

yüz, rūy 211a3=31:22

yüz, vech 154b5=27:90

vecīh: ḥürmetlü, bā-āb rūy 235b5=33:69

teveccüh: yüz dut-, rūy ferā nihāden 160b2=28:22

vacel: ḳorḳ-, tersīden 63a2=22:35

vecil: ḳorḳulu, tersā 80a3=23:60

vāḥid: bir, yegāne 52a3=21:92

bir, yek 188a2=29:46

bir nese, yek çīz 246b1=34:46

biregü, yegāne 63a1=22:34

yegāne, yegāne 79b1=23:52

vāḥideten: bir kez, yek bār 111b2=25:32

vaḥy: buyruḳ, vaḥy 33b2=20:114

Ḳurʾān, Ḳurʾān 45a4=21:45

vaḥy, vaḥy 76a1=23:27

īḥāʾ: kıġır-, vaḥy kerden 2a4=19:11

vaḥy, vaḥy 20a3=20:38

vaḥy ḳıl-, peyġām dāden 27a2=20:77

vaḥy ḳıl-, vaḥy kerden 156b4=28:7

īḥāʾ m.: vaḥy ḳılın-, vaḥy kerde āmeden 38b5=21:7

vudd: dile-, ḫˇāsten 223b5=33:20

vudd: dost, dōst 15b5=19:96

mevaddeᵗ: dostlıḳ, dōstī 182b5=29:25

vadᶜ: ḳo-, hişten 230a3=33:48

vadḳ: yaġmur, bārān 99a3=24:43

vādī: dere, rūd 140b5=27:18

dere, vādī 17b4=20:12

virṣ: artur-, mīrāṣ dāden 14a1=19:80

mīrāṣ al-, mīrāṣ ber dāşten 6b5=19:40

mīrāṣ bul-, mīrāṣ yāften 73b2=23:11

mīrāṣ ilet-, mīrāṣ ber dāşten 1a4=19:6

vāriṣ: mīrāṣ alıcı, mīrāṣ ber 170a2=28:58

mīrāṣ ileten, mīrāṣ ber 125b5=26:85

mīrāṣ iletici, mīrāṣ ber 51b3=21:89

mīrāṣ iletici, mīrāṣ yāfte 73b1=23:10

īrāṣ: mīrāṣ bir-, mīrāṣ dāden 225b1=33:27

mīrāṣ ilet-, mīrāṣ dāden 11a1=19:63

vurūd: gir-, ender ameden 160b4=28:23

gir-, ender şoden 53a3=21:98

vird: yirine ilet-, bāz borden 14b4=19:86

varaḳ: yapraḳ, berg 34b2=20:121

verāʾ: ard, pes 232b4=33:53

ayruḳ, pes 73a4=23:7
soḳra [soŋra], pes 1a3=19:5
vizr: aġır nesene, girān 29a3=20:87
yazuḳ, günāh 31b3=20:100
vezīr: vezīr, vezīr 19b2=20:29
īzāʿ: tevfiḳ bir-, tevfiḳ dāden 141a4=27:19
yıġ-, bāz dāşten 153b2=27:83
vezn: dir-, bāz giriften 140b4=27:17
ṭart-, sencīden 133b1=26:182
mīzān: terāzū, terāzū 45b1=21:47
seʿat: kiŋ̑g, ferāḫ 31a4=20:98
niʿmet çoġı, ferāḫet 92a2=24:22
vusʿ: götür-, tevānisten 80a5=23:62
vāsiʿ: kiŋ̑g, ferāḫ 190a2=29:56
el-vāsiʿ: çoḳ ʿaṭālu, ferāḫ ʿaṭā 95b2=24:32
vesveseʿ: vesvese ḳıl-, vesvese kerden 34a4=20:120
vaṣf: di-, goften 84a2=23:91
eyit-, goften 40b1=21:18
vaṣf eyle-, goften 55a1=21:112
vaṣf ḳıl-, goften 41a2=21:22
vaṣl: ir-, resīden 164a5=28:35
tevṣīl: degür-, peyvesten 168a5=28:51
īṣā': vaṣīyet ḳıl-, vaṣīyet kerden 5b2=19:31
vażʿ: buraḳ-, nihāden 103b3=24:60
ḳoy-, nihāden 45b1=21:47
oġlan eyle-, nihāden 250b2=35:11
vaṭ': ayaḳa ṭut-, be-pāy supurden 225b2=33:27
vaṭar: ṭalāḳ bir-, ṭalāḳ dāden 228b1-3=33:37
ṭoy-, sīr şoden 228b3=33:37
vaʿd: vaʿd ḳıl-, vaʿde kerden 221b5=33:12
vaʿde, vaʿde 242b4=34:29
vaʿde eyle-, vaʿde kerden 54b3=21:109
vaʿde ḳıl-, vaʿde kerden 224a5=33:22
vaʿde ḳılın-, vaʿde kerden 135b3=26:206
vaʿde ḳılınmış, vaʿde kerde 53b5=21:103
mīʿād: vaʿde yiri, vaʿdegāh 242b5=34:30
mevʿid: vaʿde, vaʿde 23b4=20:58
vaʿde ḳıl-, vaʿdegāh 23b5=20:59
vaʿdegāh, vaʿdegāh 31a1=20:97
vaʿīd: ḳorḳu, bīm 33a4=20:113
vaʿẓ: ögüt bir-, pend dāden 208b4=31:13
yādigār bol-, yād kārī 16b3=20:3
vāʿiẓ: ögit biren, pende dehende 129b3=26:136

mevʿ iẓat: ögit, pend 96b1=24:34

vāfid: bölük bölük, gürūh gürūh 14b3=19:85

īfāʾ: bir-, ġanīmet dāden 230b5=33:50

tamām ḳıl-, tamām kerden 61b4=22:29

tevfiyeᵗ: tamām ḳıl-, tamām kerden 92b5=24:25

ṭoġru ḳıl-, vefā kerden 133a5=26:181

tevaffī: cān al-, cān ber giriften 215b3=32:11

öl-, murde 56b1=22:5

mīḳāt: vaʿde ḳılmışlar, vaʿde konende 121b5=26:38

īḳād: çıḳar-, ber āverden 165a2=28:38

yandur-, efruḫten 96b5=24:35

vaḳr: saġırlıḳ, kerānī 207b2=31:7

vuḳūʿ: düş-, üftāden 153a3=27:82

mevḳūf: mevḳūf bol-, bāz dāşte būden 243a3=34:31

teḳvā: perhīzkārlıḳ, perhīzkārī 63b4=22:37

teḳiyy: perhīzkār, perhīzkār 3a5=19:18

perhīzlü, perhīzkār 2b2=19:13

ittiḳāʾ: ḳorḳ-, tersīden 219a3=33:1

perhīz ḳıl-, perhīz 33a4=20:113

perhīz ḳıl-, perhīzīden 101a1=24:52

perhīzkār, perhīzkār 148a1=27:53

saḳınur bol-, perhīz kerden 12a5=19:72

saḳlan-, perhīzden 79b1=23:52

mutteḳī: mutteḳī, perhīzkār 14b2=19:85

perhīzlü, perhīzkār 16a1=19:97

ṣāliḥ, perhīzkār 45b5=21:48

tevakkuʾ: tekye it-, tekye kerden 18b2=20:18

vekz: çapla vur-, dest zeden 159a1=28:15

vekīl: saḳlayıcı, nigāhbān 162b1=28:28

saḳlayıcı, vekīl 219b1=33:3

tevkīl m.: üstüne ḳo-, gümāşte āmeden 215b4=32:11

tevekkül: tevekkül it-, tevekkül kerden 190b3=29:59

tevekkül ḳıl-, tevekkül kerden 230a4=33:48

vulūc: gir-, ender ameden 237a1=34:2

īlāc: güvür-, ender āverden 68b2=22:61

vilādeᵗ: ṭoġ-, zāden 2b4=19:15

veled: ʿıyāl, ferzend 213a5=31:33

oġ(u)lan, ferzend 6a2=19:35

oġullıḳ, ferzend 157b2=28:9

vālid: ata, peder 213a5=31:33

vālidān: ata ve ana, māder u peder 179a1=29:8

vālideyn: ana ata, māder u peder 141a5=27:19

vālideʿ: ana, māder 5b3=19:32

velīd: ḫurd oġlan, kūdek ḫurd 120a1=26:18

veliyy: çalap, ḫudāvend 182a4=29:22

dōst, dōst 223a2=33:17

dōst, yārān 220b2=33:6

iş, yār 7b4=19:45

meded ḳılıcı, nuṣret konende 223a2=33:17

tan͡ġrı, ḫudāvend 109a3=25:18

evlā: lāyıḳ, sezāvār-ter 12a3=19:70

lāyıḳraḳ, sezāvār-ter 220a4=33:6

mevlā: çalap, ḫudāvend 72b1=22:78

mevlā, ḫudāvend 58a4=22:13

mevlā, mevlā 220a2=33:5

mevālī: mīrāṣ almışlar, mīrāṣ ber/ān 1a2=19:5

tevallī: dostlıḳ dut-, dōstī gerdīden 55b5=22:4

dön-, ber gerdānīden 47a1=21:57

dön-, ber gerden 153a1=27:80

dön-, ber gerdīden 24a1=20:60

dönmiş bol-, ber gerdīd būden 101a5=24:54

gerü dön-, bāz gerdīden 143a2=27:28

gerü dön-, ber gerden 222b2=33:15

gerü dön-, ber gerdīden 207a5=31:7

veny: süst bol-, süst şoden 21a4=20:42

vehb: baġışla-, baḫşīden 231a2=33:50

baġışla-, dāden 8a5=19:49

bir-, baḫşīden 1a4=19:5

bir-, dāden 3b1=19:19

vehn: żaʿīflıḳ, süstī 209a1=31:14

evhen: süst, süst-terīn 187a1=29:41

vey: vāy, vāy 6b1=19:37

vāy, vey 176a1=28:82

veyl: vāy, vāy 53a1=21:97

ی

yā: iy, yā 1b1=19:7

ya, e 37a1=20:133

yā, yā 28a5=20:84

yā eyyuhā: iy, yā 95a4=24:31

yā vayletā: iy vāy, yā vāy 39b5=21:14

vāy, yā vāy 111a1=25:28

ye’s: nevmīd bol-, nevmīd şoden 182a5=29:23

yebes: ḳuru, ḫuşkī 27a4=20:77

yed: el, dest 19a1=20:22

yesīr: āsān, āsān 70a4=22:70

azçuḳ, endekī 222b1=33:14

yesīran: āsān, āsān 113b3=25:46

teysīr: āsān ḳıl-, āsān kerden 16a1=19:97

yaḳīn: şeksüz, bī-gümān 138a2=27:3

yaḳīn, üstüvār 142a2=27:22

īḳān: yaḳīn bolan, yaḳīn būde 206b5=31:4

yaḳīn bolmaduḳ, ne-yaḳīn şode 153a5=27:82

yaḳīnleri yoḳ, ne-yaḳīn dārende 206a5=30:60

mūḳin: şeklü degül, bī-gümān 120b4=26:24

yaḳīn olmış, yaḳīn şode 216a1=32:12

istiḳān: bil-, be-dürüst dāşten 140a1=27:14

yemm: deñgiz, deryā 20a4=20:39

yemīn: and, sevgend 101a2=24:53

el, dest 233b1=33:55

saġ el, dest-i rāst 188b1=29:48

saġ yan, dest-i rāst 9a1=19:52

yemīn, dest 232a3=33:52

eymen: saġ köşe, dest-i rāst 27b4=20:80

yahudiyy: cuḥūd, cuḥūd 59a1=22:17

yevm: bir gün, rūzī 66a1=22:47

bu gün, imrūz 205b4=30:57

gün, rūz 240b5=34:18

ol gün, ān ki 2b4=19:15

ol gün, rūzī 202b1=30:43

yevmu’l-āḫir: ḳıyāmet güni, rūz-ı bāz pişīn 224a3=33:21

soḳ gün, rūz-ı bāz pes 88a1=24:2

yevmü’l-baʿṣ: ḳıyāmet güni, rūz-ı rüsteḫīz 205b3=30:56

yevmu’l-ḥasreᵗ: ḥasret güni, rūz-ı bīmār 6b4=19:39

yevmuᵓd-dīn: ḳıyāmet güni, rūz-ı rüsteḫīz 125b3=26:82

yevmu’l-ḳıyāme: ḳıyāmet güni, rūz-ı ḳıyāmet 180a5=29:13

el-yevm: bu gün, imrūz 4b5=19:26

yevme’iẕin: ḳıyāmet güni, ān rūz 154b4=27:89

ol gün, ān ki 110b3=25:26

FARSÇA DİZİN

A (ع ,آ ,ا)

āb: su, māʾ 23a1=20:53

āb ber āmeden: su çıḳ-, fevr 76a1=23:27

āb dāden: su bir-, isḳāʾ 161a3=28:24

su bir-, seḳy 125a5=26:79

āb-ı germ: ḥamīm suyı, ḥamīm 60a1=22:19

āb-ı nuṭfe: nuṭfe suyı, nuṭfe 73b5=23:14

āb-ı püşt: püşt suyı, nuṭfeᵗ 73b4=23:13

āb-ı seyl: sīl suyı, seyl 240a5=34:16

ābādān kerden: ʿimāret ḳıl-, ʿamr 194b2=30:9

ābgīne: sırça, ḳārurat 146a4=27:44

şīşe, zucāceᵗ 96b4=24:35

āʿcemī: āʿcemī, āʿcemiyy 135a2=26:198

ʿāciz: ʿāciz, muʿciz 102a5=24:57

ʿāciz konān: ʿāciz eyle-, muʿāciz 237b4=34:5

ʿāciz ḳılıcı, muʿciz 182a2=29:22

ʿāciz konende: ʿācizlıḳ, muʿciz 245a1=34:38

ʿādet: ʿādet, sīreᵗ 18b5=20:21

āferīden: ilkden yarat-, bedʾ 215a3=32:7

ḳıl-, ḫalḳ 73b5=23:14

yaradıl-, ḫalḳ 212a3=31:28

yarat-, bedʾ 54a1=21:104

yarat-, faṭr 199a4=30:30

yarat-, ḫalḳ 2a1=19:9

yarat-, inşāʾ 82a4=23:78

yarat-, inşār 40b5=21:21

yarat-, ẕerʾ 82b1=23:79

yaratmaḳ, ḫalḳ 129b4=26:137

yaratmaḳ, inşāʾ 181b5=29:20

yaratmaḳlıḳ, ḫalḳ 54a1=21:104

āferīde āmeden: yaradıl-, ḫalḳ 106b2=25:3

āferīdekār: yaradıcı, fāṭır 248a2=35:1

yaradıcı, ḫāliḳ 248b3=35:3

āferīdenī: yaradılış, ḫalḳ 74a2=23:14

āferīnende: yaradıcı, ḫāliḳ 74a3=23:14

āferīniş: yaradıl-, ḫalḳ 215b2=32:10

yaradılmış, ḫalḳ 238a4=34:7

yaratmaḳ, ḫalḳ 248a4=35:1

āftāb: gün, şems 36a3=20:130

güneş, şems 142a5=27:24

āftāb bāşed: güney, şarḳ 96b5=24:35

āftāb furū şode: gün batar, ġarb 166a5=28:44

āftābgāh: güneşdin yanġa, şarḳıyyen 3a2=19:16

ʿafv kerden: ʿafv ḳıl-, ʿafv 92a4=24:22

āgāh: āgāh, ḫabīr 94a3=24:30

bilici, el-ḫabīr 69a2=22:63

bilür, ḫabīr 101a4=24:53

ḫaber, ḫaber 162b5=28:29

ḫabīr, ḫabīr 227a3=33:34

āgāh kerden: bildür-, inbāʾ 105b5=24:64

bildür-, īẕān 54b2=21:109

ḫaber ḳıl-, inbāʾ 179a3=29:8

āġāz kerden: āġāz it-, bedʾ 181b4=29:20

başla-, ibdāʾ 181b2=29:19

āhen: demür, ḥadīd 60a2=22:21

ʿahd: ʿahd, ʿahd 14b5=19:87

ʿahd, mīṣāḳ 221a1=33:7

ʿahd kerden: ʿahd ḳıl-, ʿahd 33b3=20:115

āl: ehl, āl 239b2=34:13

ʿalāmet: ʿalāmet, āyet 180b4=29:15

Allāh: Çalap, Allāh 105b5=24:64

Ḫudāy, Rabb 159a5=28:17

ʿam: ata ḳarındaşı, ʿamm 230b5=33:50

āmede: gelmiş, meʾtiyy 10b4=19:61

āmeden: ardınca gel-, ittibāʿ 27a4=20:78

bar-, intibāẕ 4a2=19:22

bar-, ityān 148a3=27:55

bar-, mecīʾ 164b1=28:36

belür-, ityān 37a1=20:133

gel-, helumme 223a3=33:18

gel-, ḥulūl 28a1=20:81

gel-, ityān 4b5=19:27

gel-, mecīʾ 247a1=34:49

gel-, misās 31a1=20:97

gel-, teʿālev 225b4=33:28

geldük, - 184b5=29:33

ḳop-, ityān 57a2=22:7

ṭoġum, ṭulūʿ 36a3=20:130

āmin: īmin, āmin 169b2=28:57

ʿamm: ʿamm, ʿamm 104a4=24:61

ammā: meger, fe emmā 195b2=30:15

ve, ve ammā 195b3=30:16

ʿammet: ʿammati, ʿammeᵗ 104a4=24:61

ʿamūd: ʿamūd, miḳmaʿaᵗ 60a2=22:21

āmuḫten: ögret-, taʿlīm 122b5=26:49

āmurzīden: bağışla-, ġufrān 26a5=20:73

yarlıġa-, ġufrān 159a4=28:16

āmurziş: maġfiret, maġfireᵗ 93a3=24:26

yarlıġamaḳ, maġfireᵗ 237b3=34:4

yarlıġanmaḳ, maġfireᵗ 66a5=22:50

āmurziş ḫˇāsten: yarlıġamaḳ dile-, istiġfār 105a4=24:62

yarlıġanmaḳ dile-, istiġfār 8a1=19:47

āmurzkār: ʿafv ḳılıcı, ġafūr 220a4=33:5
ġafūr, el-ġafūr 96a4=24:33
yarlıġayıcı, ġaffār 28a2=20:82
yarlıġayıcı, el-ġafūr 139b1=27:11
yarlıḳayıcı, el-ġafūr 68b2=22:60
āmūzānīden: ögret-, taʿlīm 25b4=20:71
ān: anlar, hiye 65a5=22:45
anlar, huve 135a3=26:200
anlar, men 10a1=19:58
bu, ẕālike 5b5=19:34
bunlar, huve 25a2=20:66
bunlar, ẕālike 73a4=23:7
kim, men 64b3=22:40
ol iki, fe ẕānike 163b3=28:32
ol, -hum 64a3=22:39
ol, huve / hiye1b5=19:9
ol, ẕālike / ẕāliküm 57b2=22:10
ol, tilke 147b4=27:52
ān bāşed: eyle bola kim, le 191b4=29:64
ān cā: ol, şemme 124a4=26:64
ol kim, hunālik 221b3=33:11
ān cehān: āḫiret güni, āḫiret 195b4=30:16
ol cihān, āḫiret 138a3=27:4
āḫiret, āḫiret 35b3=20:127
ān çi: anun [anuŋ] üçün, mā 40b1=21:18
bunlar, haẕā 24b1=20:63
bunlar, mā 31b1=20:99
daḳı, - 8a2=19:48
eyle kim, mā 135b4=26:207
ne kim, mā 17a1=20:6
ol, mā 13a2=19:75
ol kim, elletī 187b5=29:46
ol kim, ellezī 188a1=29:46
ol kim, mā 7a5=19:43
ol kim, men 6b5=19:40
ol ne kim, mā 218a3=32:25
ol nesene kim, mā 70a2=22:69
ol ḳadar kim, - 80a5=23:62
üçün, li 161b1=28:24
ān dīger: biri, haẕā 158b5=28:15
ān hengām: ol vaḳt, iẕen 222b4=33:16
ān her du: ol iki, humā 40a3=21:16
ān kes: ol kimerse, men 22a3=20:48
ol kişi, men 22a2=20:47
ān kes/hā ki: ol kişi/ler kim, ellezī 66a4=22:50
ol kişi/ler kim, men 170b3=28:61
ol kim, ellezi 159b2=28:18
ol kim, ellezīne 60b3=22:24
ol kim, men 216b5=32:18

ān keshā: anlar, elleẕīne 12b2=19:73
ān ki: andan, [fe] iẕā 52b5=21:97
andan, fe 121b1=26:32
andan, iẕ 39b3=21:12
andan, iẕen 188b1=29:48
andan soḳra [soŋra] kim, iẕā 151a1=27:67
andan sowra [soŋra], iẕā 192a2=29:65
eyle kim, ke 139a3=27:10
kim, elleẕī 31a2=20:97
kim, iẕ 243a3=34:31
ol anlar, men 124a5=26:65
ol kim, ellāī 219b3=33:4
ol kim, ellezī 22a5=20:50
ol kim, elleẕīne 173b2=28:74
ol kim, elletī/ellātī 245b4=34:42
ol kim, iẕā 198a1=30:25
ol kim, men 24a4=20:61
ol kim, ẕālike 68b2=22:61
ol kimerse kim, men 33a1=20:111
ol vaḳt, iẕā 108a4=25:12
ol vaḳtın kim, iẕā 11b2=19:66
ol vaḳtın kim, iẕen 120a4=26:20
ol, men 108a3=25:11
şöyle kim, elleẕī 217a5=32:20
ān rūz: ḳıyāmet güni, yevme'iẕin 154b4=27:89
ol gün, yevm 2b4=19:15
ol gün, yevmeʾiẕin 110b3=25:26
ān sāʿat: ol sāʿat, sāʿat 242b5=34:30
ān vaḳt ki: ol vaḳt kim, ḥīne 102b4=24:58
ānān ki: ol kim, elletī 103b1=24:60
ol kim, elleẕīne 77a1=23:33
ānki ki: ol vaḳtın kim, iẕen 83b5=23:91
ḳaçan kim, iẕ 32a1=20:104
ol vaḳtın kim, ḥīne 113a3=25:42
ʿankebūt: örümcük, ʿankebūt 186b5=29:41
ārām giriften: diŋlen-, - 93b5=24:29
ārāmgāh: ārām maḳāmı, subāt 113b4=25:47
diŋ̂lenecek, meḳīl 110b2=25:24
yir, musteḳarr 116b1=25:66
ārāmgāh sāḫten: diŋ̂lenecek eyle-, mehd 202b4=30:44
ārāmīden: āsāyiş bul-, sukūn 173a2=28:72
āsāyiş dut-, sukūn 173a4=28:73
diŋlen-, iṭmiʾnān 57b4=22:11
diŋlen-, sukūn 154a1=27:86
ḳarār dut-, sukūn 196b4=30:21

ārāmīde: ārām dutan, muḫbit 63a2=22:34

deprenmez, sākin 113b2=25:45

ārāsten: beze-, tezyīn 185b5=29:38

ārāyiş: ārāyiş, zīnet 225b4=33:28

bezek, zīnet 29a4=20:87

āsāyiş, zīnet 23b5=20:59

görk, zehrat 36b1=20:131

ziynet, zīnet 103b3=24:60

ārī: evet, belā 237a4=34:3

evet, neʿam 122a4=26:42

ʿarş: ʿarş, ʿarş 16b5=20:5

ʿarża kerden: ʿarż ḳıl-, ʿarż 236a3=33:72

ārzū: ārzū, hevā 199a1=30:29

hevā, hevā 113a4=25:43

nefs ārzūsı, şehvet 10a4=19:59

ārzū kerden: ārzū et-, temennī 176a1=28:82

ārzū ḳıl-, iştihāʾ 53b2=21:102

ārzū konende: ārzū, iştihāʾ 247b3=34:54

ʿaṣā: ʿaṣā, ʿaṣā 18b1=20:18

ʿaṣā, minseʾet 239b5=34:14

āsān: a͡nglu, hevn 116a3=25:63

āsān, ehven 198a4=30:27

āsān, heyyin 1b5=19:9

āsān, yesīr 70a4=22:70

āsān, yesīran 113b3=25:46

āsān kerden: āsān ḳıl-, teysīr 16a1=19:97

aṣl: aṣl, ümm 170a4=28:59

āsmān: gök, semāʾ 214b5=32:5

gök, ṭarīḳat 74a5=23:17

āsmāne: saḳf, seḳf 65b1=22:45

āsmānī: örtü, seḳf 42b5=21:32

āşāmīden: iç-, şurb 4b3=19:26

āşkārā: āşkāre, şehādet 215a2=32:6

āşkār, ẓāhir 210b4=31:20

āşkārā būden: āşkārā bol-, ẓuhūr 94b1=24:31

āşkārā ḳıl-, cehr 17a2=20:7

āşkārā kerden: āşkārā ḳıl-, iʿlān 172a4=28:69

āşkārā ḳıl-, ibdāʾ 228a5=33:37

āşkārā şoden: āşkārā bol-, ẓuhūr 201b5=30:41

āşkāre: āşkāre, ẓāhir 193b4=30:7

āşkāre, şehādet 84a3=23:92

āşkāre kerden: āşkāre ḳıl-, ibdāʾ 94a1=24:29

āşkāre ḳıl-, iʿlān 142b4=27:25

āteş: od, nār 17a5=20:10

od, saʿīr 249a4=35:6

ot, saʿīr 108a4=25:11

āteş-i sūzān: göyündüren od, saʿīr 239a5=34:12

āvāz: āvāz, ḥāṣib 186b1=29:40

āvāz, ḫuvār 29b1=20:88

āvāz, rikz 16a4=19:98

āvāz, ṣayḥat 186b2=29:40

ün, ṣavt 210b1=31:19

ün, ṣayḥat 78a1=23:41

ün, ḥasīs 53b2=21:102

āvāz dāde şoden: nidā ḳıl-, münādāt 17b3=20:11

āvāz dāden: kıġır-, nidāʾ 138b4=27:8

nidā ḳıl-, münādāt 4a4=19:24

ün gel-, münādāt 163a1=28:30

āvāze dāden: oḳı-, teʾẕīn 61a4=22:27

āvāz-ı nerm: aŋlu ün, hems 32b2=20:108

āver dāşten: inan-, īmān 25b3=20:71

āverden: getür-, hātū 173b3=28:75

getür-, ityān bi 162b4=28:29

getür-, īvāʾ 79a3=23:50

getür-, mecīʾ 5a1=19:27

ʿavret: ʿavret, ʿavret 102b5=24:58

ten, sevʾet 34b1=20:121

ay: imdi, e 38b3=21:6

āyārī dāden: yārī bir-, naṣr 44a3=21:39

āyet: āyet, āyet 2a2=19:10

ḥüccet, āyet 197a4=30:23

ḥüccet, beyyinet 186a3=29:39

ʿaẕāb: ʿaẕāb, ʿaẕāb 7b3=19:45

ʿaẕāb, recf 185b3=29:37

ʿaẕāb, ricz 185a3=29:34

ʿaẕāb kerde: ʿaẕāb eylenmiş, muʿaẕẕeb 129b4=26:138

ʿaẕāb gören, muʿaẕẕeb 136a4=26:213

ʿaẕāb ḳılası, muʿaẕẕeb 244a5=34:35

ʿaẕāb kerden: ʿaẕāb bir-, ʿaẕāb 182a1=29:21

ʿaẕāb ḳıl-, ʿaẕāb 141b4=27:21

ʿaẕāb ḳıl-, taʿẕīb 22a1=20:47

ʿaẕāb mānende: ʿaẕābda ḳalan, ġābir 148b3=27:57

āzār: āzār, eẕā 230a4=33:48

ʿazīz-ter: ʿazīz, ʿazīz 144a1=27:34

āzmāyende: sınayıcı, el-mubtelī 76b3=23:30

āzmāyiş: fitne, fitnet 67a1=22:53

sınamaḳlıḳ, fitnet 43a5=21:35

āzmūde kerden: sına-, belāʾ 43a5=21:35

sına-, futūn 178a1=29:3

sına-, ibtilāʾ 221b3=33:11

sınamaḳlıḳ, imlāʾ 65a4=22:44

āzmūden: sına-, belāʾ 145a4=27:40

sına-, futūn 28b1=20:85

sınamaḳlıḳ, futūn 21a1=20:40

ʿAzrāyil: ʿAzrāil, melekü'l-mevt 215b3=32:11

B (ب)

bā: ayruḳ, meʿa 116b4=25:68

bā-āb rūy: ḥürmetlü, vecīh 235b5=33:69

bā-ḥikmet: ḥakīm, el-ḥakīm 219a4=33:1

bā-ḥikmet: ḥikmetlü, ḥakīm 139a2=27:9

bāb: ḳapu, - 160b4=28:23

bād: yil, rīḥ 249b5=35:9

yil, rūḥ 52a2=21:91

baḫīl: baḫīl, şaḥīḥ 223a4=33:19

baḫīlī kerden: baḫillıḳ it-, ḳatr 116b2=25:67

baḫşāyende: bağışlayıcı, er-rāḥim 69b2=22:65

ġafūr, er-raḥīm 131b2=26:159

raḥīm, er-raḥīm 130a2=26:140

yarlıġayıcı, er-raḥīm 134b2=26:191

bağışlayıcı, erḥam 50b3=21:83

raḥīm, raḥīm 229b3=33:43

baḫşāyiş: baḫşāyiş, raḥmet 200a2=30:33

raḥmet, raḥmet 206b3=31:3

baḫşīden: bağışla-, vehb 231a2=33:50

bir-, vehb 1a4=19:5

baḫşīş: baḫşīş, raḥmet 3b5=19:21

baḫşūden: bağışlama, raḥmet 86a3=23:109

raḥmet ḳıl-, raḥmet 146b5=27:46

bāḳī: bāḳī, bāḳī 26a2=20:71

bāḳī-ter: bāḳīraḳ, ebḳā 36b2=20:131

bāl: ḳanad, cenāḥ 248a3=35:1

ḳanat, cenāḥ 163b2=28:32

bālā: yüksek, rīʿ 129a2=26:128

bāmdād: irte, bukreten 2a5=19:11

irte, ġuduvv 97a5=24:36

bāmdād kerden: ṣubḥ ḳıl-, işbāḥ 196a1=30:17

irteye degin bol-, işbāḥ 159b1=28:18

bār: kez, merret 20a2=20:37

yük, ḥaml 55b1=22:2

bār ber gīriften: ḥāmile bol-, ḥaml 250b2=35:11

yük götür-, ḥaml 4a1=19:22

bārān: yaġmur, ʿarīm 240a5=34:16

yaġmur, ġayş 213b4=31:34

yaġmur, maṭar 148b4=27:58

yaġmur, raḥmet 114a1=25:48

yaġmur, vadḳ 99a3=24:43

bārān kerden: yaġ-, imṭār 112b3=25:40

bārānīden: yaġdur-, imṭār 132b3=26:173

bārīk miyān: ince billü, żāmir 61a5=22:27

bārīkdān: laṭīf, laṭīf 227a3=33:34

bāşīden: dur-, muḳş 17b1=20:10

bāṭıl: bāṭıl, bāṭıl 247a2=34:49

bāvdārī: rabvet deresi, rabvet 79a3=23:50
bāviḫtenī: lāzım, lizām 36a2=20:129
bāyed ki: gerek kim, fe 103a4=24:59
bāz: ikiledin, ve 247a2=34:49
yine, fe 25a3=20:67
yine, necvā 24a5=20:62
bāz āmeden: bol-, - 239a3=34:12
gerü baḳ-, irtidād 145a3=27:40
gerü gel-, iʿādeᵗ 247a2=34:49
bāz āverden: gerü getür-, redd 157a2=28:7
bāz burden: gerü ilet-, ṣadd 245b5=34:43
yirine ilet-, vird 14b4=19:86
bāz custen: isde-, faḳd 141b2=27:20
bāz dāden: gerü bir-, redd 158a3=28:13
yıġ-, defᵏ 84b1=23:96
bāz dāşte: ḥicāb bolmış, meḥcūr 110a4=25:22
yıġılmış, meḥcūr 114b3=25:53
bāz dāşte āmeden: yıġılın-, ḥivel 247b3=34:54
bāz dāşte būden: mevḳūf bol-, mevḳūf 243a3=34:31
bāz dāşte ḫˇāsten: sıġın-, ʿavẕ 84b3=23:97
bāz dāşten: buraḳ-, derʾ 168b5=28:54
defᵏ ḳıl-, mudāfaʿat 64a1=22:38
dut-, imsāk 69a5=22:65
ḥicāb bol-, ḥicr 110a4=25:22
sıġın-, ʿavẕ 3a4=19:18
yıġ-, menʿ 30a3=20:92
yıġ-, ṣadd 243b2=34:32
yıġ-, īzāʿ 153b2=27:83
yıġ-, nehy 210a1=31:17
yıġmaḳ, defᵏ 64b1=22:40
bāz gerdānīden: döndür-, recʿ 215b4=32:11
dönip gelmek, rucūʿ 86b5=23:115
gerü dön-, recʿ 217b2=32:21
gerü döndür-, iʿādeᵗ 217a4=32:20
gerü döndür-, iʿādeᵗ 18b5=20:21
gerü döndür-, recʿ 84b5=23:99
gerü döndür-, redd 176b5=28:85
redd ḳıl-, redd 225a1=33:25
bāz gerden: dön-, teḳallub 137b2=26:227
gerü bar-, recʿ 195a3=30:11
gerü dön-, inābeᵗ 209b1=31:15
gerü döndür-, ḳalb m. 182a2=29:21
bāz gerdīde: dönen, munḳalib 123a3=26:50

bāz gerdīden: dön-, rucūʿ 80a3=23:60

gerü dön-, rucūʿ 144a5=27:37

gerü gel-, rucūʿ 30a2=20:91

gerü dön-, inḳılāb 57b5=22:11

gerü dön-, tevallī 143a2=27:28

bāz geşt: barmaḳ, recʿ 172b1=28:70

dönecek, merciʿ 209b1=31:15

yön, recʿ 249a1=35:4

bāz geşte: gerü döndi, munīb 238b4=34:9

bāz geşten: dön-, rucūʿ 211b1=31:23

dönmek, recʿ 71b3=22:76

gelmek, merciʿ 179a3=29:8

gerü bar-, - 127a1=26:102

gerü barmaḳ, meṣīr 99a1=24:42

gerü barmaḳ, ḥaşr 82b1=23:79

gerü dön-, rucūʿ 177b2=28:88

gerü döniş, meṣīr 66a3=22:48

gerü dönmek, meradd 13b2=19:76

gerü dönmek, recʿ 7a1=19:40

girü ṭart-, nekṣ 80b5=23:66

soḳı [soŋı] gelmek, meṣīr 209a3=31:14

bāz giriften: dir-, vezn 140b4=27:17

dut-, ircāʾ 231b1=33:51

dut-, ircāʾ 121b4=26:36

yana dut-, īvāʾ 231b2=33:51

yıġ-, imsāk 248b1=35:2

yıġ-, iʾtilāʾ 92a2=24:22

bāz helīden: ḳop-, redd 56b2=22:5

bāz hilden: gerü ḳo-, recʿ 216a1=32:12

bāz istāden: gerü dur-, ẓall 31a2=20:97

gerü dur-, taʿḳīb 163a5=28:31

bāz kerden: oyın eyle-, lāʿibīn 46b3=21:55

bāz mānden: ḳal-, tedāruk 150b4=27:66

bāz nigeristen: görü baḳ-, taʿḳīb 139a4=27:10

bāz pes: yön girü, mudbir 139a4=27:10

bāz pes şoden: gerü bol-, istiʾẖār 242b5=34:30

gerü dön-, intihāʾ 7b5=19:46

gerü dur-, nehy 128a2=26:116

sowa [soŋa] ḳal-, istiʾẖār 78a4=23:43

bāz pesīn: soḳ [soŋ], āẖīr 88a1=24:2

bāz şoden: gerü dur-, intihāʾ 234b1=33:60

bāz tevānisten: gerü al-, istinḳāẕ 71a3=22:73

bāz zeden: yıġ-, nehy 187b3=29:45

bāzār: bāzār, sūḳ 109b3=25:20

baʿżı: bir nice, baʿż 135a2=26:198
bāzī: oyın, leʿib 191b3=29:64
oyıncaḳ, ʿabeş 86b5=23:115
bāzī hemī kerden: oyna-, ʿabeş 129a2=26:128
bāzī kerden: oyna-, leʿib 38a1=21:2
bāzī konān kerden: oynayu, lāʿibīn 40a3=21:16
bāzī meşġūl est: oyına meşġūl bol-, el-lāhī 38a1=21:3
bāzirgānī: bāzirgānlıḳ, ticāreᵗ 97b1=24:37
bāzū: bāzū, ezr 19b3=20:31
bāzū, ʿażūd 164a4=28:35
be-: bile, meʿa 21b3=20:46
bile, bi- 14a3=19:82
birle, bi- 2b1=19:12
birle, le- 2a1=19:9
birle, meʿa 21b5=20:47
dapa, ilā 211a3=31:22
içün, - 11b4=19:68
ötürü, bi- 168b5=28:54
üçün, bi- 243b5=34:33
be-niʿmet: niʿmetlü, naʿīm 67b5=22:56
be-bereket: bereketlü, mubārek 96b5=24:35
bereketlü, tebāreke 74a2=23:14
peyġāmber, nebiyy 5b1=19:30
ḳutlu, mubārek 5b1=19:31
be-cāy āmede: ḥāżır bolan, muḥżar 245a1=34:38
be-cüz ān çi: andan ayruḳ kim, bi-ġayri mā 234a2=33:58
be-cüz dānisten: bilüsüzlik, bi-ġayri ʿilm 55b4=22:3
be-cüz dāniş: bilüsüz, bi-ġayri ʿilm 210b5=31:20
be-dürüstī: doġrulıḳ birle, le-ḳad 5a1=19:27
dürüstlıḳ birle, le- 13b3=19:77
dürüstlıḳ birle, le-ḳad 15a1=19:89
dürüstlik birle, ḳad 106b5=25:4
ṭoġru, [le-]ḳad 26b4=20:75
ṭoġrulıḳ birle, le-ḳad 54a2=21:105
be-dürüst dāşten: bil-, istiḳān 140a1=27:14
be-dürüstī ki: ḥaḳīḳat, [le] ḳad 247b1=34:53
dürüstlıḳ birle, le-ḳad 96a5=24:34
kim, fe ḳad 248b5=35:4
ḥaḳ, le-ḳad 166a2=28:43
ḥaḳīḳat kim, le-ḳad 111a1=25:29
ḳaçan kim, le-ḳad 140a3=27:15
ṭoġru kim, [ve] le-ḳad 178a1=29:3
ṭoġru, leḳad 180a5=29:14

ṭoġrulıḳ birle, le-ḳad 74a4=23:17
dürüstlıḳ birle kim, ḳad 80b5=23:66
doġru kim, fe ḳad 118a3=25:77
dürüst, le ḳad 100a1=24:46
be-endāze: endāzelü, ḳader 74b1=23:18
be-gümān: gümānlu, murtāb 100b2=24:50
be-gümān efgenden: gümāna düş-, imtirāʾ 6a1=19:34
be-günāh şoden: yazuḳ ḳıl-, - 85b5=23:107
be-gürīḫten: ḳaçmaḳlıḳ birle, livāẕen 105b2=24:63
be-hem: bile, - 104b1=24:61
be-hem āmeden: ḳavış-, mess 230b1=33:49
be-hem çünān ki: ancılayın kim, miṣle-mā 68a5=22:60
be-hem kerden: dir-, cemʿ 24a1=20:60
be-hem şoden: diril-, ḥaşr 24a1=20:59
diril-, ictimāʿ 71a3=22:73
be-ḫudāy: vaʾllāhi, vaʾllāhi 47a1=21:57
be-müzd giriften: ücrete dut-, istiʾcār 161b4-5=28:26
be-nā ḥaḳḳ: ḥaḳsuz, bi-ġayri'l-ḥaḳḳ 64a5=22:40
be-nā-kārī: yavuz iş, meraḥan 210a4=31:18
be-nīrū: ḳuvvetlü, ḳaviyy 71a5=22:74
be-ḫˇāb dīden: düş görmekligi birle, ḥulum 103a4=24:59
be-pāy dāşten: ayaḳa dut-, iḳāmet 102a3=24:56
ayaḳda dut-, iḳāmet 138a1=27:3
durur-, iḳāmet 72a5=22:78
ḳıl-, iḳāmet 209b5=31:17
ṭoġru dut-, iḳāmet 199a3=30:30
ṭoġru ṭut-, iḳāmet 202a5=30:43
be-pāy ḫāsten: örü dur-, ḳıyām 197b5=30:25
be-pāy dāşten namāz: namāz ḳıl-, iḳametüʾṣ-ṣalāt 187b2=29:45
namāz ḳılmaḳ, iḳametüʾṣ-ṣalāt 97b2=24:37
be-pāy supurden: ayaḳa ṭut-, vaṭʾ 225b2=33:27
be-rāh yāfte: yol bulan, muhtedī 169a5=28:56
be-rāstī: ṭoġrulıḳ birle, bi-ḥaḳḳ 247a1=34:48
be-reşīd belāġat: reşīd bol-, bulūġ eşudd 158b1=28:14
be-sitem dāşten: yavuz dut-, ikrāh 96a4=24:33
yavuz tutmaḳlıḳ, ikrāh 96a4=24:33

be-şek üftāden: gümānlu bol-, irtiyāb 188b2=29:48

be-ṭūl ve senā īzed teʿālī: ant içer ṭūl senāya Çalap, ṭa sin 137b4=27:1

be-yektā kerdegān: iḫlāṣ birle, muḫliṣ 192a1=29:65

be-zānū üftāde: dizi/dizleri üstine düşmiş, ciṣiyy 12a1=19:68

be-zenī dāden: ʿavratlıġa bir-, inkāḥ 162a1=28:27

ʿavratlıġa bir-, tezvīc 228b1=33:37

be-zenī kerden: ʿavrat eylen-, nikāḥ 233a1=33:53

ʿavratlıġa al-, inkāḥ 95a5=24:32

nikāḥ birle al-, nikāḥ 88a4=24:3

nikāḥ ḳıl-, nikāḥ 88a3=24:3

nikāḥına güvür-, istinkāḥ 231a3=33:50

bed: sor-, sūʾ 31b3=20:101

yavuz, sūʾ 249b2=35:8

yazuḳ, seyyiʾeᵗ 117a3=25:70

yavuz yollu, sevʾ 49a2=21:74

yavuz, biʾse 58a4=22:13

yavuz, sāʾe 132b4=26:173

yavuz, sevʾ 5a3=19:28

bed-baḫt: bed-baḫt, ʿaṣiyy 2b3=19:14

bed-baḫt, şaḳiyy 1a1=19:4

şaḳī, şaḳiyy 8a4=19:48

bed-baḫt şoden: bed-baḫt bol-, şeḳāʾ 34a2=20:117

bed-baḫtī: bed-baḫtlıḳ, şiḳvat 85b4=23:106

bed est: yavuz bol-, sāʾe 148b4=27:58

bed-kār: yavuz işlü, mücrim 31b4=20:102

bed-ter: yavlaḳ, erẕel 56b2=22:5

yavuzıraḳ, şerr 13a4=19:75

bedī: yavuzlıḳ, şerr 43a5=21:35

yavuzlıḳ, seyyiʾeᵗ 168b5=28:54

yavuzlıḳ, sūʾ 149b5=27:62

bedī kerden: yavuzlıḳ ḳıl-, isāʾeᵗ 194b5=30:10

bed ānçi: anun [anuŋ] üçün kim, bi-mā 77b5=23:38

anuw [anuŋ] üçün kim, bi-mā 147b5=27:52

şöyle kim, bi-mā 217a2-3=32:19

bedād: ṭoġru, ḳıstās 45b2=21:47

bedel kerden: bedel it-, tebdīl 224b3=33:23

bedel ḳıl-, tebdīl 101b5=24:55

bedel ḳıl-, tebeddül 117a3=25:70

bedel ḳılmaḳ, tebdīl 235a1=33:62

bedel ḳılmaḳ, tebeddül 232a1=33:52

bedī rūz: dünki gün, ems 176a1=28:82

giçen gün, ems 159b2=28:18
behr: üçün, li 178b2=29:6
behre: naṣīb, naṣīb 174a5=28:77
ḥaẕẕ, ḥaẕẕ 175a5=28:79
behuş bāz dāden: fehm bir-, tefhīm 49b4=21:79
belā: belā, fitneᵗ 57b5=22:11
belābekār: yavuz işlü, beġiyy 3b3=19:20
belāġatgāh: belāġat ḥalı, eşudd 56b1=22:5
bend: bend, berzaḫ 114b2=25:53
bend, ḥacīz 149b3=27:61
bende: āyet, āyet 238b4=34:9
ḳul, ʿabd/ʿabīd/iʿbād 5a5=19:30
bende giriften: ḳullan-, taʿbīd 120b2=26:22
bendegīş: ḳullıḳ, ʿibādeᵗ 40b3=21:19
ber: birle, ʿalā 174b3=28:78
üçün, ʿalā 130a5=26:145
üst, ʿalā 111b5=25:34
üst, fevḳ 221b1=33:10
üze, ilā 189a1=29:51
yan, ʿalā 21b2=20:45
ber āmeden: çıḳ-, rabv 56b4=22:5
ber ān: anun [anuŋ] üçün, ʿaleyhi 127b2=26:109
ber ān ki: anun [anuŋ] üçün kim, ʿalā elleẕī 159a1=28:15
ber āverden: çıḳar-, īḳād 165a2=28:38
çıḳar-, refᵏ 9b2=19:57
ber āviḫten: asa ḳoy-, taṣlīb 26a1=20:71
ber dāḫte: fāriġ, fāriġ 157b3=28:10
ber dāşten: götür-, ḥaml 29a3=20:87
götür-, refᵏ 97a4=24:36
götürmeklik, ḥiml 31b4=20:101
ber dīdār: gör-, ʿayn 20b2=20:39
ber dīgerī: bir nice, baʿż 84a1=23:91
ber engīḫte: ḳoparılmış, mebʿūṣ 77b3=23:37
ber engīhten: baʿṣ ḳıl-, baʿṣ 5b5=19:33
dirgür-, baʿṣ 57a3=22:7
gerü yarat-, baʿṣ 74a4=23.16
getür-, iṣārat 203b3=30:48
nüşūr, nuşūr 250a2=35:9
ḥaşr ḳıl-, ḥaşr 153b1=27:83
ḳıyāmet, baʿṣ 85a2=23:100
ḳop-, baʿṣ 126a2=26:87
ṭurur-, ḥaşr 14b2=19:85
nüşūr ḳoparmaḳ, nuşūr 106b4=25:3
ḳopar-, baʿṣ 82b5=23:82
ḳopar-, ḥaşr 31b4=20:102

ber gerdānīden: dön-, tevallī 47a1=21:57
döndür-, efk 191a2=29:61
döndür-, taṣʿīr 210a3=31:18
ber gerden: dön-, tevallī 153a1=27:80
gerü dön-, tevallī 222b2=33:15
ber gerdīd būden: dönmiş bol-, tevallī 101a5=24:54
ber gerdīde: gerü dönmiş, munīb 200a1=30:33
gerü dönmiş, nākib 81b5=23:74
ber gerdīden: dön-, tevallī 24a1=20:60
gerü dön-, tevallī 207a5=31:7
ber gerdīden püşthā: arḳalarını döndür-, mudbir 204b3=30:52
ber girende: götürici, ḥāmil 180a2=29:12
ber giriften: getür-, iḫtimāl 234a2=33:58
getür-, ḥaml 33a1=20:111
götür-, iḫtimāl 5a1=19:27
götür-, ḥall 19b1=20:27
götür-, ḥaml 209a1=31:14
götür-, taḥmīl 190b3=29:60
sürmek, - 174a2=28:76
ber-gümān-terīn: gümānluraḳ, iġrāʾ 234b3=33:60
ber güzīden: ür-, iḫtiyār 17b5=20:13
ür-, iṣṭifāʾ 149a1=27:59
ür-, iṣṭināʿ 21a3=20:41
ber nişīnden: bin-, rekb 191b5=29:65
ber ḫˇurdārī: berḫūrdārlıḳ, itrāf 39b4=21:13
berḫūrdārlıḳ, metaʿ 54b5=21:111
ber ḫˇurdārī dāden: berḫūrdārlıḳ bir-, metāʿ 109a3=25:18
berḫūrdārlıḳ bir-, temtīʿ 36b1=20:131
eylük bir-, temtīʿ 211b2=31:24
ber ḫūrdārī dāden: mutaʿ ḳıl-, temtīʿ 225b4=33:28
ber ḫūrdārī dāşten: vaʿde bir-, temtīʿ 44b5=21:44
ber ḫūrdārī kerden: berḫūrdārlıḳ it-, temettuʿ 192a3=29:66
berḫūrdārlıḳ ḳıl-, temettuʿ 200a3=30:34
fāide ḳıl-, temtīʿ m. 222b4=33:16
ber ḫˇānden: eyit-, ḳaṣaṣ 161b2=28:24
ber ḫˇāsten: ṭur-, ḳıyām 136b3=26:218
ber-ḫesten: dur-, ḳıyām 144b5=27:39
ber-pāşne: arduḳuzca [arduŋuzca], ʿalā iʿḳāb 80b5=23:66

ber-pāy dāşten namāz: namāza muḳīm bolmaḳ, iḳāmetü'ṣ-ṣalāt 63a3=22:35

ber pey şoden: ardına düş-, muʿāḳabeᵗ 68b1=22:60

ʿuḳūbet ḳıl-, muʿāḳabeᵗ 68a5=22:60

ber pūşīden: ört-, ġişyān m. 223b1=33:19

ber şoden: çıḳ-, ṣuʿūd 250a3=35:10

çıḳar-, refʿ 250a4=35:10

yuḳaru çıḳ-, ʿurūc 214b5=32:5

yüksel-, ʿuluvv 84a1=23:91

ber-ter: yüksek, aʿlā 16b4=20:4

yüksek, ʿaliyy 68b5=22:62

yüksek, teʿālī 201b5=30:40

ulu, el-ʿāliyy 78b4=23:46

ulu, teʿālī 172a3=28:6

yuḳaru, aʿlā 25a4=20:68

yüce, el-ʿaliyy 212b4=31:30

yücelik, ʿaliyy 8b3=19:50

yüksek, ʿulyā 26b5=20:75

ber-ter āmeden: yiŋ-, ʿuluvv 24b4=20:64

ber-terī: ululıḳ, ʿuluvv 176a5=28:83

ber-terī kerden: ululıḳ ḳıl-, ʿuluvv 156a2=28:4

ber-terīn: ulu, aʿlā 198a5=30:27

ulu, emṣel 24b3=20:63

ber zemīn üftāden: yire düş-, vucūb 63b1=22:36

berāber: berāber, sevāʾ 54b2=21:109

berāber būden: berāber bol-, istivāʾ 60b5=22:25

berāber ḳıl-, tesviyeᵗ 126b4=26:98

berehne şoden: yaluwlıḳ [yaluŋlıḳ] bol-, ʿury 34a3=20:118

berehne kerden: yalın [yalıŋ] ḳıl-, keşf 146a3=27:44

bereket: bereket, bereketᵗ 104b3=24:61

bereket kerden: berekāt ḳıl-, mubāraket 240b3=34:18

bereket bir-, mubārekeᵗ 48b1=21:71

ḳutlu ḳıl-, mubārekeᵗ 50a4=21:81

berg: yapraḳ, varaḳ 34b2=20:121

berg rīzānden: yapraḳ düşür-, heşş 18b2=20:18

berhem nihāde: biri biri üsdine, rukāmen 99a2=24:43

biri birine ulaşmış, heżīm 130b2=26:148

biri birine ḳonmış, ratḳ 42b1=21:30

berḫī: bir nice, baʿż 34b5=20:123

biri, baʿż 64b1=22:40

berḳ: yıldırım, berḳ 197b2=30:24

bes: ṭap, kefā 189a2=29:52

yeter, kefā 115a4=25:58

bes būden: yet-, kifāyeᵗ 188b5=29:51

besaḫten: vaᶜde ḳıl-, iᶜdād 227b4=33:35

vaᶜde ḳıl-, iᶜtād 108a3=25:11

besāṭī: döşek, şarḥ 146a4=27:44

besende: yiter, kefā 229a2=33:39

besende est: yit-, kifāyeᵗ 219b1=33:3

besende kerden: yitür-, kifāyeᵗ 225a2=33:25

beste fuşurden: bağlanıp tow- [bağlanıp toŋ-], cāmid 154b1=27:88

bestegān: bağlanmış, muḳarren 108b1=25:13

besten: bağla-, rabṭ 157b4=28:10

beter: yavuz, şerr 112a1=25:34

beyābān: isüzlik, berr 150a2=27:63

ḳuru yir, berr 202a1=30:41

beze: yazuḳ, işm 234a2=33:58

bezekār: yazuḳ iş, eşām 117a1=25:68

yazuḳ işleyen, eşīm 137a1=26:222

bī-çāre: bī-çāre, mużṭarr 149b4=27:62

bī-çāre kerden: bī-çāre ḳıl-, iżṭirār 211b2=31:24

bī-fermān şoden: az-, ᶜişyān 34b3=20:121

bī-fermānī kerden: ᶜāsīlıḳ ḳıl-, ᶜişyān 30a4=20:93

bī-gümān: şeklü degül, mūḳin 120b4=26:24

şeksüz, yaḳīn 138a2=27:3

bī-hemtā: beŋ̂gdeşsüz, el-ᶜazīz 119a3=26:9

beŋ̂gdeşsüz, ḥakīm 138b1=27:6

beŋzersüz, ᶜazīz 71a5=22:74

bī-naẓīr, el-ᶜazīz 139a2=27:97

ᶜazīz, el-ᶜazīz 133a1=26:175

mānendsüz, el-ᶜazīz 64b4=22:40

mānendi yoḳ, ᶜazīz 225a3=33:25

miṣālsüz, el-ᶜazīz 183a4=29:26

miṣli yoḳ, el-ᶜazīz 238a2=34:6

miṣlsüz, el-ᶜazīz 134b2=26:191

bī-nām konende: maḫẕūl ḳılıcı, ḫaẕūl 111a3=25:29

bī-niyāz: bī-niyāz, ġaniyy 145b1=27:40

muḥtācsuz, el-ġaniyy 69a3=22:64

bī-niyāz kerden: bayıt-, iġnāʾ 95b2=24:32

muḥtācsuz ḳıl-, iġnāʾ 95b4=24:33

bī-rāh: yolsuz, el-ġāviyy 137a2=26:224

yolsuz, żāll 58a2=22:12

gümrāh, żāll 120a4=26:20

yolsuz, ṭuġyān 19a4=20:24

bī-rāh kerden: yolsuz bar-, iżlāl 109a1=25:17
yolsuz ḳıl-, iġvāʾ 171a4=28:63
yolsuz ḳıl-, iżlāl 55b5=22:4
çıḳar-, iżlāl 235b2=33:67
bī-rāh şoden: az-, iżlāl 207a3=31:6
yoldan çıḳ-, żalāl 30a3=20:92
yolından azmış, żalāl 107b4=25:9
yolsuz bol-, ġayy 34b3=20:121
bī-rāhī: ḍalālet, żalāle[t] 204b4=30:53
yolsuz yir, ġayy 10a5=19:59
yolsuzlıḳ, ġamrat 79b3=23:54
yolsuzlıḳ, żalāl 6b3=19:38
yolsuzlıḳ, ṭuġyān 82a1=23:75
bī-rāhī şoden: yolsuz bol-, iżlāl 57a5=22:9

bīdāyī: görmek, mubṣir 154a2=27:86

bihişt: uçmaḳ, cenne[t] 11a1=19:63
uçmaḳ, firdevs 73b2=23:11
bihişt-i pür dıraḫt: ṭolu aġaçlu uçmaḳ, firdevs 73b2=23:11

bihter: ḫayr, ḫayr 180b5=29:16
yig, ḫayr 108b2=25:15
yigrek, ḫayr 81b2=23:72
bihter dānisten: yigrek bil-, aʿlem 164b4=28:37

bīm: ḳorḳı, ḫaşye[t] 79b5=23:57
ḳorḳu, ḫaşye[t] 27a4=20:77
ḳorḳu, ḫavf 223a5=33:19
ḳorḳu, vaʿīd 33a4=20:113
bīm kerde: ḳorḳı eyleyen, munẕer 148b4-5=27:58
ḳorḳulu, munẕer 132b4=26:173
bīm kerden: ḳorḳıt-, inẕār 6b3=19:39
bīm konende: ḳorḳıdıcı, munẕīr/īn 134b4=26:194
ḳorḳıdıcı, neẕīr 66a4=22:49
ḳorḳıtıcı, neẕīr 244a3=34:34
ḳorḳudıcı, neẕīr 115a2=25:56
bīm konende pend: ögit birle ḳorḳıdıcı, munẕir 135b5=26:208

bīmār: sayru, marīż 104a1=24:61
bīmār kerden: sayru bol-, maraż 125b1=26:80
bīmārī: renc, maraż 221b5=33:12
sayrulıḳ, maraż 67a1=22:53

bīnā: görici, el-baṣīr 68b3=22:61
görür, baṣar 215b1=32:9
görür, baṣīr 109b5=25:20
göz nūrı, baṣīr 19b5=20:35
gözlü, baṣīr 35a5=20:125
bīnende: görür, mustebṣir 186a2=29:38

binā: köşk, - 129a2=26:128

birāder: ḳarındaş, aḫ 19b3=20:30
birāder-i māder: ṭayı, ḫāl 104a4=24:61

biryān: biryān, - 27b4=20:80

bīrūn: artuḳ, dūn 14a2=19:81

ayruḳ, dūn 41a3=21:24
daşra, dūn 8a2=19:48
dışra, dūn 3a2=19:17
birūn ameden: çıḳ-, ḫurūc 2a4=19:11
gerü çıḳ-, teṣaddu‘ 202b2=30:43
ṭaşra çıḳ-, ḫurūc 217a4=32:20
ṭaşra çıḳar-, iḫrāc 85b5=23:107
daşra çıḳ-, nesl 52b4=21:96
daşra çıḳ-, ḫurūc 175a2=28:79
daşra çıḳ-, şāḫiṣ 52b5=21:97
daşra çıḳ-, zeyġ 239a5=34:12
birūn āverden: çıḳar-, ibrāz 126a4=26:91
çıḳar-, iḫrāc 153a4=27:82
çıḳar-, iḫrāc 56a5=22:5
çıḳar-, nez‘ 12a1=19:69
daşra çıḳ-, iḫrāc 23a1=20:53
gerü çıḳ-, ḫurūc 163b1=28:32
gerü çıḳar-, iḫrāc 23a5=20:55
gerü çıḳar-, muḫrāc 151a2=27:67
ṭaşra çıḳar-, iḫrāc 196b1=30:19
ṭaşra çıḳar-, nez‘ 173b2=28:75
bīrūn kerde: çıḳarduḳ, ḫarāc 81b2=23:72
daşra çıḫarılmış, ḫarc 81b2=23:72
daşra çıḫaran, muḫrac 132a5=26:167
bīrūn kerden: çıḳar-, iḫrāc 23b2=20:57
daşra çıḳ-, iḫrāc 121b3=26:35
daşra çıḳ-, ḫal‘ 17b4=20:12
bīrūn keşīden: çıḳar-, nez‘ 121b1=26:33
bīrūn şode ez ḥaḳḳ: fāsıḳ, fāsıḳ 88b3=24:4
birūn şoden: çıḳ-, ḫurūc 160a5=28:20
çıḳ-, muteberric 103b3=24:60
çıḳmaḳ, teberruc 226b4=33:33
daşra çıḳ-, teberruc 226b4=33:33
daşra çıḳ-, tesellul 105b1=24:63
bister: döşek, mażcā‘ 216b3=32:16
bistergāh: yatacaḳ, mehd 22b5=20:53
bisturden: nesḫ ḳıl-, nesḫ 66b4=22:52
bisyār: artuḳ, keṯīr 59b1=22:18
çoḳ, keṯīr 19b4=20:33
bisyār zindegānī kerden: çoḳ diril-, ta‘mīr m. 250b3=35:11
bisūden: ẓāl bol-, ẓall 204b1=30:51
bīşe: bīşe, eyke‘ 133a1=26:176
bīş-ter: artuḳ, ekṯer 41a5=21:24
bīzār: bīzār, berī’ 136b1=26:216
bizār kerde: bīzār itmiş, muberrā 93a3=24:26
bīzār kerden: bīzār ḳıl-, tebri’e‘ 235b5=33:69

bīzārlıḳ ḳıl-, teberruʾ 171a4=28:63
borden: ilet-, keşf 81b5=23:75
gider-, iẕhāb 227a1=33:33
gider-, keşf 149b5=27:62
ilet-, ẕehāb 51a3=21:87
iletmeklik, ẕehāb 74b2=23:18
borden be-şeb: dünle ilet-, isrāʾ 123a5=26:52
gice ilet-, isrāʾ 27a3=20:77
borden ters: ḳorḳu gider-, tefzīʿ 241b5=34:23
borīden: ilet-, ẕehāb 58b4=22:15
ilet-, ḳaṭʿ 58b3=22:15
borīde āmeden: kesil-, taḳṭīʿ 59b5=22:19
borīde bāz şoden: kesilip pāre bol-, temzīḳ 238a3=34:7
būden: bar, işbāḥ 157b2=28:10
bar, kevn 1a3=19:5
bir-, kevn 129b3=26:136
bol-, aṣbaḥtum 185b3=29:37
bol-, kevn 1b3=19:8
bol-, lebṣ 205a5=30:55
bol-, mecīʾ 223a4=33:19
bol-, ẓall 118b2=26:4
dur-, kevn 6a3=19:35
durmaḳ, - 222a2=33:13
i-, kevn 2b2=19:13
ḳal-, lebṣ 86b3=23:114
ol-, kevn 136a3=26:213
buhtān: bühtān, buhtān 234a2=33:58
burc: burūc, burc 115b4=25:61
burdbār: ḥalīm, el-ḥalīm 68a5=22:59
burīden: kes-, taḳṭīʿ 25b5=20:71
kes-, teḳaṭṭuʿ 52a4=21:93
kes-, ḳaṭʿ 123a1=26:49
burende: kesici, ḳaṭīʿ 143b1=27:32
burīde: kesilmiş, mehcūr 111a4=25:30
būstān: bostan, cenneᵗ 26b5=20:76
bostan, ḥadīḳat 149a3=27:60
bostan, cenneᵗ 240a2=34:15
uçmaḳ, cenneᵗ 26b5=20:76
buzurg: ʿaẓīm, ʿaẓīm 236a3=33:71
çoḳ, ʿaẓīm 175a5=28:79
ulu, ʿaẓīm 6b2=19:37
ulu, kebīr 161a2=28:23
ulu, kerīm 87a1=23:116
ulu, tebāreke 106a2=25:1
ulu, teʿālī 33a5=20:114
buzurg dāşten: ulu tut-, taʿẓīm 61b5=22:30
ulula-, kerīm 117b2=25:72
buzurg menişī: tekebbür, mustekbir 207b1=31:7
buzurgī: ululıḳ, ʿuluvv 140a1=27:14
buzurgī custen: ululan-, istikbār 165a5=28:39
ululıḳ ḳıl-, istikbār 243a5=34:31

ululıḳ isde-, istikbār 110a2=25:21

buzurgī hemī hesten: ululıḳ it-, istikbār 81a1=23:67

buzurgī yād kerden: ululıġa ẕikr ḳıl-, tekbīr 63b5=22:37

buzurg-ter: server, seyyid 235b2=33:67

ulu, kebīr 212b4=31:30

ulu, teʿālī 84a3=23:92

uluraḳ, ekber 187b3=29:45

uluraḳ, kebīr 242a1=34:23

uluraḳ, kübrā 19a3=20:23

uluraḳ, teʿālī 150a4=27:63

buzurg-terīn: ulu, ekber 217b1=32:21

buzurgvār: ʿaẓīm, ʿaẓīm 208b5=31:13

çoḳ, ʿaẓīm 227b5=33:35

çoḳ, kebīr 249b1=35:7

çoḳ, kerīm 66a5=22:50

ulu, kebīr 68b5=22:62

ulu, kerīm 119a2=26:7

buzurgvārī: ululıḳ, ʿizzet 122b1=26:44

but: ṣanem, ṣanem 124b4=26:71

but, - 14a3=19:82

C (چ)

cabbār: cabbār, cabbār 129a4=26:130

mütekebbir, cabbār 2b3=19:14

tekebbür ḳılıcı, cabbār 5b4=19:32

cādū: cādū, sāḥir 25b1=20:69

cādū, siḥr 164b2=28:36

cādū kerde: cādū, museḥḥar 131a1=26:153

cādūvī: cādū, siḥr 139b5=27:13

cādūlıḳ, sāḥir 25b1=20:69

cādūlıḳ, siḥr 23b2=20:57

cādūvī kerden: cādūlıḳ ḳılmaḳ, siḥr 26b1=20:73

cādūlıḳ ḳılmış, mesḥūr 107b3=25:8

cādūvī kon: cādū, museḥḥar 133b5=26:185

cāhil: cāhil, cāhiliyyet 226b4=33:33

cāme: ṭon, ṣevb 59b5=22:19

cān ber giriften: cān al-, tevaffī 215b3=32:11

cāvidān bāşende: muḫalled, ḫālid 73b2=23:11

cāvidān būden: ebede bol-, ḫuld 118a2=25:76

cāvidān kerden: muḫalled bol-, ḫuld 129a3=26:129

cāvidān mānden: ebed ḳal-, ḫuld 117a2=25:69

cāvidāne: muḫalled, ḫuld 108b3=25:15

cāvidāne būden: ebed ḳal-, ḫalid 53a4=21:99
hemīşe bol-, ḫuld 27a1=20:76
muḫalled bol-, ḫālid 53b3=21:102
hemīşe muḫalled bol-, ḫuld 85b1=23:103
cāvidānī: hemīşe, ḫālid 39a2=21:8
cāy: ṭuraḳ, muḳām 116b2=25:66
cāy-ı zīsten: muḫalled diri bol-, ḥayevān 191b4=29:64
cāy dāden: cāh bir-, temkīn 64b4=22:41
duraḳ bir-, iskān 74b1=23:18
cāy geşten: dönmeklik, meḥill 62b3=22:33
cāy sāḫten: maḳām eyle-, tebviʾeᵗ 190a5=29:58
maḳām eyle-, temkīn 156b2=28:6
cāygāh: dönecek, munḳaleb 137b2=26:227
duraḳ, musteḳarr 118a2=25:76
gerü dönecek yir, meʿād 176b5=28:85
maḳām, maḳām 163a2=28:30
maḳām, meṣīr 70b5=22:72
maḳām, meṣvā 192b3=29:68
maḳām, meʾvā 102b1=24:57
maḳām, mekān 9b3=19:57
maḳām, mesken 170a1=28:58
mekān, mekān 13a4=19:75
muḥkem, ḳarār 73b4=23:13
ṭuraḳ, meṣīr 108b4=25:15
ṭuraḳ, meʾvā 217a2=32:19
yir, maḳām 123b4=26:58
yir, meṣīr 102b1=24:57
yir, meʾvā 183a2=29:25
yir, mekān 3a1=19:16
yir, mesken 39b4=21:13
yir, mudḫal 68a4=22:59
yir, muḳām 222a2=33:13
yöre, ḥavl 192a5=29:67
cāygāh-ı ārām: ārāmgāh, maḳām 118a2=25:76
cāygāh-ı bülend: düz yazı, ḳīʿat 98a1=24:39
cehān: ʿālem, ʿālem 122b4=26:47
cihān, ʿālem 130a5=26:145
dünyā, ʿālem 183b4=29:28
dünyā, dünyā 26a5=20:72
cehānī: cihānī, ʿālemīn 134b3=26:192
ḫalāyıḳ, ʿālem 52a3=21:91
cehāniyān: ʿālemī, ʿālim 197a3=30:22
cihāndaḳılar, ʿālemīn 146b1=27:44
dünyādakiler, ʿālemīn 178b3=29:6
cehār: dört, erbaʿat 88b1=24:4
cehd kerden: cehd ḳıl-, mucāhedeᵗ 209a3=31:15

cehende: ḳatı eser yil, ʿāṣif 50a4=21:81

cehūd kerden: inkār ḳıl-, ceḥd 139b5=27:14

cemʿ kerden: dirşür-, ḥaşr 140b3=27:17

cemʿ şode: dirilen, muctemiʿ 122a1=26:39

cemʿ şoden: diril-, cemʿ 121b5=26:38

cesbīden: azdurmaḳ, ilḥād 61a1=22:25

cevāb: cevāb, cevāb 148a5=27:56

cevāb dāden: cevāb bir-, iftāʾ 143b1=27:32

cevāb bir-, isticābet 168a1=28:50

cevāb di-, icābet 171b3=28:65

cevr kerden: cevr ḳıl-, ḥayf 100b2=24:50

ceyb: yaḳa, ceyb 139b2=27:12

cihād: ġāzīlıḳ, cihād 72a1=22:78

cihād kerden: ġazā ḳıl-, mucāhedet 178b1-2=29:6

ġāzīlıḳ, cihād 114a5=25:52

cihād ḳıl-, mucāhedet 192b4=29:69

ġāzīlıḳ ḳıl-, mucāhedet 71b5=22:78

civān: yigit, fetā 47a4=21:60

cudā kerden: ayır-, ʿilm 178a2=29:3

ayır-, tefrīḳ 30b1=20:94

seç-, faṣl 218a2=32:25

cudā şoden: ayrıl-, iʿtizāl 8a2=19:48

ayrıl-, ʿazl 231b2=33:51

ayrıl-, teferruḳ 195b1=30:14

ayrıl-, tefrīḳ 199b4=30:32

cudāyī: şaḳī, şiḳāḳ 67a3=22:53

cumende: cānavar, dābbet 208a2=31:10

deprenür cānavar, dābbet 190b3=29:60

deprenür, dābbet 153a4=27:82

cunbānīden: depredinilesi, ezz 14b1=19:83

depren-, iḥsās 16a3=19:98

depret-, ezz 14b1=19:83

depret-, hezz 4b1=19:25

depret-, zilzāl 221b4=33:11

cunbiden: depren-, ihtizāz 56b4=22:5

cuḥūd: cuḥūd, yahudiyy 59a1=22:17

cūsten: isde-, buġyet 174b2=28:77

isde-, ibtiġāʾ 174a4=28:77

rūzī isdeyür bol-, ibtiġāʾ 197a5=30:23

cūy: arḳ, nehr 190b1=29:58

ırmaḳ, nehr 149b2=27:61

cūyend: isdedük, maṭlūb 71a4=22:73

cūyende: isdeyen, ṭālib 71a4=22:73

cüft: ʿavrat, zevc 51b4=21:90

ʿavratlıḳ, zevc 231a4=33:50

cüft, zevc 23a1=20:53

çift, zevc 56b5=22:5

ḥelāl, zevc 34a1=20:117

menkūḥe, zevc 117b4=25:74

cüftī: çiftleşmiş, zevc 119a2=26:7

cüz: artuḳ, ġayr 75a4=23:23
ayruḳ, ġayr 93a5=24:27
eksük, illā 180b2=29:14
cüz dāniş: cāhillıḳ, ġayri ʿilm 199a2=30:29
cāhillik, ġayri ʿilm 207a4=31:6
cüz şumār: ḥesābsuz, bi-ġayri ḥisāb 97b5=24:38

Ç (چ)

çāder: çādır, cilbāb 234a4=33:59
çāhī: ḳuyu, biʾr 65b1=22:45
çehār-gāne: dördegü, rubāʿ 248a3=35:1
çehār-pāy: yılḳı, neʿām 114a2=25:49
çend: degme, ke 239b2=34:13
mādām, mā dāme 5b3=19:31
nice müddet, kem 86b1=23:112
nice, kem 169b4=28:58
çend-i kūh: ṭaġca, rāsī 239b2=34:13
çendā: kim, kem 218a4=32:26
nice, kem 39a5=21:11
nice, keʾeyyin 66a2=22:48
çirā: n'üçün, lev-lā 36b5=20:133
ne üçün, lev-lā 107a5=25:7
ne üçün, lime 146b4=27:46
çerāġ: çerāġ, mişbāḥ 96b3=24:35
çerāġ, sirāc 115b5=25:61
çerānden: otar-, raʿy 23a2=20:53
otar-, nefş 49b3=21:78
çeşānīden: ṭatdur-, iẕāḳat 217b1=32:21
çeşīden: dat-, ẕevḳ 216a3=32:14
ṭat-, ẕāʾiḳ 43a4=21:35
ṭatış, - 241a2=34:19
çeşm: görmek, başar 221b2=33:10
göz, ʿayn 4b3=19:26
göz, başar 223a5=33:19
göz aç-, ṭarf 145a3=27:40

çeşm dārende: muntaẓır, munteẓir 219a1=32:30
ümīdlü, muterabbiṣ 37a5=20:135
çeşm dāşten: gör-, naẓar 232a5=33:53
göz dut-, terabbuṣ 75b4=23:25
muntaẓır bol-, intiẓār 218b5=32:30
ümīd dut-, terabbuṣ 37a5=20:135
çeşm hemī dāşte: müteraḳḳib, teraḳḳub 159b2=28:18
çeşm-i dīdār: gör-, ʿayn 47a5=21:61
çeşme: pınġar, ʿayn 123b3=26:57
pınġar, seriyy 4b1=19:24
çeşmegāh: pınġar, meʿīn 79a3=23:50
çeşmīden: aḳla- [aŋla-], iḥsās 39b2=21:12
çeştgāh: ḳuşluḳın, żuhan 24a1=20:59
çi: ne, lā 32a5=20:107
ne, mā 171b3=28:65
ne, mā-ẕā 121b3=26:35
ne nese, mā 124b4=26:70
nice, mā-zā 143b4=27:33
çi bāşed: ne bolur, mā 115b3=25:60
çi būd: immā, em 153b4=27:84
çigūne: nice, keyfe 5a4=19:29
nice, ennā 191a2=29:61
çirā: n'üçün, el-lā 142b2=27:25
n'üçün, lime 7a3=19:42
çīz: hīç, şeyʾ 45b2=21:47
nese, şeyʾ 99b5=24:45
çīz-i bīrūn: andan artuḳ kim, ġayr 103b3=24:60
çīzī: dürlü, şeyʾ 169b3=28:57
hīç nesene, şeyʾen 180a3=29:12
nesene, şeyʾ 5a2=19:27
çūb: aġaç, ʿaṣā 122b1=26:44
dayaḳ, ʿaṣā 25a2=20:66
çūn dūrend: heyhāt, heyhāt 77b2=23:36
çunbiş: deprenmeklik, zelzele 55a4=22:1
çün: anġa [a‿ġa] degin kim, iẕā 80b3=23:64
be‿ġze-, ke 113a5=25:44
bigi, ke 98a1=24:39
çün, fe 39b2=21:12
çün, fe-lemmā 17b3=20:11
çün, iẕā 6a3=19:35
eger, iẕā 211a1=31:21
nice kim, ke 105a5=24:63
nice, keyfe 203b4=30:48
nite kim, ke 53b5=21:104
nite kim, pes 132b4=26:173
ḳaçan kim, [fe] lemmā 158b1=28:14
ḳaçan kim, fe 170b1=28:60
ḳaçan kim, fe iẕā 223b1=33:19

ḳaçan kim, iẕā 10a2=19:58
ḳaçan kim, ḥīn 136b3=26:218
ḳaçan, iẕ 43b1=21:36
ḳaçan, iẕā 56b4=22:5
çün bed: çün yavuz, sāʾe 178a4=29:4
çün ki: ḳaçan kim, iẕā 45a4=21:45
çün nīkū: çün eyü, niʿme 190b1=29:58
yigrek, niʿme 72b1=22:78
çün yekī: ayruḳ, aḥadun 226b1=33:32
çünān: eyle, fe 51a3=21:87
kim, fe 185b3=29:37
çünān bāşed: eyle bola kim, ke-enne 96b4=24:35
çünān ki: ancılayın kim, ke-enne 163a4=28:31
anun [anuŋ] içün kim, ke 207b1=31:7
eyle kim, ke 207b1=31:7
eyle kim, ke ellezī 223a5=33:19
eyle kim, ke-mā 171a4=28:63
nice kim, ke 101b4=24:55
nice kim, miṣl 82b4=23:81
nite kim, ke-mā 103a4=24:59
ol kim, mā 167b2=28:48
şöyle kim, ke-mā 38b2=21:5
çünān numūden: eyle görin-, taḫyīl 25a2=20:66
çünīn: buncılayın, keẕālike 144a1=27:34
bunun [bunuŋ] bigi, ẕalike 201b4=30:40
nice, biżʿ 193a4=30:4

D (د)

dāden: bağışla-, vehb 8a5=19:49
bir-, iʿṭāʾ 22a5=20:50
bir-, īṭāʾ 2b1=19:12
bir-, vehb 3b1=19:19
biril-, īṭāʾ 145b4=27:42
birmek, īṭāʾ 97b2=24:37
dāden bāşende: zekāt, zekāt 73a1=23:4

daʿvā: daʿvā, daʿvā 40a1=21:15

dānā: ʿālim, ʿālim 4604=21:51
bilici, ʿalīm 97a4=24:35
bilür, ʿalīm 66b5=22:52
bilür, ʿallām 247a1=34:48
bilürirek, ʿalīm 68a5=22:59
görici, el-āʿlīm 136b4=26:220
dānā-ter: ʿālim, aʿlem 169a5=28:56
bilürirek, aʿlem 70a1=22:68
yigrek bil-, aʿlem 179b4=29:10
dānende: bilici, ʿalīm 237a5=34:3
dānīd hesten: bilür, ʿalīm 86b4=23:114

dāne: dāne, ḥabbeᵗ 45b3=21:47

dānisten: bil-, ʿaḳl 113a5=25:44
bil-, ʿirfān 155b2=27:93
bil-, idrāk 235a2=33:63
bil-, ʿilm 17a3=20:7
bil-, şuʿūr 158a1=28:11
bil-, ḳadr 71a5=22:74
gel-, ẓann 51a3=21:87
gümānlu, ẓann 58b2=22:15
dāniste: maʿlūm, maʿlūm 122a1=26:38

dāniş: bilmeklik, ʿilm 22b2=20:52
bilü, ʿilm 31a5=20:98
bilülik, ʿilm 56b3=22:5
ʿilm, ʿilm 153b4=27:84

dānişten: bil-, dery 54b4=21:111
dānişte: belgülü, maʿlūm 61b2=22:28

dāstān: dāstān, meṣel 198a5=30:27

dāşten: bar, kevn 109b5=25:21
ḳıl-, iḳāmeᵗ 48b5=21:73

dāverī: ḥākimlik, ḥükm 172b1=28:70
ḥükm, ḥükm 2b1=19:12
dāverī kerden: ḥākimlik ḳıl-, fetḥ 242a5=34:26
ḥākimlik ḳıl-, ḥükm 49b3=21:78
ḥākimlik ḳılmaḳ, faṣl 59a3=22:17
ḥükm ḳıl-, ḥükm 54b5=21:112
ḳażīlıḳ ḳıl-, ḥükm 70a1=22:69
dāverī konende: ḥakīm, el-fettāḥ 242a5=34:26

deh: on, ʿaşr 162a2=28:27
deh rūz: on gün, ʿaşr 32a1=20:103
deh yek: onda bir, miʿşār 246a5=34:45

dehān: ağız, femm 219b4=33:4

demīden: ür-, nefḫ 52a1=21:91
demīden rūḥ: cān bir-, nefḫ rūḥ 215a5=32:9

demīdenī: yalıw [yalıŋ], nefḥat 45a5=21:46

dendān-ı sepīd kerden: gül-, tebessüm 141a3=27:19

der: ḳapu, bāb 82a3=23:77

der āverden: güvür-, idḫāl 49a3=21:75

yürit-, sulūk 22b5=20:53

der ber koned: ḳavī ḳıl-, iḥkām 66b4=22:52

der güẕārden: geç-, ṣafḥ 92a4=24:22

der güzārende: ʿafv ḳılıcı, el-ʿafuvv 68b1=22:60

der resīden: bilüsi yet-, iḥāṭat 32b5=20:110

der şoden: bol-, ṣiliyy 12a3=19:70

derāz şoden: uzan-, teṭāvul 166b3=28:45

uzan-, ṭūl 28b5=20:86

uzun bol-, teṭāvul 45a1=21:44

derd-i zih: oġlan aġrısı, meḫāż 4a2=19:23

derd-nāk: aġır, elīm 105b3=24:63

derdlü, elīm 61a1=22:25

elīm, elīm 207b2=31:7

derwīş: faḳīr, faḳīr 61b4=22:28

yoḳsul, faḳīr 95b2=24:32

yoḳsul, miskīn 201a1=30:38

deryā: deñgiz, baḥr 114b1=25:53

deŋiz, baḥr 149b3=27:61

deñgiz, yemm 20a4=20:39

dest: el, yed 19a1=20:22

el, yemīn 233b1=33:55

ḥükm, sulṭān 241a4=34:21

yemīn, yemīn 232a3=33:52

dest be-dāşten: terk ḳıl-, terk m. 177b5=29:2

dest dāden: el dart-, teẕerūn 132a2=26:166

el götür-, terk 85a1=23:100

el götür-, ẕerv 51b2=21:89

dest zeden: çapla vur-, vekz 159a1=28:15

yapış-, istimsāk bi 211a4=31:22

yapış-, iʿtiṣām 72a5=22:78

dest-i çep: sol yan, şimāl 240a3=34:15

dest-i rāst: saġ el, yemīn 188b1=29:48

saġ köşe, eymen 27b4=20:80

saġ yan, yemīn 9a1=19:52

destverenc: bilezük, isvār 60a5=22:23

destūr dāden: destūr bir-, iẕn 25b4=20:71

destūr ḫˇāsten: destūr dile-, istiʾnās 93a5=24:27

destūr dile-, istiʾẕān 102b2=24:58

devīden: yügür-, seʿy 160a4=28:20

dıraḫt: aġaç, şecereᵗ 74b4=23:20

dıraḫt-ı zeytūn: zeytūn aġacı, zeytūneᵗ 96b5=24:35

dīdār: dīdār, liḳāʾ 195b4=30:16

dīdār, vech 177b2=28:88

görmek, riʾy 12b5=19:74
görmeklik, başar 82a5=23:78
naẓar, bi-aʿyuni-nā 75b5=23:27
dīdār āmeden: görün-, tebeyyün 239b5=34:14
dīden: gör-, başar 6b2=19:38
gör-, īṣār 26a2=20:72
gör-, īnās 162b3=28:29
gör-, iṭṭilāʿ 13b3=19:78
gör-, lāḳī 170b4=28:61
gör-, reʾy 4b3=19:26
gör-, telḳiyeᵗ 229b4=33:44
gör-, ẓann 134a1=26:186
dīg: çömlek, ḳıdr 239b2=34:13
dīger: ayruḳ, āḫar 39b2=21:11
çoḳ, uḫrā 18b3=20:18
daḳı, uḫrā 20a2=20:37
dīger bāz kerden: gerü döndür-, iʿādeᵗ 150a5=27:64
dīger pāre: gerü iki, iʿādeᵗ 181b2=29:19
ikiledin, - 181b5=29:20
dīger pāre kerden: ikiledin eyle-, iʿādeᵗ 195a2=30:11
ikiledin girü yarat-, iʿādeᵗ 198a4=30:27
ikileyin ḳıl-, iʿādeᵗ 54a1=21:104
dīgerān: ayruḳuḳ [ayruḳuŋ], āḫarūn 106b5=25:4
dīh: köy, ḳaryeᵗ 184b1=29:31
dil: gön͡gül, fuʾād 82a5=23:78
gön͡gül, ḳalb 62b2=22:32
gön͡gül, ṣadr 119b1=26:13
göŋül, fuʾād 215b1=32:9
göŋül, ḳalb 225a5=33:26
ḫāṭır, ḳalb 65b3=22:46
iç, ḳalb 67a1=22:53
dīn: dīn, dīn 72a2=22:78
dīne: dünki gün, ems 160a1=28:19
dīr: yıraḳ, beʿīd 141b5=27:22
dōst: dōst, ḫalīl 111a1=25:28
dōst, ḥamīm 127a1=26:101
dōst, ṣadīḳ 104b1=24:61
dōst, veliyy 223a2=33:17
dōst, vudd 15b5=19:96
dōst dāşten: dost dut-, iḥbāb 64a2=22:38
sev-, iḥbāb 169a4=28:56
dōstī: dōstlıḳ, maḥabbeᵗ 20b1=20:39
dōstlıḳ, mevaddeᵗ 182b5=29:25
dōstlıḳ, ṣadīḳ 127a1=26:101
dōstī gerdīden: dostlıḳ dut-, tevallī 55b5=22:4
dīv: dīv, şeyṭān 7b1=19:44
dīvlik, şeyṭān 66b3=22:52
iblīs, şeyṭān 34a4=20:120
şeyṭān, şeyṭān 185b5=29:38
dīvāne: delü, mecnūn 121a1=26:27
dīvānegī: delülik, cinneᵗ 81a3=23:70

dīvānegī est: dīv bol-, cinnet 75b3=23:25
draḫşīden: yıldıra-, iżāʾet 97a1=24:35
du: iki, –humā 161b4=28:26
ol iki, humā 161a5=28:24
du bāre: ikiledin, żiʿf 235b3=33:68
ikileyin, merreteyn 168b4=28:54
du nām-zede: iki vaʿde, ecel 162a5=28:28
du pāre: iki anca, żiʿfen 226a3=33:30
du pāre şoden: iki pāre bol-, infilāḳ 124a3=26:63
du-gāne: ikeġu, meşnā 248a3=35:1
ikelü, meşnā 246b2=34:46
duḫter: ḳız, bint 162a1=28:27
durūġ: yalan, ifk 106b5=25:4
yalan, keẕib 238a5=34:8
yalan, kiẕb 77b4=23:38
yalan, zūr 107a1=25:4
durūġ dānisten: yalan dut-, tekẕīb 65a2=22:42
durūġ dāşte: yalan diyen, keẕẕeb 108a3=25:11
durūġ dāşten: inanma-, tekẕīb 129b4=26:139
yalan di-, tekẕīb 164a3=28:34
yalan dut-, tekẕīb 22a4=20:48
yalan ḳıl-, tekẕīb 153b2=27:83
yalancı di-, tekẕīb 119b1=26:12
yalanlıḳ bol-, tekẕīb 118a3=25:77
durūġ efgenden: yalan söyle-, murcif 234b2=33:60
durūġ giriften: inanma-, tekẕīb 131b2=26:160
yalan di-, tekẕīb 246a5=34:45
yalan dut-, tekẕīb 49b1=21:77
yalan eyit-, tekẕīb 77a1=23:33
yalan eyle-, tekẕīb 128a3=26:117
yalan söyle-, tekẕīb 181a5=29:18
yalana dut-, tekẕīb 127a4=26:105
yalancı di-, tekẕīb 185b3=29:37
durūġ goften: bühtān ḳıl-, iftirāʾ 38b1=21:5
yalan eyit-, iftirāʾ 214a5=32:3
iftirā ḳıl-, iftirāʾ 173b5=28:75
yalan söyle-, ifk 122b3=26:45
yalan söyle-, iftirāʾ 24a4=20:61
durūġ-zebān: yalancı, kāẕib 83b4=23:90
durūġ-zen: yalancı, kāẕib 134a1=26:186
durūġ-zen dāşten: yalan di-, tekẕīb 248b5=35:4

durūg-zenī: yalancı, effāk 137a1=26:222

durūd: dürūd, taḥiyye[t] 104b3=24:61

taḥiyyet, taḥiyye[t] 118a1=25:75

durūd dāden: ṣalavāt bir-, ṣallū 233b2=33:56

ṣalavāt getür-, ṣallū 233b3=33:56

selām bir-, yuṣallī 229b1=33:43

durūde: biçilmiş, ḥaṣīd 40a2=21:15

dūr: ıraḳ, ʿamīḳ 61a5=22:27

ıraḳ, beʿīd 238b1=34:8

ıraḳ, el-bādī 223b5=33:20

ıraḳ, ḳaṣiyy 4a2=19:22

dūr āmeden: ıraḳ bar-, ḫasʾ 86a1=23:108

dūr kerde: ıraḳ bolmış, maʿzūl 136a2=26:212

ıraḳ ḳılınmış, mubʿad 53b1=21:101

dūr kerden: ıraḳ eyle-, mubāʿade[t] 240b5=34:19

dūr mānden: ıraḳ ḳal-, hecr 7b5=19:46

dūrī būden: ıraḳ bol-, buʿd 78a2=23:41

ıraḳ bol-, tecāfī 216b2=32:16

ıraḳlıḳ bol-, buʿd 78b1=23:44

dūzaḫ: ṭamu, cehennem 11b5=19:68

ṭamu, ceḥīm 126a4=26:91

ṭamu, saʿīr 56a1=22:4

dürüstī: dürüst, ḳad 2a1=19:9

dürüstlik / dürüstlıḳ, ḳad 4a5=19:24

yigrek, ʿazm 210a2=31:17

dürüşt: ḳatı, ġalīẓ 221a1=33:7

yavlaḳ, ġalīẓ 211b3=31:24

düşman: düşman, ʿaduvv 34a1=20:117

düşmanī: düşmanlıḳ, ʿaduvv 157a3=28:8

düşmenkār: düşman dutan, el-ḳālī 132a5=26:168

düşvār: düşvār, ʿasīr 110b4=25:26

düşvār dāşten: düşvār dut-, ikrāh 96a2=24:33

düşvārī dāşten: düşvārlıḳ birle dut-, ikrāh 26b1=20:73

E (ا)

e: ya, yā 37a1=20:133

ecel: ecel, neḥb 224b3=33:23

efgenden: buraḳ-, ilḳāʾ 18b3=20:19

buraḳ-, isḳāṭ 238b3=34:9

buraḳ-, ḳazf 225a5=33:26

buraḳ-, nebz̲ 30b4=20:96

tüşür-, isḳāṭ 134a1=26:187

efrāz: yoḳış, emt 32a5=20:107

efrūḫte: yanmış, şihāb 138b3=27:7

efruḫten: yandur-, īḳād 96b5=24:35

efsāne: masal, usṭūr 83a2=23:83

efsūs: efsūs, huzuv 112b5=25:41

efsūs ḳıl-, huzuv 207a4=31:6

efsūs, siḫriyy 86a4=23:110

efsūs kerden: efsūs ḳıl-, istihzāʾ 118b5=26:6

efsūs ḳıl-, seḥr 195a1=30:10

peşīmān bol-, istihzāʾ 44a5=21:41

efsūs konende: efsūs ḳılıcı, istihzāʾ 44b2=21:41

efsūsī: peşīmānlıḳ, huzuv 43b2=21:36

efzūden: art-, rabv 201a4=30:39

art-, ziyādeᵗ 224b1=33:22

artur-, medd 212a2=31:27

artur-, mużāʿafeᵗ 117a1=25:69

artur-, ziyādeᵗ 33b2=20:114

efzūn custen: artuḳlıḳ ḳıl-, beġy 68b1=22:60

efzūn kerde: artmış, muż ʿif 201b1=30:39

efzūn ḫˇāsten: artuḳlıḳ isde-, tefażżul 75b1=23:24

efzūnī: artuḳ, nāfileᵗ 48b2=21:72

artuḳ nesene, ribā 201a4=30:39

efzūnī hesten: artuḳlıḳ isde-, beġy 174a1=28:76

eger: eger, - 129b2=26:136

eger, ev 21b2=20:45

eger, immā 84a4=23:93

ḳaçan kim, in 179b2=29:10

ehl: ʿavrat, ehl 162b2=28:29

ehl, ehl 184b1=29:31

ḳavm, ehl 138b2=27:7

ḳavm, ṣāḥib 180b3=29:15

maḳām, ehl 144a1=27:34

ehl-i zemīn: yir ehli, ehl 156a2=28:4

emānet: emānet, emāneᵗ 73a5=23:8

emīn: emīn, emīn 161b5=28:26

emmā: ammā, emmā 171b5=28:67

enbāz giriften: şirk dutmaḳ, şirk 208b4=31:13

şirk ḳıl-, işrāk 200a2=30:33

enbāz kerden: ortaḳ eyle-, işrāk 19b3=20:32

şerīk dut-, işrāk 172a3=28:68

encümen: dirnek, en-nādī 184a1=29:29

endāḫten: buraḳ-, intibāz̲ 3a1=19:16

buraḳ-, ḳazf 20a3=20:39

buraḳ-, nebẕ 165b2=28:40
endāz giriften: dut-, ʿadl 149a5=27:60
endāze: miḳdār, miḳdār 215a1=32:5
taḳdīr, ḳader 21a2=20:40
endāze kerde: ḳaderlenmiş, maḳdūr 229a1=33:38
endāze ḳıl-, taḳdīr 106b1=25:2
endāze ḳılmaḳ, taḳdīr 106b1=25:2
iḫtiyār ḳıl-, iḫtiyār 172a2=28:68
taḳdīr ḳıl-, ḳadr 176a3=28:82
endāze kerden ender ḥalḳa: endāzelü ḥalḳa, serd 239a1=34:11
endekī: az, ḳalīl 211b2=31:24
azacuḳ, ḳalīl 123b2=26:54
azçuḳ, ḳalīl 222b4=33:16
azçuḳ, yesīr 222b1=33:14
ender: ara, fi- 141b1=27:19
birle, fi 175a2=28:79
iç, fī 213b4=31:34
içerü, fī 86a1=23.108
ḳat, fi 120a2=26.18
üst, fi 191b5=29:65
yan, fi 72a1=22:78
ender ameden: gir-, iştiʿal 1a1=19:4
gir-, vulūc 237a1=34:2
gir-, duḫūl 232a5=33:53
gir-, vurūd 160b4=28:23
ender ān: ol ara, fī-hā 28a1=20:81
ender āncā: ol ara, fī-hā 97a5=24:36
ender āverden: güvür-, ḫasf bi 238b2=34:9
güvür-, idḫāl 141b1=27:19
güvür-, īlāc 68b2=22:61
güvür-, sulūk 135a3=26:200
ḳoy-, idḫāl 139b2=27:12
ḳoy-, sulūk 76a1=23:27
ender besten: baġla-, ilḥāḳ 242b1=34:27
ender gümrāhī: yolı yavu ḳılmış, żalāl 46b2=21:54
ender miyān: ara yir, fi- 180b1=29:14
ender reften: bar-, lecāc 82a1=23:75 ender resīden: yit-, ḥayḳ 44b1=21:41
ender şekī: gümānlu, fi reyb 56a2=22:5
gümānlu, fī şekk 247b4=34:54
şeklü, fī şekkin 241a5=34:21
ender şoden: gir-, duḫūl 158b2=28:15
gir-, vurūd 53a3=21:98
içerü gir-, duḫūl 146a2=27:44
ender üftāden: düş-, ilḳāʾ 117a1=25:68
ender yāften: anḳla- [aṉ̂ġla-], fıḳh 19b1=20:28
bil-, ʿaḳl 187a4=29:43
bil-, idrāk 124a1=26:61

ṭuy-, ʿaḳl 65b3=22:46

ender zemīn dīger pāre kerden: yire ḳoy-, iʿādeᵗ 23a4=20:55

endīşe: endīşe, ẓann/ẓunūn 221b3=33:10

endīşe kerden: endīşe it/d-, tefekkür 246b2=34:46

endīşe ḳıl-, ẓann 221b3=33:10

endīşe ḳıl-, tedebbur 81a1=23:68

endīşe ḳıl-, tefekkür 197a1=30:21

endūh: ġuṣṣa, ġamm 60a3=22:22

ġuṣṣa, ḥasreᵗ 249b4=35:8

ġuṣṣa, kerb 49a5=21:76

endūh borden: ġuṣṣa ḳıl-, ḥazen 157a1=28:7

ġuṣṣalu gel-, ḥazen 158a4=28:13

endūh dāşten: ġuṣṣa dut-, ḥazen 185a1=29:33

ġuṣṣa ḳıl-, ḥazen 151b1=27:70

endūhgin: ġuṣṣalu, esif 28b3=20:86

endūhgin būden: ġuṣṣalu bol-, sevᵓ 184b5=29:33

endūhī: ġuṣṣa, ḥazen 157a3=28:8

engīẖten: ḳop-, baʿṣ 212a3=31:28

nüşūr, nuşūr 112b5=25:40

ṭaġılmaḳ, nuşūr 113b5=25:47

engīẖte şoden: dirül-, ḥayy 2b5=19:15

engür: üzüm, ʿineb 74b3=23:19

esīr kerden: esīr ḳıl-, esr 225a5=33:26

est/hest/end: bar, kevn 8a2=19:47

bar durur, mubīn 152a4=27:75

evvel: ilkin, evvel 54a1=21:104

ez: imdi, fe 37a5=20:135

ez ān: anun [anuŋ] üçün, min-hā 39b3=21:12

ez ānca pes: bundan soḳra [soŋra], fe 85b5=23:107

ez ān çī: anun [anuŋ] üçün kim, mimmā 151b1=27:70

ez cüz bedī: yavuzlıḳsuz, min ġayri sūᵓ 163b2=28:32

ez cüz şey: kirsüz, min ġayri sūᵓ 19a2=20:22

ez ʿaẕāb mānde: ʿaẕābda ḳalan, ġābir 148b3=27:57

ez kucā: nivirden, ennā 1b3=19:8

ḳanda, ennā 3b2=19:20

ḳandan, fe-ennā 247b1=34:52

ez ḥadd goẕaşten: ḥadden geçmek, ʿudvān 162b1=28:28

ez ḥadd güẕerende: ḥadden geçici, el-ʿādī 73a4=23:7

ḥadden geçmiş, el-ʿādī 132a4=26:166

ez pes: andan sowra [soŋra], min baʿdi 177a5=28:87

soḳradaḳı, min baʿd 193a5=30:4

ez pes ān çi: andan sowra [soŋra] kim, min baʿdi mā 166a3=28:43

ez pes reften: ardınca bar-, ḳaṣaṣ 157b5=28:11

ez pīş: bundan ayruḳ, min ḳabli 167a2=28:46

bundan ilerü, min ḳabli 2a1=19:9

ilerüdaḳı, min ḳablu 193a5=30:4 ilkin, min ḳabli 11b4=19:67

ez pīş ān/vey: andan ilerü, min ḳabli hā/hī 188b1=29:48

ez rāh borden: yoldan çıḳar-, iżlāl 28b2=20:85

F (ف)

faṣīḥ-ter: faṣīḥraḳ, efṣāḥ 164a2=28:34

fāl-ı bed giriften: yavuz fāl dut-, ṭāʾir 147a1=27:47

faẕ̇l: faẕ̇l, faẕ̇l 92a2=24:22

faẕ̇l kerden: artur-, tefżīl 140a4=27:15

fāsıḳ: fāsıḳ, fāsıḳ 217a1=32:18

fedāī kerden: fidā ḳıl-, cezāʾ 213b1=31:33

ferā endāḫten: buraḳ-, ḳaẕ̇f 247a1=34:48

ferā giriften: ḳaplayu ṭutmaḳ, tenāvuş 247b1=34:52

ferā girifte: dutılmış, ḳabes 138b3=27:7

ferā keşīden: ṭart-, ḳabż 113b3=25:46

ferā sāḫten: düz-, iftirāʾ 106b5=25:4

ferā yāfte: yalancı ve iftirā ḳılıcı, mufterā 164b3=28:36

ferġanden: zārī it-, fezeʿ 247a4=34:51

ferāhem āmeden: diril-, ceby 169b3=28:57

ferāhem āverden: ilerü dut-, żamm 19a1=20:22

ferāhem kerden: dir-, cemʿ 242a4=34:26

dir-, ḫafż 136a5=26:215

dirşür-, teʾlif 99a2=24:43

götür-, żamm 163b2=28:32

ferāhem nihāden durūġ: yalan eyit-, ifk 181a2=29:17

ferāmūş kerden: unıt-, nisyān 86a4=23:110

unut-, nisyān 35b1=20:126

ferāmūş şode: unıdılmış, mensiyy 4a4=19:23

ferāmūş şode nehīden: unıtmaḳlıḳ ḳoy-, nisyān 35b1=20:126

ferāmūş-kār: unıdıcı, nesiyy 11a4=19:64

ferāḫ: kiñg, seʿat 31a4=20:98

kiñg, vāsiʿ 190a2=29:56

ferāḫ ʿaṭā: çoḳ ʿaṭālu, el-vāsiʿ 95b2=24:32

ferāḫet: niʿmet çoġı, seʿat 92a2=24:22

ferāz āmeden: dön-, ṣadr 161a2=28:23

sataş-, telḳiyet 118a1=25:75

yaḳınlıḳ eyle-, ityān 132a2=26:165

ferc: ferc, ferc 94a2=24:30

ferdā: irte, ġadā 213b5=31:34

ferīb: aldamaḳ, ġurūr 222a1=33:12

ferībhā: ġurra bolmak, ġarūr 213b3=31:33

ferīften: alda-, ġurūr 213b2=31:33

ferişte: ferişte, melek 107b1=25:7

fermān: buyruḳ, emr 11a2=19:64

buyruḳ, iẕn 69b1=22:65

ḥükm, emr 143b3=27:33

fermān ber-dār: ḥükm, ḳānit 198a3=30:26

muṭīʿ, ḫāżiʿ 118b3=26:4

fermān ber-dār kerden: muṣaḫḫar ḳıl-, tesḫīr 49b5=21:79

buyruḳa muṭīʿ ḳıl-, tesḫīr 69a4=22:65

fermān ber-dāşten: buyruḳ dut-, iḫbāt 67a4=22:54

buyruḳ ṭut-, iṭāʿat 100b5=24:51

muṭīʿ bol-, iṭāʿat 100a3=24:47

fermān ber-dārī: buyruḳ ṭutmaḳ, ṭāʿat 101a3=24:53

fermān burden: buyruḳ dut-, ḳunūt 226a4=33:31

buyruḳ ṭut-, iṭāʿat 77a4=23:34

buyruḳında bol-, iṭāʿat 101a1=24:52

muṭīʿ bol-, iṭāʿat 236a2=33:71

muṭīʿ bolmış bol-, iṭāʿat 235b1=33:66

uy-, iṭāʿat 235b2=33:67

fermūden: buyur-, emr 36b3=20:132

buyur-, iẕn 32b3=20.109

emr ḳıl-, emr 64b5=22:41

feryād bāyesten: feryād gerek-, icārat 83b2=23:88

meded isde-, istiġāṯet 158b5=28:15

meded isde-, istiṣrāḫ 159b3=28:18

feryād resīden: feryāda deg-, icārat 83b2=23:88

ferzend: ʿıyāl, ibn 79b4=23:55

ʿıyāl, veled 213a5=31:33
oġ(u)lan, ibn 129b1=26:133
oġ(u)lan, nesl 215a4=32:8
oġ(u)lan, ẕürriyeᵗ 183a5=29:27
oġ(u)lan, veled 6a2=19:35
oġullıḳ, veled 157b2=28:9
ferzende: oġul, ibn-ebnā-beniyy 27b2=20:80
fesād: fesād, fesād 201b5=30:41
fesād ḳılmaḳ, fesād 176b1=28:83
fesād kerden: fesād it-, ifsād 147a3=27:48
fesādı işlemek, fesād 174b2=28:77
fesād kon/ān: fesād ḳılan, mufsid 185b2=29:36
feṯḥ: feṯḥ, feṯḥ 218b3=32:28
firistāde: biribidük, mürsel 144a3=27:35
firistāde āmeden: biribin-, irsāl m. 244a4=34:34
firistāden: bir-, inzāl 56b4=22:5
biribi-, baʿṣ 113a1=25:41
biribi-, inzāl 16b2=20:2
biribi-, irsāl 164a2=28:34
biribin-, tenzīl 16b3=20:4
ḳoy-, irsāl 248b1=35:2
fitne: fitne bol-, futūn 29b5=20:90
fitne, fitneᵗ 105b3=24:63
fitne konende: fitne ḳılıcı, futūn 147a2=27:47
fuḥş hemī goften: fuḥş söyle-, hecr 81a1=23:67
fulān: fulān, fulān 111a1=25:28
furū firistāden: aşaġa biribi-, inzāl 191a5=29:63
aşaġa biribi-, irsāl 14a5=19:83
aşaġa biribimek, tenzīl 110b3=25:25
furū āmeden: in-, nuzūl 134b3=26:193
in-, ḥulūl 29a1=20:86
furū āverde: indürici, münzil 76b2=23:29
furū āverden: indür-, inzāl 225a3=33:26
furū āverdenī: indürmeklik, münzel 76b1=23:29
furū burden: indür-, ḫasf 186b2=29:40
yir aşaġa ilet-, ḫasf bi 176a3=28:82
furū burden be-zemīn: yir altına indür-, ḫasf bi el-arż 175b3=28:81
furū dāşten: awlu [aŋlu] dut-, ġażāżaᵗ 210a5=31:19
gider-, ḫuşūʿ 32b1=20:108
indür-, ḫuşūʿ 32b1=20:108
furū efgende bāşed: aşaġa düşmiş, nākıs 215b5=32:12
furū firistāde āmeden: aşaġa biribin-, inzāl m. 188a1=29:46
furū firistāde şoden: biribil-, tenezzul 136b5=26:222

furū firistāden: biribi-, inzāl 22b5=20:53

biribin-, inzāl m. 177a5=28:87

indür-, inzāl 76b1=23:29

furū giriften: aşaġa ḳoy-, ġażāża[t] 94a2=24:30

furū ḫ̌orden: yi-, leḳf 25a5=20:69

yut-, leḳf 122b3=26:45

furū reften: in-, hubūt 34b4=20:123

furū rīḫten: dökil-, şabb 59b5=22:19

furū şikesten: sı-, ḳaşm 39b1=21:11

furū şoden: bat-, ġavş 50b1=21:82

ṭulınmaḳ, ġurūb 36a4=20:130

furū-terīn: alt, esfel 221b1=33:10

yiyni, ednā 217b1=32:21

furūd: ayruḳ, dūne 231a3=33:50

furūd ameden: in-, musāḳaṭat 4b2=19:25

furūhten: ört-, idnāʾ 234a4=33:59

sat-, mukātebe[t] 95b5=24:33

fuẓūl: fuẓūllıḳ, laġv 72b5=23:3

G (غ, ك)

ġāfil: ġāfil, ġāfil 155b2=27:93

ġāfil būde: ġāfil bolmış, ġāfil 74a5=23:17

ġaflet: ġaflet, ġafle[t] 53a1=21:97

ġafletī: ġāfil, ġafle[t] 6b4=19:39

ġāib: ġāib, ġāib 141b3=27:20

ġalebe: ġāliblıḳ, ġalebe[t] 193a4=30:3

ġalebe kerden: ġālib bol-, ġalebe[t] 85b4=23:106

ġalebe kon/ān: ġālib, ġālib 122a2=26:40

ġalebe konende: ġalebe ḳılan, ġālib 45a3=21:44

ġam kerden: ġuṣṣalu ḳıl-, ḥüzn 53b3=21:103

ġamgīn kerden: ġuṣṣa yi-, ḥüzn 211a5=31:23

ġanīmet dāden: bir-, ifāʾ 230b5=33:50

ġark kerden: ġarḳ ḳıl-, iġrāḳ 128b1=26:120

ġarke kerden: ġarḳa ḳıl-, iġrāḳ 124b1=26:66

ġarḳa şoden: ġarḳ bolası, muġraḳ 76a4=23:27

gāhvāre: bişik, mehd 5a5=19:29

gebr: mecūsī, mecūsiyy 59a2=22:17

gedāḫten: ḳoy-, şahr 60a1=22:19

genc: ḫazīne, kenz 107b2=25:8

ger: ammā, lev-lā 189b1=29:53

eger, [ve] in 3a5=19:18

eger, [ve] lev 36a1=20:129

eger, en 103b3=24:60
ger, lev 64a5=22:40
gerdan: boyın, ʿunuḳ 118b2=26:4
gerdānīden: bedel bolmaḳ, tebdīl 199a5=30:30
dön-, meyd 42b3=21:31
döndür-, ṣarf 116a5=25:65
döndür-, taḳlīb 99b1=24:44
gerü döndürmek, ṣarf 109b1=25:19
münkir bol-, nekīr 65a4=22:44
gerdānīden ez-ḥāl: ḥālinden döndür-, tenkīr 145b1-2=27:41
gerdāniş: çevürmegi dürlü, iḫtilāf 197a2=30:22
gerden: dön-, devr 223a5=33:19
eyle-, taḳlīb 235a5=33:66
gerden dāde: boyın dutan, muẕʿin 100b1=24:49
gerden nihāde: boyın dutan, muslim 188a2=29:46
gerden nihāden: boyın bir-, istikān 82a2=23:76
boyın dut-, ʿunuvv 32b5=20:111
gerdenkeşī: cabbār, cabbār 160a2=28:19
gerdenkeşī kerden: boyın bir-, istikbār 78b4=23:46
buyruḳdan çıḳ-, istikbār 40b3=21:19
kirtin-, istikbār 186a4=29:39
gerdīden: dön-, teḳallub 136b3=26:219
döndür-, teḳallub 97b3=24:37
gerdiş: degzinmek, iḫtilāf 82b2=23:80
germ kerden: ısın-, iṣtilāʾ 163a1=28:29
germ yāften: ıssı bol-, żaḥv 34a4=20:119
gest rūy: ḳabīḥ yüzlü, maḳbūḥ 166a2=28:42
geşten: dön-, zeyġ 221b2=33:10
gevsāle: buzaġu, ʿicl 29a5=20:88
gezend: mażarrat, żarr 29b3=20:89
żarar verici, żurr 50b3=21:83
ziyān, żarr 58a3=22:13
gezend kerden: ziyān ḳıl-, żarr 48a1=21:66
gezendī: renc, żurr 50b4=21:84
gezīden: ısır-, ʿażż 110b4=25:27
gil: balçıḳ, ṭīn 165a3=28:38
gil-i nerm: yumşaḳ balçıḳ, sulāleᵗ 215a4=32:8
girān: aġır, nevʾ 174a2=28:76
aġır nesene, vizr 29a3=20:87
girān şoden: aġır bol-, ṣiḳal 85a4=23:102
girānī: aġırlıḳ, ṣiḳl 180a4=29:13
gird ender āmede: çevüre dutmış, muḥīṭ 189b4=29:54
gird kerden: dir-, cemʿ 24b3=20:64
girdāgird: yöre, ḥavl 138b5=27:8
girevīden: gönin-, īmān 67a5=22:54
īmān getür-, āmenū 237b2=34:4

īmān getür-, īmān 6b5=19:39
īmān ḳıl-, īmān 26a5=20:73
īmān, īmān 224b1=33:22
kirtin-, īmān 117a2=25:70
müʾmin bol-, īmān 244b3=34:37
uy-, īmān 78b4=23:47
girevīde: īmān getüren, müʾmin 135a3=26:199
īmānlu, müʾmin 132b5=26:174
müʾmin, müʾmin 118b1=26:3
uyan, müʾmin 245b2=34:41
girībān: yaḳa, ceyb 163b1=28:32
giriften: bol-, ittiḫāẕ 106a4=25:2
dut-, aḫẕ 18b5=20:21
dut-, iltiḳāṭ 157a3=28:8
dut-, ittiḫāẕ 3a2=19:17
dut-, ḳabż 30b3=20:96
getür-, - 15b3=19:94
gör-, ittiḫāẕ 187a1=29:41
ṭut-, aḫẕ 2b1=19:12
ṭut-, baṭş 159b4=28:19
ṭut-, ittiḫāẕ 112b5=25:41
uy-, teṭayyur 147a1=27:47
girifte: dönilmiş, - 58a4=22:13
girift-kārī: giriftārlıḳ, lizām 118a3=25:77
girih: ʿuḳde, ʿuḳdeᵗ 19b1=20:27
giryān: aġla-, bukiyy 10a3=19:58
gōşt: et, leḥm 63b4=22:37
gōşt-ı pāre: et pāresi, mużġat 56a4=22:5
goften: buyur-, ḳavl 25a4=20:68
di-, iftirāʾ 24a3=20:61
di-, ḳavl 32a1=20:104
di-, vaṣf 84a2=23:91
eyit-, ḳavl 4b4=19:26
eyit-, vaṣf 40b1=21:18
eyit-, zeʿm 241b1=34:22
eyit-, ẕikr 47a4=21:60
iftirā ḳıl-, iftirāʾ 192b1=29:68
söyle-, ḳavl 5a5=19:30
vaṣf eyle-, vaṣf 55a1=21:112
vaṣf ḳıl-, vaṣf 41a2=21:22
goẕeşte: ḳonmış, muʿaṭṭal 65b1=22:45
ġul: ġul, ġull 244a1=34:33
ġulām: ḳul, ġulām 3b1=19:19
oġul, ġulām 3b1=19:19
gulū burīden: boġaz kes-, teẕbīh 156a3=28:4
gulūgāh: boġaz, ḥancerat 221b2=33:10
gūne: dürlü, - 137a3=26:225
gūr: sin, ḳabr 57a3=22:7
gūrāb: gūrāb, serāb 98a1=24:39
ġurfe: köşk, ġurfeᵗ 190a5=29:58
gurusne: ḳarın aç-, cūʿ 34a3=20:118
gūsfend: ḳoyın, ġanem 18b2=20:18
güsterden: döşe-, beşṭ 176a2=28:82
döşe-, mumerrad 146a4=27:44
gūş: ḳulaḳ, uẕun 207b1=31:7
gūş dāşten: işit-, semʿ 21b4=20:46
gūşe: gūşe, ʿurvat 211a4=31:22
gūyende: eyidici, ḳāʾil 223a3=33:18

güft: söz, ḥadīṣ 241a1=34:19
güftār: ḳavl, ḳavl 6a1=19:34
laġv söz, laġv 10b4=19:62
söz, nefs 21a3=20:41
söz, ḳavl 21b1=20:44
söylemek, ḳavl 38a4=21:4
söyleyen, ḳavl 62a3=22:30
güftār-ı fużūl: laġv söz, laġv 169a2=28:55
güm būden: eksil-, żalāl 215b2=32:10
güm būde-ter: yavu ḳılmışıraḳ, ażall 113a3=25:42
yolını yavu ḳılmışıraḳ, ażall 168a3=28:50
güm gerdīden: yavu ḳıl-, iṣṭılāʾ 138b4=27:7
güm kerden: eksük ḳıl-, żalāl 22b3=20:52
ḳıl-, iżlāl 249b2=35:8
yavu ḳıl-, żalāl 109a2=25:17
güm konende: yavu ḳılıcı, mużill 159a3=28:15
güm şode: yavu barmış, ġaviyy 159b3=28:18
güm şode-ter: yavu ḳılmışıraḳ, ażall 112a1=25:34
yolını yavu ḳılmışıraḳ, ażall 113b1=25:44
güm şoden: az-, żalāl 27b1=20:79
ḍalālete düş-, żalāl 35a1=20:123
gümrāh bol-, żalāl 173b4=28:75
yavu bar-, żalāl 228a2=33:36
yolından az-, żalāl 155a5=27:92
gümān: gümān, miryeᵗ 217b4=32:23
gümān mande: gümānlu, murīb 247b4=34:54
gümānī: şeklü, miryeᵗ 67b2=22:55
gümāşte āmeden: üstüne ḳo-, tevkīl m. 215b4=32:11
gümrāh: gümrāh, ġāviyy 126a4=26:91
yolından azmış, żalāl 85b5=23:106
gümrāhī: ḍalālet, żalāleᵗ 13a1=19:75
egri yol, żalāl 242a3=34:24
gümrāhlıḳ, żalāleᵗ 177a1=28:85
yolı yavu ḳıl-, żalāl 238b1=34:8
yolsuzlıḳ, żalāl 126b4=26:97
günāh: suç, ẕenb 119b3=26:14
yazuḳ, ġafleᵗ 92b1=24:23
yazuḳ, ḫaṭāʾ 26b1=20:73
yazuḳ, ḫaṭīʾeᵗ 123a4=26:51
yazuḳ, vizr 31b3=20:100
yazuḳ, ẕenb 186a5=29:40
günāh kerden: yazuḳ ḳıl-, icrām 242a4=34:25
günāhkār: mücrim, mücrim 243b3=34:32
yazuḳlu, fāsıḳ 49a3=21:74
yazuḳlu, mücrim 26b2=20:74

yazuḳlu, ḫāṭiʾ 157a5=28:8
gürīḫten: ḳaç-, firār 222b3=33:16
ḳaçmaḳ, firār 222a4=33:13
ḳaçmaḳ, nufūr 115b4=25:60
gürūh: bölük, ḥizb 6a5=19:37
bölük, imām 165b4=28:41
bölük, ḳarn 166a3=28:43
bölük, ḳavm 49b2=21:77
bölük, meleʾ 75a5=23:24
bölük, şīʿat 199b4=30:32
ehl, ehl 166b4=28:45
gürūh, cemʿan 123b5=26:61
gürūh, ferīḳ 12b3=19:73
gürūh, fevc 153b1=27:83
gürūh, ḥizb 249a4=35:6
gürūh, ḳarn 78a3=23:42
gürūh, ḳavm 16a2=19:97
gürūh, meleʾ 160a4=28:20
gürūh, şīʿat 12a1=19:69
gürūh, şirẕimeᵗ 123b2=26:54
gürūh, ümmeᵗ 153b1=27:83
ḫalāyıḳ, ṭāʾifeᵗ 88a2=24:2
ḳavm, ferīḳ 200a2=30:33
ḳavm, ḳarn 174b5=28:78
ḳavm, ḳavm 189a2=29:51
ṭāʾife, ṭāʾifeᵗ 156a3=28:4
ḳavm, cemīʿan 123b3=26:56
ḳavm, ehl 147b1=27:49
ḳavm, ferīḳ 225a5-225b1=33:26
ḳavm, fiʾeᵗ 175b4=28:81
ḳavm, meleʾ 143a3=27:29
ḳavm, ḳarn 76b4=23:31
ḳavm, ḳavm 2a4=19:11
ḳavm, ṣāḥib 110b1=25:24
ḳavm, ümmeᵗ 78a5=23:44
ümmet, ümmeᵗ 69b3=22:67
gürūh gürūh: bölük bölük, ṣaff 24b4=20:64
bölük bölük, vāfid 14b3=19:85
gürūhī: bir gürūh, ṭāʾifeᵗ 222a1=33:13
bir gürūh, ferīḳ 241a3=34:20
güsterāden: döşe-, besṭ 203b3=30:48
güsterānden: bir-, besṭ 191a3=29:62
çoḳ bir-, besṭ 200b4=30:37
güşāden: aç-, feṭḥ 128a4=26:118
açmaḳlıḳ, feṭḥ 128a4=26:118
şerḥ 19a5=20:25
güşāde şoden: açıl-, feṭḥ 52b3=21:96
güşt pāre: pāre et, mużġat 74a1=23:14
güvāh: ṭanuḳ, şāhid 72a4=22:78
ṭanuḳ, şehīd 88b1=24:4
güvāhī: ṭanuḳlıḳ, şehādeᵗ 88b2=24:4
güvāhī dāden: ṭanuḳlıḳ bir-, şehādeᵗ 47b1=21:61
güzāf: güzāf, heżm 33a3=20:112
güzāf-kār: güzāf işlü, musrif 39a4=21:9
güzāf-kārī kerden: güzāf iş işle-, isrāf 35b2=20:127

güẕārden: buyruḳ bol-, ḳażāʾ 228a1=33:36

işle-, ḳażāʾ 6a3=19:35

öde-, ḳażāʾ 162a5=28:28

güzārde: ant buyurılmış, maḳżiyy 12a5=19:71

tamām bol-, maḳżiyy 4a1=19:21

güzārde şoden: öden-, ḳażāʾ 6b4=19:39

güẕeşten: geç-, merr 117b1=25:72,

geç-, ḫuluvv 96b1=24:34

güzīden: ür-, ictibāʾ 10a1=19:58

ürmeklik, ḫiyereᵗ 172a3=28:68

H (ح, خ, ه)

ḫˇāb: uyḳu, nevm 113b4=25:47

ḫˇāb dīden: düş, ḥulm 102b3=24:58

ḫˇāb kerden: uyı-, menām 197a4=30:23

ḫaber: ḫaber, bāl 22b2=20:51

ḫaber, ḫaber 138b3=27:7

ḫaber, nebeʾ 142a2=27:22

ḫaber dāden: ḫaber bir-, iẕn 64a3=22:39

ḫaber kerden: ḫaber ḳıl-, inbāʾ 136b4=26:221

ḫaber ḳıl-, tenbiʾeᵗ 70b4=22:72

ḫaber konende: ḫaber birici, nebiyy 8b5=19:51

ḫaber ḳılıcı, nebiyy 9a4=19:54

ḥacc: ḥacc, ḥacc 61a4=22:27

ḥacc kerden: ḥacc ḳıl-, nāsik 69b4=22:67

ḥaccgāh: ḥacc maḳāmı, mensek 69b3=22:67

ḥadīṯ: ḥadīṯ, ḥadīṯ 17a5=20:9

söz, ḥadīṯ 232b1=33:53

ḫˇāhende: dileyici, muʿterr 63b2=22:36

ḫˇāhīd custen: isde-, irādeᵗ 201a5=30:39

ḫˇāher: ḳız ḳarındaş, uḫt 5a2=19:28

ḫˇāher-i māder: ṭayaza, ḫāleᵗ 104a5=24:61

ḫˇāhiş kerden: şefāʿat ḳıl-, şefāʿat 32b3=20:109
ḫāk: ṭopraḳ, turāb 151a2=27:67
ḫaḳīḳat ki: ḥaḳīḳat kim, le-ḳad 168a5=28:51
ḫaḳḳ: ḥaḳ, ḥaḳḳ 68b4=22:62
ḥaḳḳ-ı huveydā: ḥaḳḳuʾl-mübīn, ḥaḳḳuʾl-mubīn 93a1=24:25
ḫaḳḳā: ḥaḳḳā, kellā 124a1=26:62
ḥāşā, kellā 242b1=34:27
ḫāl: ana ḳarındaşı, ḫāl 231a1=33:50
ḫalfet bāz dāden: ʿivaż gerü bir-, iḫlāf 245a3=34:39
ḫālīfet: ḫālīfe, ḫilfeᵗ 116a1=25:62
ḫālīfe, ḫalīfe 149b5=27:62
ḫalīfet kerden: ḫalīfe ḳıl-, istiḫlāf 101b3=24:55
ḫalk: ḫalāyıḳ, cibilleᵗ 133b4=26:184
ḫalḳ, ḫalḳ 195a2=30:11
yaratmaḳ, ḫalḳ 74a5=23:17
hāmūn hāmūn: yazı, ḳāʿ 32a4=20:106
ḫandān būde: ḳahḳaha, żāḥik 141a3=27:19
ḫandaḳ: ḫandaḳ, - 223b4=33:20
ḫˇānden: daʿveᵗ, duʿāʾ 105a5=24:63
di-, duʿāʾ 116b3=25:68
dile-, duʿāʾ 51b5=21:90
dile-, tilāveᵗ 70b3=22:72
duʿā, duʿā 1a1=19:4
duʿā oḳı-, duʿāʾ 58a3=22:13
eyit-, duʿāʾ 71a2=22:73
ḫaber bir-, ḳaşaş 1a5=20:99
nidā ḳıl-, münādāt 49a4=21:76
oḳı-, daʿveᵗ 15a4=19:91
oḳı-, dirāseᵗ 246a3=34:44
oḳı-, duʿāʾ 198a1=30:25
oḳı-, ḳaşaş 152a5=27:76
oḳı-, ḳırāʾat 135a2=26:199
oḳı-, münādāt 119a4=26:10
oḳı-, nidāʾ 167a1=28:46
oḳı-, temennī 66b3=22:52
oḳı-, tertīl 111b3=25:32
oḳı-, tilāveᵗ 155a4=27:92
oḳımaḳ, duʿāʾ 45a4=21:45
oḳımaḳ, umniyyeᵗ 66b3=22:52
ṭap-, duʿā 8a2=19:48
ṭapmaḳ, duʿā 8a4=19:48
ḫˇāndenī: oḳımaḳlıḳ, daʿveᵗ 198a1=30:25
ḫˇānende: oḳıyan, dāʿī 32b1=20:108
oḳıyıcı, dāʿī 230a1=33:46
ḫāne: azādlıḳ evi, Beytü'l-ʿAtīḳ 61b5=22:29
ev, beyt 61a2=22:26
ev, dār 175b3=28:81
ev, mesken 218a5=32:26
in, mesken 141a1=27:18
ḫānedān: ḫānedān, ehlü'l-beyt 158a2=28:12
ḫānedān-ı peyġāmber: peyġāmber ḫānedānı, ehlü'l-beyt 227a1=33:33
ḫar: eşek, ḥimār 210b1=31:19
ḫˇār: ḫˇār, ẕelīl 144b2=27:37

ḫˇārlıḳ birle, dāḫir 154a5=27:87

ḫˇār būden: ḫˇār ḳıl-, ṣāġir 144b2=27:37

ḫˇār kerde: ḫˇār bolmış, muhān 117a2=25:69

ḫˇār kerden: ḫˇārlıḳ birle gör-, muhīn 207a5=31:6

ḫˇārlıḳ eyle-, ihāneᵗ 59b2=22:18

ḫˇār konende: ḫˇār idici, muhīn 234a1=33:57

ḫˇār ḳılıcı, muhīn 240a1=34:14

ḫˇār ṣoden: ḫˇār bol-, ẕull 37a4=20:134

ḫˇārī: ḫˇārlıḳ, ḫizy 57b1=22:9

ḫˇār-ter: ḫˇār, ẕelīl 144a1=27:34

ḥarām: ḥarām, ḥarām 52b2=21:95

ḥarām kerde āmeden: ḥarām ḳılın-, taḥrīm 88a4=24:3

ḥarām kerden: ḥarām ḳıl-, taḥrīm 116b4=25:68

ḥarām ḳıl-, taḥrīm 155a2=27:91

ḫarb: savaş, beʾs 223a4=33:18

yavuzlıḳ, beʾs 50a3=21:80

ḫarb kerden: muḳātele ḳıl-, muḳāteleᵗ 224a1=33:20

savaş ḳılmaḳ, ḳitāl 225a3=33:25

ḫarb-ı saḫt: çalışıcı yavlaḳ, beʾs 143b3=27:33

ḥarem: ḥarem, ḥarem 192a4=29:67

ḫārende: yiyici, ākil 74b5=23:20

ḫarīden: satun al-, iştirāʾ 207a2=31:6

ḫarīden ve furuḫten: almaḳ ve satmaḳ, beyʿ 97b1=24:37

ḥarīr: ḥarīr, ḥarīr 60b1=22:23

ḫˇāste: māl, māl 13b3=19:77

ḫˇāsten: dile-, ibāʾ 114a3=25:50

dile-, irādeᵗ 28b5=20:86

dile-, suʾāl 36b4=20:132

dile-, şeyʾ 39a3=21:9

dile-, vudd 223b5=33:20

dile-, yekādū 15a2=19:90

dilek, şeyʾ 59b3=22:18

dileme-, ibāʾ 236a4=33:72

dilemek, irādeᵗ 222a4=33:13

isde-, seʿy 65b5=22:47

isde-, suʾāl 232b3=33:53

ḥaşr kerden: ḥaşr ḳıl-, ḥaşr 111b5=25:34

ḥaşr kon: ḳāṣid, ḥāşir 123b1=26:53

ḥaşr konende: gezdür-, ḥāşir 121b5=26:36

ḫaṭā kerden: ḫaṭā bile işle-, iḫṭāʾ 220a3=33:5

ḥāżır: ḥāżır, şehid 147a5=27:49

ḥāżır āmeden: ḥāżır gel-, ḥużūr 84b4=23:98

ḥāżır gel-, şehādeᵗ 61b1=22:28

ḥāżır būden: ḥāżır bol-, şehādeᵗ 143b2=27:32

ḥāżır kerde: ḥāżır bolınmış, muḥżar 195b5=30:16

ḥāżır olmış, şāhid 166b2=28:44

ḥāżır ḳılınmış, muḥżir 170b5=28:61

saḳlanıcı, ḥāżır 123b3=26:56

ḥāżır kerden: ḥāżır ḳıl-, iḥżār 11b5=19:68

ḥāżır şoden: ḥāżır bol-, şehāde[t] 88a2=24:2

ḥażretgāh: ḥażretgāh, meşhed 6b1=19:37

ḥavż: ḥavżca, cābiye[t] 239b2=34:13

hediye: hediye, hediyye[t] 144a2=27:35

heft: yidi, seb[ʿ] 212a2=31:27

helāk kerde: helāk bolan, muhlek 79a1=23:48

helāk kerden: helāk ḳıl-, ihlāk 174b4=28:78

helāk ḳıl-, imlā[ʾ] 66a2=22:48

helāk ḳıl-, tedmīr 112a3=25:36

helāk ḳıl-, tetbīr 112b3=25:39

helāk konende: helāk ḳılıcı, muhlik 170a5=28:59

helāk şoden: helāk bol-, bevr 250a5=35:10

helāk bol-, helāk 177b2=28:88

helāk bolmaḳ, helāk 147a5=27:49

helāk şode: helāk bolmış, bā[ʾ]ir 109a4=25:18

ḥelāl āmeden: ḥelāl bol-, ḥelāl 232a1=33:52

ḥelāl kerden: ḥelāl ḳıl-, iḥlāl 62a1=22:30

hem-çün: bigi, miṯl 38a3=21:3

hem-çünān / hem-çünīn: ancılayın, kezālike 35b1=20:126

ancılayın, miṯlu-hā 23b3=20:58

ancılayın, ẕālike 204a4=30:50

andayuḳ, ke 170b4=28:61

andayuḳ, kezālike 30b4=20:96

andayuḳ, miṯl 50b4=21:84

böyle, hākezā 145b3=27:42

böyle, kezālike 1b5=19:9

böyleyuḳ, kezālik 103a2=24:58

buncılayın, keẕālike 63b2=22:36

öyle, kezālike 35a5=20:126

hem-nām: adaş, semiyy 11b1=19:65

aṭaş, semiyy 1b2=19:7

hem-nişīn: hem-nişīn, nediyy 12b4=19:73

hem-püşt şoden: hem-püşt bol-, teẓāhur 167b4=28:48

hem-püştī giriften: meded ṭut-, muẓāherat 225a4=33:26

hem-sāyegī kerden: ḳonşılıḳ ḳıl-, mucāvarat 234b3=33:60

hem-seng: aġır, miṯḳāl 45b3=21:47

hem-seng-i mürçe: ẕerrece, misḳāle ẕerre 241b2=34:22

heme: dükeli/dükelü, cemīʿan 250a3=35:10
dükeli/dükelü, cümleten 111b2=25:32
dükeli/dükelü, ecmaʿīn 216a3=32:13
dükeli/dükelü, kāffet 242b2=34:28
dükeli/dükelü, küll 23b1=20:56
hemī: andan, fe 157b5=28:11
anun [anuŋ] üçün kim, bi-mā 216a5=32:14
bigi, - 215a1=32:5
daḳı, ve 11b3=19:67
eyle, - 161b5=28:27
gibi, - 154b2=27:88
hem, e 109b4=25:20
imdi, e 46a3=21:50
kim, e 132a2=26:165
kim, fe 42b2=21:30
meger, in 160a1=28:19
mı/mi, e 154a1=27:86
mı/mi, hel 158a2=28:12
ya, ev 113a5=25:44
hemī gerdīden: gez-, teṭavvuf 103a1=24:58
hemī kerden: gez-, ʿameh 82a1=23:75
hemī ḫᵛīş keşīden: yüz döndür-, rāġibʿan 7b4=19:46
hemīşe: hemīşe, ebeden 235a4=33:65
hemīşe, lā yezālūn 67b1=22:55
hemīşe, mā zevāl 40a1=21:15
hemīşe, sermed 172b3=28:71
hemtā: hemtā, nidd 243b5=34:33
henbāz: enbāz, şerīk 201b3=30:40
henbāz, şerīk 171a1=28:62
ortaḳ, şerīk 106a5=25:2
henbāz giriften: henbāz dut-, işrak 209a4=31:15
ortaḳ dut-, işrāk 149a1=27:59
şirk dut-, işrāk 150a4=27:63
şirk getür-, işrāk 200a5=30:35
henbāz kerden: henbāz dut-, şirk 62a4=22:31
şerīk dut-, işrāk 102a1=24:55
şirk getür-, işrāk 61a2=22:26
henbāzī: şirk, şirk 241b3=34:22
henbāzī kerden: ġafletlıḳ ḳıl-, beṭar 169b5=28:58
ḫendīden: gül-, żaḥk 86a5=23:110
hengām: kez, merret 102b3=24:58
vaḳt, ḥīn 79b3=23:54
her: degme, küll 12a1=19:69
dükeli/dükelü, küll 55a5=22:2
dürlü, küll 206a1=30:58
her bir, küll 199b4=30:32
her, küll 121b5=26:37
her ān .... ki: ol vaḳtın kim, kulle-mā 60a2=22:22
her ān hengām: kulle-mā 217a4=32:20
her ān hengām ki: ḳanḳısı kim, kulle-mā 78a4=23:44

her du: iki, –humā 114b2=25:53
ol iki, - 123b5=26:61
her ki: kim, men 83a4=23:86
ol kim, men 164b5=28:37
her kim, men 154b3=27:89
her kucā: ḳanda, eyne 5b2=19:31
ḳanda, ḥayṣū 25b1=20:69
ḳanda kim, eyne-mā 234b4=33:61
her kucā bāşed: ḳanda kim bola, fe 190a2=29:56
her küdām: her ḳanḳısı, eyye-mā 162a5=28:28
her ten: ne kim, küll 212b1=31:29
her yekī: her biri, küll 98b4=24:41
hergiz: andan, ebeden 233a1=33:53
hergiz, ebeden 91b5=24:21
hest/est/end: bol-, kevn 47b3=21:63
dur-, kevn 126a1=26:86
ḳıl-, - 105b4=24:64
heşt: sekiz, ṣemān 162a2=28:27
heştād: seksen, ṣemānīn 88b1=24:4
hevā: nefs, hevā 18a5=20:16
hezār: biñg, elf 66a1=22:47
hezīne kerden: dünyāligi dir-, infāḳ 116b2=25:67
nafaḳa ḳıl-, infāḳ 169a1=28:54
ṣadaḳa eyle-, infāḳ 63a4=22:35
ḫıred: us, ʿaḳl 191b2=29:63
uslu, lubb 23a3=20:54
ḫıred dārend: ussı/usları bar, ʿaḳil 197b4=30:24
ḫıred dāşten: aḳla- [aŋla-], ʿāḳl 39a5=21:10
us birle aŋla-, ʿaḳl 121a3=26:28
ḫıred giriften: awla- [aŋla-], ʿaḳl 104b4=24:61
ḫışm: ḫışm, ġażab 29a1=20:86
ḫışm, muġāżib 51a3=21:87
ḫışm furū ḫ˘orden: ḫışm yimek, teġayyuẓ 108a5=25:12
ḫışm giriften: ḫışm dut-, ġażab 58b4=22:15
ḫışm kerden: ḫışm ḳıl-, ġayẓ 123b2=26:55
ḫışm-nāk: ḫışm birle, ġażbān 28b3=20:86
ḫıyānet konī: ḫıyānet ḳılıcı, ḫavvān 64a2=22:38
ḥicāb: ḥicāb, ḥicāb3a2=19:17
ḥicābī būden: ḥicāb bol-, berzaḫ 85a2=23:100
hicret kerden: hicret ḳıl-, muhācerat 68a2=22:58
hicret ḳılıcı, muhācir 183a3=29:26
muhācir, muhācir 92a4=24:22
hīç: dükeli/dükelü, hel 240b2=34:17
hīç, hel 244a2=34:33
hīç, min 83b5=23:91

hīç kes: hiç bir, min aḥadin 91b5=24:21
hiç kimerse, aḥaden 93b2=24:28
hīç kimse, min aḥadin 183b4=29:28
ḥikmet: ḥikmet, ḥikmet 208b1=31:12
ḥikmet, ḥükm 49a1=21:74
ḫilāf kerden: ḫilāf ḳıl-, iḫlāf 23b4=20:58
ḫilāf ḳıl-, iḫtilāf 152b1=27:76
muḫālefet ḳıl-, iḫtilāf 218a3=32:25
ḫilāf-ı yek dīger: ḫilāfınca, min ḫilāfin 123a2=26:49
ḥiṣār: ḥiṣār, ṣīṣat 225a4=33:26
uçmaḳ köşki, ġurfet 244b5=34:37
ḫˇīş: kendü, -him/-hum 203a5=30:47
kendü, huve/hiye 150a3=27:63
kendü, -ke 139b2=27:12
kendü, -nā 49a3=21:75
kendüsi, nefs 231a2=33:50
kendüsü, nefs 118b1=26:3
ol, hiye 203a4=30:46
ḫˇīşten: kendü, -hum 61b4=22:29
kendü, -nā 29a3=20:87
nefs, nefs 155a5=27:92
ḫˇīşī: ḫısımlıḳ, ḳurbā 92a3=24:22
hişten: ḳo-, vadᶜ 230a3=33:48
hīzum: odun, ḥaṣab 53a3=21:98
ḫorden: yi-, ekl 4b2=19:26
ḫoş: ḫoş, ᶜazb 114b1=25:53
ḫūb, - 149a4=27:60
ṭatlu, furāt 114b2=25:53
yavlaḳ, ᶜaẕb 250b5=35:12
ḫoşnūd būden: ḫoşnūd bol-, rıżvān 28a5=20:84
ḫoşnūd kerden: ḫoşnūd it-, istiᶜtāb 205b5=30:57
ḫoşnūdī: ḫoşnūdlıḳ, vech 201b1=30:39
ḫūb: ḫūb, usvet 224a2=33:21
ḫudāvend: aṣḥāb, aṣḥāb 133a1=26:176
Çalap Taṅ͡grı, Rabb 28b4=20:86
çalap, ehl 38b5=21:7
çalap, ilāh 54b1=21:108
çalap, mevlā 72b1=22:78
Çalap, Rabb 1b5=19:9
çalap, veliyy 182a4=29:22
ehl, ehl 225a4=33:26
ḫāsım, raḥm 220a5=33:6
ḫāṣım, ẕu'l-ḳurbā 200b5=30:38
is, ṣāḥib 249a4=35:6
issi, ehl 187b5=29:46
issi, ūlā 248a3=35:1
ḳavm, ṣāḥib 66b2=22:51
mevlā, mevlā 58a4=22:13
ḫudāvend, mutraf 244a3=34:34
Rabb, Rabb 84b4=23:98
ṣanem, ṣanem 47a1=21:57
Taṅ͡grı, ilāh 31a4=20:98

Taṅgrı, Rabb 4a5=19:24

Taṅgrı, Raḥman 110b3=25:26

Taṅgrı, veliyy 109a3=25:18

Tanḳrı (Taṅgrı), Rabb 123a3=26:50

Taḳrı [Taŋrı], Rabb 17b4=20:12

ḫudāvendān-ı çeşmhā: uslu, ulīʾl-ebṣār 99b2=24:44

ḫudāvend-i faẕl: faẕlı çoḳ, ẕū faẕl 151b5=27:73

ḫudāvend-i girende: dutıcı ḫudāvend, ʿaşīr 58a4=22:13

ḫudāvend-i ḥācet: ḥācetlü kişi, ūlī el irbeᵗ 95a1=24:31

ḫudāvend-i ḫār: yiyici, ẕevātey ukūlin 240b1=34:16

ḫudāvendān-ı ḫıred: uslu, nuhyeᵗ 35b5=20:128

ḫudāvend-i mā: Ḫudāvendā, Rabbe-nā 85b5=23:107

Rabbenā, Rabbe-nā 85b4=23:106

ḫudāvend-i niʿmet: niʿmet issi, mutraf 80b3=23:64

ḫudāvend-i niʿmet kerden: niʿmet issi eyle-, itrāf 77a2=23:33

ḫudāvend-i nīkūyī: görklü, behceᵗ 149a4=27:60

ḫudāvend-i nīrū: ḳuvvetlü, ūlū ḳuvvet 143b2=27:33

ḫudāvend-bārī: yüklü, ẕātu ḥaml 55b1=22:2

Ḫudāy: Allāh, Allāh 47a1=21:57

Çalap, Allāh 56b5=22:6

Çalap, İlāh 41b2=21:25

Çalap, Rabb 35b3=20:127

Çalap, Raḥman 13a1=19:75

Taṅgrı, Allāh 5a5=19:30

Taṅgrı, Ḥaḳḳ 6a1=19:34

Taṅgrı, İlāh 29b1=20:88

Taṅgrı, Rabb 3b1=19:19

Taṅgrı, Raḥmān 3a4=19:18

Tanḳrı (Taṅgrı), Allāh 55b3=22:2

Tanḳrı (Taṅgrı), İlāh 44b4=21:43

Tanḳrı (Taṅgrı), Rabb 45a5=21:46

Tanwrı (Taṅgrı), Allāh 74a2=23:14

Tawrı [Taŋrı], Allāh 207a3=31:6

Tawrı [Taŋrı], İlāh 113a4=25:43

ḫuften: yatsu, ʿişāʾ 102b5=24:58

ḫūn: ḳan, dem 63b4=22:37

ḫūn beste: yapışmış ḳan, ʿaleḳat 73b5=23:14

ḫūn beste güşt pāre: çeynenmiş et, mużġat 73b5=23:14

ḫūn-ı pāre: bir pāre ḳan, ʿaleḳat 56a3=22:5

ḫurd-ter: uşaḳ, aṣġār 237b1=34:3
ḫurmā: ḫurmā, naḫl 4b1=19:25
ḫurmā bün: ḫurmā aġacı, naḫl 4a3=19:23
ḫurmathā: ḫurumāt, ḫurumāt 62a1=22:30
ḫuṣūmet kerden: ḫuṣūmet ḳıl-, muḫāṭabeᵗ 76a3=23:27
ḫuṣūmet ḳıl-, mücādeleᵗ 55b4=22:3
ḫuṣūmet ḳıl-, münāzeᶜat 69b4=22.67
inkār it-, ceḥd 188a5=29:47
münkir bol-, ceḥd 188b3=29:49
ṭartış-, iḫtiṣām 146b3=27:45
ṭartış-, mücādeleᵗ 210b4=31:20
ḫuṣūmet hemī kerden: ḫuṣūmet ḳıl-, iḫtiṣām 126b3=26:96
ḫuşk: ḳurı, curuz 218b1=32:27
ḳurumış, hāmid 56b3=22:5
ḫuşkī: ḳuru, yebes 27a4=20:77
ḳuru, berr 192a1=29:65
ḫüccet: āyet, āyet 206a2=30:58
delīl, burhān 41a4=21:24
ḫüccet, āyet 3b5=19:21
ḫüccet, burhān 163b3=28:32
ḫüccet, sulṭān 164a4=28:35
ḫüccethā: delāil, āyāt 43b4=21:37
hüdhüd: hüdhüd, hüdhüd 141b3=27:20
ḫükm: ḫükm, ḫükm 177b2=28:88
ḫükm kerden: ḫükm it-, ḫükm 178a4=29:4
hüveydā: açuḳ, mubīn 181b1=29:18
āşkārā, beyyīn 70b2=22:72
āşkārā, cehr 54b4=21:110
āşkārā, mubīn 128a2=26:115
aydın, mubīn 78b3=23:45
belgülü, beyyin 58b5=22:16
belgülü, mubṣir 139b5=27:13
belgülü, mübeyyin 226a2=33:30
belgülü, mubīn 159b3=28:18
bellü, mubīn 121b1=26:32
belürdi, mubīn 140b2=27:16
muᶜayyen, mubīn 118b1=26:2
mübeyyen, mubīn 134b5=26:195
ḫaḳ, mübeyyin 137b5=27:1
ḳatı, mubīn 6b3=19:38
rūşen, mübeyyin 96a5=24:34
yavlaḳ, mubīn 66a4=22:49

İ (ا, ع, اي)

iblīs: iblīs, iblīs 33b5=20:116

ʿibret: ʿibret, āyet 241a2=34:19

ʿibret, ʿibret[t] 75a1=23:21

ʿibrethā ve ḥüccethā: gör-, başīret[t] 166a4=28:43

icābet kerden: icābet ḳıl-, icābet[t] 149b4=27:62

icābet ḳıl-, isticābet[t] 49a5=21:76

ʿiddet: ʿiddet, ʿidde[t] 230b1=33:49

ifrāṭ kerden: bī-ḥadd bol-, furūṭ 21b2=20:45

iǧtiyārī: iǧtiyār, ḫiyere[t] 228a1=33:36

imām: imām, imām 218a1=32:24

īmān: īmān, īmān 205b2=30:56

īmān āverden: īmān getürmek, īmān 218b5=32:29

īmīn: emīnlik, emn 102a1=24:55

īmin būden: īmin bol-, emn 130b1=26:146

imlāʾ kerden: imlā ḳıl-, imlāʾ 107a2=25:5

imrūz: bu gün, yevm 205b4=30:57

bu gün, el-yevm 4b5=19:26

īn: biri, haẕā 158b4=28:15

bu, haūlāi 47b5=21:65

bu, hāẕā 4a4=19:23

bu, haẕihi 26a5=20:72

bu, hiye 18b1=20:18

bu, tilke 11a1=19:63

uşbu, haẕā 47b2=21:63

īncā: bunda, hāhunā 130b1=26:146

īn cehān: bu cihān, ed-dünyā 233b5=33:57

bu dünyā, ed-dünyā 36b1=20:131

bu dünyā, ḥayātu'd-dünyā 170b5=28:61

īn çünīn: bunun [bunuŋ] bigi, haẕā 47b1=21:62

īnān: bunlar, haūlāi 109a1=25:17

isrāf kerden: isrāf ḳıl-, isrāf 116b2=25:67

īstāden: örtün-, ḫaşf 34b2=20:121

örü dur-, ḳayyūm 32b5=20:111

ṭur-, ḳıyām 246b1=34:46

īstāde: durmış, ʿākif 60b5=22:25

ḳıyāma ṭuran, ḳāʾim 61a3=22:26

ṭuran, ḳāʾim 116a5=25:64

ʿizzī: ʿizzet, ʿizz 14a3=19:81

īşān: anlar, hāʾulāʾ 188a4=29:47

anlar, hinne/hunne 230b2=33:49

anlar, –hum/-him 42b5=21:32

anlar, humā 209a4=31:15

anlar, huve 80a4=23:61

anlar, ulāike 73b1=23:10

bunlar, haūlāi 45a1=21:44

bunlar, –hum/-him 6b2=19:38

bunlar, hunne/hinne 94b2=24:31

bunlar, huve 95b4=24:33

bunlar, tilke 40a1=21:15

bunlar, ulāike 9b3=19:58

iki, -humā 194a2=30:8

kendü, -him/-hum 47b3=21:64

kendü, -hunne/-hinne 234a4=33:59

ol iki, -himā/humā 168a1=28:49

ol kim, -hum 190b5=29:61

ol kim, ulāike 245a1=34:38

īşān ki: ol kim, ulāike 223b2=33:19

işāret kerden: işāret ḳıl-, işāret 5a4=19:29

J (ژ)

jerf: derin, luciyy 98a4=24:40

K (ق, ك)

Kāʿbe: Kāʿbe, Kāʿbe 61b5=22:29

ḳabūl ḳıl-, kefl 20b3=20:40

kāfir: kāfir, kāfir 194a4=30:8

kāfir, muşrik 202a5=30:42

kāfir, mücrim 14b3=19:86

kāfir, ẓālim 110b4=25:27

muṭīʿ degül, kāfir 114a5=25:52

kāfir būden: kāfir bol-, küfr 249a5=35:7

kāfir şode: kāfir bolmış, kāfir 195b1=30:13

kāfir şoden: kāfir bol-, fısḳ 217a3=32:20

kāfir bol-, icrām 203b1=30:47

kāfir bol-, küfr 6b1=19:37

kāfir bol-, ẓulm 137b2=26:227

kāfire: kāfir ʿavrat, muşriketen 88a3=24:3

kāfirī: ẓulm, ẓulm 140a1=27:14

kāhānīden: eksi-, beḫs 133b2=26:183

kāhīden: eksimeklik, naḳṣ 45a2=21:44

eksüt-, naḳṣ 250b3=35:11

kālā: metāʿ, metāʿ 232b3=33:53

ḳumaş, ʿaraż 96a3=24:33

ḳalem: ḳalem, ḳalem 212a1=31:27

kār: iş, emr 4a1=19:21

iş, meʾrab 18b3=20:18

iş, şeʾn 105a3=24:62

kār kerde: iş, ʿamel 138a3=27:4

kār kerden: ʿamel ḳıl-, ʿamel 171b5=28:67

iş işle-, ʿamel 239a4=34:12
iş işle-, ṣunʿ 20b2=20:39
kār-ı bed: münker, munker 187b3=29:45
yavuz iş, munker 184a1=29:29
kār-ı nīk: eylük ḳıl-, ṣāliḥ 28a3=20:82
eyü ʿamel, ṣāliḥ 216a1=32:12
ṣāliḥ, ṣāliḥ 226a4=33:31
kār-ı zişt: yavuz iş, feḥşāʾ 187b3=29:45
zişt iş, fāḥişeᵗ 183b3=29:28
ḳarār: ḳarār, musteḳirr 145a3=27:40
ḳarargāh: duraḳ, musteḳarr 110b1=25:24
ḳarār dutacaḳ, ḳarār 149b1=27:61
ṭur-, ḳarār 79a3=23:50
kārzār kerden: muḳātele ḳıl-, muḳāteleᵗ 64a3=22:39
kārzār hemī kerden: biri biri birle urış-, iḳtilāl 158b4=28:15
kāse: çanaḳ, cefneᵗ 239b1=34:13
ḳaṣd kerden: ḳaṣd birle işle-, teʿammud 220a3=33:5
ḳaṣdī: ḳaṣdī, ʿazm 33b4=20:115
kāşkī: kāşkā, leyte 4a3=19:23
kāşke, leyte 111a1=25:28
kāşkī, leyte 175a4=28:79
ḳavī: ḳavī, ḳaviyy 161b5=28:26
kāvīn: kābīn, ecr 230b4=33:50
ḳażāʾ kerden: ḥükm ḳıl-, ḳażāʾ 239b3=34:14
ḳażā ḳıl-, ḳażāʾ ʿalā 159a2=28:15
kej: egri, ʿivec 32a5=20:107
egrilik, ʿivec 32b1=20:108
kej-gūy: mubṭil, mubṭil 206a3=30:58
kelīd: kilīd, miftāḥ 174a2=28:76
kenār: ıssuzlıḳ, - 4a1=19:22
ḳıraḳ, sāḥil 20a5=20:39
kenīze: ḳaravaş, fetāt 96a2=24:33
ker: aḳlucaḳ [aŋlucaḳ], ṣumm 45a4=21:45
saġır, eṣamm 152b5=27:80
kerānī: saġırlıḳ, vaḳr 207b2=31:7
kerān: ḳıran, ṭaraf 36a4=20:130
ḳıraḳ, ḳuṭr 222a5=33:14
kerānhāy: ḳıraw, eṭrāf 45a3=21:44
kerdār: ʿamel, ʿamel 250a3=35:10
iş, ʿamel 132a5=26:168
iş, faʿl 120a2=26:19
ṣunʿ, ṣunʿ 154b2=27:88
kerden: ʿamel ḳıl-, ʿamel 242a4=34:25
eyle-, ʿameh 138a4=27:47
eyle-, ʿamel 15b4=19:96
eyle-, caʿl 2a2=19:10
eyle-, faʿl 47b2=21:63
eyle-, īcāʾ 13b3=19:77
eyle-, ḳażāʾ 26a4=20:72
eyle-, ṣunʿ 75b5=23:27
eylemek, ṣanʿat 50a2=21:80

iş işle-, ʿamel 41b5=21:27
işle-, ʿamel117a2=25:70
işle-, caʿl 172b2=28:71
işle-, faʿl 120a3=26:20
işle-, heym 137a3=26:225
işle-, ityān 183b3=29:28
işle-, ḳażāʾ 26a4=20:72
işle-, ṣunʿ 187b4=29:45
işledük ʿamel, ʿamel 216b5=32:17
işlemek, - 141a5=27:19
işlemeklik, fiʿl 48b4=21:73
iyle-, ʿamel 132b1=26:169
ḳıl-, ʿamel 244b4=34:37
ḳıl-, caʿl 5b3=19:32
ḳıl-, faʿl 125a2=26:74
ḳıl-, seʿy 18a4=20:15
ol-, aṣbaḥtum 69a1=22:63
kerde: bolmış, mefʿūl 228b3=33:37
ḳılınmış, - 20a3=20:38
kerde āmeden: eylen-, faʿl m. 247b3=34:54
kerden ez be zindān: zindāna ḳoy-, secn 121a4=26:29
kerden nihāden: teslīm, teslīm 224b1=33:22
kes: bir nice, merr 55b3=22:3
kim, men 224b3=33:23
kimerse, aḥad 4b4=19:26
kimerse, men 186a5=29:40
kimesne, men 56b2=22:5
kimse, aḥad 229a2=33:39
kimse, men 57b3=22:11
kimsene, aḥad 16a4=19:98
kimsene, men 25a1=20:65
kişi, ehl 19b2=20:29
kişi, men 12b5=19:75
keshā: ehl, ehl 50b4=21:84
ḳavm, ehl 9a5=19:55
kesī kerden: gönder-, tesrīḥ 230b2=33:49
kimse eyle-, tesrīḥ 225b4=33:28
keşīden: ṭart-, medd 113b2=25:45
ṭartmaḳlıḳ, medd 14a1=19:79
keştī: gemü, fulk 75a3=23:22
gemü, sefīneᵗ 180b3=29:15
ḳıṣṣa: ḳıṣṣa, ḳaṣaṣ 161b2=28:24
ḳıyāmet: ḳıyāmet, ḳıyāmeᵗ 57b1=22:9
ki: andan, inne 123a5=26:52
eger, illā 118b1=26:3
eger, in 247a3=34:50
eger, iẕ 124b5=26:72
her kim, inne-mā 216a5=32:15
ḳaçan, en 92a3=24:22
ḳaçan, iẕ 208b3=31:13
ḳaçan, metā 43b5=21:38
ḳaçan kim, [ve] iẕ 220b3=33:7
ḳaçan kim, in 45a5=21:46
kim, bel 191b2=29:63
kim, e 119a5=26:11
kim, elleẕī 53b4=21:103
kim, elletī 116b4=25:68

kim, en 197b5=30:25,
kim, enne 113a5=25:44
kim, ennemā 54b1=21:108
kim, fe- 125a4=26:77
kim, in 130a3=26:143
kim, inne[hu] 25a2=20:66
kim, men 37b1=20:135
kim, inne-mā 31a3=20:98
kim, iẕ 148a2=27:54
kim, iẕā 238a3=34:7
kim, le 216a3=32:13
kim, lemmā 246a2=34:43
kim, li 198b5=30:28
kimi, men 99b3-4=24:45
līkin, inne 29b5=20:90
meger, in 248b4=35:4
ol kim, inne 76b2=23:30
ol kim, mā 130b5=26:153
ol kim, men 150a5=27:64
ol vaḳtın kim, iẕ 33b4=20:116

kibr konende: kibr ḳılan, muḫtāl 210a4=31:18

kilise: kilise, bīʿat 64b2=22:40

kīne āverden: intiḳām bir-, intiḳām 203b1=30:47

kīne keşān: kīne çekici, munteḳim 217b3=32:22

kirāmī būden: ağırlayıcı bol-, kerīm 59b3=22:18

kirāmī kerden: ulula-, mükrem 41b4=21:26

kişt: ekin, ḥarṣ 49b3=21:78
ekin, zerʿ 218b2=32:27

kitāb: kitāb, kitāb 2b5=19:16
kitāb, ṣaḥīfeᵗ 37a1=20:133
kitāb, ẕikr 38b5=21:7
Ḳurʾān, kitāb 206a1=30:58

konende: ʿāmil, ʿāmil 80b2=23:63
birici, fāʿil 73a1=23:4
eyleyici, cāʿil 248a2=35:1
eyleyici, fāʿil 48a4=21:68
işleyici, fāʿil 40a5=21:17

kūbīden: bas-, ḥaṭm 141a1=27:18

kucā: ḳanı, eyne 126a5=26:92
nivirden, eyyāne 150b4=27:65

kudām: ḳanḳı, eyye 214a1=31:34

kūdek: oğlanlıḳ, ṣabiyy 2b1=19:12
ṭıfl oğlan, ṭıfl 56b1=22:5
uşaḳ oğlan, ṭıfl 103a4=24:59
kūdek ḫıred: ṭıfl oğlançuḳ, ṭıfl 95a2=24:31
kūdek ḫurd: ḫurd oğlan, velīd 120a1=26:18
kūdek-i ḫurd: kiçi oğlan, ṣabiyy 5a5=19:29

kūh: ṭaġ, cebel 236a4=33:72
ṭaġ, rāsī 208a1=31:10
ṭaġ, ṭavd 124a4=26:63
ṭaġ, Ṭūr 27b3=20:80

kūr: gözsüz, aʿmā 151a1=27:66
kör, aʿmā 153a2=27:81
kūr kerden: kör ḳıl-, iʿmāʾ 65b4=22:46

Ḳurʾān: Ḳurʾān, furḳān 106a3=25:1

Ḳurʾān, kitāb 214a4=32:2
Ḳurʾān, Ḳurʾān 111b2=25:32
Ḳurʾān, vaḥy 45a4=21:45
Ḳurʾān, ẕikr 111a2=25:29
ḳurbān: ḳurban ḳıl-, budn 63a4=22:36
ḳurbāngāh: ḳurban ḳılacak yir, mensek 62b5=22:34
kūşe: bucaḳ, cānib 8b5=19:52
bucaḳ, ḥadeb 52b4=21:96
kūşe, aḳṣā 160a3=28:20
kūşe, cānib 166b5=28:46
kūşe, cunub 157b5=28:11
kūşe, maşnaʿ 129a3=26:129
yan, cānib 166a5=28:44
yan, şāṭiʾ 163a1=28:30
kūşk: köşk, ḳaşr 65b1=22:45
köşk, şarḥ 146a2=27:44
kūşk-i bihişt: uçmaḳ köşki, ġurfeᵗ 118a1=25:75
kuşten: depele-, ḳatl 20b5=20:40
depele-, ẕebḥ 141b4=27:21
depelemek, ḳatl 222b4=33:16
öldür-, ḳatl 163b5=28:33
kuşte şoden: depelen-, ḳatl 68a2=22:58
küştende: öldürici, bāḫiʿ 118b1=26:3
kūtah kerden: ḳıs-, keff 44a2=21:39
küfr: küfr, küfr 202b3=30:44
küll: dükeli/dükelü, küll 112b2=25:39

L (ل)

lākin: lākin, lākin 6b2=19:38
leged hemī zeden: ayaḳ ur-, rakż 39b3=21:13
ayaḳ vur-, rakż 39b3=21:12
lenk: aḳsaḳ, aʿrec 103b5=24:61
leşker: sü, cund 221a4=33:9
sü, ḥizb 223b4=33:20
levḥ-i maḥfūẓ: Levḥ-i Maḥfūẓ, kitāb 152a4=27:75

M (م)

mā: biz, huve 43a1=21:32
biz, innā 1b1=19:7
biz, –nā 3a3=19:17
biz, nahnu 12a2=19:70

māde: ʿavrat, unṣā 250b2=35:11
māde uştur: dişi deve, nāḳat 131a2=26:155

māder: ana, ümm 5a3=19:28

māder: ana, vālidet 5b3=19:32

māder u peder: ana ata, vālideyn 141a5=27:19
ata ve ana, vālidān 179a1=29:8

maġrib: maġrib, maġrib 121a2=26:28

māh: ay, ḳamer 43a2=21:33

māl: māl, māl 96a1=24:33

mānden: buraḳ-, ẕerv 32a4=20:106
eglen-, lebṣ 32a2=20:104
ḳal-, lebṣ 180b1=29:14
ḳoy-, ẕerv 12a5=19:72
küy-, mukṣ 141b5=27:22
terk et-, terk 130b1=26:146
terk ḳıl-, terk 185a4=29:35
yat-, lebṣ 86b1=23:112
mānde: gerü ḳalan, bāḳī 128b1=26:120
ḳalan, ġābir 132b2=26:171
mānde-ter: bāḳīraḳ, ebḳā 35b3=20:127
mānende: ḳalan, şeyʾ 247b4=34:54

mānend: beñg͡deş, miṣl 131a1=26:154
bigi, miṣl 133b5=26:186

mānend kerden: beŋze-, temeṣṣul 3a3=19:17

mār: evran, ṣuʿbān 121b1=26:32
yılan, cānn 163a4=28:31
yılan, ḥayyeᵗ 18b4=20:20

maşrıḳ: maşrıḳ, maşrıḳ 121a2=26.28

meded kerden: meded it-, medd 129a5=26:132
meded ḳıl-, imdād 79b3=23:55
meded ḳıl-, medd 129a5=26:133

meger: artuḳ, illā 41a1=21:22
ayruḳ, illā 33b5=20:116
illā, illā 115a3=25:57
kim, illā 160a1=28:19
kim, leʿalle 235a2=33:63
meger, elā 105b3=24:64
meger, illā 10a5=19:60
meger, leʿalle 17b1=20:10
meger, se 138b3=27:7
meger kim, illā 88a3=24:3
meger kim, leʿalle 63b3=22:36
meger ki: meger kim, illā 64a5=22:40

meges: siŋek, ẕubāb 71a3=22:73

mekr kerden: mekr ḳıl-, mekr 147b1=27:50

mekrī: mekr, mekr 147b1=27:50

melāmet kerde: melāmet, melūm 73a3=23:6

melʿūn: melʿūn, melʿūn 234b4=33:61

melik: melik, melik 142a3=27:23
pādşāh, melik 143b4=27:34
men: ben, enā 35a5=20:125
ben, innī/innā 3a4=19:18
ben, aleyye 3b4=19:21
bin, innī 1a3=19:5
biz, aleyye 1b5=19:9
biz, enā 35a2=20:124
biz, -nī 125a4=26:78
menfaʿat: assı, menfaʿat 62b3=22:33
menfaʿat, menfaʿat 75a2=23:21
menfaʿat kerden: assı it-, nefʿ 125a1=26:73
assı ḳıl-, nefʿ 222b3=33:16
menfaʿat deg-, nefʿ 157b1=28:9
merd: er, beşer 3a4=19:17
er, merʾ 5a3=19:28
er, racul 75b3=23:25
eren, nās 148b2=27:56
eren, racul 38b4=21:7
merd-i belābekār: zānī er, ez-zānī 88a4=24:3
zānī kişi, ez-zānī 88a3=24:3
zīnā ḳılan er, ez-zānī 87b4=24:2
merd-i fermān-berdār: muṭīʿ eren, ḫāşiʿ 227b1=33:35
muṭīʿ eren, ḳānit 227a5=33:35
merd-i girevīde: müʾmin eren, müʾmin 227a4=33:35
merd-i müsülmān: müsülmān eren, muslim 227a4=33:35
merd-i pāk: arı eren, ṭayyib 93a2=24:26
eyü eren, ṭayyib 93a2=24:26
merdān-ı pelīd: nā-bekār eren, ḫabīṯ 93a1=24:26
yavlaḳ eren, ḫabīṯ 93a1=24:26
merd-i rāst-gūy: ṭoġru sözlü eren, ṣādıḳ 227a5=33:35
merd-i rūze-dār: oruç dutucı eren, ṣāʾim 227b2=33:35
merd-i ṣadaḳa dehende: ṣadaḳa birici eren, mutaṣaddıḳ 227b2=33:35
merd-i şikībā: ṣābir eren, ṣābir 227b1=33:35
merdmān: ehl, ehl 222a2=33:13
ḫalāyıḳ, nās 3b5=19:21
merdum: ādemī, ins 140b4=27:17
ādemī, nās 199b5=30:33
ādemī, beşer 75b1=23:24
ādemī, insān 111a2=25:29
eren, nās 66a4=22:49
eren, racul 95a1=24:31
kimse, ins 4b5=19:26
merdumān: ḳavm, ehl 158b3=28:15
merdumī: ādemīlıḳ, beşer 77a3=23:33
kimsene, beşer 43a3=21:34
merg: öl-, mevt 191b1=29:63
öldürmek, mevt 106b3=25:3

ölüm, mevt 43a5=21:35

ölüm acısı, mevt 190a3=29:57

meṣel: meṣel, meṣel 71a1=22:73

meṣel zeden: meṣel vur-, żarbu ʾl-meṣel 107b4=25:9

meṣel ur-, żarbu ʾl-meṣel 71a1=22:73

mest: esrük, sekrān 55b2=22:2

meşġūl kerden: meşġūl ḳıl-, ilhāʾ 97b1=24:37

meşġūl ḳıl-, ẕuhūl 55a5=22:2

mevc: mevc, mevc 98a4=24:40

mevlā: mevlā, mevlā 220a2=33:5

mezgit: mezgit, mescīd 64b2=22:40

mıḳnaʿ: büründcük, ḫimār 94b1=24:31

mīġ: bulıt, ġamām 110b2=25:25

bulıt, seḥāb 98a5=24:40

tuman bulut, seḥāb 154b1-2=27:88

miḥrāb: miḥrāb, miḥrāb 2a4=19:11

mihrbān: mihrlü, raḥmān 55a1=21:112

mihrubān, berr 5b3=19:32

şefḳat, ḥafiyy 8a2=19:47

şefḳatlu, berr 2b3=19:14

şefḳatlu, raḥman 29b5=20:90

mihrbānī: şefḳatlulıḳ, ḥanān 2b2=19:13

mihrlü, er-raʾūf 69b1=22:65

mihr, raʾfet 87b4=24:2

mihter: ulu, kebīr 47a2=21:58

miḳdār: ḥaḳ, ḥaḳḳ 71a5=22:74

ḳadr , ḳadr 71a5=22:74

minnet nihāden: minnet ḳıl-, menn 20a2=20:37

minnet ḳo-, menn 120b1=26:22

minnet ḳoy-, menn 156a5=28:5

mīrānīden: öldür-, imāte 74a3=23:15

mīrāṣ ber/ān: mīrāṣ ileten, vāriṣ 125b5=26:85

mīrāṣ iletici, vāriṣ 51b3=21:89

mīrāṣ alıcı, vāriṣ 170a2=28:58

mīrāṣ almışlar, mevālī 1a2=19:5

mīrāṣ ber dāşten: mīrāṣ al-, virṣ 6b5=19:40

mīrāṣ ilet-, virṣ 1a4=19:6

mīrāṣ dāden: artur-, virṣ 14a1=19:80

mīrāṣ bir-, īrāṣ 225b1=33:27

mīrāṣ ilet-, īrāṣ 11a1=19:63

mīrāṣ yāften: mīrāṣ bul-, virṣ 73b2=23:11

mīrāṣ yāfte: mīrāṣ iletici, vāriṣ 73b1=23:10

mīve: yimiş, fākihe 74b3=23:19

yimiş, ṣemer 169b3=28:57

miyān: ara, beyn 112b2=25:38

ara, fī 223b5=33:20

ara, ḫilāl 149b1=27:61

bile, beyne 240b3=34:18

orta, beyn 182b5=29:25

miyānçī būden: aḳlu (aŋlu) bol-, ḳaṣd 210a5=31:19

miyāncı bol-, muḳteṣid 213a3=31:32

muʿcizī: muʿcizāt, āyetīn 22a1=20:47

muhācir: muhācir, muhācir 220b2=33:6

muḫālefet kerden: muḫālefet ḳıl-, muḫālefeᵗ 105b2=24:63

muḥkem giriften: ḳatı ṭut-, batş 129a4=26.130

muḥkem kerden: muḥkem ḳıl-, itḳān 154b2=27:88

muḥkem kerde: muḥkem ḳılınmış, ḥakīm 206b3=31:2

muḫtelif şoden: muḫtelif bol-, iḫtilāf 6a5=19:37

mukātebet kerden: mukāteb ḳılmaḳ, kitāb 95b5=24:33

mūrça: ḳarınca, neml 140b5=27:18

murde: öl-, mevt 2b4=19:15

öl-, tevaffī 56b1=22:5

öldi, cāṣim 185b4=29:37

ölmiş, meyyit 114a2=25:49

ölü, meyt 57a1=22:6

ölü, meyyit 196a4=30:19

murden: ölmeklik, mevt 239b4=34:14

murġzār: görklü çemen, ravżat 195b3=30:15

murvārīd: incü, luʾluʾ 60b1=22:23

musaḫḫar kerden: muṣaḫḫar ḳıl-, tesḫīr 63b3=22:36

muṣībet: muṣībet, muṣībeᵗ 167a3=28:47

muştī şūrīş ḫˇāb: yaḳlış [yaŋlış] düş, ażġāṣu aḥlām 38b1=21:5

mutābaʿat kerden: inan-, ittibāʿ 37a3=20:134

kirtin-, ittibāʿ 167a5=28:47

mutābaʿat ḳıl-, itbāʿ 78a5=23:44

mutābaʿat ḳıl-, ittibāʿ 35a1=20:123

muṭīʿ bol-, ittibāʿ 219a4=33:2

tabīʿ bol-, ittibāʿ 180a1=29:12

uy-, ittibāʿ 18a5=20:16

mutābaʿat şoden: mutābaʿat ḳıl-, ittibāʿ 81a4=23:71

mühr: mühr, ḫātem 229a4=33:40

mühr kerden: mühr ḳıl-, ṭabʿ 206a3=30:59

müjde: beşāret, buşrā 110a3=25:22

müjde dāden: beşāret bir-, tebşīr 64a1=22:37

beşāret bir-, istibşār 204a1=30:48

muştıla-, tebşīr 1b1=19:7

müjde dehende: beşāret birici, mubeşşir 115a2=25:56

beşāret ḳılıcı, beşīr 242b3=34:28

müjde kerden: beşāret ḳıl-, tebşīr 184a5=29:31

müʾmin: ʿavrat, müʾmineᵗ 92b2=24:23

müʾmin eren, müʾmin 234a1=33:58

müʾmin, āmenū 202b5=30:45

müʾmin, muʾmīn 51b1=21:88

mü ʾmine ʿavrat, mü ʾmine[t] 234a1=33:58
mü ʾminlerüŋ ʿavratı, mü ʾmine[t] 236b2=33:73
mü ʾminlerüŋ eri, mü ʾmin 236b2=33:73
mü ʾmin būden: mü ʾmin bol-, mü ʾmin 33a2=20:112
mü ʾminān: īmān getür-, āmenū 235b4=33:69
mü ʾmine: mü ʾmine, mü ʾmine[t] 227b5=33:36
mümkin būden: mümkin bol-, temkīn 169b2=28:57
münāfiḳ: münāfıḳ, munāfıḳ 179b5=29:11
münāfıḳ ʿavrat, munāfiḳat 236b1=33:73
münāfıḳ er, munāfıḳ 236b1=33:73
münkir kerden: münkir bol-, ceḥd 213a4=31:32
mürçe: ẕerre, ẕerre 237a5=34:3
mürġ: ḳuş, ṭayr 62a5=22:31
müstevlī: müstevlī, istivā ʾ 16b5=20:5
müsülmān: müsülmān, müslim 54b2=21:108
müsülmān şoden: müsülmān bol-, islām 146a5=27:44
müşrik: müşrik ʿavrat, muşrike[t] 236b2=33:73
müşrik er, muşrik 236b1=33:73
şirk getür-, işrāk 59a2=22:17
müşt: avuç, ḳabże[t] 30b3=20:96
müzd: girī, ecr 115a2=25:57
kirā, ecr 127b2=26:109
müzd, ecr 129a1=26:127,
ṣevāb, ecr 190b1=29:58
ücret, ecr 122a3=26:41
müzdī: müzd, rızḳ 93a4=24:26
müzdūr būden: müzdūr bol-, ecr 162a2=28:27

N (ن)

nā-bekār: yaramaz, lehv 207a3=31:6

nā-bīnā: gözsüz, aʿmā 103b5=24:61

nā-fermān: ʿāṣī, ʿaṣiyy 7b2=19:44

buyruḳsuz, ʿutuvv 110a3=25:21

buyruḳsuz, muʿavviḳ 223a2=33:18

nā-fermān kerden: buyruḳsuz bol-, ʿutuvv 110a2=25:21

nā-fermān şoden: buyruḳ dutma-, ʿiṣyān 136b1=26:216

buyruḳ dutmaz, ʿitiyy 12a2=19:69

buyruḳ sı-, ṭuġyān 27b5=20:81

emri dutma-, ʿiṣyān 228a2=33:36

nā-ḫ̌āhen: dilemez, kārih 81a4=23:70

nā-ḫ̌āhende: dilemeyici, ḳāniʿ 63b2=22:36

nā-kārī: laġv iş, laġv 117b1=25:72

nā-peydā: ġayb, ġayb 10b3=19:61

görinmez, ġayb 46a1=21:49

görünmez, ġayb 13b4=19:78

nā-sipās: nā-sipās, kufūr 114a4=25:50

sipāssuz bol-, küfr 213a4=31:32

sipāssuz, kefūr 69b3=22:66, şükr ḳılmayan, kāfir 240b2=34:17

nā-sipāsī kerden: sipāssuzlıḳ ḳıl-, küfr 145a5=27:40

nā-ṣūret nigāşte: bellüsüz ṣūret, ġayri muḫalleḳat 56a4=22:5

nā-şāyeste: yaramaz, munker 91b4=24:21

yavuz iş, munker 210a1=31:17

yavuzlıḳ, munker 65a1=22:41

nā-şināḫten: küfrān ḳılmaḳ, küfrān 52b1=21:94

nā-şināḫte: bilmez, munkir 81a3=23:69

münkir, munkir 46a3=21:50

nā-şināḫtenī: yavuz, munker 70b3=22:72

nā-zād: oġlandan nā-zād, ʿāḳīr 1a4=19:5

nā-zānende: ḳarı, ʿāḳir 1b4=19:8

nā-zāyende: ṭoġmaz, ʿaḳīm 67b3=22:55

nādān: cāhil, cāhil 116a3=25:63

nāgāh: aḳsuzda [aŋsuzda], - 92b1=24:23

anḳsuzda [a͡ŋ͡gsuzda], baġteten 135a5=26:202

awsuzda [aŋsuzda], baġteten 44a3=21:40

nāgāh, baġteten 67b2=22:55

naʿleyn: naʿl, naʿlın 17b4=20:12

nālīden: zārī ḳılmaḳ, zefīr 53a5=21:100

nām: ad, ism 1b2=19:7

nām kerden: ad ḳo-, tesmiyeᵗ 72a2=22:78

nām-zede: adanmış, musemmā 62b3=22:33
belgülü, musemmā 36a2=20:129
bellü ḳılındı, musemmā 194a3=30:8
nām-zede: olmış, musemmā 189b1=29:53
nām-zede: vaʿ delenmiş, ecel 78a3=23:43
namāz: namāz ḳıl-, ṣalāt 18a2=20:14
namāz ḳılmaḳ, ṣalāt 5b2=19:31
namāz, ṣalāt 9a5=19:55
namāz-ı bāmdād: irte namāzı, ṣalātuʾl-fecr 102b4=24:58
nāme: nāme, kitāb 143a3=27:29
nāme bīşīn: nāme yazılmış, sicil 54a1=21:104
nān-ḫūriş: yiyesi, ṣıbġ 74b5=23:20
naṣīḥat konān: naṣīḥat ḳılıcı, nāṣiḥ 160a5=28:20
naṣrī: meded, naṣr 179b3=29:10
ne-: daḳı, - 22b3=20:52
degül, in 106b4=25:4
degül, lā 243a5=34:31
degül, leyse 57b2=22:10
degül, mā 15a5=19:92
hīç, - 22b3=20:52
illā, illā 39a2=21:8
ne, lā 23b4=20:58
yoḳ, illā 135b5=26:208
yoḳ, in[ne] 127b5=26:113
yoḳ, lā 112b4=25:40
yoḳ, leyse 192b3=29:68
yoḳ, mā 222a4=33:13
ne-bedī: yavuzlıḳsuz, min ġayri sūʾ 139b3=27:12
ne-būden: degül, mā 170a4=28:59
degül, mā kevn 188a5=29:48
yoḳ, mā kevn 175b3=28:81
ne-būden girevīde: īmān getürmeyen, mā kāne müʾmin 124b2=26:67
ne ki: bel, bel 83b4=23:90
bel kim, bel 243b4=34:33
kim, bel 147a2=27:47
meger, bel 148a4=27:55
ne-pādāş būden: ḥaḳḳın isde-, cezāʾ 213a5=31:33
ne-rāh yāften: yolı yavu ḳıl-, lā ihtidāʾ 145b3=27:41
ne-resīden: degmez bol-, mess 97a1=24:35
yiter, nefād 212a2=31:27
ne-yaḳīn dārende: yaḳīnleri yoḳ, īḳān 206a5=30:60
ne-yaḳīn şode: yaḳīn bolmaduḳ, īḳān 153a5=27:82
nebīşten: yaz-, ketb 13b5=19:79
yaz-, ḫaṭṭ 188b1=29:48
nebişte: yazu, usṭūr 151a4=27:68
yazu, zebur 134b5=26:196
yazulu, mesṭūr 220b3=33:6
nefrīn: nefrīn, laʿ neᵗ 166a1=28:42

nefrīn kerden: laʿnet ḳıl-, laʿn 235b3=33:68

nefrīn ḳıl-, laʿn 235a3=33:64

nefrīn şoden: nefrīn ḳıl-, laʿn 92b2=24:23

ner: irkek, ẕeker 132a2=26:165

nerm: yumşaḳ, leyyin 21b1=20:44

nerm kerden: yumşaḳ ḳıl-, ilāneᵗ 238b5=34:10

nermī kerden: yumşaḳlıḳ ḳıl-, ḫużūʿ 226b1-2=33:32

neseb: neseb, neseb 85a3=23:101

nesebī u ḥūsūren: gelin güyegi, neseben ve şihren 114b4=25:54

neşāṭ: sevinmek, lehv 191b3=29:64

şādī, lehv 40a4=21:17

nev: gerü ikiledin, cedīd 215b2=32:10

yeñgi, muḥdeṯ 38a1=21:2

yiñgi, cedīd 238a4=34:7

yiñgi, muḥdeṯ 118b4=26:5

nev kerden: yiñgile-, iḥdāṯ 33a5=20:113

neveşten: dür-, ṭayy 53b5=21:104

yaz-, ketb 107a2=25:5

yazmaḳlıḳ, ṭayy 53b5=21:104

neveşte āmeden: yazıl-, ketb m. 55b5=22:4

nevmīd: nevmīd, bāʾis 61b3=22:28

nevmīd, mublis 82a4=23:77

nevmīd būden: nevmīd bol-, ḳunūṭ 200b3=30:36

nevmīd şoden: nevmīd bol-, iblās 195a4=30:12

nevmīd bol-, yeʾs 182a5=29:23

nezdīk: ḳat, ʿind 147a1=27:47

ḳat, ledun 139a5=27:10

ḳat, ḳarīb 247a4=34:50

yaḳın, ʿind 170b2=28:60

yaḳın, ledun 40a4=21:17

yaḳın, ḳarīb 54b3=21:109

nezdīk āmeden: yaḳın gel-, iḳtirāb 52b5=21:97

yaḳın gel-, ḳurb 37b4=21:1

nezdīk kerde: muḳarreb eylenmiş, muḳarreb 122a5=26:42

nezdīk kerden: yaḳın eyle-, izlāf 124a4=26:64

yaḳın ḳıl-, ṭaḳrīb 244b3=34:37

nezdīkī: yaḳınlıḳ, zulfā 244b3=34:37

nezdīk-ter: yaḳındıraḳ, aḳrab 58a3=22:13

yaḳınrak, ednā 231b3=33:51

yaḳın, aḳrab 136a4=26:214

nezdīk-terīn: yaḳınrak, ednā 193a3=30:3

neẕr: neẕr, neẕr 61b4=22:29

neẕr kerden: neẕr ḳıl-, neẕr 4b4=19:26

nice: nice, bime 144a3=27:35

nite, māzā 143a2=27:28

nigāhbān: saḳlayıcı, raḳīb 232a3=33:52

saḳlayıcı, vekīl 162b1=28:28
nigāh dāşten: saḳla-, ʿaşm 222b5=33:17
saḳla-, ḥıfẓ 73a2=23:5
saḳla-, imsāk 228a4=33:37
saḳla-, iḥṣān 50a2=21:80
saḳla-, kelʾ 44b2=21:42
saḳla-, muḥāfeẓat 73b1=23:9
saḳla-, raḳb 30b2=20:94
saḳla-, riʿāyet 73a5=23:8
nigāh dāşte: saḳlanmış, maḥfūẓ 42b5=21:32
nigāh dārende: saḳlar eren, ḥāfıẓ 227b3=33:35
saḳlayıcı, ḥāfıẓ 50b2=21:82
nigeristen: baḳ-, naẓar 31a2=20:97
baḳ gör-, naẓar 204a3=30:50
gör-, naẓar 194a5=30:9
nigerende: naẓar ḳılan, nāẓır 121b2=26:33
nigūsār būden: nigūsār bol-, kebt 154b5=27:90
nihād: sünnet, sünnet 235a1=33:62
nihāden: buraḳ-, vażʿ 103b3=24:60
ḳo-, teklīf 80a4=23:62
ḳoy-, vażʿ 45b1=21:47
oġlan eyle-, vażʿ 250b2=35:11
nihān: gizülü, sırr 17a3=20:7
nihān kerden: gizle-, ketm 54b4=21:110
nihānī: gizülü, ġayb 215a2=32:6
nīk: eyü, ṣāliḥ 10b1=19:60
ṣāliḥ, ṣāliḥ 179a5=29:9
nīk kerden: eyü eyle-, işlāḥ 236a2=33:71
eyü ḳıl-, işlāḥ 51b4=21:90
rāhat bol-, iflāḥ 71b5=22:77
nīkhā: ḫayrāt, ḫayrāt 79b4=23:56
nīkī: ʿamel-i ṣāliḥ, ʿamilü'l-ṣāliḥ 190a4-5=29:58
ʿamel-i ṣāliḥ, ṣāliḥ 237b2=34:4
ṣāliḥ, ṣāliḥ 207b3=31:8
ṣāliḥ, ṣāliḥ 79a5=23:51
ṣevāb, ḥasenet 117a4=25:70
eylük, ṣāliḥ 33a2=20:112
eylük, ḥasenet 154b3=27:89
eylük, ḫayr 43a5=21:35
eylük, ḥüsn 139b1=27:11
eyü ʿamel, ṣāliḥ 60a4=22:23
eyü iş, ṣāliḥ 58a5=22:14
eyülik, ṣāliḥ 249b1=35:7
eyülik, ḥasenet 146b4=27:46
eyülik, ḫayr 63a5=22:36
eyülük, ḫayr 71b5=22:77
ḥasenet, ḥasenet 168b5=28:54
yoḫsul, faḳīr 161a4=28:24
nīkī kerden: eyülük ḳıl-, işlāḥ 88b4=24:5
nīkū: eylük, cemīl 230b2=33:49
eyü, aḥsen 74a2=23:14
eyü, behīc 56b5=22:5
eyü, cemīl 225b5=33:28
eyü, ḥasen 28b4=20:86
eyü, ḥüsn 17a4=20:8

eyü, kerīm 226a5=33:31
eyü, maʿrūf 226b3=33:32
eyü, sedīd 236a1=33:70
eyülik, ḥüsn 232a2=33:52
maʿrūf, maʿrūf 64b5=22:41
nīkū dāşten: eyü dut-, nuṣḥ 158a3=28:12
nīkū kerden: eylük ḳıl-, iḥsān 174b1=28:77
nīkū şoden: eyü bol-, ḥüsn 118a2=25:76
nīkūkār: eyü, muḥsin 206b4=31:3
eyü ʿamellü, ʿāmil 190b2=29:58
eyü ʿamellü, muḥsin 158b2=28:14
eyü işlü, muḥsin 64a1=22:37
laṭīf, el-laṭīf 69a2=22:63
ṣāliḥ, muṣliḥ 160a3=28:19
nīkūkār būden: muḥsin bol-, muḥsin 211a4=31:22
nīkū-ter: eyürek, aḥsen 12b3=19:73
yigrek, aḥsen 97b4=24:38
nīkūtī: eylük, ḥüsn 53b1=21:101
nīkūyī: emr-i maʿrūf, maʿrūf 210a1=31:17
eyilük, maʿrūf 209a5=31:15
eylük, maʿrūf 220b3=33:6
nikāḥī kerden: nikāḥ ḳıl-, nikāḥ 230a5=33:49
nīm-rūzān: öyle vaḳtı, iẓhār 196a3=30:18
öyle vaḳtı, mineʾẓ-ẓahīrat 102b4=24:58
niʿmet: niʿmet, niʿmet 120b1=26:22
niʿmet nihāden: niʿmet bir-, inʿām 9b3=19:58
niʿmet kerden: bir-, inʿām 141a4=27:19
niʿmet bir-, inʿām 159a5=28:17
nīrū: ḳuvvet, ḳuvvet 2b1=19:12
ḳuvvetlü, ḳuvvet 205a2=30:54
nīrū-mend: ḳavī, ḳaviyy 225a3=33:25
nişān: āyet, āyet 195b4=30:16
buyruḳ, şeʿāʾir 62b2=22:32
ḥüccet, āyet 19a3=20:23
nişān, āyet 66b5=22:52
nişān, eṣer 204a3=30:50
nişān, şeʿīrat 63a5=22:36
nişesten: otur-, ḳarār 226b3=33:33
otur-, müsteʾnis 232b1=33:53
nişstende: oturıcı, ḳāʿide 103b1=24:60
noh: doḳuz, tisʿ 139b3=27:12
nuḫustīn: ilerü, ūlā 22b2=20:51
ilerüki, aḳdem 125a3=26:76
ilerüki, evvel 37a1=20:133
ilerükileyin, ūlā 226b4=33:33
ilerüleyin, ūlā 19a1=20:21
ilk, evvel 129b4=26:137

ilkin, evvel 123a4=26:51
nuḫustīyān: dükeli/dükelü, evvel 81a2=23:68
numūden: gösder-, irāʾeᵗ 43b4=21:37
göster-, irāʾeᵗ 156b2=28:6
göstert/d-, irāʾeᵗ 212b5=31:31
nūr: nūr, nūr 98b2=24:40
nuṣret kerden: meded ḳıl-, naṣr 48a3=21:68
yārī it-, naṣr 137b1=26:227
nuṣret konende: meded ḳılıcı, nāṣır 235a5=33:65
meded ḳılıcı, veliyy 223a2=33:17
nuṭfe: nuṭfe, nuṭfe 56a3=22:5
nuvişten: yazmaḳlıḳ, ṭayy 53b5=21:104
nüvistende: yazıcı, kātib 52b2=21:94

Ö (ع)

ʿözr āverden: ʿözr getürmek, maʿẕirat 205b5=30:57

P (پ)

pādāş: ʿivaz, cezāʾ 244b4=34:37
müzd, ṣevāb 13b1=19:76
pādāş būden: ʿivaż bol-, cezāʾ 216b5=32:17
pādāş dāden: ʿivaż bir-, cezāʾ 158b2=28:14
pādāş kerden: cezā bir-, cezāʾ 155a1=27:90
pādāş kerden: ceza ḳıl-, cezāʾ 176b3=28:84
ʿivaż bir-, cezāʾ 178b4=29:7
ʿivaż ḳıl-, cezāʾ 240b2=34:17
pādşāh: mālik, mālik 102b2=24:58
mülk, mülk 231a5=33:50
pādşāh, melik 33a5=20:114
mālik bol-, mülk 230b4=33:50
mālik, mülk 232a2=33:52
pādşāh bāşed: ḳul ḳaravaş, mülk 233a5=33:55
pādşāh būden: mālik bol-, mülk 198b2=30:28
pādşāh est desthā: memlük, mülk 95b5=24:33
pādşāh şoden: mālik bol-, mülk 73a3=23:6
pādşāhī: pādşāhlıḳ, mülk 98b5=24:42
ḳudret, melk 106b2-3=25:3
pādşāhī dāşten: mālik bol-, mülk 241b2=34:22
ḥākimlıḳ, mülk 245b2=34:42

mālik ḳıl-,. mülk 181a3=29:17
pāk: ṣaf ṣaf, ṣafṣaf 32a4=20:106
pāk dāşten: ḳaygur-, ʿabʾ 118a2=25:77
pāk kerde: arıdılmış, muḳaddes 17b5=20:12
pāk kerden: arı ḳılmaḳ, tefeş 61b4=22:29
pāk konende: arı, ṭahūr 114a1=25:48
pākī: arı, subḥān 6a2=19:35
pākī kerden: arı iş işle-, tezekkī 27a2=20:76
arılıḳ, ṭayyib/ṭayyibāt 27b5=20:81
arılıḳ ḳıl-, teṭahhur 148b2=27:56
arın-, istiʿfāf 95b3=24:33
eyü, ṭayyib 79a4=23:51
pākize: arı, ḥanīf 199a4=30:30
arı, ḳayyim 202b1=30:43
arı, ṭayyib 250a3=35:10
arı, ṭayyibet 240a4=34:15
arı, zekiyy 3b1=19:19
arılıḳ, ṭayyib 104b3=24:61
arılıḳ, zekāt 2b2=19:12
pākīze dāşten: arı dutmaḳlıḳ, teḥaşşun 96a3=24:33
pākīze kerden: arı eyle-, tezkiyet 92a1=24:21
arı ḳıl-, taṭhīr 61a3=22:26
arılıḳ ḳıl-, istiʿfāf 103b4=24:60
arıt-, taṭhīr 227a2=33:33
pākīze-ter: arıraḳ, ezkā 93b3=24:28
arıraḳ, aṭhār 232b4=33:53
eyürek, ezkā 94a3=24:30
pāre: pāre, firḳ 124a4=26:63
pāre, kisf 134a2=26:187
pāre pāre kerden: pāre pāre ḳıl-, kisf 203b4=30:48
pāre pāre ḳıl-, cuẕāẕen 47a2=21:58
pāre pāre ḳıl-, fetḳ 42b1=21:30
pāre pāre ḳıl-, temzīḳ 241a1=34:19
pāre şode: pāre bolmış, mümezzeḳ 238a4=34:7
pāy: ayaḳ, ricl 25b5=20:71
sūy, ḡuṭvat 91b2=24:21
pāygāh: ṭuraḳ, derecet 26b5=20:75
peder: ata, vālid 213a5=31:33
ata, ebū 5a2=19:28
pedīd: liḳā, liḳāʾ 194a4=30:8
pedīd āmeden: belür-, bedāʾ 34b1=20:121
pedīd kerden: belgilü ḳıl-, tebyīn 56a4=22:5
belürt-, taṣrīf 33a4=20:113
beyān ḳıl-, tebyīn 103a2=24:58
pehlū: eyegü, cenb 216b2=32:16
pelīd: pelīd, rics 227a1=33:33
yavuzlıḳ, ḡabīş 49a2=21:74

pelīd-ter: arısızraḳ, rics 62a3=22:30
penāh giriften: sıġın-, ʿavẕ 84b4=23:98
penāhī: sıġındu, - 105b2=24:63
pencāh: elli, ḫamsīn 180b2=29:14
pencom: bişinci, ḫāmise 89a2=24:7
pend: naṣīḥat, ẕikr 81b1=23:71
ögit, mevʿiẓat 96b1=24:34
ögit, ẕikr 46a2=21:50
pend, ẕikr 50b5=21:84
pend dāden: ögit bir-, teẕkīr m. 216b1=32:15
ögüt bir-, vaʿẓ 208b4=31:13
pend giriften: ögit dut-, teẕekkür 116a1=25:62
pend peẕīruften: ögit dut-, teẕekkür 21b1=20:44
pende dehende: ögit biren, vāʿiẓ 129b3=26:136
pendī: ögüt, ẕikr 45b5=21:48
perāgenden: perākende ḳıl-, nesf 31a3=20:97
ṭaġıl-, intişār 232b1=33:53
ṭaġıt, beşş 208a2=31:10
ṭaġıt, işārat 249b5=35:9
perāgende: ayru ayru, eştāten 104b2=24:61
perākende, menşūr 110b1=25:23
perākende, mubeşşir 203a2=30:46
perākende, nesf 31a3=20:97
perākende, nūşren 113b5=25:48
perākende, şettā 23a2=20:53
ṭaġılmış, intişār 196b2=30:20
perānīden: savur-, nesf 32a3=20:105
perestīden: ʿibādet, ʿibādet 11b1=19:65
ṭap-, duʿā 8a5=19:49
ṭap-, ʿibādet 181a2=29:17
ṭapmaḳ, ʿibādet 14a4=19:82
ṭapu ḳıl-, ʿakf 46b1=21:52
ṭapu ḳıl-, duʿāʾ 75a4=23:23
ṭapu ḳıl-, ʿibādet 6a4=19:36
ṭapu ḳılmaḳ, ʿākif 31a2=20:97
perestende: ṭapıcı, ʿākif 124b5=26:71
ṭapu ḳılan, ʿābid 50b5=21:84
ṭapu ḳılıcı, ʿābid 46b1=21:53
ṭapucı, ʿābid 54a5=21:106
perhīz: perhīz ḳıl-, ittiḳāʾ 33a4=20:113
perhīz kerden: saḳınur bol-, ittiḳāʾ 12a5=19:72
perhīzden: dur-, ḳıyām 195a3=30:12
saḳlan-, ittiḳāʾ 79b1=23:52
saḳlan-, ictināb 62a2=22:30
saḳlan-, ḥaẕer 105b2=24:63
ṭur-, ḳıyām 195b1=30:14
perhīzīden: perhīz ḳıl-, ittiḳāʾ 101a1=24:52

perhīzkār: mutteḳī, mutteḳī 14b2=19:85
perhīzkār, ittiḳāʾ 148a1=27:53
perhīzkār, teḳiyy 3a5=19:18
perhīzlü, mutteḳī 16a1=19:97
perhīzlü, teḳiyy 2b2=19:13
ṣāliḥ, mutteḳī 45b5=21:48
perhīzkārī: perhīzkārlıḳ, teḳvā 63b4=22:37
perī: perī, cinn 140b3=27:17
perverden: besle-, terbiyeᵗ 120a1=26:18
pervīden: bit-, inbāt 56b4=22:5
pes: andan, fe 249b5=35:9
andan, s̱umme 215b4=32:11
andan sowra [soŋra], s̱umme 135b3=26:206
ard, baʿd 212a2=31:27
ard, eş̱er 28a5=20:84
ard, ḫalf 11a3=19:64
ard, verāʾ 232b4=33:53
ardınca, baʿd 205a2=30:54
ardınca, ḫalf 238b2=34:9
ardınca, min verāʾi-him 85a2=23:100
ardınca, s̱umme 215a4=32:9
ayruḳ, verāʾ 73a4=23:7
daḳı, s̱umme 22b1=20:50
eger, s̱umme 88b1=24:4
imdi, fe 144a2=27:35
kim, s̱umme 181b4=29:20
pes, fe- 13a3=19:75
pes, s̱umme 66a3=22:48
sonḳra [soⁿ͡gra], baʾd 28b1=20:85
soḳ [soŋ], āḫīr 125b5=26:84
soḳra [soŋra], baʿd 137b1=26:227
soḳra [soŋra], s̱umme 211b2=31:24
soḳra [soŋra], verāʾ 1a3=19:5
sonra [soŋra], s̱umme 56a3=22:5
sowra [soŋra], baʿd 39b2=21:11
ve, s̱umme 214b3=32:4
ve, fe 20b3=20:40
ya, s̱umme 68a2=22:58
yana, s̱umme 31a3=20:97
yine, s̱umme 69b2=22:66
pes āmeden: ardınca gel-, ittibāʿ 30a4=20:93
pes ān: andan soḳra [soŋra] kim, - 4b3=19:26
pes ān ki: andan soḳra [soŋra] kim, fe iẕā 159b2=28:18
pes çeşmān: egri gözlü, ezrāḳ 31b5=20:102
pes çün: ḳaçan kim, fe iẕā 191b5=29:65
pes çün ki: ḳaçan kim, fe lemmā 159b4=28:19
pes ki: andan sowra [soŋra] kim, baʿd 111a2=25:29

nite kim, baʿd iẕ 243b2=34:32

pesāvīden: sürin-, mess 131a3=26:156

pesende şoden: yet-, kifāyeᵗ 45b4=21:47

pesendīden: begen-, irtiżāʾ 42a1=21:28

begen-, riżvān 141b1=27:19

rāżı bol-, rıżvān 68a4=22:59

pesendīde: begenilmiş, merżiyy 9b1=19:55

begenilmiş, rażiyy 1b1=19:6

pesrev: ṭapuçı, tābīʿ 95a1=24:31

pesrevī kerden: uy-, ittibāʿ 32a5=20:108

peşīmān būden: peşīmān bol-, nādim 78a1=23:40

peşīmān kerden: peşīmān bol-, nādim 131a5=26:157

peşīmānī: murādsuzlıḳ, biġāʾ 96a2=24:33

peşīmānlik, nedāmeᵗ 243b5=34:33

pey kerden: ardına düş-, ʿaḳr 131a4=26:157

peydā: belür-, beyyineᵗ 12b2=19:73

görinen, beyyineᵗ 26a3=20:72

peydā kerde: belgülü bolmış, beyyin 245b5=34:43

peydā kerden: āşkārā it-, ibdāʾ 94b2=24:31

āşkārā ḳıl-, ibdāʾ 94a5=24:31

belgülü ḳıl-, tefṣīl 198b5=30:28

farż ḳıl-, farż 228b4=33:38

peydā ḳıl-, taṣrīf 114a3=25:50

peydā şoden: görin-, ibdāʾ 247a2=34:49

peyġām: buyruḳ, risāleᵗ 229a1=33:39

peyġām dāden: vaḥy ḳıl-, īḥāʾ 27a2=20:77

peyġāmber: peyġāmber, aḫ 130a3=26:142

peyġāmber, mürsel 139a5=27:10

peyġāmber, nebiyy 7a2=19:41

peyġāmber, neẕīr 246a4=34:44

peyġāmber, resūl 8b5=19:51

peyġāmberī: peyġāmberlıḳ, nübüvveᵗ 183b1=29:27

peykār kerden: ḫuṣūmet ḳıl-, iḫtiṣām 59b4=22:19

peykār konende: ḫaṣm, ḫaṣm 59b4=22:19

peymān: ʿahd, ʿahd 13b4=19:78

ḫaber, mīṯāḳ 220b4=33:7

peymāne: ölçü, keyl 133a5=26:181

peyvesten: degür-, tevṣīl 168a5=28:51

peẕīruften: ḳabūl ḳıl-, ḳabūl 88b2=24:4

pindārīden: san-, ḥisbān 98a1=24:39

pindāşten: san-, ẓann 165a4=28:38

san-, ḥisbān 79b3=23:55

pinhān: ġayb, ġayb 150b3=27:65

örtülü, bāṭın 210b4=31:20
pinhān būden: örtilü bol-, iḫfāʾ 95a3=24:31
pinhān dāşten: gizle-, iḫfāʾ 228a4=33:37
pinhān kerde: gizilü, iḫfāʾ 216b4=32:17
pinhān kerden: gizle-, iḫfāʾ 142b3=27:25
gizle-, iknān 152a2=27:74
gizle-, isrār 38a2=21:3
örtülü iyle-, ketm 94a1=24:29
pinhān kerden süḫan: sözi gizle-, teḫāfut 31b5=20:103
pinhānī: gizleyü, ġayb 247b2=34:53
gizülü, ġayb 84a2=23:92
pinhānī şoden: gizlen-, ʿuzūb 237a5=34:3
pīr: ḳoca, şeyḫ 161a2=28:23
ḳocalıḳ, kebīr 1b4=19:8
pīr zen: ḳarı ʿavrat, ʿacūz 132b2=26:171
pīrī: ḳocalıḳ, şeyb 205a3=30:54
pīrāye kerden: beze-, taḥliyeᵗ 60a5=22:23
piristār: ḳaravaş, emeᵗ 95b1=24:32
pīş: ilerü, mudbir 153a1=27:80
ilerü, ḳable 2a1=19:9
iley, beyne yedey 11a3=19:64
ileyince, beyne yedey 114a1=25:48
ḳat, beyne yedey 32b4=20:110
ḳat, ʿind 22b3=20:52
ḳat, ḳable 122b5=26:49
öŋ, beyne yedey 71b2=22:76
öŋ, ḳable 38b3=21:6
öŋdin, ḳable 102b4=24:58
yön, beyne yedey 238b2=34:9
pīş āmeden: ardınca gel-, tebaʿ 123a5=26:52
ilerü gel-, iḳbāl 163a5=28:31
ilerü gel-, telaḳḳī 53b4=21:103
pīş āverden: ilerü getür-, ḳudūm 110a5=25:23
pīş bāz şoden: ilerü geç-, istiḳdām 243a1=34:30
pīş firistāden: ilerü gel-, taḳdīm 200b2=30:36
pīş giriften: ilerülik dut-, sebḳ 53b1=21:101
pīş güẕeşten: ilerü geç-, sebḳ 31b1=20:99
pīş kerden: artuḳ bol-, sebḳ 183b4=29:28
artuḳlıḳ ḳıl-, sebḳ 41b4=21:27
ilerü ḳıl-, taḳdīm 57b2=22:10
ilerü ṭut-, taḳdīm 167a4=28:47
pīş konende: artuḳ eyleyici, sābiḳ 186a5=29:39
pīş reften: ilerü dut-, sebḳ 36a1=20:129
pīş şoden: ardınca bar-, tebaʿ 123b5=26:60

pīşī kerden: ilerü geç-, sebḳ 178a4=29:4

öt-, sebḳ 80a4=23:61

pīşīn: geçmiş, evvel 107a1=25:5

ilerüki, evvel 133b4=26:184

pīşīnī: imām, imām 156b1=28:5

pīşter: çoḳ, ekṣer 194b2=30:9

pīşvā: imām, imām 117b5=25:74

piyāde: yaya, rācil 61a4=22:77

posende: ṭap bol-, kifāyeᵗ 111a5=25:31

pursīden: sor-, tesāʾul 86b3=23:113

pursīde: dilenmiş, mesʾūl 108b5=25:16

sorılmış, mesʾūl 222b3=33:15

puser: oġ(u)lan, ġulām 1b1=19:7

oġul, ġulām 1b3=19:8

oġ(u)lan, ibn/ebnā 6a1=19:34

oġul, ibn 30a4=20:94

puser ḫānde: oġlan eylendük, deʿiyy 228b2=33:37

puser ḫ̌ānde: oġullıḳa al-, deʿiyy 219b4=33:4

pūsiden: çüri-, bilā 34b1=20:120

pūst: deri, cild 60a1=22:20

pūşānīden: ört-, tekfīr 178b4=29:7

pūşīden: ört-, ġişyān 27a5=20:78

pūşīde: ġayb, ġayb 237a5=34:3

örtilü, aḫfā 17a3=20:7

pūşīde dāşten: örtilü dut-, iḫfāʾ 18a3=20:15

pūşīde kerden: örtil-, ʿamā 171b3=28:66

pūşiş: ṭon, libās 60b1=22:23

pūşişī: örtü, ġamrat 80b1=23:63

pür kerden: ṭoldur-, melʾ 216a3=32:13

pür kerde: ṭolmış, ḥaml 75a3=23:22

ṭolmış, meşḥūn 128b1=26:119

püşt: arḳa, ẓahr 44a3=21:39

püşt bāz gerden: arḳa döndür-, mudbir 47a2=21:57

R (ر)

Rabb: Çalap, Rabb 1a2=19:4

Rab, Rabb 161a3=28:24

rāh: yol, fecc 61a5=22:27

yol, hudā 35a1=20:123

yol, sebīl 42b4=21:31

yol, ṣırāṭ 6a5=19:36

yol, ṭarīḳ 24b2=20:63

rāh dāşten: yol dut-, meṣel 32a2=20:104

rāh ferā dāşten: yolını onġar-, ihtidāʾ 145b3=27:41

rāh-ı rāst: ṭoġru yol, ṣırāṭ 81b4=23:74

rāh-ı rāst: ṭoġru yol, hudā 57a4=22:8

ṭoġru yol, rüşd 46a4=21:51

yol ṭoġru, hudā 17b3=20:10

rāh-ı reften kārvān: kārvān yolı, seyr 240b4=34:18

rāh numāy: yol göster-, delīl 113b3=25:46

yol göster-, hādī 111a5=25:31

yol göster-, hudā 217b5=32:23

rāh numāy rāh-ı rāst: kirtü yol gösterici, hidāyet sebīl 219b5=33:4

rāh numūden: yol göster-, dilāle^{t} 158a2=28:12

yol gösder-, hidāye^{t} 35b3=20:128

yol göster-, hidāye^{t} 97a2=24:35

rāh revende: yol eri, ibnu’s-sebīl 201a1=30:38

rāh supurden: yolı barmaḳ, sebīl 107b5=25:9

rāh yāfte: yol bulmış, ihtidāʾ 171b2=28:64

rāh yāften: ṭoġru yol bul-, ihtidāʾ 142b1=27:24

yol bul-, ihtidāʾ 247a3=34:50

yol bul-, ṣaḥābe^{t} 44b5=21:43

yol bul-, hidāyet 13a5=19:76

yola gel-, ihtidāʾ 214b1=32:3

rāh yāfte-ter: yol bulmışıraḳ, ahdāʾ 167b5=28:49

raḥim: ana raḥmi, raḥim 56a5=22:5

raḥim, raḥim 213b4=31:34

raḥmān: raḥman, raḥman 115b3=25:60

raḥmet: raḥmet, raḥme^{t} 248a5=35:2

rānden: suvar-, merc 114b1=25:53

sür-, isāle^{t} 239a3=34:12

sür-, izcāʾ 99a1=24:43

sür-, sevḳ 14b3=19:86

sür-, ṭard 128a1=26:114

sür-, ẕevd 161a1=28:23

rāst: doġru, ṣıdḳ 125b5=26:84

dostoġru, seviyy 3a4=19:17

ḥaḳ ve ṭoġru, ḥaḳḳ 67a4=22:54

ṭoġru, musteḳīm 6a5=19:36

ṭoġru, ḥaḳḳ 212b3=31:30

ṭoġru, sevāʾ 2a3=19:10

ṭoġru, ḳavām 116b3=25:67

ṭoġrulıḳ birle, ḥaḳḳ 33b1=20:114
rāst āverden: ṭoġru getür-, taṣdīḳ 164a2=28:34
rāst būden: rāst bol-, istivāʾ 158b1=28:14
ṭoġru dur-, istivāʾ 76a4=23:28
rāst goften: ṭoġru eyit-, ṣıdḳ 142b5=27:27
ṭoġru söyle-, ṣıdḳ 178a2=29:3
rāst-gūy: gerçek sözlü, ṣādıḳ 134a3=26:187
ṭoġru söyler, ṣıddīḳ 8b3=19:50
ṭoġru söyleyen, ṣādıḳ 224b4=33:24
ṭoġru sözlü, muḫlaṣ 8b4=19:51
ṭoġru sözlü, ṣādıḳ 150b2=27:64
ṭoġru sözlü, ṣıddīḳ 7a2=19:41
rāst kerden: rāst ḳıl-, ṣıdḳ 241a3=34:20
ṭoġru ḳıl-, ṣıdḳ 39a3=21:9
ṭoġru ḳıl-, tesviyeᵗ 215a5=32:9
rāst reften: ṭoġru bar-, inṭilāḳ 119b2=26:13
rāstī: ḥaḳ, ḥaḳḳ 81a4=23:70
rāstlıḳ, ḥaḳḳ 92b5=24:25
ṭoġrulıḳ, ṣıdḳ 224b4=33:24
ṭoġrulıḳ, ḥaḳḳ 152b4=27:79
rāst-ter: ṭoġru, aḳseṭ 220a1=33:5
ṭoġruraḳ, ihtidāʾ 37b1=20:135
redd kerden: yıġma, redd 44a4=21:40
reften: aḳ-, cereyān 190a5=29:58
bar-, cereyān 50a4=21:81
bar-, ittibāʿ 137a2=26:224
bar-, merr 154b1=27:88
bar-, meşy 161a5=28:24
bar-, seʿy 66b1=22:51
bar-, seyr 194a4=30:9
bar-, ẕehāb 30b5=20:97
erişi bar-, cereyān 26b5=20:76
git-, meşy 20b2=20:40
gitmek, - 42b4=21:31
ilet-, seyr 162b2=28:29
sürin-, meşy 99b3=24:45
var-, cereyān 69a5=22:65
yügir-, cereyān 203a3=30:46
yüri-, ʿaṣv 185b2=29:36
yüri-, cereyān 212b5=31:31
yüri-, merr 154b2=27:88
yüri-, meşy 107a5=25:7
yüri-, seʿy 18b4=20:20
yüri-, seyr 151a4=27:69
yürimek, meşy 210a5=31:19
rehānīden: ḳurtar-, iflāḥ 176a4=28:82
ḳurtar-, iḳrār 56a4=22:5
ḳurtar-, incāʾ 128a4=26:118
ḳurtar-, tenciyeᵗ 20b5=20:40
rehīden: ḳurtıl-, iflāḥ 95a5=24:31
renc: renci-, şeḳāʾ 16b2=20:2
rence āmeden: rence getür-, īẕāʾ m. 234a5=33:59
rence dāşten: rence ḳıl-, īẕāʾ 232b5=33:53

rence dāşten: rence ḳıl-, īẕāʾ 235b4=33:69
rence numūden: çoḳ ṭapu ḳıl-, īẕāʾ m. 179b1=29:10
rence ḳılmaḳ, īẕāʾ 232b2=33:53
reng: levn, levn 197a3=30:22
resānīden: degür-, iblāġ 229a1=33:39
degür-, işābet 99a4=24:43
degürmek, belāġ 54a4=21:106
degürmeklik, belāġ 101b2=24:54
ulaşdur-, ilḥāḳ 125b4=26:83
yetür-, belāġ 181b1=29:18
resīden: bil-, iḫāṭat 153b3=27:84
deg-, bulūġ 1b4=19:8
deg-, işābet 105b3=24:63
deg-, mess 7b2=19:45
deg-, mublis 204a3=30:49
deg-, neyl 63b4=22:37
gel-, bulūġ 221b2=33:10
gel-, ġişyān 213a2=31:32
gel-, işābet 210a2=31:17
gel-, radf 151b4=27:72
ir-, mecīʾ 98a2=24:39
ir-, vaṣl 164a5=28:35
resīde bol-, bulūġ 102b3=24:58
yit-, bulūġ 103a3=24:59
restegān: ḳurtılmış, mufliḥ 201a3=30:38
restegār: ḳurtılan, fāʾiz 101a2=24:52
ḳurtılan, mufliḥ 85a5=23:102
ḳurtılmış, fāʾiz 86b1=23:111
ḳurtılmış, mufliḥ172a1=28:67
resten: ḳurtıl-, fevz 236a3=33:71
ḳurtıl-, iflāḥ 24b4=20:64
ḳurtul-, necāt 161b3=28:24
ḳurtıl-, zekāʾ 91b5=24:21
resūl: peyġāmber, resūl 66b3=22:52
resūl, resūl 3b1=19:19
revġen-i zeyt: zeytūn yaġı, duhn 74b5=23:20
rāz: rāz, - 38a2=21:3
rāzī: rāz, necvā 9a1=19:52
rāżī būden: rāżı bol-, rıżvān 231b4=33:51
rīş: saḳal, lihyet 30a5=20:94
rişte: ip, ḥabl 25a1=20:66
rubānīden: ḳap-, ḫaṭf 192a4=29:67
rubūden: ḳap-, selb 71a3=22:73
ḳap-, ḫaṭf 62a5=22:31
ḳap-, teḫaṭṭuf 169b1=28:57
rūd: dere, vādī 140b5=27:18
rusthāy: biten nesene, nebāt 23a2=20:53
rūşen: rūşen, munīr 57a4=22:8
yaḫdulu, munīr 115b5=25:61
yıldıraġan, durriyy 96b4=24:35
rūşen dāden: rūşen dut-, ḳarr 4b3=19:26
rūşen ḳıl-, ḳarr 231b3=33:51
rūşen konende: aydın ḳılıcı, nūr 96b2=24:35

rūşen şoden: aydın bol-, ḳarr 20b4=20:40
rūşen bol-, ḳarr 158a4=28:13
rūşenāyī: aydınlıḳ, żiyāʾ 45b5=21:48
rūşenāyī-i çeşm: göz aydını, ḳurratu ʿayn 157a5=28:9
rūy: yüz, ḫadd 210a3=31:18
yüz, vech 211a3=31:22
rūy ber gerdānīden: yüz döndür-, iʿrāż 217b3=32:22
rūy ferā nihāden: yüz dut-, teveccüh 160b2=28:22
rūy gerdānīde: dönmiş, muʿriż 72b5=23:3
yüz çevüren, muʿriż 81b1=23:71
yüz döndüren, muʿriż 100a5=24:48
yüz döndürmiş, muʿriż 118b4=26:5
rūy gerdānīden: yüz çevür-, iʿrāż 35a2=20:124
yüz döndür-, iʿrāż 169a2=28:55
rūyānīden: bit-, inbāt 74b5=23:20
bitür-, inbāt 149a4=27:60
rūy-ı gedāḫte: erimiş pirinç, ḳiṭr 239a3=34:12
rūz: gün, nehār 68b2=22:61
gün, yevm 240b5=34:18
gündüz, mişkāt 96b3=24:35
gündüz, nehār 173a4=28:73
gündüzin, nehār 116a1=25:62
günin, nehār 197a4=30:23
rūz-ı bāz pes: soḳ gün, yevmu'l-āḫir 88a1=24:2
rūz-ı bāz pişīn: ḳıyāmet güni, yevmu'l-āḫir 224a3=33:21
rūz-ı bīmār: ḥasret güni, yevmu'l-ḥasret 6b4=19:39
rūz-ı ḳıyāmet: ḳıyāmet güni, yevmu'l-ḳıyāme 180a5=29:13
rūz-ı rüsteḫīz: ḳıyāmet güni, yevmuʾd-dīn 125b3=26:82
ḳıyāmet güni, yevmu'l-baʿṣ 205b3=30:56
rūze: orıç dut-, ṣavm 4b5=19:26
rūzgār: ʿahd, ʿahd 28b5=20:86
ʿömr, ʿumur 45a1=21:44
rūzgār, ʿumur 166b3=28:45
rūzī: bir gün, yevm 66a1=22:47
ol gün, yevm 202b1=30:43
ol gün, yevm 215a1=32:5
rūz, rızḳ 240a3=34:15
rūzī, rızḳ 181a4=29:17
urūz, rızḳ 169b3=28:57
rūzī dāden: rūzī bir-, rızḳ 201b2=30:40
rūzī dehende: rūzī biren, rāziḳ 81b3=23:72
rūzī birici, rāziḳ 68a4=22:58
rūzī kerden: rūzī ḳıl-, işābet 63a3=22:35

rūzī ḳıl-, rızḳ 62b5=22:34

rükūʿ: rükūʿ, rükūʿ 71b4=22:77

rüsteḫīz: ḳıyāmet, ḳıyāmeᵗ 117a1=25:69

ḳıyāmet, sāʿat 205a4=30:55

ḳıyāmet bol-, baʿṣ 205b3=30:56

ḳıyāmet güni, sāʿat 18a3=20:15

rüsvā kerden: rüsvā ḳıl-, iḫzāʾ 126a2=26:87

rüsvā şoden: rüsvā bol-, ḫazā 37a4=20:134

S (ص , س)

sāʿat: sāʿat, sāʿat 205a5=30:55

ṣaʿb: düşvār, idd 15a2=19:89

ṣābi: ṣābi, ṣābiʾ 59a1=22:17

ṣabr kerden: ṣabr ḳıl-, ṣabr 36a2=20:130

ṣad: yüz, miʾeᵗ 87b4=24:2

ṣaff kerden: ṣaf ḳıl-, ṣaff 98b4=24:41

ṣāf-zede: ṣaf ḳılan, ṣavaffe 63b1=22:36

saḫt: gey, - 114b2=25:53

ḳatı, şedīd 221b4=33:11

ḳatı bol-, eledd 16a2=19:97

saḫt dāşten: ḳatı dut-, teṣbīṭ 111b2=25:32

saḫt kerden: berkit-, şedd 164a3=28:35

muḥkem ḳıl-, şedd 19b3=20:31

saḫt şoden: ḳatı bol-, ḳāsī 67a2=22:53

saḫt-ter: ḳatıraḳ, cehd 101a2=24:53

saḫt-ter: ḳatıraḳ, eşedd 174b5=28:78

saḫtī kerden: ḳatı dut-, şuḳḳ 162a3=28:27

sāḫten: eyle-, iʿdād 221a2=33:8

eyle-, iktisāb 213b5=31:34

eyle-, iʿtād 226a5=33:31

eyle-, taʿdīd 14b1=19:84

eyle-, tebviʾeᵗ 61a2=22:26

eylemeklik, ʿaded 14b2=19:84

ḳazġan-, iktisāb 234a2=33:58
vaʿde bir-, iʿtād 112a5=25:37
sāḳiş: sāḳ, sāḳ 146a3=27:44
sāl: yıl, ʿām 180b2=29:14
yıl, ḥiccet 162a2=28:27
yıl, sene[t] 135b2=26:205
sāmānī kerden: ṣalāḥ işle-, işlāḥ 130b5=26:152
sarāy: maḳām, dār 64a4=22:40
ol sarāy, dār 164b5=28:37
sarāy-ı ān cehān: āḫiret sarāyı, dāru'l-āḫiret 191b4=29:64
ol dünyā sarāyı, dārü'l-āḫiret 174a5=28:77
sarāy-ı āḫiret, dāru'l-āḫiret 176a4-5=28:83
sāvīden: sürin-, mess 3b3=19:20
yaḳın bol-, mess 3b3=19:20
şavmaʿa: ṣavmaʿa, ṣavmaʿat 64b1=22:40
sāye: gölge, ġarb 97a1=24:35
gölge, ẓill 113b2=25:45
gölge, ẓulle[t] 213a2=31:32
ẓulle, ẓulle[t] 134a4=26:189
sebendān: ḫardal, ḫardal 209b3=31:16
sebük āmeden: yiyni bol-, ḫiffe[t] 85a5=23:103
sebük dāşten: yiyni ṭut-, istiḫfāf 206a5=30:60
sebz şode: yaşıl bolmış, muḫżar 69a2=22:63
secde: secde, secde 136b3=26:219
secde kerden: secde ḳıl-, sucūd 142b2=27:25
sücūd ḳıl-, sucūd 142a4=27:24
secde ḳıl-, ḫarr 216b1=32:15
secdeye bar-, sucūd 122b3=26:47
secdeye dur-, sucūd 116a4=25:64
sefer: sefer, sefer 240b5=34:19
segāne: üçegü, ṣülāṣe 248a3=35:1
selām: selām, selām 118a1=25:75
selām bād: selām ol-, selām 22a2=20:47
selām būden: selām bol-, selām 2b4=19:15
selām dāden: selām ḳıl-, teslīm233b3=33:56
selām ḳılmaḳ, selām 10b4=19:62
selām goften: selām ḳıl-, teslīm 93a5=24:27
selām ḳılmaḳ, selām 10b4=19:62
selām kerden: selām ḳıl-, teslīm 104b2=24:61
selāmet: selāmet, selīm 126a3=26:89
selāmet dut-, selām 48a4=21:69
semā ferāşte: yüksek, meşīd 65b2=22:45
semāne: bıldırcın, selvā 27b4=20:80

sencīden: ṭart-, vezn 133b1=26:182

seng: ṭaş, şaḫreᵗ 209b4=31:16

sengsār kerden: sengsār ḳıl-, recm 7b5=19:46

sengsār kerde: sengsār bolan, mercūm 128a3=26:116

sepīd: aḳ, beyżāʾ 139b2=27:12

aḳ saçlu, ʿitiyy 1b4=19:8

ḳocalıḳ, şeyb 1a1=19:4

sepīd būden: aġar-, ebyaż 121b1=26:33

ser: baş, reʾs 30a5=20:94

ber ser: başı ḳoyu, ʿalā ruʾūsi 47b4=21:65

serāncām: ʿāḳıbet, ʿāḳıbeᵗ 164b5=28:37

soḳ [soŋ], ʿāḳibeᵗ 140a2=27:14

sow [soŋ], ʿāḳıbeᵗ 147b3=27:51

ser-bāz zeden: boyın bir-, ibāʾ 23b1=20:56

serd: sovuḳ, berd 48a4=21:69

serencām: soŋ eylük, ʿāḳibeᵗ 36b4=20.132

sernigūn kerden: sernigūn ḳıl-, kebkebeᵗ 126b1=26:94

sevgend: and, yemīn 101a2=24:53

sevgend bā-ẓihār ḫˇorden: ẓıhāra and iç-, muẓāherat 219b3=33:4

sevgend ḫorden: and iç-, iḳsām 205a5=30:55

and iç-, teḳāsüm 147a4=27:49

sezā: lāyıḳ, ḥaḳḳā 72a1=22:78

sezāvār: lāyıḳ, ḥaḳḳ 110b3=25:26

sezāvār-ter: lāyıḳ, evlā 12a3=19:70

lāyıḳ, inbiġāʾ 136a1=26:211

lāyıḳraḳ, evlā 220a4=33:6

sezāmend-ter: evlā-ter, aḥaḳḳ 228a5=33:37

sırr: sır, sırr 107a3=25:6

sī: żıdd, żıdd 14a4=19:82

sidr: sidr, sidr: 240b1=34:16

sigāliş: ḥīlet, ḥīleᵗ 24b3=20:64

ḥīlet, keyd 25b1=20:69

mekr, mekr 250a5=35:10

sigāliş kerden: ḥīlet ḳıl-, keyd 47a1=21:57

ziyān degür-, keyd 48a5=21:70

sigālīden: mekr ḳıl-, mekr 151b2=27:70

sih: üç, ṣelāṣeᵗ 2a3=19:10

sīne: gögüs, ṣadr 65b5=22:46

sipāh: sü, cund 221a4=33:9

sipās: sipās, ḥamd 76a5=23:28

sipās, şükr 50a3=21:80

şükr, ḥamd 140a4=27:15

şükr, şükr 239b3=34:13

sipās dārende: uslu, şekūr 241a2=34:19

sipās ve şükr: sipās ve şükr, ḥamd 196a2=30:18

sīr şoden: ṭoy-, istiḥsār 40b3=21:20

ṭoy-, vaṭar 228b3=33:37

sitāre: yılduz, kevkeb 96b4=24:35
yılduz, necm 59a5=22:18
sitem: ẓulm, ẓulm 33a2=20:112
sitem kerden: ẓulm it-, ẓulm 109b1=25:19
güç ḳıl-, ẓulm 45b2=21:47
ẓulm ḳıl-, münācāt 38a2=21:3
ẓulm ḳıl-, ẓulm 199a1=30:29
sitemkār: ẓālim, ẓālim/īn-ūn 6b3=19:38
sitemkāre: ẓulm ḳılıcı, ẓallām 57b3=22:1
sitemkār-ter: ẓulm ḳılan, aẓlem 217b2=32:22
sitenbe: sitenbe, merīd 55b5=22:3
şoḥbet kerden: diril-, muṣāḥabe[t] 209a5=31:15
sor-, su'āl 115b2=25:59
sotūde: ögilmiş, el-ḥamīd 211b5=31:26
ögilmiş, ḥamīd 60b2=22:24
ögülmiş, el-ḥamīd 69a3=22:64
sücūd kerden: sücūd ḳıl-, sucūd 71b4=22:77
sücūd kerde: sücūd ḳılan, sucūd 10a3=19:58
sücūd-gīr: sücūd ḳılan, sucūd 61a4=22:26
sūd: assı, nef[s] 29b3=20:89
sūd dāşten: assı ḳıl-, nef[s] 32b2=20:109
sūd kerden: assı it-, nef[s] 126a2=26:88
assı ḳıl-, iġnā' 7a3=19:42
assı ḳıl-, nef[s] 48a1=21:66
sūdgāh: assılu yir, menfa'at 61b1=22:28
suḫten: göyündür-, isḥāt 24a3=20:61
göyündür-, taḥrīḳ 31a3=20:97
sūḫte: göyünmiş, - 17b2=20:10
sulāle: sulāle, sulāle[t] 73b3=23:12
supūrden: ısmarla-, islām 211a3=31:22
ṣūr: ṣūr, ṣūr 154a3=27:87
sūret: sūret, sūret 87b2=24:1
sutūr: yılḳı, dābbe[t] 59b1=22:18
sūy: ara, - 5a1=19:27
dapa, ilā 21a5=20:43
yan, ilā 7a1=19:40
sūy-ı hūş-ter: yigrek yön, ṭayyīb 60b2=22:24
sūzān: göyündürici, ḥarīḳ 60a3=22:22
sūzāngāh: göyündürecek, sahīḳ 62b1=22:31
süḫan: kelime, kelime[t] 212a3=31:27
söz, ḥadīṣ 207a3=31:6
söz, kelime[t] 36a1=20:129
süḫan goften: söz söyle-, muḫāṭabe[t] 116a3=25:63
söz söyle-, nuṭḳ 80a5=23:62
söz söyle-, tekellüm 2a3=19:10
süḥan güftār-ı murġān: ḳuşlar dili, manṭıḳu't-ṭayr 140b1=27:16

süḫan gūy: söz söyleyici, nuṭḳ 47b3=21:63

süḫanān: sözler, ḥadīṣ 78b1=23:44

süst: erāẕile, erẕel 127b4=26:111

ḫˇār, mehīn 215a4=32:8

żaʿīf, müsteżʿaf 243a5=34:31

żaʿīf, żaʿīf 71a4=22:73

süst girifte būden: żaʿīf dut-, istiżʿāf m. 156a5=28:5

süst hemī dāşten: żaʿīf dut-, istiżʿāf 156a3=28:4

süst konende: süst ḳılan, muʿāciz 66b1=22:51

süst şoden: süst bol-, teftīr 40b4=21:20

süst bol-, veny 21a4=20:42

süstī: süstlıḳ, żaʿf 205a2=30:54

żaʿīflıḳ, vehn 209a1=31:14

żaʿīflıḳ, żaʿf 205a1-3=30:54

süstī kerden: żaʿīflıḳ ḳıl-, istiżʿāf 243b1=34:32

süst-ter: süstrek, eżʿaf 13a4=19:75

süst-terīn: süst, evhen 187a1=29:41

sütūn: direksüz, ʿamed 207b5=31:10

Ş (ش)

şādī: şādī, ḫayr 57b4=22:11

şādīlıḳ, fārih 130b3=26:149

şādī hemī kerden: şād bol-, feraḥ 200b1=30:36

şādī ḳıl-, ḥubūr m. 195b3=30:15

şādī kerden: şādī ḳıl-, feraḥ 174a3=28:76

şādīlıḳ ḳıl-, feraḥ 193b1=30:4

şādī konān: şādī ḳılan, feriḥ 174a4=28:76

şādī konende: rāżı ve şād, feriḥ 199b5=30:32

şādumān: şād, feriḥ 79b2=23:53

şāḫ: budaḳ, cizʿ 26a1=20:71

buṭaḳ, ṭalʿ 130b2=26:148

şāʿir: şāʿir, şāʿir 38b1=21:5

şarāp dāden: içir-, seḳy 75a1=23:21

şeb: dün, leyleᵗ 2a3=19:10

dünin, leyl 116a1=25:62

dünle, beyāt 116a4=25:64

gice, leyl 36a4=20:130

şebāngāh: gice, aṣīlen 97a5=24:36

gice, ʿaşiyyen 10b5=19:62

gice, ravāḥ 239a3=34:12

şebāngāh kerden: gice ḳıl-, imsāʾ 196a1=30:17

şebiḫūn kerden: dünle bas-, tebyīt 147a4=27:49

şedīd: ḳatı, - 13a2=19:75

şefāʿat kerden: şefāʿat bol-, şefāʿat 14b4=19:87

şefāʿat itmek, şefāʿat 241b4=34:23

şefāʿat ḳıl-, şefāʿat 195a5=30:13

şefāʿat konende: şefāʿat idici, şāfiʿ 126b5=26:100

şefāʿat idici, şefīʿ 214b4=32:4

şehr: şehr, beldeᵗ 114a2=25:49

şehr, ehl 21a2=20:40

şehr, medīneᵗ 160a3=28:20

şehvet: şehvet, şehveᵗ 148a4=27:55

şek: gümān, rayb 57a2=22:7

şekī: gümān, şekk 150b5=27:66

şenīden/şenūden: işit-, semʿ 6b2=19:38

işitmek, semʿ 136a2=26:212

işitmeklik, semʿ 82a5=23:78

şenū: işidici, es-semīʿ 68b3=22:61

şerābgāh: suva-, şirb 131a3=26:155

şeref: şeref, ẕikr 41a4=21:24

şerīʿat: şerīʿat, milleᵗ 72a2=22:78

şerm: utan-, istiḥyāʾ 161a5=28:24

şerm dāşten: utan-, istiḥyāʾ 232b3=33:53

şeş: altı, sitteᵗ 115b1=25:59

şevher: eren, baʿl 94b2=24:31

şīʿat: ḳavm, şīʿat 158b4=28:15

şifāʾ dāden: saġlıḳ bir-, şifāʾ 125b1=26:80

şikāften: yarıl-, inşiḳaḳ 15a3=19:90

yarıl-, tefaṭṭur 15a2=19:90

yarıl-, teşaḳḳuḳ 110b2=25:25

şikem: ḳarın, baṭn 99b3=24:45

şikesten: sı-, demġ 40a5=21:18

sınmaḳlıḳ, hedd 15a4=19:90

şikeste şoden: sındı, zāhiḳ 40b1=21:18

şikībā: ṣābir, ṣabbār 213a1=31:31

ṣābir, ṣābir 63a3=22:35

ṣabrlu, ṣābir 51a2=21:85

ṣaburlu, ṣabbār 241a2=34:19

şikībānī kerden: ṣabr it-, ṣabr 118a1=25:75

ṣabr ḳıl-, ṣabr 168b5=28:54

şikift āmeden: ʿaceb gel-, iʿcāb 232a2=33:52

şināḫten: bil-, ʿirfān 70b2=22:72

bilmek, maʿrūf 101a3=24:53

şinevā: işidür, semīʿ 215b1=32:9

işidici, es-semīʿ 38a5=21:4

şinevā kerden: işitdür-, ismāʿ 204b2=30:52

şinevānīden: işitdür-, ismāʿ 153a2=27:81

şīr bāz gerden: emzür-, fiṣāl 209a1=31:14

şīr dāden: süt bir-, irżāʿ 55b1=22.22

şīr dehende: süt birici, murżiʿat 55a5=22:2

şīr-i kes: kişi südi, murżiʿat 158a1=28:12

şīriş dāden: emzür-, irżāʿ 156b5=28:7

şitāb: ivmek, ʿacel 43b4=21:37
şitāb hemī kerden: tesbīḥ ḳıl-, sebḥ 43a3=21:33
şitāb kerden: iv-, ʿacel 135b2=26:204
iv-, istiʿcāl 43b5=21:37
yavuzlıḳ, seyyiʾet 146b4=27:46
şitābīden: iv-, ʿacel 28a5=20:84
ivdür-, iʿcāl 28a4=20:83
ivdür-, musāraʿat 79b4=23:56
şoden: bar-, ẕehāb 119b3=26:15
bol-, - 146b3=27:45
git-, ẕehāb 83b5=23:91
şomā: kendü, -kunne 226b3=33:33
kendü, -küm 93a5=24:27
kendüsüŋüz, entum 47b4=21:64
siz, entum 38a4=21:3
siz, -hum 38b3=21:6
siz, kunne 225b4=33:28
siz, -küm 6a4=19:36
siz iki, entumā 164a5=28:35
siz iki, -kümā 164a5=28:35
şomā ki: ol kim, elleẕīne 71b4=22:77
sizler kim, elleẕīne 232a3=33:53
şomorden: sa-, ʿadd 66a2=22:47
şubān: çoban, rāʿi 161a2=28:23
şumār: ḥesāb, ḥisāb 87a3=23:117
iş, ḥisāb 98a3=24:39
saġış, ʿaded 86b2=23:112
saġış, ḥisāb 127b5=26:113
saġış, taʿdid 15b3=19:94
şumār kerden: saġış ḳılmaḳ, ḥāsīb 45b4=21:47
say-, iʿtidād 230b2=33:49
şumār kon: saġışçı, ʿādd 86b3=23:113
şumār konende: ḥesāb ḳılıcı, ḥasīb 229a3=33:39
şumurden: say-, iḥṣāʾ *Ƶ*15b2=19:94
şūr: acı, ucāc 114b2=25:53
acı, milḥ 114b2=25:53
şūrīden: ḫarāb ḳıl-, işārat 194b1=30:9
şükr kerden: şükr et-, şükr 63b3=22:36
şükr ḳıl-, şükr 141a4=27:19
şükr ḳılmaḳ, şukūr 116a2=25:62
şükr konende: şükr ḳılıcı, şekūr 213a1=31:31

T (ت , ط)

tā: anġa [a͡ŋga] degin kim, ḥattā 13a2=19:75

degin, ilā 212b2=31:29

kim, fe 37a3=20:134

kim, ḥattā 86a4=23:110

kim, key 19b4=20:33

kim, li 16a1=19:97

meger kim, ḥattā 93a5=24:27

ne kim gerek, li 173a5=28:73

tā, fe 178a2=29:3

tā, ḥattā 75b4=23:25

tā, ilā 56b2=22:5

tā, li 14a3=19:81

ve, fe 38b2=21:5

tā ān ki: anġa [a͡ŋga] degin, ḥattā iẕā 140b4=27:18

tā ānki ki: anġa [a͡ŋga] degin kim, ḥattā iẕā 153b2=27:84

ol vaḳta degin kim, ḥattā iẕā 82a3=23:77

tā çün: anġa [a͡ŋga] degin kim, ḥattā iẕā 84b4=23:99

ḳaçan kim, ḥattā iẕ[ā] 241b5=34:23

ḳaçan kim, ḥattā 98a2=24:39

tā furū dāşten: egse-, ġażāża^{t} 94a4=24:31

tā meger: anun [anuŋ] üçün, leʿalle 203a4=30:46

anun [anuŋ] üçün kim, leʿalle 168a5=28:51

kim, leʿalle 167a2=28:46

kim meger, leʿalle 87b3=24:1

meger kim, leʿalle 33a4=20:113

tā kim, leʿalle 79a2=23:49

tā meger, leʿalle 39b4=21:13

ṭaʿām: ṭaʿām, ṭaʿām 232a5=33:53

ṭaʿām dāden: ṣadaḳa bir-, iṭʿām 61b3=22:28

ṭaʿām bir-, iṭʿām 125a5=26:79

ṭaʿām ḫorden: ṭaʿām yi-, ṭaʿm 232b1=33:53

ṭalāḳ dāden: ṭalāḳ bir-, taṭlīḳ 230a5=33:49

ṭalāḳ bir-, vaṭar 228b1-3=33:37

ṭamaʿ dāşten: ṭamaʿ eyle dut-, ṭamaʿ 123a3=26:51

ṭamaʿ it-, ṭamaʿ 125b2=26:82

ṭamaʿ giriften: ṭamaʿ ḳıl-, ṭamaʿ 226b2=33:32

ṭāḳat: ṭāḳat, ḳibel 144b1=27:37

ṭavāf kerden: ṭavāf ḳıl-, teṭavvuf 61b5=22:29

ṭavāf konende: ṭavāf ḳılan, ṭāʾif 61a3=22:26

tābezend: ört-, żarb 94b1=24:31

tābūt: tābūt, tābūt 20a4=20:39

ṭāġī şoden: yolsuz bol-, ṭuġyān 21b3=20:45

taḥiyyet: şükr, taḥiyye^{t} 229b3=33:44

taḫt: taḫt, ʿarş 142a4=27:23

tamām be-endāze: tamām endāzelü, taḳdīr 239a1=34:11

tamām kerden: tamām et-, itmām 162a2=28:27

tamām it-, ḳażāʾ 224b3=33:23

tamām ḳıl-, īfāʾ 61b4=22:29

tamām ḳıl-, isbāġ 210b3=31:20

tamām ḳıl-, tevfiyet 92b5=24:25

tāpāl: buṭaḳ, cizʿ 4b1=19:25

tārīkī: ḳaraḳulıḳ, ẓulmet 229b2=33:43

ḳarangu, ẓulmet 98a5=24:40

tāzī: ʿArab tili, ʿarabiyy 33a3=20:113

ʿarabī, ʿarabiyy 134b5=26:195

tāziyāne: tāziyāne, celdet 88b1-2=24:4

tebāh būden: fesād gel-, fesād 81a5=23:71

yavuz bol-, huviyy 28a2=20:81

tebāh kerden: fesād ḳıl-, ifsād 130b4=26:152

ḫarāb ḳıl-, iḫbāṭ 223b3=33:19

tebāhkār: fāsıḳ, fāsıḳ 102a3=24:55

müfsid, mufsid 174b3=28:77

yavuz, fāsıḳ 139b4=27:12

yavuz, mubṭil 188b2=29:48

yavuz iş, fesād 133b3=26:183

yavuz işlü, mufsid 184a4=29:30

tebāhkār kerden: fesād bol-, fesād 41a1=21:22

tebāhkārī: bāṭıl, bāṭıl 189a4=29:52

fısḳa meşġul, fāsıḳ 185a4=29:34

tebāhkārī kerden: fesāda getür-, ifsād 143b5=27:34

tebār: ḳabīle, ʿaşīret 136a4=26:214

tedbīr kerden: tedbīr ḳıl-, tedbīr 214b4=32:5

tefsīr: tefsīr, tefsīr 111b4=25:33

tegerg: ṭolu, berad 99a4=24:43

tekye kerden: tekye it-, tevakkuʾ 18b2=20:18

ten: biri, nefs 163b5=28:33

kendü, nefs 218b2=32:27

kişi, nefs 160a1=28:19

kişi, raḥṭ 147a3=27:48

nefs, nefs 213b5=31:34

ol ten, nefs 45b2=21:47

ten, cesed 39a1=21:8

ten, nefs 43a4=21:35

yaluġuz [yaluŋuz], ferden 14a2=19:80

tenī: tenlü, cesed 29a5=20:88

ten-i ḫ̌īş: kendüsüŋüz, nefs 104b2=24:61

ten nihādgān būden: ḳavī meşġūl bol-, ḫāşiʿ 72b5=23:2

tendīs: but, timsāl 46a5=21:52

but, vaṣen 182b5=29:25

teng: ṭar, żayyiḳ 108a5=25:13

teng būden: ṭar bol-, żayḳ 184b5=29:33

teng şoden: ṭar bol-, żayḳ 119b1=26:13
tengī: ṭarlıḳ, cunāḥ 93b4=24:29
ṭarlıḳ, ḥarac 72a2=22:78
ṭarlıḳ, żayk 151b1=27:70
tenhā: yaluḳuz [yaluŋuz], ferden 51b2=21:89
yaluḳuz [yaluŋuz], furādā 246b2=34:46
tennūr: tennūr, tennūr 76a1=23:27
ter tāze: yaş tāze, ruṭab 4b2=19:25
terāşīden: yon-, naḥt 130b2=26:149
terāzū: terāzū, ḳısṭās 133b1=26:182
terāzū, mīzān 45b1=21:47
terencübīn: terencübīn, menn 27b4=20:80
ters: ḳorḳu, fezeʿ 53b3=21:103
ḳorḳu, ḫaşyeᵗ 42a2=21:28
ḳorḳu, ḫavf 197b2=30:24
ḳorḳu, ḫīfeᵗ 25a3=20:67
ḳorḳu, rehb 51b5=21:90
ḳorḳu, ruʿb 225a5=33:26
tersā: ḳorḳulu, ḫāʾif 159b2=28:18
ḳorḳulu, muşfiḳ79b5=23:57
ḳorḳulu, vacil 80a3=23:60
naṣrānī, naṣrāniyy 59a2=22:17
tersān: ḳorḳar, muşfiḳ 42a2=21:28
tersendegān: ḳorḳıcı, muşfiḳ 46a2=21:49
tersīden: ḳorḳ-, fezeʿ 154a3=27:87
ḳorḳ-, ḫaşyeᵗ 30a5=20:94
ḳorḳ-, ḫavf 1a2=19:5
ḳorḳ-, işfāḳ 236a5=33:72
ḳorḳ-, ittiḳāʾ 219a3=33:1
ḳorḳ-, vacel 63a2=22:35
ḳorḳmaḳ, ḫaşyeᵗ 228a5=33:37
ḳorḳulu, ḥaẕer 156b4=28:6
tesbīḥ: tesbīḥ, tesbīḥ 98b4=24:41
tesbīḥ kerden: tesbīḥ ḳıl-, tesbīḥ 36a3=20:130
tesbīḥ oḳı-, tesbīḥ 19b4=20:33
tesbīḥ konende: tesbīḥ oḳı-, tesbīḥ 2a5=19:11
teşne-i āb: susamış, ẓamʾān 98a1=24:39
tevānā: güç, ḳuvveᵗ 145a1=27:39
ḳādir, ḳadīr 99b5=24:45
ḳudretlü, ḳādir 114b4=25:54
ḳudret, ḳadr 51a4=21:87
ḳuvvetlü, ḳadīr 57a1=22:6
tevānisten: başar-, istiṭāʿat 107b5=25:9
götür-, vusʿ 80a5=23:62
güci yit-, istiṭāʿat 44b4=21:43
ḳudret biril-, istiṭāʿat 109a5=25:19
ḳuvveti bol-, istiṭāʿat 44a4=21:40
tevbe dāden: tevbe bir-, tevbeᵗ ʿalā 34b4=20:122
tevbet kerden: tevbe it-, tevbeᵗ 95a4=24:31
tevbe ḳıl-, tevbeᵗ 88b3=24:5
tevbet konende: tevbelü, metāb 117a5=25:71

tevekkül kerden: tevekkül it-, tevekkül 190b3=29:59

tevekkül ḳıl-, tevekkül 230a4=33:48

tevfīḳ dāden: tevfīḳ bir-, īzāʿ 141a4=27:19

tevrīt: tevrīt kitābı, furḳān 45b5=21:48

tīmār dāden: ġuṣṣa dut-, ḥazen 4a5=19:24

ġuṣṣalan-, ḥazen 20b5=20:40

tīz tīz: tiz, ḥadīd 223b2=33:19

to: sen, ente 21a4=20:42

sen, [inne]ke 1a2=19:4

sin, –[inne]ke 3a5=19:18

siz, -küm 34a2=20:117

töḫmet kerden: töhmet it-, ramy 88a5=24:4

töhmet ḳıl-, ramy 88b4=24:6

ṭūfān: ṭūfān, ṭūfān 180b2=29:14

Ṭūr-ı Sīnā: Ṭūr-ı sīnā, Ṭūri Sīnā 74b5=23:20

turuş rūy: çirkin yüzlü, kāliḥ 85b2=23:104

tūşīş: örtü, libās 113b4=25:47

U (ع)

ʿuḳūbet: ʿaẕāb, ʿaẕāb 246b3=34:46

ʿaẕāb ḳıl-, ʿaẕāb 26a2=20:717

cezā, nekīr 246b1=34:45

ricz, ricz 237b5=34:5

ʿuḳūbet, beʾs 39b2=21:12

ʿuḳūbet, mümezzeḳ 241a2=34:19

Ü (ا)

üftāden: düş-, en teḳaʿa 69b1=22:65

düş-, ḫarr 239b5=34:14

düş-, ḫāviyeᵗ 65b1=22:45

düş-, ilḳāʾ 25b2=20:70

düş-, lefḥ 85b2=23:104

düş-, seṭv 70b3=22:72

düş-, vuḳūʿ 153a3=27:82

üftāde: ḫarāb bolmış, ḫāviyeᵗ 147b4=27:52

ümīd: ümīd, recāʾ 178a5=29:4

ümīd, raġab 51b5=21:90

ümīd, ṭamaʿ 216b3=32:16

ümīd dāşten: ümīd dut-, recāʾ 185b1=29:36

ümīdi bol-, recāʾ 224a3=33:21

üstüḫ̆ān: süŋük, ʿaẓm 82b5=23:82

süŋ̑ük, ʿaẓm 77b1=23:35

üstüvār: emīn, emīn 128b5=26:125

niyāz, emīn 145a1=27:39

ṭoġru, emīn 130a4=26:143

yaḳīn, yaḳīn 142a2=27:22

üstüvār dārende: müsülmān, müslim 145b5=27:42

üstüvār kerden: berkit-, istivāʾ 115b1=25:59

berkit-, mekīn 73b4=23:13

berküd-, temkīn 101b5=24:55

üstüvār-terīn: berkirek, vuṣḳā 211a4=31:22

V (و)

vācib: vācib, ḥaḳḳ 203b2=30:47
vācib āmeden: vācib bol-, ḥaḳḳ 59b2=22:18
vācib kerden: vācib ḳıl-, farż 176b4=28:85
vācib şoden: vācib bol-, ḥaḳḳ 171a2=28:63
vādī: dere, vādī 17b4=20:12
vaʿde: vaʿde, mevʿid 23b4=20:58
vaʿde, vaʿd 242b4=34:29
vaʿde, ecel 36a2=20:129
vaʿde-i nām-zede: ḳıyāmet güni, ecel 212b2=31:29
vaʿde-i rāst: ḳıyāmet güni, vaʿdu'l-ḥaḳḳ 52b5=21:97
vaʿde kerden: vaʿd ḳıl-, vaʿd 221b5=33:12
vaʿde eyle-, vaʿd 54b3=21:109
vaʿde it-, temtīʿ 135b4=26:207
vaʿde ḳıl-, vaʿd 224a5=33:22
vaʿde ḳılın-, vaʿd 135b3=26:206
vaʿde kerde: vaʿde ḳılınmış, vaʿd 53b5=21:103
vaʿde konende: vaʿde ḳılmışlar, mīḳāt 121b5=26:38
vaʿdegāh: vaʿde ḳıl-, mevʿid 23b5=20:59
vaʿde yiri, mīʿād 242b5=34:30
vaʿdegāh, mevʿid 31a1=20:97
vaḥy: buyruḳ, vaḥy 33b2=20:114
vaḥy, īḥāʾ 20a3=20:38
vaḥy, vaḥy 76a1=23:27
vaḥy, ẕikr 54a3=21:105
vaḥy kerde āmeden: vaḥy ḳılın-, īḥāʾ m. 38b5=21:7
vaḥy kerden: kıġır-, īḥāʾ 2a4=19:11
vaḥy ḳıl-, īḥāʾ 156b4=28:7
vaḳt: vaḳt, ināʾ 36a4=20:130
vaḳt-i ḥayāt: dirlik, maʿīşet 169b5=28:58
vaḳt-ı rūz ber āmeden: gün ṭoġariken, muşriḳīn 123b5=26:60
vaṣīyet kerden: vaṣīyet ḳıl-, īṣāʾ 5b2=19:31
vāveylā ḫ̆ānden: vāveylā oḳımaḳ, ṣubūr 108b1=25:13
vāy: vāy, vey 6b1=19:37
vāy, veyl 53a1=21:97
ve: andan, ve 122b1=26:44
bile, - 189a3=29:52
birle, ve 162a5=28:28
daḳı, ve 2a5=19:11
kim, fe 138a3=27:4
kim, ve 246a4=34:45
kim, ve in 144a2=27:35
ve, ve 1a2=19:5
ve daḳı, ve 1a1=19:4
veyā, ve 232a1=33:52
ya, ve 109b1=25:19
yine, ve 23a4=20:55

ve çün [ki]: ḳaçan kim, ve lemmā 184b4=29:33

ve hemī: kim, ve 181a2=29:17

ve, ve 109b3=25:20

ve ki: daḳı, ve 168a3=28:50

kim, ve inne 194a3=30:8

veyā, ve īn 223b4=33:20

ve likin: lākin, velākin 152a1=27:73

ve, ve lākin 220a3=33:5

velīkin, ve lākin 63b4=22:37

ve ne: daḳı, ve-lā 126a3=26:88

ve yā: veyā, ve em 24b5=20:65

vech: yüz, vech 154b5=27:90

vefā kerden: ṭoġru ḳıl-, tevfiye[t] 133a5=26:181

vekīl: saḳlayıcı, vekīl 219b1=33:3

vesvese: vesvese, hemze[t] 84b3=23:97

vesvese kerden: vesvese ḳıl-, vesvese[t] 34a4=20:120

vey: anun [anuŋ] üçün, huve 50b1=21:82

bu, haẕā 121b2=26:34

bu, huve 158a3=28:12

bunlar, huve 11b3=19:67

Çalap, huve 97a5=24:36

kendü, huve/hiye 28b3=20:86

ol, huve / hiye 1b2=19:7

ol, ẕālike 15b1=19:93

ol kim, innehu 26b2=20:74

ol kim, huve 142b4=27:26

ol kişi, huve 47a4=21:59

vāy, vey 176a1=28:82

vezīr: vezīr, vezīr 19b2=20:29

vīrān kerden: vīrān ḳıl-, tehdīm m. 64b1=22:40

Y (ى)

yā: iy, yā 1b1=19:7
iy, yā eyyuhā 95a4=24:31
kim, em 200a4=30:35
kim, ev 107b2=25:8
meger kim, ev 141b4=27:21
ve, ev 33a5=20:113
veyā, em 81b1=23:72
veyā, ev 86b2=23:113
ya, e 11b3=19:67
ya, em 13a2=19:75
ya, ev 16a4=19:98
ya, fe 20a4=20:39
ya, li 95a3=24:31
yā, yā 28a5=20:84
yoḳsa, ev 141b4=27:21
yā hemī: bel, em 40b4=21:21
kim, ve 167b2=28:48
veyā, e ve 42a4=21:30
ya, e 174b4=28:78
ya, em 238a5=34:8
ya, ev 194a4=30:9
yā meger: meger, em 141b3=27:20
Yā Rabb: Ḫudāvendā, Rabbī 159a3=28:16
yā vāy: iy vāy, yā vayletā 39b5=21:14
vāy, yā vayletā 111a1=25:28
yād giriften: gön͡glinden gider-, teẕekkür 150a1=27:62
yād kārī: yādigār bol-, vaʿż 16b3=20:3
yād kerden: aḳ- [aŋ], ẕikr 224a3=33:21
an- [aŋ-], ẕikr 248b2=35:3
anġ- [an͡g-], zikr 117b2=25:73
aw- [aŋ-], ẕikr 11b3=19:67
awla- [aŋla-], ẕikr 227a2=33:34
awmaḳ [aŋmaḳ], ẕikr 44b3=21:42
ẕikr, ẕikr 33a5=20:113
yād ḳıl-, ẕikr 2b5=19:16
yād ḳılmaḳ, ẕikr 18a2=20:14
ẕikr eyle-, ẕikr 9b1=19:56
ẕikr ḳıl-, ẕikr 19b5=20:34
yād konende: ẕikr ḳılan eren, ẕākir/īn 227b4=33:35
yādigārī: yādigār, ẕikr 31b1=20:99
yāften: bul-, iḥāṭat 142a1=27:22
bul-, iṭṭılāʿ 165a4=28:38
bul-, neyl 225a2=33:25
bul-, ṣeḳaf 234b4=33:61
bul-, vucd 17b2=20:10
iftirā ḳıl-, iftirāʾ 238a4=34:8
yāfte: iftirāʾ, mufterā 246a1=34:43
yār: iş, veliyy 7b4=19:45
iş, ẓahīr 115a1=25:51
yārān: aṣḥāb, ṣāḥib 65a3=22:44
dōst, veliyy 220b2=33:6
yārān, ṣāḥib 124a1=26:61

yārī ḫˇāsten: meded dile-, intişār 126b1=26:93

yārī dile-, istiʿāneᵗ 55a1=21:112

yārī kerden: meded ḳıl-, naṣr 77b5=23:39

meded ḳılmaḳ, naṣr 109b1=25:19

yārī ḳıl-, iʿāneᵗ 106b5=25:4

yārī ḳıl-, naṣr 64b3=22:40

yārī ḳılmaḳ, naṣr 203b2=30:47

yiŋdür-, naṣr 49b1=21:77

yāri kerde: yārī ḳılınıcı, munteşir 175b5=28:81

yārī konende: meded idici, ẓahīr 241b4=34:22

meded ḳılıcı, nāṣır 199a3=30:29

yārī ḳılıcı, naṣīr 182a4=29:22

yārīci, naṣīr 72b1=22:78

yaḳīn būde: yaḳīn bolan, īḳān 206b5=31:4

yaḳīn şode: yaḳīn olmış, mūḳin 216a1=32:12

yegāne: bir, vāḥid 52a3=21:92

biregü, vāḥid 63a1=22:34

yegāne, vāḥid 79b1=23:52

yek: bir, aḥad 161a5=28:24

bir, vāḥid 188a2=29:46

yek bār: bir kez, vāḥideten 111b2=25:32

yek çīz: bir nese, vāḥid 246b1=34:46

yek dīger: biri biri, - 85a4=23:101

biri biri ardınca, tetrā 78a4=23:44

yek dīger dīden: biri birini gör-, terāʾī 123b5=26:61

yek dīger pursīden: biri birini sor-, tesāʾul 171b4=28:66

yek du: iki anca, żiʿfen 244b4=34:37

yek gūne: bir dürlü, ḥarf 57b4=22:11

yek māhī rāh: bir aylıḳ yol, şehr 239a3=34:12

yekī: biri, aḥad 84b5=23:99

bir nice, baʿż 84a1=23:91

yeksān: berāber, sevāʾ 129b2=26:136

yektā: ḫāliş, ḫāliş 231a3=33:50

Z (ز , ض , ظ)

zāden: ṭoġ-, vilādeᵗ 2b4=19:15

zamān dāden: vaᶜde bir-, inẓār 218b5=32:29

vaᶜde vir-, inẓār 44a5=21:40

zamān dānende: vaᶜde bol-, munẓar 135b1=26:203

zārī kerden: zārī ḳıl-, ṣubūr 108b1-2=25:14

zārī ḳıl-, teżarruᶜ 82a2=23:76

żāyī kerden: żāyī ḳıl-, iżāᶜat 10a3=19:59

zebān: dil, lisān 8b3=19:50

zebān pustgān-ı çehar pāyān: dili baġlu yılḳı, behīmet'ül-enᶜām 63a1=22:34

sözden yılḳı, behīmet'ül-enᶜām61b2=22:28

zebūr: zebūr, zebūr 54a3=21:105

zeden: ur-, celd 87b4=24:2

ur-, ḳaẕf 40a5=21:18

ur-, selḳ 223b1=33:19

ur-, żarb 95a2=24:31

vur-, celd 88b1=24:4

vur-, żarb 97a3=24:35

zekāt: zekāt, zekāt 5b2=19:31

zemīn: yir, arż 23b2=20:57

yir altı, arż 238b3=34:9

yir yüzi, ᶜarż 176b1=28:83

zen: ᶜavrat, zevc 228b2=33:37

ᶜavrat, imraᵓeᵗ 1a3=19:5

ᶜavrat, nisāᵓ 226a2=33:30

zen dāden: ᶜavrat bir-, -95a5=24:32

zen-i bākīre: mestūre ᶜavrat, muḥṣaneᵗ 88a5=24:4

zen-i belābekār: zānī ᶜavrat, zāniyeᵗ 88a3=24:3

zīnā ḳılan ᶜavrat, zāniyeᵗ 87b3=24:2

zen-i fermān-ber-dār: muṭīᶜ ᶜavrat, ḫāṣiᶜat 227b1-2=33:35

muṭīᶜ ᶜavrat, ḳānitᵉ 227a5=33:35

zen-i girevīde: müᵓmin ᶜavrat, müᵓmineᵗ 227a4=33:35

zen-i müᵓmine: müᵓmine ᶜavrat, müᵓmineᵗ 94a4=24:31

zen-i müsülmān: müsülmān ᶜavrat, muslimeᵗ 227a4=33:35

zen-i nigāh-dārende: saḳlanur ᶜavrat, ḥāfıẓat 227b3=33:35

zen-i pāk: arı ᶜavrat, ṭayyibeᵗ 93a3=24:26

zen-i pākī: eyü ᶜavrat, ṭayyibeᵗ 93a2=24:26

zen-i pākīze: arı ᶜavrat, muḥṣaneᵗ 92b1=24:23

zen-i pelīd: nā-bekār ᶜavrat, ḫabīṯe 93a2=24:26

yavuz ᶜavrat, ḫabīṯeᵗ 93a1=24:26

zen-i rāst-gūy: ṭoġru sözlü ᶜavrat, ṣādıḳat 227a5=33:35

zen-i rūze-dār: oruç dutucı ʿavrat, ṣāʾimeᵗ 227b3=33:35

zen-i ṣadaḳa dehende: ṣadaḳa birici ʿavrat, mutaṣaddıḳat 227b2=33:35

zen-i şikībā: ṣābir ʿavrat, ṣābireᵗ 227b1=33:35

zenāşūherī: nikāḥ, nikāḥ 103b2=24:60

zenī şoden: nikāḥ ḳılmaḳ, nikāḥ 95b4=24:33

zer: altun, ẕeheb 60b1=22:23

zerd şode: saru bolmış, muṣferr 204b1=30:51

zever: üst, fevḳ 74a4=23:17

yuḳaru, fevḳ 59b5=22:19

zevrān v zeverān: üst, fevḳ 98a5=24:40

zeyt: zeyt, zeyt 97a1=24:35

zırıh: zırh, lebūs 50a2=21:80

zırh, sābiġat 239a1=34:11

zīden: diril-, ḥayevān 26b3=20:74

zift: süpür-, luccet 146a3=27:44

ẕikrīden: ẕikr, ẕikr 86a4=23:110

zinā kerden: zīnā ḳıl-, zinā 116b5=25:68

zinde: diri, ḥayy 5b3=19:31

zinde kerden: dirgür-, iḥyāʾ 57a1=22:6

diri ḳıl, iḥyāʾ 82b2=23:80

dirür-, iḥyāʾ 69b2=22:66

gerü dirgür-, iḥyāʾ 125b2=26:81

girü dirülmek, baʿṣ 56a2=22:5

zinde mānden: diri ḳıl, istiḥyāʾ 156a4=28:4

zindegān: dirürmek, ḥayāt 106b4=25:3

zindegān-ı īn cehān: bu dünyā dirligi, ḥayātuʾd-dünyā 191b3=29:64

zindegānī: dirilik, māʿişeᵗ 35a3=20:124

dirlik, ḥayāt 30b5=20:97

dirlik metāʿı, metāʿ 170b4=28:61

ʿömr, ʿumur 250b4=35:11

zindegānī konende: dirilici, muʿammer 250b3=35:11

zinhār ḫᵛāsten: amān dile-, ceʾr 80b4=23:64

zīr: alt, taḥt 4a5=19:24

zīr-i ṣerā: taḥt-ı ṣerā, taḥteʾṣ-ṣerā 17a2=20:6

zişt: zişt, feriyy 5a2=19:27

zişti: ziştlıḳ, fāḥişeᵗ 226a2=33:30

zişţkār: yavuz iş, feḥşāʾ 91b4=24:21

zişţkārī: zişt iş, fāḥişeᵗ 148a2=27:54

zişt-terīn: zişt, enker 210b1=31:19

ziyān: ziyān, żayr 123a2=26:50

ziyān kerden: ziyān bol-, ḫusrān 85b1=23:103

ziyān ḳıl-, żarr 114b5=25:55

ziyān konende: ziyān ḳılıcı, ḫusrān 57b5=22:11

ziyānlu, ġarām 116b1=25:65

ziyānkār: ziyān idici, muḫsir 133a5=26:181

ziyānlu, aḫser 48a5=21:70

ziyānlu, ḫāsir/ūn 77a5=23:34

ziyānkār būden: ziyānlu bol-, ḫaybeᵗ 33a1=20:111

ziyānkārī: ziyānlu, ḫusrān 58a1=22:11

zūd: tiz, se 118b5=26:6

zūd bāşed ki: tiz bola kim, sevfe 200a3=30:34

zūd būden: tiz bol-, sevfe 10a4=19:59

zūd būden ki: tiz bola kim, ʿasā 151b3=27:72

zūd şumār: tiz ḥesāblu, serīʿuʾl-ḥisāb 98a3=24:39

KAYNAKÇA

Ağca, F., (2012), "Eski Türkçe Metinlerde /ŋ/ ~ /g/ Değişkenliği Üzerine" *Türkbilig, Sayı: 23*, s 69-82.

Ata, A., (2002), *Harezm-Altın Ordu Türkçesi*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 36, İstanbul.

Ata, A., (2004), *Türkçe İlk Kur'an Tercümesi (Rylands Nüshası) Karahanlı Türkçesi (Giriş-Metin-Notlar-Dizin),* TDK Yay., Ankara.

Atalay, B., (1945), *Ettuhfet-üz-Zekiyye Fil-Lûgat-it-Türkiyye,* İstanbul.

Atalay, B., (2006), *Divanü Lûgat-it-Türk (Dizin) c. IV*, (5. Baskı), TDK Yay., Ankara.

Banguoğlu, T., (1938), *Altosmanische Sprachstudien zu Süheyl-ü Nevbahār*, Breslau.

Banguoğlu, T., (2011), *Türkçenin Grameri* (9. Baskı), TDK Yay., Ankara.

Caferoğlu, A., (1931), *Abû-Hayyân. Kitâb al-İdrâk li-lisân al-Atrâk*, İstanbul.

Canpolat, M., (1965), *Behcetü'l-Hadâik Fi Mev'izetü'l-Halâik: Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Çağatay, S., (1943) "Uygurca ve Eski Osmanlıcada İnstrumental +°n", *DTCFD, Cilt: I, Sayı: 3,* s. 93-107.

Dilçin, C., (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü,* TDK Yay., Ankara.

Dilçin, C., (1991), *Süheyl ü Nevbahar: İnceleme-Metin-Sözlük*, TDK Yay., Ankara.

Eckmann, J., (2003), *Çağatayca El Kitabı* (Çev. G. Karaağaç), Akçağ Yayınları, Ankara.

Eraslan, K., (2012), *Eski Uygur Türkçesi Grameri,* TDK Yay., Ankara.

Ergin, M., (2000), *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yay., İstanbul.

Golden, P. (Ed.), (2000), *The Rasûlid Hexaglot: Fourteenth Century Vocabularies in Arabic, Persian, Turkic, Greek, Armenian and Mongol,* Handbook of Oriental Studies, section 8: Central Asia, 4, Brill, Leiden-Boston-Köln.

Gülsevin, G., (2011), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler,* TDK Yay., Ankara.

Hacıeminoğlu, N., (2003), *Karahanlı Türkçesi Grameri,* TDK Yay., Ankara.

http://www.diyanetvakfi.org.tr

İnan, A., (1960), "Kur'an'ın Eski Türkçe ve Oğuz-Osmanlıca Çevirileri Üzerine Notlar", *TDAY-Belleten*, s. 79-94.

İnan, A., (1961), *Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Tercümeleri Üzerine Bir İnceleme,* Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Karabacak, E., (2006), *Türkçe, Arapça, Farsça Satır Arası Kur'an Tercümesi British Museum OR 9515*, Öncü Kitap, Ankara.

Karamanlıoğlu, A.F., (1994), *Kıpçak Türkçesi Grameri,* TDK Yay., Ankara.

Keskioğlu, O., (1989), *Kur'an-ı Kerim Bilgileri*, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Z., (1965), "Türkiye Türkçesindeki -madan / -meden < -maḍın / -meḍin Zarf-Fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine", *Türkoloji Dergisi, Cilt: II, Sayı: 1,* s. 259-269.

Korkmaz, Z., (2011), *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları,* TDK Yay., Ankara.

Kuun, G., (1880), *Codex Cumanicus Bibliothecae ad Templum Divi Marci Venetiarum. Primum ex İntegro Edidit, Prolegomenis, Notis et Compluribus Glossariis İnstruxit,* Budapest.

Meredith-Owens, G.M., (1957), "Notes on an Old Ottoman Translation of the Kur'ān" *Oriens, Cilt: 10, Sayı: 2*, s. 258-276.

Özkan, M., (2008), "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Kur'an Tercümeleri Üzerine" *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Sayı: *39*, s. 115-159.

Pritsak, O., (1988), "Kıpçakça" *Tarihi Türk Şiveleri* (Çev. M. Akalın) TKAE Yay., Ankara.

Tekin, T., (2003), *Orhon Türkçesi Grameri,* Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 9, İstanbul.

Timurtaş, F. K., (2012), *Eski Türkiye Türkçesi,* Kapı Yayınları, İstanbul.

Togan, Z.V., (1959) "Londra ve Tahran'daki İslamî Yazmalardan Bazılarına Dair" *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi, Cilt: III,* s. 133-160.

Topaloğlu, A., (1976), *Muhammed bin Hamza. XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi I.* Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul.

Toparlı, R., Çögenli, M.S., Yanık, N.H., (1999), *El-Kavânînü'l-Külliyye Li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye*, TDK Yay., Ankara.

Toparlı, R., Çögenli, M.S., Yanık, N.H., (2000), *Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî,* TDK Yay., Ankara.

Varisco, D.M. (Ed.), (1998), *The manuscript of al-Malik al-Afdal al-ʿAbbas b. ʿAli b. Daud b. Yusuf b. ʿUmar b. ʿAli İbn Rasul, A Medieval Arabic Anthology from the Yemen,* E.J.W. Gibb Memorial Trust.

Von Gabain, A., (1988), *Eski Türkçenin Grameri,* (Çev. M. Akalın), TDK Yay., Ankara.

Zajaczkowski, A., (1937), *Etudes sur la langue vieille-osmanlie. II. Chapitres choisis de la traduction turque-anatolienne du Quran*, Krakow.

ÖZET

British Library OR 9515'te kayıtlı bulunan ve istinsah tarihi bilinmeyen Arapça-Farsça-Türkçe satır arası Kur'an tercümesinin konu edildiği bu tez çalışması "Giriş", "Metin", "Notlar" ve "Dizin" bölümlerinden oluşmaktadır. Çalışmada Türkçe tercüme üzerine odaklanılmıştır.

"Giriş" bölümünde Türkçe Kur'an tercümelerinden kısaca bahsedildikten sonra teze konu olan nüshanın özellikleri üzerinde durulmuştur. "Metin" bölümünde varak, satır, sure ve ayet numaraları verilerek Türkçe tercümenin Latin harflerine transkripsiyonu yapılmıştır. "Notlar" bölümündeyse Türkçe tercümede göze çarpan önemli dil özelliklerine ilişkin bilgiler verilmiştir. "Dizin" bölümü Türkçe, Arapça ve Farsça kısımlar için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Her sözcük için Arapça ve Farsça karşılıkların gösterildiği ve örnek cümlelerin alıntılandığı, sözcüklere gelen eklerin tasnif edildiği ayrıntılı Türkçe dizinin yanı sıra, daha az ayrıntının yer aldığı Arapça ve Farsça dizinler de oluşturulmuştur.

Çalışmaya konu olan metin, taşıdığı kimi özellikler sebebiyle Türkçenin tarihi açısından önemli veriler içermektedir. Karışık dilli metinler arasında sayılabilecek bu tercümenin yazımında, özellikle damak n'sinin yazımında, görülen çeşitlilik dikkat çekicidir.

SUMMARY

This thesis, which subject is the interlinear translation of Quran, listed in the British Library OR 9515 with an unknown copied date, consists "Introduction", "Text", "Notes", "Index". In this study, Turkish translation is focused.

In the "Introduction" part, after mentioned briefly Quran's Turkish translation, the copy, which is subject of the thesis, is elaborated. In the "Text" part, Turkish translation is transcripted to the Latin alphabet by giving the leaf, line, verse and sura number. In the "Notes" section, giving some informations about important and noticable language features of Turkish translation. "Index" section is edited for Turkish, Arabic and Persian individually. As well as the Turkish index, which are showed Arabic and Persian meanings of every words and quoted sample sentences about that words, Arabic and Persian indexes are formed.

Since it has some features, the text that subject of the study, contains important data in terms of history of the Turkish language. Writing diversity of this translation, which may be one of the mixed languaged text, is remarkable. Especially the writing of the palatal n.